

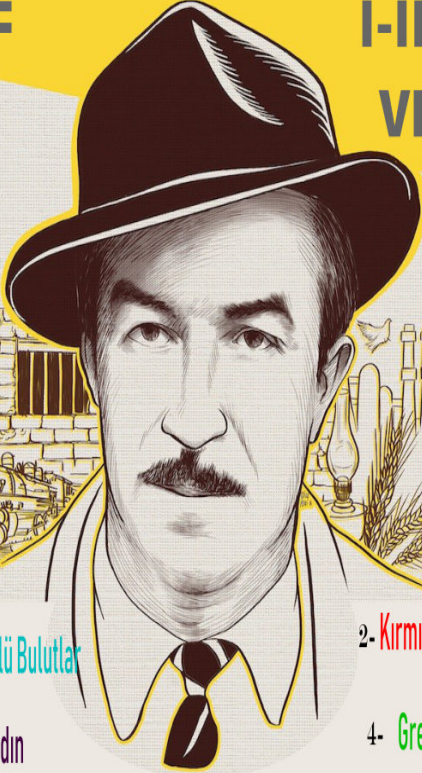
bilgi yayınları

TÜM
HİKAYELER

ORHAN KEMAL

I-II-III

VI-V

1- Yağmur Yüklü Bulutlar

2- Kırmızı Küpeler

3- Oyuncu Kadın

4- Grev

5- Serseri Milyoner - İki Damla Gözyaşı

OFHAN KEMAL

HİKAYELER-1

yağmur yüklü bulutlar

BİLGİ YAYINEVİ

BİLGİ YAYINLARI : 207

ORHAN KEMAL'IN HİKÂYELERİ : 1

**Birinci Basım
Haziran 1974**

BİLGİ YAYINEVİ

**Tunah Hilmi Cad. 84
Tel: 178930-178019
Kavaklıdere - Ankara**

**Sabıllı Cad. 19/2
Tel: 22 52 01
Cağaloğlu - İstanbul**

ORHAN KEMAL

Yağmur Yüklü Bulutlar

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni fahri karagōzoğlu

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Yağmur Yüklü Bulutlar	7
Geç Kalma Erken Gel	17
Kız Evlât	24
Pisler	29
Kaatil	33
Silik	37
Boyacı	41
Kim Kime	45
Boyalı Dudaklar	51
İş	56
Birtakım İnsanlar	61
Garson	68
Değişen Dünya	71
Haksız	74
Ölüler ve Diriler	78
Kart Kedi	82
Cılız	86
Kör	91
On Beş Kuruş	94
Fare Zehiri	101
Bir İnsan	107

936

Cıgaramın Dumanı

Ölür müsün Öldürür müsün

Medeniyet Yuları

Gazete

Gurbette

Dilekçe

Simit

Peçete

Sarhoş

Sigara

Kurt

Birisi

Mezartaşı

Hakaret

Teklif mi Var?

Üç Onluk

Kongre

Salyangoz

Kudret Dağdeviren

Afur Tafur Üzerine

Bey Baba

İşsiz

Üzüntü

Kel Tahir

Behiye

Eski Plâk

Çikolata

Söğüt Yaprığı

Arı Ölüsü

Kovboyalar

Fırlama

Yırtıcı Kuş

Ürök Ninile

Gece Yarısı

Dünyada Harp Vardı

YAĞMUR YÜKLÜ BULUTLAR

Batı'nın çok ünlü üniversitelerinden birinin Tıp fakültesinden diplomalı olduğunu göz alıcı harflerle tabelâsına yazdıran doktorun sokak kapısı önünde, beyaz başörtülü bir kadın avuç açmış dileniyordu. Kucağında mavi gözleriyle tostopak bir oğlan, ağlayıp duruyor, serpeleyen yağmura aldırmıyordu. Bir ara boydan boya yanıveren caddedeki elektriklerle ciddileşti. Sağa baktı, sola baktı. Sonra alıştı. Gele- ne geçene gülüp ağlamaya devam etti.

Pardesülerine sıkı sıkıya sarınmış gelip geçen-lerden pek çoğu ne kadının farkındaydılar, ne de kucağındaki çocuğun. Dükkânlar kapanmış, dairelerle işyerleri paydos olmuş, otobüsler, dolmuşlar tıklım tıklım, yolcu taşıyorlardı.

Pardesülerine sıkı sıkıya sarınmış gelip geçen-lerden pek çoğu kadının da, çocuğunun da farkında değillerdi ama, farkına, ille kadının farkına varan biri çıktı içlerinden: Fötr şapkalı, son derece şık gri par-desülü, mavi kravatlı, aşağı yukarı kırk beşlik bir

adam. Hızla geçiyordu, gözü takılıverdi. Vay anasını.. O ne güzel gözler, o ne tatlı bakıştı öyle dilencide!

Yavaşladı. Kadına çaktırmadığını sanarak geri döndü. Kadının iri kara gözlerine, tatlı yüzüne daha rahat bakabilmek için cebinden bir yirmibeşlik çıkardı, sadaka bekleyen avucuna koydu. Gerçekten de, gözleri ne güzeldi!

Otuz adım kadar gitti. Çekip gidemiyor, kadının kara gözleri, tatlı yüzü içinden ona bakıyor, çekiyordu âdeta. Elinde olmayarak gene yavaşladı, sonra durdu. Bir yirmibeşlik daha sadaka etse... Niçin olmasın? Bal gibi olabilirdi. Çünkü asıl mesele, kadının pek öyle rasgele bir dilenci olmayıştıydı. Benzemiyordu da. Kimbilir belki de başından korkunç bir aile faciası geçmiş, bir romanda okuduğunca, bir zamanlar bir hanımefendiyken, kocası hizmetçisiyle aldatmış, o da bunu bir haysiyet meselesi yapıp... Sonra daha önemlisi, bu kara gözlü, asil yüzlü kadını belki de kara kuru, ya da kara kuru değil, tombul, çok güzel bacaklı hizmetçisiyle aldatmasının çok geç farkına varmıştı. İlk zamanlar kocasıyla hizmetçi arasındakileri çakmamış olabilirdi. Kocasına çok bağlıydı. Hamarattı, elinden çeşitli işler geliyordu. Onu tatarböreği, fasulye pilâkisi, subörekleriyle kendine bağladığını sanıyordu. Bir gece tuvalete gitmek için kar-yolasında uyanınca adamı yanında bulamamış olabilirdi. Şüphe değil de -çünkü kocasının bayıldığı tatarböreği, fasulye pilâkisi, suböreklerini ondan başka hiç bir kadın yapamazdı- merakla sağa sola bakarken, hizmetçinin odasında... ışık olmayabilirdi. Ah, oh'la, öpüşmeler, kaçak, kısık, korkak «Ayy»lar, «Ama beyefendi...»ler, «Hanım geliverir, yapmayın!» lar.

Gitmiş olabilirdi odaya, yakalayıp çıkarmış da olabilirdi kocasını. Baygınlıklar... çünkü bin tanık böyle böyle dese inanmazdı kocasının bir hizmetçiyle böylesine âdileşeceğine. Bir kızılca kıyamet...

O öfkeyle tokatlamış da olabilirdi çok sevdiği,

çok önem verdiği kocasını. Kocası da bu haysiyet-sizliğe dayanamayıp onu tokatlamış, derken oklar yaylardan fırlayıp, karşılıklı başlanmış olabilirdi

«— Âdi adam, ruhsuz adam, aşağılık adam!»

«— Bana bak, ben...»

«— Yerin dibine gir, boynun kopsun!»

«— Bana böyle hitap edemezsin, ben...»

«— Geber, alçak!»

«— Çok ileri gidiyorsun, dikkat et!»

Yumruklarını beline koyup :

«— Ne olur? Ha ne olur?»

«— Çok fena olur, bilmem. Sen bana bu tarzda hitap edecek kadın değilsin. Ben...»

«— Yaa.. demek mezar taşıyla öğünme yarışına gireceğiz? Sen avukat oğluysan, ben de koskoca ağırceza reisinin biricik kızıydım!»

«— Üvey kızı!»

«— Ne olursam olayım. Beğenmiyordu isen almıyaydın. Deste deste aşk mektupları, evimizin çevresinde dolaşmalar. Unuttun o günleri değil mi köpek?»

Tamı tamına kendisiyle karısı arasında geçmişti bu kızılca kıyamet ama, karısının «Köpek» sözüne içerlemişse de uzatmamış, hizmetçiye hemen o gece gecenin o ileri saatında yol verilmiş, daha sonra da yağmurlar yağmış, yarıklar kapanmıştı. Ama bu kadın, o ünlü Batı üniversitesi'nin Tıp fakültesinden diplomalı olduğunu tabelâsına göz alıcı harflerle yazdırmış doktorun sokak kapısı önünde dilenmekte olan kadın, göz yummamış olabilir, dünya'da hiç, ama hiç kimsesi olmayışına aldırmayıp, kocasının evini terk etmiş olabilirdi.

Bu daha aklına yattı. Otuz metre ötede, köşe başına sırtıyla dayanmıştı.

Kocasının evini hırsla terk ettiği sıra kar da yağıyor olabilirdi. Kucağında gene böyle çocuğu, başını almış, hedefsiz gidebilirdi. Nereye? Bilmeyebilirdi. Birbirini kesen sokaklardan geçebilir, şehrin kıyısına

düſer, ardına sarhoſlar takılabilirdi. Ağlar, yalvarır, az önce kocasının evini sırf namus, haysiyet, kadınlık ſerefi için terk ettiğini söyleyebilirdi. Sarhoſlar yemezlerdi.

«— Yürü ulan inek! Biz kaçın kurrasıyız? Gecenin bu saatinde, karların altında hangi namus? Hangi haysiyet, hangi kadınlık ſerefi?»

Derken gecenin derinliklerinde bekçi düdüklendi.

Sızlanmağa baſlardı kadın :

«— Allah aşkına bırakın beni. Ben sizin bildiğiniz kadınlardan değilim!»

Ense köküne insafsız bir muſta :

«— Yürü lan, inek!»

«— Allahınızı, peygamberinizi severseniz...

«— Yörü!»

«— Bağırırım, yakalar karakola atarlar sizi!»

Kahkahalar.

«— Bizden kapora aldı, kaçtı, ſimdi de yakaladık deriz...»

«— Allahım... bu kadar vicdansız mısınız?»

«— Nedir o vicdan? Yenir mi, içilir mi?»

«—

«—

Sarhoſlar belki de yeniyetme, yoksul, iskarpinlerinin arkalarına basmaktan zevk alan delikanlılardı. Böylesine genç, güzel, her halinden aile kadını olduğu belli bir naylon mu, orlon mu kilotlu kadına hasrettirler de, piſpirik, altıkollu, bulüm oynadıkları kahvelerde çokluk böyle kadınlara bakıp bakıp iç çekmiş, göğüslerini yumruklamışlardı. Hatta bununla da kalmayıp, ellerine böyle bir kadın geçse ne yapacaklarını çok ayıp tarzda konuşmuşlardır aralarında

«— Anam, avradım olsun, yerim be!»

«— Ya ben?»

«— Sen sana boşver. Ağanın eline geçmeli böyle bir yavru anadın mı? Kucakladığım gibi...»

«— Nerde? Orda mı?»

«— Çüüüş ağaç dayı. Sokağın ortasında yok!»

«— Benim elime geçse, şu arka sokaktaki boş ahır var ya?»

«— Çaktım, Çingene Melâhat'ı biçimlediğimiz ahır değil mi?»

«— Kaldır ayağını, üstüne bastın!»

«—

«—

«—

Bu arka sokaktaki ahıra, Çingene Melâhat'ı biçimledikleri ahıra götürmüş olabilirlerdi. Kadın çırpınmış, uzaklardaki bekçi düdüklerine duyurmadan çığlıklar da atmış olabilirdi. Hatta bembeyaz çatılarla yolları daha bir nurla bürüyen bebek gibi bir ayın altında kısık çığlıkları, iniltileri falan silinmiş gitmiş olabilirdi.

Kafasındaki bütün bunlar silindi birden. Karısının o gece hizmetçiyle yakaladığından bu yana tamam iki yıl geçmişti. Dairedeki Ziya baba:

«— Laf aramızda, zina tatlıdır!» demişti.

Titredi.

Şimdi bunu, bu kadını.. canım ne çıkardı? Karısı iki yıl önce yakaladıysa evde yakaladıydı. Burası sokaktı, üstelik fırtına ortalığı altüst ediyordu. Kim kime?

Kadının yanına hızla geldi. Gözlerinden şahlanmış şehvetin kızıl gölgeleri uçuşuyordu. Avucunda sakladığı yeni bir yirmibeşlik!

Bu sefer daha dikkatle baktı kadına. Birilerine mi benziyordu? Öyle ya, çok iyi tanıdığı birilerine ama, kime?

Üç, beş adım sonra durdu. Ekzosu tabanca gibi patlayarak caddeden geçmekte olan tika basa kaptı-kaçtıya görmeden baktı, uzun uzun. Kimdi? Kime benziyordu?

Döndü baktı kadına. Kadının sadaka bekleyen, doymaz, hiç bir zaman doymıyacakmışa benzeyen aç eli, kucağında çocuk.

Gitse, sorsa? İyi ama, kadın başka şey sanarak

aksilenirse? «— Utan utan. Boynunda kıravatın da var. Benim gibi çocuğuna süt parası için dilenen bir kadına dolanmağa utanmıyor musun?»

Sinirli sinirli cıgara paketiyle kibritini çıkardı, bir cıgara yaktı. Ağız dolusu bir duman üfledi fırtınaya. Fırtına, dumanı kaptı, parçaladı, lime lime, dağıttı ekzos boruları tabanca gibi patlayan taşıtların benzin ya da mazot kokulu gecesine.

Peki, çekip gitse artık ya?

Kadın belki de aldırış etmezdi. Çaksa bile etmezdi. Ne yani, böylesine güzel gözleri, güleç yüzü olan, dolgun bir kadını bırakırlar mıydı? İstanbul'du bunun burası. Şimdiye kadar kimbilir kimler...

Cıgarasının külünü sinirli sinirli çırpıttı.

Hayır, bir şey değil, hiç hesapta olmayan bok bir arkadaş, ya da «Kenef karı»nın bir ahababı görür, «— Selma hanım sizin beyi gördüm geçen gece, söylemesi ayıp, bir dilenci kadınla pek içli dışlı konuşuyordu...» falan diye... Ulan ne kepaze insanlar vardı şu dünyada! «Kenef karı» da akşam yolunu bekler

«— E, gel bakalım koca papaz!»

Her şeyi kavramanın yürek çarpıntısıyla

«— Ne var?»

«— Artık hizmetçilerden dilencilere mi düştün?»

Anlamazlıktan gelirdi :

«— Ne dilencisi? Nereden çıktı bu da?»

«— Bana bak. Gözlerime neden bakmıyorsun?»

«— Bakıyorum ya işte!»

«— İyice bak, iyice. Dikkatle!»

«— Çıldırtma insanı gene... ne olmuş yahu?»

«— Elinin körü olmuş. Utan utan. Kırk beşine girdin. Senin bu yaşta alnının seccadeden kalkmaması lâzım. Gözlerin öyle kararmış ki, dilencilere sataşıyorsun artık. Senin bu azgınlığını teneşir paklar teneşir!»

«—

«—

«—

Dilenci kadının kara gözleriyle tatlı yüzü bütün bunları da sildi. Yarısı içilmiş sigarasını kaldırım betonuna çarptı. Bu fırtınalı gecede hangi ahbap görebilirdi? Sonra, oturduğu semt dolmuş, ya da otobüsle en azından yirmi dakika ötedeydi ki, o da trafiğin böylesine karışmadığı, normal gidişle.

Adımlarını açtı, köşedeki şarapçıya gitti. Dükân omuz omuzaydı akşamcılarla. Bir bardak, bir bardak daha... Oysa radyoda iri iri konuşan partili biri, akşamcıları bile sâfi kulak kesmişti. Aldırmadı. Kara gözler, tatlı bembeyaz yüz.

— Şunu doldursana ahbap!

Şarapçı üçüncü sefer doldurup, tezgâhın ıslak çinkosunda önüne doğru kaydırды :

— Üç oldu bey baba!

Kızdı. Neden bey baba oluyordu? Kırk beşindeki birine pek pek yedi sekiz, on, haydi haydi on beşindeki çocuklar «Bey baba» derlerdi. Kazık kadar herif, üstelik suratsız da. O ne biçim burun öyle o?

Tekliği attı. Üzerini de. Çıktı şaraphaneden. Çıkmasıyla da şarapçıyı falan unuttu. Başı tatlı tatlı dönmeğe başlamıştı. Aç karnına içti mi hep böyle olur, gücü, cesareti artardı. Bir şey değil, kadını tanış birine benzeten yanı da güçlenmişti. Hatta dur dur... Bir şirkette çalıştığı yıllar. Sabahın çok erken saatlarından biri. Böyle bir kadına rastlamıştı. Takılmıştı ardına. Şehrin dışındaki bir iplik fabrikasına kadar gitmişti ardından. Ertesi, daha ertesi sabahlar. Sonra akşam paydosları... Böyle paydoslardan birinde yolunu beklemişti. Gene böyle dumanlıydı kafası, sallanıyordu dünya. Bir şeyler söylemek istemişti kadına. Kadın aldırış etmemişti. O kadına, işte o kadına benziyordu bu!

Bir an «Ulan o olmasın sakın? -diye geçirdi. Sonra- Yok canım -dedi-. Yıllar geçti aradan. Ben kırk beşime bastım. O zaman yirmimde miydim? Öyle ya. Yirmimde... Kadın da benim kadar, hatta benden bü-

yüktü. Benim kadar olsa, şimdiye sağlama kırk beş-
lik. Buysa olsun olsun da otuz!»

Kadının önünde buldu gene kendini.

— Seni tanış birine benzetiyorum..

Kadın sadece gülümsedi.

— Hem de gayet yakından tanıdığım birine!

Kadının sadaka bekleyen eli, değişmeyen gülüm-
seyen yüzü.

— Sen de beni birilerine benzetmiyor musun?

Kadın başını salladı. Efendilerden çoğu bu bi-
çim yanaşırdı.

— Buralı mısın?

Kadının başı yukarı kalktı

— Hayır.

— Gel peşimden!

Yürüdü. Gözucuyla ardına baktı, hayret, geliyor-
du. Yeni bir cigarayı keyifle yaktı. Demek karısının
dediğince «Moruk» değildi, ardından, dilenci de olsa,
kadınları sürükleyebiliyordu!

Cigarasından keyifli, yeni bir duman daha.

«— Dilenciye götürdüğünü» kimseler de görme-
mişti. Allah, vicdan, namus, ahlâk, haysiyet...

Kışın bile yapraklarını dökmeyen ağaçların ara-
sına gömülmüş köşklerin önünden geçiyorlardı. Rad-
yolarda hâlâ iri iri konuşanların parti propagandaları.

Radyodaki adamlarla gecenin fırtınası içinde
köşklerin kırpışan ışıklarını çok gerilerde bıraktılar.
Daldılar sık ağaçların ıslak uğultusuna. Ağaçlar sık,
kalın bedenli, yüksek. Yüksek ağaçların üstlerinde
yağmur yüklü, ağır kara bulutlar.

Kadının kucağındaki çocuk tombul yumruğunu
emiyordu.

Adam, uçmasın diye ucundan tuttuğu fötr şapka-
sıyla az geriledi

— Seni kime benzettiğimi bir türlü hatırlıyamı-
yorum...

— ?

— Sen?

— ??

— Yüzün hiç yabancı gelmiyor ama. Kocan var mı?

Kadın kısaca

— Yok - dedi.

— Ne oldu?

— Köyde anası öldüydü, kendine kalan toprağını satmaya gitti.

— Çok oldu mu gideli?

— Yedi yıl!

— Ohoo.. sonuna kadar bekleyecek misin?

— Nörüyüm?

— Bu çocuk?

— Bakma.

— Nasıl yani. Babası...

— Canım sana ne? Gomser gibi ne soruyon?

— Şundan bundan mı yani?

— Belle ki şundan bundan... Allah virdi. Nörüyüm?

— Demek şimdi hiç kimsen yok?

Parmağıyla şişkin, kalabalık, kapkara bulutları gösterdi :

— Ondan başka hiç kimsem..

—

—

Kalın bedenli yüksek ağaçlar ıslak ıslak hışıldıyorlardı. Uygun bir yerde durdular. Kadın erkeğe uyumuştı.

— Burası iyi mi?

— Sen bilin.

— Çocuk?

— Alışgındır, oynar şorda...

Götürdü kıyıdaki kalın bedenli ağaçlardan birinin altına oturttu

— Bir yere sürünüp kayma ha Mıstık, e mi?

Çocuk anladı mı, anlamadı mı.. başını salladı mı, sallamadı mı? Anasının başından, çıkarıp verdiği saç tokasını ağzına soktu. Birden diş etine batmıştı de-

mir toka. Kızdı, attı. Yumruğunu emdi bir süre. Ama diş eti acıyordu. Ağlayacaktı, kalın alt dudağı büzül-
dü. Kendini tutuyor, ağlamamağa çalışıyordu. Birinde ağlamıştı, anası hırsla gelmiş, yerden yere çalmıştı. Ne gün? Nerde? Bilmiyordu, bilemezdi ama, ağlama-
ması gerektiğini biliyordu. Yumruğunu ısır-
dı, gene ısır-
dı, çekti elini ağzından sonra. Havaya baktı. Bu-
lutlar. Ayın altında kaynaş-
ıp duruyorlardı.

Sonra döndüler. Kadın beyaz başörtüsünü çözdü,
çenesinin altına yeniden bağladı, eteğini çırptı. Daha
sonra da çocuğunu yerden aldı

— Hani toka?

Çocuk sadece baktı.

— Toka hani kör olasıca?

Adamsa az ilerde, pişman, kadına bakmıyordu.
Cebinden kırış kırış bir iki buçukluk çıkardı, kadının
yanına bakmadan geldi, avucuna sıkıştırıp oradan
hızla uzaklaştı.

Kadın, kucağında çocuğu, hiç eksilmeyen gülüm-
seyişiyle adamın çok ardından yürüdü. Batı'nın o çok
önlü üniversite'sinin Tıp fakültesinden diplomalı ol-
duğunu iri harflerle bağırıp duran doktorun tabelâsı-
nın altında gece yarısına kadar dilenecekti.

Birden korkunç bir şimşek çaktı havada. Orman
bir an mavi mavi aydınlandı. Gök gürledi.

Kadın adımlarını açtı.

GEÇ KALMA ERKEN GEL

Genç kadın, sinirli sinirli ördüğü örgüden başını kaldırıp, radyonun üzerindeki saate baktı Gece yarısından sonra ikibuçuk!

Örgüyü bırakıp kalktı. Pencereye gitti, perdeyi araladı... bütün gün lapa lapa yağan kar dinmişti. Berrak gökte buz gibi ay, ayın altında bembeyaz çatılar sessiz, sakın yatıyorlardı. Ama o hiç bir şey görmüyordu. Pencereden çekildi, çocuklarına baktı. Karyolalarında, birbirlerine sarılmış uyuyorlardı. İçini çekti. Komşu avukat da bir zamanlar kocası gibi böyle gecikir, hatta çoğu geceleri dışarda geçirirmiş. Avukatın karısı da tıpkı tıpkısına onun gibi, böyle gece yarılarında çok sonralara kadar beklermiş. Ama kadın bakmış ki olacak gibi değil, işi sıkı tutmağa karar vermiş. «Madem ne ben, ne çocukların umurunda değil, o halde ben de dilediğim gibi yaşarım. Kırılan kırıldığı yerde kalsın!»

Yeniden içini çekti. Çocuklarının karyolasına ilişti.

«... posta koymağa başladım. Eve geç döndüğü geceler ben de boyanır, süslenir, sokağa çıkar, eve kocamdan sonra dönerdim. İlk zamanlar kıyametler

koptu. Yılmadım. Dayattım. Sonunda... benim bildiğim erkeği avucunun içinde tutmanın şartı, onu kıskandırmaktır!»

Karyoladan kalktı. Duvardaki küçük aynaya gitti, durdu. Avukat gibi onun kocası da yelkenleri indirir miydi sonunda acaba? Pek sanmıyordu. Avukata falan bezemezdi. Gerçi birbirine sarılıp mışıl mışıl uyan çocuklarını çok severdi; çocukları da annelerine iyice düşkün olduklarına göre, kızsız bile, çocuklarının hatırı için karısını kaldırıp atamazdı herhalde. Peki ama, nerede kalıyordu bu vakitlere kadar? «Arkadaşlarla toplanıyoruz, karışık hesap işlerimiz var. Hesapların tasfiyesine kadar bir zaman bu böyle gidecek!» Doğru muydu? Avukat da karısına buna benzer bir şeyler söylemişti. «İnanma! -demişti avukatın karısı — Hep yalan. Arkadaşlar toplanıp hesapla kitapla uğraşmaz. Hepsinin metresi vardır. Toplanır, eğlenirler!»

Gözü birden aynadaki hayaline ilişti. Kocasının da metresi mi vardı? Güzel miydi? Kendisinden daha güzeldi de onun için mi geç geliyordu eve? Onun yanında mı kalıyordu? Avukatınki «Gördüm gördüm -demişti-. Bana değiştiğine göre benden güzel olsa valiahi gam yemezdim.»

Çocuklarının yanına döndü sıkıntıyla, durdu, baktı onlara. Neye yarardı çocuklar, neye yarardı? Çocukların hatırı için kaldırıp atılmamak neye yarardı? Metresi varsa, kendisinden güzel bile değilse... neye, neye yarardı? Metresinin çirkin, kendisinin güzel olması da neye yarardı? Güzellik neye yarardı? Bıkmasa daha çirkinin yanında kalmazdı. Bıkmıştı demek, demek bıkmıştı kendisinden?

Çocuklarının ayak ucuna kapanıp içini çeke çeke ağlanıyağa başladı. Bıkmıştı kocası, kocası bıkmıştı, bıkmıştı işte. Ne yapsa boş, boştu ne yapsa. Kaldırıp atmıyorsa atamadığından. Çocuklarının hatırı için. Niçin? Sığıntı mıydı? Sığıntı değildi işte, olmak istemiyordu. Sığıntı, zavallı; acınacak kadar güçsüz...

istemiyordu, istemiyordu. Avukatın karısı gibi ya yelkenleri indirtip yeniden evine bağlayacak, ya da... ya da'sı ma da'sı yok. Çocuklarını filan üstüne atıp gidecekti. Nereye? Bilmiyordu ama gidecekti. Evet evet gidecek, bir daha dönmemesine gidecekti uzaklara!

Saat üçü beş geçerken sokak kapısının kilidinde çevrilen anahtarın tıkırtısı. Kendine geldi. Güçsüzlüğünü belli etmemeliydi. Gözlerini avuçlarının içleriyle sildi, örgüsünü aldı. Sedire oturdu. Sakin sakin örüyor gibi gözükmeğe çalışıyordu. Elleri sinirden titriyor, gözleri seyiriyordu. «Bekleme beni, yat! - demişti-. Anahtarım var açar girerim...»

Adam o kadar sıkıladığı halde karısının bu vakte kadar beklediğini aydınlık pencerelerden anlayınca öfkeden deliye dönmüştü. Gerçekten de hesap uzmanı arkadaşlarıyla toplanıp daha bir süre çalışacakları birtakım malî işlerle uğraştıkları halde, karısının bunu başka bir şey sandığını anlıyor, ona işi sandığınca olmadığını anlatmak çabası göstermekten nefret ediyordu. Bir erkek evine dilediği zaman gelirdi. Hiç gelmezdi gerekirse. Karısına hesap vermek zorunda değildi. Hilmi gibi, karısından maşayla dayak yiyen Çopur Hilmi gibi olmaktansa intihar ederdi. Değil çopur Hilmi gibi karısından maşayla dayak, Cevat'ın yerinde bile olmak istemezdi. Herifin akşamları karısına hesap verdiğiyle alay edip durmuyorlar mıydı?

Siyah fötr şapkası, siyah paltosu, kara kaş kara gözüyle kapıda upuzun durdu. Kadın hızlı hızlı yün örüyor, öfkesini belli etmemeğe çalıştığı halde gene de belli oluyordu.

Adam

— Niçin yatmadın? -diye sordu.

Kadın bakmadan

— Yatamadım... -dedi.

— Niçin?

-- Bilmiyorum.

Kapıyı kapayıp karısının yanına geldi. Elleri arkasında :

— Ben sana, bekleme beni yat dememiş miydim?

— Demıştin ama elimde değil, yatamadım.

— Ne zaman elinde olacak?

— Evine ne zaman eskisi gibi erken gelmeğe başlarsan!

Adam birden boğulacak kadar hırslandı

— Ben Çopur Hilmi değilim. Canım ne zaman isterse o zaman gelirim. Hiç gelmem gerekirse...

Elindeki örgüyü sedire atıp kalktı

— Kadınım diye ben de senin esirin değilim!

Vay anasını, karısı mıydı bu? Meydan mı okuyordu?

— Yaa!

— Evet. Sen erkeksen ben de kadınım!

— Dünyada senden başka kadın yok değil!

— Senden başka da erkek!

— Ne demek istiyorsun?

— Ben de bundan sonra senin gibi keyfimce gezip eğleneceğim!

Adam beklemiyordu. Çocuklarının halim selim anasından hiç beklemiyordu bunu. Demek gerçekten kadınlarla eğlendiği için eve geç döndüğünü sanıyordu? Ne sanırsa sansın. Ona hesap vermeyecekti, onu inandırmağa çalışmayacak, inandırmak için yırtınmayacaktı. Ne Cevat'tı o, ne de hele Çopur Hilmi!

— Cart! -dedi.

— Göreceksin! -karşılığını aldı.

— Aptal sen de. Görecekmişim. Görelim bakalım.

— Göreceksin.

Adamın tepesi attı

— Dediğini yapmazsan dünyanın en alçak kadınısın!

— Sana alçak olmadığımı ispat edeceğim!

Adam hırsıyla soyunup yattı. Uyku tutmuyordu onu da. Karısının gecenin kimbilir saat kaçında sinirli si-

nirli soyunup karyolaya yanına değil de sedire uzandığını görünce artık şüphesi kalmadı. Demek gemi azıya almıştı kadın? Kimbilir belki de birisiyle anlaşmıştı. Nee? Anlaşmak mı? Neden olmasındı? Her gün yazıhanede, lokantada, kahvede, şurda burda dinlemiyor muydu baştan çıkan kadınlara dair yığınla serüven? Ama oy yaydan çıkmıştı artık. Tükürdüğünü yalıyacak değildi.

Sabahleyin evden çıkarken,

— Akşamki sözünü unutma... - dedi.

Kadın gene sedirde sinirli sinirli yün örüyordu

— Geç kal da bak!

— Yani sen de gider eğlenirsin ha?

— Hiç şüphen olmasın!

Belki de erken döneceği halde kinle :

— Üçten önce gelirsem namussuzum!

— Onikiden sonra beni de evde bulabilirsen ben de namussuzum!

Çocuklar uyanmış birbirlerine tutunarak babalarıyla annelerine korkuyla bakıyorlardı.

Küçük,

— Babam artık bizi sevmiyor... - dedi.

.....

Çocuklar gene her zamanki gibi, birbirlerine sarılıp uyumuşlardı. Soba harıl harıl yanıyordu. Saate baktı : İki. Yenilmek, yenilmiş görünmek istemiyordu. Erkeğin bu kadar dikine gitmek iyi değildi, biliyordu ama, yemin etmişti. Dediğini yapmazsa kocasının önünde piyasası büsbütün düşer, adam gemi büsbütün azıya alırdı.

Peki, ne yapmalıydı?

Aklına tapucular geldi. Sahi, erkeğini kıskandıracak biçimde, alabildiğince aşırı, hatta şu kadınları hatırlatacak biçimde boyanıp gitmeliydi tapuculara. Sonra dönüp gelmeliydi. Hem yeminini yerine getirmiş olurdu, hem de kocasına karşı... evet, evet, bu en uygunuydu. Sıkışırsa «Tapuculardaydım» der, sözünü ispatlardı.

Memnun hafifçe gülümseyerek saate baktı: İkiye geliyordu. Evet, hınzır herif hiç altta kalır mıydı? Yıllar yılı herifi alıştırıran da kendisiydi ya, neyse. Avukatının dediği gibi, kıskandırmalıydı kocasını!

Çabucak giyindi, boyandı. Aynada kendine tekrar tekrar baktı. Sonra da sobaya kömür atıp evden çıktı.

Lapa lapa kar yağıyordu.

Sokağı hızlı adımlarla geçip caddeye çıktı. Caddededen arada kurşun gibi geçen taksiler, hususîler. Tapucular pek pek yarım saat ötede oturuyorlardı. Gecenin bu saatinde herkesi rahatsız etmek de hoş değildi ama, olsun tapucunun eşi Neşe yakın arkadaşydı, katlanırdı. Aman ne iyi olacaktı. Herif eve gelecek, bulamayacak, kafası dank edecekti. Bekleyecekti tabii. Derken çat kapı, gelecek öyle şu kadınlar gibi boyalı. Deliye dönecekti. Nedeen sonra gerekirse durumu açıklayıp..

Birden bir hususi yanında

— Hanımefendi, buyurmaz mısınız?

Bakmadı bile, açtı adımlarını. Ay ne fenaydı şu kadınlardan olmak. Kocasını içinde, içinin derinliklerinde bir nabız gibi atıyordu. İmkân mı vardı? Onun üstüne kabil miydi?

Adımlarını açtı.

O gece aksilik tapucular, Neşe'nin İçerenköy'deki annesine yatıya gitmişlerdi. Kadın zili uzun uzun çaldı, çaldı, çaldı. Çaldıracaktı. Demek kimseler yoktu? Herhalde yatıya bir yerlere gitmiş olacaktı. Peki ne yapacaktı şimdi? Ya kocası geldiyse? Geldiyse? Geldiyse de onu evde bulamayınca bekliorsa? Az sonra eve dönünce nereden geldiğini, suçsuzluğunu, sırf kocasını kıskandırmak için Neşe'lere gidip onları evde bulamadığını inandıramazsa?

Evine doğru adımlarını açtı. Birbirine dolaşan ayaklarıyla soluk soluğaydı. Koşuyordu âdeta karların altında. Soğuk değildi hava. Tam tersi sıcaktı terliyordu. Ne diye, ne diye erkeğiyle sidik yarışına

girişmişti? Böyle şeyler ona göre miydi? Allah kah-
retsindi avukatını. Şimdi kötü bir yerden gelme-
diğini kocasına nasıl anlatacaktı? İnanır mıydı? İnan-
mazsa nasıl doğrulardı?

— Sist, bayan bayan, hanım, sist, zilli!

Baktı: Bir sarhoş. Kılıksızın biri. O ne derttey-
di, sarhoş ne dertte. Aldırış etmedi, adımlarını büs-
bütün açtı. Sarhoş da yalpalayarak geliyordu dolaşan
ayaklarıyla paldır küldür

— Sist.. zilli. Ne kaçyorsun? Herkese şapur
şapur da bize gelince... Mangır değil mi bizimki?
Nah bak. Baksana ulan kayarto!

Evlerine giden sokağa sapmış, adımlarını öylesi-
ne açmıştı ki nerdeyse yuvarlanacaktı. Tam bu sıra-
da bir bekçi, bekçinin kalın düdüğü!

— Ne o? Ne kaçyorsun? Dur bakalım!

Çırpınan bir kuş heyecaniyle

— Ben namuslu kadının bekçi efendi... - dedi..
Şu adam sırnaşıyor.

Adam gülererek yaklaşmıştı. Bekçi,

— Namuslu kadının bu saatte burada işi ne? -de-
di.. Şu elinin yüzünün boyasına hele..

Adama döndü

— Ne istiyorsun avrattan?

Sarhoş attı

— Hiç yahu, baktım randevudan mı dönüyor ne.
Ekmek çıkar mı diye...

Bekçi adamı kovdu. Kadının önüne düştü. Eve
getirdi.

Kocası gelmemişti. Rahat bir soluktan sonra koş-
tu musluğa, yüzünün boyalarını filan çabuk çabuk yı-
kadı, sildi, kurulandı. Sonra da karyolaya girip yorga-
nı çekti.

Adam eve geldiği sıra saat gecenin dördüydü.
Karısını karyolada görünce gururla gülümsedi. Tabii
o ne Cevat'tı, ne de Çopur Hilmi!

Soyunmağa başladı.

KIZ EVLÂT

Ağır ceza mahkemesi kapısı önünde, iki gözü iki çeşme kadın, belki de otuzunda yoktu. Ağlamasa, kendine biraz çekidüzen verse, yani boyansa filan, pekâlâ da güzel sayılabilir. Yoldan geçerken yalnız gençleri değil, yaşlıları da arkasından baktırıp, «Karıya bak, karıya!» dedirttikten başka, şöyle konuşmalar da toplayabilirdi :

«— Allah!»

«— Yeyim!»

«— Isırayım!...»

«— Ulan kitap gibi karı be!»

«— Bu karı var ya bu karı!... Şimdi n'olacak biliyor musun? Bol meze, bol şarap, yahut rakı, dışarda lapa lapa kar, içerde soba çıtır çıtır... Ha? Bunu soyacaksın. Öf Allah öf!»

Ama ağılıyordu kadın. Kendini kapmış koyuvermişti. Zaman zaman, az ilerisinde, kafa kafaya çok önemli bir şeyler konuşan, daha çok da tartışan üç kıza bakıyor, bir şeyler söyleyecek oluyor, çekindiğinden mi, ne, vazgeçiyordu sonra.

Kafa kafaya verip çok önemli bir şeyler tartışıra benzeyen üç kızın üçü de aynı yaşlarda, üçünün de göğüsleri henüz kabarmış, kalçaları yeni gelişmişti. Üçü de çocuktu daha. Taş çatlasa on dört, on beşten çok değildiler. Birden kahkahaları Adliye koridorunun cigara dumanı ile tullenmiş havasında şimşek gibi çakıp, çevreyi kendilerine baktırınca, ağlayan kadın artık dayanamadı :

— Nuran... -dedi.

Üç kızın en güzeli, göğsü en gelişmiş, kalçaları en biçimlenmiş, at kuyruğu saçıyla horoz gibi döndü :

— Ne var?

Kadın korka korka,

— Ne biçim gülmek o öyle? - dedi.

— Gülmenin biçimi mi olur? Gülmek işte!

— Herkes size bakıyor yavrum...

— Bize ne herkesten? Nasihata ihtiyacımız yok! Sırtını annesine dönüverdi.

Anne, siyah başörtüsünü sinirli sinirli çözüp çenesinin altında yeniden bağlarken, göz göze geldik. Tanış, tanış olmazsa, dost; dost olmasa bile halden anlayan biriyle dertleşmek isteyen iyi bir insanın bakışıyla baktı, hatta utanç dolu bir gülümseme dolaştı dudaklarında...

Yanına sokuldum, çekinmeden sordum:

— Kızınız mı?

Nuran sert bir bakış fırlattı. Azarlayacak diye korktumsa da azarlamadı, dudak büktü sadece. Annesi görmemişti onun fırlattığı bakışı, büktüğü dudağı,

—Bu zamanda kız evlâdı, düşman başına! -dedi.

Nuran artık dayanamamış olacak, az önceki gibi gene çok sert bir bakışla birlikte,

— Ben de aynı kanaattayım -dedi-. Senin gibi cahil, anlayışsız anneler de düşman başına!

Gözlerinden ateş saçılıyordu. Arkadaşlarına dönmüştü bile.

Kadına korka korka sordum :

— Okuyor mu?

Nuran gene o sert, o hınçlı bakışlarından birini fırlatmıştı ama, bu sefer tepeden tırnağa süzmekten de kendini alamadı. Süzdü, sonra beni Jan Pol Belmondo, Antony Perkins, ya da başkalarına benzetememiş, yani kendi ölçüsüne «sükse» bulamamış olacak ki, cevap vermeğe lüzum görmedi.

Sorumu annesi cevapladı

— Beşi bitirdiydi...

— Niçin gerisini getirmedi?

— Babası, o daha kundaktayken sizlere ömür

«Peki, akşam kız sanata falan verseydiniz de terzi olsaydı...» diyecek oldum, gene sanki «Allahım ne iğrenç adam. Karının aklına iş düşürüyor. Ayol senin işin yok mu? Çekip gitsene!» demek isteyerek baktı bir, sonra arkadaşlarına döndü. Hoşuma gidiyordu onun bu halleri. Arının deliğine çöp dürtercesine üsteledim

— Peki, burada işi ne?

Nuran artık dayanamamış olacak, hırsla, beline dayadığı yumruklarıyla filân döndü :

— Kocaya kaçtım efendim. Öğrenmek istediğiniz başka bir şey var mı?

— Mersi -dedim-. Yaşınız?

Arkadaşları kahkahayla gülünce, alay edilmek istendiğini sanarak, galiba da onların yanında tuhaf bir aşağılık duygusuyla, ağlayacak hale geldi

— Ben sizin oyuncağınız değilim! -diye bağırdı. Benimle alay edemezsiniz!

Hiç böyle bir niyetim yoktu. Üstelik insanlarla alay etmek değil, edenlere kızardım

— Rica ederim -dedim- yanlış anladınız beni!

— Evet, yanlış anlamışım. Ben bir insanın bakışından anlarım niyetini!

— Bakın yanıldınız işte, anlayamadınız!

— Evet anlayamam.

Sustuk... Epeyce sustuk. Bu ara mübaşirin sesi çınladı

— Nuuuraaaaan! Doğaaaaan!!...

Nuran annesiyle mahkeme salonuna girdikten az sonra, bilekleri kelepçeli, genç irisi, uzun boylu, taş çatlasa on dokuzundan fazla olmayan bir delikanlı jandarmaların arasında göründü. Nuran'ın mahkeme kapısında bekleyen iki arkadaşı heyecan içindeydiler. Delikanlıya hayranlıkla bakıyorlardı. Birbirlerine çaktırmamağa çalışarak şuralarını, buralarını düzelttiler. Belliydi ki onlar da kesiliyorlardı genç adama. Genç adamsa, sonu nasıl olsa kendi lehine biteceğinden bir yerli film jönü kadar mağrur, hatta kahraman, geldi, hayranı iki kızı başıyla şöyle bir selâmlayıp mahkeme salonuna girdi.

Kızlardan kumralı kendini tutamadı

— Evlâdım! -dedi.

Esmer ekledi

— Tıpkı tıpkı Alen Delon, değil mi?

— Evet ama saçlarını neden böyle taradı acaba?

— Farkında mısın? Mahzundu biraz!

— Yaa... Hapishane köşelerinde...

Dayanamadım, sordum

— Kim bu delikanlı?

Nuran gibi yan yan bakıp, aşağıdan yukarı, yukardan aşağı süzdükten sonra, «Ayyy... Bu adam da çok sinir!» demek istediler. İstediler ya gene de sorumu cevapsız bırakmamak için, kumralı,

— Tanımıyor musun? -dedi.

— Yoo..

— Nasıl tanımazsın ayol? Ataryemez takımın soliçi!

— Onu herkes tanır!

— Millî takıma bile namzet seçildi...

Düşündüm, düşündüm çıkaramadım. Onlarsa bilgisizliğime şaşıyor, bu bakımdan da beni küçümsüyorlardı herhalde.

— Neyse -dedim-. Nuran'ın süksesi mi yani?

İkisi de aynı anda iğne değmiş gibi heyecanlandılar. Gözleri büyüdü

— Ne münasebet?

— Hiç de bile...

— Peki ama bakın, mübaşir ikisinin adını bir arada çağırdı...

— Çağırırsın şekerim -dedi kumral-. Çocuğun ardına düştü düştü...

Esmer sınırlı sınırlı :

— Ama ne!

— Erkek o, onun elisi kınası. Öyle değil mi ama Cânan?

— Doğru şekerim. Nuran'ın kızdığı kadar var annesine!

— Var tabii.

— Ne olursa olsun, senin kızınla deniz kıyısına inmiş, geceyi sandalın içinde geçirmiş. Öyle değil mi ama?

— Öyle tabii. Hemen mahkemeye verecek ne vardı?

— Sonra, çocuk hapis yatmakla eline ne geçecek?

— Mahallenin en sükse çocuğu!

Sordum :

— Doğan okuyor muydu?

— Lise sondan belgeli... -dedi esmeri.

— Belgeli ama, bitirmesine ne lüzum var?

— Hiliç...

Kulübü profesyonel yapacak. Millî takıma da seçildikten sonra... Püh!...

— Diplomaya ne ihtiyacı olacak?

— Ama ne!...

P İ S L E R

Üzüm bağlarıyla ünlü bu ufacık kasabada haber bomba gibi patlamıştı İstanbullu bir film şirketi, dış sahneleri bağlarda geçecek bir film çevirmek üzere, tanınmış kadın, erkek baş artistleri, yardımcı artistleri, komikleriyle falan birkaç güne kadar geliyordu!

Kasabada, daha çok da teknil kültürlerini kasabanın tek yazlık sinemasıyla, her hafta hacı yolu gözlercesine bekledikleri çeşitli magazinler, günlük gazetelerden edinmiş, İstanbul hayalleri içindeki genç kızlar arasında haber yankılar yapmıştı. Geliyorlardı, ah geliyorlardı nihayet. Evet, yazlık sinemada sıcağ yaz akşamları avuçları patlayıncaya kadar alkışladıkları tanınmış jön, pek beğendikleri kadın baş artist, gülmekten katıldıkları ünlü komiğiyle sanki İstanbul'un bir parçası geliyordu!

— Ah kardeş nasıl heyecanlıyım bilemezsin.

— Ya ben?

— Beni hiç sormuyorsunuz, aşkolsun... Ver şu elini ver, bak!

— Benimki ya benimki? Baksana nasıl çarpıyor

—

—

En ileri giden üç yakın arkadaş, yaz tatillerinde kasabaya tatili geçirmek için gelen Hukuklularla, Tıplıların Sofya Loren dedikleri Gönül, BB. dedikleri Leylâ, bir de CC.'liği yakıştırdıkları Nuran'dı. Kendilerini kasabanın gerçekten Sofya Loren'i, BB.'si, CC.'si saydıkları için öteki kızlardan daha heyecanlıydılar. Öyle ya, madem İstanbullu öğrenciler onları dünyanın en ünlü üç artistine benzetiyorlardı, demek gerçekten benziyorlardı. Madem benziyorlardı, işte hazır fırsat. Giyinip kuşanacak, takıp takıştıracak, kasaba manifaturacısından babalarla annelerden gizlice satın alınmış kalitesiz rujlarla kalemler kullanılarak makyajlar yapılacak ve... Evet ve... İstanbul'dan gelecek filmcilere gözükeceklerdi!

Sofya Loren Gönül'e göre, neden olmasındı? Bütün tanınmış ve ünleri dünyaya yayılmış Sofiya'lar, BB.'ler, CC.'ler, PP.'ler, MM.'ler mutlu rastlantıların eseri değiller miydi?

BB. Leylâ,

— Doğru kardeş -diyordu-. Belki bizi de ha?

CC. Nuran, sık sık alnına düşen bir tutam kapkara saçını başının bir davranışıyla arkaya atarak onlara katılıyordu

— Tabii. Bizi görür, şaşarlar!

— Bu küçük, bu ruhsuz kasabada...

— «Bu kadar güzel kızlar ne arıyor?» derler!

— Hem kimbilir, belki de rol icabı, hariçten üç genç kıza ihtiyaçları oluverir...

— Hani o günler?

— Allahım güzel Allahım... sen yüzüme bak!

Çabucak benimsediler bu duyuları, paylaştılar. Sanki garantiydi hariçten yerli üç kız isteyecekleri. Üç arkadaş alınacaklar, rollerinde öyle başarı gösterecekler ki, film Türkiye'nin her yanında oynanırken, daha çok da bu üç güzel kız dikkati çekecek, İstanbul'dan

magazin yazarları gelecek, üst üste röportajlarını yapacak, sonra da İstanbul'un çeşitli film şirketlerinden çeşitli teklifler alacaklardı.

Anneleri mevlüde, ya da düğüne falan gittiği zamansa, içlerinden birinin evinde toplanıyor, ayna karşısında, anneleri, babaları, hele hele kırpık bıyıklı ağabeylerinden bucak bucak sakladıkları rujları, kalemleriyle rahat rahat boyanıyor, bu arada konuşuyorlardı

— Biliyor musun Leylâ, film şirketlerinden teklif olurse ha?

— Ahh... hemen hemen...

— Hemen hemen ama kardeş...

— Evet, ne var?

— Abim?

— Doğru... benim de babam!

— Yaşlarımız on sekizi geçti. Ne karışırlar bize? Vallahi bir iki demem. Bir gece bir mektup Elvedâ anneciğim, canım babacığim...

Kahkahalarla gülünse de biliniyordu ki, bu iş, bu ufacık kasabada o kadar kolay oluveremeyecektir. Sokağa bakan pencereleri demir parmaklıklı, kalelerdekince yüksek duvarlı evler, birbirini kesen daracık sokaklar, daracık sokaklardaki çeşitli kahveci, bakkal, manifaturacı dükkânları, sokakların bozuk parkeleleri, evlere su taşıyan eşekli sucu, berber kalfaları, en kötüsü de kasabayı il'e bağlayan yolda müşteri taşıyan kaptıkaçtıcılarla, dolmuşçuluk yapanlar Hele onlar! Böyle bir şey olsa da kaçmaları gerekse, polislerinkine benzeyen şapkasının siperi sağ kaşına yıkık çapkın hak almazlar başlayacaklardı nereye, niçin gitmek istediklerini sorup, soruşturmaya. Kolay mıydı kasabanın dillere destan üç güzel kızının üç gölge gibi savuşup kasabadan tüymeleri? Tabii hemen ya abilerine, ya da babalarıyla annelerine haber uçuracak, kaptıkaçtı, ya da dolmuşlar hareket etmeden gelinip, saçlarından sürükleneceklerdi kale duvarlı evlerinin pencereli demirli yalnızlığı içine!

Sıkılınyor, somurtuluyordu uzun uzun.

Bir de şu vardı : Filmciler ya üçünü birden değil de, içlerinden birini beğenir, birine rol verir, beğenilip rol verilen o, biri, üne kavuşursa? Üne kavuşunca da film teklifleri ona yağarsa? Babası, abisi, annesi falan bırakmaz derken, büyük parayı duyunca bırakıverecekleri tutarsa ya? O zaman, o zaman işte öbür ikisi için hayat alabildiğine çekilmezleşirdi. Yaşanmağa değmezdi bu dünya. Kasabada artık İstanbullu öğrencilerle yerli kırpık bıyıklı oğlanlar, polisvari kasketinin siperi sağ kaşlarına yıkılı çapkın hak almazlar, manifaturacı, gazete bayii falan kimbilir nasıl dalga geçer, nasıl nasıl alaya alırlardı inceden inceye.

Am gene de üzerinde durmuyor, filmcilerin gelecekleri gün yaklařtıķça, kalp çarpıntıları artıyordu.

Sonunda geldi o gün.

Güneş çiğ ışıklarıyla kasabayı kavuruyordu. Serçeler saçak altlarındaki gölgelerde soluyorlardı açık ağızlarıyla.

Sofiya Loren Gönül, BB. Leylâ, CC. Nuran kulaklarında iri sarı halkalarla böcek kabuğu küpeleri, çok yakıştığına inandıkları saç biçimleri havanın çok çok sıcak olmasına rağmen giydikleri sarı, mavi, kırmızı dökarlarıyla yol kıyısına çıktılar. Filmciler arka arkaya iki pikap dolusu geldi, önlerinden, tam önlerinden ağır ağır geçtiler ama...

Bu ilgisizliğe müthiş içeren Loren, BB., CC., belli etmemeğe çalıştıkları öfkeleriyle, ama gene de buz gibi gülerek, uzaklaşmakta olan pikapiarın ardından baktılar.

İçlerinden yalnız CC. Nuran mırıldanabildi :

— Amaaan... filmciler de bunlar mıymış? Pisler!

K A A T İ L

Uzun boylu, geniş omuzlu, zayıf, ama çok sağlam görünümlü bir adamdı. Jandarmalar arasında Ağır Ceza mahkemesinin bulunduğu koridora getirildiği zaman, bir serçe kuşu kadar ürkek, etrafını kolluyor, yüzünden pişmanlık, pişmanlıktan çok da dehşetli bir kaygı akıyordu.

Ağzına kadar dolu hıncahınç mahkeme salonuna zorla girdim. Bir kıyıya ilıştim. Ürkekliğinin sebebini merak ediyorum.

Muhakeme sırasında adını, soyadını, ne iş yaptığını, suçunu öğrendim İş rekabeti yüzünden en yakın arkadaşını bir gece ıssız bir sokakta tabancayla vurmuş.

Güzel yüzünden korku akıyor. İhtimâl en yakın arkadaşını öldürmenin azabı içinde. Ama korku her şeye hâkim. Mahkemede, Jandarmaların arasında olduğu halde, emin değil.

Bir ara hâkim, telâşının sebebini sordu.

Kaatil,

— Korkuyorum -dedi-. Beni öldürecekler!

— Kim?

— Onlar!

— Onlar kim?

— Bilmiyorum.

Tiril tiril titriyor.

Hâkim temin etti

— Korkma. Burda hiç kimse sana bir şey yapamaz. Sen kanunun himayesi altındasın!

Ama elinde değil, korkuyor. Çevresini kolluyor. Korku, acaiplikler yapıyor yüzünde.

Muhakeme sırasında, solda bir hıçkırık. Döndüm. Orta yaşlı bir kadın. Baygınlık geçiriyordu. Yanındaki kadınlar kollarına girip dışarı çıkardılar. Ben de çıktım. Ufak tefek kadın koridorun duvarı önüne bir külçe gibi yığılmıştı. Kaatilin karısıymış.

— Onu asarlar mı? -diye sordu.

İhtiyar bir kadın,

— Töbe de -dedi-. Dur bakalım daha. İşin ucundasınız.

— Ya onu asarlarsa? Ne yaparım ben beş çocukla?

— Ağzını hayra aç kızım. Allah gafururrahimdir. Bu kadar kaynın, görümcen var. Hepsi de halli vakitli insanlar...

— Çocuklarımı elimden alır, birer, ikişer bölüşürler. Beni de kapı dışarı ederler. Çocuklarım olmadan nasıl yaşarım ben?

Kadınlar teseliye çalışıyorlar ama, duyduğu yok.

— Yavrularıma hizmetçilik yaptırırlar, döğerler Vay ciğerlerim vay!

Her kafadan bir ses çıkmaya başladı

— Ah bu rekabet ah, gözü çıksın!

— Çıksın ki çıksın. Kardaşı kardaşa, babayı evlâda kanlı kinli yapıyor.

— Nasıl canciğerdiler halbuki... İçtikleri ayrı gıderdi yalnız.

— Şeytan-ı lâin araya girmese...

Sordum

— Nasıl oldu bu?

Anlattılar :

— Haydar (ölen) bizim semtin kasabıydı. Mustafa da (öldüren) o zamanlar celepti. Celeplikte kalsana Allahın kulu! Yok. Bir dükkân da o açtı. Sen misin açan... İçtikleri ayrı giden iki arkadaşın arasına bir kara kedidir girdi. O ona, o ona... Derken birbirlerinden çekinmeğe başladılar. Bu Mustafa çok yufka yüreklidir. Karıncayı ezmekten çekinir. Çekinir ama, rekabet. Gözü çıksın...

Birden, taa karşıda, koridorun alt başında korkunç bir şey görmüş gibi gözleri büyüyen ufak tefek bir kadın yanındakilere haber verdi. Hep birlikte baktılar. Gözleri yaşlı bir kadın, iki yakışıklı delikanlı. irili ufaklı beş de çocuk. Öldürülenin karısı, çocukları, yeğenleriymiş.

Yanlarına gittim. Öldürülenin karısı da, öldürenin karısı gibi, çocuklarına bundan böyle kimin bakacağını soruyor, ağlıyor. İki delikanlı asık yüzleriyle kincil. Bir şeyler tasarlıyorlar gibi. Korkunç bir şeyler

Ama çocuklar kinle ilgili değiller. Pek bir şeyden haberleri yok gibi. Çocuklardan ilk ikisi kız. Üzerlerinde okul önlüğü. Belli ki ilkokula gidip geliyorlar.

Çocukların üçü oğlan. Henüz okul çağında olmadıkları belli. Çevrelerine şaşkın şaşkın bakınıyorlar.

Yanıbaşımda konuşuluyor. Kulak veriyorum. Kırçıl sakallı biri,

— Hükümet aradan rekabeti kaldırmalı... -dedi.

İlk bakışta bir istifçiyi hatırlatan elma yanaklı bir başkası,

— Nasıl? -diye sordu.

Bir genç cevapladı :

— Nasıl olacak? Hâkim, memuru tayin ettiği gibi, esnafı da maaşa bağlamalı. Bu kadar koş, didin, çalış çabala eline ne geçiyorsa, aydan aya maaş olarak almalısın. Ortada ne kin kalır, ne de kavga!

Elma yanaklı,

— Aklınla çok yaşa -dedi-. Hayatın zevki rekabette be. Rekabetsiz hayatın ne tadı olur?

—

—

Mahkeme kapısında bir kaynaşma. Kalabalık dışarı taştı. İlk jandarmalar, sonra da kaatil görüldü. O, hiç bir zaman dinmeyen kuşku içinde. Gözüne birden iki delikanlı ilişti. Çığlığı bastı :

— Burdalar, beni öldürecekleeer!!!!

Kireç gibi yüzü, titreyen elleriyle korkunun dehşeti içindeydi. Jandarmaların arasında merdiven boşluğuna daldı, kayboldu.

S İ L İ K

İstanbulular eskiden çiy köfteyi, Adana, Antep, Urfa, Halep kebablarını bilmezlerdi sanıyorum. Hiç olmazsa şimdiki kadar. Öyle ki, şimdi ta Beyoğlu, hatta en muhafazakâr İstanbul semtlerine dek uzandı. Sumakla oğulmuş soğan, tereotu İstanbul'da hemen hemen roka salatası kadar ünlü. Oldu olacak diye düşünüyorum çokluk, Adana'nın ünlü şalgamıyla şeker kamışı da moda olsaydı. Şalgam turşusu, daha çok da şalgam turşusunun suyu gazozdan çok daha **midevî** olduktan başka, Adana deyimiyle **haysiyetli**'dir de. Futbol oynadığımız yılların saha kenarından taşan şalgamcı seslerini hâlâ hatırlarım :

«— Haysiyetli şalgamdan iç aslanııııııııı!»

Bir de şeker kamışı. Zaman zaman denendiği halde, bu baştan başa şeker yüklü, mor, beyaz kabuklu uzun güney bitkisi İstanbul'da neden tutunmaz? Hazır Sportotonun bütün yurttta bir salgın halinde alıp yürüdüğü şu günlerde şeker kamışının Adana

deyimiyle «kamış vuruşmak» özelliği de meydana iken...

«Kamış vuruşmak», boyları bir buçuk, hatta iki metre uzunluğundaki kamışları keskin bıçakla kesmektir. Kamış vuruşacaklar deste deste kamışlar arasından vuruşacakları, yani bıçakla kesecekleri kamışları seçerler.

— Kaç dene vuruyon?

Karşıdaki,

— Beş -dedi örneğin.

Öteki bunu az buluyorsa,

— Ben altı -der.

Pazarlık kızıdır.

— Ben bir dönüp altı!

— Ben bir dönüp yedi!

— Ben sekiz.

— Ben on.

Velhasıl çekişme uzayıp gider. Kimde kalırsa, kamışı yere diker. Elinde bıçak. Bıçakla kamışı ayarlar. Uygun bulduğu an yerinde bir döner, sonra keskin bıçakla ve bir makina hızıyla, kamışı, yere düşünceye kadar kesip doğramaya başlar. Bir dönüş sekiz mi demişti? Sözüünü yerine getirmek zorundadır. Bir döner, sekiz parçaya keser kamışı. Keserse, bahsi kazanır. Kesemezse kaybeder, karşıdaki kazanır. Toto gibi, hatta Toto'dan çok daha harbi, istenirse bir çeşit spor bile denebilir buna. Hani İstanbul'da, yalnız İstanbul'da değil yurdun başka yanlarında da bir tuttu mu, Güneydeki şeker kamışı piyasasında bir canlılık!

Çiyköfteyle beyti Adana kebabının tiryakisi olmuş İstanbullu bir arkadaşıla Sirkeci'deki kebapevlerinden birine gidiyoruz. Hava çisentili. Soğuk. Tam da yağlı, bulgurlu, acılı yiyeceklerle rakının havası.

Dalıyoruz kebapevinden içeri

— Selâm!

— Vaaleykümselâam. Buyurun!

Omuz omuza masalar. Omuz omuza masalar ara-

sında boş bir masa uyduruluyor, iskemleler filan, geçip oturuyoruz. Burası Adana'dan bir parçadır. Adana'nın ünlü semtlerinden Karasoku, ya da Melekirmiz'deki kebabçı dükkânlarından birine benziyor ama hangisine?

Saat akşamın sekiz, sekizbuçuk suları.

Önce büyük bir tabakta nane, maydanoz geliyor. Sonra ayrı tabaklarda sumak ve kırmızı biberle oğulmuş iki cins soğan, daha sonra humuş denilen nohut ezmesi, rakı ve ardından da ünlü Beytî Adana kebabı.

Bütün bunlar üzerine İstanbullu arkadaşla bilgi verirken, kalın, sarhoş, yava, yılışık bir ses :

— Sakallıya selâm yok mu oğlum Necati?

Necati İstanbullu arkadaş. Dönüp bakıyor :

— Afedersin -diyor-. Görmedim.

Beriki otuzu aşkın, iriyarı. Ceket değil, siyah şayak gocuk omuzunda. Bahriyeli biçimi bol paça pantolonuyla hafif yalpalı, geliyor, tepemize dikiliyor :

— Afedersem bir daha yaparsın!

Necati, emeğiyle çalışan, hiç bir devirde, hiç kimseye kavuk sallamamış, el etek öpmemiş bir insan. «Sulu» karşılığı, Adanalıların «silik» dedikleri yılışık, yava adama başını kaldırıp bakmıyor bile. Oysa boyuna yılışıyor :

— Eski dost düşman olmaz aslanım. Biz seninle bir mahalleliyiz. İskemle ikram etmek, buyur otur demek de mi yok? Unutma ki arsalarda az top oynadık, bahçelerden az erik çalmadık. Düşmez kalkmaz bir Allah!

Necati sonunda,

— Peki peki -dedi-. Rahat bırak şimdi bizi!

— Beni kovuyor musun yani?

— Yok ama, arkadaşla konuşacaklarımız var!

— Bi beşliğin var mı?

— N'olacak?

— Kafamı bulamadım. Sayende bi şişe Marmara iyedeyim!

— Yok -dedi-. Necati kesinlikle,

— İki buçuk?

— O da yok.

— Yapma be Necati, yarım bırakma be fakiri anam babam. Bi teklik?

— O da yok.

Durdu, saliandı sallandı, sonra yıkılırcasına çekti gitti. Arkasından bakıyorum, kapı gibi delikanlı Soruyorum. Necati anlatıyor : Düşükler devrinin Napolyon Bonapart tavırlı ocak başkanlarından birine sırtını dayayıp haraçlar almış, lokantalar, eğlence yerleri dağıtmış, karakollarda komiser, polis tehdit etmiş, yumruğunun gücünü deneyecek «muhalif» aramış, karaborsada at oynatmış biri.

— Sulu! -dedi Necati.

— Yani Adana deyimiyle silik! -dedim.

Çok hoşuna gitti Necati'nin bu «silik» lâfı.

— İstanbullu için Beytî Adana kebabı, Çiyköfte, Sumak kadar yeni!

Kebapevinin arı kovarı uğultusu içinde garson sesleri :

— Yap bir acısı bol çiyköfte!

— Beytî biiir. Biberi az olacak!

— Evet beyler, buyruuuun!!!

—

—

BOYACI

Ufak tefek, kara kuru, yüzünün derisi ta ensesine kadar kırış kırış. Sırtındaki ceket kırk yamalı. Beş yıl önce bir arımatör acımış, vermiş. Ufacık boya sandığı uydurma, ama çiy yeşil, çiy pembe, çiy mordan bir şeyler çizmeğe, sandığını şenlendirmeğe çalışmış. Sandık şenlenmiş şenlenmesine ya, çiçekler, çiçeklerin yaprakları olmamış.

Dışarıda yağmur çisenti halinde. Kahvenin içi sıcak. Camlar hohlanmışçasına...

Beni ta karşıdan gördü, gözlerinin içi gülerek geldi yanıma,

— Merhaba beyim!...

İyi ama bu havada pabuç boyatmanın faydası ne? Hiç bana göre. Ona göreyselbette gerekli. Çünkü ellinin üstünde bir adam. İrili ufaklı beş çouğundan başka büyük kızından kalma bir de torunu olduğunu söylemişti. Havalar bozuk, yağmur yağıyor, pabuçlarını boyatacaklar pek de bulunmaz diye çeki–lip oturacak değil ya!...

«Merhaba beyim!»ine karşılık verdim :

— Merhaba!...

— Nasılsınız? Afiyettesinizdir inşallah?

— Eh işte. Sen?

— Ben mi? Bana kulak asma...

Ta ciğerden gelen korkunç bir öksürükle allak bullak oldu. Neden sonra yaşlı gözlerini kundura boyası karasıyla kirlenmiş avuçlarının tersiyle silerken,

— Bu öksürüğü beğenmiyorum - dedi.

— Niye?

— Beni alıp götürecek korkarım...

— Ağzını hayra aç. Neyin var?

— Bilmiyorum ama, ciğerlerimden kopup geliyor. Fena üşütmüşüm. «Bir şey değil, kurtulurum diyorum. Dünyada ben olmasam da olur.» Lâkin, çocukları, torunları düşünüyorum!

Benim bildiğim, kızından kalma bir torunu vardı:

— Başka torunun da mı var?

Bembeyaz dişleriyle aydınlık aydınlık güldü

— Bizde çocuk, torun mu ararsın beyim? Kariya ceketimizi atsak biz, gebe kalır. Oğlum da tıpkı ben. Oldu on bir ay evleneli, elinizi öper var şimdi bir oğlu! Kendi gitti İzmir'e, çalışacak limanda. Vermiş söz bir asker arkadaşı olmasın iyi sizden... Allah utandırmasın... Boyıyayım mı pabuçlarınızı?

Boyacıya dostluk böyle havada belli olurdu

— Boya bakalım - dedim.

O öksürüklü, o öbür dünyaya göçmeyi kurtuluş sayan ufacık adamda bir derlenip toplanış! Avuçlarına tükürdü, birbirine sürerek âdeta yağladıktan sonra, ona bu pis havada bile rızık gönderen Rabbine şükrettikten sonra başladı. İşinin ehli, zenaatının ustası Çamurlu ayakkabılarımın önünde bir saygı, onlara karşı bir sevgi, işine bir değer veriş... Her zaman böyle. Ne zaman pabuçlarımı boyatsam, bu hal. Ayakabıdan temizlenecek çamurlar şuraya buraya sıçrayıp çevreyi kirletmesin diye bir bez yaymıştı il-

kin. Kırık bir alüminyum kaşık sapıyla çamurları kazıdı, sildi, sonra fırçaları aldı. Fırçalar pabuçlarının üzerinde kanatlanmışlar gibi. Daha sonra yeşil saplı bir sakal tıraşı sabun fırçasıyla pabuçları sabunlayıp köpürttü, sildi, boyayı sürmeden önce bir kat cilâ geçti, üstüne boya.

— Bu havada bu kadar özenmeğe lüzum yok be ahretiik!...

— Yooo... -dedi-. Ne isterse olsun hava. Meraklıyım. Zenaatımın hakkını vermezsem, kaytarırsam, aldığım para haram kaçar!

Sonra da ünlü türküyü tutturu

«Amman booyacı, boyacıııııı...

Fırçana vurulayım booooyacıııııı...

Kadifene kesileyim booooooyacıııııı....

— Edirneli misin?

— Değilim.

— Ya?

— Doğma büyüme Kasımpaşa, Dolapdereli!...

— Kaç yıllık boyacısın?

— Eh var bir kırk beş, kırk altı yıl!...

— Yaşın kaç?

— Elli üç.

— Yani boyacılığa yedi yaşında mı başladın?

İçini çekti

— Belkim daha da küçüktüm. Taşıyamaz idim pederin boya sandığını. Lâkin iyi ustaydı peder. Nerde şimdi onun gibisi? Bakarlar şindikiler söksünler ciğerini müşterinin... Benim peder...

Önce de anlatmıştı. Bilmem kaç altına aldığı boya sandığı. Zilli kuşlu, sedef kakmalı. Beylerin, paşaların kunduralarını boyarmış. İri -yarıymış çok. Güleş tutarmış gençliğinde, davul çalarmış, adam bile asarmış sırasında...

Bir sır verircesine,

— Şişlide var idi hanım efendilerden dostları! -dedi-. Lâkin bırak, mafetti esrar!

— Sen de içer misin?

— Allah sormaz bana oni. Diyil içmek, içenle bile etmem merhaba! Neden? Çünkü esrar içenin soluku bilemem insanı çarpar! Ben içerim beyaz Marmara şarabi ile et, pirzola. Tâbi bulursam para. Ama diyilim başkaları gibi yokken çocuklarımlın nafakası, vereyim şarapıma para! Hayır. Çocuklarımlı doyacak peşin, sonra gelecek şarapa sıra!...

— Doğru.

— Şindi ben ne isterim bilirsın? Radyo! Var küçük radyolar, pilli, verirler iki, üç yüz liraya, taksitle... Lâkin çıksın gözü paranın, Artmaz ki boğazdan alıp şenletesin evini!

Fırçaları pabuçlarımlın üstünde rüzgâr gibiydi.

KİM KİME

Gülhane parkından içeri herhangi bir futbol takımının    ortası gibi girdiler : Sarı saçları kıvr kıvr Oktay santrafordu. Kara kaç, kara gözlü Erdal sol ; duru beyaz yüzü sivilcilerle kaplı Metin'se sa i . Sarı saçları kıvr kıvr, mavi gözlü santrafor Oktay'ın tam o anda   n ne   kiveren beyaz damarlı kapkara   kılta ını zarif bir solla uzata ına koştu. Beyaz damarlı   kılta ı sanki bir futbol topuydu, sa  ayağının dı ıy le hafifçe vurdu, sonra sol kteki kara kaç, kara gözlü Erdal'a pasladı. Erdal, o büyük kulüpler sol klerine vergi  evik davranı ıy le   kılta ını sürdü sürdü.. Karşısında sanki hasım kalesi vardı da onsekizin içine girmiş... tam  utlayacakken santroforuna topu ge irivermesi gerekmi ti.   kılta ı santrafordaki Oktay'a geldi. Oktay, birden gözüne ili en abanoz saçlı bir kızın bakı ıy le aniden elektriklendi, korkunç  utlarından birini patlattı. Patlattı ya, abanoz saçlı kız da g l vermi ti. Alaylı, küçümseyen bir g l  . Oktay bozuldu. Arkadaşlarının da kızın alaylı g l  n  g r-

düklerini sanarak büsbütün utandı. Utançtan kurtulmak içinse elini cebine attı. Son sigarasını Gülhane parkının iki yüz metre aşağısında yakmış, Gülhane parkının kapısında da izmariti fırlatmıştı. Yoktu sigarası. Ama kızın alaycı gülüşünden de kurtulması gerekiyordu. Bir şeyler yapmalıydı. Ne diye o taş futbol topuymuş gibi şut atıp maskara olmuştu kıza. Kıza, arkadaşlarına!

— Bir sigara verin be!

Soliç, sağış ustalıkla pas verirlerdi ama, sigara? Üçü de ortaokul sonda öğrenci. Bu yıl da çıktılar mı belge alacaklar. Ana, baba, hala, teyze, amca... var, var olmasına var ama «Allah belâlarını versin topunun da. Gazyağı döküp yakmaktan başkasına yaramaz hergeleler!»

Santrafor Oktay,

«— Yedek parçadan her yıl milyon vuruyor benim amcam!» der.

Soliç Erdal'ın kara kaş, kara gözleri öfkeden ağarır

«— Ya benim karaborsacı dayı?»

Duru beyaz yüzü sivilcelerle kaplı sağış Metin onlardan geri kalmaz :

«— Benim teyzenin apartmanları, mağazaları, hamamı bilem var ama...»

Üst yanını getirmez, utanır. var ama, kart karı kaptırmış kendini yirmi altılık bir Elazizliye, gözü dünyayı görmüyor! İnek, neredeyse elli beşinde. Elli beş yaş nerde, yirmi altı yaş nerde? Herif kurt anam avradım olsun. Bizim teyzeyi avucunun içine almış. Tapiyor inek karı!»

Yedek parçacı'nın yeğeni santrafor Oktay'ın içinden Fenerbahçe geçer. Sarı lâcivert formayla Fenerbahçe takımında santrafordur. Bir Karagümrük kahvesinde bir millî maçtan sonra saç başı ak pak olmuş bir eski Vefa'nın anlattığı Zeki Rıza gibi bir santrafor olmak ister. İşgalde mi ne, İngiliz kumandanı Harrington kupasını aldıkları maçta. Vay anam vay...

İngilizler ne yapıp yapıp Fenarbahçe'yi de yenip, Türklerin burunlarını kırmak için İngiliz profesyonellerini getirmişler Malta'dan, bilmem Londra'dan. Öyle olduğu halde Zeki Rıza, topu kapmış, yılan gibi, profesyonellerin arasında... «Allahımı inkâr edeyim, Zeki'nin şutu nerdeyse ağları delecekti! Siz bilmezsiniz, o zamanki Taksim stadı Türklerin alkışlarından yıkılacaktı. Ne günlerdi o günler eh be!»

Soliç Erdal da en çok Bekir'i tasarlar. Onun gibi bir soliç olabilmek! Direkleri kırarmış şutla, öküz öldürürmüş. Ortada Zeki, soliçte Bekir, sağiçte Alâ...

Bir başka çakıлтаşı çıktı önlerine. Santraforuyla birden koştu.

— Hop hop. Al bakım...

Sol ayağının burnuyla hafif bir dokunuş. Çakıлтаşı değil de futbol topuydu sanki ve sanki Gülhane parkının derinlerine uzanan geniş caddede değillerdi.

Santrafor aldı zarif pası. Çevrede deminki gibi ne kız, ne kadın. Bir er oturmuştu sıralardan birine, kirli bir gazete parçasına bakıyordu. Deminki gibi gülecek, utandıracak hiç kimse yok. Gerçek bir santrafor gibi koştu çakıлтаşına. Bir ayak oyunu, sözde önündeki hasım oyuncuyu geçti, nefis bir topuk pası. Sağiç koştu, nefis topuk pasına, küçük bir vücut çalımını, hasım oyuncunun solundan gösterip sağına kayd. Santraforla yer değiştirdiler. Sonra soliçle. Soliç sağiçle geçmişti şimdi, sağiç soliçle. Santrafor hafif geride kalmıştı. Futbol topu, yani çakıлтаşı çevik, kıvrak, zarif dokunuşlarla üçü arasında tık tık tık... Bu sefer soliç'in kuvvetli sol dışı çakıлтаşını yol boyunca uzattı.

— Ulan nasıl deplâsman yapıyorlar değil mi?

Bu «deplâsman» yapan takım bu yakınlarda Yugoslavya'nın Partizan'ı. Daha önceleri olsa Portekiz Benfika'sı, ya da millî takım olabilirdi.

— Eusebiyo. kardeşim. Allah be!

— Ye Brezilyalı Arap, Brezilyalı Arap?

— Sivori fena mı?

— Şu sıra genç milliler arasında olsaydık...

— Bu yakınlarda Bulgaristan'a gidecekler!

— Sonra da Romanya. \

İçierini hasretle çektiler. Genç millide olamayış-ları anaları, babaları, amca, dayı, teyzelerindendi. Ulan ne gazyağı dökülüp yakılası insaniardı be! Genç millîye aday gösterilenler arasında mahallelile-ri de vardı. Hiç de kendilerinden iyi oyuncu değiller-di ama, şans işte.

Santrafor yeniden içini çekti cigara hasretiyle

— Bir paket cigara olmalı ki şimdi...

Soliç Erdal cigara kullanmıyordu :

— Boşver cigaraya. Kayıntı var mı, kayıntı?

Sağış Metin'in sivilceleri birden daha da kızardı:

— Hem kayıntı olmalı, hem de cigara!

Santrafor,

— Yeşee! -dedi-. Yeşe ama, en çok cigara!

— Boşver...

— Cigara içmiyorsun diye di mi?

Kendini yol kıyısındaki tahta sıralardan birinin üstüne atarcasına bıraktı. Ötekiler de iki yanına geç-tiler. Burada da Oktay deminki gibi gene santrafor-daydı. Erdal soliçte, Metin sağışte. Sağış Metin ciga-rayı şöyle böyle kullanırdı; kayıntı da olmalıydı, ci-gara da. Kayıntı, köfte falan değil, bol etli, bol yağlı kuru fasulyeyle, tane tane pirinç pilavı. Tabağa pi-rinç pilavını öbekleyeceksin, üzerine iri taneli, hamur gibi pişmiş kuru fasulyeyle etleri, yanına da kırmızı soğan ama, yumrukla ezeceksin kırmızı soğanı, son-ra da tuza banıp...

— Ne düşünüyorsun lan?

— Hiç... -dedi.

— Ben ne düşünüyorum biliyor musunuz?

Sağış, santrforun sırtı üzerinde soliçteki Erdal'-ın kara kaş, kara gözlerine baktı. Sağ kaşıyle, sağ gözünü görüyordu.

— Bir lokantamız olsa diyorum...

Santrfor Kumkapı, Yenikapı, Aksaray kahvele-

rinde ooook dinlemişti. Durmadı zerinde. Bir lo-
kantaları olacak. Kendileri alıştıracaklar. Kazana-
caklar. Her hafta ekzersiz, sonra büyük kulüplere
transfer...

— Boşver —, dedi.

— Niye?

— Mangır ister oğlum.

Sağı de biliyordu bir lokanta için mangıra ih-
tiya olduğunu. O diyordu ki: «Boşverelim okula.
Sarılalım dört elle kulbmze. Haftada iki, üç, dört
antrenman, gidelim. Birinci takımda oynayalım...»
Birol, şenol ikinci küme takımlarından yetişmemiş-
ler miydi?

Kumkapı'daki bahçeli kahvede tartışmışlardı
bunu:

«— Yzbinlik transferler bir dşeşti, geçti ar-
tık!»

«— Annamadıııım?»

Soli de santrfordan yana çıkmıştı:

«— Geçti tabi. şimdi rağbet, mahalle arasından
alıp, kulüpte yetiştirmek. Lpe konmak değil!»

Sağı dayatmıştı:

«— Birbirimize bağlı olalım, mangırı görünce
ineklik edip ayrı baş ekmiyelim de bak, gr. çe-
refsizim iki yüz bin bilem verirler be!»

Santrfor dişlerinin arasından yere fırt, tükürdü:

— Zeki, Al, Bekir olacaksın olunca!

— Modern futbolda yemez o!

— Yediren yle yediriyor ki!

— Mesele iyi oynayıp, bol gol atmakta. İster-
sen beşinci kümeden ol!

— Orası yle.

— yle tabi.

—

—

—

Tatlı bir rüzgâr seri seri hışıldatıyordu boy at-
mış kocaman ağaçların yaprak yüklü dallarını. Dal-

larda, dalların nerelerinde gizli ötüp durdukları belirsiz çeşitli kuşlar... Ta karşılardaki kalın bedenli bir ağacın çevresini sarmış fundaların arasında bir kız yatıyordu sırt üstü. Ellerinin parmaklarını kenetlemiş, başının altına koymuştu. Fazla geniş kısa kollusunun altında traşlı koltuk altları... Genç irisi bir marangoz çevreyi dikizliyordu boyuna. Karşıda, yolun öte başındaki tahta sıralardan birine yan yana oturmuş üç futbolcudan kuşkuluyor, kızın ne tıraşlı koltuk altlarına bakabiliyordu rahatça, ne de onlar gelmeden önce okşadığı bacaklarına elini uzatabiliyordu. Kız tavdı, tav! Ne isterse yapabilirdi ama, yeri yoktu. Vardı, vardı zengin akrabaları. Babaannesi vardı, evleri vardı, dükkânları vardı. Vardı ama, babasına, yani öz oğluna iki odalık bir ahşap katı vermemişti be inek karı!

Kız,

— Neden vermiyor? — diye sordu.

— Yavaş ol!

— N'olur?

— Şu karşıya üç kopuk geldi oturdu dedim ya!

— Amaan sende. Kız başımla ben korkmuyorum

da...

— Sen aslansın!

— Sen?

İçini çekti. Aslandı, o da aslandı ama, ne fayda?

— Kalk — dedi —, kalk!

— Niye?

— Şu üç oğlan bu tarafa geliyor

— Korkuyor musun?

Yukardaki dallarda kuşlar çıldırıyorlardı. Serin hava dalları hışıldatıyor, yapraklar sanki fırıl fırıl dönüyorlardı.

Santrfor yepyeni bir çakıltaşına yeni bir şut attı.

BOYALI DUDAKLAR

Kunduracının bodur Şerife, gazocağına çaydanlığı tam oturtuyordu ki, orta katın kiracısı Seniha nefes nefese geldi:

— Haberin var mı Şerife, Meliha ablanın çocuğu ölmüş!

Bodur Şerife'nin rengi uçtu gözleri büyüdü:

— Ne zaman?

— Şimdi.

— Şimdi mi?

— Şimdi.

Uzun uzun, şüpheli bakiştılar. Bu bakışma sırasında orta kattaki kiracı Seniha'nın dudaklarının rujuna dikkat eden kunduracının bodur Şerife bunu mimlemekle beraber, gene de,

— Vah vah vah... — dedi —. Hiç haberim olmadı. Zavallı. Kimbilir nasıl dövünüyordur değil mi? Vah zavallı Meliha abla vah. Ama Seniha Allah seni inandırсын, akşamdan beri içimde bir sıkıntı var dedim hayırdır inşallah... Bizimki yataktaydı, böyle şeylere itikat etmez o, geçer dedi, çekti gitti. O gitti,

yatakları alelacele kaldırdım ortalığı şöyle bir süpür-
düm, çocukları kırdım geçirdim. O, çorabının tekini
sorar öteki pantolonunu. Sana bir şey söyleyeyim
mi? Bu çocuğun öleceğini ben rüyamda görmüştüm.
Sonra eltilerime gittiğimizde fal kapattımdı, elim
dediydi ki, sizin evden bir cenaze görünüyor. Allah
vermesin dediydi de içim bir kötülendi, bir kötülen-
diydi ki... Hani elim diye değil, lâkin kitap gibi o-
kur. Zaten fal bakmasından başka bir meziyeti de
yok ya... Gördün evini, yerini, terini tertibini, çocuk-
ların, kocasının bakımını bilirsin. Allah için söyle, o
kadın ev kadını olabilir mi?

—?

— Olamaz. Ev kadını dediğin... her şeyden ön-
ce temiz olacak, evine gelenlerin gözü gönlü açıla-
cak. O nedir öyle her yerler kir, pas içinde. Kaynım,
bak adam. Hâza adam. Şimdi kendi yok Allah'ı var
Kazancı da iyi. Evinde kuşun sütü bile bulunur Öyle
değil mi ama?

Kiracı Seniha rujlu dudağının kıyısını parmağıy-
le kaşıyarak:

— Hani — dedi —, laf aramızda, Meliha abla-
nın tıpkısı...

— Hay diline sağlık. Tam bir elmanın yarısı bi-
zim elti, yarısı Meliha abla. Kulağına gitmesin ama
iyi keşfetmişsin! Ben seni niye severim, hep bu te-
miz ahlâkın için...

— O senin temizliğinden ileri gelir kardeş...

— Yoo, senden ileri olmayayım! Bende temizlik
nerde? Bendeki sıpalar düşman başına. Şurda sil-
yıkla temizle, arkayı dönmeğe kalmaz berbat eder-
ler. Görenler der ki, bu eve hiç süpürge değme-
miş!

— Doğru kardeş..

— Meliha abianın çocuğu da çok pisti değil
mi? Çocuk belki de onun pisliği yüzünden...

Bu sırada en üst kattaki Meliha ablanın feryadı
işitildi.

İki kadın ölen çocuğu hatırlayarak sözü kestiler. Yüzlerinden korkuya benzer bir şeyler uçuştı. Kunduracının bodur usulcacık,

— Biz de çikalım — dedi —. Çok ayıp olur!

— Doğru ama kardeş...

Sözünü kesti:

— Biliyorum biliyorum, aran iyi değil, sonra pasaklı ama ne yapalım? Arada ölü olmasa o eve ben de adımımı atmam ama, ölü var. Yoksa insan o kire, o pasa tahammül mü edebilir?

— Haydi çikalım...

— Sen çık, ben sonra gelirim...

Orta kadın kiracısı Seniha ökçeli rugan terlikleriyle üst kattaki Meliha ablalara çıktı. En alt kattaki kiracı kunduracınıniki dudaklarını boyayıp boyamamayı düşündü. Baş sağlığına pudra, kızılıkla gitmenin saygısızlık olacağını idrak ederek, vazgeçti. Lâkin şu Seniha'ya da içerlemişti. İnsan boyalı dudaklarıyla baş sağlığına gider miydi?

Siyah örtüsünü başına aldı, duvardaki küçük aynada başını düzeltti, soluk dudaklarını kızarması için dişleriyle ezdi ezdi, sonra içinde «Boyalı dudaklara karşı öfke», Meliha ablalara çıktı. Konu, komşu toplanmış ağlaşıyordu. Meliha abla otuz beşlik akça pakça ufak tefek bir kadın, komşuları teker teker gözden geçirdikten sonra arada basıyordu feriyadı. Bastıkça da sekiz kiracının barındığı dört katlı sipsivri ev sallanıyor, sıvaları dökük duvarlar titriyordu.

İhtiyar bir kadın,

— Hastalığı neydi? — diye sordu.

Meliha abla uğunduktan sonra:

— Ne hastalığı? Hiç hastalığı yoktu. Melekler gibi evlâdım, akşam emzirdim yatırdım. Her gece uyanır, ağlar, huysuzlanırdı. Bu gece şeytan kulağına kurşun dedim, hiç uyanmadı. Sabahleyin yüzünü bir açtım, ne açayım? Çıldır çıldır bakıyor. Hadi de-

dim, hadi sana maskara... A... Her zaman şakır şakır gülen çocuk...

Yeni bir feryat!

Bu böyle, çocuğun yıkanıp babasının kucağına götürüldüğü ana kadar sürdü. Çocuk kapıdan çıkarılırken Meliha abla, ama yürekler paralayan bir çığlıkla konu komşunun kollarına kendini attıktan sonra yavaş yavaş yatıştı. Baş sağlığı dileyip, sabır tavsiye eden komşular birer ikişer çekildikçe Meliha abla her komşunun üzünlük derecesini düşünmeğe başladı. Birdenbire orta katın kiracısı Seniha'nın boyalı dudaklarını hatırladı. Yanıbaşında oturan, kunduracının bodur Şerifeye.

— Dügüne gelir gibi neydi o pis cenabetin dudaklarının boyası? — diye sordu.

Şerife,

— Doğru kardeş — dedi —. Yakışık alır mı? Almaz. Neden? Çünkü akıl var. Ben kendim yapmam öyle saygısızlık. Benim de rujum var, hem de onunki gibi Mahmutpaşa ruju değil, bizimki almış, Beyoğlu ruju! Sürsem süremez miydim? Sürerdim ama neden sürmedim? Şurda yüz yüze bakıyoruz. Öyle değil mi ama?

Meliha abla duymadı bunları,

— Çocuğumun doğumuna gelmedi de ölümüne geldi. —, dedi —. Alacağı olsun...

— Allah seni inandırсын Meliha abla, akşamdan beri içimde bir sıkıntı bir sıkıntı... Sabahleyin bizimki yataktaydı, geç kalkar eksik olmasın. Dedim ki bugün yüreğimde bir sıkıntı var dedim. Hem sana bir şey söyleyeyim mi? Ben bunun rüyasını da gördüm de sana söylemedim. Neden? Üzülme diye. İnsan olan bir insan...

Meliha ablanın gözleri karşı duvardaki güneş yuvarlağına dalmıştı. Orta katın kiracısı Seniha'nın rujlu dudaklarını düşünüyor, öfkesi gittikçe artıyordu. Çocuğunun doğumuna gelmeyip de ölümüne gel-

mesinde sebep vardı. Doğumda dargın bile değildi-
ler. Çocuğun ölümünde dargın olduğu halde...

Kunduracının bodur usulcacık sokuldu:

— Hem sana bir şey söyliyeyim mi? — dedi —.

Laf aramızda kalsın. Seniha senin için pasaklı dedi,
tıpkı eltin gibi dedi!

Meliha abla sertçe döndü:

— Yaa... demek pasaklı dedi?

— Aman Meliha abla kulağına gitmesin, huyu-
nu bilirsin, bense lafı sözü hiç sevmem!

Meliha abla çocuğunun ölümünü unutmuş, alıp
vermeğe başlamıştı bile. Yumruklarını beline daya-
dı, mavi terlikli, tombul beyaz ayağını öne attı:

— Bu günden tezi yok, bir daha doğuracağım...

— dedi —. Pis kısır karı. Mum alsın da derdine yan-
sın o!

Güneş yuvarlağı duvarda bir yandan bir yana
belli belirsiz kayıyordu.

İŞ

Çukurova'nın bunaltıcı güneşi altında işsiz dolanmaktan yorulduğum günlerden bir gün babamın bir eski dostuna rastladım.

— Oooo... — dedi —, merhaba!

— Merhaba efendim..

— Ne var, ne yok bakalım?

İşsizliğe dair olan maceramı kısaca anlattım. Beni uzun uzun gözden geçirdikten sonra, altın yüzüklerle dolu parmaklariyle çenesini tuttu, şöyle bir düşündü.

— Demek — dedi —, devamlı surette işsizsin?

— Evet, maalesef..

— Peki sebep?

Ben de bilmiyordum, yahut gayet iyi biliyordum. O da biliyordu aslında. Biliyordu ama gene de eşelemekten zevk alıyordu galiba. Âdeta çıkıştı:

— Bu zamanda hiç kimsenin işine karışmıyacaksın!

Şaşırdım:

— Ne zaman karışmamı tavsiye edersiniz?

— Hiç bir zaman! Buldun bir ekmek, yeyip şükredeceksin. Nene lâzım elin keçisiyle koyunu? Hem sana bir şey söyleyim mi? Ukalâlığı da bırak!

Birden merakla sordu:

— Fabrikatör Ali beyin nasıl zengin olduğuna dair şurda burda nutuk çekiyormuşsun. Benim kulağıma kadar geldi. Doğru mu?

— Doğru ama, nutuk çekmedim.

— Ya?

— Laf açıldı, başkaları bir şeyler söyledi, ben de...

— Sen de pekiştirdin değil mi?

Açtı ağzını yumdu gözünü. Aslolan, kanunlardan ustaca kaçıp, gemiyi yürütebilmektir!

Güneş, sıcak, parasızlık, daha kötü evdekiler Sustum. Susuşumu, çektiği nutku haklı bulduğuma vermiş olacak,

— Gel peşimden! — dedi.

Takıldım peşine. Uzun uzun yürüdük. Sinirlerimi bozan müthiş güneş, postallarına sıvaşan sıcak tozlar Ama ne de olsa herhangi bir iş ihtimalinin pırıl pırıl umudu vardı içimde.

Şehir dışındaki istasyon ambarına geldik. Acı acı mazot kokan birtakım merdivenler çıktık, serin hava-sıyla loş bir tahta kutuya benzeyen ufacık bir odaya girdik. Masasında birtakım kâğıtlara gömülmüş, süt-beyaz saçlı, geniş yüzlü, sivri çeneli bir memur bizi, bizi değil, baba dostumu görünce mubalâgalı şekilde yerinden fırladı. Sarılıp öpüştüler. Süt beyaz saçlı adam, baba dostuma iskemle ikram etti, bir yarenliktir tutturdular. Arada kahkahalar atıyor, yaşaran gözlerini avuçlarının içiyle siliyorlardı.

Bir ara ciddileştiler. Baba dostumun sırtı bana dönük olduğu için, yüzünü göremiyordum. Sütbeyaz saçlı adamın arada gözlerini bana çevirip tepeden tırnağa süzüşünden anlıyordum ki baba dostum bana dair bir şeyler anlatıyor!

Sonra yanıma geldiler. Baba dostum,

— İşte —, dedi —, tam istediğin gibi bir adam sana. Şeytana bile pabucunu ters giydirir!.

Bu kabiliyetimin farkında değildim.

Süt beyaz saçlı adamla uzun uzun bakiştık. Tilkiye benziyordu. Göz kırparak,

— Anlaşacağız öyleyse.. —. dedi —. Ne dersin?

— İnşallah...—. dedim.

Baba dostum bundan da mâna çıkarmış olacak, gene dikildi:

— İnşallah mı? Ne demek o? Yoksa burada da mı ukalâlık taslıyacaksın?

— Bundan önce taslamadım ki..

— Fazla konuşma!

Hakaret karşılığı «Ekmek» e kavuşmak hiç bir zaman iltifat etmediğim, edemediğim bir metottu. Ağzımdan baklayı tam çıkaracaktım, sütbeyaz saçlı adama döndü:

— En küçük ukalâlığında atarsın!

Neyse, işimiz, maaşımız, kesildikten sonra elinize geçecek paraya dair bilgi verdi: Maaşım yüz yirmi lira idi. Kesildikten sonra yüz lira geçecekti elime. Aklımı başıma toplayıp çenemi tutmalı, devlete millete dua etmeliydim.

Bir sürü kuru sıkıdan sonra çekip gitti.

Sütbeyaz saçlı yeni «Şef» im, yanıma döndü. Sık sık yaptığı gibi, göz kırparak sordu:

— Neyin olur bu ukalâ dümbeleği?

— Kim?

— Deminki, seni bana tavsiye eden!

— Hiiiç..

— Nasıl hiç? Binmiyeceği katıra yem takmaz o be!

— Baba dostum.

— Dostlukla filân da alâkası yoktur. Herif karaborsadan iyice yükünü tuttu. Vardır senden de bir çıkarı!

— Benden ne çıkarı olacak? Ne çıkarı olabilir?

— O halde büyük adam rolüne başladı. Hayır cemiyetlerine filân da burnunu sokmuş. Vagon dalgasından yarım milyon vurdu. Namaz mamaz.. Yarın iktidar partisine de girer, koyar adaylığını, gelecek devre oooooh, belki de milletvekili!

Kendi kendine konuşuyordu. Sonra gözlerimin içine kurşunî kurşunî baktı:

— Benim adım Atıf! — dedi —. İşletmede bana deli Atıf derler...

«Estafurullah» ı bastım. Sözümü ağzıma tıkadı:

— Estafurullah mı? Yiğit lakabıyla anılır aslanım. Bana numara yapmıya kalkma, yemem. Bak saçlarıma, bir tane siyah var mı? Değirmende ağartmadık bunları!

Odanın bir kenarındaki küçücük masayı gösterdi

— İşte masan. Burada iş pek yoktur. Konşimentolar dolacak, navlunlar hesap edilecek, vagonların tartı kartonları alınacak... İvrir zıvırr. Ama gene de bütün gününü doldurur bu ıvrir zıvırlar ha!

Hamule senetleri, gidecek malların demiryolu tarifesi gereğince ücretlerinin nasıl hesaplanacağını filan çabucak kavrayışım hoşuna gitmişti:

— Aferin, — dedi —. İlk bakışta gözüm pek tutmamıştı ama...

Ne olursa olsun, bir «iş sahibi» ydim artık. Akşam eve doludizgin koştum. Kızım kapı önündeydi. Beni görünce sordu:

— İş buldun mu babacığım?

«Buldum» deyince, kızın kucığımdan sıyrılıp eve öyle bir koşuşu vardı ki...

Az sonra benim karı, iki küçük oğlan, üç aylık kira borçlandığımız ev sahibi kocakarı, tekir kedi filan etrafımı aldılar:

— İş bulmuşsun doğru mu?

— Doğru demek?

— Nerde?

— Maaş kaç?

— Kesildikten sonra elimize sağlam ne geçecek?

— Pazarları tatil mi?

—

—

Kredim birdenbire yükselmişti. Âdeta zafer çiğlikleri içinde evden içeri peşin ben girdim. Islak kirpikleriyle karım yanıbaşımdaydı. Kocakarı, «Bu günleri gösteren rabbine» şükreliyordu. En küçük oğlumsa kucağımda, yüzünü kıllı yüzüme sürerek bağırdı:

— Baba, baba... Aslan baba!

O gece geç vakte kadar bizim evi uyku tutmadı.

BİRTAKIM İNSANLAR

Âdem babalar, hapishanelerin en fakir, en harap. lâkin en kurnaz insanlarıdır. Onlar iki ayak üstüne kalkmış, konuşan birer solucandırlar. Bütün gün hapishane içinde, buldukları her delikten sızar, önlerine çıkan her çöp tenekesinden, karınlarını doyurmaya yarayacak öteberi ararlar; küflü ekmek parçalarından, soğan kabukları, zeytin çekirdekleri, marul, ıspanak, pırasa yapraklarına kadar neye rastlarsa.

Bazen âdem babalardan biri, kaynayan bir tencereye usullacık sokulur. İçi pislik dolu uzun tırnaklı elini yemeğe daıdırır, yemeği avuçlar ve hızla uzaklaştır.

Âdem babalar — vitaminsizlikten — ekseriya bir davul gibi şişerek hapishane revirinin bir kar-yolasında mosmor ölürler.

Âdem baba Emin de bunlardan biridir. Uzun boyludur. Omuzları çok geniş, fakat çok zayıftır. Gırtlığı fırlamış upuzun boynunun üstünde insana

lüzumundan fazla iri gelen bir başı ve kenarları buruşmuş ufacık gözleri vardır.

Emin o gün hapishanenin her yerinde gezdi, dolaştı, on ikinci koğuştta, söğütlü köyünden Recep ağanın ekmeğini çalarken yakalandı, dayak yedi, anasına avradına söğdüler, ensesini kaşdı, gitti güneşe yattı. Bir ara hapishane bahçesindeki ebegümeçle-rinden yedi, sonra gene koğuşları dolaştı, gene koğuldu, gene anasına avradına söğdüler, gene güneşe yattı. Ot otladı, sonunda, ikinci üstü müthiş bir sancıya tutuldu. Sancı midesini öyle buruyor, göbeği sanki bir burguyla öyle deliniyordu ki, dermanı kesildi, ıslak toprağa boylu boyunca uzandı. Güneşin altında kıvrıldı, açıldı, toplandı, bacaklarını gerdi, midesini yumruklarıyla bastırdı, ağzından acısular aktı, parmağını boğazına sokarak zorla istifra etmek istedi. Ne yapmak istedi ise nafile... Karnının ağrısı geçmedi.

O, hapishane bahçesinde, ana duvarın önünde, jandarma kulübesinin altında kıvrılırken, ikinci kısım teneffüsteydi. Nöbetçi jandarma da iki duvarın birleştiği köşenin üstündeki kulübesinde, pencereye yaslanmış ona bakıyordu.

Bahçede birer ikişer, üçer dörder, bazen daha çok, gidip gelen, gelen giden mahkûmlardan çoğu, onu kıvrılırken gördü. Lâkin o kadar... Kimse ne acıdı, ne de «Bir insan» ın yerde kıvranişından gözü yaşardı. Hatta biri, yanındakini dirseğiyle dürterek, — Numara! — dedi.

Emin neden sonra topraktan kalktı. Her tarafı dökülen paçavralarının içinde dikildi, Yumrukları midesinde, iki kat ola ola birkaç adım attı, durdu, belki gene yürüyecekti. Fakat midesinde, tekrar, hem de deminden beri duyduklarından daha müthiş bir buruntu, olduğu yere yıkıldı.

Şüphesiz herkes gene dolaşüyor, onu görenler oluyordu elbette... Lâkin... «nihayet bir serseri'ydi bu...»

Bir ara bir başkası, ayağa kalkmış bir başka solucan peydahlandı: Âdem baba Kaya Ali. Bu da yerdeki gibi bir paçavra yığınıydı ki burun delikleriyle baktığı zaman, anırmağa hazırlanan bir eşeği hatırlatır.

Kaya Ali yerdeki adama sokuldu. Elleri belinde, bir an, kısa bir an, bir hayvan kadar hissiz ona baktı. Sonra, çıplak ayağıyla yerdekinin böğrünü laf olsun diye dürttü:

— Kak lan.

Savuşup gidecekti.. Birden bir ihtimal «...bunu omuzlar götürürsem levire, beni de salarlar levire.» Gözlerinin önünden evvelâ bir tas çorba geçti, dumanı sıcak tüten bir tas.. Çorbanın kokusunu mide-sinde duydu, gözleri hırsıyla parladı, sonra, buna pek de imkân olmadığını sezdi, içini çekti. Yere bakıyordu. Gözlerini tekrar Emin'e dikti. Bu sefer de revirin çöp tenekesi aklına geldi. Marul, ıspanak, pırasa yaprakları, ekmek parçaları belki, zeytin çekirdekleri filan. İçinde gene bir ümit uyandı.

Kaya Ali, iki metre boyunda bir soba borusuna benzer, çömeldi, yerdekinin gene dürttü

—İmin lan, İmin. Kak hadi. Kak, kak levir'e...

Yerdeki adam, çektiği dayanılmaz acıyı açık eden avuç içi kadar yüzüyle ona baktı, cevap vermedi. Kaya Ali'yse hep o hayvan insiyakiyle sezdi ki, Emin yürüyemeyecek halde. Buna daha çok sevindi. Çünkü Âdem babalar revire pek bırakılmaz: «İkide birde açlık, hastalık numarası filan yapar, yiyeceklere sarkıntılık eder revirden öteberi çalarlar. Sonra bu afyonkeş serseriler hapishanede afyon bulamadılar mı mide ağrısını bahane eder, lâvdanom isterler. Afyon alacak paraları yoksa, revir mecbur değil ya onların harmanlığını düşünmeye... Lâvdanom, lâvdanom...

Kaya Ali yerdeki adamı kollarından kavradı sırtına aldı, hapishane idaresinin taş merdivenine kadar sürükledi. Merdivenin orda meydancılar, yani hapishanenin temizlik işlerinde kullandığı mahkûmlar

karşıladı: «Haydi bakalım yallah, dönün geri...» diye ters yüzü etmek istediler. Kaya Ali etine ateş basmışlar gibi bağırmağa başladı: Sizde Allah korkusu da mı yok? Herif ölüyor yahu. Biz bu vatanın evlâdı deel miyik? falan» Meydancılar istemeye istemeye inandılar. Eğer Emin yürüyebilse yalnız onu bırakırlar, Kaya Ali'yi geri çevirirlerdi. Lâkin Emin pis paçavraları içinde yatıyor, yumuk gözleri, bileğine inmiş başıyla oracıkta bekliyordu.

Hiç bir meydancı bahşiş çıkmayacağını bildiği yükün ucundan bile tutmaz. Kaldı ki leş gibi kokan «pis bir serseri» yi revire salla sırt çıkarsın.

Kaya Ali'yi omzundan hınçla iten bir meydancı, — Ulan —, dedi —, yemedim numaranı, neyse... Onu bırak sen çabuk in, yoksa bak ananı avradını...

Kaya Ali yerdekini sırtladı, revire çıkardı. Revirin demir kapısı kilitliydi. Emin'i oracığa bırakıverdi. bırakıvermesiyle de hemen unuttu. Açlığı içlerinde taşıdığı fersiz gözleriyle içeriye demir kapının ötesinde, revirin beton sofasını süpüren Mustafa'ya bakıyor, yutkunuyor, lafa neresinden başlarsa bu eski arkadaşını, 72.'ci Âdem baba koğuşunda 'cigara izmaritlerine zar attıkları, birlikte ot otladıkları, hapis haneden ucuz ucuz ekmek toplayıp dışarda birkaç misli kârıyla satan bir açık gözün bir gün ekmeklerini kapaştıkları eski arkadaşı Mustafa'yı kızdırmadan kapıyı açtırmayı düşünüyordu ki, Mustafa'nın çıplak ayakları etli ve kocamandı, Kaya Ali'yi gördü, görmesiyle de kan tepesine sıçradı. Kaya Ali'nin orada beklemesi kendisi için tehlikeymiş gibi öfkелendi, demir kapıya yürüdü.

— Ne var gene lan? Ne istiyon? Ha?

Kaya Ali çabuk çabuk, kekeleye kekeleye laf yetiştirmeye başladı, bir taraftan da işi patırtıya vermesi için Mustafa'yı yatıştırmaya çalışıyordu.

Bu sırada yerdekinin de aklına bir kurnazlık geldi. Durumunu çok tehlikeli göstermek için midesini bastırmağa, «Amman anam öldüm, öldüm öldüm!» diye

bağırmağa başladı. Bir yandan Kaya Ali, bir yandan Mustafa, öbür yandan yerdeki Emin'in uğuna uğuna bağırması gürültüyü artırdıkça artırıyordu. Bir ara Kaya Ali Emin'i ayağıyle dürttü:

— Kes lan! — dedi—, bir âmir ne duyar şimdi... — Gene Mustafa'ya döndü — Mustuva, Mustuva be, Mustuva... Bağırma be kardeşim, Mustuva...

Mustafa dinlemiyordu... Karşısındaki adamı hiç bir gün, hiç bir yerde görmemiş, onu asla tanımamış gibi davranıyor, Kaya Ali'yi terslerken sesini aşçı başı duysun diye mahsustan yükseltiyordu, çünkü daha bu sabah aşçı onu mutfağın bir köşesine çekmiş; Âdem babalara kapı açtığını görürsem, karışmam ha! » diye tembih etmişti.

—... Ben âmirimden emir almışım. Açamam kapı mapı. Âmirlerimin de bir bildiği var zahar. Bura imarethane değil. Ben senin yüzünden ekmemden olamam!

Kaya Ali boyuna yalvarıyor yakarıyor, Mustafa'nın karşısında ellerini ovalıyor, boynunu büküyor... Lâkin Mustafa inadına bağırıyor... Derken aşçı gözüktü. Aşçıyı görünce Mustafa, hemen yumuşadı, asık yüzü düzeldi, gülümsedi, ellerini önünde bağladı. «Vazifesini namusuylé yapan her uşak gibi» sah-te bir hürmetle kenara çekildi. Aşçının bir şey sormasına meydan kalmadan, hemen atıldı:

— Get derim getmez ağa. Beller bura Peygamber yeri, şifa ocağı...

Kaya Ali'ye döndü:

— Burda kazan kaynamıyor, namussuz herif!

Kaya Ali onu dinlemiyordu.

— Aşçı başı, aşçı başı be. N'olursun be aşçı başı... Şu çöp tenekesini...

Aşçı birden kızdı. Hapishane müdürü, kâtip, doktor, baş gardiyan, gardiyanlar ona kaç sefer tembih etmişlerdi: «... Bu serserilerin ölmesi hep pislikten. İnsan çöp tenekesinden mikroplu öteberi yer mi?

Geberdikleri bir şey değil, ilâçtı, şuydu buydu boşuna bir sürü masraf oluyor.»

Din, iman, Allah, kitap karışık bir parlayışla Mustafa'nın elinden anahtarı kapan aşçı,

—.. Gidecen mi, gitmiyecen mi lan... — diye kapıya atıldı. Aşçının niyetini anlayan Kaya Ali korktu, direk gibi boyuyla merdivenleri koşarak indi gitti.

Emin'e gelince, o, hâlâ iki kat inliyor, Kaya Ali'den alınamayan hıncın kendinden alınacağını, neredyse böğrüne yahut baldırına atılacak tekmeyle soluk almadan bekliyordu.

Tekmeyi Mustafa attı, hem de tam böğrüne. O zaman Emin, hayaları burulan bir hayvan gibi böğürerek taş merdivene boylu boyunca serildi. Canı sahiden acımişti ama, bu kadar yaygara da «numara» ydı.

Tekme attığı adamın buralara varacağını ummadığı böğürmesinden fena halde ürken Mustafa, fena bir şey yaptığını, «Âdem babanın» gürültüsüne aşağıdakilerin neredyse koşacağını, bununsa kendi için hiç de iyi olmayacağını hesap etti. O bilir ki, hükümet, adamını bu türlü süründürür, icabında asar, hapseder ama, «ciğeri beş para etmez birine» bir hata getirdin mi, senden hesap da sorar!

Gürültüye başgardiyan geldi. Esmer, kısa boylu, tıkız biriydi ki, yüzü ille fakir fukaraya hiç gülmezdi, ne olduğunu sordu. Şimdi aşçı, başı iri bir at kesanesini hatırlatan adam, az evvel kendi önünde el ovalayan meydancı Mustafa gibi küçülerek başgardiyanı durumu anlattı: «.. hiç bir şey olmamış... Ser-serinin numarası... Zaten malum, bunlar âdem baba takımı...»

Aşçı durumu aydınlatırken meydancı Mustafa bembeyaz yüzü, korkudan pörsümüş bakışlarıyla, dikiliyor. «... Allah vere bir koku çıkmasa da ekmemizden olmasak.» diye aklından geçiriyordu. Başgardiyan, «Peki, yatırın!» diyecekti ki, helâya gitmek üzere odasından çıkan hapishane müdürü revir merdi-

venindekileri görünce ilgilendi, revir kapısına geldi. Bu sefer başgardiyan, revir aşçısının az evvel kendi önünde düştüğü durumu hatırlatarak, zorlama bir saygı içinde «mesele»yi anlattı. İş zaten önemle dinlemeyen, her gün bunun gibi, hatta bundan da beter nice vakalarla karşılaşmaktan gelen bir kanık-sayıyla müdür, başgardiyanın «izahı» ndan hiç bir şey anlamadı, sadece,

— Pekâlâ pekâlâ, yatırın! — diye söylenip savuştu.

Emin'i revire aldılar. O, revir sofasındaki tahta sıraya oturmuş, yumrukları midesinde, iki kat, hafif hafif inlerken midesi hâlâ sahiden sancılanıyordu, hiç değilse doktorun vizite gününe kadar üç gün, karyolada yatacağı, karnını doyuracağı için memnundu.

Mustafa'ya gelince, o da işlerin «mayna» oluşuna seviniyordu. Çünkü, meselâ, Sen kim oluyorsun da tekme atıyorsun eşşoğlu..» falan diye «şu pis âdem baba» yüzünden kovulur, gene 72'ci Koğuşu boylayabilirdi.

Sofayı süpürmek için süpürgeyi tekrardan alırken gözleri Emin'e kaydı. Ona yeni baştan kızdı:

Şuraya geldik ya, dolarlar gayri...» Tam bu sıra mutfaktan çıkan aşçı'ya sıırttı:

— Dayı, biliyon mu, yani hükümat bir şey dlme-se, anam avradım olsun hani şu keranacıyı iki yumrukta...

Âdem baba Emin bunları duydu, lâkin aldırış bile etmedi.

GARSON

Kulaklarına geçmiş kocaman fötr şapkası altında bir deri bir kemik... çay, kahve, nargile, nargileye ateş koşturup duruyordu. Şapkasının açık kül rengi, kirden morarmıştı. Fırlak elmacık kemiklerinin sivri sivri parladığı ince yüzü hafif bir sakalla örtülüydü. Ufacık gözleri yuvalarında kaybolmuştu âdeta. Sırtında hâki renkte, omuzları apoletli bir izci gömleği, bacağına bol mu bol, kirli mi kirli, yamalı mı yamalı gri bir pantolon. Elbisesi içinde sanki beden yoktu. Bir korkuluğu hatırlatıyordu. Ayağındaki postallarsa, herhalde Tahtakale'deki bir eskiciden yok pahasına düşürmüş olmalıydı. Yer yer yamalı, yer yer patlaktı.

Müşterilere çay, kahve götürüp, boşları getirirken sallanıyordu.

Evli miydi? Çoluk çocuğu var mıydı? Çoluk çocuktan geçtim, anası, babası, kaynanası filân var dı da, bütün bu boğazları beslemek için mi uykusuzluktan böylesine haraptı?

Çayımı getirdi. Yüzüme bakmadan masanın kirli mermerine bıraktı. Aklımdan geçenleri sormamak için kendimi zor tuttum. Yüzü öyle asık, canı öyle sıkın dı ki, azarlanmaktan korkuyordum. «Sana ne? Sen kendine bak!» diyebilirdi.

İkinci, üçüncü çaylarımı da hep aynı bıkkınlıkla getirdi, aynı bıkkınlıkla boşları götürdü.

Hiç bir şey sormadan kalktım. Kalktım ama, kalabalık bir ailenin geçim yükü altında ezildiğini sandığım bu adamcağıza, karınca kararınca bir yardım yapmaktan da kendiml alamadım: Bir gümüş İlra çıkarıp uzattım. Aldı. Kahve ocağına gitti, çay paralarından arta kalan ufak paraları getirdi, masamın mermerine bıraktı. Tam çekilip glerken:

—Sizde kalsın! — dedim.

Küfür yemiş gibi sertçe baktı:

— Niçin?

— Bahşiş.

Kenarları kurumuş ufacık gözleriyle yüzüme kara kara baktı, küçümseyerek, nefretle.

Çekildi gitti.

Davranışında, olağana aykırılık görmüyordum. Tam tersi. Belki de dünyanın pek çok garsonu memnun olurdu davranışından.

Kirden morarmış fötrü, omuzları apoletli hâki gömleği, geniş pantolonu, yamalı postalları...

Kuvvetli bir tokat yemiş, karşılık verememiş gibiydim. O ise, hiç bir şey olmamış gibi, kahve ocağına gitti, çayı aldı, kahvenin ta öbür başındaki müşteriye götürdü.

Peki ama, niçin almamıştı? Azımsamış mıydı? On beşerden üç çay karşılığı kırk beş kuruş bedel, elli beş kuruş bahşiş azımsanabilir miydi?

Kafası usturayla kazınmış İriyari kahveci yanıma geldi:

— Paranızı cebinize sokun.

— Niçin? Ona bahşiş olarak bırakmak istemiş-tim.

— Almaz. Bahşışı sadakayla bir tutar.

— Peki, evli değil mi? Çoluk çocuğu yok mu?

— Yeryüzünde dikili fidanı yok. Benim kahve

ocağında yatar kalkar. Otuz senedir bu meslekte. Evlenmiyor. Çoluk çocuk insanın belini büker, düşmanına avuç açtırır diyor...

Paramın üstünü alıp cebime koydum. Tokatlanmış kadar yeniktim.

O ise, kulaklarına geçmiş kirli fötrü, omuzları apoletli kirli hâki gömleği, kirli pantolonu, yenleri patlak yamalı postallariyle kahve ocağından masalara, masalardan kahve ocağına...

Kahveden usulcacık çıktım.

DEĞİŞEN DÜNYA

Daha düne kadar yakın bir geçmişte, hatırlıyorum, yaşlılar hemen her değişiklik, ya da küçüklerin, hoşlarına gitmeyen davranışları karşısında tuhaf tuhaf bakar:

— Dünya — derlerdi —. Değişiyor dünya!

Otomobil, sonraları uçak karşısında aynı şeyi dediler:

— Dünya değişiyor kardeş değişiyor. Yaşayan görür. Durun bakalım daha ne icatlar çıkacak..

Ama daha çok da gençliğin taşkınlığı karşısında gözlerini büyük büyük açarak:

— Kıyamet alâmetleri.. — dedikleri olağandır —. Nesil azıyor. Gün gelecek büyük küçük bilinmeyecek!

Büyüğün küçüğe değer vermez, ondan mutlak saygı beklerliği değişmez, büyükler hizaya gelmezlerse, küçükler de ne yapsınlar? Bir saygı, iki saygı. Gençlik, delikanlılık.. İsmi üstünde, kanı deli demek.

Geçen sabah Unkapanı'ndan bir otobüse bindim. Otobüs tıklım tıklım. Saraçhane, Aksaray ille de Beyazıt'ta kızlı erkekli, irili ufaklı öğrencilerin saldırısına bir uğradık ki sormayın. Bu saatler öğrencilerin okullarına yetişebilmek için ellerini ayaklarını çabuk tutmak zorunda oldukları saatlerdir.

Sıkıştıkça sıkıştık. Sıkıştık ya, öğrenciler kalabalığının tam da ortasına düşmüşüm. Kuş cıvıltıları gibi, kahkaha, yaşama sevinciyle dolu bir cıvıltının ortasındaydım. Hiç beklemediğim anda kıpkırmızı yanakları, vara yoğa attığı kahkahası, «matraklığı»yla pek öyle yaşlıya maşlıya aldırıp protokola riayet edeceğini sanmadığım ateş gibi bir delikanlı oturduğu yerden edeple kalktı:

— Buyurun amca, — diye yerini bana verdi.

Bir yer bulup oturmaktan değil, delikanlının tarzından memnun olmuşum. Demek «vurdum duymaz, incelikten anlamaz nesil...» diye iftira ediyorlardı? Ediyorlardı elbette. Gençliğe, gençliğin kanı deliliğine hoşgörüyü bakmak elbette lâzımdı. Nitekim çevremdekilerin konuşmalarına safi dikkat kesildim:

— Sist Lâle, Lâle kız!

Kırmızı yanaklı, neşeli, boyuna bir şeyler anlatan bir orta okul öğrencisi. Habire anlatmada.

— Sana söylüyorum be Lâle.

Ulan amma da matrak be yahu!

Sabrı tükenen delikanlı kızı dürttü :

— Kız baksana!

Kızın canı yanmış olacak, huysuzlaştı :

— Ne var be?

— Üniversiteli sarışın bir hıyar var. O mu Cavidan'ın dalgası?

Kız sertçe döndü :

— Ağzını topla!

— Vaay, baltayı taşa mı vurduk yoksa? — Arkadaşını dirsekledi —. Çakıyorsun ya Demir?

Kız alı al, moru mor :

— Çakıyor, sen de çak ne var? Benim dalgam, n'olacak?

Kahkahalar. Bir kumral öğrenci sordu :

— Kaç numara bu?

Kız da gülüverdi :

— Otuz!

Sollardan bir başkası :

— Yüz otuz mu dedin?

— Aşk olsun Erdal, beklemezdim senden...

Gözlüklü, ufacık bir oğlan söze karıştı :

— Yoksa Erdal da...

— Evet, evet, evet!

Öteki kızlar çığlık halinde gülüştükten sonra, âhû gözlü bir esmer :

— Canın sağ olsun değil mi? — dedi.

Yırtık kız :

— Tabî — dedi.

Lâleli durağına gelmiştik. Durakta başka kız öğrenciler. Otobüsteki arkadaşlarını elleriyle selâmladılar. Oğlanlardan biri :

— Suna mıydı o Suna mı? — dedi.

Deminki kız başını salladı :

— Evet.

Yuvarlak yüzlü oğlan :

— Bitiyorum kıza — dedi. Söyle de benimle konuşsun!

Kız nedense ciddiye aldı bunu

— Sahl mi?

— Sahi tabî.

— Neresini beğeniyorsun o solucanın?

— Baaak!

— Evet vaaak. Neresini?

— Ester Vilyams'a benziyor be...

— Nah sana. Ben de seni zevk sahibi sanırdım..

— Sana boşveriyorum diye mi?

Kızlar kahkahalarını bastılar. Belli ki arkadaşlarının bozum olmasına sevinmişlerdi. Berikî mosmor kesildi :

— Kimin kime boşverdiği malûm. Öyle değil mi Şenay?

Belediye durağına yaklaşıyorduk, kalkmam lâzımdı. Kalktım. İneceklerle birlikte ön kapiya itildim. Yaka, paça, kravat, kaşkol, palto birer yanda kendimi otobüsten dar attım.

Evet dünya değişiyordu, değişecekti elbette.

HAKSIZ

Ortalığın şu geçim sıkıntısı arttıkça, hepimizdeki bunaltı, kavgacı, sinirli hal sürüp gidecek. Bakıyorum pek çok insan, pantolon ceplerine sokulu elleriyle ortalıkta küfür gibi dolaşıyor. En önemsiz bir söz, ya da davranışlar, pek çoğumuzu alev almış ispiro gibi parlatıveriyor.

Geçende Karaköy'de, Cağaoğlu'na giden dolmuşların beklediğı durakta kuyruğa girmiştim. Hava soğuk, hafiften yağışlı. Millet, otobüs mü olur, dolmuş mu, kaptıkaçtı mı, hurraaa!

Bizim Cağaloğlu kuyruğı uzadıkça uzuyor. Gel gelelim dolmuşlar, en çok da böyle havalarda nazlı mı nazlı. Gelmesine geliyorlar ya, daha çok Sırkeci, Aksaray durağına yanaşıyorlar. Aksaray seferi galiba en kârlısı. Köprü, Eminönü, Aksaray. Unkapanı'ndan yolu toparlar da Bozdoğan kemerinin altından geçti mi, Saraçhane'den aşağı anahtarı çevir, asfalttan aşağı benzin yakmadan iniver.

Cağaloğlu öylemi ya? Köprüyü geç, Yenicami

arkasının taşıtları tıkanmışlığında âdeta santim santim, metre metre ilerlemekten sinirlerin berbat olsun, sonunda da elli kuruşcuk al. Nerde Aksaray seferinin daha çok parayla az yorgunluğu, nerde Cağaloğlu'nun az parayla çok yorgunluğu!

Tartışmalar durakta başlamıştı. Baga gözlüklü, koca göbekli, rölöve şapkalı bir adam sıra mıra dinlemeden gelmiş ortalarda bir yere girivermişti. Tabii haklı homurtular :

— Beyefendi, sist beyefendi!

«Beyefendi» oralı bile değil.

— Heey beeyefndi!

Gene hava.

— Ulan beyefendi!

Duymuyor, duysa bile kös dinlemiş herif, aldırıyor, karşıda, yarım soluna düşen denize bakıyordu: Bir başkası

— Heey ekselâns — dedi —. Sana söylüyorlar!

«Heey ekselâns» sözüne kızmış olacak, sertçe döndü

— Ekselânslara heey denmez, ayıptır!

Ekselânsa heey diyen uzun boylu adam da sinirliydi :

— Sıra tanımayan ekselânsa heey de denir, oha da!

Kahkahalar arasında «Ekselâns» sıradan çıktı, uzun boylu adamın yanına geldi. Bağırıp çağırarak, belki de tokat atacaktı ama, beriki uzun boylu, çok da güçlü gözüküyordu. Başını lâhavle çekercesine sallayıp uzaklaşırken bir başkası :

— Yörrüüüüü — dedi.

Tam bu sırada ard arda iki dolmuş geldi, yanaştı. Beşer'den on kişiyi alıp götürdü. Gidenler arasında «Ekselâns» da vardı. Koca göbekli, бага gözlüklü, beyefendi tavırlı... Herhalde omlete, kızartmaya, patlıcan doimasına bayılır, yaşamak için değil, yemek için yaşar diye düşündüm. İktidar partililerinden birinin il, ocak, bucak başkanı değilse bile, yakını oldu-

ğundan, her yerde işini herkesten önce gördürüvermeğe, cennetlik canını cendereye sokmağa alışmamışlardan olmalıydı.

Yeni, gri bir dolmuş. Sıradaki biz beş kişi de hurraaaa...

Radyoda oynak, kıvrır kıvrır bir halk türküsü.

Köprüyü geçtik. Yeni camiin arkasındaki taşıt kalabalığına takıldık usulen. Tam lambanın önündeyiz. Yeşil yanıverdi. Dolmuşumuz tam zamanında durdu ama, sinirli biri gene de :

— Gözün kör mü be, dursana be!

Sizi temin ederim, araba ona değil, o arabaya çarpmıştı.

Şoföre baktım, sesini çıkarmamıştı ama, belli, sinirlenmişti. Gözü bana ilişince :

— Arabamı sakatlıyacaktı.. — dedi.

Gülüştük.

Kırmızı yandı. Yâni yayaların durması lâzım değil mi? Hayır. Geçen geçene. Bizimki bekliyor. Bir kocakarı birden. Geldi geldi arabamıza tosladı. Pür hiddetle :

— Ayol çekilsene yoldan! — diye bağırdı.

Şoför gene gülümsüyor. Arkadan, arkadaki arabaların haklı klâksonları. İyi ama, geçme durmuyor ki. Genci, yaşlısı, orta yaşlısı... Lambanın ne kırmızısına aldırıyor, ne yeşiline.

Bizimki artık gaza bastı. Yanından hızla, öfkeyle geçen yeşil bir dolmuşun bitirim, afili şoförü bu sefer :

— Ne sallanıyorsun be, yürüsene! — diye bağırdı.

Şoförümüz ona da :

— Sen de haklısın arslanıml — dedi.

— Ya sen? — dedim.

Güldü.

— Hak değirmende olur âbi. Bizimki dolmuş. Dolmuşçunun hakkı yok, olmaz. Trafik haklıdır, müşteri haklıdır, tâmirci haklıdır...

Çok, ama çok kuvvetli bir fren. Araba zınk, durdu. İçindekiler alabora oldular. Haykırışlar :

— Ayol noluyorsun?

— Ne biçim fren yapış o?

— İçimizi dışımıza çıkardın birader!

— Böyle de fren olmaz ki!

—

—

Şayet o freni o keskinlikte ve tam zamanında yapmasaydı, usulsüz, haksız bir geçişe kalkmış yaşlıyı ezecekti. Böyle olduğu halde gene kızmadı. Arkasına döndü, sinirli gülümseyişiyle :

— Siz de haklısınız — dedi.

ÖLÜLER VE DİRİLER

Şişli camiinin ölüleri yıkadıkları odalardan birinin kapısı önünde toplanmış kadınların ağızlarını bıçaklar açmıyordu. Yıkanan ölülerin sahipleri oldukları rujsuz dudaklarından, eski üst başlarından belli. Felâket gününde boyanılmaz, iyi giyinilmez, gülünüp söylenmez.

Gözlüklü ufak tefek bir kadın cami avlusunu boydan boya geçip, geldi, başı önüne eğik yaşlı kadınlardan birine yaklaştı, kulağına bir şeyler söyledi. Kulağına bir şeyler söylenen kadın, tahta sıradan kalktı, az ilerimde dikilen uzun boylu, zayıf, sevimlice bir adama yaklaştı, matbu bir dua kâğıdını nereden, kimden alabileceğini sordu.

Adam gülümsedi

— Ne yapacaksın?

— Cenazem vardı da, göğsüne koyacağım.

Uzun boylu, zayıf adama göre, sağlığında beş vakit namazını kılmış, orucunu tutmuş, Allah'ın haram dediği şeylerden sakınmış bir ölünün, değil dua kâğıdına, Peygambere bile ihtiyacı yoktu.

Kadınsa bir türlü kanmıyordu.

Bir münakaşadır başlamıştı ki, ölü taşıyan siyah otomobil üçüncü sefer camiin önüne geldi. Erkekler koşuştular. Cenazeyi yıkama odasına taşıyacaklardı ama, nedense birden bir çözülme oldu. Kimse cenazeye elini sürmek istemiyordu. Sebebini sordum. İceliyle değil, intihar yoluyla ölmüş. Binaenaleyh, Rabbil'âlemine âsîlik etmiş. Böyle âsî bir ölüye yardım etmekle zülcelâle karşı «Günâh-ı kebair» işleyemezlermiş...

Ölü arabada kalmıştı.

Araya uzun boylu, zayıf adam girdi

— Ben sizin gibi düşünmüyorum — dedi —. Siz yanlış düşünüyorsunuz!

— Niye? — dediler —, niçin yanlış düşünelim?

— Yanlış düşünüyorsunuz, çünkü, evet, intihar etmiş bu kadın. İyi bir hareket değil, ama, niçin etmiş? Canına kıymasına sebep neymiş? Bunu niye düşünmüyorsunuz?

Kısa boylu, kalın enseli biri

— Niye ederse etsin — dedi —. Bana ne?

— Sana ne ha? Karnın tok, sırtın pek galiba...

— Olabilir.

— Yardım etmiyecek misiniz şimdi bu kadınca-
cıza?

Kimseden ses çıkmadı.

Uzun boylu, zayıf adam kıpkırmızı kesilerek :

— Müslümanlık bu değil — dedi —. Hayır. Bu değil müslümanlık!

Arabaya tek başına yaklaştı, cenazeyi omuzlayıp, yıkanacağı odaya götürüp bıraktı.

Bir münakaşanın başlayacağını sanmıştım. Öyle olmadı. Gassâl, yani ölü yıkayıcı olduğunu sonradan öğrendiğim uzun boylu zayıf adam, unuttu ötekileri. Başladı tatlı tatlı anlatmaya: Birinci büyük Harpte Çarlık Rusyasında esir kalmış. Dokuz arkadaşıyla birlikte kurşuna dizilmişler. O da ötekiler gibi oracığa yığılıvermiş. Bir zaman sonra kendine gelmiş. Hay-

ret! Tek kurşun isabet etmemiş meğer. Ölülerin arasından sıyrılıp çıkmış. Koca Rusyada dokuz yıl, tamam dokuz yıl, aç biilaç dolaştıktan sonra memleketle gelebilmış. Memlekette herkes öldü biliyormuş. Sağ olduğunu resmî makamlara kabul ettirene kadar akla karayı seçmiş.

Usta bir hikâyeciye, yahut romancıya benziyordu. Derken saçları permanatlı, kısa boylu, kalın bir kadın, bir karış iskarpinleri, rujlu dudakları, küpele-ri, yüzükleri ve teessürden çok çalımla, numaradan çatılmış kaşlarıyla çıka geldi. Oradakilere olsun dönüp bakmaya lüzum görmeden, sağa gitti, sola gitti. Çaresiz, sordu :

— Ablam nerde yıkanıyor?
Kimse cevap vermedi. Kızmışlardı çalımına besbelli.
Yalnız gassâl, yanına gitti. Görüştü, konuştu. Döndü : İntihar etmiş, az evvelki cenazenin, kız kardeşiymiş!

Kimse üzerinde durmadı.
Az sonra ölü yıkayıcı kadınlar, beyaz iş gömlekleri, lâstik eldivenleriyle ölü yıkama yerinin kapısında belirip, cenazelerin hazır olduğunu söyleyince, bir hareket başladı. Gassâl da, «Allah rızası için» yardım etmek üzere cenazelerin bulunduğu odaya girdi.

Birden çaçaron bir kadın sesi
— Çıık, çık dışarı terbiyesiz adam! Çırılçıplak ablamın cenazesi yanında ne işin var? Çık diyorum. Fazla konuşma, çıık!!!!

— Hanım, hanımefendi...
— Hâlâ konuşuyor, hâlâ konuşuyor! Lâf istemiyorum. Terbiyesiz, utanmaz adam, rezil, adam. Şimdi seni polise veririm!!!!

Uzun boylu gassâl, sapsarı yüzüyle çoktan dışarı çıkmış, dert yanıyordu :

— Cenazeler kefenlenmiş, tabuta konmuş...
Sonra, ne münasebet efendim? Cenaze başında böyle şeyler düşünülür mü?

— Hâlâ konuşuyor, hâlâ konuşabiliyor. Terbiyesiz adam!

Gittikçe artan bir öfkeyle camiyi hop kaldırıp hop oturtuyordu. Gözleri yuvalarından fırlamıştı. Eli ayağı titriyordu. Araya girenlerin himmetiyle teskin olup bir kenara çekildi ama, hâlâ yan yan, ters ters bakıyor, tükürür gibi, bir şeyler söylüyordu.

Cenaze sahipleri cenazelerini aldılar. Sıra ona gelmişti. Hiç kimse el sürmek istemedi gene. Az evvel bangır bangır bağırıp, kıyametleri koparan kadın yelkenleri indirmiş, etrafa suçlu suçlu bakıyordu. Kendisine yardım edecek birini aradığı belliydi. Baktı ki ortalarda, demin bağırıp çağırdığı adamdan başka, kimseler yok, hırsından kıpkırmızı kesildi.

Bir ara :

— Allah kahretsin — diye söylendi —. Ben şimdi ne yapacağım?

Sonra, kendini tahta sıraya bıraktı, başladı ağlamaya.

O zaman, işte tam o zaman, uzun boylu gassâl gülümseyerek yaklaştı, izin verirse cenazeyi kendisinin kaldırmak istediğini söyledi. Kadının başı ümitle kalktı. Karşısında az evvel payladığı adamı görünce, sapsarı kesildi. Başı önüne düştü.

Gassâl'sa, ölü yıkama odasına dalmış, çaçaron kadının cenazesini omuzlamış, cami kapısındaki ölü otomobiline koşturuyordu.

KART KEDİ

Gece şarıl şarıl yağan yağmurdan sonra, sabahleyin hava açmıştı. Pembe pembe parke taşları da tertemiz. Böyle sabahlara bayılırım. Dünya gıcır gıcır yıkanmışçasına tertemizdir. Her şey billurdan gibi!

Semt kahvesi. Kahvenin cigara dumanı, küfürlerle kirlenmemiş havası, taze çay. Her şey, insanı şair yapacak kadar temiz, zevkli, hoş. (Bütün bunlar insanı şair yapmağa yeter mi bilmem ama, neyse).

Yeni silinmiş camın önünde tek başına oturmuş, yakın fabrika ya da iş yerlerine koşuşan kadınlı erkekli çocuklu kalabalığı seyrediyordum. Derken, şakacı, gürültücü, sulu bir kalabalık geldi camın öbür başındaki masaya oturdu. Boyuna konuşuyor, incir çekirdeğini dolduramaz şeylere katıla katıla gülüyorlar. Biri hariç, ötekiler çok genç. Genç oldukları halde yaşlı arkadaşları kadar hızlı değiller. Bir ara yaşlı adam

— Aaaah ah — dedi —. Şunları görmüyor muyum, yüreğimin yağı eriyor!

Hasretini çektiği küçük işçi kızlar.

Sarı saçlı arkadaşı

— Sübyancı seniii! — dedi.

Esmeri ekledi :

— Kart kedi!

Kahkahaları top gibi patladı.

— Elbette kart kedyim, gözüm fındık farelerin-

de. Ayp mı? Garson oğlum çayları... Bana bir de nargile yap!

Fabrika borusu ötüp, gecikmiş işçiler iş başına koşarak geçip gittikten sonra sokak tenhalaştı. Artık bakacak kadın, kız kalmamıştı pek. Çaylarıyla nargilelerine döndüler.

Mavi gözlüleri «Kart kedi» ye

— E ekmekçi anlat bakalım

Nargilesini tokurdattıktan sonra

— Ne anlatayım?

— Fırında sürdüğün krallığı be!

Gözleri mahmurlaştı bir an Kart Kedi'nin. Son-

ra

— Bırak — dedi —. Dertlerimi depreştirme...

Vardı bir ellilik. Saçlarının yarıdan çoğu ağarmıştı ama, dökülmemişti. Üstü başı düzgün. Sırtında iyi bir terzi elinden çıktığı belli, gri bir palto pardesü.

— Benden size baba nasihatı oğlum — dedi —. Evlenecek misiniz? İstanbul'dan değil!

— Niye?

— Hemen hemen el değmemişi yoktur da ondan!

İçlerinden biri bayağı alındı. Kimbilir, belki de gelinlik kız kardeşi vardı

— Senin gibi ırz düşmanları İstanbul'da yaşarsa tabii — dedi.

Kart Kedi kaba kaba güldü

— Canım sağ olsun!

— Öyle ya, sana göre ne var? Dünya yansa içinde hasırın yok!

— E oğlum, zamparalığın şartı bu. Duvarına çivi

çaktırtmıyacaksın. Ben niye evlenmedim bunca yıl? Evlensem sizin kadar çocuklarım olurdu şimdiye kadar. Neme lâzım? Evimi silip süpürenim, çamaşırımı yıkayanım var. Hem de o biçim. Gel kızım yıka şu çamaşırları, süpür, sil, al mangırını. Öşürümüzü aldığımız da cabası...

Bir başkası

— Fırın — dedi —. Fırın. Fırını anlatsana!

Güldü

— Garson, çayları tazele!

Garson geldi, boş bardakları aldı, nargilenin de ateşini tazeledikten sonra, Kart Kedi başladı

Bir tarihlerde İstanbul'un kalabalık, fakir semtlerinden birinde fırın işletiyormuş.

— Kraldım fırında be kral! Dükkân benim, âmir de, memur da ben. Kıyak bir odanı vardı dükkânın arkasında. Karyola maryola... Rakı, şarap, meze filân, ooh. Sabah sabah geçerim tezgâha. Uykudan yeni kalkmış yavrular ki, onuç, on dördünde. Göğüsleri mandalina, mandalina. Ekmek alacaklar, börek tepsisi getirmişler. Ona dönerim, kız bu ne surat? Koynumda yatmadın ya! Ötekine dönerim, ne bu göğüsler? Şu entarinin biraz genişini giysen de insanı sabah sabah günaha sokmasan olmaz mı? Başlarlar fıkır fıkır.

— Sonra?

— Sonrası malûm. Sonrasını onlar ayarlârlar ama. birbirlerinden habersiz!

— Hepsi de sağlamcı mı?

— Yok canım...

— Ya?

— O biçim işte. Sağlamcılar da yok değildi. Vardı. Teyze yanında, dayı yanında sığıntı. Sinemaya gidecek, ne bileyim üst baş alacak... mangırı yok. Üçün beşin yolunu bulurlar. Akşam dudaklar boyanmış, haydi semt sinemasına!

Kalın bir ses

— Allah! — dedi.

Hep baktık Saçı başı ak pak olmuş, yaşlı bir
adlam.

Kart Kedi güldü :

— Ne o babalık? Gençliğini mi hatırladın?

«Babalık» bastonuna dayanarak kalktı :

— Allah islâh etsin — dedi.

— Boşver be!

— Kırkından sonra azanı teneşir paklar...

Ardında matrak kahkahalar, kahveden ağır ağır
çıktı.

CILIZ

Lâpa lâpa karların savrulduğu günlerden biri. Beyoğlu'ndayım. Kar savruluyor ki göz gözü görme-mecesine. Taşıtlar tek tük. Haksız da değiller ama, biz? Biz taşıtsızlar? Adımlarını açıp hızlanamazsın. Sıkıysa hızlan. Ayağın her an kayar, yuvarlanabilirsin.

Derken ense kökümde kalın bir ses

— Merhaba yahu!

Hani «merhaba»nın da, «nasılsın» diye sormanın da bir sırası vardır. Bu havada ne «merhaba», ne de «nasılsın».

Çaresiz durdum O!

Yıllarca öncenin sıcak bir güney ili Ortaokulunda tanışılmış, kara, kuru, uzun, ürkek bakışlı bir arkadaş. Futbol oyunlarımıza girmez, kazara girse bile topa vuramaz, koşmağa kalksa ayakları dolaşıp yuvarlanır...

— Ne o? Bakıyorum merhabama hasbî geçiyor-sun?

Aslında hasbî falan geçtiğim yok. Hava rezalet.

Ustelik şaşırtmıştı da beni. Nasıl şaşırmıyayım ki, o muydu bu? Yani kara, kuru, upuzun, beceriksiz mi beceriksiz gölge mi? İmkânı yok. Bu iriyarı adam o cılız gölge olamaz. Boy aynı boysa da, kalıp, kıyalet... Sırtında öyle esaslı bir lâcivert palto vardı ki, insan kazara içine girse, şu lâpa lâpa karlı havada hani buram buram terler mi terler!

— Yoksa tanıyamadın mı?

— Ayıp ettin cılızciğim, tanıyamaz olur muyum? Hani annen el çamaşırlarına, tahtasına giderdi de sen, gittiğiniz evin mutfağından tâze `ekmekle beyaz peynir uçlarırdın?

Kalın altın yüzükler bulunan etli, kocaman eli havaya kalktı

— O kesik!

Şaştım

— Niye?

— Eski çamlar bardak oldu!

Koluma girdi

— Geç şimdi bir yaprak bunları. Seni arkadaşlarıma götürüyüm de gör bak adamlık nasıl olurmuş belle...

İstiklâl caddesi üzerindeki içkili lokantalardan birine girdik. Vakit henüz ikindi bile değil. Lokantada kimseler yok. Yalnız, dip masalardan birinde karşılıklı oturmuş iki kişi, dikkatle bakılınca göze çarpıyor. İkisi de bizimkinin tomruğundan biçilmiş. Önlerinde yarım kiloluk bir Kulüp rakısı, balıktan yalancı dolmaya, istakozdan fûme dile kadar mezelerin çeşidi. Çeşidi ama, onlar rakılarını gene de kaba leblebiyle içiyorlar.

Akları pembeleşmiş gözleriyle bize kanlı kanlı baktıktan sonra, lâcivert atlastan kravatının üstüne yağlı boyayla kırmızı pençeli bir sarı kartal resmedilmiş olanı, bizimkine sordu

— Ehli keyfin keyfini kim tâzeler?

Bizim cılız beni gösterdi :

— Arkadaş hem hemşeridir, hem de feylesof!

Herkesçe bilinen tekerlemeyi çâresiz yapıştırdım :

— Tâze elden, tâze pişmiş, tâze kahve tâzeler! Oktavı çok yüksek, gümrah kahkahalar. Ardından da :

— Buyur kardaş, sen de bizdenmişsin...

Gösterilen yere geçip oturdum. Hal, hâtır, hoş beşten sonra bizimki benim kimliğimi kısaca belirtti. Sonra da

— Babası çok değerli adamdı ya — dedi —, buna kulağasma...

Bakışlarım, elimde olmayarak, ona mı kaymıştı?

— Yalan mı? — dedi —. Değerli ve de büyük adam değil miydi? — Arkadaşlarına döndü — : Bunun babası bir oturuşta yarım kuzu, üstüne de yarım kilo bakiava yedi şerefsizim!

Beni elinin tersiyle itti :

— Babasının tırnağı bile olamaz!

— Belki haklısın ama — dedim —, babamın bir oturuşta yarım kuzu, üstüne de yarım kilo bakiava yediğini hiç görmedim!

Bana acıyarak baktıktan sonra gine arkadaşlarına :

— Çocuk bu çocuk... — Biraz sinirli bana döndü — Feylesofluk karın doyurmaz oğlum. Senin kalemle on yılda kazanamayacağını elin oğlu bir saat... Öyle değil mi ama?

Arkadaşları

— Öyle — dediler.

Bizim dünkü kara, kuru, upuzun cılız'a göre, okuyup yazmanın da, herşeyin de başı para kazanmaktı. Kafan çalışıyorsa okumaya falan hiç lüzum yoktu. Ne demişti yazının gâvuru : «İşlet kafanı, doldur kasanı!» Üstyanı fasafisoydu. Memleketinde öyle zenginler vardı ki, elifi görse mertek sanırlardı ama, değil benim gibi açlıktan nefesi kokan feylesoflar, çeşit çeşit doktorlar, mühendisler, eczacılar, avukatlar, mimarlar etraflarında fırıldak gibi dönüyorlardı. Oku-

mak mokumak, Avrupaya mavrupaya gitmek filân fostu fos!

Bu arada garson çağırılmış, masa üzerinde pek az eldeymiş mezelerle yarısı olduğu gibi duran yarım kiloluk Kulüp falan kaldırılmış, masa yeniden donatılmıştı. Yeniliyor, içiliyor, «İç bâde güzel sev»li şiirler söyleniyor, «Pırlanlı, pilavlı poliitka» yapılıyor, çok eski günlerin banka kredilerine hasretle iç çekiliyordu.

— Ulan ne günlerdi be o günleri

— Banka müdürleri insanı kapıdan karşılardı..

— Aaaaah ah!

— Ah çekmekten ciğer kebâp oldu...

— Gece yarısından sonra aklımız hükmetti mi çek oğlum şoför, artık Ankara mı olur, İstanbul mu, İzmir mi?

—

—

—

Gecenin saat dokuzuna doğruydu, masadan kalkılacaktı. Dolgun kara bıyıklı seslendi :

— Garsooon!

Bizimki yıkılarak ayağa fırladı :

— Ne o? Hesap mı isteyecen yoksa?

Kravatı kırmızı pençeli kartal resimli adam, cüzdanına sarılmıştı birden

— Benim masamda hiç kimse hesap veremez!

Bizim cılız'ın tepesi atmıştı

— Yok canııııııı?

Kara dolgun bıyıklı :

— Sen kimsin ki senin masanda hiç kimse hesap vermesin?

— Yaa... demek benim kim olduğumu bilmiyorsun hâlâ?

— Kaç paralık adamsın sen lân?

— Sen kaç paralık adamsın?

— Lan benim babam...

— Ben senin babanın o izzetli avradını...

—
—
Masaya bir tekme, şişeler, tabaklar betonda şan-
gırır... küfürler içkili lokantanın alkol kokulu, cıgara
dumanı yüklü havasında şimşek gibi çakıyor, birbir-
lerinin «cemazi -yel- evvel»ini sayıp döküyorlardı. Bi-
ri, düne kadar köyün yıkık duvarları dibinde bit kırıp
gezerdi. Öteki, öteki ya? Allahın günü onun bunun
masasına sığınıp karnını doyurmaz, içki artığıyla ka-
fayı bulmaz mıydı?

Bizim cılız'a gelince...

Lokantadan usullacık çıktım.

K Ö R

Sol gözü oyulup çıkarılmışı benziyordu. Ufak tefek, muşmula gibi kuru. Yanıbaşımdeki çayını yudumlarırken, kendi gibi üst başları harç bulaşığı içinde arkadaşlarıyla konuşuyor, şakalaşıyor, gözgöze geldik mi de beni tanıyormuş gibi gülümsüyordu. Arkadaşları da onun gibi dost bakışlıydılar. Masalarına davet ettiler beni. Gittim, yarenliklerine katıldım.

Sol gözü oyulup çıkarılmışı benzeyen ufak tefek adamın on dört çocuk babası olduğunu öğrendiğim zaman şaşaladım. İki çocukla değme babayiğitin bocaladığı bir devirde on dört çocuk!

Acaba günde ne kazanıyordu?

Sordum, güldü :

— Yıllık kazancımı gün hesabına vursam hergün beş, altı lira ya düşer ya da düşmez.

— Ev kirası?

— O da bunun içinde. Ayda otuz lira veriyorum.

— Kaç oda?

— Bir buçuk.

— On dört çocuk, iki de Köroğlu'yla Ayvaz. On altı kişi bu bir buçuk odada mı oturuyorsunuz?

— Yavruların dördünü yuvadan uçurduk.

Ak sakallı arkadaşı

— Uçurdu ya, on beşinci çocuk yolda — dedi.

Aklım duracaktı

— Hâlâ mı?

— Ne yapayım?

— Korunabilirsin.

Başını iki yana salladı

— Cenabı Allahın binasını yıkamam!

— Peki, böylesine kalabalık bir aile reisi olmaktan bıktığın, başını alıp gidesin olmuyor mu?

— Ben akli başında bir adamım.

— Hayatından memnunsun öyleyse?

— Bak hele bak!

— Daha kazançlı bir iş düşünüyor musun?

— Delinmedik kabağa girmediğim kaldı. Sıvacılıktan bir iki yüz lira toplu bir para geçtiydi elime. Kış bastırdı geçen yıl, işler durdu. Hadi dedim, şu birkaç yüzle iyi kötü bir ticaret yapayım. Vurdum işi sebzeciliğe. Lâkin hemen anladım ki ticaret bana göre değil.

— Niçin?

— Niçin olacak? Kazanmak için müşteriye kazık atmak, malı satın alırken madik oynamak lâzım. Böyle şeylerse elimden oldu bitti gelmez. Girdik içeri. Lâkin ne giriş! — İçini dertli dertli çekti, garsona — : Arkadaşlara çay yap benden — dedi. Devam ettl — : yer demir, gök bakır. Kar dersin diz boyu. Sobamız oldu bitti yok. Kömürü kömürcüden kiloyla alırız. Sermayeyi kediye yüklüyeli onu da alamaz olduk. Vay anam vay! Açlık bir yandan. Çocuklar sızlanır, karı öteye döner ağlar. Babaysan bilirsin, dayanabilirsen dayan. Fırladım sokağa. Yağmur bardaktan boşanıyor. İçim kararmış gökyüzü gibi. Hırsızlık edemem, para için adam boğazlıyamam, eğri bakmam insanoğluna. Derken sokağın nihayetinde bir madam.

Ermeni madamı. O yağmurda kadıncağız beni aramaya çıkmış. Usta dedi, filân yerde tanıdıkların bir sıva işi var, hemen git. Adresi alıp bir koşarım... Allah razı olsun. İnsanın insanı insandır. İnsanın gâvuru, müslümanı olmuyor. Neyse, pazarlığı kestik, ertesi gün başlayacağım. Evlerinin içi sıvanıp boyanacak. Burası lâzım değil, çıkardı bütün bir elli liralık avans verdi. Hey babam hey! Avucumda ellilikle evden top güllesi gibi fırlayışım var Yağmurmuş, karmış, soğukmuş... Doğru semt, semt bakkalı, kasabı manavı. Ver, ver, ver. Koynum, koltuğum dopdolu, nasıl giriyorum evden-içeri, kumandan gibi!

Sağlam gözünde sanki yeşil bir alev parlamaya başladı.

Çaylarımız gelmişti. Sordum

— Peki, ne olacak bu zor yaşamın sonu? Kullundan, yahut Allahından istediğin bir şey yok mu?

Şahlandı

— Benim mi? Olmaz olur mu? Hiç bir zaman atılmayacağım bir işin başında terliyerek, kana kana çalışmak, bol bol kazanmak istiyorum!

Arkadaşlarından biri söze karıştı

— Köpeğin gönlü pek yükseklerdedir ha!

Güldü

— Elbette yükseklerde olacak. Apartmanda yaşamak istiyorum apartmanda! Bir yanda buz dolabım olmalı, sekiz lambalı, televizyonlu radyom, bir yandan da çamaşır makinem! — Gözleri daldı. Çaylarımızı yudumladık.

Birden ekledi Değil böyle çay, eşe dost, gelene geçene rakı, şarap değil, şampanya patlatmalıyım şampanya! — Sigara paketini uzattı — : Duman edin bakalım kahbe dünyayı!

ON BEŞ KURUŞ

Yıllarca önce, Çukurova'daki işim elimden alınmış, âdeta İstanbula itilmiştim. Buna babamın ölümü de raslayınca, annem, babamdan kalanları kardeşler arasında pay etmişti.

Payıma düşenle karımı, üç çocuğumu İstanbula getirirken, trenin üçüncü mevki kompartmanında kara kara düşünmeye başlamıştım. Payıma düşen pek bir şey değildi. Ne dükkân açılabilir, ne ayak ticareti yapılabilirdi. Üstelik ben böyle işlerin de hiç mi hiç ehli değildim. Yıllar yılı futbol oynamış, fabrikalarda işçilik dâhil, muhasebe memurlukları yapmış, buna da alışmıştım. Herhangi bir iş yerinde azıcık bir maaşla da olsa çalışmaktan başkasını yapabileceğime inanamıyordum. Arada gözümün kaydığı karım da, aklımdan geçenleri biliyormuşçasına bakıyor, sonra da faydası varmış gibi «Düşünme, Allah büyük!» diyordu.

Dört yüz lirayla Haydarpaşa garına ayak bastık. Yıllar öncesi tanıştığım mert mi mert bir arkadaşın

Kasımpaşa'daki evinin yolunu tuttuk. Arkadaş o sıra evde yoktu ama, annesi, karısı, kız kardeşleri, hatta erkek kardeşi bizi sevinçle karşıladılar. Geleceğimizi önceden yazdığım için, bizim oda ayrılmıştı bile.

O gece, ondan sonraki geceler keseye el sürdürmediler. Ama onlar da az gelirli insanlardı. Hemen hepsi çalışıyordu. Sonra, «Dağ dağ üstünde olur, ev ev üstünde olmaz!» dı. Ne yapıp yapıp bir iş bulmalıydım. Artık İstanbul kazan ben kepçe, sabahlardan akşamlara dek sürt Allah kerim!

Paramız da hani bir buçuk ay içinde güneş görmüş kar gibi eriyivermişti. Kala kala, dört yüz liradan üç onluk kalmıştı. Geceleri uyku tutmuyor, sabahlara dek kara kara düşünüyordum. Yaşım henüz otuzlardaydı ama ne çıkardı bundan? Her sabah sanki hep birlikte ayaklanıp sokaklara dökülmüşe benzeyen kadınlı erkekli çocuklu, baylı bayanlı ya da küme küme işçileriyle İstanbul şehri yüz binlerce ayaklı, korkunç büyüklükte bir dev gibi caddelerden, sokaklardan akıyor, merdivenler çıkıyor, birtakım dai-relere, ya da fabrikalara irili ufaklı işyerlerine giriyor, ama bitip tükenmiyor yorulup usanmıyordu.

Ben de bu kocaman, bu yüzbinlerce ayaklı devin ayaklarından biriydim. Ben de sırasına göre merdivenler çıkıyor, sırasına göre alaca karanlık dehlizlerden geçiyor, sırasına göre de bir kıyıda, elleri boş, aç karnımla dikile kalıyordum.

O gün pek bunalmıştım.

Bacağımda memleketten getirdiğim kına renkli adi bez dokumasından pantolon, sırtımda da aynı pantolonun kumaşından gömlek. Kollarım dirseklerime kadar sıvalı ve cebimde tamı tamına üç tane çeyrek; yani on beş kuruş.

Beyoğlu'na çıkacaktım. Cepte on beş kuruş. İstedğim bara, pavyona, içkili lokantaya ne bileyim her istediğim yere girebilirdim. Onbeş kuruş bu, boru mu? Harca harca bitmez!

Kasımpaşa'dan dik bir yokuşu gençliğin o pırıl

pırlıl enerjisiyle âdeta koşarak çıktım. Beyoğlu kalabalık kaldırımlarıyla İstiklâl caddesinde akıyordu. Gene, hep, daima o dev, o yüz binlerce ayaklı korkunç dev. Ama sanki ikiye bölünmüştü de, Tünel'den Taksim'e uzanan sağ kaldırımdaki Taksim'e, Taksim'den Tünel'e uzanan sol kaldırımdaki de Tünel'e gidiyordu.

Ben önce Taksim'e gidenin ayaklarına iki ayak daha ekledim.

Sonra öbür yana geçtim, bu kez de Tünel'e doğru gidenin iki ayağı oldum. Tramvaylar, otobüsler, taksi, dolmuşlar vızır vızırdı. Cadde kaldırımları üzerinde içkili lokantalar, çiçekçi, manifatura, parfömerilere girenler, koyunları kucakları paket paket çıkanlar.

Bütün bunların dışındaydım. Gerçi cebimdeki on beş kuruşla her istediğimi alabilirdim ama, nedense canım bir şey almak istemiyordu. Böyle şeylere yabancı, böyle şeylerden uzaktım. Bir iş bulamamıştım kırk gündür. Bir iş, ah bir işçeğiz bulabilseydim. Maaşı az, ama akşamları çocuklarıma az da olsa, arada sırada da olsa meyve ve çikolatayla gidebilseydim!

Birden kolumdan yakalandım Döndüm, çok az tanıdığım bir hemşeri. Daha çok babamın sağlığında dükkânlarına uğradığımız, babama aşırı saygı gösteren filozof bir bakkalın oğlu. O zamanlar çocuk sayılabilirdi. Göz âşinalığından öte tanışmışlığımız yoktu.

Ama o :

— Vay — dedi —, vay hemşerim...

Denize düşmüş, yılanı sarılacak haldeydim. Ben de ona sahip çıktım

— Sen ha? Burada ha? Hayrola?

Gözlerinin akı pembeleşmişti, ağzı içki kokuyor, konuşurken tekliyordu : Babası ölmüş. Kardeşler tıpkı bizim gibi, babalarından kalanı pay edip birbirlerinden ayrılmışlardı. Üzerinde siyah bir elbise vardı. Smoke benziyordu. Ayaklarında rugan iskarpinler.

— Ben — diyordu —, ben var ya bu ben?

— Evet?

— Senin bildiğin ben değilim. Babamın ölümünden sonra atıadım Paris'e. Orada işletmecilik öğrenimi yaptım. Şimdi de memleketime döndüm. Allah yüzüme baktı, gelişimin haftasında, Boğaziçi'nin bülbül yatağı cennet bir köşesinde milyonluk bir otel kiraladım...

O, anlatıyordu. Bense bu milyonluk otelde bana da herhangi bir iş verebilip veermeyeceğini düşünüyordum. Oysa birden üstüme başıma dikkat ederek kolumdan çıktı

— Yahu ne bu kıyafet be hemşerim?

Engin yanıma vermemek için güldüm :

— Bakma. Bir filim çevirmekten geliyorum da.. Ferahladı:

— Hele öyle söyle. Yoksa sana yakışır mı bu kılık? Şu halde işlerin yolunda? Mangır vaziyetin nasıl?

Lâf olsun diye :

— Mangır meselesi önemli değil ama, çok yoruluyorum birader. Ne isterim bilir misin? Şöyle ciddi bir müessesede herhangi bir memur olmak, filmlerde rol almaktan daha iyi.

Heyecanla durdu ,elini omuzuma koydu :

— Öyleyse, benim milyonluk müessesede sana bir vazife... Ha? Ne dersin?

Kendimi tutmasam boynuna sarılıp, yanaklarını şapur şapur öperdim.

— Fena olmaz — dedim önemsizlikle —. Bir düşüneyim...

Yeniden koluma girdi, beni dört basamakla çıkarılan zarif bir içkili lokantaya soktu. Umurumda bile değildi cebimdeki on beş kuruş. O getirmişti beni buraya. Yer, içer, ağırdan alarak milyonluk müessesedeki işimi de ayarlardım. Bu suretle gece yarısı, belki de gece yarısından sonra eve gittiğim zaman karıma müjdeyi verirdim

— Karıcığım müjde. Şahane bir iş buldum ki işin kralı!

O, üflenmiş küllü ateş gibi parlamaya başlayan gözleriyle bana bakarken yüklü göğsü inip inip kalkardı. Ardını getirirdim İşimin

— Boğaziçinde, bülbül yuvası köşelerden birindeki milyonluk bir iş yerinde bol maaşlı bir memuriyet!

O, sevinçten ağlamağa başlar, boynuma sarılır, başını omuzuma koyarak hıçkırır : «Çok şükür» derdi, «çok şükür yarabbi. Demek Cenab-ı Hak acıdı halimize?»

Ve daha canlı, başlardı

«Tabî bizde orada otururuz değil mi? Dudaklarımı boyamama karışmazsın elbette... Kendime bej bir manto yaptırırım, iç çamaşırı falan. Çocuklara...»

Garson gelmiş, masamız donanıyordu.

— Hangi rakıyı tercih edersin hemşerim?

— Hangisi olursa olsun. Benim İçin farketmez.

— Kulüp getir.

Kocaman bir şişe kulüp, belki de kuş sütünün de içinde bulunduğu yığınla meze. Bunlardan pek çoğunu geri çevirdim. Oysa yenilmezse bile masamızda durmasını söylüyordu. Dinlemedim onu, büyük kulüp yerine ufağını istedim. Bu yüzden garsonun bana arada gözleri nefretle kayıyorsa da aldırış etmiyordum.

Yedik, içtik. Benim iş üzerinde durduk. Karımın çok hoşlanacağı gibi, bize de bir lojman verilecekti. Ben gerekince filmcileri dâvet edecektim. Orada filmler çevrilecek, açıktan paralar kazanılacaktı. Bana bu iş için ayrıca komisyon verecekti.

Birden fenalaştı. Başını masanın kıyısına dayadı ve omuzları sarsıla sarsıla ağlamağa başladı. Gerçekten gliyordu. Ne dedim, ne yaptım sa susturamadım. Neden sonra başını kaldırdı. Akları kıpkırmızı gözleriyle baktı baktı

— Aşığım — dedi —. Deli gibi, çılgın gibi âşığım hemşerim. Hem de İstanbul'un çok ünlü, çok kül-

türlü, çok centilmen kızlarından birine. Aramızda bir de kaza oldu, hamile şimdi. Beni hacı yolu gözler gibi gözetler şu an. Bir soluk gidip alıp geleyim de seninle tanıştırayım. Gör bak ne kadınlar varmış dünya'da!

İçime kurt düşmedi değil ama, hayır, her halinden kibar, paralı olduğu anlaşılan bir insandı. Sonra Boğaziçi'nde milyonluk iş yerinin sahibi kaçabilir miydi? «Hesabı gör, öyle git» desem, benim bülbül yuvasındaki iş suya düşebilirdi.

O, birbirine dolaşan bacaklarıyla çekip gitmişti bile.

Rakımı yudumladım, yeni işimde neler yapacağımı kurmağa devam ettim İyi yedirmiştım oğlana kılığımın fasaryalığını. Yemiş, yutmuştu bile. Şimdi yapılacak ilk iş, yarın hemen anlaşmayı imzalayıp bir avans çekmektir. Küçük bir avans değil, kaabil olduğu kadar büyük. Paraya ihtiyacım çoktu. Evlerinde oturduğumuz arkadaş ve ailesi gerçi her zamanki gibi iyi davranıyorlardı ama, gene de evlerinden ayrılmadan önce arkadaş, karısını, annesini, kız kardeşlerini falan Tepebaşı bahçesine davet etmeliydim. Sonra güzel bir kostüm şarttı.

Saatler akıp akıp gidiyor, hemşerim gözüküyordu. Sakın kavgaya tutuşup karakolluk olmasındı? Ya da Allah göstermesin trafik kazasında falan...

— Beyefendi hesabı teslim edip gideceğim de...

Garsona sertçe baktım

— Yani?

— Özür dilerim, hesap pusulasını ödeseniz de zahmet olmazsa...

Tabağa bıraktığı pusulaya baktım 22.60

Cebimde on beş kuruş!

— Beni buraya demin birlikte oturduğumuz arkadaş getirdi. Yani onun davetlisiyim. Şimdi neredyse gelir, hesabı öder, kaçmıyoruz!

Hesap pusulası tabakta kaldı, garson çekildi. Az

sonra üçgen yüzlü, tıpkı tıpkısına tilkiye benzeyen bir başkası geldi

— Size hizmet eden arkadaş hesabı bana devretti efendim...

— İyi ya.

Böyle de bir zaman geçti, arkadaş, pardon hemşeri, gelmedi. Tilki bakışlı garsonsa sırtını lokanta sütunlarından birine dayamış, gözlerini de bana dikmişti. Öyle bir an geldi ki, artık arkadaşın gelmesi ihtimali olmadığını ben bile kabullenmek zorunda kaldım.

Durumu anlattım. Eve gittik. Gece yarısından sonraydı. Karım hâlâ beni beklermiş. Sevinçle kapıya indi. En son üç onlukla borcumu ödedim.

— Merak etme. Arkadaşın başına bir iş gelmiş olabilir. 22.60 ın hiç önemi yok. Mesele cennet yuvasında bülbül sesi dinleyerek...

Yıllarca sonra hemşerimi otellerden birinde garson buldum :

— Vay — dedi —, sen ha?

Kötü geçmişten söz açmanın ne önemi vardı

— Ben ya hemşerim — dedim —. Nasılsın?

— Sorma — dedi —. O karı, o şahane karı beni yek ekmeğe muhtaç etti ama yakında yepyeni bir işin başına geçeceğim. Milyonluk! Benimle çalışır mısın?

— Mersi — deyip yürüdüm.

FARE ZEHIRI

**Doktor ne zaman o eczanenin önünden geçse,
elinde olmayarak içi burkulsun!**

Çok değil, daha iki yıl öncesine kadar bir kız çalışırdı bu eczanede. Sarı, kıvr kıvr saçları omuzlarına inen, iri elâ gözlü, cıvıl cıvıl bir kız. Çok mu güzeldi? Yoksa güzelden de başka bir şey miydi? Her halde başka bir şeyler vardı bu kızda. Doktor da dahil, baktığı herkesin ama herkesin içinde bir yerlere dokunur, insana onu ele geçirmek, sarmak, okşamak, öpmek, tekrar tekrar öpmek hissi verirdi. Öpmek ama, kötülüğüne değil! Okşamak ama, incitmeden, kırmadan!

Eczanenin kasasında bulunurdu çokluk. Galiba hiç kimse, hatta dünyanın hiç bir kasiyeri ondan daha tatlı, ondan daha çabucak, ondan daha şirin olmazdı. Böyle gelirdi doktora. Yalnız doktora değil, başkalarına da, herkese. Tabii onun kasiyerlik ettiği eczaneden alıs veris edenlere demek istiyorum.

**Ama doktora bambaşka tesir ederdi kızın hall
— Buyurun doktor bey!**

— Eczacı beyi mi aradınız? Şimdi gelir.

— Canım doktor bey hep eczacı bey için gelinmez ya!

—

—

Kasadan fırlar, bir iskemle uydurur, iskemleyi tam da zarif bacaklarının en iyi gözükeceği yere yerleştirir, doktora ikram eder. İri elâ gözleriyle başları gene cıvıl cıvıl ötmeğe

— Çay doktor bey?

— Kahve?

— Canım her zaman böyle nazlanırsınız. İçin işte bir şeyler...

— Gazoz?

— Peki Koka kola için o halde!!

Bunları öyle bir saflık, öyle bir içten, öyle bir taa yürekten, çocuksu söylerdi ki, doktor katıla katıla gülerdi. Yalnız komik değildi, komik olmaktan çok başka. Tatlı mı? Şirin mi? Cici mi? Belki hepsi, belki de hepsinden başka!

Bir eczanenin kasiyerliğini yaptığına göre, ihtiyaçta olması gerekiyordu. Yanında çalıştığı eczacı «Bilmiyorum» demişti. «Anlayamadım. Bana o taraftan hiç söz açmadı. Bir günden bir güne haftalığımı da artır demedi. Ben kendiliğimden artırdım. Artan haftalığını aldığı gün bakmadan cebine atmıştı. Pazartesi günü geldi, fazla para verdiği mi söyledi. Haftalığının arttığını söyledim. Kulak memelerine kadar kızardı, o kadar!» Gene eczane sahibinin anlattığına göre, sokakta, yani altbaştaki büyük kahvenin yanındaki sokakta bulunan laboratuvara gidip reçeteler verip, yapılmış ilâçları getirirken, ardına takılan takılana olurmuş. Gençler, orta yaşlılar, hatta yaşlılar. Kim laf atar, kim konuşmak isterse durur, konuşurmuş konuşmasına, randevu isteseler verirmiş ama o kadar.

— Gittiğini hiç sanmam. Hele kendini sevdiren okşattığını hiç. Bambaşka bir kız!

Doktor en çok yerleştirdiği iskemleye oturduktan sonra, kasasına geçen kızın zarif bacaklarına hayranlıkla baktığı anları unutamıyordu. Bacaktı işte bacak. Yer yzündeki milyonlarca güzel bacaktan biri. Sadece «Güzel bacak» olsa, eh işte der geçerdi. Değil. Sadece güzel bacak olmaktan başka bacaklar!

Bir güzel delikanlı gelmişti bir gün eczaneye. Kasaya sokulmuş bir şeyler fısıldamıştı kıza. Kız bağırıp çağırmadan, hatta kaşlarını çatıp «Terbiyesiz» filan demeden, bir parça alaylı şöyle konuşmuştu

— Efendim? Beni çok mu beğeniyorsunuz?

Delikanlı kıpkırmızı kesilerek doktora bakmış bir an, sonra:

— Sus -demişti-. Bağırma!

— Bağırmıyorum Doktor bey yabancı değil!

— Ulan ne matrak kızsın be!

— Teşekkür ederim..

Çocuğun şaşkın, kıpkırmızı gidişine de tatlı bir kahkaha atmış, sonra durumu doktora açıklamıştı.

— Labaratuvara gidip gelirken yolumu bekliyor, önüme çıkıyor. Randevu veriyor bana, sinemaya gidelim diyor. Benim böyle şeylere vaktim var mı?

Doktor merakla sormuştu:

— Niçin yok?

— ünkü, sabahleyin erkenden buraya geliyorum. Öğleye kadar burası. Öğleyn okuldaki kız kardeşim gelir, yemek yeriz, gider. Burada mesai başlar. Akşamın beşine, altısına kadar. O sıra kardeşim okuldan gelmiş olur. Onu eczanede bırakıp beyefendilerin gönüllerini avutamam ya!

O gün eczanede gene hemen hemen kimseler yoktu. Doktor neşelenmişti.

— Nerede oturuyorsunuz?

— Taşlıtarla'dal

— Baban var mı?

— Var.

— Annen?

— Var.

— Onlar çalışmıyorlar mı? Sen neden çalışıyorsun?

— Babam felçli, anem verem. Kardeşlerimin en küçüğü iki yaşında. Dört, altı, sekiz, on yaşlarında beş küçük kardeşimden başka orta okula giden benim üç yaş küçüğüm. Yani benimle yedi kardeşiz. Evimiz kira doktor bey!

Bütün bunları bir çırpıda anlatmış, sonra da dehşetli pişman, yalvarmağa başlamıştı:

— Ne olursunuz bunu kimseye hele bizim eczacıya söylemeyin olmaz mı? Yalvarırım!

Doktor hayretle, sormuştu:

— Peki ama neden? Niçin?

— Çünkü..

— Çünkü?

— Kalabalık bir ailenin çalışan tek insanı olduğumu öğrenir!

— Öğrenmesini neden istemiyorsun?

— Haftalığımı artırmağa kalkar!

— Fena mı?

— Değil belki ama, aldığım haftalık bu işe göre. Hakkım olmıyan fazla parayı istemem!

Doktor da o günden sonra bir iç dalgalanması. Geceleri evde, yatağında, gündüzleri kabinesinde bu kızı, bu hem akıllı, hem matrak, hem haysiyetli, hem de filozof kızı düşünüyordu. O kadar ki, günün birinde kalkıp evlerine gitmek isteğine karşı durmadı :

— Beni bir gün evinize davet etsene!

Hiç şaşmadı :

— Edeyim ama, değer mi?

— Ne?

— Bize gitmek?

— Niçin değmesin?

— Yollarımız bozuk, otobüslerimiz laçka, pis, tıklım tıklım. Evimize gelince, yarı bellerine kadar ısı-

lak duvarlar, ıslak minderler, ıslak örtüler. Yaz gelmeyince de kurutamıyoruz!

Karların lâpa lâpa savrulduğu bir gün, Taşlıtarla otobüsünde onunla kardeşinin arasına oturup, bozuk yollarda ırgalana çalkalana gitmişti. Söyledikleri doğrudu. Yarı bellerine kadar ıslak duvarlar, ıslak minderler, ıslak örtüler.. bütün bu ıslak grilikte ıslanmış, kalpleri, ciğerlerine kadar romatizma içinde yaşlı insanlar, felçli baba... Fakat kış bambaşkaydı. Bu ıslak griliğin içinde bir ilkbahar güneşi gibi sım-sıcak, cıvıl cıvıl. Bir an durduğu yoktu. Şimdi elinde gaz tenekesi bakkala koşuyor, bakkaldan dönüyor gazocağına çaydanlığı oturtuyor, babasının kalkmasına yardım ediyor, annesinin balgam kutusunu koşturuyor, çamura yuvarlanmış en küçük kardeşinin üstünü başını değiştiriyor, çorbayı kaynatıyor...

Bulgaristan'ın Plevne yakını Türklerindenmişler.

Doktor bu düşkün aileye bol bol ilâç yardımı yapmış. Sık sık evlerine gitmiş, ama bir uzun Avrupa gezisinden sonra kızı bir daha eczanede bulamamış.

— Nerde o küçük afacan?

Eczacının gözleri dolu dolu :

— Sorma!

— Ne oldu?

— Sorma dedim ya!

— Canım söyle, ne oldu?

Eczacı gözlerini koluyla şöyle bir sildikten sonra :

— Hani — dedi —, bir oğlan gelirdi arada, hatırladın mı?

— Kıvrıkcık saçlı, sarışın, uzun boylu...

— Tamam. Bir gün Taşlıtarla'da dört arkadaşıyla önüne çıkmış...

— E?

— Arkadaşlarının külüstür dolmuşuna atıp...

— E??

— Allahısmarladık!

— Sonra?

— Sonrasını tahmin edersin. Kızda hayır bırakmamışlar. Polis karakol, jandarma filan ama iş işten geçmiş. Hemen o günün akşamı da bir kutu fare zehiriyle...

—???

İşte doktor ne zaman o eczanenin önünden geçse, elinde olmayarak içi burkulur.

BİR İNSAN

Bir ay sonra, Güven Ecza deposunun köşesinde rastladım.

— Oooo... Beyefendi! — dedi.

Şaşırdım.

— Rastlayışımıza o kadar sevindim ki, tasavvur edemezsiniz. Nasılsınız beyefendi? Çocuklar, bayan afiyettedirler inşallah?

— Ellerinizi öperler...

— Aman efendim, rica ederim, apdiâcize karşı.. Güldü. Bir iş bulmuş olabilirdi.

— Bendenize gelince... Durumum maalesef beyefendi...

— Demek bir iş bulamadınız hâlâ?

— Malesef beyefendi... Mamafi Ümitlerim büsbütün de kırılmış değil. İş dairesinde bir daktiloya ihtiyaç olduğunu duymuştum. Gittim İş Dairesi Müfettişi, Talha bey değil mi? Şu, hani Ortakulda; bizim sınıfta bir Talha vardı, 157 Talha...

— Evet evet... Alnında iri bir et beni...

— Bravo beyefendi, maşallah çok kuvvetli hafızanız!

— Yok canım...

— Evet beyefendi, mahzı hakikat! Zekânız olmasa, çalıştığınız daireyi memuriyetinizde...

— Çalıştığım yerdeki işim fazla zekâ veya bilgi isteyen bir iş değil ki...

— Aman efendim çok mütevazısınız... Siz olmasanız, o iş...

— İşim sadece tahsildarlık...

— Ne söylüyorsunuz beyefendi, en alelâde işler, sizin gibi feraset sahibi, zeki bir insanın desti kudretinde...

Haince güldü.

—?

— Lâtife ettiğimi sanmayın beyefendi. En alelâde işler bile zatı âlinizin...

— 157 Talha'dan bahsediyordunuz!

— Bravo beyefendi, gördünüz mü; gene zekâ! Teferruata kaçmayan, asil ve size sadık bir zekâ. Böyle olmasa şimdiki memuriyetinizde...

— 157 Talha!

— Evet 157 Talha. Bendeniz kendilerini tanıyamadım efendim, ama kendileri bendenizi derhal... Bu itibarla beyefendi, Talha bey de zatı âliniz gibi zekâ ve feraset...

— Sonra?

— Sonra efendim, müteessir oldular, elem duydular bendenizin şu hali pürmelâlinden! Esasen beyefendi, vicdan taşıyan herkes elem duymalı benim şu halimden. Çünkü beyefendi, siz bilhassa mazimi çok iyi bilenlerdensiniz. Beybam...

— Malûm. Sonra?

— Sonra beyefendi Talha bey bendenize bir iş temini için, bizzat meşgul oldular. Pederi âliniz hayatlar değil mi efendim?

— Hayattalar...

— Oh oh... Allah, peder beyefendiye vücut ve

sıhhat afiyeti ihsan buyursun, âmin! Rahmetli bey-
bamla çok sevlşirlerdi beyefendi!

— Sonra?

— Sonra beyefendi, müdür bey fazla formalite
meraklısıymışlar. Memurin kanununa tevfikane en az
Ortaokul diploması...

— Netice?

— Olmadı beyefendi... Ordan meysun avdet
ettim, bir çırçır fabrikasının müdürü olan İhsan bey
vardır, Avukat merhum Recai Asım beyefendinin
mahdumlarıdır kendileri... Kendileriyle çocuklu-
ğumuzdan beri...

— Neyse sonra?

— Bendenize Sümerbank Fabrikası için bir,
bir, nasıl derler beyefendi bir kart, kart dövizi Fran-
sızca biliyorsunuz tabii beyefendi?

— Hayır, bilmiyorum...

— O halde İngilizce?

— Hayır, hayır...

— İtalyanca?

— İtalyanca da bilmiyorum. Kart viziti aldınız...

— Kart dövizi aldım, Sümerbank fabrikasına
gittim beyefendi... İtalyanca da bilmiyordunuz değil
mi?

— Sonra Adil bey?

— Muhasebe müdürünün yanına çıkardılar ben-
denizi... Fransızca bilmiyordunuz değil mi?

— Niçin bu kadar ısrar ediyorsunuz? Bilmedi-
ğimi söyledim birader...

— Af buyurun... Bendeniz de bilmem, lâkin ya-
bancı dil bilenlere karşı, nasıl söyleyim, belki çok
acayip bulacaksınız, bir, bir.

— Pekâlâ. Son gittiğiniz yerde...

— Son gittiğim yerde fevkalâde karşılandım ta-
biî. Hoş beş. Kahvelerimizi içtik, dereden tepeden
konuştuk. Sonra beyefendi, bendenizi muhasabeden
imtihan ettiler, usulü muzaaftan, zayıf buldular. Va-
lideyi muhtereminiz de berhayat dırlar?

— Berhayat dırlar...

— Oh oh... Kimbilir ne sıcak bir saadet içinde-sinizdir beyefendi!

— Pek değil...

— Malûm ya beyefendi, büyük yaratılışlar...

— Demek usulü muzaaftan zayıf buldular?

— Zayıf buldular beyefendi, maalesef. Halbuki bendeniz kendilerinden maaşı bol, alelâde bir dakti-loluk... Yokmuş. Fabrika içinde basit bir kantarcılık teklif ettiler bendenize. Titre meraklı değilimdir be-yefendi, illâ velâkin, ayda elime ancak altmış lira ka-dar bir şeycik...

Birdenbire değişti. Hıçkırıkla

— Altmış lira! Diye bağırdı, tasavvur buyurun, benim gibi bir insan ve altmış liracık! Bunun ne de-mek olduğunu biliyor musunuz?

— Zannederim...

— İmkân yok bilmezsiniz! Bu bir dehşettir be-yefendi, insanoğluyla çirkin bir alaydır bu. Otuz gün ve otuz gün sonunda yalnız altmış liracık!

— Evet, otuz gün ve otuz gün sonunda altmış değil, yalnız elli liracıkla, hem de dört nüfus Adil bey, dört nüfus geçindik. Buna ne buyrulur beyim?

Pis bir koku almış gibi yüzünü buruşturdu

— elinizi vicdanınıza koyun baylar! — diye bağırdım —. Otuz dördünde bir erkek ve gün de yalnız iki lira! Haftada iki defa tıraş, bir hamam, çamaşır, sabah kahvaltısı, öğle ve akşam yemekleri için lo-kantaya abone, sigara, diş macunu...

İskarpinlerinin yenleri patlamıştı. Eski kasketi-nin altındaki başı sıfır numara makineyle tıraşlıydı, kulakları da kocaman kocaman.

— medenî bir insan için, haftada asgari üç defa sinema. Sonra ev kirası...

Gözleri büyüdü, elmacık kemikleri kızardı.

— oturduğum mahale bir işçi mahallesidir. Siz böyle mahalleleri kaabil değil tasavvur edemez-siniz. Harap, eski, yanık tahtalar, çarpık sokaklar...

Sıtma, trahom, firengi, verem akıyor beyim! Demek müteehhilsiniz?

— Evet Adil bey sonra?

— Sonra... Sefalet beyefendi, fuhuş beyefendi, açlık beyefendi. Bütün bunlardan bahsettim, bağırdım, çağırdım... Memleketin iktisadî veçhesini tebarüz ettirirken görmeliydiniz beni, bir, bir, bir, nasıl derler? Hani Ortamektepte, tarihte okumuştuk, bir büyük hatip vardı... Oydum sanki beyefendi... Daktilolar, müdür, muhasip, memurlar... Herkes kulak kesilmişti!

Dayanamadım

— Ben — dedim —, bütün bunları sizin kadar apaçık söylememiştim, biliyorsunuz. Beş sene, beş koca seneye...

— Vız gelir! — dedi—, ölümden öteye köy yoktur ve aç itlerin fırın yıktığını bilir misiniz?

Gözleri parladı. Sözlerinde haklıydı şüphesiz.

O sıra önümüzden geçen bir koca göbekliyi ayağının ucuyla işaret etti

— Şu...

Müthiş bir küfür savurdu. Devam edecekti ama, onu söyleyip dinlemekte ne fayda vardı?

Savuşup gitmeyi uygun buldum.

İplikâne ustası fabrika sahibinin odasına yapma bir öfkeyle girdi:

—.. döğdük olmadı, söğdük olmadı, ceza kesdik olmadı, olmadı, olmadı! Burası fabrika mı, kerhane mi anlamadım gitti!

Takma dişlerinin aralarını kürdanla temizlemekte olan fabrika sahibi masasının başındaydı.

— Nolmuş ki? — diye sordu.

— Şu Boşnak kızıyla Fellâh oğlu.. Gece, kütlü ambarında yakalamış kontroller... Bir iyi döğdüm, tâzir ettim kızı, lâkin...

Fabrika sahibi:

— Demek —, dedi —, döğdün olmadı, söğdün olmadı, ceza kestin olmadı..

Birdenbire dikildi, kaşları çatıldı:

— Bu kız senin neyin? Kızın mı? Akraban mı?

— Hiç bir şeyim...

— Hiç bir şeyinse sana ne? Ne karışıyorsun? Usta amele hırsızlık etmedikten sonra... Ko sarhoşu yıkılana kadar...

— İyi amma ağa, biz burda neyiz? Geyik miyiz yani?

— Ceza kes, yüzünü dola savuş...

— Bir doladım, iki doladım... Taammüm edecek... Sonra her önüne gelen...

Fabrika sahibi başını salladı:

— Yoksa Şükrü... Ha?

— Ne gibi?

— Sen daha iyi bilirsin orasını...

— Ben atelyemin disiplinini bilirim ağa. Bana göre hava hoş!

— Vallaha bilmem Şükrü amma...

Göz kırptı. Usta güldü.

— Yok vallaha ağa... Onun boyunda benim kızlarım var...

— Bana ne mal olduğunu belletme Şükrü!...

— Ağa...

— Bırak. Ne mal olduğunu belletme bana. Bırak onu da, söyle, napalım istiyorsun?

— Yol verecez!

— Git ne halin varsa gör, haydi!

İplikâne ustası çıktı. İplikânenin önünde Bankocu Karakız'la karşılaştı:

— Nerye böyle yelli yelli? — diye sordu.

İriyarı, esmer biri olan Bankocu Karakız:

— Ananın dinine —, dedi.

— Sahi nerye gidiyorsun?

— Ananın dinine dedim ya.. Bana bak Şükrü, eğer o kızı koğdur, ben de seni bu fabrikada iki paralık etmez, yerde yurтта durdurursam, bana da Aptal kızı demesinler! — Yumruklarını beline dayadı — Ulan silik! — diye devam etti —, o ağanız olacak boynuzlu başta, hepinizin çifte çifte yok mu? Sen, sen ya? Kızı bağa dâvet ettin, gelmedi, gittin ağanı doldurdun değil mi?

İplikâne ustası sapsarı kesildi.

— Bana bak! — dedi —, dön iplikâneyel

— Dönmiyecem!

— Dön diyorum sana, fena olur!

— Ne fena olacak lan? Ha? Ne fena olacakmış?

Binin yarısı beş yüz, o da bende yok zaten... Battı balık yan gider Ama açarsam ağzımı!

— Ne açacan, ne var da, noluyor!

— Ne mi var? Ulan, Giritli Hacer'i gebe kodun, Arnavut Zekiye'yi erinden ayırttın, Kürt Güllü'yü yek ekmeğe muhtaç ettin, İstanbul'lu Fitnat'ı, buna keza, ben dersen... Bak, açtırma ağzımı ha! Ağzımı bir açarsam anandan emdiğin sütü burnundan fitil fitil getiririm sonra...

Yanlarından geçmekte olan iki ambar hammalı kulak kabartmışlar, konuşulanları duymuşlardı:

— Aptal kızı gene yelli yelli konuşuyor ha! — dedi birisi.

— Heye —, dedi öteki —, var bir iş..

— Ona Şükrü demişler.. Kırk tezgâhta bezi var..

— Berikine de Aptal kızı derler...

— Heye. Hâza Osmanlı...

İplikâne ustası fabrika sahibinin odasına tekrar girdi. Ağa:

— Ne o? — dedi —, hayrola?

— Hiç ağa... Şu deminki mesele için... Düşündüm, taşındım... Bir lâfın aklıma yattı: Usta amele hırsızlık etmedikten sonra ilişmemeli! Doğru...

Fabrika sahibi:

— Elbette —, dedi —, senin vazifen randımanı artırmak. Herkesin bilmem neyin bekçisi değilsin!

— Çok doğru... Demin sinirimden hep, işten atalım demiş bulundum, sonra kafama bir vurdum ki, ağa haklı, yerden göğe kadar haklı... Bize bir zararları dokunmadıktan sonra, ne diye yol vermeli?

— Gönder onları bana sen...

İplikâne ustası personelde bekleyen Bankocu Boşnak Feride'yle Hasan Korkmaz'ı ağanın odasına getirdi. Feride siyah göğüslüklü, beyaz başörtülü,

orta boylu, akça pakça bir kızdı. Beyaz örtüsünün ucunu ağzının üstüne çekmişti.

Masasından yapma bir öfkeyle kalkan fabrika sahibi, oğlana:

— Sen dışarda bekle! — dedi.

Mavi ceket, pantolonlu Hasan Korkmaz:

— Niye? — dedi.

— Kızla ayrı konuşmak istiyorum, çık dışarıya!

— Ben dışarı mışarı çıkmam... Ne konuşacak-
san benim önümde konuş!

İplikâne ustası derhal araya girdi:

— Hasan, hişt Hasan... Kendine gel oğlum!

— Ben kendimdeyim.. Ne diyecekseniz deyin.

Dışarı mışarı çıkmam ben!

— Oğlum Hasan, bırak dik kafalılığı! Gelsene
acı...

Hasan'ın kulağına bir şeyler söyledi, oğlan razı
oldu. Yalnız kaldıkları zaman Fabrika sahibi:

— Kız —, dedi —, sen bu oğlanı essahtan sevi-
yor musun?

Kızın yanakları pençe pençe kızardı, cevap ver-
medi.

— Söyle seviyor musun? Ha? Seviyor musun?

Kız gene cevap vermedi.

— Madem seviyorsun, allahın emriyle istetsin
seni anandan, babandan. Ayıp değil mi öyle ambarda,
şurda burda...

Kızın kirpikleri ıslak ıslak parlıyordu:

— Benim ne anam var, ne babam... — dedi.

— Kimin yanında eyleşiyorsun ya?

— Halamın..

— Hali vakti iyi mi bari?

— İyi olsa ne işim var benim fabrikada? O da
benim gibi bir işçi...

Fabrika sahibi İplikâne ustasına baktı, bakıştı-
lar. Sonra fabrika sahibi gitti oda kapısını açtı:

— Gel oğlum, içeri gel...

Hasan Korkmaz içeri girdi. Kaşları hâlâ çatıktı.

— Sen bu kızı Allahın emriyle alacan mı, yoksa..

— Nolacak?

İplikâne ustası:

— Şişt Hasan! — dedi.

Hasan, İplikâne ustasına baktı:

— Ne var?

— Doğru cevap ver...

— Alırım, almam... Size ne? Ne karışırıyorsunuz? Sizin yapacağınız bir tek iş var, kovmak! Üst-
tarafı üstünüze vazife değil...

Fabrika sahibi kızdı. İplikâne ustasına:

— Al götür personele —, dedi —, yıksınlar kayıtlarını, defet, yallah!

İplikâne ustası:

— Fakat... — dedi —, şey Hasan oğlum, ağa demek istiyor ki...

Fabrika sahibi gürledi:

— Ne emir verdim sana İplik ustası? Al, götür, yıksınlar kayıtlarını, defet dedim!

— Hasan demek istiyor ki ağa...

— Al götür, defet diyorum sana hayvan herif!

Bankocu Hasan Korkmaz:

— Yörü kız! — dedi —, kaydımızı yıktırmasını biliriz biz!

Kızı önüne kattı, çıktılar.

Fabrika sahibi odanın içinde köşeleme gidip gelmeğe başlamıştı. Ne yapacağını bilmeyen İplikâne ustasının önünde durdu:

— İnsanoğlu —, dedi —, çiy süt emmiş... Ak-silik etmeseydi halbuki... Tuuh... Kendi elimle e-vermeği düşünüyordum... İki top aile bezi, iki yüz lira da avans verdirtirim diye tasarlıyordum...

İplikâne ustasının gözleri parladı.

—Şimdi gider yatıştırırım isterseniz... O da fena-lığına değil de yanlış anlamış olacak...

— Geçti, evvel lâzımdı... Kız ağlayınca yüreğim

acıydı... Lâkin öteki? Et makinesinde kıy hergeleyi...

İplikâne ustası herşeye rağmen, fırladı. Kızla oğlan personelde bekliyorlardı:

— Ulan sersem —, dedi —, sersem! Ağa diyor ki, aksilik etmeseydi diyor, iki top aile bezi, iki yüz lira da avans verdirecektim, düğünlerini kendim yapacaktım diyor

Hasan:

— Boşver canım.. — diye omuz silkti —, çalışıyorum feleğe minnetim yok. Fabrika sahibine güvenerek kızı sevmedim ya!

— Ulan dangalaklık etme...

— Ne dangalaklığı yahu? Hiç kimseye minnetim yok. Bu bağ olmazsa şu bağ olsun... Herkes fabrika sahibine güvenerek mi evleniyor? Sen şimdi usta, bize bir iyilik yapmak istiyorsan, söyle şunlara, hesabımızı çabuk versinler!

— Nereye gireceksiniz?

— Sümerbank fabrikasına...

— Öyleyse.. durun... Size bir pusula vereyim...

Oranın İplikâne ustası staj arkadaşımıdır...

— Sağ ol!

Karakız iplikânenin önünde ustayı bekliyordu:

— Noldu? — diye sordu.

Usta :

— Vallahi —, dedi —, ettim ettim olmadı, aksilendi oğlan... Ağa dal

— Hasan mı aksilendi?

— Heye...

— Ne dedi?

— Ağa dedi ki, sen bu kızı Allahın emriyle alacan mı dedi. Hasan da, sana ne, sen ne karışyorsun diye karşılık verdi..

Karakız:

— Şükrü —, dedi —, bana kül yutturma, ben kül yutmam, bilirsin, bana Aptal kızı derler, gözümde boz yok benim...

— Kız vallaha değil kız, billâha değil...

— Ben kül yutmam Şükrü... Ben kaçın kurrasıyım baksana!

— Namussuz, şerefsizim ki...

— Namus mu? Şeref mi? Ulan sende namus, şeref ne gezer?

— Yavaş söyle, ameleler...

— Duyarlar mı? Utanır mısın?

— Kız yavaş söyle!

— Yavaş söylemezsem ne olacak? Eli kulağa atıp avaz avaz bağırım mı?

— Kapat bu meseleyi diyorum sana...

— Kapatmıyacam, rezil rüsva edecem seni de, ağanı da...

— Kapat, kapat da aramızda halledelim... Sana avans yazdırırım, kapat gitsin!

İplikhane ustası İplikhaneden içeri girdi.

CIGARAMIN DUMANI

Tekel tütün fabrikasının sabah borusu kalın kalın ötüyor. Daha gerilerde vapur düdüğü. Gök henüz mosmor. Bir vapur daha öttü. Yakınlarda bir horoz. Çok uzaklarda gene fabrika borusu. Daha gerilerde tren düdüğü. Taksi klâksonu. Fabrika borusu. Bozuk parkelerde ayak sesleri. Bir ihtiyar daha. Bir kadın su dolu kovaşını yere bıraktı. Bırakılan kovanın sesi. Nalın sesi. Öksürük, daha kuvvetli öksürük. Bir yerlerde basılan bir tulumba...

Bir cigara yakıyorum. Cigaramın dumanı. (Yoktur yarın imanı) İmansız yâr. İmansız yâr da kötü olur. Yârin imansız olabilmesi için güzel olması şart. Güzel yâr! Kara kaş, kara göz, sütbeyaz ten. Şart mı? Belki şart. Belki de değil. Niçin sarı saç, mavi göz değil de, kara kaş, kara göz? Benim öyle bir yârim vardı. Dokumalarda. İpek dokumalarında, Bursa'nın. Sahi, vardı böyle bir yârim. İmansızdı. Bir dokumacı âşıktı ona. Bunu bir gün, kahvede... Kahvede öğrenmiştim, tamam. Kahve fabrikanın karşısındaydı. Onu bekliyordum. Dokumacı da oradaydı. Saati sordum.

Söyledi. Gözlerini gözlerimden ayırmadığı için sormuştum. Başkasına sorabilirdim halbuki. Gözgöze geliyorduk, boyuna. Anlayışlı anlayışlı bakışıyorduk. Neyi anıyarak baktığımızı bilmeden. Gözleri gülüyordu, hazindi, mahzundu. Kara kara bakıyordu. Boyunu bükük değildi ama, bana öyle geliyordu. Terk edilmiş, gadre uğramış gibi. Zavallılık sinmişti. İş elbisesi yoktu üzerinde. Kıyafeti düzgün de değildi. Hayır pabuçları eskiydi, yamalıydı. Leke içinde. Lâcivert. Ustaca yamalanmaya çalışılmıştı. Yama sırtıyordu.

Gene böyle boru ötmüştü. Fabrikanın. O'nun çalıştığı fabrikanın borusu. Uzun uzun, kalın kalın. İşçiler paydosa başlamıştı. Unutmuştum hazin dokumacıyı. Dikmiştim gözlerimi fabrika kapısına. Ayırmamacasına. İşçiler. Kadınlar, erkekler, çocuklar. Birden öyle arttı ki kalabalık. Kalktım. Ayakta daha iyi görölürmüş gibi. Sonra tenhalaştı. Tek, tük. Kapandı kapı. Ümitlerim kırıldı. Yoksa gelmemiş miydi? Hasta mıydı? Ne diye sanki? Oturdıkları semte mi gitmeliydim?

Birden, kara kara bakan gözler. Bükük hissini veren boyun. Dokumacı.

— O'nu mu bekliyordunuz?

— O kim?

— Fethiye.

— Evet.

— Deli gibi sevdiği, uğruna herkesi unuttuğu siz misiniz yoksa?

— Bilmem?

— Sizsiniz. Kurşunî kostümünüz, dalga dalga siyah saçlarınız var. Sizsiniz!,

— Olabilir.

— Evli misiniz?

— Evliyim.

— N'olursunuz vazgeçin ondan. O kimseyi sevmez, sevemez. Karınıza yazık. Çocuğunuz var mı?

— Var.

— Çocuğunuza yazık, vazgeçin ondan!

— Kahveci. Yap bize iki kahve...

Oturmuştum yanibaşına. Başını avuçları içine almıştı. Ağlıyordu. Yamasını gizlemeğe çalıştığı ceket, eski pabuçları...

— Peki ama, niçin? Niçin ağlıyorsunuz? Ne var?

Anlıyorum, siz de seviyorsunuz!

Yaş yaş baktı.

— Anamı, babamı, karımı, çocuklarımı feda ettim uğruna. Yemedim yedirdim, giymedim giydirdim. Adam öldürebilirdim. Çıldırabilirdim hatta. Ben değil sadece, dokumacı Hamdi, dokumacı Rıza, Necati, Muharrem, İdris. Bizim şef muavini muhasebeci, müdür... Hepimize boşverdi. Hususisine girdi patronun. Sonra ona da boşvermiş. Başkası, daha başkası... Vazgeçin ondan, gençsiniz, Karınıza çocuğunuza acıyın!

Bir deste fotoğraf çıkardım iç cebimden. Uzat-tım. Aldı. Gözleri büyüdü.

— O'nun fotoğrafları!

— Evet.

— Aman yarabbi... Demek siz... Hayret!

— Niçin?

— O kadar yalvardım da, bir tane, bir tanecik... Halbuki ölebilirdim yoluna. Karımı, çocuklarımı, anamı, babamı...

Gözleri vahşice parlıyordu. Kiskanıyordu. Arkalarını çevirip okuyordu.

— Size yazdı ha?

— Bana yazdı!

— Halbuki, halbuki onun için... Terk edilmiş birinin önünde mağrurum. Beni ona değişti!

— Arzunuzu nail olabildiniz mi bari?

— Yatıp yatmadığımı mı öğrenmek istiyorsunuz?

— Evet.

— Defalarca.

Ellerimi çıldırasıya tutuyor.

— Sahi mi? Sahi mi söylüyorsunuz?

— Sahi söylüyorum.

— Demek yattınız?

— Yattım.

— Çırılçıplak mı soymuştunuz?

— Çırılçıplak.

— Kolları? Göğsü? Kalçaları? Demek çırılçıplak? Demek size teslim oldu?

— Oldu.

Başını avuçları içine alıp kanıyor. Mahvolmuşçasına. Belkide ağlıyor.

Kalkıyorum, çıkıyorum kahveden. Demek herkes bir yana, ben bir yanayım? Bu kadar güzel mi? Bütün bu insanları çıldırtacak kadar güzel mi? Bana hiç te öyle gelmiyordu. Bırakmak geçmişti içimden. Anlamıştı. Yalvarmıştı ellerime sarılıp. (Bırakma beni, — demişti —, n'olursun bırakma. Sensiz yaşıyamam ölürüm!)

Oturduğu semt. Merinos'a giden cadde. Yahudilik. Evi, onun evi. Kafesi inik pencereler, yeni rendelenmiş tahtalariyle kapı, sokak kapısı. Bir adam dolaşüyor... Gözleri pencerelerde. Omuzları düşük. Harap. Sarhoş. Bununla da bir şeyler başladı aramızda. Hissediyorum. Onu bekliyor. Gözgöze geliyoruz. Kahvedeki dokumacı gibi. Ama bunun gözleri dost değil. Hain. Bıçağını çekip saldırabilir. Belki de bıçağı yok, saldırmaz. Öyle geliyor. Gözleri dost değil çünkü. Çatık kaşlariyle bakıyor, sonra tekrar. Yaklaşıyor.

— Sen de onu mu bekliyorsun?

— O kim?

— Fethiye'yi?

— Sen?

— Yanıp tutuştuğunu söyledikleri sen misin yoksa?

— Bilmem.

— Kurşunî kostümün, siyah, dalgalı saçların var!

— Olabilir.

Sendeliyor. Duvara dayanıyor sırtıyla. Başı göğsüne düşüyor. Kalkıyor sonra. Bıçağını çekip saldıracak sanıyorum. Hayır, saldırmıyor. Koluma giriyor sadece?

— Haydi dükkâna gidelim!

Bakışları hain değil. Dost ta değil...

Gövde gövde et asılı çengellerde. Terazî, geniş ağızlı bıçaklar, satır, kıyma makinesi.

Mangalı aramıza alıp oturuyoruz. Kocaman bir çinko tas kaynıyor. Fokur fokur. Koyu bir mayî. Göz kırıyor:

— Var mısın?

— Nedir o?

— Şarap.

— İçmem.

— Niçin?

— Sıcak şarap sevmem.

— Ben de sevmem.

— Peki?

— Soğuk şarap tutmuyor. Çıldırarak, dağlara düşmek, ölmek istiyorum halbuki ben!

— Mersi.

— Boşver. Kahvecî oğlum, bak beye... Nasıl içersiniz?

— Orta şekerli.

Bir kadın giriyor dükkâna.

— Et yok!

— Var ya. Et değil mi bunlar?

— Kadın söylenerek çıkıyor.

— E... Anlat bakalım. Demek o sensin?

— Benim.

— Ne malûm?

Fotoğraf destesini uzatıyorum. Omuzları büsbütün düşüyor. Teker teker bakıyor, hınçla şüphesi kalmıyor. O da yenildi. O da perişan. Ama bu, öteki gibi teslim değil.

— Güvenme. Sana resim verdiğine, senin için öleceğini söylediğine güvenme! O herkese öyle söyler ve bırakır!

— İnanmam.

— İspat ederim!

— Et!

— Sonra pişman olma!

— Olmam.

— Pêkâlâ...

Birden o. Evinin kapısında. Zarif rugan iskarpinleri bir kucak saç! Geliyor.

— Saklan!

— Nereye?

— Dolap var orda, geç arkasına!

— Geçiyorum.

Dükkâna giriyor. Oynak, şuh. Esans, lavanta, kahkaha. Et kokusu siliniyor.

— Yarım kilo et ver bana ama, yağlı olacak!

— Boşver ete. Ne zaman evleneceğiz?

— Ne zaman istersen.

— Demek razı oldun nihayet?

— Oldum. Ver etimi!

— Peki, ötekini ne yapacağız.

— Hangi öteki?

— Resim verdiğin?

— Ben kimseye resim vermedim!

— Şu canım, saçları kıvrır kıvrır, kurşunî kosta-tümlü...

— Amaaan sen de!

— Sevmiyor musun?

— Sevmiyorum. Etimi ver hadi, annem bekliyor!

Çengellerde asılı etler, tezgâh, dolap, kıyma makinesi, mangal, o, öteki... Boşverecektim, boşverecektim halbuki. Fırlıyorum. Çıglık çıglığa kaçıyor. Rugan iskarpinleri, saçları, uçan saçları. Kasap kolumdan yakalıyor.

— Kendine gel. Buna güvenilmez. Sen en sonuncumuzsun. Belâlı karıdır bu, fındıkçı!

Belâlı karı. İmansız karı. Cigaramın d manı. Tablada tükenmiş, t t yor. Yenisini yakıyorum. Tütün fabrikasının son d d   . Daha uzun, daha kalın. Gök morlu unu kaybetmiş, mavi.

Horoz sesi.

Ko u an ayakları işçilerin. İnceli kalınlı  ks r kler. Uzaklarda, yakında, daha uzakta düdükler, vapur, tren düdükleri. Hızla geçen bir u a ın homurtusu.

28 Aralık 1954 — Salı. Saat 8.30

— Baba!

— Efendim?

—  ay hazır gel!

— Geliyorum...

ÖLÜR MÜSÜN, ÖLDÜRÜR MÜSÜN?

Ekmek parası peşinde, bütün gün koş oraya, koş buraya, iler tutar yerim kalmamıştı. Şehrin en işlek caddesi üzerindeki küçük esnaf kahvesine kendimi ateşe atmış, orta şekerliyi söylemiş, on birlikten de bir tane yakmıştım ki, eski bir âşina, altmışlık bir baba dostu kahveden içeri girdi.

— Merhaba evlât!

— Merhaba amca.. Buyurun..

— Rahatsız olma oğlum... — Sandalyesini yanına başıma attı, oturdu —. Başın sağolsun, geçmiş olsun, sen sağol, o toprakta yattıkça Allah sana ömür versin, Allah geride kalanları...

— Sağol amca, eksik olma...

—.. Ne yapalım, ecel. Cenabıallahın takdirine karşı gelemeyiz evlât, canını sıkma, üzme kendini, Allah onun alınına öyle yazmış. Takdiri tedbir bozamaz. Hepimizin gideceği yer orası. Üç gün evvel, beş gün sonra... Elmukadder lâyütegayyer! Değerli adam-

dı, özü sözü doğru, müstakim adamdı. Eli açık, gönlü gani, yüreği merhametliydi. Fukara babasıydı da...

Kulağıma eğildi:

— Size bir şeyler bıraktı mı bari?

— Ne gibi?

— Kırık sarık, ev mev...

— Hayır..

— Nakit?

— Pek mühim değil, bu zamanda ehemmiyetli sayılmaz..

— Demek öyle? Eviniz, tarlanız vardı ya?

— Sağlığında satmıştı...

— Satmış mıydı? Vah vah vah... Niye satmıştı?

— Bilmem. Canı öyle istemişti herhalde..

— Olur mu oğlum, canı öyle istemişti olur mu?

Bir sebebi vardır mutlaka.. Ev, toprak satılır mı? Aranızda bir şey mi vardı? Yani sizden memnun değil miydi?

— Yoo. Memnun olmamak için bir sebep yoktu...

— Niye sattı öyleyse? Sebepsiz hiç bir şey olmaz! Mutlaka bir sebebi vardır!

—?

— Senden, kardeşlerinden, yahut annenden bir şikâyeti olmalı...

— ...?

— Akıllı adamdı da göya.. Herkes öyle derdi değil mi?

— Ne?

— Akıllı adam demezler miydi?

— Öyle derlerdi...

— Öyle derlerdisi yok, öyleydi! Tabii annenle beraber oturuyorsun?

— Hayır, ayırız..

— Olur mu? Yakışık alır mı? İnsan annesinden ayrı oturur mu?

— Dargın filan değiliz..

— Yok bir de dargın ol! Dargın değilmiş, lafa

bak. Sık sık ziyaretine gidiyor musun? Çarşıdan lâzım olanları alıyor musun? Elini öpüyor musun? Ne gezer desene! Şimdiki gençlerde adap, erkân ne gezer desene...

Kahvemden tek yudum almak nasip olmamıştı.

—... Terbiye, görgü, leblebiden nem kapma...

Bir büyük karşısında değil kahve, cigara içmek, lâhavle diyemezdik. Bir büyük yüzümüze dikkatlice baksa, kulak memelerine kadar kızarırdık! Şimdi nereeeee... — Birdenbire — Ananın ziyaretine her gün git! — Tavsiyesinde bulundu —, eliniöp: hayır duasını al, bir şey lâzım olup olmadığını sor!

— Bir şey lâzım oldu mu kendisi bizzat gider alır, bundan zevk duyar. Babamın sağlığında da böyleydi, kendisi gider bizzat alırdı...

— Olmaz efendim olmaz! Kendi gider alır olur mu? Yaşlı başlı kadın. Ben yüzünü görmedim amma, herhalde vardır bir elli beş, altmış... Şimdi onun en hassas, en yanık. en dertli zamanı... Demek rahmetliden pek bir şey kalmadı? Bizde onu akli başında bir matah sanırdık. Allah rahmet eylesin amma...

— Amca bizim herhangi bir şikâyetimiz yok. Hayatımızdan memnunuz!

— Olur mu oğlum, olur mu? Bu zamanda insanı malıyla, parasıyla ölçüyorlar! Hayatımızdan memnunuzla iş biter mi? En azdan başını sokacak bir evl bile olmayanın adamlığından ne çıkarmış? Ben kendi nefsim, en azdan bir evi olmayanı adam yerine koymam. Böyleleri ağızlarıyla kuş tutsalar mangır etmezler yanımda. Bir ev, başını sokacak evceğizi olmayanın adamlığından ne çıkarmış?

Nihayet:

— Amca, — dedim —, biraz ölçülü... Hafif tertip hakaret ediyorsunuz!

Sandalyesinde hop kalktı, hop oturdu

— Ne ne ne? Hakaret mi? Ben mi? Sana mı? Ben sana mı hakaret ediyorum? Söylediği lafa bak şu zibidinin! Hakaret ediyormuşum. Ulan sen nesin

ki ben sana hakaret edeyim? Kaç paralık adamsın? Hangi irapta mahallin var? Benim hakaret edeceğim insanın en azdan üç evi, atı, atarabası, çifti, çubuğu olmalı! Sen nesin ki.....

Sandalyemi aldım, kahvenin öbür başına gittim.

—... Hey zaman, gözün çıksın zaman, lânet olsun, lânetler olsun... Bey belirsiz, meydan ıssız olmuş. Hakaret ediyordum, hakaret ediyordum. Ümmeti müslüman, hakaret ediyordum!

Kahvenin önünden geçmekte olan bir ihtiyara seslendi:

—... Mansûr efendi, hişt Mansûr efendi... Nereye böyle? Gel, gel bir kahve iç, gel Allahasen... Canım gel bir kahve içimi otur bari, gel de laf, söz, usul, erkân belle, istifaden olur!

Beyzî gözlüklü, kocaman burunlu, kambur bir ihtiyar olan Mansûr efendi kahveden içeri besmeyle girdi:

— Selâmün aleyküm Samet'ciğim.. Gene kızgın görünüyorsun.. Nen var? Hayrola?

— Kahveci, oğlum, Mansûr efendiye kallâvi bir sade kahve yap amma, cezveyi, fincanı sıcak su ile yıka, titizdir.. Onu diyecektim Mansûr'cuğum... Şu devirlerin piçleşmesine ne dersin? Bey bellisiz, meydan ıssız olmuş. Kime canım desen canın çıksın diyor. Şurdan varıyorsun, görüyorsun, oturmuş bir kenara kös kös düşünür... Acıyor, sokuluyorsun yanına, adam yerine koyup halini hatırını soruyorsun. Neden? Çünkü gördüğün terbiye icabatı bunu emreder: Lâkin, hayır... Sormamak, ehemmiyet vermemek, adam yerine koymamak lâzım! Gördün ki bir çamura saplanmış, bir tekmede sen atacaksın... Çünkü devirler değişti, terbiyeler bozuldu, soylar cıblıliyetsizleşti, meydan ite, köpeğe kaldı!

Beriki:

— Doğru! — diye başını salladı —, dİngili yamıldı kahpe dünyanın!

— Bir şey değil, uyduğum bir adam olsa gam yemezsin! değil. Ciğeri iki para etmezsin biri...

— İnsanın zoruna giden de o ya Samet'ciğim.. Bacağına keçe sarmadan dolaşabilirsen dolaş... İt, köpek takımı dalayacak insan arıyor Allah vermiye...

— Hay dilceğzine sağlık Mansûr'cuğum, ne güzel söyledin. İt, köpek dedin de...

— Meselâ bak Samet'ciğim, belâ derler nerden gelir, ölünün köründen. Geçende fırından ekmek alıyordum...

— Bir şey değil, bütün mesele nedir biliyor musun?

—... Onu diyordum Samet efendi.. Geçende fırından...

—... Mamafi kabahati ben gene de kendime bulurum. Neden dersen...

—... Samet efendi, Samet efendi. Hişt.. Geçende fırından...

— Nene lâzım? Yediğin içtiğin mi var? Bırak şu sarhoşu yıkılana kadar, yazının iti!

Artık tahammülüm taşıtı:

— Bana baksana —, dedim —, sonra...

Lafımı ağızma tıktı:

— Sus sus sus sus sus!!! Senin gibilere lafım yok benim. Sen git kendin gibisini, kendi ayarını bul! Ben seni ne bilirim, ne gördüm, ne tanırım, ne de. Haydi çek arabanı!

Kendimi kahveden dışarı attım.

MEDENİYET YULARI!

Dün akşam bir arkadaşla hamama gitmiştik. Hamam ücretleri gene yükseldiği için mi ne, hamam bayağı tenhaydı.

Keselendik, yıkandık. Bu arada, birlikte götürdüğümüz portakalları yiyelim dedik. Soyduk kabuklarını, dilim dilim yedik. Yedik ya, kabuklarla çekirdekleri nereye atacağız? Görünürlerde ne bir çöp sandığı, ne de teneke. Kurnanın yanına suçlu suçlu bıraktık. Suçluluğa gerek yoktu oysa. **Avuç** dolusu para verecektik hamamcıya, çıkarken. Hamamın temizliğine bakanlar öteki kir pas, hattâ çöplerle birlikte bunları da kaldırır, bir yerlere atarlardı herhalde ama, hayır, kurnanın yanına bırakmak hoş değil gibime gelmiş, davranışım içime şinmemiştir.

Neyse, havlular geldi, büründük. Tam çıkacaktık, arkamızda hırslı, kalın, hınçlı bir ses:

— Heeey... medeniyetsizler!

Durduk, baktık sesin sahibine: Bir kıyıda birini keseleyen kocaman elli, kollu, ayaklı, genç irisi bir

tellâk. Akşamdanberi kimbilir kaç kişiyi keselemekten imanı gevremiş olacak, bağırip duruyor; öfkeli sesi hamamın sıcak buğulu havasında gümbürdese bile, ne dediği anlaşılmıyordu.

Ama besbelliydi bize atıp tuttuğu.

Yanına gittim:

— Ne var? Ne diyorsun?

Hep o alev almış ispirto parlamasıyle

— Ananın dini! — dedi —. Ne var'mış, ne diyor'muşum.. portakalları zıkımlandınız da kabuklarını ne demeye alıp götürmüyorsunuz? Eşeğiniz mi var sizin?

Kabukları kurnanın dibine bırakmış olmanın silinmemiş utancı üzerine, şu genç irisi tellâğın öfkesi, ne yalan söyleyeyim hoşuma gitmişti. Demek Demokrasi haikımıza inmiş, yayılmış, inip yayılmakla kalmayıp insanlarımızın huyu oluvermişti. Demek ezilenler, onları ezenlere karşı pervasızca kafa kaldıracak, haklarını söküp alırken pısıriklığı bir yana bırakacaklardı? Çünkü tellâk, «Velinimet» müşterilerinin haksızlığına dikilmişti!

Hoştu, çok hoştu hem de. Milletçe adam olmanın yoluna girmiş miydik acaba? Galiba. Bir tellâk bu davranışı gösterdiğine göre, durum apaçık ortadaydı. Eskiden böyle miydi? Sıkı mıydı herhangi bir tellâk, herhangi bir müşteriye bağırip çağırırsın? Parlasın? «Ananın dini!» desin? Hele hele «... portakalları zıkımlandınız da kabuklarını ne diye götürmüyorsunuz? Eşeğiniz mi var sizin?» diye çemkirsin? Bundan böyle demek yurttaşlarımızın en hırtı, en hımbılı bile kendilerini yönetenler başta, herkes, her şeyin aykırılığı, kanuna uymazlığı, haksızlığı karşısında dikilecek, gerekirse mltingler, sesli sessiz yürüyüşlerle haklarını koparmanın yolunu arayacaklardı?

Ünlü deyimle: Şeytan dürttü.. Gerçekten böyle miydi? Yâni, milletçe adam olmanın yoluna girmiş miydik? Yurttaşlarımızın blllinci artmış, artan blllincin

itmesiyle hiç kimseden korkup çekinmeden, öz çıkarlarına karşı olanlara dikilme olanağını sürdürüp, haklarını sökebilecekler miydi?

Kendime bir «Koca göbekli» havası vererek, hatâ ellerimi peştemaldan çıkarıp arkama koyarak, çalımla sordum:

— Senin adın ne?

Hâlâ öfkeli:

— Sana ne?

Karşılık fena değildi. Demek yurttaşlarımızdan en ürkekleri bile «Koca göbekli», «Kodaman», «Kallantor» takmayacak, cart curta pabuç bırakmayacak kadar yüreklenmişlerdi?

Palavramın dozunu artırarak, avazımın çıktığına bağırdım:

— Kalk ulan ayağa!

Şâyet yukarda düşündüklerim gerçekleşmiş olsaydı, adamın ya ayağa kalkmaması, ya da kalksa bile kocaman yumruklarıyla turşumu çıkarması gerekirdi. «Ulan!» diye bağırıyıştım, «Kalk ulan ayağa.»

Şaşılacak şey, kuzu kuzu kalktı.

Deneyimi sonuna dek sürdürmek zorundaydım. Az önceki sorumu yeniledim:

— Adın ne?

Mırıldandı:

— Yonuz.

— Yonuz mu? Ne demek o? Yunus desene şuna, eşek!

— Beşir edemiyom da...

— Beşir.. yakıştıramıyorum, de şuna eşşoğlu eşşek!

—.....?

— Nerelisin?

O, her yanından sağlık fışkıran genç İrisi ufalmış ufalmış ufalmıştı:

— Suvaz'ın koylüğünden..

— Sivas de şuna ulan, ayı!

— Suvaz.

İllâki Sivas dedirtecektim:

— Si, de!

— Su, — dedi.

— Ulan si desene!

İmdat ararcasına sağına, soluna baktı:

— Si, — dedi.

— Ha şöyle. Si — vas!

Zorla ama yakıştırdı:

— Sivas.

Üzerinde durmadım:

— Öğrenimin ne?

— Efendim?

— Öğrenimin diyorum.

Fena sıkışmış, bana bulaştığına ihtimâl bin pişman olmuştu. Yanlışlıkla güldü, sonra yanlışlığını idrâk ederek, ciddileşti.

— Öğrenimin ne olduğunu bilmiyor musun?

— Bilmiyorum.

— Bilmiyorum, de!

— Bilmiyorum.

— Liseyi falan da bitirmedin mi?

— Cık.

— Ortayı?

— Cık.

— İlki?

İçini dertli dertli çekti. Boynunu büktü sonra. Nerdeyse ağlayacaktı. Öylesine kolu kanadı kırılmıştı ki...

— Bağışla beyim, bilemedim.

İçim parçalandığı halde:

— Neyi bilemedin?

— Zâtınızı.

Fena yakalamıştım. Daha doğrusu, fena yakalanmıştı. İçimin parçalanmasına aldırmayarak işi sürdürdüm:

— Ben sana bilemedim'i gösteririm. Liseyi, ortayı, hattâ ilki olsun bitireme, sonra da geç karşıma bana cart curt et!

Hep o yapma hırsımla döndüm.

Ardımdan geliyor, yalvarıyordu:

— Bağışla beyim, töbe vallaha.. dilim kopaydı da demez olaydım. İtten pişmanım vallaha.. Küçükten kusur, büyükten af..

Kahkahalarını zaptedemeyeceğini anlayan arkadaş çekip gitmişti.

Bense «Koca göbekli» liğimin son darbesini insafsızca vurdum:

— Giyinmeğe gidiyorum. Gel, beni gör!

Arkadaş hem giyiniyor, hem de gülmekten katılıyordu.

Ben de giyindim. Hattâ hiç gerekmediği halde, fakir fıkaranın nedense çok ürktüğü kravatımı da bağladım. Arkadaş da bağladı. Tam çıkacağız, birden o! Önünde kavuşuk elleriyle iki kat, korku içinde, beh desem kaçacak.

Çıkış kapısına kadar gittim, durdum. Birden emrettim:

— Gel buraya!

İyice yılgın, geldi.

— Ne yaptın portakal kabuklarını?

Şaşaladı:

— Attım.

— Attın mı? Nereye attın?

Korktu.

— Nereye attın ulan hıyar, cevap versene!

— Çöp sandığına.

— Portakal kabukları çöp sandığına atılır mı be?

«Nereye atılır ya? Benimle dalga mı geçiyorsun?» falan demesi gerekirdi oysa. Demedi. Başladı yeniden sızlanmağa:

— Cahallığıma say beyim, bilemedim vallaha..

— Git getir attığın yerden, çabuk!

Koştı.

Arkadaş:

— Ulan, — dedi — , bırak fıkaraı be!

Oysa, gittiği gibi koşarak dönmüştü. Elinde por-

takal kabukları... Portakal kabukları ya, bütün bunların uyumsuzluğunu, işin içinde iş olduğunu anlama bile, sezmiş görünüyordu. Buysa yetmezdi bir «Koca göbekli» karşısındaki tutumunu değiştirmeğe. Sezgisi onu yanıltabilirdi. Kravatım vardı boynumda, cart curtuma sıkıydım. Cebimden defter kalem çıkartıp hamama kocaman bir ceza yazabilirdim. Yazınca da tamamdı hamamcıyla işi...

Gülüverdim.

O da güldü.

Sertleştim:

— Ne gülüyorsun?

— Sağ ol!

— Sen de sağ ol. Gül!

Güldü.

— Peki, neciyim ben?

— Zâtınız mı?

— Hayır, ben!

— Estafurullah.

— Niye?

— Zâtınız büyük bi mâmürsünüz...

— Ne memuru?

— Büyük bi mâmür a...

— Evet?

— Çıkaramadım ne mâmürü olduğunuzu.

Elimi omzuna dostça koydum:

— Memur falan değilim.

İnanmadı. Boynumda kravat, dilimde cart curt... belki de memur olmadığımı söyleyerek onu şırıltırdım.

— Estafurullah, — dedi yeniden.

— Vallaha memur falan değilim lan!

Bu «Lan», aramızdaki buzları eritir gibi olduysa da, gene de boynumdaki «Medeniyet yuları», az önceki cart curtum... başını kışından ağır getirebilirdim. En iyisi ağzını sıkı tutmalıydı.

Güldüm değil sıırıttım.

Oysa sâdece güldü.

— Niye güldün?

— Heç, öyle..

— Akli başında bir insan hiçe güler mi? Bir sebebi olmalı...

— Mâmür değilim dediniz de..

Sonunda inandırdım memur olmadığımı. İnanınca da yüreklendi:

— Ne iş başındasın ya?

— Hiiç. Yapılarda kâtiplik yapıyorum..

— Yapılarda mı?

— Nolacak? Yapılarda, fabrikalarda, mağzalarda. Nerde iş bulursam...

Gene de inceden inceye, şüpheli şüpheli gözden geçirdi beni. Memur olmadığımı bir türlü inanmak istemiyor gibiydi. Çekinerek sordu:

— O boynundaki ne ya?

— Kravat.

— Devletin mâmürü değilsen...

— Ne diye takıyorum, doğru. Âdet olmuş işte..

Sen boşver ona buna, benimle güleşebilir misin?

Şaştı:

— Ben ha? Seni ot diye yerim be!

Sevinçle döndü, arkalarda arkalarda dikilmekte olan hemşerisine heyecanla:

— Mıstık lan gel —, dedi —. Bu da senin benim gibi... boynundaki yulara kulağasma!

G A Z E T E

Sabahın erken saati.

Kahve hemen hemen bomboş. Yalnız, iki kişi... İkisi de kravatlı, ikisi de efendiden. Biri bir masaya oturdu, öteki başka bir masaya. Oturmalarıyla birlikte kahvenin, karşı masadaki yepyeni, taptâze, henüz alınmış, yıpratılmamış gazetesini hemen hemen aynı anda gördüler. İkisinin içinden de gazeteyi gidip almak geçti ama, gözlüklüsü daha önce davranarak gitti, aldı. Gözlüksüzünün canı sıkıldıysa da, renk veremezdi. Gözünü açıp daha önce davranmadıysa suç gözlüklünün müydü? Değildi, değildi ama gene de kızdı. Şimdi artık «Herif» in okumasını bekleyecekti. Beklemeğe başladı. Başladı ya, gazeteyi kapan adam, kapamayanın aklından geçenleri sezmişçesine, tadını çıkara çıkara açtı, katladı, okumağa başlamadan önce masaya bıraktı. Fakfon tabakasından cigara çıkardı. Gümüş ağızlı kehribâr ağızlığına usul usul taktı. Kibriti hep aynı ağırdan alışla çaktı, cigarasını yaktı, geniş, rahat, telâşesiz bir duman, dumanı kah-

venin çatlak tahtalı, pis tavanına üfledikten sonra, dumanın havadaki açık mavi, kül renkli yayılışına gülümseyerek baktı bir süre. Gazetesiz: «Vay anasını» diye geçirdi, «Herif komşu çatlatırcasına, keyif çıkara çıkara... yoksa mahsustan mı yapıyor? Yoksa inadıma mı? Gazeteyi bana kaptırmamış olmanın tadını çıkara çıkara... Nisbet mi yapıyor yâni?»

Tansiyonu yükseğin biriydi zâten. Böyle sanış, yeni, çok güçlü bir kan dalgasının tepesine saldırmışından başka şeye yaramadı. İçini sıkıntıyla çekti, hınçla biraz da. PTT. den emekliye ayrılmadan önce de görevli bulunduğu İstanbul ilçelerindeki görevliliğinde böylelerine müthiş içerler; içerlediği küçük memurlardan biriye bağıırır çağırır, değilse gene bir biçimine getirerek, âmirine karşı gelemeyişin acısını kendinden aşağıdakilerden birine bağıırıp çağırmakla alırdı.

Gazeteyi daha önce kapana yeniden, hınçla baktı. «Herif» okumasına okuyordu gazeteyi ama, hayır, çabucak okuyup bırakmak niyetinde değildi. Bir okuyor, ardından bir duman, sonra da iki, üç, çevresindekilere çeviriyordu bakışlarını. İyi ama, gazete babasının malı değildi ki. Kahvenin gazetesi. Bu gazetede kahvenin bütün müşterilerinin hakkı vardı elbette. Böyle gazeteler, yâni üzerinde herkesin hakkı bulunan gazeteler çabucak gözden geçirilir, tekel altında tutulmazdı. Ayıptı, terbiyesizlikti, görgüsüzlüktü. Üstelik çevredekileri küçümseyiş, adamdan saymazlıktı! Hooş, o kim oluyordu da çevresindekileri adamdan saymıyordu? Kendi kendisini biliyordu ya. En azından yirmi beş, otuz yıl devlet kapısında saçlarını ağartmış, takdirnâmeler almış, işler görmüştü vatana, millete! (Gazeteli adamın bakışıyla karşılaşınca tepesi attı. Sanki adam: «Hadi canım sen de!..» demek istemiş gibi.) Elbette, vatanın, milletin hayrına işler görmüş, takdirnâmeler almıştı, ne sanıyordu? Bir babası vardı, babası... Babaların şâhı... Adam Urumeli toprağı, pehlivan sülâlesinden gelme, bir

doksanaltı boy, yüz kilonun üstündeydi de Sultan Hamid'e kafa tutanlarla birlikte Mısır'a kaçmıştı. O kaçınca hafiyeler kendilerini rahat bırakmamış, tâ Meşrutiyet'te, Kızıl Sultan devrilinceye kadar, analarından emdiklerini burunlarından getirmişlerdi.

Eski köklü bir muhalifin oğlu olmaktan, daha doğrusu o an bunu hatırlamaktan gelen çalımli bir öksürükle gırtlığındakini kahvenin talaş içindeki betonuna yavaşça çıkardı.

«Herif» gazeteyi hâlâ gerine gerine okumaktaydı. Baş makaleden tutturmuştu. Daha ikinci derecedeki haberleri okuyacak, ikinci sayfaya geçecek, üçüncü sayfa, dördüncü spor sayfası. Bir de Toto'su varsa tamam. «Pis herif.. Suratına bak. Ya burnu? Hiç meymenet görmüş mü? Cenab-ı Allah suratından nûr-u ilâhîsini silmiş. O ne burun o? Ya avurtlar? Bizim şair bozuntusu Süleyman Sırrı'ya benziyor. O da bunun gibi kendini beğenmişin biriydi. Bozuk, takır-tukur aruzlarıyla kendini Abdülhak Hâmid'le falan kıyaslamağa kalkardı... Bok herif. Sonraları kuyruğundan tutulup atılmıştı Sivas'a mı, Erzurum'a mı ne... Fakat şu bok herifin avurtları avurtlarına geçtiğine göre, nekesin biri olmalıydı. Nekes olmasa bir gazete alır, kendi gazetesini cehennemin dibine kadar.. Evet, ben de almadım ama, nekes falan değilim. Değilim elbette. Kayınbirader, İki baldız...»

Daldı birden. Yıllarca öncenin güney ilçelerinden birinin bir geceyarısı. Karısı horluyarak uyuyordu. Kalkmıştı usullacık. Patiska geceliği, ruganı yer yer çatlak teriği... Küçük baldızın odasına geçmişti...

Gazeteyi daha önce kapmış adam silinmişti.

Yağmur yağıyordu dışardaki zifir karanlıklarına, şakırtıyla. Ayaklarının uçlarına basarak... Canım, tarikata girmişse, bu anlattığı yirmi beş, belki de otuz yılın ardında kalmış bir şeydi. Küçük baldızıydı günahı. Hem, mâlûm: Kırk gün günâhkâr, bir gün tövbe-kâr. Tarikat arkadaşları arasında yakından tanıdığı

neler vardı. Hırsızlar, devlet parasını yiyip içeri girmiş çıkmışlar, ırza dolanmış, kafalarını gözlerini kırdırmışlar, neler!

Birden gülüverecekti az kalsın. Tuttu kendini, Gazeteyi daha önce kapana gitti bakışı ama durmadı üzerinde. Leylekle, dişi kocaman bir leylekle yakalanmış birini hatırlamıştı. Çocuklar teneke çalmışlardı ardından, kadınlar sakınarak, gülüşlerini avuçları içinde saklayarak çapkın çapkın konuşmuşlardı sözde erkeklere duyurmamağa çalışarak.

Birden kafasındakilerin şeriti koptu: Gazeteyi daha önce kapam adam, elindeki gazetenin ikinci sayfasından birden dördüncüye atlamıştı. «Niçin? Toto için mi? Yoo... herhalde baş makalenin ardını arıyor. Eşek, baş makalenin ardı en son, spor sayfasında mı olur? Görgüsüz. Baş makalenin ardı üçüncüde. Elimle koymuş gibi bilirim. Nerde ben, nerde o!»

Herkes babadan, dededen muhaliflikten mi gelirdi?

«Ulan bırak şunu da bir parça da biz çömleneelim! Lânet herif, şair bozması Süleyman Sırrı yapılı, mendebur. Nekeslikten tahtakurusuna dönmüşsün. Cigarayı içiştteki rahatlığa hele, bok!»

Kahveye yeni müşteriler geliyordu. Gelenler de aksi gibi o yana, gazete okuyanın yakınına gidip oturuyorlardı. «Herif» gazeteyi bıraksa bile yeni gelenlerden biri kapıverecekti.

Garsona seslendi.

Garson geldi:

— Evet beyim?

— Bana yeni bir kahve, bir de şu gazete boşalınca aliver.. (Homurdandı) Ne biçim adam be? Gazeteyi âdeta bir saattir hapsettil!

«Yeni bir kahve» den başkasını duymayan duysa da anlamayan, anlasa bile üzerinde durmayan garson çekilip gitti.

Tam bu sırada karşıdaki adam gazeteyi bırakmıştı. Garson ocağın yanına doğru gidiyordu, gazetenin

bırakıldığından habersiz. «Hay aksi şeytan! Ulan şu herif kapacak...» fırladı yerinden, kapması mümkün adamdan önce, hızla gitti, kibarca:

— Müsaade eder misiniz?

Hiç de kibarca değildi oysa. Şahin gibi, kartal, atmaca gibi atılmıştı gazetenin üstüne. «Estafurullah, buyrun» a falan vakit bırakmadan kapmıştı gazeteyi meşşodunu. «Yuuuh, yarma! Pehlivan eskisi midir ne?»

Gözlüğünü öfkeyle kılıfına soktu. Böylesine kaba saba, ham ahlat birinin gazeteyle, gazetedeki politika, ya da çeşitli yazılarla ne ilgisi olabilirdi? «Belki de müteahhit, yahut celep. Müteahhit olması daha mümkün. Tamam canım, müteahhit. Doğrudan doğruya ikinci sayfaya daldı. Kimbilir, belki de taahhüt işlerinin ilânlarına bakıyordur. Bu kadar iriyarı biri memlekete kafasıyla değil, olsa olsa midesiyle bağlı olur. Sen istediğin kadar otuz yıl Devlet kapısında vatana, millete çalış, ömür tüket. Böyle ayıların vatanla, milletle, devletle ne alâkaları var? Bunlara göre giden ağarı, gelen paşam. Çetin Altan'ın dediği gibi dümenlerine bakar böyleleri. Bunda ne din vardır, ne iman. Surata bak. O hantal gövdesiyle amma da koştu gazeteye be! Keşke vermeseydim. Yahut, şu yanımdaki masada oturana veriverseydim. İfrit olurdu hıyar ağa. Tuh be, ne diye akledemedim? Neyse, geçti... O kadar Kalsiyum Sandoz vurunduydum zamanında, hava. Sıskalık, benim alnıma yazılmış. Elli altı kilodan yukarı çıkabilirsen çık. Hele şimdi yaş da ilerledi.. Eczacı, gözlüklü eczacı, canım eczacı çırağı işte, ne demişti? Bu yaşta sakın kalsiyum iğnesi falan vurunmaya kalkmayın bey amca, kalbiniz durabilir. Aman bu bey amcalık da. Bir yandan yeğenler, öte yandan torun, evlâtlar. Büyük Hukuku bitirse yüküm iyice hafifliyecek ama, bakalım. Ne kaldı Temmuz'a? Altı ay. Altı ay sonra mezun olsa bile askerlik. Askerliğini bitirmeden Devlet memuru olamaz. Avukatlık yapmağa kalksa, uzun iş. Altı ay Ad-

liye de staj, altı ay da avukat yanında... Babamlar zamanı ne iyiymiş. Mekteb-i Hukuk'u bitirmiş, o zamanki adıyla Muhamî, yahut Dâvavekili. Gelsin sepet sepet yumurtalar, kebeyle tereyağları, yeşil çömlleklerde beyaz peynirler, pekmez, kuru yemişler. Eeeeeeh o günler de bir gündü!»

Aklında, aklının bilinmez boşluklarında baba evi: Sokak kapısının zarif bir kadın eline benzeyen demir tokmağı. İriyarı babası sertçe çalardı kapıyı. İnce, uzun annesi, etekleri dolaşa dolaşa koşardı. İçeri bomba gibi girerdi adam: Babası! «Eşek gibi dikileceğinize alsanıza şunları!» Kardeşleriyle karmakarışık, yuvarlanırcasına inerdi merdiveni. Kapı önünde, babasının az önce geldiği faytonda yağ kebesi, yeşil sırlı peynir çömleği, kır parçaları gibi iri yumurtalar dolu kamış örme sepet, kutular, paketler, her biri birini, ya da bir kaçını yakalar, babalarının önünde çıkarlar merdiveni. Sofada yemek masası. Yemek masasının üzeri dilimlenmiş ekmek, nar gibi kızarmış pirzola, çerkes tavuğu, imambayıldı, kırmızı turplarla işli yeşil salata, portakal, elma, muz tabaklarıyla yüklü... «Yemezdik» diye geçirdi, «Yemezdik. O cânım pirzolalar, Çerkes tavukları, elmalar, armutlar, muzlar Ne ben, ne kardeşlerim. Babam deli olurdu, ter ter tepinirdi: «Tahtakuruları, solucanlar. Siz ne yersiniz? Ha? Ne yersiniz siz? Allahım, benim gibi adamın evlâtları böyle mi olmalıydı?» derdi adamcağız.

Deriinin bir iç geçirdi. «Biz babam tarafına değil, annemin tarafına çekmişiz, mutlaka. Yahut, annemin babasının alkolik olması. İrsî verasette var bu. Torunlar çokluk dedelerine benzerlermiş. Öyle ya, benim oğlanlar... Oğlanlar ama, büyük, Hukuk'taki cılız, ortanca iriyarı, küçük, kız da cılız. Amaaan sağ olsunlar da...»

Gazeteli adama kaydı gözü. Demindenberi durduğu halde ancak yeni farkına varmıştı: Dördüncü sayfayı katlıyordu. Sağlama vardı bir doksan kilo-

luk. Ayıp olmasa sorardı babasının da kendisi gibi iriyarı olup olmadığını. İriyarı değil. Ama şu haliyle yüz değilse bile vardı bir doksan, doksan beş kilo. Kendisi elli altı. Elli altıdan doksana? Otuz dört kilo mu? «Yuf be! Cartayı çekince tabutu kurşun gibi ağır olur. Pis pis de kokar ölüsü. Zayıflık bu bakımdan iyi. Hiç olmazsa cartayı çekince etrafındakileri rahatsız etmezsin. İnsan ölünce hem ağırlaşır, hem de bo-yu uzarmış. Dün bizim üst kattakilerin çocuğu... Karı ne diyordu? Ufacık çocuk kurşun gibi ağırdı.. Cenazeye bütün mahalleli gitti, ben? Adaaaam sen de. Onlar da benimkine gelmesin. Zâten evde olduğumu da bilen yoktu. Bok karının kuruntusu. Komşuymuş, ayıp olurmuş... Sevmiyorum efendim, zorla mı? Ö-lüyü, ölümü, cenazeyi sevmiyorum!»

Birden kahve kapısı hızla açıldı. Biri kız, öteki oğlan, telâş, öfke, merak, heyecan içinde iki çocuk aynı zamanda girdiler, yanına koşarak geldiler. Kız alı al, moru mor:

— Dedeciğim, bu aptal: Tavuk mu yumurtadan çıkar, yumurta mı tavuktan diyor!

Sarı saçları yandan ayrılmış haşarı oğlan kıs kıs gülüyordu. Başta gazetesine gömülmüş iriyarı adam, ocakçı, garson, birkaç müşteri kahkahalarını salı-verdiler.

Büyük baba kalktı, torunlarıyla kahveden çıktı.

GURBETTE

Aksarayda başıboş dolaşıyordu topukları kâğıt kadar incelmiş yemenleriyle. Ayakları çıplaktı, kirliydi. Bacağında memleket işi bir kıl şalvar, sırtında ceket meket hak getire. Köyden Sarı İbrahim'in iğvasına uyup İstanbul'a gelip, Sarı İbrahim'i kaybedip meteliksiz kaldığı günlerden bir günün akşam üstü satmıştı Tophanedeki Karabaş pazarında. On kaymeye. Cebinde on kayme, kahpe İstanbul'u bi güzel dolaşmıştı. Tophaneden Galatasaraya çıkmıştı. İstiklâl caddesi'ni Taksim'e kadar yürümüş, lokanta vitrinierini seyretmişti. Canlı canlı balıklar, adını bildiği bilmediği yiyecekler ki «Târifi gayri mümkünsüz!»

Işık içindeydi Taksim. Sular fışkırıyordu bu yanda; o yanda adam kaynaşıyordu. Avrat, çoluk çocuk.. Cebinde onluk... İnen akşamın içinde çeşitli taksilerle otobüs, trolleybüslerin gelip gidişi, homurtusu. Sarı İbrahim Levent'te bir İnşaat var demişti, yarın gideceklerdi. Cebinde onluk, yarın iş. Daha olmazsa Alamanya'ya atarlardı kapağı: «Gidenler bizden eyi değeller a! Biz de insanık. Elimiz kolumuz tutar, aklımız var. Yazının akılsız gâvırına ütülecek değiliz. He bi iş dutamasak, bizim Veli'nin yanına

varır, arkadaş bize de birer çöpçülük uydur ne olacağına, derik. Öyle değil mi Mustafa kardaş?»

Öyle olmaya öyleydi ya, ertesi gün Sarı İbrahim gelmemişti. Levent'teki inşaata gidememişler, onluk da, «Kahpe onluk» tükenivermişti. Hamallık mamallık da bulamamıştı. Kime varsa da «Efendi ağa, hani buranın garibiyim de...» diye söz kapısı açmaya kalksa, ya dinlemiyor, ya da gülüverip geçiyordu. Ne Levent'ini komuştu dolaşmadık, ne Beşiktaş'ını, Maçka'sını Şişli'sini, Beyazıt, Ayvansaray, Unkapanı'nı. İstanbul kazan o kepçe. İşe kıran girmişti besbelli. Ya da hayır, işe kıran girmemişti de o usulünü bilmiyordu. Yoksa kör değildi, götürüyordu. Kendi gibiler sabah sabah toplanıyorlardı küme küme. Takılıyorlardı iş başlarının ardına, basıp basıp gidiyorlardı. Nereye? Kesin bir şey bilmiyordu ama, herhalde gittikleri yerde bir «işin kulpuna» yapışıyor olmalıydılar.

O da aralarına katılmak, onlar gibi bir yerlere gitmek, tıpkı tıpkısına onlar gibi bir işin kulpuña yapışmak isterdi ama, olmuyordu. Yadırgılığını hemen anlıyorlar; ya da kendi köylerinden olmadığını. Koca İstanbul'da da şu kahpe Sarı İbrahim'dan başka köylüsü yoktu. Kılık kıyafetlerinden, suratlarının bozkır yanığından anlıyordu, varıyordu yanlarına, «Öyle mi kardaş..» diye laf kapısı açmak istiyordu da, ya bakmıyorlardı, baksalar bile «Ne şöyle, ne de böyle» diyorlardı.

Birinde: «Varıp bir duvar dibinde dileneyim bari..» dedi kendi kendine. Dolaştı dolaştı dolaştı, uygun bir duvar dibi buldu. Yıkıktı duvar, şurasına burasına işenmişti, pis pis kokuyordu ya, kıyı köşeydi. Tek tük geçenler ya kocakarıları, ya sakallılar, ya da fileleri sebze, meyve dolu gencecik kadınlar, kızlar. Pek de yakıştıramadığı sesiyle «Allah rızası için..» diye başlasa bile aldırış etmiyorlardı. Bütün gün oturdu, eline üst üste eli kuruş geçmedi. Bir iki liranın yolunu bulsa, tekliği verip sabahçı kahve-

sinde sabahlar, paranın geri kalanıyla da karnını simitle doyurur, elli kuruş bütün gün sidik kokulu duvar dibi beklenmezdi.

İşi seyyarlığa vurdu. Kahvelere dalıyor, garsondu. Garsonlar it azarlar gibi azarlayıp, kışına bir tekme, kahveden dışarı atsalar bile gene de sidik kokulu duvar diplerinden iyiydi. Aradan birbuçuk, iki, bâzen üç lira kazanıyordu. Kazanıyordu ya, birileri peydahlanmış, kazancının yarısını vermezse çalışmasına engel olacaklarını söylemişlerdi. Dikilmişti. Ne kazanıyordu ki yarısını versin? En kabadayısı üç teklik. Onun yarısını da ver, ne kalacaktı? Yüzelli kuruş. Yüzelli kuruşa İstanbul kahvelerini dolaşmağa, küfür, tekme yemeğe değer miydi?

Birinde «Ah çolak, yahut da kör olsam..» diye düşündü. Çolaklarla körler paranın anasını belliyorlardı. Adam bu İstanbul gurbetinde ya çolak, ya da kör olmalıydı. Çolak, kör oldun mu yaşadın. Sapa sağlam adamaysa acımıyorlardı ne hikmetse.

O gün gözlerini yumup kör yerine koydu kendini: «Allah rızası için iki gözden âmâya bi sadaka virin hayrınıza..»

Baktı sağdan soldan sarı onluklar, yirmi beşlikler Bakmasa iyiymiş a, nasıl bakmaz? Göz ucuyla gördü ki mahalle çocukları önündeki mendile birikmiş paraları uçlanıyorlardı Yerinden nasıl farladığını, çocuklara tokatlar, tekmeler savurmağa başladığını şimdi kendi de hatırlamıyor. Paraydı mendildeki, para! İtoğlu itler, kör diye paraları çarpacaklar. Anayı kızıdan ayıran para. Lâkin çocukları ürkütmese iyiymiş a, ürkütmüştü bir sefer. Kahpe döller, başlamışlardı çevresinde el çırparak şamataya:

«— Yalancı, sahtekâr! Millete kör diye yutturuyor kendini!»

Sokak verimli sokaktı Allah için hani. Üçün beşin yoluna bakacaktı, olmamıştı. Tası tarağı toplayıp savuşmaktan başka çâre yoktu. Yoktu ya, kaçıp kurtulabilirsen kaç kurtul!

«— Yalancı, sahtekâr, yalancı, sahtekâr!»

Durmuştu:

«— Eyi, anladık. Dağılıp gitmez misiniz gayri?»

«— Yuuuuh, andavallıya yuuuuh!»

«— Yuh size, babanıza, ananıza, ebu ceddinize yuh!»

«— Yörüüü taş arabasııı!!»

Derken işi azıtmış, taşlamağa başlamışlardı. Kaçıp kurtulamıyordu da. İtoğlu itler tazı gibi koşuyorlardı yanında önünde. O sıra iri bir kiremit parçası gelip ensesine inmeseydi, üstlerine deli camız gibi koşmayacak, rastgele vurmayacaktı. Eli de ağırmıydı ne? Vurduğunu yıkıyordu. Derken evlerden karılar kancıklar, dükkânlardan erkekler üzerine biliir yürüsünler, «kahpe kasiğında yatmış» veled-i zinâlarına sahap çıkacaklarına üzerine bi çullansınlar! Aman Allah, kaçmak ister kaçamaz, dursa eşşek sudan gelesiye dayak yiyecek. Yalvarmağa başlamıştı olmamıştı, ağlamayı denemişti. Eh, şöyle böyle. Yere çömelmiş, bir iki tekme, sille inse de acıyanlar çıkmıştı bereket. Usul usul, duvar diplerinden süklüm püklüm kirişi kırmıştı.

Kırmıştı ya, iler tutar yeri de kalmamıştı.

Başka bir gün çolaklığı denemiş, yakalanmış, gene dayak yemişti. Hattâ dilenmenin yasak olduğundan söz açan polis mi ne biri, yakalayıp götürmeğe kalkmıştı da elinden kurtulana kadar akla kararı seçmişti.

Tutturmuşlardı bir «Elin kolun sağlam. Dileneğe utanmıyor musun? Çalış, karnını doyur!»

«— İyi ya, verin bi iş çalışayım..»

«— Gel» demişti kırçıl sakallı biri. Alıp götürmüştü evine, aptesanesinde akşama kadar çalıştırmıştı da sonunda işini beğenmeyip koğuvermişti. Bir iki sızlanacak, dikilecek olmuş, teknil mahalleli hemen hemen haramzadede yana çıkmıştı. Sözü daha fazla uzatsa köteği yiyeceğinin resmiydi.

Bugün pazar. Topukları incemiş yemenileriyle

Aksaray'da sağı sola dolanıyor. Bu şehirliilerin parayı nasıl olup da bol bol bulduğuna akıl erdirmeğe çalışıyordu. Allah verdiyse, ki öyleydi köydeki uzun imamın dediğine göre, o da Allahın kulu değil miydi ki vermiyordu? Şehirli gibi yaşamaktan vazgeçti, iyi kötü bir işin kulpundan tutabilse!

Yorulmuştu. Valde camiinin oraya gitti, duvar dibine tam çömelecekti, kaburgaları çıkmış, iri mi iri bir sarı it gözüne ilişti. Fıkaranın karnı kurumuştu tekmi. Adımlarını ters mers atıyor, canını büyük bir bezginlikle taşıyordu. Hani nerdeyse yıkıldı yıkılacak!

Derken valde câmiinin böğründeki sokağın gölgesine devrildi, solumağa başladı. Bakışları yıldı. Hani bu duruma insan düşse kendini öldürmeyi düşünürdü ya, fıkara sarı it akledemiyordu besbelli.

Yanına gitti. Sarı it yeşil ışıltılarla yıldı yıldı baktı. Kravatlı ne olsa, yâni efendiden filân, korkar, tekme yememek için alırdı voltasını. Korkmadı. Yanına gelen de kendileyin, yemeni topuğu incelmış, çıplak ayakları kirli, gözleri yuvalara çökmüşün biriydi. Elini uzatıp kaburgaları çıkmış karnını okşamasına da aldırmadı. Okşayıp seveceğine, kemikten geçtim, bir parça ekmek atsaydı önüne daha makbule geçerdi ya, nerdee? Kendi bulabilmiş miydi ki?

Genç adam boyuna okşuyordu sarı iti:

«— Vay kardaşlık vay. Hadi ben insan aklımnan bizim Sarı İbrahim'in iğvasına uyup köyümü teptim, geldim. Sen it aklınan ne demiye geldin?»

Sarı itin lâfa karnı toktu. Bakmadı bile.

«— Kasap musap önlerinde dolanaydın bir iki.. Kemik mûmük. Lâkin gözleri kör olsun. Kemikleri bile kurban ediyorlar fıkara itlere! Her bir şeyi satıyorlar. Satsınlar bakalım. Allah yalnız onların Allahı mı?»

Allah ordaymış gibi başını kaldırdı, gökyüzüne baktı.

Gökyüzü hafifçe bulutluydu.

DİLEKÇE

Adliye koridorunun cigara dumanlarıyla yüklü havasında yüzer gibi dolaşan insanlar. İnsanların arasında kara cüppeleriyle oradan oraya gidip gelen avukatlar, arada mübaşirlerin haykıran sesleri.

İnsanlar, kadınlı erkekli insanlar.

Adliye binası gerçekten güzel, gerçekten modern, gerçekten iç açıcı. Güzel, modern, iç açıcı ama, gine de hiç kimsenin burada işi olmasa, yâni buraya işi düşmese daha iyi. Hani öyle günler gelse de, insanlar dirlik düzenlik içinde yaşasalar, hakimler, savcılar işsizlikten boyuna esneseler. Ceza evlerine tutuklu götüremeyen candarmaların kelepçeleri paslansa, canları sıkılsa, uyuklasalar. Ne vuran, ne vurulan, ne çalan, ne çalınan. Yâni «Sebeb-i dâva» ortadan kalksa!

Dalmış düşünüyordum ki, yanıma bir kadın sokuldu. Otuzun bir hayli üstünde olmalıydı. Siyah baş örtülü: Eski mantolu, çekingen, kuru ama çirkin değil. Hattâ güzellikten çok «Albeni» si fazlaca ama

farkında değil. Gözleri kendiliğinden alev alev.

Elindeki dilekçeyi göstererek sordu:

— Bunu nereye vermem lâzım acaba?

Baktım, Savcılığa. Söyledim.

Sordu:

— Hangi oda?

Kalabalık koridoru yanyana geçtik. Savcılığın kapısı:

— Nah, burası, gir!

Çekingenlikle gülümsedi:

— Bilmem, girsem mi acep?

— Bilmez misin? Niye yazdırdın dilekçeyi ya?

— Yazdırdım ama...

— E...?

— Utanıyorum.

— Niçin?

İçini dertli dertli çekti

— Aaah ah... ne o, o haltı karıştırırdı, ne de ben...

— Hiç bir şey anlamıyorum. Ne haltı? Haltı karıştıran kim?

— Kocam.

— Yani seni aldattı falan mı?

— Yok canım, keşke aldatsaydı...

— Peki, ne yaptı?

— Söylemesi ayıp, hırsızlık!

Gözlerini indirdi. Yanakları al al oluvermişti. Oluvermişti ama, bana neydi bütün bunlardan?

Dedim ya, bir meraktır düşmüştü içime. Sordum soruşturdum, eşeledim öğrendim sonunda Kocası bir şeyini çalmış. O da öfkeyle koşmuş istidacıya, yazdırmış dilekçeyi, atlamış gelmiş. Şimdi dilekçeyi savcılığa verip vermemekte çekimser.

— Neyini çaldı?

— Benim mi?

— Evet?

— Paramı.

— Karı koca arasındaki hırsızlıklar

Sözümü kesti :

— Biliyorum ama, bu öylesi değil.

— Ya?

— Düpedüz hırsızlık!

Anlatmaya başladı :

— Beş günlük karı kocaydık. Hani kapı gibi babyiğit, eli yüzü düzgün, bilekli, güçlü. Tuttuğunu koparır. Böyle eğri huyu olmasa... nereden bilebilirdim? Benim rahmetliden çok çektiydim de... söylemesi ayıp, şurda sereserpe yatarım da dönük bakmazdı. Öhö öhö, öhö öhö, sonunda hark - tuu!

—?

— Neyse hakkın rahmetine kavuştu, ben de söylemesi ayıp, böyle bilekli delikanlıyı bulunca...

Sözünü bu sefer ben kestim :

— Dört elle sarıldın. Çok mu çaldığı para?

— Yok bee. Üçyüz lira!

— Nikâhınız var mı?

— Hükümet nikâhı değil. Bizim orda imam, gözü çıkasica, nikâhı kıymadıydı yüz liramı almadan. Zaten bu herifi de başıma çıkaran o ya!

— Hükümet nikâhı kıydırmağa yanaşmadı mıydı?

— O değil, imam yanaşmadıydı. Bu yaştan sonra ne yapacaksınız hükümet nikâhını dedi. Kimbilir, belki de onun da eli vardır bu işte!

— Peki... nasıl oldu?

— Evliliğimizin üçüncü mü, dördüncü gecesini ne, misafirlikteydik. Bir ara zıp diye kalktı. Nereye dedim. Tıraş olacağım dedi. Anahtarı aldı. Ne bilirdim paralarımı uçuracağını?

— Nikâhı kıyan hocanın yakasına yapışmadın mı?

— Yapıştım... ne bileyim böyle huyu olduğunu dedi.

— İyi ya, gir, ver Savcıya dilekçenl...

Çekingen bir hali vardı. Elinde dilekçe, yere bakıyor, bir şeyler hesaplıyor gibiydi. Bir ara :

— Acaba — dedi —, borcu morcu mu vardı? İnsan hali, borcu olur, sıkıştırırlar, para lâzım. Aklına benim paralar takılır. Yoksa görsen, valiaha arslanlar gibi, babayiğit. Bir de diyorum ki, şimdi ortalar da yok. İki gün sonra çıkar gelir. Paralarımı da getirir. Fatma der, bir iştir oldu. Al paralarını. Dilekçeyi mütteyuma verirsem ne yaparım sonra? Çok ayıp olmaz mı?

—?

— Aklıma bir de şu geliyor : Ya beni sınırıyorsa? Bakalım bu karının bana karşı sevgisi ne kadar diye... ha? O zaman? Öyle değil mi? O zaman çok ayıp olur valiaha!

Gözlerini gözlerime dikmiş, ona hak vermemi yalvarıyordu âdeta. Sanki, «Caydır beni. Dilekçeyi verdirme. Adam belki de beni sınıyor, Vazgeç, de. N'olursun vazgeçir beni bu pis işten!» demek istiyordu.

— Dinle — dedim.

Sokuldu, çenemin altına girdi âdeta. Can kulağıyla bana bakıyor, beni dinliyordu.

— Adamın maksadı dediğin gibi olabilir. Belki de hükümet nikâhı kıydıracaktır. Bakalım bu kadının bana karşı tutumu ne demek istiyebilir.

Bunu beklermiş gibi, ellerime sarıldı

— Hey babana rahmet. Sen iyi insansın kardeşim. Mahalledeki ağzı kara karılar beni kıskırttılar kıskırttılar, sonra da istidacıya gönderip...

Sanki bizi dinleyebilirlermişçesine çevreyi kolladı, sesini kısıtı :

— Maksatları ne biliyor musun? Arslan gibi babayiğidi elimden almak. Zâten her biri bir yandan, adamı kötülüyorlardı. Yok eşek hırsızına benziyormuş, yok ipipallah sivri küllahmış, yok hazır yeyiciymiş de beni çalıştırıp kazancımı elimden almış... Sen akıllı insansın. Demek vazgeçeyim dilekçeyi vermekten?

İstediğince :

— Vazgeç — dedim.

Sevindi. İçi içine sığmıyordu

— Sağol — dedi —. Allah taş deyi tuttuğunu al-
tın etsin!

— Şayet gelmezse...

— O zaman gelir veririm dilekçemi, doğru...

Omuzlarında sevinç, dilekçesine sallaya sallaya
uzaklaştı.

SİMİT

Tanrı «Yürü ya kulum!» deyip de bankadan krediyi koparınca, karısı, kırk yıllık arkadaşları, sokak satıcılarıyla küçük memurlar gözüne pire kadar gözükmeye başlamıştı. Artık elini cebine attı mı, ellilik, yüzlük, beş yüzlüklerin demetini çıkarıveriyor, lokantada, bar, ya da pavyonlarda hesabı başkalarının görmesini hakaret sayıyor, ayakkabısını boyatsa ikibuçukluk atıp yürüyordu. Yokluk devrinin arkadaşlarından da bucak bucak kaçır olmuştı. Hâlâ bir kulpunu bulup işlerini uyduramayan bu beceriksizliklerle bir vakitler nasıl olup canciğer arkadaşlık ettiğine şaşıyor, kendini ayıplıyordu. Yıkık duvar diplerinde onlarla nasıl esrar çekmiş, nasıl barbut atmıştı!

Eski dostlarsa, bitti kanlanan arkadaşlarından ötürü «Ac it!» diyorlardı. «Cebine üç kuruş girmeyle adam oldum sanıyor!»

Lâcivert kostümü, yumurta ökçe sarı iskarpini, gök mavisini ipek gömleği, kan kırmızısı kırıyatı, millete koydukça koyuyordu. Gün görmüş, umur sürmüş

yaşlılarsa bıyık altından gülüyorlardı «Karıncı kanatlanmayınca zevâl bulmaz!»

Hemen her gece şehrin en lüks gazinosunda yeni, zengin arkadaşlarıyla kafayı çekip, etin yağlısını da gövdeye indirdikçe şişiyordu. Gün geldi şehrin eğlence yerlerini pek «monoton» bulmağa başladı. Hep aynı «dekor» du; pavyondaki kadınlar aynı, içkiler aynı, çevresini alan yüzler aynı, hususiye binip binip açıldıkları yerlerdeki kişiler aynıydı.

Yakın illerin de «monoton» gelmeğe başladığı günlerden bir gün, «dekor» ve «monoton» sözlerini işite işite ezberlediği arkadaşlarına :

— «Yahu» dedi. «Bıkmadınız mı bu monoton dekorlardan?»

Yeni arkadaşları şaşmadılar. Sâdece :

«— Niçin?» dediler.

«— Niçin olacak birader? Her gün, her gece hep aynı yerler, aynı yüzler, aynı karı kancık...»

«— Peki ne yapalım?»

«— Açılalım şöyle uzaklara!»

«— Meselâ?»

Kaç vakittir görmeğe can attığı masal diyarının adını söyledi :

«— İstanbula!»

Cepte para bol, kafalar iyi... atladılar hemen o gece pırıl pırıl bir taksiye :

«— Çek oğlum İstanbula!»

Uçmak geliyordu İstanbul'a. Geliyordu ama, pırıl pırıl taksinin direksiyonundaki afili delikanlı neden elini çabuk tutmuyor? Niçin hemen gaza basmıyordu? O saatte, kafalarının hükmettiği o saatte uçak yoktu, olsaydı, ah olsaydı!

«— Oğlum niye çekmiyorsun?»

«— ?»

«— Mangır mı? Kolay, çek!»

Gri, pırıl pırıl kocaman araba, benzin kokulu hafif vınıltısıyla İstanbul yolunu tutmuştu. Yukarda ay, yıldızlar... Tepeleri gökleri delen yüce dağların çam

kokusu yüklü havasında araba asfaltı göğüslemiş, canavar gibi gldiyordu.

O gece, ertesi gün hiç uyumadan, gazoz gibi patlatıtkları şampanyalarla, devirdikleri kulüp rakıları, hattâ viskiler, uyku ihtiyacını duyurmamıştı. Ulukış-la'nın çöp kebabı, Karaman'ın bal gibi divleleri; Eskişehir'in çıtır çıtır kuzu başları, Sapanca, Yarımca'nın kirazı...

Yenildi, içildi, yenilemeyenler döküldü, içilemeyenler atıldı.

Ve... İstanbul!

Yıllar yılı köy kahvesinde zengin ağa çocuklarından dinleye dinleye kafasında efsaneleşmiş İstanbuldu karşıdan görünen. Tüller, yaşmaklar ardında, kudretten sürmeli gözleriyle salına salına dolaşan güvercin göğüslü, süt beyaz kadınlar şehri!

Bu hayaller daha çok on beş, yirmi yıl önceki çocukluğunda işittiklerinden kafasında kalmış hayallerdi. Öyle kuvvetle yer etmişlerdi ki, sinema bile silip atamamıştı. Ne Şoray'lar, Ne Köksal, ne de ötekiler...

Taksi ücretini arkadaşları vermeğe kalkınca

«— Yooook» dedi. «Elini cebine atanın elini kırarım!»

Şaşılar :

«— Peki n'olacak?»

O, şişkin cüzdanını pantolonunun arka cebinden çıkarmıştı bile. Şoföre

«— Nedir borcum arkadaş? İkiyüz elli mi? Al sana üçyüz elli!»

Bir yüzlük de bahşiş vermişti.

«— Tamam mı?»

«— Tamam âbi. Allah bin bin bereket versin!»

Kulağına eğildi şoförün

«— Memlekete gidince anlat!»

«— Ayıp ettin âbi, tâbi...»

Ama şoför arabayı gazlayınca «Ağaç dayı!» diye geçirdi. «Ayı oğlu ayı!»

Peki ama nerdeydi o tüller, yaşmaklar ardında, kudretten sürmeli gözleriyle salına salına dolaşan güvercin g g sl  sütbeyaz kadınlar? Vaktiyle aĝa çocuklarından dinlediĝi İstanbul bu deĝildi. Bu İstanbul sinemalarda g rd ĝ  İstanbulla benziyordu. İstanbul sinemalarda g rd ĝ  İstanbul'sa fostu, havaydı, cıvaydı.

Ama ayıplarlar diye açıklamadı bunları.

O geceyi büyük bir Tepebaşı otelinde geçirdiler.

Ertesi gün, en çok da ertesi gece... arkadaşları İstanbullu biliyorlardı. İçlerinde doĝma büyüme İstanbul'lu olanlar da vardı. Bir hafta içinde ne Adalar'ı kaldı, ne Kadıköy' , Boĝaz'ı, Yenikapı'sı, Kumkapı'sı. Nereye gittilerse kimseye el attırmamış, hesabı o görmüştü.

Hele Beyoĝlu pavyonlarından birinde bin sekiz yüz liralık bir hesabı arkadaşlarından biri görünce, tepesi atmış, garşona emretmişti

«— Geri ver sahibine o parayı!»

Masada sarılı, siyahlı, yeşilli, mavili kadınlar vardı. Bu konuşma tarzı, hesabı veren arkadaşına da koymuştu

«— Niye? Niye ama?»

«— Benim olduĝum masada kimse hesap ödeyemez!»

Masada allı, yeşilli, siyahlı, mavili kadınlar.

«—  derse ne olur?»

«— Kan  ıkar!»

Ah o masadaki allı, yeşilli, mavili, siyahlı kadınlar. Onlar olmasa akılı başından gitmeyecek, arkadaşının «—  ıksın, görelim bakalım!»ına bozulmayacak, bozulmayınca kafasına iskemleyi patlatmayacak, patlatmayınca da karakolluk, mahkemelik, ordan da hapishanelik olmayacaktı.

Tevkifane koĝuřlarından birinde anlatıyordu

«— şişede durduĝu gibi durmuyor ki birader! Babadan, dededen gördük az buçuk, az buçuk da kendimizde var tabii. Huyum kurusun, bir yere gidildi

mi, illâki hesabı ben görmeliyim. Görmedim mi, kan tepeme sıçrar!»

Ardından sesleniyordu cezaevi çaycısına

«— Oğlum, arkadaşlara çay getir benden!»

Çay, kahve, yemek, tekrar çay, tekrar kahve, tekrar yemek. Gün geldi paralar suyunu çekti. Çekince de postayı kesmek zorunda kaldı. O zamana kadar kavuk sallayanlar çevresinden birer ikişer ayrıldılar.

Ayrılanların ardından atıp tutmağa başladı

«— E, dünya, kahpe dünya işte. Elinde olursa herkes etrafında pervane. Yok mu? Nankörler çeker çeker giderler!»

Bütün bu sözler büyüye, genişleye, şişe, yayıldı cezaevinin alaca karanlık dehlizleriyle rutubet kokan koğuşlarına. Sahiplerini buldu.

«— Yaa» dendi, «demek bize nankör dedi?»

Çevrede dolaşan, hem oraya hem buraya lâf getirip götüren ayaklı gazetelere iş düşmüştü :

«— Daha neler diyor âbi, desem şerefsizim şişlersin!»

Sonra da bu yana geliyorlardı :

«— İneğin biri, nankör dediğini hemen yetiştirmiş. Falanca sana fena bozuluyor. Dikkatli ol!»

Binlerce lirayı su gibi harcamış pavyonda kelleyle iskemle vurmuş adamdı. Ekmeğini yiyen nankörlerden mi korkacaktı?

«— Git söyle ağzıkaralara... bıçaklarını, tabanca-
larını, toplarını tüfeklerini çeksin gelsinler!»

Birinde de ekleyiverdi

«— Çekip gelmezlerse analarının donu başlarına!»

Karşılaşma alaca karanlık dehlizlerden birinde oldu. «Nankör» denilen

«— Dur bakalım» dedi, «Ne demişsin?»

«— Ne demişim?»

«— Nankör demişsin!»

Sözünü geri alacak, tükürdüğünü yalayacaklardan değildi.

«— Dedim» dedi. «Değil misin?»

Şimşek gibi bir yumruk. Gözlerini ceza evi revirinde açtığı zaman dünya dönüyordu. Ertesi, daha ertesi günler de şöyle böyle. Taburcu oldu. Yeni bir dayak, yeniden revir. Gene dönen dünya. Gene taburculuk...

Yağmur yemiş ispinoza dönmüştü. Üç ay sonra tahliye edildiği zaman «Tığ-ı teber, şâh-ı velâyet», yâni meteliksizdi.

Karnı da bir açtı ki!

Yolu üzerinde birden dört, beş yaşlarında bir çocuk. Elinde yarım simit. Evet, biliyordu, çok haysiyetsizce bir şey olacaktı ama, ne çıkardı! Zamanında avuç dolusu bahşişler ödemiş, itin köpeğin karnını doyurmuş, nankörler beslemişti. Sağa baktı, sola baktı. Görünürlerden kimseler yoktu. Çocuğun elindeki yarım simiti kaptı, tabanları kaldırdı.

Çocuk ardından sadece baktı; ağlamadı bile.

PEÇETE

Salata, bonfile, şiş, kadınbudu köfte, gene salata, bonfile, şiş, kadınbudu köfte, pilâv, komposto... bıkmış usanmıştı. Hele mide ülserinden kıvranıp duran lokanta sahibinin dırdırı!

Hayata hiç de böyle başlamamıştı. Yani dünyaya garson olarak gelmemiş, o da pek çokları gibi zarif iskarpinler, yepyeni elbiseler, palto, pardesü ve daha önemlisi, pırıl pırıl oyuncaklarıyla komşu çocuklarını çatlatmıştı. Kimse inanmıyordu oysa. Bir gün söze «Beybam» diye başlayınca garson arkadaşları katıla katıla gülmüşlerdi. O zaman tepesi atmış, açmıştı ağzını

«— Ulan kayartolar benim beybam sizinkiler gibi dişbudak değil, bey'di, beyefendiydi! İnek gibi ne gülüyorsunuz? Yalan mı söylüyoruz?»

Bu sefer kasıklarını bastıra bastıra başlamışlardı gülmeğe.

Sıkılıyordu artık. Şuradan ara sıra kurtulup canını tenhalara atsa, bekâr arkadaşları gibi arada yakın

il, ya da ilçelere gidebilse, onlar gibi kravat takıp garsonluk dışında insanlığını yaşasa!

O hafta hiç hesapta olmayan bir şey Komşu fırıncı

— Ulan Rıza — dedi —. Bana bak...

Karşı esnaf kahvesinde az şekerlilerini fırıncının ikrâm ettiği Sipahi sigaralarıyla höpürdetiyorlardı. Şakadan

— Ulan deme ulan!

— Boşver de dinle Masraflar benden, bul iki eli yüzü düzgün motor karı, çekip gidelim Ada'ya mı olur, başka bir yere mi... Ha?

Bütün sıkıntısı lâhzada siliniverdi

— Oldu — dedi.

— Tamam mı?

O andan sonra, yani fırıncının mangırlarıyla gidecekleri eğlence kararıyla benliğinde dehşetli bir değişme oldu. Kafası hep bununla meşgul, evde dalgın, dükkânda dalgındı. Daha çok da müşterilere karşı. Başta eski müşteriler, lokantacı, şef - garson, garsonlar şaşıyorlardı Rıza'nın dalgınlığına. Oysa, kafasındakilerle mutlu, çevresine dikkat bile etmiyordu.

— Rıza, hani benim bonfile?

— Rıza oğlum, ne dalgınlık bu? Bizim kuruyu uyuttun...

— Rıza...

— Rıza...

— Rıza...

Nihayet, lokantadan tanıdığı, eli yüzü düzgün motor karıları ayarlamış, fırıncı falan, Boğaz'da hayli temiz ve kibar bir balık lokantasına uzanmışlardı. Yol-
da

— Bana bakın çocuklar — dedi—. Lokantada rol keseceğim. Dalgama taş atmayın olmaz mı?

Merakla sordular

— Ne yapacaksın?

— Görürsünüz. Yalnız, beni bozmayın!

Herkeste bir merak başlamıştı. Ne yapacaktı?

Ama ne olursa olsun bozmayacaklardı.

Harman, Sipahi sigaralarıyla lokantaya girildi. Kalıp kıyafeti yerinde olan Garson Rıza önde, elleri arkasında, asık yüzüyle önemli bir kişi halindeydi. Sağındaki masalara baktı, soldakilere.. Beğenmediyse de, kadere rıza göstererek masalardan birine isteksizlikle geçti. Hemen oturmadı. Koşup gelen garsonlara

— Değiştirin şu örtüleri! — diye emretti.

Örtüler tertemizdi oysa. Hatta kolalı. Ama «kalandor müşterinin» öylesine tesirinde kalıvermişlerdi ki, şip - şak her şeyleri değiştirdiler.

Şef - garson

— Başka bir emriniz var mı beyefendi?

Bakmadan

— Liste — dedi—. Listeniz yok mu?

Gene koşuşulup liste getirildi

— Buyurun beyefendi!

O, masaya geçip kurulmuştu. Listeyi olanca azametiyle aldı, uzun uzun inceledikten sonra

— Yahu — dedi arkadaşlarına —, balık balık balık.. bıktık. Değil mi? Yalnız istakozla rakı içsek... ha?

Fırıncı gülmenmek için kendini zor tutuyordu. «— Ulan amma da atıyor be hergele... Sahiden büyük adamlık yakışıyor kayartoya!»

İçkiler, mezeler söylendi. Söylendi ama, başta Sef - garson, öteki garsonlar falan, garson Rıza'nın gerçekten «Müdür bey»liğine inanmışlardı.

İçkiler içilir, karınlar doyurulurken tatlı bir konuşma da başlamıştı. Fırıncı

— Peki — dedi—, bu büyük adam jestlerini nasıl yapıyorsun? Büyük adam sözlerini nereden bilip uyduruyorsun?

Biri sarışın, öteki hafif esmer iki motor da sanki «Beyefendi»lerin «Hanımefendileri»ydiler.

Sarışın

— Sahi nasıl? — diye üsteledi.

Esmer

— Seni tanımasam, ben bile inanacaktım Müdür beyliğine...

Garson Rıza iskemlesinin arkalığına yaslandı. Sigarasından deriinin bir duman aldı, dumanı havaya üfledi. Bütün bu davranışları tamı tamına bir «Büyük adam, Müdür bey» kokuyordu. Sonra anlattı Canım, anasının karnından garson doğmamıştı ya! Babası iriyarı, göbekli bir avukattı. Büyük büyük memuriyetlerde bulunmuştu. Rıza da babasının hık demiş burundan düşmüştü. Sonra, babasından çok duymuştu büyük adam lakırtılarını. Şimdi kullanıyordu işte!

— İsterseniz — dedi —, buranın patronunu ayağıma getirip azarlayayım?

«— Peki, azarla haydi...» falan denilmesine meydan kalmadı. Rıza çatalını tabağa sinirli sinirli vurmağa başlamıştı bile. Garsonların hemen ardından Şef-garson da koşarak geldi

— Buyurun beyefendi!

O, yani Garson Rıza, inadına çattığı kalın kaşlarıyla

— Bana buranın sahibini çağır! — dedi.

Koştular.

Lokanta sahibi de tıpkı tıpkısına Garson Rıza kalıbındaydı. O da en az Rıza kadar «Büyük adam - Müdür bey» kokuyordu. Gene de, gerçek bir büyük adam, gerçek bir «Müdür bey»in karşısındaymışçasına ezilip büzülmeğe başlamıştı.

Rıza, lokanta sahibine bakmadan

— Servisten memnun olmadım — dedi —. Sonraaa... nedir bu peçetenin halli?

Yeni ütülenmiş kar gibi peçeteyi patronun suratına fırlatmış, adamın kafasını allak bullak etmişti. O kadar ki, suratına fırlatılan peçetenin gerçekten kirli olup olmadığını bile kontrol etmek aklına gelmemişti.

— Garsonlar, ah garsonlar beyefendi... — diye kekelerken, Rıza yeniden parladı

— Benim muhatabım garsonlar değil sizsiniz! Alttarafı garson parçası. Kuyruğundan tutar atar, yerine iyilerini alırsınız!

Patron kekeledi

— Hakkı - âliniz var efendim...

Garson Rıza yeni bir Sipahi'yi ağzına götürürken, Patron, nikel çakmağını saygıyla çıkarıp çaktı ve Rıza'nın sigarasını aynı saygıyla yaktı.

SARHOŞ

Mosmor göğün altında ıslak damları, trolleybüs, otobüs, dolmuşları, şemsiyeli şemsiyesiz insanlarıyla İstanbul şehri kül renkli bir can sıkıntısı halinde somurttukça somurtuyor. Ortalık vıcık vıcık. Derken inceden inceye, deydiği yeri yakan elif elif bir kar. (Eskilerden Nevres bey amca böyle havalar için Mevsim-i şitâ'nın ekmeli mükemmeli, der, çilingir sofrasını kurdururdu. Apartmanının sımsıkı camları ardından lâpa lâpa kara karşı vişneli dondurma yer, ya da hizmetçi kıza, karı çiğnenmemiş yerinden billur bardağa doldurtup, üzerine cıvık pekmez, olmazsa gül şurubu döktürür, çalakaşık girişirdi.)

Benim de canım bu tükürsen donan havada memleket havası çekmişti. Serde güneylilik var. Acısı çok çiyköfte, sumakla oğulmuş bol sovanlı çıtır çıtır kızarmış şiş kebabı, humus denen tahinle döğülmüş nohut ezmesi kurarak daldım Sirkeci'deki kebapevinden birine. Daldım a, içeri henüz adımımı atmış, boş bir masa aranırken

— Vay, hemşerim!

Kalın siyah çerçeveli gözlüğüyle uzakta şöyle bir tanıdığım dazlak kafalı biri. Hemşeri miyiz, değil mi bildiğim de yok.

Ayağa fırlamış, kebabevi müşterilerini bize baktırıp duruyor, sarhoş ağzı ver yansın gidiyordu

— Nerelerdesin yahu? İnsan arar sorar Şu diyar-ı gurbette bir hemşerimiz olacaktı, der. Memlekette olsa boşver, önemli değil. Ama bunun burası İstanbul be yahu! Bin ananın doğurduğu burda. Kaldı ki biz...

Yıllarca aynı sınıfta, aynı sırada okumuşuz. Sonra lise bitmiş, İstanbul'a üniversiteye gelmişiz. O zamanların İstanbul'u ve üniversitesi... böyle mi? Üniversitelilik ve üniversite arkadaşlığı başkaymış. Nasıl hatırlamazmışım Şehzadebaşı, Vezneciler kıraathanelerindeki poker, remi partilerimizi? Ya sırasına göre, Urfalılar, Antepliler, Maraslılarla ettiğimiz kavgalar!

Yanıliyordu, anlıyordum ama, öylesine sarhoştuk ki, dalgasına taş atmamaya karar verdim. Beni herhalde birine benzetmişti.

Bir ara masamıza gelen garsonu kolundan tuttu:

— Bu var ya bu? — diye beni gösterdi —. Kırk yıllık hemşerim ki, canımdan çok severim. Lâkin o? Allahsızın biri!

Bana döndü

— Ne oldu oğlum? Yoksa seninde mi burnun büyüdü?

Hayretle sordum

— Benim mi?

— Senin tabi.

— Niçin?

— Ne bileyim? Mebus filan olmuşsundur belki..

Gözlüğünün ardında, sarhoş, çipil gözleriyle kıs kıs gülüyordu esprisine. Uzatmamak, suyuna gitmek gerekiyordu. Ben buraya onu dinlemeğe değil, acı acı çiğköfteyle kebab yemeğe, bir de kendi kendim-

le sohbeta gelmiştim. Üstelemezsem konuşur konuşur bıkalırdı.

Çiyköftemi, kebabımı filan söyledim. O, anlatıyordu habire. Sözleri kulağıma giriyor mu, girmeden geri dönüp kebabevinin alkol kokulu cıgara dumanlı havasında uçuıyor niuydu?

Bir ara

— Sen beni dinlemiyorsun ha imanım! — dedi.

Usulen yapıştırdım :

— Ben mi? Ayıp ettin!

— Ayıbı mayıbı yok. Ben hassa adamım arkadaş. Beni sen değıil senin şahın küçümseyemez! Ben bugüne bugün koskoca Milletvekilliğini tepmiş bir insanım. Aç gözünü beri bak!

Gerçek bile olsa bana neydi?

Oysa çipil gözlerini yüzüme dikmiş, Milletvekilliğini reddedişinin üzerimdeki etkisini öğrenmek istiyor gibiyd.

— Huyumu bilirsin — dedi bir ara —. Feleğe minnetim var mı?

Farkında değıildim.

Kendisi cevapladı

— Yok! neden? Çünkü feleğe minnetim yok da ondan!

— ?

— Partilerden birine girdim belle. Ne istiyecek parti benden? Disiplin. Bense cendereye giremem, bilirsin. Giremeyince, haydi Milletvekilliğinden istifa. İstifa bir şey değıil, sonra?

— ?

— Sonrası ne olacak? Ha? Cevap ver : Ne olacak sonrası?

Sordum

— Ne olur?

— Ne mi olur? Tuuu... bilmiyorsun ne olacağını demek?

— ?

— İnsan, sonrasının ne olacağını bilmez mi? Dı-

şarıda iş bulamam iş! — Beni gine uzun uzun göz-
den geçirdi, sonra — Koskoca bir milletevekilliğini
tepmiş birine kim, hangi müessesede iş vermek ce-
saretini kendinde bulabilir?

Çiyköf temle kebabım gelmişti. Atıştıрмаğa başla-
dım.

Boyuna kaba kaba geyiriyordu

— Gerçi — diye ardını getirdi —. Memlekette
epey siyasî, ilmî, felsefî makale, etüd, fıkra, roman,
tiyatro piyesi yazdık amma, burası İstanbul, Bab-ı âli!
Türkiye'nin bütün anasının gözleri burda. Evel Allah
hiç birinden korkum yok, kemiğimi kemirtmem ya,
gine de... — Sesini kıstı, eğildi hafifçe — Sen ya-
bancım değilsin. Muharrirliğe boşver, şöyle gazete-
ler mi olur, matbaalar mı... bir muhasebecilik mi
olur, muhasebeci yardımcılığı mı... çakıyorsun ya?

Mesele anlaşılmıştı

— Boşta mısın?

— Ben mi? Ayıp ettin. Benim gibi adamı boşta
bırakırlar mı? Çalışıyorum. Çalışıyorum ya, huyumu
bilirsin, feleğe minnetim var mı? Sonra, benim gibi
Milletvekilliğine aftos piyos geçmiş birine şef olmak
kolay mı? Sen bana bir iş bul, ben dairede alhâm
çıkarp, şefin kafasıdır diye yazı makinesini.....

Sinirleri fırlak, kupkuru elleri dikkatime çarptı
birden. Bu sinirli, kupkuru, iskelet eller kaabil değil
kocaman yazı makinesini kavrayıp kaldıramazdı!

SİGARA

Hiç beklemediğim anda karşıma çıkıverdi

— Ooo... Merhaba!

Kısacık boyu, acı yeşil ama cıvıl cıvıl gözleri, gerçek bir müslümanınkine özenmişçesine halim selim duruşu.

— Merhaba! — dedim.

Dedim ama, bir yerlerden yuvarlanmamak için sımsıkı tutunuveren biri gibi telâşlandım. Oysa, olan olmuş, geçen geçmişti. Yıllarca önce biz lisenin küçük sınıfındayken, o sonlardaydı. Bir sinema artisti kadar yakışıklı edebiyat öğretmeninin gözbebeği olduğu okulca bilinirdi. Milli günlerde eline geçirdiği herhangi bir kürsüye fırlayıp, kafiyele kırıbaç gibi şaklayan «Hamasî» şiirlerle kalabalıkları coşturur, her yeni çıkan şiir, hikâye, romanları okula ilk o getirirdi. Bodler'den, Şirazlı Sâdi, Mısırlı Niyazi'lere varanadək dünyanın en ünlü şairlerini onun dilinden tanı-mıştık daha çok. Şurda burda «Arap - Arnavut» karması bir Türk milliyetçisi olduğuy-le öğündüğü kula-

ğımıza çalınmıştı. Arapların eski uygarlıklarıyla Arnavut inadı, yani iradesinin karışımı bir Türk, bir Türk milliyetçisi.

Ben futbolu okul eğitimine değişmiştim. Oysa silinip gitmişti karanlıklarım. Zaman zaman çakan bir şimşek gibi haberlerini alıyordum. Gazeteci, Dışişlerinde görevli, ünlü politikacıların Avrupa, Amerika gezilerinde resmi görevler

Gene böyle. bir gün gene şimşek gibi çakmıştı: İki dirhem bir çekirdek. Taralı saçlar, stil pabuçlar, sanırım kupon kumaştan kostüm, yeşil kırmızı desenli ipek çoraplarıyla asorti ipek kravat.

— Vay, merhaba!

— Merhaba. Bu ne şıklık?

— Sorma. Anlatacaklarım var sana. Şurda bir yerlerde ikişer kadeh atalım...

Koluma girmiş, onun «Şurda, bir yerlerde ikişer kadeh atalım» deyiverdiği birinci sınıfın da üstünde lükst lokantadaki hesabı karşılayacak parasının olup olmadığını düşünmemiştim. Böylesine şık, böylesine başarılı biri bana cüzdan çıkarttırır mıydı hiç?

Ünlü, çok ünlü, ama gerçekten çok çok ünlü bir otelin turistik barına sokmuştu beni. Bir night klub olmalıydı. Kamufle ışıkların altında afallamış, sakallı yüzüm, kılıksızlığımdan utanmıştım.

— Neden bu kadar lüks bir yere geldik sanki?

— Karışma!

— İyi ama...

— Sirkeci meyhanelerinden başka kafa çekecek yerler de var bu dünyada. İstemesini bilmezsen Hüda vermez. O ancak istemesini bilenlere karşı bonkördür. Hem sana ne? Misafirim değil misin?

Viskiler viskileri, onca yıllık yaşamımda tadını ilk tattığım mezeler mezeleri kovlamış, hesabın belki de yüzleri geçmekte olduğunu korkuyla düşünmüş, az öteki masalarda rujları, ojeleri, farları, zarif davranışlarıyla arada kafa kafaya veriveren, cıgara dumanları yüklü kahkahalarıyla ortalığı çınlatan allı, ye-

silli, mavili, sarılılardan ikisini masamıza dâvet edivermişti. Kalkıp savuşamaz, hiç olmazsa ne yaptığını olsun soramazdım. Ayıptı. Keçenin dört ucunu kapıp koyuvermekten başka çarem yoktu. Öyle yapmıştım. O, mavilisiyle kucak kucağa, alkol ve cigara dumanlarının denizi içinde melodilere ayak uydururken, bende sarılımin yumuşacık eli avuçlarımda, herhalde birkaç yüzü çoktan aşmış hesabı düşünüyordum. Ya geceyi kadınlarla geçirmek isterse? Ya geçirirsek? Ya hesabı ödemededen savuşursa?

Viskimi yudumlayıp, avuçlarımdaki eli okşamaktan başka yapacağım yoktu. Sakalıma, kılıksızlığıma karşın sarılım beni pek beğendiğini söylemiş, sıkıntımın nedenini sormuştu. Bir şeyler uydurmuştum. Acımış görünmüştü. İşimi, bu geceden sonra başka gecelerimizi de paylaşıp paylaşamayacağımızı, onu beğenip beğenmediğimi sormuştu. Ne haddimeydi beğenmemek? Kartımı almıştı. Hele kartımın üstüne attırdığı imzamı pek beğenmişti. Sonra gece yarısını bilmem kaç gece maviliyle sarılıyı değişmiştik. Viskiler gene viskileri kovalamış, sabaha karşı maviliyle çekilmiştik odamıza. Bir de uyanmıştım ki yanımda ne mavili, ne de arkadaşım la sarılı. Peki hesap? Zarif garsonlar hesabın arkadaşımca ödendiğini, işinin çok acele olduğunu, sabahın köründe uçakla Lizbon'a mı, Barselona'ya mı ne gittiğini, selâm bıraktığını söylemişlerdi. Ancak öğleden sonra gidebilmişim işime. Şefimde surat bir karış, akşam imzalayıp sarılı kadına verdiğim kartımı önüme atmış, «Bir daha böyle lâübaliliklerin tekrarlanmamasını, cebimde param yoksa eğlenmeğe hakkım olmadığını» söylemiş, bin iki yüz liralık borcumun hesabıma geçirildiğini, aydan aya maaşımdan kesilerek «İtfa olunacağını» belirtmişti.

Aylar değil, belki de yıllar geçmişti aradan. İşte gene karşılaşmıştık hiç beklemediğim anda :
— Ooo... merhaba!

Merhabasını almadım, yalnız, sordum

— Bu akşam beni nereye dâvet edeceksin?

Üzerinde durmadı

— Geçti artık bütün bunlar... sana bin iki yüz tıra borcum var, aklımda. İlk fırsatta, hemen. Belki haberin yok. Ben artık senin tanıdığın o eski ben değilim. Üç otuz parayla ama namusumla yaşamağa kesinlikle karar verdim. Neden birtakım dostları müşkül durumlara sokayım? Yazık değil mi? Sonra, değer mi can yakmağa? Anneme teslim oldum, bana arlı, namuslu, helâl süt emmiş bir aile kızı bulacak. Hemen evlenip dünya evine gireceğim. Tabii çocuk... Azizim gayet iyi anlıyorum ki namus, şeref, haysiyyet ve vekar her şeyin üstündedir. Namussuz, şerefsiz yaşamaktansa... ha?

— ?

— Büyük bir şirketin, ama çok büyük bir şirketin Umum müdürlüğüne kayırdı arkadaşlar sağolsunlar Onlara da söz verdim, bütün hafiflikler sona erdi artık. Şimdi herkes elbirliğiyle beni doğru yola sokmağa çalışıyor. Tabii bu şereften mahrum kalmak istemezsin. Dinle beni Sana bin iki yüz de önceden borçluyum, eder iki bin iki yüz. İstersen iki bin iki yüz, hayır hayır, üç bin iki yüz, ya da yuvarlak hesap dört bin liralık bir bono vereyim. Çünkü artık malûm ya? Beni yehi kararımdan hiç kimse döndüremez!

— ?

— Senden alacağım bin lirayla güzel bir takım elbise, iskarpin, kravat falan. Malûm ya, yeni evlilik. kız tarafına karşı tırıl gözükmemek...

— Haklısın ama...

Sözümü kesti

— Canım malûm senin de durumun... bin olmazsa beş yüz de olabilir!

— Valla beş yüz de...

— Beş yüz mü dedim? Üç yüz? İki yüz? Ne varsa yanında. Malûm ya?

— Üç yüz de, iki yüz de maalesef...

Durdu, düşündü, ölçtü biçti. Birden

Dur dur — dedi —. Bir tek yüzlük de işimi görür. Kendimi Ankara'ya attım mı, para diye meselem kalmaz. Biliyorsun, Ankara'da bizim Nejat var, 54 Nejat Sağlam; ithalâtçı. Korkunç servetinin lüksü içinde yüzüyor ama, bilirsin ben böylelerine zerrece değer vermem. Mamafi köprüyü geçene kadar ver şu yüzlüğü!

— Yüzlük de yok.

Kızdı

— Canım elli de olabilir, hatta yirmi beş...

— ?

— On?

— ?

— Beş?

— ?

— İkibuçuk?

Deriin bir iç geçirdikten sonra

— Anlaşıldı anlaşıldı — dedi —. Ver bir cigara da dumanı doğru çıksın!

KURT

Yandan bakıldı mı, tıpa tıp besili bir kurda benziyordu!

Cadde üzerindeki ufacık esnaf kahvesinin tam karşısındaki köşede dikiliyordu. Yuvarlak besili başı, kırpık kırçıl bıyığı, şakaklara doğru kırışmış kuvvetli siyah saçları...

Evet evet, kurda benziyordu, tıpa tıp hem de!

Bir un çuvalı sıkılığındaki gövdesine oturmuş kuyruğu gri ceketini belliydi ki iyi bir terzi elinden çıkmıştı ama, yıpranmıştı bir hayli. Pantolonu da öyle. İskeletleri sivri burunlu, zarif şeylerdi. Pantolonunun paçaları bir zamanlar çok iyi giyinmeyi huy edinmiş bir insanın pantolon paçalarıydı. Ne uzun, ne kısa, ne geniş, ne dar.

Sonradan dükkânı olduğunu öğrendiğim köşe başındaki ufacık bakkaliesinin önünde, ilikli ceketini, hemen hemen her zaman önünde kavuşuk elleriyle bir müslüman teslimliği içinde dolaşıyor, arada genç, güzel kadınlara değışse bile, hemen herkese karşı

saygıyla bakıyor, onu selâmlayanların selâmlarına, yerlere kadar eğilerek karşılık veriyordu.

Kimdi? Neydi? Neyin nesiydi? Bilmiyordum. Bilmiyordum ama, artık çok gerilerde kalmış eski esnaf olgunluğunun tarih yaprakları arasından fırlayıp çıkmış bir örneğini verdiği kuşku yoktu. Eski esnaf örneği derken, kırk yılın ardında kalmış yılları kasdediyorum. Babamla çarşıya çıkardık. O, esnafça sevildiğini sanan bir büyük memur. Ben sol yanında, kısa pantolonlu oğlu. Elimde, artık sepet mi, zembil mi? Çünkü file yoktu o yıllarda henüz. Çarşı içine inerdik. Esnaf, sağdan soldan, tıpkı tıpkısına şu kurda benzeyen adam gibi selâmlarlardı babamı. Babam hallerini hatırlarını sorar, onlar bunu minnetle karşılarlar, etin, ekmeğin, karazeytin, peynir, fasulye, yağ, bal'ın en iyisini verirlerdi.

Bu adam da tıpkı tıpkısına onlardan biriydi işte.

Daha dikkatle göz hapsine almıştım. Bunu kendisine asla sezdirmemeğe çalışıyordum. Çünkü kurt gözleri bir tilki kurnazlığıyla çevreyi öylesine kolaçan ediyordu ki!

Bütün dikkatime karşılık gine de birkaç sefer karşılaştı bakışlarımız. Her karşılaşışta beni de engin sempatisinin içine almağa fırsat kolladı. Gülümsüyordu. Kimim, neyim? Bilmediği için, sadece gülümsüyor, kimliğim, ne'liğim üzerine bir kanıya varmağa çalışıyordu. Bunu işte o göz hapsine almağa başladığım sıra anladım.

Gelip geçenleri yerlere kadar selâmlamasından bana bir eski esnaf izlenimi veren adam. her haliyle bir Allah adamı olduğu belli, kırpık sakallı birini yerlere kadar eğilip selâmladıktan sonra doğruldu. Hocafendi bilmiyorum ne dedi, onun karşılığı iri iri şu oldu

— Allah ömr-ü muazzezlerini müzdât eylesin efendim! — Ve makineli tüfek gibi ardını getirdi — Ellerinizi öperim. Nasıllar yengemler? Çocuklar? Oh oh oh. Allah daha iyi etsin. Sağ olun, var olun...

Gine hocayı yerlere kadar eğilerek selâmladı, doğruldu.

Tam bu sırada genç, güzel bir kadın geçiyordu. Kurt gözleri parlayarak hocafendi'yi unuttu. Adeta yaianarak baktı kadına. O bakışıyle, tam bir hovârda, dün akşam kimbilir hangi pavyonda, ne biçim konso-matrislerle geçirdiği şampanyalı dakikaların adamı oluvermişti.

Birden gözlerimiz tam karşılaşacaktı ki, kaçırı-verdim

Elleri önünde kavuşuk, köşe başındaki bakkali-yesinin önünde kendi kendine gitti geldi, geldi gitti, belki de kendi kendisi ile bir söhbete dalmış, dünya silinmişti ki, biri :

— Merhaba omuzdaş! — dedi.

Kurt, daldığı âlemden uyandı âdeta.

— Vay — dedi —, kırk babalı... nerye ulan?

Şimdi de tamı tamına bir kırdı - kaçtı oluvermiş-ti. Ayağındaki sivri burunlu iskarpinler iskarpinlikten çıkmış, Çeşmemeydanlı bir eski tulumbacının yeme-nisine benzemişti.

— Kırk babalı deme, bozulurum!

Tamı tamına bir bıçkın salınışıyle sokuldu :

— Bozulsan n'olur Keşanlı?

— Keşanlı sözüne kızmam ben!

— O senin dediğin lânga'da biter!

— İyi ya. Beyoğlu Balıkpazarında tekini üç iki-buçukluğa satıyorlar. Beğenemedin mi?

— Boşver. İşler nasıl?

— Yaş.

— Kocakarı yaşıyor mu kocakarı?

— Sen sağ ol!

— Yapmaa?

— Geçen sonbaharda haydi hoşça kalın, anna-dın mı?

—

—

Birden göz göze geldik, bakışlarımızı kaçırma-

dım. Zaten çakıyor olmalıydı onu göz hapsine aldığı-
ğımı. Güldü. Yanıma yaklaştı azıcık. Beni kırk yıldır
tanırmışçasına

— Arkadaş iyi esnaftır — dedi —. Lâzımsa elin-
de temiz mallar var!

Elimde olmayarak güldüm. Bunu beklermişçesi-
ne iyice sokuldu

— Geçim dünyası be âbiciğim — dedi —. Ne ya-
parsın? Geçineceğiz! — Kahvenin alçak iskemlele-
rinden birini kaptı, altına tam bir bitirim işi, çek-
ti —. Gidene paşam, gelene ağam. Aaaaah ah benim
eski günlerim... Kunduracıydım Beyoğlunda ama, ne
kunduracı... Beyoğlu'nun en palikarya mağazalarına
ayakkabı, mokasen, zenne işleri verirdim. Verirdim
dedimse hani kendim elimi bilem sürmezdim. İma-
lâthanem vardı. Tamam beş çift işçim çalışırdı. Ben?
Gezerdim. Nerenin rakısı iyi? Falan yerin. Haaydi
ben orda. Nerde güzel karı var? Şurda. Hooop ben
orda. Çal, söyle, söylet, vur kır yat kalk. Sonunda
baktım Adem baba olacağız, mektep ettim atölyeyi,
açtım şu bakkaliyeyi ama, horoz ölür gözü çöplükte
kalırmış... — Önümüzden kıvıra kıvıra geçmekte
olan bir kadını işaret etti —. Bak bak, defransiyele
bak karıda.

Yiyecek gibi bakıyordu kadına kurt gözleriyle.
Kadın çekip gittikten sonra bakışlarını toparlardı

— Defransiyel kıyak ama — dedi —. Çamurluk-
lar lâçka!

Birden bir beyefendi

— Merhaba Sadık bey!

Bizimki fırladı alçak iskemlesinden

— Merhabaa beyim efendim. Sağ olun efendim
beyim...

— Nasıl? Sabah keyfi mi?

— Sayenizde ne yapalım beyefendiciğim? Ma-
nafi hârika nargilelerimiz var. Çayımız da Tahran'-
dır. Buyurmaz mısınız?

«Beyefendi» bilek saatına baktı

— Vakit yok. Başka zaman. Hoşça kal!

Bizimki gene kırıla döküle :

— İzzi devletle beyefendiciğim, sağ olun, var olun!

Adam bütün bunlarla mağrur, cızır cızır, kasıla kasıla uzaklaşırken bizimki hep vardakosta, hep afili iskemleyi altına çekti :

— Deyyus — dedi gidenin ardından —. Karı motor, kızlar uçak. Kendi de...

— Merhaba Sadık bey!

Sözü yarıda kalmıştı :

— Merhaba canım kardeşim. Buyursana!

— İşim var. Sağ ol!

Bir el hareketi, gidenin ardından :

— Taş arabası — dedi —. Şu demindenberi gelip geçenler arasında bir tane namuslusunu hatırlamıyorum. Bırak karılarının kızlarının motor, uçak oluşunu, her biri deyyusun teki! Irz, namus düşmanı, dedikoduçu dürzüler... — Sonra omzuyle omzumu elirtti — : Gelen yavruya bak yavruya!

BİRİSİ

O an kimbilir ne düşünüyordum?
Uzun, upuzun boyuyla karşıma dikildi
— Geldi! — dedi.

Kimdi, neydi? Gelen kimdi?
Hayretler içinde baktım
— Kim geldi?

— Bahri — dedi —. Bizim Bahri!
— Kim sizin Bahri?

Bir adım geri çekildi, ellerini arkasına koydu.
utanılacak bir soru sormuşum da, bu sorum beni yer-
lere geçirebilirmişçesine

— Bizim Bahri kim mi? Tanımıyor musun? Hadi
yahu sen de. Nasıl tanımazsın? Bahri yahu Bahri!
Hani kardeşim diye değil, lâkin kaleminden kan dam-
lar!

Konuşuyor, konuşuyor, konuşuyordu.

Bense sadece dinliyordum. «Minare kırığı» de-
nilen gerçekten uzun boylu, bu upuzun boyun üze-

rinde «Limon» kafa, kenarlarını farelerin kemirmiş olabileceğini düşündüren ince, uzun burun, kıyıları belki de öfkeden kırış kırış ufacık gözler, kocaman ağız...

İkide birde elinin tersiyle göğsümü dürterek konuşuyordu :

— Sümerbank'ı parmağında oynatırdı! Sen iyisini bilirsin...

Sizi temin ederim sevgili okuycular, siz biliyorsanız, ben de biliyorum; kardeşi Bahri'nin, koskoca Sümerbank'ı parmağında oynattığını yani.

— Kardeşim yahu, kardeşim be! Hani kardeşim diye değil, lâkin rahmetli peder onu iyi okutmuştu. Bana, sana, ötekine benzemez. Öyle kocaman kocaman kitapları var ki, görsen aklın şaşar!

Aklından zoru olabileceğini ilk planda düşünüyordum ama, gene de «Sakin beni bir yerlerden tanıyor da ben mi unuttum?» gibilerden geçirmedim değil. Hani insan tuhaftır, siz unutmuş olabilirsiniz, o, çok yıllar önce tanıştığınız bir hemşeri, hatta sıkı bir ahabab çocuğudur da sizi geçmiş yıllara karşın unutmamıştır. Çünkü başka türlü olamaz diye düşünmekten kendinizi alamazsınız hiç olmazsa bir an. Buna da sebep, «Hani kardeşim diye değil, lâkin rahmetli peder onu iyi okutmuştu. Bana, sana, ona, ötekine benzemez... Öyle kocaman kocaman kitapları var ki, görsen aklın şaşar» sözleri. Onu, ötekini, berikini bilmem, adam beni gayet iyi tanıyor olmalı ki, kardeşi Bahri'nin kitaplarını görsem aklımın şaşacağını yakından, kesinlikle biliyordu.

— Benim kardeşim... benim kardeşim yahu! Sahiden kaleminden kan damlar! Bu Sümerbank'takilerin topunun Allahını şaşırtacak! Niye güldün? şaşırtamaz mı yani? Sen Bahri'nin kim olduğunu bilmiyor musun da gülüyorsun?

Tuhaf bir öfke içinde değişmiş, kıpkırmızı kesili-vermişti.

— Bilmez olur muyum? demek zorunda kaldım.

Şişmesi durdu, sonra eski halini aldı

— Hele öyle de. Yoksa Bahri be, Bahri be, Bahri!
— Sordu — Bahri oyuna gelir mi?

İpin ucunu koyuvermiştim

— Gelir mi hiç?

— Hı hı... iplik, bez stokundaki falsoları bir'de buldu şerefsizim. İşinden attırdılar. Niye? Bizim memlekete açık göz akı evvel insanlar yaramaz da ondan... Amma umum müdürün iyi bir ahbabının bacanağı var, Ankara'da, bildiğin gibi değil. Büyük memur, esaslı kodaman yanı. Herifte bir göbek var, Diyarbakır karpuzu. Belindeki kayış zor tutuyor. İşte, bu umum müdür ahbabının yanındaki evlâtlığın dedesi tarafından yeğenin kocası, söz vermiş!

— ?

— Çok değil, on gün, on gün sonra göreceksin, herif işe el atı, Bahri topuna tenekeyi bağlatacak!

Ellerini gene arkasında bağlayıp sordu

— Deveden büyük ne var?

— Fil — dedim.

Teatral bir jestle ellerini öyle bir havaya kaldırıp

— Bravoo! — dedi ki, korkup geriledim —. Bravoo. İşte ben seni bunun için severim. Sen de zekisin. Zeki olmasan deveden büyük ne varı bir'de bilemezdin! Öyle eşşekler varki, deveden büyük ne var dersin? İnek der. Bayram haftası dersin yüzüne pel pel bakar. Halbuki, bayram haftası deyince mangal tahtasını yapıştırır akı evvel olan!

Yanımızdan ufak tefek bir adamcağız geçiyordu. Kolundan tutuverince, adam korktu.

Bizimki, bana söylediği gibi ona da

— Geldi! — dedi.

Adam tıpkı tıpkı benim gibi hayretler içinde baktı upuzun adama

— Kim?

— Bahri!

— Bahri mi?

— Bahri, kardeşim. Tanımadın mı?

— Yoo...

— Nasıl tanımazsın yahu? Memleket çocuğu. Yedi yaşında basıp gitti Avrupa'lara, Amerika'lara, otuzunda geldi!

Beni işaret etti

— Bu iyisini bilir, kaleminden kan damlar! — Bana döndü — Öyle değil mi?

Çaresiz

— Öyle — dedim.

Coştu

— Ya, bu bizi, bizim ailemizi iyi tanır. Bahri nasıl daktilo yazar?

— Rüzgâr gibi!

— Kitapları kitapları? Kitapları nasıl?

— Deryâ!

Yoldan geçmekte olan üçüncü birini çevirmişti. Ona da Bahri'nin geldiği müjdesini verdikten sonra tanık olarak bizi göstermiş sormuştu

— Bunlar iyisini bilir Bizim Bahri'yi anlatın buna Bahri'yi! — Sonra da ikimizi kollarımızdan adama doğru çekti — Bunlar iyisini bilirler Bizim Bahri'nin kaleminden kan damlar mı damlamaz mı?

Bizim «Damlar», ya da «Damlamaz», hatta hatta «Damlar ya da damlamaz bize ne?» dememize kalmadı, üçüncü adam dikildi

— Bana ne senin Bahri'nden, Ali'nden, Hasan'ından be!

Çekip gidecekti ki, koştu, kolundan yakaladı

— Bana bak... senin bu hareketinden hakaret çıkar ama?

Adam kolunu hırsıyla çekti

— Ne sayarsan say birader!

— Ne sayarsam sayayım mı?

Fakat şaşılacak şey, birden yelkenleri indirdi

— Doğru — dedi bize bakarak. Çok doğru! — Bir an durdu, hiç tanımadığı adamı bize öğmeğe baş-

İadı — Bu var ya bu? Tanımazsınız, şerefsizim bir uçları Saray-ı Hümayun'a dayanır. Bir dedesi vardı..

Adam çekti gitti gülerək. Aklından zoru olduğunu anlamıştı besbelli. Adam köşeyi tam dönerken, bize yaklaştı. Sır verircesine

— Enayi — dedi, uçları Saray-ı Hümayun'a dayanır dedim diye keyiflendi. Hangi Saray-ı Hümâyun? Anası o biçimdi, babası da deyyusun biri!

MEZARTAŞI

Bir baltaya sap olabilmek için ne gerekliyse hep-sine baş vurdu : Torpil, tavsiye, şu bu.

İş pek de önemli sayılmayabilirdi. Diyelim ki banka memurları, «Altıtarafı otobüslerde kontrollük..» der geçerlerdi ama, elinde ortaokul diploması bile bulunmayan biri için otobüslerde kontrollük de bir şeydi, hem de adamakıllı önemli bir şey! Üstelik, akrabalarından pek çoğu önemli işler başındaydılar. Kimi hariciyeci, kimi doktor, kimi bilmem ne bakan-lığında, kimi mühendis...

Peki, o?

O, kahvelerde akrabalarıyla öğünmekten öteye geçemeyen bir «boş gezenin boş kalfası». Denebilir ki, madem bu kadar yakını iri iri insanlar... Ne diye onn da uygun bir iş peylemiyorlar da kahvelerde ka-fın şişirmeğe bırakıyorlar? Bulsunlar iyi kötü bir iş, oksunlar. Ağzını kapasınlar ya!

Hayır. Adamımız gelemmez böyle şeylere. Halli, molla, ya da büyük büyük memuriyetlerdeki akra-

balalarına tenezzül etmez! Okuyamaması önemli değil
Onlar okumuşlar da ne olmuştur? Akıl ne yaşta, ne
de memuriyettedir onca. Akıl, baştadır başta!

Bu yüzden kahvede çokluk

— Kalk lan zırtapoz! — derlerdi —. Sen de bizim gibi, ortaokul'dan pasaportunu almış fasaryanın birisin. Numara yapmasana!

Küplere binerdi

— Ben... ben...

Karşısına dikilirlerdi

— Sen, evet, sen n'olmuş?

— Benim dedem paşaydı paşa!

Semt bitirimlerinden hergele bir otobüs biletçisi bir gün dikilivermişti karşısına

— Benim dedem ya, benim dedem? Benim dedemin ucunun nereye dayandığını biliyor musun?

Hayretler içinde, birazcık da şaşkın

— Yoo..

— Benim dedemin bir ucu Peygamber'e dayanır be aval. Peygamber soyundanım ben Peygamber!

Büsbütün şaşalamıştı

— Hangi Peygamber?

— Adem aleyhisselâm!

Kahve kahkahadan kırılmış geçmiş. paşa torunu renge girerek, köpürmüştü

— Ben.. ben... benim dedim...

Arkasını sıvazlamışlardı

— Boşver mezar taşıyla öğrenmeğe de kendine bak!

O günden sonra kendine bakmağa karar vermişti. Şimdiye kadar önem vermediği akrabalarına sokulacak ne yapıp yapacak bir baltaya sap olup, görünecekti onlara. Görünecekti ya, Orta'yı bile bitirememiş, ukalâ bir akrabaya ne yapılabilirdi? Hiç. Lis-yi falan bitirmiş olsa haydi neyse. Bilmem hangi Bakanlıkta ki hatırlı memur «ortayı bitirmemiş yeğeni-me iş» diyemezdi. Doktor amıca aynı, mühendis dayı oğlu aynı. Onun için, gayret dayıya değil, kendine

düşmüştü. Anlıyordu. Bir baltaya sap olduktan sonra yalnız kahvedekilere değil, ona arka olmayan uzak, yakın akrabalarla, akraba çocuklarına, daha sonra da kahvede, en çok sağ kaşına yıktığı kasketiyle mağrur otobüs biletçisi arkadaşına gösterecekti. Hem de asıl ona gösterecekti. Çünkü bulduğu iş, otobüslerde kontrollüktü. En çok da arkadaşının biletçilik yaptığı otobüsü kontrol edecek, arkadaşlık falan takmayacak, karşısına dikili dikliverecekti :

«— Ver bakayım kontrol kâğıdını!»

Biraz gecikti mi, açacaktı ağzını yumacaktı gözünü. Arkadaş markadaş. Bakmayacaktı gözünün yaşına. Sonra otobüs kontrolleri yalnız biletçilere değil, kanun ve nizamla aykırı davranışlarından dolayı yolculara da bağırabilirlerdi. Ama o daha çok, en yakın arkadaşı biletçi Erol'a bağırarak, ufak bir yüz eğrisi karşısında da hemen raporunu düzenleyip sepetletmenin yoluna bakacaktı ki, kahvede :

«— İt atar gibi attım işletmeden!» diye öğüt-bilsin.

Bütün bunlar iyiydi, hoştu ama, iyi, hoş olmayan, bu otobüs kontrollüğüne hemen alınıvermemesiydi. Kendinden başka en az ikiyüze yakın istekli vardı. Bunların arasında başarı kazanmak, deveye hendek atlatmaktan güçtü. Şayet o anda gözüne biletçi arkadaşları ilışmeseydi vazgeçecekti sınava girmekten. Fakat iş işten geçmiş, o da onu görmüş, merak, daha çok da alayla yanına gelmişti bile :

— Ne o? Hayrola? Yoksa kontrollük imtihanına mı gireceksin?

Saklayamamıştı.

— Valla beni tanırsın. Bizim akrabalar daha önemli işlerden bahsetmişler anneme ama, boşverdim. Benim kendimden başka Allaha bile minnetim yok!

Şakacı arkadaş gülmüştü :

— İyi ama...

İşgillenmişti hemen :

— Ne iyi ama'sı?

— İkiyüz kişi arasında imtihanı kazanmak zor!

— Beni tanıımıyorsun galiba?

— Tanıdığım için zor diyorum...

Tepesi atmıştı

— Bana bak!

— Bakıyorum...

— Ben bu imtihanı kazanıp, senin ve senin gibilerin başınıza belâ olacağım anladın mı?

— Cart kaba kâat!

Öfkeden eli ayağı titreyerek sınavın yapıldığı salona gitmişti. İkiyüz kişi... bunların aralarında elbette çeşitli lise mezunu da vardı. Vardı ama, bir sefer ok yaydan çıkmış, arkadaşının suratına tükürmüştü. Tükürüğünü ölse yalamayacağına göre, sınava girecek, kazanamazsa bir yalan uyduracaktı.

Sınava girdi. Sorular onu aşırıyordu. Sağına baktı, soluna baktı. Sonra da boş kâğıdını götürüp verdi, çıktı. Şimdi ne olacaktı? Şu biletçi hergelesi durumu kahveye yayacak, ondan sonra da kahve dolusu ineğin matrağından kurtulabilirsen kurtul. Olacaktı bu, çaresiz olacak, matrağa alınacaktı!

Sıkıntıdan patlıyarak kendini rasgele bir otobüse attı. Başta otobüsün ince bıyıklı biletçisi, herkese kızırıyordu. Kendini beğenmiş, pis insaniardı topu da. Şu kravatlı, yanındaki kalantor, onun yanındaki gerçekten yakışıklı ama her halinden kendini beğenmişliği besbelli genç, onun yanındaki kısa boylu tıkız...

Dalmıştı. Omuzunun dürtülmesiyle kendine geldi. Baktı : Kasketi sol kaşına yıkılı bir bilet kontrolcusu!

Tepesi attı.

— Ne var?

— Biletler kontrol diyorum. duymuyor musunuz?

— Hayır, kulağım sağır...

— Yıkatin o halde!

— Yaa, demek yıkatmam lâzım? Bilmiyordum..

Kontrol :

— Biletinizi lütfen, — dedi.

Almamıştı ki. Almamıştı ama, şu ciğeri iki para etmez kontrolün karşısında madara mı olacaktı? Attı

— Biletçiniz vermedi..

Kontrol uzatmadı. Biletçiye bilet vermesini söyledi. Biletçi nereye gideceğini sordu. «— Zeyrek...» dedi tükürürcesine. Kontrol

— Okumanız yazmanız yok galiba? diye sordu. Deli olacaktı

— Benim? Benim ha? Nereden anladınız? Yahut nereden hüküm verdiniz?

— Bu otobüs Zeyrek'ten geçmez de...

Fena yakalanmıştı. Artık kaçacak yeri yoktu. Yoktu ama gene de altta kalmamalıydı :

— Bana bak, dedi.

— Ne var?

— Benim kim olduğumu biliyor musun?

— Başbakan filân olmıyasınız sakın?

Otobüs bir durakta durmuştu. Açılan kapıdan inerken

— Alttarafı beş kuruşluk kontrolsun be! dedi.

Uzaklaşan otobüs sanki bıyık altından gülerek nanik yapıyordu.

HAKARET

Üç arkadaşılar. Mevsim bahar, Kalkan mevsimi, vakt-i kerahet de gelmiş, yani güneş tatlı tatlı devrilmiş. «Bir yandan rakımızı içer, bir yandan kalkan tavarlarımızı yer, bir yandan da konuşuruz» diye hesap etmişlerdi.

Öylece yapmak üzere bir balık lokantasına girip, denize bakan pencere önündeki masalardan birine yerleştiler. Herşey hemen hemen içlerinden geçtiğindeydi Kalkanlar taze, rakı dinlenmiş, meyhane kuytu, sakin. Hele az sonra da masa donanıp, ardından da taze taze tüterek kalkan tavaları gelince iyice mutlu buldular kendilerini. Gerçi her üçü de az gelirliliğin binbir derdiyle dertliydi ya, o an, o ancık mutlu olmanın, mutluymuşluğun tadına varmaktan başkasını düşünmüyorlardı.

İçlerine buz atılmış rakı kadehleri kalktı, tokuştu, yudumlandı. Yeşil salatalara çatallar uzatılırken, hiç tanımadıkları bir ses ve yüz

— Merhabaa... âfiyet olsun!

Ellerinde olmayarak dönüp baktılar adama. Akı çok kırçıl saçları alâbrus kesilmiş, avurtları çökük, hafifçe sakallı, kaşları da bir hayli kırışmış bir baş ama, beden hiç de bu yaşlı gösteren başa göre değil. Adeta pehlivan bedeni.

Tanımamalarına rağmen selâmını aldılar.

Adam yandaki masaya geçti. Elindeki siyah taneli tespihle oynayarak, üç arkadaşın masasına gözlemlerini dikti. Üç arkadaşın konuşmalarına vermişti kendini. Güldüler mi, gülüyor, ciddileştiler mi ciddileşiyordu. Yanına gelen garsona bir duble rakı söyleyip savdı. Sonra gine kaptırdı kendini üç arkadaşın masasına, masadaki sohbete.

Üç arkadaş'tan biri birden gördü adamın onlarla ilgilendiğini. Arkadaşlarına haber verecekti ki, adam, elindeki kadehi kaldırdı :

— Şerefe!

Öbür iki arkadaş dönüp arkaya baktılar. Sonra bakiştılar birbirleriyle : Nerden tanışıyorlardı?

Üzerinde durmadılar. İçinden öyle gelmiş tamamıyla yabancı biri olabilirdi. Adamın kalkan kadehi-ne karşılık verdiler :

— Şerefe...

Tamam. Herşey burada, tadında bitmeliydi ya! Hayır. Adam rakısını yudumlamadan :

— Şerefiniz vaar olsun — dedi.

Karşılık alamayınca kalktı masasından, üç arkadaşın masasına geldi, tepelerine dikildi :

— Şerefiniz vaar olsun dedim. Duymadınız mı?

Duymuşlardı duymasına ya, aldırmamışlardı.

İçlerinden biri :

— Duyduk hemşerim duyduk. Senin de şerefin vaar olsun...

Adam bunu baştan savma saymış, kızmıştı. Elindeki kadeh, kıyıdaki iskemlelerden birini çekip aldı, ucuna ilişti :

— Yoo.. beni başınızdan savamazsınız — dedi —. Ben baştan savılacak, arkasından da hırtın biri denilecek insan değilim!

Üç arkadaş donmuşlardı.

Oysa gittikçe öfkelenerek ver yansın ediyordu

— Ben, bugüne bugün yedi buçuk milyon liralık bir sinema inşaatının başına getirilmek istendiği halde bunu reddeden biriyim!

İyi ama, üç arkadaş neydi?

Adamsa şaşılmasını, hayranlık duyulmasını, bir şeyler sorulmasını istiyor, bekliyordu. Sorulmayıp hayretler içinde sadece bakılmasına da içerledi

— Yedi buçuk milyon liralık sinema inşaatı diyorum anlamıyor musunuz?

Üç arkadaşın da tepesi atmıştı artık. Biri

— Bize ne — dedi.

O, yani yabancı, elinde kadeh, oturduğu yerden ayağa fırladı çıldırmışçasına :

— Size mi ne?

Üçlerden ikincisi

— Öyle ya, bize ne?

— Size ne haa? Vay vay.. vay insanlık vay!

— ?

— ?

—?

— Demek yedi milyonluk inşaatla yani böyle bir inşaatın sahibine hayır diyen bir insan sizin nazarınızda havayla cıva ha? — Elindeki rakı kadehini üç arkadaşın masasına bıraktı — Peki, size böyle bir teklif olsaydı.. bütün inşaatın hafriyat yapımı size emanet edilseydi. Daha açıkcası, elinizde milyonlar.. ha? — Yine cevap alamayınca ellerini arkasında bağladı — Cevap verin cevap!

—?

— Şapkalarınızı havaya atar, çiftetelli oynardınız şerefsizim. Hem çiftetelli oynar, hem de makas Allah makas! — Kadehini aldı, masasına geçti. Az

önce kalktığı iskemlesine yeniden oturdu. Bir cigara yaktı sinirli sinirli. Dünyanın öfkeyle salıverirken kendi kendine söyleniyordu — : Enayiler. Ulan benim yerimde olsanız Allahın cebinden peygamberi çalardınız be!

—!

— Pis herifler. Kendilerini bir bok sanıyorlar boyunlarına birer medeniyet yuları takmakla. Ulan biz onun nicelerini taktık da şimdi de söküp attık!

—?

— Kalkan tavası.. pöh.. levrekten aşağısını ağzıma koymazdım!

Üç arkadaş, adamın deli olması ihtimaline karşı susuyorlar, söylenip söylenip bıkağını sanıyorlardı ama, adam susacaklardan değildi. Susuldukça çenesi açılıyordu:

— Duydunuz mu?

Yine cevap alamayınca iskemlesinden ikinci sefer fırlayıp, elindeki rakı kadehiyle tepelerine dikildi:

— Duydunuz mu diyorum!

—?

— Duydunuz mu diyorum ulan, hırtlar!

—?

— Enayi pilakileri!

—?

— Bostan korkulukları!

—?

— Hıyarlar!

—?

Elindeki dolu kadehi tepesine hırsla dikti; sonra:

— Başa bakın, — dedi —. Sizin bu sükûtunuzdan hakaret çıkar. Ben küfürüne bile önem verilmeyen budalanın biri miyim yani?

Bahar, kalkan mevsimi, vakt-i kerahat, güneşin tatlı tatlı devrilmesi, buzlu rakılar, taze kalkan kokusu yüklü buğu şu bu zehir olmuştu. Adam ya deliy-

di, ya da tahrik ediyordu. Kalkıp iki tokat atsalar ortalık karışacak, karakolluk olacaktı. En iyisi susmak, sonuna kadar susmaktı.

O

— Cevap versenize ulan eşşoğlu eşşekler, ben küfrüne bile önem verilmeyecek budala mıyım?

Yine cevap alamayınca, ağlayacak kadar hırslı, elindeki boş kadehi masaya âdeta fırlatıp, söylenecek çaktı gitti. Az sonra bir polisle geldi. Üç arkadaşı göstererek:

— Bu adamlardan davacıyım —, dedi —, Bana hakaret ettiler!

TEKLİF Mİ VAR?

Nerde, ne zaman, nasıl tanıştık? Kim tanıştırdı? Dostluğumuz nerede başladı? «Dost» muyuz? Velhasıl hiç bilmiyorum ya, o biliyor olmalı. Bir ses kalabalığı halinde geldi:

— Vay efendim, sultanım.. nerelerdesin yahu? Kaç vakittir hasret kaldık güzel yüzünüze, tatlı sesi-nize, sohbetinize...

Nerde, ne zaman, nasıl tanıştık? Kim tanıştırdı? Dostluğumuz nerede başladı? «Dost» muyuz? Düşü-ne durayım ben, o hiç durmamamacasına, habire, ala-bildiğine:

— ... İnsan kendini bu kadar aratır mı canım? Ne hakkın var blrader. Hiç aklına gelmem mi? Kırk yılın başı, bir Selim olacaktı bizim demez misin? İn-san bu kadar vefasız olur mu Cemâl'ciğim?

Günlerden salıydı, mevsim eylül sonları, İstik-lâl caddesindeydik. O, gözlerinin akına kadar kıp-kırmızıydı. Bütün bunları biliyorum da, adımın Ce-mâl olduğundan haberim yok.

— Ben Cemâl değilim!

Diyecek oldum, tınmadı bile:

— Öyleyse Sedat'sın!

— Sedat da değilim.

Yüzüme şeş-beş ama, dikkatle baktıktan sonra:

— Anladım — dedi —. Nuri'sin!

Ne Cemâl, ne Sedat, ne de Nuri'ydim. Oysa dayatıyordu:

— Aaaah Nuri ah. İnsan bu kadar vefasız olur mu? Beni nasıl unutursun? Seninle CHP. için az mı döğüşmüştük. DP. nin VC. lileriyle?

Deli olmak işten değil:

— Yanılıyorsunuz. Ben hayatımda CHP. nin semtine uğramadım!

Durdu, düşündü:

— Haa — dedi —. Pardon. Öyle ya, sen haki-katen CHP. nin semtine uğramadın. Dur dur... CHP liyiz mi dedim? Yanlış! Canım evlâdım, sen hiç CHP. li olur musun? DP. liydik de CHP. ye karşı olan hıncımızı VC. de bileyorduk, tamam. Şimdi oldu. Gel, gel şuraya girelim de def'i gam eyleyelim sultanım!

Ben daha «Yahu ben ne DP. liydim, ne de VC. ye girdim. Bırak kolumu, ben politikayla uğraşmam. Beni benzetiyorsun!» demeğe kalmadı, kolumdan tuttu, Degüstasyona soktu:

— Gel gel gel... Bak burada da bizim gibi eski DP li VC. liler var!

Bir de kuvvetli! Kurtulabilirsen kurtul!

Herifin aklından zoru olmalı diye geçiriyorum ki, Degüstasyonun ağır başlı, hafifçe loş havasını gene yava yava çınılattı:

— Vay efendim, sultanım.. nerelerdesin yahu? Kaç vakittir hasret kaldık güzel yüzüne, tatlı sesinize, sohbetinize... — Elimden çekti —: Gel, gel buraya. Beyefendiyi tanıdın mı?

— Yooo...

— Nasıl tanımazsın yahu? Koyu CHP. lilerendir!

Adam da benim gibi şaşkın:

— Yoo — dedi —. Ben CHP. li değilim!

Beriki hiç bozmadan:

— Canım DP. diyecektim, dilim kaydı... — dedi —. Gel, beyefendinin masasına sığıniverelim...

İskemleyi çekip oturdu. Ben ayakta, şaşkın, ne yapacağımı bilmeden bakıyorum. Adam ufak tefek, geniş omuzlu, tepe saçları dökük, hayretler içinde bakıyor o da...

— ...Beyefendi çok bonkördürler. DP. deyken, hani o devir bu milletin bir daha bulamayacağı, göremeyeceği bir altın devriydi ya, neyse... İşte o günlerde beyefendiyle Eminönü VC. ocağına bir girdik...

Adam:

— Yanlış yanlış — dedi —, ağzını peçetesiyle silerek. Ben CHP. li olmadığım gibi, DP. li de olmadım. Hele VC. ye asla girmedim. Sonra sizinle...

Sözünü kesti hemen:

— O halde MP. li olacaksınız. Osman Bölükbaşı, aaah Bölükbaşı. Ne adam birader... Ama biz!... Biz adam olmayız!... Garsooon!

Adamın yeniden itirazına vakit bırakmadan adamı bana övmeğe başladı:

— Tanımazsın beyefendiyi, çok bonkördür, çok civanmerttir. Hayri hasenatı sever. Babaları da, büyük babaları da tıpkı beyefendi gibiydiler. Nur içinde yatsınlar. Eeeh, balık bilmezse hâlik bilir değil mi canımın içi?

Adam elindeki çatalı bıçağı bırakmıştı.

Garson geldi.

Bizimki:

— Ne içelim? — diye bana sorduktan sonra, ıdama döndü —: Siz niçin birşeyler içmiyorsunuz?

Adam kibarca:

— Öğleyin içmek mutadım değil — dedi.

— Canım evlâdım, doğru. Mutâdları değildir. Hay babalarıyla bey dedeleri de öğleyin içmezlerdi...

Garsona:

— Beyefendiyi tanır mısınız?.. — dedi —. Tanı-

mazsın. Sizden iyi olmasın, bu devirde çamla çırayla aransa bulunmaz. Öğleyin ağızlarına içkinin damlasını bile koymazlar ama, benim hatırım için.. Benim hatırım için zehir bile içer. Çünkü babam bey babasının can ciğer arkadaşıydı... Bize gelince... Haydi... Bir Yeni Rakı! Roka salatası, beğendili kebab, sonra da ızgara mızgara... — Beni de unutmuyordu —: Canım evlâdım, sen ne yiyeceksin?

Battı balık yan giderdi, varsın inceldiği yerden kopsun hesabı:

— Bana da Macar gulâş — dedim.

O bütün bunlarla ilgili değil, boyuna laf öğütüyordu:

—... Haa bize gelince, aramızdaki samimiyeti anlatsın işte. Hani yüzü diye değil, arkasından da daima methü senalarını etmişimdir. — Beni işaret etti — Bilir! Hatta az önce buraya girmeden beyefendiden bahsetmedim mi? Canım evlâdım oradadır şimdi, öğleleri içki almazlar ama benim hatırım için zehir bile içerler demedim mi?

— Bilmem!

— Nasıl bilmezsin yavrum? — Ona — Bu var ya bu? Ah bunu yakından tanısanız... Sizden iyi olmasın, dünyada... Hani siz olmasanız, ondan iyi insan yoktur ve bir daha da gelmez diye kalıbımı basabilirim! — Bana döndü, şahadet parmağını tatlı bir tehditle sallayarak —:

— Seni seniii... — dedi —. Sen adam olsan kendi meziyetlerini benden daha iyi bilirsin ama, değilsin. — Ona döndü — Bilmez efendim, bilmez! O kadar söyledim, canım evlâdım dedim, devlet malı deniz, yemiyen domuz. Aç gözünü. Hayır. Pis bir direnişle namusluluk tasladı. Tasladı dedimse, hakikaten namusludur! Her kılm ki değil der, alnını karışlarım. Buna, sana dil uzatanların vay haline. Siz benim canciğer dostlarımsınız. Yavrularım benim, evlâtlarım, kardeşlerim... Şurda kaç günlük ömrümüz kaldı? Bu dünya fani bir dünya. Şair ne demiş? «İç bâde

güzel sev var ise akl-ü şuurun/Dünya var imiş, yâ ki yok olmuş, ne umurun!» Efendim Yahya Kemâl merhum, sağ olsun, büyük şairdi. Bu mısraları birgün Boğaz'da demlenirken bendenizin yanında yazmışlardı. Eeeh dünya... Garson oğlum!

Garson, içki ve mezelerle geldi

— Buyurun!

Bizimki ufak tefek adamı işaret ederek:

— Bak beyefendiye — dedi —. Sigara aldıracaklar!

«Beyefendi» hayretle baktı:

— Ben mi?

Beriki pişkin:

— Sen, tabii sen canım evlâdım. Bana da bir Harman aldıriver...

— İyi ama ben sigara içmem ki...

— Bıraktın mı? İçerdin...

— Hayatımda ağzıma koymamışımdır!

— Doğru, paşa dedelerinden nasihatlıdır.. Garson, beyefendiden parasını sonra alırsın, yahut en iyisi masraf pusulasına ilâve edersin, benim Harman'ı... Ne diyordum, sigaranın kanserle yakın alâkasından bahsediliyor. İçmemekte haklısınız ve isabet ediyorsunuz! — Gözleri birden lokanta kapısına gitti, çarpıldı sanki bir an. Nerdeyse masanın altına saklanacak. Başını öne eğerek, alçak sesle —: Şu gelen çam yarması var ya, aman dikkat edin. Bunun kadar alçak, bunun kadar namussuz, bunun kadar rezil yoktur bu yer yüzünde. Hem biliyor musunuz? Bunun karısını da, kızlarını da, baldızını da, hatta kaynanasını da bizim Hidayet...

Kapıdan giren adam gerçekten iri yarı biriydi. Elleri arkasında, lokantayı gözden geçirdikten sonra masalardan birine geçip tam oturacaktı ki, bizimkine gözünü ilâşerek masamıza geldi. Elleri arkasında:

— Ulan ne geziyorsun sen burda? — dedi —. Ha? Palavracı!

O, yani bizimki derhal ayağa fırladı :

— Vay, âbiciğim, canım evlâdım benim. Gel, buyur, bak sana kimleri tanıştıracayım... Garson, iskemle ver beyefendiye!

Garson koşup geledursun, bizimki hemencecik bir iskemle kaptı, ikram etti:

— Buyur aslanım, bir tanem buyur. Yahu güzel yüzüne, tatlı sohbetine hasret kaldık. Nerelerdesin? Garson, beyefendiye bak! Tabîî rakı içeceksin değil mi?

İriyarı adam masaya eğilerek, göz kırttı:

— Hesap kimden hesap?

Bizimki:

— Sana ne birader — dedi —. Sana ne?.. Masa-mıza geldin, hoş geldin sefa geldin. Hesap bende veya bey kardeşlerimde, teklif mi var? Bunlar benim, en az senin kadar yakınım, sevgililerimdir... — İriyarı adamı işaret etti —: Çok can adamdır. Hani beni bir gün görmese duramaz...

— Seni mi? — diyecek oldu iriyarı adam.

Bizimki hemen sözü kaptı:

— Kendisi eski pehlivanlardandır. Bir hanımı var, dünya ahret hemşirem olsun, eteğinde namaz kıl!... Kızları, yavrularım, hele muhterem kayııval-deleri... — Tekrar seslendi —: Garsooon, oğlum baksana!...

ÜÇ ONLUK

— Ama, dedi, vallahi kızım!

Büyük kentin çok büyük ana caddesinden sağa sapan daracık bir sokak aşağılara inilirken birden sola sapılıyordu. Üçüncü apartmanın bodrum katında, küçücük bir odaydı. Saçlarının yarısından çoğu ağarmış adam, dindiremediği korkunç bir coşkunluk içindeydi. Oysa evde kırkına basmış karısı, evli kızı, üniversitede oğlu, orta ve ilk'in sınıflarında iki oğlu daha vardı. Bunlardan başka damar sertliği, geçirilmiş enfarktüs, zaman zaman alkol koması, ak ciğerinde du-man mı, leke mı...

— Yaşın da küçük, haberin olsun!

Tırnaklarının özenle düzeltilip kız pembesiyle hafifçe boyanmışlığı, kurt kapanından kurtulmak istencesine odanın koyu griliğini şiddetle tekmeleyen çocuk bacaklarıyla çırpınıyordu.

— Valiahi kızım, billâhi kızım. Yaşım da küçük!

Adam gözlüğünün ardında duvar duymazlığı, ama çıldırılmış bir boğa azgınlığı içindeydi.

— Yirmi diye yalan attımdı sana, gözlerim çık-
sın ki ha!

Duvara vuran gölgeleri altüst olup duruyordu ya, gözlüğünün ardındaki adamın gördüğü yoktu. Sımsıkı kavramıştı, düşünmüyordu, düşünemiyordu bu işin sonunu. Düşünmek, düşünebilmek için duymak gerekti. Duymuyordu ki!

— Vallahi on beşimi yeni bitirdim, billahi yeni bitirdim!

Büyük kentin derinlerden, çok derinlerden geliyordu uğultusu. Duymuyordu bunu da. Oysa özel bir şirketteki masası başında ne de ılımlıydı! Büyük caddelerden birindeki kahvenin camı ardında sokağı seyrederken bir gün böylesine büyük bir kentin ufacık odasında başına gelecekleri söyleseler inanmazdı. Kaldırımından mini etekliler geçirdi çokluk. İçi kaynayarak, birtakım ayıp, müstehcen duylar kaynaşırdı içinde ama bunlardan herhangi birini kabuğu soyulmuş muz gibi kollarının arasına alabileceğini düşünemezdi. Kızı, oğulları, torunu vardı. Kim döner bakar, hele hele kim uyardı ki ona?

— Bana göre hava hoş ama, teyzem... teyzem çok fenadır vallahi! Karışmam, sonra...

Birden acı, çok acı bir çığlık.

Adamın gözlüğü karyoladan uçmuştu, yere. Yaşı yirmi değilde on beşmiş, teyzesi varmış, çok kötüymüş, karışmazmış, sonra ona...

Ağır ağır kendine geldi. Ne birtakım dilekçeleri, ne de hakimlerin şakaya gelmez, sert yüzlerini düşünüyordu. Gazetelere bile yansıtacağı umurunda değildi. Düşünmüyordu ki; düşünemiyordu daha doğrusu. Boşalmış, pörsümüş, aptallaşmış... Kalktı, indi karyoladan.

Yanüstü kıvrılmış, çocuk avuçlarına hıçkırmakta olan kıza baktı. Neden ağlıyordu? Ya da hayır, elbette ağlayacaktı. Ama, şey... on beş mi demişti? Teyzesi! Evet, birşey değil, olabilir.. tek bir elli liracığı vardı cebinde. Kıza verse ona birşey kalmaya-

caktı. Karısı pörsük yüzüyle «Sana getir bir paket akşam gelirken» demişti. Köşe başındaki bakkaldan iki paket cigarayla kibrit alsa bakkal herhalde bozardı elliliği. Kıza, belki de üç onluk sıkıştırırdı. Ya da kendi gibi çocuksu çantasına sokuverirdi. Çocuksuydu çantası. Omuzdan atma. İyi ama, mahkemede derdi ki, o beni aldattı asıl hakim bey. Yoksa bu yaştan sonra ben... oğullarım, kızım, torunlarım... gerçektende aldatmıştı. Yirmi yaşında, feleğin çemberinden geçtiğini sanıyordu. Herkesle giderdi sağa. sola. İnanmazsan sor. Şoför Niyazi: «Bey baba ama kıyaksın ha!» demişti. «At birgün bizim Salih'in garsonyerine, aliver ifadesini!»

Bir cigara yakmak geçti içinden. Yoktu cigarası. Gelirken yolda, tek kibrit çöpüyle yakmıştı. Sonrada buruşturup atmıştı boş paketi bozuk parkelere.

Çıplak belden aşağısıyla ilişti karyolaya.

— Sus, ağlama!

— Ama biliyor musun şimdi...

— Ne şimdi?

— Teyzem!

— Bana, yirmimdeyim demiştin!

— Ne bakıyorsun dediğime?

— Suç benim mi?

— Benim mi?

— Ne senin, ne de benim. Sonra, şey... Elin-den iş gelmez, moruk diyordun...

— Herkes diyordu.

— Nasılmışım?

— Dert!

— Suç benim mi?

— Ne senin, nede benim.

— Ya?

— Senin de, benim de!

— Teyzem?

— Gerçekten de.. asıl suçlu o!

— Neden?

- Göz yumuyordu senin onunla bununla gitme-
ne!
— Ne yapsın?
— Engellerdi oraya buraya gitmeni.
— Nasıl?
— Nasılını bilmem ama, engellerdi. Okula yol-
lardı..
— Neyle?
— Yani paranız mı yoktu?
— Var mı?
— Bilmem.
— Koskoca adamsın. Belki de benden büyük
çocukların var!
— Torunum.
— Ne?
Ufacık elleriyle yüzünü kapadı
— Ayyy..
— Yaa..
— Demek kızın, oğulların, torunun?
— Evet, torunum.
— Peki olacak şimdi?
— Ne olacak?
— Teyzem mahkemeye dayanırsa?
— Bilmem.
—
—

En iyisi, kötü teyzesine duyurmamak. Kızı, oğul-
ları, torunu... Elleri de damar damardı. Yüzü?
Buna mı verirdi hakim karı diye? Ayy.. buraya gelir-
ken yolda rastlayanlar «Babası» diye geçirmiş ola-
caklardı. Bir oğlan, favorileri yanak ortalarına dek
uzamış, acar bir oğlan çaktırmadan «Ek, gel bana!»
demişti. İstese ekebilir. Sevmiyordu ki. Sevdği için
takılmamıştı ki ardına. Ama ötekini de sevmiyordu,
uzun favoriliyi. Hergele mi hergeleydi. Sonra mete-
lik bulunmazdı ceplerinde. Üstelik avuçları çok
sert, kolları çok güçlü oluyordu. Hepsi de ya güreşçi,

ya boksör, ya futbolcu ya da basketçiydiler. Yenikapı, Kumkapı kıyıları salaş meyhanelerin terk edilmiş loşluğu, kıyılarını şıpır şıpır döğen denizin yosun kokusu...

Yer yer yırtık külotunu çıkarmıştı birinde Bakırköy'lü Erol. Ağlamış, «Yaşım küçük» demiş, korkutmuştu. Yuh be, korkutmuştu gencecik, sarışın oğlanda, şu moruk? «Kart eşek!» diye geçirdi. Nefretle baktı «Allah yazdıysa bozsun. Ağzı leş gibi kokuyor. Bütün gece bu kokuyla kollarının arasında ha?»

İçi bulandı, az kalsın karyoladan aşağı tükürecekti.

En iyisi, vereceği üç onluğu alıp... Birinde balıkçı balta olmuştu Kumkapı'da. Bütün bir ellilik çekmişti «Sağlamcı mısın?»

Atmıştı «Sağlamcıyım.»

Adamın elindeki bütün ellilik titremişti. Gözlerinin akları kızartıvermişti birden, canavarlaşmıştı. Rakı kokusu yüklü soluğu ateş değmişçesine yakmıştı çocuk burnunu. Tıpkı tıpkı şu moruk gibi azgın boğalaşmıştı. Hemen de külotuna el atmıştı ki korkmuş: «Kızım kızım» demişti. Buz kesilmişti adamın rakı kokulu soluğu.

- Haydi giyin!
- Sonra?
- Sonra çıkalım. bakkala uğrayalım..
- Ne var bakkalda?
- Para bozduracağım.
- Bana?
- Vereceğim.
- Teyzem?
- İdare edersin.
- Külotumun kanı?
- Çeşmede yıkarsın.
- Nerde kuruturum?
- Uzatma.
- Kilotsuz mu giderim eve?

— Kim ne bilecek?

— Rüzgâr eteklerimi havalandırırsa?

— Elinle tutarsın.

— İyi ama teyzem..

— Ne bilecek?

— Cin o be cin. Ağzımı koklar, ceplerimi araş-

tırır, soyar beni, her yanıma bakar...

— Baksın. Anlamaz ki!

— Kaç para vereceksin?

— İki onluk.

— Az.

— Ya?

— Üç onluk ver hiç olmazsa. Onu sütyenimin

içinde saklarım kendime, yirmisini koca karıya...

— İyi ya, glyln, çikalıml

— Uykum var.

— Akşam yakın. Gece uyursun evde..

—?

—

—!

Köşe başındaki bakkaldan iki paket cigarayla

kibrit almaktan vazgeçti. Karısı bir paket «Sana» is-

temişti. Aldı. Kız

— Bana bir paket Hisar al! -dedi.

Almamazlık edemezdi. Birinci içiyordu kendisi.

Bir Hisar, bir kibrit, bir de Birinci aldı. Eve bir an

önce gitmek isteyen, uyku dolu bir yorgunluk gittik-

çe bastırıyordu.

Yolda «Teyzem ne bilecek?» diye geçirdi. Duy-

sa kıyametleri koparır. Susması için çok para lazım.

Bundaysa nerdeeee?

Adamın, yenleri patlak iskarpinleri ilişti gözüne.

Bütün parası elli liraydı besbelli. Üç onluğunu kendi-

sine vermişti. İki onluğun içinden bir Hisar almıştı,

bir kibrit, bir Birinci, bir de Sana. Belkide elleri boş

giderdi evine. Yarın sabah koskoca adam ne yapar-

dı? Evden çıkarken, en azından bir onluk bırakması

gerekirdi karısına. İlkine birine gidene yirmi beş ku-

ruş. Orta'ya gidene elli, Üniversiteye gidene de en azından bir beşlik vermesi gerekirdi.

Eli sütyenine gitti, üç onluğu çıkarıp birini geri verdi.

Adam gözlüğünün ardında şaşkın

— Ne bu?

— Al.

— Neden?

— Öyle.

— Nasıl yani?

— Uff al işte. Yeter iki onluk. Kafamı da kızdırma!

Aldı

— N'olur?

— Teyzem öyle edepsizdir ki!

Mahalleye girmeden, yolda ayrıldılar. Derinlerde akşam ezanı okunuyordu. Duymadı. Kapkara, camı siyahıydı yüreğinde kızın teyzesi. Ama kız korkardı herhalde dayak yemekten. Açılamazdı. Nereden bilecekti teyzesi?

— Naber moruk?

Durdu: Şoför Niyazi.

— Sağlık dedi.

— Biçimiedin mi?

— Soruyor musun?

Garsonyerin anahtarını uzattı

— Salih'e veriver.

— Kız nasıldı kız?

— Yavru. Ama...

— Ama?

— O biçim işte. Bana gelinceye kadar...

— Demedim miydi? Analarından o biçim doğuyorlar şerefsizim.

Hava İodostan poyraza dönüyordu.

KONGRE

İki dönümlük bir sebze bahçesinin sahibi Arap Dahrik, incecik bacakları üzerinde zorla taşıdığı kocaman göbeğiyle, parti bucak kongresine hazırlanıyordu. Elli beş yıllık yaşamında ilk katılacağı bu kongrenin gururu içindeydi. Bahçeci Dahrik bu gururda yalnız değildi. İki kızı, iki damadı, iki oğlu, alayla torunu da paylaşmaktaydılar aynı gururu. Yalnız karısı... Bahçeci Dahrik'in kırış kırış karısı, hiç bir anlam veremediği bu kongre işine sevinmek mi, yoksa altından bir çapanoğlu çıkması ihtimaline karşı yerinmek mi gerekeceğini kestiremediğinden, çekimsedi. Kongrenin ne olduğunu bilse, kongreye katılacak bir kocaya sahip olmanın gururunu duyardı ele güne karşı ama, kongre neydi?

Tarladaki sıra sıra marulların önünde dikilmekteydi. Havaya baktı. Bulutsuz, masmavi bir gökyüzü.

Aklına birşey gelmişçesine ani bir davranışla topraklı ellerini kara şalvarına silerek, kerpiç barakasının yolunu tuttu.

Kocası yıkanmış, sinek kaydı tıraş olmuş, uzun bıyığını kırpılmış. Şeyh Bedir'in elini öpmeye giderken giydiği temiz pantolonunu bacağına çekmişti. Onu çoktandır bu kadar temiz, taze, heyecanlı gördüğünü hatırlamıyordu.

İyi ama, «Kongre» neydi?

Arapça sordu :

— Ya Dahrik.. Nedir bu kongre?

İriyari Dahrik karısına şöyle bir baktı

— Bilmiyormusun?

Lâ valla, bilmiyorum.

Dahrik alayla güldü

— Amma da cahilmişsin... İnsan kongreyi bilmez mi?

Gelinleriyle damatları, oğuları kızları da güldüler.

Kadın kızdı

— Bilmiyorum ayıp mı? Söyle de belliyek!

Dahrik büyük oğluna

— Söyle de cahil anan bellesin - dedi.

Hakçası büyük oğul da bilmiyordu. Kardeşine döndü

— Sen söyle..

Sanki küçük kardeş biliyor muydu?

— Lâ valla söylemem. Baban sana söyledi! — dedi.

— Bilmiyorum!

Kadın, kocasına döndü

— Oğulların bilmiyor..

Dahrik yutkundu. Fena sıkışmıştı. Çabuk çabuk:

— Ayıp, ayıp dedi. İnsan bilmez mi kongreyi?

Kadın dayattı

— Bilmiyoruz. Söyle de belliyek be!

Doğrucasına Dahrik'in de pek bir fikri yoktu kongre üzerine. Bunca yıllık yaşamı boyunca hiç bir kongre görmemiş, kimseden duyup işitmemişti ki! Elli beş yaşının hiç değilse kırk beş yılını tarla sürmek, tarlayı ekmek, yetişen ürünün toprağını hava-

landırıp, çeşitli poyrazlara karşı turfandalara hasırdan setler yapmak, ürünü toplamak, pazara götürmek, kışın yağmur, yazın güneş altında ürün satılana kadar beklemekten başkasını bilmiyordu. Babası, babasının babası, babasının babasının babası da «Bir konre» nin ne olduğunu bellemeğe vakit bulamamışlar, iri bir şalgam, ya da kocaman bir sakız kabağı kadar Dünya'dan haberli yaşamaktan öteye geçememişlerdi.

Ama bu yıl Dünya birden değişmişti. Onlar her zamankince, iki dönümlük tarlalarıyla uğraşırlarken, Dünya davul sesleri, bayraklarla dalgalanmış, hoparlörler en ıssız köşelere kadar insan seslerini taşımışlardı.

Yıllar, yıllar var ki hiç böyle şeyler olmazdı. Fransızı sürüp çıkardıktan sonra unutmuşlardı böyle şeyleri. Gerçi 29 Ekim bayramları filan da çok eğlenceli geçerdi ama, Dahrik'ler şehre vakit bulamadıkları için, bayramlardan habersiz yaşarlardı.

Sonra seçimler...

Eskiden hiç böyle değildi. Bahçecilerin baş haraçcısı Çeteleci Süleyman çatık kaşlarıyla gelir, elle-rine birer kâğıt tutuşturur, bu kâğıdı partinin sandığı-na atmalarını söylerdi. Herkes gibi Dahrik'lerde kâğıtlarını, söylenen sandığa atar, niçin attıklarını, buna karşılık sandıktan ne çıkacağını bilmezler, merak da etmezlerdi.

Bu yılsa...

Bu yıl sandık üçtü. İstediklerine atabilirlerdi. Keyif onlarındı köy Memet ağasınca ama, Çeteleci Süleyman keyiflerine bırakmamıştı ki?

Sonra... Bu yıl çok önemli bir şey olmuştu. Yüz-yıllar, belki de Dünya kuruldu kurulalı hiç bir postacının uğramadığı köye kanter içinde küfrede ede bir postacı gelmiş, öfkeyle sormuştu

— Bay Dahrik... Kimdir bu Dahrik?

Köyün yalınayaklı bütün çocukları postacıyı büyük bir merakla çevrelemişler, bir postacı görmenin

şaşkınlığı içinde, soruları anlamamışlardı.

Postacı yeniden, daha öfkeyle sormuştu

— Bay Dahrik kim be yahu? Bu köyde mi oturuyor?

Çocuklar Türkçeyi çok az biliyorlardı ama «Dahrik» sözünü anlamışlar, «Bay Dahrik»i yadırgamışlardı.

En çok Türkçe bilenleri :

— Hangi bay Dahrik?

— Bahçeci bay Dahrik..

Bahçeci bay Dahrik de çocukların arasındaydı. Kocaman göbeğiyle meraklı. Çocuklar bakınca çaresiz

— Ben'im — demişti, bahçeci bay Dahrik ben'im!

Postacının uzattığı mektubu almış, evlirmiş çevirmiş...

Torunlarından cin mi cin biri sormuştu

— Dedee?

— Ha?

— Sen bay mısın?

— Valla bilmem oğlum.. Bilmem ya, bu mektup ne mektubu?

Çocuklar da dahil, oradaki hiç kimse okuma yazma bilmiyordu. Yarım saat sonra okuma bilen bir yolcudan öğrendiklerine göre, mektup yeni kurulan partilerden birinin bucak şubesinden geliyor, bay Dahrik'i partinin kongresine davet ediyordu.

Dahrik her şeyi birden hatırlayıvermişti. Bir gün, ama aylar önce yağmurlu bir gün, pazar yerinde Çeteleci Süleyman, bir takım kırıvatlı, eli çantalılarla sokulmuştu yanına. Bu eli çantalıları her zamanki Belediye eli çantalıları değildi. Başka çantalarıydı bunlar Sorup soruşturmağa vakit bırakmadan, Belediye eli çantalıları gibi bir makbuz kesip tutuşturmuşlar, bir takım paralar alıp gitmişlerdi. Dahrik bunu unutmuştu bile. Çeteleci Süleyman'a o kadar çok haraç vermişti ki!

İşte böyle.. bilmeden yazdığı parti, Dahrik'ten

habersiz, seçimleri kazanmış, Dahrik de «İktidar partisi»nin üyesi oluvermişti. Şimdi de kongreye çağırıyorlardı onu.

Bununla beraber, kongre neydi?

Karısı cevap bekliyordu.

Oğulları, kızları, damat, torunları da cevap bekliyorlardı.

Dahrik hiç bir cevap vermeden çıktı gitti.

Kadın kocasının ardından uzun uzun baktı.

Bu «Kongre», ondan saklanacak kadar kötü bir şey miydi?

Marulların yanına döndü.

Herhalde fenaydı ki, kocası, bildiği halde saklamıştı ondan. Demek yılların kuzu Dahrik'i de encâm azmış, gittiği kötü yeri ondan saklamıştı?

Tam bu sırada postacıyla, postacının Bay Dahrik'ini hatırladı. Köyde bu kadar erkek vardı... hangisine «Bay» demişti? Demek kocası «Bay»dı, kendisi de bu «Bay»ın eşi!

Marullarının başına iştahla çömeldi. Her zaman-
kinden çok daha canlı, çok daha sevinç dolu, işe
koyuldu. Sıgınyordu içi içine.. Bay Dahrik'in karı-
sıydı ve bu köyde hiç kimse onun gibi «Bay eşi» de-
ğildi!

Dalmıştı. Çömelip çalıştığı yerde, önüne bir
kadın gölgesi düştü ilkin. Kendine geldi, döndü. Bi-
tişik yarım dönümlük bahçenin yarıcısı dul Fattum.

Sordu

— Ne o kız?

— Kocan nereye gitti?

Dahrik'in eşi ayağa gururla kalktı. Gülümseyerek
baktı dul Fattuma. Nereye gittiğini hemen söyleye-
meyecekti.

Sabırsız Fattum üsteledi

— Ha?

— Ne?

— Kocan diyorum, giyinmiş, kuşanmış nereye
gitti?

Tam zamanıydı, iyice meraklanmıştı kadın, söylemeliydi artık.

Göğsünü gere gere

— Kongreye! — dedi.

Fattum da «Kongre» nin ne olduğunu bilmiyordu.

— Kongre ne kız?

Omuz silkti

— Bilmiyormusun!

— Lâ valla — dedi —. Fattum. Söyle de belliyek!

Dahrik'in karısı düşündü düşündü

— Amma da cahilmişsin — dedi —. İnsan kongrenin ne olduğunu bilmez mi?

Marullarının yanına döndü, çömeldi.

SALYANGOZ

Arkadaşları, inatçılığından, ötürü «Keçi» derlerdi.

Aslına bakılacak olursa inatçı falan değildi. Sa-
dece «Arkadaş» dediği yığınla işsiz güçsüz, boş geze-
nin boş kalfası yanında çok daha gögölü, çok da-
ha bilgiliydi. Yalnız görgülü, yalnız bilgili değil, ka-
fasının gerçekten çalışmasını da buna eklemek ge-
rekti.

— Arkadaşlarından daha iyi düşünüyordu.

— Mezar taşıyla öğrenmeyi sevmem ama, ara-
mızda elbette asalet, bilgi, görgü farkı var. Ben, Âl-i
Osmân'ın en değerli Sadrazamlarından falana men-
subum!

Ne zaman bu türlü konuşmak zorunda bırakılsa,
arkadaşları hemen başlardı

— Ta ta ta, ta ta, taaaaa!

— Dikkaaaaat!

— Nişangâhsız atııııı...

Kızarır, bozarır. Boyun damarı parmak gibi ka-
bara kabara başlardı yeniden :

— Eşşekler, hayvanlar. Ulan gezdiğiniz Antep,
yeddiğiniz pekmez. Ayak takımı. Sizinle herhangi bir

sosyete, bir ne bileyim resepsiyona gidilmez be. Ya çatal düşürürsünüz, ya peçete. Görgüsüz hayvanlar!

Arkadaşları kızmazlardı ama, alayın dozunu artırırılar, dalına ver yansın binerlerdi

— Görgüsüzüz oğlum ne yapalım?

— Senin gibi Sadrazam soyundan gelemedik!

— Haminnen akıllıymış. Paşalarla fingirdeşmiş..

— Ulan sosyete, resepsiyon patırdattığına bakma. Sadece bu kelimeleri duymuş nerden duymuşsa. Cevap ver bakayım Bir resepsiyona nasıl kıyafetle gidilir?

«Keçi» soruya ciddî ciddî sarılırdı :

— Önce resepsiyon kelimesinin ne demek, ne anlama geldiği üzerinde duralım. Resepsiyon...

Sağdan soldan matrak başlardı

— Resepsiyon yenir mi içilir mi?

— Koklanır!

Kahkahalar arasında o, yani Keçi, kıpkırmızı, hat-ta çoğunlukla mosmor kesilerek «Resepsiyon»u anlatmağa çalışır, yaygara öylesine artardıkı, çaresiz :

— Ulan görgüsüzler. Bir dakika zırlıtyı kesin de anlatacaklarımı dinleyin, faydalanın!

Kim dinler? Hele kim faydalanma yoluna gider?

— Ha ha ha haaa...

— Ho ho ho hooo...

— Hi hi hi hiiii...

Fırlayıp kalkar, topuna birden iğrenerek baktıktan sonra kusardı

— Allah'ın insan suretinde yarattığı hayvanlar!

Çekip giderken de ardında hep o «— Ha ha ha, ho ho ho, hi hi hi»lerin şiddetli kahkahalarını bırakırdı. Ama büsbütün darılıp küsmezdi de. O öfkeyle herhangi bir başka kahveye gider, az şekerlisini tıpkı tıpkısına «Bir eski ve ünlü Sadrazam torunu» çalımında söyler, Birinci sigarası çıkarıp yakar, az sonra getirilen kahvesini ona çok yakışan «Mağdur bir asil» edasıyla höpürdetmeğe başlardı.

Gazeteler istediği, beklediği günlerin geliş haberini getirmiyordu bir türlü. Bu haber neydi? Kesinlikle bilmese bile. «O gün» gelecek, Urumeli'nde kalan ecdat mirası hanları, hamamları, çiftlikleri falan ona verilecekti. «O gün», bu gündü işte. Yani Urumeli'deki emvalinin kendisine verilme kanununa imza atacak Devlet reisinin kanunun altına imza attığı gün. Ve gazeteler bu haberin müjdesini iri puntolu manşetlerle vereceklerdi.

Gazetelerde böyle bir havadisi okuduğu andaki sevincinin ne olabileceğini çok düşünmüştü. Çıldırır mıydı acaba? Çıldırmasa bile, bu şimdi «Ha ha ha, ho ho ho, hi hi hi» lerle tefe alan arkadaşlarının tepesine dikilecek : «Gördünüz mü ulan kayartolar?» diyecekti. «Nasılmış? Yalan mıymış benim Sadrazam soyundan olduğum?»

O zaman, o zaman işte keyifle seyredecekti «Kayartolar»ın şaşkınlığını. Ama aldırış etmeyecek, yüzlerine daha fazla vurmayacak. Hemen atlayıp gidecekti Urumeli'ye. Yığınla gayrimenkulünden gereksizleri hemen satıp paraya çevirecek, ondan sonra da «Kayartolar»a tel havalesi, topunu yanına getirecekti. Yenecek, içilecek... vur patlasın çal oynasın gidilecekti.

Gazeteler beklediğini getiredursun... şöyle bir haber okudu o gün gazetelerden birinde : «— KON-YA — (Özel) Fransa'ya ihraç edilmek üzere ilimizden salyangoz istenmiş ve ilk partide kilosu elli kuruştan otuz ton salyangoz toplanmıştır.»

Haberin üzerinde durdu. Bir daha, sonra bir daha okudu. Daha sonra da elli kuruştan otuz ton salyangozun kaç lira ettiğini hesapladı. Bir milyon beşyüz bin kuruş yapıyordu. Bir milyon beşyüz bin kuruş da, on beş bin liraydı. Hiç de kötü para sayılmazdı. Otuz bin kilonun önüne bir sıfır koydu, üçyüz bin kilo. Üçyüz bin kilo elli kuruştan yüzelli bin lira. Sıfırlar çoğaldıkça ele geçecek para da çoğalıyordu. Yüz binlerden milyona, daha sonra da milyonlara çık-

11. Koca Türkiye'nin dağları taşları, bahçeleri, bağları salyangozla doluydu. Toplar, toplatır, vapurlar dolusu sevk eder, milyonlar kazanırdı. Neden olmasın? Salyangozlar hiç kimsenin değildi. İlk zamanlar kendi, karısı, çocukları seferber olur toplarlar, ellerine geçecek parayla işi organize ederler, organize edilen iş kendi kendine yürümeğe başlar. Bir yazıhane açar. Bir takım defterler, antetli zarf kağıtlar. Bir yazı makinası. Sonraları da sekreterler, daktilo kızlar, yabancı dillere çevirmenler.

— Bana bir kahve daha al oğlum...

Kahvesini getiren garson :

— İş bilen kılıç kuşananın! — dedi. Büyüğümüz gerçekten de doğru söylüyorlar. Memleketin her yanı, dağları taşları, bahçeleri bağları iş dolu. Gel gelelim bu işlerden faydalanan zekâ nerde?

Garson bu hiç tanımadığı adama pel pel bakıp :

— Doğru beyim — dedi çekip gitti.

Ama ö, anlatmak ihtiyacındaydı. İhtiyacındaydı ama, «Kayartolar»dan saklayacak, «Eşeklerin aklına karpuz kabuğu» düşürmeyecekti.

Kahvesini çabucak içip kalktı. Ne olursa olsun çok önemli, tam da Âl-i Osman Sadrazamlarından birinin zaman zaman matrağa alınan, beş parasız bir torununa göre bir iş'ti. Yazıhanesini kurmuş, daktilolar şakır şakır çalışıyor, mektuplar yazılıp uçak postalarıyla gidiyor, Dünya'nın çeşitli ülkelerinin çeşitli bankalarından Merkez Bankasına havaleler geliyordu. Şimdi oturmakta olduğu kıyı semtteki kiralık gece-kondu yerini çoktaaan dev gibi bir apartmana bırakmıştır. Aşçılar, işçiler, zarif önlükleriyle birer içim su «Domestik»ler, kanlı canlı «Vale»ler. Garajlarında çeşitli Mercedes'ler, Buik'ler, hatta hatta : Kadillaklar. Denizde on iki metre boyunda sandallar, boy boy motorlar, belki de hatırı sayılır bir yat...

Bütün bunları anlatacak insan arıyordu; anlatmak ihtiyacındaydı.

Az önce «Ha ha ha, ho ho ho, hi hi hi»lerle do-

lup taşan kahveye gitti. Hiç birine bir şey söylemeyecek, çaktırmayacaktı yeni işini. Yalnız, gülecekti büyük altından. Ama yoklardı. Garsona sordu «Az önce gittiler» karşılığını aldı. Canı sıkıldı. Sıkıldı ya, yeni işinin sevincini de paylaşacağı biri lazımdı. Garsona, sır verircesine

— Bana bak — dedi —. Sana bir şey söyleyeceğim ama, sakın o hırtlara duyurma!

Garsonda o «Ha ha ha, ho ho ho, hi hi hi»ler kadar onu ciddiye almaz, tam tersi, dalga geçilsin diye «Ha ha ha, ho ho ho, hi hi hi»lere onunla ilgili yeni yeni haberler uçuşurdu.

— Deli misin abi? — dedi —. Yanımda adam boğazla. Beni bilmez misin?

Bilmez olur muydu? Gözleri parlaya parlaya, heyecandan kekeliye kekeliye, «Yeni işim bildiğin gibi değil. Çok yakında milyoner oluyorum!» dedi. Sonra başladı nişangâhsız atmağa

— Onlara ne adam olduğumu göstereceğim! Apartmanımın garajlarında çifte çifte arabalar, denizde irili ufaklı motörlerim... Bana bu işi kim veriyor biliyormusun? Dedemin Urumeli'deki mallarının eski kâhyası. Ama sakın o hırtlara...

— Deli misin abi? Yanımda adam boğazla dedim ya! Yalnız, tabi o zaman beni de görürsün değil mi?

— Ayıp ettin... tabî. Tabî ya, elinden ne iş gelir?

— Askerliğimi motorlu birlikte yapmıştım. Fiya-kalı şoförümdür!

— Tamam. Seni hususilerimden birine alırım! Önüne gelene : «Sana bir şey söyleyeceğim ama sakın kimseye açma!»larla memlekete yaydı. Çok geçmeden adı «Salyangoza» çıktı. Şaşıyordu. Hiç kimseye açmadığı halde nereden duyulmuştu?

— Bok memleket — dedi —, bok insanlar... Ulan, ağızlarında mercimek ıslanmıyor be!

KUDRET DAĞDEVİREN

İnsanlar vardır, istedikleri kadar yokluk içinde hatta aç olsunlar, gene de karşılarındakilere önemli, çok önemli kişilermiş gibi etki yaparlar. Doğuştan bir kerli ferlilik, doğuştan bir etkinlik vardır üzerlerinde. Konuşmak şöyle dursun, dinlerlerken bile heybetlidirler.

Böylelerine yalnız okumuşlar arasında rastlanmaz. Okumamış, hatta kara cahiller arasında da çoktur böyleleri. Filozof yapılı, âlim yapılı insanlar...

Kahvede oturuyordum. Biri geldi masama. Selâm, aleykümselâm. Ufaktefek, kavruk. Yıllar yılı tanırım. «Gazeteci» geçinir ama, hangi gazetede çalışır? Yazar mı? Yazmaz mı? Yazarsa ne yazar? Bilmem. Merak da etmemişimdir. Yukarıda sözünü ettiğim ilginç insanların tersine, gösterişsiz, sönük biri. Böyleleri isterse ağızlarıyla kuş tutsunlar, boş. Sanki tabiat böylelerini yukarda sözünü ettiklerim için yaratmıştır. Bir cümlede virgöl, noktalıvirgöl neyse bunlar da odur. Daha doğrusu, iskambildeki

kozların dışında kalan üçlü, dört, yedili cinsinden küçük kâatlar. Oyunun kazanılmasında kozların şanlı gerekliliğine karşı, bu küçük sayıların tevazuu meydandadır. Ama gene de kozların, oyunu kazanırken bunlara ihtiyacı vardır.

Bir şeyler anlatıyordu. Ben de yarı dinliyor, yarı kahve penceresinden gelip geçenlere bakıyordum. ki, kahveden içeriye iriyarı biri girdi. Girmesiyle birlikte de sanki kahveyi dolduruverdi. Kimdi? Neydi? Kimin nesi? Nerede şef? Belki de milletvekili, hatta bakan! Kahve, o girince sanki ufaldı, ufalıverdi. Yanımda oturan ufak tefek adam ilkin farkında olmamıştı, olunca bir toparlanış, bir telâş, bir geç kalmışların paldır küldürlüğü... Koştı. Karşısında adeta elpençe divan durdu bekledi. O, ona bakmadan, bakılmağa değmez bularak bir şeyler söyledi. Emirler gibi geldi bana. Sonra kahveden çıktı gitti.

Ufak tefek adam masama dönünce :

— Tanımaz mısın? — diye sordu.

Şaştım :

— Kimi?

— Kudret Dağdeviren. Sahi tanımıyor musun?

— Nerden tanıyayım birader?

Kudret Dağdeviren'in etkisi altındaydı hâlâ.

— Yaman adam — dedi —. Çok çok yaman adam. Böyle adam gelmemiştir bu memlekete. Başbakan olacak adam ama...

— Niye olmuyor?

Güldü :

— Kolay mı?

— Onun için kolay olmalı. Madem Türkiye'ye böylesi gelmemiş...

— Canım söz temsili... Garson, bize iki çay alıver! — Cigara paketini çıkardı, birer tane yaktık. Başladı — : Bir tarihte, işlerimin iyice bozulduğu sıralar... Evde odun yok, kömür hiç yok, çoluk çocuk yarı açlık, yarı soğuktan titreşir dururlar. Kaptım çantayı, ver elini Bâbı-âli! — Çaylarımız geldi —.

Bâbı - âli ya, varakı mihrü vefa. Bâbı - âli'yi bilirsin, sırasında yaralı parmağa işemezler, insanın olacak işini bozarlar. Hele mevsim kış, kar lapa lapa, gök de mosnıorsa. Gez Allah gez. Hava. Ayakkabılar da su alıyor mu? Kar suyu. Kar suyu ille de ayakkabılarımın dikişlerine musallat. Dikişler istediği kadar sıkı, sağlam olsun. Neyse, ha gez, de gez. Yer demir, gök bakır. Cebimde var bir kahve parası, titreyerek daldım Meserret kahvesine. Cigara dumanı, sıcak. Oh be dünya varmış. Sağa sola bakınırken, gözüme bu ilişti, Kudret Dağdeviren. Dip masalardan birinde oturuyor. Gittim yanına. Merhaba dedim. Çok konuşmaz. Başıyla aldı selâmımı. «Ne var ne yok?» gibilerden gözüyle sordu. «Sağlık» dedim. «Pek sağlığa benzemiyor» dedi. «Yolsuzsun galiba...» Güldüm. Anladı. O da güldü. Vakit öyle olmuştu. Kalktı. «Gel!» dedi. Emre uyduk çaresiz. Çıktık kahveden. Peki ama nereye gidiyoruz? Sağda sıra sıra köfteci, kebâbcılar. Daha aşağılarda vitrinleri yiyecek dolu lokantalar. Ben bir sıcak işkembe çorbasına fitim. Derken Kudret abi dalmasın mı en büyük lokantadan içeri? Vay anasını, demek paralı. Paralı zamanlarını bilirim, yemek ısmarlamak şöyle dursun, konuşmaz, selâm almaz, bakmaz bile. Geçtik masalardan birine. Ben, ne olur ne olmaz diye söyledim pirinç çorbamı, O, pürelî kebablardan, tavuk kızartmalarından aşağı inmiyor. Bir kızartma, bir daha, sonra pürelî kebab, kuzu içi pilav, tatlı matlı... Dedim ki kendi kendime Kudret abi adamakıllı sağlam! Neyse kalkacağız artık. Birer de kahve söyledi garsona, hesap. Hesap pusulası da geldi hani. Bir ara garsona azametle sordu Nerôe buranın patronu? Garson gitti pãtron geldi. Kudret abi lokantanın büyük giriş kapısını göstererek, mühendislik, mimarlık ağızlarıyla herife bir başladı ver yansına, vay anam vay. Dersin Belediye'nin kontrol mühendisi, yahut mimarı. Lokantacı başladı mı el ovalamağa...

Sordum :

— Ne dedi lokanta sahibine de herif el ovaladı?

— Mimar, mühendis, kanun nizam ağızları yaptı. Kapı gayri nizami'ymiş de, şimale bakıyormuş da, belediye encümeninin lokanta kapılarına dair son aldığı karar gereğince, kapının on santim genişlemesi icap edermiş de...

— Sonra?

— Sonra bana döndü, çıkar yavrum makbuzu, yaz dedi. Ne makbuzu? Ne çıkarması? Ne yazınası? Ben şaşkın şaşkın bakınırken zaten olanlar oldu. lokanta sahibi, beyefendi dedi, bir dakika hususi surette konuşmamıza imkân var mı?

— Varmıymış?

— Tabi Gittiler, çeyrek saat sonra da döndüler.

— Ne oldu sonra?

— Ne olacak? Yemeklerin paraları verilmedikten başka, lokantacı bir de yüzlük sıkıştırmış Kudret abinin eline!

Kudret Dağdeviren'in kalın, kırçıl kaşları geçti gözlerimin önünden.

AFUR TAFUR ÜZERİNE

Kim ne derse desin, ben, şoförlere hak veriyorum. Ne zaman dolmuşa binsem de, şoförün yanına otursam, kendimi o arabanın şoförü farzetmemek elimden gelmez. Direksiyonun başında her an, olanca dikkatini toplayarak, safi kulak ve alabildiğine dikkat kesilmeseniz de birazcık dalga geçecek olsanız yandınız. En çok da, büyük caddelere ara sokaklardan şeytan gibi bir çocuğun önünüze fırlayıvermesi, ya da kaldırımdan caddeye taşmış birinin arabanın altına girivermesi her an mümkündür.

Her an, her an dikkat halinde olmak ne büyük bir azaptır!

İnsan gerçekten ambale olur.

«Safi dikkat» dedim de aklıma geldi... Safi dikkatten başka, safi kulak da kesilmeniz şart. Trafik polislerinin düdükleri, müşterilerin araba içi ve dışından seslenişleri...

Alın size sıcağı sıcağına bir olay :

Adam kerli ferli, kravatlı, pardesülü biri. Belli,

bir yerlerde memur. Memur ama, herhalde şef falan. Bazı insanlar vardır, kalıp kıyafetleriyle çevrelerine kimlikleri hakkında fikir verirler. Kişi bunların kimlikleri üzerine tıpa tıp teşhis koymasa bile, üç aşağı beş yukarı yine de isabetde kusur etmez. Bakarsınız, adam karşıdan, «Küçücük dağları ben yarattım» dercesine geliyor. Gelirken de gelip geçeniye aldırdığı yok. Kaldırımın daracık bir yerine gelince, tavrını hiç bozmaz. Dikine gider. Giderken de sağından, solunda geçeniye çarpar. Pardon bile demek gereksinmesini duymaz. Çünkü kendince «Büyük adam» dır. İçinizden basarsınız kalayı ama, kafanızdan da herhalde önemli kişi gibi bir şeyler geçer. Sorarsınız, tamam, önemli kişidir ama, afuru tafuru çapında değil. Bir yerlerde müdür, muhasebeci, ne bileyim, küçük adamlara kumanda etmekle görevli. Sokaktaki davranışı hep o küçük adamlara cart curt etme ve karşılık almama alışkanlığından gelir

Böyle birisiyle aynı dolmuşta Tepebaşı'ndan Ak-saray'a doğru yolculuk yapma şansı, ya da şanssızlığıyla karşılaştım dün. Arkada, sağında oturuyordu. Vardı şöyle böyle doksan kilonun üstünde. Rölöve şapkası, alâ cinsten mavi kaşkolu, ona yakışan lacivert, tiftik pardesüsü, altta daha koyu lacivertten — belki de kupon kumaş — kostümü, altları dört parmak kalınlığında siyah iskarpinleriyle. «Ben sizin gibi küçük önemsiz insan değilim!» dercesine kurulmuştu dolmuşa. Sağına soluna bakmıyor, tedirgin, daha çok da dolmuşa binmek, zerrece değer vermediğini her haliyle belli ettiği insanlarla binmek zorunda bırakan kadere küfrediyordu içinden herhalde.

Unkapanı'na geldik gelmedik, şoför radyoyu açtı. Müzik saati. Spiker Rahmanninof'tan diye belirtti. Nefis bir parça başlamıştı ki, o, adeta emretti

— Kapat şunu be!

Uysal şoför çıt, kapattı.

Solumdaki kuru mu kuru kravatlı

— Neden kapattın? — diye sordu şoföre.

Sağımdakinde mosmor bir homurtu.

Müşkül durumda kalan şoför dikiz aynasını ayarlayarak «Neden kapattın?» diye sorana, baktı :

— Müşteriler öyle istediler — dedi.

Dayanamadım :

— Ben istemedim.

Önde oturan iki genç :

— Biz de istemedik — dediler.

Şoför yeniden açtı radyoyu ve Rahmanninof devam etmeğe başladı.

Sağımdaki kahrolmuştu. Hani bana öyle geldi ki, elinde imkân olsa, Neron'un Roma'yı yaktığı gibi, bu da hiç olmazsa bizleri et makinesinden geçirirdi.

— Rahmanninof... diye homurdandı. Kim bu Rahmanninof? Ne anlıyorsunuz bu gâvurca gıy gıylardan?

Solumdaki

— Sizin de zevk almanızı isterdik — dedi.

— Laf.

Öndeki gençlerden biri :

— Laf maf. Kılık kıyafetinizden anlaşıldığına göre tam bir Batılı gibisiniz...

Öteki genç :

— Gibi, o kadar...

— Beğenmedin mi? — diye sordu.

Solumdaki atıldı

— Beğenmedik tabî..

— Niçin?

Öndeki birinci genç

— Çünkü Batılılık bir bütündür. Batı'nın dolmuşundan, uçağından, sinemasından, rölöve şapkası, kupon kumaşından faydalandığımız gibi, müziğinden de hoşlanıp faydalanmalıyız!

Şaşaladı.

— Güzel ama biz, bizim zevkimiz...

Solumdaki

— Genç arkadaşlarım doğru söylüyorlar!

Ve bombardıman başlamıştı

— Biz, bizim zevkimiz dediniz. Alaturka bizim zevkimiz mi?

— Başındaki rölöve şapka?

— Sırtınızdaki perdesü?

— Kaşkol?

—

—

Bunalmıştı. Kahkahalar arasında kaynayan bir «Sağda ineceğim!» kaçırdı.

Şoför duymadı. Nasıl duysun ki, yanı başında oturduğu halde ben bile zar zor işitmişim. Araba hızla yol alıyordu. Hazret parladı :

— Sağır mısın be adam? Sağda ineceğim dedim!

Şoförün şaşırdığını ensesinden, ense saçlarından anlamışım. Nasıl anlaşılır? Doğru, sezmişim demem gerekirdi. Çoğu şoför böyle haksız saldırılara pabuç bırakmaz, şıp yapıştırır karşılığını ama, bizimki besbelli pek kibardı :

— Duymadım efendim, özür dilerim... — dedi. Arabayı sağ kaldırıma yanaştırıp durdu.

Afur tafur zat hışımla :

— Kulaklarını yıkat! — diye bağırdı.

İndi, inerken de arabaya çökmüş ağırlığını birlikte götürdü ve hiç suçu olmayan araba kapısını var gücüyle çat diye çarparak kapattı.

Şoförlerin, bu, araba kapılarını çat diye kapatan müşterilerden nasıl yakındıklarını hep biliriz.

O kibar şoför bile, elinde olmayarak :

— Çüüüş! — dedi.

Duydu mu, duymadı mı bilmem. Ama az sonra gideceği yerde arkadaşlarına şöyle yakınacaktı herhalde

— Bu memlekette büyüklere saygı kalmadı!

Kendine benzeyen arkadaşları da herhalde başlarını sallayacak, veriştireceklerdi :

— Kalmadı birader...

— Demokrasi memokrasi. Her şeyin haddi var!

— Bir memlekette büyüklere saygı kalmadı mı..

— Bırak.

Bizimki alacaktı sözü :

—Beş kuruşluk dolmuş yolcularına bile hükmün geçmiyor birader. Zevk-i millîmize uymayan, zerrece anlamadıkları gâvurca gıy gıyları sırf sizin inadinıza anlar görünüp radyo kapattırmıyorlar be!

BEY BABA

Seksene yakındı.

Kocaman göbeği, her gün değil, hemen hemen her an tıraşlı duru beyaz yüzü, tulum tulum göz altları, orlon, perlon değil, düpedüz sadakordan ev di-kişi, bir hayli alaturka gömleğinin üstünden yaz kış eksik etmediği yeleğinin ceplerinde vitamin hap kutuları, tansiyon düşürücü ilâç şişeleri, aspirinler; çarpıntıda, hazımsızlıkta, kalın bağırsak yetersizliği. şişkinlik, peklikte kullandığı çeşit çeşit haplarıyla, ama hepsinden önde coşkun kahkahalarıyla evde, evin sık yapraklı ağaçları arasında dolaşır durur, yoldan geçen güzel kızlara, kadınlara, kimbilir nerede atılmış zarif bir kadın kahkahasına dikkat kesilirdi.

Bir de tavla merakı...

— Sen değil, senin pederin devr-i şebâbetinden-beri, altmış senedir oynarım bu boku altmış senedir!.

Nesli artık hemen hemen tamamıyla tükenmek üzere olan Harb-i Umumi, Yemen'i, Mısır'ı, Kafkas-

ya, Galiçyasında döğüşmüşlerden. Hem de düğüne gider gibi askere gidip, yirmi yaşın gözü budaktan sakınmazlığıyla, bir türkü, bir aşk türküsü gibi çeşitli cephelerde döğüşmüşlerden.

Harb-i Umumî'ye dair neler anlatmazdı!

Ateş, barut, sıcak, soğuk, açlık, tokluk içinde yuvarlanıp giden dolaklı, Enveriyeli Osmanlı mülâzımlarından esirgemedikleri aşklarla yanıp tutuşan Harb-i Umumî kızları üzerine neler! Bir yanda toplar gümbürderken, öte yanda kara gözlü, esmer bir çöl kızının alev alev dudakları; beride, düşman keşif kolunun ay altında parlayan tüfekleri yanında, bir hendeğin içinde Osmanlı mülâzımına kendini olanca zenginliğiyle sunan bir Trablus güzelinin yakan bakışları...

Geceler, Harb-i Umumî Filistininin Tevrati geceler... Sonra esaret, tel örgüler gerisi esaret. Daha sonra Millî Mücadele, yurda dönüş. Kızgın çöllerdeki belirsiz mezarlarında bırakıp gelinmiş kardeşten ileri arkadaşlara dökülen sıcak gözyaşları; ekmek ardına düşölüp, kardeşden ileri arkadaşların unutulması; ekmeğin, yemeğin, rakının, şarabın, balık yumurtası, siyah havyar, Rokfor peynirinin bulunup yitirildiği sonra gene bulunduğu yıllar. İkinci Cihan Harbi, İkinci Cihan Harbinin dünyayı önüne katan Nazi tehditleri, yeni bir harbe hazırlanış, ama, sonra Nazilerin Nazilerden daha güçlü yumruklarla tuzla buz oluşu. Parti, partiler, partilerin nerdeyse sürükleyeceği kardeş kavgaları ve 27 Mayıs!

Bey amcayı en son ziyaretine gittiğim gün sabahı, sabahın onbuçuğu. Mayıs göklerinin kirli yağmur bulutları güneşi söndürüp yakıyordu. Onu, belki de yüz yirmi kilosuyla yatakta buldum. Doktorlar konuşmasına izin vermedikleri için konuşmuyor, konuşulmuyor, konuşamayıp, konuşulmayışına ise sinirleniyordu. Sinirlendiği her halinden belliydi. Çocuk gibi küsüyor, sırtını dönüyor, gözlerini oradakilerden kaçırmasıyla sanki öç alıyordu. Bir çeşit nefret. Nef-

ret mi dedim? Hayır, hayır, yanlış. Bu sözcüğün onun sözlüğünde yeri yoktur. O, hiç kimseden nefret etmez. Şekerini artırır diye doktor yasak ettiği için, geceleri gecelik entarisiyle yüz kiloluk beyaz, bembeyaz bir gölge gibi mutfağa süzülüp buzdolabında yiyeceğin zırnığını olsun bırakmamış gelinine, gelinine böylesine yetki vermiş oğluna bile nefret etmez.

— Benden herşeyi saklıyorlar; der çok çok. Ben çocuk değilim. Yediğimi kıskanıyorlar. Kıskansınlar zarar yok. Yemem ben de. Yemeyince aç kalırım, aç kalınca kanım azalır, kanım azalınca ölürüm. Ölünce de zavallı babacığım diye ağlarlar ya! — Sonra gene hep o küskünlükle — : Acımıyacağım işte, ben öldüm diye üzülmelerine acımıyacağım. Üzülsünler, oh olsun. Yiyeceklerini benden kaçırıp saklarlar mı? Oh olsun, oh, oh, oh... — Tam bu sırada güneş kirli bulutların ardında kurtuluvermiştir. Herşeyi unuttur, cıvılcıvıl başlar — : Güneş güneş... yaşasın güneş! Biliyor musunuz çocuklar, bu güneşin, bu taze güneşin vurduğu bahar çiçekleri yüklü bahçelerde bal arılarının sarı sarı dolaşışı... ah bee! — Gözlerinin içi güler. Gırtlığını temizledikten sonra iştahla— : Bu güneş Afrika'da daha pırıl pırıl, daha bir göz alıcıdır çocuklar. Trablusgarp'ta hiç unutmam bir öğle üstü..

Gelinin onu, onun sağlığını düşünen sesi

— Babacığım!

Gözlerinin alev alev pırıltısı birden sanki kirli bir yağmur bulutuyla sönükleşivermiştir. Anlatacağı Trablus öğle üstünün güneş vurmuş hurma ağaçları silinir gider.

— Konuşmam ben de. Yasak bana konuşmak. Doktor beyefendi hazretleri, hasır eskileri, çöp tene-keleri öyle emir buyurmuşlar. Eeeeh... men dakika dukka. Bir gün doktorlar ona da böyle saçma sapan emirler verecek, o da konuşamayacak benim gibi, yiyecekler ondan da saklanacak!

O sabah onu yatağında sırtüstü yatar bulmuş-
tum. Gelininin anlattığına göre doktorun tembihi var-
dı Kımıldamayacak, konuşmayacak, uyumasa bile
gözlerini yumacak.

Bütün bunlara yüzde yüz uyuyor muydu?

Bir ara torunlarından biri balkona çıkmıştı, koşa-
rak geldi

— Anneciğim Sevim hanım teyze balkondan bi-
ze el sallıyor!

Kımıldamadan, konuşup, hatta çevresine bakma-
dan, değişmez bir hareketsizlik halindeki Bey amca'-
da birden cıvı cıvı bir heyecan. Göz bebeklerinde
sevincin bulutsuz güneşi. Çırpınarak kalkmaya çalış-
tı

— Sahi mi? Hani? Nerde?

Kalkamadı. Yüz kilonun üstündeki ağır gövde ye-
rinde şöyle bir kımıldandı, sonra yatağa gömülüp
kaldı. Gözlerindeki sevincin bulutsuz güneşi söndü.
ama bir an sonra yeniden yandı

— Üstünde hangi elbisesi var?

Cin gibi torun

— Pembeli yeşillisi...

— Balkon kapısını aç bakayım yavrum!

Bir kıyıdaki iskemlesinde yün örmekte olan ge-
lini kızına seslendi

— Nâlâaaaaan!

Fakat amca eskiden olduğunca yenilip küsecek,
oradakilere sırtını döneceklerden değil, emretti

— Açın diyorum size balkon kapısını!

Gözleri yuvalarından uğramış, ateş saçıyordu.
Torun çaresiz koştu, balkon kapısının kanadını açtı.

Amca yatağında hafifçe doğruldu. Gözlerinin içi
gülüyordu. Elini kaldırdı, salladı, salladı :

— Görüyor değil mi? Elimi salladığımı görüyor
değil mi?

Görmüyordu, göremiyordu, göremezdi. Ağaçlar
vardı arada ama, annesinin bir baş işaretiyle Nâlan

— Tabi dedeciğim — dedi —. Tabi görüyor!

— O da el sallıyor mu?

Annesinin gene bir baş işaretiyle çocuk :

— Tabi.

— Demek o da bana el sallıyor?

Gelinine heyecanla döndü :

— Gördün mü? Siz gençler kendinizi birşey sa-

nırsınız. Benim yaşıma seksene merdiven dayadı, o?

Otuz. Elli yaş fark değil mi? Sevmese elini sallarmı?

Kocaman el, vurulmuş bir kuş gibi, yorganın üstüne düştü.

Bana döndü, kurnazca göz kırptı :

— Biz, eski toprak... — dedi —, malûm ya?

Gelini örmekte olduğu yünden başını kaldırmış,

kayınpederine çaktırmamağa çalışarak, «Ne olursu-

nuz konuşmasını önleyin!» demek istiyordu.

Kalktım :

— Bey amca, size doyum olmaz. Bana müsaade.

Elini uzatmağa çalıştı, düşecekti, yakaladım.

Gelinine duyurmamağa çalışarak :

— Gene gel — dedi —. Gel de rakısına tavl-

oynayalım!

«İnşallah» deyip yürüdüm, çağırdı. Yanına git-

tim. Çapkınca göz kırptı :

— Sen, ben, benimki... bir gün Kilyos'a gidelim

olmaz mı?

Heyecanla ekledi :

— Bunlardan gizli kafaları çekeriz, dolmalar,

midye tavaları, karidesler yeriz değil mi? O zaman

gör bak, ne hastalık kalır bende ne birşey. Benimki

ne kalp kifayetsizliği, ne şeker. Yememek, yiyeme-

mek. Bol bol yeyim de gör bak!

— Babacığımı!

Kendini yatağına bıraktı.

İŞSİZ

Uyandı, gözlerini çevirdi bekâr odasının tek penceresine : Kirli camiara hışıltıyla yağmur yağıyordu. Hiç sevmezdi böyle günleri. İşsiz ve beş parasızlığını her zamandan çok duyuran günlerdi böyle günler. Gene de kalktı. Duvardan tozlu aynayı aldı, baktı, beğenmedi yüzünü. Dilini çıkardı, iş yoktu dilinde de. Aynayı yerine astı. Ütüsüz, kırış kırış, yer yer lekeli grilerini giyindi, evden küfür gibi çıktı.

Sabahleyin simit, öğleyin işkembe çorbası.

Merdivenler çıktı, merdivenler indi, asansörler.. Boşunaydı, boşuna. Günlerdir bu merdivenler, günlerdir koş oraya, koş buraya, günlerdir her koştuğun yerden eli boş dön.

Beyoğlu'na, İstiklâl caddesi'ne çıktı, kaldırımın omuz omuza kalabalığına bıraktı kendini. Sona kadar gitti. Geri döndü. Tünel'e indi. Tekrar yukarıya çıkarken, İngiliz kupon kumaşından devetüyü renkli kostümüyle bir arkadaşı :

«Vay, dedi. Vay kardeşim... Sen ha?»

Ağzı rakı kokuyordu kupon kumaştan devetüyü renkli elbiselinin. Anladı işi. Çekmişti kafayı. Gene de : «Ben», diye başını salladı. «Hayrola?»

«Canım sıkılıyor,» dedi devetüyü kupon kumaşından elbiseli.

«Niçin?»

«Bilmiyorum ama, annem, babam, kardeşim ölmüşcesine sıkılıyor canım. Sabahtan beri içiyorum..»

«Peki ama niçin kardeşim?»

«Bilmiyorum İçimde müthiş bir sıkıntı var. Ne içki kâr ediyor, ne kumar, ne kadın, ne sinema, ne de ne bileyim? Hiç, hiç bir şey!»

«Peki ama bir sebebi olmalı!»

«Yok.»

«Tuhaf..»

«Daha tuhafı, ağlamak geliyor içimden. Bir kıyıya çekilip, sessiz sessiz değil, herkesin içinde, bağıra bağıra, eşekler gibi zırlaya zırlaya ağlamak!»

Dudak büken işsiz gene de sordu «Aç mısın?»

«Hayır.»

«Susuz musun?»

«Gehe hayır.»

«Bir yerin mi ağrıyor?»

«Yok canım, demir gibiyim..»

«İşlerin mi ters gitti?»

«Yoo...»

«Dayak yedin de karşılık mı veremedin?»

«O da değil.»

«Aşkta mı torpile çarptın?»

«Elimi uzatsam ellisi geliyor..»

İşi şakaya vurarak koluna girdi «O halde seni evire çevire dövmeli!»

Cadde üzerindeki ara sokaklardan birine saptılar. Daha doğrusu, içinden eşşekler gibi anırmak gelen, işsiz, arkadaşını sokmuştu bu sokağa. Yarım saat mi, bir saat mi ne ara verdiği içkiye nasıl olsa devam edecekti, hazır bir arkadaş bulmuştu, birlikte içerlerdi.

«Gel şurda meyhaneye benzeyen bir meyhane var, girelim!»

İşsizi kolundan çekti. Dipteki masalardan birine karşılıklı oturdular. Garson, liste, rakı, pancar turşusundan, beyaz peynir, ançuyez falanla başladılar

çekmeğe. Başladılar ya, işsizlin içine sinmiyordu. Meteliği yoktu cebinde. Adam aklına eser de yarı yolda bırakıp basar gıder, ya da tuvalete falan diye kalkıp bir daha dönmeyi akletmezse?

«Şerefe!»

«Şerefe.»

«Bakıyorum, sen de neşesizsin. Neden?»

«İşsizim» diyemiyordu. Ne çıkacaktı? Ama biliyordu beriki besbelli, sordu «İş arıyordun. Ne oldu?»

«Yaş,» dedi işsiz.

«Neden?», «Niçin?» diye sormadı beriki. Zaten üzerinde de durmamıştı. İşsizlik, iş aramak, bulmak, bulamamak.. Bulunsa bile sabahları belirli saatlerde uyanıp, alelacele giyinip, gene belirli saatte işbaşında bulunmak, şeflere falan boyun eğip, hû çekmek nedir bilmiyordu kl. Gözlerini Fatih'te, beş katlı bir apartmanda açmış, gak dedikçe et, guk dedikçe su. İlk, ardından Ortaokul. Babadan para, anneden, teyzeden, haladan, dayıdan. Canın elbise mi istedi? Beyoğlundaki terziye gılt, kumaşı beğen, tamam. Kundura? O da öyle. Gömlek, palto, pardüsü...

Şimdilerde de babadan kalma kuyumcu dükkânında Ermeni ortak ne yapar, ne eder... her gün uğrar, yüz mü, beş yüz mü lâzım, alır, atlar taksiye, dolmuşla elli kuruşa gidilecek yere iki buçuk, beş...

İşsiz ne zaman onu görse Bursa'nın bilmem ne ilçesinde daha kırk beşine varmadan bir gece kapkara kesiliverip dünyasını değiştiren hukuk yargıcı babasını hatırlar, içini çekerdi. Kuyumcu babadan değil de, annesiyle ona pırıl pırıl namustan başka yığınla bakkal, kasap borcu bırakan hukukçu bir babadan doğmuş olmanın talihsizliğini düşünürdü acı acı. Şimdilerde artık bunu da düşünmüyor, içi yanmıyordu. Oluruna bırakmıştı. Annesi de çekip Anadolu'nun Doğu'larında celeplik yapan dayısının yanına gidince, koskocaman İstanbul'da kalakalmıştı. Ama akli eriyordu insanların yaşantılarındaki eşitsizliğe. Kuyum-

cu babadan aptal da doğsan zarar yoktu. Çöpçünün çocuğunun ağzıyla kuş tutsa bile fasaryalığının farkındaydı. Kocaman kocaman apartmanlarda yaşayanlarla kıyı mahallelerin rutubetli evlerinin pek pek yüz, yüz elli liralık kiralalarını veremeyenlerin kanun önünde eşit sayılışındaki tuhaflığa da şaşmıyordu.

Derken meyhaneye benzeyen meyhanenin kapısında harmandalı oynayarak peydahlanan uzun boylu, efendiden değil, beyden, beyefendiden biri. Ayakta duramıyordu sarhoşluktan. Eşşekler gibi anırmak isteğindeki: «Ünlü iç hastalıkları mütehassısı Ferhat,» dedi.

Ferhat da onu görmüş, görmesiyle birlikte çılgınlığa benzeyen bir neşeyle koşmuştu masaya:

«Vaaay cânım, ruh-i revânım, iki gözüm efendim kardeşim...»

Sarmaş dolaş, birbirlerini somururcasına öpmek, öpülmek...

Ünlü iç hastalıkları mütehassısı, kuyumcu arkadaşını iik omuzundan sımsıkı tutmuştu: «Sen, sen ha?»

«Ben, ben ya!»

«Sen sahiden sen misin?»

«Ben sahiden ben'im ama, sen gerçekten sen misin?»

«Benim ben olduğuma şüphe yok. Ya sen, sen değilsen?»

«Ben, ben'im kardeşim. Senin gayet iyi bildiğin ben!»

Doktor sallandı, işsize kaydı gözü, sordu: «Peki bu kim?»

«Bu da o!»

«Sahiden o mu?»

«Sahiden o.»

«İyi biliyor musun?»

«Gayet iyi billyorum!»

«O halde ben, ben'im; sen sen'sin, bu da o, ha?»

«Tamam.»

«Peki... biz, siz, onlar nerde?»

Kahkahalar hava fişekieri gibi allı, morlu, sarılı, yeşilli, pembeli patladı. Durup durup gülüyor, birbirlerinin burunlarını işaret ederek gülüyorlardı. Sonra yenibaştan sarılıp koklaştılar, birbirlerini emdiler, somurdular...

Doktor : «Garsooon!» diye bağırdı.

Garson koşarak geldi : «Evet beyim?»

«Masamızı şâd eyle!»

Garson şip-şak çekilirken, ünlü iç hastalıkları mütehassısı yere diz verdi, elini meyhane gibi meyhanenin tozlu ampulüne kaldırarak başladı : «Şâd olursun söylesem bir fıkra tâb-ı sineden. Bir sahife açsam ağlarsın kitab-ı sineden!»

İşsiz, bir kıyıda kaçma fırsatı kollarken, ünlü iç hastalıkları mütehassısı birbiri ardından şiirler döktürüyor, masaysa donanıyordu.

Donanmış masadan yenildi, içildi. Can sıkıntılarının «Psiko, fiziko, ekonomiko - sosyolojiko»sundan uzun uzun söz edildikten sonra kalkıldı.. Vakit gece yarısını çoktan geçmişti. Doktorla aziz dostu kol koydular. Caddeye kol kola ve Beatle'ların gençliği coşturdukları şarkılarından birinin melodisini mırıldanıp coşarak çıktılar.

İşsiz, arkadan geliyordu. Onlarla birlikte, onlara yakın içmişti ama teneke gibiydi. İçinde bir şey, kemiriyor, kemiriyor, kemiriyordu. Ayrılıp tüyse, ayıp kaçardı. Tüymese, ne işi vardı neşeden coşmuş insanların neşelerinin kıyısında? Ya o da coşmalıydı, ya da içinde taşıdığı karanlıklarla defolup gitmeli. Ayıp olmayacağını, «Yuh be, amma da hıyarmış. Yedi, içti, kafayı buldu. Bir Allahaismarladık bile demeden voltayı aldı!» demeyeceklerini bilse kayıverecekti yarı karanlık bir sokağa.

Tereddütler içinde takılmıştı ardlarına.

Galatasaray helâsına yanyana işeyişlerini seyretti çaresiz. Sonra gene takıldı ardlarına. Bu sefer Aznavur'dan birtakım kusmuk kokulu melodilerle, el-

bet gene kol kola çıktılar İstiklâl caddesine. İşsiz sol gerilerinde.

Durdular.

Doktor kaldırıma oturmak teklifinde bulundu. Kuyumcu hemen oturdu ıslak kaldırımlara. İşsiz, kupon kumaştan devetüyü paltonun çamurlanacak kıcını düşündü. Doktor yeniden başlamıştı can sıkıntılarının bilimsel açıklamalarına. İşsiz ayakta, kazık gibi dikilişini düşünüyordu. Otursa, oturamazdı, onlar kadar sarhoş değildi. Oturmasa ayıp mı kaçabilirdi? Tüyse? Büsbütün terbiyesizlik olması ihtimali. Tam arkaya çekilip hiç olmazsa gözlerinden silinmeğe karar verirken, doktor kalktı kaldırımdan. İşsizi unutmıştu. Kızdı. Kimdi bu? Neden dikiliyordu yanlarında? Takip mi ediyordu yani hayvan? Görevli miydi? Ne hakla?

Yakasına sarıldı işsizin : «Kimsin sen bə?»

İşsiz şaşkınlıkla kuyumcu arkadaşına baktı. Kuyumcu da unutmıştu, birden hatırladı «Yabancı değil yahu. Bizim, işsiz arkadaş!»

Doktorun parmakları gevşedi, destelediği yakayı bıraktı, gözleri büyüdü : «İşsiz mi?»

«Maalesef,» dedi kuyumcu.

Doktor hayretler içindeydi : «Demek işsiiliz?»

İşsize göre, şaşacak ne vardı?

Ama doktor «Demek işsiiz»in karşılığını almayı beklemeden «Müthiiiş!» diye ellerini havaya kaldırdı. «Müthiş azizim. Demek işsiz bir arkadaş, bir vatandaş, hayır bir yurttaş karşısındayız? Demek böyle bir facia karşısında içmek, kahkahalar atmak, atabilmek isteğini kendimizde bulabilecek kadar hayvanlaştık?»

İşsizln içinden bir «Estağfurullah» geçti.

«Demek hayvanlık, insanlığımızı yuttu ve biz, mermerden bir heykel vurdumduymazlığı içine yuvarlandık? Demek biz artık insanlıkla teknil ilintilerimizi kesip...»

Uzattıkça uzatıyordu. Sonunda «İşsiz»in boy-

nuna sarıldı. «Cânım kardeşim,» diye ağlamağa başladı. «Kimbilir ne ıstıraplar çekiyorsundur işsiz ve boş parasızlığın korkunç cehenneminde? Sen bu korkunç cehennemde ıstırapların dehşetli kıskaçları arasında kıvranırken, biz hayvan kardeşlerin...»

İşsiz'in içinden gene «Estağfurullah» geçtiyse de, dudaklarından çıkamadı. Kızıyordu pısrıklığına. Ulan şu koskoca doktorun taşkın heyecanı karşısında bir «Estağfurullah»ı bile kurban etmişti! Oysa adam, koskoca bir iç hastalıkları mütehassısıydı. Elinde kim bilir ne kocaman kocaman imkânlar vardı. Bir kart, bir telefoncuk, her şeyi yoluna koyabiliirdi.

Doktor neden sonra : «Yarın,» dedi. «Yarın benim kabineye lütfen, tenezzülen, inayeten gelebilir misin? Hayır teşrif edebilir misin?»

İşsiz, dalga geçildiğini sandıysa da, hayır, doktor çok ciddiydi. Adamın bu candan ciddiliğini matrak saymakla da ayrıca hayvanlık ettiğine inanarak, fısıldadı «Estağfurullah.»

«Bırak estağfurullahı. Gel, teşrif et, lütfen şeref ver azizim. Saat dokuzda gel. Hayır sekizde, hayır hayır yedide, altıda, beşte... kaçta gelebilirsen gel. Beni, bu hayvan, bu eşşek, bu eşşoğlu eşşek kardeşini uyandır, rahatlığın şımarıklığı içinden çek kaldır, işsiz bir yurttaşımın ıstırapları karşısında kafayı çekip gamsız kahkahalar atmak günahının kefarecini ödet. Olmaz mı? Olmaz mı kardeşim?»

«.....?»

«Gel, mutlaka gel, beni bul, içine düştüğüm bu korkunç manevi sorumluluktan kurtar beni. Çünkü unutma ki, bugünün başarılı doktoru olan ben hayvan, dün tıpkı senin gibi yarı açtım. Fakülteye aç açına gittiğim, açlıktan kıvrandığım günler, geceler çok oldu!»

Hıçkıra hıçkıra ağlamağa başlamıştı yeniden.

«Ve ben, açlığımı bu fakir, bu bahtsız ama iliklerine kadar namus dolu fakir yurttaşlarımın lütfet-

tikleri çorbalarla yenip, bu mutlu günlere ulaştım. O günlerimi unutmadım arkadaşım, unutamıyorum. İşsizler, yoksullar, zavallılar yüreğimde, yüreğimin içinden birer çıbandır. Onları unutmamak, onları hatırlamak mertlik, civanmertliktir. Onları unutursam dünyanın en alçak insanı olayım anladın mı?»

İşsiz gene bir : «Estağfurullah,» kaçırdı.

«Gel, sabahleyin erkenden, dokuzda, sekizde, yedide, altıda gel. Gel Allahını seversen. Al kartımı. Mutlaka gel!»

Geceyi pırıl pırıl umutlarla geçirdikten sonra, sabahleyin beşte, altıda, yedide, sekizde değil, dokuzda da değil, onda, hatta on'u çeyrek geçe gitti. On bir buçuğa kadar bekledi maroken koltuk üzerinde. Artık umutları bulanmaya başlamıştı ki, doktor, kan çanağına dönmüş kıpkırmızı gözleriyle geldi, çevresine sertçe baktı. Sıra sıra hastalarına «Sen?», «Sen?» diye sordu. Canı sıkkın, neşesiz, durgun bir öfke içindeydi. Sıra «İşsiz»e gelince...

Ona da ötekiler gibi «Sen?» dedi.

İşsiz anlamadı. Sağa baktı, sola baktı...

Doktor kızmıştı, birden : «Sen dedim evlâdım. Ne istiyorsun? Hastalığın nerenden?»

İşsiz bön bön bakıyordu. Bir şeyler söylemesi gerekirdi ama, ağzını açamıyor, ne söylemesi gerektiğini kestiremiyordu.

Doktor bayağı bağırdı «Dilini mi yuttun? Aptal mısın sen be?»

İşsiz'in kafasından akşam, Beatle, Aznavur melodileri yüklü gece, boynuna sarılıp hıçkırarak ağlayan doktor geçti. Duvarlar sallanmıyordu aslında şüphesiz ama gene de sallanıyorlar mıydı? Döndü, çıkarken doktorun sesi :

«Yarabbî!»

Acı acı güldü, sonra hastabakıcısına bakıp mırıldandı

«Bu da bir oy sahibi, ben de!» dedi.

Ü Z Ü N T Ü

Avrupanın büyük fabrikalarından birinin Türkiye temsilcisi Nazmi Dinç'in biricik kızı Sevda, bugün on yedisini bitirip on sekizine basacak. Apartmanda gene olağanüstü günlerdeki başdöndürücü bir hazırlık var. Hizmetçiler ortalarda dört dönüyor : Camlar siliniyor, perdeler değişiyor, elektrikli süpürge ortalarda dolaşüyor, telâş, toz, ter...

Kısacık boyu, geniş omuzları, altın çerçeveli gözlüğünün ardındaki düşünceli gözleriyle Nazmi Dinç, odasından çıktı. Elinde, mümessillik, evraklarıyla çeşitli bonolar, şu, bunun bulunduğu sarı çantası elindeydi. Kapı önünde durdu. Dört dönmekte olan hizmetçilerin olağanüstü hazırlığına gözlüğünün üstünden ciddî ciddî bakmağa başladı.

O sıra karısı mutfaktan çıkmıştı. O da kocası Nazmi Dinç gibi kısa boylu, ufak tefekti. 93B'lerde Nazmi henüz çulsuzun biriyken, Bedia hanımefendinin bir şirkette tercüman babası onu gözüne kestirmiş, yanına otuz lira aylıkla almış, daha sonra da kı-

zını vermişti. Vermeseydi kız, yani Sevda'nın annesi Bedia, — O zaman henüz hanımefendi değildi — ya davulcuya varacaktı, ya da zurnacıya. Malûm ya, meşhur meseldir : Bir kızı kendi haline bırakırsan ya davulcuya varır, ya da zurnacıya!

Neyse, artık Bedia hanımefendi olan Sevda'nın annesi, kocasının yanına geldi :

«Düşünceli görüyorsun?» dedi kocasına.

Nazmi Dinç refika-i hayatına bakmadan mırıldandı «Bugün de aksi gibi öyle işim var ki...»

Bedia hanımefendi Paris'ten falan özel olarak getirttiği en pahalı rujla boyanmış kırmızı dudaklarını büzerek, «Yoo!» dedi. «Bugün hiç bir itiraz kabul edemeyiz Nazmi. İki elin kanda da olsa...»

Bitmez tükenmez bonolarla, son günlerin ticaret işlerindeki çeşitli, hiç hesapta olmayan, zaman zaman tehlikeli dalgalanışlarının ağır sorumluluk yükü altında kımıldayan Nazmi Dinç, tombul ama pörsük gerdanını titrete titrete, tatsız tatsız güldükten sonra, başını salladı.

«Haklısın.. iki elim kanda da olsa... yalnız, kızıma ne hediye alsam diye... aksi gibi, aklıma da hiç bir şey gelmiyor. Dün geçerken vitrinde görmüştüm. elmas taşlı gayet zarif bilek saatları gelmiş...»

Bedla hanımefendi itirazı bastı

«İstemeeem. Üç tane saati var!»

«Ama karıcığım, o kadar zarif ki!»

«İstemem istemem. O saatları taksitle veriyorlar, herkes alıyor. Herkesin alabildiği şeyin ne kıymeti var?»

«O halde güzel bir ropluk?»

«Güleyim bari...»

«Niçin?»

«Roplukları, tayyörlükleri çifte çifte ayol!»

«Bilezik?»

«Of Nazmiii!»

«Peki ama ne almalı Bedia? Zarif bir kolye»

«Dört tane kolyesi var kocacığım bilmiyor musun?»

«İskarpin?»

«İnsanı çıldırtırsın vallahi...»

Düşünceli, yorgun gözlerini tombul yumruğuyla ovalıyan Nazmi Dinç, «Mesele,» dedi, «vallahi mesele...»

Gözlerini birden karısına kaldırdı : «En iyisi...»

«Evet?»

«Hiç bir şey almamak!»

Bedla hanımefendi iğne dürtülmüşçesine irkildi :

«Aşk olsun sana. Nazmi Dinç'in biricik kızı yeni yaşını idrak edecek de, Nazmi Dinç kızına hiç bir hediye almayacak!»

Kocasına, önemle, hayretle, bir az da kırgın, baktı baktı.

Adam gözlerini yere indirmiş önemle düşünüyordu. Aksi gibi hiç bir şey gelmiyordu aklına. Geçen yaş gününde zarif bir spor araba almıştı. Şu yaş günleri, ah şu yaş günleri... Ne diye kaldırmıyorlardı şu yaş günlerini sanki?

«Düşündün mü?»

İçini çekerek gözlerini yerden kaldırdı, Refika-i hayatına baktı. «Hiç, ama hiç bir şey gelmiyor aklıma.» dedi. «Sıkıntıdan çatlayacağım!»

Duvardaki saat on'u vurmağa başlamıştı.

Nazmi Dinç kendine geldi. Çantasındaki mümessillik evrakları, bonolar, bankalarla ilgili çeşitli işlem... Yazıhanesine hemen gitmeliydi. Karısına baktı. «Bir şeyler düşüneneğim elbette canım,» dedi. «Haydi bana bay baaay!»

Kadın emreder gibi, «Sakin hiç bir şey almamazlık etme, kızın vallahi yüreğine iner!» dedi.

Canım bilmiyor muydu Nazmi Dinç? Kızdan geçtim, el alem ne derdi sonra? Kızının yaş günü gelecek de Nazmi Dinç zarif bir hediye... Zarif ve bilhas-sa orijinal bir hediye almayacak? Düşüncesi bile insanı yerlere geçirmeğe yetecek bir şey.

Evden çıktı. Peki, ne yapmalıydı?

Zarif Pejo'suna bindi. Usta bir manevra, araba çeşitli taşıtların vızır vızır gelip geçtiği caddede kaydı. Kaydı ama, şu yaş günü hediyelerini ne yapacaktı.

Yol boyunca hep bunu düşündü. Zarif ve orijinal bir hediye olmalı, kızının arkadaşlarıyla anneleri falan «E vallahi aşk olsun babanın zevkine!» demeliydiler.

Bir sigara yaktı. Caddenin tıkanıklığı, trafik memurunun bir taksi şoförüne bağırıp çağırması, şoförün dikilmesi, işin uzayıp şoförü memurların yaka paça arabadan almaları, falan önemli değildi. Önemli olan, kızının yaş günü hediyesi. «Lânet olsun,» diye söylendi, «Lânet olsun böyle dünya'ya!»

KEL TAHİR

Sivri burnunun kanatlarını fare kemirmişe benziyen Kel Tahir, Bakkal Abdo'nun dükkânı önünde şeker kamışı somururken gözlerini ta karşıda beştaş oynıyan Cennet'e dikmiş, ayırmamacasına bakıyordu.

Henüz on üçünü süren Cennet, çırçır fabrikalarından birinde süpürgeciydi. Aynı fabrikada çalıştıkları babası bir gün bir kıskançlık yüzünden annesinin başını odunla parçalayıp hapse girince, ev işleri de ona bindi. Fabrika dönüşleri babasının yiyecek çıkını hazırlayıp küçük kardeşiyle hapishaneye yollar, hava güneşliyse, belden aşağısı tutmıyan kırış kırış ninesini kerpiç huğ'un önüne çıkarır, yemeği hazırlar, yemekten sonra bulaşıkları külle, kumla uğup çalkalar, yama yamar, tahta siler, on beşte yirmide bir de çamaşır yıkardı.

Ne sinema, ne de arkadaşlarıyla yarenlik. Tek eğlencesi, uzun paçalı kara şalvarının cebinden ek-

sik etmediği beştaş. Fabrikada bile, bir saatlik yemek paydosunda ya simit, ya da çeyrek somun, kara zeytin, yeşil soğanla karnını doyuruverir, haydi beştaş!

Yalnız Cennet değil, öteki kızlar da onun gibiydiler. Tamirhanenin yanındaki büyük mengenenin orda toplanılır, kara şalvarların ceplerinden taşlar çıkarılır, başlanırdı. Başlanınca da, dünya silinir, ne nişanlılar, hattâ ne de cicili bicili mendiller içinde kuru üzüm, leblebi, saç tokası yahut kırmızı taşlı bakır yüzük hediye eden sevgililer umursanır; gözler oynada, heyecandan heyecana sürüklenilerek, oyun sırasının gelmesi beklenirdi.

Bir saatlik paydos çabuk geçerdi. Ustabaşının eli mermer levhadaki şaltire uzanıp, ırgatbaşının işbaşı düdüğü acı acı öte dursun. Duyulmazdı bile. Ta ki, öfkeden çıldıran ırgatbaşının kafa, göz tanımayan sopası akıllarını başlarına getirsin! O zaman herkes işinin başına çil yavrusu gibi dağılırdı.

Cennet, kerpiç huğ'un önünde güneşliyen nine-sinin yanıbaşına diz çökmüş kendi kendine beştaş oynarken, Bakkal Abdo'nun ordan, gözlerini ayırmamacasına bakan Kel Tahir'in farkındaydı ama, aldır-mıyordu. Dördü siyah, beşincisi sütbeyaz çakıl taşlarını alışkın hareketlerle önüne atıp taşlardan birini alıyordu. Sol elinin şahadet parmağını orta parmağının üstüne bindirmiş, baş parmağını da gerip yere dayıyarak köprü kurmuştu. Sağ elindeki tek taşı havaya atıyor, taş yere düşünceye kadar boş kalan eliyle yerdeki taşlardan birini sol elinin köprüsü altından geçirip, havaya attığı taşı tutuveriyordu.

Boyuna tekrarladığı oyunun heyecanına kaptırmıştı kendini, dünya silinmişti. Halbuki görülecek yığınla işi vardı bugün. Ocakta kaynıyan yemek tenceresi indirilmesini, bulaşıklar yıkanmasını, ortalık süpürülmesini bekliyordu.

Kel Tahir şeker kamışını somurmuştu. Sustalısını katladı, cebine soktu. Şireli, yapış yapış ellerini

kara şalvarına silerken gözleri Cennet'teydi. Başının kelliğiyle burun kanatlarının fare kemirmişe benzesinden başka kusuru yoktu. Geniş omuzlu, sağlam yapıydı. Fabrikada, kütlü denilen tohumlu pamuğu taşıma mahsus örme kamış sepeti, yardımcı filan beklemeden bir tutuşta omuzuna kaldırır, çıplak ayaklarıyla koşardı makinelere. Kütlü taşıdığı, karşılıklı on sekizerden otuz altı çırçır makinesinde kızlar, oğlan çocukları, kocakarılar sarsılarak çalışırlardı. Aralarında taze gelinler de bulunduğu halde, Tahir hiçbirine bakmaz, nerde, ne iş görürse görsün, gözlerini Cennet'ten ayırmazdı. Cennet, yalnız Cennet! Kara şalvarına sokulu pembe çiçekli mavi pazenden entarisinin göğsünü zorla kabartan ufacık memeleriyle makinelerin önünde ordan oraya koşar, dağılan pamukları uzun saplı süpürgesiyle toplayıverirdi.

Kel Tahir'in ayırmamacasına diktiği gözleri, kanatları kemirilmişe benzeyen burnu ve kel kafasından nefret ederdi. Kızlar arada «Seninki» demezler mi. ifrit olurdu. Halbuki adam uykularını yitirirdi. Çoğu geceler Cennet'in evi civarında sigara üstüne sigara içerek dolaşır, ah çekerdi.

Sonraları işi azıttı. Bir öğle paydosunda تنها bir sokaktan geçerken kızın yolunu kesti. Yalvaracak, yakaracak, eline ayağına düşecekti. Hiçbirini yapamadı. Sadece «Cennet», dedi, «Cennet, beri bak hele...»

Cennet çılgına döndü. Ne kel kafasını bıraktı söğülmedik, ne de ölmüş babasının kemiğini. Sevmiyordu, sevemiyordu, sevemiyecekti. Allah yazdıysa bozsundu. Bilmiyordu ki böyle şeyleri! Evden fabrikaya, fabrikada on iki saat işten sonra tekrar eve. Evde iş, arada beştaş, uyku, ondan sonra gene fabrika. Yalnız kâtip... Briyantınli saçları, kart delmiye mahsus zimbasi, sarı yapraklı defteri, kulağının arkasında kopya kalemiyle kapıda görününce, gözleri parlar, yorgunluğu, uykusu uçar, öteki süpürgeci kız-

larla koşardı. En kabası on beş yaşında bir alay kızın arasında kâtip, güler söyler, şakalaşır, velhasıl bir ha ha ha, hi hi hi'dir giderdi.

Öteki kızlar değil, Cenet'in de koşması Kel Tahir'i kahrederdi. Uzun kirpikli kara gözleriyle uzaktan yaş yaş bakar, sonra da apteshane aralığına kendini atıp, yakardı sigarasını. Gelenler, gidenler, helâlara girip çıkanlar... Görmezdi bile. Dünya silinirdi. Yalnız Cenet! Kara şalvarının içine sokulu pembe çiçekli mavi entarisiyle sigara dumanları içinde canlanır, ince siyah kaşlarıyla aksi aksi bakardı.

Apteshane aralığında dalga geçiyor diye işinden koğuldu. Aç kaldı, Bakkal Abdo'nun dükkânı yanında kıvrılıp uyudu ama, Cenet'in peşini bırakmadı. Kız iş başı için fabrikaya giderken, adımlarını saya saya fabrika kapısına kadar gelir, sonra oralarda, boğazı tokluğuna düşürdüğü hammallıkta çalışır, paydos zamanı ise iki eli kanda olsa işini bırakıp, fabrika kapısında Cenet'i beklerdi.

Elinde olsa başını alıp uzak uzak gitmek isterdi. Nerdeee? Gözünden yitirdi mi, yüreğine bir avuç közdür düşüyordu. Bakkal Abdo : «Allah canını ala kel domuz!» diyordu. «El kadar kızın oyuncağı oldun. Boyundan, posundan utan!»

Cenet, söğdü olmadı, saydı olmadı, yüzüne tükürdü olmadı. İlğine tak demişti. O hırsıyla eline geçirdiği bir çakıl taşını kafasıdır diye verince, boydan boya yardı. Kan kan kan. Ne yapsa boş. Gölgesi gibi peşinden ayrılmıyordu.

Dillere düşmüş, alay konusu olmuştu Cenet. Çıldıracaktı. Arkadaşlarının alayı hele hepsinden beterdi. Nihayet, ufacık, kar gibi ellyle Kel Tahir'in yakasını desteledi :

— Nedir ulan senin istediğin?

Başladı şırak şırak tokatlamıya. Millet gülmekten kırılıyordu. Kütlü dolu kocaman çeki sepetlerini bir tutuşta omuzuna alıveren o dağ gibi adam, küçü-

ük kızın önüne çöktü, başladı kirli ayaklarına yüzünü gözünü sürmiye.

— Kulun olam Cennet, diyordu, kapında itin olam...

Sonra doğruldu. Kara şalvarının cebinden sustalıasını çıkarıp şakırtiyle açtı, uzattı.

Cennet şaşımıştı. Sustalıya baktı, baktı. Sonra pembe çiçekli mavi entarisi kara şalvariyle koşarak uzaklaştı.

BEHİYE

Beşiktaş vapur iskelesi yanındaki parkın tahta sıralarından birinde yorgunluk çıkarmayı kurmuştum. Koyu gölgeliydi burası, serindi, daha önemlisi mavi bir deniz uzanıyordu, kımıltısız. Bütün gün, kocaman şehrin tramvay gıcirtısı, otobüs homurtusu, taksi, dolmuş gürültüsü içinde koş orya, koş burya bitmiştim. Hava da sıcak mı? Tamam.

Daldım parktan içeri. Daldım ya, birden nereden çıktıkları belirsiz, irili ufaklı boyacılar çevremi alıverdi

— Âbi. Boyacı lâzım mı?

— Ayna gibi parlatırım âbi.

— Yalan âbi. Parlatamaz. Asıl ben parlatırım!

— Hadi be sen de...

— Hadi be ya. Boyacılığı benden öğrenmedin mi?

— Yalana bak...

— Yalan mı? Yalan mı?

— Yalan tabî.

— Kim öğretti ya?

— Âmet âbi öğretti. Bandırma'da...

— Yalancının gözlerini kör etsin mi Allah?

Bodur, kavrulmuş, çirkin biri, yandan

— Etmez ki, dedi.

Kısa boylu, kocaman ayaklı, erkek suratlı çocuk ona döndü

— Etmez ha?

— Etmez tabî.

— Eder.

—Etmez. Etse benim ederdi. Ablamın parasını aşırıydım, yemin et dedi, iki gözüm kör olsun ki almadım dedim. Bak gözlerim hâlâ sağlam!

Kısa boylu, kocaman ayaklı, erkek yüzlü çocuk öfkeden kıpkırmızı

— Senin, dedi, annen de o biçim, ablan da!

Püskül sarısı saçları kir içinde yalın ayaklı çocuk bir an al bez gibi kızardı, sonra bembeyaz ke-sildi

— Karıştırma onları!

Beriki tam yerinden yakalamıştı. Çevredeki yalın ayaklı bir alay küçük boyacıya çirkin çirkin güle-rek

— Çakıyorsunuz ya? diye göz kırptı.

Çakıyorlardı. Nasıl çakmazlardı? Ablası da, an-nesi de o biçimdi. Yani, şu mesele! Kafamda alt alta üst üste, eğri büğrü evler, ahşap evler kalabalığı. Yağmurda tahtaları ıslak. Gece gündüz sular damlı-yan, yer yer çatlaklarından güneşli mavi gök ya da yıldız dolu geceler görünen tavan. Uzaklarda bilme-dikleri dilden şarkılar söyleyen radyonun sesi, yakın, çok yakınlarda tanış bir sarhoşun mide bulantısı, sar-mısak, rakı kokan iğrenç narası, Tavan çatlaklarından vuran yıldız ışığında yatak, yorgan adına kimıldayan pis mitiller arasında kayguyla doğrulan, taraz taraz saçlı bir kadın başı. Nara yaklaşıncı telaşlanan ses:

«Kız, Behiye, kız. Seninki geliyor, kalk, karşıla!» Behiye, evin kızı. Ayaklarında nalın, karşı konağın kendinden üç yaş küçük kızından düşme kısacık, daracık entarisiyle sıkı sıkı gerllen kalçasını, butunu oynata oynata kahvelerin önünden geçip bakkala yirmi beş kuruşluk zeytin, sıcak somun, pek pek bir kalıp yeşil sabun almağa gitikçe kalın siyah bakkalın yiyecek gibi bakışlarından iri siyah gözlerini kaçırarak, ağzındaki sakızı cıvık cıvık çiğneyerek ikide bir bakkala «Aman be Nuri abi, sen de...» diyen bir kız. Bakkal evlidir, dört çocuğu vardır ama, kadına doyamamıştır. Ya da hayır, kadına, etli butlu, iriyarı kadına doymuştur da, entarisini sıkı sıkı geren ufacık kalçalara, ayakları nalınlı çıplak bacaklara doymamıştır. Cigara içmez, rakı şarap içmez. Sabahleyin bal, tereyağ, süt; öğleyin komşu kasaptan aldığı bol yağlı etlerle yakın fırına verdiği vıcık vıcık güveci sıcacık kocaman bir somunla nefes nefese yerken, dükkânının önünde yarım somun, yüz gram zeytinyağı, elli kuruşluk beyaz peynir, birinci sigarası için dikilenleri umursamayan, ama Cuma namazlarını kaçırarak makla Allahının cennetindeki uygun köşeyi sağladığına inanan, kıpkırmızı enseli bir adam. Behiye dükkâna geldiği sıra kimseler yoksa, bayıldığı kızın ufacık, sınımsıkı kalçalarına aç kurt gibi bakarak: «Behiye!» diye solur, «gelecek misin?»

Behiye'nin sakız çiğneyişli, iri siyah gözleriyle başka başka yanlara bakışı değışmez.

«Geleceksin değil mi? Sana yüksek topuklu alacağım, üst baş alacağım, para vereceğlm. Bu akşam, yatsı namazından çıktıktan sonra, mescidin arkasındaki ahırda...»

Yüksek topuklularla üst baş, para yumuşatır Behiye'yi. Çeçen Hakkıya daha güzel görünür o zaman. Çeçen Hakkı gibl var mı be? Çeçen Hakkı İstese mahallede herkesi döver. Çeçen Hakkı'nın altın dişl var, biryantınlı saçları. Bacağındaki lâclvert pantolon blla herkesten başka. Pantolonunun cepleri önden. Birin-

de Beşiktaş'taki Yıldız parkında gezerlerken elini sokmuştu bu cebe. Cep sıcacıktı. Derindi. Başka bir şey daha vardı cepte ama, ayıp. Astarı delmişti Çeçen Hakkı. Mahsustan. Ondan sonra alışmıştı. Astarı delik cebe lüzum kalmamıştı. «Alacağım» diyordu. Yalan söylemezdi Çeçen Hakkı. «Mangırın var mı?» demişti birinde. On üçündeydi o sıra. Yoktu. «Niye yok?», şaşırmıştı. Babasının onları bırakıp kaçtığını biliyordu. Nerden, kimden alacaktı? Çeçen Hakkı «Aptal!» diye alnına vurmuştu. Anlamamıştı o zaman. Sonraları ona mahallenin en zengini Cemâl beyi aköz etmişti. Cemâl beyin herkesten başkaydı şapkası. Siyah. Elbisesi, paltosu başka. Hava istediği kadar yağmurlu, yerler istediği kadar çamur olsun, Cemâl bey evden boyalı, cilalı gibi pırıl pırıl ayakkaplarla çıkardı. Kapısının önünde yepyeni, mavi arabası. Bir gün Behiye'ye Azapkapı'da rastlamıştı. Durdurmuştu arabayı. «Nerden geliyorsun?» Yanakları alev alev, şaşırmıştı. Beşiktaş'tan. Yıldız parkından geliyordu oysa. Çeçen Hakkı'y-laydılar. Yaşı on dört. Çeçen Hakkı'nın astarı delik pantolonundan içeri sokmağa lüzum kalmamıştı elini. Hem de o gün, tam o gün «Korkma. Seni annenden isteyeceğim. Yaşın biraz daha büyüsün!» demişti. Bir ağacın altında. Ağaç, ağaçlar. Gök yüzünü, pırıl pırıl parlayan sıcak güneşi kapayan ağaçların altında. Kuru gibiydi Çeçen Hakkı'yla girdikleri yer. Çeçen Hakkı bekçiye bir şeyler söylemişti ama, duymamıştı. Elinden çekmişti sık ağaçların içine. Çalılar Yer yer pislenmiş toprak. Sidik kokuyordu. Taa ötede de parkın deresi. Kuşlar cıvıldaşıyor, Çeçen Hakkı'nın homurtusu bir şeyler söylüyordu kulağına. Anlamıyordu. Yine ağızda sakız, yine gözleri ulu ağaçların taa tepelerinde. Sırtüstü. Arada Çeçen Hakkı'nın taa yukarlardaki ağaçların uçlarını siliveren yüzü. Herşey iyi, herşey ılık ılıktı ama birden. İşte bu hesapta yoktu. Ufacık yumrukları, Çeçen Hakkı'nın suratında patlıyan ufacık, bembeyaz tokatları. Ama Çe-

Çeçen Hakkı bu. Küçük bir kızın tokatı, yumruğu... «Bitti» demişti. «Nasıl olsa benim değil misin? Evlenmiyecek miyiz? Karım olmayacak mısın?»

Bütün bunları Cemâl beye anlatamazdı ki. Öldürseler anlatamaz. Yerlere geçer. Önüne bakmıştı. Cemâl bey mavi arabasının direksiyonundan uzattığı kılıklı kocaman eliyle çenesini kaldırmıştı. Gözgöze gelmişlerdi

«Gezmek ister misin?»

Heyecanlanmıştı.

«Arabayla mı?»

«Evet.»

Gözleri ıslık ıslık

«Nereye gideceğiz?»

«Nereye istersen!»

«Beyoğluna?»

«Beyoğluna başka zaman gideriz. Şimdi, sen, atla...»

Cemâl beyin kılıklı, kocaman elinin açtığı kapı. Pırıl pırıl arabanın meşinleri. Girmişti. Araba hızla uzaklaşmış, trafik polisi filân, Unkapanı köprüsünün iki yanındaki haliç, gelip giden vapurlar, motörler... Uçuyordu. Gözlerini yummuş. Derinlerde Çeçen Hakkı, bacağında Yıldız parkının deresindeki sularla yıkanmış külotun hâlâ ıslaklığı, uçuyordu. Gözlerini açtı, Cemâl beyin yeni yıkanmışa benzeyen, kapkalın, bembeyaz, pesbembe ensesi. Kapadı, Çeçen Hakkı'nın hafifçe sakallı, kirli yüzü. Çeçen Hakkı bu Cemâl beyi yumruklıyamazdı ki!

Gözlerini yumdu, açtı, yumdu. Çeçen Hakkı'yı Cemâl beye selâm verirkenki haliyle hatırladı. Yerlere kadar eğilmişti. Cemâl beyin ağzında, mahallede hiç kimsenin içmediği, belki de içmediği kara bir sigara «Nasılsın?» Çeçen Hakkı «Sağlığınıza duacıyım beyefendi!»

Gözünden düşmüştü o sıra Çeçen Hakkı. O gün işte, Cemâl beyin arabası Edirnekapı, surlar, surlardan sonra, çok sonralara kadar gitiğini, ıssız bir koca-

man yapıdan içeri girdikleri sıra, sıra da değil, ıssız kocaman yapının içindeki odaya girdikleri, Cemâl beyin kucağına oturduğu sıra işte, sormuştu man yapının içindeki odaya girdikleri, Cemâl beyin kucağına oturduğu sıra işte, sormuştu

«Çeçen Hakkı sizi dövemez değil mi?»

Cemâl bey altın dişi, karanlık ağızıyla katıla katıla gülmüştü

«Çok mu korkuyorsun Çeçen Hakkı'dan?»

«Mahallede herkes korkar ondan!»

«Sen de korkar mısın?»

Cemâl beyin kucağı, kıllı kocaman elleri, Çeçen Hakkı'ninki gibi, tıpkı tıpkısına onunki gibi okşayışı.

«Külotun neden ıslak?»

Çeçen Hakkı, Yıldız parkı, parkın deresi, derenin suyunu bir an hafifçe pembeleştikten sonra silinip yiten kırmızılık, pembelik, kan kırmızısı, kan pembe-si... Allah göstermesin. Hiç bunlar söylenir mi Cemâl beye?

«Annem akşam yıkamıştı da kurumamış olacak..»

«Başka külotun yok mu?»

«Nerden olsun?»

«Baban sizi bırakıp kaçmış. Doğru mu?»

«Gözü kör olsun.»

«Annen?»

«Tütünde çalışıyor.»

«Kardeşlerin?»

«Ben bakıyorum onlara.»

«Nerdeler şimdi?»

«Mahallede.»

«Sen niye çalışmıyorsun?»

«Yaşım küçük diye almıyorlar fabrikaya!»

«Dur, çıkaralım bu ıslak külotu.»

«Ayy... sonra?»

«Beyoğlu'ndan yenilerini alırız!»

Beyoğlu, ah o hiç gitmediği, gidemediği, görmediği, göremediği Beyoğlu. Sinemada bile görememişti. Belki ayıp ama, sinemaya da girip doğru dürüst

oturamamıştı. Çeçen Hakkı götürürüm bir gün demişti. Demek şimdi Beyoğlu'na gidecekler, Cemâl bey ona külotlar alacaktı?.

Sırtüstü yatırılışına aldırmadı. Beyoğluna götürecekti, Çeçen Hakkı gibi simitle değil. Gözleri tavanda. Kocaman bir kanadı hatırlatan vantilâtör. Duruyordu. Birden Cemâl beyin başı, yüzü, gözleri. O da tıpkı Çeçen Hakkı gibi. Ama Beyoğlu'na götürecekti, külot alacak. Sonra bu Çeçen Hakkı gibi canını da yakmıyor.

«Daha önce başkalarıyla...

Gözgöze geldiler :

«Ne? Bu mu?»

«Yâni, başkalarıyla diyorum. Açıkçası, kız mısın?»

«Ne demek o? Oğlan mıyım ya?»

«Çocuk. Yavrum benim, şekerim. Çeçen Hakkı filân demek istiyorum. Çünkü gördüm sizi birkaç sefer...»

«Nerde?»

«Beşiktaş'ta.»

«Yıldız parkını da bilirsin öyleyse?»

«Oraya mı girdiniz?»

«Çook girdik. Çeçen Hakkı beni alacak. Dedi ki dün, nasıl olsa karım olmayacak mısınız?»

«Sen de inandın?»

«Çeçen Hakkı yalan söylemez. Ben söylerim ama. Seni aldattım demin!»

«Ne diye?»

«Külotumu annem yıkadı dedim.»

«Yıkamadı mı?»

«Hakkı yıkadı, Yıldız parkının deresinde!»

«Oradan mı geliyordun sana rastladığımda?»

Gülüverdi.

Ondan sonrası kolaydı. Behiye'nin birden buruşan yüzü. Cemâl beyi göğsünden iten küçücük, bembeyaz elleri. Ama doğrucası Çeçen Hakkı'nınki gibi acımamıştı. Acırsa acısın, Beyoğluna götürecekti ya.

yeni külot alacak ya, mavi arabasına bindirdi ya! Mahallede kim bindi kendinden başka? O kadar kız var oysa. Bir kendisi...

Gece, annesi. Annesinin korkuyla bakan gözleri. Çeçen Hakkının yaklaşan nârası.

«Kız Allah cezanı versin, geliyor herif kalk!»

Kulak verdi, tınmadı bile:

«Boşver!»

«Döverse ya?»

«Döverse onu Cemâl beye söylerim...

«Cemâl beye mi? Yoksa kız...»

«Eeeh şimdi uykum var be!»

Püskül sarısı saçlarıyla kirli boyacı:

— Annemi karıştırma, dedi.

— Abla?

— Boşver ona!

Boya sandığıyla ağır ağır uzaklaştı.

Ablasının adı Behiye miydi? Çeçen Hakkı'yla, sonra da Cemâl beyle dalgası var mıydı? Bilmiyorum.

ESKİ PLÂK

Ufacık masası üzerindeki külüstür yazı makinesinin harflerini temizliyordu. İri, mosmor burnunun ucuna düşmüş ovâl gözlüğü, kırış kırış, tulum tulum yüz etleri, mavi mavi damarlı kocaman elleri. İlk bakışta, çoktaan ununu elemiş eleğini asmışlardan. Bugünlük yarınlık ta denebilir. Onu bu dünyaya, bu dünyanın adliyesindeki işleri görüleceklerin dilekçelerini yazmağa zorlıyan ne? Geçim derdi mi? Geçimini sağlayacak, oğlu, kızı, torunu yok mu? Yetmiş, belki de daha çok yıllık yaşantısı boyunca kazandığını yedi, içti, harvurup harman savurdu da bugünleri düşünmedi mi?

Herşey bir yana. Neden evlenmedi? Kadına karşı ilgisizlik mi? Sapıklıklardan biri de, nefret mi kadından? Belki hiçbiri, apayrı bir başkası. Kırkbeş, elli yıl önce İstanbul'unun Eyüp'ü, Aksaray'ı, Fatih'i, Atikali'si. Gökler gene böylesine mavi, güneşler si-

cak, hava terletici. Daracık, eğri büğrü yollarda at kuyruğu saçlı kızlar, dudakları rujlu genç kadınlar yok. Çarşaf, belki de ferace. Kafes ardından tatlı tatlı kişnercesine yansıyan istekli kadın civıltıları. Gençti, dinçti. Başında Vidinli Raşit'ten alınmış ciğer kırmızısı fes, sırtında papazkarası redingot, Divanyolu, Bâbı-âli, ya da Rusumatta kâtip. Fatihe giderken bir yağmur alır, eteği çamur. Kafes ardlarından erkeğe hasret kadın civıltıları. Yüreği şerha şerha, yanakları al al, geçer gider. Yağmur at kuyruğu, yağmur bardaklardan boşanırcasına, yağmur iri damlalı. Ciğer kızılı fes, papazkarası redingot sırılsıklam. Uzaklardaki minarelerde akşam ezanı. Yağmurda üşümüş bir köpek geçer yanından üç ayağıyla. Daracık sokağın iki yanındaki tahta evler. Taa karşıdaki köşe başında yanan gaz fenerinin iri taneli yağmuru sarı sarı aydınlatan ışığı.

Babası, dedesi, amca, hala, dayıları sağdır. Yağmur altında kulakları düşmüş lenduha konağın içi iri karpuzlu lâmbalarla apaydınlık. Elleme kömürlerin kıpkırmızı yandığı oğma bakır mangallarla konağın odalarından birinde dedenin öksürüğü. Dede uzun boyludur, sıırım gibi. Beyaz sakalı, kıpkırmızı yüzüyle hınçlı. Kime? Belli olmaz. Herkese, ya da hiç kimseye. Elinde doksandokuzluk kuka tesbih, salonun tahtalarında Kafkas dağlarının badem gözlü ceylanları kadar çevik, dolaşır. Arada, kime olduğu belli değil, sorar : «Gelmedi mi hâlâ o oğlan?»

«Oğlan», ciğer kırmızısı fesi, papaskarası redingotuyla Divanyolu, Bâbı-âll (ya da Rüsumât'taki Işın-den dönerken aldırın yağmura tutulmuş torundur. Dedesinin «Oğlan» diye düşündüğünü bilir. Yadsımaz. Babasına da böyle der çünkü, amcalarına da. Odasında Kafkas eğerler, Kafkas yamçıları, Kafkas kırbaçları. Kafkasya'lıdır o. Şeyh Şamil'in akrabası değil, ama Şeyh Şamil, Şeyh Şamil'ler soyundan. Ana yurda gelmiş yıllar olmuştur. Kafkas dağlarının mavi, mor kayalarında at oynatmamış, görmemiştir oynayan atları

ama, gene de «Moskof» kini alev alev yanar yüreğinde. Dişlerini, elindeki kuka tesbihin taneleri kadar sert, sedef kadar beyaz, bembeyaz dişlerini «Moskof» kiniyle gıcırdatarak sorar : «O oğlan gelmedi mi?»

Karıları değil, hatunları korkarak : «Hayır» derler. «Gelmedi daha. Gelmedi ama, nerdeyse gelir.»

«Nerdeyse gelir ne demek? Akşamlar indi, ezanlar okunuyor. O yaşta bir çocuk bu saatlara kadar sokakta kalır mı?»

«Çocuk» hiç yoksa yirmisinde. Ama dede için çocuktur. Torun değil, salt, torunun babası, amcası, dayısı da. Bir eski zaman martini gibi dik ve sert dede dolaşır, dolaşır, dolaşır. «Lâhavle velâ kuvvete» ler, «Aliyyülâzim»ler mangal ateşiyle ısınmış odadaki ev halkını kaygulu kaygulu bakıştırır.

Bekçi sopalarının bozuk parke taşlarında tok tok dolaşarak saati bildiren, kuşbaşı karların lapa lapa savrulduğu Ramazan gecelerinde konak halkının yedi- den yetmişe kadar hep birlikte kalktığı sahur, ağzdan dolma topların potladığı akşamlarda edilen iftarlar, kılınan namaz, tutulan oruçların Hacıyağı, Gülyacağı, Mısırçarşısı, güllâç mangallarında duman duman öd ağacı tüten, balgamlı gırtlaklardan «Allah, cellecelâlehu»ların yayıldığı, doksandokuzluk tesbihlerin aksi aksi baktığı İstanbul.

Bu İstanbul bir duman gibi uçup gitti. 31 Mart, Derviş Vâhdetî, «Din elden gidiyor!» Dinin elden git- tiğine yananların rahat bir soluk aldıkları, yobaz nâ- raları, patlıyan tüfeklerin mektepli zabitleri al kanlar içinde yerlere serdiği günler. Ama çok geçmeden, bir şahin gibi inen Hareket ordusu, saklanacak delik arayan yobazlar, yobaz avına çıkılan aydınlık günler Tahta sakalıyla Mahmut Şevket Paşa. Sonra Niyazi- ler, Enverler, Talâtlar. Daha sonra İttihat ve terakki «Hürriyet - Müsavat - Adalet - Uhuvvet» çılgınlıklarıyla yerinden oynayan «Memâlik-i mahrusei şahane!»

Yobaz avından canını nasılsa kurtaran dede bu günlerin insan taşan sokaklarına kafesli pencereler

ardından bakarak, taa yüreğinden kopup gelen bir hınçla «Allah!» demiş, bir sır verircesine eklemiştir:

«Karınca ayaklanmayınca zevâl bulmaz!»

İki gözü iki çeşme hatunlar, ayağı dibine oturmuşlardı. Yaşlı gözlerle bakıyorlardı efendilerine. O her şeyi, herkesten çok, herkesten iyi bilirdi. Sarı yapraklı, öd ağacı kokulu kocaman kocaman kitaplar okuyordu. O bilmeyip te kim bilecekti?

Kendinden emin ihtiyar, kalın kalın öksürdükten sonra sözünün ardını getirmişti :

«Zındıklar! Ayak takımını halifei müslimin olan padişaha karşı kışkırttılar. Sonumuz meşkûk! Allah encâmımızı hayırlara tebdil eylesin!»

İki gözü iki çeşme hatunların bakışlarından uçan kara korkular. Demek encamları gelmişti? Kimbilir belki de «Nefhi-sûr» üflenir, yerler hallaç pamuğu gibi atılır, analar evlâtlarını bırakır kaçar, Deccal çıkar, ardından kıyamet!

Çok geçmeden Balkan harbi, Harbi - Umumi. Dolaklı. Enveriye'li ana kuzularının «Ey gaziler»le gittiği yedi iklim dört bucak. Kırk iki buçuklukların gâvurun müslümanı namsız nişansız bıraktığı ana baba günleri. Dede için önemli olan, konağından çekilip alınan oğullarıyla damatlarının ardından tuzlu göz yaşları döken kızlarıyla gelinleriydi. Harbe gidenler erkekti. Anaları bu günler için doğurmuştu. Dönerlerse gazi, ölürlerse şehit. Tınmıyordu. Tındığı, arkada kalan gözü yaşlı eksik etekler. Ortalık büsbütün karışır da, na mahremler evlere konaklara doluşur, ırz namus ayaklar altına alınırsa!

Sultan Hamit Selânikte, Alâtini köşkünde kara kara düşünürken dede de, nur yüzlü hatunlarının göz yaşları arasında kızları, torunları, gelinlerinin vâvelâlarıyla «İrtihâl-i dâribekâ» eyledi.

Sonraları çorap söküğüdür : «Harbi-umumî» bozgunu, paşaların firarı, İstanbul'u «Düvel-i-muazzama»nın işgali.

İşgalde konağın Kafkas asıllı ne kadar değerli

eşyası varsa satılıp yendi. Mustafa Kemal Paşa Yunan'ı «Anadolu'nun harimi ismeti»nde boğarken, konak ta haraç mezat. Kira evine çıkıldı. Kocalarının ardında kalan, kocalarının aziz ruhuna Eyüp'te, Merkez efendi'de hatimler indirtip, fatihalar salan kırıış kırıış haminneler : «Ne diyelim, buna da şükür...»lerle kira evine alışmağa çalışmışlar, torunlarla kızlara göstermeden tuzlu, sıcak göz yaşları dökmekten de geri kalmamışlardı. Nasıl kalırlardı ki, haminnelerden ikisi, Sarayı hümayun çırağlarından bilmem hangi ikballerin torunlarıydılar. Kiracılığa düşeceklerini rüyalarında görseler inanmazlardı. Demek düşmez kalkmaz bir Allaktı. Peki ama, reva mıydı? «Revâyı-hak» mıydı? Onlar alelâde kiracılar gibi mi yaşıyacaklardı? Rahmetli ne kadar haklıydı ne kadar.. «Ayak takımı» denilen «Kul tayfası»nı «Zıllûllah-ı-filâlem»e karşı ayaklandıracak ne vardı? Gül gibi, misler gibi geçinilip gidiyordu. Zengin zenginliğini biliyor, fakirlerse Cenabı-Allahın alınlarına yazdığı yazıya razı... Sonra, beş parmağın beşi de bir miydi? «Sen ağa, ben ağa, bu ineği kim sağa?»

Bütün bunlar, bütün bunlarla birlikte haminneler de usul usul çekildiler dünyadan. «Ey gaziler»le gidenlerden teki geri dönmedi. Yağmurlar, karlar yağdı üzerlerine, güneşler doğdu, çiçekler açtı, sararan yapraklar toprakta çürüdü. Ne Bâbı-âli kalmıştı, ne de Rüsumattaki vazife. Eller pantolon ceplerinde, dolaşılmağa başladı uzun uzun. Koca konağın eşyalarından gelen paralar yenmekle bitmezdi ama, bitti; konaktan gelen para da. Ama gene vardı bir şeyler. İşgalin tadını çıkarmağa yetecek kadar : «Laf aramızda, işgâlin de kendine göre bir lezzeti vardı mîrim. Galatasarayına çıktık mı, fesler yerlerini şapkaya bırakırdı. İstanbul semtinin gözü dönmüş yobaz bakışlarından sakınmak ta yok. Oooh, dünya vardı. Evet, ezânı-Muhammedî, Zâtı-kbriya ama, Beyoğlunun hürriyeti de başkaydı. Bizim eski kulağı kesiklerden İpek'li Sadri, Manastırlı Kâmil, hakir-ipür taksir, artık Cen-

yo mu olur, başkası mı, atardık kendimizi. Gelsin dü-
zikonun hası, Mastika'nın aliyyülâlâsı. Mezeler, me-
zeler ya mîrim? Ağzınıza lâyık, kuşun sütü bile. Hani
o sıralar Allah gani gani rahmet eylesin, Kerkes kır-
ması haminneler de sizlere ömür mü? Bendenizi ken-
dir kement zapt edemezdi. Kozmatikli bıyıklarım,
öğünmek gibi olmasın, süm sülük yay gibiydiler! Va-
lide, Allah mekânını Cennet ihsan eylesin, gak de-
dim mi et, guk dedim mi su. Derken, Despina tesmi-
ye olunan bir âfeti devrânı Felek karşıma çıkınca...»

Evlenmemesinin, evlenip yurt yuva sahibi ola-
mamasının gerçek sebebi buydu. Annesi dilediğince
gaklara, guklara dayanamayıp, keyfinin istediği yere
köy kursun. Mahalleli vardı mahalleli! Dinine diya-
netine, ırzına namusuna, ârina, hayasına sıkı sıkı bağlı
mahalleli! Dini-mübinin şeriatınca parmaklar kesen.
fâhişeleri yarı bellerine kadar toprağa gömüp nec-
meyleyen, pîr aşkına zehir zenberek, kavuklar, ki-
lise direği enseler :

«Neee??? Despina mı? Rum mu? Tenkih eyle-
mek mi? Osmanlı mülkünde Osmanlıya küffardan da-
ha kâfir bir düşmeni dinle ha???»

Yeniçerilerin Sadrazam kellesi istedikleri ho-
murtuyla bir gece lepiska saçlı Despinayı alıp; pâre
pâre etmeğe ramak kalmışken. nerdense çıkıveren
bir kol işgâl askerinin İngiliz, Fransız, İtalyan, Sene-
gâl müdahalesi... Ama ondan sonra Despina ne ol-
du? Yer yarılıp yedi kat yerin altına mı girdi? Bir sa-
bah vakti Haliç Feneri kıyılarında yarı baygın, kan-
lar içinde bulunup, Atina'ya mı aşırıldı? Yoksa Aba-
noz, Yüksekalkdırım, Ziba kerhanelerinden birine ser-
maye mi oldu?

«... aman mîrim, sorma. O geceyi ömrüm bo-
yunca unutamiyacağım. Başta kör imam Nasuh, ma-
hallenin muhtarı, bekçisi, eşrafı, ağniyası, çoluğu ço-
cuğuyla bir vâveylâ, bir kıyamet. Bismillâh, belimin
ortasından, amudu fıkaramın içinden buz gibi bir kor-
kunun sızıp indiğini hatırlıyorum. Ondan sonrası ka-

ranlık. Gözlerimi açtığım zaman başımda Kur'an okunuyordu. Öldürmiyen Allah öldürmez. Öldürmez de ne yapar? Canlı cenaze, yürekler acısı, dedi, dıvane!»

... ..

Ufacık masası üzerindeki külüstür yazı makinesinin temizlenen harfleri, iri, mosmor burnunun ucundaki ovâl gözlüğü, kırış kırış, tulum tulum yüz etleri.

Doğruldu. Kocaman elini yumruk yapıp kuluncuna koydu. Önündeki caddeden akan taşıtlara baktı görmeden. Bir cigara yaksa mıydı? Kahvesiz ne tadı olurdu cigaranın?

— Merhaba Haşmet efendi amca!

Ovâl gözlüğünün üstünden baktı adama: Otuz beş, belki de kırkılık.

— Merhaba evlât, dedi. Otursana!

— Kahveyi az şekerli içerlm ama?

— İçtiğin kahve olsun. Cebimizde eşe dosta kahve ısmarlıyacak kadar paramız bulunur şükür. Hişt yavrum, kahveci!

Ç İ K O L A T A

Şekercinin kocaman vitrini önünde idiler. Vitrinde boy boy, kutu kutu şekerler, şekerlemeler, çikolatalar. Çikolatalara bakıyorlardı. Ortadaki topaç gibi oğlanın sağında ablası, solunda yoğurtçunun kızı. Yoğurtçunun kızı «Abla» kadardı. Abla az önce topaç gibi kardeşini berbere götürmüştü, çeke çeke. Büyük aynaları vardı berberin, telleri mavi boncuklu kafesi vardı, kafesin içinde sarı, sapsarı kuşu.

Babasının arkadaşıydı sonra. Dudağının üstünde ipince, simsiyah bıyığı, karşı evin koca memeli kızına güler dururdu aynalardan. Koca memeli kız da gülerdi, gülüşürlerdi, arada el ederlerdi birbirlerine. Topaç gibi oğlan da görmüştü saçları sıfır numarayla kesilirken. Sarı kuşu da görmüştü. Parmak kadar, bıcır bıcır. Berberin makinesi saçını çekmese arada. Canı öyle acıyordu ki. Kalkıp kaçmak, sokaktan dükânı taşlamak geliyordu. Bunun için sevmezdi traş

olmayı. Tepinmesi, ablasını tekmelemesi bundandı. Traştan sonra ablası «Paralarımızı karıştırıp ellilik bir çikolata alalım» demeseydi bilirdi yapacağını.

Şekercinin vitrini önünde silinivermişti berber de, aynaları da, kafes te, sarı kuş ta. Çikolatalar vardı şimdi, salt çikolatalar. Güneşte alev alev uçuşan kırmızılar, morlar, sarılar, maviler; kırmızılara, morlara, sarılara, mavilere sıkı sıkı sarılı çikolatalar. Ab-la da, oğlan kardeş te, yoğurtçunun kızı da sıkı sıkı sarılı, alev alev kırmızılarının, morların, sarıların, mavilerin içindeydiler. Ya da maviler, sarılar, morlar; kırmızılar alev alev, yaprak yaprak uçuşuyordu içlerinde.

Abıyla kardeş tadını biliyorlardı çikolatanın. Halaları getirmişti birinde, Sarıyerden. Halalarının siyah mantosu vardı, kocaman bir et beni vardı yüzünde, gözleri sürmeli sürmeli. Para da verirdi arada. Koz helvası, ya da yuvarlak keten helvaları getirirdi Emirgândan. Kâat kâat. Isırınca tatlı. Koz helvasının tadında. Babalarının seferden uzamış sakalıyla benzin benzin döndüğü yağmurlu gecelerden birinde babası da getirmişti koz helvası. Arada getirirdi. Çoklukta uzamış tozlu sakalında küfür «Eşşek herifler, namussuzlar, deyyuslar!»

Ama çikolata keten helvasından da tatlıydı, koz helvasından da. Yoğurtçunun kızı da biliyor muydu? Bilsin, bilmesin. Başı sıfır numara makineyle traşlı oğlanın cebinde yirmi vardı, ablasının cebinde de otuz. Karıştırdılar mıydı...-

— Ab-la!

Kirli saçlarında kırmızı kurdele

— Ne var?

Yoğurtçunun kız da bakıyordu.

— Hiç, dedi.

Bu kız, bu yoğurtçunun pis kızı da... Ne duruyordu yanlarında? Yirmi kuruşu vardı, ablasının da otuz. Katıştırdılar mıydı elli. Ellilik bir tane alabilirlerdi. Ama yoğurtçunun kızı!

Abla da biliyordu çikolatanın keten helvasiyle koz helvasından daha tatlı olduğunu. Alırlar, bölüşürler, yiye yiye giderlerdi ama şu kız, şu pis kız, yoğurtçunun pis kızı. Hem parası yok, hem de ayrılmıyordu yanlarından, «Git» deseler, «Niye?» derdi; «ikolata alacağız!» deseler, «Bana ne?» der. Alsalar, aptal aptal bakar. Verseler, kendilerine bir şey kalmaz, vermeseler.. Babaları tozlu sakallarının traşlı sabahlarında okluk lafını ettiği gibi «imrendirmek günah» tı. Cehennem vardı. Cehennemde katran kazanları, zebaniler.

— Abla!

— Ne var?

— Bu ikolatalar halamın getirdiğinden mi?

— Hayır.

— Halamın getirdikleri daha tatlı değil mi?

— Tabii.

Yoğurtçunun kızı

— Bütün ikolatalar birbirine benzer!

İkisi iki yandan

— Ne biliyorsun?

— Siz ne biliyorsunuz?

— Bize halamız getirdi Sarıyerden.

— Bana da getirdi.

— Senin halan var mı?

— Sizin var mı?

— Var.

— Benim de var.

— Bize her gelişinde getirir!

— Bana da.

— Bize keten helvası da getirir, koz helvası da.

— Bana da.

— Nerden getirir?

— Size nerden getirir?

— Sen söyle bakalım nerden getirdiğini!

— Niye söyleyim?

— Biz niye söyliyelim? Bizim babamız kamyon şoförü, dünyayı dolaşır!

— Benim babam da yoğurtçu. Apartmanlara bile yoğurt satar!

Oğlan, ablasına kıpkırmızı döndü

— Abla be!

— Ne var?

— Halası çikolata getirirse gitsin yesin!

Yoğurtçunun kızı :

— Gitmiyeceğim, dedi.

Ablanın kırmızı kurdelası sarardı :

— Niye?

— Siz niye gitmiyorsunuz?

— Bize ne bakıyorsun sen?

— Siz de bana ne bakıyorsunuz?

— Biz akşama kadar bekleriz!

— Ben de beklerim.

— Burası senin mi?

— Sizin mi?

Abla :

— Sus, dedi kardeşine. Biz onun gibi şey değiliz!

— Asıl ben sizin gibi şey değilim.

— Ne?

— Size ne?

Oğlan :

— Erkeksen söyle, dedi.

— Söylerim.

— Söyle hadi!

— Sizden mi korkarım?

— Biz senden mi korkarız ya?

Caddenin bozuk parkelerinden mavi bir De soto pırıl pırıl geçiyordu.

— Abla!

— Ne var?

— Babam bu mavi arabayı bile sürebilir değil mi?

— Sürer tabi.

Yoğurtçunun kızı duydu, anlamadı. Halası filân yoktu ama bir halası olsun isterdi. Halası olsaydı,

Sarıyerden ikolata koz helvası, Emirgândan keten helvası getirseydi. Ya da şoför olsaydı babası... Sonra, ikolata, çok tatlı mıydı acaba?

— Abla!

— Ne var?

— Biz istesek ikolata...

— Sus!

— Alabiliriz değil mi?

— Sus dedim ya sana!

— Ama almayız, biliyorum. Cehennemde katran kazanları var.

— Sus demedim mi sana ulan?

Yoğurtçunun kızı gülüverdi. Abiasının kurdelesini gene sarardı!

— Niye güldün?

— Sana ne?

— Erkeksen söyle, dedi oğlan.

— Senden mi korkacağım? Nerden gördün cehennemi?

— Sen nerden gördün?

— Ben görmedim ki.

— Biz de görmedik.

— Katran kazanlarını ne biliyorsunuz?

Abla kardeşine baktı, kardeş ablasına. Abla.

— Babam, dedi. Babam bilmez mi?

— Bilsin. Siz bilmiyorsunuz ya!

— Abla be!

— Ne var?

— İstesek ikolata alabileceğimizi gösterelim mi şuna?

Yoğurtçunun kızı sarı teneke küpeleriyle meydan okudu :

— Gösterin bakalım!

— Gösterelim mi abla?

— Gösterelim mi ablaymış. Paraları varmış ta sanki...

— Yok mu?

— Var mı?

— Baak!

Dudak büktü :

— Benim babam bana daha çok veriyor...

Abla da gösterdi. Yoğurtçunun kızı gene dudak büktü :

— İkinizinkinden de çok veriyor da harcıyacak yer bulamıyorum!

Abla nerdeyse ağlıyacaktı

— Bir tane ellilik çikolata al bakalım hadi!

— İstersem alırım ama almam.

— Biz alırız, dedi oğlan.

— Alırsınız evet. Alın bakalım.

— Alamaz mıyız?

— Alsanıza!

Oğlan :

— Enayi, dedi.

«Enayi» kıpkırmızı kesildi

— Enayi sizin gibi olur!

Abianın yüzüne kurdelesinin kırmızıları uçuştu

— Beni karıştıрма!

— Kardeşin beni ne karıştırdı?

— Hadi hadi, bizim terbiyemiz senin gibilerle çene yarıştırmaya müsait değil!

— Asıl benim terbiyem müsait değil.

— Sus sus...

— Bizim paramız var değil mi abla, niye susalım?

Dükkâna girdiler. Yoğurtçunun kızı kaldı. Kirli saçları taraz taraz. İçkici, kumarcı babasıyla dört ablasından başka kimsesi yoktu. Abiaları tütün fabrikasının kalın kalın öttüğü sabahlara karışır giderlerdi. Dönüşte elleri boş. Annesi sağken üzüm, incir, beyaz peynir, zeytin paketleriyle dönerdi. Yemek pişirirdi, gece yarılarında kadar çamaşır yıkardı, kızlarını önüne oturtur saçlarını tarar, kurdeleler bağlardı kırpıntılardan. Annesi sağken ablaları çalışmazdı fabrikada. Kaydırak oynarlardı, ip atarlardı, top. Babası bile bu kadar içmezdi o zaman.

Kırmızı kâatlı, ellilik bir çikolatayla çıktılar dük-
kândan, önce kırmızı kâadı, yırtılıp atıldı, sonra gü-
müş. Daha sonra da bölüşüldü, başladı yenmeğe.

Çok mu tatlıydı acaba? Gene :

— Onu bana bedava verseler yemem, dedi.

Duydular mı? Duydularsa ne dediler? Yeyişleri-
ni görüp imrendiğini belli etmemek için gözlerini
yumdu. Yumulu gözlerinin içinde kâatlarından soyu-
lup iştahla çiğnenen ikolata. Gözlerini açtı, vitrin.
Vitrinde al, yeşil, mor, sarı pembe kâatlarda ikola-
talar. Gözlerini yumdu, berbere götürülen, ortakla-
şa çikolata alınan, çikolata bölüşülen kardeş, mavi
arabayı bile sürebilen baba. Sarıyerden ikolata,
Emirgândan keten helvası, koz helvası getiren hala.
Gözlerini açtı, yanyana gidiyorlardı. Yumdu gözleri-
ni, açtı, yumdu. En son açtığı sıra karşı sokağın dö-
nemecini bulduklarını gördü. Yumdu, açtı, yoktular
artık. Sokak yutmuştu ikisini de. Tam gidecekti, kaldı-
rım, kaldırımın dibi, kaldırımın dibinde kırmızı kırmızı
yanan yırtık çikolata kâatları, ufacık bir toptu buru-
şuk gümüş kâat. Çevresine kuşkuyla baktı. Görölüp
«Çingene» denmesinden korkuyordu.

Bir simitçi geldi geçti.

Evlere, evlerin pencerelerine baktı. Pencereler-
de tül perdeler.

Eğildi, gümüş kâadın buruşuk topunu aldı.

Yeni bir simitçi.

Topmuş gibi, buruşuk kâadı havaya attı, tuttu,
attı tuttu. Atıp tutarak bir sokak, bir sokak daha, da-
ha sonra daha bir başka sokak. Yer yer pislenmişti,
sidik kokuyordu bu sokak.

Gümüşten topu açtı, çikolata bulaşıklarını yala-
dı, yaladı...

SÖĞÜT YAPRAĞI

Artistlerle irili ufaklı figüranların çokluk girip çıktığı kahvenin camekânı önüne «Devri sabıktan müdevver» bir eski küfür gibi oturmuştu. Aşırı miyop gözlüğü, sıkıntı kırmızısından mora çalmış ablak yüzü... Görmeden bakıyordu miyop miyop. Gele- ne bakıyordu, geçene bakıyordu. Gelen geçen hoppa, oynak, civelek bacaklar, kadın, kız bacakları, eğri, düzgün, kalın bacaklar, pırıl pırıl iskarpinler, arsız mokassenler, çift katlı köseleler ya da yenleri patlak postallar. Bakıyordu, görmeden. Elli, hattâ elli beş yıllık yaşantısındaki mavi göklerin altında uslu uslu yatan kırmızı kiremitli damlar, kırmızısı paslı kiremitli damlar, kırmızısı paslı kiremitli damların beyaz perdeleri inik pencereleri, Arnavut kaldırımlar, bozuk parkeli cadde, caddenin sağındaki mesçit, mesçidin minaresinde nezleli sesiyle ikinci ezanını okumaya çalışan babası, kırmızı kiremitleri yosun tutmuş da-

miyla evleri, evlerinde beyaz bir gölge gibi dolaşan mavi başörtülü annesi, güldüğünü hiçbir zaman hatırlamadığı, ilânı hürriyette bir piyade mülâzımı sanisiyle evlenip giden ablası... Bütün bunlardan tekini olsun hatırlamıyordu. Geride kalanlara dönüp bakmıyordu ki, baksa bile göremeyecekti ki, vakti yoktu ki.

İlânı hürriyette piyade mülâzımı sanisiyle evlenip giden ablası sonunda uzaak çok uzak bir yerlerden, tepeleri homurtlu mosmor bulutları delen öfkeli dağlardan bir Çeçen arabasıyla çingir mıngır dönüp gelmiş, mülâzımı saniyi oralarda, bir komiteci kurşununun al kanları içinde bırakmıştı. Bu abla, bu gülmesini hiç hatırlamadığı abla Zeyrek'te, kahırdan bel vermiş romatizmalı bir ahşap evin yarı karanlığında bir daha gözlerini hız açmamak üzere kaparken küçük bir kız bırakmıştı. Bu kız neredeydi şimdi?

O zamanlar sünnetçiydi. Cumhuriyet yeni kurulmuş, gazeteler Mustafa Kemal Paşa'nın Dolmabahçe'li, Florya'lı resimlerini yayımlıyorlardı. Havaya zam, güneşe zam, gölgeye zam, ağlamaya gülmeye zam bilinmiyordu. Rakı kırk dokuza içiliyor, iskarpın pek pek dört, beş liraya giyiliyor. Sultan Hamit devrine hasret çeken ihtiyarlar «Ne günlerden geri kaldık, kıyamet alâmetleri...» diyorlardı gene de ortalıktaki pahalılığa. Eciş bücüş sokakları, alt alta üst üste evleriyle yabancıya öcü gibi bakan eski İstanbul'lulara tarih öncesi kaşalotlarını hatırlatan dev makineler tos vurmuyorlardı henüz. Kocaman havuzuyla Beyazıt Beyazıt'tı; kasvetli sarı aydınlık camlarında yağmur damlalarının iri iri kaydığı Balık pazarı da Balıkpazarı.

Sünnetçiydi o zaman.

Ağızlarına lokum ya da kırmızı halka şekerleri teperek sünnet ettiği çocuklara kalın siyah kaşlarının altından gözlüksüz gözleriyle baktığı yıllar.

Parayı avuç avuç kazanıyordu. Tarlabaşın'daki Despina'ya İskarpın, Zeyrek'teki Makbule'ye fistan,

Kocamustapaşa'daki Şadiye'ye... Sahi, Şadiye! Oysa Despina'ya da, Makbule'ye de değişivermişti Şadiye'yi. Dudakları kan kırmızisiyle alev alev yanardı Şadiye'nin, kara kara gözleri vardı, benl vardı, gamzesi vardı, güvercin göğsü, kar gibi topukları vardı. Uslu rüzgârların çaprazlama savurduğu kuşbaşı karların altında donmuş bıyıklarıyla bir buhar kazanı gibi beklerken, bekçi düdükleri sert çizgiler çizerek geçerci kuşbaşı karların savrulduğu karanlık boşluktan. Vızgellrdi. Aydınlik beyaz perdede Şadiye'nin hop hop hoplıyan örgülerine dikili gözleri, yatsılara, daha çok daha sonralara kadar bekler, aydınlık beyaz perde kararınca da abiasının Zeyrek'teki Ayşe yüzlü yetiminin hafifçe titreyen ufacık burnuna görmeden bakarak, rafta kendini sarı sarı tüketen gaz lambasının ürkek aydınlığında bir Iskemieye ata biner gibi oturup, Şadiye'yi düşünürdü. Şadiye bekletmezdi çokluk. Çıkar geliverlrdi. Nerden? Nasıl? Oda kapısı sıkı sıkıya kapalıdır oysa. Ama gellrdi Şadiye, gölge gibi, bir tutam ışık gibi gelir, örgülerini şımarık şımarık sallayarak, kucağına çıkar otururdu.

Günler, haftalar, aylar...

Şadiye günün birinde aklına uyup gerçekten gelivermeseydi, yıllar geçecekti böylesine. Ama geldi. Dallar dolusu çiçeklerle, çiçekler dolusu dalların baharı köpürttüğü pırıl pırıl sabahlardan birinde çıkageldi. Bir daha dönmeyecekti. Ne annesi vardı bundan böyle ne de babası. Bir yastıkta kocayacaklardı.

Olmadı. Kocamıya kalmadı. Geldiğinin haftasında komşunun uzun sarı bıyıklı, sarı kıvrır kıvrır saçlı. Bolpaça Hamdi'sine hişt pişt... Aslında hişt pişti yapan Hamdi'ydi. Vurmuş vurulmuş, girmiş çıkmıştı. Sol yanağında boydan boya kapanmış bir Bursa söğüt yaprağının izi, parmakları arasında sarıkızın en hasıyla sarılmış çifttekâatlı.

Hamdi hişt pişt.. Pas almış. «Gel» demişti bir gün. Ne diye gitmiyecekti? Gitmişti. İhtiyar annesini Ettehiyatı pıtırdayan dudaklarıyla Küçükpazar'a yol-

lamıştı. Sonra kapamıştı kapıyı. Gömleği, fanilâyı, bahriye lâciverdinden bol paça pantolonu fora. Şadiye en çok, göğsündeki barut döğmesi Gülcemal'i sevmişti. Eğer Ayşe yüzlü yetim akşam dayısının kulağına bir şeyler fısıldamasaydı. Şadiye «Canım sağ olsun!» diye dikilmiyecek, dikilmeyince tokatlanmıyacak, tokatlanmayınca da etinden et koparılırcasına bağırmıyacak, bağırmayınca da Bolpaça Hamdi'nin haberi olmayacaktı. Oldu, koştu, geldi, araya girdi. Bolpaça Hamdi nereden bilecekti adamın elindeki usturayı? Sünnetçi olduğunun bile farkında değildi. O sıra üst üste iki çifte kâatlı boğmuş, Akkuyruk'la demli çaydan dört bardak yuvarlamıştı.

Önce Sultanahmet, sonra Üsküdar'da Paşakapı'sında yattı. Yalnız sünnet değil, koton idrofil, pens, sargı bezinden de çakıyordu. Sonraları öteki tutuklularla sürgün edildiği cezaevlerinin irili ufaklı şişeleri, koton idrofil, lâska, sargı bezleri arasında...

— Ne haber sünnetçi?

Kalın camlı gözlüğünün üstünden baktı kupkuru dikilen adama. Beğenmedi. Demek filmcilerden avans, hiç olmazsa kimbilir ne zaman hangi filmde verilecek ufacak bir role sayılmak üzere bir şeyler kopersa «Ne haber?» demez, «Kalk» derdi, «Hadi!» derdi, «Yere vurdum enayilleri!» derdi. «Ne haber?» deyşi, enayileri yere vuramamasındandı. Dokuz yüz elli sekiz eylülünden, bankalar krediyi keseliberi yere vurulmuyorlardı enayiler. Kalın camlı büyük masaları başında dokuz yüz eli yedi, eli altı, daha önceki yıllarda oturdukları gibi otursalar, Yeniharman, Sipahi ya da gıcır gıcır Amerikan Cool'ü İçseler bile, sırtlarını bankalara, daha çok da birtakım bonolara dayıyamayışın sinirliliği belli oluyordu. Alev görmüş ispiroto gibi parlamalar, az önce yaktıkları cigaraları tablada unutuşlar...

Sünnetçi çeyrek saat önce böyle birinin biryantinle gıcır gıcır taralı saçlarını, kolalı yakasını, kırmızı üzerine siyah çiçekler işli kravatını, yazıhanesi-

ni duvarlarında sıra sıra asılı renk renk film afişlerini görmeden, göremeden, ellerini oğalıya oğalıya, boyun kıra kıra, yerden temennalar ala ala dikildiği, bütün bu su gib yumuşak, bir başka insan karşısında bu aşırı alçalışın, hem de pek pek ikibuçuk, beş lira için alçalışın zavallılığını idrak edemeden dikilmiş, dikilmişti. Ama sonunda bu adam, yazıhanesinin duvarlarını çevirdiği filimlerin renk renk afişleriyle donatan, kırmızı üzerine siyah çiçekler işli kravatıyla dokuz yüz elli sekiz eylülünden önce banka ve bonolarla barışırken değil ikibuçuk, beş, elli hatta yüz lirayı bile pek öyle düşünmeden veriveren bu adam, elindeki kâattan başını kaldırmış, ikibuçuk ya da beş liranın getireceği koltuk meyhanesinin kırmızı şarap şişelerini tuzla buz etmişti. Ondan sonrası hiçbir yerde, hiç kimseye anlatılacak gibi değildi Tekme yemiş köpek gibi «Huzur»dan ayrılırken gene de «Devri-sabık» alışkanlığının yerden temennaları.

— Ha? Ne haber ?

Sıkıntı kırmızısından mora çalmış yüzüyle gülümsemi

— Yaş. Sen ?

— Bende de iş yok.

— Yok ha?

— Yok.

— Ne yapacağız?

— Bilmiyorum.

— Eylüle doğru bankalar bono kırmızıya başlayacakmış..

— Daha mühimi var Amerika bizde bloke bir milyarını serbest bırakıyormuş!

— Hadi!

— Şerefsizim ki, gazeteler yazdı!

— Desene yakında şarabımıza kavuşacağız?

Hoppa, oynak, civelek bacaklar geçiyordu kahvenin önünden. Kalın, ince, biçimli biçimsiz bacaklar, pırıltılı iskarpinler, yenleri patlak postallar, mokas-senler...

A R I Ö L Ü S Ü

Çocuk habire tekrarlıyordu

— Baba bana at al

Baba ata ot at

Baba ota at at

Baba ata at at

.....

Babalar, otlar, atlar... Kocaman burunlu, akları kıpkırmızı babalar, bıyıklı babalar, bıyıksız babalar, sakallı, sakalsız babalar. Sonra otlar, atlar. Doludizgin giden atlar, kantarmaları köpük içinde, azgın atlar. Yollar uzuyordu mavi dağlara. Mavi dağırsa tüller gibi dalgalanıyordu uzaklarda. Dereler vardı, çağlıyanlar.. Sonra kuşlar, kuşların cıvıltısı. Kanatları sedef

işlemeli kuşlar, mavi kuşlar, yeşil kuşlar, beyaz kuşlar, kuşlar...

— Baba bana at al
Baba ata ot at
Baba

Adam bir yandan bir yana döndü.

Uykusunun içindeki atlar, otlar, dereler, çağlayanlar, sedef işlemeli, al, yeşil, mavi, beyaz, mor kuşlar silindi.

— Baba ata ot at
Baba ota at at

Mavi tül den dağlar duman gibi titreşti uzaklarda. Renkli kuşlar, çiçekler...

— Baba, hişt baba!

Aydınlık pencereleriyle bir denizaltı karanlık sularda yukarlara yükseliyordu. Mavi tül dağlar kaçtı, kuşların alı, yeşili, mavisi sarısı soldu, kuşlar uçan renkler gibi silindiler. Çiçekler de. Gece indi Dünya'ya. Sonra çiy bir ışık doldu. Açtı gözlerini

— Hıh?

— Babacığım..

— Canım?

— Bak ben alfabe okuyorum artık, kocaman oğlan oldum!

Adamın eli yastığın altından kırış kırış Birinci paketiyle kibriti aldı. Esnedi. Yaşaran gözlerini sildi avuçlarıyla. Avuçları parça parça, yarık yarıktı. Yarıkların araları kirli, direksiyon tutmaktan; nasırlı.

— Erdal'dan bile korkmam. Kovboyculuk oynarken düşürsün de bak!

Adam yeniden esnedi.

— Babanı niye uyandırdın ulan?

— Uyandırdım işte.

Adam yeniden esneyekti

— İlişme oğluma!

Kadının vurmak için kalkan eli havada kaldı

— Sen ona böyle yüzverirsen..

— Astar bile veririm. Aslan oğlum benim!

Kadının eli düştü, sonra soluk yüzüyle mutfığa geçti. Küçük ispiertoluğun mor alevine cezveyi oturttu. Adam, traşsız kapkara sakalında benzin kokusu, işten çok geç dönmüştü. Su hazırlamıştı yıkansın diye. Nerdee? Oğlan da uyuyordu o sıra hazır, komşular da. Tam sırasıydı ama, nerdeee? Devrilivermişti yanüstü. Sakalında acı benzin kokusu, olsun, girmişti koynuna ama nerdeee? Peki ama ne zaman, nasıl? Hep böyle yorgun dönüyordu işten. Yorgun argın, sakalında benzin, gözlerinde uyku, yarık yarık, nasırlı nasırlı avuçlarında kir.

Çocuk uykuda oluyordu, komşular uyku da ama... Kıyamıyordu uyandırmaya. Sonra ayıbına da gidiyordu. Ne azgın karı demez miydi? İstemiyordu böyle düşünmesini. Ama o gelmeden, geleceğine yakın umursadığı olmuyordu «Desin be, desinler be, azgın karı desin, desinler. Kime ne? Kocam değil mi? Uyursa uyandırırım. Bütün gün direksiyon başında harap oluyorsa olsun. Niye aldı beni? Madem aldı, çeksin cezasını. Uyandırırım, uyandırırım işte. Uyan-sın...»

— Baba bana at al.. Baba be!

— Ha?

— Bana at alsana!

—

— Alacaksın değil mi?

— Alacağım.

— Yaşasın babacığım. Erdal inanmaz ama inanmasın. Şey de al babacığım Tabanca! Kovboyculuk oynarken... Erdal'ın var. Dokmen tabancası, şapkası...

—

— Gov gov gooovv... Alacaksın değil mi?

—

— Ha baba? Alacak mısın?

Kadın mutfakta içini çekti. On metre patiska almıyordu bir türlü. Bacaklarındaki donlar yama yama üstüne. Kaldı ki at. Bir at, en azından dört yüz, beş yüz lira. Belki de daha çok. Hem, atı nerde saklar, nasıl beslerler? Saman, arpası.. Olacak şey mi? Ev kirasını bile hâlâ veremediler. Ev sahibi kötü değil ama, on gün geçiyor, verilmeli!

Kahveyi ispirotoluğun alevinden tam zamanında kaldırmasaydı taşıp dökülecekti. İri fincana döktü sıcak sıcak, köpüklü köpüklü, götürdü.

— Yaşşa be karı. At da sana, avrat da!

— At, bana babacığım..

— Ananın atı başka yavrum.

— Utanmıyorsun çocuktan değil mi?

— Ne varmış utanacak? Büyüyüp evlenince o da karısını ata ata bindirecek. Öyle değil mi yavrum?

— Tabî.

— Gördün mü?

— Onun için bindiriyorsun ya, dedi kadın.

Adam sıkıntıyla

— Ne yapayım?

— Ne yapacaksın? Yanüstü devril devril uyu!

— Uyandırırsaydın.

— Senin içinden gelmeli o. Bakıyorum yatıyorsun, haydi diyorum çok yorgun, uyanmasın.

— Peki şimdi? Kaçtan aşağı olmaz yani?

Kadın yakalanmış elini kocasının elinden kurtardı

— Deli!

— Ne var?

— Derdin dibi.

— Oğlunsa, savarız.

— Komşular?

— Boşver.

— Olmaz.

— Ne zaman ya?

— Gece.

— Olmuyor ki!

— Uyumazsan olur.

Cıgarasının dibini tablada ezdi

— Oğlum, git bana bakkaldan cıgara al!

— Peki babacığım. Sen de bana at alacaksın ama?

Kadın utançtan kıpkırmızı, mutfağa kaçtı. Kapıyı itti ama ardından sürgülemedi. Adam hiç vakit geçirmemenin gerektiğini biliyordu.

— Ay vallahi deli bu adam!

— Deli meli..

— Komşular diyorum, vallahi komşular...

— Başlarım şimdi komşularından!

— Oğlan geliverir.

— Gelmez.

— Vallahi gelir, billahi gelir...

—

—

Mutfağın lôşluğunda bir eşek arısı Kocaman ! Küçük bir jet vınlıtısıyla sarı sarı dolaşıyordu. Cama tosladı, yere düştü. Adam böyle şeyleri görececek halde değildi. Gene de eziverdi ayağıyla. Mutfağın nemli toprağında çamura kesmiş arının kıl kıl bacakları, ezilemeyen sarı, sert sırtı, kabuk.

— Babaa!

— Oğlan geldi, çabuk!

— Boşver, gelsin..

— Yeter azgın herif, yeter!

— Eeeeeh be...

Dışarda oğlan

— Babaaa!

— Hoop.

— Ne yapıyorsunuz orda?

Kadın telâşla kapıyı açtı. Saçları darmadağın, elmacık kemikleri al al

— Mutfağa kocaman bir arı girmişti oğlum. Baban öldürdü de..

Oğlundan utanarak kaçtı.

Don paça baba arı ölüsünü gösterdi

— İşte, bak!

Çocuk arı ölüsünün başında kaldı, çömeldi. Sonra bir değnek geçirdi eline, kurcalamağa başladı arı ölüsünün kalıntılarını. Daha sonra değneği atıp kalktı.

Nedense canını sıkıyordu arı ölüsü.

KOVBOYLAR

Güneş, koyu gri bulutlar ardında silinip gitmiş. Dünya âdeta gri. Soğuk gri, esen rüzgâr gri, kara kargaların acı gıcırtilarından ibaret sesleri gri, çocuk çığlıkları bile gri.

Soğuktan mosmor çocuklar, kızılı oğlanlı, sokağı doldurmuşlar. Oğlanların başlarında gazete kâğıtlarından külâhlar, bellerinde, kayış yerine kullanılmış kınnaplara geçirili beygir ya da öküz çene kemikleri: Tabancalar. Çocuklardan birkaçında at yerine sopalar. Sopalarına at'mışlarcasına kurulmuş, alabildiğine ciddiler. Sümüklerini arada kollarına sili siliveriyorlar. Çocuklardan çoğu sümüklü ama, hemen hepsi de, at üstündeki «Komutan»larından ciddi bir sabırsızlık içinde «Yanıt» bekliyorlar. Yanıt, tek yanıt! Şu anda artık ne ana, ne baba, ne öğretmen, ne abla, ne ağabey, ne de Allah! Sopadan atları üzerindeki «Abi»ler ana, baba, abla, ağabey, okul, ekmek. Tek yanıt, evet tek yanıt! Ölüme seve seve gidebilirler!

Arkadaşları arasındaki adı «Yassı» olan elektrikçinin oğlu, karşıdaki pembe evin köşesine gizlenmeye çalışıyor. Elinde boyaları dökülmüş teneke bir tabanca. Tabancası, yaylanmış ince bacaklarıyla alesta. Yanındakinin «Heey Cooo...» mırıltısını duymuyor. «Heey Cooo...» Çatafkafa'nın duduklarında mırıltı. Mırıltı ama Çatafkafa'nın da duyduğu yok dudaklarındaki mırıltıyı.

Yakınlarda birden bir mantar tabancası patladı. Yanıt bu muydu?

Sokak bir anda çocuk çığlıklarıyla doluverdi

— Kıy kıy kııı!

— Yip yip yuuuu!!

— Haloo Devey Kroket..

— Haloo Vil Boney...

— Okey..

—?

—

Sokaktan bir takım adamlar gelip geçiyor. Kadınlar.. Hiç biri dikkat bile etmiyor çocuklara. Kafaları ya bilmem hangi bankadaki bonusunun ödenmesinde, ya da çocuğunun patlak ayakkabısında, ev kirasında, yetişmeyen maaşında.

Yalnız birl. Uzun boylu, iriyarı. Kocaman elli ayaklı.. Geniş kulakları, kocaman elleri ayaklarıyla duruyor üstelik. Bakıyor çocuklara hiç çocuk görmemişçesine. Kulak veriyor «Kıy kıyy»larla ötekilere. Bu dili anlamıyor ama merak dolu. Anlamaya çalışıyor, anıyamıyor. Burası Türkiye mi? Bu memleket İstanbul mu? Bu mahalle İstanbul'dan herhangi bir sokak mı? Sakın yanlışmış olmasın? Belki de gece uyurken Cin'ler alıp Amerika'ya götürmüşlerdir. Götürmüşlerdir de şu an, Amerika'da, Amerika'nın herhangi bir il'inin, herhangi bir sokağındadır. Ama olamaz, şu minaresi gözüken cami, şu tahta-boş, şu şehris, şu müslümanca bakışlar...

— Yip yip yuuuu!

— Kıy kıy kıyyy..

- Hello Vil Boney...
- Okey Devey Kroket!
-

Hayır hayır, Cin'ler hiç bir yere götürmemişlerdir. Camisi, şehni, tahtaboşu, müslüman bakışlarıyla bu kent İstanbul'dur, bu sokak da İstanbul'un herhangi bir sokağı.

Bir kız çocuğuyla göz göze geliveriyor birden. Kız gülümsüyor. Soruyor kıza

— Nedir bunlar?

Çocuk anlamıyor

— Ne?

— Bu çocuklar?

Ufacık ufacık gülen mavi gözlü kızın saçları sarı, kıvrır kıvrır ama kirli.

— Bilmiyor musun?

— Neyi?

— Çocukları?

— Yoo..

Ufacık kız birden heyecanlanarak sesleniyor

— Yassııı!

Yassı, pembe konağın köşesinde gizli

— Ne var be?

— Bu adam var ya?

Yassı sinirleniyor

— N'olmuş?

— Bilmiyor!

Yassı daha sinirleniyor

— Neyi bilmiyor?

Kız anlatıyor Bu çocukları, oyunlarını, haykırışlarını falan. Yassı'nın «Vil Boney»liğindeki sihir bozulmuştur. Elektrikçinin oğlu Yassı Yunus'tur. Lanet olsun, hiç de istemiyordu Yunus'luğunu hatırlamayı. Bıkmıştı «Yunus»luktan. Şu an Vil Boney'di. Oyun süresince hiç olmazsa, Vil Boney olarak kalmalıydı. Nereden çıktı şu adam? Şu pis kız neden «Yassı!» diye bağırdı?

Adamın yanına geldi, küçümsiyerek baktı. Kafasından tozlu dergiler, filimler geçti bir an yığın yığın, Yığın yığın serüven filimlerindeki Pekos Bil'ler, Bil Kid'ler, başkaları.. Dudak бүktü. Demek bu adam ne o dergileri okumuş, ne de o yığın yığın filimleri seyretmişti?

Yassı'nın dudak бүküşü adamı kendi içinde küçültüyor. Çevresine utançla bakıyor.

Kız'sa azıtıyor

— Çocuklaaar!

— Hoooop?

— Bu var ya bu? Koskoca adam?

Değnekten atı üstünde Tuğrul abi, çevresinde irili ufaklı arkadaşlarıyla koşarak geliyor

— Evet? Nolmuş?

Kız gene al al anlatıveriyor. Tuğrul abi de Yassı gib dudak бүküyor

— Vay cahil vay!

Yassı yapıştırıyor

— Yuuuuh!

Ve çocukların yaylım ateşi

— Okula git okula!

— Anana söyle, seni yeniden doğursun!

— Kulaklara bak kulaklara...

— Ya burun?

— Eller? Ayaklar?

—

—

—

Adamın başı dönüyor. Kocaman elleri, ayakları, kulağı, burnu... Utanıyor bütün bunlardan. Üstlerine yürüse, tekme, tokat girişse? İyi ama hemen büyükleri yetişir, «— Çüş» derler, «kazık kadar adam. Bir karış çocuklara uymuş. Ha yarma haa!»

Mırıldanabiliyor ancak

— Ne olmuş kulaklarıma?

— Daha ne olacak yelken mubarekler yelken!

— Aileleriniz size hiç terbiye vermiyor mu?

Arkalardan ince bir ses

— Bakkalda yeni bitmiş amcaaa!

Kahkahalar.

Adam kulaklarıyla elleri, ayaklarının büsbütün biçimsizleştiğini sanmanın kahır içinde, başı dönmeğe başlıyor. Adımları açıp kaçamaz. Kaçmağa kalksa caddeye kadar kovalarlar, belki de taş, domates falan atarlar ardından. Hoş, mevsim kış, domates, patlıcan yok ama, bunlar, bu çocuklar bulabilirler. Çünkü bu çocuklar hiç benzemiyor onun çocukluğuna. Bu çocuklar gibi, hiç kimsenin kulağına, burnuna, elleri ayaklarına dikkat etmezlerdi onlar çocukken. Böyle «Kıy kıy kıyy»lar, «Yip, yip yip»ler falan da bilmezlerdi. Değnekten atları olmuş olabilir ama, «Kıy kıy kıy»ları, «Yip yip yip»leri? Hayır. Hiç hatırlamıyor.

— A a.. bakışa bak!

— Kulaklara dikililz!

— Burnu neye benziyor bilin bakalım..

Bilemiyorlar. Kız

— Havuca, diyor.

Bil Kid. Pekos Bil, Tom Tex, Vil Boney, Deyvi Kroket.

— Haydi bakalım al voltanı!

— Kazık gibi dikilmesene be!

— Ne biçim bakıyor yahu?

— A a.. gülüyor!

Güldüğü falan yok oysa, ya da ona öyle geliyor. Dünya sarsılmıyordu şüphesiz, tepesinde dönüyordu da ama nedendi bu uğultu kulaklarında? Bastığı bozuk parkeli sokak kayıyor gibiyordu ayaklarının altında. Basıp gidebilse, ah gidebilseydi.

— Alsana voltanı be!

— Keriz!

— Yoksa canın taşlanmak mı istiyor?

Bir seksen boyu, seksen bir kilosuna, kocaman postalları.

Birden hiç hesapta olmayan bir şey Bir yerler-

den değnekten atlarıyla bir başka çocuk alayı yıldırım gibi daldı sokağa :

— Halooo Devey Kroket!

— Halooo Vil Boney!

— Rancırı arıyoruz..

— Doktor'la Konyakçı Rancır'ın ardında Kuzey'e gittiler!

— Tenkyuuu...

— Tenkyuuu...

— Rancır la arkadaşlarını bulmak üzere Kuzey'ee!

Adam gerçekten şaşarmış, gerçekten aptallaşmıştı ama artık çocuklar onu unutmuşlardı. Değnekten atları üzerinde, sonradan gelenlerin kalabalığını artırarak yıldırım gibi uzaklaşırlarken, sesleri perde perde dağılıp siliniyordu

— Düşmanlara ölüüüüüm!

— Kahrolsun Kara Yılaaaaaan!

— Kahrolsun Atmaca Göz!

—

—

F I R L A M A

Yaz, kış onu orada, görevli kâhyanın bulunduğu o sokakta, dolmuşlara müşteri bulmak için bas bas bağırır görmeğe alışmışım

— Aksaray - Beyazıt, Aksaray - Beyazıt!

— Aksaray bir, Aksaray bir, Aksaray bir!

Ya da

— Beyazıt, Beyazıt, Beyazıt!

Yazın sıcaklarda yalın, topacık ayaklarıyla kaldırımın kirli betonuna sağlam sağlam basarak ordan oraya koşar, boş, dolu, bir dolmuş gelmez mi hemen fırlar

— Nereye abi?

Şoför söyler. Oysa başlardı

— Beyazıt, Beyazıt, Beyazıt!

Yalnız şoförler değil, müşterilerin de işine yaradığı için, çeyrekler, arada yirmibeşlikler esirgenmez. O, bu paraları «Ha bereket» diye yüzüne gözüne sür-

dükten sonra, yer yer yamalı pantolonunun cebine indiriverirdi.

Mangırları birikecekti. Sıcaktan gırtlığı yanmak değil, ölse, limonata, buzlu ayran, şerbet şöyle dursun, bardağı çeyreğe satılan soğuk su bile içmezdi. Ayrana, limonataya, suya verecek parası yoktu. Evet, biliyordu, çeyrek çok bir şey değildi ama, olsun. Parası hiç eksilmemeli, tam tersi, çoğalmalıydı. Çoğalmalıydı ki, geçen yıl olduğunda ayaz almasındı okuldan. Geçen yıl mangırı yetişmediğinden okulun pulu, fotoğraflı kâğıtlarını tamamlıyamamış, girememiş. Bu yıl girecek, girmesi gerek. Bu yıl da giremezse bir daha hiç giremez. Giremeyince okuyamaz, okuyamayınca kâhya, pek pek babası gibi hamal olup kalır.

Hamal olup kalmak istemiyor!

Okul kayıtlarının başladığı günlere ortallardan silindi. Eh dedim kendi kendime, herhalde yazılmıştır.

Dün akşamüstü arka sokaklardan birinde karşılaştık

— Vay, dedim. Nerelerdesin?

Griye çalan açık mavi gözleri bulandı

— Yaş âbi, dedi.

— Niye?

— Galiba gene kâhyalığa başlayacağım..

— Okul?

— Hava.

— İyi ama, neden?

— Kâhyalığı bıraktım. Annem okula yazdıracaktı, olmadı.

— Mangır mı yetişmedi?

— Yok canım.. Babam...

— Okula girmene razı mı olmadı?

İçini çekti

— Babam çakmaz öyle şeylerden. Evde birbirimizi görmeyiz bile doğru dürüst.. Takmış koluna yeni bir gaco, çekmiş gitmiş nereye gittiyse. Annem hep

ağlıyor. Kardeşim dersen boğmaca'dan horoz gibi tyr. Gel de okulu düşün!

Gözlerini koluyla sil-di.

— Geçen yıl da böyle, tam yazılacaktım, hava. Yazılısaydım şimdi ikiye geçmiş olacaktım, Erol gibi!

— Erol kim?

— Fiyakacının biri. Sınıflarının takımında sağı oynuyormuş. Ben ya? Mahallede bez topla oynarken başını dndrrdm enayinin. Bi alım, bi alım daha...

— Sen ne oynuyorsun takımda?

Gözleri parladı

— Ben mi? Santrafor, santrhaf, i, açık. Kale-ciden başka herşey. Erol da ne? Bi alım, bi alım daha, bir şut... Bu yıl okula girseydim görürdü o. Solu yok enayinin. Benim, sağ, sol.. Okula girsem de arsada sınıf maçına ıksak... ama, bu yıl da hava galiba!

Eşeledim

— Demek baban hayırsızın biri?

— Hem de ne... Annemi boyuna gebe bırakmak-tan başka bir şey gelmiyor elinden. Geçen gün hamal-larla bahse tutuşmuş. Sırtında yüz m, yüz elli mi, iki yüz m kiloyla, şişhane'den yukarı çıkabilir misin çıkamaz mısın diye. Sarhoşmuş bizimki. Çıkarım de-miş. Sırtlanmış yükü, dayan. Az kalsın kalbi duracak-mış. şimdi de bu dalga, karı dalgası.. Erol'a öyle içer-liyorum ki, enayi, senin baban hamal diyor. Hamal, evet, ne var? Kötü m hamallık? Hiç de bile. İçkici, karıcı olmasa... Çok para kazanıyor ha! Ama benim babama? Bırak!

— Erol'n babası neci?

Omuz silkti

— Ne bileyim ben? Kıyak bir Desoto'ları var, hususi. Annem diyor ki, boşver Erol'a diyor. İnsan babasına güvenmemeli. Doğru. O benim yerimde ol-sun da görelim...

— Nasıl?

— Nasıl olacak, okulu bırakıp ekmeğini taştan çıkarsın. Ben olmasam annem de, kardeşlerim de aç kalırlar!

— Annen çalışmıyor mu?

— Şişe yıkayıcılığı yapıyor. Şişe yıkayıcılığı da ne, hava. Her şey ateş pahası. Küçücük bir odada oturuyoruz, ev sahibi boyuna asılıyor kirayı artırın diye. Yalnız bize değil, öteki kiracılara da. Akıl diyor, dök gazyağını, çal kibriti, yak. Ama sonra düşünüyorum, yaş..

— Niye?

— Koca konak yahu. Var kırk, elli oda. Odalarda millet iyi kötü barınıyor. Yandı mı fakir fıkara ne yapar?

Dokuzuna basmış mıydı bilmiyorum.

— Demek bu yıl da okul güme gitti ha?

— Sorma âbi, Babam dönüp gelmezse... Gelecek yıl gene dayanacağım ama, Erol geçecek üçe. Geçsin. Matrağa alsın beni de bak!

Erol'a çok içerliyordu nedense.

— Ne yaparsın? diye sordum.

Ellerini yumruk yaptı

— Bi, bi daha...

Yüzü kıpkırmızı kesilmişti.

— Sonra?

— Sonrası var mı? O bana, ben ona. Allah han-gimize verirse..

— Daha sonra?

Cin gibi baktı yüzüme

— Benimle matrak geçiyorsun galiba âbi?

— Yoo, neden?

Bir an gözleri karşılarda bir yere kalktı, baktı bir süre, sonra bana çevirdi griye çalan bebekli gözlerini

— Ne düşünüyorum biliyor musun âbi?

— Ne düşünüyorsun?

— Bu kış kana kana çalışayım, mangırları bir kıyıya...

- Evet?
- Seneye...
- Gene okula mı?
- Okula. Ben okusam...
- Okusan?
- Kaptan olurdum!

Gözleri gene uzaklara kayıp gitti. Baktım baktı-
ğı yere. Deniz vardı. Denizde gemiler, bir yelkenli.
İçini çekti

- Vapur görmüyor muyum aklım gidiyor!

—

- Ya kaptanların elbiseleri?

—

— Dünyayı dolaşmaları da caba. Denizler hâki-
mi filminde bir kaptan vardı...

Birden heyecanlandı. Göğsü körük gibi inip inip
kalkıyordu.

— Gemi bi karaya oturdu âbi, yerliler hüryaa...
derken gemidekilerle bir kavga. Kaptan'ın sevgilisini
alıp götürüyorlar. Götürüyorlar ama kaptan esaslı!

Yüzüme soru halinde baktı

- Abi be...

— Ha?

— Yerliler tayfaları kaptanla birlikte bağladılar
da, neden öldürmediler?

—

— Sonra kız, kaptanın sevgilisi.. Bir kız ne ki?
Bir yerlere hapsettiler, nöbetçi koydular kapısına.
Derken kaçtı kız. Nasıl kaçır?

—

- Kaçtı diyelim, kaptanı nasıl kurtardı?

—

- Bu film işleri bana yaş gibi geliyor..

— Neden?

— Bir kız be âbi. Nasıl kaçabilir? Yerlilerse dev
gibi!

—

- Sinemada olanlar hep numara değil mi?

— Numara.

Bir süre düşündü. Sonra :

— Ah, dedi, ah be baba be!

—?

— Nerden buldun o karıyı? Sırasımı be? Gel çocuğunun çocuğunun başına da kurtar şu fakiri be!

Yanımızdan, her yanı kıl içinde bir hamal geçiyordu. Yük altında iki kat. Laf attı

— Ne haber fırlama!

Çocuk şimşek gibi döndü, ana avratlı bir küfür salladı hamala. Sonra bana döndü, kıpkırmızı

— Afedersin âbi, dedi, çok afedersin.. Öyle içerliyorum ki şu fırlama sözüne!

— Seni tanıyor mu?

— Babamın arkadaşı.. Fırlama, fırlama...

Usullacık sordu

— Fırlama ne demek be âbi?

— Bilmiyorum. Sen?

— Ben de bilmiyorum.

— O halde kızma bilmediğin şeye...

Yanımdan kurşun gibi uzaklaştı. Karşılarda kısa pantolonlu, temiz pâk bir çocuk gidiyordu, seslendi

— Eroooool!

Y I R T I C I K U Ş

Tam karşısında oturan bu kadın, yusyuvarlak gözleriyle yırtıcı bir kuşu hatırlatan bu kadın, kimdi?

Cigarasını avuçları içinde yaktı. Sanki vapurun en alt kat salonunda değil de, güvertedeydi; cigarasını avuçları içinde yakmasa hırçın rüzgâr söndürecekti.

Peki ama bu kadın?

Tam karşısındaki sırada, nerdeyse ağlıyacakmışcasına oturuyordu yırtıcı kuş gözleriyle. Bakışları bakış değil, elleri el. Elleri bir kuşun pençeleri gibi gergin, sinirli. Eller el değil, pençe, gözler göz değil. Tırnakların ojesi yer yer kırılıp pul pul dökülmüş, dudakların ruju da. Güzelliklerini yabancı erkek bakışlarında okumağa çalışan kadınların kontrolü de yok. Zavallı değil, kadınca meydan okuyucu değil, güzel değil, çirkin değil. Yatılabilir, yatılmıyabilir. Rakı, şarap, hatta viski sarhoşluğu yüklü çılgın aşk gece-

lerinden sonra unutulmanın, bir daha da hiç hatırlanmamanın korkunç karanlığına gidebilir; gitmiyebilir de.

Tanış biri, ya da tanış birini hatırlatarak bakıyor. Bakışları, bakışları artıyor. Yatılabilir, yatılmıyabilir, unutulup unutulmıyabilir.

Adam sigarasından yeni bir duman aldı, tavanda gezdirdi bakışlarını, sonra da pencerelere kaydırıldı. Buğulu camlar ötesinde duman duman uzaklar. Mavi deniz, mavi gök, sisler içindeki adalar filân donuk kartpostallar kadar renkli, Kınalı, Burgaz, Büyüka, Heybeli. Burgaz'da Kalpazankaya. Kalpazankaya'da bir yaz günü Sevim'le...

Sigarasından yeni bir duman alacaktı ki, gene o kadının bakışlar!

Sevim'le Kalpazankaya'nın oyukları içinde, tuzlu sularda yüzmüşlerdi. Deniz, yalçın siyah kayalar, Sevim. Kırmızı, kiremit kırmızısı bir mayo giymişti Sevim. Mayoyu öfkeyle geren göğsü, kalçaları. Peki ama bu kadın, boyuna bakan bu kadın. Tanıyor muydu? Yıllarca önce, hâkim babasıyla dolaştıkları Anadolunun gaz lambalı, marsık kokulu gecelerinde, «Baba»nın «Mektebi - Hukuk»tan arkadaşı bir «Müddeiumumi», bir «Mustantik (1)» ya da «Kâtibi-adil (2)» evinde tanışılmış küçük bir kız mı?

Sigarasından yeni bir duman.

Camlarında griler uçuşan gözlükleri ardından böyle bir kız hatırladı birden. Kulaklarında kan damlası küpelerle cin mi cin. Gece. Babaları kahveye çıkmışlardı. Anneleri Tatar böreği için hamur kesiyorlardı öbür odada. Kızla yalnızdılar. Kulaklarında kan damlası küpeler. Uzun siyah kirpikli gözleri boyuna gülüyordu. Elleri, yaramaz, küçük beyaz elleri. Dokunuyor, vuruyor, itiyor, çekiyor. Gülüyordu inci dişle-

(1) Mustantik — Sorğu yargıcı.

(2) Kâtibi adil — Noter.

riyle çokluk. İlle de sırtüstü yuvarlanıp, bacakları havaya dikilince.

Yeni bir duman. Kadının yırtıcı kuş gözleri.

Bir ara etekleri gene açılmıştı, bacakları. Gülmüştü gıdıklanmışcasına. Sonra da çılgın bir davranışla sedirden yuvarlanmıştı Güm!

Öbür odadan annesinin cigaradan kalınlaşmış erkek sesi

«Durdanee!»

Kadının yırtıcı kuş gözleri, pençeleri.

Bu kadın o günlerin Dürdanesi miydi? Kulaklarındaki küpeler. Küpeler kan damlası değil. O günden bugüne kalacak değiller ya!

«Durdanee!»

«Efendim anne?»

«Ne oluyor orda?»

«Hiç. Oynuyoruz.»

Belki de Durdaneydi bu. Yırtıcı kuş gözleriyle, pençelerinden sonra kadının naylonu tel tel kaçmış çoraplı bacaklarına takıldı gözleri. Naylonu tel tel kaçmış çoraplar, modası geçmiş eski siyah iskarpinler, ama sımsıkı bacaklar. Durdaneninki gibi. Anneleriyle hep bir odada yatıyorlardı kısık idare lambasının ölü ışığında. Babaları da bitişik odadaydılar kalın öksürükleriyle. Durdaneyle yanyanaydı yatakları. Hiç mi uyumamıştı? Uyumuş uyanmış mı? Uyanmamamak üzere uyuyordu da uyandırılmış mıydı? Bir el, ufacık bir el, Durdane'nin yumuşak eli uyandırmıştı. Duvarın ötesinde kalın öksürükler. Korkmuyordu, küçük beyaz el. Yorganın altında, uyandıрмаğa çalışıyordu. Uyandırmıştı da. Uyanınca tutuvermişti yaramaz eli. El, eller, elierin çekişmesi, idare lambası kadar kısık bir gülüş, bir fıkırdama.

Bu bacaklar kadar sımsıkıydı o geceki çocuk bacaklar!

Gözgöze geliverdiler birden. Ruju silinmiş dudaklar bir şey mi sordu, ona mı öyle geldi.

— Efendim ? dedi.

Yırtıcı kuş gözleri büyük büyük açıldı

— Bana mı söylüyorsunuz?

— Asıl siz bana bir şey söylediniz galiba?

— Ben mi?

— Evet.

— Hayır, hiç bir şey söylemedim.

— O halde affedersiniz.

Güldü

— Beni birisine mi benzettiniz?

— Siz beni benzetmediniz mi?

— Gözüm ısıyor gibi ama.

— Ama?

— Kadıköyde mi oturuyorsunuz?

— Evet. Siz?

Yırtıcı kuş gözlerde bir derlenip toplanma.

Çevresine telaşla bakınma, pençelerde titreme. Sanki sert bir kanat davranışıyla uçup gidekti. Sonra hiç bir şey yapamıyacağını anlayışın çaresizliği, bir, her şeye boyun eğiş, bir kendini salıverme. Vapur da Kadıköy iskelesine yanaşmıştı zaten. Kalktı. Adam da kalktı. Tam arkasındaydı kadının Durdaneydi bu, sağlama Durdane. Otuz yıl önceki gazla lambalı Anadolu gecesinin ahşap evinde yarım kalan niyetleri bugün niçin gerçekleşmesin?

— Kadıköyünün neresinde oturuyorsun?

Usullacık arkaya baktı

— Altı aydır yerim yurdum belirsiz.

Omuzlarında hüzün. Kalabalıkta ağır ağır yürüdüler, yanyana. Havı dökülmüş siyah mantosunu geçiriyordu, sıkı sıkı. Durdane gibi. Durdane de kırmızı çiçekli pazen entarisini gererdi böyle. Sıgmazdı entariye bembeyaz etiyle, idare lambasının ölgün ışığı yüklü ahşap evinde sabaha kadar uyumuşlardı o gece.

Kadıköyünün çok yapraklı ağaçlarını karıştıran aydınlık rüzgârına çıktılar vapurdan. İskele, yeşil, kırmızı tramvaylar, sarı otobüsler, dolmuş, taksiler kendilerini rüzgâra kaptırmışlardı. Pardesüsü içinde

erkekler, mantoları içinde kadınlar, at kuyruğu saçlarıyla kızlar.

Rüzgârda yanyana yürüdüler.

— Sen Durdanesin değil mi?

Yırtıcı kuş gözleriyle şaştı

— Ben mi? Yoo.

— Ya?

— Hayriye'yim ben. Kocam Hayruş derdi. Lâkin oğlum, Ahmedim.

Durdaneli gece, geceli idare lambası, kalın kalın öksürüklü bir duvar öte, duman gibi uçtu. Durdaneliğini yitirmişti kadın.

— Oğlum, Ahmedim, yavrum.

«Öldü» karşılığını alacağını bile bile sordu

— Ne oldu?

— Analığı.

— Analığı mı? Kocan seni bırakıp başkasiyle mi evlendi?

— Ben de nikâhlısı değildim. Onu getirdi üstüme. Gece gündüz içer. Çakmakçılarda kazandığını içkiye verir. Nikâhlıyacakmış onu. Nikâhlanacağına göre benden güzel olsa, benden evciment olsa!

Yırtıcı kuş gözleriyle büyük büyük sordu

— Onu asarlar değil mi?

Hiç gerekmezken çevresine bakındı adam. Yırtıcı kuş gözlerinden ürkmüştü belki, belki de böyle bir soruyu beklemiyordu. Karşılık vermedi.

— Sen bilirsin, dedi kadın. Kravatın hâkimlerin kravatından, bilirsin sen. Şapkan da. Asarlar mı onu?

— Niçin? Ne yaptı?

— Kocamın oğlunu, Ahmedî boğdu!!

—

— Boğdu mu dedim, estafurullah, boğmuş. Benim nerden haberim olacak? Komşulardan duydum. Bugün, estafurullah geçen hafta, iple boğmuş. Evi-
mizin ardında odunluk vardı, oraya atmış ölüsünü.

—

— Yarın gazeteler yazar değil mi?

— Yazar.

— O karıyı da asarlar öyle ya.

— Yakalanmış mı?

— Kim?

— Kadın.

— Yok canım, yakalanmadı daha.

— Polisin haberi yok mu?

— Yok. Var. Estafurullah, ben nerden bileceğim?

Ahmet, kocamın ilkindendi. Nikâhlısından, Hükümet beni işe karıştırmaz değil mi?

—

— Benim suçum yok. Altı aydır ayıyım. Adamla yaşıyan o. Akıl var yakın var. Onu nikâh da edemez. Hapse atarlar, sonra da asarlar. Assınlar, oh olsun. Cin çarpar gibi çarptı adamı benden, Ahmedin ölüsünü de bulamazlar odunlukta. Bulsalar bile. Ben altı aydır ayıyım. Bana göre hava hoş. Ama onu asarlar.

Yırtıcı kuş gözler açılıp kısıldı.

— Ben akıllarına nerden geleceğim?

—

— Gelsem bile, yemin ederim, kitaba el basarım.

Boğan o. Benim üvey oğlum sayılırsa onun da sayılır. Gece, gündüz onunla. Ben altı aydır ayıyım. Komşular anlatıyor, pis pis pismiştir. Sen nerde o nerde diyarlar. Tabi komşulardan da sorar soruştururlar?

—

— Komşular, altı aydır ayrı, derler, beni öğerler. Bir de kitaba el bastım mı. Öyle değil mi?

Adam tam zamanında fötr şapkasını tutmasa, rüzgâr alıp götürecekti.

— Ölüsü bulundu mu çocuğun?

— Bulunmadı daha.

— Bütün bunları sen nerden biliyorsun o halde?

Yırtıcı kuş gözler çevrede çığlık çığlık dolaştı, sonra adamın elini tuttu çığlık gibi

— Hiç kimse benim kadar karnıyarık yapamaz. Evcimentliğimi bütün mahalleli bilir. Yaşım da otuz

yok daha.

—

— Beni yanına al, sakla. Senin hizmetini görürüm, karılık ederim sana, para almam. Senin yanında olduğumu nerden bilecekler? Bizim hükümetin o türlü makinesi var mı?

— Ne türlü?

— Saklı insanı bulan.

— Suçluyu mu demek istiyorsun?

Yırtıcı kuş gözleri çığlık çığlık büyüyüp ufaldı. Pençe eller adamın elini tekrar sıkıttı çığlık çığlık

— Ha? Var mı? O türlü makinesi var mı bizim hükümetin? Bir insan nereye saklanırsa saklansın bulabilir mi?

— Olsa bile, sana ne?

— Olsa bile mi? Var demek? Demek bir insan nereye saklanırsa saklansın bulabilir?

Karısı gibi sokuldu adama

— Korkuyorum. Kulun, kölen olurum senin, hiç kimsem yok. Beni evinde sakla. Senin her hizmetini görürüm. Evini siler, süprürüm, çamaşırını yıkarım, öteberini alırım çarşıdan, yemeğini pişiririm. Benim döktüğüm şehriyeyi kimse dökemez, kestiğim makarnayı, erişteyi. Hele karnıyarık! Beni makineyle bulsalar bile, altı aydır yanımda, geldi geleli hiç bir yere adımını atmadı, evden çıkmadı der misin?

Adamın dudağında yanıp sönen cigara. Unutmuştu cigarayı. Dudak hafiften yanınca aklına geldi, tükürdü rüzgârın aydınlık akımına.

Boğulan çocuğu düşünüyordu. Sarı saçlı, mavi mavi gözlüydü belki. Yavruydu, yavrucuk. Belki de evin ardındaki odunluğun önünde, birtakım boş kutularla oynuyordu. Dalmıştı. Güneş içindeydi dünya. Arsalar, yaprak yüklü ağaçlar, damların kırmızı kiremitleri. Oynadığı kutular da içinde. Bir gölge düşmüş olabilir önüne ilkin. Yırtıcı kuş gözleriyle kıskanç bir gölge. Görmüş, kutuların dünyasından çekmişti bakışlarını, başını kaldırmıştı. Tanımıştı mavi mavi.

Gülmüştü gözleri. Topraklı elleriyle koşmuştu belki de «Anne, anneclğlml»

Sordu :

— Saçları sarı, gözleri mavi miydi Ahmedin?

— Çığlık çığlığa

— Ne biliyorsun? Tanıyor musun?

Adamın içinden mavi mavi bakan çocuk gözleri. Nasıl tanımaz? Her çocuk gibi, pırıl pırıl, yepyeni oyuncaklar bulamıyan her çocuk gibi kutular, tahta parçaları, demiri paslanmış çakılár, çakıl taşları, renk renk misketlerle dünyalar kurup dünyalar bozarak oynıyan, tanışlarına, cigara zifiri ve yalanla karmamış bembeyaz dişleriyle inci inci gülen her çocuk glbi.

— Tanıyor musun?

— Hayır.

— Ne biliyorsun saçının sarısını, gözünün mavisini?

—

— Geceleri altına işediğini de bilir misin? Çok severdim, öz oğlum gibi severdim, hiç öğmezdim. O da beni severdi, anne derdi bana, beni öz annesi bilirdi.

Adam Yenice paketinden çıkardığı cigarayı hırsıyla yaktı

— Nasıl kıydın öyleyse ?

Bileğini tutan kadının pençesi etine bir çığlık gibi geçti. Gözleri büyüdü, büyüdü : Bir çığlık gibi. Bir çığlık gibi kaçtı rüzgarın aydınlık akımına.

Adam, henüz bir kaç nefes çekllmiş cigarasını yere hırsla çarptı.

ÜRÖK NİNİLE

Mevsim bahara yakın. Kasım yüzü aşmış. «Yüz elli, yaz belli» ama, geçen yıl yüz seksenden çok sonra belli olmuştu yaz. «Adaam sen de..» diye geçirdi, «Güneş var ya, hava kuru ya, sıcak ya...»

Attı paltoyu, attı yün kazağı, attı boyun bağını.

Karısı

— Üşütürsün, dedi. Soğuk alırsın..

Öyle bir coşku içindeydi ki, karısının inadına ti-re fanilâyı da attı.

Kadın homurdandı

— Kudurmuş bu adam. Bana bak, akşam eve gelir, şişe çek, arkama tenyürdiyot sür dersen...

— Demem.

Çıktı sokağa. Sokak güneş dolu. Güneş göz alıcı, güneş sımsıcak, güneş patlamamış yeşil yaprakların kokusuyla yüklü. Derin, alabildiğine derin gök mavi, deniz mavisi. Kiremitler kırmızı kırmızı gülüyor. Ahşap evlerin tahtaları kara kara ama, gülüyor-

lar gene de, bozuk parkeler gülüyor, kuru ağaç dalları...

Yolun sağına soluna atılı kaptıkaçtı kadavraları, paslı demirler, beyaz beyaz tozuyan un fabrikası, un çuvalları taşımaktan ağarmış hamallar, kaldırımın kıyısına şarıltyla işeyen beygir, düşünen eşek, gülüyor, gülüyorlar.

Eşek birden anırmasaydı adam ayılıp kendine gelemiyecekti. Eşeğe baktı, yıllarca öncenin böyle bir gününde, tıpkı böyle gülen bir çevre içinde birdenbire anıran bir eşeği hatırladı. Eşek anırmasaydı hatırlamıyacaktı oysa. Hatırladı. Şimdi artık yirmi, yirmi beş, belki de otuz yıl öncenin ardında kalmış eşek ve ufacık bir çocuk başlamıştı zırlamaya. Beyaz gecelik entarisi içinde iriyarı bir adam öfkeyle, koşarak gelmişti. Çocuk hiç sevmiyordu bu «Baba» denilen adamı. Babasıymış. Ne olursa olsun, sevmiyordu ki!

Zırlayan çocuk da «Kardeş»i miydi? Ne olursa olsun, ne adamı seviyordu, ne de çocuğu. Çocukla zorla arkadaş olması isteniyordu. «Bak yavrum bu senin baba bir, anne bir/kardeşin. Dört yaş küçüğün!» diyordu annesi «Baban çok kızıyor kardeşini sevmiyorsun diye. Bak, o daha küçük!»

Kim ne derse desin ne arkadaş olabiliyordu, ne de kardeş. Olamıyordu. Olamadığı için de babası azarlıyordu çokluk. Dayak yiyordu hatta dayak yeyip azarladıkça büsbütün uzaklaşıyordu «Kardeş»inden. İnadına «Kömürcünün oğlu o!» diyordu kardeşinden ötürü; «Çingenelerden aldık onu!» diyordu. Dedikçe de babasının azarı artıyordu, arttıkça zulmediyordu kardeşine «Arap!» diye; «Çingene maşası», «Köpek!» diye. Sonraları kimselere duyurmadan daha da artırdı kötü lafları.

İşte böyle güneşli bir gündü eşeğin otuz yıl önce anırışı. Babası bayaz geceliğiyle koşarak gelmişti. «Gene yılan gibi soktun çocuğu değil mi?»

Oysa, eşeğin birden anırışından korkmuştu, kar-

deşi. Ama, «Ben bir şey yapmadım. Eşeğin anırırından korktu...» demeyi yediremedi kendine. Babası ne sanırsa sansın, söverse sövsün, söverse sövsündü. Bunca sövölmüş, dövölmüştü de nesi eksilmişti?

«Baba» kimbilir neler söylüyordu. Oysa dikmişti gözlerini duvar çatlağına giriveren boz bir kertenkeleye. Kertenkele bozdu, gözleri kara kara, boncuk gibi, pırıl pırıl. İçeri dışarı hızlı hızlı girip çıkan ufacık diliyle gülüyor gibiydi. Babası sövüp sayıyor, sövüp saydıkça da öfkesi artıyordu. Böyle zamanlarda dayak gelirdi ardından. «Cevap ver, neden ağlattın kardeşini?»

Kertenkeleye kaptırmıştı kendini bir sefer. Kertenkelenin ufacık dili, gülümsemesi.

— Cevap versene ulan eşşoğlu eşşek!

Duydu aldırmadı. Kertenkele de duymuştu bütün bunları. Ona öyle geldi ki, yiyeceğı dayağı bekliyor kertenkele. Kızdı. «Babam beni dövse bile ben genede senden güçlüyüm. Bir sopa, bir taşla kırabilirim kafanı!

Kertenkele hep gülüyor, sanki yiyeceğı dayağı bekliyordu.

— Ulan yılan yavrusu, bahtabakan, sıpa Neden cevap vermiyorsun?

Kertenkele bakmasa, gülmese, inadına glbi ufacık dilini içeri sokup çıkarmasa çabuk çabuk belki de «Ben ağlatmadım onu» derdi, «eşek anırdı, korktu. Benim suçum yok!» diyebilirdi, demedi kertenkelenin inadına.

— Ben seni bilmez miyim? Sen ne domuz oğlu domuzsun!

Tokat, tekme. Yerlere yuvarlandı, sonra da oracıktaki sandığa tutunarak kalktı. Kertenkele yoktu. Olsa, ağlamıyacak, burnundan sıcak sıcak damlıyan kanı avucuna doldursa bile, ağlamıyacaktı.

— Suus!

«Baba» denilen beyaz geceliklinin inadına susmadı. Kertenkele baksa, bir de o adam «Ağla» dese

susardı. O adam, «— Bitir tabağındaki yemeği!» dediği için bitirmediği, cigara almağa giderken «— Çabuk gel!» dediği için de geciktiği gibi.

—Babalar evlâtlarını hem döverler, hem de severler!

Ufacık avucundaki kanı muslukta yıkarken kertenkeleyi gene gördü. O kertenkele miydi, başkası mı? Belki de o kertenkelenin kardeşi, ya da karısı, annesi... Ama karısı, annesi olamazdı. Karısı ya da annesi olsa duvar yarığından dilini çıkararak bakmaz, bakarken gülmezdi. Bu herhalde küçük kardeşi olacaktı. Belki de kertenkele, «— Git, bak bakalım ağlıyor mu?» demişti.

O kertenkeleyle kardeşinin inadına, avucundaki kanı çabucak yıkadı, yüzüne su serpti, kurulandı. Kertenkelenin kardeşi bakıyordu bütün yaptıklarına.

— Ağlamıyorum. Git söyle ağlamadığımı! dedi.

Kertenkele, o kertenkele gibi, dilini çıkardı, içeri çekti, güldü de. Anlamıştı O kertenkeleydi! Demek görmüştü ağladığını. Gülüyor, yüreğini soğutuyordu.

Çevresine bakındı, eline geçirdiği kundura fırçasını kaptı, fırlattı. Kertenkeleye değmedi. Ducardan el kadar bir kireç düştü yere, dağıldı, duvardan dönen fırça da iskemle üzerindeki gaz lambasına çarptı Şangırr!

— Oğlum deli misin sen? Aklından zorun mu var?

Gene o. Beyaz gecelikli. «Baba» denilen. Canını dişine takarak

— Var!

— Var mı?

— Var, evet!

— Akıl hastahanesine yollıyalım öyleyse!

— Yolla!

Gecenin kimbilir hangi saatında uyandı, «Baba»

dedikleri beyaz gecelikli adamın «Anne» denilen kadına usul usul anlattıklarını dinledi

— Dikkafalı, isyankâr, nemrutun biri olacak büyüyünce..

— Büyüyünce mi?

— Yok küçülünce. Amma da budala kadınsın...

Yorganın ucundan usullacık baktı. «Anne» denilen esmer, ufak-tefek kadın yün örüyordu. Acıdı. Annesi artık «O adam» gibi, «O kadın» değildi. Anne-siydi, anneciği. O adam madem terslemişti, demek ki annesi de kendisi gibi terslenmişin biriydi. O acla-ma inat «Anneciğin» diye geçirdi.

— Merhaba âbi!

Otuz yıl önceden bu yana geldi. Artık ne «O adam», ne de anneciğiyle kertenkele.

— Maşallah yazı getirmişsin...

— Getirdim.

— Kazak bile giymemişsin!

— Tire fanilâyı da attım.

— Bu havalara güvenilmez ama!

— N olur?

— Soğuk alırsınız...

Koltuğunda bir kitap gene. Belki de bilmem kaç-ıncı yüzyıl filozoflarından birinin boktan bir çevirisi.

— Soğuk alırsam karım arkama şişe çeker!

— Aferin karına. Ben soğuk alsam ne şişe çe-ker, ne de tentürdiyot çeker...

— Benim karım tentürdiyot da sürmüştü!

Tokat atacak kadar hırslandı

— Benimki sürmez. Seninki sürermiş. Başka?

Koltuğu kitaplı sırtırcasına güldü

— Gripin de yutturdu!

— Zorla mı?

— Güzellikle.

— Benim karım güzellikle de verse ben yut-mam!

— Ben yutarım.

— Peki, kertenkeleler hakkında ne biliyorsun?

— Ben mi?

— Bizden başka birisi var mı burada?

— Kertenkeleler... ama bize okulda kertenkeleleri okutmadılardı ki!

— Kertenkelelerin insanla alay ettiklerini bilir misin?

Kirli bej perdesüsü, yeşili, mavisi soluk adı yün kaşkolü.

— Şaka ediyorsunuz galiba?

— Niçin?

— Kertenkeleler insanla alay eder mi hiç?

— Koltuğundaki kitap kimin?

— Volter'in.

— Volter'i çok mu seviyorsun?

— Çok.

— O halde Volter'in kertenkeleler üzerine yazılmış bir kitabı olduğunu da bilmen lâzım..

— Bilmiyorum.

— Bilmen lâzım dedim. Büyük eksiklik. Kertenkeleler ve eşek anırtılarıyla ilintili...

Kalemle kâğıt çıkardı

— Adı?

— ÜRÖK NİNİLE! (*)

Ciddi ciddi yazdı.

— Türkçe çevirisi var değil mi?

— Olmaz mı, var tabi.

— Millî Eğitim Bakanlığı yayınlarında mı?

— Hı hı...

— Çok teşekkür ederim.

Gölgeler ayaklarının altlarına doğru çekiliyorlardı.

() ÜRÖK NİNİLE Tersinden ELİNİN KÖRÜ.

GECE YARISI

Dışarıda kar savruluyordu.

İçeride kadın üç çocuğundan en küçüğünün pantolonuna yama vuruyordu yama üstüne. Gözünde göz-lük ama otuzunda yoktu henüz. «Böyle giderse» de-mişti göz doktoru «Kör olmasan bile elli yaşına doğ-ru: gözlerinin nurunu kaybedersin. Gece yarısına kadar çalışmaktan vazgeç!»

Kör olmıyacak, az da olsa görebilecekti ya! Hem daha çok vardı elliye. Yirmi yıl. En küçük oğlu yirmi ikisine basacaktı o zaman. (Döndü, yanbaşındaki çu-lun altında tesbih böceği gibi yusyuvarlak yatan en küçük oğluna baktı, güldü).

Yirmi ikisinde ha? Kim bilir, belki de Allah yü-züne bakacak okuyacak, okumasa bile, Hediye'nin Erol'u gibi bir Nurten de o uyduracaktı.

(İç geçirdi).

Bir Nurten, bi Ayten, bi ne karın ağrısıysa, bul-sa, kayınbabası ellerini tutsa, bir dükkân açsa, kum,

kireç dükkânı... (Aklından oğlunun babası geçti) Sol gözü kör, avurtları çökük, çopur bir yüz. Yirmi yıl sonra yetmişinde olacak, iki büklüm... Sahi, ne diye varmıştı ona sanki? Aralarında şöyle böyle yirmi yaş. Ama adamda da iş vardı doğrucası. Komşu Hediye'nin Arnavut'una benzemezdi hiç. Serçeye benziyordu, serçe kuşu gibi. Vakti, saati yoktu, bilmezdi öyle şey. Çamaşır yıkarken, süpürge süpürürken, sovan soyar, patates, patlıcan doğrarken... Sıvacı, badanacı deyip geçiyordu komşular ama, kendi yok Allahı vardı, erbabıydı işin. Badana sıva işlerinde de erbapmış; umurunda değildi o. Değildi ama, o işin erbabı da olsa bıkiyordu insan aynı adamdan. Hani günah olmasa, Allah cehenneme atmasa sonunda atmıyacağını bilse...

Şaşıyordu Hediye'nin kocasına. Hediye'den bıkmıştı belki de, kimbilir?

Hani günah olmasa, Allah cehenneme atmasa sonunda, atmıyacağını bilse... Adamın bıyığı sapsarıydı, gözleri de mavi mavi. Çakır derlerdi memleketinde böylelerine, uğursuz sayarlardı ama, gene de kadınların adı çıkar, onun yüzünden dile düşerierdi. Hediye'nin kocası da... Hani günah olmasa, Allah cehenneme atmasa. Yumrukları da yumruktu hani. Bilekler bilek, kaşlar kaş, gözler göz...

Dışarda fırtına, savrulan karlar

Oda soğuktu soğuk olmasına, donmasına donmasa bile üşümüyor da değildi ama, Hediye'nin Arnavudu olmalıydı. Girmeliydiler yatağa, sarılmalıydılar sıkı sıkı. Yüz yüze de olurdu, adama sırtını dönse de. Dönse daha iyiydi, sırtı ısınırdı hazır. Arnavud'un bilekleri de bilekti hani, yumrukları yumruk. Sımsıkı sarardı ihtimal, uyutmazdı sabaha kadar.

Üçüncü oğlu bir şeyler sayıkladı. Kadın döndü, baktı, ne sayıkladığını anlamıya çalıştı

— Süper-Men'imi (*) ver Erdal, fena yaparım!

(*) Bir çocuk dergisi

Dışarda fırtına. Arnavut olmalıydı Arnavut. Hediye'nin gök gözlü Arnavut'u. Allah günah yazmasa, ceheneme atmasa... En iyisi âdet olsa da ayıplamasa kimse, açık açık konuşsa Hediye'yle... Hediye değişir miydi acep? Yaşlı mı derdi? Çopur mu? Kör mü yoksa? Beğenmez miydi? Oysa, serçe kuşu gibiydi adam. Hem canım, temelli değil ya, şöyle bir iki günlüğüne...

(Kapı vuruldu)

Anladı, oydu, serçe kuşu. Bilirdi vuruşundan.

(Pantolonu bırakıp kalktı, gitti, açtı)

— Donuyom avrat, donuyom teknil!

— İş?

— Havaynan cıva.

— Para?

— Hasan paşalı.

— Yarın çocuklar?

— Allah kerim.

— Kerimin kuyusu derin. Akşam da bir şey yemeden yattılar!

— Aldırma.

— Aldırma hı, aldırma demek? Sen bu sâbilerin babası değil misin?

— Çeneyi bırak da ısıt beni!

— Ben diyom bayram haftası, sen diyon mangal tahtası.

— Başlarım mangal tahtasından, zilli!

— Hediye'nin Arnavud'u kadar olamıyon...

— Hediye'nin Arnavud'una var!

Adamın duvara vuran gölgesine gözü takıldı Sivri burun duvarda inadına sivrileşiyordu. Karga gibi. Nesine varmıştı şunun? Hediye'nin Arnavud'unda iş yoktu ama o iş'le bitmezdi ki iş. Soba, odun, taş kömürü, Vita yağı, tenekeyle Ayvalık zeytini, zeytinyağı, Puro sabunu. İlle bu. Çamaşır sabunu nelerine yetmiyordu? Nankörün biriydi zaten o karı. Mahalleyi gezer dolaşır, önüne gelene yayardı Arnavud'u. Sanki o işle biterdi iş. Herif serçe kuşuna benze-

miş, ne vardı bunda? Odun, kömür, taş kömürü, Vita yağı. Puro olmasa da olurdu..

(Adam titreyerek soyunmuştu, yorganın altına uyuz it gibi, çeneleri vura vura girdi)

— Donuyom, donuyom Allahıma. Allah dört duvar dışındakilere acısın!

— Sokakta ne diye sürttün?

— Keyfimden.

— Kahvede çene atmışsındır.

— Kes de ısıt beni kız! Donuyom deyyusun kıızı!

— Donarsan don. Diyetine para mı saydım?

— Arnavud'un Hediye'si olsa şimdi.

— N olur?

— Ne mi olur? Sen demiyor muydun böyle böyle, herifte iş yokmuş, kalıbına bakma onun diye?

Kadının ne karşılık verdiğini duymadı. Hediye'ydi hani. Tam yataklık, tam arka ısıtacak şeylik kararı. Şu karı da bıllık bıllıktı ya, Hediye başka. Adam bıkiyordu hep aynı karıdan. Arnavud'a dese böyle böyle, avratları değişik mi aslanım... Temelli olmasa bile, bir kaç günlüğüne. Babası olsa, softa babası... Allah günah yazarsa insana bu aklı, fikri ne diye verdi?

(Birden bir et kokusu).

— Adam olsan Arnavut gibi...

— Eve pirzola mı getirirdim?

— Pirzola, Vita yağı, Puro sabunu...

— Getirmedim mi Allahsız? İnkârdan mı geliyon?

— Geçen geçmiş, sen şimdiye bak!

— Bu et yokluğunda pirzolayı nereden bulmuş o çakır?

— Herkes sen mi?

— Taş atıp durma gece vakti, başlarım eğri dininden ha!

— Başka marifetin yok ki zaten...

— Deha Arnavut, git ona var!

Lâkin şu et kokusu... Müteahhide ver ediyordu kazığı. Bu et yokluğunda hemen her gece et, rakı, şarap, bira... Hediye de semirdikçe semiriyordu hani. Tam yataklık karı. Şimdi kalksa, pantolonunu çekse bacağına, selâmün aleykümle karışık, çökse masalarına. Gelsin rakı, gitsin rakı...

(Ortanca oğlan şöyle bir uyanır gibi oldu)

— Babam pirzolanı getirdi anne?

(Annesinin cevabını duymadı. Pirzola getirse oda da ışık yanardı. Yatağında döndü, uyudu gitti).

— Yeşil salata, turşu, rakı da vardır belki değil mi?

— Olmaz mı? Ağzının tadını bilir çakır...

— Ben bilmem mi? Sen bilmez misin? Allahın yerinde olsam bir zelzele...

— Töbe de...

— Bırak töbeyi möbeyi, açaçına et kokusu, iflâhım kesildi. Allahı bırak Cumhurreisi olsam, ya da vali!

— Ne yaparsın?

— Bir kanun. Gece yarısı pirzolayı kokuta kokuta pişirenin boynu vurulacak!

— Deli!

— Niye?

— Kanun ne işimize yarıyacak? Vali olunca her gün pirzola yerdik! Ayvalık zeytinyağı, Puro sabunu... Puro dedim de, Arnavud'un Hediye'si var ya, her daim Puro'yla el yıkıyorlar!

— Kanunu manunu bırak... Giyinip giderdim ama, içime sinmez ki. Ben yemişim, çocuklarım aç..

— Ben? Beni düşünmüyor musun?

— Neyini düşüneyim senin?

— Öbür gözün de kör olur inşallah!

(Et kokusu artarak yayılıyordu.)

DÜNYADA HARP VARDI

— I —

— Sürgünler geldi! dediler. Zaten bekliyorduk. Koştuk cezaevinin taş merdiveni başına Ben, Necati, Kostî, Bobî Niyazî.

Dördümüz de hükümlüydük. Necatiyle Kostî, bir gece bir Beyoğlu sinemasının gişesini soymağa kal-kıp yakalamnaktan yedişer yıl yemişlerdi. Bobî Niyazî, aslında esrar satmak ama, «arkadaşlar matra-ğına cebime esrar koymuşlar, polisler kaçak çakmak taşı ararlarken enselediler, adımız esrar satıcılığına çıktı!» diyordu.

Neyse, koştuk cezaevinin idareye çıkılan taş merdivenine.

Bir başka İl'in cezaevinden bizim cezaevine sür-gün edilenler, büyük demir kapıdan içeriye ikişer ikişer sokuluyorlardı. Ortadaki kalın, upuzun zencire bileklerinden sıkı sıkıya bağlı cezalılar yüzelli çift-tiler, tamam üçyüz kişi!

Yalınayakları, paramparça üst başlarıyla mide bulandırıcıydılar. Saçları sakallarına karışmıştı. Her içeri giren çift, onları getiren candarmaların önünde duruyor, bileklerini bağlayan kelepçenin küçücük kildi açılmadan önce, üçyüz sarı dosya arasından «Şahsi dosya»ları bulunuyor, bizim cezaevi idarecilerine teslim ediliyorlardı.

Ağır ağır, ama gittikçe çoğalan, tehlikeli bir kalabalık birikiyordu cezaevi bahçesinde. Yalın ayaklı, partallar içinde aç bir kalabalık. Önce güneşin altında esneyip geriniyor, sonra da açlık ve uykusuzluklarını belirten gözleriyle çevreye bakınıyorlardı. Cezaevi avlusunun yüksek duvarları diplerinde mısır ekiliydi. Boy atmış mısırlar. Sürgünlerin bir anda bu mısıriara saldırdıklarını, çekirge bulutu çöküp kalkmış tarla gibi, mısırların temizleniverdiğini gördük.

Ufak-tefek, semiz bir kedi yavrusunu hatırlatan Bobi

— Yuuuuh, dedi. Yuh be. Bunlar benden de aç!

O, aç olmaktan çok, açlıktan söz açıp üçün beşin yoluna bakma dümenindeydi. Görüşmecileri gelen tutuklulardan uçlandığı ekmek, zeytin, peynir, tereyağı, helva, ne bileyim yiyecek, giyeceği çabucak paraya çeviriverir, günün birinde dışarı çıkınca geçinebilmek için tutacağı işe para biriktirirdi.

Sürgünler avluda gittikçe çoğalıyordu.

Başgardıyan bir ara düdüğünü sert sert öttürdü, sonra da bağırdı

— Buraya gelin bakayım. İçtima!

Ellerinde mısır koçanları, çöp teneklerinden kapışılmış kuru ekmek, zeytin çekirdekleriyle sürgünler Başgardıyana da, düdüğüne de boşveriyorlardı. Zararlı tırtıllar, ya da sürüngenler gibiydiler. Çiğ mısır koçanlarını dişliyor, zeytin çekirdeklerini kırıp içlerini ağızlarına atıyorlardı.

Dünyada harp vardı!

Alman Nazilerinin motörlü birlikleri, tarihsel bir öfkeyle Avrupayı, ne Avrupası, bütün dünyayı bir

yandan kuzeyin uçsuz bucaksız bozkırlarına, öte yandan Atlantığın, Akdeniz'in çivit maviliklerine sürüyorlardı.

Dünyada harp vardı!

Türkiye harbin dışındaydı ama, gene de dikenli kabuğuna olanca sinirliliğiyle çekilmiş korkunç bir allerji içinde, bekliyordu.

Şeker beşyüz kırkbeşe satılıyordu. Kesme şekerin topağı çeyreğe gidiyordu cezaevinde. Kilosunu beşyüz kırkbeşe alan cezaevi karaborsacıları, böylelikle kiloyu sekiz, on, hatta hatta on iki, on beş liraya getiriyorlardı.

Dünyada harp vardı!

Sınırlarımızın çok yakınlarından gelip geçiyordu motörlü araçların benzin kokulu homurtusu. Kötü haberler alıyordu dünyadan radyolar. Alman Nazileri, İtalyan Faşistleri, uzak doğuda Japonlar. Fırınlar dolusu yakılan insanların çığlıkları uçuşuyordu havada.

Dünyada harp vardı!

Bir ara Necati :

— A... dedi. Bu sayın bay da kim?

Güneşte kara bir su gibi parlıyan rugan çizmeleri, bal renkli kumaştan külot pantolonu, pırıl pırıl lâcivert ceketi, pantolonunun kumaşından kasketi, kara gözlüğüyle gerçekten de bir sayın bay, bir majeste. Belki de, Afrika'da kaplan avına çıkmış bir İngiliz lordu, sömürgelerdeki bitkilerini görmeğe gelmiş bir Belçika, bir Felemenk, bir ne bileyim Fransız, bir İtalyan sömürgeci!

Bilekleri kelepçesizdi, ötekiler gibi zencire vurulmamıştı. Arkasından elleriyle. Başgardiyanın yanına gitti, durdu, bir şeyler konuştular.

Beyoğlu'daki sinema gişesinden uçlanacakları paralarla 936 Berlin olimpiyatlarına gitmeyi kurduğu halde felek yâr olmıyan Necati :

— Peki ama, kim? dedi.

Necati'nin suç ortağı Kosti attı :

— Memur herhalde..

Bobi kısa kesti

— Gider öğrenirim!

Hep o besili kedi yavrusu haliyle bir koşu, gitti. Terslenmiş, geri döndü :

— Herifte çalım altıdan!

— Yani ne? Mahkûm mu? Memur mu?

— Ne bileyim yahu. Azarlayışına bakarsan memur, sarı dosyasına bakarsan mahkûm!

Az sonra, ağarmış şakaklarıyla yanımızdan geçti, yüzümüze bile bakmadı...

— II —

Cezaevi birinci bölümünün en üst kat «Tecrit»-lerinden birinde yalnız, rahattım. Koğuşun bir kıyısına serili yatağım, yanibaşımda pencерem. En çok da yaz sabahlarında, tül mavisі dağlar ardından, içi kan dolu kocaman bir küre gibi doğuşu güneşin!

Kıpkırmızı, koskocaman, yusuvarlak güneş pırlıltısız bir kırmızılıkla, mat bir kırmızılıkla uzaklardaki yemyeşil ağaçlar kalabalığının ardındaki tül mavisі dağların aralarından ağır ağır, nazlı nazlı yükselmez mi, dakikalarca dalar giderdim. Kıpkırmızı, yemyeşil, masmavi, pespembelerin serin cümbüşü!

Ama harp vardı dünyada!

Düşman uçaklarının bütün bu serin renkler cümbüşünü ateşe, kana, insan çığlıklarına her an boğabileceği günlerdi o günler. Türkiye'de «Pasif korunma», karartma vardı geceleri. Milyonlarca değilse bile, binlerce insanın elleri şakaklarında kara kara düşündükleri günler.

Sürgünler gellnce cezaevinde bir derlenip toplanma, bir sıkışmadır başladı. Çukurlarına mosmor gömülmüş aç gözler, cezaevi koridorlarında sarı birer gölge gibi dolaşıyor, enselerdeki soluyuşları insana, çok yaklaşmış ölümü hatırlatıyordu.

Dünyada harp, cezaevinde ölümü hatırlatarak dolaşan açlığın çıplak ayakları!

Çoğu sabahların erken saatlarında, koğuşlar açıldıktan az sonra, beton koridorlarda koşuşan kabaralı postalların keskin düdükleri tekmiil mahpusları demir parmaklıkların ardlarına yığıverirdi. Kat kat bölümlerin demir parmaklıkları ardındaki meraklı bakışları dibe, taa dipteki dört köşe betona dikilmişti. Orda, en dipte işte, savrulmuş bıçaklarıyla birer yay gibi gerilmiş insanlar ölüm kalım savaşına atılmışlardı. Işıltılı keskin kamalar birer yılan dili gibi sert, eğri-ler çizerlerdi kül renkli aydınlığa. Gardiyan düdük-leri, derinden derine yansıyarak yaklaşan candarma kabaraları, demir parmaklıklar ardında dalgalı birer orman gibi uğuldiyan mahkûmlar.

Ölüm korkusu vuran yüzler gerilmişti aşağıda. Gözler yuvalarından fırlamış. Ölüm kaşla göz arasına pusu kurmuş. Birden savrulan bir bıçak. Boş bulunan kavgacılardan birinin kanlar içinde betona yığılan ağır gövdesi!

Kavga bitmiş, yaralanan, ya da ölen kaldırılmış, demir parmaklıklar ardında dumanı tüten bir tartışma başlamıştır

- Ulan bir bıçakta cartayı çekti be!
- Hiç iş yokmuş...
- Ne yapaydı?
- İnsan bir bıçakta gider mi?
- Sen olsan?
- Hadi be sen de!
-
-

Sürgünler geldikten sonra cezaevinde esrar, afyon, hatta sürgünlerle birlikte gelip, bizim cezaevi tutuklarından pek çoklarınca benimseniveren eroin satışları hızlandı. Satışlar artınca, bıçak alış verişi, bıçak alış verişi artınca da kavga ve ölüm arttı.

Dünyada harp vardı!

Cezaevinde de alış veriş kavgayı ve ölümü arttırmıştı. Ölenler alış veriş edenler değil, adamları. Çünkü alış veriş edenlerin paket paket sigaraları,

ekmekleri, esrar, afyon, eroinleri vardı; cigara, ek-mek, esrar, afyon, eroin karşılığında pusu kurup cana kıyacaklar da pek çoktu cezaevinde.

«Kaplan avcısı» bütün bunların dışında, bütün bunlardan uzak, kendi âleminde.

Dünyada harp, tutuklar evinde açlık, savrulan kamalar yarım somun için cana kıyıyormuş...

— III —

Birkaç koğuş değiştirdikten sonra benim koğuşa yolu düştü. Beğenmiş olacak, demirledi. Sürgün edildiği cezaevinden birlikte getirdiği havuç kırmızısı bilekli, kocaman kocaman yumruklu adamı, vardı bir doksan boya yüz kiloluk. «Kamyon» diyordu ona:

— Kamyon!

— Hop?

— Kenefe gideceğim!

Kamyon önce gider helâyı güzelce yıkar, ibriği doldurur, sonra da önüne düşerdi efendisinin. Efendi, mor yollu ipek pijamasıyla Kamyon'un ardında koğuştan çıkmadan önce

— Kamyon!

— Hop?

— Kahvemi kenefe getir!

Efendi helâda cigara üstüne cigara içedursun, Kamyon, kahvesini ispirolukta pişirip, kenarı yaldızlı Çin işi, Japon işi fincanla götürürdü.

Dünyada harp vardı, cezaevinde açlar, çıplaklar yarım somun, bir esrarlı cigara için cana kıyıyorlardı...

Kamyonun gıcır gıcır yıkadığı helâda, Tekel'in Çeşit isimli cigaralarından tellendirir, izmariti bir fiskede helâ dışında bekleşen yalın ayaklı Adem babalar kalabalığına fırlatırdı. İzmarit havada kapılır, sonra da birbirlerinin üstlerine atılarak, betonda boğuşulmağa başlanırdı. Onlar boğuşa, hatta bir izmarit için gırtlaklaşa dursunlar, «sayın bay», Çeşit ku-

tusundan alınmış kahverengi kâatlı bir Esmer, ucu yıldızlı bir Sipahi, ya da en azından zarif bir Yeni-ce'yi ateşlemiş, betonda altalta üstüste boğuşanların kıyısından, ipek pijamalarıyla koğuşa dönerdi.

Koğuştaki onunla Kamyon'dan başka, bir başkası daha varmış!

Dünyada harp, cezaevinde döğüş, koğuştaki kendi ve adamından başka biri daha mı var?

Bir gün :

— Kamyon kardeş be, dedim.

— Hop?

— Senin asıl adın ne?

«Sayın bay» az sonra çıkıp gidecekmiş gibi giyindiği lâcivert kostümü, rugan iskarpinleri, kolalı yakası, kırmızı boyunbağı, briyantınla gıcır gıcır taralı saçlarıyla koğuş kapısı önündeki beton koridor-da bir aşağı, bir yukarı dolaşıyor, dolaşırken de ruganlarının cızırtısı yansıyor.

— Asıl adım mı?

— Evet, ne?

— Hüseyin.

— Nerelisin?

— Uzunyayla'lı.

— Suçun?

— Katil.

— Kimi vurdun?

Söylemedi. Bir gün Necati'den öğrendim Kız kardeşini baştan çıkaranı, ardından da baştan çıkan kız kardeşini vurmuş.

— Ha Kamyon? Kimi vurdun?

— Boşver!

— Efendinin suçu da adam öldürmekmiş. O kimi öldürmüş?

— Kendisine sor!

— Ona sorulur mu Kamyon? İnsanın yüzüne bile bakmıyor!

Bakmıyordu gerçekten de. Sabahın erken saat-

larında uyanıyor, kalkıyor, pembe diş fırçası, pahalı cinsten diş macunu, omuzunda havlusu

— Kamyon!

— Hop?

— Elimi yüzümü yıkıyacağım!

Dönüşte mutlaka güneşin kocaman, kıpkırmızı bir cam yuvarı gibi ağır ağır, nazlı nazlı doğuşuna açık pencere önüne gelir, ellerini açar, pıtırdayan dudaklarıyla uzun uzun dua ederken boynu büküktür. Mor yollu ipek pijama, rugan çizmeler, nikel traş takımı, her yanından pırıl pırıl sağlık ve küstahlık akan gergin meşin bavulu.

Dua biter.

— Kamyon!

— Hop?

— Traş olacağım!

İçleri cam, aliminyum traş taslarıyla gelen sıcak su, nikel traş takımı, jilet. Cezaevinde jilet yasaktı oysa... Pahalı cinsten yuvarlak traş aynasının karşısına geçer, uzun uzun traş olur. Sonra

— Kamyon!

— Hop?

— Traşım bitti!

Kılıfından çıkan yılan gibi, sabunlu suları, kirli jilet makinesi, jiletlerini Kamyon'a bırakıp giyinmeğe başlamadan önce ispirto, pamukla boynunu boğazını gıcır gıcır siler, ardından bol bol limon kolonyası, daha sonra da

— Kamyon!

— Hop?

— Gömleğimi ver!

Gömlek verilir. Alır, giyinir :

— Kamyon!

— Hop?

— Gravatımı!

Kravat, bağlanır :

— Kamyon!

— Hop?

- Pantolonumu!
- Kamyon!
- Hop?
- Ceketimi!
- Kamyon!
- Hop?
- Seccademi ser!

Sarı, sırma saçlarıyla ipek seccade kıbleye doğru serilir, namaza dururdu. Sabah namazı dört rekât mı? Hayır, ondört, belki de yirmidört rekât kılar. Sonra seccadeye usulünce oturur, avuçlarını açar, ağlıyarak kimbilir neler isterdi fizikötesinden?

Vardı, içini kemiren bir şeyi vardı ama, ne?

Bir gün gene dayanamadım

— Kamyon be!

— Hop?

— Ağan namazdan sonra, dua ederken niye ağlıyor?

— Ne bileyim ben?

— Evli mi?

— Evli.

— Çoluk çocuk?

— Yok.

— Karısı? Genç mi karısı?

— IV —

Kamyon hiçbir zaman «Genç» de demedi, «Yaşlı» da. Merak da etmiyordum. Daha doğrusu insanlardan kaçan, hemen hemen hiç kimseyle konuşmayan, konuşulacak insan yokmuşa getiren bu adama ben de başkaları gibi içerliyordum.

Necati :

— Amma da kendini beğenmiş be! diyordu.

Kosti için

— Senyör! dü.

Metelik sızdıramıyan Bobi ise

— Kaplan avcısı! deyip geçiyordu.

Gerçekten de, yatılacak daha on, on beş yılı olduğu halde, az sonra çıkacakmışçasına hazırlanışı saçmaydı. Hele o pırıl pırıl rügan iskarpinleri! Bu çizmelerinden ötürü çok geçmeden cezaevine ünü yayı-liverdi

— Kaplan avcısı!

Onun o bitmez tükenmez «Kamyon!»larıyla, Kamyonun şaşılacak bir sabırla yapıştırıverdiği «Hop!»larından bıktığım için, sabahleyin erkenden kalkıp, Necatiyle Kosti'nin yanına iniyordum. Gece yarısına doğru döndüğüm zaman onu ya uyur, ya da başında sırma işlemeli siyah takkesiyle Kur'an okur bulur, üzerinde durmaz vururdum kafayı.

O gece de önceki geceler gibi kafayı vurmuştum. Gece yarısını çok geçmiş, belki de sabaha karşıydı. Uyandım. Yorganın kıyısından baktım onlara Kamyon'la o. Elllerinde desteyle fotoğraf, mırıl mırıl konuşuyorlardı

— Bu, bizim orman dairesinin önünde çekilen resmim!

— Sen hangisisin?

— Na, şu. Çizmeler nasıl çizmeler, ayağımdaki?

— Güzel.

— Tabi güzel. Beyoğlu'nda hususi çizmeciye yaptırmıştım!

Değişen fotoğraf.

— Bu da, Şandiyeyle. hey gidi günler hey!

Birden kendine geldi

— Kamyon!

— Hop?

— Evlendiğimiz sıra karım ondördündeydi...

Kamyon bunu biliyor olmalıydı, başını salladı anlayışlı anlayışlı.

— bense, kırkbeşimde!

— ?

— O şimdi on dokuzunda, ben, ellimdeyim!

Kamyonun yüzünde bir şeyler arıyormuşçasına baktı baktı. Gene

- Kamyon!
- Hop?
- Otuz bir yaş var aramızda!
-?
- Çok mu?

Kamyon toparlandı

- Yok canım...
- Sonraa, ben, benim gibi erkeğe göre...
- Çok değil.
- Kamyon!
- Hop?
- Karılarımız ne yaparlar bize?
- Taparlar.
- Sen hiç evlenmemişsin ama?
- Ne çıkar?
- Doğru. Evlenmiş olsan da karın gencecik ol-
saydı?

- Gene tapardı!
- Hapse düşsen, yatılacak uzun yılların olsa?
- Gene!

Bir başka fotoğraf.

- Bu da nişanlıyken çektiirdiğimiz...

Belki yüz tane fotoğrafın destesi. Nişanlıyken, yeni evliyken, evlendikten bir hafta, on gün, on beş gün, bir ay, iki ay, beş ay sonraya kadar çekilmiş fotoğraflar.

- Kamyon!
- Hop?
- Benim karım Gürcü!
- Biliyorum. Gürcüler erkek olur
- Yaşa, Erkek olur değil mi?
- Erkek olur.
- Kocaları hapisten hiç çıkmıyacak bile olsa?
- Gene evlenmezler!
- Gürcü kızları ne olur Kamyon?
- Erkek olur!
- Bu yastık var ya Kamyon?
- Var.

— Dantellerini, çiçeklerini kendi eliyle işledi. Zifaf yastığımız, biliyorsun, söylemiştim. Karımın kokusu sinmiş. Evlenseydin, benimki gibi gencecik bir karın olsaydı...

— Ben de içeri düşseydim...

— Düşseydin?

— Deli olurdum!

— Karın Gürcü olsaydı ya?

— O zaman başka!

—

—

— V —

Dünyada harp vardı.

Azrail sıra sıra, dizi dizi harp makineleri kılığına girmiş, Avrupa'nın altını üstüne getiriyor, insanlar kitleler halinde fırınlarda yakılıp, külleri bütün dünyaya savruluyordu.

Dünyada harp, dünyada açlık, dünyada açlık pahasına tokluk vardı. Açlar pahasına toklardan pek çoğu kocaman göbekleriyle kürsülere sığıyor, dizi dizi harp makineleri kılığına girmiş azrail adına milyonlara yalan söylüyor, milyonları milyonların zararına kandırıyorlardı.

Dünyada harp vardı!

Dünyadaki harbe alkış tutan radyolar, rotatifler, baskı makineleri vardı. Radyolar, rotatifler, baskı makineleri yalan söylüyordu. Yalana, yalaniara inananlar. Yalana, yalanlara inananlardan biriydi Selâhattin bey. Anadolu'nun kalın bedenli ağaçlarla yeşil bir deniz gibi dalgalanan kocaman ormanlarından birinde, pırıl pırıl çizmeleri, Adolf Hitler bıyığı, şişe şişe içkilerin korkunç bir küfür makinesi haline getirdiği küçücük bir adamdı Selâhattin bey. Orman memuru. Dünyada harp, Türkiye'de şahlanmış karaborsa! Devletin maaşı da ne? Karaborsa Selâhattin beye binler veriyordu, Viski veriyordu, havyar veriyordu, pırıl

piril çizmeler, kat kat İngiliz kupon kumaşından elbise, bitmez tükenmez çalım veriyordu.

Devlet de ne? Hükümet de ne? Maaş da ne?

Selâhattin bey göz yumuyordu kaçakçılara. Milyonlar vuruyordu kaçakçılar aylı, aysız, çisentili, çisentisiz gecelerde. Aylı aysız, çisentili çisentisiz gecelerde arabalar çıkıyordu ıslak ormanlardan. Arabalar dolusu keresteler. Binler, yüz binler kaçıyordu, kaçırılıyordu. İş bilen, kılıç kuşananındı. İş bilen kılıç kuşananlar yüzbin yüzbin kazanıyorlardı. Selâhattin bey, küçücük Selâhattin bey, Adolf Hitler bıyıklı Selâhattin bey de bin bin. Maaşı «Yüzler»le görememiş Selâhattin bey, «Bin bin» kazanınca elbette kabına sığamıyacak, elbette ceviz oynıyacaktı çoluk çocukla, kırkbeş yaşına bakmadan elbette nikâhlıyacaktı on dört yaşındaki el kızını!

Ondördündeki Gürcü kızının henüz âdet görmemiş toyluğu önünde mest Selâhattin bey içiyor, içtikçe coşuyor, coştukça içiyor, atlıyor ormanlarının kıyısından geçen gece yarısı trenlerine, ver elini İstanbul şehri!

İstanbul'da harp yoktu, karaborsa vardı. Yalan söyliyken rotatifler vardı İstanbul'da, baskı makineleri vardı. Rotatiflere, baskı makinelerine yalan söyleteler vardı. Adolf Hitler bıyıklı Selâhattin bey de kapılardan dı yalanlara!

Bir gece Beyoğlu'nda küçücük bir bar. Barda ablak yüzü kıpkırmızı bir Yahudi. Yahudi'nin yanında sarılı konsomatris. Nasıl olurdu? Avrupayı altüst eden sıra sıra ölüm makineleri dünyayı Yahudilerden kurtarmak için kurşun kurşun, bomba bomba, fırın fırın çalışıp dururken, İstanbul'da, Beyoğlundaki bir barda, barın kırmızı, yeşil, mor, sarı müziği içinde sarışın bir Türk, üstelik müslüman kızıyla bir Yahudi... Nasıl olurdu?

«— Garson, o karıyı kaldır o pis Yahudi'nin yanından!»

Türkiye henüz Almanya değildi.

« — Sana söylüyorum garson! »

« —??? »

— Garson, garsooon, garsooon!!! »

Adolf Hitler bıyık kalktı hınçla, gitti çalımına masasına Yahudi'nin. Kırmızı ablak yüzüyle baktı Yahudi, mavi mavi

« — Ne var? Ne istiyorsun? »

« — Eeeeeyt! »

« — Bas burdan, serseri! »

« — Been? Bana? »

« — Evet sen, sana. Garson, getir maşayı oradan! »

« — Ben, sen, sen... »

« — Ben, ben, ben... tut kuyruğundan şunu, at! »

Adolf Hitler bıyığın bir tekmesi. Önce masa, sonra altüst olan bar. Yumrukları Yahudi'nin. Pırıl pırıl çizmeleri, Adolf Hitler bıyık, kolalı yaka, kravat..

Yumruk, tekme, tokat!

Birden bir şimşek kafasında Selâhattin beyin. Belindeki tabancayı anası koymamıştı Yahudi'nin, ve Yahudi sayıyla verilmemişti Selâhattin beye!

Beş kurşundan üçü ablak suratına gömülmüştü Yahudi'nin, dördüncü ta karşıdaki ampulü parçalamış, beşinci beyaz yağlı boyasına saplanmıştı tavan tahtasının!

— Kamyon!

— Hop?

— Benim karım Gürcü!

— Erkek olur Gürcü kızları...

— Kocaları hapse düşünce?

— Beklerler!

— Hiç çıkmıyacağını bile bilseler?

— Gene beklerler!

— Bu yastık var ya bu yastık?

— Evet bey, biliyorum. Karının kokusu sinmiş zifaf yastığınız!

— Kamyon!

- Hop?
- El yüz yıkıyacağım...
- Kamyon!
- Hop?
- Su dökeceğim!
- Bir gün de
- Kamyon!
- Hop?
- Canım sıkılıyor...

Önceleri tek kâatlı esrar cıgarası, sonra çift kâatlı, daha sonra afyon, eroin, kumar Bütün bunlar çok iyi geliyordu cansıkıntısına.

Ağır bir hastalık yüzünden üç ay hastahane de yattım. Bu üç ay içinde ne olmuşsa olmuş. Taburcu edilip döndüğüm gün Bobi kapıda karşıladı

- Seninkini görme!
- Kim benimki?
- Kaplan avcısı!
- Ne oldu?
- Esrar, eroin, kumar.
- Yapma!
- Yaptım gitti. Çık da gör halini!
- Üç ayda ha?

Kumar bir canavar olmuş üç ayda. Ne nikel traş takımı, ne kat kat, renk renk, biçim biçim elbise, ne halı, ne kilim, ne bir kenarda birkaç kuruş, hattâ ne yatak, ne yorgan, ne de pırıl pırıl meşiniyle küstah bavul!

Yalnız zifaf gecesi yastığı!

Bir sabah yanıma çekinerek sokuldu. Gözlerinde tekme yemiş köpek korkaklığı. Adolf Hitler bıyığı kırılmamıştı, sakalı uzamış, avurtları çökmüş.

- Geçmiş olsun, dedi.
- Teşekkür ederim. Fakat siz...
- Düşmez kalkmaz bir Allah!
- Peki ama, üç ayda?
- İşte görüyorsunuz.. Bırakın şimdi bunu, size

bir ricada bulunabilir miyim?

— Estafurullah..

Koridorun nemli griliğinde yanyana yürüdük.

— Çok utanıyorum, dedi.

— Neden?

— Şu halimden. Fakat, gece bir rüya gördüm. beyaz sakallı bir derviş...

— Evet?

— Bul bir beş lira dedi.

— Beş lira? Ne için?

— Talihini dene, korkma. Kazanacaksın kaybet-tiklerini dedi!

Anlamıştım başıma geleceği.

— Bir beş liracık olsa.. Hani siz hatırlıyacaksınız, karımın zifaf yastığı vardı. Onu size rehin bırakırdım!

Yapacağım başka şey yoktu. Yastığı getirdi, elinde beşlik, koşarak, sevinçle gitti. Gece döndü koğuşa. Suçlu, korkak

— Kamyon!

«Hop!» yerine

— Ne var?

— Yutuldum!

— Başka ne gelir elinden?

—Evet ama, karımın zifaf yastığı?

— Sen sağ ol!

— Kamyon!

— Söyle.

— Bak, orda duruyor, nah orda...

— Sana ne?

— Karımın kokusu var onda, benim ol!

— Beşliği götür o zaman senin olur gene..

— Yok!

Usullacık baktım, yaş yaş parlıyan kirpikleriyle yastığına bakıyordu.

— Karımın kokusu, diye sızlandı.

— Önce düşünseydin!

— Düşünemedim Kamyon..

— Kamyon deme bana bundan sonral

— Ya?

— Adım yok mu?

— Eskiden kızmazdın..

— Eski çamlar bardak oldu!

Sabahleyin baktım ne yastık vardı yerinde, ne o. Kamyon

— İstersen gidip gözünü patlatayım! dedi.

— Niçin?

— Yastığı...

— Bırak.

— Beşlik ne olacak?

— Sağlık olsun.

Sonraları yastığı birine ikibuçuk, bir baskasına bir gümüş teklige rehin bırakıp bana yaptığı gibi. çalmış. En sonuncusundan elli kuruş almış. Çalarken yakalanıp ağzı burnu kırılmış. Kan içindeydi. Beni görünce kanlı yüzünü eliyle saklamağa çalışarak savuştu.

Yaz geçti, sonbahar. Ardından kış.

— Hani ya güzel fotoğraflarım vaaar!

Tanış sese kulak verdim :

— Çeyreğe fotoğraflar, güzel güzel fotoğraflaaar!!!

Bir ara Bobi, tıkız kedi yavrusu çevikliğiyle içeri girdi. Elinde üç kartpostal :

— Bak!

— Ne bunlar?

— Seninki satıyor!

Fotoğraflardan birinde Adolf Hitler bıyığı, pırıl pırıl çizmeleriyleydi, yanında gencecik karısı. Kadın merdivene oturmuş, eteği kaymış, baldırı görünüyordu.

Dünya'da harp vardı!

Dünyadaki harbe alkış tutan yalancı rotatifler, baskı makineleri, radyolar, bütün bunları alkışlıyan aldatılmış kalabalıklar vardı!

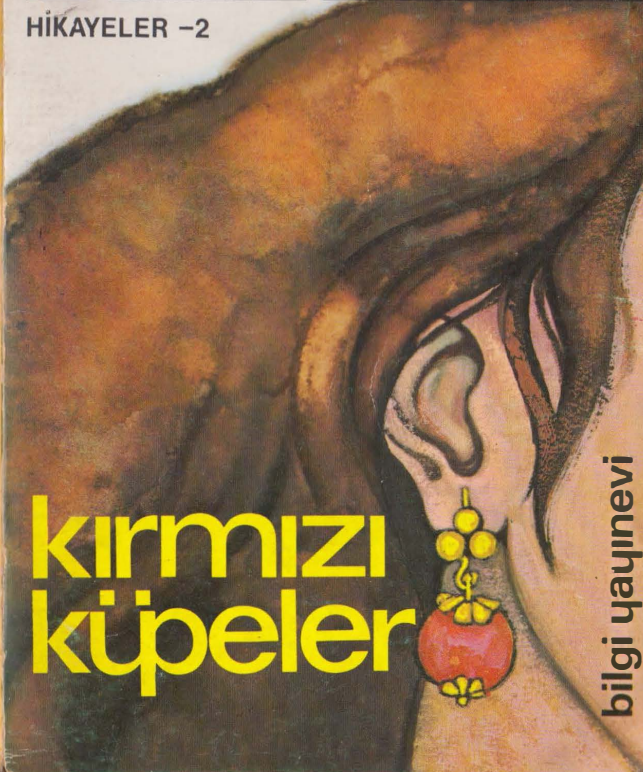

ORHAN KEMAL

HİKAYELER -2

kırmızı
küpeler

bilgi yayınevi

BİLGİ YAYINLARI 207

ORHAN KEMAL'İN HİKÂYELERİ 2

**Birinci Basım
Eylül 1974**

BİLGİ YAYINEVİ

**Tunalı Hilmi Cad. 94
Tel: 178930 - 178019
Kavaklıdere - Ankara**

**Babıâli Cad. 19/2
Tel: 22 5201
Cağaloğlu - İstanbul**

ORHAN KEMAL

Kırmızı Küpeler

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni fahri karagözoğlu

**Bu e erin yayın hakkı
ONK Copyright Ajansı'ndan
alınmıştır.**

İÇİNDEKİLER

Kırmızı Küpeler	7
İnci'nin Maceraları	12
Kırk Yaş	17
Ameliyat	22
Anılar	28
Bono	36
Yılbaşı 960-961'	43
Hastane Notları	49
Hastaneden Çizgiler I	59
Hastaneden Çizgiler II	64
Hastaneden Çizgiler III	70
Hastaneden Çizgiler IV	76
Maval	83
Delifişek	89
Haysiyet Meselesi	95
Cancığer Dostlar	100
Yürü Ya Kulum	106
Yerli Turist	113
Cıvık	118
Bir Dal Gibi	122
Dayı Şoför-Korsan Araba	126
Üç Berduş	131
Bir Başka Korku	135
Dingonun Ahır	142
Ayten	148
Atom	153
Rüya	157
Kara Çalı	162
Fare	166
Bilek Saati	171
Tanık	177
Türküler	184
Hırsız	189
Minnacık Dev	197

O Kadın	201
Gâvur	206
Vilispit	212
İyi İnsanlar	216
Saka	219
Kâhya	222
Dümenci	224
Yavru	230
Yaşlı Kadın	235
Aydın Havası	239
Dedeler ve Torunlar	243
Yedibelâ	248
Santimci	256
Eski Toprak	262
Vur Abalıya	266
Bâbil Kulesi	275
Dayak	279
Delil	285
Adam	289
Enayi	293
Otobüste	298
Berber	302
Dev	306
Von Bock	310
Bestamî Efendi	314
Pazartesi	318
Akşamcı	324
Salata	330
Marilyn	334
Öteki	338
Ümit	341
Hemşerim	347
Âmir-Memur	352
Fon Müziği	359
Yalancı	363
Çift Kösele	367

KIRMIZI KÜPELER

O yıllarda beş yaşımda olduğumu söylüyorlar.

Tahta saçakları dantelalar gibi işli kırmızı kiremitli kocaman konak hangi şehrin kıyı mahallesindeydi? Bilmiyorum. Babam kimdi? Neciydi? Kalın, kıpkırmızı boynuna gömülmüş kemik kadar sert kollalı yakası, ucu gümüş zarif bastonu, yürürken zııt zııt eden, yaz, kış, daima boyalı iskarpinleriyle her sabah aynı saatte evden çıkıp nereye gider, öğleyin nereden hep aynı saatte eve yemeğe gelirdi? Sıra sıra rafları kalın ciltli kitaplarla dolu kitaplığı başındaki masasında dosyalara gömülerek neler yazdı? Boğula boğula öksürdüğü, bunun nedenini de gayet iyi bildiği halde ne için ha bire cigara içmekte inat ederdi?

Bilmiyorum.

Babaannem, halılarım, annem neden bitmez tükenmez kavgalarla birbirlerini yerlerdi de, bunu öfkeli babama duyurmamağa çalışırlardı? Duysa ne olurdu? Babam evdeyken kuzu kuzu geçindiklerine, hiç sızıntı çıkarmadıklarına göre, o gidince niçin yeniden bayrakları açarlardı?

Bunu da bilmiyorum. Bildiğim Elmas ablaydı. Kulaklarında kırmızı taşlı küpeleriyle, Elmas abla

benim her şeyimdi. Dünyada herkesten güzeldi İri, kapkara gözleriyle. Dünyada hiç kimse Elmas abla kadar güzel ip atlayamaz, saklambaç oynayamazdı. Eve kimbilir neyin öfkesiyle gelen babam, dışarda alamadığı hıncını benden almak istercesine beni döv-
düğü zaman ne annem, ne babaannem, ne de halalarımın okşaması... İlle de Elmas ablanın tavan arasındaki yatağı üzerine yan yana oturduğumuz zaman, ya da beni kolları arasına alıp «Yavrum.. nasıl kıyıp da vurdu sana. Elleri kırılascal» demez mi, baston izi taşıyan butlarımın acısı diniverir, kendimi hemcik onun yumuşak, kar beyazlığı içinde kaybederdim. Beni diri memeli göğsü üstünde sıkar sıkar, kara gözlerinden yuvarlanan iri taneli yaşlar yanağı-
mı sıcak sıcak ıslatırdı.

Geceleri babamla annemin koyun koyuna yat-
tıkları odanın bir köşesindeki karyolamda hep onu düşünürdüm. Tavan arasındaki kocaman farelerin çevresinde dolaştığını sık sık tekrarlardı. İçim, bu farelerden birinin bir gece belki de burnunu kemlirmesinden korkar, gecenin çok ileri saatlerine kadar yorğanımın altında sessizce ağlardım. Bunu bir gün kendisine açtığım zaman beni güçlü kollarının arasına çılgın gibi almış, sert göğsünde sıkmış sıkmış, sonra da : «Yavrum!» demişti. Demişti ama, ben beş yaşımıdaysam o da pek pek on iki, on üç olsun. On beşinde bile olsa beş yaşındaki çocuğun nasıl annesi olabilirdi?

— Yavrum, evlâdım, bir tanem! .Bu evde sen olmasan valiahi de durmam, billahi de!

Sorardım:

— Ne yapardın?

— Çeker giderim!

— Nereye?

İncecik kaşlarıyla sıkıntılı, omuz silkerdi:

— Bilmiyorum. Bilmiyorum ama... el kapısı değil mi? Başımı alıp giderdim işte...

Babaannemden pek yıldığını biliyordum.

— Ormana mı kaçırdın?

— Ormana kaçırdım.

— Ya seni kurtlar paralarsa?

İçini çeker, ağlayacak hale gelir, ufacık ağzının kırmızı dudaklarından tane tane dökülürdü sözleri.

— Paralarsa, oduncular sabahleyin kanlı elbise parçalarımla kemiklerimi bulurlar!

Ve hıçkırırdı:

— Babaannen belki ancak o zaman acır bana...

Babaannemin o zaman bile Elmas ablaya acıyacağını sanmazdım. Bilmiyorum neden, ona hıncı vardı âdeta. Her sözün başı «Kız, gözü çıkasıcıl!» diye başlardı. Mutfağa, kilere, merdiven altındaki çamaşırlığın köşesine kıştırıp kıştırıp etini büktüğünü, büktüğü yeri de morarttığını Elmas abla kaç sefer anlatmış, ağlamıştı. Ona değil hakaret edip etini büken, yan bakan, acı söyleyen herkesten nefret ediyordum. Birinde :

— Elmas abla bel -dedim.

Beni kollarının arasına aldı:

— Canım?

— Buradan kaçıp giderken beni de beraber al olmaz mı?

İri kara gözlerinin alabildiğine açıldığını, bir anda korkunç bir manzara karşısında kalmışçasına dehşete düştüğünü gördüm. Korku içinde bakıyordu bana. Sebebini sordum. Neden sonra bunun imkânsız olduğunu anlatmağa çalıştı. Çalıştı ama kulağıma söz girmiyordu kıl El ele tutuşup kaçabiliydik. Önümüze çıkan ormanın kalın bedenli ağaçları arasından hızla uzaklaşır, daha ötelerdeki deniz kıyısına inebilirdik. Deniz kıyısındaaysa yığınla sandal, deniz motoru, hatta zaman zaman limana da demirleyen üç bacalı vapurlar vardı. Hep el ele, girerdik bu vapurlardan birine; saklanırdık. Vapur bizi alır uzaklara, çok uzaklara götürürdü. Uzaklarda, çok uzaklarda yüz katlı evler vardı. Bu evlerden birinde o da,

ben de çalışır, geceleri bu evlerin gerekirse tavan arasındaki yatağımızda koyun koyuna yatardık. Kim ne bilecekti benim çok yapraklı ağaçların koyu yeşiline gömülmüş kırmızı kiremitli bir konağın tek oğlu olduğumu? O zaman Elmas abla benim annem olsundu isterse. İsterse bana her zaman «Yavrum» desin, «Yavrucuğum» desindi.

— İyi ama, annen?

— Bana ne annemden?

— Benden sonra seni en çok o sevmiyor mu?

Sen gidince ağlarsa ya?

Göğsü üstünde hıçkırmağa başladığımı bugün gibi hatırlıyorum:

— Bensiz kaçıp gidince sen ağlamaz mısın?

Babaannem tutturmuştu:

— Bu kr olasıca kız bakkalın, manavın, sebze-
cının ıraklarıyla konuşuyor. Bunun saçlarını dibin-
don kosıp cascavlak etmeden olmıyacak. Onu cas-
cavlak edip oğlana dndreyim de hiç kimse yüzü-
ne bakmasın!

Babaannemden bütün mahalle korkardı. Bir çe-
yl yapmağa karar verdi mi, dünya dünyaya geçse s-
znden caymaz, Nuh der, peygamber demezdi.

Durumu Elmas ablaya anlattığım zaman akli gi-
derek kara gözleri kocamanlaştı:

— Sahi mi söylüyorsun?

Yemin ettim. Başladı ağlamağa. Sonra kendi gr
siyah saçlarını okşadı, öptü öptü...

— Allahtan korkmaz, ah Allahtan korkmaz. a-
nım saçlarımı nasıl da kesecek elleri titremeden...

Biden doğruldu. Yüzü korkunçlaştı. amaşırılı-
đın alaca karanlığında değişmeyen bir noktaya uzun
uzun, ısrarlı ısrarlı baktı, baktı. Sonra içini çekti.
Daha sonra da beni kollarının arasına alarak göğsü
zerinde sıktı. Beni her zaman sıkardı böyle. Ama
bu seferki sıkışı bir şeyler sezdirmiyor değildi. Ne

olursa olsun, onun kolları arasında sıkılmaktan mutluydum.

Bir ara kulaklarından çıkardığı kırmızı küpelerini bana uzattı. Nedenini sordum. Saklamalıymışım. Bunlar onu bana hatırlatırmış!

Onları hiç kimsenin bulamayacağı bir yere sakladım.

Babaannem, Elmas ablanın saçlarının kökten kesilmesi için o gece babamı da kandırmıştı. Ertesi gün saçları kesilecek, oğlana döndürülecekti. Bunu da ağızımdan kaçırmıştım.

Ertesi gün konağın yeni badanalı duvarlarını çınlatan babaannemin azgın sesiyle uyandım:

— Kız Elmas, gözlerinin ışığı sönesice ne cehennemdesin?

Koştum. Babaannem öfkeden tir tir titriyordu. Tükürür gibi, bana:

— Git bak şu türemiyesiceye!

Tavan arasının merdivenini bir solukta çıktım.

Elmas abla yatağında yoktu. Hatta yatağı hiç bozulmamıştı.

O günden sonra Elmas abladan haber alamadık. Zaman zaman aklımdan kalın gövdeli yüksek ağaçların ormanı, ormanlarda uluyan kurt sürüleri, arada bir de limana demirleyen üç bacalı kocaman vapurlar gelir.

Ama kırmızı küpelerini içimde hâlâ saklarım.

İNCİ'NİN MACERALARI

Altı yaşını sürmekte olan İnci, karyolada sırtüstü uzanmış gazete okuyan babasına bakarken «.. sakallı diye düşündü, yüzü de kupkuru.. Berin'in babası ne iyi.. Berin'in babası Berin'in annesine bağırıyor ki...»

Babası birdenbire gazetesini indirdi, kızının kendisine bakmakta olduğuna dikkat etti:

— Ne bakıyorsun?

— Ben mi?

— Sen..

— Hiç..

— Nasıl hiç?

— Basbayağı hiç..

— Ulan sen ne ukalâymışsın be!

İnci:

— Berin'in babası ne iyi! -dedi-, odadan kaçtı.

Babası arkasından uzun uzun güldükten sonra, tekrar gazetesine daldı.

İnci, bir başka il cezaevinden geleceği gün, trenden inecek babasını büyük bir merakla beklemişti. O, Berin'in babası gibi şişman, şakacı, saçları pırıl pırıl, iskarpinleri yeni, doktor bir baba beklemişti. Halbuki trenden inen babası... Zayıftı, saçlarının ya-

rıdan çoğu ağarmıştı, yeni iskarpinleri yoktu, hiç de güleç değildi.

Sonra annesi.. Babası gelmeden önce İnci'yle annesi koyun koyuna yatarlardı, annesi ona masallar söylerdi, «İncim, İncim» diye onu öperdi, severdi. Şimdi kadın O'nun peşinden ayrılmıyordu. «Kocacım kocacım...»

Babası geldikten sonra ayrı yatağa atılan İnci, geceleri yorganın altında eski günleri, annesiyle koyun koyuna yattıkları günleri, annesinin onu öptüğü, sevdiği, masallar söylediği günleri düşünüp «.. keşke ölsem de İnci'm diye ağıasa!» diye aklından geçirmişti.

Gece yarısına doğruydı. Annesi o adamla mırıl mırıl konuşuyordu. İnci kulak kabarttı. Bir ara öpüşmeler mi? Gözlerinden yağmur gibi yaşlar dökerek yumruklarını dişledi, sonra uyudu kaldı. Rüyasında yılanlar, fare sürüleri, padişahın kızını kelebek yapan korkunç yüzlü büyücü kadını gördü. Sabahleyin ter içinde uyandı.

Ya bir gün... Üst katta oturan doktorun kızı Berin'den ötürü babası:

«— Bana bak! -dedi-, bir daha o şımarık kızla oynamıyacaksın, anladın mı?»

«— Berin'le mi?»

«— Ne boksa..»

«—?»

«— Sen fakir çocuğusun, kendine göre arkadaşlar bul...»

Tam bu sırada Berin, uzun kirpikli fevkalâde güzel gözlerini süze süze geldi:

«— Amcacığım, -dedi-, İnci'ye müsade eder misiniz?»

«— Ne var gene, n'olacak?»

«— Bizim sofada top oynicâz!»

«— Hayır. Siz kendinize zengin arkadaşlar bulul!»

Az kalsın İnci'nin yüreğine inecekti.

O günden sonra Berin bir daha İnci'nin semtine uğramadı. Merdivende filan karşılaşsalar «Kaba adamın kızı..» diye dudak büküyordu.

İnci günlerce düşündü, taşındı, ölçtü, biçti.. Annesiyle Berin'e kavuşabilmek için babasının yeni baştan hapse girmesinden, yahut ölmesinden başka çare yoktu. Ölse hepsinden iyi gibi geliyordu. Ölüler mezardan çıkıp gelemezlerdi ki...

Geceleri uyur gibi yapıp, karı kocayı gözetliyordu. Onlarsa, kız uyuyor diye serbest serbest konuşuyor, gülüşüyor, şakalaşıyorlardı. Bir gece annesi:

«— Kocacım, -dedi-, kış geliyor.. Palton yok.. Nâpacaksın?»

«— Vallaha ben de onu düşünüp duruyorum.. Aklımdan bir şey geçiyor ama.. Tehlikeli.. Şu benim eski asker kaputu var ya? Onu güzelce boyatıp üstüme göre yaptırayım diyorum.»

«— Ya yakalanırsan? Polisler filan yakalarsa seni?»

«— Yakalanırsak yandık tabî.. Tekrar hapishaneyi boylatırlar.. Askeriyenin mîri malı Cezası çoktur... Hapislik...»

İnci safi kulak kesilmişti. Her tarafı gerilmiş, dudakları titriyordu. Yorganın altında göz kırptı, «duuu...» dedi kendi kendine.

Uyandığı zaman sabahtı. Babası giyiniyordu. Bir ara:

«— Kız, -dedi-, madem uyandın, kalksana!»

İnci ona hınçla baktı, az kalsın cevap verecekti. Korktu.

Adam:

«— Sar -dedi karısına-, lyice sar da boyacıya götürüyüm...»

Kadın kaputu gazete kâğıtlarına lyice sardı, kınapla çeke çeke bağladı, kocasına uzattı. Koltuğunda paketiyle adam, çıktı gitti.

Annesinin peşi sıra mutfağa giren İnci'nin yüreği kötü kötü çarpıyordu. Yutkundu, pencerenin ca-

mında kendine baktı, entarisinin omuzlarının düzeltti...

«— Anneciğim, anneciğim.. -dedi-, tatlı anneciğim.. Gene kim bilir bize ne tatlı yemekler pişireceksin...»

«— Tabii ya.. Ben kızkoma neler pişireceğim... İnci sinirli sinirli güldü, katiyen inanmadı.

«— Bundan sonra hiç yaramazlık etmiyeceğim, cici annemi hiç üzmiyeceğim...»

«— Üzme ya.. Sen anneni üzmezsen annen de seni daha çok sever!»

İnci annesine hınçla baktı, annesi görmedi.

«— Senden izinsiz hiç bir yere gitmiyeceğim..»

«— Aferin kızıma..»

«— Kapının önüne bile senden izinsiz çıkmıyacağım..»

«—»

«— Pis çocuklar gibi çıkıp da niye anneclğimi üzeyim? Değil mi? Ben yaramaz, terbiyesiz çocuk değilim ki...»

«— Değilsin ya..»

«— Anneciğim şimdi bana izin verir, babaannemlere gider, orada oynarım.. Burda kalıp anneclğimi üzme tenses.. Değil mi anneciğim?»

Annesi baktı, güldü.

«— Ha? Gldiyim mı anneclğim? Gidlyim mi?»

«— Yolda otomoblller, arabalar var ya?»

«— Olsun anneclğim.. Ben büyüdüm artık, koca kız oldum.. Terbiyesiz çocuklar gibi kaldırımdan inip koşmam ki.. Kaldırımın kenarından terbiyeli terbiyeli yürürüm.. Sokak çocuklarına da uymam...»

Yanakları kıpkırmızıydı. Küçük, mavi küpeler bulunan kulak memeleri ter içindeydi. Annesinin «Pek git!» demesini bekleyemedi, mutfaktan yıldırım gibi çıktı, merdivenleri indi, sarı saçları uça uça sokak kapısından fırladı. Babaannesi gilin karşısındaki eczanenin yanında nöbet beklemekte olan polisin yanına kadar koştu. Polisin yanına gelince, adamın

koca bıyıklarından ürktü. Polis:

«— Ne var? -dedi-, ne bakıyorsun?»

«— Hiç.. Babaannemlere gidiyordum da..»

«— Eee?»

«— Sizin bıyıklarınız ne güzel..»

Polis bir kahkaha attıktan sonra:

«— Güzeldir -dedi-, güzeldir ya.. Sen şuradan
caddeyi tut bakalım babaannenlere doğru.. Otomo-
billere dikkat et!»

İnci yavaşça uzaklaştı.

KIRK YAŞ

Kırk yaşına bastığım gün, babamın kırkinci yaşına bastığı günü anımsadım..

On beşindeydim galiba. Eski ve ateşli bir İtti-hatçı olan babamla birlikte bir kahvede oturmuştuk. Bir nargile söylemişti o. Uçları kıvrık dolgun bıyığı-nı burarak söze şöyle başlamıştı:

— Ee oğlum.. Artık kırkımıza bastık. Bileme-din yirmi senelik bir ömrüm kaldı şurda. On sene-sini uykuyla geçirdiğimi düşün, kalır on sene. Bu on senenin yarısını da ıvır zıvırla minhâ edebilirsin, ka-lır beş sene.

Buraya kadarını harfl harfline anımsıyorum. Bun-dan sonrasını anımsamıyorum, çünkü, nargilesi gel-miş, başlamıştı tokurdatmaya. Gözlerimi nargllenin tokurdayan suyuna dikmiş, günün birinde benim de kırk yaşına basacağımı hesaplamıştım.

Kırkinci yaşına bastığım gün birdenbire bunları anımsadım aklıma babam geldi, yirmi beş yıl önce-ki anılar canlandı.. İşte nihayet o gün gelmiş, ben de kırkinci yaşına basmıştım.

İçime bir hüzündür çöktü. Hadi, dedim, kırkinci yaşıma babam gibi kutlayım!

Beyazıt'ta ulu kestanenin altında, kıyıda kalmış

bir masaya geçip kendime bir nargile ısmarladım. Geldi. Onun gibi bacak bacak üstüne attım, düşük bıyıklarımı tıpkı onunki gibi kıvırdım. Kırkinci yaşında onun yanında oğlu vardı, benim yok. Olabilir-di. Olmayışı sırf tesadüf, oğlumu birlikte getirmemiş-tim.

Gıcır gıcır, tertemiz, yepyeni bir nargileydi. Hayatımda ilk defa bir nargilenin uzun marpucundan tmbekinin doğrudan doğruya ciğerlerime dolup başımlı döndüren dumanıyla hayallere daldım: Şu halimle babama benzliyor muydum? Sanmam. Sanmam değil, hiç bir bakımdan ona benzemediğime şüphe yoktu. O Sultan Aziz, Sultan Murat, Sultan Hamit, Sultan Reşat devirlerinin damgasını taşıyan yüz kiloluk, öfkeli bir İttihatçı, sonra da Kuvyi milliyeci. Bense, Harbi Umumlnin süpürge tohumu ekmeğini yiyen kuşaaından. İttihatçı da değilim. Dünyaya bakışımız, tabli görüşümüz de ayrı.

Tam bu sırada küçük bir ocuk dikkatime çarptı. Kısa pantolonlu, dokuz on yaşılarında, cin gibi bir oğlan. Saçları darmadağın, yüzü klr içinde. Nargile içi-şimle alay ediyor gibi bakmaktaydı. İlkin aldırış etmedim. Ama yle iğneleyici, dalga geçen bir bakışı vardı ki...

Cocuğa öfkeyle döndüm:

— Ne var? Ne bakıyorsun?

Küçük ağzıyla gülümseyerek:

— Hiç - dedi.

— O halde?

Ellerini pantolon ceplerine soktu, azarlanmış haysiyetli bir kedi yavrusu gibi, masamın çevresinde bir tur attıktan sonra başıka bir açıdan beni yine göz hapsine aldı. Bunu seziyordum. Mutlaka göz hapsine almıştı beni. Dönüp baksam hafızlık olacak, belki de aramızdaki resmilik eriyecek, artık beni piyasaya almamaya başılayacaktı. Buysa felâket olablirdi.

Birden elimde olmayarak döndüm. Gz göze

geldik. İncecik kaşlarıyla cıddileşerek, şaşırdı. Biraz da korktu galiba. Yerdeki bir taş parçasına kuvvetli bir şut attı.

Dayanamadım:

— Sol açık oynuyorsunuz galiba?

— Efendim?

— Mahallede sol açık oynuyorsunuz değil mi?

Gözlerinin için güldü:

— Ne biliyorsunuz?

— Taşa güzel bir sol dış attınız da..

Hemencecik ahbap olduk.

— Evet -dedi-. Bizim mahallenin ikinci takımında sol açık oynarım.

— Niçin ikinci takım?

— Birinciye almıyorlar, küçüküm de ondan..

— Kaptanınız kim?

— Karagümrüklü Eşref abi.

— Ne oynuyor takımda?

— Orta haf. Kafaya onun gibi çıkan yok. Öyle çalım yapar ki..

— Şutları nasıl?

Heyecaniandı:

— Bombal

Bir başka mahalleyle maç yapıyorlardı. Eşref abi yirmi metreden bir frkık atmıştı, vay anam vay.. Top kaleciye filan değmeden glrmişti İçeriye. Eşref abi gibi şut atan Fenerbahçe'de bile yoktu!

Sordu:

— Yoksa siz de oynuyor musunuz?

İçimi çektim:

— Oynardım.

— Ne oynardınız?

— Belli olmazdı, duruma göre. Sağ açık, sağ iç, santrafor.

— Şimdi?

— Şimdi geçti artık.

— Niçin?

— İhtiyarladık!

— Hadi be, nereniz ihtiyar sizin?

— Sahi mi?

— Sahi tabîi.. Benim bir amcam var, sizden bile büyük, seksen beş kilo gelir, hâlâ oynar. Moruk derler de boşverir. Ne sigara içer, ne de nargile. İhtiyarlık ne be?

— Nargile içişim tuhafınıza mı gidiyor?

— Tabîi.

Dereden tepeden konuşuyoruz. Yıllarca önce «Harbiye Nezareti» bahçesinde, Süleymaniyelilerle yaptığımız ekzersizlerden söz açıyorum. Şöyle böyle yirmi, yirmi beş yıllık şey. Hiç şaşmadan dinliyor. Birdenbire soruveriyorum:

— Demek hâlâ oynıyabilirim?

— Tabîi oynarsınız. Ama şu pis nargileyi bırakın. Siz ihtiyar adam değilsiniz ki..

Uzaklardan ses almış gibi, meçhullere kulak verip, koşarak uzaklaşıyor.

Memnunum, dünyalar benim. Marpucu nargilenin boynuna dolayıp kalkıyorum. Ne okurken kullandığım yarım dlyopterlik gözlüğüm, ne arasıra canımı sıkan allerjik kaşıntılar, ne karaciğer şüphesi, ne de rutubetli günlerin romatizmal ağrıları..

Bir arsadan geçerken, top oynayan çocuklara rastlıyorum. Onlar gibi, onlardan biri gibiyim. Ceketlerden yaptıkları kaleye penaltı atıyorlar. Pervasızca sokuluyorum:

— Versenize şu topu!

Verip açılıyorlar. Topu on seklze dikerek geri niyorum ve sol açığı gösterip sağ açığa müthiş bir dış, gol!

Çocuklar neşe çığlıkları atıyorlar. İçlerinden kırmızı saçlı, çil yüzlü biri:

— Yaşa moruuuuk!

Diye, kart bir horoz gibi ötüyor.

Aldırış etmemeye çalışıyorsam da, kurşun yemiş gibi burkuluyorum. Elimde değil ama boş vermeye çalışıyorum. Çünkü, çünkü o oğlan yalan söy-

luyor. Asıl doğruyu önceki söylemişti, nargile içeren..

Dünya güzel, dünya yaşanası.

Bununla beraber, kulağımda çil oğlanın sesi:

— Yaşa moruuuuk!

AMELİYAT

«Kişinin neresi ağırırsa canı ordadır» derler. Gerçekten de. Daha genç yaşlarımda canım midemdeydi. Sabahlara kadar pavyonlar, içkinin çeşitli, uykusuzluk.. Sinirler bozulur, mide bozulur, korkunç baş ağrıları. Baş ağrılarını geçirmek için birbiri ardından Aspirinler, Griplnler, Nevrozinler... Olmadı mı? Çivi çiviyl söker fehvâsınca haydi yeniden rakı, ya da şarap!

İçerdik be. Çivi çiviye söksün, başımızdaki ağrıyı yapan rakı ya da şarap mı? Hangisi ise, onu söksün diye haydi yeniden rakı, ya da şarap. Erbabı bilir, böylesine güm güm eden baş ağrısı, paslı dil, bozuk metabolizmayla iki yudum rakı içebilmek ancak gençliğin o uçsuz bucaksız enerjisiyle olurdu. Az sonra baş ağrısı falan geçer, bu sefer de akşamdan kaldığı yerden sarhoşluk tatlı bir şekilde yeniden başladı. Tabii arkası belli: Bir duble, bir duble daha, arkasından sökün eden dubleler.

Kişi, gençlikte pek anlamıyor. Ünlü İngiliz mizahçısı bir parça da bundan ötürü galiba: «Gençlik çok iyi bir şey ama, değerini bilmeyenlerin eline verilmiş» demiş. Bugün elli, altmış, daha yukarı yaşlardakilerimizin eline verilsin o gençlik de bakın

bakalım nasıl değerlendire değerlendire, yudum yudum içe içe, tadını çıkara çıkara kullanırız. Ama gençlikte, çalıya takıp yırtanın hesabı, fırtınalı, dell bir yaşayış. Haftada birkaç gün top ardında koş, akşamı dal artık lokanta mı olur, şaraphane mı, arkadaşlarla yarış edercesine bardak bardak, duble duble davan. Ertesi gün uyanınca «Ben buraya ne zaman, nasıl gelmişim yahu?» diye kara kara düşün, Başın ağrısı da önemli değil. Aspirin başta, Nevrozın, Gripin falan filan. Daha olmazsa çivi çiviye söker diye yeni baştan rakı, şarap, şu bu.

Yaş ilerleyince kişi anlıyor işi: Demek gençlikteki o fırtınalı yaşam, yıllar sonra gelecek yaşlı günlerin yaşamından alınmış avanslarmış ve günü geldiği zaman, yani gençlikte alınan borçlar, yaşlılıkta ödeniyormuş.

Efendim, gençlikten orta yaşa ulaşmışlardan pek çoğunun yakından tanıdığı hastalıklardan birine yakalandım bu yakınlarda. Bu yakınlarda dedimse, yakalanıp atlatamadım henüz. Geçen yıl koroner damarlardaki bir spasmla başlamıştık gençlikte aldığımız avansları ağır ağır ödemeğe. Bu yıl üzerinizden irağ «Flstül» denilen bir illete tutuldum. İlâçlarla tedavi yoluna gittim uzun zaman. Komprlmeler, pomatlar, şu bu. Baktım ki olacak gibi değil, sancılar da arttıkça artıyor, başa gelen çekilir bir doktor arkadaşına baş vurdum. Doktor arkadaş teşhisi doğru koydu. Bunu, asıl işin ehli operatörün muayenesinden sonra anladım. Operatör, hani bütün doktor ve operatörlerin başına, mesleğinin hem ehli, hem de sanatında artlst. Eskiden karikatürler yaparmış mı-zah dergilerine. Sonraları vakti kalmamağa başlamış. Derken, çeşitli yazılar, tezyinât'a dökmüş işi. Masası üzerinde yontulmuş kamış kalemlerin çeşidi. Bu kalemlerle «hattı tâlik»ler, «sülüs»ler, «rlk'-a»lar döktürüyor. Başladı mı anlatmağa ağzından sanki yağ-bal akıyor. Tabii ben karşısında yan yan oturarak onu dinlerken, dinlemenin tadına varamı-

yorum. Anlatmak nasıl ki büyük bir kaabiliyet ve kültür işiyse, dinlemek de aynı şekilde bir kaabiliyet ve kültür işi. Dinleyen hiç bir zaman Sadi'nin keçisi olmamalı. Bilirsiniz Sadi büyük bir şair. Çokluk olduğunca şairin, yazarın, politikacının büyüğünün başından geçtiğince, Sadi de sanatını politikanın emrine vermekle, mescit duvarına yestehlemiş ve yaka paça, içeri atılmış. İçerde, yani hapishanede yapayalnız. O devrin muktezasınca hazret, yatağına bağdaş kurar, cızırdayan kamış kalemiyle, durmamacasına hlcvlyeler döktürürmüş. Bir, beş, on, yirmi.. Yazdıklarını çok beğeniyor ama, böyle kendi yazıp kendi okur durumda kalmak da hiç hoş değil. Derken günün birinde yanına Ahveş isimli bir köylü getirmişler. O da Sadi gibi tutuklu. Sadi gibi mescit duvarına yestehlemekten değilse de, ya ormana ateş kaçırmaktan, ya da kaçak kömür yapmaktan, ya da buna benzer, eskilerin «Cerâim-i âdiyye» dedikleri alelâde suçlardan birinden suçlu. Her ne hâl ise, Sadi, yeni koğuş arkadaşına izzet ikram. Dereden tepeden konuşmalar, misafirin ağırlanması, şu bu.. sıra Sadi'nin kurtlarını dökmesine gelmiş. Sanatçılardan yazarlar yazdıklarını, çizerler çizdiklerini başkalarına gösterip gösterdiklerinin tepkisini görmezlerse rahat edemezler. Sadi de sanatçı. Bunca da şiir, hiciv yazmış. E, gün yüzüne henüz çıkmamış bu şiirler saklanmak için yazılmadı ya! Başlamış köylüye okumağa. Bir, üç, beş, sekiz.. Öyle bir zaman gelmiş ki, köylü başlamış ağlamaya. Sadi memnun, koltuklarına karpuz sığmıyor. Coşmuş. Coştukça daha duyarlı, daha etkin bir sesle okumasına devam etmiş. Sonunda, okuyacak şiir kalmamış. Sıra gelmiş adamın şiirleri nasıl bulduğuna. Öyle ya, şu kendi halinde, şu sanat ve edebiyattan anlamayan, şu kara cahil adamı ağılatan bu şiirler demek erbabına baygınlık geçirtecek kadar güzel, etkili. Öyle olmasa köylü ağlar mı?

Sadi mağrur, sormuş:

«— E, baba. Anlat bakalım.. Şiirlerim seni niye ağlattı? Çok mu tesirli?»

Köylü Ahveş gözlerini sildikten sonra derin bir iç geçirmiş:

«— Vallaha efendi beni ağlatan senin okudukların değil..»

Sadi bir darbe yemişçesine şaşkın:

«— Okuduklarım değil mi? Ne ya?»

«— Sakalın!»

Sadi büsbütün şaşırmış:

«— O da ne demek?»

«— Kızma efendi, ben cahil adamım. Senin yazıp bana okuduklarından bir şey anlamadım. Lâkin şu sakalın yok mu sivri sakalın.. Bana köyde bırakıp geldiğim keçimi hatırlattı da...»

Onun için, yukarda da belirttiğim gibi, okuyan, ya da konuşan birini dinleyen köylü Ahveş olmamalı.

Sülüsler, rik'alar, tâlikler.. derken bizim Fistül cenaplarına sıra geldi sonunda. Bu ameliyatın zor mu olduğunu sordum. Güldü:

— Yok canım. Bir makas darbesi, yarım saat içinde giyiniş gideceksin. Düşünmel

Gençlik yıllarının savruk, vurdum duymaz günlerinde uzak, yakın akraba, ya da dostlar hatırlarım. Apandisitten, mideden, emaroitten ne bileyim, çeşitli hastalıklardan ameliyat geçirmiş olurlardı da, zaman zaman ziyaretlerine gider, büyüklerime anlatırlardı dertlerini dinlerdim. En çok da pansumanlardan, dikişlerden, dikişlerin alınmasından, gaz basınçlarından söz ederler, yakınırıldardı. Birden onları hatırladım ve kafama dank etti: Eyvaaah. onlar gibi olma sırası şimdi de bana mı geldi?

— Ameliyatı yaparken bayıltacaksınız değil mi?

— Hayır, lokal anestezi yapacağım.

— Fistülüme parmağımın ucuyla dokunamıyorum da...

— Merak etme, yarım saat içinde hiç bir şey duymayacaksın.. Şu sülüse ne dersin?

«Kim kiminle, değirmenci suyuyla» gibi bir deyim vardır, aramızda bu minvâl üzere bir konuşmadır başlıyor:

— Sülüs nefiis. Sizin mi?

— Ne haddime?

— Fistüle dikiş de atacaksınız herhalde?

— Benim sülüslerim de var ama, kendime has özelliği yok henüz...

— Sonra da dikişleri alacaksınız?

— Efendim, okuldayken karikatür, şimdi de vaktin darlığından bu yazılar işte. Başka pek öyle iptilasısı olduğum...

— Ya pansumanlar?

— İptilasısı olduğum tutkularım yoktur. Akşamdaan akşama iki kadehçik...

— Kaç zamanda kapanır ameliyat yeri acaba?

— Şu rik'ayı tesadüfen elime geçirdim. Fakat bakın bakın.. efendim ecdât bu işleri gerçekten...

— Ha doktor?

— Ne?

— Ameliyat yerli dıyorum, kaç zamanda kapanır?

— Canım boş ver.. hiç ehemmiyeti yok!

— Pansuman falan?

— Yok öyle şey.

— Dikişlerin alınması?

— Yorma kafanı böyle şeylere. O devirler çok gerilerde kaldı..

—?

—

Derken odaya bir bayan hastabakıcı giriyor. Elinde bir enjektör. Kabama bir enjeksiyon. Çeyrek saat sonra da belden aşağım uyuşuyor. Kurbanlık koyun gibiyim. Ben sanıyordum ki operatör, odasının böğründeki muayene odasında bu işi bir makas darbesiyle şıp. Halbuki: «Buyrun ameliyathaneyel»

Ameliyathane sözü işin önemini kafamda alabil-
diğine büyüttü. Hele beyazlar içindeki irili ufaklı dok-
tor, operatör, asistan, hastabakıcıları görünce ame-
liyat, dikiş, dikişlerin sökülmesi su bu uçtu kafam-
dan. Bunca erkekli dişli insan arasında mı soyuna-
cağım? Her yanıma herkese açıp saçacak mıyım?

— Pantolonunuzu, kilotunuzu çıkarın lütfen..

Eyvaaaah, bunca yıl gözünden çok sakındığın na-
musun... Hay Allah kahretsin seni Fistül, lânet ol-
sun sana!

— Bacaklarınızı kaldırın!

Of of of of.. her şey daha bir meydana çıkıyor.
Bari şu hanımlar olmasa!

— Hüsnü efendi başı az daha indirin!

Başım az daha inince belden aşağım daha da
havalanıyor. Tuu, yıllar yılı özene bezene sakladığ-
ım namusum. Ah Fistül, vah Fistül, kahrol e mi?

— Bacakları bağlayın!

Baldırlarım kayışlara geçiriliyor.

— Bilekleri de..

İyi ama, hani ne oldu o şıp diye bir makas dar-
besiydi?

— Kollarını omuz başlarından sıkı sıkı tutun!

Artık canımı, ırzımı, namusumu teslim ediyorum.
Kesme, biçme başlıyor. Başlıyor ya, gerçekten de
ağrı falan duyduğum yok. Sadece keskin bıçakların
deriyi, eti kesip biçerkenki malum sesi duyuyorum.
Ve şaşılacak şey, bilemediniz yarım saat içinde kal-
kıp pantolonumu falan giyinip, bir hastabakıcının yar-
dımıyla ameliyathaneden çıkıp operatörün odasına
geliyorum. Yolda dinliyorum kendimi: Ne ağrı, ne
sızı. Demek beni dehşete düşüren ameliyathanenin
takım taklavatıymış. Bundan sonra bir Fistüllüye
rastlarsam:

«Korkma» diyeceğim. «Ameliyathane sözünden
de ürkme. Fasarya!»

ANILAR

Şiş, mosmor yüzüyle uyuyordu sanki. Tulum tulum gözleri, hafifçe kaymış dudaklarıyla soluyordu. İyicene dökülmüş saçları, geniş, esmer alnı. Kardeşi miydi bu? Hani şu otuz yılın ötesindeki bir Arabistan şehrinin muzlarıyla ünlü çarşısında sımsıkı elmalara durup baktıkları; oyuncakçı dükkânlarının camekânları önünde, camın ötesindeki renk renk oyuncakları «Şu senin, bu benim» diye paylaştıkları: Paylaşılamayan kurşun askerler yüzünden nerdeyse birbirlerinin gırtlığına sarılacakları kardeşi mi?

«— Benden dört yıl sonra doğdu, benden erken ölüyor!»

Kalktı, duvardaki aynaya gitti, baktı yüzüne. Beğendi her zamandan çok. Sedirde bir avuç kemik, upuzun yatan dört yaş küçüğüyle hiç bir ilintisi yoktu bu yüzün. Siroz sarısı, kanser ısırapları işli o yüz mosmor şişti, dudaklar kaymıştı, tulum tulum göz kapakları kapamıştı iri kara göz bebeklerini. «Yaşamadı fıkara be! Yıllarca işportayla kaçak çalıştı Beyrut, Hama, Humus, Kudüs caddelerinde. Tramvaylara kaçamak bindi, yakalanacağını anlayınca atladi, tekerlendi, dizleri kan içinde kalktı yerden. İngiliz polislerini şaşırtmak için zik-zaklar

yaptı maşlâhlı, agel'kefiyeli Arapların aralarında. Çelme taktılar, yeniden tekerlendi, yeniden kalkıp kaçtı. Yaşamadı, yaşamadı fıkara. Çocukluğu kaçmak, kovalanmakla geçti. Kaçıp kovalanırken doğduğu memleketi gözlerinde hasret hasret tüttü ama, belli etmedi. Ben de çok dövmüşüm! Sinirlenirdim esmer suratına, ters ters bakışı, küfredişine..»

Ama bu o mu? Değil. İnana bırakmış, yatıyordu upuzun, yatıyordu mosmor, yatıyordu şiş şiş. Artık herşey geçmişti. Ne çocukluğuna dönebilir, ne de küfürler dolu yeşil tramvaylı Beyrut'ların cetvelle çizilmişçesine dümdüz caddelerine.

Ama bu o mu? Değil. İnanamıyor. Otuz yılın ardında kalmıştır. Bütün işportalı tramvaylarla İngiliz askerlerinin kovaladığı bol güneşli sımsıcak, göz alıcı günler. Kısa pantolon glyerdi. İnce esmer bacakları, fırlak kemikli dizleri.. Kolları kalınlaşsın diye sabahları gül fidanlarında Arap bülbüllerinin şakıdığı kıyı Beyrut sabahlarındaki bahçenin bir kıyısında saklı kaldırım taşıyla idman yapardı. Kinnapla ölçerdi her gün pazılarını.

«— Bak âbi, şu kadar kalınlaşmış!»

«— Hadi ulan aptal. Bir günde kalınlaşır mı?»

«— Kalınlaşmazmış. Tabii kalınlaşır!»

«— Üllüz sen de..»

«— Sen?»

«— Ben senin gibi üç taneyi..»

«— Sıkı mı?»

«— Gelsene!»

Cılız, iyicene cılız çocuğu dört yaş büyüklüğün dört yaş daha güçlü elensesiyle.. sonra da binerdi sırtına. Ezerdi. Ağlatırdı. Sövdürürdü. Sövünce tokat atardı. Atınca bağırırdı zırlı zırlı. Esmer yüzü daha bir çirkinleşmese bile öyle gelirdi. Kızardı daha çok, çıldırırdı. Yeni bir tokat. Yükselen çığlığı kardeşinin. Sonunda da babasının cigaradan kalınlaşmış hırçın sesi:

«— Niyaziii!»

Koşardı ağlayarak. Çok geçmeden babası değil, «bey baba»sı gelirdi yeri yer mürekkep lekeli patiska geceliğiyle. Kocaman bir bıyık, akları kanlı ırl gözler, çatık kapkara kaşlar. Kulağının ardında bir kurşun kaleml bulunurdu çokluk. SEBİLÜRREŞAT, SIRA-TI MÜSTAKİM sayfalarından fırlamış Osmanlıcaya başlardı:

«— Akruuuut, ulan akruuuut!»

Kıllı kocaman elleri vardı. «Bey baba»nın. Etlil etli. Etlil ellin tersiyle aniden vururdu.

«— Akruuut, yılaaaan, akreeeep!»

«— Sensin!» derdi içinden. «— Sensin, oğlun, sizsiniz. Sevmiyorum seni de, oğlunu da. O benim kardeşim değil. Sen de babam değilsin. Bana ne bu agelli, kafiyeillerden? Bana ne onların Arapçalarından. Gideceğim işte, elbette gideceğim memleketime. Hele on sekiz olayım, görürsünüz.»

Sedirde mosmor yatıp, derin derin soluyan kardeşine baktı yeniden. Bütün silâhlarını bırakmış, yatıyordu upuzun, yatıyordu mosmor, yatıyordu şış şış.. «İyi ama benim suçum ne?» diye geçirdi. «Onları Beyrut'ta bırakıp yurduma döndüm diye siroz, sonra da kanser olmadı yal Suçum ne benim? Yurduma döndümse babamdan kurtulmak için. Kurtuldum da. Okumadım, futbol oynadım bol bol, sakatlandım, yattım hastane köşelerinde, iyi oldum, gene oynadım, gene sakatlandım. Beş parasız dolaştım yurdumun büyük büyük apartmanlarla lokantalarının bulunduğu ana caddelerinde. Açlıktan nerdeyse yıkılacaktım. Yıkılmadım. İplik fabrikasına girdim ilkin. Sonra aynı fabrikanın muhasebe servisine. Yirmidört lira doksanbeş kuruş kazandım ayda. Karnımı zor doyurdum. Başkalarının elbiselerine, ayakkaplarına imrendim. Genç kız bakışlarından sarhoş oldum.»

Bütün silâhlarını bırakmış yatıyordu kardeşi mosmor, yatıyordu şış şış, yatıyordu upuzun. Evlenememişti o. Çoluk çocuğu da olmamıştı. «Acaba bu yüz-

den mi önce siroz, sonra da kanser oldu? Tıp'ta var mı böyle bir konu? İnsan sevemezse, evlenip çocuk sahlbl olamazsa önce siroz, sonra da kanser olamaz mı? Tıp'ta böyle bir şey yoksa bile olamaz mı? Neden olamasın? Günün birinde sirozla kanserin nedenleri kesin olarak anlaşıldığında klmbılır, belki de bu sevememek, evlenip çoluğa çocuğa karışmamak problemi... belki de metafiziksel, ya da daha materyalist bir görüş, psişlk bir hal, siroz'a değilse bile, kanser'e sebep gösterilebilir!»

Yatıyordu upuzun, yatıyordu mosmor, yatıyordu şiş şiş.

Ama birden onun da sevdiğini hatırladı. Bir kız sevmiş o uzak, o muzlar dıyarı Arabistan'da Nişanlanmış. Ölmüş nişanlısı. Derken bir başka kız anavatanda. Vermemişler. Ayrılmış. Kendini kamyonla nakliyecliğe vermiş. Kıvrıla kıvrıla uzayıp giden Anadolu yolları. Toz, ter, gres vakom yağlarının karası, öfke. Patlayan lâstik, lâstikler. Her an yollarının kesilmesi ihtimali. Uyku.

«— Uyumak mı dedin? Sıkı mı? Kamyonun ana-sının dinine kadar yüklü. Tüccar eşyası, sandıklar. Kocaman kocaman. Bir uyu da gör. Arabanın hiç şakası yoktur. Yollar dersin o biçim. Muavin mi? En iyisinin Allah... töbe estafurullah. Bu işlerde kendinden başkasına güvenmeyeceksin. Başka şoför mü? Aylıklı mı? Onu da denedim. Yanıbaşında oturacak, yollara dikkat edeceksin. Heriflerde din lyman yok ki. Yollar zaten bozuk. Taşlar, kaya parçaları sırasına göre. Projektörler istediği kadar yansın. Allahın kızgın güneşinde bile dikkat etmezler. Görür önündeki çukuru, ya da taş parçasını, direksiyonu kırırmek zahmetine katlanmazlar. Hızla geçerler çukuru.. Koca koca sandıklar içindekilerle sarsılırlar. Sandıkların üzerinde istediği kadar «DİKKAT — KIRILIR!» yazsın. İnadına, mahsustan. Yok be âbi, yemez yedirir, giymez glydlirsin. Gene de haval»

«— Yalan!» diye geçirdi upuzun, mosmor, şiş

şış yatan kardeşine bakarak. «— Hiç de yemez yediren, giymez giydiren cinsten değildin hergele!»

Güneşi, pamuğuyla ünlü bir Güney Anadolu şehrinin temmuz ortalarını hatırlamıştı. Kamyon yepyeni bir kırmızılık içinde, mavileri, sarıları, siyahları, kırmızılılarıyla eskimiş öteki kamyonlara caka satıyordu. Direksiyonda yumruğuna sıkılığı her halinden belli kısa, kalın bir şoför. Araboğlu dedikleri çikolata bir hakalmaz. Yol boyunca ya arkadaki kocaman tahta sandıkların, ya da ön çamurluğun üstüne tünüyordu. Esrarlı cigara içiyordu boynuna. «Boş cigara içmek âdetim değil âbi!» demişti. Şakacı, çokları gibi iki yüzlü. Kendi de biliyordu iki yüzlülüğünü: «Ne yaparsın? Geçinmeğe geldik dünyaya. İdare et.»

Güneyden bir takım ev eşyası yüklemişlerdi, dönüşte büyük büyük tahta sandıklarını getireceklerdi tüccarın. «İstersen sen de gel âbi..» demişti. Çalıştığı dernekten on beş gün izinliydi hazır, atlamıştı iki saat sonra hareket edecek kamyonun şoför mahalline. Üç kişiydiler. Solunda bu şimdi bütün silâhlarını bırakmış mosmor, şış şış, upuzun yatan kardeşi, uzun boylu, esmer, geniş omuzlu kardeşi. Sık sık kış ceblinden yüzlükler dolu maroken para cüzdanını çıkarıyordu. Direksiyondaki aylıklı şoför bağıırıyordu sık sık: «Dikkat hendek!», «Taş var görmüyor musun?»

Ulan benim tepem atmıştı be. El adamlarıyla böyle konuşulur mu? Bir mola anında kıyıya çekmiştim. El adamına böyle davranılmaz, seni bir dağ başında temizleyiverirler. Gülmüştü patronsu. Gülmüştü kendinden emin. Tabancasını çıkarıvermişti. Kapkara, ışııl ışııl..

İşil işil bir tabancaydı gerçekten de.

«— Beyinlerini patlatırım!»

«— Sonra?»

«— Sonrası ne, mal sahibiyim. Karakolda uygun bir ifade veririz, biter gider..»

Korkmuştı kardeşinden o gün. Hani şu otuz yıl gerilerde kalmış büyük bir Arap şehrinin oyuncakçı dükkânı vitrini önünde durup, camekândaki oyuncakları paylaştıkları kardeşi miydi bu? Kafası kızınca altına alıp kıyasıya dövdüğü?

Sonra gene bir başka mola sırasında içine kapalı şoföre konuşmanın yolunu bulmuştu. «Ağızımdan lâf mı almak istiyorsun hergele? Sen de onun gibi değil misin sanki? Ağabeysi değil misin İt?» demek istercesine bakmış. «Patron milleti.. topunuzun avradını..» gibilerden yere tükürmüştü.

«— Merhaba!»

Başıyla almıştı selâmımı.

«— Sıkıntılı görünüyorsunuz?»

«— Olmamak kaabil mi?»

«— Niçin?»

«— Görmüyor musunuz yol boyunca? Dikkat: Çukur, Dikkat: Taş var. Sanki direksiyona dün geçmişim. Biliyorum, kardeşiniz, isterseniz hemen yetiştirin, onun bildiklerini unuttum ben. Zaten İstanbul'da bırakacağım işi!»

Tatlıya bağlamak istemişti:

«— Araboğlu bize iki kahve söyle, kendine de kahve, yahut çay. Efendim, kardeşim diye değil, bu huyunu hiç sevmem. Babama benzemiş. Ayı geçti çocukluğumuz, gençliğimiz. Babamı da bu yüzden sevmezdim hiç. Huy işte..»

«— Huy muy. Bana ne onun huyundan? Ben eşek olduktan sonra kim olsa semer vurur. Dünyada yalnız bu kamyon yok ya? Dırdırına ses çıkarmayışım ondan değil, kendimden, kendi sakarlığımdan korkuşumdan. O bilmez benim bir yılların ağır siklet boks şampiyonu olduğumu. On yılı doldurup evvelki yıl hapisten çıktığımı...»

Bunları hiç bir zaman öğrenememişti. Yatıyordu şimdi bütün silâhlarından uzak, mosmor, şiş şiş, uzun uzun. Doktorlar: «Pek pek bir hafta..» demişler-

di. «Bırakın istediğini yesin. Yalnız sancılar. Bu iş-
neleri zaman zaman vurdurun!»

Yatıyordu şiş şiş, yatıyordu uzun uzun.

Gözlerini açtı bir ara. Açmağa çalıştı, kımıldadı

«— Abi!»

«— Ha?»

«— Ne güzel.....»

Daldı sonra. Ama o «Ne güzel»i yaşıyordu. Ağabeysinin çok, ama pek çok sevdiği çocuksu bir genç kadınla gittikleri içkili bir Sırkeci kebab evinde karşılıklı rakı içişlerini yaşıyordu. Sapasağlamdı. Genç kadını, elinde olmayarak, bir zamanlar çok sevdiği, nişanlandığı o Arabistan kızına benzetmişti. Gözler, bakış, davranışlar. İçinde bir takım teller titreşmişti. Neden sonra açıklamıştı da:

«— Benim Arabistanda ölen nişanlıya ne kadar benziyor!»

Ağabey usullacık kalktı kardeşinin başından. Aynaya gitmedi. Duvardaki takvime ilişti gözü, içi titredi. «Pek pek bir hafta..» demişti doktor altı gün önce. «Pek pek bir hafta.»

Kardeşin bundan da haberi yoktu. Upuzun yattığı sedirdeki mosmor, şiş şişlerin gerisinde, çok gerisinde belki beyninin içinde, belki de yüreğinin, yaşıyordu. O günkü kebab evini yaşıyordu. Sık sık bakmıştı çocuksu genç kadına. Arabistanda gömülü nişanlısını hatırlayarak, Kadehine rakı koymuştu. Ta-
bağındaki şiş kebabları arasındaki yağlı etleri almış, kendi etlerinden yağsızları vermişti. Değişmişlerdi.

Derin bir soluk aldı. Sonra birden verdi soluğu dışarı. Ağabey takvimin son gün yaprağını hiç ama hiç koparmak istemeyen bir istekle yeniden geçip oturdu kardeşinin başucuna.

Hastanın kafasındaki kebab evi buzlu cam ardına kaçıp yeniden yüze çıktı. Sonra gene kaçtı. Bir çift göz, çocuksu genç kadının bir çift lri gözleri kaldı.

Ev halkından birisi mırıldandı :

«— Zekârette. Getir o bıçağı!»

Bıçak geldi, upuzun, mosmor, şiş şiş yatmakta olan hastanın üzerine kondu. Ruhunu daha kolay teslim ederilmiş.

Ağabey duvardaki takvime baktı istemeyerek. Bilek saatine baktı. Haftanın son günü, son saati de doluyordu. Kalktı. Oturdu. Pencereye gitti gözlerindeki yaşı göstermemek için. Dışarda mahallenin küçük futbolcuları sıkı bir maça girişmişlerdi:

«— Pas pas.»

«— Pas ulan inek.»

«— İnek sensin, babandır!»

«— Gooooooooooooo!!!!»

B O N O

Film şirketlerinden birinden alınmış bin beş yüz liralık bir bonom var cebimde. Üç gün sonra vadesi doluyor. Alacağım. Bin lirası, dört aylık ev kirasına yatırılacak. Kalacak beş yüz. Beş yüzün yarısıyle kömür, öbür yarısının yarısıyle de odun alacağım. Elime şöyle böyle bir yüzlük kalacak ama, bu yüzlüğü taş çatlasa eve vermeyeceğim. İçinden belki iki çift çorap satın alırım. Üstyanıyla birkaç gün İstanbul sonbaharının harika Boğazında demlenirim. Biliyorum, çocukların okul kitapları, altları delinmiş pabuçlar, cebi yırtılmış yağmurluk, parçalanmış yatak çarşafları, havlular, elbise, pantolon, terlikler...

Umurumda değil!

Bakmayın böyle dediğime. Her zaman böyle düşünürüm de sonunda hava alırım. İnsan daha lüzumlu şeylerden kesip, hele kendi keyfine harcayamıyor.

Neyse.. Üç gün sonra gideceğim. Doğrudan doğruya muhasebeciye değil de patrona uğrarsam iyi olur. Muhasebeciler dünyanın en sıkıntılı insanlarıdır. Onun için, o anda belki de gece uykusuz kaldığından sinirleri bozuktur, ya da kimbilir, akşam fazlaca kaçırdığı rakı midesini bozmuştur, başı ağrıyamaktadır.

İyi ama, patronu sanki daha mı rahattır? Belki de odasına girdiğim sıra yatar koltuğunda şekerleme yapmaktadır. Diyelim ki İçeriye girişime sevindi de:

«Vaay,» dedi, «iyi ki geldin be blrader!» Allah gönderdi seni. Şayet gelmeseydin, dalıp gidecektim. Gidince de birkaç saat uyku. Sonra? Sonrası, yani gece felâket. Sabaha kadar yatakta dön Allah dön. Ben döndükçe hanım rahatsız olacak. Başlayacak dırdıra. Derken kavga gürültü. O bana ben ona. Eski defterler açılacak, kirliler dökülecek ortaya...»

Büyük, ceviz masanın yanındaki koltuğuna oturacağım. Çay mı, kahve mi içmeyi arzuladığım sorulacak. Şekerli kahve diyeceğim. Odacı çıkacak. Sonra da belki şöyle soracak:

«— E, ne var ne yok havlâl-l âlemde?»

Aklımda bono, lafı fazla uzatmamaya bakacağım:

«— Ne olsun? Yuvarlanıp gidiyoruz işte..»

«— Şu Diyanet İşleri Başkanı'nın vazifesinden alınmak istenmesine ne diyorsun?»

Herhalde cebimdeki bono dürtecek. Çünkü vereceğim karşılık adamı kızdırabilir.

Bonoya hak verecektim:

«— Valla ne diyeyim? Hükümet galiba açmaza düştü!»

Muhalefet partilerinden birinden, belki de ana muhalefettendi, yerinden sevinçle kalkıp oturacaktı:

«— Hem de nasıl açmaz! Seçimlerde ektiklerini şimdi biçiyorlar. Bizim partiyi vurmak için din adamlarını okşarlar mı?»

Cebimdeki bono, «aman sus, karşılık verme!» diyecek içimden.

Hak vereceğim, ya da vermiş görüneceğim:

«— Doğru.»

Belki de lafa yekûn çekmeyecek, şöyle devam edecekti:

«— Rüzgâr eken fırtına biçer. Onun için bugünlerde bütün sağcı gazeteleri alıyorum. Attıkları manşetler, yazdıkları başmakale, fıkra, haberlere, dini bütünleri kışkırtışlarına bayılıyorum!»

Bu sıra kahvelerimiz gelecekti. Alacaktık. Başlayacaktık yeni cigaralarla höpürdetmeğe. O bu konuda şahlanmıştı, durmayacak, susmayacak, belki de hükümetle aşırı dindarlar arasındaki çatışmalardan söz açacak, Yirmi yedi Mayıs devrimine benzeyişler bulacaktı. Bense, cebimdeki bononun ısrarlarına dayanamayarak hep susacaktım. Susuşum onu belki de sinirlendirecekti:

«— Bunun sonu ne olabilir kestirebilir misin?» diye soracaktı.

Belki de bir şeyler söylemeğe hazırlanacaktım ki, bono gene çimdiği basacaktı. Çaresiz:

«— Valla beyefendi,» diyecektim, «ben aktüel politikayla pek ilgilenmem. Daha çok kendimi sanata verdiğimden...»

Kızacaktı herhalde:

«— Vatan, millet ve memleket için en faydalısı hakkında fikri olmayanlar eşşektir!»

Kıyıları buruşmuş iri siyah gözleriyle beni gözden geçirecekti. Bense şaşacaktım adamın tutumuna. Sanki yıllar yılı siviller tarafından kovalanan, hemen her iktidar değiştikçe çeşitli bahanelerle Emniyete, Sıkıyönetim'e çekilen, evi aranan, yazdıkları pertavsızla incelenen oydu!

«— Evet, fikri olmayanlar eşşektir! Çünkü eşşekler, bir tutam ot, bir parçacık saman karşılığı başkalarının çıkarına bitmez tükenmez yükler taşırlar. Onun için, insan, eşşekten farklı insan, günlük politikayı adım adım izlemeli! Ben öyleyimdir. Hiç bir partiye girmem ama, gazetelerden bütün partileri izlerim. Partileri, Meclis müzakerelerini, bakanların, başbakanın davranışını, muhalefeti.. Neden? Çıkarıma en uygun geleni alkışlamak için!»

Beni gene o, kıyıları buruşuk, kara gözleriyle

inceledikten sonra ihtimal şöyle soracaktı:

«— Efendim?»

Bonomsa kafamın içinde açılıp katlanacaktı. Açılıp katlanmasıyla da, «Adamın suyuna git!» demek isteyecekti. Üstelik, o gün belki de Sonbahar İstanbul'unun harika bir günüydü. Gök çivit mavi, güneş gökyüzünde bir top ateş değil de, yumuşacık bir kadının eli. Sonra aklıma Boğaz'daki bilmem hangi balık lokantası da gelebilirdi.

Basacaktım «Haklısınız!»ı. Oysa daha da coşacaktı:

«— Gerçek çıkarlarının nerde olduğundan habersiz bir budala olmaktansa...»

Tamamlayamayacaktı sözünü, telefon çalacaktı belki de. O konuşurken benim aklımdan gerçek çıkarlarının yönünü bilmeyen zavallılar kalabalığı gri bir fırtına gibi geçecekti. Acıyacak mıydım? Acımayacak mı? Acımanın ne işlerine yarayacağını düşünecektim herhalde.

Telefon konuşması bitecek, adam masasından kalkacaktı:

«— Bana müsaade. Çok acele toplantımız var!»

Cebimdeki bono telâşlanacaktı: «Herif gidiyor. Aç meseleyi, al paracıklarını. Beni de cebinin sıkıntılı karanlığından kurtar, hadi!»

Arka cebimden cüzdanımı çıkaracaktım sıkılarak. Bono. Şapkasını almış, gitmek üzere olan adamı kapıda durduracaktım:

«— Bugün vadesi doldu da...»

Şöyle bir bakacak, hiç önemi yokmuşçasına:

«— Haa, evet..» diyecekti. «Muhasebeciye uğrayın lütfen, ödesin..»

Bunca yıllık yurttaşı olduğum bu memlekette, en çok da para işlerimin bu kadar çabucak oluvermesine alışamadığım için yadırgayacaktım. Başkalarının işlerini görmek yüzünden dehşetli sıkıntılı kişiler olan muhasebecileri tanırdım. Canciğer dost da olsak, bir muhasebeci, kesesinden çıkmasa bile,

en haklı ödemelerde de zor para verirdi. Ne olursa olsun ben gene de en tatlı halimi takınarak girecektim yanına:

«— Günaydın!»

Duymazlıktan gelecekti. Bozulsam da ateşe devam edecektim:

«— Nasılsınız?»

O da kurdun biriydi, bu işlerde sadece kulağının ardı kalmış ihtimal. Başlangıcımdan anlayacaktı döne dolaşa işin paraya dayanacağını. Yüz vermeyecekti:

«— Ne istiyorsun?»

Dilenci yerine konulmuşluğumu da hoş görüp, bonomu çıkaracaktım. Tiksinerek bakacaktı. Öfkeden kıpkırmızı kesilecek, elindeki kalem titreyecekti:

«— Nedir o?»

«— Bono!»

«— Ne bonosu?»

«— Sizin bononuz. Bugün ödenmesi lâzım da..»

Elimde tuttuğum bono korkudan sapsarı kesilecek, belki de avcumun içine saklanmağa çalışacaktı. Muhasebeciyse, masasında açık kocaman defterine kapanacaktı:

«— Bugün imkânsız!»

Sabırla soracaktım:

«— Yarın?»

Kanı tepesine çıkacaktı:

«— Ne bugün, ne yarın, ne de üç ay sonra!»

Öfkeden deliye dönsem de tutacaktım kendimi:

«— Demek üç ay sonra da hava?»

Başını kocaman defterinden öfkeyle kaldırarak bağıracaktı:

«— Ne bağıırıyorsun be?»

Gerçekten şaşacaktım:

«— Ben mi?»

«— Sen evet!»

Elimdeki bononun yalvaran bakışlarına aldırış edemeyecek, kendimi tutamayacaktım:

«— Asıl bağırın sensin be!»

Ayağa fırlayacaktı:

«— Bana sen diyemezsin!»

«— Ya? Zât-ı devletleri mi?»

Mosmor kesilecekti:

«— Alay mı ediyorsun?»

«— Yoo..»

«— Ben bugüne bugün memleketin en iltibarlı firmalarından birinin muhasebecisiyim!»

«— Öyleyse firmanın verdiği bonoyu öde!»

«— Para yok!»

«— Tuhaf..»

«— Dört fillim çevirdik döört! Her fillim en azdan yüz elli bin lira. Altı yüz bin, nâber?»

«— Bense sadece bin beş yüz lira istiyorum..»

«— Yok, bin beş yüz kuruş bile yok kasada. Ben bile Eylül maaşımı alamadım henüz. Filimler dublajda!»

«— Peki ne zaman olacak paranız?»

«— Bilmiyorum. Dublajdan sonra kopyalar basılıp işletmecilere gönderilecek. İşletmeciler bütün Türkiye sinemalarında vizyona girecekler. Filimin tutması, masrafını çabucak amorti etmesi lâzım. Ettikten sonra...»

«— Ettikten sonra da yeniden bir dört filim çevirmeğe kalkarsınız. Yatırım yapar, bizim bin beş yüzü...»

«— Ne demek istiyorsun?»

«— Çevireceğiniz dört yeni filmin vizyona çıkmasından sonraya bırakırsınız. Yani, havayla cıval»

Üzerime yürüyebilirdi:

«— Biz dolandırıcı mıyız yani ulan?»

Bonom ne derse desin, «Ulan» sözüne bozulurdum bak. Ben ona, o bana. Sille, tokat, tekme. Havada gözlüğü uçabilirdi. Gürültüye adamları gelebilir, ondan yana çıkabilirlerdi pekâlâ. Dayak da yl-

yebilirdim bir güzel. Sonra karakola uzanırdık. Belki de muhasebeciyle sekiz kişi, müesseselerine saldırdığımı, hepsini döğdüğümü ileri sürerlerdi. Komiserin kafasını şişiren bir laf kalabalığından sonra komiser bana dönebilirdi:

«— Bu kadar insan yalan mı söylüyor? Adın ne?»

Kendimi zor tutardım:

«— Efendim ben...»

«— Evet sen, ne var? Ne olmuş?»

Bonomu gösterirdim:

«— Bugün ödenmesi gerekiyor. Müessese sahibi dedi ki...»

Elinde camı kırık gözlüğüyle muhasebeci:

«— Müessese sahibi der komiser bey. Kasmızda aksilik, para yoktu. Dedim ki, 'kardeşim' dedim, 'özür dilerim. Bugün paramız yok. Yarın teşrlf edemez misiniz?'

Şaşkınlıktan belki de dilim tutulurdu.

O aldırış etmez ardını getirirdi sözlerinin:

«— Hayır, sanki anasına avradına söğmüşüm gibi, bir tavır, bir zavır... Gelemezmiş. Parasını şimdi, hemen istliyormuş. Adamın gözünü patlatırmış..»

Komiser bana dönerdi:

«— Dağ başı mı burası? Kocca İstanbul be. Burda var mı böyle hikâye? Koçero musun?»

Daktilo başındaki görevliye dönerdi:

«— Yaz. Al ifadesini...»

Görevli için emir emirdi şüphesiz. Başlardı ifademi almağa, Muhasebeci davacı duruma geçer, ötekiler de bal gibi tanıklık edebilirlerdi.

Her ne hâl ise. Koca üç gün var bononun gününün dolmasına. Ben gene de kıbarca ödeneceğinden yanayım, bakalım.

YILBAŞI 960 - 961

Ham film yokluğu yüzünden film senaryolarına kıran gireliberi Beyoğlu'na çok seyrek uğruyordum son aylar. Postu hemen hemen tamamiyle Babiâli'ye sermiştim. Unkapanı'ndaki evden Cağaloğlu'na dolmuşla, otobüsle, havalar yağışlı olmazsa yaya gidiş geliyordum. Unkapanı - Mısırçarşısı, ya da Saraçhane, Kapalıçarşı yoluyla.

Yılbaşı yaklaştıkça, Mısırçarşısı'yla Kapalıçarşı'nın kalabalıklaştığı gözümünden kaçmıyordu. Hanl o bayram arefelerindeki telâşlı, sınırlı kalabalık. Nazlı sermaye kendini kasalara, cari hesaplara çekip, ortalıkta dilediğinde işsizlik, buhran yaratsın. Millet bayram, yılbaşı cinsinden eğlence kokusu seze dursun. Kıyıda köşede ne varsa çıkıyor, doluşuluyor çarşıya pazara. Bir omuz omuza kalabalık, bir alışveriş. Bu yıl maaşların yılbaşından sonra verileceği bile para etmedi. Çarşılar, pazarlar her yılbaşındaki gibi kalabalıktı. Mısırçarşısı, Kapalıçarşı, baştan başa Beyoğlu, elleri paketli insanlarla doluydu. Ama bu demek değildir ki, bütün bir İstanbul, milyonerinden işçisine kadar yılbaşını kutlamağa hazırlanıyor!

Gazeteden:

— Bu gece nereye gideceksin? - dediler.

Düşünmemiştim. Bundan önceki yılbaşılar gibi, yazı masamın başında geçirecektim yılbaşını herhalde.

— Bilmem?- dedim.

— Pavyon filan?

— Yok canım.

— Gazeteye yazmıyacak mısın?

— Onu da bilmem. İsterseniz yazarım..

— Yaz yaz.

— Peki ama, ben yılbaşı gecesi çılgınlar gibi eğlenilen eğlence yerlerine gitmiyeceğime göre?

— Sizin semtlerin yılbaşısını yazı

— Şimdi oldu.

Bizim semt'te «Yılbaşı»yı galiba sadece kahvelerle küçük lokanta, ya da köfteci dükkânları kutladı. Hohlanmışa benzeyen camlar ardındaki her zamanki kalabalık, «Bulüm», «Pişpirik», «Aitıkollu Iskanbil», pek pek «Poker» oynuyorlardı. «Zar»la kumara rastlamadım. Küçük lokantalarla köfteci dükkânlarında da pek öyle olağanüstülük yoktu. Eş, dost, ahbablar, açtırmışlar ufak Yeni rakıları, ızgara köfte, yeşil salata, fasulye piyazıyla demleniyorlar. Yanlarına şöyle bir uğradım. Konuştukları hep bilinen şeyler: İşlerin ne zaman açılacağı, çalışıp, birikmiş borçların ne zaman ödeneceğinde. Kahvelerdeyse harareti, sinirli birer dikkat halindeki insanların kazanmak için kılı kırk yarışları. Ocakçıyla garsonlar, her zamandan değişik. Sırayla kaçamak yapıyorlar yakın köftecilere, ayaküstü bir kadeh, bir kadeh daha, şıpın işi meze, haydi tekrardan kahveye.

Saat dokuz, on, on bir. Eve uğradım. Bizimkiler toplanmış tombala oynuyorlar. Komşuları sordum, her günden farklı değilmiş. Pencereden, komşu evlerin pencerelerine baktım, gerçekten de, her akşamki aydınlık.

— Haydi bana eyvallah...

— Nereye?- dediler.

— Yarın için yazacağım yılbaşı yazısının malzemesini toplamağa!

Eğri büğrü sokaklardan geçerken aklıma esti, çal şu sakin sakin geceye bakan evin kapısını, bak bakalım ne yapıyorlar!

Olur mu olur. Çat kapı. Az sonra güzel bir kız kapıyı açtı. Karşısında hiç tanımadığı birini görünce yadırgadı:

— Kimi istiyorsunuz?

— Sizi - dedim.

— A a..

— Tanrı misafiri canım. Kabul etmez misiniz?

Beni şöyle bir tepeden tırnağa süzdü, sonra seslendi:

— Anneeee!

Derinden «Anne» nin sesi:

— Ne var?

— Biraz baksanal

Bir kadın söylenerek indi. Kız hemencik anlattı anlatacağını. Orta yaşlı, şişmanca hanım sordu bu sefer :

— Bir şey mi istiyordunuz efendim?

Anlattım kısaca. «Gazeteci» olduğumu öğrenince, annesinin omzu üzerinden bana bakan gözlerde bir ışıltıdır başladı:

— Gazeteci misiniz? Hangi gazeteden? Ha, biliyorum. Buyurun efendim. - Seslendi - : Baba! Abi! Bak gazeteci geldi. Bizimle yılbaşı röportajı yapacakmış!

«Baba», «Ağabey», «Kardeş», «Kardeşler» in merdivenlerden telâşla inişleri. İzzet, Ikram. Hay Allah, meğer kredi kırk beşmiş de haberimiz yok.

Basma perdeleri, perdelerin basmasından örtüleriyle sedirleri, orta masası, masasının üzerindeki kocaman bir tabakta portakal, mandalina, elma, muzları, yılbaşı şerefine tavanlardan al, yeşil, sarı, pembe, morlar halinde kıvrım kıvrım sarkan kâğıt-

ları, boyuna yılbaşı programını veren müzik, şarkı yüklü radyosuyla orta halli bir memur evi. Kendi kendilerine oturmuş, tombala oynuyorlar. Ben gelince tombala bırakıldı. Çevrem alındı, başlandı Babiâli ve gazetelerle ünlü gazeteciler üzerine sorular sorulmağa. Gazeteci, hele gazeteciler içinde ün salmış çeşitli yazar arkadaş bu evde, yalnız bu evde değil, hemen hemen bu tip bütün evlerde birer masal kahramanıdır. Kimdir, nedir, necidir. Boyu, gözlerinin rengi? Nasıl çalışır? Nasıl yazar? Kaç para kazanır? Velhasıl dedim ya masal kahramanı.

Bir ara:

— Siz şimdi bırakın bunları da kendinizden bahsedin - dedim -. Bu gece yılbaşı gecesı. Yarın yeni yıla gireceğiz. Yeni yıl üzerine temennileriniz yok mu?

Evin yakışıklı delikanlısı :

— Var âbi - dedi.

— Nedir?

— Yarınki Beşiktaş Galatasaray maçı var ya?

— Evet?

— Beşiktaş yensin istiyorum!

Baba :

— Hay Allah - dedi -. Beşiktaş, Fener, Galatasaray, Beşiktaş, Fener, Galatasaray... bıktık be yahu. Dua edin de işler açılsın, ortalığa bolluk gelsin, memur maaşları arttırılsın...

Anne, kırkına yakın olmalı ama, hâlâ mihrap yerinde:

— Doğru - dedi.

Gençlerin aldırıldığı yoktu. Sokak kapısında ilk gördüğüm genç kız usullacık:

— İnşallah Galatasaray yener - dedi.

Kardeşi Fenerliydi.

— Kasımpaşa'yı üç-sıfır götürdük ya, boşver... - diyordu -. Hangisi yenerse yensin. Şampiyonluk gene de torbada keklıkl

Ağbey:

— İyi ya - dedi -. Beşiktaş yenerse Galatasaray'ı geçersiniz.

Bir çekişme. Baba kırçıl saçlarıyla şaşkın, bir sigara yaktı, sonra bana uzattı, Birinci paketini:

— Afedersiniz. Çocuklar insanda akıl bırakmıyor ki...

Baba için önemli olan geçimdi geçim. Şu dünyaya geleli elli üç yıl olmuştu. Kendini bildi bileli yokluk, darlık, sıkıntı, ev derdi, kira derdi, eskiyenlerin yenilenmesi derdi. Efendim, sabit gelirli olmak bir faciaydı. Kazancınız katırın kuyruğu, ne uzar ne kısadır. Halbuki çocuklar alabildiğine büyüyor, giyim kuşamları yıldan yıla pahalılaşıyordu. Bir ailenin hayatı helezona benziyordu. İç içe, gittikçe genişleyen daireler gibi!

Anneye döndüm:

— Ne dersiniz?

Kocasına baktı, başını uysal uysal salladı:

— Ne diyeyim beyefendi, doğru. Küçükken keşiyor, biçiyor, kırıyor, sarıyorsunuz. Babalarının eskisi, benim eskilerim işe yarıyor. Büyüdüler mi iş değişiyor tabii. Maşallah her biri...

Baba gülerek aldı sözü:

— Yalı kazığı gibi değil mi?

Çocuklarda isyan çılgınlıkları:

— Aşkolsun baba..

— Babacığım aşkolsun yani!

— Ya bey amca gazeteye yazarsa?

Temin ettim:

— Ne çıkar? Tırhalli, bir halliyiz. Hatta yaza-
cağım yazıyı okuyacakların pek çoğu da aynı. Kim-
senin kimseyi ayıplıyacağı yok. Kaldı ki ne ayıbı?
Hangi ayıp?

Bilek saatime baktım, on bire geliyordu. Onları portakalları, mandalinaları, tombalalarıyla bırakıp çıktım.

Sokaktan bir sarhoş geliyordu, mırıltıyla. «Doktor civanım» şarkısını mırıldanıyor.

Caddeye çıktım. Aksaray'dan yukarıya rûzgâr gibi gelip geçen dolmuşlar, otobüsler. Durakta atlıyorum bir dolmuşa, ver elini Taksim. Hava yağışlı değil ama, hiç güven olmaz. Galatasaray'a doğru iniyorum. Cadde bir hayli tenha. Gündüzki eli pakettlilerden hemen hemen iz yok. Bu da tabîî, gündüz satın aldıkları, tencerelerde kaynadı, tabaklara kottarıldı, masalara getirildi, yeniyor şimdi.

Ara sokakların alacakaranlıklarında caz fırtınaları. Sokağın karanlığına tangolar dökölüyor. Dalıyorum. Masalar dopdolu. Saçları itinayla yapılmış zarif kadınlar, zarif kahkahaları, kurt bakışlı, bakışlarından şehvet dökülen adamlar, sansar titizliği içinde kurnaz garsonlar.

Bunlardan biri sokuluyor:

— Boş yer mi aradınız?

— Yo, hayır.

— Arasanız da yok zaten. Günlerce önceden kapatıldı her yer.

Çıkıyorum. Bir başkası, sonra daha bir başkası.

Saat on iki, yarım, bir, iki.

Eğlenen yılbaşını ardımda bırakıp atlıyorum bir dolmuşa.

Bir yılı daha eskittik, yeni bir yılın daha ucundan kemirmeğe başladık. Bu dünya böyle işte. Eskit eskit at. Günün birinde de eskitme gücün tüken-sin, sen eski.

Nice yıllara.

HASTANE NOTLARI

Sol kolumla göğsümdeki acıyla uyandım: Saat gecenin ikisi. Şöyle bir yokladım kendimi.. Bu acıya hiç de yabancı değilim. Bâb-ı âli'nin çeşitli kitabevi, ya da Beyoğlu filimciler piyasasının birbirini kesen, birbirine paralel sokaklarını hızla geçerken de bu ağrılar yakalardı beni. Sol kolumun damarları çekilir, sıkıcı bir ağırlık bastırırdı göğsümü. Dururdum. Birkaç dakika, geçiverirdi. Daha çok da merdivenler çıkar, merdivenler iner, yokuşlar tırmanırken. Ama hiç böyle, gecenin saat ikisinde, uyku hâlinde gelmemişti. Yürürken, koşarken, merdiven çıkar, yokuş tırmanırken bastırmasını anlıyordum da, tam bir dinlenme sırasında gelişini anlayamamıştım. Demek artık işin şakası yoktu, doktordan kaçmamalıydım. Kaçarsam ne olurdu? Ölür müydüm? Vızgelliyordu ölüm ama, birkaç yıl daha yaşamak, yarıda kalmış işlerimi tamamlamak daha iyi değil miydi?

Bu ağrıların, doktor deyimiyle, **Angine de poitrine** dedikleri şey olabileceğini kestiriyordum da, yol yakinken doktora koşmayı zamansız buluyordum. Bir gün dost bir eczacıya bundan söz açtım. Dinledi. «Galiba **Angine de poitrine** bu bendeki» deyince:

— Nee -dedi-. Deli misin yahu? **Angine de poitrine** olsa...

Uzun uzun açıklamalarda bulunmuştı ama, ya önemle dinlememiş, ya da henüz bende onun anlattıklarından olmadığını sanmıştım. Sansam da ne? Yine de doktora gidemezdim o sıra. Kestiremiyordum ki doktor beni mutlaka hastaneye yatırarak. Üç, dört hafta keseden yemek zorunda kalacağım.

Keseden yemek!

Nasıl?

Ben bu «Keseden, hazır yemek»i elli yıllık yaşamımda hemen hemen hiç tanımadım. Çocukluğu saymazsak, kırk yıldır, gün kazanıp gün yiyenler gibi yaşadım. Buna alıştım. İllâki sabahın saat dördünde uyanıp, kahvemi kendi elimle pişirip içtikten sonra yazı makinemin başına geçeceğim. Artık hikâye mi olur, roman mı, senaryo mu... en az üç, dört saat çalışacağım. Çalışmadım mı, o gün kendimle barışık değilimdir. Çok kötü bir şey yapmışım çalışanlara haksızlık etmişim, kaytarmışım. İçinde gezip dolaştığım o günü yaşamağa, gönül rahatıyla yaşamağa hakkım yoktur!

Onun için, hastalığımın tedavisi yönünden de olsa, yazı makinemden uzak haftalar geçirmek, bu haftaları sırtüstü yatarak geçirmek betime gidiyor, doktordan kaçıyordum. Kaçmamın bir başka nedeni de, gün kazanıp gün yiyen takımından oluşumdu. Gün kazanıyor, gün yiyorduk. Geçimleriyle yükümlü olduğum insanlar vardı. Okuyor, topluma faydalı olabilmek için çabalıyorlardı. Üç, dört hafta sırtüstü yatmakla onları mutlu çabaları içinde yapayalnız bırakacaktım. Önce ekmeğin geldiği kaidesine uyararak okullarını bırakıp, hasta babalarından boşalan yeri doldurmağa koşacaklardı.

Ama o geceki ağrıyla anlamıştım işin şakası olmadığını.

Mesleğinin âşığı doktor, beni inceden inceye, tam iki saat muayene etti. Bu arada babamın, anamın, hangi hastalıklardan kaçır yaşlarında öldüklerini sordu. Demek işin şakası gerçekten yoktu?

Demek hastalığım hayli ilerlemişti? Kimbilir, doktor belki de karaciğerimde, idrarımda, kanımda, ihtimâl böbreklerimde birtakım başka hastalıklar da bulacaktı.

Yâni?

Ölecek miydim? Ölürsem şüphesiz kıyamet kopmaz, başsız ve sonsuz yaşayış. Eskiden olduğunca sürüp giderdi ama, biraz erken olmaz mıydı ölümüm? Daha geçen yıl genç arkadaşlarla Kumkapı'dan Beyazıt'a uzanan yokuşu koşarak çıkmağa savaşmamış mıydım? Önceki yıl da KEŞANLI ALİ DESTANI'cılarla, EDEBİYATÇILAR futbol maçı yapmamış mıydık? Hat-tâ penaltıdan bir de gol atmamış mıydım?

Hayır hayır, ölüme vakit vardı daha!

Doktor:

— Sizde **Angine de poitrine** var - dedi -. Enfarktüs başlangıcı da olabilir. Tam bir teşhis için mutlaka hastaneye yatmanız lâzım. Ayakta durmayın lütfen, oturun!

Enfarktüs!

Şu, anamla, altmış beşinde tak diye gidiveren bir eski hapisane arkadaşımın ölümlerini sağlayan hastalık. İyi ama, nasıl ölürüm? Bir buçuk ay sonra Ankara Sanat Tiyatrosu gelecek,72. KOĞUŞ'u oynayacaklar.. Bu oyunun başarılı Asaf Çİliltepe'si yok, yazarı da mı ortallardan sılılnecek? Sonra asıl önemlisi, ESKİCİ DÜKKÂNI diye yeni bir oyun yazmıştım, MURTAZA'yı oyunlaştırmıştım. Onları göremeden mi ölecektim? Haksızlık olmaz mıydı bu? Haksızlık mı? Kimden? Kime? Koskoca Namık Kemal kırk sekizinde ölmüştü, Orhan Veli otuz altısında, Sait Faik kırk yedisinde. Onların da yapacakları işler vardı herhalde bu dünya'da. Onların ölümü benden çok daha haksızca olmuştu. Sonra insanlık tarihinde kimbilir nice nice haksız ölümler vardı. Biz gine yaşamış, iyi kötü bir şeyler yapmıştık. Ya yaşamadan ölenler? Ana kucağında, gülüp söyler, ağularken çöken dam-larının altında ölenler? Kızgın güneşlerin altında, ze-

hırlı sıtmadan ölenler? Anasına, babasına, ya da yavrularına hasret ölüp kara topraklara gözleri açık gidenler?

— Hemen bu gece yatmanız lâzım!

Ölüvermek üzerine düşündüklerimden utandım. Eş, dost, ahabab, hısım, akrabadan uzak, kefensiz, hatta mezarsız ölenlerden, dünya'nın dört yanında, kazanılması gerekli savaşlarda ölenlerden, daha çok da Vietnam'da ölenlerle nedenini bilmeden öldürmeğe gidip, başkalarının hesabına ölenlerden utandım.

— Peki doktor. Yatayım ama, yarın sabah yatmam?

— Olmaz. Hemen yatmanız lâzım!

— Hemen yatamam, yatmamak zorundayım.

— Hemen yatmak zorundasınız, şakası yok işini

Buna rağmen ertesi sabah yatmam için razı ettim doktoru. Sağda solda alacaklarım, sağa sola borçlarım vardı. Yakınlarıma söyleyeceklerim olabilir-di...

O gece, sırtüstü uzandığım yerden oğluma, çıkmış, çıkacak kitaplarımın listesini yazdırdım. Borçlarımı, alacaklarımı not ettirdim. Hastaneye girmek var, çıkmak olmayabilirdi. Sait Faik de böyle, Marmara kliniğine girmiş, çıkamamıştı bir daha.

Ertesi sabah gittim, yattım. Yattım ama, ne sol kolumda, ne de göğsümde ağrı! Şu hani, dişiniz bütün gece sizi çıldırtır da sabaha kadar gözünüzü yumamazsınız. Ertesi gün diş doktoruna koşar, hele diş doktorunun koltuğuna oturunca geçirir ya? İşte bendeki ağrı da öyle. Namussuz, hastaneden, doktorlardan mı korktu nedir, ara ki bulasın! Bana kalsa hiç bir şeyim yok. Yattığım yerden fırlayıp kalabilir, sokaklara düşüp, yazı makinemin başına geçebilirim ama, doktorlar:

— Sakın kımıldama!

—

— Sağa sola dönerken acele etme!

—

— Çok konuşma, konuşanı dinlemel

—

— Kafandan her türlü düşünciyi atl

—

— Tuvalete falan kalkma. Gerekince yatağında, işi sürgüyle idare et!

Bütün bunlar çok ağır hastalara yapılan önermeler değil miydi? Bense iyiydim be yahu? Şaka mı yapıyorlardı sakın? Yatağımda, sürgüyle idare de ne oluyordu? Koca koğuştta, hastaların önünde? En iyisi, tuvalete çıkma zorunluğunu aza indirmek. Bunun için de az yemek, çok az su içmek!

Öte yandan, eş dost, seven arayanlar.. Ziyaretçilerim arasında hiç bir gün, hiç bir yerde görüp tanışmadığım, adlarını bilmediğim yığınla dost. Çiçekler, kolonyalar, glne çiçeklerle kolonyalar. Lâf aramızda, gelen kolonyalarla bir küçük parfümeri dükkanı açabilirdim.

Şaka bir yana, kişi, böylesine aranılıp, yakın ilgi görmesi karşısında çok mutlu oluyor. Bundan sonra ben de hasta ziyaretlerine koşacağım ama, gönül yer yüzünden hastalıkların kalkmasını diliyor. Ne hastalıklar olsun, ne hastalar, ne de ziyaretler. Kurtlar kuzularla çelik çomak oynasın, çember çevirsin, uçurtma uçursunlar!

Günler çok, ama çok zor geçiyordu. Hele geceler!

Sabahları günün erken saatinden itibaren gazete satıcısını dört gözle bekliyordum. En sağdan en sola kadar hemen hemen bütün gazeteleri satın alıyor, saatlarca dalıyordum. Makaleler, fıkralar, haberler, demeçler, yorumlar, hikâyelerle romanlar, spor sayfaları, hatta bilmecelerini çözüyordum ama, vakit yine de geçmiyor, geçmliyordu.

Çoğu günler öğleden sonra odamı ziyaretçiler şenlendiriyordu. Tabii benim için zorlukların en büyüğü de başlıyordu. Başlıyordu, çünkü, her ziyaretçibenden hastalığımın ne olduğunu, nasıl başladığını

soruyor, haklı olarak işin nedenini öğrenmek istliyordu. Bir, beş, on... Aynı şeyi boyuna tekrarlamamanın biteviyeliği bir yana, doktorlar, hemşireler fazla konuşmamamı da istiyorlardı ısrarla. Aklımdan teyp geçiyordu.. Hastalığımın nasıl başladığını teybe anlatsam, soranlara teyp yoluyla cevap versem ayıp mı kaçırdı acaba?

Bunun dışında ziyaretçilerimden memnundum. Zâten beşer dakikadan çok kalanlar nâdirdi. Yalnız birisi... İnce uzun yüzü, yanağının ortasına kadar uzanan, kalın, dolgun favorlleriyle film artistini hâtırlatan heyecanlı bir gençti. Daha önceden tanıımıyordum onu ama, o beni hikâye ve romanlarımdaki en önemsiz tiplerime varıncaya kadar tanıyordu. Hoşuma gitmiyor değildi bu ilgisi. Düşünün, eleştirmenlerin çokluk hınzırlaştığı, birtakım kalıplara döküverdiklerini andıran eleştirmeleriyle sanatçıyı küplere bindirdikleri bir memlekette (*) bir gencin sizl, sizin kadar tanıdığını örneklerle belgelemesi ne demektir?

Filim artistini hâtırlatan bu genç yalnız edebiyat değil, kâlp hastalıkları, daha çok da **Angine de poitrine**, ya da **Infarctus**'ten bir doktor kadar anladığını açıklayan doktorca terimler kullanıyordu.

Sonunda:

— İşin şakası yok üstat -dedi-. Bir yandan bir yana bile ağır ağır döneceksiniz. Hele konuşmak, zinhar (**) câiz değil! Bırakın konuşmayı, uzun uzun konuşmağa kalkan gevezeleri dinlemek bile zararlı!

Elimde olmayarak bilek saatime baktım ona sezdirmeden:

Tam kırk beş dakika olmuştu geleli. Beni konuşturuyor, daha çok da kendisi konuşuyordu. Konuşmasını noktalayınca da eklemeyi unutmuyordu:

— Aman konuşmayın, konuşanları dinlemeyin,

(*) Gücenmesinler sözüm yalana.

(**) Vallahi böyle dedi.

kovun böylelerini. Sağlığınız bakımından çok gerekli bu!

Başımı sallıyordum çâresiz:

— Haklısınız..

— Benim haklılığım önemli değil. Bütün mesele, kendinizi mutlak bir sukûna terk etmek! Hatta kafanızdaki düşünceleri de defedeceksiniz! Ama biliyorum, buna pek imkân yoktur. Kafanızda şu anda bile kimbilir ne konular vardır!

Karşılık vermemi, kafamdaki konuları açıklama-mı istercesine bakıyor yüzüme. Dayanamıyor sonra soruyor:

— Vukuat var, Hanımın çiftliğinden sonra hangisi gelecek?

Ben de gıdıklanmıyor değilim hanı:

— Bir başka insan adını alacağını sandığım bir cilt.

— Gâvur dağlarından sınırı geçip giden Habib geri mi gelecek?

— Evet.

— Romanın ana teml?

— Toplumsal problemleri adam öldürmek, çiftlik yakmakla çözümlenmeğe çalışan bir insanın yanlış olduğunu anlaması..

Heyecanlanıyor:

— Güzeel, hem de çok güzeli Zâten böyle bir teml işlemek zorundasınız. Pekli, bu son cilt, Kanlı Topraklar'la bağlanacak mı?

— Bağlanacak.

— Aman kolunuzu kımıldatmayın.. Eskici ve oğullarıyla?

— Eskici ve oğullarıyla de.

— Murtaza ne olacak?

— Onu yeni baştan ele aldım. Kocaman bir roman hâline getireceğim.

— Ben sizin yerinizde olsam, Murtaza'yı tiyatro oyunu yapardım..

— Yaptım.

Yerinde heyecanla kalkıp oturuyor:

— Yaptınız mı? Nasıl?

Dedim ya, çabucak gıdıklanıyorum ben de, başlıyorum nasılını anlatmaya. Öylesine doludizgin gl-
diyorum ki, hâtırlıyor:

— Aman heyecanlanmayın, el kol hareketlerini de bırakın..

Hem coşturup konuşturuyor, hem de..

Öfkemden su içiyorum.

Yeniden soruyor:

— 72. KOĞUŞ, Eylül'de geliyor değil mi?

— Evet.

— Hikâyesiyle oyunu arasında fark?

— Büyük fark var. Hikâyeyi tiyatro kurallarına göre değiştirdim.

— Yeni başka oyununuz?

— Var.

— İsmi?

— Eskici dükkânı.

— Başka?

— E, yetmez mi bu kadar şimdilik?

— Çok doğru.

Doktorlar sabah vizitesine gelip gitmişlerdi. Öğleden sonra saat on dörde kadar vaktim vardı. Başka ziyaretçiler ancak on dörtten sonra sökün ediyordu. Şöyle böyle o saate kadar oturacağı benziyordu. Oturduğu yerde esniyor, geriniyor, sonra yine başlıyordu:

— İlhan Selçuk Cumhuriyete neden yazmıyor?

— İzinli de.

— Çetin Altan'ı nasıl buluyorsunuz?

— Bomba.

— Yaşar Kemâl kardeşiniz sanırdım ilk zamanlar..

—

— Yön ne zaman çıkacak yeniden?

— Bilmiyorum.

— İlhami Soysal'ın döğölme olayını uyuttular gitti değıl mi?

—

Birden heyecanla soruyor:

— Aziz Nesin'in Ant'taki açıklamalarına ne dersiniz?

— Cesurca.

— Peki, ya polisin eline bir gün yine düşerse?

— Düşebilir.

— Bu açıklamaların öcünü almağa kalkmazlar mı?

Burama gelmişti artık:

— Orasını da Aziz Nesin kendisi düşünmüştür elbette..

Saat on dörde kadar durup durup sordu. On dörtle birlikte başka ziyaretçiler toptan sökün etti de çâresiz kalktı. Şöyle böyle üç saate yakın oturmuştu. Çıkarken, durdu bir an. «Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla» gibilerden, sıkıyı verdi:

— Aman üstat, fazla konuşmaktan kaçının ve bilhassa bilhassa uzun konuşmaları dinlemeyini

Dört hafta içinde yığınla gazeteyle birkaç da roman okudum. Yukarda belirttiğim gibi, gazetelerin bilmecelerini çözümlemeye varıncaya kadar götürüyordum işi. Bu arada, daha çok da mlllyetçiliğı kimselere vermeyen sağcı gazetelerin makale, fıkra, varsa hikâye: ama bol bol yayınladıkları romanları dikkatle okuyordum. Ne roman, ne de hikâyeler beş para etmezdi. Etmezdi, çünkü, ne dil, ne de çağımızda artık her türlüşü denenmiş romanın ileri tekniğı şöyle dursun, «Eh işte, roman» dedirtebileceklerle olsun rastlayamadım.

Baş makaleler şöyle böyle, ama fıkralar, eski bir deyimle: «Hayyalesselâ»!

Sağcı gazetelerin galiba bir tek ödevi vardı: Osmanlıca kırkayak tümcelerle, «Solcu» dedikleri basının akına kara, karasına ak demek! Fikir sol'dan geliyordu. Sağ'sa gelen fikri bırakıyor, beğenmediğı

fikrin sahiplerine bir deli derviş gazabıyla ver yansın ediyordu. Hadi diyelim ki, sol'la öz'de tam bir zıtlık içindeler de, vatanın selâmeti adına tam tersi fikirleri savunmakta yurtseverlik görüyorlar. İyi ama, kendi fikirlerini değil, saldırılarını, hatta küfürlerini sanat, edebiyat kurallarına uyararak, ustaca yapsalar bâri ya!

Okuduğum romanlar arasında PARİS DÜŞER-KEN'i unutamayacağım. Roman tekniği bakımından yer yer su götürmesine karşın, ele aldığı mesele tüyleri diken diken etmeğe yeter de artar da. Gemi azıya almış düşman karşısındaki Fransa'nın o zamanki yöneticilerinin yurtlarını nasıl içten içe kemirdiklerini, düşmana bilerek, bilmeyerek nasıl yardımcı olduklarını İlya Ehrenburg bütün girdi çıktıklarıyla o kadar güzel vermiş ki, kitabı kapadıktan sonra her yurtseverin romanın tümü üzerinde uzun uzun düşünmemesi imkânsız. Koskoca Fransız ordusu, sanki genel felce uğramış. Kanadını olsun kımıldatamıyor!

Bu romanı, kaabil olsa da bütün gerçek yurtseverlerimiz dikkatle okusalar..

Dündenberi düştüm yline İstanbul sokaklarına ağır aksak. Cebimde, başta Trlnlrlne, çeşitli ilâçlar. Hiç acele etmeden, sağı solu koliyarak yürüyorum. Sinirlenmemem, aslına bakarsanız daha birkaç ay evimde, tam bir dinlenme hâlinde sırtüstü yatmam gerek. Hele yazı makinemin başına geçebilmem için aylara ihtiyacım var. Var ama, nerdee? Şu sıra ne plyango çarptı, ne de Toto'dan yüklüce bir şeyler kazandım. Sağlık kurallarına titizlikle uyumak mutluların harcı. Hele yatmanız uzunca sürsün de görün. Değil hatır, gönül, mukaveleleriniz bile işlemez hâle geliverir. Onun için, hastalıktan sonraki nekahetinizi kısa kesip, yollara düşmek, kapılar çalmak, merdivenler inip, merdivenler çıkmak zorundasınız.

«HİS VAR MI BU ÂLEMDE NEKAHET GİBİ TATLI»

Bilmem.

HASTANEDEN ÇİZGİLER

I

Bilmem ama, ünlü bir deyimle, galiba bu kez de kefeni yırttık!

Yâni dördüncü ameliyattan sonra hastaneden taburcu edildim. Dile kolay, sıra sıra dört kerre o korkunç «AMELİYATHANE»ye, sırtüstü yatırıp götürdükleri tekerlekli arabayla gitmek, ağızlarının üstlerine kadar beyaz beyaz kapalı kadınlı erkekli kişilerin arasında ameliyat masasına sırtüstü yatmak, kendini bıçağın şakasız ciddiliğine teslim edip koluna vurulan iğnenin uyuşturmasını beklemek..

Son ameliyatım en zorlusuydu. Zorlusuydu ya, bu işten anladığını sandığım kime sorduysam aldığım karşılık hemen hemen şöyle oldu:

— Kist Dermoid mi? Önemsiz bir şey. On dakikalık iş!

Sanmıyordum kuyruk sokumumdaki belânın on dakikada temize hâvale ediliverceğini ama, gene de elden ne gelir? Boynumu büküyordum. Hatta kendimi kandırıyordum: «Canım kime sorduysam aldığım karşılık hemen hemen aynı. Yalan söyleyecek değiller ya!»

Yalan söylemiyorlardı kuşkusuz, ama, beni he-

yecanlandırıp, moralimin bozulmamasını sağlamağa çalıştıkları da gerçektir. Nitekim ameliyattan sonra Operatörüm:

— Büyük geçmiş olsun - dedi -. Ameliyata bir türlü yanaşmayışım, bu işin üstesinden tam olarak gelebilip gelemeyeceğimi bilemediğimdendir

Ameliyatım bir saat yirmi dakika sürmüştü. İşte ben ameliyat diye buna derim. Bir saat, iki saat sürmeli ameliyat dediğin. Uyumalısın. Bir de uyanmalısın ki herşey olup bitmiş

Gerçekten de öyle, sırtüstü yatırıldığım korkunç ameliyat masası, damarıma geçirilen narkoz iğnesi, «Bakalım nasıl bayılacağım..» diye gözlerimi dört açışım. Tabii bu arada da «Artık beni beş aydır inleyen bu belâdan az sonra kesin olarak kurtuluyorum!» düşüncesiyle, şeytanın hâtırlattığı: «İçki içenler geç bayılır. Bayılmamaları da mümkün!»

Evet, bayılmamaları da mümkünmüş.

Birden çevremdeki asık, düşünceli, ciddî yüzlerde bir gevşeyip yumuşama, birden bir:

— Geçmiş olsun!

— Geçmiş olsun âbi..

— Allah başka keder vermesin fakat Operatörüm iyice terlettin!

—?

—

İyi ama ne oluyordu? Az önce bayılıp bayılamayacağımı düşünüyor, hele bütün dikkatimle, nasıl bayılacağımı kontrol etmiyordum?

— Ameliyat oldum mu ben?

Bir hasta bakıcı:

— Hem de ne ameliyat - dedi.

— Sâhi mi söylüyorsunuz?

— Aaa.. kanlara bakın. Şu kanlı pamuklar.. hiç bir şey hissetmiyor musunuz?

Şaşkınlığım artıyor:

— Yoo...

Bir başka kalınca bir ses:

— Getirin küveti de kuyruk sokumundan kazınarak zorla çıkarılını görsün!

Getliriyorlar: Kocaman, Irinli, kanlı bulantı verici bir şey.

Yavaş yavaş inanmaya başlıyorum ameliyat olup, derdimden kurtulduğuma. Bundan önceki üç ameliyatımda uyuşturucu kullandıkları için, ne de olsa keskin bıçağın etimde kayışlarını hissetmiştim. Ama canım hemen hemen yanmamıştı. Bu kez hiç böyle olmadı. Bir yattım, bayılmamı kontrol ederken... İşler olup bitmiş!

Utanmasam neşe çığlıkları atacağım, oradakilere boyunlarına sarılıp yanaklarını öpeceğim şapur şupur. Sevinçten çıldıran yanıma coşkular içinde: Artık dolmuş, otobüs, iskemle, koltuk, tahta taburede falan yan oturmayacağım. Herkes gibi, bütün sağlıklı yurttaşlar gibi, onlara imrenmeden kendimi istediğim yere bırakıvereceğim demek? Demek sabahları erkenden evden fırlayıp İstanbul'a inip, «Sabâhiyye»lere yetişip İstanbul baharının, yazının, sonbaharının tadını çıkarabileceğim?

İnanamıyorum. Olamaz bütün bunlar. Belki olur, belki değil muhakkak mesele değil bunların olması ama, gene de inanamıyorum. Böylesine dört başı mâmur bir mutluluk kaabil mi benim için? Aylardır «Uz-v-u nâzik»ime alacaklıların en korkuncuna rahmet okuturcasına yapışmış bırakmıyan «Belâ», yakamı bırakabilir mi? Ya ameliyatta eksik yanlar olduysa? Ya içerde parça falan kaldıysa? Ya ne bileyim Tıp'ça herhangi bir aksilik meydana çıkar da sil yeni baştanlaşırsa işler?

İlâçlayıp sardılar sarmaladılar haaaydi gene tekerlekli arabaya. Ama tekerlekli araba şimdi, başta kince korkunç, insafsız değil. Sevimli, şirin mi şlrln. Bir an bana öyle geldi ki, «Geçmiş olsun!» diyor. Yalnız o mu? Kocca AMELİYATHANE de. Irilli ufaklı lâmbaları, ameliyat yatağı, kanlı pamuklarla dolu çöp sandıkları, inceli kalınlı, uzunlu kısalı bıçaklar;

makaslar, sonra gene makaslar, adını bildiğim bilmediğim, bilmeme imkân olmayan, belki bundan böyle olamayacak olan pırıl pırıl takım taklavat sanki:

— Geçmiş olsun, uğurlar olsun. Bizleri bırakıp gidiyorsun demek? Tekrar görüşmeyecek miyiz? Bak vefasızlık etme sakın. Seni göreceğimizin geleceğini unutma!

Der gibiydiler. Der gibiydiler ama, gidiyordum işte. Onları hatırlayabileceğimi sanmamanın hodbinliğiyle gidliyordum. Düzenli, işe yarar, kişi sağlığında rol oynamış, daha kimbilir ne kadar oynayacak bütün âletlere elvedaydı. Bir daha görüşmeye hiç niyetim yoktu, Canım bu yer yüzünde, bırakın yer yüzünü, şu koca Türkiye'de, Türkiye'yi de bırakın İstanbul şehir-i şehirinde benden başkaları da vardı. Beni unutup artık başkalarının ziyaretiyle avunsunlardı.

İçimden:

— Hayır - dedim -. Sizi aramayacağım bundan böyle. Sizin de beni göreceğinizin gelmesini dilemem. Hoşça kalın benim cansız ama pırıl pırıl ama çok çok faydalı dostlarımı!

Koğuştan içeri girerken aklım başıma geldi: Bir saat yirmi dakikalık, müthiş zor bir ameliyattan çıkmış geliyorsun. Çıldır çıldır bakmanın, hiç bir şey olmamışçasına caka satmanın âlemi var mı? Giderken böyle değildin. Kahramanlıktan eser kalmamıştı günlerdir. İçin içini yiyordu. E...? Nedir bu kahramanlık hâli?

İçimdeki «BEN» haklıydı.

Peki, ne yapmam gerekiyordu?

İçimdeki «BEN»:

— Baygınmış gibi davran. Hani çok ıstırap çekmişlerin dalgın baygınlığı..

Sırtüstü yattığım tekerlekli ameliyat arabası koğuştan içeri girerken baygınlım. Ölümünden kurtulup, öte dünyaya şöyle bir uzanıp dönmüşlerin o «ilâhî» kendinden geçişleri.

Ameliyat arabasını kullanan beyazlar içindeki sürücünün çevik davranışları, arabamla tatlı eğriler çizerek karyolalar arasından geçişim. Arabam şıp, duruyor. Başımdan, ayaklarımdan kaldırılıp karyolama yavaşça konuluyorum. Ameliyata gitmeden önceki koğuş arkadaşlarımdın seslerini duyuyorum. Baygınlığıma, çektiğim ıstıraba, öte dünyaya gidip geri dönmüşlüğüme karşı saygı gösteren sesleriyle fısıltılı konuşmaları:

— Baygın!

— Susss...

— Bir saat yirmi dakika oldu tam!

— Hayır, bir saat yirmi beş dakika...

Ötelerden sinirli bir ses dostça:

— Canım sarmayın etrafını da hava alsın!

Ben hâlâ baygınlığım ama bu komedye de daha fazla dayanamayacağım. Neden mı? Naza alıştırılmadım çocukluğumda bu bir, ikincisi de, kara sinekler! Avuç avuç dolduracak sanki koca İstanbul'da kasap, bakkal, manav, lokanta tatlıcı kalmamış gibi. Lânetler bir de kara, bir de besili, öylesine canlılar ki. Burnunuza konarlar, yetinmezler yumulu gözlerinize, hayır olmaz ağız kıyılarınıza. Bunlarda Kist Dermoit, kalp, şeker, idrar yolları bpozukluğu falan gibi hastalıklar olmaz mı? Neden, niçin, nasıl bu kadar sağlıklılar? Mikrop, mikropolar da mı taşımazlar?

Açıyorum gözlerimi çâresiz. Çünkü kara sinekler gerçekten çok insafsız. Sağdan soldan «Geçmiş olsun»lar falan ama, benim derdim kara sineklerin kıl ayaklarıyla gezip dolaşarak kaşındırdıkları ağız kıyılarımla, burnumun ucu, bileklerimde. Kaşıyorum, kaşıyorum kaşıyorum.

Neden sonra karşılık veriyorum «Geçmiş olsun» diyenlere:

— Sağ olun, teşekkür ederim...

HASTANEDEN ÇIZGILAR

II

Daha önce bir apse deşilmesinden altı gün yat-
tığım bu koğuşu doğrusu öğmek isterim: Çok yük-
sek bir tavan altında, yanyana iki geniş pencereyle
aydınlanmaktan gelen dehşetli bir ferahlık. Basık,
havası, daracık hastahane koğuşlarına hiç benzemi-
yor. Pencereleler dışarıya bakıyor. Gelen, geçen in-
sanlar, taşıtlar. Sonra karşıda bir kartpostal güzelli-
ğinde yükselen İstanbul!

Sağımda cılız bir ses:

— Geçmiş olsun!

Ufak tefek, minnacık bir adam. Kuru, kuru, na-
sıl kuru, etli değil, sınırlı değil, derisi kemiklerine
yapışmış adeta. İnsana çılgılık gibi bakıyor.

— Sağ ol - dedim içim parçalanarak.

Gene o ışıltılır ışıltılmaz sesyle:

— Nerenizden ameliyat oldunuz?

— Kist Dermolt'ten.. -dedim.

Derinlere kaçmış, fecî şekilde kaçmış gözleriyle
uzun uzun baktı. Bu deyimli anlamamış olacağına
verdim: üzerinde durmadım. Lâf lâfı açmıştı ya, be-
nim de onun derdini sormam gerekirdi. Sordum:

— Sizin ameliyatınız nerenizden?

Aldığım karşılık şu oldu:

— Ben mi? Aslen Rize'liyim. Siz?

Anlamıştım. Duymuyordu:

— Ben mi? Güneydenim - dedim.

Yorganını kaldırdı, kasiğinden kesilmiş bacağı adına kol kalınlığında, flâsterlerle sarılmış bir parçayı gösterdi:

— Bakmıyorlar, ağrıyor iğne vurmuyorlar...

Başladı ağlamaya. Bir yandan da hafif makineli gibi veriştiriyordu:

— Ben bu hallere düşecek insan mıydım? Memurluk yaptım, ticaret yaptım, paralar kazandım. Şimdi de hastahane koğuşlarında unutuldum İşte!

Acınacak haldeydi şüphesiz ama, kulağının duvar kadar duymazlığı acıma duyusu yerlne gülmek veriyordu kışiye.

Bir süre kendi kendine hıçkırdıktan sonra başını birden kaldırıp baktı. Bir şey soracak sandım, sormadı. Bana öyle geldi ki, içinde bulunduğu acının üzerimdeki etkisini görmek istiyor. Gerçek acıdığım için:

— Yazık - dedim -. Çok yazık..

Yeniden başladı:

— Bacağımı neden kestiklerini anlayamadım. Evet, sağ ayağımın baş parmağında kangren vardı. Biliyorum. Yalnız baş parmağımı kesmelerle gerekirdi, tuttular bacağımı kestiler. Hem de inadına!

Sanmıyordum. Hiç bir operatör, hiç bir hekim kasten, inadına ne bacak keserdi, ne de yanlış tedavi uygular. Buna inanıyordum ama, o an ona inanmış gözükmele teselli etmek istedim güya:

— Demek inadına?

— Var, karım da var, kızım da var, oğlum da var...

— Allah bağışlasın.

— Ağabeylerim de var. İki tane. Memlekette büyük tüccar. Fakat neye yarar? Mektup yazdım, haber gönderdim, nâfile. Dudak bükmüşler. Tenezzül etmemişler gelmeğe!

— Ağabeyleriniz ha? Vah vah vah...

— Ama karımın alacağı olsun, çıkar çıkmaz ilk işim...

— Sakın haal!

— Kızımı da, oğlumu da..

—?

— Ben zâten mahvolmuşum. Onları da mahvedeceğim!

— Bu size ne kazandırır?

— Ağabeylerim de.

— Bence hiç doğru değil.

— Evim, dükkânım, malım.. Karım hepsini sattı, paralarını dostuna yedirdi. Kaçacak şimdiki, hazırlanıyor. Memleketten buraya geleli on üç gün oldu. Bana bir sefer uğradı, ondan sonra kızım ile birlikte İstanbul kazan onlar kepçe. Öldüreğim, şerefsizim öldürmezsem!

— Peki ama, ziyaretinize gelmemelerinin sebebi ne?

— Yoo.. dinim kınımıdır!

— Ziyaretinize gelmemelerinin -diyorum-, sebebi?

— Şimdi mi? Tabancam yok, ama memlekette sakladım bir yere..

— Onu sormadım, ziyaretinize gelmemelerinin sebe...

— Yerini söylemem.

Bir den bana sertleşti:

— Niçin soruyorsunuz yerini? Size ne? Yoksa siz de karımla anlaşmış... ha?

Kulaklarının duvar olduğunu iyice anlamıştım. Sadece bakıp, dinlemekten başka yapabileceğim şey yoktu. Yoktu ama adam yakamı bırakmaz:

— Anlaştınız değil mi?

—

— Bak, susuyorsunuz. Senin de alacağın olsun. Yılan, yılanlar! Hepiniz yılanınız. Bütün dünya yılanlarla dolu. Beni gözü küllü mü sanıyorsunuz? Ben

kül yutmam. Karım, kızım, ağabeylerim, operatör, sonra da siz. Anlaştınız. Anlaşın bacağımlı kesmeleri umurumda bile değil. Yukarda Allah var. Var mı, yok mu?

Tavana bakıyordum. Sorusuna karşılık vermek zorunda değildim ya!

— Neden susuyorsun arkadaş?

—?

— Sana söylüyorum, yukarda Allah var mı yok mu?

Var veya yok. İnat bu ya? İlk sıralar dehşetle acıdığım bu adamın aklından da zoru olduğuna inanmıştım. Buysa elbette ki acıklıydı. Susma, ıstırapların kişi psikolojisindeki saplantılarla, vehimlerin nere- lere kadar geldiği üzerine bir kanıya varacaktım. Sus- maz. İllâki konuşturacak:

— Cevap ver: Yukarda Allah var mı yok mu?

Şöyle bir baktım. Baktım a, yanımdaki yatağın kırık bacaklı genciyle, daha öteki yatakların apand- sit, fıtık, mde ameliyatlıları kahkahalarla gülüyor- lardı.

Oysa fena musallat olmuştu:

— Müslüman değil misin sen be? Neden cevap vermiyorsun? Yukarda Allah var mı, yok mu?

Bir ses: «Var de, var de kurtull»

İnat buya, deyip kurtulmayı yenilgi sayan tara- fım ağır bastı. Şahadet parmağımı ağzıma götürdüm:

— Sussssl - yaptım.

Üfürsen uçacak tüy kadar cırmıyla avazı çıktığı kadar bağırdı:

— Susmıyacağım, susmıyacağım işte. Neden Allah var demiyorsun?

Çâresiz:

— Var -dedim.

Yeniden parladı:

— Yok mu? Yok mu dedin? Dinsiz, Imansız se- ni. Yok ha? Yok demek ha? Arkadaşlar şahit olun! Hoppalaaa... Köfteci dükkânında hücre faalliyeti

yapmak gibi aslı astarı olmayan isnatlardan yıllar topladım:

— Bağırma be!

O, belki de tehdit ettiğimi sanmıştı.

—Şahit olun arkadaşlar, beni tehdit ediyor!

Belâ nerden gelir elinin köründen derler ya? İşler hani sarpa sarar mı sarardı. «Allahı inkâr ediyor!» diye başlar. Polis işi ciddiye alır. Allahı inkâr edenin ben olduğum ortaya çıkar. «Haa, gene mi sız? Mâlum. Demek şimdi de hastanede...»

Ondan sonra ayıkla plınlınlı taşını.

— Arkadaşlar, bu adam deli mi? -diye sordum.

Deli değilmiş de bacağının kesilmesiyle bir parça oynatmış. Kulağının sağırılığıysa tuz biber ekmiş. Nitekim ertesi gün hanım hanımcık karısıyla öğretmen okulunun son sınıfında olduğunu öğrendiğim, babasını andırır biçimde zayıf, yüzünden babasına acımanın hüznü dökülen bir kızcağız geldiler. Babalarına temiz çamaşır, pljama getirdiler. Soyup temiz çamaşır giydirmek istedilerse de yanaşmadı. Bir süre eğlke, kapkara suratıyla küs küs oturdu. Ağladı. Karısının yakın lıglısi karşısında da şımarıverdi. Başladı zırl zırl ağlamaya. Bir den ben lı şaret etti:

— Doktorla anlaşıp bacağımı kestiren bu! -dedi.

Çok çekmişliğı her halinden belli zavallı kadıncağız kaşıyla, gözüyle: «Kusuruna bakmayın, n olursunuz bakmayın kusuruna. Bacağının kesilmesi onu bu hâle soktu!» demek istiyordu.

Bir ara kızı yanıma yaklaştı. Dolu dolu gözleriyle:

— Kusura bakmayın amca, -dedi-. Bize de neler yapar. Söylemediğini bırakmaz. Belki size bile söylemiştir: Ben ve bilhassa annem İstanbul'da el ele vermiş kötü yollarda geziyormuşuz. Taburcu olunca ilk işi annemi ve beni temizlemekmiş. Saklı tabancasından bahsetti mi size?

— Etti.

— Tamam. Yirmi gündür bütün koğuş kötü, bir o iyi. Kusuruna bakmayın olmaz mı, yalvarırım..

Günler geçti. Bir başka karyolaya kaldırttım kendimi. Buna da ayrıca içlerled. Başladı atıp tutmaya:

— Hem Allahı inkâr eder, hem de benden kaçır. Kaçamazsın. Sana da, karıma, kızıma, doktora, ağabeylerime de soracağım. Dinim kinimdir. Göreceksiniz. Sormazsam şunlar anamın...

Bıyıklarını gösteriyordu.

Bir sabah uyandık, yatağında minnacık, kabuk kadar ölüvermişti. Ama yüzü, kurt saldırısına uğramış, ya da cin, şeytan görmüşlerin çığlık ifadesi içindeydi.

Karısının hıçkırıklarını hâlâ unutamıyorum.

HASTANEDEN ÇIZGILAR

III

Koğuştan içeri belâ ararcasına glren bir hapis-hane kabadayısı glbl dalmıştı blzlm koğuştan İçeri, yâni CERRAHİ - 9 koğuşuna. Hasta mıydı, efe mi, dayı mı? Tıpkı tıpkısına belâlı blr sâbıkalı edasıyle, sağ avucunu göğsüne bastırıp, «Marabayn arkadaşlar» değil, «Geçmiş olsun!» demişti.

Usulen «Sağol»lar çat, pat karşılık olarak verildi ama, benim gözüm hiç tutmamıştı ne yalan söyleyeyim. Bence o, blr puhu kuşununkini hâtırlatan kocaman başı, tıpkı tıpkısına puhuyu hâtırlatarak bakan yuvarlak, İçerl İçerl gözlerl, geniş kulakları, fır-lak gırtlığıyle çlrkln ml çlrkln.

O sıra boş yatak blr hayll olduğundan, yuvarlak gözleriyle en uygununu aramış, beğenmişti:

— Yatakların da en krallarını tutmuşlar!

Bet, tok, aksi bir ses, hincını kusuvermişti. Bel-liydi ki ilk fırsatta takışacak, belkl de daha önce yattığı ceza evlerinden, vurmaldan, vurulmalardan söz açacak, koğuşu sindirmeye çalışacaktı. Bunun böyle olması gerektİğİnİ İnanan yanıml ağır basıyordu. Nedense, bu adamın er geç hır çıkaracağını sa-

niyordum. Bu sanım nerden geliyordu? Bilmiyorum ama, tuhaf bir duyu, bende bu adamın bulaşıklığına dâir önseziler uyandırmıştı.

Sırtüstü yaslandığı yatağından gürledi:

— Heey, hademe misiniz nesiniz? Kim var or-
da?

Koğuş, hastası, az hastası, ameliyatlısı, henüz ameliyat gün ve saatini bekleyenler hayretler içinde baktılar bu «Efe»ye.

Derinlerden bir ses:

— Hoop! -dedi.

Bu, koğuşun emektar hademelerinden biriydi ki, hastaların derecesini alır, fişlerine usulünce yazar, nabızlarını yoklar, tansiyoniarına bakar, gereken lğ-neleri damara, ya da kalçaya hastabakıcı bayanlardan çok daha ustaca vururdu.

Puhu'nun yanına sertçe geldi:

— Ne var? Ne bağıyorsun?

Puhu doğruluverdi karyolasında:

— Bana mı söylüyorsun?

— Yok babana! -dedi hademe.

Puhu karyoladan atladı, adamın karşısına dikili-verdi:

— Beni tanıyor musun beni?

Böyle nice fırtınalar atlatmışlığı her hâlinden belli hademe:

— Patırtıyı bırak da ne lstedlğlnl söyle -dedi-.

Palavraya karnımız tok!

Puhu deriin bir iç geçirdi, sonra homurdanarak başını iki yana salladı:

— Ah ulan Felek, ah ulan kanbur Felek..

Sonra uymak istemezmiş de, uyarsa elinden bir kaza falan çıkabilirmişçesine:

— Ver -dedi-, ver. Değişecek bir şeyler veri

— Ne istiyorsun? Pijama mı?

— Kendi elbiselerimle yatacak değilim ya!

Hademe uzatmadı. Hastaya gerekli pijamayı getirmek üzere çekip gitti. Gidince başladı Puhu:

— Ah ulan devran, kahpe devran. Arslanı kedilere paralatır mısın paralatırsın!

Bakmıyordum. Baksam, arslanın kedilere neden, nasıl paralatıldığını anlatmaya başlayacak, aramızda ahbablık kurulacaktı ister istemez. Sevmemiştim adamı. Puhu'ya benzediğinden değil, kurusıkı olduğundan. Onu dinlemeğe hevesli mi ararsınız koğuştta? Sağdan soldan ilgilenmiş olacaktı ki, havasını bulmuş atmağa başlamıştı:

— Değil böyle, koskoca merkez-i Hükümette, Numune hastahanesi gibi yerde yattım ben, hem de ameliyat oldum. Ameliyat amma, şunlar gibi çocuk oyuncağı ameliyat değil

Koğuştta inleyen hastaları işaret etti. Hastalardan bir çoğu fıtık, bâsur, apandisit'ten ameliyat olmuşlar, ameliyatlı yerleri sancıdığından inliyorlardı. Puhu'ysa küçümsüyordu onların ameliyatlarını.

— O zamanlar narkoz markoz nerede? Operatör şaşırdı. Nasıl ameliyat edecek? Ameliyat, bunları gibi çocuk oyuncağı değil dedik, mim koy buraya. Karnımı açacak, midedi dışarı çıkaracak, karaciğer, safrakesesi mafrakesesi oynayacak. Baktım doktor hâlâ şaşkın. Sordum sebebini. Dedi, oğlum senin ameliyat apandisit, fıtık mıtık olsa kolay. Lâkin, ağır bir ameliyat. Çarem yok, uyuşturup işleyeceğim. O zaman şimdiki gibi değil, operatöre değil de bir tabur asker çıksa önüme, hem de tam teçhizatlı, hava. Neden? Serde gençlik var! — Birden unuttu anlatacağı asıl şeyi, lâfı saptırdı —: Şu blleklerim var ya şu blleklerim? Nah, böyle, bunların ikisi kadar. Yumruğumu bir yiyen kendini yerde buluyor, sonra da kavuşuyor Mevlâ'sına!

Dinleyenlerden biri:

— Sonra? -dedi.

Sertçe döndü:

— Ne sonrası?

— Doktor ameliyat etmekten çekiniyordu..

— Haa, şu mesele. Çekiniyor. Dedim beyim, her

zaman bıçak tabancaya göğsümüzü açacak değiliz ya. Ne narkoz isterim, ne de uyuşturmak! Zıplayıp çıktım ameliyat masasına. Haydi dedim, buyrun, başlayın!

Koğuştta yasak olduğu halde bir cigara yaktı.

Bir başkası sordu:

— Operatör ameliyatı yaptı ha?

— Tabî.

— Canın yanmadı mı?

Cigarasından geniş bir duman alıp, koğuştun yüksek tavanına doğru üfledi:

— Ben hanım eviâdı değilim!

Atıyordu. Attığına inanan yanıml ağır bastığından, lâf atmadım ama, sırtımı döndüm, kitabıma kapandım. İnsanın muhakkak ki ensesinde, sırtında, başının arka taraflarında gözleri yok. Ama, gören, radersi birtakım kaabiliyetleri var. Ona sırtımı dönüşüme içerlediğini anlıyordum. Hoşuma gidiyordu. Ya palavrasını keser, ya da o bana lâf atardı. İkisi de işime geliyordu. Nitekim az sonra, yanılmadığımı anladım. Herhalde kaş, gözle «Kim?» diye sormuş olacaktı. Yanındakiler de kimliğim üzerine bilgi vermişlerdi herhalde. Sesi gene yükseldi:

— Okumuş, mokumuş hava burda -dedi-. Ben de zamanında Mekteb-i Sultani'de okudum. Ne oldu? Okumadığım kitap kalmadı. Okumak, pöh, bir hayâl! -Ve, bana inat-: Ankara'da, Numune hastanesinde biri vardı -dedi-. Hastane koğuştunu kalın kalın kitaplarla kütüphaneye çevirmiş. Tepem bir gün attı, dedim: Bey, beyefendi, çöp tenekesi... gözlüğünün üstünden baktı, bana mı söylüyorsun? Dedim, sana söylüyorum. Nedir o okuduğun? Sana ne diye terslendi. Efendi, bir imtihana çektim, lâl oldu şerefsizim. Dedi pardon arkadaş. Senin tahsil benimkinden üstünmüş...

Bu adamla mutlaka takışacaktık, inanıyordum buna. İnanıyordum ama, acaba nasıl takışacaktık? Attığı palavralara aldırış etmiyorum. Buna bilhassa

dikkat ediyordum. Ben koğuşa ameliyatımın çabucak geçmesi, taburcu olmam için gelmişim. Mekteb-i Sultanî falan umurumda değildi. Kaldı ki, «Nerden, nasıl öğrenirsen öğren, hattâ ne bilersen bil. Önemli olan, ne yaptığındır!» vardı benim için. Üstelik adamın konuşmasından da anlıyordum ki ne Mekteb-i Sultanî hattâ ne de ilk, ya da ortaokul.

O gün, daha çok da pijamalarını falan giyinip yatağına kendini sırtüstü bıraktıktan sonra çenesi büsbütün açıldı. Gece yarılarına kadar cigaranın birini yaktı birini söndürdü. Atmasyonundan ocaklarda, mangallarda kül kalmamıştı. Vakit geçti. Elektrikleri yandı koğuşun. Saat on oldu, on bir, on iki, yarım, bir. Bu hâlâ konuşuyor, boyuna anlatıyordu. Ta öbür başta kibar bir adamcağız vardı. Apandisitten bir gün önce ameliyat olmuştu. İnleyen sesiyle:

— Kardeşim -dedi-. Bey birader.. Rica edeceğim. Şu konuşmanızı kesin de...

Adamı kaptı âdeta:

— Kesin de, evet?

— Uyku tutmuyor. Mâlûm ya? Umumî koğuşun kendine göre bir

— Bir?

— Disiplini olmak gerek değil mi?

Cigarasını hırsla tâzeledikten sonra tükürdü âdeta:

— Beylik, beyefendilik, hanım evlâtlığı dışarda. Burda bir ananın doğurduğu. Keyfimin kâhyası değil-sin!

Sesinin perdesini inadına yükseltti.

Kendimi nasıl tuttum, nasıl öbür adamdan yana çıkmadım hâlâ şaşıyorum. Ama ertesi gün, bardak taşı artık: Hademe, elinde lâvman âleti, yeni ameliyat olacakların yataklarını dolaşıyor, gereken lâvmanı yapıyordu. Yatağımın yanından geçerken sor-du:

— Bey, bu âletin adı lâvman mı, lâğman mı?
Ben daha «Lâvman» demeğe kalmadı, Puhu!:

— Lâğman -dedi.

Sertçe döndüğümü hâtırlıyorum. Hademeye:

-- Lâvman tabî -dedim.

O da hıncını alacak fırsatı yakalamıştı:

— Hayır, lâğman!

— Lâvman.

— Lâğman, benden iyi mi bileceksin?

— Belki senin Mekteb-i Sultânî'deki adı lâğmandır. Bunun adı lâvman!

Puhu'yu hatırlatan kocaman başı daha mı büyü müştü? Gözleri daha tekerlekleşip yuvalarına az daha mı gömülmüştü?

— Benim Mekteb-i Sultânî'yi beğenemedin mi?

— Mekteb-i Sultânî. Yâni İdadi, şimdiki lise demek. Sen lise değil, orta okuldan bile icazetli değilsin!

İş çıkırından çıkmıştı. Onun deyimiyle Hikmet, Kimya, benim deyimimle Fizik, Kimya'ya dökülmüş-tük. O elli sekizindeyse ben de ellilerdeydim.

Sordum:

— Asidüm fosforiküm asit osmiküm nerede geçer ve ne demektir?

Şeytan çarpmış gibi bakakaldı.

Yeniden ateşe devam ettim:

— Parlez Vous Français?

Velhasıl yaylım ateşe aldım bir güzel. Yelkenle-ri indirdi sonunda:

— Özür dilerim bey -dedi-. Ben, hani, İşte, şey canım...

İşin tuhafı, ahbab olduk ve bir sabah, ameliyat olduktan sonra, yaralarının hayli kapandığı bir sıra koğuşa gene meydan okudu ama, beni işaret ettikten sonra:

— Arkadaşım hâriç, varsa bu koğuştaki benimle imtihan olacak buyursun!

HASTANEDEN ÇİZGİLER

IV

Onu orada bulmuştum: Koğuşun Lunapark'a bakan büyük pencerelerinden birinin önündeki karyolasında sırtüstü yatıyor, hafif hafif inliyordu. Yanıbaşında demir sehpa, serum veriliyordu kolundan. Bitmez tükenmez serumlardı bunlar. Koca koca şişeler.. Biri bitiyor, ikincisi takılıyordu. Gece, gündüz, sabah, akşam...

Tuvalete falan kalkamayacak durumda olduğundan, küçük abdest için ördek denilen çinko lâzımlıkla, öteki için sürgü kabı dayanıyor, o, en gerekli hâcetini def için bile olsa yatağından kalkmıyordu. Zâten hiç bir zaman kendinde olmadı sanıyorum. Gözleri boyuna kapalıydı. Ama çevresinde o kadar sevdiği, ya da onu sevenler vardı ki!

Bendeki izlenimi, tam anlamıyla eski bir Osmanlı geleneği içinde oluşuydu: Dört mü, beş mi oğlu, kızları, karısı, gelinleri, yeğenleri, kardeşleri, uzak yakın akrabaları. Biri gitse beşi geliyor, beş gitse onu geliyordu. Sabah, akşam, gece. Bütün geceyi başında geçliyordu oğulları, nöbetleşe. Ama ne olursa olsun, yaşlı adamdı. Miadı dolmuştu. Ne doktor-

lar, ne hemşireler, ne de hattâ hastalar bu «Miad dolmuşluğu»ndan söz etmiyorlardı. Yalnız biz hastaların bakışlarımızda, «Ölecek = Kurtuluşu yok!» demek isteyişin ifadesi apaçıktı. Bu ifade yalnız bize değil, oğullarının, damatlarının, kızları, karısı, kardeşlerinin bakışlarında da vardı.

Görünüşe göre, adamın evin ve işin asıl sahibi olduğu anlaşılıyordu. Ziyaret günlerinde başına toplananların çeşitliliğinden kolayca anlaşılıyordu bu. Adama işi kurmuş, sonra da efrâd-ı âllesi, ne efrâd-ı âilesi? Uzak yakınlarını başına toplamış, araya yabancı sokmamıştı. Belki taahhüt işleriyle uğraşıyordu. Belki de toptancı tüccardı. Ziyaretine gelenler arasında her cins insan vardı. Bunlardan birçoğu, herhalde yanında çalışan, onun taahhüt işleri, ya da toptancılığında çalışan kimseler olmalıydılar. Adam ölüverir de, iş vârislere kalırsa belki de onlara yol verilir. Yol verilmemek içinse, vârislere hoş görünmeliydi.

Ziyaret günlerinden birinde kısa boylu, hafif sakallı, beti benzi uçuk bir adam geldi. Gölge gibi yaklaştı kalabalığa. Kalabalık gene her zamankince, hastanın başına üşüşmüştü. Kısa boylu adamın gelişini hasta göremezdi ya, vârislerinin de gözüne çarpmamıştı ki bu onca çok önemli olmalıydı. Sağa baktı, sola baktı, çevresini kolladı. Niyetini anlamıştım. Geldiğini göstermek istiyordu. Bu suretle hastanın değil de vârislerinin gözüne görünmeli, «Felâket gününde arayan bir kara gün dostu olduğunu» belirtmeliydi. Oysa belirmemişti bu. Asıl yakınlar hastanın hemen yanbaşıdaydılar. Gelişini onların görmesi lâzımdı. Baktı ki karyolanın çevresi fena sarılmış, bütün gözler hastaya dikilmiş. Ne yapsın? Usulacık koğuştan çıktı, kapı önünde ama gözleri hastada, dolaşmaya başladı. Arada fırsatı yakalamışçasına içeriye hamle yapsa da, bakıyor ki pozisyon uygun değil, geri çıkıyordu dışarıya. Ama tetikdeydi. İlk fırsatta dehşetli bir heyecanla koşacak, hastanın

karyolasına kapanacaktı. Gerçekten yapacak mıydı bu iş? Bilmiyordum ama, bana öyle gellyordu. Bunu, sezdirmemeğe çalışarak gözlerine sürdüğü tük-rükten anlıyordum.

Bir ara fırsatı yakaladığına inanmış olacak, göz-lerine acele acele tük-rük sürüp, koştu. Hastanın ba-şı birazcık tenhalaşmıştı. Koştu, yapma bir heyecan ve acıklı bir sesle hastanın karyolasına kendini attı:

— Ağaaml

Bütün bu çabalar, «Ağaaml» falan boşa gıtmış-
tı. Ses mi cansız çıkmıştı? Yoksa gösterişsizdi de
feryadının değerli mi yoktu bilmiyorum. Öyledi bi-
risi. Hatta bir parça da sınırlı, elinin tersiyle itti.

Ufacık adam fena bozulmuştu ama benden baş-
ka kimse de farkında olmamıştı. O, yâni kısacık
adam, gerillerken hafifçe güldü, cıddileşti. Bana ya-
kalanmıştı çâresiz. Karyolama sokuldu:

— Bok herif -dedi.

Anlamamış davrandım:

— Kim?

Hayretle:

— Görmediniz mi? Beni itti. Hasta sanki yalnız
onun velinimetli. -Karyolamın yanından bakıyordu
hastaya, hastanın çevresini almışlara. Öfkeyle: Kö-
sellikle bakmadan -dedi-. Adam kovuyor!

— Kim o?

— Hilç, dalkavuğu. Halbuki hiç sevmezdi ha Al-
lah selâmet versin. Banaysa, vay lbo, derdi, gel hele,
blrer çay içekli

Sordum:

— Ne iş yapardı?

— Hasta mı?

— Hıı..

— Dağ taş mal, mülk. Toptancıydı amma, bak-
ma, taahhüt işlerine de girerdi çokluk. İyi tavla oy-
nar, herkesi yenerdi. Bir beni...

— Sen daha mı iyi oynardın?

— Benim üstüme bu İstanbul'da tavlacı... az bulunur!

Onu iten deminkini sordum:

— Ya köse? Şu deminki köse?

Ana avratlı bir küfür savurdu:

— O kim tavla kim? Ağamın yanında hiç pıyasası yoktu!

Sesini kısarak:

— İş gücü ağama karı bulmak. O kadar dedim, dinletemedim. Fıkara eline eteğine pek plstl. Bana sorarsan, bu hastalığın başı zamparalık!

Birden fırsatı yakalamışçasına fırlayıp, kendini karyolaya attı. Köse o sıra bir şey için dışarı çıkmıştı. Ufak tefek adam ağlıyordu. Teselli ederek hastanın karyolasından uzaklaştırdılar ama, onun istediği olmuş, gözleri kapalı, komadaki hastadan çok, vârislerinin gözüne girmişti; ya da girdiğini sanmanın huzuru içindeydi.

Yeni bir kalabalık, yeni bir dalgalanış.. Ufak tefek adamı gene hastanın karyolasından uzaklaştırdılar. Yanıma gelyordu ki, hastanın kara bıyıklı, gerçekten yiğit görünümlü küçük oğlu yanından geçerken sırtını okşadı. Ufak tefek adam fırsatı kaçırmadı, delikanlının ellerine sarılıp ikisini çabuk çabuk öptü. Sonra bana döndü:

— Ağamın en sevdiği, en yiğit oğlu -dedi.

Genç adam duydu mu, duymadı mı bilemem. Ama ufak tefek adam memnun, çabuk çabuk:- Ağamın yerine bu oturacak. Ağabeyleri, anası manası çok korkarlar bundan. Zorlu da tavla oynar haa!

Tam bu sırada, hasta, zaman zaman yaptığıınca, yüksek sesle inlemeğe, birtakım isimler söylemeğe başladı:

— Ayşee, Meyrem, Sıdika, Aliii, Muhiddiliin...

Bu isimlerin, kızlarıyla oğullarının isimleri olduğunu öğrenmiştik. İsimleri çağrılanlar, «Burdayım baba» diyor, sonra babalarının dönülmez yola girdiğine

inanmaktan gelen bir teessürle hıçkırmağa başlıyorlardı.

Birden keçi sakallı biri peydahlandı. Gösterişsiz, ufaktefekti ama, sözü geçer biri olmalıydı:

— Açılın -dedi-. Geri durun!

Oğulları, kızları dahil ziyaretçiler açıldılar. O, yâni keçi sakallı hastanın başına gitti, ağır ağır:

— Senin işin doktordan çıktı artık -dedi-. Senin işin Allaha kaldı!

Hasta duydu mu, duymadı mı? Ellerini açtı, çevresine duyurarak başladı birtakım dualar okumağa. Sesi etkiliydi. Herkes şimdi kendi içine kapanmış, sanki «Huzur-u Rabblâlemin»de ve huşû içindeydi.

Nöbetçi doktor geldi bir ara:

— Ne oluyor?

Hoca işine koyulmak istediye de omuzundan çekti:

— Burası kabristan değil hocam. Daha tıbbın elinde hasta. Bak, bol bol serum veriyoruz, kan veriyoruz, gerekli ilâçları veriyoruz...

Hoca bozulmadı ama, kıyıya çekildi ve sustu.

Doktor gittikten sonra:

— Ne serum para eder, ne kan, ne ilâç! -dedi-. Onun işi Allaha kalmış...

Yeniden okumağa başladı ama, usul usul.

Kısa boylu deminki yeniden peydahiandı bir ara. Bu sefer hastanın ortanca oğluylandı. Bakışları bana ilişti. Göz kırptıktan sonra:

— Babasının en sevgili evlâdı -dedi.

Kara bıyıklı delikanlı çekip gitti.

— Hani ötekine de aynı şeyi söylemiştin?

— Aldırma.

— Çakıyorum.

— Ne yaparsın? Mâlûm ya? Geçim dünyası!

Bunu demedi ama, el hareketinden böyle demek istediğini anladım.

BİLEK SAATI

M A V A L

Otobüs iyice kalabalıktı.

Adam, sol koltuklardan, en önden arkaya doğru üçüncünün sağ başında oturmaktaydı. Gerçi yanı başına gelip dikilen yaşlı hanıma yerini vermek zorunda değildi ama, gene de usuldendi: Kalkmalı, yerini vermeliydi.

Aşağıdan yukarıya doğru yaşlı hanımın yüzüne şöyle bir baktı. Kadın sanki «Öküz gibi bakacağına kalkıp yerini versene!» demek istiyordu. İçeriedi birden. Gerçekten de, yerini vermeye zorunlu muydu? Neden zorunlu olsun? Otobüstü bu. Kalkıp yerini bir başkasına vermek arzuya kalmış bir şey, bir nezaket meselesiydi. Üstelik hastaydı da. Bir «Koroner damar spazmı»ndan bir buçuk ay hastanede yatmış, üç gün önce çıkmıştı. Tedavi eden doktora göre, değil otobüste yerini bir başkasına vermek, hatta otobüse bile binmemesi gerekirdi. Fazla sarsıntı, telâş, sinir gibi kalbi ambale edecek davranışlardan sakınmadığı takdirde hastalığı ilerliyebilirdi.

Ama yaşlı hanımın da umurunda değildi bütün bunlar: «Ne kaba insanlar var şu dünyada!» diye geçiriyordu. «Sapasağlam kazık gibi herif. Üstelik aşağıdan yukarıya doğru baktı, gördü. Öyle olduğu halde

tınmadı bile. Aaah, Aaah! Boynunda kravatı da var. Kravat, medenî insanın medeniyet işareti gibi bir şey. Onu boynuna takmakla insan medenî olmaz ki!»

Adamın ikinci sefer aşağıdan yukarıya doğru baktığını gördü. Tepesi attı. Az kalsın; «Ne bakıyorsun?» diye çıkışacaktı. Adam sanki bunu anlamışçasına: «Efendim beni kabalıkla nitelemeyin n'olur? Hastayım da onun için yerimi veremedim..» diye geçirdi. Bunu açıktan açığa söylese iyi olurdu ama, nedense söylemedi. Derken vakit de geçti, yuttu git-ti.

Yaşlı hanım iyice sinirlenmişti: «Neden baktı ikinci sefer? Boynumda kravatım var, medeniyim ama, yerimi sana vermek istemiyorum, vermeyeceğim!» mi demek istemişti? «Eşşek, eşşoğlu eşşek. Benim kim olduğumu biliyor musun?»

Ve kadının kafasında yarattığı adamla aralarında şöyle bir tartışma başladı:

«— Bilmiyorum!»

«— Bilmiyorsan öğren. Ben...»

«— Cumhurreîsl ya da başbükân kaynanası mısın yoksa?»

«— Bir kadına, bhusus yaşlı başlı bir kadına karşı, 'mısın', diye hitap edilmez. 'Mısınız' denir. Terbiye fıkrası...»

Durdu. Adama tepeden baktı sertçe: Kocaman burnuyla alaycı, küstah, açıkçası terbiyesizli biriydi. Boynunda kravatı, sırtında lâclvert ceketi, bacağında gri pantolonu ama, neye yarardı? Omuz başında dikilmiş duran yaşlı bir hanıma yerini vermenin her şeyden önce insanlık borcu olabileceğini idrakten âcizdi.

Başını nefretle başka yana çevirdi.

Adam bunu görmedi ama hissetti. Başını kaldırıp baktı: Kadın başka yana inatla bakıyordu. İnattla, çünkü sağa değil, sola bakması gerekirdi normal olarak.

«Yaşlı kadın, saç dipleri de terlemiş ama, ne

yapayım?» diye geçirdi. «Doktorun öğütleri şakaya gelmez. Oturduğum yerde bile sarsılıyorum. Ayakta durmakla hem sarsıntım artacak, hem de müthiş enerji harcayacağım. O zaman...»

Krizin geldiği geceyi düşünmeğe daldı: Gece yarısını tamı tamına birbuçuk saat geçiyordu. Sıkıntıyla uyanmıştı. Sol kolunun parmak uçlarından göğsüne kadar yayılan bir çekilme, bir ağrı. Ama bıçak yarısı, ya da apse ağrısına benzemeyen, bunca yıllık yaşamında benzerine rastlamadığı bir ağrı; hayır hayır sızı. Sızı gittikçe artmıştı. Sağa dönmüş dinmemiş, sola dönmüş dinmemiş, yüzükoyun yatmış, tam tersi, sırtüstü dönmüştü de dinmemiş dinmemişti. Kalkmıştı çaresiz. Odanın içinde bir süre dolaşmış, elektriği yakmış, lavaboya gidip elini yüzünü yıkamış... ne yapmışsa nâfile, sızı dinmemiş dinmemişti. Sabaha kadar ağırlaşarak sürmüş, sabahleyin, ortalık iyiden iyiye ışıdıktan sonra dinivermişti.

Sıkıntılı bir iç geçirdi.

Kadın da bunu hissetti: Adam iç geçirmişti. İç mi geçirmiş, yoksa: «Oh olsun. Senin gibi baştan aşağı palavra bir hanımefendi müsveddesini ayakta bekletiyorum ya!» diye geçirmiş olabileceğini düşünmüş, küplere binmişti içten içe.

Hırsıyla döndü bu yana, adamın tepe saçları hayli dökük başına nêfretle baktı, başı hiç mi hiç beğenmedi. Onun rahmetli kocasının da tepe saçları dökülmüştü ama, şu, yanibaşındaki yaşlı hanıma yerini vermek kibarlığını göstermek şöyle dursun, akıl edemeyen «kaba» adamınki gibi... «Pis» diyecekti, pis'ten de kötü, kabuk mu bağlamıştı ne? A...kabuk... başını hiç mi yıkamazdı bu mendebur? Hem başını yıkamaz, kabuk bağlamasına göz yumar, hem de her hafta birkaç kez başını âlâ kokulu sabunlarla yıkayan bir sabık mektupçu eşine yer vermesinden geçtim, yerini vermediği için yürek soğuturdu.

«Hıh» yaptı, tepe saçları dökük adamın kabuk bağlamış başına bakarak. «Pis, mendebur, lânet...

kocam böylelerine lânetullah-ı aleyh derdi. Ne kadar haklıymış zavalcılık. Öldüğünde bu mendeburun yaşında var mıydı? Elli yedisinde ölmüştü. Bu? Bu daha fazla gösteriyor. Haydi diyelim elli sekiz, ya da elli dokuz. Neden ölmemiş? Benim ağzı var dili yok, kibar, bey, beyefendi eşim öldü de bu hâlâ yaşıyor!»

Ağlamak geçti içinden. Çevresine bakındı, kocası yaşında, kocasının öldüğü yaştan çok daha ileri yaştaki bir alay erkek yerlerinde kazık gibi oturarak gidiyorlardı. Çok yaşamak için acaba kaba mı olmalıydı? Pis mi?

Adam'sa, âdeta omuz başına kazık kakarak yerleşmiş yaşlı hanımı düşünüyor, içten içe rahatsızlığı artıyordu: Yerini vermemekle çok kötü yapıyordu. O menhus kriz gelmeden önce hiç böyle değildi. Yaşlı hanımlar şöyle dursun, gençlere bile yerini hemen-cik verir, bundan hazzederdi. Doğrusu da buydu zaten. Maliyeden emekliye ayrılmadan önce ne kibar, ne şık, ne kadar centilmendi. Sonra, o zamanlar daha çok tramvaylar işlerdi, yer vermek yüzünden az hanım mı tavlamıştı!

Aklına Şehnaz geldi. Bir sap kirazı hatırlatırdı Şehnaz. Kaş göz, ağız, burun, dişler.. hele dişler! Soyulmuş badem. Karların savrulduğu kış gecelerinde evine kaçamak yapardı. Kocası küçük bir esnaftı. O karda, kışta kıyamette evine dönmez, dönemezdi. Geçim sıkıntısı çekiyorlardı. Bunu Şehnaz kaç kez söylemişti de, onlara dar bütçesinden yardım etmek teklifinde bulunmuş, Şehnaz reddetmişti. «Ne kadındı bel Kocası az kazanıyordu ama, çok kazandığı zamanlar da boş durmuyordu ki. Dost, post, aftos, falan filan... Şehnaz tam benim kadınımdı. Nasıl anlaşırdık ya! Çıtı pıtı. Benim Lenduha gibi çam yarması değildi...»

Bu kez kafasında «Lenduha» belirdi. Gerçekten de eli maşalı, en son söyleyeceğini en önce söyleyip çıkıverenlerden. Gençliğinde de, şu şimdi yeni başlayan emekliliğinde de, kocasını bir sağmal Inek

sayma içindeydi. Emekli maaşlarını aldıkça tepesine bir dikilişi vardı ki, şimdi bile içine ürpermeler geliyordu. Birinde birkaç emekli arkadaşıyla maaşlarını almış, felekten bir gün çalmışlardı. Herkesin hissesine on beşer lira mı ne düşmüştü Yenikapı meyhanesinde. Önemli olan, «Lenduha»nın akşam, kocaman yumruklu ellerini beline dayayarak dikilişi: «Aldın mı maaşını?»

Öksürdü.

Öksürük, yaşlı hanımın içindeki «...çok yaşamak için acaba kaba mı olmalı? Pis mi?» düşüncesini dağıttı. Adamın kabuk bağlamış başına baktı, elinde olmayarak içi bulandı. Ufacık mendilini ağzına götürdü öğürmüşçesine. Tam bu sırada yandaki yaşlı adam kalkmış, yer boşalmıştı ama oturmadı. Bir genç:

— Hanımefendi buyrun, oturun -dediği halde al-dırış etmedi.

— Yakında ineceğim, merisi.

Koroner damar spazmı geçirmiş adam ferahladı. Artık kalkıp yer vermekten kurtulmuştu. Kurtulmuştu ama, kadının tepesine ters ters baktığını bakmadan görüyor, ya da tuhaftır, seziyordu. Sezgilerin de kendilerine vergi gözleri mi vardı acaba? Başını kaldırırsa yaşlı hanımın bakışlarıyla karşılaşacağından öylesine emindi ki. Bakmayacaktı ama. Neden bakacaktı? Ama o bakıyormuş. Varsın baksındı.

Yeniden öksürdü. İçinde, İçinin derinlerinden bir dürtü: Kadın, öksürüğüne yüz buruşturmuş gibisine geldi. Elinde olmayarak baktı, bakışı kadının bakışıyla karşılaştı.

Yaşlı kadın elinde olmayarak, sertçe sordu:

— Beni birisine benzettiniz galiba?

Adam şaşaladı, sonra topladı kendini. Bir sefer tıpkı böyle olmuştu. Kırkında bir kadına bakışları rastlamıştı. Bakışlar bakışları kovalamış, sonunda kadın böyle sormuştu: «Beni birisine benzettiniz galiba?» Benzetmediği halde: «Evet. Gözüm ısıyor.» demişti. Kadının da meğer gözü ısıyormuş. Kalkmış

yanındaki boş yere gelmiş, konuşmağa, sonra da ahbaplığa başlamışlardı. Ahbaplık ilerlemiş, tanış bir Rum kadının Kurtuluş'taki pansiyonunda bir sevda türküsüyle sonuçlanmıştı.

O zaman otuz ikisindeydi.

Bu da sakın... ama bu, basbayağı kartalozdu canımı

— Yoo -dedi-. Hiç kimseye benzetmedim..

Kadının belli belirsiz bıyıkları kararıp açılmıştı:

— Neden bakıyorsunuz o halde ısrarla?

Aşağıdan aldı:

— Size öyle gelmiş olmasın?

— A a.. herif deli mi ne?

Otobüs dalgacı bir merakla çevrelerini alıvermişti.

— Biraz kıbar olamaz mısınız?

Kadın galiba «Lenduha»sı gibiydi:

— Kibara karşı kibar, kabaya karşı da kaba olurum -dedi-. Deminden beri dikiliyorum. İnsan boyuna kravattakmakla medenî olmaz!

Adam anlamıştı:

— Haklısınız hamfendi -dedi-. Çok özür dilerim. Yerimi vermek isterdim ama, birkaç gün önce bir koroner damar spazmı geçirdim de...

Otobüs durakta durmuştu.

Kadın:

— Hadi hadi -dedi-. Başındaki kabukları yıka da sonra bana maval okul

Otobüsten indi.

DELİFİŞEK

Camların ötesine yağmur siclm gibi yağıyordu.

Kırpık bıyığı, kocaman gövdesi, memnun yüzü, sivri çenesiyle, karnı tok bir tilkiyi hatırlatan nargilesini tokurdatıyor, kahvenin hafifçe buğulu camları ötesinde telâşla kaçışan insanların bu havada sokağa çıkmalarından dolayı, akıllarına turp sıkıyordu içinden. Ne akılsız insanlar vardı şu dünyada! Müthiş yağmur, çamur, ayaz, kar, tipi, fırtına... Hele kadınlar! Ayaklarını kırıp evlerinde otursalar, erkekler de onun yaptığı gibi, bulsalar sıcacık bir kahve, ısmarlasalar fiyakalı nargilleyle orta şekerliyi, sonra çeyrek saatte bir çayı, oooh!

Nargilesinin iyi işlemediğine dikkat ederek seslendi:

— Garson oğlum!

Garson koşarak geldi:

— Emret!

— Tazele şu ateşi..

Kapkara kaşları, kudretten sürmeli gözleri, bıyıkları kırılmasa da ağız kıyılarından olanca gümrahlığıyla aşağılara inse, genç, dinç, işin alayında bir Bektaşî dedesi denebilirdi. Parmaklarındaki kalın altın yüzükleri göstermek istercesine, tombul elini

masaya koymuştu. Garson nargilesinin ateşini taze-
lerken, iriyarı mşşterinin gşzşne yağmurda sırsık-
lam bir genę kadın ilişti. şstş başı, ayaklarındaki ya-
muk topuklu iskarpinlerden anlaşıldığına gşre, fa-
kir bir kadındı. Patates, kuru soğan, havuç, portakal
dolu şişkin filesi bir elinde, şbşr eliyle de tuttuğu
ęocuęunu şdeta sşrşklşyordu. Birden ayağı mı kay-
dı, taşa mı takıldı ne, az kalsın yuvarlanacaktı.

Nargile içen adam:

— Oooh -dedi-, oh orospu. Kırılısın ayakların!

Başkaları da gşrmşştş kadının tķezleyiřini. Sert-
ęe baktılar «Oh» ęeken adama. Bir genę irisli:

— Amma yaptın ha! -dedi.

Gence sertęe bakan nargileli adam:

— Kırılısın tabiş -diye pekiştirdi-. Hem de iki
ayağı!

Genę şfkeden kıpkırmızı kesilmiş, esmer yanak-
ları kızarmıştı. şfkesine yenilmemeğe ęalıřarak sor-
du:

— Pekl ama, niçin? Ne yaptı sana?

— Ne yapabilir bana?

— O halde?

— Bu havada sokakta ne işi var?

Delikanlı

— Hoppala! -dedi-. Evine şteberi almış, gşr-
mşyor musun?

Nargileli adam da hırslanmıştı, onun yanakları da
kıpkırmızı kesilmişti. Nargilesinin marpucunu ma-
saya bıraktı:

— Kşr değilim -dedi.

— Daha ne?

Nargilenin marpucunu masadan aldı:

— Yok mu kocası? Yok mu ęarřıya gşnderecek
bir yakını, yahut břyřęř?

— Olsa, bu havada sokağa ęıkamazdı herhalde!

— Boşveer.. olsa bile kendileri ęıkarlar. Mah-

sus. Neden? Maksatları bakkalda, fırında, pazarda fingirdeşmek!

Ateşi yeni tazelenmiş nargilesinden geniş bir duman alıp hazla bıraktıktan sonra:

— Delikanlı -dedi-, çok genç, çok tecrübesizsin daha. Ağzın süt kokuyor. Hele şehir karısı... Anam avradım olsun, yüzde sekseni o biçim! -Delikanlının bir şey söylemesine kalmadı, sordu:- Evli misin er-gen mi?

Genç adam:

— Ergenim- dedi.

— O halde beni dinle: Sakın şehir kızı alma!

Çevredeki masalardan itirazlar yükseldi.

O, aldırış etmeden marpucunun ucuyla nargilesinin ateşini düzeltti:

— Eskidenmiş o. Analarımızın, nınelerimizin zamanında!

Bir orta yaşlı, dişsiz ağzıyla karanlık karanlık gülerek söze karıştı:

— Nineni dedenin yanında görmemişsin öyleyse hiç...

— Görmedim vallaha.. Lâkin şaka bir yana, yirmi, tam tamına yirmi yıldır bu kahpe şehirdeyim, el atıp boş çıktığımı hiç bilmem!

Çevredeki masaların genç, yaşlı, orta yaşlı, hat-ta ihtiyarları hakarete uğramışçasına ilgilendiler. Nargileli adam da savurduğu hakaretin yaratabileceği tepkiyi farketmişti. İskemlesini onlara çevirdi:

— İstanbulunuzun günahını boşuna almıyorum -diye başladı-. O tarihlerde fırın işletiyoruz mahal-lede. Fırın yabancının değil, amıcamın. Ben de ha-murkârım. Mahalle fırını ne demek? Darphane gibi pa-ra kesiyoruz. Bırak para kestiğimiziz mahallenin ne kadar karısı kızı, beşiktekisi varsa dolardı dükkâna. Hele yeni yetişme yavrular.. Beyazını mı İstersin? Esmer mi? Sarışın mı? Tombul mu? Zayıf mı? On üç, on dördünden yirmisine kadar, boy boy, cins cins, fingir fingir..

Genç adamın kaşları büsbütün çatıldı, yüzü asıldı. Oturdukları mahallenin fırını, fırının huylanıp durduğu genç, çapkın hamurkârını hatırlamıştı. Gerçekten de, mahallenin hemen hemen bütün kızları, bu arada kendi kız kardeşi de gider, ekmek alır, tepsi verir, tepsi alırdı. Sıcak bir kan hızla dolaşıyordu gövdesini. Adam anlattıkça, gözlerinden karaltılar uçuyor, anlatana değil, mahallesindeki çapkın hamurkâra da değil, kız kardeşine kızıyordu. Dilediğince düşünmek istemesin, kız kardeşinin zaman zaman gözüne çarpan dık memeleri, savrulan eteğinin altından gözüküp kaybolan tombul, beyaz bacakları aklından geçiyor, utanıyor, kızıyordu.

— toplanırlar tezgâhın başına, ha ha ha, hi hi hi... kişner dururlar. Gel de iş gör. Elim kanda olsa koşarım. Beni görmezler mi, kişnemeleri artar. O çimdik atar, öteki bıyığını burar. Ulan etmeyin yavrum, eylemeyin. Hayır.

Delikanlının gözleri dönmüş, titriyor, göğsü inlp inlp kalkıyordu. Artık ne kahve, ne de nargilesini tokurdatarak koyıflı keyfli konuşan adam. Mahallede, fırındadır. Aralarında kendi kız kardeşinin de bulunduğu mahalleli kızlar tezgâh başına toplanmış, kişneyip durmaktadırlar. Hamurkâr ortalarında. O çimdik atar, öteki bıyığını çeker. Derken hamurkâr, kızlardan birinin tombul, körpe, bembeyaz bileğini eline geçirir. Bu bilek kız kardeşinin bileğidir. Hamurkârın ardında sürüklenir. Un çuvalı, birtakım teknele, odun yığınları kalabalığının arasından, en dipdeki loş odaya girerler. Bu oda ufacıktır. Duvar dibinde, hiç bir zaman kaldırılmayan tozlu, klr içinde bir yatak serilidir. Yandaki pencerenin sıkı sıkıya çekili tahta kanadının çatlaklarından yatağa kül renkli ışık çizgileri vurmaktadır.

Hamurkâr kapıyı usulcacık örter. Oda büsbütün kararır. Kız telâşlanır. Hamurkâr hırslı hırslı sorar:

«— Ne o? n'oluyorsun?»

«— Korkuyorum!»

«— Kimden?»

«— Bilmiyorum.»

«— Delil»

.....

Genç adam boşanan bir zemberek gibi kahveden fırladı. Koşarak mahalleye geldi. Fırın. Nefes nefese sordu:

— Nerede hamurkâr?

O sıra bir yere mi gitmişti? Gelmemiş miydi? Ama olsa da ne çıkacaktı? Kendine geldi. Suç hamurkârda değil, kız kardeşindeydi. Kahvedeki nargileli adamın anlattıklarıyla öylesine dopdoluydu ki, bir koşuda evi buldu.

— Nerde o kız?

Annesi hiç bir şey anlamadı:

— Hangi kız?

— Sevgi?

— İçerde, kapları kuruluyor!

Gök gibi gürlledi:

— Kız Sevgiiiiiii!!!

Kapları kurulamakta olduğu bezle gelen genç kızın yüklü memeleri, iri kara gözleri:

— Efendim abi?

— Bir daha ne çarşıya gideceksin, ne bakkala, ne fırına anıydın mı?

Kız da hiç bir şey anlamamıştı, annesi de. Ama sorulamazdı ki. Tek şey sorulsa, ya da «Ne demek? Eve hapis mi olacağım?» dense abi kıyametleri koparabilirdi. Hiç olmazsa öyle gelmişti o an. Zaten alabildiğine sinirli, vur elliydi.

Genç adam gürlemesini yeniledi:

— Haa? anıydın mı?

O an için başka çaresi yoktu:

— Anladım -dedi.

Dedi ama, kurulamakta olduğu kapların başına geçince de hamurkârı değil, Erol'u hatırladı. Çarşıya, bakkala, fırına diye evden çıkıyor, liseli Erol'la buluşuyordu.

Üç gün kapalı kalmaktan bunalmışçasına, annesine:

— Vallahi de kaçırım, billahl de kaçarım! -dedi.

— Nereye?

— Kendimi trenin altına atarım!

Anne şaşırmış kalmıştı. Ne oğluna dış geçirebilirdi, ne de kızına. Deli gençlik, hani yapar mı yapardı.

— Ağabeyinin evde olduğu zamanlar çıkma da... -dedi-. O yokken git bir soluk dolaş gel bakalım...

HAYSIYET MESELESİ

Kaldırımın önüne bembeyaz bir cıgara düşürülmüştü. Çocuksa kaldırımda, cıgarayla zerrece ilgili değilmişçesine dikiliyor, çevreden görülüp «A a.. kimseye çaktırmadan cıgarayı alacak!» denilmesinden korkuyordu.

Besbelliydi bu. Daha doğrusu, ensesine yıkılı kasketi, kasket altından fırlamış darmadağın sarı saçları, kısa pantolonu, dirseklerine kadar sıvalı kollarıyla onu en azından otuz beş, kırk yıl öncenin, yokluğa düşmüş varlıklı bir aile çocuğuna benzetmiştim.

Bu bendim. Ben de o zaman şu çocuk gibi, Beyrut caddelerinden birinin kaldırımı önüne düşürülmüş, tıpkı böyle yatan bir cıgara çevresinde, enleme yıkılı kasbetim, kısa pantolonum, kasket altından fırlamış sarı saçlarımla tıpkı tıpkı bu çocuk gibiydim. Beyrut göklerini Akdeniz'in o harikulâde lâclverdiyle boyayan günlerin insan kaynaşan, taşıtların vızır vızır gelip geçtiği caddelerde başıboş dolaşır, yeşilin en koyusuyla dalgalı bir denizi hatırlatan limon, portakal, mandallı ormanlarında hayaller kurarak dolaşır, dolaşırdım.

Ev, korkunç bir yokluk içinde olduğundan, dilini olsun bilemediğim büyük şehirde ne iş yapabilirdim?

On altı yaşındaki bir çocuğun, hem de düne kadar gak dedikçe et, guk dedikçe su verilmiş, hemen hemen kuşun sütü eksik edilmemiş bir aile çocuğunun elinden ne iş gelebilirdi?

Cıgaraya alışmıştım.. Yenleri patlak kocaman postallarım, kıcı kabaca yamalı kısa pantolonum, havını atmış, rengini çoktaan yitirmiş koyu gri kaske-tim, bomboş ceplerim, hatta aç karnım vız geliyordu da cıgarasızlık koydukça koyuyordu.

İşte böyle günlerden bir gün, başkaları Allah desin, bence tesadüf, karşıma bir cıgara çıkarmıştı. Öyle ki, geberiyordum cıgarasızlıktan. Eğilip alsam kim bana ne diyebilirdi? Hele hele o yabancı diyarın kocaman şehrinde ben, ailem de kimdi? Gel gelelim alamıyordum. İçimdeki ben, kaşlarını çatmış, sanki: «Hayır!» diyordu. «Cıgarasızlıktan geberebilirsin ama, şu, kaldırım dibine düşmüş cıgarayı alamazsın! Ailen sana o biçim terbiye vermediler. Onu yerden alıp içeceğine kendini öldür daha iyi!»

Kendimi öldürmeyi düşünmeyecek kadar hayatla doluydum. Öyle gelirdi ki bana, insanlar aptallıklarından hastalanırlar, enayitliklerinden de ölürler. Şu kambur ne matraktı! Ya şu, uzun uzun öksürüp kaldırıma hark tuuuu diye tüküren yaşlı matrakların mat-rağı. Şekerinden, miyobisinden, karın ya da barsak ağrılarından söz açan adamlar da andavallının birle-riydiler. İnsan hasta olur muydu hiç? Hele ölmek? Ne gülünçtü!

Tam bu sırada karşıdaki çocuk eğildi, yerden cıgarayı tam alacaktı, bakışlarımız karşılaşıncı vazgeçti. Cıgarayı almak için eğilmemiş de, iskarpini-nin bağını bağlayacakmış gibi, hiç lüzum yokken ipli çözüp bağladı. Öyle anlıyordum ki onu. Gene de güldüm. Gördü. Sarardı. Sırtıyla arkasındaki dükkâna dayandı. Sanki karşıdan karşıya aramızda şöyle bir konuşma başladı:

«— Numaranı yemedim!»

«— Niçin?»

«— Ayakkabının bağıını bağlamak dümendî. Maksadın...»

«— Maksadım?»

«— Cigarayı alacaktın!»

«— Ne çıkardı alsam?»

«— Alamazdın!»

«— Niçin?»

«— İçindeki ben çok ayıplardı. Sonra unutma ki, binlerce ayağın her gün çiğnediği pis kaldırımlar.. Babaannen, halaların, teyze, dayıların, bey baban, annen görseler yüreklerine inebilirdi!»

«— Ne biliyorsun?»

«— Kırk yıl önce ben de tıpkı senin gibiydim de..»

«— Ama, canım cıgara içmek istiyor!»

«— Anlıyorum. Anlıyorum ya, içindeki ben'den kurtulamazsın!»

«— Sen de kurtulamamış mıydın?»

«— Tabî.»

«— Sonra?»

«— Alamamıştım..»

«— Ama ben almak istiyorum!»

«— Al bakayım hadi. Alamazsın ki!»

Nereden de çıkmıştım. İşim yok muydu da çekip gitmiyordum. Benden başka gören yoktu işte. Çekip, hayır hayır Cehennem olup gitsem eğilir, alır, yoldan geçenlerden birinin sigarasından da yakıp başlardı keyifli keyifli dumanlar salmağa on altı yaşın elişi mavisî göklerine.

Birden hiç beklenmeyen bir şey oldu: Yalın ayaklı, daha küçük ama çok yırtık bir oğlan topacı hatırlatarak peydahlanıverdi. Kirli, kapkara saçları, kollar içindeki boyacı elleriyle bir şer, bir belâ gibi, yuvarlana yuvarlana, yoluna rastlayan kedileri, köpekleri tekmeleye, portakal kabuklarına kuvvetli dışlar, burunlar, üstler ata ata geldi, demindenberi yerdeki sigara önünde bin bir tereddüt içinde dikilen oğlana baktı, yukardan aşağı süzerken, gözü kaldırım

önüne düşmüş cigaraya ilişince, sanki dünyalar onun oldu. Hiç bir başlangıca lüzum görmeden eğildi, cigarayı bir zafer gururu içinde aldı:

— Ehe he heeey.. kefalet bakın kefalet!

Yalın ayaklarıyla bozuk parkelerin hayvan pislikleriyle kirlenmişliğine etli etli basarak uzaklaştı.

Önceki çocuk, yerden cigarayı dehşetli bir kolaylıkla aliverip uzaklaşan çocuğun ardından kinle baktı önce. Sonra gözlerini bana çevirdi. Gülüverdim elimde olmayarak. Kızdı. Yanakları al al oldu. Lâhavlâ çekercelesine başını sağa, sola çevirdi. Bakışlarımız yeniden karşılaşıncı gene gülüverdim.

Kızdı. Oradan çekilip gidecekti, yediremedi kendine. Yanıma geldi:

— Niçin gülüyorsunuz?

Omuz silktim:

— Bilmem?

— O cigarayı yerden alacak kadar haysiyetsiz mi sanıyordunuz beni?

İnadıma:

— Değil misin?

Şaşaladı:

— Ne yanı haysiyetsiz miyim sanıyorsunuz?

— Olmadığını nerenden anlıyayım?

— Bey babam o cigaraların Amerikan'larını içerdi de ben...

— Evet?

Dolan gözlerini koluyla sildi. Sonra yüzüme hırçın hırçın baktı:

— İki ay önce öldü!

Uzaktan on altı yaşında sanmıştım. Hayır, bu, varlıklı ailelerin çeşitli vitamin, daha çok da protein bolluğundan erken semirmiş, taş çatlasa on üçünden yukarı olmaması gereken bir apartman çocuğuydu.

— Peki -dedim-, öldüyse.. malı mülkü kime kaldı?

Derin bir iç geçirdi, ellerini arkasında bağladı, sırtıyla dayalı dikilmekte olduğu duvara kendini iyice

bıraktı. Gözleri yerdeki bir portakal kabuğunu sağa sola hafif hafif dürten ayağındaydı.

Sıkıntıyla aniatmağa başladı:

— Ölmeden önce kendinden otuz beş yaş küçük bir konsomatrisle evlenmişti. Kadın her şeyin üstüne oturdu. Belâlıları var. Ağzımı açamıyorum. Ona kal-sa beni çok seviyor ama, ne yapsın?

Bunalmışçasına başını havaya kaldırdı. Sonra da oradan hızla, kaçarcasına uzaklaştı.

CANCİĞER DOSTLAR

Aynı mahallede, karşı karşıya oturuyorlardı. İşleri bitti mi, birbirlerine:

«— Hu huuu!»

« — Саша? »

« — Bon goldlllllllllll! »

«— Hooz goldin nefa goldin sekerim. Buyur!»

«— Не унываете?»

«— Yomoçıl bastırdım, elimi yüzümü yıkayıp sana gelecektim. Yolumu satın aldın!»

«— Bugün ne kadar güzelsin kız?»

«— Ya sen?»

«— Senin yanında benim sözüm mü olur?»

«— A.. hiç de bile. Asıl senin yanında benim sözüm olmaz!»

«— Bu sarı saçlar bende olsaaa...»

« — Ya senin kumral saçlar? Gel değişelim! »

«— Hadi.»

“——.....”

u — D

Bir gün sarışının kocası eve vakitsiz geldi:

— Kırı bel

Genç kâdın adamın böyle vakitsiz gelişine şaştıysa da bñll otmedi:

— **Common?**

— Bugün canım çalışmak istemedi.

— Niçin?

— Hava o kadar güzel ki.. çıkalım da şöyle artık Bogaza mı olur, Adalara mı?

— Sen bilirsin.

— Ben bilirsem hazırlan, hemen çıkalım!

Yemeklerini dışarda, belki de bir balık lokantasında yerlerdi. Öğleye hazırlanan yemek de akşama, yarına kalabilirdi.

Sarışın kadın önce uzun uzun boyandı. Sonra patlıcan moru tayyörünü giydi. Aynada sağdan baktı kendine, soldan baktı. Yeniden boyandı. Doğrusu bu seferki rujunu çok seviyordu.

Kocasının karşısına geçti:

— Nasılım?

— Hârlıka tablî, her zamanki gibi!

— Cınım.

Evden çıktılar. Canciğer dostu kumral genç kadının evinin penceresindeydi.

— Nereye böyle?

Sarışın :

— Artık -dedi-, Boğaz'a mı olur, Adalar'a mı?

Belirsizce içini çekti:

— Güle güle gidin şekerim.

Arkalarından bakarken ağlayacaktı nerdeyse. Canciğer dosttular, birbirleri için ölebilirlerdi ama, onun kocası, arkadaşının kocası gibi daha bir günden bir güne böyle vakitsiz gelip de karısını alıp gezmeğe götürmemişti. Sonra, yeni dikindiği patlıcan moru tayyörü içinde, kocasının kolundaki o prenses salınışı ya?

Köşeyi dönüp gözden silindikleri halde bakıyordu hâlâ. Henüz taranmamış, dağınık saçlarının bambaşka bir güzellik verdiği ak pak yüzü, iri elâ gözleri... Yalnız, sabahleyin çabucak boyayıverdiği dudaklarının kırmızısı şu anda hafifçe solmuştu.

Gidecekleri yeri ne diye saklamıştı? «Boğaza mı olur, Adalar'a mı.» Nereye gideceklerini dosdoğ-

ru söyleyemez miydi sanki? Arkalarına takılacak değildi herhalde. Allah saklasın, öldürseler takılmazdı. Ne münasebet? Şoförün karısı mı o? Yoluna altın serseler gene de.. Hem canım, Boğaz, Adalar görülmedik yerler mi?

Pencereden çekildi.

Şimdi ne yapmalıydı? Gözü duvardaki el aynasına ilişti. Gitti, aldı, baktı yüzüne: Aman yarabbi! Rengi ne kadar da solmuştu. Boyansa? Fena olmazdı belki ama, boyası da hiç iyi değildi. Şoförünün kullandığından. Yerli. Halbuki kocasından Avrupa istemişti. Unutuyordu boyuna, boyuna unutuyordu sorsam. Herkesin kocası karılarının bir dediğini iki etmiyor, dudak boyalarının Avrupa'sını getirdikten başka, vakitsiz gelip gezmeğe bile götürüyorlardı karılarını.

Günahı kadar sevmediği, karşığının bir ev alt başında oturan şoförünün sesi:

— Hu huuu!

İstoknlzllıkla poncoroye çıktı:

— Ne var?

— Nereye gitti seninkiler böyle vakitsiz?

Elinde ayna:

— Bilmem kardeş. Adalara mı, Boğaza mı ne..

— Sana da buyur demediler mi?

— A a ne münasebet? Deseler bile gider mıylım?

— Başka. Yarım elma, gönül alma şekerim..

— Doğru.

— Adam neden çalışmamış bugün?

— Kimbilir?

— O densiz karı mutlaka asıldı, bugün beni il-

lakı bir yerlere götür diye. Cancığır dostun ama, bak, gidecekleri yeri senden bile sakladı!

İçini çekti:

— Sakladı.

— Sense onun için canını verirsin. Hem nedir o patlıcan moru tayyör? Bedava verseler giymem!

Elinde olmayarak:

— Ben de. Demin canciğer dostun diye laf çaktın. Haklısın ama, bugünlerde bir şeyler oldu kadına. O patlıcan moru tayyörü dikinmeden önce hiç böyle değildi. Bir de şu hafta arası gezmeğe gitmek. Bayram değil, seyran değil.

— Patlıcan moru tayyörü dikindi ya!

— Doğru, mahalleye gösteriş. Boğazda, Adalarda benim, benimkinin zengin zengin akrabaları, ahbabları var. Allah aşkına gelin, gece yatısına kalın diye yalvarırlar da adımımı atmam!

Şoförünkü iştahla:

— Hay diline sağlık -dedi-. Tıpkı ben. Vallahi benim de, benimkinin de öyle hatırlı, yüksek, zengin akrabaları, ahbabları var da, bir günden bir güne. Meselâ Taşkasap'taki zengin akrabamız. Kızını evlendirecek, ant verdi de zorla gittim. Tabîî hayrına çağırmazlar beni. Aman Ayşe hanım, sen maldan anlarsın, şu kızın çehizlerini birlikte alalım. Gittik. Gitmeden önce sofraya buyur ettiler. Yemek takımı tekmi! porselen. Seksen parça mı, yüz seksen parça mı ne? Israr ısrar üstüne, gümüş çatal kaşıklarla şöyle birkaç lokma... Sonra da atladık hususîlerine, ver elini Beyoğlu!

— Bizim Maçka'daki akrabalar gibi..

— Dur. Kızına lâke takım aldık. Yedi bin beşyüz mü, on bin mi ne?

— Bizim akrabalar kızlarının bütün beyaz işlerini hususi olarak Olgunlaşma Enstitüsüne ısmarladılar!

—
—
—

Birden bir çocuk çılgılığı. Şoförünkü üç yaşındaki oğlunu çılgılığın tanıyarak koştu. Beriki yalnız kalınca arkadaşının patlıcan moru tayyörünü yeniden düşünmeğe başladı. Hem patlıcan moru tayyörünü, hem de asıl, arkadaşının çok zarif çizgilerini. Kendini B.B. mi sanıyordu yani? Sanardı sanar-

dı. Patlıcan moru tayyörü dikindi dikişli, terzinin-kinin dediği gibi, gerçekten de değişmişti kadın. Şu terzininki. Bir parça öğüneçti ama, olsun. Öteki gibi patlıcan moru tayyör dikişince değişmezdi herhalde. Değişse bile dikindiği yoktu ki!

İçini çekti:

— Pis -dedi sesli sesli.

Sonra çevresine bakındı, duyanın olup olmadığını arandı, yoktu. Patlıcan morunu da hiç sevmezdi ama, kime diktirmişti o kadın acaba? Sorulsa, çalımla: «Beyoğlu'nda bizimkinin tanıdığı yüksek bir kadın terzisi var, ona diktirdim!» derdi. Derdi derdi.. Bilmiyor mu bunca yıllık ahbabını?

Pencereden çekildi, yerden süpürgeyi aldı. Ne diye süpürecekti sanki? Kimin evini? Patlıcan moru tayyörlük almayan, hafta arası çıkıverip karısını gezmeğe götürmeyen bir kocanın evini mi?

Süpürgeyi kaldırıp attı.

Patlıcan morunu da hiç sevmezdi üstelik. Sever, sevmez. Koca olup alsın, hiç olmazsa almaktan söz açsındı bakalım, isteyecek miydi? Vallahi de istemezdi, billâhi de. Sonra Boğaza, Adalara gezmeğe gitmek. Gitmezdi. Allah bin türlü belâsını versin ki gitmezdi!

Tarağı alıp ayna karşısına yeniden geçti. Saçlarını hırslı hırslı üst üste taradı. Kocasını «Gece başı sana çok yakışıyor!» derdi. Yalnız gece başı mı? Ne yakışmazdı ki?

Alışkın parmaklarla saçlarını toplayıp kıvırdı, bükte, tokalarla tutturdu. Aklına yerli, berbat ruju gelince tokaları mokaları çıkarıp saçının toplanmışlığını bozdu, dağıttı. Hayır, kocasının, anlayışsız kocasının istediği, istediği değil beğendiği başı yapmayacaktı. Yapmayacaktı işte, yapmayacak! O adama hiç bir şey lâayık değildi. Anlayışsız, vurdum duymaz, aptal bir kocaya güzel görünüp, hoşuna gitmekten ne çıkacaktı?

Ayna elinden düştü. Sedire bıraktı kendini, hıçkırmaya başladı.

Akşam işinden yorgun argın dönen adam karısının alnını tülbentle bağlı buldu. Yanına gitti, sevdi, okşadı, sordu soruşturdu. Kadın boyuna sessizce ağlıyordu.

Sonra kalktı. Yemeği isteksizlikle hazırladı.

Ancak yatağa girdikleri zaman karısının ağzından laf alabildi:

— Bana bak! Bana patlıcan moru tayyörlük alacaksın!

Adam güldü:

—Başka şekerim?

— Avrupa dudak boyası!

— Başka?

Küçük bir çekimserlikten sonra:

— Hafta arası eve geleceksin bir gün. Boğaz'a mı olur, Adalar'a mı, gezmeğe gideceğiz!

Adam üzerinde durmadı.

YÜRÜ YA KULUM

Bütün mesele, «Cenâb-ı Allah»ın, dilediği sevdiği kuluna : «Yürü ya kulum!» demesinde. Dedi mi, diploman varmış, yokmuş, ağzını açtın mı ağzından yağ bal akarmış hava. Bütün mesele, «Yürü ya kulum!» denilmesinde. Dendi mi kul bir yürür, bir yürür, bir yürür ki, artık önüne ne dağ, ne bayır, ne de demir perde durabilir!

Halil ağa da, «Cenâb-ı Allah»ın «Yürü ya kulum!» dediği mutlu kişilerdendi. Birinci Büyük harpte, yani ünlü deyiimiyle «Harb-i Umumî» de Çanakkale'de İngiliz şarapnelleri altında Rahmeti Rahman'a kavuşan babasından onlara hemen hemen hiç bir şey kalmamıştı. Zaten fakir adamın biriydi. Kendi gibi çulsuz birinin zavallı kızıyla dünya evine girmiş, ağır aksak yaşayıp gidiyorlardı. Günün birinde bir oğulları oldu. Köy yerinde, fakir kişilerin oğulları olmuş, kızları olmuş... Halil de her köylü ailesinin çocuğu gibi köyün dere boylarında, kamıştan atlarına binip, çamur çirkef içinde yalın ayaklarıyla dolaşarak sözde oynayan köylü arkadaşları gibi oynadı. Boy attı. Babasının künyesi geldiği sıra vardı yedi sekiz yaşlarında. Yukarda Allah, evde anası. Anası, Halil'ini besleyip büyötmek için el kapılarında

çalıştı. Kırdı, sardı yetim oğlunu ellere muhtaç etmedi. Oğul da hani sulak yerde boy atmış kavak gibi uzadıkça uzuyordu. Enine değil, boyuna. Anasıyla bir süre el kapısına gitti. Tarlada çalıştı, sığır güttüyse de nafile. Bu upuzun, sipsivri boyla ufacak köyde neye yarayacaktı. Üstelik köyün kısa, kalın cılız, ya da nasılsa semirmiş veletleri «Kavak, kavak, dangalak!» diye ileri geri laf ediyor, alaya alıyorlardı. Birkaç sefer üstlerine yürüyecek oldu, toplanıverdiler, al aşağı, yer misin yemez misin?

Anası baktı ki olacak gibi değil, «Oğul» dedi bir gün. «Kulak ver sözüme: Gel başımızı alıp gidek buralardan!»

Kavak Halil de çokluk düşünmüştü bunu ama, nereye gideceklerdi? Dünya adına, içinde doğup büyüdüğü köyden başkasını bilmiyordu ki.

«— Gidek ana, gidek a, nireye?»

Anasının hayli işlenmiş fikirleri vardı:

«— Herkesin gittiği yere bire oğul. Elâlem nasıl gidiyor? Gidince nasıl paralar kazanıyor? Yeter hımbıl yaşadığımız. Öleceksek de varak şehirde ölek!»

Kavak Halil şöyle bir düşündü: Sanki yaşıyorlar mıydı? Sabahlardan akşamlara dek çalış Allah çalış. Boğazları zor doyuyordu. Oysa şehire varıp iyi kötü birtakım işlerin kuyruğundan tutanlar köy yerine pantolon, sako, kasket, yeni ayakkaplarıyla geliyor, köylüye caka satıyorlardı.

İşte tam o sıra «Cenâb-ı Allah», «Yürü ya kulum!» demiş olacaktı ki, Kavak Halil:

«— Eyl ya be ana» dedi. «Kadere kırk beş. Varak gidek biz de nolacağına bir ikl...»

Şehrin yolunu tuttular. Nasıl tuttukları ayrı bir konu. Tuttular, şehirde hemşerilerini buldular. Buldular a, şehir yerinde de olsa halli mallı olmayınca hemşeri beleş beleşine yaralı parmağa işemiyordu. Onun için, tez elden ayrıldılar hemşerilerinden, el kapılarında sürtmeğe başladılar. Sürterken sür-

terken şehrin dilini de bellemeğe başlamışlardı. Kavak Halil fabrikatör bir pamuk tüccarının yanında gündelikçilik yapıyordu. Anası da fabrikatörün evinde, tahta, çamaşır, hayvan bakımıyla gününü gün ediyor, efendilerle hanımların sofralarından artanlarla karnını doyuruyor, aydan aya aldığı parasının üstüne de düğüm değil düğümler atıyordu.

Bir sefer «Cenâb-ı Allah», «Yürü ya kulum!» demişti ya!

Kavak Halil de, ağasının gözüne girmekte gecikmedi. Ağa içtenliğini pek sevmiştir Kavak'ın.

«— Lan Kavak!»

«— Emret ağam..»

«— Tavuk mı yımirtadan çıktı, yımirta mı tavuktan?»

Gerçi Kavak'ın belirgin bir fikri yoktu ama, nesine gerek? Onun derdi zoru, ağasının hoşuna gitmekti. Ağası tatsız tatsız da olsa güldü mü, kabına sığamıyor, anlıyordu talihinin güneşinin bu adamdan doğacağını.

«— Vallaha ağam ister tavuk yımirtadan, ister yımirta tavuktan çıksın. Bu işlere benim kuş beynimin fosforu yetmez. Ben senin canıyın bülbülünü yirim. Emret, yolunda ölüyüm!»

«— Binin yarısı kaç Kavak?»

«— Bini bilmem ki yarısını biliyim ağam? Allah sana uzun ömürler virsin, âmin!»

Bayılıyordu fabrikatör ağa. Derken sınamaya başladı. İçinde kaç bin lirasının bulunduğunu gayet iyi bildiği kasasının anahtarını üstünde unutup namaza durdu, ya da çekti fabrika içlerini dolaşmaya gitti. Dönüşte sezdirmeden saydı paralarını tastamamdı. Bir tek kuruşuna bile ilişilmemişti. O değilden para düşürdü zaman zaman. Kaç para düşürdüyse, Kavak şıp, getirip teslim ediyordu. İyice, ama iyice sındı. Sonunda:

«— Eferim ulan Kavak!» dedi. «Anladım ki sen benim has adamımsın. Dile benden ne dilersen..»

Kavak hiç bir şey dilemedi:

«— Canının sağlığını dilerim ağam!»

Ağa kasasının kapısını açtı:

«— Al, ne kadar alırsan al!»

Kavak:

«— Hâşa!» diye geriledi.

«— Niye?»

«— Ben senin kapıyı itiyim ağam. Senin canın sağ olduktan kelli paraya ne möhtaçlığım var ki?»

«— Eyi ama oğlum, ölümlü bir dünya şunun şurası. Yarın, belli olmaz. Bana bir emri hak vâki oluverirse, vârislerim sana meteliği kurban iderler. Aptallığı sahabına bırak da al hadi al!»

Almadı:

«— Senin canın sağ olmadıktan sonra nörüyüm parayı pulu?»

Ağa anlıyordu bu saf ve temiz köylü delikanlısının ağasını gerçekten sevdiğini. Üstünü başını düzmüş, boynuna kravat takmıştı. Elinde çanta, Kavak Halil fabrikadan bankaya, ne bankası, çeşitli bankalara yüz binlerce lira taşıyor, bankalardan yüz binlerce lira çekip fabrikaya, ağasına getiriyordu. Aradan yıllar geçti. Ağa daha yaşlandı. Yaşlandı ya, memlekette de bir şeyler olmaya başlamış, «Demir-kırsıcılık» icat edilmişti. Ağa tek partidendi. İkinci, üçüncü partiler kurulup, yeni partilerin ağanın ticaretine daha uygun olduğu anlaşılnca, ağa kesenin ağzını açtı, yeni partiye Kavak Halil eliyle yardımlarda bulunmağa başladı. Bunun da nedeni vardı: Eski parti Genel sekreteri, Ağa'nın yeni partiye büyük para yardımı yaptığını öğrenmiş, bir gün telefonu açıp veryansın etmişti:

«— Bana bak ulan çarıklı! Yeni partiye yardım ediyormuşsun. Ayağını denk al. Partimiz sayesinde konduğun fabrikanı elinden alıverir; seni yek ekmeğe muhtaç ederim ha!»

Korkmuş, özür üstüne özür, eski partisindeki

kaydını yeniletmış, binlerce liralık yardımlarda bulunmuştu. Bulunmuştu ya, gönlü yeni partideydi. Kendi eski partiden görünür, Kavak Halil'i de yeni partiye yazdırır, yardımlarını Kavak eliyle yapardı.

Zâten Kavak Halil de çok geçmeden Kavakzâde Halil ağa oluvermişti. Dünkü yarım pabuçlunun «Ağa» oluşuna en çok fabrikatörün oğulları içerliyor, zibidinin ayağını almayı düşünüyorlardı. Lâkin ne mümkün? «Cenâb-ı Allah», «Yürü ya kulum!» demişti bir sefer. Ağanın oğulları da kim oluyordu Zât-ı Kibriya'nın yanında?

Kavakzâde Halil ağa'nın yeni partiye yaptığı bağışları bir Allah biliyordu, bir de bağışı asıl yapan fabrikatörle Kavakzâde Halil ağa.

Gel zaman, git zaman fabrikatör öldü.

Yeni parti ezici bir çoğunlukla iktidarı aldı ve Kavakzâde Halil ağa da partinin gözdesi oluverdi. Artık gelsin banka kredileri, gitsin dış yardım fonundan krediler. Bu arada, Japonya'dan kocca bir de fabrika getirtip kurdurdu mu? Eh artık tadından yenmezdi. İşler su gibi akıyor, taahhüt işleri birbirini kovalıyordu. Kavakzâde Halil ağa memleketin iş piyasasında bir yıldız gibi parlıyordu, «Hayatta muhaffak olmanın şartları» üzerine konferanslar veriyordu. Ağzından her çıkan söz bir keramet gibi karşılanıyor, zarif stilolarla defterlere notlanıyor, ya da «Ağa hazretleri»nin hoşuna gitsin diye notlanırmış gibi gözükölüyordu.

O gün akşam, şehrin en büyük, en şık, protokola en inceden inceye riayet eden, en büyük lokantasına geldi. Protokol şu bu umurunda değildi. Tam tersi. Pek çok yerde inceden inceye aranan protokol, o anda aranmıyor, salla parti halleri hoş bile gidiyordu. Yani o, protokol'un falan üstündeydi. Açık yaka gömleği, soba borusuna dönmüş adî dokuma pamuk pantolonu düğmelerinden biri ya da çokluk birkaçı kopmuş ceketli hoş gidiyordu. Hele tamı tamına köylü konuşmasına bayılınyordu.

İşi aceleydi besbelli, avaz avaz bağırdı:

— Garsun, heeey garsun oğlum!

Lokanta sahibi, şefgarson, garsonlar koşuştular. Yiyecek ne olduğunu sordu. En zarif, en pahalı, en aranan yığınla yemek adı sayılıp döküldüyse de o hiç birinin üstünde durmadı:

— Siz bana kuru fasulyayla pilav getirin, çabuk!

Bir parça ekmek aldı, baylar, bayanlara karşı dişlemeğe başladı. Herkesin ona bakması umurunda bile değildi. Az sonra gelen kuru fasulyesiyle pilavının yanına iri bir baş kuru soğan da geldikten sonra, kuru soğanı masanın bembeyaz ve de kolalı örtüsü üzerinde yumrukla kırdı, kovalanıyormuşçasına yemesine koyuldu. Dalmıştı. Birden masasının yanında efendiden birinin dikkatle olduğunu dikkat ederek adamın yüzüne baktı. Adam kıbar birisiydi, bir iş adamı. Utana sıkıla Türkiye'nin bilmem neresindeki bilmem hangi ihale işinden bahsediyor, ağa hazretleri şayet bu işin ihalesine girmekten vazgeçerse, kendisine dilediği paranın verileceğini belirtiyordu.

Anlamıştı:

— Peki, -dedi-, vazgeçersem kaç lira vireceksin?

Adam utana sıkıla:

— On bin lira, -dedi.

Kavakzâde bir kahkaha attı:

— On bin benim dişlmin kovuğunu bile doldurmaz. Get işine!

On beş, yirmi, otuz, kırk... sonunda elli bin liraya razı oldu. O da nazla. Adam, elinde tuttuğu valizden elli tane binlik para destesini Kavakzâde'nin yemek yediği masanın kıyısına dizdi, üstelik ellerini de öptükten sonra sevinçle çıktı gitti.

Lokanta sahibi, şefgarson, garsonlar hayretler içindeydiler.

— Ağa ne parası bu?

— Bilmem.

— Hangi inşaatın ihalesinden vazgeçtiniz?

— Onu da bilmem.

Ve izah etti:

— Ne ihaleden habarım vaaar, ne de bi şeyden. Sizin habarınız varsa benim de var!

Mesele anlaşılmıştı: Parayı veren adamın bağılı olduğu şirket, Kavakzâde'nin bu ihaleye gireceğini işitmiş, elli bin lira vererek ihaleden vazgeçmesini sağlamıştı.

İşte böyle.. «Cenâb-ı Allah», «Yürü ya kulum!» derse insan Kavakzâde gibi yürür.

YERLİ TURİST

Gerçekten de «Erkek gibi» yürüyordu kadın!

Sırtında astragan manto, ayaklarında rugan iskarpinler, elinde rugan çanta... Mevsim mart ortaları. Yukarda gri kalın bulutlar, hava da ayaz kesiyordu. Dağ gibi delikanlılar bile kalın paltolarına sarınmışlar, kaşkollarını çenelerine çekmişlerdi. Bankalar caddesinin sıra sıra, dağlar gibi yapılarının aralarına sıkışmış sokakları kârşidan karşıya geçerken rüzgârlarmış gibi hava, mart ortalarının gri havası iliklerinden kavıyordu insanı.

«Erkek gibi» yürüyordu kadın!

Sırtındaki manto kalındı ama, o kadar. Kahverengi astragan mantonun altında gül kurusu incecik ipekliden bir elbise, yakası taa yüklü memelerinin nerdeyse uçlarına kadar açıktı. Vız geliyordu mart ortalarının gri, keskin ayazı. Az önce yanından geçerken «Ulan erkek gibi karı bel!» diyen hamalların hakları vardı. Rüzgârlaşmış, buz gibi havayı, mart ortalarının gri havasını göğüsleye göğüsleye yürüyordu. Durdu bir ara. Yorulmuş muydu? Belki. Ama daha çok laf olsun diye yanından geçmekte olan arabaya seslendi:

— Taksil

Şoför kuvvetli bir frenle durdu.

Genç kadın arabaya girdi. Harman paketinden bir sigara yakışı vardı, şoför kesilivermişti. O da az önceki hamallar gibi kendi kendine: «Ulan erkek gibi karı be!» diye geçirdi. «Aşkolsun kızım, helâl olsun bu yollar!»

Dikiz aynasını ayarlayıp sordu:

— Nereye abla?

— Nereye gidiyorsun?

— Buralı değilsiniz galiba?

Hep o «Erkek gibi» cevapladı:

— Ayıp ettin abi!

Şoför yarım sağla arkaya döndü:

— Niye?

— Su katılmamış Cihangirli'yim anam babam.

Üç ay Anadolu'da kaldıksa silindik mi defterinden İstanbul'un?

— Yeşeeee -dedi şoför.

— Sen de yeşe hemşerim -karşılığını aldı.

Aldı ya, aklından da «O biçim galiba» gibilerden geçirmedil değil. Hazır Abanoz'u da kapatmışlardı, neden olmasın? Karı bal gibi «Yol» yapıyor olabilirdi.

Ciddileşti:

— Şişli'ye kadar gidiyorum - dedi.

→ İyi ya.

— Taksi mi?

— Yok canım.

— Madem taksi değil, demindenberi ne diye maytap geçiyorsun bizimle Allahın kulu?

Kadın Harman sigara paketini uzattı:

— Yak da ciğerlerin bayram etsin!

Şoför inadına:

— Benim Birinciye senin Harman'ına değişmem - dedi.

— Yeşeeeeee.

— Sen de yeşeeeeee...

Fakat bozulmamışsa bile içerlemişti şoför. Aba-

noz'dan diplomalıysa ne diye işletiyordu taksi mak-si diye? Hani lafı uzatabilir istese. «Taksi» demiş arabayı durdurmuş, atlamış, sonra da...

Kadın, aklından geçenleri anlamışçasına:

— Taksi olsun aslanım -dedi-. Taksi olsun.

Yolda rest getirdiğin fiyakalı müşterileri egavla!

Yolun sağında uzun boylu, geniş omuzlu, fotoğraf makineli bir delikanlı gelip geçen dolmuşlara el sallıyordu. Kadın gördü, kıvrırcık siyah saçlarıyla dimdik delikanlıyı pek beğenerek:

— Şunu al -dedi.

Alınması istenen genç adam da zaten el kaldırmıştı. Şoför durdu. Genç adam:

— Taksim -dedi.

— Atla!

Atladı, atlamasıyla de kadına toslayıp kendine gelmesi bir oldu. Vay anasını ne kadındı be! Kah-verengi kalın mantosunun altında meme uçlarına kadar açık göğsü bir yana, mantosuyla elbisesinin eteği savrulmuş, bacakları olanca zenginliğiyle...

Gözleri karararak kadının eteğine uzandı, çekti:

— Buna hakkınız yok!

Kadın şaşmadı, kızmadı. Güldü sadece:

— Neden?

— İnsanı tahrik etmeğe hakkınız yok diyorum!

— N'olur? -dedi kadın sakın sakın.

— Ne mi olur?

— Öyle ya. Ne olur? Ne çıkar?

Şoför kulak kesilmişti. Kadın Abanoz'dakilerden de başka, daha azgın mıydı? Meydan mı okuyordu erkeklere?

Genç adam:

— Lâhavle velâ kuvvete illâ billâ -dedi.

— Hah hah hah haaaay, -diye güldü kadın.

— Benimle alay mı ediyorsunuz?

— Ya siz bana hakaret mi?

— Deli misiniz siz?

Kadın birdenblre gerçekten bir deli gibi ciddi-
leşerek:

— Evet, -dedi.

Çantasından çıkardığı on liralık banknotu şofö-
re uzattı:

— Al bunu, dur!

Araba kuvvetli bir frenle tam şişhane'de durdu.
Kadın indi. Fotoğraf makinesinden gazeteci olduğu
anlaşılan genç adama emretti âdeta:

— Sen de in!

Genç adam da indi. Yanyana yürümeğe başla-
dılar Tepebaşı asfaltında. şoför donmuş kalmıştı.
Arkalarından baktı baktı, sonra «Zilli» diye söylendi,
daha sonra gazladı arabayı.

Genç kadın, genç adamın koluna girmişti:

— Bütün bu hareketlerim seni yadırgattı değıl
mi?

— Biraz.

— Belki de o biçim olduğuma hükmettin?

— Değıl misin?

Genç kadın kolundan çıktı genç adamın:

— Doğillim -dedi.

Gerçekten de değıldi ama, ona bunu en kısa
yoldan, en inandırıcı biçimde nasıl anlatmalıydı?
Nasıl anlatmalıydı ki ailesinin hemen hemen zorla
verdikleri Anadolulu kaba saba bir adamla köylerde
hamur tahtaları, öküz camız böğürtüleri, beygir kiç-
nemeleri arasında çıldırarak hallere girmiş, kocası-
nın, kocasından geçtim, kayınbabasıyle, kaynana,
görümcelerinin yabanıl, kaba, kubat havasından kur-
tulunca İstanbul'da bir gün, evet sadece bir gün
İstanbuluların istediğince yaşayacaktır!

— Demek o biçim değılsin? -dedi gazeteci.

— Değılim dedim yal

Tepebaşı'na varmadan, soldaki kıyıda Haliç'e
bakarak ağır ağır yürüyorlardı. Genç kadın durdu.
Elinden tuttu genç adamı:

— Bana iki kadeh bir şeyler ısmarla -dedi.

— Peki.

— Geceyi birlikte geçirecek garsonyerin filan var mı?

— Kolay.

— Yarın şen kendi yoluna, ben kendî yoluma gideceğiz çünkü. Yarından itibaren «Namuslu dul» pozunu takınacağım. Beni anlamıyorsun ama, zarar yok. Hele iki kadeh atalım...

Genç gazetecinin kolunda içkili bir meyhanenin yolunu tuttu.

CIVIK

Geceydi.

Sekiz buçuk suları. İçkili lokanta duman dumanaydı uğultu, uğultu... Bu duman duman, bu uğultu uğultu havaya yakışmıyordu delikanlılar. Dirseklere kadar sıvalı kollarıyla beyaz mlintanları içinde ikisi de terütazeydi. Alınları blrer tabaka kâğıt gibi kırışksız. Biri esmerdi, ötekl sarışın... Saçları taralı değil, darmadağın hiç değildi. Yakışmıyorlardı doğrucası bu içkili lokantaya. Büyüklüğe, büyümüşlüğe özendikleri besbelliydi. İçkili lokanta, ya da düpe-düz ayak meyhanesi gediklilerine yıllar yılı özenmiş olacaktardı. Büyükler gibi oturup sigara, rakı içebilmenin sevinci içinde gibiydiler. Belki de âşık. Ne konuştuklarını duymuyordum ama, heyecanla anlatıkları şey başka ne olabilir? Politika mı? Mümkün ama daha çok ilk aşkları üzerine konuşmalıydı bu yaştaki delikanlılar. Belki de üniversiteye gireceklerdi, ya da Etibank, Sümerbank gibi kurumların Avrupa'da öğrenim sınavlarına girmişlerdi de sonucun ne olabileceği üzerinde duruyorlardı.

İçkili lokantanın insan, dolmuş, otobüs, trolley-büs kaynaşan Aksaray gecesine açık penceresi önündeki küçük masaya karşılıklı oturmuşlardı. Yu-

valarında zekice dönen, sağı solu kollayan kuşkulu bakışlarıyla, konuşuyor, habire konuşuyorlardı. Sağı solu kuşkuyla kollayan bakışları, konuştukları belki de çok ayıp şeyin başkalarınınca işitilip işitilmediğini anlamak içindi.

Her neyse.

Dışarıda, elektriklerin yarı buçuk aydınlattığı hâlâ sıcak İstanbul gecesi, masalarında yeşil biber, soğan, siyah zeytinle içli domates salataları, buz dolabında iyice soğumaktan duman gibi, sis gibi terlemiş rakıları, ekmekleri, köfteleri filan.

Ben bir masa bu yanlarındaydım. Onlara bakarken, yıllarca öncesini, on dokuz yaşımı düşünüyordum. «Memleketime gideceğim. Bırakmazsanız kaçacağım!» diye babama baş kaldırıp Beyrut'tan memleketime yeni dönmüştüm. Sabahlardan akşamlara kadar futbol oynuyorum, oynuyoruz. Tıpkı bunlar kadardım. Yendiğimiz bir maçtan sonra kulüpçe götürüldüğümüz Seyhan nehri kıyısındaki Şafak gazinosu. İçtiğim, içtiğimiz ilk rakı? Ötekileri bilmem ama, rakıyı ağzıma ilk koyuyordum. İçimde babam, babamın kalın kaşlı, çatık yasakları, kutsal kitabın «Damlasına bile basan kâfir olur!» yasağı. Buzlu rakı yudumları bu kalın kaşlı korkuyla kutsal yasağın öfkeli bakışlarına buz gibi inmiş, her şeyi dağıtmıştı. Ne babam, ne de başkası. Üçüncü, dördüncü kahvehlerden sonra dünyaya buzlu cam ardından bakmağa başlamıştım!

Önce kalın, küstah, hatta terbiyesiz bir sarhoş ıslığı girdi içkili lokantadan içeri. Sonra uzamış sakalıyla cıvık, kaypak, ıslığı kadar küstah adam içeri girmeseydi, rakıya, şaraba, rakı şaraptan başka çeşitli içkilere alıştırdıktan sonraki yağmurlu, soğuk fabrika gecelerinin, «Taşçıkan» denen Adana genel-evleri, barlarının al, yeşil, mor, sarı, beyaz tuvaletleri içindeki ağzı cıgaralı kadınlarla yüklü resimleri içimde kaynaşacaktı. Ama olmadı. İçkili lokantadan içeri önce sulu, cıvık bir ıslık halinde giren kaypak

adam, bakışlarımı ardından sürükleyerek pencere önündeki delikanlıların yanına gitti, elleri arkasında ayakta durmağa çalıştı. Duramıyordu; yıkıldı yıkılacak. Baktı, baktı, güldü, sonra:

— Merhaba! -dedi.

Delikanlılar önce ona baktılar, sonra bakıştılar. Daha sonra da çaresiz:

— Merhaba -dediler.

— Çekiyor musunuz?

Esmerl:

— Çekiyoruz.

Başını salladı, güldü:

— Demek çekiyorsunuz?

— Çekiyoruz.

— Niye çekiyorsunuz?

Delikanlılara tuhaf bir sinirlilik gelmişti. Bu da laf mıydı yani?

— İkiniz de kiyaksınız ha!

— Öyle mi?

— Hayır, akşam!

Delikanlılar onunla lafı uzatmamak için olacak, sırtlarını dönüp az önceki yarenlüklerine koyulmağı denedilerse de olmadı. Sarışının omzunu dürttü:

— Akşam değil mi?

Sarışın sertçe baktı:

— Evet, akşam!

— Öyleyse bana bir kadeh rakı verin!

Esmer seslendi:

— Garson, beye bir duble rakı ver!

Tınmadı bile:

— Beni başınızdan mı atıyorsunuz yani? Ben dilenci miyim?

İkisi birden:

— Yoo, estağfurullah...

— Öte fırla. Ben istesem şimdi masanızı dağıtır, ikinizi birden döverim!

Karşılık alamayınca esmerin pazısını yokladı:

— Kolun da sıkı ha!

Esmer ayağa şimşek gibi kalktı:

— Defol lan burdan!

Uzamış sakallı, cıvık, sulu adam arkaya doğru sendeledi:

— Bana, bana ha?

Masanın üzerindeki rakı şişesini kaptı, fırlatacakken, sarışın bir yumruk, sulu yerlere. Şişe kırıldı. Garson, içkili lokanta sahibi, sonra da bekçi, polis. Bir kolunda bekçi, ötekinde polis, karakola sürüklenirken yalvarıyordu:

— Abiler, abilerim, davacı olmayın. Meyhane-ciye bozulmuştum, maksat ona posta. Ayaklarınızın altını öpeyim, davacı olmayın!

Yaşta o da delikanlılar kadardı.

BİR DAL GİBİ

Ortalık henüz kararıyor. Tam da Cağaloğlu otobüs durağının oradan geçiyorum. Bu durak her zaman kalabalık olur. Bugün terütenha. Dalmışım. Birden bir genç kız, hayır hayır bir çocuk çığılığı:

— Annocllm, annocllm, annecillmlll

Dalgınlığımdan sıyrılıp, sesin geldiği yana dehşetle baktım: Bir dal kadar ince, çocukluktan genç kızlığa henüz geçmiş ya da geçmekte bir kızcağz. Sırtındaki lâcivert yün hırkası rengini atmış, gene rengini atmış siyah, tafta etekliği. Elinde de küçücük çantası. Her haliyle çocuk, her haliyle zavallı, her haliyle acınacak halde.

Kaba kıyım bir adam, şık mı şık, kızcağızı bileğinden tutmuş sürüklemeye çalışıyor:

— Gel diyorum!

— Gelmiyeceğim işte, anneciğim, anneciğim.. Bırak beni!

— Fena olur sonra, gel dıyorum kız!

—

—

Çekişme uzayıp gldiyor. Adam, ayı yapılı adam, olanca gücüyle çekti ml, kızcağz tüy gibi ama dleniyor. Çömelmiş, derken sürükleniyor yerde, gıt-

miyor, gitmek istemiyor. Eteklerinin altında zaman zaman gözükken bacakları narin, çocuksu, taze.

Sokuluyorum merakla. İstanbul gibi, hele Cağaloğlu gibi İstanbul'un da göbeğinde bir yer burası. Burada bir genç kız nasıl bileğinden sürüklenebilir? Ne cesaret bu? Babası mı? Amcası, dayısı, eniştesi mi?

Kız hep direniyor, bağılıyor kuşlar gibi:

— Anneciim, annecliim, anneciiliim. Bırak beni, gitmiyeceğim işte, gitmiyeceğim!

Hemen bir kalabalık toplanmıştır. Soruyoruz:

— Hey arkadaş, kendine gel. Ne oluyorsun?

Şöyle bir bakıyor bize. Kızgın ayı öfkesi. Homurdanıyor:

— Ne var? Ne istiyorsunuz?

— Sen ne istiyorsun kızdan?

— İşçim benim. İş bıraktı...

Kız artık korkmuyor.

— Yalan -diyor-. Ben onun işçisi falan değilim!

— Ya? -diyorum.

— Hiç bir şeyi!

Kızın ciğerini sökecekmişçesine bakıyor, gene homurdanıyor:

— Peki. Birazdan eve geleceksin değil mi?

Kalabalığın çeşitli soruları «Ayı»yı şaşırtıyor:

— Ne yapacaksın evde kıza?

— Dövecek misin?

— Boğacak mısın yoksa?

—?

— ...?

Kızcağız bir dal kadar taze, bir yavru karaca kadar ürkek. Adamsa kalabalığın hışmından korkarak geriliyor.

Kıza:

— Karakola gidelim gel -diyorum-. Bak, hepimiz şahitiz!

Sağdan, soldan bu fikre katılanlar. Ama kızda bir korku.

- Niçin gitmiyorsun?
- Öldürür sonra beni!
- Peki, neyin?
- Bu mû? Hiç. Annemin ustası..
- Ne iş yapıyor annen?
- Bunun atölyesinde çalışıyor, terzi..

Adam çoktan tabanları kaldırmıştır. Kalabalığın arasından yanyana uzaklaşıyoruz.

- Seni evine götürüyüm mi?
- Zahmet olmaz mı?
- Yok canım..

Yanyana yürüyoruz. Çemberlitaş, Beyazıt, sola sapıyoruz, Kumkapı'ya doğru dik bir yokuşu iniyoruz yan yana. Annesi çalışıyormuş o kabakıyım adamın yanında.

— Sen? -dedim.

— Ben çalışmıyorum onun yanında. Annemi görmek için dükkânına gittikçe bana asılmağa başladı. Halbuki ben, okulumu bitirmek istiyorum. Bana ne ondan?

— Okula mı gidiyorsun?

— Orta İkiden ayrıldım. Ders çalışıyorum. Ortanın bitirme imtihanlarına gireceğim.

— Şimdi nerden geliyordun?

— Bir kitapçı yanında çalışıyorum da...

— Hem çalışıyor, hem de imtihanlara mı hazırlanıyorsun?

— Evet.

— Peki ne istiyor senden?

Kulaklarına kadar kızarıyor. İsrar ediyorum:

— Ha?

— Karımı boşayıp seni alacağım diyor!

— Sen?

— Ben çocukum daha. Böyle şeyler söylenir mi bana? Ayıp değil mi? Babam diyor ki, Ortanın imtihanını ver, lisede okutayım seni diyor. Ben asıl okumak istiyorum: Okuyamasam bile, Orta diploma-

mı aldım mı bir bankaya girerim. Annemi el kapısından kurtarırimi

Kumkapı'ya inen daracık sokakların elektrikleri yanmıştı. Sokak kapılarında kadınlar. Karşıdan karşıya konuşup gülüşüyorlardı ki, birden gene o!

Kızcağız arkama kaçtı korkuyla.

Önledim. Genç kız koşarak uzaklaştı. Adam bana ne karıştığımı sordu. Anlattım: Acıyordum kıza, o kadar.

— Bana da acı -dedi.

— Niçin?

— Seviyorum, deli oluyorum onun için...

Oysa, bir dal gibi karışıp gitmişti elektriklerin alacakaranlığında.

DAYI ŞOFÖR - KORSAN ARABA

Şoförün yanındayım, sağımda sarışın bir bayan oturuyordu. Genç şoför durmamacasına anlatıyordu: Altmış bin vermişti arabaya. Evet, narh Saraçhane'-den Taksim'e altmış diyordu ama, Unkapanın'dan Taksim'e yetmiş beş almazsa kurtarmazdı. Altmış bindi bu boru değil!

İnceltilmiş simsiyah bıyığı, gıcır gıcır taralı saçları, kırışksız alnı. Yenlce paketinden bir cigara yakarken, solundan açık yeşil bir taksit kurşun gibi geçti. Delikanlı şoförümüzün ağzından cigara düştü

— Oha -dedi-, oha be! -Yanındaki pencereden başını uzatarak açık yeşil taksinin ardından bastı küfürü. Gözleri dönmüştü. Yanımdaki kadını filan gördüğü yoktu. Geveze hafif bir makineli gibi uzun uzun veriştirdikten sonra: Dayı şoför -dedi-. Korsan araba! -Böylelerine araba teslim eden mal sahipleriyle, ellerine şoför diye ehliyet verenlere de bir hayli veriştirip, cümlelerini küfürle bağlıyordu: Ah -dedi birinde-, çok değil, hükümetin yerinde üç gün ben olmalıyım kl..

— Ne yapardın? -dedim.

Etine iğne dürtmüşüm gibi sertçe döndü, baktı, sigarasını yeniden ağzına koydu, kılbrltı çaktı.

— Ne yapacağım -dedi-, narh marh kaldırır, milleti serbest bırakırdım.

— Düşük iktidar yaptı onu..

— Fena mıydı? Ben o zaman bu arabayı yeni almıştım. Daha önce gece şoförlüğü yapıyordum. Atardık gacoları, ver elini Bebek, Emirgân daha öte-leri. Polis mi? Cart V.C.li vesikası üstelik selâm dururdu polisler!

Arkadan birisi iç çekti. Genç acar şoför hızla başını arkaya çevirip döndü:

— Sen de yanıklardansın galiba?

Dikiz aynasından görmeğe çalıştım. Besiden pelte pelte yüzünün yarısı görünüyordu. Ablak bir yüz.

— Eski çamlar bardak oldu yavrum -dedi-. Aaaaah eski çamları

Bir başkası sordu:

— Sen ne iş yapardın bey amca?

Dertli dertli:

— Tüccar -dedi.

— Ne üzerine?

— Sebze, meyve.

Acar şoför:

— Desene ki kabzımall

Karşılık vermedi. Derdi elle tutulacak kadar katıydı, belli. Yarım sol yaparak ablak yüzünün tamamını görmeğe çalıştım.

— Hâlde tevkif edilenler sekseni bulmuş doğru mu? -dedim.

Âdeta homurdandı:

— Doğru. Doğru ama, bırak. Biz adam olmayız. Ne yapsak hava.

— Niçin?

— Vallaha istersen beni ihbar et. Ben kendi işimi bilir, söylerim. Evet, devrilenlerin suistimalleri yok değildi ama, hiç olmazsa milletin kârına kisbi-ne karışmazlardı!

Acar şoför neşeli bir nara attı:

— Yaşa amca, tamaaam!

Kabzımal devam etti:

— Beşe almış, on beşe, yüz beşe satmışım.

Kime ne? Çalmıyorum ya?

Gene şoför:

— Tamam.

— Hayat bir mücadele. Gözü açık olan kazanır.

Yap, çat, kanma kandır. Ben hırsızları bile hoşgörürüm. Hele yankesiciler. Benden yana helâl olsun. Bu işler zekâ, cesaret işi. Ama kanun nazarında suçmuş. Kanun da haklı. Vursun beynine, altta kalanın canı çıksın. Ne dersin?

Şoför heyecanla aldı sözü:

— Âciz insanın bu dünyada yaşamağa hakkı olmamalı!

— Din, iman yolundan ayrılma, günde beş vakit namazını kıl, orucunu tut, fitreni zekâtını ver.

— O kadar.

Eşelemek için sordum:

— Ezanın Türkçe okunmasına ne dersiniz?

— Yağ -dedi kabzımal.

— Ya Yassıada'dakıllor?

Kabzımal pirenlenmişti. Birden şoförün omzunu dürttü:

— Beni şurada indiriver evlât.

Araba durdu, adam indi. Şoför:

— Pirelendi enayi -dedi-. Tanırım madrabazdır.

— Nasıl yâni?

— Nasıl olacak Ali'nin külahını Veli'ye, Veli'ninki Ali'ye. Semtinde bir VC ocağı açtı, tamam. Ama aşk olsun. Bizim orda çok muhterem bir ihtiyar var, der ki: «iş bitirenin kılıç kuşananın.» Böyle DP gibi VC gibi fırsatlar insanın eline her zaman geçmez. İşlerin asıl tatlı devrinde askerdim. Bu işler birkaç sene daha mayna olmasaydı, benim bunun gibi iki arabam daha..

Yanımdaki sarışın bayan da Tarlabası'ndaki Işkembeci'nin önünde indi.

— Demek şimdi başımızda bulunanlarda iş yok?

— Bizim gibiler için hava tabii. Neden? Her şey

bindi narha kontrola. Yüz elliye, iki buçuğa satılan domates indi kırka. Beyoğlu'nda bütün mağazalar yüzde kırk, elli indirme yapıyor. Millette bir korku var. Malları ellerinden çıkarıyorlar. İster misin yalnız DP nin başındakilerden değil, hepimizden mal beyanı istesinler?

Demindenberi hiç söze karışmayan biri:

— Hani o günler? -dedi.

Şoför gene şimşek gibi döndü: -Ne iş yaparsın sen?

Kara kuru adam usulcacık cevapladı:

— Memurum.

— Onun için böyle konuşuyorsun. Milletin yarısından çoğu o biçim. Bir eşeleseler tığteber kalırlar. Reva mı?

O kuru, kupkuru bir şahlandı bir parladı:

— Bizim sırtımızdan bir vurup yüz, beş yüz kazanmak reva mıydı ya? Çoluk çocuk, ev sahibi korkusundan yürek oynatmalarına kalmıştık. Mukavele seksen, herif alır açıktan yüz seksen. Çalamazsın, çırpamazsın elinde avucunda yok ki ticaret yapasın. Dünya tüccarın. Otomobil onlarda, apartman onlarda, karıları çocukları ona keza. Deniz mevsimi gelir, geçer bir sefer, bir sefercik gidemezsin. Koca yaz, o eğlence yerleri sinemalar. Nerdeeee?

Araba Taksim durağında durdu indik. Yanyana yürüyoruz:

— Peki nasıl bir dünya istiyorsun?

Birbirimizi tanıdığımız yok ama, ne zarar? Ekmeğine haram karışmamış hakkına razı kalmış insanların anlaşmasından kolay ne var?

— Ne benim, ne de karımla çocuklarımla gözümüz yükseklerde değil, hükümet fiyatları ayarlasın, ille de ev kiralalarını. Fiyatlar ve ev kiralaları ayarlandı mı, aldığım maaş bol bol yeter. O zaman ben de

çoluk çocuğum da ferahlarız. Koca İstanbul'da ya-
şa, yıllar yılı bir kerrecik olsun plaja, sinemaya, çal-
gılı bahçeye gideme. Niçin? Her gece, her gün giden-
lerin bizden ne farkı var?

Kafamda «Dayı şoför-Korsan araba» diyen deli-
kanlı şoför geçti.

ÜÇ BERDUŞ

Gülhane parkının büyük ağaçları altındaki sıralardan birinde oturuyordum. Cıgaramı tam yakarken, geldi, oturmakta olduğum sıranın öbür ucuna kendini bıraktı. Mavi gözleri, sarı kıvrır kıvrır saçları vardı. Uzun boylu, zayıf, duru beyaz...

Yüzüme kibarca baktı:

— Bizim arkadaşlar geldiler mi acaba, gördünüz mü?...

Hiç tanımadığım bir delikanlının hiç tanımadığım arkadaşlarını benden soruşu tuhafıma gitti.

— Sizin arkadaşları tanımıyorum ki...

Güldü:

— Amma da budalayım. Affedersiniz... Necati ile Güngör. İkisi de benim gibi berduş. Burada buluşucaktık da...

Kestim attım:

— Görmedim.

Arkadaşları az sonra geldiler. İkisi de, benim sıranın ucunda oturan delikanlı yaşında. Pek pek yirmişer...

— Merhaba lan! -dedi biri.

«Merhaba» denilen alındı:

— Lan deme lan!.....

— Değil misin?...

— Değilim tabii. Benim babam avukattı!...

Üçüncü lafa karıştı:

— Benimki de doktordu oğlum. Bırakalım şimdi mezar taşlarıyla övünmeyi, keriz. Sen bugüne bak!...

«Merhaba» diyen:

— Çoktan mı bekliyorsun?...

Önce gelen ayağa kalkmıştı:

— Yok canım, az önce geldiydim. Cigaranız var mı?...

Öbür ikisi güldü:

— Ölü gözünde yaş mı arıyorsun keriz?...

— Hani dedenden bir beşlik iyedecektin?

— Edemedim...

— Niye? Taş mı koydu?...

— İbne moruk yahu, dünya kadar parası var, hasbi geçiyor!...

— Bir gece... Kıhh... Ha?

Bana baktı, cıddileşti:

— Gevezelliği bırak!...

— Amcadan mı uyuz oldun? Boşver yahu... O da bizden... Öyle değil mi amca?...

«Amca» sözüne alışkındım. Birinde benden hem yaşlı, hemde çok ama çok kart bir otobüs biletçisi de «Amca bilet aldın mı?» diye sormuştu da canım sıkılmıştı. Ondan sonra sık sık tekrarlandığı için, «Amcalığa» alışmıştım!...

— Ne! -dedim.

— Zengin bir amcası var, Karun pezevenk. Çocuğa metelik koklatmıyor. Böyle dedeleri ne yaparsın sen olsan?....

Güldüm!...

— Bizden -dedi-. Anam avradım olsun bizden. Bu kaşara diyorum ki, lan diyorum, böyle dedenin olmasından olmaması daha hayırlı. Bir gece namazdan dönerken, kafasına bir odun... Ha?...

Bütün dikkatleriyle bana bakıyorlardı. Vereceğim karşılık sanki önemliydi. Ne dersem onu yapacaklardı sanki.

— Böyle şeylere hiç aklım ermez -dedim.

— Sende de iş yok -diye yere tükürdü genç adam-. Karnım da bir aç ki!...

Ötekilerin de açmış. Ama dedeyi boğmaktan dem vuran:

— Bir paket cigara olsa açlığı alırdı -dedi.

Üçüncü payıadı:

— Boşversene sen... Kayıntı gibi var mı?

İkinci de onu destekledi:

— Tabii yahu!...

Cigara sözünü ilk eden:

— Hem cigara, hem de kayıntı... -dedi-. Öyle değil mi Elvis?...

Elvis, tahta sıranın kenarına ilişmiş benden arkadaşlarının gelip gelmediğini sorandı!...

— Elvis mi? -dedi-. Asıl sen benziyorsun Elvis'e!...

Bu sefer de Elvis'e benzeyip benzememek yüzünden bir tartışmadır tutturdular. Sonra bana döndüler:

— Amca doğru söyle, Elvis'e ben mi benziyorum, bu mu?...

Elvis dediklerinin ünlü Amerikan şarkıcısı Elvis Presley olduğunu anlamıştım ama, bilmezlikten gelerek sordum:

— Nedir Elvis?...

Üçü üç yandan şaştı:

— A a...

— Bilmiyor musunuz?...

— Sahi bilmiyor musunuz amca?...

— Yoo -dedim.

— Ayıp ayıp... İstanbul'da yaşıyorsunuz. İnsan Elvis Presley'i bilmez mi?...

İki arkadaşını kolundan çeken sarışın:

— Boşverin yahu gidelim -dedi-. Daha Elvis'i bilmiyor!...

Gülmeğe başladım.

Alındılar. Onlara yalnız Elvis değil, başkalarını da sayınca, gene kızdılar:

— Ne diye bizi işletiyorsun?...

Üçü yanyana, uzaklaştılar.

BİR BAŞKA KORKU

Karnı burnunda kadın

— Allah beni aranızdan alsın da kurtulun! -dedi.

Önündeki küçücük aynada sakalını kazımakta olan adam mırıldandı:

— Hani o günler!

İşine koyuldu.

Kadın böyle laflara alıştı ama o an nedense kızdı, sertçe döndü, baktı kocasına «Biliyorum şaka yapıyorsun, huyunu biliyorum ama, hiç olmazsa şu gebe halimde sırası mı?» demek istedi. Adamsa karısının bakışını aynada yakaladı, yanlış anlam çıkardı: «Ne o? Ne biçim baktı öyle? Bana karşı ha? Ben kelebek miyim yani?»

Parladı:

— Ne bakıyorsun?

Kadının bakışı sert, ama adamın çıkardığı anlamda değildi. Tam tersi, kocasının boynuna sarılmak, «Biliyorsun bu seferki doğumdan çok korkuyorum. Geceleri düşlerime giriyor. Ölecekmişim gibi geliyor vallahi. Belki de ölüveririm. Ölürsem, ölüverirsem hiç acımayacağını da biliyorum ama, gene de buna inanmak istemiyorum. Acırsın değil mi? Söyle acır mısın?» demek, kendini adamın

kollarına atıp ağlamak, yıllarca önce sıcak bir Güney şehrinin kıyı mahallesindeki tek gözden ibaret odada annesinin ölümünü haber aldığı, kendini babasının kollarına attığı gün gibi ağlamak geçti içinden. Bakışı değişti, yumuşadı, zavallılaştı.

Adam, değişiveren bu bakışı da yadırgadı. «Karı boyunduruğuna girdiği, kendini kılıbık sayan yanı» silindi. Onda, ölüme yaklaşanların zavallılığını görür gibi oldu.

Gerçekten de, ölüversel

Önündeki küçük aynada odasının bir parçası gözüküyordu: Yer yer lekeli, eski bir kilim, kilimin üzerinde küçük, eski bir terlik teki, en küçük oğlunun terliği, renkli bir zıpzip, o da en küçük oğlunun zıpzipı, boşalmış bir ruj tüpü, kızının ruj tüpü, mavi mavi yamalı sarı basmadan minderin ucu... Bu minderler yıllarca önce babasının evinden getirmişti.

Yıllarca önce!

Şöyle böyle yirmi yıldan çok. Yerdeki kilim de kendisi getirmişti baba evinden. O günden bugüne yer yer lekelenmiş, delinmiş, eriyip akmıştı da yenisini alamamışlardı.

Aynadaki öteberilere yeniden baktı. Bu sefer de en küçük oğlunun terlik teki. Bir gün Mahmutpaşa'dan geçerken oğlan görmüş, illâki al diye tutturmuştu. Fazla parası da yoktu yanında ama almıştı. Öteki iki çocuğundan daha çok seviyordu bunu. Oysa yalnız geceleri değil, her fırsatta annesinin boynuna sıkı sıkı sarılır, ne zaman «Erol, söyle yavrum, beni mi anneni mi daha çok seviyorsun?» diye sorsa, çocuk hiç düşünmeden, isterse annesi orada olmasın, «Annemi..» deyiverirdi.

Ya kadın doğum yaparken ölüverir de oğlunu annesiz bırakırsa?

Oğlunun incecik boynunda mavi mavi atan damarı hatırladı. Çocuk zayıf, çelimsiz olmasa, damar boyun eti içinde kaybolurdu. Zayıftı, çelimsizdi. An-

nesi ölüverince de büsbütün zayıflar, hastalanırdı belki de.

Kadının aklındansa, o her zamanki büyük tehlike geçmişti: Komşunun on beşinde evlenip, on altısında dul kalmış kızı Nurten! Kendisinin yirmi yıl önceki halini hatırlatan bu alabildiğine canlı, bu alabildiğine sağlık, neşe, gençlik fışkıran genç dul aylardanberi kafasını kemiren, zaman zaman da ölümlü hatırlatan, müthiş bir korkunun sonucu olarak, tenhalarda usul usul ağlatan bir kurttu içinde. Ya kocası onunla anlaşırırse? Hem niçin anlaşmasın? Yirmi yıl önce kendisi de tıpkı Nurten gibi cıvıl cıvıl olduğu için ardına düşmemiş miydi?

İçini çekti.

O da aynada buna dikkat ederek, «Allah beni aranızdan alsın da kurtulun!» dediği anın verdiği üzüntülü havadan kurtulmak için yarı şaka:

— Niye kazık gibi kakıldın öyle?

Kadın ne güldü, ne de karşılık verdi.

Adam bir başka şaka yaptı:

— Bugünlerde de iyice külüstürledin biliyor musun?

Kadının içinden, on altı yaşındaki cıvıl cıvıl dul kurşun gibi geçti:

— Ne yapayım? Kısmet bu kadarmış!

Adam sertçe döndü:

— Niye? Ne var? Ne oluyor?

Kadın gözlerinin yaşardığını göstermemek için mutfağa geçti.

Adam anlamıştı ne demek istendiğini. Anlamıştı ama, o, yani on altı yaşındaki cıvıl cıvıl dul, aradaki yirmi beş yaştan geçtim, bu tek gözden ibaret oda, bu yer yer lekeli, eski kilim, sarı yüzü mavi mavi yamalı mindere göre miydi? Bu, her zaman kaynamayan tencereye göre miydi? Yirmi yıldır kadının dayandığı, gık demediği yarı aç, eski püskü kılık kıyafet ve sinemasız, tiyatrosuz gelip geçen günlere göre miydi? Elin çocuklarına, da-

ha doğrusu «Piçler»ine göre miydi? Dayanabilir miydi?

Hayır, hayır, ölmemeliydi. Yarı aç, yarı tok, pabucu eski yeni, mantosu var yok, gezmeğe götürülmemiş... ne yapıp yapıp kocasının önüne yiyeceğini koyuyor, odayı silip süpürüyor, ortalığı kocasını kızdırmayacağını bildiği biçimde topluyordu. On altı yaşındaki cıvı cıvı dul bunları sürdürüp götürbilir miydi? On altı yaşındaki dul eve gelir gelmez evdeki eski püskülerle birlikte evin yıllar yılı sürüp giden usulü, âdetleri fırtınaya tutulmuşçasına darmadağın olacaktı elbette. Kocasının gırtlığa kadar borca girmesine aldırış etmeden yeni elbiseler, yeni eşyalardan başka her an kendisiyle uğraşılmasını, sinema, tiyatro, çalgılı gazinolara götürülmesini isteyecekti. İstekleri yerine getirilmedi mi de pencere önüne yanlayıp somurtacak, ev işlerine el sürmeyecek, yetişkin kızı, ortanca oğluyla kavgaya edecek, en küçük oğlunuysa, belki de maşayla dövecekti. Kimbilir, belki de: «Çocuklarını istemiyorum. Ya onlar, ya ben!» diye dayatacak, başını alıp alıp gidecekti.

Karısı bunları neden bilmiyor, niçin ikide bir genç dul'u hatırlatıyordu?

Boynundaki tıraş peşkirini çıkarıp kalktı. Mutfığa yavaşça geçti. Karısı ocağa dayanmış, ağlıyordu. Bin sefer söylemişti ağlamamasını. Gebeydi. Can sıkıntıları, kötü düşünceler karnındakine zarar verebilirdi. Ne diye, ne diye lâf anlamıyordu?

— Ne o gene? Ne ağlıyorsun?

Kadın bakmadı.

Adam yaklaştı:

— Sana söylüyorum! -Gene oralı olmayınca omzunu dürttü:- Ha? Niye?

Zorla karşılık verdi:

— Bilmiyorum.

— Ben biliyorum!

— Biliyorsan ne diye soruyorsun?

— Sen kocaman bir aptalsın!

Karısının vereceği karşılığı beklemeden odasına döndü. Oysa, «Ne sen öl, ne de ben onu senin yerine getireyim. Evet genç, güzel, cıvıl cıvıl ama o kadar. Onun isteyeceği şeyleri yapamam. Bu rahatı yitirmek istemiyorum. Korkma!» diyecekti, diyemedi. Diyemezdi, o zaman karısı belki de içten içe güler, «Aldım aptalı avucumun içine!» diye düşünebilirdi. Böyle düşünülmesine bile dayanısı yoktu. Kılıbık değildi o, karı boyunduruğuna girmeyi aklından bile geçiremezdi!

Tıraş makinesini, jileti filan havlusuyla kurulu-yordu, en küçük oğlu odaya yıldırım gibi girdi, çevresini kolladıktan sonra, sordu:

— Baba, nerde annem?

Soruşu usuldu, gizlilik taşıyordu.

— Mutfakta -dedi.

Oğlan ayaklarının uçlarına basarak yaklaştı:

— Sana bir şey söyleyeceğim ama, annem duymasın!

İnce boynundaki damar gene mavi mavi atıyordu çocuğun.

— Söyle bakalım.

— Annem duyar da ne o ulan, babandan gene ne istiyorsun derse, sana sorarsa, hiç de e mi?

— Eh.

— Bana elli kuruş verir misin?

— Ne yapacaksın?

— Dergi alacağım.

— Ne dergisi?

— Kovboy.

Kadın, babayla oğulun konuşmalarını değil de, oğlanın sokaktan eve yıldırım gibi gelişini, babasının yanına usulcacık gidişini, her zaman bağırıp çağırdığı halde şu sıra sesinin çıkmayışını hayra yormamış, şüphelenmişti. Gene para istiyordu babasından herhalde. Çocukları fazla paraya alıştırtmanın doğru olmadığına inanıyordu. İlk üçündeki bir

çocuk günde pek pek on kuruş harcamalıydı. On altı yaşındaki dul, kocasının bir gün bu dul'u kendi yerine getirme korkusu falan silinmişti. Geceleri gördüğü düşler, düşlerdeki ölüm, ölümü de...

Odaya giriverdi.

Babasını tam da tavlamak üzere olan oğlan ateşe basmışçasına irkildi bir an, sonra annesine koştu:

— Yok anneciğim, bir şey yok. Para filan istemiyordum babamdan, konuşuyorduk!

—?

— Valla konuşuyorduk ha. İnanmazsan sor: Baba, senden para istedim mi?

Adam güldü:

— Yok canım, istemiyordu ama, ben illâki vermek için... -Elliği çıkarıp uzattı:- Kovboy dergisi all

— İstemem.

— İstersin.

— Vallahi istemem hal

— Al diyorum ulan!

— Anneliğim bak, zorla vermek istiyor alayım mı?

— Ulan al diyorum sana hergele!

Çocuk elliği kaptı, fırladı odadan.

Kadın düşünceliydi:

— Bu çocuğu bol paraya alıştırman hiç doğru değil -dedi.

— Sen de üvey anneden betersin!

Kadın içini çekti. Her şeyi yeniden hatırlamıştı:

— İstiyorum ki, benim sağlığımda üvey anne zulmüne alışsın birazcık..

— Ne demek o?

— Ne demek olduğunu anıyamıyor musun?

Birden pencerenin ötesindeki sokakta on altılık, cıvılcıvıllık şen dull Elinde sebze filesi, çarşıdan geliyordu. At kuyruğu saçlı, lâcivert Imperteksi, ortalık çamur içinde olduğu halde ayaklarında yazlık

mokassen'leriyle, ama gene de çok çok güzel, gene de çevresindekileri kendine hayranlıkla baktırarak, pencere önünden geçti. Bakmadı bile.

Kadının gözleri kocasını heyecanla göz hapsine almıştı.

Adamın gözünden kaçır mıydı hiç? Kaçmazdı ama, bu derme çatma eve razı olur muydu hiç? Bu yokluk, bu sıkıntı, bu her gün kaynamayan tencere, sinemasız, tiyatrosuz günler...

Kadın yakalamıştı kocasının bakışını, ağlayacak kadar hırslı, pencerenin tülünü çekerken homurdandı:

— Pis orospu!

Adam «Kim?» diye sormadı.

DİNGONUN AHIRI

Kahvenin caddeye bakan penceresi gerisinde nargile tokurdatıyordum. Ara sıra nargile içmenin yararlı olduğunu, ciğaranın zifirini nargilenin temizlediğini işltmiştim. Ama çok içilirse, onun zifirini de teneşirlin temizleyeceğini söylemişti kırış kırış biri. Onun için, ayda, on beşte bir tokurdatıyordum.

Onlar, yâni yeni palazlanmağa başlamış, civcivle horoz arası iki yeni yetme yanımdaki masada oturuyorlardı: İkisinde de dizden aşağı genişleyen siyah pantolonlar. İncecik bellerinde enli beyaz kemerler, sırtlarında dirseklere kadar çemirli sarı gömlekler. Gömleklerin tam göğüslerinde yağlı boyayla atmaca mı, kartal mı olduğu belirsiz yırtıcı iki kuş resmi.

İkisinin de favorileri yanaklarının ortalarına kadar uzanıyordu. Saçlar doğru dürüst tıraşlı değil, ense iyice uzun, kabarık. Boyunlarda apaş işi kırmızı mendiller irice bağlanmış. Hemen hemen aynı yaşta olmalılar: On sekiz, taş çatlasa yirmişer. Biri siyah saçlı, esmer, öteki sarı saçlı beyaz mı beyaz. İkisinde de ayrı, ama aynı anlamlara gelen efece tikler. Amerika Kovboylarına özenmişler desem değil; Korsikalı haydutlarla ilgili bir film seyrettikten sonra kendilerini onlara benzetmeğe kalkmışlar desem.. O

da değil; Beatle? Hayır; Eski İstanbul kabadayıları? (Çünkü son zamanlarda eski İstanbul kabadayılarının filmleri oynamıştı sinemalarda) Eski İstanbul kabadayıları da değillerdi düpedüz. Bir kılık karmakarışıklığı içindeydiler ama, yakışmıyor da değildi. Kanlı, canlı, cıva gibi çocuklardı. Dar pantolonlarıyla kaplarına sığmıyor, iskemlelerinde kalkıp kalkıp oturuyorlardı.

Dalmıştım. Birden esmeri hop kalkıp oturdu:

— Kariya bak kariya!

Sarışın şöyle bir baktı. Kariya kıza doymuşların önem vermezliği içindeydi. Ya da öyle görünmekten hoşlanıyordu.

— Nasıl? -dedi esmeri.

Sarışın:

— Bunlar da karı mı? Şerefsizim gırtlığıma kadar doluyum karıdan kızdan yana!

Esmer, arkadaşından geri kalmamak için olacak:

— Ben de -dedi-. Ben de ama...

Sözünü kesti:

— Bizim inek yakamı bırakmıyor ki!

— Hangi? Şu komisyoncunun ki mi?

— Ohooo.. sen hâlâ koyduğum yerde otluyorsun birader...

— Niye? Pasaportunu verdin mi?

— Çoktaaan...

Esmer glne arkadaşından geri kalmadı:

— Ben de benimkini sepetledim. Sepetledim ama, hâlâ beni dilinden düşürmüyormuş. Öl desin ölmezsem na şu ekmek çarpsın diyormuş!

— Şimdi bir on beşlikle iyiyim, görme!

— Niye bana tanıtmadın hıyar?

— Hıyar sözüne kızmam ben. Denk gelmedi de ondan...

— Yoksa korktun mu?

— Neden?

— Kapatım diye?

— Been? Senin kapmandan?

— Tabi. Beğenemedin mi?

— Ulan sen değil, senin şâhın kapamaz elimden karıyı. Geçende aldım, attım Eyip vapuruna annadın mı, açıldık. Hava bulutlu, derken ufaktan başlamasın mı? Daldık bahçeler içindeki bir ahıra!

Esmer, iskemlesini az daha yanaştırdı:

— Ulan bizim Zülfiye'yle maceramıza benziyor şerefsizim.. E?

— Ahır ama, boş. Kapı, pencere hak getire..

— Sonra?

— Ne sonrası?

— Fışkıların üzerine yatırıp... adı ne?

— Kimin?

— Seninkinin be?

— Bana baak!

— Bakıyorum?

— Külâhları değişmiyelim?

— Nölur?

— Zararlı çıkarsın!

O senin dediğın... ulan çocuk mu var senin karşında?

Sarışın ayağa fırlayıverdi. Ha kapıştılar, ha kapışacaklar diye beklerken, anlatmağa başladı:

— Ulan ağaç dayı.. ahıra girdikten sonra üç kişi şıp, düşmesinler mi?

Esmer çocuklaşivermiş, bet dayı suratı silinmişti:

— E?

— Üçü de balıkçı, bilekli delikanlılar. Delikanlılar dedimse, en küçüğü otuzluk!

— Sonra?

— Sonrası... karıyı bırak, toz ol dediler. Annamadım dedim. Biri yanıma geldi itti göğsümden. Beni bilmez mısın, bir sağ, yerde. İkinci geldi, bir sol, o da duman. Baktım üçüncü bıçağı çekmiş alevta. Şıp, önce davrandım, yakaladım bileğini. Kıvırdım, yerde. Başladı âbi ben ettim sen etme. Aldım elinden bıçağı, bas gît dedim. Ötekiler de kalktılar

yerden. Kışlarına birer tayin, haydi onlar da. Bizimki kireç. Ne oluyorsun keçi dedim. Konuşamıyor. Bak-tım korkak, onu da sepetledim. Neden dersen, taban-sız karı erkeğin başına belâ açar!

Esmer matrağına esneyince, sarışın kızdı:

— Ne o? Dalga mı geçiyorsun?

— Yoo.. yedirdim sanma da...

— Yemezsen çiğne çiğne tükür!

— Suratına mı?

— Bana baaki

— Bakıyoruum!

— Sonra...

— Fena mı yaparsın?

— Huyumu bilirsin!

—

—

—

Ha kapıştılar, ha kapışacaklar diye bekliyor, hatta şayet kapışırılar da nargilemi kırarlarsa diye düşünüyordum ki, sarışın, sokaktan geçmekte olan yeni bir kadına bakarak bir hayret ıslığı çaldı:

— Füyuuuuuu!

Esmer kendine sanarak:

— Ne o? -dedi-. Bana mı?

— Ne sanası ulan? Karıya baksana karıya!

Sanki güneş doğmuş, aralarındaki buzlar çözü-lüvermişti.

— İyi parça sahiden ha..

— Arkasından gidelim mi?

— Uzun iş.

Esmer fırlamıştı bile. Sarışın camdan bir süre ona baktı. Sonra göz göze geldik. Gülüverdi. Bu gü-lüverişte kendinden bir eminlik, arkadaşını bir kü-çümseyiş vardı.

Laf olsun diye:

— Palavracı galiba? -diye sordum.

Bunu beklermişçesine yanıma az daha sokuldu:

— Kız kardeşini ayarladım, haberi yok enayinin!

— Hangi? Sakın şu Eyüp vapuruna attığın?

— Ha işte o. Hani ahır dalgası..

— Sonra?

— Sonrası, **avucumdal**

Esmer gittiği gibi ansızın döndü. Sarışın önce farkına varmadı arkadaşının döndüğünün. Sonra varınca da sözünü kesti. Esmer şüphelenmişti. Çünkü sarışın al bez gibi kızarıvermişti birden.

— Ben bir slgara alıp geleyim -dedi.

Esmer, arkadaşının çıkmasından faydalanarak bana:

— Bir annesi var ineğin -dedi. Şerefsizim on beş yaşındaki kıza değişmezsin!

Eşelemek sırası esmere gelmişti, kaçırmadım fırsatı:

— Yoksaaa...

— Ne yoksası?

— Annesiyle? Ha? Seni seniii...

Gururla:

— Ufak iş bunlar amca -dedi-. O benim eniştem, ben de onun üvey babasıyıml

— Demek biliyorsun?

— Kız kardeşim dalgasını mı?

—

Güldü

— Benim kız kardeşimin elinde onun gibi en azından beş, altı inek var ama, hepsini tesbih gibi ipe dizmiş. Koklatmıyor bile. Ama ben onun annesini?

Sarışın da geri dönmüştü. Esmer kesmekle kalmayıp, sordu:

— Noldu lan?

— Hiç, hava.

— Versene bl clgaral

Karşılıklı yaktılar cigaraları. Sonra «Ne it değmiş, ne de mundar olmuşçasına», kahveden çıkarlarken, garson koşup geldi:

— Silist, kerizler!

Kahve paralarını vermemişlermiş. Aksi gibi
üzerlerinde de «Mangır» yokmuş.

— Kalsın be Cemil âbl!

Garson Cemil öfkeyle:

— Burası Dingo'nun ahır! değil -dedi-. Dünya
kadar veresiyeniz oldu. Bak, değişiriz külâhları son-
ral

İki kabadayı, garson Cemil'in boynuna sarılıp
gönlünü hoş ettiler. Sonra fırlayıp çıktılar kahveden.

A Y T E N

Geceydi.

Artık kararını kesin olarak vermişti Ayten. Az sonra babası gene şarap kırmızısıyla abuk sabuk gelecek, yemek isteyecek, sigara isteyecek, kahve isteyecek. Bulamayınca anneclğine açacaktı ağzını, yumacaktı gözünü.

Evet evet, kararını vermişti Ayten.

Bir zamanlar ilkokula mahalleden kuş civıltıları içinde, ürkek serçeler gibi gidip geldikleri arkadaşlarından pek çoğu gibi, o da evlerinin kaynayan tenceresine yardım edebilmek için, onlar gibi trikolara girecek, onlar gibi sabahın erken saatinde kalkıp, onlar gibi ayna karşısında şöyle bir taranıp, onlar gibi تنها sokaklara, tıpkı tıpkısına onlar gibi düşecekti.

Onlar gibi!

Onlardan küçük bir farkı olacaktı sadece: Onlar ilkokuldan sonra hemen trikolara başlamış, kazandıkları paralarla evlerinin geçimine yardıma koşmuşlardı. Ayten'se Ortaokula yazılmıştı onlardan ayrı olarak. İlk yıl babasının işleri bozulmuş, bu yıl da artık tamamıyla durmuştu. «Alışveriş yok hanım!» diye bağıırıyordu adam. «...Başınızın çaresine bakın.

Sen de çalış, gerekirse kızın da çalışsın. Boğazlarını kazanın. Benden kesik artık!»

Annesinin iki gözü iki çeşme:

«Sen oku yavrum. Ben çalışayım bâri..» demişti.

Hayır, yaşlı annesini el kapılarında çalıştırmaktansa ölmeğe razıydı Ayten. Hemen arkadaşlarını görmüş, gerekli soruşturmayı yapmış, ne kadar para kazanılacağını öğrenmiş, kararını vermişti.

Babası akşam gene her günkü gibi sarhoş gelip de bağırmağa başlayınca, eskiden olduğunca gene babasının dizine oturmuş:

— Bağırma babacığım -demişti-. Annem değil, ben çalışacağım!

Yumruk yemişçesine İrkilen babası:

— Sen mi çalışacaksın?

— Evet, ben. Trikolarda arkadaşlarım var. İlk zamanlar pek öyle fazla bir kazanç yoksa da, ustalaştıkça oluyormuş. Benim de onlarla birlikte çalışmağa başlayacağıma çok sevindiler. Yarın sabahleyin erkenden işe gidiyorum!

Babasının da, annesinin de içlerine birden sanki birer avuç ateş atılmıştı. «Gidin çalışın, ekmeğinizi kazanın...» falan demek kolaydı. İş gerçeğe binince, baba da, anne de yavrularının gelecek günlerini ellerinde olmayarak düşünüyor, akıllarından kötü şeyler geçiyordu. El adamları acırlar mıydı koklanmamış tomurcuğa benzeyen yavrularına? Asılacaklar, baştan çıkarmak isteyecekler, çıkaracaklardı da. Ne annesi, ne de babası akın akın kızların gidip çalıştıkları trikolar gibi çeşitli iş yerleri üzerine gerçek bilgileri olmadığından, sanıyorlardı ki kızları çalışmağa başlayınca hemencik baştan çıkacak, ortalığa düşecektir!

Babasıyla annesinin bütün gece kara kara düşünmekten gözlerine uyku girmeyişi bir yana, Ayten de yatağında dönmüş durmuş, bu işe başlama zorluğu üzerinde kafa yormuştu.

On altı yaşında, bir sap kıraz kadar ince, yanak-

ları kırmızı kırmızıydı. Okula giderken sağdan soldan: «Şişt, yavru.. Yeyim, ısırayım!» ların, ardına düşüp okul kapısına kadar gelerek takılmaların hesabı olmazdı. Şimdi çalıştığı yerde artık kimbilir neler olacaktı?

Cibâli tütün fabrikasının kalın borusu uzaklarda kalın kalın öterken, kızlar cıvıltılarla gelmişlerdi bile kapılarına:

— Aaaayteen!

— Hu huuu!!

— Kız Ayten!

—

—

Yatağından fırlayıp pencereye koştu. Kızlar onu pencerede saçı başı darmadağın görünce bastılar kahkahalarını:

— Ooooo!

— Günaydın Ayten hanım!

— Lambayı nerde söndürdün kızım?

— Anam erkendi daha, uyusaydın...

Uyku sersemliğinin içinde bir hamlede sıyrılarak:

— Beş dakika, on değil. Hemen geliyorum!

Gerçekten de, elini yüzünü yıkayıp geceliğini çıkardı, eski entarisini sırtına, saçlarına çabuk çabuk birkaç tarak, haaaydi sokağa.

Kızlar, çapkın kızlar, alaycı, matraktılar:

— Oooo...

— Bu ne kılık kız?

— Saçların cadılığına bakın Allah aşkına!

— Patron beğenmezse işe almaz haberin olsun!

—

—

Gene de yolu tuttu beş kız. Ayten ortalarında. Darmadağın saçı başı, eski püskü entarisi falan, ama gene de hepsinden taze, hepsinden güzeldi. Esmer Nurcan yıkık bir duvarın yanında durdu. Sağı solu kolladıktan sonra cebinden kırık ayna parçasıyla ru-

junu çıkardı. Ayten'in şaşkın bakışları önünde dudaklarını ustaca boyayıp, aynayla ruju Fatma'ya verdi. Fatma sarı saçlı mavi gözlü, zayıf bir kızdı. O da boyanıp Filiz'e uzattı. Filiz âdeta çocuktı ama, memeleri hiç de bir çocuğunkine benzemiyordu. O da boyandıktan sonra kızların en durgunu, «Âşık» dedikleri Semiha'ya uzattı aynayla ruju.

Boyanma işi pek pek beş dakikada oluvermişti. Ayten hayatında boyanmadığı, bunu ayıp saydığı için istememiş, kızları kendisine güldürmüştü.

Dolmuş durağında Âşık Semiha'nın bekliyordu. Uzun boylu, alttan üstten inceltilmiş bıyıklı, sıırım gibi bir karayağız oğlandı. Semiha'yla birlikte bindiler dolmuşa.

— Aksaray - Beyazıt - Aksaray - Beyazıt...

Ayten grubunun en geveze kızı Nurcan:

— Bugün bir kişi fazlayız şoför abi! -dedi.

Pişkin, bitirim şoför bitiyordu bu kıza:

— Canın sağ olsun!

— Senin de. Haydi kızlar, atlayın!

Atladılar.

Şoför dikiz aynasını ayarlayıp arkaya baktı: Bir kişi fazla dedikleri Ayten'di. Lâkin kız çok fiyakalıydı. Hafif sağ yaparak döndü:

— Abla yenl mi işe başlıyor?

Nurcan hemen şüphelenerek:

— Ne o? -dedi-, bakıyorum kız dikkatini çektil

Şoför inceltilmiş kapkara bıyığıyla dikiz aynasında güldü:

— Ayıp ettin ablal

Gaza bastı.

Nurcan, cingöz Nurcan yer mi? Yapıştırdı hemen:

— Bir nokta koy kaybolsun aslanım!

Kızlar da, şoför de kahkahayı bastılar. Şoför:

— Helâl olsun bu yollar sana -dedi.

— Sana da.

— Yeşeee!

—

—

Ayten bu hiç tanımadığı, bilmediği, yabancı olduğu iş sabahının ürkekliği içinde, arkadaşlarının arasına büzülmüş, gülüyor, arada gözü dikiz aynasına kaydıkça da inceltilmiş kara bıyıklı şoförün aynadan ona ısrarla baktığına dikkat ediyordu.

Kaşlarını çatıp, bakışlarını başka yana çevirdi.

A T O M

Hayatında «Fabrika»ya ilk girenler, sıra sıra belki de yüzlerce makinenin mekanik şakırtısı içinde bir şarhoşa dönerler. Kulakları sanki sağır olur, beyinleri uğuldar. Havaasında tozlar uçuşan atölyenin içinde şaşalarlar.

Ayten de böyle oldu.

Yanındaki arkadaşlarına tutundu. Beton zemin titriyor, duvarlar titriyor, makineleri başındaki işçiler titriyorlardı. Sanki topyekün atölye, doludizgin bir yerlerden gelip, gene doludizgin bir yerlere gidiyordu.

Birden tığ gibi bir delikanlı makinelerin arasından fırladı:

— Vaaay, zilliler!

Sarı saçları kıvrır kıvrır, omuzları geniş, yeşil gözleriyle baktığı yerlerde yangınlar çıkaran acar bir delikanlıydı.

Ayten grubunun en geveze kızı Nurcan:

— Zilli anandır -dedi-. Ablandır. Kayarto!

— Nee? Bana ha?

Gülen yeşil gözleri... Nurcan'ın bileğini kaptı, kıvırdı. Genç kız hafif bir çığlıktan sonra:

— Allah canını alsın, serseri! -dedi.

Ama memnundu Nurcan. Lastik top gibi; koşarak uzaklaşan gencin ardından baktı. Ayten sordu:

— Kim bu?

Kızların hemen hemen hepsi, birbirlerini tamamlayarak başladılar :

— Bu mu Atom!

— Atölyemizin donjuanı!

— Bölüm ustası ama bakma, şeker gibi oğlandır!

Fatma sinirlendi:

— Ağzını topla!

— A a...

— Tabii topla. Neden oğlan olacaktı?

— Yoksaaa???

Fatma kesti attı:

— Evet evet evet. Seviyorum. Daha var mı diyeceğiniz?

Sinirli sinirli uzaklaşıp makinesinin başına geçti.

Nurcan da sinirlenmişti:

— Turşu, -dedi-. Ulan Atom Erol senin gibilere baksa evin yolunu şaşırır bel

Öteki kızlar da makinelerine geçtikten sonra Nurcan, Ayten'i atölyenin ardındaki baş ustanın odasına götürdü. Şakırtıyla çalışan tezgâhların arasında hâlâ kulakları şakırtıdan sağır, yürüyor, ses kalabalığının içinde Nurcan'a tutunuyordu.

Usta, kısa boylu akça pakça, cin bakışlı biri, oval gözlüğünün üzerinden Ayten'e baktı, Nurcan'a döndü:

— Demek burada bize çoraplar öğreceksiniz?

Ayten kıpkırmızı kesilerek önüne baktı.

Nurcan:

— Bizim mahallede oturuyor usta, -dedi-. Çok iyi kızdır!

Usta güldü:

— Sen kefil olursan işe alırım!

Çapkın Nurcan:

— Oldum gitti -dedi.

Usta ciddileşti. Zile bastı. Az sonra Atom, yıldırım gibi geldi:

— Evet usta!

Usta emrini kısaca verdi:

— Bayan çalışacak. Öğreninceye kadar Nurcan'ın yanında dursun. Öğrendikten sonra bir makine de ona verirsin..

— Oldu. Haydi abla...

Ayten, yeşil gözlerine korku ve titreyen içiyle baktığı delikanlının ardında atölyeden çıktı. Hâlâ kullakları uğulduyor, başı dönüyordu. Nurcan'ın kolunu sımsıkı tutmuştu.

Atom bir ara geriledi. Ayten ortada yürüyordu. Atom Erol sağında. Delikanlının sanki ateşi kuvvetle vuruyor da Ayten bu ateşten hoşlanıyordu.

Nurcan:

— Bakıyorum, Fatma'yla... ha? -dedi.

Atom güldü:

— Bırak Fatma'yı. Yıllardır beni eline geçirmek için yırtınmıyor musun?

Bütün yırtıklığına rağmen, Nurcan'ın yanakları pençe pençe kızardı:

— Allah canını alsın senin emi?

— Alsın kızım, alsın ama, ardımdan ağlarsınız sonra...

— Ağlamam, ben ağlamamı

—Ciddî mi söylüyorsun?

— Ciddî söylüyorum.

Ayten'e o iri, yemyeşil gözleriyle baktı:

— Enayilerin topu tav ama...

Birden sustu, lafını değiştirdi:

— Ay siz ne kadar güzelsiniz böyle?

Ayten'in başı büsbütün dönmeğe başladı. Sımsıcak bir kanın beynine saldırdığını hissediyordu. Şaşaladı. Sokakta çok laflar yemiş, pek çok delikanlı, yaşlı, hatta ihtiyarlar onun için göğüslerini yumruklamışlardı ama, bu bambaşkaydı. İçinde daha şimdi-

den tuhaf bir titreme başlamıştı. Atom'un gözlerinden fıskıran sevda okılarıyla yaralanmış olmasındı sakın?

Nurcan bozuk:

— Arkadaşıma asılmak yok, -dedi-. O senin bildiğin kızlardan değil

Atom hemen taşı gedğine koydu:

— Yani sizin gibi değil ha? Doğru. Sizlere hiç benzemiyor ama çok gururlul

Yanlarından ayrılırken:

— Atom böyle gururları yemez! -dedi.

Nurcan ardından:

— Deli, -diye söylendi-. Dünyanın belki de en hergelesi. Yeni bir kadın, kız gelmesin. Şıp - şak hemen tavlalar. Sonra da...

Ayten merakla sordu:

— Sonra da?

— «Sonra da»sı var mı kız? Bilmiyor musun sonra neler olabileceğini?

Ayten:

— Zor, -dedi.

Nurcan'ın makinesine gelmişlerdi:

— Zor mu? -dedi Nurcan-. Görürüz seni de.

— Görürsün. Siz yüz vermişsiniz şekerim!

— Peki, sana asılsa boş verebilir misin?

— Tabii.

Nurcan ihtimal vermemekle beraber, sustu. Makinesinin başında, Ayten'e gerekli şeyleri gösteriyordu. Sık sık uğrayan Atom'sa, bu gerçekten mağrur yeni işçi kıza alıcı gözüyle bakıyor, hiç pas vermeyişi tuhafına gidiyordu. Öğle paydosunda Nurcan'ın biraz da öfkeyle söylediklerine bayağı sınırlılandı:

— Yaa? -dedi-. Demek bana... peki peki. Göreceğiz!

R Ü Y A

Şakırtı, çorap makinelerinin şakırtıları..

Geceleri rüyasına giriyordu fabrika. Ama asıl rüyasına giren Atom'du. Şaşılabak şey, bakmıyordu Ayten'e. Rüyada bile bakmıyor, gülmüyor, başka kızlara yaptığı gibi insanı kahkahadan kırabilecek şakalar yapmıyordu.

Niçin?

Ayten bakılmayacak, şakalaşılmayacak kadar çirkin miydi?

Yoksa öteki kızlar ondan daha mı güzel?

Bir gece rüyasında gene onu gördü. Sarı kıvrır kıvrır saçları, yeşil gözleri.. Ayten'in yanına geldi

«— Merhaba!» dedi.

Sevinçten nerdeyse çıldıracak hale gelen Ayten :

«— Merhaba!» karşılığını verdi.

İçi kaynıyor, kabına sığamıyordu. O, bütün atölyenin, evet bütün atölyedeki kızların sevgilisi Atom Erol nihayet yanına gelmiş, «Merhaba!» demiş, elini tutmuştu. Eli Atom'un nasırlı sert erkek avucunda, bütün kızlara meydan okurcasına bakmıştı.

«— Gel!» demişti. Gitmişti ardından uysallıkla. Nikâh dairesi. Ayten şaşkınlık, utanç, sevinçten ter-

lemiş, ağlamağa başlamıştı. Evet, nikâh dairesine g  t  r  yordu onu.   rap at  lyesindeki b  t  n kızların hayaliydi bu. Kızlar kendilerini sonunda nikâh dairesine   keip g  t  recek,   stelik de Atom Erol kadar yakışıklı bir gence nasıl hasrettirler, biliyor Ayten.

Sormuştu :

«— Ne yapacağız nikâh dairesinde?»

Bilmiyormuşçasına sorulan bu soru Atom'un hoşuna gitmiş olacak, avucundaki eli sıkımış, sonra da   pm  ştı. Daha sonra kendini Atom'un kollarında dudak dudağa buluvermişti. Ondan   tesi belki de gelecek, kim bilir belki de bir yatak odasına s  r  klenecekti ki, hiç hesapta olmayan bir şey : Fatma! şu hani Ayten'in her sabah birlikte işe gidip geldilkeri mahalleli kızlardan esmer kız. Neredense   ıkmış,   zerlerine atılmıştı canavar gibi. İlk zamanlar basbayağı Fatma'ydı, hatta   zerinde gelinlik, başında gelin tacı.. fakat sonraları azgın bir canavar kesilmiş, Atom'dan   ok Ayten'in   zerine atılarak onu par  alamak istemişti :

«— Seni   ld  receğim, g  zlerini oyacağım senin!»
Kaçmak istemiş ka amamıştı

«— Fatma, kardeşim, kendine gel. Benim ne suçum var?»

«— Suçlu sensin, sen baştan   ıkardın Atom'u, benim Atom'umu sen baştan   ıkardın. Seni   ld  receğim!»

şaşılacak şey, Atom yanında buz gibi dikiliyor, yardımına koşmuyordu. Bağırmak, kaçmak oralardan... fakat nerde? Bağıramıyor, ka amıyordu. Derken Fatma, g  zlerinden alevler fışkıran bir canavar gibi, elinden tutup   ekmeğe başlamıştı. Eli Fatma'nın elinde, dağlar, denizler açarak bir yerlere gitmişler, bir g  n bir sinemada g  rd  kleri kocaman bir vapur!a g  k tırmalıyan kocaman kocaman apartmanların Amerika'sına varmışlardı. Deniz, kıyı. Kıyıda iri g  bekli fı ılar.

«— Burası neresi Fatma?»

«— Burası Amerika!»

«— Beni buraya neden getirdin?»

«— Atom'a karı yapmıyacağım seni anlamıyor musun?»

«— Peki annem? Babam? Çorap atölyesi?»

«— Artık her şeye paydos. Sen burada, dilini bilmediğin İnsanlara metreslik yapacaksın...»

Birden o filmde gördüğü koca göbekli, ağızları kalın kalın cigaralı adamlar. Ayten'i kucakladıkları gibi...

Sabahtı. İlkbahar'ın yağmursuz, masmavi gökiü, sımsıcak günlerinden biri. Sabahın henüz altısına yirmi var. Öteki odada babasıyla yer yatağında yatmakta olan annesi, kızının canı yanmışçasına incelmelerine uyandı. İşe başladı başlıyalı ne oluyordu bu kıza? İnemeler, bir şeyler sayıklamalar, bağır-malar...

— Anneciğim, anneciğim, anneciğim...

Genç anne yataktan fırladı, kızının bitişik odadaki yatağı yanına geldi. Kızı, birtakım apartmanlarla ahşap evler kalabalığının ötesindeki denize açılan geniş pencerenin önünde, sedirde yatıyordu. Bir yeri buruluyormuşçasına, sıkıntıyla bağırıp duruyor, sesli boğuk boğuk çıkıyordu

— Anneciğim, anneciğim, anneciğim!!!

Sarstı :

— Ayten, Ayten kız!

Uyku arasında :

— Hıh? -dedi.

— Ne var yavrum? Ne oluyorsun?

Yarı kapalı gözleriyle yatağında oturuverdi:

— Hayır, hayır, hayır. Annemle babam merak ederler, bırakın, gideceğim, istemiyorum, gideceğim işte, bırakın beni!

— Ayten yavruuum...

— Eve gideceğim, bırakın, eve gideceğim...

— Kız Ayten!

İnce ama zarif kolundan yakalamıştı annesi. Kuvvetle sarsınca uykunun karanlık sularından yüze ağır ağır çıktı ama, hâlâ az önceki rüyanın etkisi altında, annesine bulanık gözlerle baktı :

— Ne var?

— Uyan artık, kendine gel yavrum!

— Ben kendimdeyim. Sizin bildiğiniz kızlardan değilim ben, gitmiyeceğim işte!

Yeni bir sarsılış. Uyandı. Karşısındaki annesini tanıdı :

— Ne o anne? Hayrola?

Genç kadın sordu gülerek :

— Gene rüyada kimlerle uğraşıyordun?

Ayten omuz silkti :

— Ne bileyim ben? Birileri kaçırıyorlardı!

— Nereye?

— Hiç bilmiyorum. Şu Fatma var ya? O da vardı rüyamda.

Merakla sordu :

— Anne?

— Yavrum?

— Rüyada deniz görmek, kaçırılmak iyi mi?

— Anne annen gelsin de ona sor. Ben bilmem...

Kızını yatağında bırakıp kocasının yanına döndü. Adam uyanmış, «Anasının memesi gibi» sigarasını yakmıştı gene. Karısı yanına gelince :

— Ne olmuş? -dedi yavaşça.

Kadın yatağa girerken güldü :

— Rüyasında birileri kaçırıyorlarmış!

Adam üzerinde durmadı :

— Haa, şu mesele. E, böyle rüyalar görmenin tam sırası...

Ayten böyle bir rüyayı gören dünyada ilk kez kendislymiş, kendisinden başkası bu türlü rüyalar göremezmiş gibi apartmanlarla ahşap evler kalaba-

lığı ardındaki denize açık pencerenin önüne oturmuş, kuvvetle vuran güneşin pırıl pırıl dünyasına bakıyor, ne Amerika'yı, ne de Fatma'yı düşünüyordu Atom'u düşünüyordu sadece. Eli genç adamın kuvvetli avucunda, nikâh dairesine sürüklenişı... Sonra Ayten'i kolları arasına alıp, dudaklarını dudaklarına yapıştırışı!

İçi giderek sedirden indi.

KARA ÇALI

Yolda Ayten :

— Çocuklar, -dedi-. Rüya'da deniz görmek kaçırılmak iyi mi fena mı?

Nurcan göz kırptı :

— Anlıyalım, n'oluyor?

Gülüverdi :

— Hilç, öyle.

— Kim kaçırdı?

— Amaaan, söyle : iyi mi fena mı?

Esmer Fatma en sağda yürüyordu. Siyah iş önlüğünün sımsıkı gerdiği yüklü göğsü, uzun kirpikli iri gözleri, yüksek topuklu ayakkaplarıyla gerçekten de güzel kızdı ama, Ayten gibi çekemiyordu erkekleri. Çekemliyordu ya, ona kalsa, yolda kızlar topluluğuna laf atan genç, yaşlı erkekler lafı hep Fatma için atıyorlardı.

Ayten'le Nurcan'a yan yan, sinirli sinirli bakıyordu. Şu Ayten midir ne, ne diye gelmişti sanki atölyeye? O geldi geleli Atom'un şakacılığı, makinelerin arasında kızları, bu arada Fatma'yı sıkıştırması filan kalmamıştı. Gerçi Ayten'e bakmıyordu bile ama, anlaşılıyordu takındığı tavırın sebebi. Herkes, Ayten'le Atom arasındaki gizli harbin farkındaydı.

Hatta hemen hemen herkes biliyordu ki Atom, Ayten'e can atıyor, Ayten boş veriyordu.

O da geçen gece rüyasında Atom'la birlikteydi: Deniz kıyısı, kızgın kumların üzerinde yarı çıplakmışlar. Ortalarda hiç ama hiç kimseler de yok. Fatma Atom'un kollarında. Genç adam onu çocuk gibi evirip çevirerek altında eziyor, eziyordu ki, birden şu, «Pis Ayten!»

«— Yaa.. demek böyle Atom bey?»

Atom fırlayıp kalkmış, öfkeyle uzaklaşmakta olan Ayten'in arkasından koşmuştu:

«— Ayten, bir dakika Ayten!»

Ayten durmuyor, ardından koşan, sonra da yanına gelip onu kolları arasına almak isteyen genç adamı boyuna sert sert itiyordu:

«— Hayır, istemiyorum, git, Fatma'na git!»

«— Ama Ayten dinlemiyorsun ki beni!»

«— Dinlemiyeceğim işte, dinlemiyeceğim işte, dinlemiyeceğim. Fatma'na git, kara Fatma'na git, şişko Fatma'na!»

Artık dayanamamıştı, o da fırlamıştı yerinden:

«— Bana bak bana. Kara sensin, şişko sensin!»

İki kız birbirlerini yemeğe başlamışlardı:

«— Karasın, şişkosun işte, çirkinsin de üstelik!»

«— Sen de sıskasın. Sıska olmasan Atom beni buraya, deniz kıyısına getirmezdi!»

Derken saç saça, baş başa. Tokat, yumruk.. kumların üzerine yuvarlanmışlar, birbirlerini didiklemişlerdi. Bir ara Fatma, Ayten'i gırtlığından kumlara sokmuş, sonra da üzerine çıkıp iyice, ölünceye kadar ezmiş ezmişti.

Atom:

«— Öldürdün. Şimdi seni gelir yakalarlar!» demişti.

Korkmuştu. Kaçmak, buralardan kaçıp hızla uzaklaşmak!

Nurcan, Ayten'in rüyasını yoruyordu:

— Deniz çok iyidir der haminnem. Kız da kızgın haber. At murat. Demek ki birisini seveceksin, o birisi de, her kimse, yakında seninle konuşacak ve sana evlenme teklif edecekl

Ayten'in içinden Atom, olanca sıcaklığıyla geçti.

— Peki, rüyada araya kara çalı girerse ne olur?

— Kim girdi?

Fatma'ya yavaşça baktı ama sakladı:

— Boş ver kim olduğuna, birlisi işte..

Kızlar gülüştüler. Fatma gülmüyor, bu sözden kendine pay çıkarmağa çalışıyordu. Sakın rüyasında gördüğü «Kara çalı» kendisi olmasındı?

— Sonra? -dedi Nurcan.

Ayten devam etti:

— Nikâh dairesine götürüyordu beni. Birden o..

Ayten elinde olmayarak durdu, gene elinde olmayarak yan gözle, sağındaki kızların en sağındaki Fatma'ya baktı. Fatma da tam o sıra ona bakmaktaydı. Göz göze geldiler. Ayten kıpkırmızı kesilerek kendini âdeta yüzde ellile verdi. Fatma bir şeyleri kuvvetle sezerek:

— Sakın o kara çalı ben olmıyayım?

Ayten «Hayır» diyecekti, sesi çıkmadı. Yanaklarındaki kızartı arttı. Kızlar da anlamışlardı, bastılar kahkahalarını. Fatma boğulacakmışçasına içerliyerek:

— Bana mı gülüyorsunuz? -diye sordu.

Zaten evhamlı, alıngan, sinirinin blriydi. Nurcan:

— Başlama gene, -dedi.

— Başlarım elbette. Ne gülüyorsunuz? Ben sizin maskaranız mıyım?

Öteki kızlar araya girmek istedilerse de, Fatma şahlanmıştı bir sefer. Artık gözü dünyayı bile görmezdi.

— Bana bak Ayten, -dedi-, ben sana göre kara çalıysam, sen de benim rüyamda benim işimi bozdun. Ne yanı?

Ayten de kızmıştı:

— Benim âdetim değil insanların arasına girmek!

— Senin âdetin değil de benim âdetim mi?

— Orasını bilmem artık..

— İyi ama, sen daha bu atölyede dün bir, bugün iki!

— Sen eskisin de ne olmuş? Ben de öğrendim senin öğrendiklerini. Benim de müstaklî çorap makinem var!

Fatma meydan okurcasına:

— Atom sana kıymet vermiyor ama, -dedi.

Ayten sinirli bir kahkaha attı:

— Hah hah haaaay...

Fatma boğulacak kadar hırslandı:

— Açıkta bir şey mî gördün?

Nurcan araya girdi:

— Hişşşşşt!

Ayten:

— Terbiyesiz n'olacak, -dedi.

Fatma geri kalmadı:

— Soyadını sormadım...

Sonra da ellerini yumruk yaparak birbirine vurmağa başladı:

— Oh oh, Atom sana yüz vermiyor ya, oh!

Ayten çılgına döndüğü halde kendini tuttu:

— O mu bana yüz vermiyor? Ben mi ona? O daha belli değil!

— Rüküüüüüş... Atom'a yüz vermiyormuş!

— Vermem. Senin gibi, senin kadar bayağı bir kıza asılan erkeğe, hiç bir kız yüz vermez anladın mı?

Fatma geride, mosmor kalmıştı.

Ayten ve ötekiler atölye kapısından içerî gülüşerek girdiler.

Fatma hem mosmor, hem de birtakım karanlık düşüncelerle arkalarından bakıyordu. Neden sonra homurdandı:

— Alacağın olsun, alacağın senin Ayten!

F A R E

Ellerinde kocaman kocaman taş parçaları, sopalar, nalın tekleriyle sakallı bıyıklı bir alay İnsan, bayram sevinci içinde, heyecanla bekliyorlar? Neyi? Kocaman bir fare kapanı içindeki minnacık bir fare mi, fare yavrusunu mu ne. Kapan kimbilir hangi mahzen, ya da kilerde yakalamış bu fareciği. Şimdi insanlar, büyük zaferlerini kutlayacak, fareciği el birliğiyle öldürecekler.

İmparator Vilhelm bıyıklı biri, kapanı elinde tutan birine:

— Kapanı iyice silkele, sersemlesin! -dedi.

Belki de doksan kiloluk bir ağır sıklet:

— Hayır -diye dayattı-. En iyisi bir keçi bulalım!

Ve her kafadan bir ses:

— Boşverin kediye, biz varız!

— Aman dikkat edin kaçmasın namussuz..

— Getir hele şu kapanı..

Kapan geldi. Koca koca adamlar çocukları, torunları yaşındaki kızlı oğlanlı çocuklarla sevinç içinde kapana yaklaştılar:

— Vay namussuz vay!

— Gözlere hele gözlere..

— Şeytan şerefsizim. Aman sallayın, iyice sersemlesin!

— Domuz oğlu domuz. Camız gibi şişmiş!

— E, tabî. Kilerde. Beleş beleşine karnını doyursan sen de şişersin!

— Şu kediyi çağırın.. Gel pisi pisi pisi...

— Boşverin yahu. Taşlarla öldürürüz!

—

—

Bütün bunları dinlerken tüyleri diken diken olan Jilet Nuri, işe karışmak istiyordu ama, cesareti yetmiyordu. Yetse: «Yahu, utanın boyunuzdan posunuzdan, sakalınız, bıyığınızdan!» derdi. «Koca koca adamlarsınız. Siz her biriniz o ufacık fareden daha zararlısınız da kim sizi öldürmeğe kalkıyor? Ne olmuş? İstifçinin kilerine grip biraz peynir, bir parçacık pastırmayla karnını doyurmak istemiş. Her şeyleri kilit altına almışsınız. Yalnız kapanınızın telinde bir parça peynir, ya da pastırma. Zavallıyı mantara bastırıp... Sizler, hepiniz aynı işi yapmıyor musunuz? Ekmek peşinde koşmuyor musunuz? Diyeceksiniz ki, o, yâni fare, hiç bir emek sarfetmeden, insan emeğiyle meydana gelmiş şeylere musallat. Onun için öldüreceğiz! Fakat, bakın nasıl tirtir titriyor! Gözlerinin cam berraklığındaki korkuyu görün. Bir canlı o da. Sizin, benim gibi. Her canlı gibi yiyecek, içecek, yatıp uyuyacak. Tablat ona bu hakkı vermiş! Bırakın, salıverin, azat edin. Varsın kaçıp gitsin. Gitsin de anasına, babasına, kardeşlerine bu korkunç serüvenini anlatsın. İnsanların eline geçmenin ne demek olduğunu anlatsın!»

Diyemedi bütün bunları. Dese, «Vaay, insanlara karşı, fareden yana oluyor. Allahını seven vursun!» diyebilirler gibi geliyordu. O zaman yiyeceği tokatla, tekme, yumruğun haddi hesabı olmayacaktı.

Sustu. Sustu ama, suskunluk içindeki dehşetli karşı koyuşuyla baktı kocaman kocaman adamlara. Nasıl da bir kin içindeydiler. Bir canlıyı öldürmek.

bir canlıyı artık yaşamaz, yanı soluk alamaz, karnını doyurmak için kafasını çalıştıramaz hale getireceklerdi. Onlara bunu, onlardan çok daha güçlü biri yapsa, hemen yaygaraya başlarlar, «Anayasa'dan, kanunlardan dem vurur, yaşamalarını engellemeğe kalkanlara ver yansın girişirlerdi..»

Haksız değillerdi elbette. Çünkü insanlar insan gibi yaşamak zorundaydılar. Mâdem öyle, mâdem bu Dünya'da herkes, her şey yaşama peşindeydi, minnacık fareden ne istiyorlardı?

Jilet Nuri bir şeyler demek, fareciği kurtarmak için can atıyordu ama, cesareti yetmiyordu. Ama içten içe, hayvancağızın kaçıp kurtulmasını da diliyordu.

Bu arada akli evvelin biri:

— Ne yapalım biliyor musunuz? -dedi.

Merakla baktılar:

— Ne yapalım?

— Öldürmiyelim!

Jilet Nuri'nin İçinden, «Öldürmiyelim!» diyen adamın ağzını öpmek geçti bir an ama, caydı sonra. Çünkü adam saçmalamaya başlamıştı:

— Öldürmiyelim. Kuyruğunu kesip salıverelim!

— O niye?

— Kesik kuyrukla arkadaşlarına gider. Arkadaşları başından geçenleri sorarlar. Anlatır. Anlatınca fare milleti insanlardan, tabii insanların kilerlerinden uzaklaşırlar. Uzaklaşınca da kilerlerimiz farelerden kurtulur!

Tahta sakallı biri:

— Ya tam aksi olursa? -dedi.

— Nasıl?

— İnsanlara hiç yakalanmamak için çareler bulurlarsa ve yakalanmazlarsa?

Maşa gibi upuzun, ipince biri:

— Öyle ya -dedi-. Akıllarını başlarına alırlarsa?

— En iyisi, öldürelim!

Jilet Nuri'nin içini titreten, gözlerini karartıp başını d nd rmeğe başlayan sesler yükseldi:

—  ld reliiiiim!

— Elbette  ld reliiiiim!

— Canı cehennemeeel

—

—

Jilet Nuri mahvolmuşcasına ufalmıştı dikildiği yerde. Minnacık fare yavrusunun az sonra bozuk parkeler üzerinde taşlarla ezilmiş kanlı parçalarını hayalliyor, içi bulanıyordu. Bir canlıyı cansızlığın en korkuncu haline getirmenin hay ll bile sinirlerini bozuyordu. Ama gene de, az sonra açılacak kapan kaçağından bir lokmacık farenin şimşek gibi fırlayıp kaçmasını, kurtulmasını diliyordu.

Kapanı elinde tutan salladı salladı durdu:

— Hazır mısınız?

Sesler :

— Hazırız hazırız..

— Taşları, sopaları hazırlayın!

— Aman dikkat edin kaçmasın hınzır!

— Tamam tamam, hiç bir yere kaçamaz!

—

—

Jilet Nuri gözlerini yumdu. Fareciğin mahpus bulunduğu kapanın kapısı açılacak ve farecik taşlar, sopalar, nalın tekleriyle pestile evrilecekti. Hem de kanlı bir pestile!

Bir ses yükseldi :

— Dikkaaaat aıyoruuuuum!

Jilet Nuri yumulu gözleri gerisinde dehşetli bir acıma hissi içinde eriyedursun, birden bir çığlık, bir sesler karmaşığı yükseldi :

— Ulan vur!

— Vur be, kaçıyor be!

— Kessene önünü hayvan!

— Hayvan deme lan. Bak başlarım babanın şarap çanağından!

Derken bir yumruklaşma. Yumruklaşmaya katılanlar. Kavga bir anda büyüyüp genişlemiş, mahallenin sakallı bıyıklıları birbirlerine girmişlerdi.

Fareciğe gelince.. Çoktaan toz olmuştu ortalarından.

Jilet Nuri içten içe bir «Ooooh!» çekmekle yetindi.

BİLEK SAATİ

Vapur Kasımpaşa'da yolcu bırakıp yolcu aldıktan sonra, Fenere doğru ağır ağır yollandı. Alt kat salonun geniş pencerelerinden birinin önündeydim. Güneş uzaklarda kıpkırmızı batmış, hava oynamış, ortalık yumuşamıştı. Öfkesi kırılmış güneşin altında Haliç püfür püfördü. Cıbâli, Sultanselim, Fener, Balat, daha uzaklar mavi bir duman içinde yükseliyorlardı.

Dalmıştım.

Birden dalgınlığımı dağıtan kız yüzlü bir delikanlı, aşırı bir ciddilik içinde geçti, karşımdaki boş sıraya oturdu. Ustura değmemiş, tüysüz yanakları, daracık omuzlarıyla taş çatlasa on altısını aşkın değildi ama, çatık kaşları, kendini zorladığı gururlu haliyle yirmi beş, hatta otuzunda görünmeğe özeniyor gibiydi. Kimbilir, belki de sakalının hâlâ çıkmayıpına içerliyordu. Sakalı çıksa, Sırkeci'deki bir dükkânın vitrininde görüp imrendiği jilet takımını satın alır, büyük bırakır, belki de onu çocuk sayıp ciddiye almayan mahallesi kızlarından biriyle evlenirdi. Çatık kaşlarına bakılırsa, evlendiği zaman çok hırslı olurdu. Yarı aksi, kıskanç. Kadının artık çekeceği vardır. Tepesinden yumruğu eksik etmez. Sağa baktın laf, sola bak-

tın söz. Babasından öyle görmüştür çünkü.. Erkeğin erkekliği, karısına göz açtırmamasından belli olur! Ama gene de karısıyla gezip dolaşmağa bayılır. Pazarları giyinir, kuşanır, Gülhane Parkına, Beyoğluna filan çıkarlar, kadıncağızın burnundan getirir.

Şimdi Kovboy filmlerine bayılıyordur herhalde. Sirkeci, Beyoğlu sinemalarının baş müşterisi. Film seyrederken karanlıkta yanına bir kadın geçip otursa, kulak memelerine kadar kızarır, terler, yerin dibine geçer. Hele kadının eli eline kazara değse, gözleri kararır, utanır, kalkıp kaçmak geçer içinden. Sinemadan çıkınca da mahalleye koşar, Bolpaça Haydar'ı bulur :

— Haberin var mı lan?

Bolpaça Haydar da onun kadar. Onun da yüzüne henüz ustura değmemiş, onun da kaşları bir başka biçim çatık, onun da aklında bilmem hangi semtteki dükkân vitrininde görülüp imrenilmiş bir jilet takımı.

Arkadaşının müthiş heyecanlı, ama heyecanını saklayarak fısıldadığı «Haberin var mı lan?» ından hiç bir şey anlamamıştır :

— Neden?

— Ohooo neler oldu bugün!

— Ne oldu?

— Sinemadaydım..

— Hangi?

— Sirkeci'deki..

— Ne oynuyordu?

— Demir yumruğun intikamı!

— Ha. Gördüm. Şu. Tamam. Sonra?

— Yanıma bir kadın gelip oturmasın mı?

— Kiyak mıydı?

Karanlıkta pek de seçemediği halde :

— Kiyak da söz mü? Kitap gibi karıydı.

— Yaşa be.

— Şerefsizim ki ha..

— Sonra?

— Sonrası var mı?

Bolpaça Haydar'ın aklından Aksaray'daki muhallebici dükkânı geçer bir an. Orada çalışmaktadır. Dondurucu ayazların ortalığı bıçak gibi kestiği günlerde, dirseklerine kadar sıvalı incecik gömleğiyle, şakır şakır çeşmenin başında bulaşık muhallebi tabaklarını yıkar. Tombul kolları soğuktan mosmordur ama dükkânın karşısındaki tuhafiyecinin hemen her zaman kasada oturan kırklık karısı sık sık gelip «Yazık o kollara yavrum. Şuna bak mosmor olmuş!» dediği, acımuşçasına yanağından makas aldığı için, umursamaz. Kadın son günlerde yanağından aldığı makası artırmıştır. «Sonra?» sı, o biçim işte. Hani ustasının vergi yatırmağa gittiği gün, dükkânda yalnız kalmıştı da kadın şıpınlşı gelivermişti, yanağından makas aldıktan başka öpmüştü. Daha sonrasını anlatmamıştı arkadaşına. Anlatsa aralarında şöyle bir konuşma geçebilirdi

— O da bir şey mi? Bizim dükkânın karşısında bir tuhafiyecinin karısı var, görsen.. Karı bir geldi, Allah be. Takmış takıştırmış, sürmüş sürüştürmüş.

— Ustan yok muydu?

— Vergi yatırmağa gltmişti.

— Mutfağa çekeydin..

— Ne mutfağı? Arka odaya çektim. Ustanın karyolası var orda, bir yıktım...

Öteki de ondan geri kalacak değil ya!

— Hepsi o kadar mı?

— Kariyi bir yıktım karyolaya.. daha ne olsun?

— Benimki koluma girdi sinemadan sonra, evine götürdü beni!

Muhalleblci çırağı da altta kalacaklardan değildir :

— Canım benimkinin apartmanları var. Her zaman gel diyor da gitmiyorum!

— Benimki sana elbise yaptırayım dedi..

— Ya benimki? Ne çalışıyorsun o dükkânda? Bırak. Sana Beyoğlu'nda ustaninkinden daha fiyakalı

bir muhallebici dükkânı açayım diyor da boşveriyorum!

—

—

—

Ben bunları düşünürken, bakışlarımız karşılaştı. verdi delikanlıyla. Asık yüzü yumuşamış, çocuklaşmıştı. On altı yaşında bir çocuktı artık. Ne sakal, ne bıyık. Hatta evlenmeyi bile düşünemezdi bu çocuksu hâliyle. Vitrinde gördüğü tıraş takımı da umurunda değil!

Bileğindeki sarı kayışlı saate hazla bakıyor, kuruyor, kulağına tutarak işleyişini kontrol ediyor, arada da gözlerini bana çevirerek sanki:

«— Saatimi görüyor musun?» demek istiyordu. «Yeni satın aldım ben bu saati. Senin var mı?»

Var. Babadan kalma, demiri paslı, kayışı yıpranmış külüstür bir saatim var ama, onun yepyeni, pırıl pırıl saati yanında sözü bile olmaz. Olsa, on altı yaşın çocuk şımarıklığıyla güler, dudak büker :

— Enfiye kutusul -der.

Kımbılır kaçınıcı sefer göz göze gelince :

— Saatimi görüyor musun? -demek istedi.

İçimden

— Görüyorum, -karşılığını verdim.

— Kaça aldığımı niçin sormuyorsun? Niçin imrenmiyorsun saatime? Senin yok diye kıskanıyorsun değil mi?

Bilmem, koskoca adam kıskanıyor muyum acaba? Kıskanmasam, sorarım kaça aldığını, imrenirim, bakışlarımla kutlarım hiç olmazsa böyle güzel, şirin, pırıl pırıl saati olabilen birini. Herhalde kıskanıyorum. Her ne hâl ise, gözlerimi başka yanlara kaçırıyorum, üzerinde durmadığımı, ne onunla ne de saatiyle ilgili olmadığımı belirtmek istiyorum ama nerde? Dikkatimi saatine çekmek için neler yapmıyor! Öksürüyor, yerinde kalkıp oturuyor... ne yapsa boş, bakmıyorum efendim, bakmıyorum işte. Güzel, yepyeni bir saati

olanın olmayana karşı büyüklenmekten gelen hazzı vermeyeceğim ona. İmrendiğimi, hatta onu kıskandığımı belli edip zevklendirmeyeceğim. Zevklendirmeyeceğim efendim.. bu zevki belirten ışığı, gözlerindeki o zalim, o üstünlük ifade eden ışığı görmeğe tahammülüm yok belkil

Kalkıp oturmak, öksürmek değil ya, saatli bileğini aramızdaki pencere önüne boydan boya uzattığı halde aldırış etmeyişime İfrit olmuş olmalı ki, dayanamadı, sordu :

— Saatiniz var mı?

İnadıma :

— Yanıma almaya unutmuşum, evde -dedim.

— Benimki acaba ileri mi diye merak ettim de.

Üzerinde durmadım. Yakamı bırakmadı :

— Bu saati peşin para yüz liraya aldım -dedi-.

Nasıl acaba?

Gene inadıma :

— Pek parlak sayılmaz -dedim-. İyi saatler dört, beş yüz liradan başlar. Benimki beş yüz liralık!

Bakışlarından kıskançlığın karanlık bulutları geçti.

— İstesem ben de alırdım -dedi hırsla.

— Niçin almadın?

— Ne lüzumu var? Saat işte. Ama belli olmaz, belki de bunu kardeşime verir, kendime bin liralığını alırım!

Partiyi kazanıyordum. Son darbeyi indirmek için

— Bolpaça Haydar'a amma da attın ha! -dedim.

— Hangi Bolpaça Haydar?

— Aksaray'da, muhallebicide çalışıyor hani..

Alıklaştı, çevresine şaşkın şaşkın bakındı:

— Ben böyle birisini tanımıyorum ki!

— Nasıl tanımazsın? Hani «**Demir Yumruğun İntikamı**» filmini seyrederken yanına bir kadın oturmuştu da, çirkin bir kadın, güzel diye yutturmuşsun.

— Kim? Ben, ben mi?

— Tabîî.

— Beni birisine benzetiyorsunuz galiba?

— Hiç kimseye benzetmiyorum. Çirkin kadını güzel diye yutturdun Bolpaça'ya sonra da kadının eli kazara eline değmişti, beni aldı apartmanına götürdü diye yedirmek istedin Bolpaça'ya!

Fırlayıp kalktı :

— Siz deli misiniz?

Bakmadım bile. Bir cigara yakıp, bakışlarımı Ha-liç'e çevirdim. Kurtulmuştum. Kimbilir belki de üç sıra ötedekilere benim «Deli»liğimden söz ediyordu.

Öcümü almıştım ya!

TANIK

Mahalledeki Sarı kadın'ın kızı Aynur'a «Orospu» mu demişler, «Beyoğullarında pabuç eskiten sürtük» mü? Hani «İki eli yanına gelecek», duymamıştı. Evet, dışarda birtakım hır, gür oluyordu, mahalle çokluk olduğunca gene inip inip kalkıyordu ya, nesine gerekti? Yaşı yetmiş, işi bitmiş. Bundan sonra elin keçisi, koyunuyla uğraşmak nesine? Oğullarından biri İzmir'de ticaretle uğraşıyordu. Aydan aya artık ne gönlünden koparsa İki yüz mü, üç yüz mü yollar, İstanbul'a yolu düştükçe de gelir elini öper, hayır duasını alırdı. Öteki oğlu biraz uzaklardaydı. Ta Erzurum'da. Ama Erzurum'da temelli durmazdı çokluk. Askeriye'ye mi ne erzak verirmiş. Bu yaşına geldi, askeriye'ye nerden, nasıl erzak verildiğini bilmez. Kocasını rahmetlik de bilmezdi. Canım o devirlerde bunları pek öyle bilenler yok muydu? Vardı da imam kocasının bağıırıp çağırmasından baş kaldırıp çevresini mi göremezdi? İşte bu, askeriye'ye erzak veren oğlu da sırasına göre üç yüz, ramazanlarda, bayramlarda beş yüz yollardı, oooh, gül gibi geçinip gidiyordu. Gül gibi geçinip gittiği için de elâlemin keçisi, koyunu ilgilendirmiyordu.

Arada mubaşirlerin «falan oğlu falaaaaan» diye

haykırdığı insan kaynaşan Adliye koridorunun cigara dumanıyla tullenmişliğine bakıyor, arada çenesinin altında bağlı siyah başörtüsünü düzeltiyordu. Bir cezip gelmiş, mahkemeden çağırılmıştı. Atlamıştı bir dolmuşa, ver elini mahkeme kapısı. Bu yaşına kadar görmemişti böyle şey. Demek mahkeme kapısıydı burası? E, insan görmeliydi, her şeyi görmeliydi sağlığında. Hâkim soracaktı kavganın nasıl çıktığını, kimin kime ne dediğini... gerçi Sarı kadının kızı Aynur da hani sürtüğün biriydi ama, çok şakacıydı hakçası. Sık sık geller, uğrar, boynuna sarılır, hâlini hatırlar, «Ah hamlnneciğim» derdi, «... niye bir torunun yok? Bir torunun olsa da beni alsan! Vallahi elini soğuktan sıcağa vurdurmam. Seccadeni serer, aptes suyunu hazırlarım. Yemeği yapar, bulaşığı yıkarım. Ama nerdeee?»

«— Allah göstermesin!» diye geçirdi. «Bir torunum olsa ne kelleme? Erzurum'daki Rıza oğlumun Büient'i ne güne duruyor? Ama tu tu tu... Allah yazdıyaa bozsun!»

Sarı kadının Aynur karşıındaymış gibi

«— Senin gibi dillenmiş torunuma değil, düşmanıma nasıp etmesin Cenab-ı Allah!»

Dillenmiş de ne olmuştu? Mahallede, kahvecinin kart karısının alabildiğine yüz verdiği oğlu bir sefer Beyoğlu'nda, İstiklâl caddesinde, genç kız kalplerini hoplatan vitrinlerden birine bakarken görmüş, yanına sokulmuş, «Meraba Aynur!» demişti. Aynur sertçe dönüp bakmıştı. Önce yabancı sanmış, sonra da anlayınca yabancı olmadığını, «Hiç» demişti. Başlamıştıydı konuşmağa :

«— Ne geziyorsun burada?»

«— Canım sıkılıyor.»

«— Açılalım mı şöyle biraz?»

Aynur kocaman, kapkara gözleriyle şaşmıştı :

«— A a...»

«— Nodon?»

Sinirlenmiş, bol paça şayak pantolonlu, beli kır-

mızı yün kuşaklı, başı altı dilim kopuk kasketli oğlana dudak büküp yürüyüvermişti. Ne diye yürüyüvermiyecekti? Karnını bile doyuramıyan deli oğlanla «Şöyle biraz açılıvermek zorunda» mıydı?

Oğlan ardından bakmış bakmış.. hatta gidip yakalamak, iki tokat atmak geçmişti içinden ama çekinmişti. Beyoğlu'ydu burası. Adamı yakaladılar mı paldır küldür sokarlardı birtakım karanlık parmaklıklar ardına. Beyoğlu semt olsa, babası koşar, kurtarırdı. Ama Beyoğlu?

Koydukça koymuştu Aynur'un «Poz» u. Hemen o gece, babasının kahvesinde, kahvenin yoğun cigara dumanları içinde patırtıyla blüm oynayan arkadaşlarının yanına heyecanla dūşmūş, başlamıştı :

«— Ulan bugün ne oldu billyor musunuz?»

Kimi Küçükpazar'da manav çırağı, kimi Aksaray'da muhallebicinin yanında, kimi de pek pek pazar kovalayan gezici esnaf arkadaşları oyunu bırakmamışıarsa da, gene de merakla bakmışlardı :

«— Ne oldu?»

Sır verircesine :

«— Şu Sarı kadının Aynur var ya!»

Kâğıtlar o zaman bırakılmıştı işte :

«— E??»

«— Fillnta gibi bir oğlanla gördüm, hem de nerde biliyor musunuz?»

«— Vay orospu vayl Nerde?»

«— Beyoğlu'nda, İstiklâl caddesinde. Bir mağazanın vitrinine bakıyorlardı. Sonra oğlanı soktu dükândan içeri. Oğlanda mangır nah, böyle, deste. Bir kıyıya zula oldum, çıktılar paketlerle...»

Aynur'du be, Aynur'dul Berber çırağı, pazarcı, gezgin esnaf, isterse Milletvekili olsun, mahallelisine boşverirdi oldu bitti. Mahallelisine boşverirdi de mahallelisinden başkalarına oldu mu? Öyle sanıyorlardı. Yerli filmleri, en çok da Ayhan Işık, Fikret Hakan, İzzet Günay'ı falan sevyordu, yani hoşlanıyordu. İyi giyinsin, bütün yerli filmlerle arada düşen acıklı

yabancı filmleri kaçırmamasın isterdi. Babası vardı, küçük bir memur, Maliye'de. Yaşlı. Kalp, damar sertliği, böbrek sancıları. Aldığı maaşın yarısına yakını birtakım ilâçlara gidiyordu. Daktilo kursunu geçen yıl bitiren Aynur, birkaç yerde iş bulmuş, hatta birkaç ay çalışmıştı ama, asılmışlardı. Korkuyordu. Yoksa çalıştığı yerin kırklık sahlpleriyle saçları sıkı sıkı taralı birtakım gençlerinden de hoşlanmıyor değildi. Korktuğu için çıkmıştı asılınınca. Asılınmak hoşuna gidiyordu yoksa. Asılınmak, bileğinden arka odalara çekilmek, itilivermek portatif bir karyola ya da kanapeye. Hoştu. Her şey hoştu. Yarım kalmış bu itelenmeleri geceleri düşlerinde gördükçe sabahleyin gergin sinirleriyle uyanıp uzun uzun düşünüyordu. Bir erkeği olsun istiyordu. Onu karyolaya falan itiversin, ezsın ezebildiği kadar. Kimseler ayıplamasınlar mahalleden kol kola çıkarken. Olmuyordu işte. Mahallesi fakirdi. Bıkmıştı fakirlikten. Varacağı zengin olmasa bile, hevesini aldıktan sonra babasının evine yollamağa kalkmasıındı. Birlikte çalışsınıardı bir yerlerde. İkişinin kazancı bol bol yetsindi. Yetsindi ki hasta babacığının ilâçlarına yardım etsindi.

Adiye koridorunun insanlar kaynaşan uğultusuna girince, gözüne «Hanımteyze» ilişti. Koşacaktı. Toparladı kendini. O gün İstiklâl caddesi üzerindeki mağazanın vitrinine bakarken asılan kahvecinin bolpaça oğlu oradaydı. Bolpaça oğlan da görmüşdü uzaktan Aynur'u. «Hanımteyze»ye eğildi: «Zilli geldi. Bak, bizi görünce yolunu değiştirdi. Bizi dedimse seni yani hanım teyzel»

Hanım teyze iyiydi, hastı ama, düne kadar hatırını dirhem dirhem sayan, «... niye bir torunun yok? Bir torunun olsa da beni alsan! Vallahi elini soğuktan sıcağa vurdurmam. Seccadeni serer, aptes suyunu hazırlarım. Yemeği yapar, bulaşığı yıkarım..» diyen bir kızın, arkasından atıp tutmaları da hiç hoşuna gitmezdi hani.

bizi dedimse, sizi yani hanım teyze!»

Bolpaça'ya sinirli sinirli baktı :

«— Beni mi? Beni görünce yolunu ne diye de-
ğiştirsin?»

Bolpaça güldü.

«— Sen meleksin hanım teyze melek! Şurda
burda senden ötürü çaça'ya benziyor. Yoksa mahal-
lede gül gibi yaşıyor, nerden demiş. Duydum, şeref-
sizim tepem attı. Ulan dedim, hanım teyzeye lâf
yok. Hanım teyzenin iki tane oğlu var ki aslan. Can-
ları sağ olsun dedim. Yalan mı Pazarcı?»

Ulaşamadıkları ciğere mundar diyenlerdendi Pa-
zarcı da.

«— Ulan» dedi, «... ne karıştırıp da canını sı-
karsın hanım teyzenin?»

«— Ulan bolpaça..» dedi bir başkası. «Hanım
teyzeye değil bizim mallede, bu kürrei-arz'da hiç kim-
se bir şey söyleyemez!»

«— Hanım teyze bir tane!»

«— Emret gidip orospunun suratını Çarşamba
pazarına çevireyim!»

«— Kendisi mi sanıyor herkesi?»

«— Onun anası çaça!»

«— O kadar!»

«—

«—

Saat ilerlemiş, kavgacılar, tanıklar falan hep
gelmişti. Aynur'un annesi biraz geççe geldi. Baba-
sının gene böbrek ağrıları tutmuştu. Kepek kaynatıp
beline koymuş, yatırmış, adamcağızı sancılar içinde
kıvrırır bırakarak gelmişti. Ne vardı? Ne oluyordu?
Çağırmışlar mıydı mahkemeden? O «Hanım teyze»-
ye de ne oluyordu ki çevresini it kopuk takımı sar-
mıştı?

«— Ah yavrum» dedi Sarı kadın. «Ben sana de-
medim miydi yazdırmadan önce git, görüş diye? Şim-
di mahkemede seni kötülerse ne yaparız?»

Aynur da kocaman gözleriyle o yana bakıyor,
bunu düşünüyordu. Ne bilirdi «Hanımteyze»nin, «Bir

torunum olsa seni hemen alırım kıız!» diyen, romatizmalı bacaklarını uzun uzun oğduran, sık sık «Berhudâr ol yavrum! Allah iki cihanda aziz etsin. ellerin dert görmesin...» diyen hanım teyzenin de onlardan yana geçeceğini? Sonra neler anlatmamıştı Aynur'a? Gençliğini anlatmıştı bir öğleden sonra, Aynur'u dizine yatırıp. Mahalleden biri istemişti Aynur'u da, Aynur mırın kırın etmişti. Pek beğenmişti mırın kırınını Aynur'un. «Sev kız, deli gibi sev, sonra evlen. Ben benim rahmetli diyelim de âdet yerini bulsun, imama isteyerek mi vardım sanıyorsun? Ben asıl Mıstâfendi'yi severdim. Aaah ah Aynur. Hem de nasıl. Vallahi geceleri sabahlara kadar uyuyamazdın. Uyuyamazdım ama, Mıstâfendi de Mıstâfendi'ydi. O kaşlar, o gözler, o âbâni sarık.. Adam cet be cet zengindi. Öyle şimdikiler gibi zıp çıktı zengin değil. Dededen, babadan! Ama ben, Allahın bildiğini kıldan ne diye saklıyayım? Mıstâfendi'yi malı mülkü, cet be cet asaleti için değil, kudretten sürmeli gözleri, kaşı, bıyığı için severdim. Geceleri beni mahallenin arkasındaki harabelerde beklerdi, giderdim!»

«Hanım teyzo» de bunu düşünüyordu. Ya kız mahkemede kafası kızar da bundan söz açarsa? Ya Mıstâfendi'yi atarsa ortaya? Mıstâfendi çoktaan ölüp gitti ama, torunları, oğulları sağ. Kulaklarına giderse? Mıstâfendi'nin torunu Avni bey de şimdi iktidar partisinin Milletvekillerindendi. Gerçi Mıstâfendiyle fazla ileri gitmemişlerdi ya, gene de... «Ne diye gelmiş geçmiş şeylerden söz açtım sanki yazının sürtüğüne? Beni görünce yolunu değiştirdiyse varsın değiştirsin. Benimki Allah için bir şahitlik. Hooş görmedim, vallahi, billâhi görmedim kavgalarını. Duydum sâdece. Duydum ama arabacının karısının Aynur'a orospu dediğini duymadım ki!»

Birden gözüne biri ilişti. Yüreği hop etti hanım teyzenin. Benzerlik bu kadar olurdu hani. Bir elmanın yarısı rahmetli Mıstâfendi, yarısı şu önünden salına salına geçen. Ne var ki, Mıstâfendi'nin âbani

sarığı yerine siyah fötr şapka konulmuş. Bir de Mıstâfendi kravat takmazdı. Bunda kravat vardı.

DeriİN derin İçini çekti. Aklından mahallenin ardındaki harabe geçti: Terk edilmiş bir ahır mıydı? Gübre kokardı. Mıstâfendi gübrelerin üzerine yıkar-
dı sırtüstü. Ne istese yapabilirdi ama yapmamıştı. Eski adamlar başkaydı da ondan. Eski adamların içinde Allah korkusu vardı. Allah korkusu olduğundan... Yoksa «Hayır» mı diyecekti? Aylarca sürmüştü sırt-
üstü yıkılması fışkıların üzerine. Sonra bir gün dayısı yakalamıştı da, İmama...

«— Fethi Günaydın kızı Aynuuuuuuur!»

TÜRKÜLER

Gece.

Gecenin ileri bir saati.

Radyoda bir türkü :

**«Cigaramın dumanı
yoktur yârin imanı»**

Yâr, böyle bir yâr vardı adamın içinde, çok gerilerde kalmış. Yıl dokuzyüz kırk mıydı? Galiba. Kar yağıyordu lâpa lâpa. Düriya'da harp. Alaman tankları aflı kesliyordu.

İçini çekti adam.

Gençti o zaman. Lâpa lâpa karların altında buz tutmuş göğüs kıllarıyla yürüyordu adım adım. Bir buhar kazanı gibi tütüyordu. Sarhoştı. Şarabın, Ulucami karşısındaki köfteci'nin kırmızı şarabının kızılı vurmuştu yanaklarına. Bursa mıydı orası? Dar bir merdivenle mi çıkmıştı köfteci dükkânının üst katına? Mavi mantolu, kırmızı küpeli, kıvrır kıvrır kumral saçlı yâri düşünerek mi çekmişti kafayı?

Evet Bursa'ydı orası. Çekirge, Karamustafa kaplıcası, Temenyeri, Yeşil. Yeşildi süveteri imansız yârin. İskarpinleri rugan, bacakları ince ama ayak bilekleri tombul, adımları çevik. Hoplayarak yürürdü.

«Sokaklarda hoplıyarak yürüme!»

Aşk dökülen, baygın gözleriyle dönüvermiş, so ruvermişti

«Sonra bana sokakların oşoşu mu derler?»

«Derler ya!»

Başının bir davranışıyla sanki alnına düşmüş bir tutam saç arkaya atmıştı :

«Desinler, desinler be, desinler anam bee!»

Adam'da radyo, radyodaki türkü filân silinmişti. «Anam bee!» takılmıştı aklına şimdi. «Anam bee!» diye geçirdi. «Anam bee!...»

Gerçekten de, Bursa'daki «Sokakların oşoşu»yla bu «Anam bee» diyenin benzerlikleri. Tıpkı mıydılar ne? Oysa o yılların «Oşoşu» şimdi en azından vardı bir kırk dördünde.

Adam içini çekti.

Bir Cağaloğlu ikindisini hatırladı acı acı. Mevsim sonbahar. Sarı yaprakları önüne katmış rüzgâr. Rüzgâr ılıktı. Lodostu hava ama boğucu değil. Onu bokliyordu. Az sonra biraz ince ama çok biçimli bacaklarıyla gelecekti. Yakınlarda bir yerde yanıvermiş elektriğin sarı ışığında su gibi gülecek : «Çok beklettim mi?» diyecekti. Özür dileyecek, sonra da başlayacaktı çalıştığı kitapçıdan dertlenmeğe. Kaşları ciddî ciddî çatılacaktı. «Efendim» diyecekti, «Adam lâftan anlamıyor. Caddeye bakan pencere önüne otursam karışır, kitap okusam karışır, gülsem karışır. Aynı işhanında kapı komşu yazıhanelerin ben akran kızlarıyla konuşsam karışır. Yanında çalışıyorum diye esir miyim Allahaşkına?»

İçini çekti gene adam.

Gelmiş, gene bu, buna benzer şeyler. Adam hiç unutmaz verdiği karşılığı : «Esirlik ne demek? Elbette esir değilsiniz. Ne haftalık veriyor size?»

«Elli lira.»

«Çok az.»

«Çok. Bana başka bir iş bulamaz mısınız? Zarar yok, gene elli lira olsun haftada ama daha bir hür, daha bir serbest. Nasıl söyliyeyim, hiç olmazsa boş zamanlarımda okumama, kendime arkadaş edinme...»

«Haklısınız. Karışmasa değil mi?»

«Karışmasa ya!»

Bir başka iş bulmuştu adam ona. O akşamüstü işte, yeni işinden dönmesini bekliyordu hasretle. Koca bir gün, kocaman bir gün beklemişti. Az sonra gelecek, başlayacaktı cıvıldamaya. Elbette yaşamından memnun olmayacaktı, elbette dertlenecekti gene, elbette kaşları ince ince, sert sert çatılacak, elbette...

Gelmişti. Gülmüyordu yüzü, sıkıntılıydı.

«Yeni işini de beğenmedin galiba?»

İçini çekmişti, ağlamaklı olmuştu.

«Neden beğenmedin?»

Durakta otobüs bekliyordlardı. Lodos rüzgârı kaba kaba, sıcak sıcak esiyordu, yapraklar, sarı yapraklar, Sonbahar'ın sarı yaprakları savruluyordu. Susuyordu o. Boyuna susuyordu. Konuşsa ağlayacak mıydı? Ağlamak istemiyor muydu? Ağlayınca yanındaki inciteceğinden mi korkuyordu? Belki evet, belki hayır. Ama susuyordu. Birden mazot kokulu homırtıuyla bir otobüs gelli dağ gibi durmuştu önlerinde. Binmömmlölördi. Başka, daha başka, daha hantal, duhu oski, belki de daha kocaman bir başka otobüs bekleyeceklerdi.

«Ha? Beğenmedin mi?»

Zorla :

«İnsana kötü kötü bakıyorlar» demişti.

«Kim?»

«Lâboratuvardaki gözlüklü, şişman adamlar...

«Adamlar?»

«Ötekiler.»

Adam anlamıştı işi. Bıraksındı orayı da. Başka bir iş bulurlardı.

«Annemle birlikte çalışmak daha iyi belki.»

«Nerde çalışıyor annen?»

«Trikolarda!»

Hemen eklemiştir :

«Orada da...»

«Orada da?»

«Hiç.»

«Orada da mı takılıyorlar?»

«Annemin ustası...»

Lodos rüzgârıyla dağılan saçlarını ufacık, bembeyaz eliyle toplamağa çalışarak boşanmıştı :

«Beni çok seviyormuş. Karısını boşayıp beni alacakmış. İstemezsem öldürecekmiş beni de kendini de. Ay vallahi yapar. Öyle korkuyorum ki. Kocaman adam. Şimdi bile çıkıvermesinden ödüm kopuyor!»

Sıcak sıcak esen lodos elektrik ampulünü sallıyordu.

«Ayyy» demişti birden.

«Ne o?»

«Gellyor!»

«Kim?»

«Ol!»

Ardına saklanmağa çalışmıştı adamın. Adam için en unutamayacağı andı. Unutamamıştı yıllar yılı. Az önce radyodaki türküde hatırladığı Bursalı bile silinmişti. Yıllar yılı tanıdığı, sevdiği, beğendiği kadınların tümü. O vardı şu an. Bir başka türkü geldi oturdu diline :

«Evvel yârin sevgilisi ben idim

Şimdi uzaklarda kalan ben oldum» gibi bir şey.

Adam gelmişti, kocaman, lırlı. Kolalı yakası, kravatı, lpek gömleği. Ablak yüzünde öfke, ablak yüzünde her şeye boşveriş. Gelmişti. Kızı çağırmıştı adıyla. Kız kaçınmış, ağlamağa başlamıştı. Adam bileğinden yakalayıp sürüklemek istemişti. Girmişti araya :

«Pekl ama ne hakla?»

«Size ne?» demişti zorba.

«Bana sığınmış bir genç kız...»

«Ben onun annesinin ustasıyım!»

«Kim olursan ol. Gltmek istemiyor, seni görmek istemiyor, senden nefret ediyor!»

Uzamıştı ağız dalaşı. Tehdit, tehditler. Karakol. Sonunda iş mahkemeye düşmüştü. Daha sonraları...

Adam yeni bir clgara yaktı.

Onunla dolu günlüğünü çıkardı masasının çekmesinden. Onunla dolu yılların anılarını okudu yeni-baştan. Bu anılarda masmavi gök vardı, çiçek yüklü ağaçlar vardı, Boğaz vardı. Bu sayfalarda «Anam bee!» lerin daniskası, bu sayfalarda kavga, bu sayfalarda gözyaşı, bu sayfalarda ayrılık vardı. Bu sayfalar birlikte yaşanmış karlı günlerin buz parçalarıyla doluydu. Bu sayfalar her şeye rağmen sıcacıktı. Bu sayfalar...

Aynaya baktı adam. Yaşlanmıştı. Daha da yaşlanacaktı. Sonra bir gün hiç bilmediği bir gün, hiç hesaplayamayacağı bir saatte, bilemeyeceği bir yerde ömrünün son noktasını koyunca bu sayfalar kime kalacaktı? Yabancılar ne söyleyecekti bu sayfalar? Bu sayfalar geçmişin tatlı, acı sayfalarıydı, yalnız onu ilgilendirirlerdi. Başkalarına kalmamalıydı.

Yırttı bu sayfaları defterden. Sonra ortadan bir daha yırttı, daha sonra bir daha, bir daha, bir daha. Hayır hiç, hiç iz kalmamalıydı.

Aşağı indi. Ocağa attı yırtık sayfaları, gaz döktü, çaldı klavirt. Yırtık sayfalardan dumanla karışık turuncu bir alev yükseldi önce. Neşeli bir alev. Sonra alevler alevleri kovaladı. Boğaz dolu, lâpa lâpa kar dolu, ilkbahar çiçekleri dolu, mavilikler dolu yapraklar çığlık çığlığa yanmağa başladılar.

Bir cigara yaktı adam alevlere karşı.

«Cigaramın dumanı

yoktur yârin imanı»

Yâr, imansız yâr, kırmızı küpeli, mavi mantolu, lâpa lâpa karların altında çevik adımlarıyla koşup gelen yâr. Sarı perdesü süyleydi bir gün de, ayrılırken şöyle demişti :

«Kanarya gibiyim, gidiyorum!»

Ve radyoda bir başka türkü :

«Süzül güzel süzül de gel

Deli gönlüm hep seni ister

HIRSIZ

Günlerden beri her çaldığı kapı yüzüne çevrilmiş, umduğu dağlara karlar yağmıştı. Kapılar çevrilip, karlar yağdıkça içinde bir şeyler yıkılıyor, çocukluğundan beri huy haline gelmiş birtakım değerler sarsılıyor, eriyor, çürüyordu.

Niçin iş bulamıyordu? Su işlerindeki Süreyya'dan da mı kaabiliyetsizdi? Ya İş Bankasındaki Haydar? Hele o.. cebir ve tarih yazılılarında kopyayı kendisinden almaz mıydı? Derse her kalkışında acaip cevaplarla sınıfı kahkahadan kırıp geçilmez miydi? 183 Haydar, şapşal, mızmız, fasarya Haydar. Öğretmenin «Gemi aslanı» dediği, uyuntu Haydar! Ağız kıyısında cigara, pırıl pırıl iskarpinleri, yepyeni fötrü, pardesüsü.. karısını koluna takmış, elinde birtakım paketler, nasıl da cakalı cakalı yürüyordu? Ya o parkelere emniyetle basışı!

Selâm bile vermemişti.

Adam bir küfür kaçırdı. Yanıbaşında çorap yamamakta olan karısı:

— Hayrola? - dedi.

Adam karşılık vermedi. Kocasını gayet iyi tanıyan kadın bu susuştan da anlam çıkarmıştı, üzerinde durmadı. Lafı değiştirdi:

— Kız şimdi okuldan gelecek..

Adamın içi hop etti:

— Evet?

— Yiyecek hiç bir şey yok. Ne yedireceğiz?

Adamın içi yandığı halde gene de umursamaz göründü:

— Biz ne yedikse!

Kadın yamasına koyuldu. Kocasının günler değil, haftalar da değil, aylardır işsiz olduğunu biliyordu. Az önceki belirsiz küfrünün nedenini de kestirmişti. Herhalde evine almak istediği bir şeyi alamayışına küfretmiş olacaktı; ya da, işleri tıkırında bir tanıdığına. «İşsiziz diye boş veriyor eşşoğlu eşşekler!» demişti birinde. «Sanki ceplerinden para cüzdanlarını alacağım!»

Okuldan alı al, moru mor dönen Leylâ:

— Anneciğim! -diye bağırdı-, bugün derse kaldırdı öğretmen, bildim!

Kadın kocasına baktı. Adam dalmış gitmişti. Ama çocuğun sevinçli karşısında da sus pusa hakkı yoktu ki.

— Duydun mu? Öğretmen! derse kaldırmış kızını, bilmiş!

Adamın dalgınlığı değişmedi, hatta duymadı karısını.

Kadın bozulmuştu, üsteledi:

— Sana söylüyorum, duymuyor musun?

Uykudan uyanırcasına:

— Ne var?

— Kızını derse kaldırmış öğretmeni.

Laf olsun diye:

— Hangi derse?

— Matematiğe babacığım.

— Ne sordu?

— Güner Saner'i kaldırmıştı, çarpmayı yapamadı, beni kaldırdı, ben hemencik yaptım!

Adam başını kahırlı kahırlı salladı:

— Ben de arkadaşlarımın bilemediğini bilir, ya-

pamadıklarını yapar, hatta yazılılarda kopya verirdim onlara.. ne çıkar bundan?

Leylâ'nın neşesi uçtu.

Kadın sinirlendi. Kocasının inadına:

— Afferin kızıma, -dedi-. Benim kızım okuyup büyük adam olacak!

Adam mırıldandı:

— Babası gibi.

Uzun sarı saçlarını başının bir davranışıyla arkaya atan Leylâ:

— Yiyecek ne var? -diye sordu-. Karnım çok acıktı!

Kadın anlamlı anlamlı baktı. Babası işinden çıkarılalıberl annesi hep böyle bakıyordu.

Yamadığı çoraba lğneyi sapiayıp kalkan kadın, kızını dışarı çıkardı.

Leylâ:

— Niyö öyle baktın anneclğim? Kaka söz söylemedim ki, karnım çok aç dedim!

Kadın bir şeyler söylemek, babasının işsizliğinden söz açmak istediye de uygun bulmadı.

Leylâ gene sordu:

— Yiyecek ne var?

— Peynirle ekmek.

— Her gün peynir ekmek, her gün peynir ekmek.

Hâlâ iş bulamamış mı?

— Suss!

Çok geçmeden kurban bayramı da geldi çattı. Davul sesine gözlerini açan adam yatağında tembel tembel gerindikten sonra, yanbaşındaki pencereden sokağa baktı. Sabahın parlak güneşi sokağın bozuk parkelerindeki su birikintilerinde yansiyordu. Bayramlıklarıyla bir alay çocuk neşeli çığlıklarla geçtiler.

Odaya sıkıntıyla giren kadın:

— Ev sahibi gene kira istedi, -dedi.

— Sen ne cevap verdin?

— Ne cevap verebilirdim?

— Leylâ nerde?

— Baba annesine gitti el öpmeye..

Pencerenin camı vuruldu. Adam döndü, baktı.

Aynı mahallede oturdukları bir arkadaşı. Camı açtı, bayramlaştılar. Sonra, laf olsun diye:

— Gelsene, -dedi.

Arkadaşı:

— Şekerin var mı?

Adam karısına döndü:

—Var mı?

Kadın utançtan yerlere geçti sanki.

Arkadaşı anlamıştı işi, zaten biliyordu işsiz olduğunu:

— Haydi giyin gel de çıkalım! -dedi.

— Nereye?

— Bayram değil mi? Gezer dolaşırız..

— Valla benim niyetim yok. Sen gez, dolaş, eğlen..

— Anlaşıldı, -dedi arkadaşı-. Sen artık tam manasıyla kılıbık oldun. Evden çıktığın yok. Yoksa yenge mi izln vermiyor?

— İyi bilidin. Yenge izln vermiyor!

Arkadaş tatsız tatsız güldü:

— Haydi bana eyvallah..

— Güle güle.

Kadın:

— Ya gelseydi? -dedi.

— Gelseydi.

— Gelseydi mi?

— Öyle ya.

— Aman yarabbi, ne gamsız adam! Benimse yüreğim ağzıma geldi..

— Şekerimiz yok, ikram edemiyeceğiz diye mi? Yataktan kalktı.

Kadın gene sordu:

— Dün yanında beş lira vardı.. duruyor mu?

Adam:

— Sanmam.

— Niçin?

— Bira içmiştim de..

— Ah ya Rabbi, ah ya Rabbi.. hâlâ bira içiyor, içebiliyor!

— Doğru, -dedi adam-. Hâlâ içebiliyorum. Demek hâlâ insanlıkla ilintim var demek istiyorsun.. hayret değil mi?

Kadın söylediğine pişman oldu.

Bir avuç parayı şıkırdatarak gelen Leylâ:

— Dolu param oldu, -dedi-. Babamdan da, annemden de çok param var. Bu paraları bana kim verdi biliyor musunuz? Dedem, baba annem, Ayşe halam... bu kocamanı dedem verdi, bunu baba annem, bunu Ayşe halam, bunu da...

On liraya yakın parası vardı. Paralarını üst üste birkaç sefer saydıktan sonra küçük çantasına koyup yüklüğe kaldırdı.

— Şimdi anneciğim saçlarımı tarar, elimi yüzümü yıkar, bayram yerine gönderir beni değil mi?

Karı, koca bakıştılar.

— Değil mi? Değil mi anneciğim? Değil mi diyorum, değil mi diyorum ama?

— Gel elini yüzünü yıkayayım..

Dışarı çıktılar. Annesi:

— Bu kadar cırcır olma! -dedi.

Leylâ şaştı:

— Niye? Ne dedim ki anneciğim?

— Kız bu kadar cırcır olmasanal

— Herkes kaka çocuk mu der sonra?

— Kaka çocuk der tabî!

— Peki anneciğim, bir daha hiç cırcır olmam. Ben kaka çocuk değilim ki. Ben anneciğimi çok seviyorum. Ben anneciğimi ne kadar çok seversem anneciğim de beni o kadar çok sever, bayram yerine de gönderir değil mi anneciğim?

— Tabî.

— Bundan sonra ilâcımı da güzel güzel içeceğim..

— Aferin.

— Gülseren'le sokakta ızgı de oynamıyacağım.

— Oynama ya!

— Sokakta oynarsam bana kaka ocuk derler.

Niye desınler? Hiç de yaramazlık etmiyeceğim.
Anne!

— Ha?

— Bayram yerine beni babam mı götürecek?

— Bakalım. Sen bir Şey söyleme babana..

— Niye anneciğim?

— Babanın hiç parası yok, yüreğine batar. Demin
babamdan da annemden de çok param oldu dedin.
Babanın hiç parası yok acımıyor musun?

Leylâ durakladı, düşündü, sonra:

— Paralarımı babama vereyim mi anne?

— Hayır, bunu da yapma.

— Peki ne yapayım ben Şimdi anneciğim?

Odaya döndüler. Leylâ'nın babası sedirde oturuyor,
pencereden sokağa bakıyordu. Leylâ yüklüğe,
paralarına gıttı. Çantasını aldı, açtı, paralarını avucuna
döktü, saymağa başladı. Birden heyecanlandı:

— A... İki buçuk İram eksik!

Kocasına gzucuyle bakan kadın, kızına çıkıştı:

— Sus!

— İyi ama, anne... on İram vardı, yedi buçuk
kalmış!

— Hanı gevezellik etmiyecektin?

— İki buçuk İram eksik anneciğim...

— Yanlış saymıŐsındır..

—  defa saydım, baba annemlerde de saymıŐtım.
On liraydı. Şimdi yedi buçuk İra var. İki buçuk
İram kayıp, çalmıŐlar. Kim aldıysa Allah ateş etsin,
ciğerine bassın!

Kadın dehşetle haykırdı:

— Kes dıyorum sana!

Leylâ hıçkırdı.

Adam hâlâ pencereden dışarı bakıyordu.

MİNNACIK DEV

MİNNACIK DEV

Yokuştaki müvezziler kahvesinin önüne İskem-
lemi tam atmıştım ki, o: Balzakı...

Kaba siyah bıyığı, dökük tepe saçları, uzamış
sakalı, saçı... Taş çatlasa otuzdan yukarı olmadığını
biliyordum. Daha dün denecek kadar yakın bir geç-
mişte, ateş saçan gözleri, kabarık kıvrır kıvrır saçları,
deste destesi şilir, hikâyelerle âdeta köpürerek gelir:

«Dinleyin!...» diye başlardı. Kendi yazdıklarıyla
çoşardı. Sonra da sorardı— Nasıl?

«— Hârika» demek zorundaydık. Beğenmemek ki
min haddine? Beğenmemek şöyle dursun, tek satır,
hatta tek kelimesine toz kondurmak...

Kahve masasının kirli mermerine saçılı kâğıtlarını
hırslı hırslı toplarken;

«Ben -derdi-, devrinin çok ilerisinde bir sanat-
cıyım. Sizler beni anlayacak, benim şiirlerimin, hikâ-
yelerimin tadına varacak seviyede değilsiniz!»

Çıkar gıderdi.

Sonraları şiiri, hikâyeyi bırakmış, romana başla-
mıştı:

«Romanlar yazıp devlerle savaşmak istiyorum!
-diyordu-. Eleştirmenler haklı. Dünya çapındaki ya-
zarlar dururken, minnacık yerlilerle vakit kaybetme-
meli. Evet romanlar yazıp memleket dışına taşıcağım

ve dünyanın sayılı devleriyle savaşıp, onları bile yeneceğim! Kim var? Balzak mı? Dostoyevski mi? Tolstoy mu? Ben yepyeni bir Türk Balzak'ı olacağım!...»

Her gün getirdiği yazı tomarlarını gece babası, annesi, kardeşleri uyuduktan sonra, sabahlara kadar çalışarak yazarmış:

«Yüksek bacaklı bir masada, ayakta yazıyorum. Yazdıklarımı saçıyorum odaya. Onları tasnife bile vaktim yok!»

Bir gün açıkça:

«Balzak gibi» dedi.

Tabii o günden sonra adının başına «Balzak» eklendi.

Bayılıyordum ona. Ne heyecanlı, kendinden ne emin, yaptıklarına ne kadar da inanan bir hali vardı. Bir çeşit yenilmezlik içinde oluştu bu. Ama pek çoklarınınca da elbette «Cahilin cesur oluşu»ndan başkası değildi.

Dalgasına taş atmadığım için:

«Tanıdıklarım içinde tek anlayışlı sensin!...» Demişti.

Gel zaman, git zaman... Yıllar geçti aradan. Onu zaman zaman hatırlamıştım. Demek dev olamamıştı ki, duyulmamıştı adı, romanları. Nihayet işte yokuşu çıkıyor ağır ağır, düşünceli düşünceli. Seslendim. Durdu. Dalgın dalgın baktı. Sonra eski günlerini hatırlatan bir heyecanla, koştu boynuma sarıldı.

— Al bir iskemle -dedim.

Aldı.

— Kahveyi nasıl içersin?

— Orta!...

Başladık dereden tepeden konuşmağa: Babası, ardından annesi ölmüşler. Kız kardeşi kocaya varmış. O da ekmeğini kazanmak için okulu bırakmış. Derken evlenmiş. Şimdi iki çocuğu varmış. Çocuklardan büyüğü kız, küçüğü oğlan.

Gözleri daldı, kirpikleri yaşardı sonra. Bunu göstermemek için başını çevirdi. Eşeledim. Çekine çekine:

— Kızın ciğerlerinde leke var -dedi.

— Lekee? Peki ne yapıyorsun?

— Elimden gelen her şeyi yaptım, gırtlığa kadar borca girdim. Artık elimden hiç bir şey gelmiyor. Birinde delice bir fikir parladı kafamda. Sigortalıyım...

— Evet?...

— Ölürsem allem on bin lira alabilir!...

— Peki?...

— Kaza süsü verip...

— E e...?

— Bir taksinin altına kaldırıp kendimi atayım dedim...

— Delil...

— Belki ama, olmadı, yapamadım, can tatlı. Hırsızlık, adam öldürmek hariç, yapabileceğim tek şey bu, ama olmuyor İşte... -Sonra yaş yaş parlayan kirpikleriyle-: Kızımın yavaş yavaş sönmesini görmek! -dedi.

— Peki dispanser filan? Tedavi ettirmedin mi? Bir şeyler yapman lâzım. Eli kolu bağlı durulmaz ki!...

Acı acı güldü :

— Sebepler ortadan kalkmazsa neticeler değişir mi? Tedavi ettiriyorum. O ev, o gıdasızlık, o kötü yaşayış... Yeniden başlıyor hastalık!

Haklıydı. Yüreğim burkuluyordu ama, ne işine yarayacaktı?...

Gene yazıp yazmadığını sordum.

— Yazmıyorum -dedi.

— Niçin?

— Yazmak için huzur ister, masa ister, kâğıt kalem, yazmayı düşünebilecek kafa ister -dedi-. Şimdilik yaşıyorum...

— Masa ister dedin. Ne oldu o uzun bacaklı masa?

İçini çekti :

— Yatak, yorgan, tencere, saanla birlikte...

— Evet?...

— Satmıştım!... -Sonra cebinden bir tomar kâğıt çıkardı- : Hayatın enteresan bulduğum yanlarının notları!...

— Okusana...

— Ne vaktim, ne hevesim var buna. Şayet bir gün bu hevesi bulursam...

Kalktı, geldiği gibi ağır ağır, tırmanmağa koyuldu yokuşu.

O KADIN

Haliç vapurlarından birinin en alt aynalı salonundaydım. Önümde kocaman ayna. Sağımda, Haliç kıyılarını, hırçın donuzlu gören geniş pencere.

Salon kalabalıktı. Bütün sıralar omuz omuza. Bir an, can sıkıntısıyla önümdeki aynaya gözlerimi tam çevirmiştim ki, iri, simsiyah bir çift göz! Öylesine tatlı, öylesine davet edici biçimde bakıyordu ki... Şaşaladım ama içime de şüphe düştü : Bakalım bana mı bakıyordu?

Tam da arkamdaki sırada oturmuştu. Siyah başörtüsü, lâcivert mantosu... fakat hayır, o bu biçim giyinmeyi âdet edinmiş bir kadın olamazdı. Bu başörtüsü, manto iğreti duruyordu onda. Gözleri, yüzü, bakışı, duruşu... Böyle giyinen kadınların gözleri, bakışı, duruşu, kibarlığı değildi. Böyle giyinen kadınlar daha çok taşradan yeni gelmiş, ya da Haliç kıyılarında oturan, Beyoğlu'na bile kolay kolay çıkmayan, kabuğuna çekilmiş kadınlardır. Bunda «Ben o kadınlardan değilim. Ben bambaşkayım. Bende görüldüğümünden ayrı bir kişilik var. Bakma böyle giyinmişliğime...» demek isteyen bir şeyler vardı.

Bakışlarımız aynada boyuna karşılaşıyordu.

Kalkmak, yanına geçmek, onu bir yerlerden mi

tanıdığımı sormak, tanımiyorsa bile tanışma kapısı açmak... ama hayır, çiy kaçırdı. Ondan değilse bile, çevreden. Kalın kaş, palabıyık, aksi suratlarla dolu çevremin bunu hoş karşılamayacağını biliyordum. Hiç bir şey lâzım gelmeyebilirdi ama, yanında oturan o kaba saba adam kimdi? Ya karısıysa? Neden olmasın? Herif domuzuna zengindir. Anadolu'nun bilmem neresinde celep, bakkal, tüccar falan. Kadın da ailesinin bir tek kızı. Adam babasına binlikleri gösterince hemencik razı olup nikâhını kıydırmış olabildi pekâlâ. Nikâh başka, sevgi, hele aşk başka. Herifin ardına takılmış; ama onu hiç mi hiç sevmemiştir. Belki de aynı mahallede oturdukları bir sevgilisi vardı. Geceleri oğlan mahallenin sırtını döndüğü bir harabede onu beklerdi de, genç kız babasını, annesini uyuttuktan sonra yavaşça yatağından kalkar, giderdi. Sevişirlerdi, domuzuna sevişirlerdi. Oğlanın fakirlikten başka bir suçu yoktu. Bir gece karlar lapa lapa savrulurken işledikleri «tamiri imkânsız» suç yüzünden annesi döğünmüş, çırpınmış, aksi babasına sözgeçirmeğe çalışmış, fakat kalın kafalı herif dinlememişti: «Öldürürüm, gene de o haylaz oğlana vermem!»

Bakışlarımız gene karşılaştı.

Evet evet, mutlaka böyleydi bu. Bu genç, bu son derece güzel kadının hayatında buna benzer bir serüven vardı, mutlaka. Adam vermem de vermem diye dayatınca, kız tentürdiyot içmiş olabiliirdi. Mide sancıları, feryat, figan. Sonunda baba'nın öfkeli sesi. İlk yardım arabası. Gecenin içinde uzanan bomboş caddelerde arabanın yıldırım hızıyla gidişi. Hastahane. Sedyeyle yukarı taşınış. Güler yüzlü doktor. Güler yüzlü doktorla yalnız kalış. Ağzından midesine indirilen lastik boru. Midesinin yıkanişı, sonra da kendine gelerek doktorun sorularını cevaplayışı :

«— Seni çapkın seni.. söyle bakalım, neden içtin tentürdiyotu?»

«— Yaşamaktan bıkmıştım!»

«— Bu yaşıta ha? Seni yaşamaktan bıktıran sebep neydi?»

Söyleyemez, ah söyleyemez. Babasının nefret ettiği o genç adamın karısı olduğunu nasıl söylesin. Babası, babasının şerefi, akrabalar, uzak yakın dostlar, uzak yakın dostların kafa kafaya verip yapacakları dedikodu? Hele amcasının çirkin, bıyıklı, evde kalmış kızı? En çok da o!

«— Ha? Sebep neydi?»

«— Hiiç..»

«— Ben biliyorum ama!»

«— Ne?»

Doktorun laf olsun diye atışını nereden bilecek? Buna tıpa tıp bilmek değil de, on altı yaşındaki bir kızı tentürdiyot içmeğe sevkeden şeyin ne olabileceğini kestirmek için doktor olmağa bile lüzum var mı?

«— O çocukla... ha?»

«— Hangi?»

«— Komşunun oğlu?»

«— Hayır hayır, komşumuz değil!»

«— Ya?»

«— Bizim mahallede oturmuyorlar..»

«— Ama sevişiyordunuz değil mi?»

«— Amaaan..»

«— O gece, size geldiymiş değil mi?»

«— Hayır!»

«— O halde sen onlara gitmiştin?»

«— Gitmedim!»

«— Peki nerde?»

«— Babam duymasın. Sonra beni öldürür!»

Bileğini tutmuş olabilir:

«— Aramızda bir şey. Şayet böyle bir yaramazlık geçtiyse aranızda, korkma, ben tamir ederim.»

Umut, umutla doktora bakan gözler:

«— Sahi mi? Sahlden tamir edebilir misiniz?»

Doktor her şeyi anlamış olabilir. Ertesi gün babasını, aksi babasını bir kıyıya çekip durumu kısaca

anlatır ve kızı sevdiği oğlana vermekten başka çare olmadığını söylemeğe kalmaz, aksi baba dayatır:

«— Onu lokma lokma eder gene de o serseriye vermem!»

Zaten doktoru da daha fazla ilgilendirmez. Baba asık yüzüyle dükkânına döner, kendi gibi celep mi, bakkal mı, tüccar, müteahhit mi her neyse, kaç vakttir akraba olmaktan söz açan kırk beşliğe «peki» der. Ortada binlikler döner. Para su gibi harcanır. Gelinlik, sedef kakmalı nalın, sarısı pırıl pırıl hamam-tası, hamam havluları, kat kat, renk renk kumaşlar, tuvalet takımı, düzünelerle çorap, gene elbiselikler, gene top top patiskalar, salaşpurlar aile bezleri, incik boncuk.

Vapur köprüye yanaşmıştı. İndik. Mahsustan ağır-laşarak önüme düşürdüm onu. Farkında gibi gülüm-süyordu. Az önce vapurda yanibaşında oturan adam ayrılıp gitmişti. Demek yapayalnızdı.

Köprü merdivenini çıktık. Karaköy. Dolmuş du-rağı. Beni yanında görünce gene gülümsedi, ya da bana öyle geldi. Durakta ikimizden başka kimse yoktu.

— Siz de Galatasaray'a mı?

Heyecanlandım:

— Evet. Siz?

— Ben de ama, çok bekliyeceğiz galiba?

— İsterseniz taksiyle çıkalım?

Yadırgamadı. Güldü. Yavaşça sordu:

— Bu fedakârlık niçin?

— Sizin için -dedim.

Bunu da yadırgamadı:

— Sahii?

— Değmez mi?

— Bilmem. Çoktandır unuttum bunu da, hoşuma gidiyor.

— Beni şaşırtıyorsunuz.

— Niçin?

— Sizin için böyle değil, çok büyük fedakârlıklara seve seve katlanılabilir. Taksi.

Kocaman, kapkara, pırıl pırıl bir taksi durdu. Girdik. Araba hareket etti.

Gözgöze geldik:

— Devam edin -dedi.

Arabanın içi kuvvetle şanuvâr kokmağa başlamıştı:

— O kadar güzelsiniz ki -dedim-. Evli misiniz?

— Bırakın şimdi bunu. Bir yerlerde bir şeyler içebilir miyiz?

— Emredersiniz!

Çeyrek saat sonra, İstiklâl caddesi üzerindeki sokaklardan birindeki küçük ama şık bir içkili lokantada karşılıklı oturuyorduk. Küçük yeni rakı, kırmızı turp, pancarla işli, rendelenmiş havuçla garnili yeşil salata. Dumanı üstünde ızgara clğır falan.

— Bana gözlerimden bahsedin Allah aşkına -dedi.

Üçüncü duble.

— Demek gözlerim çok güzel?

— Çok ama, maceranızı merak ediyorum!

Elindeki kadehl masaya sertçe bıraktı:

— Maceram mı? Beni tanıyor musunuz yoksa?

— Yoo, hayır.

— O halde? Ne biliyorsunuz bir maceram olduğunu? -Peçeteyi atıp kalktı:- Evet, o kadınlardanım ve şimdi tahmin edebileceğiniz yere gidiyorum: Abanoza!

GÂVUR

Otobüs terü tenhaydı. Ben, arka kapının yanında, sırtımı otobüse dayamış, kimbilir ne düşünüyordum. Biletçinin ordaysa bir un çuvalı sıkılığında, koca bıyıklı bir adamla kızı olması mümkün genç bir kadın, diklilyorlardı. Kadın güzel değildi ama, babası, belki de kayınbabası olan adam onu gene de çevreden kıskanıyordu. Adamın çevreye bakışları öfkeliydi. Beride paldır küldür şakalaşan iki öğrenciye fena içerlediği belliydi. Öğrenciler farkında bile değillerdi. Zaten ne çevreyle, hele ne de un çuvalı sıkılığındaki adamın yanındaki kadınla ilgiliydiler. Okul, okulda öğretmen, öğretmenler, sınıf arkadaşları üzerine şakalaşıyor, biraz nümayişe gülüyorlardı. Un çuvalını hatırlatan adamı da kızdıran buydu. Neden şakalaşıyor, niçin paldır küldür gülüyorlardı? Kimbilir, belki de gülmeleri kendilerineydi. Çaktırmadan onunla alay ediyor olmalıydılar. Birkaç kez homurdandı. Kadın, anlayamadığım, ama yatıştırıcı olduğu belli bir şeyler söyledi. Hatta kolundan çekmek istedi otobüsün ön kısmına. Adam Inat mı inat, kımıldamadı bile. Hatta kolundan çeken eli, kadının elini sertçe itti.

İşte anlatacağım olay tam o sıra meydana geldi: Otobüs, birden önüne çıkıveren bir taşıta çarp-

mamak için çok kuvvetli bir frenle zınk diye, aniden durunca, un çuvalı, top ağzından fırlamış bir gülle gibi geldi, bana çarptı. Az kalsın sırtımla dayandığım yerde yamyassı olacaktım. Bereket elimle korudum kendimi. Bu, yani kendimi elimle korumam adamın canını sıkmış olacak ki, çok bozuk bir Türkçeyle:

— Ne itiyorsun be? -diye bağırdı.

Şaşırmıştım. Adam anî frenle bir top güllesi gibi üstüme gelmiş, bense ellerimle kendimi korumuştum ki buna elbette hakkım vardı. Üstelik ayağıma da basmıştı.

Herkes daha çok da bana bakıyor, gülüyordu.

— Bana mı söylüyorsun?

— Hayır, babana!

İyice şaşırmıştım. Çevremdekilerin gülmesiyse kahkaha halini almıştı.

— Ulan hıyar, -dedim elimde olmayarak-. Hem geldin bana çarptın, ayağıma bastın, hem de...

Hışımın üstüme yürüdü:

— Selâvat getir, selâvat getir ulan!

Kocaman yumruğunu havaya kaldırmıştı. Bileğinden yakalayıp ittim. Kızı ya da gelinin yanına geri geri gitti. Büsbütün içlerimle olacak, yeniden saldırdı:

— Selâvat getir ulan, selâvat getir!

Benim de tepem iyice atmıştı:

—Ulan babandır, kereste! -dedim.

Bu arada kızı, ya da gelini olan kadın yanıma gelmiş, yalvarıyordu:

— Rica ederim uymayın, n'olursunuz..

Neden uymayacaktım? Deli miydi yoksa?

Sordum:

— Hayır, -dedi-. Deli değil ama..

— Deliyse akıl hastahanesine yatırın!

Okullular da gülmeyi bırakmış, yanıma sokulmuşlardı. Bana hak veriyorlar, bana hak verilmesiye un çuvalını çıldırtıyor, ha bire üstüme yürüyerek:

— Selâvat getir! -diye bağıırıyordu.

Bir ara ellerini arkasına koyarak gene karşıma dikildi:

— Müslüman değil misin sen? -diye sordu.

Kızdırmak için:

— Hayır, -dedim-. Değilim..

Bunaysa küplere bindi:

— Değil misin? Değilsin ha? Hem gâvur, hem de bir müslümana kafa tutuyor.. -Döndü, otobüsün pek az halkına:- Ne duruyorsunuz? -diye bağırdı-. Allahını seven vursun!

Kadıncağızın peçesiz yüzü renkten renge giriyor, pelerini savruluyor, yalvarıyordu:

— Uymayın, nolursunuz uymayın!

Uymamak elde değildi ki. Dilediğiniz kadar uymayın. Adam durup durup şahlanıyor, kocaman yumruğunu kaldırarak saldırıyor, bas bas bağıırıyordu:

— Allahını seven vursun!

Kanunlar başka dinden bir vatandaşın dövölüp hele öldürölmesine müsalt olmadığından mı, yoksâ adamın saçmalığına uymayıştan mı her nedense, hiç klmse yerlnden kımıldamadı.

Un çuvalı buna da çıldırdı:

— Ne duruyorsunuz be? Vursanıza be? Öldürsenize be gâvuru!

Elimde olmayarak:

— Bırak onları, sen kendin vursana -dedim-, sen kendin öldürsene!

Yeniden üzerime gelmiş, yumruğunu gene tepeme hışımla kaldırmıştı. Gerçekten kalın, sağlam bileğini sımsıkı tuttum:

— Sen müslüman mısın?

Yatıştır gibi oldu. Gözlerinin akları pembeleşmişti:

— Elhamdülillâh -dedi.

— Madem müslümansın, söyle bakalım: İslâmın şartı kaç?

Sağ elimin içindeki bileği gevşeyiverdi, kolu düştü:

— Ha?

— İslâmın şartı kaç?

Bomboş gözlerini çevrede dolaştırdıktan sonra kızı mı, gelini mi her neyse ona döndü:

— Kaç? -diye sordu.

— Bak -dedim-. İslâmın şartının kaç olduğunu bilmiyorsun, sonra da müslüman geçiniyorsun..

Şaşkın, yeniden baktı yüzüme:

— Sen gâvursun, -dedi.

— Farzet gâvurum. Sen müslümansan söyle İslâmın şartı kaç?

Öğrencilerle bir kısım yolcular çevremizi merakla almışlardı. Gerçekten de alınmayacak gibi değildi. Un çuvalına göre «Gâvur» olan biri, bir «Müslüman» a sorular soruyordu İslâmın şartı üzerine.

— Cevap ver -dediler

Bomboş gözleriyle onlara baktı teker teker:

— Vermeyeceğim -dedi.

— Niçin?

— Gâvur o!

— Canım sana ne? Sana İslâmın şartını soruyor Müslümansan, biliyorsan cevap ver!

— Vermeyeceğim. Gâvur o!

İri, kemikli başı, akları gittikçe kızaran kocaman gözleri, un çuvalını hatırlatan sınıksız gövdesi.

Yeniden sordum:

— İkinci namazı kaç rekât?

— Söylemeyeceğim.

— Öğle namazı?

— Söylemeyeceğim.

— Yatsı? Teravih?

lyice şaşalamıştı. Çevredense boyuna sıkıştırıyorlardı:

— Cevap ver cevap!

— Yoksa asıl sen mi müslüman değilsin?

— Bilmiyor ki söylesin!

Biri:

— Gâvur, -dedi.

Sertçe döndü adama:

— Ben? Ben ha?

— Değilsen cevap ver sorusuna..

— Vermeyeceğim.

— Niçin?

— Gâvur ol

İşin iyice suyu çıkmıştı. Okkalı bir selâvat getirdim. Yüzüme yaban yaban baktı. Bana öyle gelmişti ki, adam selâvat da bilmiyordu.

— Sen de getir bakalım!

Şaşkın:

— Ne? -dedi.

— Selâvat!

Omuz slikti:

— Getirmeyeceğim..

— Neden getirmeyecekmişsin? -diye sordu biri.

Çenesiyle beni işaret etti:

— Gâvur ol

Bereket, otobüs duraklardan birinde durmuştu. Ayıldım: İneceğim, inmem gereken duraktı bu. İndim. Bir de baktım un çuvalıyla kızı ya da gelini olması gereken kadın da indii. Onlarla uğraşmak niyetinde değildim. Her şey otobüste kalmıştı, kalmalıydı ama öyle olmadı. Kızı, ya da karısı olduğunu sandığım kadın onu sokaklardan birinin başından yolcu etti:

— Burdan doğru git, ta karşıda, sağdaki pembe evin yanındaki kapı. Oldu mu?

Ne «Oldu» dedi, ne de «Olmadı». Bir robot gibi daldı sokağa, ardına bakmadan çekti gitti. Kadın tatlı tatlı gülererek yanıma sokuldu:

— Asıl kendi gâvur, -dedi-. Boşuna nefesinizi tükettiniz!

Şaşırmıştım. Anlattı: Meğer bu yakınlarda Balkan'lardan göçmen olarak gelmiş. Komşusuymuş. Ka-

dıncağız sevabına kızının evine getirmiş!

— Gâvur denmesinden korkuyor. Önüne gelene gâvur diye patırtı eder, dayak yer! Bir de korkaktır ki, bilemezsiniz...

VİLİSPİT

Eskiden bisiklete «Vilispit», ya da «Vulispit» dendiğini bilmem bilir misiniz? Bizim Adana'da «Cansız at» da derlerdi, doğrudan doğruya «Teker» de. Ama benim bugün sözünü etmek istediğim şu bildiğimiz «Bisiklet» değil, sarhoşluğun «Zom» karşılığı «Villispit»lik!

Eskiden ünlü romancı Mahmut Yesari'yle, yazar dostumuz Naci Sadullah, merhum Hüseyin Şehsuvar'ın filan akşamcılık yaptıkları Çemberlitaş'taki Ermeni'nin dükkânı yanındaydı sözünü edeceğim şaraphane. Kirden kararmış sözüm ona beyaz tül perdeler geriliydi sokağa bakan camlarında. İçerden bakılınca dışarıyı görülüyordu ama, dışardan bakılınca içerisi... hayır. Zaten istenen de bu olmalıydı. Malum ya: «İbadet de gizli, kabahat dal»

Kalın bir cigara dumanı. Duman sanki deniz, insanlar denizde sağa sola yalpalıyorlar. Taa yukarlarda irice, tozlu bir ampul. Duvarlarda taş basma resimler: Arabın Intikamı, Dumlupınar, İnönü zaferlerimizin kalpaklı komutanları, toplar, esir alınmış Yunan askerleri.

Cigara dumanından denizde herkes eliyle, koluyla konuşuyor. Herkes, ama herkes. Dinleyen yok!

Bir ara kalın bir ses kalabalığın üzerinde yükseldi:

«Hayâl oldu o demler
O tatlı eğlenceler!

.....»

Şarapçının hiç şakası yok. Öfkeli bir sesle:
— Keeeees! -dedi.

Şıp kesildi. Belli ki şarapçının müşteriye eyvalahı yok. Zaten tamı tamamına bir mahzen burası. Derme çatma raflar diyelim, meze filan hak getire. Marmara şarabının şişesi üç teklik. Dışardan gelirken, fıstık, köfte, ekmek, ya da turşu getirmişsen şarabına meze yaparsın, getirmemişsen yumruk mezesi. Şişede elli kuruş kazanan şarapçı bir de mezeni düşünecek değil ya!

Evet, Marmara şarabı, mezeli mezesiz, içiliyor. Şarkıya gazele kaçmadan, hiç dinlemeden konuş konuşabildiğin kadar. Her şey pesten olacak. Başkalarının dalgasını bozmayacaksın. Üst perdeye çıktın da milletin dalgasını bozdun mu, şaraphane yasasına aykırı kaçıyor, şarapçı hemen:

«—Hööööt!»

Arı kovarı gibi uğultulu içerisi.

Cigara dumanından denizde yüzüyor İnsanlar!

Herkes konuşuyor!

Bir ara:

— Alacağın olsun ulan hergele!

Tizden, öfkeli, sarhoş bir sestir bu, şaraphane yasasını ihlâl etmiştir. Şarapçı tabîi hemen:

— Kees!

Kesiyor. «Devri sabık»tan müddever bir tip. Kara bıyıklı, ince, uzun. İsa peygamber yumuşaklığında bir yüz. **AŞK-I MEMNU**'lar, **ZAVALLI NECDET**'lerden süzülüp çıkmış sanki. Ya da belki Celâdet Nâzım'dan bir kıt'a:

«—.....»

Kalbinde bir seda bana, ey genç saadetin

**Mahvoldu, der, fakat yine bir lâhza isterim
Bakmak, alevli gözlerle yanmak ve inlemek
Ölmek ve sonra ruhumu tenhada dinlemek...»**

Köşkler, yalılar, çeşml bülbüller, lândolar, erga-
nun, grup, yağmur, hayır rahmet...

Ben bunları düşünürken o gene parladı:

— Alacağın olsun ulan hergele!

Sonra birden bir şangırtı. Şarap şişesi yere düş-
müş, betonda kırılmıştı.

Şarapçı tezgâhı ardından fırlayacak gibi şahla-
narak:

— Ne oluyorsun ulan pis bıyık, kaşıntın mı
tuttu?

O «Devri sabıktan müdevver», o, insana matemi,
veremi, ölümü, rahmeti, Celâdet Nazım'ların ağlayan
şiiirlerini hatırlatan romantik genç adam bir an sanki
yele yele, köpük köpük şahlandı. Şarapçıya baktı
baktı, sonra yılmışçasına gerleyip eski derviş haliy-
le elini göğsüne koydu, boyun kırdı:

— Sana eyvallahım var Memet âbi... Ama o
kodoş!

— Sıssssst!

— Sana eyvallahım var dedim!

— Anladık..

— Ama o!

Yerinde duramıyordu. Şarapçı tezgâhından hırsla
geldi, iyice sokuldu. «Vilisplt» de şafak atmıştı:

— Vur -dedi-. Tokatla beni, al ayaklarının altı-
na.. sana ey...

— Ulan kessene!

— Sana eyvallahım...

— Kessene ulan!

— O kodoş, alacağı olsun o kodoşun!

Şarapçı, müşterillerinin gülüşmesine mi içerledi
ne, Villspit'i yakasından sımsıkı tuttu:

— Sen şu şarapların manglzini tosla bakalım!

— Ama o kodoş...

— Manglzi tosla ulan!

— Alacağı olsun o kodoşun!

— Manglziililil!

Şarapçı bir itti, Vilispit küüüüt, yerde:

— Sana eyvallahım var Memet abi, ama o kodoş!

Şarapçı yakasından tutmuştu gene, sürükleyerek dışarı çıkarırken hâlâ:

— Sana eyvallahım var -diyordu-. Ama o kodoş!

Şaraphane çabucak eski halini alıverdi. Sağımda biri:

— Paşa! -dedi.

Bu yandan biri düzeltti:

— Paşa'dan bir önce, zom!

Daha yaşlı bir başka beyaz bıyıklı:

— Vilispit -dedi-. Henüz Vilispit. Paşalık zomdan önce gelir. Zom, paşalığın da bir rütbe yukarısidir!

İYİ İNSANLAR

Her gün değilse bile çokluk uğradığım kahvelerden birinde tanımıştım. Ufak tefek, cıvıl cıvıl bir çingene. Elliyi aşkın. Torun sahibi. Pabuçlarımı boyarken boyuna anlatırdı: Devirlerin değiştiği, geçiminin zorlaştığı, ekmeğin arslan ağzında oluşu, yedi başlı devlerin tuttuğu kaynaklar gibi bilinen şeyler.

Bugün yine aynı kahvede karşılaştık. Her zamandan, bilhassa iyi havalarda olduğundan çok başka karşıladı. Yerden temennalar, hatırı şerifimi sormalar, vazifeslymiş gibi ne içeceğimi sorup ocağa seslenişler...

Bütün bunlar havanın kapalı oluşundandı. Yağmur yağdım yağacak. İnsan böyle bir havada pabuç boyatmanın lüzumsuzluğunu düşünebilir. Onunsa buna tahammülü yoktur. Küçük iki kızı, işsiz oğlundan başka, bilmem nerede askerliğini yapan büyük oğlunun karısıyla iki çocuğu ekmek bekliyorlar. Maşa, ızgara, fal'la ilgileri olmadığından, minnacık kundura boyacısının yolunu gözlüyorlar akşamları. (Bilmem yalan, bilmem doğru.)

— Boya bakalım!

İştahla fırladı. Boya sandığını kaptı, sevinçle girdi. Sanki dünyaları ona vermişim. Kenarları kırış

kırış gözlerlnln bebeği, elâ elâ gülüyor. Gümü bulmuş ğıbl.

İşe ğrişmeden önce sıkı bir besmele çekti. Bir duayı pıtır pıtır okudu, sonra da kahve ocağındaki irt yarı ocakçıya öfkeli bir nazar fırlatıp, bir sır verircesine:

— Ocakçı senden borç para isterse sakın verme! -dedi.

Ne alâka ne dava!

Sebebini sordum. Anlattı: Bir hafta önce bir lira borç almış, hâlâ vermemiş!

— Ya veremiyorsa? -diye sordum.

Şöyle bir tarttı:

— İyi ama, rakı içeri! -dedi.

— Sen içmez misin?

— Allah onu bana sormaz. Ağzıma koymadım hayatımda!

— Cigara?

— Cigara da.

Ocakçıyı da en az onun kadar tanıyorum. Elli civarında, hâlâ genç. Balsa, küçük bir kuzuyu tek başına haklayabilir, yarım kiloluk bir şişe rakıyı temizledikten başka üstüne bir o kadar da tatlı yuvarlayabilir. Böyle söylemişti bir gün: «Bakma dışlerlmin sağlamlığına. Yiyecek bulamadıklarından alıştılar tembelliğe!»

Boyacı işini bitirip başka müşteriler kovalamaya gittikten az sonra ocakçı geldi:

— Ver bakalım şu Bafra'yıl

Paketi uzattım, aldı bir tane. Kahırlı kahırlı yakıtı.

Sordum:

— Deryada gemileri batırdın gene galiba?

Yanıma ilişti.

— Gün günden beter gelir be yahu, ne olacak halimiz? Geçende bizim Köroğlu'yu götürdümde doktora. İğne veriydi. Cahil kadın, semtte vurdurmuş bir iğneciye. İğne paslıymış. Yapmış apse. Azmış mı

yara sana? Oldu mosmor. Yatamaz sabahlara kadar sancıdan. Çocuklar ağlaşır. Alır kaçarım sabahları başımı evden, doğurtmam günü üstüme. Bir şey değil, uçan kuşa bile borçlandım be yahu! Karşı masalardan birindeki bir müşterinin pabucunu boyayan Çingeneyi işaret etti:- Bu zavallı adama bile borcum var. Bilirim kalabalık başı, havalar yağmurlu, işler kesat, bilirim ama ne yapayım be yahu? Alırsın günde beş liracık. Oturursun Beykoz'da. Yersin içersin. Yeyip, içtiğin de ne? Yarım ekmek, yoğurt, peynir, çay...

— Rakı?

Yüzüme tuhaf tuhaf baktı:

— Küfür mü edersin be beyim?

Çağırdılar, kalktı gitti.

Gök karardıkça kararıyor, sarktıkça sarkıyordu. Az sonra korkunç bir gürlleme. Arkasından yağmur boşandı.

S A K A

Bizim mahalleye henüz Terkos verilmediği için, evlerin sularını «Saka»lar taşıyor. Bu yıla gelinceye kadar mahallede bir «Saka derdi» yoktu. Yahut hayır, vardı da ben farkında değildim belki. Ama hiç sanmam, yoktu böyle bir dert. Olsa niçin bana kadar gelmesin?

Her ne hal ise, mahallede kadınlar, kahvede erkekler hep bu sakalardan şikâyetçi.

Bizim saka, ufak tefek bir delikanlı. Başında lâciverdi solup mora çalmış bir lise kasketi, halim selim.. Kimsenin etlisine sütlüsüne karışmaz, kimsenin keçisi koyunuyla ilgili değil, kendi halinde. Çocuklar pencereden seslendiler mi, peki makamında başını sallar, sonra da su tenekeleri yüklü eşeğini önüne katıp gelir, kapıyı uslu uslu çalar, suları boşaltılacakları yerlere boşaltır.

Dün mahalledeki kahveye çıkmıştım. Çayımı yudumlarken, yanımdaki masada hararetli bir konuşma. Kulak verdim: Mahallenin sakaları üzerine. Öyle atıp tutuyorlar ki...

Kısa boylu, daz kafalı komşu öfkeden mosmor:

— Tenekesine on beş kuruş veriyoruz yahu! -diyor-. Çeşme iki adımlık yerde. Öyle olduğu halde nazlanıyor hergele!

Upuzun, kupkuru bir başka komşu başını sallıyor:

— Sen on beş veriyorsun tenekesine, ben yirmi. Konuşma umumi bir hal alıyor:

— İstersen otuz ver, getirmiyorlar!

— İki arkadaş bunlar, mahalleyi aralarında tak-sim etmişler..

— Canlarının istediğine götürüyorlar!

— Hayır birader, yabancıya taşıtalım dersin ona da müsaade etmezler!

— Yaa, ne demezsin birader?

— Tröst kurmuşlar aralarında!

— Bunların haddini bildirmeli!

— Mahallenin suyu onların keyiflerine bırakılmaz!

—
—

Konuşma uzayıp gidiyordu. Derken sakaların namussuzluğundan, vicdansızlığından, Hasan Hüseyin düşmanlığından bahsedildi. Sonunda sakaları boykota karar verilmişti ki, İlso kasketli saka kahve kapısında görünmesin mi?

Başlar bir an ona çevrildi, kinle, nefretle, gazelle bakıldı.

Şakacı garson:

— İşte geldi -dedi-. Nedir senin elinden çektiğimiz oğlum?

Saka hayretle bakıyordu:

— Ne olmuş?

— Mahalleli aleyhinde zabıt tutacak haberin olsun!

— Niye?

— Canının istediğine su veriyor, istemediğine vermiyormuşsun!

Elleri arkasında, boş masalardan birine yürürken bir an durdu:

— Keyif benim değil mi?

Mahalleli hışımla arkasından cevapladı:

— Keyif eşşekte olur, eşşoğlu eşşek. Mahallenin suyu senin keyfine kalır mı?

— Ağzınızı bozmayın. Babamın oğlu değilsiniz ya! Kendi suyunuzu kendiniz taşıyın!

— Taşıtıyoruz, niye bırakmıyorsun?

— Bırakmam tabii. Ben bu sakalığa kaç lira verip girdim biliyor musunuz? Bin beş yüz lira, tam bin beş yüz! Hem de çatır çatır saydım paraları...

İzah etti: Kendisinden önceki sucudan sakalığı parayla satın almış.

Sonra:

— Siz sizsiniz ben ben -dedi-. Ne kafa tutuyorsunuz?

Şakacı garson ensesine bir tokat attı:

— Yaşa lan Keko, demokrasi var desene. Siz sizseniz ben de ben desene!

Masaya geçti, sigarasını yaktı, garsona emretti:

— Yap bir demli çay!

K Â H Y A

Yakınlardaki bir radyo, akşamın yedisinde başlayıp sekize kadar sürecektir olan «Reklamlar geçidi» programında Muzaffer Akgün'ün yanık bir ezgisini yayıyordu.

Sağdaki büyük bir yapının gölgesindeyse yediden, on, on bir yaşına kadar çocuklar, toz toprak içinde çift kale oynuyorlardı. Yahut da oynamağa çalışıyorlardı kocaman bir naylon topla. Naylon topun ardında kıyametler kopuyordu üstelik. Bağırıp çağır-malar, küfürler, heyecan; toz bulutları, «Gooooool!!!» sesleri.

O, bütün bunlara kıydan, hasret dolu gözleriyle bakıyor, arada kendi kendine heyecanlanıyordu. On yaşlarında ya var ya yoktu. Esmer ayakları yalındı. Kış, yaz, okul saatleri dışında semtteki kâhyaya yamaklık yaptığını, babasının bir kötü kadınla geçen yıl savuşup gittiğini, annesinin Mahmutpaşa'da tuzcunun yanında, ablasının da Cibâli tütün fabrikasında çalıştığını biliyordum. Oysa okuyordu. Hem okuyor, hem de kâhyaya yamaklık ediyor, kazandığı paralarla defter, kalem alıyor, yaşlı annesine, tüberkülozlu ablasına yük olmamağa çalışıyordu. Birinde eşelemiştim. Büyüdüğü zaman kaptan olacağını, bütün dün-

yayı ancak bu sayede gezip dolaşabileceğini söylemişti. Şimdi top oynayan kendi akran çocuklara bakarken heyecanlanışı dikkatimi çekmişti, sokuldum yanına. Öylesine kaptırmıştı ki oyuna kendini, beni geç fark etti, fark edince de toparlandı:

— Vay abi, sen misin?

— Hayrola? -dedim.

— Bakıyorum be abi. Şu santrforu görüyor musun? Hiç iş yok. Ben olsam... üç metreden topu kaleye sokamadı!

Neden oynamadığını sordum.

İçini hasretle çekti, grl bebekli gözleri bulandı. Yalın ayaklarına baktı.

— Ayakkabım yok.

— Onlardan çoğu da ayakkabısız..

— Ayakkabısız ama, ayakları sakatlanınca doktora götürecek babaları var onların!

— Senin de annen?

Gene içini çekti:

— Kadın hasta hasta çalışıyor tuzcuda. Bir de benimle ml uğraşsın. Sonra zaten aksinin biri tuzcu. Top oynar, ayağımı sakatlırsam annem beni doktora götürmek zorunda kalacak. İşe gidemeyince adam anneme hemen yol verirl

— Ablan?

Gene içini çekti, hem de «Amma da halden anlamazmışsın!» dercesine.

— Ablam kendi hastalığını bile tedavi ettiremiyor!

Radyoda «Reklamlar geçidi».

Kocaman yapının gölgesindeki çocukların toz toprağa karışan çığlıkları.

Küçük kâhyaanın her şeye rağmen oyuna dalıp dalıp giden, oyuna hasret, çocuk gözleri.

DÜMENCI

Sabahın çok erken saati.

Beyoğlu'nda, İstiklâl caddesinin kaldırımlarından birindeyim. Önümden işçi kadınlar, kızlar, yaşlı erkeklerle çocuklar akın akın geçiyor.

Bir den yanibaşımda bir ses:

Moda, anam avradım olsun modaa!

Dönüp bakıyorum: Gömlek kolları dirseklere kadar sıvalı, ince, uzun boylu biri. Bacağındaki pantolonun paçaları tiftiklenmiş, grisi nerdeyse beyaza dönmüş. İşçi kalabalığına bakıyor yılışık yılışık. Daha çok da kadınlara, kızlara.

— Aaah ah Aspəsiya.. Ulan vazgeçtik, her şeyden vazgeçtik anladın mı, bir kallmera da mı yok?

Yılışık yılışık bakınırken, gözü bana takıldı. Gözlerinden biri kör. Ya da, sol gözüne baştan başa ma viye çalan ak bir kâğıt geçirilmiş.

Yanıma sokuldu:

— Afedersiniz, ateşiniz var mı? Yâni ya sipsi.. Kibritlmi uzattım. Aldı, cıgarasını yakıp geri verdi:

Mersi abiciğlm..

Sonra yanıma az daha sokuldu:

Bu devlrde -dedi-, cebinde mangırın olmasını

isterse. Yeter ki faan düzgün olsun. Faan benimki gibi mi, biraaki

Ciğarasından duman aldı, karşı sıradaki yüksek apartmanlara salıverdi.

Karşı sokağaa etli butlu bir kadın gıriyordu.

O, yâni az önce benden kibrit alıp ciğarasını yakan:

— Tanır mısın şu gıdeni? -diye sordu.

Tanıımıyordum:

— Yoo.

Sağlam gözünü kırptı:

— Motordur!

— Ne demek o?

Acı acı güldü. Evet acı acı:

— Yâni o biçim.. Bir kocası vardı, elmas anamı avradım olsun. Montrd be! Mangır demetle. Derken, kocasının üstüne parlak bir oğlanı sevdi, şimdi amaşırcılık yapıp oğlana yediriyor!

Peki ama bana neydi?

O, ardını getiriyordu sözlerinin ha bire:

— Bu kadınların dinine donuna güven olmuyor be âbi. Benim Aspasiya meselâ.. On dört yaşındaydı okula gıdip gelirken. Yok, yoksul. Yemez yedirirdim, giymez giydirdir. Dünyayı ona ben öğrettim. Tak, alır götürürdüm Boğaz'a, balık lokantasına, tak Beykoz'a paça yemeğee. Ne bileylim, yemez yedirir, giymez giydirirdim İşte. Yalnız ona mı? Evde kalmış kupkuru bir teyzesi vardı anası, babası, dedesinden başka. Ya haminnesi? Akşam olmaz mı, koynum koltuğum yiyecek dolu. Tak, düşerdim evlerine. Beni kapıda karşılarlardı. Ben de böyle değıldim o zaman tabî. İşlerin Allah Allah zamanı...

Bütün bunlardan evet, bana neydi?

Ama o, açık kalmış bir musluk, suyu kesik bir musluk gibi hırıldayıp duruyordu. Konuşmuyor, gerçekten de hırıldıyordu:

— Kendim meslek sahibi değılimdir ama, elim-

den her iş gelirdi Neden? Çok pratiğimdi. Babam da benim gibiydi. Yahut estafurullah, ben de babam gibi. Sokağa bir çıksın, iş icat ederdi şerefsizim. Musluk, elektrik, buz dolabı, çamaşır makinesi, saat, radyo, plkap, teyp... ne çıkarırlarsa önüne. Ben de. Önüme ne çıkarsa tâmir ederim ama, üzücü, yorucu iş bu işler. Bu dünya'ya rahatça yaşamağa geldik âbim anladın mı? Çalış çalış, baktır işin. Derken, baktım evlerde musluk, baca, saat, buz dolabı tâmiri derken, daha esaslı tâmirler var! Çaktın mı?

Hiç bir şey anlamamıştım:

— Yoo..

— Ev kadınları içinde çoğu o biçimdir. O biçimdir ama, açılmazlar çokluk. Sen açılacaksın, sonra da hiç farkına vardırmandan açacaksın onları. Bir açıldılar mı, susturabilirsen sustur. Bir sefer, hemen hepsi kocalarından dertli. Ya eve geç gelirler, ya başkasını severler, ya da ne geç gelir; ne de başkasını sovorlör de, karıları gine de şüphelenirli -Burnunun bir dölçilini tıkayıp ötekinden hıhladı-. Onun için, derhal karından şikâyet edeceksin.. Diyelim ki karın yok. Olmasın, ne bilecek karşıdaki? Musluğunu mu tâmir ediyorsun? Elindeki âleti sık sık düşürecekisin çeşmenin fayansına. Sonra da derinin bir iç geçirip, terlemişin gibi alnını elinin tersiyle silecekisin. Kadına bakacak, özür dileyecekisin. O, ilgilenecek. Pek dalgınsın usta falan diye bir lâf atacak. Tak, yakalayacaksın lâfın kuyruğunu: Nasıl olmazsın be ablacığım? Üç gündür evde yok inek karı. Aramadık yer bırakmadım, yok yok yok! Sonra gine uğraşmağa başlayacaksın işinle ama, baktan tabî. Bu sefer onu bir meraktır alacak. Nereye gitmiş? Yahut, bulunca ne yapacaksın? Omuz silkeceksin, ne yapacağım, hiç. Ne yapabilirim, ölüyorum karı için şerefsizim. Bulunca ayaklarına kapanacağım! -Gine acı acı güldü-. Kadın fitili alacak, soracak: «Peki, ya kötü bir yere gittiyse?» Sen hiç tınmayacaksın: «Nasıl kötü bir yer yâni?», «Canım, bir sevdiğim falan varsa yâni?»

Aptal aptal, uzun uzun bakacaksın yüzüne: «Olabilir mi dersin? Olabilir mi abla?», «Neden olmasın? Benim böyle bir haltım olmadığı halde bizimki eve gelir de beni komşuda bulursa aklım gider!» O zaman atacaksın bitini ortaya: «Ya kocanın varsa bir bok işi abla?» On ikiden vurmuşsundur. Konuşmanın şeklinden anlıyacaksın, şıp. Kadın: «Bana da öyle geliyor»u bastırarak. Kaçırmayacaksın. «Tâkip ettirmiyor musun?», «Yoo..», «Aman ablacığım, nasıl ettirmezsin? Bu devirde kaldı mı senin gibi saf, temiz, kocasını küçük Tanrı sayan kadın? Sen melâike misin? Tâkip ettir!» Bir de örnek vereceksin boktan. «Bizim orda bir Melâhat abla vardı, kocası avukat, Tâkip ettirdi, adam sâhiden de dostuyla Beyoğlu'ndaki garsonyerinde!..» O zaman soracak: «Tâkipçiler var mı?» «Tabî..», «Nerde?», «İstersen sana buluvereyim sana bizim Yahudi Davit'l..» Düşünmeğe başladı mı, iş yüzde elli oldu demektir, hiç çekinme, dayan: «Davit Yahudi mahudi ama, bildiğin gibi değil. Ağzına sıkı, kurnaz, sana zerre zarar getirmez!» Kadının istediği de budur: İşin içinden tereyağı gibi sıyrılmak! Alamadın, veremedin, işin içinden çıkar-sın. Tabî bu arada masraf parası falan yüzlükler oynar. Daha olmazsa, kadının kocasıyla ahbaplık kurar, aynı dümeni adama koşarsın. Herifi şüphelendirirsin. Adam karısını tâkip ettirmek ister. İkisinin sırları da elinde. Çakıyorsun ya? Artık Allah ne verdiyse, kes ha kes mangırları!

-İyice ufalmış izmaritinden yeni bir cıgarayı tâzeledikten sonra, ardını getirdi:- Diyeceksin ki, bu kadar fendbazdın da Aspasiya'yı ne diye kaptırdın? Doğru. Ne diye kaptırdım? -Başını eğdi, uzun uzun baktı kaldırıma, sonra başını aniden kaldırdı. Tek gözüyle dik dik baktı yüzüme:- Mangır, gine de mangır âbi! Bu mangır denilen yılanı kaldıracaksın yeryüzünden! Neden dersen, Aspasiya'nın dişine mangır değmeseydi, beni bırakıp almazdı voltasını!

— Voltasını mı? Nereye aldı?

— Sorma, ah sorma.. Herif milyoner. Görsen tanımazsın benim Aspaslya'yı. Hanımefendi oldu kayarto be, hanımefendi. Bir giydiğini bir daha giymiyor! -Birden hiç ilintisi olmadığı halde göz kırpıp sordu:- Bir dalgan var galiba buralarda?

— Ne gibi?

— Yâni karı, kız.. ha?

— Yoo, hiç bir dalgam yok.

— Açıl bana açıl. Zararlı çıkmazsın. Var bir dalgan. Bak, gülüyorsun. Dalgan var da, yer lâzımsa söyle, yoksa gine söyle. Beni yabancı sayma. Bakma, düşmez kalkmaz bir Allah. Beni hep bu hâle Aspası ya getirdi. Yollarımı mı kesti de düştüm bu hâle? Yoo.. kahrımdan! Yoksa, ben de asalet sahibi bir âile çocuğuyum. Ben onu bunu bilmem, Allah insanı asaletten düşürsün, façadan düşürmesin. Façadan düştün mü, bırak. Ağzınla kuş tutsan nâfile! -Gine kurnazca göz kırptı:- Elimde kıyak bir sarışın var!

Ne ulûka ne dâvâ. Karşılık vermeme kalmadı, başladı yayılım ateşe:

Herkesten iki yüz alır ama, sen yabancı değilsin, bir ellilikle.. ha? At taksiye açıl İstanbul dışına. Kapalı yer istersen o da var!

Anlaşılıyordu:

— İstemem -dedim.

— İstemez misin? Dinle, bak: Karı inek karı değil. Yeni düştü bu hayata. Sözü, sohbeti dinlenir. İyi de okur yâni...

— İstemem.

— Memnun kalacaksın!

— İstemem yahu..

— Peki, sarışından vazgeçtik. Enfes bir esmer var. Ha? -Pantolonunun arka cebinden bir tomar kart çıkarttı:-

— Nah, bak. İşte.. Gözlere bak gözlere!

— İs-te-mem!

— Eliliyi çok bulduysan kırk olsun?

—?

— Otuz olsun yahu!

—?

Fotoğraf kartlarını arka cebine yerleştirdi.

— Çok sevdim seni, sana illâki bir iyilik yapacağım. Neden? Çünkü yap iyiliğı, at denize, balık bilmezse hâlik bilir derler! Sana benim Aspasiya'yı getireceğim!

— Yani sevgilini ha?

— Âile karısı şimdî. Ne yapayım? Bana yâr olmadı, bâri beraber yaşadığı adama da taktırsın!

— İstemem. Senden öğreniyorum!

Şaşı:

— Bendeeen? Niye?

— İnsan sevgilisini satmak ister mi?

Bir kahkaha attı:

— Ay inandın mı Aspasiya'ya? Sevgilim falan değildi arkadaşım. Meslek işte, kötüsü olur mu? Hani ev kadınlarını o biçim, zanparaları da bu biçim mandepsiye bastırma işi. Çaktın mı şimdi? Haydi ver bir cıgara parası da, sabahım siftahsız geçmesin..

Bir gümüş lira uzattım.

Y A V R U

Pis, gri gündüzler yaşıyoruz ama, arada hava aman da veriyor. Bugün havanın aman verdiği günlerden biri.

Beyoğlu hemen hemen yaz ikindilerini hatırlatır-
casına kalabalık. Kendimi kalabalık Beyoğlu kaldırı-
mına kaptım koyuverdim. Güneş tatlı tatlı terletiyor.
Pardesümü çıkardım, koluma aldım. Güzel bir günün,
ama yazdan nasılsa kalma bir günün beyliği beylikti.

Bir den sort bir omuz. Ters döndüm âdeta. «Çüş!»
demoğ e kalmadı, ol Yılışık kahkahasıyla hem siniri-
me dokunan, hem de çokluk gevezeliklerinden hoş-
landığım bir eski arkadaş.

— Uğurlar olsun! -dedi.

Bayağı kızmıştım. Kızmamın nedeni, karşımdan
gelmekte olan tanış bir genç kadını usulünce selâm-
lamaya hazırlanırken, omuzu yeyip ters dönüşüm-
dendi. Omuz vurmanın sırası mıydı yâni?

Anlattım. Koluma girdi:

— Boşver. Amasyanın bardağı...

— Doğru, biri olmazsa biri daha belki ama, bu
öylesi değildi. Fiyakamın içine...

Neyse, omuz omuza kaldırımda başladık kol kola
yürümeğe. Fakat, dehşetli şıktı. Uzun boyuna çok
yakışan bal renkli şık gabardin pardesüşü, alev rengi
gravatı, lâcivert kostümü, kalabalıkta av ararmışça-
sına elâdan yeşille, yeşilden koyu kahveye, koyu kah-

veden hatta deniz ma'visine dönen gözleri, rugan evet rugan iskarpinleri.

— Bakıyorum çok şıksın?

Gözleri çevrede, aradığı avda:

— Bir film şirketi kurdum da..

— Anlamadım?

Bir kahkaha:

— Film şirketi.

— Neyle? Nasıl?

— Boşver neye, nasıla.. İyi bir senaryon var mı?

Durakladım:

— Ulan radyoyu bırakıp örtüsüyle uğraşıyorsun.

Senaryo var diyelim. Çevirecek para?

Üzerinde durmağa değmezmişcesine gırgırında lşin.

— Senaryoyu senden alırım, rejisörlüğü kendim yapacağım para istemez. Kamera en sonra düşünülecek şey. Ham filme gelince, filme ihtiyacım olmayacak...

— Filmi ham filimsiz mi çevireceksin?

Güldü. Koluma yeniden girdi.

— Saf da değilsin ama, ne bileyim? Yaşlandın galiba.. Fiyakalı bir yazıhanem var. Ama gerçekten fiyakalı!

— Nasıl yâni?

— Beyoğlu ara sokaklarından birindeki sessiz apartmanlardan birinde. Tabelâm GÜRFİLM yazar, en fiyakalı harflerle. Duvarlar dekore, halı, möble gıcır. Yazı masama gelince şâhâne diyebilirim, inan. Hani toy bir sinema hastası genç kızı hemencik inandırıp, çırılçıplak soyunduracak cinsten. Anlıyacağın, şu koca İstanbul'da film artisti olup Türkân Şoray'ların falan hızasına yükselmeyi, onların hayatını yaşamayı hayâl edilen güzel kızlar, bilhassa toy yavrular yok mu?

— Çook.

— İşte benim film şlrketim bu. Genç kızları hayallerinden yakalayıp...

— Anlaşıldı. O zaman gerçekten de ham filme, kameraya falan ihtiyacın olmaz. Yazıhanenin yanbaşında bir de garsonyerin var mı?

— Lüzum yok. Yazıhanemde hem yatar koltuğum, hem de kolay kolay kırılıp su koyuvermiyecek cinsten sağlam sedirlerim var!

Anlaşılmıştı Vehbi'nin kerrakesi: Genç, güzel, toy kız ya da kadınları «Baş kadın rolü vereceğim» diye tavlayacak, yazıhanesine düşürecek, senaryoyu eline verecek. Sonra da kimbilir, belki de soyup vücut ölçülerine bakma dümeniyle...

Sordum:

— İş alabildin mi hiç?

— Ohoo... istemediğın kadar. Adı büyük oğlum:

Filimci!

— Peki kaç yaşlara kadarkilerden iş alıyorsun?

— En çok on altı, on yedi.

— On sekiz, on dokuz?

— Eh.

— Yırmı?

— Son elvedâ!

— Yapma..

— Öyle. Yirmiyi aştı mı, haminnen oluyor!

— Demek bu kadar bol?

Birden safi dikkat kesilerek karşı kaldırıma baktı, kolumu bıraktı:

— Allah be Allah be.. gidene bak!

Baktım. Gerçekten de, yeşil, çağla yeşili pardesüsü içinde bir sap kiraz.

— Hârika! -dedim.

— Gelsene -dedi.

— Ne olacak?

— Gidip konuşacağımı!

— Tanıyor musun?

— Nerden tanıyacağım?

— Peki?

— Çeneyi bırak. Yeni çevireceğim filmimde baş rolü vermez miyim?

— Pekl, sonra?

— E.. uzattın. Gel de gör sonrasını!

Karşı kaldırıma üç sıçrayışta geçti. Ben de merakla ardından. Bizimki âdeta heyecanla sokuldu kıza:

— Merhaba!

Kız, çatıverdiği kaşlarıyla bir adım geriledi:

— Bana mı söylüyorsunuz?

— Evet şekerim. Serap değil misin?

Kızın iri siyah gözleri hayretle açıldı:

— Yoo..

— O halde benzettim. Özür dilerim, çok özür dilerim..

Bana döndü, göz kırptı:

— Bizim Bağbozumu filmi için nasıl?

Gülmemek için kendimi zor tuttum.

Kız birden değişti. Gülmeğe başladı. Bizimki alabildiğine ciddiydi:

— Niçin güldünüz?

— Hiiç.

— Elimde Bağbozumu adlı bir senaryo var. Semra diye bir kız getirmişlerdi başrol için. Fena değildi ama...

— Ben galiba daha uygunum.. ha?

— Hem de nasıl! İsterseniz hemen Notere gidip...

Anasının gözü kız:

— Yoo -dedi-. Önce yazıhanenize gidelim. Senaryoyu okumadan mukavelenizi imzalamam!

Arkadaşım da, ben de şaşaladık.

O, devam etti:

— Belki çıplak ölçülerimi de incelemek istersiniz...

Bir kahkaha attım. Kız demek bu işlerin yabancıları değildi? Fakat şaşılacak şey, ben diyeyim on beş, siz taş çatlasa on altıdan yukarı çıkamazsınız. Çocukluktan genç kızlığa yeni atmış adımını ama,

bir çekici, bir kıvrak...

Göz kırptı:

— Yazıhaneniz yakın mı?

Arkadaşım ne diyeceğini şaşırmıştı.

Kız devam etti:

— Garsonyeriniz? Garsonyeriniz de vardır herhalde?

Çekti gitti.

Bizimki ardından baktı baktı neden sonra söylendi:

— Helâl olsun sana bu yollar yavrum!

YAŞLI KADIN

Hıncahınç otobüs Lâlell durağında durdu.

Bir kadın; yaşlı, ufak tefek, kırış kırış. Durağın kaldırımına çömelmiş. Kalkmak için davrandı, olmadı. Yeniden, daha üstün bir güçle yekinip kalktı. Otobüse binecekti besbelli, titreyen kupkuru eliyle elektrik direğine tutundu. Her hâlinden belliydi otobüse bineceği. Duraktaki bir genç yardım etti, otobüstekiler de damarları fırlak kupkuru ellerinden çekip otobüse aldılar. Yer verdiler, oturdu. Ayakta dikkilmekte olduğum yerin tam karşısındaki koltuğa oturmuştu. Sağ göz kıyıları çepeçevre mordur, mosmor. Karaları hayli ağarmış gözleriyle çevresine korkuyla bakıyordu. Belliydi ki pek göremiyor. Korkaktı, yenilmişti, bitikti. Bu dünyada kendini misafir saydığı belliydi her hâlinden.

Biletçi sordu:

— Nereye gideceksin valde?

Gülmeğe çalışarak omuz silkti:

— Bilmeem.

— Bilmez misin?

— Bilmem ya...

Çevrenin ilgisi birden arttı:

— Gideceğin yeri bilmiyorsun da ne diye bindin?

Sağına soluna bakındı. Sonra ciddî ciddî sordu:

— Bu araba Karacaahmet'ten geçer mi?

Karacaahmet mezarlığını demek istediği anlaşılmıştı. Çok acıydı soruşu. Lâleli nerdee, Karacaahmet nerdeydi oysa..

Bir yaşlı bey sordu:

— Ne yapacaksın Karacaahmet'te?

Acı acı güldü, ağlar gibi:

— Beni bırakıverin hayrınıza..

Gözlerinden damlalar yuvarlandı. Belki yetmiş, belki seksen, belki de daha yaşlı bir kadının çaresizlik içinde ağlaması herkesi sarsmıştı.

Biri:

— Gözüne ne oldu? -dedi-. Niye morarmış?

Duymazlıktan gelerek başını yana çevirdi. Soruyu karşılamak istemediği anlaşılıyordu.

Artık sağdan soldan soruyorlardı:

— Kimsen yok mu?

— Gözüne kim vurdu?

— Niyö vurdular?

— Seni bu yaşta ne diye sokağa bırakıyorlar?

—?

—?

O, bütün bunları dinledikten sonra, ilk sorunun karşılığını verdi:

— Oğlum var!

— Bu yaşında seni ne diye yalnız başına bırakıyor?

— Ne yapsın?

— Evde oturtsun. Bir hâcetin varsa kendi görsün..

Başını dertli dertli salladı:

— Doğru, doğru ya, başı çok kalabalık yavrumun. Ben, kaynanası, kayınbabası, kayınları, baldızları, karısı, çocukları... Bu zamanda o kadar insanı tek başına geçindirmek kolay mı? Bakıyorum yavru-

ma, acıyorum. Başımı alıp gidiyorum ki hayır sahibinin biri beni Karacaahmet mezarlığına bıraksın. Benim yüküm eksilir barı yavrumun omuzundan!

Kalabalık otobüste iç çekmeler, mırıltılar, homurtular oldu. Kime, neye hınçla iç çekiliyor, homurdanılıyordu? Belli değildi.

Geveze biri soruverdi:

— Gelinin nasıl gelinin?

İçini çekti:

— Allah razı olsun..

— Sakın gözünü.. ha valde?

Parladı:

— Yook, gelinime lâf yok! O olmasaa...

— Oğlun vurur gözünü mü çıkarırdı?

— Allah ikisinden de razı olsun..

— Gözünü morarttıkları için mi?

— Gelinimin suçu yok!

— Oğlun demek? Hayırlı evlâtmış..

— Ne yapsın? O kadar kalabalığın geçimini düşünmek kolay mı? Kaynanasına, kayınbabasına kızamaz, karısına el kaldıramaz, çocuklarınsa sıkı mı?

E, bir kalıyor seksenlik ana. Anasına da nazı geçsin artık canım. Yoksa patlardı öfkeden Allah vermeye..

-Yolcuları kupkuru eliyle gösterdi:- Sizler nasılsınız?

Analarınızı konuşturup dinlesem kimbilir ne foyalarınızı dökerler ortaya, nasıl yaka silkerler..

Yolculardan biri:

— Doğru vallaha -dedi.

Bir başkası:

— Beş parmağın beşi bir değil!

— Amaaan çok dinledik böyle tafraları..

— Ne yâni? Anaya el kalkar mı?

— Kalkmaması lâzım ama...

— Kaldırıyor muyuz? Ana demek ata demek.

Benim böyle anam olacak da, kardeşim vurup gözünü morartacak...

Bir pos bıyıklı:

— Ne yaparsın? -dedi.

Delikanlı sertçe döndü:

— Ne mi yaparım? Şerefsizim iki yumrukta, mest!

— Demce..

— Dedim gitti.

— Yaşsa hızlı arkadaşım!

— Nerden arkadaş oluyoruz?

— Sözün gelişi..

— Gelişli mellşli.. arkadaşımış...

— Uzun etme de Aydın havası olsun!

— Olmasa ne çıkar?

— Yanı kaçtan aşağı olmaz şimdi?

— Kaçtan derseni

— Deveye bak..

— Bakıyorum!

Yaşlı kadın unutulmuş, bir kavgaya hızla gidiyordu.

— Oyarım o bakan gözlerini sonra!

— Oynamaa..

Poş bıyıklının bir hamlesi. Genç sendelediyse de kendini çabuk topladı. Biletçi oturduğu yerden ayağa kalkmıştı:

— Arkadaşlar kendinize gelin. İnin aşağı aşağıda kavga edin. Burası kavga yeri değil!

Zaten otobüs yeni bir durağa gelmişti. Durdu. Kapılar açıldı. İki kavgacı:

— İn ulan aşağı!

— İn geliyorum, kerreste!

—

—

Kavgacılar hışımla indiler. Yaşlı kadın bir şeyler mırıldanıyordu. Dikkat ettim, Habil'le Kaabil kisasını çekiyor, kavgacılara öğüt vermeğe çalışıyordu.

AYDIN HAVASI

Haliç vapurlarından birli. Mevsim yaza doğru. Saat on birle on iki arası.

Kalın bir cigara dumanı kaplamış ikinciye. Kucaklarında huysuz çocuklarıyla dertli tazecik anneler, evinin sedirinde otururcasına yanlamış budaklı ağızlığındaki cigarasını tütüren altmışlık dede, altmışlık dedeyi hazla dinleyen kendi akran komşusu, yanibaşlarında çeneyi çeneye vermiş belki de gelinlerini çekıştiren ahret kardeşi kaynanalar, son maçlardan heyecanla söz açmış dellkanlılar, orta yaşlılar, saçları at kuyruğı genç kızlar, ellerindeki horoz şekerlerini yalayıp duran çocuklar...

Vapur Köprüye yol alıyordu.

Bir adam girdi birden posbıyığıyle. Bıyık pos olduktan başka kara mı kara, kılları fırça kılı gibi sert mi sert. Bakışları da bu pos, kara sert bıyık kadar aksı. Öfkelenmiş, elinden az sonra bir kaza çıkacak semt bıçkını öfkesiyle geldi, durdu. Çeneye dalmışların uğultulu kalabalığına baktı, baktı, baktı. Belliydi ki içeri girdiğinin farkına varılıp uğultunun kesilmesi bekliyordu.

Valizini ayak ucuna bırakıp, ellerini arkasında bağladı.

Uğultu hafifçe kesildiyse de onun İstediğince, tam değil.

O zaman, dayanamamış olmalı, küfür gibi konuştu:

— Saygıdeğer yolcular! Yüksek çıkarlarınız adına beni birkaç dakika dinlemenizi istirham ediyorum!

Altmışlıklar, ellilik, otuzluk, yirmilik, on beşlikler değil sade, annesinin kucağında mızırdanıp duran bebeler bile mızırtilarını kesip, «Yüksek çıkarları adına birkaç dakika söz edecek» posbıyıklıya baktılar. Gerçi bu yolların yolcuları için böyle başlangıçlar alışlagelmiş şeylerdendi ya, gine de dinleyecekdi. Seçimlerden önce çeşitli hatipleri dinledikleri gibi, aynı alışkanlıkla!

O, yâni posbıyıklı, küfreden bir kabadayı tonuyla başladı:

— Bir hafiyye, bir sabıkalıyı nasıl tanırса, siz de beni öyle tanımalısınız! Çünkü ben...

Tam bu sırada kapı yanında gıcık bir «Öhö öhö..»

Döndü, baktı, gördü: Uzun boylu, geniş kenarlı şapkasıyla Meksikalı bir haydudu hatırlatan, sarışın bİrl. Onun da elinde bir valiz. Kapıya omzuyla dayanmıştı.

Posbıyık kaldığı yerden devam etti sözüne:

— Çünkü ben, sizi, sizin çıkarlarınızı sizden çok düşünen bir insanım!

Yeni, gıcık bir «Öhö öhö...» daha.

— Peki ama, ben kimim? Bir Milletvekili adayı mı? Senatör mü? Bu belki de sizi ilgilendirmez. Sizin için belki de Sarı çizmeli Memet ağayım!

Meksikalı haydut şapkalı:

— Ha şunu bileydin.. -dedi.

Posbıyık duydu mu, duymadı mı? Duydu da hasbi mi geçti?

Ardını getirdi sözlerinin:

— Fakat öyle değil sayın vatandaşlarım. Cenabıallah biz kullarına akıl ihsan etmiş, fikir ihsan et-

miş, irade, iradei-küllîyye ve cüz'îyye vermiş. Onun için...

— Arkadaşım kısa kessen de Aydın havası olsa...

Posbıyık bozulmuştu. Kıpırmızı, döndü, baktı. Ama Kovboy şapkalı istifini bile bozmadan, sözü ona kaptırmadan, yumuşakça:

— Malum ya, -dedi-. Sıradayız!

Posbıyıklının fiyakası fena bozulmuştu:

— İzmirli, -dedi.

— Efendim?

— Dalgama taş atma!

— Peki ama, biraz çabuk olursa... Hani... Malum.. Sıradayız!

Posbıyık acı bir gülüşten sonra İkinci yolcularına sordu:

— Tıraş sabununu bakkaldan kaçta alıyorsunuz?

İzmirli:

— Tekliğe, -dedi-. Çabuk söyle sen kaçtan vereceksin?

Posbıyığın fiyakası öylesine bozulmuştu ki, kolu kanadı kırılmışçasına kıyıya çekildi:

— Buyrun, -dedi-. Sıramı size bırakıyorum!

İzmirli, onu Meksikalı bir hayduda benzeyen geniş kenarlı şapkasını çıkarıp, son derece kibar selâmladıktan sonra:

— Nezaketinize hayranım, -dedi.

Sonra şıpınışı, çevik bir konuşmaya geçiverdi: Benim tıraş çok kısa olacak sayın yolcular. Çünkü İzmirliyim. Malum a? Aydın'a çok yakınız. Sonra benim posbıyıklı sayın arkadaşım gibi paraya falan ihtiyacım da yok!

Posbıyık:

— Anlamadım?

— Paraya ihtiyacım yok dedim şeker kardeşim. Bilmeki sayın vatandaşlarıma nâçiz bir yardım. Çünkü, Kadıköyde yeni inşa ettirmekte olduğum apart-

manımın beşinci katı da tamamlandı. Sonuncu katı da çıktım mı? Məsleğe elvedâ!

Ceketinin cebinden bir tek jilet çıkardı:,

— Bu ne sayın yolcular?

Posbıyık:

— Ustura, -dedi.

— Oynama posbıyık... Evet, şu elimdeki ustura değil, jilet!

— Vitrinlerde otuz kuruştur, İzmir’ilde otuz para!

— Hay yaşa be arkadaşım..

— Sen de yaşa. Ben tüyüyorum!

— Bir kahve daha içeydin..

— Bir daha artık!

— Yüksek sefa geldin..

—

—

Dişli, dişsiz ağızlar açılmış, kahkahalar salıverilmişti.

İzmirli meydanı boş bulunca ardını getirdi sözlerinin:

— Jilet değil, kaymaklı Hediyesi de paketiyle bir tek ilal!

Ama posbıyık gidince İzmirli’nin tadı kalmamıştı.

Salonda uğultular yeniden başladı.

DEDELER ve TORUNLAR

Öyle göbekli filan değildi, tam tersi, kupkuru amma sağlam. Ufacık gözleri içeri içeri, pırıl pırıl. Sarhoştu da.

İstanbul'un, «Eski İstanbul»la ilgili semt kahvelerinden birinde, ahbablarıyla nargile tokurdatıyordu. Ben de hemen yanibaşlarındaki masalardan birinde çay içiyordum. Nargile içenin arkadaşı, elindeki küçük bir defterden dörtlükler okuyor, dinliyorlar, sonra da pek hoşlanarak basıyorlardı kahkahalarını. Çokluk, neler okuduklarını anlayamıyordum ama, kesti-riyordum.. Eski tarzda, ama çok eski ağızla, vezinli kafiyele aruzlar, heceler... Bir ara kulak kabarttım. Kulak kabartışım, okuyanın dikkatine takılmış olacak, sesini yükseltti:

**«Ben gedâyım, şöhret-i Dârâ'yı versen istemem
Gerçi memnunum bugün, Leylâ'yı versen istemem
Bir melâhat sahibi cânanı aldın ey Felek
Hâsılı vâdettiğin Dünya'yı versen istemem.»**
Nargile tokurdatmakta olan çoşmuştu:

— Allah Allaaaaah! -diye bağırdı-. Allah Allah yahu!

Berikli, defterini kapayıp iç cebine soktu. Bir ara ben de coştum galiba, yanımdan geçmekte olan gar-

sona emrettim:

— Yap bana da fiyakalı bir nargile!

O zaman, nargile keyfindekilerin dikkatini çekmiş olacağım, bana alıcı gözle baktılar. Nargile tokurdattmakta olan:

— Merhaba, -dedi.

— Merhaba, -dedim.

Beni gözleriyle tarttıktan sonra sordu:

— Ehl-i keyfin keyfini kim tazeler?

Bilinen şeyler olduğundan, karşılığı yapıştırdım:

— Taze elden, taze pişmiş, taze kahve tazeler..

Altın dişlerini göstere göstere güldükten sonra, yanındakilere:

— Bu da bizden, -dedi.

Yanındaki kara, kuru dudak büktü:

— Ne malûm?

— Öğreniriz, kolay..

Bana döndü:

— Nargillenln şartı kaçtır?

— Dört.

— Nodlr?

— Meşe, köşe, maşa, Ayşe!

Bilgimin derinliği karşısında heyecanlanmıştı:

— Peki, Acem şahı kızını ne zaman verir?

— Şeş, penç, cihar haneleri üçlenende...

Arkadaşına döndü:

— Tamam mı?

— Tamam, -dedi arkadaşı.

— Demli çayı hakketi mi?

— Öte bile geçti.. -dedi ötekiler.

Tavşan kanı, demli çayım geldi. Laf lafı, laf tütün tabakasını açar ya? Nargile tokurdattığımız için tütün tabakalarının açılmasına lüzum yoktu. Kendimi yaşadığım dünyanın çeşitli sorunlarından kıyıya almış, hiç ama hiç bir şey düşünmek istemiyordum o anda. Yalnız gene de kafama takılmıştı: Bu gamsız yurttaşlar ne iş yapar, neyle, nasıl geçinirlerdi? Ev kirası, kaynayan tencere, boyuna ayakkabı eskiten çoluk

çocukları, çoluk çocuklarının başına çoban gibi diktikleri karıları var mıydı? Herkesin geçim işini yürütebilmek için sabahlardan akşamiara kadar çırpınıp durdukları halde bunların böylesine rahat, belki de günlerce başıboş dolaşmalarının sırrı, hikmeti neydi?

Derken ufak tefek, minnacık bir adam, elindeki kocaman paslı makasıyla, sekize mi, on altıya mı katlanmış bir kâğıdı şurasından burasından keserek yanımıza geldi. Kırış kırıştı ama mavi gözlerinin içi gülüyordu. Bacağında eski Çeşmemeydanı bitirimlerininkini hatırlatan bol paça bir pantolon, gene onları hatırlatan bir yelek. Ceketini tam tersi, son modaya uygun bir kruvaze.

— Allah muhabbetinizi daim, sıhhatinizi kaim etsin -dedi-. Selâmünaleyküm!

Nargilerin marpuçları indirildi, hayretle bakıldı adama, sonra da selâmı alındı. O, ikrama falan meydana vermeden, boş iskemlelerden birine ilişivermişti zaten. Gözleri, elindeki makasta, makasın kestiği katlı kâğıdı dikkatle kesmeğe devam ederek:

— Bendeniz tamam seksen altı yaşındayım. Ve de eski tabiriyle Mekteb-i Hukuk mezunlarından. Hani, sağ olun, var olun.. Muhabbetiniz bana eski, ta eski cennetmekân Abdülhamid-I sâni hazretlerinin okkalık ekmeğiyle perverde olmuşların deryâ-dillliğini hatırlattı. Demek hâlâ meşeyi, köşeyi, maşayı, Ayşe'yi bilen, Acem şahının hangi anda kızını vereceğiyle ilgili eski bilgilere vâkıf insanlar yaşıyor aramızda ha?

Sözlerine tuhaf bir karşılık almışçasına kıs kıs güldü. Sonra kesip durduğu kâğıdı açtı. Kâğıt bir dantelâ halini almıştı. Ay, ayın fethi, atom, hidrojen bombaları, nükleer fizliği, şu bu değil de, adamın dantelâya çevirdiği kâğıda şaşmışlardı.

— Vay anasını -dedi nargileli.

Öteki başını salladı:

— Vay ki vay.

Sordum :

— Demek amca, seksen altı yaşındasınız? Maşallahınız var. Pek pek altmış, bilemediniz altmış beş gösteriyorsunuz..

İç cebinden gene az önceki gibi sekize mi on altıya mı ne katlanmış bir başka kâğıt çıkarıp, makasıyla kesmeğe başladı. Yüzünden hiç eksik olmayan gülümseyişle :

— Elbette -dedi-. Elbette altmış beş göstereceğim. Enayi mıyım de öleceğim seksen altı gösterip?

— Peki bu sağlığın sebebi?

— Sıhhat de şuna, sıhhat!

— Peki, sıhhatın sebebi?

— Efendim, kendime bakmasını bilirim. Kendine bakmak bir ilimdir. Meselâ siz de dahil, bilcümle insan, yemek arasında su içer. İki üç çeşit yemek yemez, tıknırlar. Etin yanında sebze, sebzenin yanında ekmek... Külliyyen muzir şeylerdir. Yemek arasında su, midedeki yemekleri eritmek için mide tarafından ifraz olunan asitlerin asidliyetini azaltır. Yemeklerin hazmı güçleşir. Hazmedilmemiş yemekler bağırsaklara itilir. Zavallı bağırsaklar hazmedeceğini diye uğraşır. Edemez gaz yapar. Şişersiniz davul gibi. Al avuç avuç karbonat, yahut çeşitli ilâçlar. Boz mideyi, aman başım, aman böbreklerim, aman kulunçlarım...

Nargileli dikkat kesilmişti:

— Peki, sen nasıl hallettin bu işleri bey baba?

— Hâşâ! Ben bey baba değilim, olmağa da niyetim yok. Aslına bakarsanız, oğullarım, kızlarım, gelin, torunlarım... ama ben bey baba değilim. Çünkü saymıyorum kendimi. Bey babalık, kendini bey baba yerine koyanlara mahsustur. Gönlüm genç gönlüm!

O gün uzun uzun konuştuk. Eski günlerden söz açtı. Ne Bâbı-âli baskınları kaldı anlatmadık, ne de Hareket ordusu, Mahmut Şevket Paşa'nın katli. Her şeyi cın gibi biliyordu.

Geçende onu Sultanahmet parkında gördüm. !p

atlayan kız çocuklarını seyrediyor, mızıkçılık yapıp tartışmağa başladılar mı da, araya girip yatıştırıyor-
du.

— Yoo.. mızıkçılık ediyorsun ama Semra. Olmaz!

— Niçin olmuyormuş? Neden mızıkçılık edecekmişim? Hiç de bile. Sıra onda. Neden sallamıyor ipi?

O, yani Bey babalığı kabullenmeyen yaşlı adam, elindeki makası tahta sıraya bıraktı, kâğıdı cebine, kalktı:

— Ver bakim şu ipin ucunu. Haydi atlayın!

Çocuklar kuş cıvıltıları içinde atlamağa başlamışlardı ki, biri sokuldu yanıma, fısıldadı:

— Kart sübyancıl

YEDİBELÂ

Ayağındaki yeni siyah iskarpinin sol teki vurma, bir de yürürken iskarpinleri zıtt zıtt etmeseler... bir şey değil, yolu nasıl olsa Yenikapı, Nişanca, Koska, Kumkapı'ya düşecek, düşmese bile oraların hergelolorlne Lâlell'de, Beyazıt'ta, Taksim'de, hattâ Harbiye, Nişantaşı, Maçka'da rastlayacaktı. O zaman kayartolar zıtt zıtt zıtt eden iskarpinler, lâcivert kostüm, kolalı yaka, kravatla görünce başlayacaklardı: «Vaaay Züttün bey, ne haber? Ne zamandan beri ek-selâns oldun?» falan.

«— Yahu amıca» demişti, «boşver façaya!»

Yetmişlik, iki kat, pinpon ama kurt amca, «Faça»nın ne demek olduğunu bilmiyormuş gibi, dikilmişti:

«— Faça ne demek?»

«— Yani elbise, kolalı yaka, kravat, zıt zıt eden ayakkaplar...»

«— Peki?»

«— Arkadaşlar beni böyle görürlerse diyorum...

Açmıştı ağzını, yummuştu gözünü:

«— İiiit, itoğlu it! Mezarı belirsiz serseri baban gibi yularsız, palansız mı gebermek istiyorsun? Ya defolur gidersin yanımdan, ya da dedikie-

rimi yerine getirirsin. Baban gibi, serserilik senin de iliklerine işlemiştir!»

Ağır konuşuyordu, kurşun gibi işliyordu sözleri. Gerçekten mezarı belirsiz babasını karıştırmasa hadi neyse. «İtoğlu it!» diye başlamıyor mu, kravatı, kolalı yakayı, lâcivert kostümü, yürürken zııt zııt zııt eden ayakkaplarını filan hemen oracıkta fora, suratına çaat, anacığının aylığı elli liraya sığındığı Nişanca'daki tek gözden ibaret evine kapağı atardı ama, olmuyordu. Ne annesi, hele hele ne arkadaşları kendi keyfine bırakmıyorlardı:

«— Dayılığa boşver de gir moruğun sakalı altına!»

«— Tabii ya, keriz!»

«— Egayla kızı, tamam ondan sonra...»

«— Morukta kafa kâadı eskimış nasıl olsa...

«— Yaş yetmiş, iş bitmiş...»

«— Yarın cartayı çekti mi...»

«— Konarsın mala mülke aç köpek!»

«— Mangır? Bankalardaki mangırlar ya?»

«— İyi bir işyeri kursan da bizi de yanına al-san...»

«— Biz de sayende sebeplensek fena mı Keşanlı?»

«— Fıkara anana da mı acımıyorsun?»

«— Bekâr çamaşırı yıkamaktan tırnakları düştü zavallının!»

«— Ah ulan ah... olacak bende öyle tüylü bir moruk, sözünden çıkacam ha?»

«—»

«—»

Doğru söylüyorlardı. Yetmişlik, kırıış kırıştı ama Karaköy'de, Eminönünde, Sirkeci'de dükkânları, Galatasaray'da apartman, Fatih'te, Unkapanı'nda irili ufaklı evleri, gene dükkânları, bankalarda câri hesapları olan amcasının otuz beşindeki koca burunlu, gözleri burun köklerine akmış tapon kızına mal, mülk, para hatırı için «Oldu!» demek zordu. Zordu ama,

arkadaşlarından Jilet Rıza hop oturup hop kalkıyordu:

«— Yedibelâ ne be, Yedibelâ ne? Ciğeri kaç para eder itin? Adam mı? Sabıklarının hesabını kendi bilem bilmez. Kız çirkinse, yaşlıysa o da filim artisti değil ya! Otuzunda yok, doğru, doğru ya esrar onda, afyon onda, rakı, şarap, votka... Mano yüzünden Desoto Haydar'ı şişleyip kaçak gezerken, surların dışında boyalı ispirto bilem içmedi mi? Kumarbazlık onda, vur kır, kap kaç onda... Hangi aile kızını verir ona? Alsın tapon ama zengin kızı, girsin amcasının sakalı altına, beklesin tekkeyi, moruk cartayı çekti mi de içsin çorbayı, tapon kıza da bir tekme!»

Jilet doğru konuşuyordu. Arkadaşları cna karşı değİllerdi:

«— Canım orası öyle ama, laf aramızda. kız da yutulur gibi değil. Sana bakar beni görür Bacaklar dersen nah, bileğim kadar, göğüs teneşir tahtası... yoksa tabii, otursun mala mülke, ondan sonra tapon bir tekme olmasa bilem...»

«— Olmasa bilem, atar önüne İki komik, bulur artist gibiİnİn..»

«— Altında araba...»

– Sırtında her gün başka faça..»

«— Yediği önünde, yemediği ardında...

«— Etrafında pezevenkler...»

Bahriyeli Cemâl:

«— Ö zaman da bize boşverir inek!» dedi.

Jilet en yakın arkadaşıydı Yedibelâ'nın, parladı:

«— Anlamadım? Anam avradım olsun şişlerim hergeleyi!»

Çamur hamurdu ama erkek çocuktu Yedibelâ vesselâm. Bir fıstığı olsa arkadaşlarıyla bölüşür, bileğine sıkı, anladı mı kl sarıldı, yok kurtuluş, sustalısını fora... Sabıkasının çoğu vurma, kırma, yaralayıp içeri düşmektendi. Hem de arkadaş yoluna. Nerdense kulağına çalınır ki, Jilet, Desoto, Bahriyeli, ya da semtten kim olursa olsun kavgaya tutuşmuş, yahut da bilmem hangi meseleden Hasan âblin kahve-

si baskına uğramış, iki eli kanda olsa kartal gibi düşer, isterse karşısındakiler taburla olsun, Allah ne verdiyse... Ama karşısındakilerde bıçak, sopa, hatta tabanca. Vız. Böyle zamanlarda dostlar toz tabii. Yayıpaysınız kalır çokluk, vurur, vurulur. Hem de yalnız hapislere düşmek değil, aylarca ölümle pençeleşerek ameliyatlar geçirir, geçirdiği ameliyatlardan sonra kendini bilmemecesine haftalarca kımıldamadan sırtüstü yatar. Hatta birinde anacığı, öldü diye leğen başında ayılıp bayılmıştır.

Ama artık yaş otuza gelip dayandığı için durulur gibi olmuş, kendi kendine düşünmüştür : «Ulan Yedibelâ, arkadaşların doğru söylüyor ya, bırak hergeleleri, anacığına yazık be oğlum. Evet amıcan çokluk kantarın topunu kaçırmıyor değil, değil ama, mezarı belirsiz, hergele babanın orospu peşinden koşması yüzünden fıkara anan az ını çoktl? Yalan mı? Tüy-lendl ml haftalarca, aylarca toz değil miydi? Sıfırı tüketti mi de bir deri bir kemik, yahut budanmış boy-nuzu kulağıyla eve postu sermez miydi? Sererdi, inek herif yarasını sardırır, kayıntı altıdan, derken iyileşir, gene biti kanlanır, haaaydi gene volta volta!»

Onun için, yazıktı kadına. Zehir bile olsa, amcasının tapon kızını egaya düşürebilmek için dişini sıkacak, amcasının sözünden milim dışarı çıkmayacak, belâdan kaçacak, dayılık, vur kır, rakı, şarap, votka, esrar, afyona elveda, amcasının istediğince «Adam» olacaktı. Olacaktı ki kız egaya düşsün. Düştü mü? Ondan sonra artık Allah ne verdiyse...

Tam Bankalar caddesinin sol kaldırımını kıvrılırken kaba kıyım birisiyle tosladı. Tosladı ama gerçekten de suçu yoktu. Kravatlı, altmışa yakın bir beyefendi. Bankalardan birinden çıkmış, pırıl pırıl cüzdanına yüzlükleri yetleştirek geliyor, önüne bakmıyordu. Üstelik:

— Çüüüş! -dedi-, kör müsün be?

Yedibelâ bir an kendini yitirircesine deliye döndüyse de çabuk toparlanarak:

— Pardon -dedi, geçti.

Adam belâsını ararcasına durmuş arkasından bakıyordu. Yedibelâ görmeden biliyordu herifin durup baktığını, belki de söğüp saydığını. Eskiden olacaktı, ah eskiden olacaktı da bu inek böyle «Çüüüş... kör müsün?» diyecekti. Sözü uzatmağa ne hâcet? Bir kafa, bir yumruk, bir tekme. Devrilen kof bir ağaç gibi küüüt yere. Mangırlar bir yana, cüzdan bir yana. Allah ne verdiyse toparlar üçü beşi, atlar o sıra geçmekte olan dolmuşlardan birine...

Caddeden vızır vızır gelip geçmekte olan taşıtların arasından karşıya üç adımda geçti.

Birinde gene böyle biri bankadan mı çıkmıştı.. Elinde bir deste para. O sıra yolsuzdu Yedibelâ, aç. Şehreminli bilmem kimi şişlemişti, kaçaktı. Gözleri dönmüş, sokulmuş adama, bir yumruk. Mangırlar parke taşlarına... Bir, iki, üç, dört, beş tane yüzlük, bir ellilik. Ara sokaklardan Karaköye doğru toz. Ertesi gün gazetörlüğün yazdığını illet, Bahriyeli falan Kumkapı'da, horumunun karşısındaki kahvede okuyup matraklı almışlardı. Lâkin beş yüz elli kâat da işe yaramıştı hani. Yüz ellisini kocakarıya, dörtyüzüyle de Yenikapı'daki Avcılar'da çekmişlerdi kafayı, atlamışlardı Beyoğlu'na. O zamanlar Galatasaray'a giderken bir pavyon vardı, dalmışlardı. İki saat içinde karırlarla filan eriyivermişti dört yüz elli.

Durdu. Elinde sıkı sıkı tuttuğu amcasının kartında yazılı mağza buralarda olmalıydı. Kartta yazılı dükkân adına göre tabelâları arandı. Buldu. Daldı dükkândan içeri. Dışarının çiy güneşine, sıcağına karşılık loş dükkân serindi. Çelik masalardan birinde ablak yüzlü, gözlüklü birine amcasının kartını uzattı. Adam aldı, baktı, saygıyla kalktı masadan, gitti, dükkânın daha gerilerindeki buzlu cam arkasında arkadaşıyla tavla oynamakta olan daha yaşlı birine verdi kartı.

Kartı Yedibelâ'dan alan ilk adam az sonra geri geldi:

— Siz nesi oluyorsunuz Hamdi beyin?

Yedibelâ az kalsın «Damadı» diyecekti:

— Yeğeni -dedi.

— Peki. Selâm söyleyin. Yarın sabah gelip kendilerine devlethanede göreceğiz..

Yedibelâ dükkândan çıktı. «Hamdi bey, devlet-hane, yarın sabah gelip kendilerini devlethanede göreceğiz!»

Mal, mülk sahibi olmak demek insanı «Bey» değil, «Beyefendi» bile yapıyordu? «Vay anasını!» diye geçirdi. «..... bizim mezarı belirsiz peder çulsuzun biriydi de üç kâatçı amca neydi? Annem anlatır, üç kâatçı Hamdi derlermiş de, Edirnekapi, Topkapı surları dışında, Bakırköyünde falan üç kâatla enayi söğüşlerken, babam erkete beklermiş. Sonra esrar, eroin, afyon, daha sonraları morfin falan... yükünü tutmuş. Alaman harbi sırasında ekmek karnesi, derken faize para, tutmuş yükünü!»

Mezarı belirsiz babasını hatırlatır biçimde dişlerinin arasından yere fırt diye tükürdü. Yürürken zıt zıt eden pabuçlarıyla lâcivert kostümü, kolalı yakası, kırmızısı bol lâcivert kravatı filan silinmişti.

«— Alacam ulan inek amıca, alacam ulan tapon kızını! Değil mezarı belirsiz babam, istersen günde beş öğün anama avradıma söv, kafamı kır. Nasıl olsa cartayı çekmen yakın. Ondan sonra bilirim ben yapacağımı!»

— Yedibelâaa!!!

Düşüncelerinin şeridi şıp, koptu. Karşı kaldırıma, sesin geldiği yana baktı: Mevlânakapılı Hüsnü. Asker arkadaşı. Yumruğuna sıkı, içici, üfleyici, vur kırıcı ama erkek çocuk.

— Vaaay Hüsnü.. ne haber yahu?

Karşıya geçmek için atladı, atladı ama zırlı bir kamyon, yıldırım gibi geliyordu. Yedibelâ az kalsın altında kalıyordu kamyonun. Kıl payıyla kendini Mevlânakapılı Hüsnü'nün yanına atmıştı.

— Yuuuuh, yarmaaaa!!! -diye bağırdı kamyonun ardından.

Kamyon beş metre ötede kuvvetli bir frenle durdu. Arabanın şoför mahallinden iki metreye yakın bo- Arabanın şoför mahallinden iki metreye yakın bo- yuyle yüz kiloluk biri hırsla indi, dikildi karşısına:

— Kime yuh ulan? Yarma kim?

Mevlânakapılı araya girmek istedi. Adam itti göğsünden. Yedibelâ'ya az daha sokuldu:

— Ha? Kime yuh? Yarma kim?

— Az kaldı ezecektin yahu

Yedibelâ'yı iki yakasından desteledi:

— Yuh kime? Yarma kim?

— Ezecektin diyoruz yal

— Ulan kime yuh? Yarma Kim?

— Ulan değilim ben!

— Nesin ya?

— Neysem neyim..

—

—

Mevlânakapılı'nın yeniden araya girmesine vakit kalmadı. İriliyırı adam Yedibelâ'yı iki yakasından çekip bir kafa, bir yumruk. Yedibelâ kaldırırma kanlar içinde yuvarlandı. Burnunda damar patlamıştı herhalde. Bir yandan toparlanmağa çalışıyor, bir yandan da elbisesine kan bulaşacak, amcası «Gene kimbi- lir kimlerle dalaştın, serseri» diye kovacak, kızını vermekten vazgeçecek korkusuyla yerden kalktı.

Çevrelerini hemen bir kalabalık almıştı:

— Yuh be, amma da kafa attı herif!

— İyi ama ne hakkı var?

— Arkadaş karakola başvuru, şahit oluruz...

— Yaraya tütün, tütün koyun tütün!

— Yahu herif bindi kamyonu kaçıyor, numarasını alın..

—

—

Mevlânakapılı donmuş kalmıştı. Kafayı, yumruğu

sineye çeken Yedibelâ mıydı bu? Şu hani askerde birlikte kırmadıkları ceviz kalmayan, şer, belâ, gözünü budaktan sakınmayan Yedibelâ mı?

— Yahu arkadaş karakola gidelim!

Avucunu dolduran sıcak kanları kaldırım taşlarına atıyordu habire:

— Boşver, -dedi.

— Niye?

— Sonra anlatırım. Elbiseme kan bulaşmış mı? Mevlânakapılı baktı, iyice baktı:

— Yok, -dedi.

— Yoksa boşver karakola marakola, daliandırma!

— Peki ama...

Sözünü kesti, gözleri dolu dolu:

— Karı olduk Hüsnü, -dedi-, karı!

Omuz omuza uzaklaştılar.

SANTİMCİ

Sabahın henüz çok erken saati.

Adliye koridorlarında kimseler yok. Mahsustan erken geldim. Bir icra borcum var, çabucak yatırıp ta Levont'e atlayacağım. Ama bu saatte de para almazlar kl lılsandan. Ne yapsam? Yakın kahvelerden birine gldlp... dörkən, bir dellkanlı düştü. Ben de-ylm on altı, siz deyin on yedı. On sekiz yok. Yüzüne henüz ustura falan değmemiş, kız yüzlü bir şey. Enseye yıkılı kasketinin altında biryantinden ııl ııl saçlar fırlamış. Belki de mahsustan fırlatmıştır saçlarını. Mahallesinde deli âşık olduğu bir sevgilisi vardır da, «Ah canıım» demiştir, «bu hâlinle o kadar yakışıklı oluyorsun ki!»

İpince, kapkara, kaşları öfkeyle çatık.

Bacağında eski vardakosta işi, bol paçalı, daracık bir lâcivert pantolon. Omuzunda da pantolonun lâciverdinden kısa bir ceket.

Koridoru bir baştan bir başa, öfkeyle adımlayıp gitti, geri döndü. Açık kapılardan içeri şöyle bir göz atıyordu o kadar. Herhalde birisini arıyor olmalıydı. Kimbilir belki de mahalledeki sevgilisine hişt plşt etmiş biri vardı da, kulağına gitmiş, Adliyede olduğunu öğrenmişti. Onu arıyordu herhalde. Bu-

lunca dikilecek karşısına, hişt pişt'in hesabını soracaktı.

Az sağımda durdu. Yere hınçla bakışı, kimbilir kime, ya da kimlere karşı duyduğu hıncın öcünü almak için plan tasarlıyor gibiydi. «Ulan inekler, alacağınız olsun! Bunu size korsam bana da Ekrem demesinler!»

Adı gerçekten de Ekrem miydi? Aklından bunlar mı geçiyordu?

Bir ara daracık pantolonunun arka cebinden cıgara tabakasını çıkardı hınçla, ağız kıyısına sıkıştırdı. Tam yakacaktı, anlamıştım ki kibriti yok. Bozulur gibi oldu. Sonra bana baktı. Bakmadı da beni şöyle bir gözden geçirdi. Sandım ki: «Öküz gibi bakacağına yaksana cıgaramı hıyar!» diyecek. Ama öyle olmadı. Incecik sesiyle:

— Kibritiniz var mı abi?

— Var.

Uzattım. Aldı. Cıgarasını yaktıktan sonra geri verdi. Cıgara paketini bana da uzatacağını ummuştum, etmedi. Etse, «Mersi» diyecektim oysa.

Sordum:

— Muhakemeniz mi var?

İçini çekti önce, sonra:

— Hayır -dedi-. Görülecek hesabım var!

— Hesabınız?

Hemen karşılık vermedi. Gözlerini ayak ucuna indirdi, ölçtü biçti. Neden sonra:

— Uzundur - dedi.

— Yaa.. vah vah...

Başını birden şahlanmış bir öfkeyle kaldırdı

— Bu Allahın abi, bazan çok yanlış işleri var O ineğin o zaman hesabını görmüştüm ama, ne fayda...

Galiba mesele, yukarda tahmin ettiğim gibiydi. Hişt pişt meselesi.

— Hangi inek?

— Cevdet diye bir inek var, hâlis Kırım. Anam

avradım olsun, falçatamı kalbl diye sallamıştım, sıyrıldı. Mahalleye rezil olduktu o sıra...

— Niçin rezil oldunuz?

— Santımcı diyorlar Insana be abli!

— Ne demek o?

— Otuz beş günden çok ceza yemiyelim diye falçatayı azıcık daldırmışık güya... Şerefsizim, kalblıdır diye sallamıştım, olmadı. Ama gel anlat mahalleye. Allahın yanlış işi

Dışların arasında fırt diye bir tükrük attı.

— Neydi mesele?

İçini çekti gene:

— Senin anlıyacağın, Cevdet en samimi arkadaşım. Bir gün Ayten'in yüzünden gırdık birbirimizle. Şurda burda atmış tutmuş. Vuracam, kıracam... Bizim semtte az buçuk sayarlar beni. Hasan abli bilem lafını tartarak söyler. Neden? Çünkü...

Hasan abli kim?

— Bâriyell. Eski kırda kaçılardan.. bakmaa, içeri girilmiş çıkmış, tonnan vukuatı var. Ben kendim anıncıyım. Çalışır kazanır yerim. Feleğe minnetim yok şükür. Bir gün soktum komşu kunduracı Abdo'nun falçatasını iç cebime, dikiliverdim karşısına Cevdet'in. Şaşırdı. Dedim: «Kaçtan aşağı olmaz yani efe?» Sapsarı oldu, sonra kızardı. Tanır beni azbuçuk. Dedim: «Yahu kardeşim Süreyya...»

— Süreyya mı adınız?

— Evet. Ne var?

— Ben Ekrem sanmıştım da..

Bozuldu. İnce, kapkara kaşları sertçe çatıldı:

— Dalga mı geçiyorsun yanı?

— Yok canım, tanıdığım bir Ekrem vardı da...

sonra?

İç geçirdi:

— Sonra, yalvardı inek gibi. Dedim: «Pekli ulan.

Pekli ama, bir daha işitmiyeyim arkadan atıp tuttuğunul»

Cıgarasından yeni bir duman aldı, fiyakayla salıverdi tavana doğru.

— Gitti. Aradan üç gün geçti geçmedi, baktım havadisler gene bozuk çalmağa başladı. Güya çekinmişim ondan, yalvarmışım. Vay anasını, tepem bir attı. Kin gütme huyum yoktur ama, inekliğe de fena bozulurum. Huy. Daldım eski kulağı kesiklerden Haydar babanın meyaneye, al ha, ver ha. Tam oldum. Ondan sonrası duman. Beklerim yolunu. Allahtan, şıp düştü. Sorğu sual yok, asıldım bizim emektar sustalıya bu sefer. Bir, bir daha! Lâkin sarhoşum, tutturamıyorum ki. Sıyrılıp kaçtı, hem de danalar gibi.. O kaçır ben kovalarım. Sarhoşluk bir yandan, üstelik yüz metreci herif. Atlamış karakola. Polisler geldi, gittik. İfade mifade, mahkeme muhkeme.. otuz beş gün. Girdik, İçerde adımız çıktı «Santimci»ye Tahliyyeden sonra kimli görsem sırtıyor: «Vaaay santimci.. Geçmiş olsun yahu!»

Cıgarasından üst üste sinirli dumanlar aldı:

— Kaveci Hasan abi çekti kıyıya, dedi: «Bu böyle olmaz Süreyya. Sen benim en yakın arkadaşımın oğlusun. Rahmetli baban öyle bir bıçak atardı ki, iadell taahhütlü.» Zaten İçerde ölmüş.. Şöyle bir düşündüm: ulan doğru söylüyor Hasan abi bel Peder sağlamcıymış, biz? Santimcil Herifin mezarında kemiklerini sızlatmaya ne hakkım var? İçerde ölmüş, kabadayı, namılı adam meselâ. Bir şey değil, mahalenin karı kancıkları, en çok da at kuyruğu saçlı zil-lileri.. «Yazık Süreyya yazık.. erkek adam kamasını konuşturur!»

Sigarasından yeni bir duman.

— Sizin anlıyacağınız, madara olduk. Babamızın kemliğini sızlattığımız da caba...

Sordum:

— Peki, burada ne bekliyorsun?

— Cevdet'i!

— Buraya mı gelecek?

— Gelecek ama, benim burda olduğumu bildiği

yok. O biçim bir ablası var. Eniştesiyle mahkemelik olmuşlar. Ablasıyla gelecek..

— Peki?

— Pekisi sağlık. Birazdan görürsünüz..

Ben deyim on altı, siz deyin on yedi. Kaabil değil on sekiz yok. Kız kadar güzel. Elâ gözleri kinle parlıyor. Okusa herhalde lise sonda, belki de liseyi bu yıl bitirmiş olurdu. Daha sonra üniversite. Belki de bir doktor, ya da avukat kazanırdı memleket!

Gözlerim yumuşacık, kar gibi eline kaydı. Cıgarasının izmaritini zarif bir fiskeyle koridor betonuna tam fırlatmıştı ki, erkeği hatırlatan kalın bir kadın sesi parladı:

— A! ulan o izmariti ordan!

Az sonra adam öldürmeyi kuran bizim efenin elinden belki de hiç hesapta olmayan bir cinayet çıkacak, Cevdet'i vurmak için ceketinin iç cebinde hazır duran sustalısını çekip «A! ulan...» diyen kadını haklıyındı. Yüreğim ağzıma gelmişti. «Ulan» demişti kadın, ne demekti bir efeye «Ulan» demek?

Hiç biri olmadı. Kıpırmızı kesildi ilkin, sonra gülmeğe, işi şakaya vurmaya çalıştı:

— Peki abla, kızma!

Gitti, izmariti yerden aldı, bir kıyıdaki izmarit kutusuna attı.

Üzerimdeki bütün «Dayı» lığını yitirivermişti ki, kaşla göz arasında geniş omuzlu, bileğine sıkılığı her hâlimden belli bir delikanlı yay gibi atıldı ortaya. Elinde pırıl pırıl bir sustalı. Bizimkinin karşısına koşarak geldi:

— Çek bıçağını ulan, -dedi-. İnek!

Bizimki sapsarı, arkama kaçtı:

— Cevdet, kendine gel kardeşim..

Cevdet'in dinlediği yoktu:

— Boş ver kardeşime. Çek bıçağını bakalım. Allah ya sana verecek, ya bana!

— İyİ ama Cevdet...

— Peki niye geldin burya sabah sabah?

— Hiiç. İşim vardı..

— Ablamın mahkemesinde beni vuracağını söylemişsin sağda solda. Sonra, sen beni ne zaman danelar gibi kovaladın ulan kayarto?

— Kim söyledi? Şerefsizim ki yalan! Eğer öyie bir laf kaçtıysa ağızımdan dünyanın en alçak insanıyım be yahu! Bu kadar yıllık arkadaşız be Cevdet, içtiğimiz yalnız ayrı gitmez miydi?

Cevdet çevik bir davranışla bizimkinin üstüne atıldı, iç cebindeki paslı sustalıyı aldı:

— Bu ne? Ha? Ne bu?

— Hiiç, şey...

Cevdet paslı sustalıyı kırıp betona fırlattı:

— Bundan sonra ağanı tanı. Haydl bas bakalım burdan, yallah!

— Peki abi, pekl kardeşim...

Çekti gittl.

ESKİ TOPRAK

İstasyon çok kalabalıktı.

Kenarları geniş, kahverengi fötr şapkası altında yetmişlik büyük baba hâlâ iri, hâlâ geniş omuzlu, hâlâ haşındı. Budaklı, kalın bastonuna azametle dayanmış, asık yüzüyle çevresini gözden geçiriyor, haykıran bir hamala, yemönllerini arsız arsız sürükleyerek geçen serseriye, uygunsuz yerde durdurulduğunu sandığı boş kara vagonlara, önünden çalımla geçen ufak tefek bir istasyon memuruna tokat atacak kadar kızıyordu.

Kimdi bunlar? Ne sanıyorlardı kendilerini? Hangi yüksek görevlerde bulunmuşlardı da böylesine pervasız, böylesine çalımlıydılar? Yıllar yılı memleketin kaderinde rol oynamış bir insan vardı istasyonlarında. Bastonuna dayanmış dikiliyorsa neden görülmüyor, niçin ilgilenilmiyordu? Eskiden böyle miydi? Memleketin en büyükleriyle gelip gittiği bu istasyon, bu garlarda şu ufak tefek memurlar nasıl yerlere kadar eğilir, hatırını nasıl dirhem dirhem sayarlardı da, şımdı...

Boğulacak kadar hırslandı.

— Boklar! -diye mırıldandı.

Yanıbaşında karısı, ancak omuzuna gelebilen, ufak tefek bir kadın, **saygıyla sordu:**

— Bir şey mi söylediniz beyefendi?

Taştı:

— Bir şey değil, söylenecek çok şey var amma...

Amması vardı işin. O yıllar çokook gerilerde kalmıştı artık. Hiç unutmaz, eski Meclis günlerinden bir gün, bilmem ne kanununun müzakeresi sırasında öfkelenmiş, kürsüye fırlamış, muhalflerine şimşekler, yıldırımlar saçarak konuşmuştu da, büyük Ata koridorda koluna girmiş: «Çok sinirli ve çok heyecanlısınız» demişti. «Sinir ve heyecanlarınıza hâkim olun birazcık canım!»

Sonra birlikte gıtmış kahve içmişlerdi.

Bunu hatırlamanın gururuyle:

— Çok şey var amma, -diye devam etti-. Devir değişti. Her şey, değişen devirle gerilerde kaldı. Bugün artık sen sensin, ben ben. Biz bu memleketi saygısızlığı halka yaymak için kurtarmamıştık. Şuna bak. Ufak tefek bir memur. Önümden çalımla geçiyor. Ulan sen değil, senin umum müdürlerinin kaderi iki dudağımın arasındaydı!

Başındaki siyah örtüsünü çenesinin altında bağlamış yaşlı kadın, karısı, kocasının birden taşıp ortalığı allak bullak edivermesinden korkuyordu:

— Farkınıza varmamış olacaklar beyefendiciğim...

Buna da parladı:

— Ne demek o? Ben farkına varılmayacak adam mıyım?

Ve kadıncağızın korktuğu başına geldi. Adam, kıyılarını döge döge, köpüre taş aakan bir bahar seli gibi şişti de şişti. İri İri:

— Bunlar, buradakiler, bunların topu Mustafa Kemal paşa'yı tarihlerden, fotoğraflarından tanır. Ben? Ben onunla omuz omuza döğüşmüş, birlikte yemek yemiş, kahve içmiş, yarenlikler etmiş insa-

nım. Nasıl farkıma varılmaz? Bu alçaklıktır, kepa-
zeliktir!

Gelip geçenler bu iri sözlerle ilgilenererek ikişer
üçer kişilik gruplar halinde çevresini almış, yaşlılar-
dan, bu adamın kimliğini öğrenmeğe çalışıyorlardı.
Yıllar yılı Ankara, İstanbul'da oturduğu, politikadan
da çoktaaan vazgeçtiği için, bu küçük kasaba istas-
yonunda tanınmıyordu. Fakat gene de dağ gibi adam-
dı.

Biri:

— «Ben Mustafa Kemal paşayla yemek yedim
rakı içtim dedi», diye söylendi.

Bir başkası:

— Desene ki esaslı kodamanlardan biri?

— Kalıp, kıyafet tam!

— Yanındaki avradı, ardındakiler de kızları mı?

— Herhalde..

— Fakat esaslı adam arkadaş. Bastona dayınışı,
bakışı, şapkasını başına geçirisi bile!

—?

—

O, yünü oskı büyük adam neden sonra karısına
usullacak:

— İçimde müthiş bir sıkıntı var, -dedi-. Boğulu-
yorum!

Kadın o sıra, arkalarında kıkırtıyla gülererek, çev-
redeki yakışıklı gençler üzerine kısık kısık bir şeyler
konuşan kızlarına anlamlı bakışlar fırlatmakla meş-
guldü. Duymadı. Duysa, kırk yıldır bütün hayatı ko-
casına kavuk sallamakla geçmiş bu kadıncağız belki
de «Yaa, vah vah.. Ne yapsak acaba?» der, adamın
öfkesini geçiştirmenin yolunu bulurdu ama, duymadı.

Adam buna da kızdı:

— İçimde müthiş bir sıkıntı var diyorum eşşek,
eşşoğlu eşşek duymuyor musun?

Kadıncağız sindi. O, birden arkasında konuşı-
lanlara kulak kabartmıştı. Üç kızı, şimdi de az önce
önlerinden geçen bir kadının elbisesi üzerine çekiş-

meve başlamışlardı:

- Maşallah zevkine. Döpiyese gider mi o?
- Neden gitmesin şekerim? Pekâlâ da gitmiş!
- Tayyör olsa hadl neyse..
- Asıl tayyöre gitmez!

—
—

O'nun içi sıkılıyordu, patlayacaktı nerdeyse de, kızları, katır kadar kızları, katır kadar oldukları halde hâlâ babalarının evinde, çıkan kısmetleri burunlamakdan öte gidememiş kızları tayyörden, bilmem döpiyesten bahsediyorlardı ha?

Öfkeyle döndü:

— Şimdi, -dedi-, şimdi ettirirsiniz içine tayyörünüzün ha!

Kızlar sözlerini yutmuşlar, anneyse gene yerlere geçmişti. Yalnız en küçük, babasının hemen arkasından dilini çıkarmıştı. Ablaları dürttüler. Küçük inadına, dilini bir daha çıkardı babasına.

Bereket tren görünmüştü. Bir memur:

— Tren geliyor, geriye çekileliim! -diye bağırınca, O, buna da içerliyerek:

— Malum, -dedi-. İkazına ihtiyacım yok!

Küçük memur sertçe döndü, sonra adamın heybetinden ürkerek tek laf etmedi. Çekti gitti.

VUR ABALIYA

Bize her şirket, daha doğrusu her kalabalık iş yerinde rastlanır. Sağa koşturur, sola koştururlar, dişlilerden zılgıtı yeyip ağız açamadılar mı, öfkele-rini bizden alırlar. Bizler eski devrin «Şamar oğlanı» gibiyizdir. Ya da «Vur abaliya» sı!

Anın bizlerden de akıllılar çıkmaz değil. Bir vurup bin kızanan, patırdıcı, plireyl deve, habbeyi kub-be yapanlar. Bunlar sözümüzden dışarı. Bizler, yani maaşlar verilirken en son akla gelenleri

Âcizleri, bir film şirketinde aylıklıyım. Haliç'te, Nuh peygamber zamanından kalma, yıkıldım yıkılacak, lendûha bir konağın en alt katındaki rutubetli tek odada karım ve üç çocuğumla birlikte, aylığı yüz elli liraya otururum. Otururum değişim söz gelişi.. Aslında oturmam. Geceleri yorgun bedenimi «yatak» adı verilen birtakım paçavralarla mitillere emanet edip sızarım. Sabahları güneşin üstüme doğduğunu bilmem. Kurulu çalar saat gibi, ortalık henüz ağarmadan uyanır, çoluk çocuğu uyandırmamak için de evden hırsız gibi çıkarım. Unkapanı, Şişhane, Tepebaşı yoluyla ver elini Yeşilçam. Yaş eliye yakın ama, top ardında sabahlardan akşamlara kadar koşmuş, sayısız maçlar çıkarmış, tekme yeyip tekme

atmış bacaklarım henüz isyan bayrağını çekmediklerinden, dolmuşlar, otobüslerle ilgim, dolayısıyla şoförlerle de hır gürüm yoktur. Dolmuşlara zam olmuş, otobüsler tıklım tıklımmış, beni ilgilendirmez.

Çalıştığım şirkette bana kısaca «Telâşe Müdürü» derler, önemsemezler ama, aslında ben, daha doğrusu benim gibiler, çok önemliyizdir. Şirketler bizsiz, biz şirketlersiz olamayız. Bize «Mesâî saati» diye bir şey yoktur. Mesâlmiz gün doğmadan başlar, akşamları patronumuzun «Sen git artık!» dediği saatte biter. Başlangıç ve bitişler arasında koş Allah koş!

Şu son yıllara, ille de son yılın son aylarına gelineceye kadar durmamamacasına koşmamın karşılığını patronumdan almadım dersem nankörlük olur. Arada bahşişler filan çıktıkça bizim bitirilmelerle semtin bozuk plkaplı meyhanesinde demlenmeğe, futbolculuk günlerimizden, manav Ali'nin sergisinden araklayıp, Fener parkındaki tahta sıraların üzerinde denizi seyrederek yediğimiz hırsızlık kavunlardan, Tatar Melâhat'ı iyedip, arabacı Haydar'ın ahrında nasıl ağlattığımızdan filan söz açıp kasıklarımızı tuta tuta güldüğümüz, ya da sayısı kırk paradan bülüm oynadığımız günler olmaz değildi ama, bu yılın ender gün, ya da gecelerine rastlıyordu.

Şirketin film çevirdiği günler bir felâkettir!

Top ardında koştuktan yorulmamış bacaklarımı, artist, figüran ardında koştuktan yorulur. Gerçi bunlarla doğrudan doğruya ilgilenen «ajan»lar varsa da, ne hikmetse, benim de koşturam şarttır!

Sağa koş, sola koş.. Artist gelmemiş, koş çağır. Kameramanı çağır, asistanı çağır, rejisörü, tavla oynamakta olduğu yerden al gel, şu unutulmuş koş, bu unutulmuş, gazla...

Bütün bunlara da eyvallah diyordum doğrucası. Şirketten aldığım maaş ondurmasa, öldürmüyordu da. Meyveyl manavda, eti kasap çengelinde, giyim kuşam eşyasını vitrinlerde görüp geçiyor, ama

yaşıyorduk. Gel gelelim son günlerde bankalar krediyi kesiverince, bizim şirket şapa oturmadıysa da iyice bocalamağa başladı. Onun bocalaması umurumda değil, bizim maaş içerde kaldı! Patronun esasta gözü gönlü tok hakçası. Gözü gönlü tok ama, bizim maaş... ah banka, vah banka.. ne diye krediyi kesersin!

Sizin anlayacağınız, şirkette işler yattıl İki film birden çekiliyordu oysa. Aslında baş artistlerle falan bir tek film için anlaşma yapılmıştı ya, şirketin sahibi aynı zamanda filmin rejisörü de olduğundan, aynı kostümler, aynı mekanda iki ayrı film idare ediyordu baş artist, hatta reji asistanından habersiz.

Bankalar krediyi kesince patronda surat İki karış. Vara bağılıyor, yoğa bağılıyor. En çok da bakışları bana rastladıkça, kendimi şirketin en lüzumsuz kişisi sanıyorum. Yüzüme bakmadan: «Git çay söyle!», ya da «Koş bankaya, havale gelmiş mi bak!» döylşl öyle korkutuyor ki ben! Çünkü çaycının kötü çayından sorumlu ben olduğum gibi, bankaya gölmeçyon havalenin sorumlusu da benimdir!

Öte yandan karı, çoluk çocuğun dırdırı da caba. Her akşam yolumu aç kurtlar gibi beklerler. Maaşı bugün de alamadım mı? Hepsinin suratı bir anda mahkeme duvarına dönüverir. Karı: «Pısırik!» der. Sanır ki, patrondan maaşımı istemesini bilmiyorum.

Geçende benim ortanca oğlan: «Sabuş'un babası gibi baba yok!» dedi. «Adam maaşını patronundan çatır çatır alıyor be!»

Yer misin sabaha mı saklarsın?

«Oğlum Sabuş'un patronu, Sabuş'un annesiyle o biçim de onun için!» desen, «O biçim»in anlamını soracak. Nasıl anlattırırın? Anlatsan bir dert, anlatmasan başka dert. Velhasıl, Baş artist, ikinci, üçüncü, dördüncü sıradaki artistler paralarını alamazken, sen nasıl kalkar da üç otuz paralık maaşçağızından söz açablllrsin? Yoksa bilmiyor muyum bak-

kala borcun üç yüzü geçtiğini, iki aydır ev kirasının ödenmemesi yüzünden ev sahibinin homurdandığını, çocukların giyilemez hâle gelen pabuçlarının rezaletini? Asıl önemlisi, bilemedin birkaç ay sonra olanca haşmetiyle teşrif edecek kış hazretleri!

Derken şirketi sevinçli bir haber dolaştı: Patron, bankalara boş verip, bankalara borç verecek kadar zengin ama alabildiğine de cimri bir milyonerden borç alacakmış!

Şirkette yalnız ben, yalnız rejisör, yalnız senarist, yardımcı artistler falan değil, masalar, iskemleler, duvardaki film afişleri, takvim bile sevinç kasırgasına tutuldu âdeta.

Patronunsa yüzü gülüyordu. Çağırdı beni neşyle:

— Haydi telâşe müdürü, atla muhasebeciyle birlikte, paraları alın gelin!

Durulur mu? Cimri zenginlin Beyoğlundaki yazıhanesi ver elini!

Suluk soluğa gidiyoruz: Yok! Nerde? Gelmedi henüz! Ne zaman gelecek? Belli olmaz. Bekliyelim mi? Bekleyin. Bekliyoruz ta öğleye kadar. Peki ama niçin gelmedi? Gülüyorlar. İyi ama gülmekle olmaz ki. Ne tavsiye edersiniz? Ne yapalım?

— Şehzadebaşı'ndaki kahvede, eski bir tavla arkadaşıyla tavla oynar çokluk. Ona takıldı da oyun kızıştıysa akşama kadar gelmez, gelemez!

Bizim muhasebecinin yüzünden düşen bin parça!

— Ben şirkete dönüyorum. Sen git bak.. -diyor.

Ver elini Şehzadebaşı kahvesi!

Unkapanı, Zeyrek, Bozdoğan kemeri, Saraçhane'den Şehzadebaşı'na, yayan!

Kan ter içinde bakıyorum, adam orda. Gerçekten çok hararetli bir tavla maçına tutuşmuş birisiyle. Elimde patronun kartı, dikiliyorum. Dikil Alın dikil.. Adam üst üste yenilip ateş püskürür, alı

al, moru mor, zarlara basarken gamatoyu, bizim patronun kartı uzatılır mı? «Sırası mı ulan?» diye fırlatıverir kartı ve bir çuval incir berbat olur!

Bir çuval incir berbat olmasın diye bir saat, derken iki saat geçti. Korka korka iskemlelerden birine şöylecene ilişıyorum ama, gözüm de garson-da. Gelip, ne içeceğimi sorabilir. Cepte mangır nanay, içemem. İçmeden, yani bedavadan oturmak zorundayım!

Neyse, tavla bltti. Adam son partiyi aldı da yüzü güldü. Hemen yanaştım: —Beyefendi -dedim-, gayet güzel oynuyorsunuz ama zar gelmiyor!

İsabet etmişim. Adam beni sağa sola tanık diye göstermeğe başladı:

— Nasıl? Zar geliyor mu gelmiyor mu? Na, sor buna! Öye değil mi? Zar geliyor muydu zar?

Bu arada patronun kartını uzatıyorum. Alıyor, gel gelelim aksilik, adam milyoner ama okuma yazma bilmiyor. Dilden anlattım. Haa -dedi-, Evet. Al şu kartı, ılt filan film şlrketine. Bana ödenecek borçları vardı. Sana şu kadar ödesinler!

Üzörlnl bana doldurttuğu kartını kaptım ver elini yeniden Beyoğlu!

Cepte mangırın nanay olduğunu yukarda belirtmiştim. Peki, nasıl giderim Beyoğlu'na? Tabii emektar bacaklarımla! Bir maratoncu sabrıyle Saraçhane, Zeyrek, Unkapanı, Şişhane, Tünelin böğründen şirket. Şirketin kalın siyah çerçeve gözlüklü muhasebecisi. Kartı heyecanla uzatıyorum. Yorgunluktan ayakta duracak hâlim yok. Yok ama, az sonra paraları cebe, küüüt, akşam cebimde iki aylık maaşım, mahalleye, daha çok da eve, çocuklarımin yanına kahraman gibi gideceğimi düşünmenin gururu!

Kalın siyah çerçeveli muhasebeci:

— Para bekliyoruz kardeşim -diyor-. Falan, filan ve fişmekan sinemalarında filimlerimiz oynuyor. Az önce telefon ettim, tamam dediler. Biraz bekleyln İsterseniz..

Oracıktaki bir iskemleye bırakıyorum yorgun bedenimi. Bekle ha bekle! Bir saat mı, iki saat mi? Paranın ne geldiği var, ne de geleceği!

— Çok geciktiler değil mi?

Kalın siyah çerçeveli muhasebeci:

— Yaa.. çok.

— Ben gidip takip etsem?

— Valla daha iyi olur sanırım...

Önündeki kocaman deftere eğiliyor, beni unuttuyor.

İlkin filan sinemasına koşuyorum: Muhasebeci bilmem ne bankasına gitmiş. Bugün son günmüş. Mutlaka ödenmesi gereken bir bono varmış, onu ödeyecekmiş. Ya gelir, ya gelmezmiş!

Sonra koşuyorum falan sinemasına: Az önce buradaymış. Evden haber salmış karısı, en küçük çocuğu ağaçtan düşmüş, bacağı kırılmış!

Daha sonra ver elini fişmekan sineması: Sinema müdürü zamparanın biriymiş. Belli olmazmış ki şu an nerede olduğu? Kimbilir hangi zilliliyle artık Yıldız parkında mı, Beyoğlu sinemalarından birinin locasında mı, yoksa arkadaşlarından falanın garsonyerinde mi?

Ümitlerim kırılır gibi oluyorsa da, hayır. Toz pembe hayallerime toz kondurur muyum? Filan, falan, fişmekan sinemalarının müdür, ya da muhasebecileri herhalde şimdiye kalın siyah çerçeveli gözlüğüyle Insana bomboş bakan muhasebeciye uğramış, borçlarını ödemişlerdir. Kalkar giderim. Ya beni kapıdan karşılar: «Buyrun. Ben de sizi bekliyordum!» der paraları toka eder, ya da «Sizin şirkete yolladık!» diye kibarca bildirir ve özür diler. Her ikisi de işime gelir. Koşarım bizim şirkete. Patron arkadaşlarıyla çay içmektedir. Nerdeyse kalkıp, pasajda kafaları çekmeğe gideceklerdir. Ben daha ağızımı açmadan:

«— Muhasebeciye uğradın mı?» diye sorar.

«— Hayır efendim..» derim.

«— Git, maaşını al. Sonra da çek git evine!»

Yüzde yüz böyle olmasını isteyen yanımla koşuyorum bizim şirkete. Patron odasında, masasının başında kara kara. Beni görünce yüzündeki karalar dalga dalga kalkıp, pembeleşiyor. Gözlerinin içi umutla gülerek, soruyor:

— Getirdin mi?

Kulaklarımda vınlamalar, gözlerimde karaltı, bir şeyler anlatmağa çabalarken, patlıyor:

— Kes kes, beceriksiz! Sen bu şirketin başına koskocaman bir belâdan başka bir şey değilsin!

Kafamın içi çıfıt çarşısı.

Huzurdan tekme yemişçesine ayrılıyorum.

BÂBİL KULESİ

BÂBİL KULESİ

Küçücük şaraphane bir an, gecenin dokuz bu-
çuk sarhoşluğundan ayılıp, içeri girene baktı:

Kurşunî rölöve şapkası, siyah çizgili açık kur-
şunî kostümü, kolalı yaka irice bağlı siyahı çok
açık kurşunî kırıvatı, gömlekle bile ılık ılık terlenen
sıcak ağustos gecesinde caketı, hattâ yeleşti...

Bu küçücük, bu hayli pis şaraphanede kimdi bu
«Kalantor»?

Hâkim, umum müdür, yahut herhangi bir taşra
valisi mi?.. Yoksa halkın nabzını yoklamıya çıkmış
bir mebus; yahut yıllar yılı taşrada sürterken nasıl-
sa düşürdüğü fırsattan faydalanarak izinli geldiği
İstanbul'da, taa bilmem kaç tarihinde, «Mektebi
Mülkiyyei Şahane» de «Tahsili Ulûm» eylerken
akşamları sık sık uğradığı bu semt meyhanelerin-
den birinde eski İstanbul geceleri, dolayısıyla genç-
liğin! «Tahattur» eylemek için felekten bir gece çal-
mak isteyen herhangi bir memur mu?

Bir kenarda boş bir yer bulup geçti. Daha doğ-
rusu, gelenin herhangi bir «Kodaman» olması ihti-
maline karşı şaraphane halkı sıkışıp yer açmıştı.

Selâmsız, sabahsız, iri burnu, aşık yüzüyle şa-
rıpçıya işaret etti. Alesta garson şarap ve meze-

lerle koştı. O hep o asık yüzüyle, rölöve şapkasını çıkarıp yanbaşındaki çiviye astı. Ortası basık, çifte kafalı başının tepe saçları dökülmüştü. Elektriğin altında cilâlanmış gibi parlıyordu.

Kıllı kocaman eli bardağa uzandı. Yakaladı. Ağır ağır ağzına götürdü. Tadına baktı. Beğenmemiş gibi yüzünü büsbütün buruşturup, bir şey söyleyecek, bağırıp çağıracaktı gibi şarapçıya baktıktan sonra, bardağı bir nefeste dipledi, boş bardağı yerine koydu.

Sağlam yapılıydı. Çifte kafalı, iri başını omuzları arasında dimdik tutan kalın boynu kısa, ensesi kat kattı.

Peki ama, kimdi? Vali mi? Ağır Ceza Reisi mi? Fabrikatör mü? Umum müdür mü? Mebus mu? Hattâ, vekil mi? Yoksa, halkın nabzını yoklamıya çıkmış biri mi?

Şaraphanede kurt dalmış sürü ürkekliği vardı. Sarhoş gözler ona çevrilmişti. Bakılıyor, sadece bakılıyor, tek kollme söylenmiyordu.

Oysa, önüne konulan ikinci bardak şarabını da yuvarlamış, kuvvetli dişleri arasındaki mezeleleri ağır ağır çiğniyor, bu haliyle ıhmış yorgun bir deveyi hatırlatıyordu.

Üçüncü bardaktan sonra kırıvatını gevşetti. Dördüncü bardakta kolalı yakasının düğmesini çözdü, caketini, sonra yeleğini çıkarıp çiviye astı. Beşinci bardağıysa, içmeden evvel havaya kaldırdı:

— Merhaba!

Marş marş işareti verilmiş gibi bardaklar sağdan soldan kalktı:

— Merhaba!

— Merhaba, merhaba, merhaba!!!

Yanımdaki orta yaşlı balıkçı:

— Esaslı bir kodamana benziyor, -dedi.

— Belki de mebus.

— Yahut vekil..

— Yahut ta...

— Her neyse ağzımızı sıkı tutalım!

Uzun uzun susuluyor, sadece içilip meze alınıyordu. Bir de bakılıyordu: Ona bakılıyordu... Bir ara nasıl oldu bilmem, ortaya bir şeker, arkasından kahve meselesi atıldı. Konuşma peşin tereddütlü, sonra da umumî bir hal alıverdi:

— Doğrusu şekerden yana hiç sıkıntı çekmedik!

— Kahve? Kahve ya?

— Kahve de öyle.

— Allah hükûmetimizden razı olsun..

— Neydi o şekeri beş yüz kırk beşe yediğimiz yıllar?

— Ya Sümerbank'ın çürük basmaları?

— Bu günümüze çok şükür. Gün günden iyi geliyor. Yollar açıldı, köprüler kuruldu, çeşmelerden gürül gürül sular akıyor...

— Şeker fabrikaları? Yeni şeker fabrikaları ya?

—!

—?

O, bütün bunları duymuyor, yahut duyuyor da mahsustan öyle görünüyor gibiydi. Adamakıllı irileşip morarmış burnu bardağına eğilmişti, sarkıyordu. Bu hâliyle, halkın nabzından memnun bir parti ileri gelenini hatırlatıyordu.

Çabucak sarhoş oldu, hesabı gördü, caketini, yelege, kolalı yakası, kırıvatiyle filân şaraphaneden çıktı.

Az sonra - yâni adamın savuşup gittiğine tam kanaat hâsıl olduktan sonra - kahkahalar patladı.

— Enayi, -dedi biri.

— Bunları kafeslemiyecek ne var?

— Çabucak sarhoş oldu...

— Tabi. Onlar viskiye, şampanyaya alışkın oğlum...

—

—?

Az sonra ben de merakla çıktım. Gerçekten de, kimdi acaba?

Arada taksilerin kurşun hızıyla geçtiği cadde bomboştu. O, kaldırımdan hep o tehlikeli yalpasiyle yürüyor, arada sendeliyordu. Birden durdu. Yanındaki elektrik direğine tutunmaya çalıştı. Hizasına gelmiştim, sordu:

— Kibrit, kibritiniz var mı?

Yanan cıgaramı uzattım. Yaktı. Yanyana yürümeğe başladık. Hayli gittik. Bir ara durdu. Yüzüme uzun uzun baktıktan sonra:

— Merhaba! -dedi.

— Merhaba, -dedim.

— Memur musunuz?

— Eh işte.. Siz?

Güldü:

— Şaraphanede enayiler beni kalantor sandılar değil mi?

— Değil misiniz?

— Yok canım..

— Ya?

— Hiç. Kaçan karımı aramıya geldim de...

— Buralı değilsiniz öyleyse?

— Yok canım..

İstanbul'a yakın ilçelerden birinin ismini söyledi. Sonra bir türkü mırıldanarak, bastı gitti.

DAYAK

Islak burnunu güneşin gıcıkladığı, anırmıya hazır bir eşeği hatırlatan kantar memuru kudretten sürmeli gözleriyle melûl melûl baktığı zaman çok hazindi.

Kış, yaz, sabahları altıdan önce kalkıp ateş yaktığı, akşamdan kalma bulaşıkları yıkadığı, ikinci paydoslarında eve koşar adım gelip yama yamadığı, sökülük diktiği halde hanımının gözüne girmek şöyle dursun, sık sık maşa, yahut terlik okşamalarından kurtulamıyan talihsizlerdendi.

Oysa ki, bareme tâbi, sicilli bir memurdu; Memurlar İstihlâk Kooperatifinde de hissedar. Bir taraftan kooperatifin yıllık (Genel Kurul Toplantıları) için sayın bayla başlayan davetiyeler alır, teşrifi üstün saygılarla rica olunur, öbür taraftan, meselâ ambarda hamaıbaşıdan en dümen hamala kadar (Kantarcı be!», «Ulan kantarcı!», «Öyle mi kantarcı, gene çarşafa mı dolaştırdın?» lardan kurtulamazdı.

O gün kolalı yakası, kıravatı, terlikleri, ipek pijamasiyle çömelip akşamdan kalma bulaşıkları yı-

kadıktan sonra tam yüz numaraya girmişti ki, çöp-
çünün kalın sesi!

Kabil olsa, yüz numaradaki bu en hayatî işini
geri bırakıp çöp tenekesini koştururdu ama, kabil
değildi. Hiç olmazsa hemen kabil değildi. Aksi çöp-
çü de, sanki inadınaymış gibi, sıtma görmemiş se-
siyle bas bas bağıırıyordu. Bir şey değil, karısı uya-
nır da çöp tenekesinin verilip verilmediğini sormak
için seslenirse...

Tam bu sırada karısının aksı sesi çınladı:

— Hamdili!!

«Efendim hanımcığım, buradayım!» diyemezdi.
Aldığı terbiye, yüz numaradan cevaplamasına mü-
sait değildi.

İşini yarı buçuk bırakıp, telâşla çıktığı zaman,
karısını elinde terlik, öfke içinde buldu. Kadın açtı
ağzını yumdu gözünü. Ne aldığı terbiyeyi bıraktı sö-
ğülmedik, ne de terlikle vurulmadık yerini. Zavallı
adam, merdivenlerden yuvarlanırcasına koşturup
boşalttığı paslı çöp tenekesyle döndüğü zaman, ka-
rısını hâlâ söylenir buldu.

Aldırmadı. Aldırsa ne olacaktı? Bütün belâların
İnsana dilden geldiğine inanmış, iman getirmişler-
dendi. Onun için, cevap vermedi. Kaynayan çaydan-
lığa çay attı, masaya bardakları dizdi, ekmeği di-
limledi.

Kadın hâlâ söyleniyordu. Derken, rujunu aldı,
geçti ayna karşısına. İstiyordu ki, kocası bir şey
söylesin. Meselâ : «Hanımcığım, çay soğuyacak!»
filân gibi bir şey!

Söylemedi. Söylese: «Kör müsün? İşimiz var,
Meymenetsiz herif!» cevabını alacağını biliyordu
adam.

Kadınsa, yürek soğutmak ihtiyacında idi. Bu
ihtiyaç içine yumruk gibi oturmuştu. Adamın sa-
bırla bekleyişine de içerliyerek, işi uzattıkça uzattı.
Ne kadar uzatırsa uzatsın tek kelime çıkmıyacağını
anlayınca, aynayı, ruju filân birer kenara fırlatarak

sofraya dehşetle geldi. Sağa baktı, sola baktı. Bağırp çağırmaya yarıyacak bir vesile arandı. Bula-
madı peşin. Sonra birden gözü çay bardağına ilişti.
Çatlak bardak önüne konmuştu gene! Kırk sefer
söylediği halde gene de inadını yürütmekle ne de-
mek istiyordu yani? Ne demek istiyecek, gayet ba-
sit: Kızdırmak, sinirlerini bozmak... Belki de, evet
belki de, mikrop alıp ölmesini istiyordu!

Açtı ağzını yumdu gözünü. Söyledi söyledi söy-
ledi. Hırsını alamayınca, bardağı kaptı, kulağının di-
binden kurşun gibi geçip, arkasındaki duvarda tuz-
la buz olmuştu.

Kadın hâlâ söyleniyordu. Aldırmadı. Daha bü-
yük belâlara çarpılmamak için diline sahip olarak
kalktı, bardak parçalarını tevekkülle toplamaya baş-
ladı.

Günler günlerden beter gelyor, kadının dırdırı
eksileceğine, artıyordu. Ambardaki masasında başı-
nı avuçları içine almış kara kara düşünürken, yanına
kısa boylu, kıvrıkcık simsiyah saçlı, kendi gibi orta
yaşlı bir adam geldi. Elindeki evrakları masaya bı-
rakarak, ambara yardımcı kâtip tâyin edildiğini ne-
zaketle bildirdi.

Adam halim selim, bilhassa fevkalâde kibar
görünüyordu ama, esasta hinoğlu hindi, anasının ip-
liğini pazarda satmışın biriydi. Geldiğinin haftasın-
da kantarcının macerasını hamallarda öğrenip, şefi-
nin sakalı altına girivermişti. Bekâr olduğu halde,
karısından yediği dayaklara dair öyle şeyler anlat-
mıştı ki, kantarcı bile acımişti:

— Seninki benimkinden de insafsızmış!

— Sizinki de mi insafsız?

— İnsafsız ama, sen benden çok daha talihsiz-
sin...

— Niçin?

— Benimki terlik, pek pek maşa ile... Seninki?

— Benimki odunla kardeşim...

O gün akşam paydosunda yarım saat erken çıkıp evlerinin yolunu tuttular. Yolda ev halinden konuşurlarken, kantarcı, hanımı büsbütün kızdırıp dayığı katmerlendirmemenin usullerinden söz açtı. Hinoğlu hin dikkatle dinliyordu. Bir ara:

— Demek, -dedi-, siz bu sayede odundan kurtuluyorsunuz?

Berikl kıs kıs güldü:

— Ne sandın yal

— Öyleyse ben de bundan sonra sizin gibi hareket etmeliyim. Bakın, güzel bir şaraphane var şurada. Şarabı fevkalâde. Ben arasıra demlenmeden edemem. Malûm ya, def'i gam için...

Kantarcının anırmıya hazır eşek yüzünü müthiş bir korku kapladı:

— Ne söylüyorsun birader?

— İkişer kadeh atalım diyorum!

— Hanımlar? Hanımları ne yapalım?

— Hılç...

— Senlnkl ağızını koklamaz mı senin?

— Koklar.

— Kızmaz mı?

— Kızmak değil, öldürür!

— Peki?

Göz kırptı:

— Gayet basit... Fevkalâde bir sensen var bende. Her zaman böyle, içtikten sonra ağızıma iki tane attım mı, tamam. Ne koku kalır, ne de sarhoşluk!

Kantarcı düşündü, uzun uzun düşündü. Karşısındaki de kendi gibi bareme tâbi, sicilli bir memurdu. Yalan söylemeye tenezzül edecek değildi ya. Hem yalan söylemekle eline ne geçecekti?

Şaraphaneden içeri girdiler. Girdiler ama gene de korkudan titriyordu. Başkasına tesir eden sensen ona tesir etmiyebilir miydi acaba?

İlk, ikinci, üçüncü bardaklar, kökleri derinlerdeki korkuyu silip süpürdü, bulaşık yıkayan, sokak di-

ken, çöp tenekesini çöpçüye koşturan biri olmaktan çıkmıştı. Vurucu kırıcı dedesinin, yıllar yılı arka plâna itilmiş karakteri ön plâna geçmişti. Artık dedesiydi. Gayet iyi ata blnen, ustaca cirit oynıyan, sıcak yemeği sahaniyle karısının kafasına fırlatan dedesi:

Altıncı bardakta şarapçıya posta koydu.

Hinoğlu hin, şefinin kıvama geldiğini anlamıştı.

Koluna girdi. Beriki ters ters baktı:

— Ne o?

— Gidelim!

— Nereye?

— Evlere.

— Evlere mi? Yoksa karıdan mı korkuyorsun?

Cevap alamayınca, acı acı güldü. Boş bardağın şarapçıya itti:

— Doldur şunu!

Genç kadın kocasının eve dönmeyişi üstünde durmamış, «Ambarda işe koşmuşlardır aptalı!» düşüncesiyle, yorganı tepesine çekmişti. Rüya görüyordu. Sigara ve alkol kokan güçlü, kuvvetli bir erkeğin kolları arasında kalbi sökülürcesine çarpınıyordu ki, sokak kapısı âdeta yıkılmaya başladı. Karyoladan heyecanla fırladı. Bu saatte kapıyı böyle saygısızca çalan kim olabilirdi?

Açtı. Kocasıydı. İçeri bomba gibi girdi.

— Bu kapı neden geç açılıyor?

Cevap beklemeden, kadını ayaklarının altına aldı, tekmeledi, tekmeledi, ezdi.

Sabahleyin ağzı yüzü birbirine karışmış uyandı. Ateş yakacak, çay kaynatacak, bulaşık suyunu otur-tacaktı. Oturtacaktı ama, karısı akşamın hesabını sormıyacak mıydı?

Odadan usullacık çıktı. Sofaya geçti. Mutfak ka-

pısında durdu ve gözlerine inanamadı: Alnı tülbentle bağlı karısı hanım hanım oturmuş bulaşık yıkıyordu!

Kocasını görünce, fırladı. Gitti adamın boynuna sarıldı:

— Canım kocacığım, -dedi-, her zaman akşamki gibi ol e mi?

O günden sonra ne bulaşık, ne yama, ne de sö-kük dikti ama, kantarcı şaraphanelerin gediklisi, çamur bir alkolik oldu.

DELİL

Göğsüne kadar uzanmış simsiyah sakalı, kudretten sürmeli gözleri, kelepçeli elleriyle jandarmaların arasında adliyeden içeri girer görünce, şaşıtm. Vay anasını... O muydu bu?

Babamın sağlığında eve sıkça gelir, elleri önünde kavuşuk, babamı âdeta hûşû'la dinler, «Mîrim, üstadım, hazret» leri fazlaca serpiştirerek konuştuktan başka, kahve, sigara ikrâm edildiği zaman kırılır, dökülür, teşekkürlerin çeşidini sıralardı.

Babamın ölümünden epeyce sonra küçük bir esnaf kahvesinde karşılaşmıştık. Gene böyle, şapka kanununa aykırı düştüğü için başından çıkarmadığını iftiharla söylediği lâcivert beresi, simsiyah sakalı, kudretten sürmeli gözleriyle.

Hiç unutmam, Bebe Ruhî yahut ta Hacivat'ı hatırlatarak yanıma sokulmuş, ömrüm oldukça unutamıyacağım şöyle bir konuşmaya başlamıştık:

— Vay, sen burada ha?

Saygıda kusur etmemeğe çalışmış, yer göstermiş, kahve söylemişim. Babamın ölümünü biraz geç hatırlamıştı:

— Sâhi, başın sağ olsun. O toprakta yattıkça Allah sana uzun ömürler versin. Allah geride kalanları...

Tetiğine dokunulmuş geveze bir hafif makineli gibiydi.

— Takdiri ilâhi! Cenabıallahın takdirini kısır tedbirlerimizle bozabilir miyiz? Canını sıkma, üzme kendini, işi oluruna bırak!

Babamın ölümüne alışmıştık halbuki, üzüntüler filân geçmişti.

— hepimizin gideceği yer orası! Üç gün evvel, beş gün sonra. Elmukadder lâyügayyer, elhükmi-lillâh! Mâmafl, değerli adamdı, özü sözü doğru, müstakim adamdı. Fıkara babasıydı da değil mi?

— Gallba.

— Gallba değil, muhakkak. Size birşeyler bıraktı mı bâri?

— Ne gibi?

— Kırık sırık, ev mev, tarla marla...

— Hayır.

— Hayır mı?

Hayır.

Nakit?

Patlamak işten değildi:

— Mühim değil.

— Eviniz, tarlanız vardı ya?

— Sağlığında satmıştı.

— Satmış mıydı? Niye satmıştı?

— Canı öyle istemişti herhalde!

Adam öfkesinden kıpkırmızı kesilmişti:

— Olur mu? Canı öyle istemişti olur mu? Bir sebebi vardır, mutlak vardır bir sebebi. Mülk satılır mı be?

—?

— Yoksa sizden memnun değil miydi? Senden, kardeşlerinden, yahut annenden? Annenle birlikte oturuyorsunuz değil mi?

— Hayır, ayırınız.

— Ayır mısınız? Olur mu? Yakışık alır mı? Herkes ne der? Kadıncağıza karşı revâyı-hak mı? İnsan anasından ayrı oturur mu?

— Dargın filân değiliz...

— Yok bir de dargın ol! Dargın değilmiş. Lâfa bak! Ana, ata be. Kur'anı azimüşşân ne der? Kur'anı azimüşşân nerde bizler nerde desene... Sık sık ziyaretine gidiyor musun? Hayır duasını alıyor musun?

—?

— Ne gezer desene. Bizim neslin, dinsiz, iman-sız neslin böyle ince ahlâk kaideleriyle ne alâkası var desene! Hey gidi günler hey... Büyüklerimizin önün-de değil cigara kahve, yüzümüze şöyle dikkatlice bak-salar kulak memelerimize kadar kıpkırmızı kesilir-dik!

Sebebini sormamıştım. Sorsam, küplere binece-ğinde şüphem yoktu. Zaten fırsat ta verdiği yoktu.

— Annenin ziyaretine her gün git! Elini öp, ha-yır duasını al. Onun şimdi en hassas, en lçli, en alın-gan zamanı. Yüreğindeki yara kapanmadı henüz. Son-ra, çarşısına, pazarına git. Lâzım olanları al!

— Çarşısına pazarına kendi gider, her şeyini eliyle seçip alması en büyük zevkidir.

— Olmaz! Yaşlı başlı kadının çarşı pazar dolaş-ması doğru değil. Yazık, günah. Ana hakkı, ata hak-kı... Ruzümahşerde bütün günahlarının hesabını ve-rir, gazabı-ilâhîde seyyielerinin cezasını çekersin. Mahşer gününden kork!

Ne ruzümahşer, ne de gazabıilâhiden korkmanma sebep vardı.

— demek rahmetliden pek birşey kalmadı? Tuhaf. Biz de onu aklı başında bilirdik. İnsan evlâdü-ayâline kırık sırık bırakmaz mı?

— Bizim bir şikâyetimiz yok!

Öyle bir parlamıştı ki:

— Olur mu? Şikâyetimiz yok'la iş biter mi? İn-sanı kırığı sırtıyla, nukut ve eshamıyla, bankadaki kredisiyle ölçerler. En azdan başını sokacak bir evi olmıyanın İnsanlığından ne çıkar? Ben kendi nefsi-me, böyleleri ağızlarıyla kuş tutsalar, indimde bir mangır etmezler. Evsiz, yersizlere zibidi derler be!

İskemlemi kapmış; kahvenin öbür ucuna gidip oturmuştum. Kahveye onun öğüt veya hakaretlerini değil, kafamı dinlemeğe gelmişim.

Az sonra tepeme dikilmişti:

— Bu hareketinle ne demek istedin yâni?

Tepem atmıştı:

— Hakaretinize daha fazla muhatap olmamak istedim!

— Hakaret mı? Ben mı? Sana mı? Ulan sen nesin ki ben sana hakaret edeyim? Benim hakarete tenezzül edeceğim insanın en azdan bir evi, tarlası marlası, kırığı sıırığı olmalı. Sen nesin ki? Hangi irapta mahallin olabilir?

Kahve halkı etrafımızı almıya başlamıştı. Susmuyor, çenesini kesmiyordu.

— hey zaman, gözün çıksın zaman, lânet olsun. Yerin zemmine geç! Beyi belirsiz, meydanı ıssız ettin. Hakaret ediyormuşum, hakaret ediyormuşum ey ümmeti Muhammet, hakaret ediyormuşum!

Aradan yıllar geçmişti. Bilekleri kelepçeli elleriyle adliyeden içeri giriyordu. Peşsıra gittim. Önünden geçtim. Beni görmemesi kaabil değildi. Suçunu merak ediyordum. Hasretini çektiği eski devrin dinî terbiyesiyle yetişmiş bu «Namus deposu» nun bileklerine klepçe niçin vurulmuştu acaba?

Öğrendim: Hacca götürdüğü hacı adaylarının parasını dolandırmış!

A D A M

Kömür satış müessesesinin önü. Ellerindeki ordinolarla genç, ihtiyar, çoluk, çocuk, kadın, erkek sıra bekliyor. Saat sabahın beşli. Bir memur ordinoları sahibinin gelişine göre sıraya koyuyor.

Ben de ordinomu verdim, herkes gibi sıramı aldım.

Bu yıl kışın geçen yıla benzemiyeceğini anlatan elli beşlik bir ihtiyarın yanına sokuldum. Adam son derece hoş sohbet. Emekliye ayrıldı ayrılalı Balık-pazarı meyhanelerinin yolunu unutmuş. Ama gelecekten umutlu:

— Eczacı mektebinde bir oğlum var, -diyor-. Az buçuk yakışıklıdır. Diyorum ki, aç gözünü. Zengin bir kahbe dölünü koy kafese. Emri-vâki yap. Babası sana bir eczahane açsın. Ondan sonra kızını nikâhla. Doğru değil mi ama?

Sonra gözleri parlıyor, daha iştahla devam ediyor:

— O zaman, İşte o zaman sattım dünyanın anasını!

— Nasıl?

— Nasıl mı? Bak nasıl.. Gececeğim oğlumun eczahanesindeki kasanın başına. Güzel bir lâclıvert

kostüm. Rugan mugan. Akşamları da ver elini Balık-pazarı meyhaneleri... Hafiften hafiften çisentili havalarla bayılırım. Mevsim palamut mevsimi olacak. Palamutun da kuyruk tarafının ızgarası. Bir yanda roka salatası, öbür yanda sarı kehribar gibi turşu. Hıyar, biber karışık. Dışarda hışıltıyla yağmur. Hele karşında da kırk yıllık cânı aziz, kadeh arkadaşın varsa...

Emekli, bir cigara yakıp ağır ağır uzaklaşıyor.

Kabuğunda kurumuş, genç bir kadıncağıza kulak veriyorum:

— ... kocam mı? İplik amelesi, Kazlıçeşme'de. Ben kendim tütünde çalışıyorum. Bu kucağımdakinden başka iki çocuğum daha var. Var ya, onlar kendilerini kurtardı sayılır. İlkim, oğlan, dörde geçti bu yıl. Gelecek yıldan sonra Kasımpaşadaki deniz gediklisine yazdıracağız. Ortancam, kız. İlkim İkisinde. O da beşi bitirince, akşam sanatın iki seneliğine vereceğiz. Demek ki, üç sene ilk okuldan var, iki sene de Akşam sanattan, beş. Beş sene sonra o da hayatını kazanıma başlar. O zaman ben fabrikayı bırakacağım. Dayanamıyorum. Ev işlerine bakar, kıza yardım ederim. İlk sene şöyle böyle, ikinci sene biraz daha, derken alır yürür. Bizim oradaki Şahinde hanım gibi. O da öyle. Beşli bitirdi. Girdi Akşam sanata. Akşam sanattan sonra da açtı bir yurt. Şimdi oooh! Benimki de yurt açsın istiyorum. Yurt çok kârlı. Dışardan iş alır, yanındaki kızlara, öğretme bahanesiyle diktirirsin. Oğlan da Gedikli olunca üç, beş yollar sa...

— Keyfine diyecek yok! -dedi bir ihtiyar kadın. Ben ne yapayım ya? Bende evlât mevlât yok. Vardı, Allah aldı. Hani bâzı düşünürüm, bir hasta olsam, yahut bir yerden düşüp kolumu bacağımı kırsam... Ne yaparım diye!

— Çalıştığın yerde sigortalı değil misin?

— Amaan sen de. Dışardaki kazaya sigorta ne verir?

Uzun boylu, kalın kemiklil bir başka ihtiyar kadın:

— Ya ben, -dedi-. Ya ben? Doksan yaşındayım. Herkes ölümden korkar. Gece gündüz cenabaliaha el açıp yalvarıyorum da ölüm vermiyor! (Ağzını açtı.) Kuzu dişleri çıkarıyorum. Bak! Ama neye yarar? Yiyecek bulamadıktan sonra?

Dileniyordu.

— Haydi sabah sabah bir siftah edin de Allah işinizi rast getirsin!

Bir başkası:

— Haaa... -dedi-. Anlaşıldı Vehbinin kerrakesi!

—?

—!

Ortalıkta birden bir kaynaşma. Kömür satışın memurları işbaşı yapıyor. Kalabalık müessese kapısına kaydı. Omuz omuza. Dokuzdan önce işe başlalmazlar sanıyordum. Yanılmışım. Saat sekizde başladılar. Erken gelenin işi, geç gelenden önce görülüyordu. Bu iş'te böyle olurdu zaten: Parayla değil, sırayla!

Tam bu sırada, kabakıyım biri, pırıl pırıl Iskarpinlerini cızırdan cızırdan kalabalığı vardı, müessese kapısında elindeki ordinoiara göre isim okuyan memura sokuldu. Kolalı yakası, yepyeni lâcivert kostümü, kalın çerçeveli gözlüğü.

— Vali desem değil.

— Mebus filân mı acep?

— Kimbilir?

—

—???

Merakla yanlarına sokulmuştum.

Elindeki ordinoyu uzattı:

— Beklemeğe tahammülüm yok memur bey

Benim işimi görüverin de...

Memur hayretle baktı:

— Beklemeğe tahammülünüz yok mu? Verin or

dinonuzu bakayım!

Aldı. Elindeki ordino tomarının en sonuna koydu.

— Sıranızı bekleyin.

Adam, gözlüğünü düzeltti:

— Sıramı mı? Bütün bunlardan sonra mı alacağım?

— Elbette.

— Elbette mi? Saatlarca beklemem lâzım. Nasıl olur?

Memurla ileri geri etmeğe başladılar.

Kalabalık gittikçe daralıyordu.

Kucağında çocuğuyla kupkuru bir kadın:

— Bizim canımız yok mu? -dedi.

Sanki işaret yerine geçti:

— Saat beşten beri bekliyoruz!

— Ben? Ben ya? Dörttenberil

— Haydi bakalım, geri dur şöyle...

—!

—!!!

Kalabalık kımıldadı. Adam, öfkeyle akan selin üzerinde bir tahta parçası gibi, gerilere atıldı. Ürkümüştü, yılmıştı. Kıravatı yana kaymış, ordino tutan eli titriyordu.

Memursa, elindeki ordinoların sırasına göre işi olanları çağırıyordu.

E N A Y İ

Kahveden içeri girince, büyük aynasıyla karşılaştı kahvenin. Dikkatine burnu çarptı. Çok münasebetsiz, kocaman bir burundu. Böyle burnu olan birini kadınlar kaabil değil sevemezlerdi. Biliyordu bunu. İçinde bir yara, bir ukteydi bu. Sol tarafından mı kalkmıştı neydi, sabahtanberi yığınla münasebetsizlik olmuş, sinirleri iyice gerilmişti zaten, bu da tuz biber...

Mermer masalardan birine geçip oturdu.

Sol tarafından kalkmıştı gerçekten de... Karyoladan atlarken kedyle basmış, hayvanın can havliyle kopardığı müthiş feryat, sinirlerini berbat etmiş, çılgına dönmüştü. O hırsıyla hayvana fırlattığı fırça komodinin üzerindeki sürahiyi kırmış, sular alt kata, romatizmalı ev sahibinin odasına, tam da yatağına akmış, bütün geceyi uykusuz geçiren sinirli kadını cıyak cıyak bağırtmıştı. Bir kadın, hem de romatizmalı, çirkin, üstelik kirayı artırmaktan söz açan mendebur bir kadının haysiyet kırıcı cırlaklığı karşısında susamamıştı. Sabah sabah bir kıziica kıyamet. O ona, o ona... Az kalsın karakolluk olacaktı.

Kendini evden nasıl attığını, dolmuşa nasıl bindiğini hatırlamıya kalmadan, şoför: «Geldik beyim!» demişti. Hayretler içinde yere atlarken, dizini taksi-

nin cenabet kapısına çarpmıştı. Taksinin kapısına mı, dizine mi kızacağını tâyin etmeğe çalışırken, şoför: «Yirmi beş daha beyim!» demesin mi?

Her zaman tek yirmi beşlikle geldiği yere ne diye iki yirmi beşlik verecekti?

Alamadın, veremedin.. Dizinin ağrısını unutmuş, şoförle gırtaklaşmaya ramak kalmıştı. Bereket versin araya girmişler, yirmi beş kuruşun önemsizliğini izaha çalışmışlardı. Çalışmışlardı ama ne olmuştu? Ne olmuşsa fazladan verdirilen yirmi beşliğe olmuştu.

Enayi yerine mi konulmuştu yâni? Söğüşlenmiş miydi? Değil yirmi beş, elli, yüz, yüz elli ...Daha çok parayı bahşiş diye vermişti şurda burda. Mesele yirmi beşte, ellide değil, enayi yerine konulmuş olmaktadır. Kuruş, tek kuruş vermezdi enayi yerine konularak...

Burnunu unuttu.

Almışlardı ama, bal gibi almışlardı. Her zaman yirmi beşle geldiği taksi ücretini elli almışlardı!

— Ne içeceksiniz beyim?

— Az şekerli.

Şoför Aksaray'daki kahvede arkadaşlarına: «Allah enayilerin yokluğunu vermesin. Yirmi beş yerine elli söğüşlüyoruz...» mu diye öğünecekti? Kimdi bu enayi? Kendisi mi? Oysa asıl kendisi enayi yerine kordu başkalarını. Serviste, lokantada, maçta... Demek başkaları da onu koymuşlardı?

Az şekerli önüne kondu.

Koymuşlardı, evet. Mamafih, gayet iyi tanıyor o şoförü. Çokluk, Aksaray'daki kahvede oturur arkadaşlarıyla. Herkesle alay eder, basarlar kahkahayı.

Gidecek, o kahveye girecek. Kimbilir belki de şoför onu görünce, yanındakini dirseğiyle dürtüp: «İşte sana bir enayi daha. Sabahleyin yirmi beşini gürlütüye getirdim!» diyecek. Gülüşecekler. Gülüşecekler ama, o kadar. Hemen sokulacak yanlarına. Niçin güldüklerini, kime güldüklerini soracak...

Yahut daha iyisi, sabahkl bindiği yerden tekrar binmek, yirmi beş fazla söğüşlendiği yerde inmek, sadece yirmi beş kuruş vermek. Yirmi beş daha istenince de işi uzatmak!

Kahvesini yudumladı.

Evet, bu daha uygundur

Peki ama, şu karşı masada oturan herif demindenberi niçin bakıyordu? Israrla. Tanıyor muydu? Tanımadığı biri kendini nerden tanıyabilirdi? Yoksa biçimsiz burnu mu dikkatini çekmişti? Herhalde. Gözlerini başka tarafa kaçırdı. Bakmıyacaktı. Bakmıyacaktı ama, adamın hep o ısrarlı bakışını da hissetmiyor değildi. Hissediyor, rahatsız oluyordu. Kendini kendisi yaratmamıştı. Cenabıallaha âit estetik bir hatadan dolayı ne diye sanki... Tekrar gözgöze geliverdiler. Bakıyordu, tahmin ettiği gibi, gülümsiyerek. Dayanamadı:

— Beni birisine mi benzettin?

Adam anlamadı peşin:

— Efendim?

— Beni birisine mi benzettiniz?

— Yoo..

— Israrla bakıyorsunuz da..

— Ben mi?

— Evet.

— Ben de size aynı şeyi soracaktım.

— Tuhaf.

— Gerçekten tuhaf.

— Tuhaflık bende mi, sizde mi?

— Sizde.

— Neyse, fazla konuşmayın da...

Adam uzatmadı. Yarım sol yaparak sırtını hafifçe çevrildi, kahvenin kirli camlarından sokağa bakmaya başladı. Gülümsüyordu.. Küçümseyen, budala yerine koyduğunu belirten bir gülümseyiş. Budala mıydı yâni? O değil, onun şahı bile koyamazdı budala yerine!

Kahvesini acele acele yudumlayıp bitirdi, tabağın kenarına sarı bir yirmi beşlik bıraktı.

Muhasebeciyi, müdürü, hattâ umum müdürü zaman zaman tiye alan bir insanı hiç kimse budala yerine koyamazdı!

Garson boş fincanla yirmi beşliği alıp gitti.

Bugün işlerinin akşama kadar ters gideceğini biliyordu. Gün sabahtan aksilikle başlarsa, ertesi güne kadar öyle giderdi. Şu garson yirmi beşin üstünü getirse de, basıp gitse. A a... Adam, deminki adam, karşıdaki, bitişik masada birine gülerek birşeyler anlatıyor! Kendinden mi bahsediyor yoksa? Galiba. Bak, o da güldü. Bakıyor. Kendisine bakıyor... «Lâhavle velâ kuvvete illâbillah. Şu garson da ne diye getirmez paranın üstünü?»

Garson kahve tezgâhına dayanmış, ocakçıyla konuşuyordu.

«... oralı bile değil. Peki ama gideceğiz. Ne diye getirmezsın üstünü? Kahve kaç burda?»

Gözlörlyle flyat İstesini arandı, buldu.

«Çay on boş, kahve de on beş. Yalnız nargile kırk. Peki? Yirmi beş verdik, hani üstü? Herif kendi dalgasında. O da sabahki şoför gibi mi yapmak niyetinde? On kuruşu iç mi edecek? Görünüş öyle. Ama ettirmem, imkânı yok ettirmem. Enayi değilim ben. Gerçi önemli değil, öyle çok onlukları bahşiş diye verdik ama, enayi yerine konularak söğüşlenen tek kuruşu dahi ararım. Ararım evet. Enayi yerine konulmak istemem. Hiç kimse beni enayi yerine koyamaz. Unutturduğunu sanma garson efendi! Sen değil senin şahın unutturamaz. Kafamı kızdırmakta devam edersen, çağırır isterim. Elbette isterim!»

Seslendi:

— Garson!

-- Buyur beyim?

Şu herifler de ne bakıyorlardı sanki? Gene gözlerini diktiler. Garsondan ne isteyeceğini mi merak ediyorlar? Yirmi beşin üstünü isterse, «Tuh, çingene herif» mi derler?

Paranın üstünü istemekten vazgeçti:

— Bir su getir!

Sinirlendi, büsbütün sınırlendi. Şu iki hırttan mı korkmuştu yâni? Nelerinden? Korkup çekinilecek insanlar mıydı? Boyunlarında kıravat olmayla... Hiç sevmiyordu bu huyunu. Verdiği kararı başkalarının şöyle veya böyle demelerini düşünerek değiştirmek zayıf insanların harcıydı. Bunu bir yerde okumuştı. Demek zayıf insandı?

Suyu aldı, içti, bardağı iade etti.

«Zayıf mı? Ne münasebet? Bunu söyleyen halt emiş.. Zayıflık, kuvvetlilik böyle şeylerle ölçülemez.»

Garson boş bardağı tezgâha bırakıp, ocakçıyla tekrar çeneye dalmıştı. Şu herifler kalkıp gitse, garsonu çağırır, yaptığı şeyin açık gözlük değil, düpedüz hergelelik olduğunu söylerdi. Pekl ama, onların olması niçin birşey ifade edliyordu?

En iyisi uzatmamak, kalkıp cehennem olmaktı.

Garsona son defa baktı. Ooooh, tezgâhbaşı keyfindeydi...

«... Sen beni enayi yerine koyamazsın ama, neyse. Şu hırtlara şükret. İtoğlu İtiere karşı tamahkâr duruma düşmemek için onluğu istemiyeceğim. Şayet sokakta filân raslar, arkadaşlarına benden enayl diye bahsedersen...»

Kalktı.

«... Onluğun hayrını görme! Zehir, zıkkım olsun, kefen parası yap!»

Tam çıkarken, garson seslendi:

— Beyim, bir dakika!

Delikanlı koşarak geldi:

— Buyrun on kuruşunuzu. Bozuk yoktu da...

Tepesinden kızgın sular döküldü sanki. Küçüldü, ufaldı, ufaldı... Delikanlı garsonun simsiyah, cıvıl cıvıl gözlerinden utandı, bakamıyordu.

— Kalsın!

Dedi, kahveden çıktı.

OTOBÜSTE

Günlerden pazartesi.

Tekmil cıvataları lâçka olmuş, Eyüp Sirkeci otobüslerinden birindeyim. Günün henüz erken saatı. Sekizle, sekiz buçuk arası. Otobüs işçiler, esnaf, küçük momurlarla öyle tıklım tıklım ki, oturmak değil, tek ayağın tabanına rahatça basabilmek bahtiyarlık. Tutunacak çivi bile yok. Balat, Fener, Küçükmiş-tâpaşa, Cibali'nin daracık, daracıklığından geçtim bozuk yollarında ağır ağır ilerliyoruz. Hantal araba paslı gıcırtilarla feryâdü-figan içinde...

Hâlâ:

— Unkapanı, Beyazıttan, Sirkeci!!!

Diye bağırان delikanlı biletçi yeni müşteriler peşinde. «Yahu, yer yok. Yeni yolcuyu nereye sığdıracaksın?» demeğe gör, «Rahatsız oluyorsanız dolmuşla gidin beyim!» karşılığını alacağınız gün gibi âşikâr.

Kadere rıza göstermek vardır ya, o halde işte millet. Irgalana, çalkalana, sınırları gerildikçe gerilerek susuyor. Birden bir şimşek çaktı âdeta:

— Ohal

— Kime söylüyorsun ulan?

— Sana söylüyorum, yarma!

— Yarma sensin. Doğru konuş, terbiyesiz!

— Yarmasın. Yarma olmasan nasırıma basmaz-sın.

— Sana terbiyeli konuş diyorum, kereste!

— Kereste babandır, yontulmamış..

—

—!

O ona, o ona. Derken biri ötekinin ormanını yakana söğdü. «Ayı sensin!» cevabını aldı. Tansiyonlar gittikçe yükseliyordu. Araya devri sâbık bir Bâb-Âli üslûbu karıştı:

— Kırın şeytanın bacağını bey oğlum. Zere, hıfzıllısan, selâmetülinsandır!

Ufak tefek, kırış kırış, mavi gözlü, şipşirin bir ihtiyar: Yanıbaşımda. Gözgöze geliyoruz.

— Değil mi, -diyor-, doğru değil mi ama?

— Doğru, -cevabını veriyorum-. Ama bu devirde hıfzıllısanın selâmetilinsân olacağını pek anlıyan yok.

Gözleri parlıyor.

— Doğru, çok doğru. Küçüğün saygı, büyüğün küçüğe şefkat beslediği günleri çok gerilerde bıraktık!

Bu arada işler gelişmiş. Kulak verdim:

— Nasırın ne geziyor ayağımın altında be?

— Ulan yarma...

— Kibar ol ayı!

— Kibarlığı orman kibarlarından öğrenecek değilim!

Birden birbirlerine hamle mi ettiler ne, kalabalıkta çığlıklar:

— Uff.

— Ay, ay, ay!!!

— Anneciğim ezildim.

— Ayol çocuğumu ezdin şöyle dur!

— Yahu kendinize gelin birader, burası yeri mi?

— İnin aşağıda kozunuzu paylaşın..

—

—

Minnacık ihtiyarsa yanbaşımda habire anlatıyor:

— Sabır, sabır, sabır. Gençliğimdenberi sinirlenmemenin çaresini, telkini binefsihî'de buldum ben. 324 de Hamidiye Ticaret Mektebi âlisine devam ederken...

Gene feryatlar. Minnacık ihtiyarın sesi silindi. Kadın çığlıkları, çocuk sızlanmaları arasında peşin irikiyim biri, arkasından yumruğuna sıkı olduğu her halinden belli, ter içinde bir başkası atladı. Hamidiye Ticaret Mektebi âlisine devam ederken başından geçenleri anlatmaya dalmış ihtiyarı bırakıp, arkalarından ben de atladım.

Otobüs ağır ağır yoluna devam etti.

Kavgacılar birbirlerini sımsıkı tuttular, başladılar itişip kakışmaya.

— Ne demek istiyorsun?

— Hayır, senin ne demek istediğini öğrenmek istiyorum!

— Asıl ben senin ne demek istediğini...

— Sen bana ayı dedin!

— Sen de nasırıma bastın.

— Bilerek mi? İstiyerek mi? O kadar insanın içinde oha diye bağırlır mı?

— Canım yandı, tabî bağırırım!

— Bağıırırsan, benim de izzetinefsim var!

— Vızgelir senin izzetinefsin bana!

— Senin nasırın da bana vızgelir!

İrikıyım adam bilek saatına baktı.

— Vaktim yok, vaktim olsa..

— Ne yapardın?

— Anladığın dille konuşurdum seninle, ama...

— Nasıl istersen öyle olsun!

Bakıştılar. Hınçla, kinle, nefretle bakıştılar. İrikıyım adam:

— Beni tahrik etme! -dedi.

— N olur?

— Ne mi olur? Ulan Haliç idmanda yıllarca yumruk salladık be!

— Haliç idman mı?

— Tabî. Ne var?

— Ahmet âbiyi tanırırsın öyleyse..

Ötekinin yüzünden de tatlı bir şeyler geçti.

— Mekkeli mı?

— Mekkeli.

— Halterci, Düztaban Ahmet?

— Bir karıya tutulmuştu hani.

— Tutulmuştu da, bir gece baskına uğramıştı...

— Yahu, tanış çıkacağız galiba?

— Bana da öyle geliyor. Üst yanını otobüste halletsek? Ne dersin?

— Ne derim. Hiç. Haydi. Zere bizim patron...

— Ya bizimki? Beş dakika geçti mı, yevmiye şıp!

— Benden de al o kadar.

Köşeyi dönmeğe çabalıyan hantal otobüsün arkasından yan yana koştular.

BERBER

Kenar semtlerden birinde, ufacık bir berber dükkânıydı. Duvarlarda: «Bu da geçer yahû!», «Errızk alâllah..» «Besmeleyle açılır dükkânımız...» lar.

İçeri girdiğim zaman, gazete okuyordu. Aldırmadı. Demek benî o tıraş etmiyecekti.

Aynanın önündeki berber Iskemlesine oturdum. Bir bekle, beş bekle.. Peki ama, kim tıraş edecekti?

Tam soracakken, elindeki gazeteyi masaya hırsla attı.

— Lâf ebelerî!

Kimden, yahut kimlerden bahsediyordu? Bilmiyorum. Beyaz iş gömleği İçinde kupkuru. Saçları akpak. Var bir altmışlık, hattâ altmış beşlik.

Yanıma geldi.

— Karşılıklı lâf öğütüyorlar! -dedi-. Meşrutiyetten beri dinleriz. Hâlâ dinliyoruz. Kimbilir daha ne kadar da dinliyeceğiz. İşte geldim gidiyorum. Allan fakir fıkara ya acısın!

Elini yüzüme sürdü:

— Sakalınız çok sert..

— Çok sert ya.

— Jiletle tıraş oluyorsunuz da ondan. Nasıl kesilecek saçlarınız?

— Düzeltilecek.

— Düzeltilmekle olmaz. Nedir şu salkım saçaklar? Keskerek lâzım bunları, başınıza bir şekil vermek lâzım!

«Baş ve saç estetiği» ne dâir uzun bir konferansa girişti. Benimse konferans dinlemeğe vaktim yoktu. randevum vardı.

— Saçlarımı çabucak kesseniz de...

Diyecek oldum, hemen payladı:

— Söz söyleyen bir insanın sözü kesilmez, ayıptır. Büyük şehirde yaşıyorsunuz!

«Büyük şehirde bir insanı randevusundan alıkoymak ta ayıptır!» diyecektim, dilim varmadı. İhtiyarın hâli pek sarmıştı. Koyuverdim kendimi.

Söyledi, söyledi, söyledi. Sonra:

— Saçlarınız da çok kirli, -dedi-.

— Evvelki gün banyo yapmıştım halbuki..

— Haklısınız. Memleket çok pis. Ellerinizi her yıkayışınızda çamur gibi bir su akıyor mu?

— Akıyor.

— Çünkü, nereye tutunsanız kirli. Kirden, pislikten her türlü hastalık gelir. Ama doktorlara göre hava hoş. Onlara, muayene edecek hasta lâzımdır!

— Tedavi etmezler mi?

— Eh işte. Ben kendim doktora gitmem. Zaten kolay kolay da hastalanmam ya. Hastalansam bile yutarım aspirini, çekerim yorganı tepeme, bir ter, bir ter... Aspirin dedim de... Bir yerde okumuştum, Sultan Hamid'in güvendiği ilâçmış. Sultan Hamid'e yetişmediniz değil mi?

— Hayır.

— Söylenenlere kulak asmayın, çok akıllı padişahı. Ben kendi nefsim, «Padişahım çok yaşa!» dediğim yılları arıyorum!

—?

— Bâbı-âlî baskını olduğu gün, Diyanyolundaydım. (Çırağına döndü.) Bana bir kahve söyle! İlânı-Meşrutiyette de Nuruosmaniye'deki İkbâl kiraathane-

sinde kaşarpeyniri, simitle çay içiyordum. Hiç unutmam, Abdi usta alı al, moru mor geldiymi...

— Kim Abdi usta?

— Allah gani ganı rahmet eylesin, sözü sohbeti yerinde, usul erkânca içen takımdandı. Balıkpazarında içerdik çokluk. İrili ufaklı üdebâ, şuerâ ve zurefânın devam ettiği yerlerde... Ah eski günler ah! O zamanlar bekârim. Başımda Vidinli Raşit'ten alınma fes. Yaş on sekiz ama, bıyıklarımı on yedimde burmuştum. On sekizimde tıpkı sülüs vav gibiydiler...

Kahvesi gelmişti. Sıcak mıcak demeden, derin bir höpürtüyle kahvesini yudumladıktan sonra, devam etti:

— Abdi benden az kabaca. Haftadan haftaya Perşembe akşamları Bakırköyüne giderdik. Ekseriyetle Millet bahçesine, kemanî Tatyos'un sazını dinlemeğe. Hem içer, hem de etraftaki kadınları seyrederdik. Sazlar, sözler şimdiki gibi pestenkeranî mi? Astıkzade Bogos ta takımda. «Atımı bağladım ben bir ormanal» da öyle bir coşarlardı ki, deme gitsin.

Kahvesini tekrar yudumladı.

— Şimdiki kahveler de kahve mi? Hâlis Yemen kahvesi içerdik. Valde rahmetlik, elceğizlye kavurur, misler gibi çekerdi. O zamanlar peder rahmetlik sağ. Peder dedim de... Rahmetli kırık, çıkık yapardı. Üstüne yoktu memlekette. Hani peder diye değil, o da Abdi usta gibi, hattâ ondan da titiz usul, erkâncılıktaydı. İyi içerdik. Bir gece içti. Eş, dostu, çoluğu çocuğu yanında. Pek te öyle ihtiyar sayılmazdı. Doksanüç bozgununda Moskofa esir düşmüş te Rusya'ya gönderilmişti. Gazı Osman paşayla. Ama eski toprak tâbi. Sızdı. Sızış o sızış. Sabahleyin sizlere ömür... Akşamcı mısınız?

— Hayır.

— Eve ekmek taşıma derdinden akşamcılığa imkân mı var desenize. Eskiden babanın biri, ölen oğlu için: «Bir oğlum vardı altmış yaşında ham tıraş-Bileydim ölüm var, koymazdım taş üstüne taş!» demiş.

Altmış yaşında hamtırâş! Ben oldum altmış beşimde akbaba, sen oldun kırkında. Bu gidişle torunlarımız analarından akbaba doğacaklar... Çoluk çocuk var mı?

— Ellerinizi öperler.

— El öpenleri çok olsun. Bende de evlât altı. İki si erkek, dördü kız. Torunlar dersin, ürkütmeden sayılmaz. Hangisi hangisinin şaşırıyorum. Ama iki oğlan iyi yetişti. Büyük mühendistir, Orman mühendisi. Küçük baytar. Baytar dedim de, onlara doktor denilmesine insan doktorları ne için kızar? İnsan da esasta hayvan değil mi? Hayvânı nâtık? Biri hayvânı nâtıkın, öbürü gayri nâtıkın doktoru. Nâtık, gayri nâtık... Hayvan ya. İki si de hayvan doktoru esasta!

—??

— Etiket meselesi. Ben etikete hiç ehemmiyet vermem. Olduğum gibi görünmeğe bayılırım. Hazretî Mevlâna ne demiş: Ya olduğun gibi görün, ya da göründüğün gibi ol! Olduğum gibi görünmeğe bayılırım. Olduğu gibi görünmeyen insan bence... (Fincanı salladı salladı tepesine dikti.) Ne diyordum? Olduğu gibi görünmeyen insan bence insandan başka şeydir. İnsandan başka şeye de insan gözüyle bakmak...

Burdan ötesini hatırlıyamıyorum, uyuyakalmışım. Uyandığım zaman o hâlâ devam ediyordu:

— Pazarlık, mazarlık yok. Orozdibak'ta, Bonmarşe'de, Pazar Alman'da olduğu gibi fiyatlar mak-tu!

Saçlarım olduğu gibi duruyordu. Kalktım.

— Saçlarınızı kesmedim daha, -dedi.

— Bir daha İşallah...

Dükkândan çıktım. Randevu filân hak getire. Üç gün evvel tekrar geçtim dükkânının önünden. Makadım çene çalmaktı. Dükkânı kapalıydı. Sordum, moruşturdum. «Sizlere ömür!» dediler.

D E V

Şaraphaneden içeri bir dev heybetlyle girdi. Üst-üste yığılmış kocaman şarap fıçılarından birinin önündeki küçücük iskemleye oturdu: Granitten yontulmuş muhteşem bir Musa heykelini hatırlatıyordu. Göbeğine kadar uzanan bembeyaz sakalıyla, sağa baktı, sola baktı.. Yuvalarında capcanlı, akları kıpkırmızı gözleriyle etrafta sanki birini aradı. Sonra kalktı. 'fâ ilerdeki masaya ağır ağır gitti.

Masada üç kişiydiler. Gevrek kahkahalarla şarap içiyorlardı. İhtiyara bakmadılar bile. Selâm verdi. Selâmını da almadılar. Kızmadı. Başka, sonra daha başka masalara yer değiştirdi. Aldırış etmiyorlardı.

Yanımdaki masada itibar gördü.

— Buyur, -dediler.

Bir iskemle çekip oturdu. Daha doğrusu, seksen, belki de doksan yıllık ağır, yorgun bedenini iskemleye bıraktı.

Yüzü kıpkırmızıydı, gözleri de mavi mavı. Hayatında bir tek gününü ayık geçirmediğini iştmişti. Kaabil olduğu kadar çok içmek içinse, cebindeki parayı son meteliğine kadar harcadıktan sonra, caketı, hattâ pantolonunu sattığını söylüyorlardı. Sorbon'da felsefe okumuş. Birkaç yabancı dili ana dili gibi ko-

nuşur, okur yazarmış. Ama dünyada hiçbir şeyi ciddiye aldığı yokmuş. Şaşılabacak bir tarih bilgisi varmış..

İri burnunun bir deliğini tıkayıp öbür delikten var kuvvetiyle hıhladıktan sonra, kocaman avuçlarını birbirine vurdu.

Garson taa öbür baştan:

— Hop hop!

Diye bağırdı. Birtakım tabaklara mezeler koyuyordu.

Sordular:

— Bu gece nerde çektin kafayı?

Başını kaldırdı. Akları kıpkırmızı gözlerinin içi gülerek:

— Lükres Borjiyanın Tiber nehri kenarındaki sarayında! -dedi.

Âdeta iştahla devam etti:

— Borjiyaları tanır mısınız? İhtilâş ve tantanalarının yalnız İtalyayı değil, bütün hristiyanlık dünyasını idare ettiğini bilir misiniz? Bilmezsiniz. Lükres Borjiyanın babası Papa Rodrik Borjiya aziz dostumdur!

Beyaz sakalını uzun uzun sıvazladı. Daha büyük bir iştahla:

— Lükres, -dedi-, üstündeki son tül de atmıştı. Sofradakilerin hepsi Berberî güzelleri donuklaştıran bu güzellik Âlihesine, içlerinde binbir ihtiras tutuşan gözlerle bakıyorlardı. Fakat o sâdece benimle meşgul oluyordu. Ziyafettekilerin kudurduğunu tahmin edersiniz... Ben kimdim? Evet, kimdim ben? Ben, Ferrari dükası, monsenyör Fransuva Borjiya, yâni Lükres'in öz kardeşiydim!

Ayağa kalktı, masadakilerle el sıkıştı, oturdu.

— Evet, öz kardeşiydim güzellik Âlihesi Lükresin. Birden salonun kapısı açıldı, Papanın büyük oğlu Gandi Dukası monsenyör Sezar Borjiya içeri girdi. Sezar Borjiya devrinin en korkunç adamıydı. Zulüm ve cinayeti temsil ederdi. Ama ben, bana? Bana vızgelirdi tahmin edeceğiniz gibi. Nitekim karşı-

sına dikildim, «Küstah, benim bulunduğum meclise ne cesaretle gelebildin? Çık dışarı, defol!» diye bağırdım...

— Çıktı mı?

— Çıktı mı ne demek? Emrime boyun eğdi. Kuyruğunu bacakları arasına almış bir köpek gibi...

— Çıktı. Ver babaya bir şarap benden!

Şarap geldi, bir nefeste dikti. Boş bardağı garsona uzattı:

— Repete!

Garson boş bardağı aldı:

— No repete, -dedi.

Cevap vermedi. Başı ilkin önüne düştü. Sonra hırsıyla kımıldandı. Birşey söyleyecek oldu, vazgeçti. Masadan kalktı. Gözü bana ilişince yanımda durdu. Dikkatle, uzun uzun baktı. Sonra:

— Merhaba! -dedi.

Selâmını aldım, iskemle ikram ettim. Oturdu. Önümde duran; henüz tek yudum içilmemiş dolu şarap bardağıma yutkunarak baktı.

— Sen, -dedi,- saadetlinin farkında olmıyan bir gafilisin!

Sebebini sormadım. Dolu bardağı önüne ittim. Sevinçle aldı. Son damlasına kadar içti. Yüzüme hazla baktı:

— Merhaba!

— Merhaba. Garson! Doldur babanın bardağını!

Sorbon, felsefe, tarih... diye eşelemek istedim. Sorbon hakkındaki bilgimi sordu.

— Eh, -dedim-, şöyle böyle. Ünlü bir üniversite olduğunu biliyorum herkes gibi..

İkinci bardak şarabını da birinci gibi içtikten sonra:

— Nominallist Pierre d'Ailly boş yer Occam'ın vardığı neticeleri tenkit ediyor, -dedi-. Şüpheciliğin ondan kaldırdığı bir varlık lüzumunu böylece skolastik'te muhafaza etmeyi boş yere umuyor. Çok söyledim, yapma Pierre, Occam'ı tenkit etme, sonu iyi

getirmez, pişman olursun dedim dinletemedim. Çünkü Allah, ilâhî takdir, sukut, kurtarma, dirilme, son hüküm hakkında hiçbir şey bilemiyeceğimizi ve bütün bu doktrinlere inanmakla kanaat etmemiz lâzımgeldiğini...

Kapıdan çıkmakta olan birine gözü takıldı. Masadan kalkmadan önce:

— söyledim, dinletemedim, -dedi-. Haydi eyvallah!

Granitten yontulmuş muhteşem Musa heykelini hatırlatarak, şaraphaneden çıktı.

VON BOCK (*)

Uçları yukarılara kıvrık dolgun bıyığı, heybetini büsbütün artıran kalın simsiyah kaşları, sürme çekmiş glbi kapkara, pırıl pırıl gözleri, geniş omuzları, arkasında kavuşuk elleri, kıraz kızılı dudaklarında hiçbir zaman okslk olmıyan tebessümü ve ağzında pürostyle onu ne zaman, nerede gördümse elimde olmıyarak durdum, kalabalığa karışıp gözden silininceye kadar arkasından uzun uzun baktım. Yalnız beni mi? Hayır. Bilhassa kırkı aşkın, erkek kıymeti bilen olgun kadınlar, gençler, yaşlılar, hattâ çocuklar da.

Kuvvetli poyrazla savrulan karın ortalığı dondurduğu bu kış kıyamette şapkasız, palto, pardesüsüz, dimdik dolaşıyor, palto, pardesülerine sıkı sıkıya büründükleri halde donacakmış gibi büzülen insanlara sanki yuf çekiyordu. O ne salına salına, kendinden emin yürüyüştü! Ekmeğin blle karaborsaya düştüğü, pek çoklarımıza gülmeyi unutturan dünyamızla sanki ilgisi yoktu: Ağzında pürosu, arkasında elleri, eksilmeyen tebessümü... Peki ama, kimdi? Ne iş yapıyordu? Herkes palto, pardesüleri içinde donarken, bu

(*) *Von Bok Okunur*

nasıl oluyordu da paltosuz, hattâ ceketsiz dolaşabiliyordu? Ya ağzındaki püro?

Herkesin tuhafına giden de buydu zaten: Pürosu!

Çünkü hiç uygun düşmüyordu kılık kıyafetine: Püro, hali vakti yerinde insanların lüksüydü. Buysa, Harbi-Umumî modası getleri, kilot pantolon eskisiyle hâli vakti yerinde olmadığını belirttiğine göre, otuzluk sigara dururken niçin püro kullanıyordu? Maksadı püroyu, püronun haysiyetini düşürmek miydi?

Altı yüz liralık paltoları içinde kasıla kasıla giden koca göbekliler, galiba bundan dolayı, ona ters ters bakıyorlardı.

Umurunda bile değildi. Bakmıyordu ki, görmüyordu ki! Yalnız, güzel çok güzel kadınlara bakıyordu arada, göz süzerek, olanca çapkınlığıyla. Bir gün Kadıköy vapurunun birincisinde rastladım. Yaşlıca ama hırslı bir adamın yanındaki zarif genç kıza gözlerini dikmiş, babası olduğunu sandığım adama çaktırmadan, bıyık büküyordu. Bir, beş, on. Yaşlı adam işin farkındaydı ama, rezalet çıkarmak istemiyordu besbelli, lâhavle çeker gibi başını sallıyor, bakışlarını kaçıırıyordu.

Berikl, pürosunu tazeledikten sonra genç kızla tekrar meşgul olmaya başladı. Birdenbire ihtiyarın dinamit gibi patlıyan hırçın sesi, adamda tokat gibi şaklamış olacak, pürosu düştü. Eğilip aldı. Ayağa kalktı. İhtiyarı askerce selâmladıktan sonra:

— Afedersiniz albayım!

Dedi, kilot pantolonu ve şişkin getleriyle salon-
dan çıktı.

İhtiyar şaşmıştı. Etrafa tuhaf tuhaf baktı:

— Ne albayı? -dedi-. Ben albay filân değilim ki...

Genç kızın sinirleri bozulmuş, katıla katıla gülüyordu.

Bu sabah Kapalıçarşı'dan geçerken, o gene sökün etti: Uçları yukarılara kıvrık dolgun bıyığı, kalın simsiyah kaşları, pırıl pırıl kara gözleri ve pürosuyla.

Salına salına geliyordu. Bilhassa Fener-Galatasaray, Galatasaray-Beşiktaş, yahut Beşiktaş-Fener maçlarının ertesi sabahları dükkândan dükkâna lâf atarak, yenilen takımın taraftarlarını gagalıya gagalıya kuşa çeviren çarşı esnafına aldırış bile etmiyor, duymuyordu âdeta.

İrili ufaklı esnafa, dükkânlarının önünde iki sıra olmuş, alkış tutuyor, neler söylemiyorlardı!

—?

—?

— Yürüyüşe bak yürüyüşe...

— Kıral Faruk, pezevenk!

— Dünyaya metelik verdiği yok bel

Bir orta yaşlı:

— Von Bok! -dedi.

Tam üstüne basılmış olacak, kahkahalar yükseldi. O hiç oralı değil, pürosu, getleri, tebessümüyle geçip gitti. Gitti ama, kahkahaların arkası kesilmiyor, her kafadan bir ses çıkıyordu. Bir yaşlı, «Harbi-umumî'de, Kafkaslarda aklını kaybetmiş bir eski Osmanlı zabıtlı» teşhîslini koydu ama, kaabil değildi. Kırkında bile yoktu.

Herkes birşey söylüyor, söylenenler tahminden öteye geçemiyordu. Ne olursa olsun «Von Bok» luk sinmişti. Gerçekten de, bir SS subayı çalımını içindeydi.

Öğleden sonra, tesadüf, rastgele dalıverdiğim helâlardan birinde rastlamıyayım mı? Musluktan doldurduğu bir teneke suyu götürdü kubura döktü, geldi odasına girdi. Kapının bir anlık açılışında, son derece düzenli bir oda gözüme çarpmıştı. Duvarlarda, dergilerden kesilmiş güzel güzel kadın resimleri. Resimler gelişigüzel değil, itinayla asılmıştı.

Ne olursa olsun, kapıyı vurup girdim.

Beni çatık kaşlarıyla karşıladı. Ne istediğimi sordu. Merakımı uygun şekilde anlattım, vapurda ve Kapalıçarşıdaki olayları anlattım.

Dikkatle dinliyor, sınırlanmıyordu. Düzgün bir türkçeyle:

— Eşşek gibi çalıştıktan sonra iyi ve temiz şekilde eğlenmek ayıp mı? -dedi.

— Aslâ, -dedim.

— Otuzluk cigara içeceğime, haftada bir paket püro satın alıp içiyorum. Sonra... Şu gördüğünüz getlerle kilot pantolon, umumi harpte şehit düşen babamdan kalma. Temiz giyinmek isterim ama, helâ bekçiliği buna imkân vermiyor ki!

— Peki, dalga geçenlere kızmıyor musunuz?

— Ben deli değilim!

— Ya o gün Kadıköy vapurundaki ihtiyar? Hani albayım diye selâmlamıştınız... Ne biliyordunuz adamın albay olduğunu?

Güldü:

— Kız çok güzeldi. Adamınsa içerlediğinin farkındaydım. Nitekim patladı. Suçluydum. Karakolluk olsak partiyi kaybedebilirdim. Adamın gururunu okşayıp işi tatlıya bağlamaktan başka çare yoktu!

Duvarda güzel bir saz asılıydı. Yatağı, yorganı, battaniyesi eski, yamalı, ama kirli, pis değildi.

BESTAMÎ EFENDİ

Eski (K...) nüfus memurluğundan emekli Bestamî efendiyi dün vapurda, bir köşeye çekilmiş, gümüş çerçeveli gözlüğü gerisinde memnun görünce, yanına gittim. Selâm, sabah, hoş beş... Süt mavisî gözlerinin içleri gülüyordu. Yanaklar pembe pembe, dudaklar kan yalamış gibi kırmızı kırmızı.

Bestamî efendilerle bir eyyam altı üstü komşuluk ettikti. Tahtaları kararmış, iki katlı «Maili-inhidam» konağın alt katında onlar otururdu, üst katında biz. Yedi denizin dışarı attığı, eli maşalı «Refika-i hayatı» Hürmüz hanımın sağlığında ayakkaplarımızı çıkarmadan sellemehüsselâm katlarından geçmek, yahut gecenin ileri bir saatinde sokak kapısının zilini öyle zır zır çalmak, yahut ta öğle uykusuna yattığı sıra üst katta iri iri konuşmak, terlikle yürümek kaabil miydi? Ağzını açtı mı, alimallah ne hatır bilirdi ne gönül. Ya Bestamî efendiye yaptıkları? Zavallıya kan kustururdu. İri gözlerini ayıra ayıra «Bestaamîî!» diye bağırmasa mı, adamcağız yüz numaraya henüz girmişse bile, uçkurlarını toplıya toplıya hemen çıkar, «Buyur karıcığım. Emret sultânım!» larla koşardı.

O yılları hatırlıyorum da... Adam kurumuş kurumuş kabuğuna yapışmıştı.

Hürmüz hanımın öldüğü geceyi hiç unutmam. Bestamî efendi başucunda suçlu suçlu Kur'an okuyordu. Oğlu, gelini, torunu, biz, ötekî komşular fi-lân... Ne kadar yedi denizin dışarı attığı, ell bayraklı, çekilmez olursa olsun son vazifemizi yapmak zorundaydık. Mevsim kıştı. Sıkı sıkıya çekili pancurların gerisinde fırtına kıyametleri koparıyordu, incecik dudakları, çatık kaşlariyle hınçla yatıyordu. Konuşmaktan çekiniyorduk. Öfkelenir de paylayıverirdi. Bir ara, günahı kadar sevmediği gelini, sirkeye batırılmış tülbentle yanına gitti, ıslak bezi alnına koyacaktı. Kadın gözlerini açıp ta gelinini yanibaşında görünce karyolada öyle bir doğruluş doğruldu ki, gelinceğiz beyninden vurulmuşa döndü.

— Defol, defol sürtük! Ölim de kına yak, mut-fak eline kalsın değil mi? Ölmiyeceğim, çatlasan da patlasan da ölmiyeceğim bilmiş ol!

Ama sözünde durmadı. O gece yarısı zekâret fi-lân, hınçla öldü.

Bestamî efendinin hâli görölmeğe değerdi. Kadının çenesi bağlandığı, üzerine beyaz örtü çekildiği halde öldüğüne inanamıyordu. Bir ara küçük bir göz işaretiyle beni öbür odaya çağırdı. Etrafını kolladıktan sonra merakla sordu:

— Sâhiden öldü mü bu şımdı mîrlm?

— Hiç şüphən olmasın Bestamî efendi amca..

Gözlerinin içi güldü peşin, sonra başladı şıkıdık şıkıdık göbek atmıya. Bir ara:

— Ne kendi etti rahat

Ne halka verdi huzur.

Yıkıldı gitti cihandan

Dayansın ehli kubur!

dedi. İlâve etti:

— Ele güne karşı sevinclimi belli etmekliğim ya-kışık almaz değil mi?

— Zannederim..

Gözlerine tükrük sürdü.

— Ağlamak içimden gelmiyor mîrim, ne yapayım?

Bestamî efendi işte böyle bir Bestamî efendidir. Kendi deyimiyle, «Otuz altı yıllık ömür törpüsü»nden kurtulunca, adamın hayatında gerçekten bir altın devir başlamıştı. Oğlunun hali vakti yerinde olduğundan, evin tekmi masraflarını rahatça görüyor, Bestamî efendinin emekli maaşına ilişmiyordu. Hürmüz hanımın sağlığında da ilişilmezdi Bestamî efendinin maaşına ama, kadın bırakır mı? Adamcağız marangoz âletlerine filân harcamasın, kahveye dadanmasın, evden dışarı çıkmasın, dizinin dibinden ayrılmasın diye elinden çeker alır, metelik vermezdi. Şimdi iş değişmişti. Kendi başına buyruk, dilediği gibi gezip tozuyor, telleri mavi nazar boncuklu boy boy kuş kafesleri, arka kaşağıları, torununa irili ufaklı arabalar yapıyor, kuzu besliyor, evde ne gelini, ne oğlu, üst katta da kiracıların filân bulunmadığına kanaat getirince de, torunu altı yaşındaki Nursen'le «Komşu komşu» luk oynuyordu.

Beni çok sevmesine, zarf semaveriyle her çay demleyişinde beni mutlaka çağırtmasına, hattâ hattâ yüzüne karşı «Refikai-hayatım» dediği, ama Allaktan korkar gibi korktuğu karısının ölümüne kanaat getirince önümde göbek atmaktan çekinmemesine rağmen, toruniyle komşu komşu oynayışlarını nedense benden bile gizlerdi. Ama ben bulmuştum gözetlemenin kolayını. İlle öğleden sonraları: «Haydi Bestamî efendi amca eyvallah. Çarşıdan bir emrin var mı?» diye ön kapıdan çıkar, arka kapıdan usulcacık girer, ona görünmeden bizim kata çıkardım. Sofada budak delikleri vardı. Başladılar mı oyuna, gözümü uydurur, rahat rahat seyredirdim.

Çok geçmezdi aradan... Beyaz başörtüsü, önlüğü, oyuncak süpürgesi, kulağının arkasında bir sap karanfil, yahut nargilesiyle Bestamî efendi, hanım hanımcık, odalardan birinden çıkar, seslenirdi:

— Nursen hanım huuulll

Altı yaşında Nursen hanım, komşusunu fazla bekletmez, o da tıpkı dedesi gibi, başörtüsü, önlüğü, süpürgesi, küreğiyle kapıda görünürdü:

— Efendim canım?

— Ne yapıyorsun?

— Ortalığı süpürüyorum.

— Allah kolaylık versin kardeş. Biraz biraz hafifledin mi?

— Nerde kardeş... Sen?

— Ben de öyle. Ne plşiriyorsun?

— Oturtma. Haberin var mı aktarın küçük âşlftesinden?

— Hayır. Ne olmuş?

— Dün bizimki bir bahriyeliyle görmüş!

— Alaaaasen...

— Vallahi kardeş. Herkes sen, ben mi ki bir taneyle ömrünü tüketsin?

Bâzan da misafirler sükün etmiş olurdu. Bestami efendinin kulaklarında tahta parçalarından uydurma küpeler, başında saç yerine kıvrım kıvrım yongalar, misafirini karşılardı:

— Buyurun efendim, buyurun. Hangi rüzgâr attı böyle? Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. Şöyle buyurun efem... Küçükler nasıl?

Sözde ikram edilen yere geçip kurulan misafir, yarım yarım cevaplardı:

— Ellerinizden öperler teyzesi. Sizinkiler de iyiler mi?

— Ellerinizden öperler ama, sağ olsunlar, çok yaramazlar!

— Hep öyle efeeem...

—

—?

Oğlu, gelini, ölüp gittiği halde Hürmüz hanım, üst kattaki kiracılar -yânl biz-, şoförün karısı, sokaktan geçen eskici, ebe Süheylâ... Herkesin taklidini yapar, aşağıda torununu, yukarda da beni gülmekten kırar geçirirdi.

PAZARTESİ

Kitabevinin asık yüzlü iri yarı sahibi dükkândan içeri girince muhasebecide şafak attı. Çoğu Pazartesilerde olduğu gibi, adam gene öfkeliydi. Öfkeli zamanlarda onun ne mendebur olduğunu bilirdi. Yüzünden düşen kırk parça olur, ıvıra zıvıra söylenir, bağırıp çağırmak için bahane arar, yaratırdı da. Yere düşmüş bir kâğıt parçası, ağzı açık kalmış mürekkep hokkası, uçları silinmeye unutulmuş kalemler, şu, bu, adamı küplere bindirmeye yeterdi.

İlle Anadoludan gelmesi geciken havaaleler!

Adamın en öfkeli günü, Pazartesilerdi. Muhasebeci, Pazartesilerde patronun güldüğünü hiç hatırlamaz. Ama bu gün? Yanı bu Pazartesi? Bu Pazartesi her Pazartesiden çok daha yorgun, çok daha uykulu, çok daha bitik. Çünkü, Pazarı sabahtan, akşama kadar çılgınca eğlenerek geçirdi. Üç arkadaşlılar. Üçünün de körpecik, cıvıl cıvıl sevgilileri yanlarındaydı. Burgazdaki gazinolardan birinde yediler, içtiler, denize girdiler, tekrar yediler, tekrar içtiler, tekrar denize girdiler. Akşam çok geç döndüler, en son vapurla. Evlerine gece yarısından epey sonra vardılar. Yorgunluk, bozulan sinirleri, şu, bu, uyuyamadılar. Hele muhasebeci!

Şimdi masasının başında, zonklayan şakakları, zorla açılan gözleriyle pelte gibi, oturuyor, canı iş görmek istmiyor. Patron olmasa kollarını masaya dayayıp hemen kestirirdi.

«Allah vere de gene lüzumsuz bir iş çıkarmasa!» diye aklından geçirdi. Sonra öğleye kaç saat olduğunu hesapladı. Dört, dört koca saat vardı daha. Ah şu dört saat geçiverse de, bir saatlik öğle paydosunda yorgun bedenini depodaki kâğıt stoklarının üzerine atsa. Hele patron akşam üstü erken, dörtte, pek pek beşte gitsel

Patronun sesi.

Yorgunluğunun içinden sıyrılıp çıktı. Koştı. Kapıda durdu.

— Efendim beyim?

Adamın yüzünden düşen kırk parça oluyordu gene.

— Postayı aldirttin mı?

— Aldirttim beyim.

— Yeni havale var mı?

— Yok.

Muhasebecisini geniş kulaklariyle birdenbire eşeğe benzetti.

— Niye yok?

«Göndermedikleri için. Koca budala. Bu da lâf mı?» deyip kıs kıs gülünecek bir soru ama... Gözlerini parmaklarına indirip sustu.

Adam masasından kalktı, elleri arkasında, büronun içinde köşeden köşeye gitti, geldi, gitti. Dönüşte:

— Pis herifler, -diye söylendi-. Alacaklarına arslan, borçlarına kuzgun...

— Çok doğru efendim...

Adam sertçe döndü:

— Doğru olan ne?

— Alacaklarına arslan, borçlarına...

— Gevezeliği bırak da, bütün bâyilere birer mektup yaz!

Muhasebeci sarsıldı:

— Üç gün evvel yazmıştık beyefendi...

— Biliyorum. Sen benim emirlerimi yerine getirmekle mükellefsin, beyanı mütalâayla değil. Mektuplar hemen şimdi yazılmıya başlanacak, en geç akşam sekizde bana imzalatılmış olacak. Haydi, marş!

— Başüstüne efendim.

Masasına döndü. Fakat kabil değildi. Uykusuzluktan yanan gözleri, gevşemiş sinirleri, lâpa halindeki bedeni... Kabil değil, kabil değil, yapamıyacak.

Bununla beraber, yazı makinesinin başına geçti. Kapağı çıkardı, kâğıt taktı... Ne yazacaktı? Ne yazmalıydı? Durmamacasına, öğleyin bir saatlik paydosunu da feda ederek çalışsa, sekize kadar kabil değil yetiştiremezdi. Geçen seferkileri bir buçuk günde zorla yazmıştı, zarf üstleri hariç.

Peki ama ne diye tek kâğıt takmıştı? Beşer, altışar, sekizer, kabilse ...Kopyalı yazmazsa imkân yoktu. O kadar mektup!

Esnedi.

Kâğıdı çıkardı. Kopya kâğıtları da neredeydi? Ya peiürler?

Tekrar esnedi.

Sekiz pelürün arasına kopya kâğıtlarını koyarken patronuna müthiş bir küfür kaçırdı içinden. Zulümdü bu. Üç gün evvel yazılmıştı. Bu zaman zarfında mektuplar ancak gitmişti. Cevap için hiç olmazsa üç gün daha geçmesi lâzımdı.

— Pis herif, zalim, fena insan!

Diye patronunun kapısına bakarak mırıldandı.

Patron da pazarı boş geçirmemişti. Çoluğu çocuğuyla Büyükadaya gitmişti. Sabah ve öğle iyi geçmiş, parazitler üşüşmemişti. Fakat akşam?

Bir alay yüz hayalledi: Uzun, sivri, yuvarlak, yassı, gözlüklü, gözlüksüz yüzler... Kimdi bunlar? Kimlerdi? Kendisini nerden tanıyorlardı da masasına üşüşmüşlerdi? Hele İçlerinde «Hakkîâliniz var, isabet buyurdunuz...» üslûbiyle konuşan, hacıyatmazı ha-

tırlatan birisi vardı ki, ahtapota benzeyen kollariyle masayı silip süpürüvermişti.

Kimdi bu? Sokakta görse tanır mıydı? Sanmıyordu. Hiç birini tanıyamazdı. Hem tanısa ne olacaktı? Selâmlaşmaya değer miydi?

Bundan sonra biliyordu yapacağını... Masrafları adamakıllı kısacak, dün sarfettiklerini bu hafta içinde telâfi edecekti.

Yapacaktı bunu!

Telefon çaldı.

— Alooo...

Yakın, fakat yanında paldır küldür konuşulmaması gereken yüze gülücü meslekdaşlarından birisi. Rakıptiler de. Birbirlerini vurmak, birbirlerinin işini bozmak için en küçük fırsatları kaçırmazlardı. Ama yüz yüze geldiler mi, canciğer, kuzu sarması!

Adam, kalp sektesinden vakıtsız ölüveren yüksek makamdan birinden bahsetmişti. Başlarının bağlı olduğu, kâğıt ve saire tahsislerinde sözü geçen bir makam, bir devlet memuru. Her ikisi de kendilerini adamın ölüsüne bile saygı göstermeğe mecbur farzediyorlardı.

Teessürde arkadaşından aşağı kalacak değildi ya.

— Vah, vah, vah... -dedi-. Daha ellisinde yoktu.

— Yoktu zavallı.

— Tahsilini İngilterede yapmıştı değil mi?

— Evet. İhtisasını da Amerikada. Cenazesinde bulunacaksın değil mi?

— Elbette, elbette... Sen?

— Ben de. Memleket için çok büyük bir kayıp.

— Muhakkak.

— Yeri kolay kolay doldurulamaz.

— Ona ne şüphe.

— Halim, selim, namuslu adamdı.

— Zekâsı? Zekâsı ya?

— Ya kültürü?

—?

—?

Kulaklığı yerine bıraktı. İşte yine fuzuli bir masraf kapısı açılmıştı! En azdan bir çelenk yaptırmak zorundaydı. Bir çelenk, otuz, kırk liral Gûya fuzuli masrafları kısacaktı... Yoktu, bu dünyada rahatlık yoktu vesselâm. O hırt ne diye ölmüştü sanki? Zaten münasebetsizin biriydi. Her işi böyle. Peki beriki ne diye telefon etmişti? Ne diye edecek, çelenk masrafından çıkarmak için. Vay namussuz vay!

Köşeden köşeye gidip gelmesine devam etti.

Gitmese? Boş verse? Öldüyse öldü, geberdiyse geberdi... Fakat olmazdı. Gitmesi lâzımdı, gitmeliydi. Yerine geleceğe yetiştirirler, yüze gülücülüğünden bahsedebilirlerdi. Buysa tehlikeliydi. Hele telefon eden sersem, ölenin yerine geçecek olana kimbilir nasıl şişirir, kâğıt tahsislerinden fiîân mahrum bırakıp, gözden düşürmek için...

Seslendi.

Muhasebeci pörsümüş, yarı baygın, kapıda göründü:

— Efendim beylm?

— Ne kadar paramız var?

— EIII kûsur.

— Pekâlâ. Gönder odacıyı, otuz kırk liralık bir çelenk yaptırın.

— Çelenk mi? Ne için?

— Ne için olacak, şu hırt gebermiş. Gitmesem olmaz. Sonra... Çok da yorgunum. Gidip istirahat edeceğim.

Sevinç, uğultu halinde muhasebeciyi dolaştı:

— Mektuplar, mektupların imzası ya beyefendi?

— Kalsın.

— Demek bugün teşrif etmiyeceksiniz bir daha?

— Yorgunum, istirahat edeceğim dedim ya!

Şapkasını alıp çıktı.

Muhasebeci artık kendini tutamadı, masanın önünde raspa yapmaya başladı. Odacı:

— Hayrola beyim?

— Al şu elli papell. Atla Beyoğluna. Otuz, kırk liralık bir çelenk yaptır, götür şişli camlıne. Ondan sonra da cehennemın dibine kadar yolun var, gez, eğlen, ne halt edersen et!

Odacı da gittikten sonra, yazı makinesinin kağını aldı. Pırıl pırlı tuşları kapatırken:

— Fakat, -dedi-, şu bizim patron... Namussuzum iyi İnsan be!

Uykudan fillân eser kalmamıştı. Her şeyi olduğu gibi bırakıp, şapkasını kaptı. Dudağında bir ısıık, merdiveni koşarak indi. Dışarısı günlük güneşlikti. Aksı gibi uykudan da eser kalmamıştı. Yatsa bile uyuyamayacağını biliyordu. En iyisi...

— Adaaaam sende, -dedi-. Gece uyurum.

Sevgilisini bulmak üzere hızlı adımlarla bastı gitti.

AKŞAMCI

Onu görür görmez aklıma geldiğince, gerçekten akşamcı mıydı? Bilmiyorum ama, daha çok da saltanat devirlerinden kalma birini hatırlatıyordu : Ağzı kıyılarından aşağılara yol almış kaba, kırçıl bıyığı, akları patlak gözleri, uçları muska gibi kıvrık kolalı yakası, ırlce bağlanmış kravatı, yeleği, akşamcılığının en güçlü tanığı yumruk gibi, mosmor burnu, gümüş çerçeveli oval gözlüğü...

Önündeki tahta masaya açılı kocaman bir defterin başındaydı. Alabildiğine rahat bir vurdumduymazlıkla sigarasını içerek düşünüyordu. Sanki önünde çocuklarının kaydını bir an önce yaptırıp işlerinin başına dönmek için sabırsızlanan İnsanların upuzun, sinirli, hatta zaman zaman homurtulu kuyruğu yoktu. Oysa, elini çabuk tutsa öğrenci adaylarının kayıtlarını hemen tamamlayıp, önündeki sinirli kuyruğu eriti-verirdi. Hayır, iki sigara içip bir iş görüyor, daha çok da düşünüyordu. Sanki yıllarca öncenin şimdi çok gerilerde kalmış anılarıyla dopdoluydu. Düşünüyor, boyuna düşünüyor, düşünüirken de hafifçe gülümsüyordu. Küçücük bir memur, bir lisenin öğrenci kayıt işlerine bakan küçücük bir memuru değildi sanki. Sanki onun da çevresini «Evlâd-ü ıyâl» almamış, ekmek,

ayakkabı, elbise, kira bir takım taksitler derdiyle dertli değildi. Giyinişi, saçlarını tarayışı, bıyığı, gözlerinin dalışı her şeyi, her şeyiyle «Üsküdar gideriken yağmura tutulup, eteğine çamur bulaşmış kâtip»ti.

Uzun bir düşünüy'den sonra içini deriinin derin çekip, önündeki çocuk velisinin elinden sarı zarfı aldı:

— Ver bakalım..

Sesi kalındı, toktu. Bu ağırdan alış karşısında ondan başkası olsa sinirli kuyruk çoktaaan bayrağı açar, çoktaaan tartışmağa başlardı. Ama bu herhangi bir kâtip olduğu halde «Herhangi» biri değilmiş gibi geliyordu, sinirli kuyruğa. Bir ağırlık vardı adamda, bir büyük adamlık, bir hırlanamazlık..

Avurdu avurduna geçmiş yaşlı adamın çekinerek uzattığı zarfta torununun okula kayıt evrakları vardı. O, yâni kayıt memuru, hiç telâşlanmadan, telâşlanmaktan geçtim, bir parçacık çabuklaşmadan zarfı ağır ağır açtı, evrakları ağır ağır çıkardı, masasında açılı defterin üzerine ağır ağır yaydı, teker teker, ama ağır ağır gözden geçirdi belgeleri. Kılı kırk yararcasına incelediği halde hiçbir eksiklik bulamadı. Kalemni eline aldı. Kaydedivermesi gerekirken, çocuğun kimlik cüzdanını kimbilir niye, açtı, baktı baktı, neden sonra mırıldandı:

— Pirlepe...

Dudaklarındaki gülümseme arttı. Acı bir gülümsemeydi. Gözleri daldı. Belliydi ki çok gerilerde kalmış «Pirlepe»yi düşünüyordu.

Sonra bakışlarını karşısındaki adama kaldırdı:

— Soy adınız Pirlepe mi?

Uzun boylu, kupkuru adam başını salladı:

— Evet beyim.

«Bey» in bakışlarındaki tatlı yumuşaklık daha bir tatlılaştı. Yıllar ardındaki bir ahbablığı yaşar gibiydi.

Gene de:

— Soy adınız niçin Pirlepe?

— Aslen Pirlepe'liyiz de..

— Yaa. Demek Pirlepe'İlsiniz?

— Evet beyim.

— Tahmin etmiştiim. Demek Pirlepe'İlsiniz? Senin nüfusunu ver bakayım!

Sinirli kuyrukta duyulur duyulmaz homurtular.

Tınmadı bile. Adamdan kimlik cüzdanını aldı, ağır ağır açtı yaprakları:

— Tevellüdün üçyüz yirmi mi? Benden küçük müsün yâni? Nasıl olur? Sen benden çok yaşlı gözü-küyorsun be!

Elinde adamın kimlik cüzdanı, uzun uzun süzdü. Sonra sordu:

— Pirlepe'nin neresinden olursun?

— Ben mi? Bilmem ben Pirlepe'yi. Ben burada doğmuşum beyim..

Adamın sihri bozulmuştu sanki. «Akşamcı»nın yüzündeki tatlı yumuşaklık sillniverdi, hatta çizgiler sertleşti, kırçıl, kalın kaşları çatıldı. Sertçe sordu:

— Bu çocuk senin mi?

— Evet beylim.

— Yâni torunum demek İstedim..

— Olamaz!

— Oğlunun oğlu mu, kızının oğlu mu?

— Rahmetli oğlumun.

— Neden rahmetli?

— Sizlere ömür.

— Ne iş tutardı?

— Şofördü beyim.

— Ne şoförü?

— Taksi.

— Kaza mı yaptı?

— Kaza yaptı.

— Bundan başka çocuğu var mı?

— Üç tane daha var beylim.

— Kız? Oğlan?

— Üçü de kız.

— Bundan büyük mü, küçük mü?

— Küçük beyim.

— Taksl kendisinin miydi?

— Kendisinin. Daha doğrusu benim. Tabî öğlum olduğu için farketmiyordu. Ha benim, ha onun. Ama asıl mal sahibi ben gözüktüyorum. Hâlâ da öyledir. Vergisini falan ben veririm...

Kuyrukta oflamalar, puflamalar...

O, kalemi elinden bıraktı, sanki kuyruktaki oflama, puflamanın inadına, iskemiesinin arkılığına yaslandı, bacaklarını gere gere uzattı masanın altında:

— Taksi el elinde tabî?

— Ne olacak beyim? Bu yaştan sonra kendim kullanamam ki!

— Kazancı nasıl kontrol ediyorsun?

— Yaptığı kilometreyle.

Düşündü, uzun uzun düşündü. Sonra:

— Sakat, -dedi-. Arabanın üç tekeri şoföre çalışır bilirsin elbette?

Yaşlı adam kupkuru gerdanını kırarak güldü:

— Bilmez olur muyum beyim?

— Evin kira mı?

— Kira.

— Niçin?

Adam şaşırmıştı. Çevresine bakındı, güldü, sonra ciddileşti:

— Mülküm yok da ondan.

— Tarlan falan?

— Var. Beş yüz dönüm bir tarlam var!

«Akşamcı»nın yüzündeki sert çizgiler gene yumuşadı:

— Beş yüz dönüm. Epeyce. Taksin de var. Peki niçin tarlayı falan satıp nakide tahvil etmiyorsun?

Sinirli kuyruktan bir « Ohooooo... » yükseldi.

— nakide tahvil etsen, en azından elli bin, belki de yüz bin. Ne yüzbini? Yarım milyon!

Yerinde kalktı oturdu:

— Yarım milyonla İnsan... ben senin yerinde olsam evler yapar yapar satardım. İnşaatta çok kâr var.

İnsanın yarım milyonu olacak, sonra da kirada oturacak. Deli misin sen be?

—

Az önceki ağırlıkta iz kalmamıştı. Şikârinin üstüne atılacak bir kaplanı hatırlatıyordu.

— Ha? Deli misin?

— Değilim şükür beyim.

— Yarım milyonu yerde bırakıyorsun, akıllı!

— Tarlam kıraç yerde beyim, etmez o kadar.

— Yüz bin etsin!

— Etmez.

— Elli bin?

— Etmez beyim, vermiyorlar.

— On bin de etmez mi be Allahın kulu?

— Eder, o kadar eder.

— On bin tarla. Sat taksiyi de. O ne marka?

— Şevrole beyim.

— Hangi yılın?

— Altmış.

— O da etsin otuz bin. Ha?

— Peşin para otuz beş bin verdiler vermedimdi..

Kızdı:

— Niçin vermedin?

— Yarısı bono altmış bin verdilerdi iki sene evvel..

— Ver gitsin ver. El elinde hayır gelmez. Arabanın üç tekeri şoföre ödenecek, sana ne kalacak? Hiç. Sat otuz bine. On bine de tarla: Kırk bin. Şehrin dışında bir arsacağız al...

Gözleri tatlı tatlı daldı. Adama da, başkasına da bakmıyor. Sinirli kuyruktan yükselen öfkeli homurtuları duymuyordu:

— bak, Pirlepe'liyimişsin, hemşeriyiz. Benim de sülâlem oralı. Sat tarlayla taksiyi. Şehrin dışında bir arsacağız satın al. Kum, kireç, tuğla, kiremit, demir, keresteyi falan bir Hacı Baba var, benim ahbabım. Ondan alırız taksitle. Üstü yanyana iki dâire bir ev yaptırırsın. Dâirelerden her biri iki oda bir

mutfaklık olur. Tuvaletleri falan. Birinde kendin otursun, öbürünü kiraya verirsin. Aitını da kahve yaparsın. Atarsın bir ocakçıyla bir garson, geçersin kahvenin başına, toplarsın arkadaşlarını, oooh. Gelsin muhabbetin koyusu, yârenliğin daniskası!

Göz kırptı:

— Arada atar mısın?

— Eh işte. Akşamdaaaaaan akşama!

Gözlerinde sevinç şimşekleri:

— Yaşa! Şişeceğinizi de hazırlar, salatasıyla, köftesiyle, mâden suyu sodasıyla...

Sinirli kuyruktan gene bir «—Ohooooooooo» yükseldi. Ona döndü bu sefer:

— Acele işin mi var evlât? Aldırma. İş bitmez.. Cennetmekân ecdadımızın da görülecek çok işi vardı...

Kalemi yeniden aldı.

S A L A T A

Ben bu «Salata» yı, çeşitli magazinlerde çıkan «Röportaj»lardan derleyip, birazcık hayal karıştırarak yaptım. Bakın nasıl:

Kapı açılınca, uzun namlulu küçücük bir kovboy tabancasıyla burun buruna geldik:

— Kameon!

Şapkası, daracık pantoloniyle minnacık bir kovboy.

— Eller yukarı!

Cücelere eyvallah zorunda kalan Güiver gibi, emre uyduk. Bizi içeri aldı. Cılız sesiyle kumandaya başladı:

— Sağa! Durun! Soldaki kapıyı açın! Girin!

Girdik. Fevkalâdenin enfesi eşya. Her şey pırıl pırıl. Arkadaşla birer kenara ilıştik. Minnacık kovboy ortarlardan silinmişti. Arkadaş göz kırttı:

— Nasıl? Senin evde var mı bu möble?

— On bin eder mi?

— Sanatçı geçinirsin bir de. Fikrin yok mu?

—?

— Bak herifin kızına!

Kristal kadehlerle likör geldi.

— Hanfendi nerde kızım?

— Tuvaletlerini tâzeliyorlar efendim.

Tekrar yalnız kalıyoruz.

— Bunların tuvalet masrafı senin, benim altı aylık kazancımızdır.

— Sahi mi?

— Gelsin, bir punduna getirip soralım da bak.

Kalkıyor. Pırıl pırıl büfenin üzerinde duran likör sürahisinden kadehini hırsızlama doldurup dikeyor, sona tekrar doldurup, dikeyor.

— Bedavadan kafayı bulalım bâri. Ver kadehini.

— İstemem.

— Niçin?

— Likörü sevmem.

— Doğru. Afyon katılmış açık şaraptan başkası kafanı tutmaz değil mi?

— Rakıdan şaşmam.

— Mangırın var mı akşam rakı içelim?

— Yok. Sende?

— Olsa sana sorar mıydım?

— Magazincilerden filân tırtıklamak kaabil değil mi?

— Olsa bile, yarın elektrik parası için asılacağım.

— Benim de kira gelip çattı, ne halt etmeli bilmem.

«Hanfendi» iki dirhem bir çekirdek, geldi. Kırım kırım kırıtıyor.

— Hoş geldiniz efendim.

— Hoş bulduk.

El sıkışıyoruz.

— Nasılsınız efendim?

Teşekkür ettik. Arkadaş sordu:

— Siz nasılsınız?

— Ben mi? Hiç sormayın. Günlerdenberi üzüm üzüm üzülüyorum.

— Hayrola?

— A.. Haberiniz yok mu? Cim hasta ayol!

— Yaa.. Geçmiş olsun. Nesi var?

— Eczahaneleri altüstettim, Avrupa maması bulamadım. Yerli almak zorunda kaldım. Bağırsakları bozuldu.

— Vah vah.. Möbleleri yenilemişsiniz.

— Evet ama, gözümden düştüler.

— Sebep?

— Kim görse gözü kalıyor, kopya ediveriyorlar. Orijinalitesini kaybetti. Değiştireceğim.

— On beş bin var mı?

Darıldı.

— Aşk olsun. Ben filân mıyım? Hiç onun gibi banal eşya kullanır mıyım? Yalnız yatak odası takımım sekiz bin liral

— Rujunuz da çok tatlı.

— Son Avrupa seyahatimde, Paris'ten almıştım. Herkes beğeniyor. Hususiden inmeğe gelmiyor. Herkesin gözü üzerimde!

— Geçenlerde bir yerde sizden söz açılmıştı da...

Ciddileşti:

—Benden mi? Nerede?

— Mâzur görün, söyliyemeyeceğim.

— Anladım. Filânda değil mi? İstedığınız kadar saklayın siz. Aleyhimde neler söylediğini işitiyorum. Ben onun gibi âdi değilim. Benim yalnız aylık tuvalet masrafım onun üç aylık kazancından fazladır!

— Bunları ona söylemekte mezun muyum?

— Bilhassa rica ederim.

Sordum:

— Onun üç aylık kazancı ne kadar?

Dudak büktü:

— Üç bin liracık..

Sinirli sinirli anlatıyor, İstanbulun bilmem kaçın-cı tepesinde yaptırmakta olduğu muhteşem villânın fayanslarını getirtmek için gittiği Avrupa şehrindeki süksesinden, iç çamaşırlarından, mantolarından, tay-yörlerinden, iskarplnlerinden bahsediyordu.

Okumayı sevip sevmediğini sordum.

— Çok, -dedi-. Gözlerim bozulacak diye korkuyorum.

— Roman okur musunuz?

— Okumadığım roman kalmadı hemen hemen.

— Meselâ, Çemberlâynin son yazdığı Anna Karenina'yı beğendiniz mi?

— Hem de nasıl!

— Müzik? Resim?

— Aslâ ihmâl etmem, bayılırım.

— Tolstoy'un sonatlarını beğenirsiniz herhalde?

— Bayılırım.

— Ya Mendelson'un tabloları?

— Son Avrupa seyahatimde doya doya seyretmek fırsatını buldum efendim.

Arkadaşım ona çaktırmadan, dürtüyor. Oysa hâlâ fayanslarından, iskarpinlerinden, mantolarından, süksesinden konuşuyor, konuşuyor, konuşuyor.

MARILYN

Beli kocaman fiyonklu, bebe yakalı, karpuz kollu pembe elbisesi içinde dehşetli mağrurdu. Ağır ceza mahkemesinin kapı kenarına sırtıyla dayanmış, alnına dökülen bir tutam saç, arada başının sınırlı bir hareketiyle arkaya atıverliyordu.

Göğsü vaktinden evvel gellşse bile, boyu, omuzları, ufacık ayaklarıyla, çocuktı. Yalnız gözleri... Yanıbaşında iki gözü çeşme annesini kayıtsızlıkla dinlerken, tatlı elâ gözleri arada yanındaki arkadaşlarına dönüyor, gururlu gururlu gülümsüyordu. Üç arkadaşının üçü de hemen hemen onun gibi giymişti. Ona gıptayla bakıyorlardı. Oysa, kahramanlığını müdrikti hani.

Bir ara annesine sertçe döndü:

— Kâfi! Nasihata ihtiyacım yok. O güzel fikirlerini kendine sakla!

Otuzuna ya varmış, ya varmak üzere genç anne, siyah başörtüsünün çerçevelediği boyasız yüzü, yaş yaş gözleriyle suspus, âsi kızına bakakaldı. Ne söyleyeceğini şaşırmıştı. Genç kızsaa, annesine sırtını çevirip arkadaşıyla kafa kafaya vermişti bile. Kadıncağz başörtüsünü sinirli sinirli çözüp, çenesinin altında bağlarken, yüzüne hazin hazin baktı, karşısın-

dakinin belki de fena niyetli biri olacağını düşünmedi. Derdini dinleyecek, ona hak verecek bir insan arıyordu besbelli.

— Bu devirde, -dedi-, kız evlâdı mı...

Genç kız şimşek gibi döndü:

— Düşman başına değil mi? Ben de aynı kanaattayım. Bu devirdeki anlayışsız, cahil anneler sahiden düşman başınal

Gözleri ateş saçıyordu. Arkadaşlarına dönmüştü bile.

Kadına sordum:

— Kızınız okuyor mu?

Bu sefer bana döndü. Ateş saçan elâ gözeleri, inceltilmiş kumral kaşları, rujlu dudakları... Beni Marlon Brando, yahut ötekilerden birine benzetememiş olacak ki, üzerimde durmağa lüzum görmedi. Sâdece dudak büktü, arkadaşlarına döndü.

Annesi kızından çekinerek beni cevapladı:

— Beşi bitirdi.

— Burada işi ne?

Kız gene hırsıyla döndü:

— Kocaya kaçtım. Öğrenmek istediğiniz başka bir şey var mı?

— Teşekkür ederim. Yaşınız?

Kızlar kahkahalarla güldüler. Berikl kıpkırmızı kesildi.

— Ben sizin oyuncağınız değilim, anladınız mı?

— Rica ederim... Beni yanlış anladınız galiba. Ben... ..

Mübaşirin sesi.

Genç kız annesinin önü sıra mahkemeye girdi. Az sonra, bilekleri kelepçeli, on sekiz yaşlarında, tüysüz bir delikanlı, is karası dalga dalga saçlarıyla jandarmaların arasında göründü. Mahkemeye giren genç kızın arkadaşlarında heyecan. Birbirlerine soku-larak delikanlıyı gözleriyle tâkip ettiler. Ettiler ya, o da bunun farkında, adamakıllı rol kesti.

Mahkeme gizli görülecek. Kapı kapandı. Kızlar

küçücük mendilleriyle ağızlarını kapaya, terlerini sile hararetli hararetli başladılar. Ne konuştuklarını işitebilir miyim diye, az daha sokuldum. Kaabil mi? İstedğim kadar, yanlarındaki duvarda asılı listeyle meşgul görüneyim. Yutmuyorlar. Gözleri üzerimde savuşmamı bekliyorlar. Derken, kafamda şimşek çaktı: Gözleri sâhiden güzel biriyle bakışlarımızın karşılaştığı bir an, İçeriye giren arkadaşlarını kasdederek:

— Fevkalâde gözleri vardı...

Dedim, mahsustan. Çünkü, asıl fevkalâde yeşil gözler berikindeydi. Nitekim isyan etti:

— Hiç te bile. Asıl göğsü!

— Sahl. Göğsü Jean Russel'e benziyor değil mi?

— Ne münasebet?

— Ya?

— Marilyn'e. Mahallede Marilyn Melâhat deriz. Marilyn'in hiçbir filmini kaçırmaz!

— Siz?

— Biz de tabii... Dördümüz sacayağız. Sinema-ya beraber, Gülhane parkına beraber, her yere beraber gldemiz.

— Plâja?

— Plâja da. Annesi öyle içerliyor ki bize.

Patlıcan moru, japone elbiselileri:

— Çok anlayışsız kadın sâhiden de, -dedi-. Değil mi Neşe?

Neşe'nin beyaz tafta blûzu pek yakışmıştı. Kulaklarında iri, siyah halkalar.

— A... Tabi. Öyle annem olsa...

— Ne yaparsın?

— Boğarım!

Kahkahalar.

Gözleri güzel olan:

— Halbuki, -dedi-, Doğan gibi sükseli çocuk...

— Doğan klm?

— Görmediniz mi?

— Demin kelepçeyle giren mi?

— Evet.

— Lise dokuzda. Doğan'ın onunla konuşması, Melâhat için büyük şans. Doğan'a bütün kızlar bayılır be... Nasıl tanıştılar biliyor musunuz? Lisede basketbol maçından dönüyorlarmış Doğan'lar. Yanakları al aldı. Evlâdım. Melâhat dedi ki, Gregori Pek'e benziyor, dedi. Duymuş. Durdu. Güldü. Siz de Marilyn'e, dedi. Melâhata Marilyn'e benzediğini söyle-sinler, canını verir!

— Sonra?

Göz kırptı:

— Sonra, ateş bacayı sardı!

Marilyn'in üç arkadaşı içinde en çirkini, ciddileşerek:

— İşi buraya vardırmamasını çok söyledim ama, dinletemedim -dedi.

— Nasıl yâni?

— Nasıl olacak, on üçünde daha. Çocuğun başını derde soktu.

Az sonra mahkeme kapısı açıldı. Peşin, jandarmalarla bilekleri kelepçeli Doğan, arkasından, annesinin zorla zaptettiği Melâhat göründüler.

Melâhat zincirinden boşanmış gibiydi. Barbar bağıırıyordu:

— Benim evim bundan sonra kocamın evidir, babamın evini istemiyorum. İstemiyorum efendim. Vallahi öldürürüm kendimi, billâhi öldürürüm!!

Koridor lâhzada tıklım tıklım oluverdi.

Genç kızın feryatları merdivenlere doğru sürüklendi.

Ö T E K İ

Koyu yeşil üzerine pembe kahkaha çiçekleri işli zarif elbisesi içinde geniş omuzları, incecik beliyle belki de İstemiyerek Y olmuş. Sırtı, göğsü, kolları plâj yanığı tatlı esmerdi. Belki de Karmen Miranda'yı hatırlatarak, gülüyor, söylüyor, gülüp söylerken arada tatlı espriler şimşek gibi çakıveriyordu. Sesi sıcak, tahrik ediciydi. «Ay ne fenasınız!» yahut «Nolursunuz yapmayın!» yahut da buna benzer bir şeyleri öyle tatlı, öyle âhenkli söylüyordu ki...

Kulaklarında Havay tipi küpeler, boynunda gene Havay tipi renkli boncuklar, yahut kabuklardan uzun bir gerdanlık.

Lâf arasında kendini iki kelimeyle çiziverdi: «Şen dul».

Henüz yirmi birindeymiş. Dört yıldır evli. Ama artık bıçak kemiğe dayanmış. Peşin kocasını, sonra avukatını bir güzel çekiştirdi. Boşanma işinde avukatın çok daha mâkul olmasını İstermiş.

Sordum:

— Yaşlı mı?

— Kim?

— Avukatınız.

Güldü:

— Maalesef.

Öyle tatlı güldü ki, dünyanın en mâkul avukatı olmya can atardınız.

Koca İstanbul'da çok daha makûl avukatlar bulmak kaabilken niçin azını tercih ettiğini sormama vakit kalmadı: Telefonun Zili... Şaşılacak bir önseziyle, telefonun öbür ucundakinin kocası olduğunu, şayet kendisini sorarsa lütfen atlatmasını telefon başındaki bayan arkadaşından rica etti.

Buraya kadar, yâni koyu yeşil üzerine pembe kahkaha çiçekleri işli zarif elbisesi içinde geniş omuzlar, incecik beli, plâj yanığı sırtı, göğsü, kolları, ihtiraslı sesi, hattâ hattâ Karmen Miranda'yı hatırlatışı, tatlı esprileri filân yazılmaya değmiyebilirdi. Asıl bundan sonrası beni ilgilendirmişti. Sanırım sizi de ilgilendirecek. Çünkü, telefonun öbür ucundaki gerçekten de «Kocası»ydı. Bir an geldi. «Şen dul» un sabrı tükendi, arkadaşının elinden kulaklığı aldı, başladı:

— Alooo... Sen misin? Ne var gene? Efendim? Son bir defa buluşmak mı? Allah yazdıysa bozsun. Evet yazdıysa. Seninle konuşacak hiçbir şeyim yok. Avukatımla konuşursun. Yakında celbin gelir, mahkemele karşılaşırız. Tabii. Boşuna şekerim. Sevmiyorum seni, sevemiyorum. His meselesi. Değil mi? Sana karşı içimde zerre kadar sevgi yok. Kime? Bülenle mi? Ne demişim? Seviyorum mu demişim? Ağlamış mıyım? Yalan! Hem canım Bülent'e filân ne hâcet? Seni sevmediğimi, aklımdan bile geçirmediğimi, sana tahammül edemediğimi anla artık. Anla şekerim. Tabii. Hâlâ mı Bülent? Ayol seni sevmiyorum, senden nefret ediyorum, anlamıyor musun? İçimde sana karşı küçük, küçücük bir istek olsa... Yok. Kahrolayım ki yok. Pişman mı olacağım? Olmam, üzülme. Üzülme şekerim. Zorla güzellik olur mu? Başkasını mı? Henüz hayır. Ama ilk fırsatta, yâni münasip birini bulursam, evet. Yıllar yılı senin yasını tutacak değilim ya. Amaan saçmalama. Kafamı kızdırırsan gü-

zel çirkin demem... Keyif benim. Canım sağ olsun. Hâlâ mı benimle bulaşmak? Çıldırırsın insanı. Ayol sana tahammülüm yok diyorum, sen hâlâ... Farzet seviyorum, farzet yattım. Farzı da atıyorum, yattım. Hâlâ beni kabul edebilecek misin? Ne? Edeceksin ha? Şu ânâ kadar nazarımda ne de olsa bir şeyler ifade edebiliyordun, şu andan sonra büsbütün yıkıldın. Ayıp ayıp. Erkekler adına utanıyorum. Çok hayşiyetsizmişsin. Fena mı olur? İftira mı edersin? Lekeler misin? Tehditle yola getirmek mi yâni? Böyle şeylere tenezzül etmemeliydin. Erkekler duymasın. Erkekliği berbâd ediyorsun. Taktıracağımı söylediğim halde mi?

Telefonu şırak diye kapadı. «Şen dul» luktan eser kalmamış, sinir buhranına tutulmuştu. Kollarının üzerine kapanarak hüngür hüngür ağlamaya başladı. Neden sonra doğruldu. Uzun siyah kirpiklerinde titreşen damlalarla yüzü büsbütün güzelleşmişti. Güzelleşmişti ama ben şimdi ondan çok «Öteki» ni düşünüyordum:

Bu geceyi herhalde kuytu bir meyhanenin ruha kasvet veren musikisi içinde, masaya dayalı dirsekleri, avuçlarına aldığı zonklayan başı, yaşlı gözleriyle önündeki rakı kadehinde hayallediği «Karısı» nı düşünerek geçirecektir.

«Şen dul» doğruldu. Hâlâ sinirli, sordu:

— Siz erkekler hepiniz böyle misiniz kuzum?

Derhal cevapladım:

— Hayır!

Ü M İ T

Yüzü hafif çiçek bozuğu ufak tefek bir adamcağızdı. Kendini bildi bileli, yâni yirmi beş senedir, iri yarı, yakışıklı, arkadaşlarının aşk maceralarını dinleyip şaşmağa, sevilmedeği için de sevmemeğe alışmıştı.

Bir köşeye çekilir, bu kadar ufak tefek ve çirkin yaratıldığı için Allaha şekvalarda bulunur, bazan da küserdi.

Bir kadın, herhangi bir kadın - sağır, kör, dilsiz. hattâ kötürüm - önüne çıksa da, «Canım, şekerim. Seni seviyorum!» dese, vermiyeceği şey, girişemiyeceği fedakârlık yoktu.

Fakat nerde?

Her gün yüzlerce kadın sağından, solundan geçer, vapurda, tramvayda, otobüste sürtünürlerdi hattâ. Fakat hiç biri, en ufak bir ümit verecek tarzda bakmazdı. Şöyle bir bakarlar, ondan sonra gözlerini başka tarafa çevirirlerdi. Onun için, o da onlarla meşgul olmaz, gözlerini onlardan kaçırdı. Bununla beraber, herhalde günün birinde bir kadın çıkacak, «Canım, şekerim... Seni seviyorum!» diyecekti.

Ümit, pırıl pırıl bir ümitti bu.

Günlerden bir gün, yüreğinde hep o kadın hasre-

ti, Gülhane Parkından içeri girdi. Vakit öğleye yakındı. Büyük ağaçların koyu gölgeleri yerlere serilmişti, boş tahta sıralar uyuklamakta idiler. Ufak tefek adam Sarayburnuna uzanan geniş yolun kenarında ağır ağır yürüyordu. Sona kadar gidecek, denizi seyredecekti.

Birden bir kadın sesi. İrkildi, gerçekten de bir kadındı, bir çingene karısı. Çıplak ayaklariyle bağdaş kurmuş, sırtını arkasındaki ağaca dayamıştı.

— Gel, -diyordu-, gel bakayım falcağızına arslan beyim!

Adam etrafına bakındı. Kimseler yoktu. Tuhaf bir ürperti dolaştı içini. Kadının ayakları kirli, nasırlıydı ama gözleri fevkalâde güzeldi. Otuzla otuz beş arası, fazlaca esmer...

— Gel, -diyordu-, gel arslan beyim!

Sesinde ürpertici bir sıcaklık vardı. Görünürlerde kimselerin olmaması, içindeki arzuyu kamçılıyordu.

Yüzüne sıcak bir kan hücum etti.

— Durma benden geri, anlarım bakışlarındın. İstersin sülomek çok şeyler, lâkin açılmazsın! Korkma benden arslan beyim, süle yüreciğindeki, gelmez fenalık benden!

Adam usulcacık sokuldu. Kadın:

— İstersen gidelim arkalaral -dedi.

— Gidelim.

Kadın sepetini koluna taktı, ızgara, maşalarını topladı, uzun peyikli donunu savura savura öne düştü. Parkın arkalarında, sık yapraklı ağaçlardan birisinin altına karşılıklı oturdular. Adamın arzusu damarlarında sıcak sıcak atıyordu.

Kadın baklalarını saçtı. Sonra açık elâ gözlerini ufacık adamın gözlerine dikerek başladı:

— Yatar yüreciğinde arslanlar, lâkin gelmez elceğizliden bir şey, yanar tutuşursun. Var bir esmer, yaşatır yüreciğinde seni, lâkin girer araya münafıklar, istemezler kavuşmanızı, çıksın gözleri! Şimdi

arslan beyim yapacağım bir güzel efsun, çıkacak gözleri münafıkların, açılacak bahtın!

Şalvarının cebinden ağaç kabuğuna benzer bir şeyler çıkardı. Küçük bir parçayı adama uzattı:

— ... al bunu arslan beyim, koy dilinin altına, çıksın gözleri münafıkların... Haydi şimdi at gönlünden kopanı...

Adam bir yirmi beşlik çıkarıp attı.

Kadın:

— At, yirmi beş daha arslan beyim, -dedi-. Olsun gözleri kör düşmanların. Açıan yaptım bir büyü sana, olacak gözleri kör, eriyip akacak ciğerleri ağızlarından!

Adam bir yirmi beşlik daha attı.

Kadının gözleri fıldır fıldırdı.

— Süle beyim, -dedi-, çekinme benden. Kulak ver sözüme, yaşatır bir esmer seni yüreciğinde. İstersin sülemek bu esmere bir şeyler, lâkin edemezsin cesaret!

Adam ürperdi. Sahiden de cesaret edemiyordu.

— Süle, korkma esmerden. Var bir takım arzular yüreciğinde. Yok kimsecikler şükür... Tut elimi, bak dikkatle gözlerime, iyi bak, olsun gözleri kör düşmanların...

Kadının bileğini sımsıkı tutan adam titriyordu.

— çıksın gözleri düşmanların. Bilirim neler geçer zihninden. Lâkin utanırsın sülemeğe. Utanma arslan beyim. Süle de çatlasın düşmanlar...

Adam nihayet:

— Demek zihnimden geçenleri biliyorsun? -dedi.

— Helbet, anlarım bakışlarından...

— O halde...

Etrafa bakındı. Kimsecikler yoktu. Titreyen elleriyle ceketinin iç cebinden çıkardığı iki buçuk liralığı kadının önüne attı:

— Yerln var mı?

— Var şükür, ama iki buçuk lira...

— Az mı?

— Helbet arslan beyim...

Adam bir iki buçukluk daha çıkarıp uzattı:

— Al, haydi, kalk!

Kadın, ikinci iki buçukluğu da aldı, koynuna sokarken:

— Ol hayırlı! -dedi. Ben evli bir kadını, yapmam öyle şey, ama tuttu gözüm seni pek, görmesin kimsecikler...

— Peki?

— Ver daha iki buçuk...

Adam tiril tiril titriyordu:

— Kalk, -dedi-, iki buçuk değil, beş, on, on beş veririm, yeter ki kalk!

Bir şevhet kasırgasına tutulmuştu.

Kadını kolundan sımsıkı tuttu:

— Kalk haydi, kalk!

Kadının esmer elini avuçları içine almış öpüyor, öpüyordu.

— Kalk, Allahaşkına kalk!

— Ol hayırlı. Ben şimdi gideceğim hamama, yapacağım banyo, değiştireceğim urbalarımı, tanıyamıyacaksın beni, olacağım hanımefendi!

Adamın bacakları da titriyordu. Yeni bir iki buçukluk daha çıkarıp uzattı, fakat vermedi.

— Bunu da vereceğim, -dedi.

— Ver.

— Vereceğim.

— A be ver.

— Vereceğim. Ya gelmezsen?

Kadın küskünlükle baktı:

— Ben? -dedi-, ben gelmem ha? Yok bizde öyle kalleşlik başkaları gibi. Değiliz kahbe karı biz, söz bir Allah bir. Yalamayız tükürdüğümüz tükürüğü...

Adamın gözlerinden kızılıklar uçuşuyordu.

Son iki buçukluğu da uzattı:

— Al bakalım. Kalk artık, gidelim...

Kadın ızgara, maşalarını sepetine doldurup ağır ağır kalktı, sepetini tekrardan koluna taktı:

— Geleceksin peşimden! -dedi-. Ama olacaksın çok dikkatli. Gideceğiz Sultanahmet'e, bekleyeceksin beni parkta beş dakika, on değil. Bırakacağım sepetimi eve, emzireceğim Memetimi, geleceğim sonra.

Kadın önde, adam arkada parktan çıktılar.

— Izgara var, maşa vaaar...

Sultanahmet Parkına gelince kadın:

— Otur beş dakikacık, -dedi-, on değil.

Şalvarını savura savura yürüdü gitti.

Akşamın dokuzuna kadar bekleyen adam, tahta sıradan usulcacık kalktı. Öfkeli, fakat pişman değildi. Aklında, hayır avuçlarında çingene karısının esmer elleri, parktan çıktı. Fakat bir türlü gidemiyor, kadının belki de gece yarısından sonra geleceğini tasarlıyarak, geri dönüyor, tekrar parka girip tahta sıraya iliştiriyor, kadının gittiği yöne gözlerini dikiyordu.

Uzun uzun bekledi. Kadının kendisini aldatmadığına, tekrar geleceğine inanan yanı ağır basıyordu. Herhalde çok fena bir tesadüf yüzünden gelememişti. Büyük, çok büyük bir mazeret. Belki de çocuğunun başından bir kaza geçmişti. Bir yerden düşüp kolu kırılmış, yahut otomobil altında kalmış olabilir-di.

Birden bir arkadaşı:

— Ne bekliyorsun? -diye sordu.

Suç üstünde yakalanmış gibi irkilen adam:

— Hiç... -dedi.

— Yoksa bir dalgan mı var?

Adam sadece gülümsedi.

Beriki:

— Seni seni... -dedi-, güzel mi bari?

— Eh, fena değil.

— Nasıl tavladın?

— Bir düşeş oldu.

— Daha çok bekliyecek misin?

Adam şöyle bir düşündü:

— Şimdiye kadar çoktan gelirdi ama, çocuğu oynarken duvardan düşmüş, kolu kırılmış, -dedi-. Her zaman böyle bekletmezdi...

— Haydi hayırlısı...

Arkadaşı çekildi gitti.

Tellerde şimşekler çaktırmak tramvaylar gelip geçiyor, koca otobüslerin homurtusu geceyi dolduruyordu.

HEMŞERİM

Doğduğum memleketteki işim elimden alınmış, çaresiz, büyük şehre itilmiştim. Büyük şehrin beton, asfalt ihtişamını gözlerim görmüyor, tabanları delik pabuçlarımla her gün kilometreler tepiyordum. Ama ne dünyadan, ne de insanlardan ümidimi kesmemiştim, kesemiyordum. Bir gün bütün kötü şartların düzeleceğine, hiç olmazsa şartlarımı kendim düzenlemenin yolunu bulacağıma inanıyordum.

Böyle günlerden bir gün, «Paris kahvesi» nin masalarından birinde dirsek keyfi yapar, yapı işçilerinin yârenliklerini dinlerken, parmakları altın yüzüklerle dolu, kıllı, kalın, saygısız bir el teklifsizce uzandı. Döndüm, o: Hemşerim. Maşallahı vardı. Göbek, kelle, kulak...

Buyur edemedim. Kendi kahve paramdan başka metelik yoktu cebimde. Ama o beklemedi buyur etmemi. İskemleyi çekti, oturdu.

Gerçekten de maşallahı vardı. Nerede o yirmi yıl önceki uyuşuk Hasan, nerde bu. Futbol peşinde deli gibi koştuğumuz, sabahlardan akşamlara kadar bitmez tükenmez haftayımlar tamamladığımız yıllar, kırk yamalı elbisesi içinde kara kuru, yarım pabuçlu sipsivri bir oğlandı. O da bizim gibi futbol hastasıydı.

Hattâ bizden daha hasta. Çünkü biz hiç olmazsa birinci takımda oynardık, kulüpte iyi kötü sözümüz geçerdi. Oysa ne takımda oynar, ne de hesaba katılırdı. Futbol toplarının meşinlerini diktirir, top ayakkabılarını tamir ettirir, formları yıkar, ekzersizlerde de kale arkasına kaçan topları beklerdi.

Kulübün iç politika meselelerinde taraf tutmaz, karşı tarafın sözünü bu tarafa, bu tarafınıkini de karşı tarafa yetiştirir, bu işi ustalıkla yaptığını, enayileri birbirine düşürdüğünü sanır, sonunda ise gene o zararlı çıkar, azar işitirdi.

Kimdi? Neydi? Neciydi? Anası, babası var mıydı? Varsa, ne iş tutuyorlardı? Yalnız, ortaokula gittiğini biliyorduk. Gider gelirdi ama, ne defter, ne kalem, hattâ ne de kitap. Sınıfta en gerilerde oturmuş. Öğretmenin derse kaldırıp kaldırmadığını, bilip bilmediğini kimse hatırlamazdı. Bir gölgeydi o. Kara, kuru, sipsivri, zararsız bir gölge. Kendinden büyük birisiyle yüz be yüz gelip konuşmak zorunda kalsa kulaklarına kadar kızarır, başlardı kekelemeğe.

Yıllar yılı tamamiyle unutmuştum onu. Peki ama, o kara kuru, sipsivri gölgelikten nasıl kurtulmuştu? Bu kadar kiloyu nasıl almıştı? Ya parmaklarındaki yüzükler?

Sordu:

— E... Ne var ne yok bakalım?

Ondan bu tarzda sorulara da alışkın değildik. «Hasan! Gel şu işi şöyle yap!» dendi mi, koşar, istenilen işi, istenildiği gibi yapardı. İsterse o iş, yapılmaması icabeden, yahut da, yapılmasında hiçbir fayda elde edilemeyecek, mantıksız bir iş olsun. Aldığı emri harfi harfine yerine getirirdi.

Şimdi, kendinden emin insanların yukarıdan bakışıyle soruyordu: «E... Ne var ne yok bakalım?».

Anlatmaya değer bir şeyler yoktu. Altıları delik pabuçlarımla kilometreler tepip duruyordum.

Tekrar sordu:

— Baban ölmüş ha?

— Sen sağol.

İçini çekti, gözlerini karşılarına dikti. Babamı yakından tanımış, ahbapmışlar, hâtıraları varmış gibi başını ağır ağır salladı.

— Değerli adamdı, -dedi-. Çok değerli adamdı! Otomobili de vardı değil mi?

Ben unutmuştum bile.

— Vardı, -dedim.

— Yakışıklı adamdı. Hem de gösterişli. Yüz kilo vardı değil mi?

— Zannederim.

İskemlede doğruldu, göğsünü şişirdi.

— Ben nasılım?

— Maşallahın var.

— Tabîî yahu... Sabahları bir kilo süt, sekiz yumurtayı gövdeye indirmezsem rahat edemem. Reçel, tereyağ, peynir. Akşamları da süt içmeden yatmam. Öğlenleri de pirzola. Can boğazdan gelir derler, malûm ya... Benden sana nasihat, sen sen ol, sabahları sütünü, yumurtanı, öğlenleri de pirzolanı ihmâl etme. Neden? Çünkü, insan bedenine iyi bakmalı! Beden ne kadar sağlam olursa, insan o kadar çok yaşar!

— ...?

— bana ne elin keçisi ile koyunu? Ben kendi dalgama bakarım. Hele, parti işlerine girdim, girmedim değil, lâkin kendi çıkarım için. Beni bilmez misin? Yaralı parmağa işer miyim?

— İşemezsin.

— Sen ne iş tutuyorsun?

— Hiç, -dedim-. Vızırtı.

Acıyarak baktı:

— Baban değerli adamdı ama, sen...

— Ben, bakma bana.

— Adam olamadın.

— Olamadık.

— İşî haylazlığa vurup mektebi bırakmıyaydın.

— Sen ne âlemdesin?

— Ben mi?

«Pöh. Sen benim durumumu soracak adam mısın? Görmüyor musun?» demek istercesine beni gözden geçirdi. Sonra:

— Ben, -dedi-, bildiğin gibi değilim, çok derinleştim!

— Ya? Ne gibi?

— Ne gibi mi? Vaziyetimden belli değil mi? Sabahları bir kilo süt, sekiz yumurta, öğlende de pirzola. Görmüyor musun ensemini?

Ensesini uzattı:

— Tut ta bak. Nasıl? Eskiden böyle miydi? Şu pazuma bir bak hele!

Kahveciye seslendi:

— Oğlum, garson ! (Bana) ne içecen?

— İçmiştim ben... -dedim.

— Zarar yok. Bize iki tane orta şekerli... Cıgaran var mıydı?

Otuzluğu uzattım, aldı, yaktı.

— Mahiyetimde sekiz dene yüksek mühendis çalışırdı! Lâkin bu parti dalgaları...

Kahveler gelip, içilinceye kadar uzun uzun anlattı: Taahhüt işleri alırdım demişti amma, sözün gelişinden, taahhüt işleri alan birinin maiyetinde çalıştığını anlamıştım. Efendisi parti işleri yüzünden zarar edip işini tasfiye edince, buna da yol görünmüştü.

— Ben bilirsin, -dedi-. Kasaba minnet eder miyim?

Farkında değildim.

Tekrarladı:

— Eder miyim?

— Vallahi farkında değilim, -demiş bulundum.

Kızdı:

— Sen hep böyle konuşursun zaten!

— Nasıl?

— Ters ters, solak solak...

Sigarasından üstüste duman aldı, sert, siyah kıl-

lar fırlamış, kemerli burnunun karanlık deliklerinden öfkeyle çıkardı.

— Adam belledik seni, geldik masana oturduk.

— Hoş geldin amma, sahiden bilmiyorum kasa-ba minnet edip etmediğini!

Alıp alıp veriyordu.

— Baban, nur içinde yatsın, iyi insandı!

— Doğru.

— Doğru tabii. Sen?

— Ben, işte gördüğün gibi!

Yüzüme dikkatle baktı:

— Sen bennen dalga geçiyorsun ha arkadaş. Anam avradım olsun dalga geçiyorsun. Amma ben senin bildiğin, yirmi sene evvelki uyuşuk Hasan değilim ha! Farkında değil misin?

— Yoo...

Masadan hırsıyla kalktı:

— Kulüpteki uyuşuk Hasan mıyım yâni?

— Bilmem?

— Nasıl bilmezsin yahu? (Ellerini masanın üstüne koydu). O zaman bu yüzüklerim var mıydı?

— Yoktu.

— Süt, yumurta, pirzola?

— ...?

— Şu boynuma bak! Doksan altı kilo geliyorum be!

— O zaman?

— O zaman elli iki kiloydum. Sen beni hâlâ eski Hasan belliyorsun!

Nefretle kahve kapısına doğru giderken, döndü, masaya tekrardan geldi:

— Bu sırtımdaki elbise var ya, İngiliz kuponu. Böyle dört dene daha var evde!

İsmarladığı kahvenin olsun parasını vermeden, çıktı gitti.

ÂMİR - MEMUR

Dernek başkanı resmî bir ciddîlik içindeydi. Zile bastı. İçeri giren odacıya:

— Bana Haydar efendiyi çağırın! -dedi.

Odacı çıktı.

Can sıkıntılı pırıltıları ile telefon, siyah hokka takımı, yanyana iki stilo, vantilâtör filân safi kulak kesilmişlerdi. Duvardaki takvimin 25 rakkamı, Ağustos'un A sına göz kırptı ve bir karasinek, durgun havayı yırtarak geldi. Başkanın kolalı yakasına kondu.

Başkanın kolalı yakayı geren besili boynu kıpkırmızıydı.

Kapı vuruldu, dernek kâtibi girdi.

— Bendenizi emretmişsiniz, efendim.

Başkan, kâtibe hemen bakmadı. Kolalı yaka kâtibi süzüyor, telefon, stilolar, vantilâtör filân, Başkanın ağzından çıkacak şeyleri göz kırpmadan bekliyordu. Nihayet:

— Belediye'ye kadar gidin, -dedi-, selâm ve saygılarımı İblâğ ve Derneğimiz Başkanlığına hitaben dikte edilecek mektubu lûtfen dikte edip göndermelerini tarafımdan rica edin!

Kâtip kupkuru biri.

— Belediye'ye kadar gideceğim efendim...

— Selâm ve saygılarımı unutmayın...

— Selâm ve saygılarınızı iblâğ ettikten sonra efendim, Derneğimize hitaben yazılacak...

— Selâm ve saygılarımı iblâğ ve Derneğimize hitaben değil, Dernek Başkanlığımıza hitaben... Yazılacak değil, dikte edilecek...

— Evet efendim, Dernek Başkanlığımıza hitaben yazılacak...

— Dikte edilecek...

— Dikte edilecek efendim, mektubu yollamalarını...

— Göndermelerini...

— Göndermelerini efendim...

Başkanın burundan sıkma gözlüğünün camında cıva kadar oynak pırıtlılar...

Kâtip çıktı. Oda tekrar sükûna gömüldü.

Belediye muhasebecisinin çiçek bozuğu, kuru yüzü asıktı, ufak tefek bir zattı. İşi başından aşkınların bunaltılı, sinirli haliyle odanın içinde dört dönüyordu. Küçücük masa üzerindeki yıpranmış defter yığınının koşuyor, defterleri çabuk çabuk altüst ediyor, ofluyor, terini avucuyla siliyor, etajere, etajerden camekânlı büyük dolaba, dolaptan yazı makinesi üzerinde yığılı evraklara seğirtiyor, tekrar ofluyordu. Bir an gözüne Dernek kâtibi ilişti. Kâtibin niçin beklediği umurunda değil, esasta onun farkında da değil, sadece bir karaltı, insana benzeyen bir karaltı, dikiliyor, o kadar.

— müfettişler, -diyor-, ben ne yapayım, nerden bulayım? Allah kahretsin bu tahsildarları... Müfettişler hesap ister bir yandan, bllânçolar hazır değil henüz, mezbahanın hesapları birikti, iki tahsildar meydanlarda yok, Emniyete müzekkere yazılacak...

Tekrar, sandalye üzerinde yığılı evraklara gidiyor, defterleri çabuk çabuk altüst ediyor, sonra etajere, ondan sonra dolaba ve yazı makinesi üzerindeki evrak kalabalığına.

Ter, kuru yüzünden çizgiler halinde akıyor. Ofu-

yor, pufluyor, homurdanıyor... Gözüne gene Dernek kâtili ilişiyor.

— yok efendim, yok işte... Kellemi kesecek değiller ya! Yok işte... Kadın evde hasta yatar, kız mektepte voleybol oynarken parmağını incitmiş, parmak kütük gibi şiş, oğlansa...

Odacı girdi:

— Vakkas efendi, müfettiş beyler...

Muhasebeci odacıya Dernek kâtilini gösterdi:

— Sor buna! Oynamıyorum, arıyorum işte...

Odacı, Dernek kâtiline göz kırptı:

— Oynamıyormuş, arıyormuş deyim mi?

Muhasebeci odacıya Dernek kâtilini gösterdi:

Odacı tekrar Dernek kâtiline göz kırptı:

— Öyle mi Vakkas fendi, oynamıyormuş deyim mi?

— Git ne derseni de... (Odacı çıkarken) yahut, dur, şey, Recai, oğlum, Allahaşkına gevezelik etme.

Burada muhasebeci olacağına...

— Aşağı mahalleye... -dedi Odacı.

Dışarda zil sesi. Odacının gitmesiyle dönmesi bir oldu.

— Yahu çağırıyorlar be amca!

— Kim be yahu?

— Müfettişler...

— şey... Geliyor, de, geliyor, de... Arıyormuş, de, yahut dur, hişt, Recai, Recai oğlum.

Odacı fırlamıştı. Muhasebeci Dernek kâtiline döndü:

— Buyrun, buyrun beyim, siz olun beyim, siz olun benim yerimde de...

Dernek kâtili, niçin geldiğini açmayı sırasız buldu, usullacık çıktı.

Dernek Başkanı, gözlük, kolalı yaka ve kıpkırmızı bir boyundan ibaretti.

— Evet, sizi dinliyorum!

— Gittim efendim, muhasebeci beyi gördüm. Müfettiş beyler gelmişler, kendileri pek telâşlıydı-

lar, bir defter arıyorlardı efendim, defteri bir türlü bulamıyorlardı, fazla telâşlıydılar efendim... O telâşe arasında efendim, sormayı...

Demindenberi Başkanın kolalı yakasından göz kırpmakta olan karasinek, Başkanın ağzına baktı. Telefon, duvardaki takvim, yanyana iki stilo da kulak kesilmişlerdi.

Başkan, elindeki kurşun kalemini masasının kristaline hafif hafif vurmağa başladı. Ak saçlarının dip-lerinden tâ kulak memelerine kadar kıpkırmızı kesildi.

— hayatta, -dedi-, muvaffakiyetin birinci şartı... Makine intizamiyle... otomatikman... vazife... her memur... düşünmekle mükelleftir! Muhasebecinin işi başından aşkın olabilir...

Cıva kadar oynak pırıltılarla ikl yuvarlak cam, kâtipi uzun uzun süzdü, sözlerinin yaptığı tesire dair, kâtipin yüzünde birşeyler aradı.

— Efendim?

— Hakkıâliniz var efendim...

— O halde, şimdi tekrar gidin ve herşeye rağmen, emirlerimi yerine getirin!

Kâtip çıktı.

Belediye muhasebecisi odasında yoktu. Oda ve salonun acı acı mazot koktuğunun yeni farkına varan kâtip, sofadaki soluk mantolu, yahut yalınayak kadın, erkek, çocuk kalabalığına da yeni dikkat etmişti.

Belediyenin salonundaki saat ağır ağır on biri vurdu.

Sonra on biri çeyrek, on bir buçuk.

Muhasebeci hâlâ yok.

Dernek kâtipi on ikiye beş kalaya kadar bekledi. Sonra Derneğe döndü. Başkanın odası ve cevap bekleyen gözlük.

— Şimdiye kadar bekledim efendim, odalarında yoklar...

— Nereye gitmişler?

— Bilmiyorum efendim...

— Sormadınız mı?

Kâtip bir noksanlığın farkına vararak yutkundu.

Başkan elindeki kurşun kalemini masanın kristaline tekrar vurmağa başladı. Bu sırada telefonun âhizesinden havalanan karasinek, masa kristaline vurulan kaleminden çıkan ses dalgalarının karıştırdığı havayı zorla geçerek kâtibin burnuna kondurdu.

Kâtip, sineği eliyle kovmanın şu sıra saygısızlık olacağını hesap ederek, esas vaziyetini bozmadı, yalnız, burnunu sağa sola oynattı. Kâtibin iri, kırmızı burnunun tuhaf oynayışı sinirlerine dokunan stilolarla âhlize, duvardaki takvim filân kahkahalarını basmamak için kendilerini zor tuttular.

Münasebetsiz sineğe kâtibin burnuna, stilolarla âhizeye ve duvardaki takvime müthiş içerleyen Başkanın kolalı yakası, sert pırıltılarla ters ters baktı. Stilolardan biri, kolalı yakaya dilini çıkardı.

Kâtip karasineğin ayakları altında fena halde kaşınıp duran burnuyla meşgulken, gözü Başkanın masasındaki saate ilişti: 12 ye tam üç dakika var.

Başkan hâlâ kalemini vurmakta...

Bir dakika daha geçti.

Nihayet:

— Sormadınız! -dedi.

Kâtibe baktı. Kâtip burnunu unuttu.

— Çünkü hâtırınıza gelmedi, çünkü vazifenizden başka şeyler düşünüyorsunuz, çünkü otomatikleşmemişsiniz...

Kâtibin gözleri saatin saniyelerinde. Saniyeler gittikçe ağırlaşıyor, bir ara sanki durdular, saatin tik-takları kesildi sanki... Burnu da öyle kaşınıyor, öyle kaşınıyor ki...

— Öğleden sonra gldeceksinizli

12 ye tam beş saniye var, saat 12. Demindenberi can sıkıntısından patlayan saat öyle bir boşanış boşandı ki... Zilin sesi havanın ölü durgunluğunu parça parça etti. Karasinek aklını kaçırarak, kâtibin burnundan uçtu, telefonun âhizesi yarım metre havaya

sıçradı, takvimin 25 rakamı elleriyle kulaklarını kapadı ve stilolar zıngır zıngır titrediler.

Dernek kâtibi öğleden sonra tekrar gitti.

Muhasebeci, masasında, boşalmış bir rahatlık içinde, sırtını sandalyesinin arkasına dayamış, küçücük yüzü, ehemmiyetle çatık kaşları...

İçeri giren kâtibe sertçe:

— Ne istiyorsunuz? -diye sordu.

Kâtip şaşkın. Dernek Başkanının saygı ve selâmlarını sunduktan sonra, Dernek Başkanlığına hitaben, yazılacak değil, dikte edilecek mektup meselesini karmakarışık bir şekilde anlattı. Beriki bütün bu söz kalabalığının farkında değildi.

— Niçin kapıyı vurmadan girdin? -diye çıkıştı!

Kâtip iki yanına bakındı, çıkacak oldu.

— Burası resmî dâire efendî, dingonun ahırî değil!

— Estağfurullah efendim, resmî dâire efendim.

— Çık, kapıyı vurduktan sonra gir!

Kâtip çıktı, kapıyı vurdu, «Gir» cevabını aldıktan sonra girdi, muhasebeciyi selâmlayıp bekledi. Beriki:

— Ha şöyle, -dedi-, resmî bir dâireye böyle girilir... Şimdi çabuk söyle, ne istiyorsun?

Kâtip ne istediğini tekrar anlattı. Muhasebeci:

— Yaa... -dedi-, demek Dernekte memursunuz? Bay değil mi Başkanınız? Niçin söylemiyorsun oğlum? Demek memursunuz? Vah vah... Kusura bakma evlâdım... İnsan söylemez mi memur olduğunu? Gücenmedin ya?

— Estağfurullah efendim...

— Sizin Başkan çok muhterem zattır, gıyabî hürmetim vardır kendilerine. İnsan memur olduğunu söylemez mi?

— Zarar yok, efendim, ne beis var?

— Eshabı mesalih'den baş alamıyoruz... Demin iki müfettiş geldi, zıp çıktılar, derken öğrendim ki iki tahsildar piyasada yok, tüymüşler, velhâsıl başım

karmakarış oldu... Demek mektup meselesi için
Peki evlâdım, olur, yazarım...

— Dikte edecekmişsiniz efendim...

— Ha?

— Dikte edecekmişsiniz...

— Ne demek o?

— Bilmiyorum efendim, Başkan öyle söylemiş-
ti, dikte edecekmişsiniz...

Muhasebeci, «Dikte»yi bir kenara not etti.

Kâtip büyük bir yükten kurtulmuştu, selâm verip
çıktı.

FON MÜZİĞİ

İstiklâl caddesine paralel İkinci plandaki arka sokaklardan birinde, sigara, kibrit, soğuk bira, Tekel şarabı satan o ufacık dükkânın önünden çok geçmiştim ama, günlerden bir gün bir arkadaş alıp götürmeseydi, dükkânın arkasında kocaman bir mağaza olduğunu, yarımşar kiloluk kalın şişelerle açık şarap satıldığını, sıra sıra tezgâh başlarında da sakallı sakalsız, bıyıklı bıyıksız, uzun favorili sinema figüranları, üçüncü sınıf rejisör, rejisör yamağı, yahut da bütün sinema adamlarını küçümseyen, «Kaliteli sanat filimleri» üzerine nutuklar çeken «Meçhul dahiler» in varlığını nereden bilecektim?

Tuzlu, ufacık ampulün sarı ışığında mağaza uğulduyor, bu uğultu içinde usta bir ısıklık «Ufeyma» yı tutturmuş, yaklaşıp uzaklaşıyordu.

Az ileride, «Senaryonun önemi ve estetiği» üzerinde tartışan iki rejisör yamağı, yahut adayına dalmıştım...

—

—

— Pudovkin ne der bilir misin?

— Ne der?

— Bilsene hadi!

— Sen bil. Benim Pudovklne mudovkine ihtiya-
cım yok!

— Tabi oğlum, sinema nerde, sen nerde..

— Anlamadım?

— Kulaklarını yıkat!

Islık yanıma gelmişti, kulağımın dibine âdeta.
Döndüm: Kupkuru, upuzun, ama inadına uzun, sırık
gibi, tüysüz bir oğlan. Esmer, yahut eroin kullanan-
larda olduğu üzere, duru beyaz bir yüzü vardı. Bil-
mem hangi tarihî İtalyan filmindeki soytarıyı hatırla-
lıyordu. Herhangi bir «Dejenere», belki de bir «Ho-
mo-Sexuel» di. Ne olursa olsun, «Bu hale düşürül-
müş bir insan» dı.

Eski fötrünü çıkararak beni selâmladı.

Selâmını almamazlık edemedim.

Kulağıma eğildi:

— Asaletiniz hakkında fikir versenizel

Hiç böyle arzum olmadığı halde:

— Nasıl? -demiş bulundum.

Az daha sokuldu:

— Bir şövalye gibi hareket edin!

— Meselâ?

— Meselâ bana bir şarap ısmarlayabilirsiniz!

Güldüm. Razi olduğumu çıkararak, seslendi:

— Garson!

Sağa sola hizmet eden garson döndü, baktı, al-
dırmadı.

Daha sert:

— Gelsene buraya garson!

Garson öfkeyle geldi:

— Ne o, ne bağırıyorsun?

Beni gösterdi:

— Beyefendi asaleti hakkında fikir vermek is-
tiyor!

Garson bana döndü:

— Öyle mi?

— Asaleti filân geç de, dellkanlıya şarap ver!

— Değmez.

— Niçin?

— Kedi gibi nankördür. Bilmiyor musunuz?

— Yoo...

— Buraya ilk defa mı geliyorsunuz?

— Gibi bir şey.

Garsonu iştitemiş olamazdı. Şarabı geldi. Hep o harikulâde kibar hâli, bilhassa uzun parmaklı zarif eliyle şişeyi aldı, şarap bardağına döktü, şerefe kaldırıp içti.

Ne iş yaptığını sordum. Omuzlarını kaldırarak:

— Hiç, -dedi.

— Nasıl hiç?

Sinirlendi.

— Basbayağı hiç beyefendi!

Cebinden çıkardığı bir tebeşir parçasıyla duvarın mavi badanasına büyük harflerle bir HİÇ yazdı.

— İşte böyle! Ben de aynı şeyi zâtı asilânelerine sorabilir miyim?

Söyledim.

İlgisi birdenbire arttı:

— Demek yazarsınız? Dergiler, gazeteler... İyi şans. Anlıyorum. Benim sahasına, mesleğimin parazitleriyle dolu. Yâni sanattan anlamıyan yığınla insan, sanatımızın sırtına yapışmış. Sülük gibi. Dünyanın en harikulâde mesleğini her gün bir parça daha dejenere etmekle meşguller!

—?

— Neden söz açtığımı hâlâ anlamadınız mı?

— Anladım.

Şarabı kahırlı kahırlı yudumladı.

— İmkânlar sanatın emrinde olmalı, sanat imkânların emrinde değil. Yıllarca Roma, Paris, Berlin, hattâ Holivut'ta dolaştım. Cine Citta'da uzun zaman rejî asistanlığı yaptım. Ama kendi memleketimde... İşte görüyorsunuz. Karnımı doyurabiimek için, asaletinize sığınmak zorunda kalıyor, daha doğrusu size numara yapıyorum. İçelim!

İçtik.

— Peki, film şirketlerine baş vurup...

Acı acı güldü:

— Yeşilçam sokağının dâhilerle dolu olduğunu bilmiyorsunuz galiba?

— Ayağınıza yer yapana kadar...

Köpürdü:

— Ayıya dayı mı diyeyim? İdarei-maslahat mı?

Hayır. Mesleğimin namusu karşılığında ekmek istemiyorum. Ama diyeceksiniz ki, bu hâl daha mı iyi? Evet, daha iyi!

Pıskırmağa hazırlanan bir kediye hatırlatıyordu.

— Çünkü böyle yaşamamanın zararı yalnız kendimedir. Öyle yaşamamınsa...

Son şarabını bardağa döküp aceleyle içti. Bir tane daha içmek isteyip istemediğini sordum. Reddetti ve şaraphaneden aceleyle çıktı.

Garson hayretler içinde geldi. Bu kadar kolaylıkla başımdan, hattâ şaraphaneden nasıl defedebildiğimi sordu.

— Fransızca, İtalyanca, İngilizce... Ana dili gibi bilir. Ama çalışmaz. Bizim şaraphanenin fon müziğidir!

Az ilerimdeki rejisör yamağı, yahut adayları (İtalyan Néo-Réalisme'inin Türk sinemasına tatbiki) üzerinde yeni bir tartışmaya dalmışlardı. Ama, kafamda o ince uzun parmaklı elleri, eski fötrü, sözleri...

YALANCI

Çarşıkapı'da, otobüs durağına tam gelmişti ki, bir kadın! Şaşılacak kadar iri ve simsiyah gözleri vardı. İri ve simsiyah gözleriyle baktı, bir defa, lâf olsun diye. Ama bu lâf olsun diye bakış, iri, simsiyah gözlerin tek bir bakışı adamı fena çarpmıştı. Kadının arkasına geçip, durdu. Geçip durma da değil, kadın çekmişti âdeta. İncecik, mavi muşambasını geren etinin sımsıkı olduğunu hissediyordu. Kadını kucaklamak geçiyordu içinden. Kucaklamak, yahut hiç olmazsa elini uzatıp, dokunmak!

Titredi.

Dokunmak, evet. Uzandı. Dokunamadı. Cesaretsizliğine kızdı. Tekrar uzandı. Gene olmadı. Kadın dönüp azarlar gibi geliyordu. Hiç talihi yoktu zaten bu işlerde. Ne zaman, nerde bir kadın, yahut kıza lâf atmışsa terslenmişti. Kadınların beğenemiyeceği biri sanıyordu kendini. Buna inanmıştı, şüphesi yoktu. Halbuki arkadaşları! İlle şoför Hakkı... Sarı Hakkı... Ne maceralar anlatmazdı!.

Kalın bir ses:

— Beyazıt, Unkapanı, Fener, Balat, Eyüp!.

Otobüs. Genç kadın bindi, o da peşinden. Tıklım tıklım. Böyle olduğu daha iyi... Kadın tam önünde. Sımsıkı. Etinin sıcaklığını etinde duyuyor. Par-

mağını bile dokunduramamıştı. Umurunda değil. Gözlerinde kızıl, sıcak alev, dalgalar. Ürkek gölgeler uçuşuyor otobüsün ağır havasında. Bu yolculuk, ağır havasında fam esansı uçan saltanatlı, çalkantılı yolculuk hiç bitmese!

Kadın mı, kız mı acaba?...

Ne olursa olsun. Köhne otobüs duraklarda durdukça daha da sıkışıyorlar. Daha sıkıştıkça, gözlerindeki alevler artıyor, ürkek gölgeler çoğalıyor. Bacaklarında titremeler... Burnu, kadının limon kolonyası ve hafifçe ten kokan saçlarına gömülü.

Gözlerini yumuyor. Bir yatak odasında onunla birlikte tasarlıyor kendini. Yumuşacık yatak, sarı demirleri pırıl pırıl karyola, tül perdeleri, istorlariyle geniş pencere, turuncu ışık. İkisi. Dışardan az evvel gelmişler. Yaklaşıyor. Muşambasının kuşağını çözüyor peşin, sonra çıkarıyor. Kadın ürkek, hep ürkek: «Ya birisi geliverirse? Buraya girerken görüldüyse ya?» der gibi.

Aldırmıyor. Titreyen, geç kalmış elleriyle yünlü elblseyl çıkarıyor. Kombinezon, kombinezonu da. Sütyen, sütyeni de...

Titriyor.

Genç kadın yarı çıplak. «Üşüyorum» diyor. Gaz sobasına bir kibrit. Oda ısınıyor. Kendi de başlıyor soyunmaya. Kısa kilotu, atlet fanilâsiyle hazır. Genç kadın üşümüyor artık. Birisinin gelivermesinden, yahut görülmüş olmaktan korktuğu yok. Yanakları al al. Uzanıyor. Narin bileklerden birini tam tutarken, kalın ses:

— Eyüp!.

Adamın hayalleri tuzla buz olmuştu. O yollar, o upuzun yollar ne çabuk bitmişti?..

İndiler. Genç kadın ağır, uslu, edepli. Dönüp bakmadı bile. Halbuki otobüste kızıp duruyordu. «Lütfen geri çekilin!» demek geçmişti içinden. Ama, «O kadar rahatsız oldunuzsa, taksiyle gideydiniz!» cevabını almaktan korkmuştu.

Adamın Eyüp'te hiçbir işi yoktu. Ayvansarayda otururdu. Peşinden sürüklenmiye başladı kadının. Cadde kalabalık. Elektrikler yanmış. Solda yeşil, kırmızı, mavi destiler, küçük küçük, Eyüp destileri, renk renk oyuncaklar... Gördüğü yok. Hayalinin kopan şeridini bağlamak istiyor, olmuyor. Narin bileğini yakalamıştı kadının. Sonra? Sonra ötekini. Fakat olmuyor. Kadınla aralarına bir «Dangalak» girdi. Adımlarını açıp, adamı itti. Aralarında yarım metre. Tam camiin orda, pırıl pırıl saçları itinayla taralı biriyle karşılaşıyor kadın. Yanyana yürüyorlar. Kocasını mı? Sevgilisi mi? Belki de kardeşi. Kardeşi olmalı. Az geriliyor.

Sokaklar sokakların peşisıra, köşeler. Ufacık bir kapının önünde duruyor öndekiler. Arkadaki tam hizalarından geçerken, kapı açılıyor, biri erkek, ikisi kız üç çocuk:

- A... Annem geldi!
- Anneciğim geldi!!
- Blize ne getirdin anneciğim?

Arkadaki adam sokağın bitimine kadar gidip, dönüyor. Ev, ufacık kapisiyle, önündekileri yutmuştur. Ele benzeyen tokmak paslı paslı bakıyor.

Ertesi gün kahvede maceralar anlatılırken, o da başlıyor:

Dün Çarşıkapıdaki otobüs durağında iri simsiyah gözlü, şâheser bir kadına rastlamıştı. Bir bakışta çakmıştı kadının yollu olduğunu. Birlikte binmişlerdi otobüse. Lâkin ne kadındı ya! Anası avradı olsun ki, görmemişti böyle kadın İstanbul'da!... Bonkör mü bonkör. Sımsıkı sardığı, kendine çektiği halde, değil kızmak, geri gerl vermişti kendini. Sonra ahbap olmuştu. Ayvansarayda ineceğlne, taa Eyübe gitmişti. İş filân yoktu halbuki Eyüp'te. Ama karı... Yanyana yürümüşlerdi. Kocasından yeni ayrılmıştı. Mahke-

melik. «Mahkemen bitsin, evlenellm!» diye tavlamiştı. Eyüpte ahbaplardan birinin evine atmıştı karıyı. Üç çocuğu vardı ahbabın: Biri oğlan, ikisi kız. Geceyi onlarda geçirmişti. Lâkin ne karıydı!...

Ablak yüzüyle kabağa benzeyen şoför Hakkı dayanamadı:

— Hangi gün oldu bu?

— Dün akşam.

— Geceyi birlikte geçirdiniz ha?...

— Şerefsizim kl...

— Ulan dün akşam beraber değil miydik Balat'ta, Karadenizli'nin meyhanesinde?..

Öyle ya, beraberdiler. Yedide buluşup gitmişlerdi, şoför Hakkı, kunduracı Selim, kolacı Nevzat, tamirci Niko filân.

Kulaklarına kadar kızardı. Evvelisi, yahut daha evvelisi gece diyemezdi. İş işten geçmişti. Fırladı:

— Sizinle konuşulmaz zatl...

Arkasında patlıyan kahkahalar... Kapıyı bulmuştu bile. Şoför Hakkı bağırırdı:

— Aynayla dargınsın galiba!..

Kahvenin elektrikli yandı.

ÇİFT KÖSELE

Şu anlatacağım olay yaz ortasında, hem de yazın en sıcak, insanı en bunaltan, durduğu yerde kırmızı bir yaylâ destisi gibi, ılık ılık en çok sızdırdığı, bir günde, tekmiil koltukları işgal edilmiş bir HARBİYE FATİH tramvayında geçti:

«Çift Kösele» en öndeki sol koltukta oturuyordu. Yanıbaşında orta yaşlı, şişman bir kadın dikilmekteydi. Kadının kucağında çocuğu, elinde de, içi tıkabasa sebze dolu bir file.

Tramvay zaman zaman bir kavsi hızla döner, yahut âni frenlerle yavaşlayıp hızlandıkça, kadın, düşmemek için zorluk çekiyordu.

Gözlerim ona, yâni «Çift Kösele» ye takılmıştı. İri gövdesi, kocaman başı, kilise direği gibi sağlam boynu, kıpkırmızı ensesiyle korkunç bir vurdumduymazlık içinde, yanındaki kadıncağıza bakmıyordu bile. Halbuki büyük bir şehirde yaşıyordu. Kıravat takmasını, saçlarını briyantınleyip taramasını, İngiliz kupon taklidi kostüm giymesini pek âlâ biliyordu.

Uzun zamandır insanlarla ayakkabılar arasında kuvvetli bir yakınlık keşfettiğimi sanıyor, yolda rastladıklarını «Mokassen», «Tek Kösele», «Çift Kösele» diye kalıp kıyafetlerine göre sınıfiara ayırıyordum.

İstemesem de oluyordu bu iş. Onun için, bu kalıp kıyafet yerinde vurdumduymazı da «Çift Kösele» lere sokmuştum. Çift Köseleler yalnız kalıp kıyafet, kelle kulak yerinde oluşlarıyla değil, yaşayışlarıyla da ötekilerden ayrılıyorlardı. Bir defa, görünüşleri itibarıyla çift kösele pabuçlar gibi kaba, çokluk saygısız, zaman zaman da küstah olurlar. Kendilerini beğenmişler. Başkasını düşünmezler. Sıraya girip kuyruk olma filân tahammülleri yoktur. Her zaman, her yerde, her şeyin iyisini kullanmak isterler. Sanki dünya böylelerinin nefsi nefisleri için kurulmuştur.

Ben bunları düşünürken, yanıbaşımda, kelebek gözlüklü, mokassen bir yalınkat pabucu hatırlatan ufak tefek biri:

— Şn ön koltukta oturan yarmaya bak! -dedi-. Demindenberi dikkat ediyorum, yanıbaşında dikilen zavallı kadına kalkıp ta yerini vermedi!

Doğru söylüyordu.

— Kelle kulak ta yerinde, -dedim.

— Ense, ense ya?

— Ya boynundaki kravat hayvanın?

— İkiz etsek mi dersiniz?

— Evet amma, hakaret sayarsa ya?

— Sayabilir.

— İğrenç gözlerini ayıra ayıra, bizden âdabı muâşeret dersi almıya ihtiyacı olmadığını söyler.

— Belki de söğür sayar?

— Bundan her şey beklenir. Fakat kadına bakın. Nasıl terliyor zavallı!

—?

—?

Az sonra, mokassen, tramvaydan atladı. Kadın öyle yalpalıyordu ki, ne olursa olsun, heykel hareket-sizliği içindeki Çift Kösele'yi nezakete dâvet geçti içimden. Kalıbı, kıyafeti öyle sinirime dokunmuştu ki, ondan başkasının kalkıp yer vermesini istemiyordum. İlle o kalkmalıydı. İnsanlardan pek çoğunun kilo

kaybettiği şu devirde, hayasızca semirmeğe ne hakkı vardı?

Kalkıp gitmedim amma, kafamda şunlar geçti:

— Yerinizi lûtfen şu kadıncağıza verin!

Başını çevirip bakıyor:

— Sana ne?

— İnsanlık namına!

— Sen kendi insanlığına bak. Ben buraya paramla oturuyorum!

Baygın balık gözleri, belki simsiyah, kaba bıyığı, çatık püskül kaşları...

Elimde olmıyarak:

— Çift Kösele!

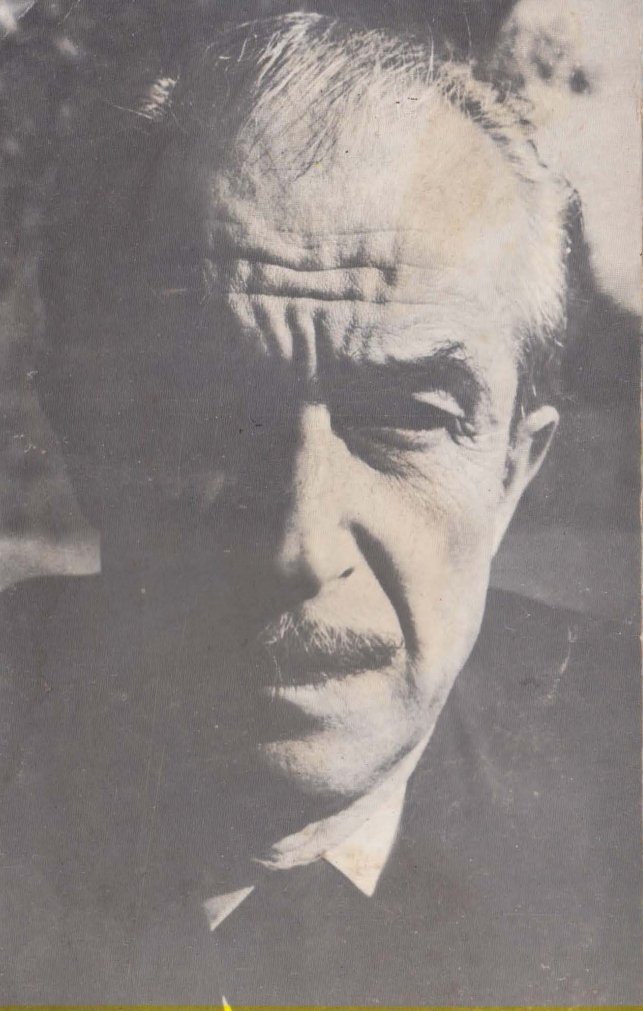
Diyorum. Hakaret sayarak, yerinden öfkeyle fırlayıp, başlıyor basbas bağırımıya. Derken tramvay duruyor, iş polise aksediyor. Karakolluk oluyoruz. Orada da bir hayli ileri geriden sonra, komser belki de beni özür dilemeğe dâvet ediyor.

Beyazıt'ta inmem lâzımken inmedim. Adama illet olmuştum. Bakalım nereye gidiyordu? Nerede inecekti? Kaşı, gözü, bıyığı, kaşları, yüz çizgileri nasıldı?

Fatih. Son durak. Herkes indi. O hâlâ oturuyor. Peki ama, niçin?

Bir ara vatmanla biletçi yanına geldiler. Kollarına girip kaldırdılar. Belden aşağısı pek tutmuyordu. Yanına gittim: Gözleri de kördü!

Yüreğim cızz etti ve kafamdaki «Çift Kösele» pabuç, müthiş bir hızla gerilerde, çok gerilerde kayboldu.

BİLGİ BASIMEVİ - ANKARA

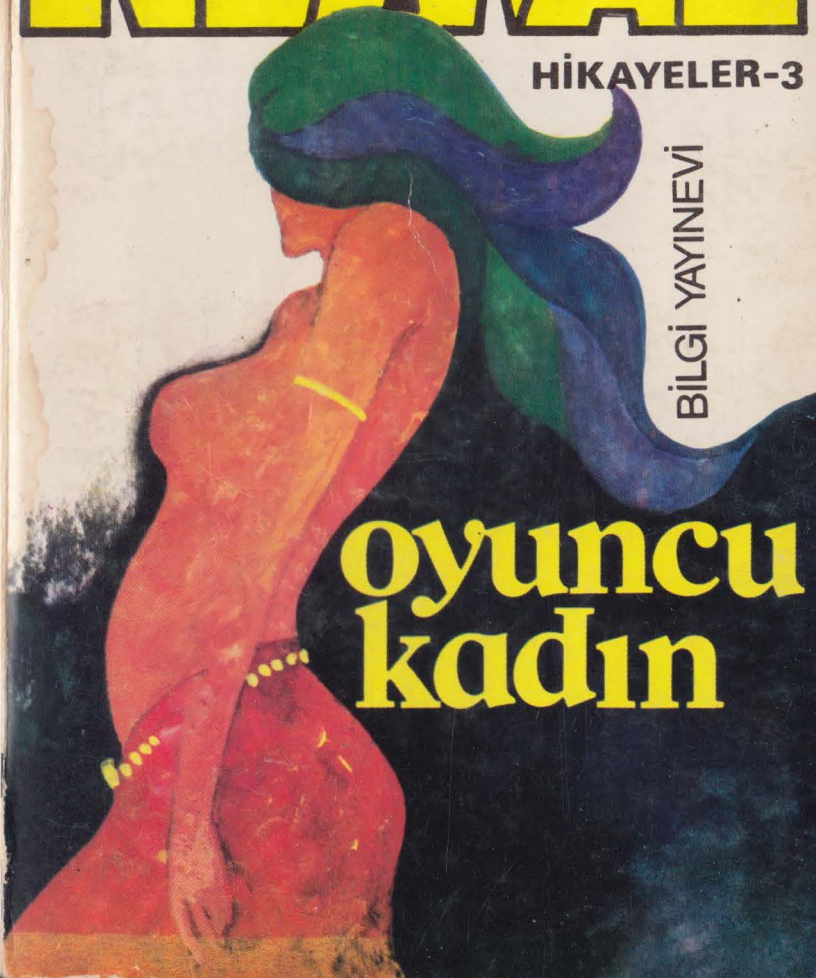
20 LİRA

ORHAN KEMAL

HİKAYELER-3

BİLGİ YAYINEVİ

oyuncu
kadın

ORHAN KEMAL / oyuncu kadın

BİLGİ YAYINLARI : 207

ORHAN KEMAL'İN HİKÂYELERİ : 3

**Birinci Basım
Mart 1975**

BİLGİ YAYINEVİ

**Tunalı Hilmi Cad. 94
Telf: 178930 - 178019
Kavaklıdere - Ankara**

**Babıâli Cad. 19/2
Telf: 22 52 01
Cağaloğlu - İstanbul**

ORHAN KEMAL

Oyuncu Kadın

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni : fahri karagözoğlu

**Bu eserin yayın hakkı
ONK Copyright Ajansı'ndan
alınmıştır.**

BİLGİ BASİMEVİ • ANKARA

İ Ç İ N D E K İ L E R

Oyuncu Kadın	7
Gâvurun Kızı	100
Kardeş Payı	229
Yeni Şoför	238
Kuduz	247
Necati	255
Çocuk	260
Eczanedeki Kız	266
Aslan Tomson	273
Çirkin	277
Kadın Parmağı	282
İzin Günü	286
Üç Arkadaş	293
Büyükbaba	298

OYUNCU KADIN

1

Nazmiye sedire boylu boyunca uzanmış çocuk gibi ağlıyordu.

İhtiyar annesi bütün tersliğine rağmen, altı yaşından beri öksüz büyüyen biricik kızının çok üzüldüğünü anladığı için, fikrinden belki caydırırım ümidiyle yanına sokuldu. Kızın topuklarına kadar uzun, ipek kadar yumuşak saçlarını okşarken,

— Sus, -dedi-, ağlama. Çocuk gibi ağlamak sana yakışmaz. Günlerden beri kendini de harap ettin beni de. Baban yok, âbin teftişte. Gençsin, güzelsin, etrafın gözü üstünde. Kendini benim yerime koy da düşün. Sen benim yerimde olsan...

Nazmiye hırsıyla doğruldu :

— Senin yerinde olsam kızımı hemen gönderirdim!

İhtiyar kadın acı acı güldü :

— İnşallah o günler de gelir, bana hak verirsin yavrum!

— Peki, neden çekiniyorsun? Rifat efendiler namussuz insanlar mı? Bir senedir komşuluk yapıyoruz. Ne fenalıklarını gördün?

İhtiyar kadın,

— Hâşa, -dedi-. Hiç bir fenalıklarını görmedim. İyi insanlar, hoşsohbet insanlar, dinlerinde diyanetlerinde, namuslu insanlar ama...

— Eee?

Sesini kıstı. Sanki duyulmaktan korkuyordu:

— Taa Meram'lara, oturak âlemlerine kız başınla nasıl yollarım seni?

Nazmiye titizlendi:

— Kız başımla nasıl yollarmış. Basbayağı. Rifat efendi amcanın hanımı, ben kendi elimle götürür, elimle getiririm demedi mi? Sonra ben... Bana hiç mi itimadın yok? Erkekler içki içecek, kadınlar oynayacaksa bana ne? Ben, Rifat efendi amıcanın hanımı, kızlarıyla bir kenardan seyredeceğim. İstersen sen de gel!

Beş vakit namazında buruş buruş anne için çalgı, işret, oyun haram şeylerdendi. Değil böyle muhabbetlerde bulunmak, ne seyreder, ne de seyredenleri dinlerdi. Onun için günlerden beri bunun üzerinde ısrarla duran kızı Nazmiye'ye sertçe mukavemet ediyor, komşu Rifat efendilerin Meram'daki bağlarında tertipleneceğini işittiği oturak âlemine kızını yollamak istemiyordu. Ama mâni olamayacaktı galiba. Gençler laf, söz dinlemiyor, duyduklarına can atıyorlardı. Zaman zaman işitmişti, böyle meclislerde yalnız çalgı, oyun, içki değil, kavgalar da olurmuş, baskınlar da. İlle baskınlar!

Fethiye hanım içini çekti.

Ya maazallah böyle bir baskın olsa da kızını kaçırsalar!

Sesli sesli, «Allah'ım sen gösterme yarabbi!» dedi.

Nazmiye hayretle baktı:

— Niye göstermesin?

— Hiç. Aklıma kötü kötü şeyler geliyor da...

— Nedir kötü şeyler?

Anlattı, olanca korkusunu bir bir saydı döktü. Nazmiye'nin aklına da gelmiyor değildi bunlar, ama, aldırış etmiyordu. Baskına uğrasalar da kaçırılsa... Ne çıkardı sanki? Annesi madem Allaha inanıyordu, şu halde alın yazgısına da inanması lâzımdı. Şayet Cenabıallah alnına bu kötü kaderi yazmışsa...

Ertesi gün, Rifat efendinin haremiyle kızları bu fikirlerine güldüler.

— İlâhi teyze -dedi hanım-, düşündüğün şeye bak. Böyle baskınlar binde bir ya olur ya olmaz. Olsa bile, değil bizlere tecavüz, oyuncu kadını bile fena maksat için kaçırmazlar. Bizim Konya'nın oturak âlemleri dışarılılara çok yanlış aksettirilmiş. Oturak âlemleri ar, haya, namusun en çok bulunduğu yerlerdir. Oradaki erkekler kadına, «fahişe» gözüyle bakmazlar. Öyle olsa ben bağımda böyle şeylere müsaade eder miyim?

İhtiyar kadının akli yatmıyordu. Nasıl olurdu? İçki ve kadın bir arada olur da fuhuş, ahlâksızlık nasıl olmazdı?

Rifat efendinin hanımı her şeyi uzun uzun anlatıp ihtiyar kadını ikna ettiğini sandığı halde ilâve etti:

— Ben de, annem de sizin gibi beş vakit namazımızda insanlar değil miyiz teyze?

Nazmiye'nin annesi gene de içini çeke-
rek,

— Öyle, -dedi-, öyle ama...

— Evet?

— Kardeşi burada yok, olsa hadi gitsin

diyeceğim. Kardeşi teftişte. Gelir duyarsa kıyametleri koparır!

Temin ettiler. Değil kardeşi, komşuların bile haberi olmayacaktı. Oturak günü genç kızı alacaklar, bir faytonla bağa götürecek, ertesi gün de gene faytonla, hiç kimseye göstermeden getirecek, annesine teslim edeceklerdi. Yavrucağı bu kadar sıkırmakta mana yoktu. Gezip dolaşmaya alışmış bir İstanbul kızı böylesine sıkıya gelebilir miydi ?

Dedikleri gibi oldu. Güneş batıp ortalık kararınca geldiler. Yerlilerin kıyafetine soktular Nazmiye'yi. Hele yerli dokuması kocaman beyaz örtüye bürünüp, tıpkı yerli kadınları gibi tek gözünü açık bırakınca annesi bile tanıyamadı.

İhtiyar kadın, komşu Rifat efendinin karısı, annesi, kızları arasında evden çıkan kızının arkasından üst üste kulhüvallahı, elham okuyup üflüyor, yavrusunun başına bir kaza gelmemesi için Rabbine niyaz ediyordu.

Nazmiye ise annesini hemen unutmuştu. İri iri yıldızları ve pırıl pırıl ayıyla sıcak yaz gecesinde bir başka görünen Konya şehrine hayranlıkla bakıyordu. Çok geçmeden şose, yerini toprak yola bıraktı. Uzun uzun gidildikten sonra Rifat efendinin hanımı arabacıyı durdurdu. İnildi. Misafire hiç bilmediği şeyler göstermek arzusundaydılar. Bir ara Nazmiye,

— Oooh! -dedi-. Hava sıcak ama, ne güzel esiyor ara sıra...

Büyük hanım,

— Yaprakları devindirir, ruhları sevindirir bu yel kızım! -dedi .

Kızlar izah ettiler:

— Gedâvet yeli derler burda buna.

— O da ne?

Tecrübeli büyük hanım,

— Gedâ'dan, yani fakirden gelir, Fıkara rüzgârı demek.. Şelmenl indir de daha iyi duy kız!

— Şelme ne?

— Büründüğün beyaz örtü..

Nazmiye, ötekiler gibi beyaz şelmesini indirince «gedâvet» yelini daha iyi duydu. Gerçekten de ruhunu sevindiren, çok tatlı, çok hoş bir yeldi.

Gece, iri iri yıldızları, testekerlek, pırıl pırıl ayıyle bir türkû gibi uzuyordu. Ne iyi etmişti de birlikte gelmişti. İnsan gezip dolaştığı yerlerin özelliklerini görüp öğrenmeliydi.

Birden gecenin içinde beyaz beyaz kayalara rastladılar. Nazmiye ürktü. Anlattılar: «Kızlar Kayası» deniyordu bunlara. Bir devrin birinde, bir gelin alayı buradan geçerken, gelinin aptes bozacağı gelmiş. Bir kenara çekilip işini bitirmiş. Sonunda da, tahretlendiği elini yıkamadan ekmeği tuttuğu için, o anda yalnız gelin değil, teknil kafile oldukları yerde taş kesilmişler!

Durdular. Başta Rifat efendinin ihtiyar annesi, avuçlarını açıp dua ettiler. Tam bu sırada yanlarından keçe külâhlı iki kişi geçiyordu. Kadınların dua ettiğini görünce onlar da aynı şekilde avuçlarını açtılar, Rablerine dua ettiler.

Gece, yıldızlar, ay, «Kızlar Kayası», gelinle birlikte taş olan gelin alayı Nazmiye'ye heyecanla karışık bir korku vermişti. İçi tatlı tatlı eziliyor, kalbi çarpıyordu. Aklında ağabeysi, hep ağabeysi... Annesi ağabeysini bahane etmişti göndermemek için. Oysa ağabeysi hiç de mani olmazdı. Tam tersi. Bugün, bu gece göreceği

şeyleri anlatsa nasıl memnun olur, nasıl âferin'i basardı. Çünkü meraklıydı böyle şeylere, biliyordu. Konya'ya, Konyalıların yaşayışına dair işittiklerini az mı not etmişti defterine!

Rifat efendilerin bağı, kalın yüksek duvarlarla çevrili komşu bağların ortasında, içinden Meram çayının nazlı nazlı akıp geçtiği, elma, ceviz gibi çeşitli meyve ağaçlarıyla dolu, geniş, kocaman bir bağıdı. Ortasında kocaman kerpiç bir ev. Üstü Kandıra çeleni denilen bir çeşit kamışla örtülüydü. Kamışların üzeri de toprak. Evin etrafındaki ağaçlara tırmanan asmalar, asmalarda salkım salkım üzümleri etrafa bambaşka bir güzellik veriyordu.

Bir ara,

— Teyze -dedi-, gücenmezseniz size bir şey söyleyeceğim...

Kızlar, kadınlar temin ettiler; Ne vardı gücenecek?

Gülümseyerek,

— Evleriniz de insanlarınza benziyor! -dedi.

— Ne gibi yavrum?

— İnsan sizleri de, evlerinizi de ilk görüşte yadırgıyor. Ekşi, asık yüzlü oluyorsunuz ama, sizinle tanışıp, evlerinizin içine girince...

— Fikrini değiştiriyor mu?

— Ossaat!

İhtiyar kadın dertli dertli içini çekti:

— Haklısın yavrum. Yüzümün ekşiliği, yıllar yılı çektiğimiz kahır, mihnetten. Kahır çeken insan yaşlı olur, canı gülmeyi istemez...

Taş sekiden geçip eve girdiler. Yerli hizmetçiler gündüzden beri hazırlıkla meşgul olduklarından, içerde çifte karpuzlu lambalar ya-

niyordu. Nazmiye dantelalı, işlemeli bembeyaz örtülere, sedirlere, perdelere hayran oldu.

Mutfak ayrı bir âlemdi. Tencereler kaynıyor, kirtikli bakır kaplarda mezelerin çeşidi hazırlanıyordu. Rifat efendinin küçük kızı,

— Gel Nazmiye abla, bak! -dedi.

Nazmiye'yi elinden çekerek iç odalardan birine götürdü. Küçük bir lambanın aydınlattığı odanın sediri üstünde yanyana iki bohça duruyordu.

— Nedir bunlar?

— Kadınların bohçası.

— Hangi kadınların?

— Akşam oynayacak kadınların!

Nazmiye merakla sokuldu. Bohçaların biri mor, öteki kırmızı kadifeden, sırmalarla işli, son derece zarif, cana yakın şeylerdi.

— Ne var içlerinde?

— Kadınların oyun elbiseleri, kaşıkları, zilleri... Oyuncu kadınlar bohçalarını gönderdiler mi gelmemelik edemezler, çok ayıptır. Bizim Silleli birinde bohçasını göndermiş. Saat dokuz olmuş, on olmuş, on bir olmuş yok. Babam kızmış. Evine haber yollamış. Annesinin haberi yok. Sormuş kızına. Kız hasta yatıyormuş o sıra, «Bohçamı gönderdim ama, hiç dermanım yok ana,» demiş. Kadın ifrit olmuş, «Madem bohça gönderdin, gebersen gideceksin!» demiş, kızını savmış evden!

Yarım saat içinde evin kadınları, kızları da mutfağa girip her şeylerin hazırlanmasına yardım ettiler. Nazmiye'ye küçük bir iskemle vermişlerdi. Mutfağın bahçeye bakan penceresinin kafesi gerisine oturup erkeklerin hazırladıkları içki sofrasına daldı.

Küçük bir iskemle, ayakları havaya gelmek suretiyle ortaya konulmuş, üzerine çok büyük bir bakır tepsi yerleştirilmişti. Tepsinin etrafında fırdolayı minderler...

Konya'nın eski ailelerinden birine mensup Rifat efendi için bu gece bir çeşit müsabaka vardı. 914 harbinin başladığı yıllarda Konya'ya memuriyetle gelip bir daha Konya'dan ayrılamayan reji memurunun küçük kızı olan oyuncu sevgilisiyle Silleli Ayşe karşılıklı oynayacaklardı. Her ikisinin efesi de namlı olduğu gibi, her ikisi de memleketin en namlı kadınlarıydı.

Nazmiye bunu duyunca büsbütün heyecanlandı. Heyecanının asıl sebebi, ev halkının böyle bir kadına seferber oluşuydu. Nasıl oluyordu bu? Hiç bir İstanbullu, koçasının, babasının, hatta oğlunun metresine, değil hizmet etmek, kadının yüzünü görmek istemezdi. Küçük kıza usullacık sordu.

Kız,

— Burada âdet böyle... -dedi.

Nazmiye pencerenin kafesi gerisinde bu âdeti düşünürken, birden gözü fevkalâde yakışıklı bir gence takıldı ve kafasındakiler silindi. Kaşı, gözü, ufacık ağzı, ince simsiyah bıyığı... Sofraya yemek taşıyordu. Her hâli, bakışı, duruşu, konuşuşu bambaşkaydı. Kimdi bu delikanlı?

Evle sofrası arasında gidip geliyor, heyecanla, iştahla iş görüyordu. Ayıp olmasa Nazmiye sorardı bu delikanlının kim olduğunu ama, ayıptı, hem de çok ayıp.

Üç, dört delikanlı içki tenekelerini, çerez

tabaklarını, kapaklı çinkolarla patlıcan bütümelerini, söğürtmelerini, kayık tabaklarda nefis divleleri taşıyıp duruyorlardı. Rifat efendi, misafirlerini karşılıyor, yerlerine oturtuyordu. Nihayet kendisi de yerine geçti. Davetliler henüz tamam değildi, kadınlarla çalgıcılar da gelmemişlerdi. Rifat efendi gümüş tabakasını misafirlerine veriyor, misafirler cigara sarıyor, tatlı tatlı hoşbeş ediliyordu. Rifat efendinin hasmı sayılabilecek Kavafoğlu en sonra geldi. Kırçıl sakallı, kırçıl uzun bıyıklı bir ihtiyardı ama, geniş omuzlarıyla heybetliydi, hiç de ihtiyara benzemiyordu. Selâmünaleyküm'le geçti yerine oturdu. Hâl hatır soranlara ağır başlı cevaplar verdi. Sanki az sonra oynayacak kadınların heyecanı içindeydi. Kaşları çatık, başı hafifçe önüne eğikti. Rifat efendinin uzattığı tabakayı sükûnetle aldı, hiç telâşlanmadan cigarasını sardı. Bu sırada kadınlar da gelmişlerdi. Kavafoğlu bakmadı. Kadınlar birbiri peşi sıra içeri girip üstlerini başlarını değiştirlerken, Nazmiye Rifat efendinin kızlarıyla oda kapısı dışında bekliyor, kadınların hesabına kendisi heyecanlanıyordu. Kimbilir nasıl utanıyor, nasıl korkuyorlardı!

— Ben olsam kabil değil yapamam bu işi...- diye fısıldadı.

Rifat efendinin küçük kızı omuz silkti:

— Ne var yapamayacak?

— Sen yapabilir misin?

— Yaparım ya!

— Adam sevgilin olursa tabî..

— Tabî...

Nazmiye'nin aklından deminki delikanlı geçti. Az kalsın soracaktı ki, peşin Rifat efendinin, yani demin kapı önünde fısıldaştığı kızın

babasınınki çıktı. Nazmiye suç üstünde yakalanmış gibi irkildi. Kadınsa hiç oralı değil, içerden vuran ışıkla yüzü aydınlanan Nazmiye'ye hayran hayran bakıyordu.

Sordu:

— Kim bu güzel kız?

Rifat efendinin kızı cevapladı :

— Şehirde komşumuz!

— Nerelisin?

Nazmiye kekeledi:

— İstanbullu.

— İstanbullu mu? Neresinden?

— Aksaray'dan.

Kadının gözleri süzüldü, içini çekti:

— Canım İstanbul...- dedi.

Nazmiye merakla sordu:

— Yoksa siz de mi İstanbullusunuz?

Otuzunu yeni aşmış, nefis kadın başını salladı. Bir çırpıda her şeyi anlattıktan sonra, bir başka gün uzun uzun dertleşmek üzere ayrıldı. Bahçeye, kendilerini sabırsızlıkla bekleyen içki sofrasına gitti. Usul, âdapça efesinin yanına oturdu. Yaltaklanan bir kedi cilvesi içindeydi. Gözucuyle rakibine bakıyor, cilvede ondan geri kalmamaya çalışıyordu. Ondan geri değil de. İri siyah gözleri, uzun kirpikleri, pembeyaz gerdanı, saçları...

Efesinin tabakasından sardığı cigarayı efesinin kulağı ardına koydu. Meclise ilk geldiği anda, «Ağalar hoş geldiniz!» deyişi cana yakın, iç gıcıklayıcıydı.

Ötekl kadın da tıpkı beriki gibi, misafirlerle hoş geldiniz demiş, sonra da efesinin yanına oturarak sardığı cigarayı kulağının ardına koymuştu. Berikine nisbet sarışındı bu. Belki aynı yaşta, ama daha çok yıpranmıştı. Her hâli

yorgun, her hâli isteksizdi. Rifat efendi ilk bakışta bunu anladığından, memnundu.

Sazlar akort oldu, kadınlar misafirlerin ciğaralarını sararken onlar gıcıklayıcı oyun havalarına geçmişlerdi bile.:

«Kabağı da boynuma takarım aman.

Hovardayı gözünden çıkarım aman.»

Kadınlar efelerine rakı verdiler. Hizmette sanki yarışıyorlar, efelerinin yüzlerini kara çıkarmamağa çalışıyorlardı. Koca sofranın etrafındakilerse kadınların verdikleri rakıları edeple içiyor, en küçük bir sululuk göstermiyorlardı.

Bütün bunları kafes gerisinden heyecanla seyreden Nazmiye, daha çok yakışıklı delikanlıya bakıyordu. Tam karşıya oturmuştu, Kavaf-oğlu'nun yanına. Arada kadınlara yiyecek gibi baksa bile hemen kendine geliyor, gözlerini indiriyordu.

Kadınlar kadehleri üst üste ikişer sefer sunup meze verdikten sonra, efelerinin elinden kendileri de içtiler. Sofranın az gerisinde oturan çalgıcılar, İçkinin verdiği kudretle gittikçe coşuyorlardı. Bu coşkunluk çok geçmeden kadınları da sardı. İki kadın, yayından kurtulan iki ok gibi ortaya fırladılar. Tahta kaşıkların uygun şakırtısı meclisi büyülüyor, en ağır başlılar bile coşuyordu :

«Menteşeli Menteşeli

Deli oldum aşka düşeli,

Üç gün oldu yâr gideli

Kaldım evlerde yalınız.»

Yukarıda pırıl pırıl ay, yanakları okşayan serin Gedâvet yeli...

Nazmiye içmeden sarhoş olmuştu. Gerçekten de söylendiği kadar vardı şu oturak âlemi. Həyatında ilk defa, erkek olmayışına hayıflanı-

yordu. Bir zaman geldi ki, ne kadınlar, ne çalgı, ne de başkaları. Yalnız o, kaşı, gözü, bıyığıyla içine aktığını sandığı delikanlı!

Kadınlar yavaş yavaş ağırlaşp, efelerının yanlarına edeple oturdular. Başlarını efelerinin kollarına dayamışlardı. Sonra doğruldular, bakır maşrapalarla rakı ikram ettiler.

Çalgı, kadınların dinlenmesi için «Kırık hava»lar çalıyordu.

Bütün bunlar Rifat efendinin karısı, annesi, kızları için tabî şeyler olduğundan, hatta seyir dahi etmiyorlar, içki sofrasında soğudukça kaldırılıp getirilen mezelerin yerine sıcaklarını yolluyorlardı.

Sonra oyun tekrar başladı. Kadınlar gene bundan önceki gibi meydana fırladılar, birbirlerinden geri kalmamacasına başladılar oynamaya. Bu sefer kaşıklar atılmış, maşalar alınmıştı ele. Tef, darbuka, saz seslerini bastıran zil sesleriyle kadınlar gerçekten çevik, gerçekten güzel oynuyorlardı. Şimdilik ne Kavafoğlu, ne de Rifat efendi karılarına en küçük bir kusur bulamazlardı. Yalnız, küçük bir şey çarpıyordu deminden beri Rifat efendinin gözüne: Nazmiye'nin pek beğendiği delikanlı galiba sarhoş oluvermişti. Arada çoşuyor, el çırpıyor, eliyle tempo tutuyor, kadınlara yılışıyordu. Kimbilir, belki kadınlar da hoşlanıyorlardı ondan. Ne olursa olsun, böylesine yılışmak, kadınlara sulanmak çok ayıptı. Ayıptan geçtim, efeler kendilerine en büyük hakaret sayarlardı bunu.

Nitekim daha sonra delikanlının sululuğu öylesine arttı ki, Kavafoğlu kırçıl, püskül püskül kaşlarının altından Rifat efendiye baktı. Bu bakışıyla, «Daha ne duruyorsun? Yeğenin se-

ninkine sulanıyor, versene terbiyesini!» demek istedi.

Bunu anlayan Rifat efendi, yeğeninin öksüzlüğüne, böyle meclislere yeni katıldığına al-dırış etmedi. Belinden kamasını çektiği gibi delikanlıya fırlatırken, Nazmiye korkunç bir çığ-lık attı.

Kama delikanlıya değil, önündeki siniye saplanmıştı. Fakat bu çığlık da neydi? Kim at-mıştı?

Rifat efendi hışımla kalktı, eve geldi, gür-ler gibi sordu:

— Kimdi o bağırان?

Karısı, annesi, kızları izah ettiler. Ettiler ama yerlere geçmişti. Ne diye getirmişlerdi sanki böylesini? Kavafoğlu'na karşı rezil etmek içln ml?

Yerine döndü, hâlâ saplandığı yerde çım-kıyıp duran kamayı saplandığı yerden çekip alır-ken, yeğenine çıkıştı:

— Kalk defol!

Kız yüzlü delikanlı emre uyarken, çığlığın sahibi için Rifat efendi sadece:

— İstanbullu bir komşu kızı... -dedi-. Bi-zimkilerin misafiri...

3

Delikanlı bu «İstanbullu komşu kızı»nı duy-muştu. Bu kız yoksa amcasının şehirdeki evi yanında oturan Maarif memurunun hemşiresi miydi?

Soramadı,

Yengesiyle haminnesinin açtığı odaya gi-rip sedire uzandı. Kadınların azarlayıcı sözle-

rini duymuyor, ılığı atanı düşünüyordu. Bir gün amcasıyla gitmişti. Siyah arşafıyla evden çıkarken şöyle bir görmüştü ama üzerinde durmamıştı.

Kadınlar kapıyı çekip gittikten sonra, uzandığı sedirden yavaşça kalktı. Yalpalayarak sofaya bakan pencereye gitti. Dışarısı zifirî karalıktı. Çalgı gittikçe hızlanan bir tempoyla devam ediyor, kadınların zil sesi geliyordu.

Kız niçin ılığı basmıştı? Demek kama fırlatılışını görmüştü? Seyir mi ediyordu? Herhalde seyrediyor olmalıydı. Seyrediyorsa, kamanın kendisine saplanacağını sanarak mı korkmuştu?

Bütün bunlardan habersiz Nazmiye, attığı ılığın çok ayıp olduğunu anlamıştı. Niçin böylesine heyecanlıydı? Sesini namahreme duyurmanın günah olduğunu da biliyordu gya!

Hâlâ pencere kafesinin gerisinde, başı avuçları içinde, süt dökmüş gibi oturuyor, dışarıyı seyretmiyordu. Seyretmeyişi hem utanından, hem de artık seyredecek bir şeyin kalmayışındandı. O, kalkıp gitmişti. Gerçi aynı çatının altında, onunla aynı havayı kokluyordu ama, ne çıkardı?

Rifat efendinin küçük kızı fısıltıyla sordu:

— Kamayı İhsan'a mı atıyor sandındı?

— İsmi İhsan mı onun?

— İhsan, amcamın oğludur.

— Shii?

— Ablamın da beşik kertmesi...

— Ne demek o?

— Doğuştan nişanlı yani.

Nazmiye cevap vermedi. İçindeki kıskanılık yılanı hayatında ilk defa başını kaldırmıştı. Ne diye nişanlıydı sanki? Hiç de güzel değildi.

pis kız. «Pis kız» deyişine şaşıtı. Şimdiye kadar hiç böyle düşünmemiştir. Can ciğer ahbap, arkadaşlıklar. Onu ne kadar severdi. Ama «İhsan»ın nişanlısı olduğunu öğrenince artık onu sevmeydi!

Dışarda «Kesik çayır» havası başlamış, oyuncu kadınlar kendilerini efelerinin kucağına atmışlardı. Adet buydu. «Kesik çayır» havası çaldı mı, kadınlar ya kendilerini efelerinin kucağına atar, ya da oldukları yerde âdeta taş kesilerek efelerden istenen bahşişlerin verilmesini beklerlerdi.

Bu sefer bahşiş değil, gelecek hafta «oturak âlemi»nin kendi bağında olması vaadinde bulunan Kavafoğlu'ya karşılık Rifat efendi de çalgıcılara birer takım elbise söz verdi.

Ancak bunun üzerine saz tekrardan başladı, kadınlar da oyuna devam ettiler.

Nazmiye'nin gözü hiç bir şey görmüyor, bu ev, bu insanlardan sıkılıyordu. «İhsan»ı sevmeye mi başlamıştı? Bunu da bilmiyordu. İçinde tuhaf bir sıkıntı... Buna sevmek mi denirdi? Sevmek bu muydu? Şimdiye kadar hiç başından geçmemişti ki bilsin. Belki de sevmiyordu. Sâdece hoşlanıyordu ondan. Deminki yerine gidip otursun, çalgının âhengine uygun şekilde el çırparak tempo tutsun, rakı içsin...

Peki ama, günün birinde «o kız»la evlenecek miydi? Evlenecek, onunla yatıp kalkacak, ona «karıcığım» diyecek, ondan «kocacığım» cevabını mı alacaktı? Belki de bunların hiç biri olmayacaktı. Yerlilerin bu türlü-konuşuklarını sanmıyordu. Bu türlü konuşsun veya konuşmasın, bir gün elbet evlenecekler, koyun koyuna yatacaklardı ya!

Bir ara gözü dışarıya kaydı. Kadınlar coşmuşlardı. Çalgının, kanları şimşekleştiren nağmeleriyle çılginlar gibi dönüyor dönüyorlardı. Rifat efendinin daha baskın görünüyordu. Yavaş yavaş devrilen ayın nurlu ışığı yüzündeki teri hafifçe parlatıyordu. Bir an gözü efesine gitti. Memnun, gülümsüyordu. Bilirdi huyunu. Böylesine memnun gülümsedi mi işler yolunda demektir. Kavafoğlu ise hırslı bir somurtkanlık içinde. Ortada gittikçe şimşekleşen kadında yeni bir yekinme oldu. Sonra hafif bir duraklama. Sırtındakileri soyunup soyunup fırlatıyordu. Gözü tekrar efesine gitti. Hep aynı memnurluk. Çevik bir hareketle uzun şalvarını da çıkardı, bembeyaz bacakları, fildişini hatırlatan kuvvetli vücuduyla alevden bir sütun gibi dönmeğe başladı.

Ortada çıt çıkmıyordu. Herkes başını önüne eğmiş, dikkatle bakmaktan çekinme değil, davet sahibine karşı bir saygısızlık olur mu gibilerden kadını gözleriyle mümkün olduğu kadar yememeğe gayret ediyorlardı.

Ama dayanılacak gibi değildi. Uçları evvel den hafifçe kapatılmış yüklü göğsü insanı çıldırtabilir, uğruna kanlar döktürüp, canlara kıydırabilirdi. Düzgün iki bacak birer mermer sütun ihtişamıyla gönülleri rüzgârlandırıyordu.

Tam bu sırada Kavafoğlu'nun bozulduğu, elinin belindeki kamasına gittiği, onu kınından çekip sönük oynayan, dolayısıyla Rifat efendinin önünde yenilgiye uğramaktan gelen bir hınçla kamayı fırlattığı görüldü. Tiz bir çığlık! Kadın, Kavafoğlu'nun meydanda dönen sevgilisi, devrilen bir söğüt gibi yere yıkıldı. Çalgı durmuş, oyun durmuştu. Kavafoğlu yerde kıvranan kadına bakmıyordu. Hışımla kalktı, oradakilere

bir «Allahısmarladık» olsun demeden, diyecek yüzü, bulamadan, utancından âdeta kahrolarak bastı gitti.

Kadının göğsünden kamayı çekmiş çıkarmışlardı. O, ne bir an oluk gibi boşanan kanın, ne de acıyan yarasının farkındaydı. Suçunu biliyordu. Efesinin yüzünü kara çıkarmıştı. Yaralamak değil, öldürse yeriydi. Hışımınla kalkıp giden efesinin ardından koşmak, yetişip boynuna sarılmak, kendini affettirmek istiyordu.

Bırakmadılar. Bırakılmayınca hem korku, hem de yenilginin verdiği utançla oracığa çöktü, başladı hüngür hüngür ağlamaya. Zaten sarhoştur. Sinirleri alabildiğine titriyor, gözlerinden yağmur gibi yaş boşanıyordu.

Bir ara, onu tutanların arasında doğruldu:

— Bırakın beni! -dedi-. Bırakın!

Sebebini sordular.

— Efemin ardından gideceğim... -diye inledi-. Bana darıldı, küstü. Ben ne yapacam bundan geri? Yanına varayım, kanımı ona helâl. Beni öldürsün, lokma lokma doğrasın varsın. Bırakın!

Bırakmadılar. Odalardan birine kaldırıp, muhabbete devam ettiler.

Rifat efendinin şimdi meydanda tek başına dönüyordu. Yarı çıplaktı. Yarışı kazanmış bir kısırak gibi çalımlı, cilveliydi. Hani ayıp olmasa, mermer vücudundaki örtülerin tümünü de atar, ortada anadan doğma dönerdi, ama ayıptı.

Pırıl pırıl ay, tatlı tatlı esen Gedâyet yeli, kanları damarlarda şimşekleştiren nağmeler, bol bol sunulan rakı...

Muhabbet gece yarlarına kadar sürdü gittl.

4

Nazmiye o günden sonra o geceyi unutamadı. Annesine asla sezdirmedi ama, içinde Rifat efendinin dostuna karşı elinde olmayan bir yakınlığın imrentisi başladı. O da onun gibi bir oyuncu olsa, efesinin, deli, çılgın gibi sevdiği, uğrunda ölmeyi şeref, şan sayacağı efesinin yüzünü ak çıkarsa!

Bu efe klm olabilirdi?

Hiç şüphesiz o geceki delikanlı!

Onu bir türlü unutamıyordu. Unutmak şöyle dursun, kara kaşları, kara gözleri, uzun boyu, geniş omuzları, ince kıpkırmızı dudaklarıyla delikanlı kalbini doldurmuş, geceleri rüyalarına giriyordu. Zaman zaman dehşetli bir kıskançlığın ateşiyle uyanıyor, sabahlara kadar onu, hep onu düşünüyordu. Ne diye Rifat efendinin kızıyla evlenecekti? Evlenmese, kendisinin olsa, el ele tutuşup buralardan gitseler... Fakat nerede? Zaman zaman duyduğuna göre İhsan, babasından küçük yaşta yetim kalınca annesi bir daha evlenmemiş. Rifat amcasına sığınmışlar. Rifat efendi İhsan için yalnız amca değil, baba olmuş aynı zamanda.

Mevsim ilerledikçe hazırlıklar da ilerliyordu. Hazırlıkların ilerlemesi Nazmiye'nin içini yakıp kavurdukça kavuruyor, çıldırtacak gibi oluyordu. Gerçi İhsan'ın amcasından ayrı iş yaptığını biliyordu ama, ne çıkacaktı. Sermayesi amcası tarafından verilmiş, hâlâ amcasının kanadı altında çalışıp gidiyordu. Böyle olunca elbette

amcasının sözünden çıkmayacak, ona damat olacaktı.

Elinde beyaz bir iş, komşu Rifat efendilere bakan tahtaboşun yanındaki pencere gerisinde, İhsan'ın gelivermesini bekliyordu.

Delikanlı geliyordu da arada. Nazmiye'nin içine avuçla ateş atıp evden içeri giriyor, ama başını kaldırıp pencereye bakmıyordu. Baksa, bakıverse... Ayıp, günah, ne olursa olsun kendini gösterecek, gülecek, genç adamın dikkatini çekecekti.

Sonraları küçük, küçücük bir pusula yazıp hazırladı. Onu deli gibi sevdiğini yazmıştı pusulaya. Biliyordu bunun çılgınlık olduğunu. Çılgınlık, çünkü, olabilirdi ki delikanlı işi ciddiye almaz, pusulayı arkadaşlarına, hatta amcasının kızlarına gösterir, öğünür, Nazmiye'yi dile düşürürdü.

Bütün bunlar, bütün bunların doğuracağı korkunç neticelerin bindebiri aklından geçmekle beraber, sonu ne olursa olsun, neye varırsa varsın, bu çılgınlığı işleyecekti.

Bir gün, Rifat efendinin dostu olan oyuncu kadın misafirliğe geldi Rifat efendilere. Nazmiye bunu pencereden görmüştü. Annesinin yanına gitti:

— Çok sıkılıyorum anneciğim... -dedi-. Sıkıntıdan patlayacağım!

Mutfağın önünde kış için şehriye döken annesi,

— Niçin sıkılıyorsun? -diye sordu.

— Bilmiyorum.

— Ne var sıkılacak şükür yavrum?

— Bilmem. Çok, çok sıkılıyorum!

— Sıkılıyorsan Rifat efendilere geç evlâdım!

O da bunu bekliyordu zaten. Gene de ağız yaptı:

— Bilmem ki nasıl olur? Rahatsız etmez miyim?

— Ne rahatsız edeceksin? Seni seviyorlar zaten. Git, gençlerle görüş, konuş...

— Öyle yapayım bari...

— İşini de al.

İşini de alıp Rifat efendilere geçti.

Rifat efendilerin şehirdeki bu evleri de Meram'daki bağ evini hatırlatıyordu. Burada da bağ evindeki gibi, taş sekiden geçip eve giriliyordu.

Ceviz masalar, konsollar, konsolların üzerlerinde karpuzlu lambalar, işlemeli beyaz perdeler, perdelerin aynı işlerle işli bembeyaz sakız gibi örtüler, duvarlarda zarif mahfazalarıyla asılı «Kelâmı - Kadîm»ler...

Pek öyle sık sık evlerine gelmeyen komşunun güzel kızını evin kızları sevinçle karşıladılar. İhsan'ın nişanlısı,

— Ne iyi ettin geldiğine Nazmiye... -diye fısıldadı-. Şey de geldi az evvel.

Nazmiye pencereden «kadın»ı gördüğü halde mahsustan sordu:

— Kim?

— Hani o gece oturak âleminde.. Babamın sevgilisi canım!

Nazmiye şaşmış göründü:

— Sahi?

— Niçin şaştın?

— Bizler olsak kıskanırız da..

— Ne var kıskanacak? Gel de bak...

Hep birlikte misafir odasına girildi. Babalarının sevgilisi, çengisi, dostu, ne denirse denilsin, gerçekten fevkalâde güzel kadındı. O

gece oturak âlemindeki kıyafetinden eser yoktu. Yalnız kıyafetinden değil, erkek yakıp kavuran, damarlarındaki kanlarını şimşekleştiren cilvesinden de. Sedirin baş köşesinde hanım hanımcık oturuyor, zarif parmaklarıyla sigara sarıyordu. Nazmiye'yi kapıda görünce gülümseyerek,

— Gel bakalım hemşerim... -dedi-. Güzel hemşerim benim!.

Nazmiye kulak memelerine kadar kıpkırmızı kesilerek gitti, kadının ufacık, tombul, bembeyaz elini sıktı:

— Sizin yanınızda bizim güzelliğimizin sözü mü olur?

Gerçekten güzel kadın memnurlukla güldü:

— Bak sen haspaya... Kız şimdi sıra sizde. Biz unumuzu eledik artık!

Nazmiye yanına ilişti:

— Amma da yaptınız ha abla!

— Niçin?

— Niçin olacak, ununu elemiş insan hali var mı sizde?

— Demek hâlâ işe yarar buluyorsun beni?

— Bana güzelliğinizi methettirmek istiyor-sanız...

Şuh kadın bir kahkaha attı:

— Evet?

— Bende o kabiliyet ne gezer?

Nazmiye bunu öyle bir cilveyle söylemişti ki, yalnız oyuncu kadın değil, Rifat efendinin kızları, karısı, annesi de katıla katıla güldüler.

Oyuncu kadın,

— Ben seni çok sevdim... -dedi-. İsmi ne senin bakayım?

— Nazmiye.

— Demek İstanbullusun. Ne kadar zamandır ayrısın İstanbul'dan?

— Ben mi? Eh var bir üç sene.

— Göresin gelmiyor mu İstanbul'u?

— Gelse bile ne gelir elimden?

Muhabbet tatlı tatlı sürüp giderken peşin kahveler içildi, sonra şerbetler. Daha sonra da Konya'nın ünlü divle kavunları yendi. İhtiyar büyük hanımla kızların annesi ikindi namazına kalkıp dışarı çıktılar, bir daha da odaya dönmediler. Görülecek işleri vardı. Sonra, gençleri başbaşa bırakmak da istiyorlardı. Berikilerin canına minnetti yaşlıların gitmesi. Başladılar tatlı tarafından konuşup dertleşmeğe.

Nazmiye için önemli olan, oyuncu kadının hayat macerasıydı. İstanbul'un neresinde oturuyordu? Babası, annesi kimdi? Buralara nasıl, ne için gelmiş, bilhassa bu hayata nasıl düşmüştü?

İri siyah gözleri, pembe pembe yanaklarıyla oyuncu kadın gerçekten güzel, gerçekten cana yakındı.

— İstanbul'da, Fatih'te otururduk... -diye başladı-. Babam küçük bir âşar kâtibiydi. Pek öyle varlık içinde değildik. Babamın annemin biricik kızı olduğum için, üstüme pek titrerlerdi. Yetişip serpildiğim sıra babam öldü. Yokluğa düştük. Bereket, teyzeme. Beyi ilk zamanlarda babam gibi küçük bir memurken, sonraları İttihat ve Terakkî Fırkasına girip işini uydurdu, çok geçmeden bol paralar kazandı, Şişli'de apartman, Büyükkada'da köşk, Nişantaşı'nda konaklar satın aldı. Ben asıl teyzemlerde gördüm ne gördümse. Süse, gezip tozmaya çok düşkün teyzem, beni yanından ayırmazdı. Eniştemin

Alamanya'dan getirttiği kırmızı Benz otomobiliyle hemen her gün gezer tozardık. Görenler teyzemle beni kardeş sanırlardı. Çok çapkın kadındı. Doktor, şair, siyasî bir alay âşığı vardı ama o hiç birini sevmez, hiç birine bağlanmazdı...

Başta Nazmiye, üç kız, âdeta nefes almaksızın dinliyorlardı. Ne de tatlı, ne de meraklı anlatıyordu!

— hiç unutmam, eniştem bir yanda kimbilir kimin karısına, kızına ilânı aşk ederken, bu yanda karısına, yani teyzeme ilânı aşk ederler, eniştem görür, aldırılmazdı. Monden, medenî hayat derlerdi buna. Kibarlık, asrîlik icabatından sayılıyordu. Böyle olduğu halde, pekâlâ da karı kocaydılar ve teyzem, eniştemin sıhhatiyle yakından alâkalanır, üstüne başına bizzat bakar, birbirlerine «canım», «şekerim», «nonoşum» derlerdi!

Nazmiye sanki hasretle içini çekti.

Öteki kızlar bakıştılar ama, bu Nazmiye'yi yadırgamaktan gelen bîr bakış değil, belki tasvipkâr cinsten bir bakıştı. Öyle ya, gizliden gizliye yapacağını, açıktan açığa yapmak!

Oyuncu kadın devam ediyordu:

— eniştemin Şişli'deki apartmanının sofrası her Allahın akşamı çeşit çeşit misafirlerle dolar taşar, içilen içkilerin, yenen yemeklerin haddi hesabı olmazdı. Eniştem bir yanda, teyzem öte yanda sevgilileriyle sarmaş dolaş olurlarken, bana da misafirleri ağırlamak düşerdi.

Nazmiye merakla sordu:

— Sizin âşığınız yok muydu?

Kadın gevrek gevrek güldü:

— Hangi güzel kızın olmaz ki? Senin yok mu şimdi meselâ?

Nazmiye irkildi. Aklından İhsan geçti. Geçti ama, gene de,

— Yok... -dedi.

— İnanmam.

— İnanın abla, vallahi yok.

— Yoksa, sahiden yoksa yazık, acırım.

Sevmek, sevildiğini bilerek sevmek... Aaaah çocuklar, insan nasıl yükseliyor, nasıl ulvileşiyor biliyor musunuz?

Nazmiye bunu gayet iyi anlıyordu. İhsan'ı hayallemek, sadece hayallemekle bile nasıl heyecanlandığını, dünyaların nasıl onun olduğunu nefsinde tecrübe etmemiş miydi şu üç beş günde!

— Sonra abla?

Oyuncu kadın, buğulu birer kara zeytine benzeyen göz bebeklerini tatlı tatlı süzerek derinden derine iç geçirdikten sonra,

— Sevin çocuklar! -diye pekiştirdi-. Sevebildiğiniz kadar sevin. Sevdığınız, ama gerçekten sevdiğiniz için hayatınızı tehlikelere atın, ölüme bile aldırış etmeyin. Çünkü, insan iki defa gelmiyor dünyaya!

Rifat efendinin kızları yadırgamışlardı bu sözleri.

İhsan'ın beşik kertme nişanlısı,

— Ya cennet? -dedi-, ya cehennem?

Canlı, capcanlı kadın kesti attı:

— Vızgelsin her şey!

Nazmiye için hiç de yadırganacak şey değildi. Seviyordu, günden güne çoğalıp kuvvetlenen bir aşkla seviyordu İhsan'ını. Oyuncu hemşerisinin sözleri kuvvet veriyor. tek taraflı da olsa aşkını biliyordu

Rifat efendinin küçük kızı sabırsızlandı bu sefer:

— Sonra abla?

— sonra, âşıktım ben de, deli gibi âşıktım hem de. İlk aşkı, ilk sevdam. Uçuyordum!

— Sevgiliniz çok güzeldi öyleyse...

— Çok. Ama, çok da zengin bir ailenin oğluydu. Servetin tek varisi. Deliler gibi, çılgınlar gibi sevişirdik...

— Sonra?

— Sonrasını bırakın anlatmayayım çocuklar!

— Niçin?

— Çünkü... sizi de, kendimi de üzmem!

Kızlar yalvârdılar, ellerine kapandılar. Oyuncu kadın içini çeke çeke anlattı:

— Aramızda karar vermiştik: Evlenecektik! Ama evdeki pazar çarşıya uymuyor çoğu sefer. Bizim samimî, candan kararımızı ailesi umursamadı bile. Amcasının kızına sözlüymüş. Mal meselesi, amcasının kızıyla evlenmesi şartmış. İsrar etti, benden başkasıyla evlenemeyeceğini söylediye de...

Nazmiye'nin kalbi yaralı bir kuş gibi çırpınıyordu göğsünde. Aman yarabbi, ne kadar da benziyordu hayat maceraları birbirine! Gerçi İhsan henüz kendisini sevmiyordu ama, günün birinde ne yapıp yapıp ona görünecek, kendini sevdirmenin yolunu bulacaktı. İhsan'ın şu daha bakmasını olsun beceremeyen görgüsüz taşra kızını sevemeyeceğine inanıyordu. Sevemezdi İhsan gibi her bakımdan ince bir delikanlı bu kızı!

— dinletemedi. O sırada bana da bu-

ralı, yani Konya'lı çok zengin bir talip çıkmıştı. Belki bilirsiniz, İdrislerin Hakkı derler, kendini öldürdü de şarkı yakıldıydı...

Kızlar bu macerayı biliyorlardı. Nazmiye ilk defa öğreniyordu, hayretler içindeydi.

— Peki, nasıl razı oldunuz babanız yerindeki adama?

— O günlerde annem de ölmüştü, tek başıma kalmıştım teyzemin evinde. Bir sığıntı, zavallı bir sığıntı. Ne yapabiliyordum? Gerçi teyzem beni hiç bir şekilde burunlamıyor, giyim, kuşam hususunda kendinden ayırt etmiyordu ama, olsun. Yaralıyım üstelik. Sevgilimden zorla ayrılmıştım. Onu istemeye istemeye evlendirmişlerdi. İçim kan ağlıyordu. Peki dedim. Babam yaşındaki adamın peşine takılıp Konya'ya geldim. Geliş o geliş...

Nazmiye sordu:

— İlk zamanlar sıkılmadınız mı?

— Hem de nasıl! Dıştan kaba saba görünen insanların, kaba saba evleri, geri yaşayış tarzı, alabildiğine alaturkalılık... Ama sonraları yavaş yavaş anladım ki, Konya ve Konyalı insana kendini birdenbire açıp saçmıyor. Yavaş yavaş giriyorsunuz içlerine. İnsanları tıpkı evleri gibidir Konya'nın. Evlerinin dış görünüşleri ne kadar kaba, asık suratlı değil mi? Ama içeriye girdiniz mi bir ferahlık, bir rahatlık başlar. İnsanları da öyle. İlk görünüşte asık, ekşi suratlı şeyler. Sonraları iş değişiyor. Konya'ya kışın gelmiştik. Her taraf bembeyaz. Kar, bir kefen gibi kaplamış. Sabahleyin uyandığım zaman kocam ekseriya kaba kaba öksürerek bir şeylerle meşgul olurdu. Zaten kocadan çok babaya yakışırdı. Kudretsiz, zayıf bir adam. Kış geçip de ilkbahar başlayınca Konya neşelen-

meğ e yüz tuttu. Bir gün hiç unutmam, yatağ ımda gözlerimi açmış tım ki, kocamın kaba öksürüğü. Pırıl pırıl bir güneş vardı. Yataktan kalktım, pencereye gittim. Kocam bahçedeydi. S irtında Şam hırkası, güllere karşı oturmuş kahve içiyordu. Beni pencerede görünce, «Haydarların M ıstafendiler haber gönderdiler, oraya davetliyiz, haberin olsun!» Canıma minnetti.. Babam yerindeki kocamdan bıkmış usanmış tım. Hazır havalar da düzelmeğ e yüz tutmuştu... Akş am gittik. Hava henüz serin olduğ undan, oturak âlemini bahçede değil, evde tertiplemişlerdi. Haydarların M ıstafendinin karısı, yetişmiş kızları, annesi, kayınvaldesi vardı ama, burada böyle şeyler yadırganmaz. Yani ben meselâ, şu kızların babasıyla dostum. Benim efemdir o. Böyleyken ne onlar beni yadırgar, ne ben onları kıskanırım. Ben zaten burada yıllar yılı bir zevk, bir bedîî vasıta olarak yaşıyorum. Efem beni arkadaşlarından kıskanmaz. Bilir ki arkadaşları dürüst insanlardır, bana kötü gözle bakmazlar.

— Sonra abla?

— Sonra, içkiler, yiyeceklerle sofr a hazırlandı. Misafirler sofr a başındaki yerlerini aldılar. Hayatımda ilk defa bir «oturak âlemi» görecektim. Davet sahibi Haydarların M ıstafendi meclisin baş ı. Derken dostu nazla, cilveyle geldi. Ben, M ıstafendilerin kızlarıyla öbür odanın yataklığındaki bir budak deliğinden seyre diyordum bütün bu olanları. Neyse, kadın geldi, meclisi selâmladı. Sonra efesinin yanına oturdu. Tabakasını aldı, peşin efesine bir sigara sardı. Adam zaten sigara içiyordu. Kadın sardığı sigarayı adamın kulağı arkasına koyup misafirlerin yanına gitti. Sırayla sigaralarını

sarıp veriyor, sigara içenlerin de kulakları ardına koyuyordu.

Bütün bunları yadırgıyordum ama, ne yalan söyleyeyim, hoşuma da gidiyordu. Hoşuma gidişinin bir sebebi, meclisteki güzel bir delikanlıydı.

Güzel kadın durdu, içini çekti. Sonra devam etti:

— Hem de nasıl güzel... Bana, İstanbul'daki sevgilimi bir anda unutturuveren bir güzel. Allahım neler yaratırmış meğer.. Gözüm budak deliğinde, nefes almaktan korkarcasına bakıyor, bakıyordum. O kaş, o gözler, o kaytan bıyık... Duramadım. Sordum ev sahiplerinin kızlarına, usulcacık. Soruşumdan anladılar, gülüştüler. Ne olursa olsun, çok beğenmiştim. İster alay etsinler, ister ayıplasınlar, isterse de günah saysınlar. Vallahi, ne insanlar umurumdaydı, ne de töbe töbe Allah! Zaten hiç bir şeyi düşünecek halde değildim. Sofrada rakılar dağılıyor, kadın oynuyordu ama kimin gözü görüyordu kadını, rakıyı. Galiba bir parça gevezelik ettim, yani delikanlının güzelliğinden sıkça bahsettim. Ertesi, daha ertesi günlerden itibaren memleket çalkalanmaya başlamış: «İstanbullu kadın Veysel'e abayı yaktı!»

İsmi Veysel'miş. O devirlerde çok meşhurmuş. Dedikodu şişmiş, genişlemiş, büyümüş hem Veysel'in hem de kocamın kulağına gitmiş. Gitmiş ya, atı alan Üsküdar'ı geçmişti. Veysel evimizin civarından eksilmiyordu. Zengin çocuğu, giyinip kuşanmıyor mu, dört duvarın arasında beni çılgınlıklar basıyordu. Kapıyı açsam, şu oğlanı içeri alsam, al yanaklarını öpsem, öpsem, öpsem... Öpmekle de kalmayıp, dişlesem diyordum. Yapar mıyım yapardım ha-

ni. Bir gece kocam dargın geldi, yüzüme bakmıyor. Oysa ellerimi değil, ayaklarımı, ayaklarımı değil öpülmedik yerimi bırakmazdı. Beni karşısına alır, dakikalarca yüzüme bakar bakar ağlardı. Niçin ağladığını sorardım, «Ya bir gün başkasına göz korsan?» derdi. Gülüverir geçerdim. Çünkü yerlilerden birine gönül verebileceğim aklıma gelmezdi. Adam «Sakin böyle bir şey yapma. Yaparsan kendimi öldürürüm!» derdi. Neyse, eve dargın geldi. Yüzüme bakmıyor. Sebebini sordum, söylemedi peşin. Sonra boynuma sarıldı, çocuk gibi başladı hıçkırıp ağlamaya. Ona acıyordum, sadece acıyordum, o kadar. Ama bu hiç bir zaman onu aldatıp oyalamam için sebep olamazdı. İhtiyar kocamın gül hatırı için Veysel'i sevmediğimi olsun söyleyemezdim. Saklamadım. «Evet, dedim, seviyorum. Elimde değil. Çek kamanı, vur beni. Ben bu candan vazgeçtim zaten!»

Olduğu yere yıkıldı çocuklar. Ben o zaman anladım seven insanın ne demek olduğunu. Yıkıldı. Öldü sandım. Yerde mosmor, kıvranıyor, çıldırmışçasına kilimleri tırmalıyordu. Kalktı. Korkunçlaşan yüzüyle yüzüme, gözlerimin içine baktı baktı: «Seni öldüremem, sana, senin bu güzelliğine kıyamam, dedi. Kıyamam ama, seni başkasının kollarında da düşünemem, çıldırırım. Hakkını helâl et!»

Odadan çıktı gitti. Ne yalan söyleyeyim, umursamadım. Aklıma bile gelmedi kötü şey. Ne bileyim? Gözdağı verdi sanmıştım. Saatler geçti aradan, yok. Eh dedim, belki de birkaç gün için basıp bir yerlere gitmiştir. Ertesi gün, sabah pencereden bakınca ne göreyim? Herif kendini ceviz ağacına asmamış mı? Dili mosmor, ağzından uğramış, sallanıp yatır. Korkunç

bir ıgık attıgımı hatırlıyorum, o kadar. Bayılmışım. Gözlerimi açtığım zaman etrafımda komşuları, hükümet adamlarını gördüm...

Rifat efendinin kızları bu macerayı bildikleri için onlara çok enteresan gelmemişti. Nazmiye ise heyecandan titriyordu. Oyuncu kadının elini tutmuş sıkıyor, sıkıyordu.

— Sonra abla?

— Sonra ne? Herifi çabucak unuttum. Veysel'le yaşamaya başladım. Başladım ama, buraların kötü bir usulü var. Her zaman söyleyim: delikanlı palazlandı mı, hemen evlendirirler. Hem de sevdiğiyle değil, ananın, babanın, hatta akraba taallûkatın münasip gördüğü biriyle. Delikanlı büyüklerinin sözünü kıramaz ama, gözü de dışarıda kalır. Bir bakıma bu oyuncu kadın taşımak fena usul değil. Zaten yerliler bu usulü hor görmezler. Bak bana, Rifat efendiyle pekâlâ yaşayıp gidiyorum. Hem de ikinci karısı gibi. Evin içinde burun buruna olmadığımızdan, kavga da etmiyoruz çocukların analarıyla!

Nazmiye sabırsızlık içindeydi. Dayanamadı, sordu:

— Demek birlikte yaşamağa başladınız? Sonra?

Oyuncu kadın güldü:

— Nasıl yaşadığımızı, yani nasıl yatıp kalktığımızı, nasıl seviştiğimizi mi öğrenmek istiyorsun?

Nazmiye kulakmemelerine kadar kızardı:

— Aşk olsun abla!

Artık hiç bir şey sormamaya karar vermişti. Bir şey daha sorabilirdi oysa. Veysel ne olmuştu? Rifat efendiyle nasıl tanışmıştı? Dayanamadı, sordu. Kadın anlattı: Veysel'in düş-

manları bir gün bir baskınla kadını alıp kaçırmışlar. Sonra iş bıçağa dökülmüş, Veysel vurulup ölmüş. Kadın bir zaman elden ele dolaşmış, sonunda kısmet Rifat efendiymiş!

Nazmiye tatmin olmuştu. Ne tuhaf, kadının macerası Nazmiye'nin yeni başlayan macerasına nasıl da benziyordu!

Benziyordu ama, tek taraflı. İhsan için yanıp tutuşuyordu, İhsan'ın haberi yoktu.

Ne olursa olsun haberli kılacaktı onu.

5

Tahtaboşun yanındaki pencereden ayrılmıyordu artık. Annesi, teftişe diye çıkıp bir daha dönmeyen oğlunun üzüntüsü içinde olduğundan, kızına dikkat edemiyor, etse bile, tahtaboşun yanındaki pencereyi pek sevdiğine veriyordu.

Maarif memurunun vazifesi başına dönme-yişi yalnız anneyi, yalnız mahalleyi, bildik gördüğü değil, dairesini de merakla düşürmüştü. Niçin dönmüyordu? Gideli on beş güne yaklaştığı halde hiç bir haber çıkmaması yoksa o da mı «Millîcl»lere karıştı sorusunu uyandırıyor-du kafalarda.

İhtiyar anneyse bütün gece bu sorunun endişesi içinde uykularını kaçırıyor, şayet böyle bir şey olduysa ne yapacaklarını düşünüyor, hiç bir çıkar yol bulamıyordu.

Arada gözleri kirlenip uykuya dalacak olsa kötü kötü rüyalar görerek uyanıyor, kalbi sökülürcesine çarpıyor, soğuk bir terdir boşanıyordu. Şu Mustafa Kemal Paşa da nereden çıkmıştı? Yedi evliya kuvvetindeki koskocaman

padişaha ne yapabileceğini sanıyordu? Padişaha asilik Allaha karşı durmak değil miydi?

Ama gene de bir tesellisi vardı: Oğlu. Biliyordu ki oğlu, herkesten zekidir, herkesten iyi düşünür. Madem akıllı yatıyordu, herhalde Mustafa Kemal Paşa'da bir iş vardı. Belki de onun tuttuğu yol doğruyd!

Bir gece rüyasında oğlunu asarlarken gördü. Beyaz gömlek giydirmişler, ellerini arkasından bağlamışlar, sehpaye çıkarıyorlardı. Bir çığlıkla uyandı. Kızı da uyanmıştı. Merakla annesinin yanına koştu:

— Ne var anneciğim?

Soğuk soğuk terlemişti:

— Hiç, hiç yavrum...

— Nasıl hiç? Rüya mı gördün gene?

— Aman sorma Nazmiye, kalbime bak nasıl çarpıyor!

Nazmiye elini annesinin kalbine koydu. Gerçekten de, yakalanmış bir kuşun telâşlı çırpınışı içindeydi.

— Ağabeyimi mi gördün?

— Sorma dedim ya...

— Nasıl gördün?

Gözleri yuvalarından fırlamıştı kadının. Hep o manzarayı yaşıyordu: Arkasından bağlı elleri, beyaz gömlek içinde, darağacına götürülüyor!

Kızının ısrarına dayanamadı, anlattı.

Nazmiye,

— Su iç, geçer, unutursun... -dedi.

İçti, içti ama unutmak ne mümkün?

Nazmiye lambayı tekrardan kısmış, yatağına girmişti. O da rüya görüyordu annesinin çığlığını işittiği sıra ama, ağabeysinin değil, İhsan'ın rüyasını. İhsan, Rifat efendilere gelmiş,

kapıyı çalarken Nazmiye sekize katlı mektubu atmış. Genç adam, ayağı dibine düşen mektubu almış, yukarı bakmış, göz göze gelmişler, gülüşmeler... O sıra, tam o sıra annesi çığlığı basmıştı işte.

Bir daha uyku tutmak ne mümkün?

Ama böyle de iyiydi. Rüyayı uykuda değil, uyanık görüyordu şimdi. Hiç bir zaman yanından ayırmadığı sekize katlı mektubu göğsünde, memelerinin arasındaki yerinde yokladı. Duruyordu. Memelerin ılık teriyle hafifçe nemlenmişti. Bir gün elbet gelecek, kapıyı çalacaktı. Katı kararını vermişti. Sonu ne olursa olsun atacaktı. İsterse almasın, isterse ayağıyla çiğnesin!

Oyuncu kadının anlattıklarından öylesine cesaret almıştı ki, İhsan'a «oyuncu kız» olabiliirdi. Madem âdetti burada, ne çıkardı? Zaten ağabeysi de başını alıp gitmişti. Bir kalıyordu annesi. Annesiyse yaşını yaşamış, dişini dişemişti.

Hiç ummadığı hiç beklemediği bir gün İhsan geliverdi. Günlerden beri kimbilir kaç sefer vardığı karara rağmen gene de çekindi, başladı titremeğe. Eli koynuna, memelerinin arasına gidip, kâğıdı alıncaya kadar sanki dakikalar geçti. Ok yaydan fırlamış, delikanlı kalbine bir avuç ateş daha atarak amcasının evine girmiş, kapıyı kapamıştı.

Nazmiye kesik kesik içini çekerek ağlıyordu. Birden cesaretsizliğine kızarak yüzü korkunçlaştı. Niye, niye cesaret edememişti? Sonu neye varırsa varsın, madem karar vermişti, şu halde?

İri siyah gözlerinden süzülerek pembe beyaz yüzünden çenesine doğru akan yaşları eli-

nin tersiyle siliverdi. Az sonra çıkacaktı oğlan. O zaman atacaktı.

İşini dizlerine indirmiş, gözlerini silmiş, bekliyor, heyecanlı heyecanlı soluyarak bekliyordu. Hiç kimse, hiç kimseden korkusu yoktu. İsterse görülsün, dile düşsün, üstüne türkü yakılsın. Vızgelirdi. Seviyordu, seviyordu işte. Oyuncu kadının dediği gibi, sevgilisinin uğrunda ölebilir, onun uğrunda kötü olabilirdi. Ne çıkardı? İnsan gerçekten de, iki sefer gelmiyordu dünyaya!

Birden annesi:

— Nazmiye, koş kızım koş!

Dizleri üzerindeki işi bırakıp fırladı. Annesi mutfaktaydı. Tencerede iyice kaynamış kuyruk yağını kevgirden geçirecekti.

Annesine çabucak yardım edip yerine dönerken, Rifat efendilerin sokak kapısının kapandığını duydu. Annesinin dikkatini çekecek şekilde koştuysa da iş işten geçmiş, genç adam hızla uzaklaşmıştı. Ancak arkasından görebildi.

İhtiyar kadın bir şeyler sezerek mutfak kapısında dikiliyordu. Rifat efendilerin kapanan sokak kapısı, kızının telâşla koşması, sonraki sinirli hali...

Ne vardı? Kızın telâşı neydi, niyeydi?

Misafir odasına geçti, pencereden sokağa baktı: Rifat efendinin yeğeni, İhsan. Sokak boyunca ağır ağır gidiyordu. Yoksa, evet yoksa?...

Telâşla misafir odasından çıktı, kızının yanına geldi:

— Ne var Nazmiye? Niçin mutfaktan alelacele çıkıp pencereye koşun?

Nazmiye pencereye dayanmış, uzaklardaki Alâattin tepesine kederli kederli bakıyordu.

— Bir şey yok... -dedi.

— Niçin yüzüme bakmıyorsun?

Sertçe döndü:

— Ne var yüzünde?

İhtiyar kadın kızının yaşlı kirpiklerine dikkat etti:

— A... sen ağlamışsın!

Nazmiye hırsıyla kalktı, oradan uzaklaşırken,

— Öf yahu anne öf! -dedi.

Kızının arkasından merak ve endişeyle bakıyor, kızı sanki bir tehlikenin eşiğindeymiş gibi kahroluyordu. Yoksa Rifat efendinin yakışıklı yeğenine, Dürdane'nin beşik kertme sözlüsüne mi kendini kaptırmıştı? Şayet böyle bir şey varsa şap gibi yanarlardı. Oğlanın hayat macerasını Rifat efendinin annesinden defalarca dinlemişti. Oğlanı rahmetli ağabeysinin hatırı için Rifat efendi yanına almış, az çok okutmuş, büyütmüş, sermaye vermiş, müstakil bir iş sahibi etmiş, kızıyla de nişanlamıştı. Böyle olunca, Nazmiye'ye dönüp bakmazdı. Dönüp baksa, kızın güzelliğine kapılsa bile, sonunda evlenmesine imkân yoktu. Hem zaten böyle bir şey olamazdı da. Kapı karşı komşuydular, oturup kalkmış, tuz ekmek yemişlerdi. Komşu hatırı vardı arada...

Kızının savuşup gittiği odaya sinirli sinirli yürüdü:

— Ne var, ne oluyorsa bana anlatacaksın Nazmiye! -dedi.

Nazmiye hep o bunaltıcı hâliyle,

— Anne -dedi-, anneciğim. Benimle meşgul olma!

— Olacağım Nazmiye, annen değil miyim? Hakkım değil mi? Ağabeyin başıma bir dert

açmışken bir de sen açma yavrum. İkiniz iki yandan beni öldürmek mi istiyorsunuz? Zaten geceleri gözlerime uyku girmiyor. Acıyın biraz bana. Babanızın zamanında iyi bir gün mü gördüm? Hep kahr, hep acı, hep göz yaşı...

Ağlamaya başladı.

Nazmiye sertçe döndü:

— Gene hiç yoktan bir şey çıkardın!

— Hiç yoktan deme yavrum, ben anayım. Bunca yaş yaşadım. Senin geçtiğin yollardan ben de geçtim. Bilirim gençlik nedir. Deli gençlik, insanı çılgına çevirir, attığı adımı bildirmez eder. Şurda kapı koñşuyuz, Allah göstermesin kanlı kinli oluruz vallahi!

Nazmiye irkildi: Annesi işi anlamış mıydı yoksa?

— Ne demek istiyorsun anne?

— Demek istediğim şu: Dürdane'nin nişanlısına aklını taktınsa, vazgeç yol yakınken!

Nazmiye cevap vermedi. Demek zeki kadın bir şeyler sezmişti? Sezsindi, varsın sezindi. Hiç kimse engel olamayacaktı. Seviyordu, evet. Aptal bakışlı, çirkin değilse bile kendinin yanında sözü bile edilemeyecek, kaba kıza bırakmayacaktı o ince çocuğu. İhsan onun dengi değildi. Şansını deneyecekti. Seviyordu, hem de çılgın gibi seviyordu. Daha şimdiden, rüyada, onunla yatıyor, kucak kucağa yatıyor, her şeyi yapıyordu.

Gene de,

— İşin yok mu senin anne? -dedi-. Git işinin başına Allah aşkına!

İhtiyar kadın üsteledi:

— Benim işim de gücüm de sizsiniz yavrum, ağabeyinle sen. O haydi erkek. Sen? Kız başınla, şu yabancı memlekette vallahi çengi

olur kalırsın. Bilir misin nedir oturak âlemleri? Bilmezsin. Adamı çırıl çıplak soyar da şıkır şıkır oynatırlar alimallah.

Nazmiye içinden güldü. Oturak âlemini görmemişti sanki. Ne çıkardı? Fena mıydı? Hele şıkır şıkır oynamak? Hiç de fena değildi. Sonra, kadınları görmüş, kadınlardan birinin hayat macerasını dinlemişti. Bu macera küçük bir değişiklikle kendi hayat macerasına benziyordu.

Hâlâ söylenip duran annesine tekrar çıkıştı:

— Sus artık be anne, sus artık be yahu!

İhtiyar kadın içini dertli dertli çektikten sonra,

— Ben senin için nefesimi tüketiyorum yavrum... -dedi-. Bana göre hava hoş. İşte geldim işte gidiyorum...

O günden sonra Nazmiye içten içe yansa bile, belli etmemeğe çalışıyordu. Zâten İhsan da bir daha uğramamıştı. Pencereye eskisi gibi devamlı oturmuyor, ama delikanlının gelip gelmediğini gene de kontrolden kaçırmıyordu.

Bir gün Rifat efendininkiler misafirliğe geldi. Kızlar da gelmişlerdi. Bir tuhaftılar. Yoksa bir şeyler mi sezmişlerdi?

Bir yandan Nazmiye, öte yandan annesi misafirlerini ellerinden geldiği kadar ağırlıyorlardı. Bir ara Rifat efendinin annesi,

— Sedat beyden ne haber? -diye sordu.

İhtiyar kadının omuzları düştü. Ne cevap verebilirdi? Teftişe diye gidip bir daha dönmediğinden başka gerçekten de bildiği yoktu. Ama hissediyordu ki laf lafı açacak, Sedat'ının

belki de «Millîci»lere katıldığı bahis konusu olacaktı.

— Vallahi bilmem ki -dedi-. Teftişe diye çıkmıştı evden...

— Epeyce uzadı galiba değil mi?

— Uzadı ya.

Rifat efendinin söze karıştı:

— Peki ama, nereye gidebilir?

— Vallahi hiç bilmem. Şaşırdım kaldım.

Kadınlar manalı manalı bakıştılar. Sonra kalkıp gittiler. İhtiyar kadın büsbütün kahırlanarak bir köşeye çekildi, başladı ağlamaya. Nazmiye ne kadar teselli etse kâr etmiyor, kadının iki gözü iki çeşme, boyuna ağlıyordu.

Bir sabah Rifat efendinin kızları geldi, annesinden Nazmiye'yi istediler. Bir ahbaba gezmeye gideceklermiş, evde sıkılacağına onlarla gelsinmiş.

İhtiyar kadın pek de memnun olmamakla beraber, komşuların hatırını kırmak istemedi. Razi oldu.

Nazmiye sevinç içinde, hazırlandı. Pelelerinli siyah ipek çarşafıyla öyle güzel olmuştu ki, Rifat efendinin küçük kızı dayanamadı, boyuna sarıldı yanaklarından öptü.

Sonra üç kız, üç siyah çarşafı, evden çıktılar. Bir faytona atlayıp babalarının dostu olan «Oyuncu Kadın»ın evine yollandılar. Nazmiye'den bunu mahsus saklamışlardı. O gün kadını pek sevdiği için, bir sürpriz yapmak istemişlerdi.

Araba kadının kapısı önünde durdu, indiler. Kapı açılıp da karşısında «Oyuncu Kadın»ı görürince, Nazmiye'nin hayreti müthiş oldu.

— Aaa -dedi-. Aşk olsun size... İnsan haber vermez mi?

Kızlar kahkahalarla gülüyorlardı.

Oyuncu Kadın,

— Niye -dedi-, memnun olmadın mı?

Nazmiye boynuna sarıldı:

— Memnun olmamak mı? Deli olabilirdim

sevinçten!

Sarmaş dolaş oldular.

— Demek beni bu kadar seviyorsun?

— Seni dünyalar kadar seviyorum abla-

cığım!

Konuşa, gülüşe misafir odasına geçtiler.

Oyuncu Kadının misafir odası, Rifat efendinin misafir odasından farksızdı. Hatta çok daha zevkli, çok daha şirin. İşlemeli bembeyaz sergiler, aynı cinsten perdeler, masa, sehpa örtüleri. Üstelik kapıdan girince tam karşı köşede Rifat efendinin büyütmüş kocaman bir portresi!

— E... Hoş geldiniz bakalım!

Kızlar memnun, cevapladılar:

— Hoş bulduk.

— O günden beri nasılsınız?

— Sizi gördük daha iyiyiz.

— Allah daima iyi etsin. Ne iyi ettiniz de geldiniz. Size ne ikram edeyim? Haa? -Çapkınca göz kırptı:- Rakı içer misiniz?

Nazmiye telâşlandı:

— Rakı mı?

— Ne o? Niye telâşlandın?

— Kızlar rakı içer mi?

Olgun kadın gerdan kırarak,

— Niçin içmesin? -dedi-. Günah mı?

— Hem günah, hem de...

— Hem de?

— Ayıp!

Kadın üstelemedi, üzerinde de durmadı.

Rifat efendinin kızlarının niçin geldiklerini biliyordu. Sevgilileriyle buluşacaklardı. Her zaman evlerinden buraya diye çıkar, sonra da sevgililerinin yanına kaçamak yaparlardı. Büyük kızını tanıyordu, İhsan. Küçüğünüyse İhsan'ın bir arkadaşı.

Nazmiye'ye sezdirmeden göz kırptı. Kızlar anlayarak hafifçe güldüler. Bakışlarıyla, «Aman Nazmiye duymasın!» demek istediler. Tecrübeli kadın ne türlü hareket edeceğini gayet iyi biliyordu. Bir bahane yarattı:

— Dürdane, yavrum... Babana kadar gitsen de, yarın akşam Zeynel'lere davetli olduğumuzu söylesen...

Dürdane sedirden atladı:

— Naciye de benimle gelirse...

Naciye,

— Gelirim ama -dedi-, Nazmiye ne olacak? Canı sıkılmaz mı yalnız?

Oyuncu Kadın,

— Aşk olsun -dedi-. Benim yanımda canı sıkılır mı?

Nazmiye güldü:

— Sıkılır mı hiç ablacığım?

Kızlar gittikten sonra Oyuncu Kadının boynuna sarıldı:

— Canım ablacığım. İsterse onlar hiç gelmesin, hep seninle oturayım... Daha iyi!

Kadın, genç, körpe kızın temasıyla birdenbire değişti. Sanki olgun bir erkekti artık. Genç kıızı şehvet ihtilâçları içinde kollarının arasına aldı, sıktı sıktı... Genç kız da kendini kudretli bir erkeğin kollarında sanıyor, zevk alıyordu. Sedire yuvarlandılar. Ne tuhaf, geceleri rüyasında İhsan'ı gördüğü zamanki gibi içi gıcıklanıyor, tarifsiz zevkler duyuyordu.

Tecrübeli kadın usulcacık kalktı. Öbür oda-ya geçti. Çeyrek saat içinde söğüş eti, zeytini, peyniri, rakısıyla güzel bir içki tepsisi hazırlayıp getirdi. Nazmiye hayretler içinde, ses çıkramıyor, ama içmemeğe, ne olursa olsun içmemeğe niyetleniyordu.

Tecrübeli kadın teklif bile etmedi. Kendi başına oturdu. Gözleri Nazmiye'de, bir erkek gibi ihtirasla bakıyor, ağır ağır içiyordu.

Bir ara sordu:

— Sevgilin var mı Nazmiye?

Kulakmemelerine kadar kıpkırmızı kesilen Nazmiye güldü.

— Var mı kız?

— Var ama, ne bileyim...

— Nasıl yani?

— Ben de bilmiyorum.

— Çok tuhafsın. Ya var, ya yok!

— Var ama, benim kendini sevdiğimden haberi yok henüz...

— Henüz mü? Demek yeni başladın sevmeye?

— Şöyle böyle yirmi günlük mesele.

— Onun haberi yok demek?

— Yok.

— Niçin çaktırmıyorsun?

— Fırsat bulamıyorum.

Genç kadın rakısını yudumladı. Sonra,

— Ver bana adresini -dedi-, karışma gerisine...

Nazmiye'yi bir düşüncedir aldı. Nasıl verebilirdi? Zaten kendisinin de bildiği yoktu. Dükânının nerede olduğunu bile bilmiyordu.

Oyuncu Kadın birdenbire bambaşka bir şey sordu:

— Senin abin Milliciler'le mi karışmış?

Nazmiye'nin tepesinden sanki kaynar sular döküldü:

— Yoo... -dedi.

— Yoo değil, karışmış. Benden saklama. Benden size zarar gelmez. Bilâkis, fayda gelir. Elimden gelen yardımı esirgemem!

— Eksik olmayın abla ama, vallahi saklamıyorum. Maarif memuruydu, teftişe çıktı, bir daha dönmedi. Annemin de bildiği bundan ibaret. Boyuna ağlıyor.

— Ağlamak neye yarar? Yarın belki de hükümet evinizi araştırır, zararlı kâğıtlar bulursa...

Nazmiye'nin aklından ağabeysinin kitapları, deste deste yazılmış kâğıtları geçti. O güne kadar «zararlı kâğıt»ın ne olduğunu duymamıştı, hâlâ da bilmiyordu.

Sordu:

— Nedir zararlı kâğıt abla?

— Ne bileyim ben? Millîcilere ait mektup, gazete, kitap herhalde. Var mı böyle şeyler?

— Ağabeyimin kitapları, kâğıtları var ama...

— Kaldırın, bir köşeye saklayın en iyisi. Ne o? Kireç kesildi yüzün. Korkuyor musun?

— Kendim için değil ama...

— Eee?

— Annemin yüreğine iner!

Olgun kadın rakısını yudumlayıp ağzına iri bir söğüş attıktan sonra,

— Bir şey olmaz inşallah... -dedi-. Bırak şimdi bunları. Aklıma ne geliyor biliyor musun?

— Ne geliyor abla?

— Benim elbiseleri giysen sana kımbılır nasıl yakışır?

Anlamamıştı:

— Hangi elbiseleri?

— Oyun elbiselerini!

Kafasında şımşek çaktı: Sahiden de, nasıl olurdu acaba? Yakışır mıydı?

— Olur mu bana?

— Bende boy boy, çeşit çeşitleri var. Senin yaşındayken, hadi hadi az daha kabacayken girdim ben de bu hayata. O zaman böyle koca koca göğüsler, geniş kalçalar nerde? Senin gibiydim. Dur da bak...

Öbür odaya iştahla koştu, kaç vakittir sarı kadife bohçasında uyuyup duran mor üzerine sarı sırmalarla işli oyun elbisesini getirdi. Nazmiye bunları görünce çocuk gibi sevinerek ellerini çırpıttı:

— Ah ne güzel abla, bayıldım ben bunlara. Tam da bana göre ha, değil mi?

— Sana göre tabii. Giysene!

Çok istediği halde gene de tuhaf bir çekinme içindeydi. Yarı utanç, yarı korku. Korkusu annesindendi. Ya duyarsa? Duyarsa da, «Aşk olsun kızım. Demek böyle şeylere heves ediyorsun?» derse.

Elinin bir hareketiyle sanki düşüncelerini gerilere attı. Bohçayı kaptı, öbür odaya gitti. Büyük aynalı konsolun karşısında çabucak soyunup oyuncu elbisesini giydi. Gerçekten de yakışmıştı. Hem de öylesine ki, hiç kimse, hiç bir kadın onun kadar güzel olamazdı.

Öbür odaya girince, tecrübeli oyuncu kadın hayretini saklayamadı, kalktı, genç kızı heyecanla öptü öptü. Hem de bir erkek iştahıyla!

— Eğer bu hayata atılsan da oturak âlemlerinde başlasan oynamaya, hepimizin pabucunu dama atarsın vallahi!

Nazmiye'nin içinde, tuhaf bir arzusun son derece cesur ihtirası oldu bitti yaşırdı. Görüp imrendiği herhangi bir şeye karşı dehşetli yakınlık! Bir zamanlar oyuncu kız kıyafeti, şimdi de rakı. Ne çıkardı içse? Bu dünyaya iki sefer gelmeyecekti ya!

— Abla... -dedi.

— Canım?

— Rakı insanı çok mu sarhoş eder?

— İçene bağlı.

— Nasıl yani?

— İçen sağlamsa, dayanıklıysa rakı hiç bir şey yapmaz.

— Değilse?

— Sen şimdi bırak bunları, içmek mi istiyorsun?

— Sarhoş olursam ya?

— Olmazsın, ben varım.

— Ya Dürdane'ler anneme söylerse?

— Sen de onları söylersin!

— Nasıl?

Anlattı, her şeyi anlattı: Onlar da rakı içermiş gizli gizli ve şimdi de sevgilileriyle buluşmaya gitmişler!

Nazmiye'nin içindeki kıskançlık yılanı birden başını kaldırdı. Sevgilileriyle buluşmaya mı gitmişlerdi? Yani İhsan'la buluşacaktı Dürdane? Sordu.

Tecrübeli kadın, bu soruştan hemen mana çıkarmıştı:

— Niçin? -diye göz kırptı-. Ne var da?

Nazmiye utanarak,

— Hiç... -dedi.

Kadın tekrar sordu:

— Yoksa...

— Ne yoksası abla?

Üstünde durmaz görünerek yarısı içilmiş raki kadehini uzattı:

—Hele bir yudum al şundan!

Tereddütlüydü.

— Bilmem ki nasıl olur...

— Nasıl olacak, gayet güzel olacak. İç de bak!

Kadehi tereddütle, korka korka dudağına götürüp küçük bir yudum aldı. Yüzü buruştu, ama, yudumu gene de yuttu.

— Aferin, aferin Nazmiye. Acılığına bakma. Sonra sonra şerbet gibi gelecek!

Yarım saat içinde Nazmiye bir kadehi içmişti, tatlı bir sarhoşluğun mestliği içinde, gülüyor, söylüyor, kahkahalar atıyordu. Birden dolu kadehi kaptı, bir nefeste yarısını içiverdi.

— Yaşşa Nazmiye!

Artık dünyalar onundu. Karşısındaki kadın yabancı değildi, ona her şey söylenebilir, sır verilebilirdi. Tatlı bir ürpermeye İhsan'dan söz açtı: İlk gördüğü anda âşık olmuştu ona. Deli gibi seviyordu. Dürdane'nin nişanlısı olması ne ifade edebilirdi? Gerekirse o da kendisi gibi, İhsan'a, «Oyuncu Kadın» olur biterdi!

Tecrübeli kadın,

— Aferin... -dedi-. Bu dünyaya iki sefer gelmeyeceğiz. Sen hiç merak etme. Ben bir yolunu bulur İhsan'a bir haber uçururum. Sev, sevebildiğin kadar sev, olanca gücünle sev ve sevil yavrum!

Nazmiye'nin kafasında her şey silinmişti. Yalnız İhsan vardı sanki dünyada.

İhsan'ın şerefine yarım kadeh daha içince

başladı oynamaya. Tecrübeli bir oyuncu kadın gibi oynuyordu.

6

İhsan «Oyuncu Kadın»dan meseleyi işitince sanki dünyalar onun oldu. Seviliyordu, demek deliler, çılgınlar gibi seviliyordu ha?

En yakın arkadaşı Necmi'nin dükkânına koştu.

Yusuf'ların Necmi, uzun boyu, geniş omuzları, kuvvetli bilekleriyle yeni yetişme delikanlının içinde kendine en çok saygı toplayan bir gençti. Sabaha kadar içki içse asla bozulmaz, cıvımazdı.

İhsan'ı uzun uzun dinledikten sonra sordu:

— Güzel mi ?

İhsan pek bir şeyler bilmiyordu:

— Çok güzelmiş... -dedi.

— Demek nişanlı olduğunu biliyormuş?

— Biliyormuş, «Bana ne nişanlısından; gerekirse onun sevgilisi olurum!» diyormuş.

İhsan'ın henüz ayrıca bir sevgilisi yoktu. Arada dükkâna gelen nişanlısıyla dükkânın gerisinde oturuyor, hoşbeş ediyorlarsa da, eli kızın eline bile değmiyordu. İki kızkardeş, siyah çarşaflarıyla uzun uzun oturur, peçelerini bile açmazlardı. Korkuyorlardı. Çevrenin taassubu nişanlıların son derece masum oturuşlarını, el tutma, öpüşme gibi küçük yaramazlıklarını olsun hazmedemediği için, görülüp dile düşmekten korkuyorlardı.

O günden sonra İhsan'la Necmi, Nazmiye'lerin evi önünden sıkça geçmeğe başladılar.

Birinde Nazmiye penceredeydi. İhsan'ı bir arkadaşıyla görünce kalbi sökülürcesine çarpmağa başladı. Ne perde gerisine saklanmaya, ne de hiç olmazsa kaçmaya fırsat bulamadı. Yalnız İhsan değil Necmi de görmüştü.

Ağır başlı Necmi, Nazmiye'nin güzelliği karşısında çarpıldı âdeta:

— Vay anasını,... -dedi-. Ne güzel kız be!

İhsan'ın sanki dili tutulmuştu, cevap veremedi ama, içindeki kıskançlık yılanı da başını kaldırmıştı: Arkadaşı, vev en yakın arkadaş olsun, sevgilisini ne diye görmüştü sanki?

Günler geçiyor, İhsan'la Nazmiye'nin pencereden bakışmaları her ikisini de tatmin etmeye başlıyordu. Daha yakın olmak istiyorlardı birbirlerine. Bunu nasıl temin etmeliydiler? İhsan kafa patlatırcasına düşünüyor, aklına gelen çareleri hiç kimseye açmıyordu. Zaten Necmi'yle de pek sıkı fıkı konuşmuyordu artık. O ağır başlı Necmi'nin, kızın yakıcı güzelliği karşısında nasıl altüst olduğunu gözleriyle görmüştü. Demek araya «kadın» girdi mi, en yakın arkadaşlıklar bile bozulabilecekti?

Bir gün hiç beklemediği anda Nazmiye'lerin evi önünde Necmi'yle karşılaştı. İki de kulakmemelerine kadar kızardılar.

İhsan,

— Hayrola? -dedi.

Kalın, simsiyah kaşları fena fena çatılan Necmi,

— Hayırlar... -cevabını verdi.

— Ne geziyorsun burada ?

Sorunun manasını kavramıştı. Zaten ok da yaydan çıkmış sayılırdı:

— Sen ne geziyorsun? -diye sordu.

İhsan şöyle bir düşündü, sertçe,

— Bunu bana sormaya hakkın yok senin... -dedi.

Necmi kesti attı:

— Hak değirmende olur!

— Açık konuşsana!

Kafası hafifçe kızan Necmi içini çekti:

— Onu ben de seviyorum arkadaş!

— Sen de mi seviyorsun?

— Evet.

— Vazgeç Necmi, bu kadar arkadaşlığımız var...

— İyi ya, madem arkadaşlık güdüyorsun...

— Eee?

— Sen vazgeç. Üstelik nişanlısın da. Bırak, annemi gönderip Allahın emriyle isteyeyim. Arkadaşlığımız gene arkadaşlık. Aksi halde...

İhsan'ın içi titredi. «Aksi halde, kuvvetli olan alır kızı!» mı demeğe getiriyordu? İçini çekti. Öyle demeğe getirse bile, ok yaydan çıkmıştı bir sefer. Allah ya ona, ya da kendine yardım edecekti. En yakın arkadaşı olması hiç bir şey ifade etmiyordu demek? Demek kanlı kinli olacaklar, birbirlerine silah çekebileceklerdi?

Nefretle ayrıldılar.

Necmi'nin gözü dünyayı görmüyordu. Değil arkadaş, anasını, babasını bile kırabilirdi. Hiç vakit geçirmeden meseleyi annesine hemen o akşam açtı. İhtiyar kadın dikkatle dinledikten sonra,

— Yavrum -dedi-, nereden biliyorsun sen bu kızı?

— Gördüm.

— Nasıl gördün?

— Pencerede.

— Kendini sana mı gösteriyordu?

— Göstermiyordu, bir tesadüf gördüm.

Sen şimdi bırak ahret suallerini de git bak. Hatta iste. Kaç vakittir beni evlendirmek istemiyor muydun? Peki diyorum şimdi. Fazla konuşma!

İhtiyar kadın yatağında bütün gece ağladı. Neydi bu başına gelenler? Hısım akrabalar, konu komşu, bildik gördük, tanıdık ne derdi bu işe? Hısım akrabalarda bu kadar güzel kız varken ne diye hiç birine bakmıyor da soyunu, sopunu bilmediği bir İstanbulluya balta olmaya çalışıyordu?

Sabahı sabah etti.

Öte yanda Necmi'nin de gözüne uyku girmemişti. Annesinin bu meseleyi nasıl ince ele-yip sık dokuyacağını biliyordu. Sık sık bahsini ettiği güzel, zengin, tertipli düzenli akraba kız-ları dururken, «yazının İstanbullusu»na takıl-masını hazmedemeyecekti. Ama vızgelirdi. Kızın pembe beyaz yanakları, simsiyah kaşı gö-zü içine işlemiştii. Değil «yazının İstanbullusu», isterse umumî ev kadını olsundu. Ne eş, ne dost, ne hısım akraba, ne de arkadaşlar... İstedikleri kadar dedikodu yapsınlar, dilediklerini söylesinlerdi. Seviyordu, seviyordu onu! Değil İhsan, ordu olsundu karşısında isterse. Gere-kirse İhsan'la bıçak bıçağa bile gelmekten çekinmeyecek, çocukluk arkadaşıyla kanlı bıçaklı olacaktı.

Buna karşılık İhsan da Necmi gibi bileği-ne sıkı bir insanla karşı karşıya gelmenin ne demek olduğunu farkındaydı ama, göz göre göre de sevdiği kızı kaptıramazdı ya. Hem bu erkeklige de sığmazdı. Mesele dallanır budak-lanır, etrafa yayılırsa ne yapardı? «Yazık yazık.

İnsan sevdiği kızı başkasına kaptırır mı?» derlerse ne cevap verirdi? Günlerce ölçtü, biçti. Ne yapmalı, nasıl hareket etmeliydi?

Bir gün Nazmiye'lerin evi önünden geçerken, perdenin her zamandan çok açıldığını, geceleri uykularını kaçırdığı kızın küçük bir pusula gösterdiğini gördü. İşi anlamıştı. Kız mektup atacaktı ona!

Yavaşladı, geri döndü. Tam pencerenin altına gelince, sekize katlanmış bir pusula ayaklarının dibine düştü. Eğildi, aldı, hızla oradan uzaklaştı.

Nazmiye arkasından heyecanla bakıyordu. Genç adamın ta ilerdeki köşe başında durduğunu, pusulayı okuduğunu, sonra da geri döndüğünü gördü. Geliyordu. Âdeta çırpınan kalbini eliyle bastırarak bekledi. Nefesini kesmişti. Delikanlı geldi geldi, başını kaldırıp baktı, sonra elindeki pusulayı öptü.

Nazmiye ferahladı. «Gece gel. Sokak kapısını aralık bırakacağım, gir, alt kattaki samanlıkta beni bekle!» diye yazmıştı. Demek bu gece gelecek, samanlığa girecek, onu bekleyecekti? Dünya vızgelirdi. Ne annesi, ne Millîcilere karıştığından kimsenin şüphesi kalmayan abisi, ne de Dürdane'ler!

Birden annesinin sesi:

— Nazmiye!

Silkinip koştu:

— Efendim anne?

— Ne yapıyorsun orada?

— Hiç anneciğim.

— O pencerede ne var bilmem ki?

Kızının sinirli haline dikkat etti. Bu sinirliliği yeni değil, kaç vakittir gözünden kaçmıyordu. Kadıncağız, bir yandan biricik oğlunu,

öbür yandan gittikçe daralan, zorlaşan geçim derdini, şimdi de pek vazih olmamakla beraber, kızının hızla değişen huyu dolayısıyla başında herhangi bir şeyin dolaşp dolaşmadığını düşünmekten harap olmuştu. Oğlu savuşmuş, annesiyle kız kardeşini kaderlerine terk etmişti. Elllerinde avuçlarında pek bir şeyleri yoktu. Oğlunun bıraktığı üç beş kuruş da hızla eriyordu. Bir parça altın avadanı da bozdurur, kör boğaza sarf ederlerse sonra ne olurdu? Üstelik Nazmiye'nin evlenme zamanı da gelmişti. Yarın, belli olmaz, bir isteyenı çıkıverirse...

Bu sıkıntıyla akşamı buldu. Gece rüyasında kızını gördü: Yerliler bıçak, tabanca zoruyla kaçırmışlar. Bir bağ çardağında çırıl çıplak soymuşlar, oynatıyorlar!

Hafakanlar boğarak uyandı. Kızının yatağına gitti, boştu.

Yüz numaraya mı çıkmıştı yoksa?

Tekrar yattı, beklemeye başladı. Az sonra da daldı gitti.

Nazmiye samanlıkta, sinirli bir bekleyiş içindeydi. Kalbi tatlı tatlı çarpıyor, az sonra gelecek sevgilisiyle neler konuşacaklarını, kendini onun kollarına nasıl bırakacağını tasarlıyor, derisinin altında karıncalanmalar oluyordu.

Birden aklına annesi geldi. Ya uyanıverir de kendisini ararsa?

Karşısında birisi varmış gibi, sesli sesli, «Ararsa arasın!» dedi. «İstediği kadar arasın. Bulamazsa çok çok seslenir. Koşar giderim. Nerde olduğumu sorarsa, yüz numaradaydım derim. İnanmazsa...» sinirlendi : «İnanmazsa inan-

masın. On sekizimdeyim, bana hiç kimse karışamaz!» Elinin bir hareketiyle sanki kafasında kileri gerilere itti: Kulağı kırıste, bekliyordu. Az sonra gelecek, onu kolları arasına alacak, kuvvetle sıkacak, canını acıtacaktı. Varsın acı-sın, kemiklerini kırsındı. Onun olmak, temelli onun olmak istiyordu. Karısı olamayacağını bile bile onun olmak! Ne çıkardı? İnsan dünyaya iki sefer gelmiyordu ya!

Annesinin sesi:

— Nazmiye!

Tokat yemiş gibi sarsıldı. Ayaklarının uç-larına basarak samanlıktan hızla çıktı, alt kat-taki helâyaya girdi. Bu öylesine gürültüsüzce ol-muştu ki.

İhtiyar kadının sesi daha hızlı tekrarlandı:

— Nazmiye, yavrum!

Nazmiye sözde helâdan çıktı, cevapladı:

— Efendim anne?

— Nerdesin?

— Burdayım, nerde olacağım?

Merdiveni koşarak çıktı, annesinin yanına geldi:

— Ne var?

— Rüyamda önce seni, sonra da abini gör-düm.

— Nasıl gördün?

— Sorma, bak şu kalbime!

Kızının ateş parçası gibi yanan ufacık eli-ni aldı, kötü kötü çarpan kalbinin üstüne koy-du:

— Ah bu evlâtlar, ah bu evlâtlar. Bir gün bir kenarda tıkanıp kalacağım!

— Rüyanı anlatmadın ya...

İhtiyar kadın yaşlı gözlerini avuçlarının içiyle sildikten sonra derin bir iç geçirdi:

— Seni gördüm peşin. Bıçak, tabanca zoruyla kaçırıp bir bağ çardağında çırıl çıplak soymuş oynatıyorlardı.

Nazmiye:

— Amaaan sen de be anne... -dedi-. Beni hep de böyle görürsün!

— Mahsus görmüyorum ya kızım, Allahın işi. Kimbilir belki de bana malum ediyor.

— Neyi?

— Söyletme beni yavrum.

— Söyle bir şey varsa...

— Yok ama...

— Eee?

— Sonunun ne olacağını ne bilirim? Günün birinde ben de gözlerimi yumarsam...

— Allah kerim.

— Kerimin kuyusu da derin!

— Abimi nasıl gördün?

İhtiyar kadın unutmuştu. Hatırlayınca ürperti:

— Allah yarabbi,... -dedi-. Sonumuzu hayır etsin ama, ben bu gidişi hiç beğenmiyorum!

— Hangi gidişi?

— Abinin gidişini!

Sustu. Kafasında, gördüğü rüyanın tıpkısı, hele, o asılma sahnesi canlanmıştı. Oğlunun ellerini arkasından bağlamışlar, beyaz gömlek giydirmişlerdi. Yüzü kireç beyazlığını almıştı. Sehpaya adım adım yaklaşmış, iskemleye çıkmış, ilmeği bonuna eliyle takmıştı.

Yeni bir ağıt tutturduğu sıra, Nazmiye sabırsızlıkla,

— Gene başladın mı anne? -dedi.

Kadın cevap vermedi. Yatağında oturmuş, başını avuçları içine almış hıçkırıyordu. Neden sonra,

— Ben bir gün sizin yüzünüzden öleceğim... -dedi-. Biliyorum bunu, Allahı bir bildiğim gibi biliyorum!

Nazmiye patlamamak için kendini zor tuttu:

— Yat hadi, yat. Hiç bir' şey olmaz! Annesini yatırdı, yorganını üzerine çekti.

Peki ama, şimdi ne olacaktı? Kadın ya uyumazsa? Ya sabaha kadar uyumaz da onu kontrolu altında tutarsa?

Aklına parlak bir fikir geldi:

— Şu karnım da -dedi-, öyle sancılanıyor ki!

İhtiyar kadın yattığı yerden sordu:

— N'oldu?

— Bilmem. Üşütmüşüm galiba. Boyuna helâya koşuyorum!

— Karnın bozulmuş olacak. Bir parça şap yut!

— Nerde?

— Mutfakta, rafta. Mercimek kadar yutsan yeter!

Kalktı, terliklerini giyip odadan çıktı. Karanlık sofabı bir solukta geçti. Mutfak, sofanın nihayetindeydi. Samanlık da mutfağın altında. Tahtaların çatlak yahut budak deliklerinden aşağısı görünürdü. Heyecanla eğilip baktı: İlk bakışta zifirî karanlık içinde hiç bir şeyi fark etmedi. Gözü alışınca, kimbilir nereden ışık alan pencerenin kirli camlarıyla hafifçe aydınlanan dar bir ışık sütununda bir insan karaltısının kırmıldadığını fark etti. Heyecandan kalbi sanki göğsünü parçalayıp dışarı çıkacaktı. Gözlerinden sıcak dalgalar geçiyor, eli ayağı titriyordu. Gelmişti demek? Demek aynı evin çatısı altında, aynı havayı teneffüs ediyorlardı?

Mutfağın döşeme tahtalarına yüzükoyun uzanmış, gözü irice bir budak deliğinde, aşağıya bakıyor, karaltıyı gittikçe artan bir heyecanla seyrediyordu. Annesinden değil de annesinin yüreğine inivermesinden korkmasa, hiç bir engel tanımayacak, aşağıya, onun kollarına koşacaktı. Ama olmuyordu, olmuyordu işte. Seven, sevilen, sevişen insanların arasında birtakım insanlar vardı. Hatta sadece insanlar değil, dağlar, denizler vardı. Yoksa hemen koşar, sevdiği adamın varlığını, varlığına kative-rirdi. Sonu ne olursa olsun. Bir gece, tek bir geceyi birlikte geçirmenin ötesinde ne olursa olsun vızgelirdi!

Aşağıda bir kibrit çakıldı. Avuç içinde bir sigara yakıldı.

Nazmiye bütün bu olayları nefes almadan takip ediyordu. Kibrit sönmüştü. Zaman zaman yanıp sönen sigaranın kızıl ateşinden başka bir şey göremiyordu. Tam bu sırada gene annesinin sesi:

— Nazmiye!

Fırladı:

— Efendim anne?

— Bulamadın mı?

— Buldum, içtim ama...

— Eee?

— Buruntu geçmedi.

— Geçer, yavaş yavaş geçer. Boyacının küpü değil ki içer içmez tesirini göstere-sin yavrum.

— Gene helâyı boylamak lâzım.

Terreddüde lüzum görmeden odadan çıktı. Merdiveni pervasızca indi, helâyâ gitti önce. Gürültüyle açıp kapadıktan sonra ayaklarının ucuna basarak samanlığa yöneldi.

Bayılacaktı, nerdeyse bayılacaktı heyecandan!

Etrafına bakındı, kimseyi göremeyince fı-sıldadı:

— İhsan!

Tereddütler içinde, kısık bir ses cevapladı:

— Efendim?

Bir el uzandı, Nazmiye'nin elini tuttu, çekti. Nazmiye çekilen yana, kapı arkasından koyu karanlığa sürüklendi.

— Annen uyanık mı?

— Uyanık ama, aldırma.

— Ya bizi yakalarsa?

Genç adamın kuvvetli kollarının arasındaydı.

— Ne olur?

— Ne mi olur? kıyametleri koparır!

Kararlı, hatta biraz da sinirli!

— Koparsın... -dedi-. Korkuyor musun?

— Ben mi?

— Evet!

— Ben senin için korkarım. Bana göre hava hoş.

Kaç vakittir kafasını işgal eden bir şeyi sordu:

— Kalın kaşlı bir arkadaşın var senin, kim o?

İhsan telâşlandı:

— Niçin sordun?

— Senden ayrı bizim evin önünden geçiyor da...

— Bir şey söylüyor mu?

— Söylemiyor, bakıyor sadece. Pis pis bakıyor, öyle sinirleniyorum ki. Niçin bakıyor? Ne istiyor?

İhsan cevap vermedi, canı sıkılmıştı. Genç kızı daha kuvvetle sıktı. Sonra iki ateş parçası gibi sıcak dudaklarına dudaklarını yapıştırdı. Gözleri yumulmuş, hazdan gittikçe çıldırarak birbirlerine kuvvetle sarılmışlardı. Sonra samanlığın nemli toprağına yuvarlandılar. Dudaklar dudakları arayıp buldu, dişler dudakları ezdi, ezdi. Yerde alt üst olan iki genç vücut bu dünyadan, bu dünyanın birtakım yasaklarından uzak, çok uzaklardan birbirlerine karışıp eridiler. Daha daha çok sevişecek, birbirlerine yeminler edecekler, birbirleri için ölüme gideceklerini söyleyeceklerdi ki...

— Nazmiye!

Sanki yüzlerce duş birden boşandı, sanki buzlu suların altında kaldılar bir an. İhsan fırlamıştı, Nazmiye de. Ayaküstü fısıldaştılar:

— Beni seviyorsun değil mi?

— Bu da laf mı? Sen?

— Ben de.

— Ne yapacağız şimdi?

— Yarın gene gel!

— Peki. Peki ama, bu gece sana doymadım ki.

— İstersen bekle!

— İyl ya.

— Annemi uyutur hemen gelirim.

Fırladı. Helâyâ koştu, helânın kapısını açıp kapadıktan sonra annesinin yanına gitti.

Sinirli sinirli:

— Ne oluyorsun anne, «Nazmiye, Nazmiye!» Ne var?

Sesi titreyen kadın,

— Merak ettim kızım... -dedi.

— Ne var merak edecek?

İhtiyar kadın cevap vermedi. Yorganı yeni baştan omuzuna çekip uyumağa hazırlandı.

Nazmiye de aynı şeyi yaptı ama uyku tutmak ne mümkün? Kafasında az önceki sevişme sahneleri. Elinden nasıl tutmuş, nasıl çekmiş, kollarının arasına nasıl almış, dudaklarına dudaklarını nasıl yapıştırmış, onları nasıl dişlemişti. Dişlenen dudaklarının tatlı acısını duyarak soluyor, annesinin horlamaya başlamasını bekliyordu. Çok geçmeden o da oldu.

Nazmiye hep o kedi sessizliğiyle aşağıya, sevgilisinin yanına indi. Bıraktıkları yerden başladılar.

Bir ara Nazmiye sordu:

— Beni çok seviyor musun?

— Dünyalar kadar!

— Ya Dürdane'yi?

Genç adamın kolları gevşedi âdeta.

— Cevap versene!

— Senin yanında sıfır kalır o!

— Niçin nişanlandın öyleyse?

— İsteyerek nişanlanmadım ki.

— Ya?

— Başkalarının arzusu üzerine.

Nazmiye'nin çok iyi bildiği şeyleri tekrarladı: Rifat amcasının elinde büyümüştü. Hatta şimdiki dükkânını da ona o açmıştı. Zaten babasının sağlığında beşik kertmesi olan Dürdane'yi ona sormadan, sırf bu yüzden nişanlamışlardı.

— Peki, şimdi ne olacak?

İhsan içini çekti:

— Bilmiyorum.

— Bilmiyor musun?

Falsosunu düzeltti:

— Yani sen nasıl istersen demek istedim!

Nazmiye'ye kalsa mesele basitti: Dürda-
ne'den vazgeçip, kendisiyle evlenmeliydi.

Genç adam geç vakit sevgilisinden ayrıl-
dığı zaman anlıyordu ki başka çare yoktur! Ev-
den düşünceli düşünceli çıktı. Başka çaresi ol-
madığını bilmesi, kollarında harikulâde kıvrı-
nışlarıyla ona dünyanın şimdiye kadar tatma-
dığı, tadamayacağını sandığı hazlarını veren bu
kızı çıldırırçasına seviyordu.

Gökteki ay kirli bulutların gerisinde yüzü-
yordu sanki. Şehir uykudaydı. Çok uzaklardan,
berrak gecenin derinliklerinden çalgı sesleri
yüzerek geliyordu. Duymuyordu. Bir sigara yak-
tı. Aklında, aklının içinde Nazmiye, hep o, hep
o vardı. «İcap ederse amcama da, onun açtığı
dükkâna da, kızına da sırtımı döner, Nazmiye'yi
alırım!» diye geçirdi. Sonra kafasında bambaş-
ka biri canlandı: Arkadaşı, eski arkadaşı Nec-
mi. Necmi gerçekten canlanmış gibi konuşma-
ya başladı: «Kız beni seviyor, onu kollarımın
arasında ezdim, öptüm, sevdim. Aradan çekil
artık!» Necmi sanki cevapladı: «Sen onunla
evlensen bile aradan çekilmeyeceğim!» «Peki,
ne olacak?» «Ne olursa olsun, kırılan kırıldığı
yerde kalsın!» «Birbirimize kurşun mu ataca-
ğız?» «Kimbilir, belki de...»

İhsan eve yaklaşmıştı. Sigarasını üst üste
çektikten sonra izmariti fiskeledi. Cebinden
anahtarı çıkardı, kapının kilidine soktu.

7

Oğlunun günlerden beri bitip tükenmeyen
ısrarından bıkip usanan Necmi'nin annesi o gün
nihayet,

— Peki -dedi-. Yarın gider bakarım!

Necmi hayatında ilk defa annesinin boynuna sarıldı, ihtiyar kadının buruşuk yanaklarını öptü. Sanki annesi gidip kızı gördükten sonra her şey düzelecek, Nazmiye hemencecik peki diyecek ve evleneceklerdi.

Evden neşeyle çıktı, dükkâna geldi. Dük-kânda hiç tanımadığı efendiden bir adam. Çı-rak,

— İşte -dedi-. Necmi abi geldi!

Kırmızı fesli, kalın yapılı, siyah dolgun bı-yıklı yabancı,

— Karakola kadar gelir misiniz? -dedi.

Necmi hayretler içinde:

— Karakol mu? Ne var ki?

— Mühim değil, sizden bazı şeyler sora-cağız.

— Ne soracaksanız burada sorsanıza!

— Burada olmaz.

— Niçin?

— Olmaz da onun için!

Adamın sinirlendiğini anlamıştı. Anlamıştı ama, karakolla hiç bir ilgisi de yoktu. Bu yakın-larda oturak âlemi de yapmamışlardı. Yoksa ta eski âlemlerin hesabını mı soracaklardı?

Komiserin odası tanımadığı birtakım boy-nu kırıvatlılarla doluydu. Fesli, kalpaklı birta-kım beyler. Çekinerek odaya girdi. Merakla beklemeğe başladı.

Yanına sokulan fesli, kolalı yakalı biri,

— Sizi buraya kadar yordüğumuzdan do-layı özür dileriz... -diye başladı.

Necmi hiç bir şey anlamadan mırıldandı:

— Estağfurullah.

— Dîni mübin ve padişahımız efendimiz'e hizmet etmek ister misin?

Şaşaladı. Sonra kendini topladı:

— Elbette, elimden gelen bir şey varsa...

— Var. İhsan'ın arkadaşı olduğunu öğren-

dik!

Heyecanlandı:

— Evet, arkadaşımı.

— O halde, şu maarif müfettişinin evine, ille geceleri niçin girip çıktığını da bilirsin!

Necmi'nin suratına sanki âniden bir yumruk indi.

— Bunu bilmiyorum efendim... -dedi.

— Canım saklamaya lüzum yok. Maarif müfettişinin padişahımız efendimiz aleyhine çalışan hain millicilere iltihak ettiğini de mi duymadın?

Necmi büsbütün şaşaladı.

— Vallahi billahi hiç bir şeyden haberim yok!

Fesli, kırvatlı adamlar bakıştılar. Delikanlı öylesine ikna edici şekilde inkârdan gelmişti ki, inandılar. Sonra izah ettiler:

— Mustafa Kemal denilen âsinin etrafında toplananlara karışan bu adam, annesiyle kız kardeşini mahsustan burada bıraktı. Kız güzel. Gençleri avlayıp Millîcilere katılmalarını temin edecek. Seni sorduk, öğrendik. Akli başında, dine, padişahına bağlı bir insanmışsın. Öyle dinsizlere katılmayacağını biliyoruz. Senden Padişahımız efendimiz için bir yardım istiyoruz: Bize İhsan'ın oraya niçin girdiğini öğrenip haber verir misin?

Necmi'nin başı dönüyor, gözleri kararıyordu. Başının dönüp gözlerinin kararmasına sebep, Nazmiye'nin abisinin Millîcilere iltihak etmesi, Padişahın aleyhinde çalışması değil, yarın annesinden isteteceği Nazmiye'nin İhsan'ı

geceleri evine almasıydı. Bu vaziyet karşısında onu nikâhla alamazdı ama, seviyordu.

Korkunç bir intikam hissiyle yanarak,
— Peki -dedi-. Elimden gelen her şeyi yapacağım!

Berikiler fevkalâde memnun, birbirlerine bakışıyorlardı. İçlerinden birinin bir işareti üzerine küçük bir keseyi tutup uzattılar:

— İlerdeki hizmetlerine ve padişahımız efendimize olan bağlılığına karşılık, sana hediyesi!

Kese cebine yavaşça kondu. O, farkında bile olmadı. Demek İhsan kızın evine girip çıkıyordu geceleri? Onu bir yılan gibi görüyor, öfkeden kuduruyordu.

Eve o öfkeyle gitti. Ağlayacak kadar hırslıydı.

— Ana -dedi-, ana. Yarın Nazmiye'lere gitme!

İhtiyar kadın hiç bir şey anlamamıştı:

— Peki ne diye ısrar edip duruyordun?

— İşin içyüzünü bilmiyordum.

— Nedir içyüzü?

— Orosu kız geceleri İhsan'ı evine alıyormuş!

Bu sefer ihtiyar kadın aşırı bir sevinç içinde, oğlunun boynuna sarıldı, yanaklarını öptü öptü.

— Ben sana dememiş miydim yavrum? Öylelerinden aile olmaz. Onlar maazallah, havardanın birini kapıdan, birini pencereden alır!

— Sonra, abisi de Millîcilere iltihak etmiş!

İhtiyar kadın hayretle,

— Deme! -dedi.

— Etmiş de padişahımıza karşı koyacakmış!

— Tövbe estağfurullah... Yedi evliya kuvvetindeki Padişah efendimize ha?

— Mustafa Kemal'e katılmış.

İhtiyar kadın pek de üzerinde durmuyor, oğlunun şu İstanbullu kızdan soğumasını cana minnet sayıyordu.

Necmi o günden sonra gittikçe artan bir sinirlilik içinde, antenlerini gerip İhsan'ı takibe başladı. Ne kadar takip etse olmuyordu. En iyisi onunla barışmaktı. Günlerce çareler aradı, nihayet bularak barıştı. İki arkadaş haftalardan sonra o gece bir Ermeni meyhanesinde karşılıklı oturup dertleşmeğe başladılar. Kadehler kadehleri takip ettikçe muhabbet koyulaşıyor, İhsan eski arkadaşını tekrardan bulmanın sevinci içinde her şeyi anlatıyordu.

Bir ara,

— Kızın Millîcilikle filan alâkası yok... -dedi.

Necmi,

— Saklama... -diye güldü-. Herkesin ağzında!

— Yani, abisi onlara zararlı evraklar mı yolluyormuş?

— Sen daha iyi bilirsin!

— Bırak yahu, bana ne abisinden? Bana kendi lâzım Necmi, kendi!

Kadehler tekrardan doldu, boşaldı.

Necmi başka bir şey sordu;

— Peki ne olacak şimdi, ne yapacaksın?

— Neyi?

Nişanlından ayrılacak mısın?

İhsan hemen cevap veremedi. Veremezdi de. Nazmiye'yl dünyalar kadar seviyordu. Öte

yandan ekmeğiyle büyüdüğü dayısının kızı vardı. Kız hâlâ, arada sırada dükkâna geliyor, müstakbel evliliklerinden bahsediyor, kabil olduğu kadar bunun çabuklaştırılmasını istiyordu.

— Vallahi şaşırdım kaldım Necmi... -dedi.
Necmi akıl verdi:

— Şaşıırp kalacak bir şey yok. Dayının kızıyla evlenir, bunu da...

Cevap vermedi. Kafasından evvelki gece geçti. O gece hayli içkiliydi. Samanlığın nemli toprağı üzerinde tatlı tatlı sevişirken, bir daha geri dönülemeyecek kadar ileri gitmiş, kızı göz yaşlarına boğmuştu. Allahtan korkardı. Halbuki, hiç de istememişti böyle olmasını!

Necmi,

— Demek sadece sevişiyorsunuz? -diye sordu.

— Öyle ya.

— Başka?

— Ne başkası?

— Öpmek, sıkmak mı yalnız?

Acı acı gülümsedi. Bu gülümseyiş her şeyi itiraf yerine geçmiş, Necmi işin çok ilerilere vardığını anlamıştı. Sanki beyinde bir kırbaç şakladı. Bir zamanlar en yakın arkadaşı olan adamdan artık büsbütün nefret etmeğe başlamış, ona her hangi bir fenalık düşünecek kadar ileri gitmişti.

Ertesi gün erkenden karakola gitti:

— Efendim -dedi-, benden bile sakladığı gizli bir şeylerle meşgul olduğunu sanıyorum!

İnandılar:

— Sezinledin demek?

— Evet, sezinledim.

— Ağzını aramadın mı?

— Aradım ama söylemedi!

Ne vicdan azabı, ne de kötülük yaptığını bilmekten gelen yüz kızartısı...

Necmi gittikten sonra karakoldakiler bu konuyu uzun uzun görüştüler. Anlıyorlardı ki Millîcilere katılan eski müfettiş boş durmuyor, kız kardeşi vasıtasıyla yerli delikanlılara nüfuz ediyordu.

— Baskından başka çare yok... -dedi siyah kalpaklı blrl.

Kırpık bıyıklı, fesli bir başkası,

— Ben de bu kanaattayım... -diye ekledi.

— Ben de.

— Ben de azizim. Beklemekte hiç bir fayda yok. Gece oğlan eve girdikten yirmi dakika sonra baskını yapar...

— Kârataları suç üstü yakalarız!

— Tamam.

8

Karakolda kararlaştırıldığı gibi, İhsan Nazmiye'lere girdikten yirmi dakika sonra baskın yapıldı. Serin serin esen aysız bir geceydi. Değil mahalle, belki de tekmil Konya uykuya varmıştı.

Sokak kapısının yıkılırcasına çalınması, terütâze aşklarının en hararetli saniyelerini yaşayan âşıkları, ürpertilere boğarak telâşlandırdı.

İhsan,

— Basıldık! -diye fısıldadı.

Her yanı gazel gibi titreyen Nazmiye, genç adamın elini iki eliyle sımsıkı tutmuştu. Heyecanla sordu:

— Ne yapacağız?

İhsan bir hamlede ahırın arka sokağa açılan penceresine koştu. Tahta kapak sıkıca çeki-

lip çengellenmişti. Dışarıya kulak verdi: Ne ses vardı, ne hareket. Herhalde pencere önünde kimseler yoktu. Var veya yok, tereddüde, ince eleyip sık dokumağa vakitleri yoktu. Tahta kapağın çengelini çekti, kapağı itti. Dışarda kimseler görülmüyordu. Baskını yapanlar sokak kapısına toplanmış, hâlâ kapının demir tokmağını hızlı hızlı vurarak haykırıyorlardı:

— Çabuk açmazsanız kapıyı kıracağız!

Annesinin sofada, «Nazmiye, Nazmiye» diye bağırarak aranmasından sokak kapısının yıkılacakmış gibi çalınmasından korkan Nazmiye, sevdiği adamın yanıbaşında, heyecandan çeneleri vurarak bekliyordu. Birden ufacık, tombul elinin genç adamın nasırlı, kocaman, kudretli avucu içine alındığını hissetti. Eli erkeğinkinin kudretli avucu içindeydi. Ne ana, ne de başkaları...

— Çabuk dışarı atla!

Pencereden dışarı atladı. Sonra hayretler içinde uyanmaya başlayan mahallenin kalabalığı içine karıştılar.

Nazmiye hovardasıyla kaçıyordu, hem de sonu belirsiz bir kaçışla!

Sokak kapısı an be an artan bir hızla yıkılırcasına çalınırken Nazmiye'nin ihtiyar anası, sağa sola çarpınarak kızını arıyor, arada bir de sokaktan gelen seslere kulak kabartıyordu:

— Kapıyı kiralım!

— Kiralım kiralım... Vakit geçirmek için mahsustan açmıyorlar!

— Kimbilir, belki de gizli yollardan kaçmışlardır bile!

— Belki de toplantı halindeydiler.

— Yahut da bir yerlere Millîcilerden gelen gizli kâğıtları saklıyorlardır!

—

—

Son bir gayretle abandıkları hantal sokak kapısı paslı rezelerinden dökülüp geriye yattı. Fesli, kalpaklı bir alay insan, «Zıllûllahı filâlem»in irade ve saltanatına karşı duran, bu memleketin gerçek sahipleriyle birlik olduklarını sandıkları bir eve daldı. Saçı başı akpak olmuş ihtiyar, bağırı yanık anadan acele acele sormaya başladılar.

— Kızın nerde?

— Çabuk söyle, yoksa çok fena olur!

— Ne bakıyorsun be, cevap versene!

Yılların ve bitmez tükenmez kahırların insafsızcasına tırmaladığı buruşuk yüzüyle ihtiyar ana sadece bakıyordu. Kızını ne yapacaklardı? Yerini söylemezse niçin fena olacaktı? İstedikleri neydi?

Elinde tuttuğu küçücük idare lambasının sarı ışığıyla aydınlanan yüzü bembeyazdı.

— Kızımdan size ne? -dedi.

Koca kalpaklı, kalın siyah kaşlar kinle çatıldı:

— Şimdi seni saçlarından yakalar yerlerde sürüklerim, kaltak!

Hayatında tek bir defa böyle bir söze muhatap olmamıştı. Sallandı. Sallandı ama korkmuyordu. Kocaman kalpaklı, asık surata nefretle bakıyor, cevap vermiyordu.

— Cevap versene, gidinin kancığı!

Ev tepesinde fırıl fırıl dönmeğe başladı. Nerdeyse yıkılacaktı. Neler, neler söylüyorlardı? Kimdi «gldinin kancığı?» O mu? Şu, beş vakit namazını kaçırmayan, ağzı dualı, dilinden Allah kelâmını düşürmeyen kadıncağıza mı söyleniyordu bütün bunlar?

— Nerde orospu kızın? Söylesene be!

Birden bir şeyler oldu. Kanı damarlarından fışkıracakmışçasına müthiş bir taşmayla âdeta kükredil:

— Sizsiniz, hepsi de sizsiniz!.

Bir anda ortalık karıştı. İnsafsız kocaman bir el ihtiyar kadını ak pak olmuş saçlarından kavrayıp merdivenden aşağı çekti. Kadit vücut merdiven basamaklarından taşlığa yuvarlandı. Elinde idare lambası parçalanmış, parlayan gazlar merdiven tahtalarını tutuşturmuştu.

Taşlıkta baygın yatan kadıncağızı öylece bırakıp, kızıl alevlerin titrek aydınlığında evin içine dağıldılar. Odalar, çekmece, sandıklar her yer arandı. Millîcilere katıldığından artık kimse-
nin şüphesi kalmayan «Müfettiş»in kitapları, yazılı kâğıtları hoyratça toparlanıp boş bir çuvala dolduruldu. Bütün bunlar oldu ama, yetmiyordu. Kız nerdeydi? Eve aldığı genç adam nerdeydi?

Aşağılardan bir ses,

— Kaçmışlar! -diye bağırdı-. Koşun koşun!

Yukardakiler merdivenleri rüzgâr gibi inerek ahıra girdiler. Evet, kaçmışlardı. Ahırın arka sokağa bakan penceresinden savuşmuşlardı!

Koca kalpaklı, çatık siyah kaşlı adam dişlerini gıcırdatarak,

— Kapıyı mahsustan geç açtı... -dedi.

— Elbette elbette...

— Evet ama benim kim olduğumu bilmiyor o. Çabuk karakola kaldırın da biraz okşayalım!

«Emir kulları» derhal emre uyarak ihtiyar kadının taşlıkta yan üstü yatan cesedine koş-tular. Koştular ama, artık o dünyasını çoktan

terk etmiş; rahmeti rahmana kavuşmuştu.

Bileğini tutan uzun boylu adam,

— Ölmüş... -dedi.

Kocaman kalpaklı, çatık siyah kaşlısı,

— Allah belâsını versin... -diye homurdandı.

Sonra, kadının yerde yatan cesedine bir tekme attı.

— Kahpe karı!

Yapılacak bir şey kalmamıştı. Evde ele geçirilen evraklarla birlikte karakola gidildi. Çuvallara doldurulup getirilen evraklarla kitaplar inceden inceye gözden geçirildiyse de, dişe dokunan bir şeyler bulunamadı.

Kara kalpaklı,

— Birlikte kaçırmış olmasınlar? -dedi.

Olabilirdi.

Bir başkası sordu:

— Kaç kişiydiler acaba?

Nazmiye'nin ufacık, yumuk yumuk eli hâlâ sevgilisinin nasırlı, sert avucunda, Meram bağlarının üzüm salkımları yüklü kütükleri arasında nefes nefese kaçıyorlardı. İhsan bir ara durdu:

—Yorulдум mu?

Nazmiye kekeledi:

— Yoo, hayır.

Yorulmuştu oysa. Ama, yorulduğunu söylese ne çıkacaktı? Ya kaçıp kurtulacaklar, ya da yakalanıp rezil kepaze olacaklardı. Onun için yakalanmamaya, buralardan geçip gitmeğe, hatta bu memleketi terk etmeğe mecburdular.

Nereye gideceklerdi?

Gün ağarırken şehirden çıkmış, tozlu yollara düşmüşlerdi. Uçsuz bucaksızmış hissini

veren geniş Konya ovasında heyecanlı iki noktada, sadece iki zavallı noktaydılar. Nazmiye, bir ara,

— Zavallı anneciğim... -dedi.

İhsan ona hak verdi:

— Doğru, zavallı. Şimdiye kadar blzimizler de duymuşlardır. Velhasıl ölmek var, Konya'ya geri dönmek yok!

— Yok sevgilim. Seninle olduktan sonra...

— Benden de aī o kadar.

— Canım benim.

— Bir tanem.

Oracıkta, olanca heyecanlarına rağmen, genişçe bir çukur içine gizlenerek kimbilir kaçınıcı sefer birbirlerinin oldular.

Sille'ye doğru yol alıyorlardı. Sille bağlarında geceyi geçirip, gündüz gene yola koyulmak kararındaydılar. Gerçi bütün gün arabalı köylülere rastlamışlardı. İhsan'ın cebinde arabacıya verecek kadar üç beş kuruş vardı ama, yanaşmamış, arabacılardan da, sivillerden de saklanmışlardı.

— Ama yarın, ilk rastlayacağımız arabaya atlarız... -dedi İhsan. Nazmiye başını salladı:

— Çok iyi olur sevgilim.

Geceyi bağlardan birindeki metrûk bir çardakta geçireceklerdi. Burası terk edilmiş olmakla beraber, adamakıllı haraptı. Yer yer çatlak duvarlarından bol yıldızlı gökyüzü görünüyordu üstelik.

İhsan,

— Burada kimse rahatsız etmez bizi... -dedi.

— Evet sevgilim.

— Sabaha kadar dinlenir...

— Sabahleyin yolu tekrardan tutarız!

Kibrit yakmayı tehlikeli buldukları için, İhsan sigarasını bile binbir ihtimamla, avucu içinde yakıyor, kibriti hemen söndürüyordu. Kibritin bu bir anlık aydınlığında Nazmiye yerdeki bir şişeyi fark ederek,

— A-dedi-, bir şişe var orada!

— Ne şişesi?

— Bilmem. Rakı şişesi olmalı...

Kibrit tekrar çakıldı. Rakı şişesiydi gerçekten de. Hem de bir değil, birkaç tane. Bu ruşturulup tortup edilmiş gazete kâğıtları, ekmek parçaları, zeytin çekirdekleri, yumurta kabukları...

— Hovardalar eğlenmiş burada -dedi İhsan.

— Öyle anlaşılıyor.

— Bak, ekmek parçaları de henüz taze.

Nazmiye aldı, baktı:

— Taze.

— Demek eğlentinin üstünden çok geçmemiş?

Karanlıkta birbirlerinden gizli, ellerindeki ekmekleri usul usul yiyip, birbirlerine sarılarak, çıplak tahtanın tozları üzerine uzandılar. Duvarların çatlağından vuran yıldız ışığında alt-üst oluyor, öpücük şapırtıları, inilti, «Canım, sevgilim, ruhum...» mırıltıları çardağı dolduruyordu ki, birden bir kibrit çakıldı:

— Kimsiniz? Ne arıyorsunuz burada?

Suçüstü yakalanmışlardı. İki çılgın âşık, dehşetle toparlanarak ayağa fırladı. Kibrit tekrar çakıldığı zaman anladılar ki baskını yapanlar, mavzerli, göğüsleri çaprazlama fişekle dolu, koca bıyıklı, azgın bakışlı eşkıyalardı.

İhsan,

— Hiç... -dedi.

— Nasıl hiç?

— Karım da...

— Karın da, bağ çardağında ne işiniz var ulan?

— Yolcuyuz.

— Nerden gelip nereye gidiyorsunuz?

İhsan korku içinde:

— Konya'dan geliyoruz... -dedi.

— Konya'da, kimlerdensin?

Amcasının ismini verse miydi? Nasıl olsa fena yakalanmışlardı. Belki de amcasını tanıyan biriydi.

— Rifat efendinin yeğeniyim.

— Hangi Rifat efendi?

Anlattı, uzun uzun anlattı. Keşke anlatmasaydı. Çünkü adamın Rifat efendide alınacak eski bir intikamı vardı.

— İyi, -dedi-, Deyyus amcanın bana yaptıklarının acısını şimdi senden alırız gayri -Adamlarına döndü-: Yakın lambayı!

Lamba yakıldı. Işıyan odada Nazmiye'nin ürkek yüzü, titreyen elleri meydana çıktı.

Kocaman bıyıklı, asık yüzlü adam,

— Vay yavru vay!- dedi-. Şu güzelliğe bak!

Çenesini okşamak için uzanan eli, İhsan'ın sert yumruğuyla defoldu ve ansızın dehşetli bir kavga başladı, ama çok sürmedi. Dört, beş azı-lı haydut, dal gibi genci sımsıkı yakalayıp, direğe bağladılar. İhsan'ın attığı bir yumrukla ağzı burnu kan içinde kalan eşkiya başı, karşı-sına dikildi. Elleri arkasındaydı.

— Şimdi görürsün düzü... -dedi-. Senden bunun acısını bak nasıl alacağım!

Elinin tersiyle, müdafaasız İhsan'ın suratına öyle bir patlattı ki, İhsan'ın burnundan oluk gibi kan boşandı. Bunu gören Nazmiye

dişi bir kaplan gibi fırlamış, adamın üstüne atılmıştı. Adam çok kuvvetliydi. Genç kızın elini kuvvetli avucuyle kavradı, kolu bükü bükü. Acıdan canı yanan Nazmiye korkunç bir çığlıkla dizi üzerine kıvrılırken, İhsan bağlandığı yerden kükrüyordu:

— Kahpeler! Silahsız bir insana yapılır mı bu? Sizin dininiz, Allahınız yok mu? Siz Müslüman değil misiniz?

Vahşi bakışlı adam bir kahkaha attı:

— Din, iman, Allah...

Ve adamlarına emretti:

— Hazırlayın sofrayı!

Kuşağının arasından iri tabakasını çıkardı, yerde kıvranmakta olan Nazmiye'ye uzattı:

— Sar bakalım cıgaramı!

Nazmiye'nin eli tabakayı kaptı, hınçla fırlattı:

— Zıkkım iç!

Adam geniş, rahat bir kahkahadan sonra,

— Bayılırım âsi karılara... -dedi!-. Âsi karılarla iyi zevklenilir!

— Allah kahretsin seni...

Aldırmadı. Adamına emretti:

— Topla o tütünleri, tabakayı getir!

Tütünü toplayıp tabakayı getiren uzun boylu, ince adam,

— Kancığı koyuver de biz terbiye edelim ağa.. -dedi.

İhsan cevapladı:

— Kancık sensin, sizsiniz, hepinizsiniz!

Bir kenarda sakın oturur görünen eşkıya başı, çevik bir hareketle mavzerini kapmış, İhsan'a âniden çevirmişti. Fakat tetiğı çekmeğe kalmadı. Nazmiye gene bir dişi kaplan çevikligiyle namlunun üzerine atlamış, patlaya-

cak mavzerin namlusundan çıkacak kurşuna tam hedef olmuştu. Bereket, adam tetiği çekmemişti.

Nazmiye'yi bir kenara zorla oturtular.

Gece hızla ilerliyordu, yere serilen gazete kâğıtlarının üzerine çeşitli yiyecekler serildi, rakı şişeleri açıldı. Ağır ağır demlenilmeğe başlandı.

Çok geçmeden kafalar bulundu, saz ufaktan ufaktan tımbırdadı. Nazmiye'den çok İhsan'ın içi içine sığmıyor, birazdan başlarına gelecekleri tasarlayarak kahroluyordu. Çok geçmeden o da oldu: Gözlerinin akları fena fena kızarmış eşkiya başı, hırsla Nazmiye'ye döndü:

— Kalk iki fırlan... -dedi.

Nazmiye hiç bir şey anlamadı. İhsan sert bir karşılık verdi:

— Ne münasebet? Çengi değil o!

Geniş omuzlu, azgın adam yanındakilere emretti:

— Kaldırın şunu!

Birkaç kişi genç kızın üstüne çullandı, oturduğu yerden yaka paça kaldırmak istedilerse de, Nazmiye boğazlanmaya götürülen bir koyun gibi debeleniyor, kendini yerden yere atıyordu:

— Yapmayın, Allah aşkına yapmayın. Rahat bırakın beni!

İhsan'ın küfürleri, Nazmiye'nin acı yalvarışlarına karışan hüngür hüngür ağlaması çardağı dolduruyor, eşkiyalarsa oralı bile olmuyorlardı.

— Kalk kız kalk, kahbe dölü, kalk işte!

Entarisi, alttaki gömleği boydan boya yırt-

tilmiş, bembeyaz eti, kuvvetli memeleri fırlamıştı.

— Yapmayın, Allah aşkına yapmayın!

Dinleyen yoktu. İhsan'sa onu sımsıkı tutan, sevgilisinin yardımına koştuktan alıko-
yan ipleri kuvvetle zorluyordu; ne yapsa boştu,
kurtulup sevgilisinin imdadına koşamıyordu.

Genç kızın yarı çıplak vücudunu seyrede
ede bir zaman geçti, kafalar az daha bulundu.
Çardağı dolduran beş azılı haydut birbiri peşi
sıra devirdikleri rakı şişelerinin tesiriyle ada-
makıllı sarhoş olmuşlardı. Bakışlarından şeh-
vet, şehvetin canavarlığı akıyordu. Birer aç
kurda benziyorlardı. Bir ara reisleri yerinden
uzanarak Nazmiye'nin bileğini sımsıkı tuttu, kı-
zı kendine çekti. Genç kızın çırpınmaları para
etmedi:

— Anne, anneciğim.. Yapmayın, Allah aş-
kına yapmayın. Ben namuslu kızım. İlişmeyin
bana!

Aldıran yoktu. Çelik gibi kuvvetli, içleri
nasırdan sert bu kıllı, kalın bilekli eller ne na-
mus tanıyorlardı, ne de din iman. Hattâ Allahla
filan da alâkaları yoktu.

— Allah aşkına yapmayın, Peygamber
aşkına!

Türkçe bilmiyor, bu dilden anlamıyor gibiy-
diler.

— Sizin de karınız, kızınız yok mu? Onla-
rı benim yerime koyun. Onlara böyle yapılsa ra-
zı olur musunuz?

Kahkahalar, açık saçık şakalar çardağın
basık damında şaklıyor, kaba eller bildiğinden
şaşmıyordu. İhsan küfretmekten yorulmuştu.
Gözleri kan çanağına dönmüş, bağırmaktan
sesi kısılmıştı. Bir ara reis, adamlarına, «Sus-

turun şunu!» emrini verince, içlerinden korkunç bakışlı biri kalktı, mavzerinin dipçığıyle vurarak genç adamın suratını al kanlar içinde bıraktı. Nazmiye çıldıracaktı. Yarı deli, ayağa fırladı. İkinciye vurmağa hazırlanan adamın kolunu tuttu:

— Vurma, vurma ona vicdansız. Oynayacağım!

Adam reise baktı. Reis,

— Bırak... -dedi.

Adam çekildi kenara. Bekleniyordu, oynaması bekleniyordu.

— Hadi, seni bekliyoruz...

Zaten parça parça üstü başı içinde yarı çıplaktı. Büsbütün soyundu. Şimdi tek beyaz kilotuyla kalmış, korku daha çok alevlenen kininin hıncıyla oynuyor, yüzü al kanlar içindeki sevgilisinin intikamını alamamanın dehşetiyle oynuyordu. Lambanın sarı ışığı içinde alevdenmiş gibiydi. Dönüyor, dönüyor, dönüyordu.

Bağlama'ysa vuruyordu habire:

«Menteşeli menteşeli

Deli oldum aşka düşeli.

Sonra başka, daha sonra daha başka havalar. Rakı şişeleri boyuna bitiyor, birer kenara fırlatılıyor, yerlerine yenileri açılıyordu. Mavzerler peşin kucaklara, sonra da yanlarına bırakılmıştı. Nazmiye'nin kafasından birden bir fikrin şimşek aydınlığı geçti: Bunlara öyle uzun uzun oynayıp, öylesine coşturacaktı ki, içtikleri içkiden sonra birer birer kenara sızıp kendilerinden geçecekler, tüfekleri, bellerindeki kamaları unutacak, sızacaklardı.

Fikir parlaktı. Bu parlak fikrin verdiği kudretle birden bir alev gibi coştı:

— Vur yiğit, daha hızlı vur!

Alevden bir sütun gibi alabildiğine dönen kızın bu yepyeni enerjisi oradakilerin iştahını alabildiğine artırmış, bağlama ilâhileşmeğe başlamıştı ki, birden patlayan bir mavzer, rafta yanmakta olan lambayı parçaladı. Ortalık birden karmış, karanlıkta küfürler saçan gölgeler dehşetli bir panikle sağa sola kaçışmağa başlamıştı.

— Basıldık!

— Basıldık çocuklar, mavzerim nerde?

— Davranın aslanlarım!

Ev gerçekten de sarılmıştı. Rasgele ateş ediliyor, arada hedefini bulan bir kurşun acı feryatlar çıkarıyordu. Birinde,

— Aaaaah! -diye haykıran İhsan'ın sesi duyuldu.

Nazmiye yere yatmıştı. Sevgilisinin sesini alınca tanımıştı:

— İhsan, sen misin?

— Benim Nazmiye. Benim sevgilim ama... Hakkını, hakkını helâl...

Bir hırıltı. Nazmiye oda karanlığında patlayan silahların mermilerinden kıvılcımlanarak çıkan kurşunların birer yarasa gibi uçuşuna aldırmadan sevgilisine koştu, onun iplerine rağmen öne doğru kaykılmış vücuduna deli gibi sarıldı:

— Kahpeler, kahpeler vurdunuz mu sevgilimi?

Bayıldı.

Gözlerini açtığı zaman güneş iyice yükselmişti ve Nazmiye hiç tanımadığı bir başka haydudun kucağında, doludizgin yol alan bir

atın üzerinde, dağ başındaki bir patikadan hızla yol alıyordu.

Bu adam kimdi? Onu nereye götürüyordu?

9

Günler, haftalar, aylar geçti.

Yaşı henüz yirmilerden kurtulmuş otuzluk eski Maarif Müfetişi Sedat, aylardır Millîci birliğiyle dolaşmaktan, birbirine karışan saçı sakalıyla tanınmaz bir hâl almıştı. Bugüne kadar ne bâdireler atlatmamışlar, Yunan'a ne baskınlar yapıp, ne esirler, esirlerden daha önemli, ne silahlar, ne cephaneler iğtinam eylememişlerdi!

Cebinden meşin kaplı küçük not defterini çıkarıp ağır ağır yazmaya başladı:

«..... İzmir'e asker çıkaran Yunanlılar gemi iyice azıya almışlar. Gelen haberler çok kötü. Bir kısım zabitlerimizle erlerimizi öldürmüşler. Memurlarımıza hakaretler ediyorlarmış. Bu şartlar altında halkımızın Allahından başka güveneceği tek destek bizzat kendi azmi, kendi gücü, kendi iradesi olabilir.»

Birden bir ses, tepesi bulutlara değen dağın mor kayalarında yankılandı:

—Sedat beey!

Defteri iç cebine yerleştirirken cevapladı:

— Efendim?

— Biraz gelir misiniz?

Kilot pantolonu, çizmeleri, kocaman kalpağıyla koştu.

Çağıran, Mustafa Kemal Paşa'nın teşkilât için vazifelendirip aylarca önce bu havaliye yolladığı mavi gözlü, enerjik, dinamik yüzbaşıy-

dı. Aylardan beri zaman zaman Yunan'a vurulan darbeleri tertipleyen komutan...

Sedat esaslı bir çakılışla komutanını selâmladı:

— Emret kumandanım!

Genç, ateşli, o nisbette de kibar kumandan masası yanındaki alçak iskemleyi işaret ederek,

— Buyrun Sedat bey... -dedi-. Oturun.

Sedat yüzbaşının onunla çok mühim bir şey konuşacağını anlamıştı.

— Sizi dinliyorum yüzbaşım.

Yüzbaşı sigara paketini uzattı, Sedat bir tane aldı ve yüzbaşısının ateşinden yaktı. Yüzbaşı, önündeki kâğıtları karıştırıyordu. Birden başını kaldırdı. Sedat'ın gözlerinin içine bakarak,

— Kardeşim -dedi-. Askerce konuşalım. Yeni bir vazife ile sizi K. köyüne göndermek istiyorum. Ne dersiniz?

Sedat düşünmeden,

— Emredersiniz kumandanım... -dedi-. Derhal talimatınızı bekliyorum!

Yüzbaşı memnun, gülümsedi:

— Siz ve arkadaşlarınızdan başka türlü cevap alamayacağımı bildiğim halde gene de sordum. Teşekkür ederim Sedat Bey. Sizin o köyde akrabanız vardı galiba?

Sedat tashih etti:

— Akraba değil, fakat akraba kadar yakın ahbap. Baba, hatta dede dostu...

— Alâ. Fakat bu vazife hemen değil. Bir hafta sonra.

— Bâşüstüne kumandanım.

— Saçınız, sakalınız da iyice uzamış. Böyle olduğu daha iyi; çünkü oraya kaçak girecek-

siniz. Malum ya, düşman işgali altında orası. Sizi Millîciler hapsedmişti. Hapishanede saçınız sakalınız uzadı. Size çok eziyet ettiler. İl-lâki kendileriyle çalışmanızı istiyorlardı. Sizse böyle şeylerle başı hoş olmayan bir insandınız. Kaçtınız. Akrabanıza iltica ettiniz. Anladınız mı?

Sedat sertçe,

— Anladım kumandanım... -dedi-. Bir şey sorabilir miyim?

— Buyurun...

— Ne yapacağım orada? Vazifem ne?

— Bunu daha sonra öğreneceksiniz. Şimdi size altı gün izin veriyorum. İzine giden arkadaşınız az önce geldi. Sıra sizde. Gidin. Annenizi, kızkardeşinizi görün. Bir suretle buraya getirin. Hatta K. köyündeki arkabanızın, pardon, ahababınızın yanına birlikte giderseniz çok daha iyi olur!

Sedat az kalsın yüzbaşının boynuna sarılacak, yanaklarını öpücüklere boğacaktı. Aylardan beri tek satırla olsun sağlık durumlarına dair haber alamadığı annesiyle kardeşini öyle merak ediyordu ki. Geceleri kötü kötü rüyalar görüyor, kan ter içinde uyanıyordu. Vazifesinin başına dönmeyişini nasıl yorumlamışlardı acaba? Hükümet ne demişti? Millîcilere katıldığını anlamış mıydı? Anlasalar bile, şimdi gider, Millîcilerin onu esir aldıklarını, kendileriyle çalışmağa zorladıklarını, halbuki Halife-i müslimin ve Zıllûllahı-fil'âlem olan Padişah'a karşı âsi olmadığını, olamayacağı için, ilk zamanlar peki demesine rağmen, bir gün işte böyle kaçıp geldiğini söyleyebilir, bir gece de Millîci hisler beslediğinden emin olduğu eski kâtibi Recep efendiyi de yanına alıp, annesi kız kar-

deşiyle birlikte Konya'dan usullacık savuşabi-
lirdi.

Fikrini yüzbaşıya uzun uzun anlattı. Yüzba-
şı elini sıktı:

— Muvaffakiyetler Sedat bey. şu andan
itibaren izinlisiniz!

Hiç vakit geçirmeşe lüzum yoktu. Coşkun
bir heyecan içinde yolu tuttu. Bir gün sabahın
erken saatlarında Konya'ya vardı. Sokaklar hep
aynı, hep o eski sokaklardı. Tanış yüzlere rast-
lıyor, fakat tanınmadığı, tanınamadığı için mem-
nun, aldırış etmiyordu. İçinde annesinin sabun
kokulu, tertemiz havası. Aylardır hasret kaldı-
ęı bu temizliğin kollarına kendini atacak, ana-
cığının yalnız onun ve kız kardeşi için çarpan
kalbi üzerine başını koyarak, kana kana ağla-
yacaktı. Bu göz yaşları, yaralı vatanın yaralarını
bir parça da olsa sarmaya çalışmaktan gelen
gayretlerinin sevinç gözyaşları olacaktı.

Anacığı, ille bu mübarek kadın... Kimbi-
lir, aylardır oğlunun yokluğundan nasıl üzülp
ağlamıştı. Kimbilir ne kötü rüyalar görmüştü.
Başka zaman olsa onu üzecek en küçük ha-
reketlerden kaçınırdı ama, şimdiki öylesi de-
ęildi. Esir vatanın yardımına koşanlarla birlik
olmuştu. Annesi bunu anlayınca onu nasıl sa-
racak, yaptıkları baskınların hikâyesini dinler-
ken göğsü kimbilir nasıl kabarcaktı? Diyecek-
ti ki:

— Elbette yavrum. Ben seni bu günler
için doğurmadım mı?

Birtakım cadde ve sokakları dalgın dalgın
geçtikten sonra evlerinin sokağına geldi. Du-
rakladı peşin. Duraklayışının sebebi, heyeca-
nıydı. Aşırı bir heyecan içinde boğulacak ka-
dar hummalı bir haldeydi. Nihayet sokak ka-

pısı. Elini tokmağa uzattı, çaldı. Annesinin az sonra, «Kim o?» diye çınlayacak sesini bekliyor. Anne, anneciği, kimbilir nasıl şaşacak, nasıl koşup boynuna baygınlık içinde sarılacak!

— Kim o?

Kalın bir ses, bir erkek sesi. Başını kaldırıp bakıyor: Kocaman bıyıklı bir erkek pencerede. Hiç tanımıyor.

— Kimi arıyorsunuz?

— Annemi.

— Annen kim?

İsmi söylüyor. Adam kesip atıyor:

— Burada böyle kimse yok.

Pencereden çekiliyor. Eski müfettiş olduğu yerde sarsılıyor. Sarsılıyor ama, kendini toplaması çok sürmüyor: Bir başka eve, daha ucuz bir eve taşınmış olmazlar mı?

Birden komşu Rıfat efendileri hatırlıyor. Kapılarını çalıp sorsa... Uygun olur mu acaba? Niçin olmasın? Çalıyor. Fakat ne ses, ne de nefes. Tekrar tekrar çalıyor. Neden sonra demin kendisini üst katın penceresinden cevaplayarak, «Burada böyle kimse yok.» diyen koca bıyıklı adam, tekrar aynı pencerede görünüyor:

— Evde yoklar onlar da.

— Nereye gittiler?

— Meram'daki bağlarına.

Omuzları düşük, halsiz, ağır ağır çıkıyor sokaktan. Peki ama onları nerede, nasıl bulacak?

Çarşı içine doğru ağır ağır yürüdü. Bildik, gördük, tanıdık dükkânların önünden geçiyor, fakat içeri girip sormak gelmiyordu içinden. Nasıl karşılayacaklarını bilmediği için, cesareti

kırıktı. Belki de çekinirlerdi. Uzun uzun konuşmak da içinden gelmiyordu. En iyisi, eski ve fakâr kâtibi Recep'i bulmaktı.

Adımları onu Recep'in arka sokaklardan birindeki küçücük evine götürdü. Hiç tereddüt etmeden kapıyı çaldı. Recep'in ihtiyar annesi kapıyı açtı:

— Kim o?

— Recep efendi evde mi?

— Yok.

— Nerede?

— Daireye gitti. Kimsiniz siz?

Yalan attı:

— Ben, oğlunuzun Müfettişi Sedat Beyin yanından geliyorum da...

Kadın irkilerek kapıyı az daha kapadı.

— Niçin çekindin valde?

Kadın korkuyla büyüyen gözlerini bu hiç tanımadığı adama çevirmiş, süzüyor, kendilerine bir zarar getirmesinden korkuyordu. Halbuki kadın Sedat'ı tanırdı. Demek kocaman bıyığı simsiyah sakalıyla gerçekten tanınmaz hâle gelmişti?

— Ha? Niçin çekindin?

Kadın içini çekti:

— Çekinişim, Millîcilere katılmış dediler de ondan. Asıl çekindiğim bu değil.

— Ya?

— Anası, kız kardeşinin başına gelenler...

Sedat'ın içinde sanki bir damar koptu, yahut da görünmez eller kafasına görünmez bir odunu hızla vurdular.

— Başına gelenler mi?

— Sorma evlât. Allah dost başına vermesin...

— Ne oldu yani?

Kırış kırış kadın her şeyi ağır ağır anlat-
tı. Sonunda,

— Kendine söyleme sakın yavrum... -de-
di-. Ne de olsa üzülür.

Mahvolmuştu. Hüngür hüngür ağlamamak
için kendini zor tutuyordu. Demek anası, ana-
cığı polis baskınında ölmüş, kız kardeşi Rifat
efendinin yeğeniyle kaçıp gitmişti? Kadına dert-
li dertli baktıktan sonra:

— Haydi eyvallah valde... -dedi.

Kadının ne dediğini duymadan, düşük
omuzlarıyla oradan uzaklaştı. Bir yer, تنها,
görülüp ayıplanmayacağı bir yer lâzımdı şim-
di ona. Herkeslerden uzak, kimsenin göreme-
yeceği bir yer. Orada kana kana ağlayacak,
ağlayacaktı. Battal battal yürürken gözüne Mev-
lâna türbesi ilişti. Burası olabilirdi kapanıp ağ-
layacağı yer. Gitti, türbenin arka kısmına, in-
san gözlerinden uzak bir köşeydi burası. Duva-
rın dibine garip garip çömeldi, sırtını duvarı-
na dayadı türbenin, kana kana ağlamaya baş-
ladı. Yumulu gözleri gerisinde zavallı anacağı
belirmiş, nurlu yüzü tekme yaraları içinde,
sanki oğluna dargın dargın bakıp, «Görüyor
musun halimi yavrum?» diyordu. «Bizi bıraktın
gittin. Başımıza ne haller geldi. Bu yaşımda
insafsızlar beni tekmelediler, saçlarımı tutam
tutam kopardılar. Kız kardeşinse.....»

Bu hayali, annesinin yoluk saçlı, suratı tek-
melerle morarmış perişan hayalini kovmak, on-
dan kurtulmak istiyordu. Ağlamaktan gözlerin-
de yaş kalmamıştı. Ne suçu vardı? Evet, anası,
kız kardeşi ama, asıl ana, bütün milletin ana-
sı bu halde değil miydi? Milletin bu anasının
suratı düşman çizmeleri altında ezilmiyor muy-

du? Nice nice Türk kızlarının ırzı namusu, düşman sofralarında, düşman yataklarında berbat olumuyor muydu?

Anasıyle sanki şöyle bir konuşma başladı aralarında:

«Halimi beğeniyor musun yavrum?»

«Beğenmiyorum anacığım.»

«Niye sebep verdin bunlara?»

«Mecburdum ana.»

«Niçin mecburdun?»

«Çünkü asıl anamız olan vatan düşman işgalindeydi. Yurdunu seven her yurttaş bu asıl anasını kurtarmaya koşuyordu. Ben de koşmak zorundaydım...»

O zaman anası sanki,

«Allah kolunuzu kuvvetli, kılıcınızı keskin etsin yavrum!» dedi. Artık ağlamıyor, anasının hayalini duymuyordu. Kalktı. Ağır ağır ayrıldı Mevlâna türbesinden. Konya'da işi kalmamıştı artık. İş, yüzbaşısının yanında, akıncı arkadaşlarının arasındaydı. Gitmeli, hiç vakit geçirmeden basıp gitmeli, anasının, kızkardeşinin felâketlerine sebep olan bu Padişah tarafı insanlardan yurdun temizlenmesi için çalışanlara katılmalıydı.

Çarşı içinde buldu gene kendini. Birden eski kâtibi Recep efendi. Az kalsın ismiyle çağıracaktı. Kendini zor tutarak yaklaştı. Kolundan yakaladı. Genç adam uzun uzun baktı, bakıştılar.

— Beni tanıdın mı?

— Sizi, sizi... tanıyacağım ama...

— Evet?

— Sesiniz ve gözleriniz...

— Evet?

— Hiç yabancı değil!

Yanyana yürüyorlardı. Sedat sordu:

— Nereye gidiyorsun böyle?

Recep efendi gene dikkatle bakarak,

— Daire için bir miktar kâat, defter alacağım da...

— Boşsunuz yani?

— Öğleye kadar, evet.

— Öyle yemeğini birlikte yiyebiliriz o halde.

Recep efendi birden tanıyarak,

— Müfettiş bey... -dedi-. Sedat bey siz misiniz?

— Susss...

Recep efendi çılgın bir neşe içindeydi:

— Fakat, nasıl olur Müfettişim, ne cesaret bu böyle?

— Bırak şimdi bunu. Agop'un meyhanesine gidelim mi?

— Hâlâ unutmadınız mı Müfettişim?

Agop'un meyhanesinden içeri girdiler. Bilhassa plakisinin üstüne yoktu. Gerekli yemekleri ısmarladıktan sonra, Sedat:

— Bir küçük karafaki içsek... ne dersin?

— İçelim Müfettişim.

— Öğleden sonra daireye gideceksin ama?

— Sizi bulduktan sonra Müfettişim, gitmesem de olur...

Yıllar yılı tanıştığı Agop servis yaparken arada Recep efendiye laf atıyorsa da eski Müfettiş Sedat Beye bakmıyordu bile. Aklının kıyısından geçirmiyordu çünkü.

Recep boyuna gözlerini Sedat beyden kaçırıyordu. Bu, eski müfettişin dikkatinden kaçmadı. Sordu:

— Niçin gözlerime bakmaktan çekiniyorsun Recep?

— Çekinmiyorum Müfettişim.

— Annemle kız kardeşimse...

Recep heyecanla,

— Evet? -dedi.

— Bütün macerayı tafsilâtıyla annenden öğrendim!

— Annemden mi?

— Evet. Size uğradım önce. Kendimi Müfettiş Sedat'ın arkadaşı diye tanıttım...

— Tanımadı mı?

— Sen tanıyabildin mi?

— Haklısınız. Sonra?

— Sonra...

Dişlerini kötü kötü gıcırdattı:

— Alacakları olsun Recep, saltanat polisinin alacağı olsun!

— Yalnız saltanat polisinin mi Müfettişim?

Biraz da patavatsızca gürlledi:

— Topyekûn saltanatın!

Yakın masalardaki kırmızı fesli, kalpaklı müşterilerden birkaçı döndü, hayretle baktı. «Topyekûn saltanatın!» sözlerini işitmişlerdi ama, ne manaya söylediğinin farkında olmamışlardı.

Yemeklerini çabucak yiyip, önlerindeki karafakiyi de temizledikten sonra daha serbest konuşabilmek için kalktılar. Geze geze istasyona doğruldular. Yolda eski Müfettiş,

— Recep -dedi-. Yalnız ben değil, yurdunu seven, onun düşman çizmelerinden kurtulmasını isteyen her namuslu Türk evlâdı bugün silâha sarılmış vaziyette. Bir anne, bir kız kardeşin sözü olmaz, asıl anamız olan vatanın yanında. Ben bir anayla bir kız kardeş verdimse, başkaları benden az vermediler, hâlâ da veriyorlar.

Sönen ocakların, yıkılan hanümanların, zorla ırzlarına geçilen bakirelerin haddi hesabı yok!

Durdu. Eski kâtibinin yakasını kuvvetle tuttu:

— Cevap ver bana Recep, yurdunu, milletini seviyor musun?

Recep tereddütsüz,

— Elbette... -dedi.

— Benimle birlikte gelir misin?

— Elbette Müfettişim. Yalnız...

— Annen mi?

— Hayır Müfettişim, onu düşünmüyorum.

Gitmeden önce sizin yuvanızı yıkan, annenizi «kahpe» diye saçlarından sürükleyen saltanat polisinin bir bombayla çatısını tepesine yıkmayalım mı?

Eski müfettiş bir an düşündü, sonra,

— Hayır... -dedi.

— Niçin?

Ağır ağır, tane tane konuştu:

— Çünkü, şimdi iç düşmanlarla uğraşmaya vaktimiz yok. Bütün mesele dış düşmanlarda. Peşin dış düşman, sonra iç düşman. Dış düşmandan yardımı kesilen iç düşmanlar, o zaman daha rahatça temizlenir ve hepsinin çatıları başlarına yıkılır. Ben yarın vazifeme avdet etmek istiyorum!

Recep efendinin kıvılcımlar saçan gözleri ve erkek sesi:

— Beni de yanınızda bilin Müfettişim!

Meram bağlarında sine sine ilerliyorlardı. Vakit akşamdı. Yukarda ay vardı. Uzaklardan çalgı sesleri aksediyordu.

Eski Müfettiş sordu:

— Gene bir oturak âlemi galiba?

Recep başını salladı:

— Eşraf eğleniyor...

Gedâyet yeli hafiften hafiften yanaklarını okşuyor, tef, dümbelek, kaşık seslerine ağır ağır yaklaşıyorlardı. Yolları herhalde oturak âleminin civarından geçiyor olmalıydı.

— Yaklaşıyoruz Recep...

— Evet Müfettişim.

— Selâmünaleyküm deyip çökelim mi, ha?

— Tanış biriye...

Oturak âlemi kurulu bağın bahçe duvarına önce Recep tırmanıp içeri baktı. Sonra indi:

— Tanış biri ama...

— Eee?

— Girmeyelim Müfettişim.

— Niçin?

— Necmi orda da...

— Hangi Necmi?

— Beni konuşturma Müfettişim.

— Niye?

Recep söylemek istemiyordu. Eski Müfettişinse merakı gittikçe artıyordu. İsrar etti:

— Sebebini söyle Recep. Niçin çekiniyorsun?

— Senin için Müfettişim.

— Benim için mi?

— Evet.

— Seni dinliyorum. Mutlaka sebebini söylemelisin!

Recep nihayet ağır ağır anlattı:

— Bu Necmi, kızkardeşinizin felâketine sebep olanlardan. Şimdi de kızkardeşinizi oyuncu kız olarak, dost olarak yanında taşıyor. Belki gene yanındadır. Görmeniz doğru değil!

Eski Müfettiş, yeni akıncı Sedat her şeyi

anlamıştı. Demek kızkardeşi oradaydı, bir duvar ötede?

Artık kendir kement zaptedemezdi Sedat'ı. Onu dünya gözüyle son bir defa görmeli, derdini dinlemeliydi. Ne kadar fena olursa olsun kardeşiydi. Belki de pis, çok pis hayat şartları içinde kıvranıyordu.

Mahiyeti belirsiz bir hissin itmesiyle, az önce Recep'in tırmandığı duvara sıçradı. Elle-riyle kenarı tuttu. Kendini yukarı çekti: İçerde, ağaçların altında genişçe bir âlem kurulmuş, saz hafif hafif tıngırdıyordu. Ortada kadın filan yoktu. Az önce akseden tef, dümbelek, kaşık, zil seslerine bakılırsa, kadın, hatta kadınlar oynamış, belki de içeriye dinlenmeye çekilmişlerdi.

Yanıbaşında tıpkı onun gibi duvarın kenarına tutunarak kendini yukarı çekmiş, içeriyi seyretmekte olan Recep'e sordu:

— Hani, kadınlar nerde?

— Bilmiyorum. Belki içeriye çekilmişlerdir...

— Necmi hangisi?

— Taa orda, sazcının yanında oturan kalın siyah kaşlı delikanlı. Cigarasını yaktı...

— Demek bu pisbıyık, it...

— Polisle birlik oldu, kız kardeşinizin ve annenizin felâketine sebep oldu!

Bir kenarda bağlı olduğu anlaşılan atlar kişnediler.

Eski Müfettişin içi içini yiyordu. Çevik bir hareketle bahçeye atlamak, belindeki tabancanın bütün kurşunlarını şu vatan, millet endişesinden uzak keyf ehlinin üzerine boşaltmak geliyordu içinden.

— Herifler ne kadar rahat... -dedi.

Recep cevapladı:

— Çok.

— Düşman çizmesi altında bile eğlenebilmek şevkini kendilerinde bulabiliyorlar.

— Niçin bulmasınlar?

— Doğru.

— Düşman bunlara ne yapacak? Kendileriyle birlik olanlardan düşmana zarar gelmez ki...

— Çok doğru Recep. Akıl ne diyor, biliyor musun?

— Ne diyor Müfettişim?

— Çek tabancayı, atla içeriye, bütün mermleri iz'ansız beyinlerine boşalt!

— Benden de al o kadar Müfettişim!

Birden ahenk tekrar başladı. Tef, dümbelök, saz oynak bir hava tutturmuştu. Birden, genç, güzel bir kadının ortaya şimşek kibi atıldığı, tüller içinde yarı çıplak dönmeğe başladığı görüldü. Ne eski Müfettiş, ne de eski kâtibi tek kelime bile söylemediler. Bakıyor, sadece bakıyorlardı. Genç, güzel kadın, dalların arasında yanan fenerlerin sarı ışığında mermer gibi bacakları, harika vücuduyla dönerken ulvîleşiyordu âdeta. Döndü, döndü, döndü. Birden Necmi'nin kalın sesi duyuldu:

— Kız Nazmiye!

Eski Müfettiş ürperdi. Kimdi bu? Kız kardeşi mi yoksa? Kız kardeşiye ya? Ne yapardı o zaman? Ne yapması lâzımdı?

Necmi tekrar, daha öfkeyle gürledi:

— Kız Nazmiye, gelsene!

Cevap alamayınca yerinden hırsıyla kalktı, içeri gitti. Oyuncu elbisesi içinde halsiz Nazmiye'yi, eski Müfettişin kız kardeşi Nazmiye'yi bileğinden sürükleyerek meydana fırlattı:

— Oyna!

Kız inat ediyor, oynamamakta ayak diriyordu ki, Necmi'nin belinden kamasını çıkarıp, hasta kıza fırlattığı, kızın da acı bir çığlıkla yıkıldığı görüldü. Kama göğsünün sol yanına saplanmıştı.

Eski Müfettiş artık duramazdı. Tabancasını çektiği gibi bahçeye atladı. Lâhzada kendini oturak âleminin ortasında bulmuştu. Davetlilerin çığlığı, telâşı arasında tabancasını Necmi'ye doğrulttu, ateş etti. Necmi korkunç bir feryatla yere yuvarlanırken, ortalıkta kimseler kalmamıştı. Bir an, tereddütlü bir andan sonra, eski Müfettişin tabancası üst üste işleyerek ortalığı büsbütün karıştırıp meydandakileri birer kenara sindirerek sildikten sonra, kız kardeşine koştu. Kanlar içindeydi. Kucakladı. Birden Recep'in sesi,

— Müfettişim, atlara atlayıp kaçalım!

Âlem yapanlara ait olduğu anlaşılan iki at, orada hazır bekliyordu. Bindi. Recep de binmişti. Bahçeden rüzgâr gibi çıkıp, ayın altında sessizce yatan tozlu yolda alabildiğine uzaklaştılar. Bir saat, iki saat, belki de beş saat doludizgin yol aldıktan sonra, ağaçların altında durdular.

Eski Müfettiş kucağındaki kanlı, hareketsiz vücudun yüzüne baktı. Gözleri kapalıydı. Fakat ölmemiş olduğu anlaşılıyordu. Çünkü vücut soğumamıştı.

— Nazmiye, yavrum...

Genç kızda hafif bir kıpırdama oldu, inledi.

— Nazmiye, aç gözlerini yavrum. Ben yabancı değilim, ağbeyinim!

Yaralı vücut sanki sarsıldı. Gözleri hafifçe açıldı:

— Abi, âbiciğim. Sen, sen ha?

— Evet Nazmiye, ben âbin... Nasılsın yavrum?

Kekeledi:

— Çok, çok fena -Sonra gücünün üstünde bir direnmeyle gözlerini daha açtı-; Abi, hakkını helâl et abi. Ben, ben artık...

Gerisini tamamlayamadı. Bir, sonra bir daha sarsıldı ve bütün vücut çözülüverdi. Ölmüştü.

— Nazmiye, Nazmiye, kardeşim!

Eski müfettiş, eski kâtibinin yaşlı gözleri önünde, kız kardeşine sarılmış, sarsıla sarsıla ağlıyor, kolları arasından onu bırakmak istemiyordu. Fakat çaresiz bırakacaktı. Hemen oracıkta açtıkları bir çukura gömüp, üzerini örttüler.

Daha sonra, asıl vazifelerinin başına koşmakta olan iki atlı artlarında bir toz bulutu bırakarak çabucak, gözden kayboldu.

GÂVURUN KIZI

1

Şoför Kâmran uyandığı zaman sabah güneşi tül perdelere vurmuştu. Sıçradı. Yirmi yedi yaşın pırıl pırıl neşesiyle bir türkü tutturdu. Uçuyordu. Evdoksiya'yı bulacaktı bugün. Buluşacak, sevişeceklerdi.

Güldü. Kimbilir ne kadar bekletecekti gene!

Her zaman böyle. Kâmran istediği kadar erken gelsin, kız bildiğinden şaşmazdı. Bekletirdi. Sevgilisini bekletip üzmekten zevk mi alıyordu ne!

Ellerini birbirine sürdü. Peşin işe nereden başlaması gerektiğini düşündü. Elini yüzünü yıkamalı, dişlerini fırçalamalı, sonra giyinip itina ile taranmalıydı.

Mutfağa geçti. Bol su, sabunla güzelce yıkandı. Kurulandı. Odasına döndüğü zaman gözü komodinin üzerindeki portakal likörü şişesine ilişti. Ayyaş değildi ama, böyle günde iki kadehcik olsun atmak hiç de fena kaçmayacaktı.

Bir, bir daha. Üçüncüyü düşünürken kapı çalındı. Mobilyacı Antranik'ten başkası olamayacağına şüphesi yoktu. Gitti, açtı, tamam, o.

Üst katta oturuyordu, sabahları işe giderken uğramasa olmazdı sanki.

— Sabahlar hayır yavru. Ne haber? Likör içiordun sabah sabah?

— İçiyordun de şuna ulan!

— İçiyordun, içiordun... Hepisi da bir ka-piya çıkar.

— Gevezeliği bırak. İstiyorsan vereyim?

— Böyle zabah zabah... Bayramdır? Yok-sa seyrandır?

Evdoksiya'nın duvarda asılı zarif çerçeveli fotoğrafına gitti, her günkü gibi uzun uzun, hay-ran hayran baktıktan sonra,

— Allah bağışlasın -dedi-. Çok güzel kız-dır!

— Anladık be. İçecek misin?

— E içerim helbet...

Kâmran'ın yanına gitti. Aklında Evdoksiya'nın fotoğrafı. Göz kırparak sordu :

— Sıkı sıkı saroorsun?

Kadehe likör doldurup uzattı:

— Saroorum.

— Dudaklarını dudaklarına yapıştıroorsun?

— Gevezeliği bırak da iç şunu.

Antranik bir nefeste emre uydu. Tekrar sordu:

— He? Yapıştıroorsun?

— Yapıştıroorum.

— Dudaklarını dişloorsun?

— Dişloorum.

— Gözlerini yumoor?

— Öf be Antranik!

— İnloor?

— Başlarım Hıristos'undan ha!

Antranik bir kahkaha attı.

— Kiskanoorsun he?

Kâmran cevap vermedi. Lâcivert kostümünün pantolonunu duvardaki askıdan aldı, bacağına geçirirken Antranik kadehini tekrar doldurdu. Yaşı kırk civarındaydı. İyi işleyen küçük bir möble atölyesi vardı. Kâmran Tarlabası'na çıkan daracık sokaklardan birisindeki kocaman apartmanın bekâr odasına zevkle döşediği iskemlelerle gardrop, karyola ve ceviz büfeyi ondan taksitle satın almıştı.

Antranik'in hayatı çeşitli kadınlarla dolu olduğu halde, gene de obur, doymaz, aç gözlü bir zamparaydı. Öyle ki, yalnız zamparalıkla da kalmaz cinsî münasebete dair açık saçık hikâyeler dinlemeğe bayılırdı.

İkinci kadeh likörü yuvarladığı sıra, Kâmran beyaz gömleğini giymiş, al kırvatını bağlamış, briyantınli saçlarını tarıyordu. Antranik'i hemen hemen unutmuştu. Pek pek bir saat sonra, pembe çiçekler yüklü şeftalinin altında bekleyeceği Evdoksiya'yı düşünüyordu.

Antranik ağzını yumruğunun tersiyle silerek yanına geldi :

— Aşk olsun yavrum Kâmran!

Kâmran hayretle döndü;

— Ne var? Hayrola?

— Kıyak oğlansın!

— Ben oğlan değilim.

— Ne olursan ol. Yalnız, aç gözünü. Çok

şaheser kızdır bu. Kaçırma elinden!

— Kaçırmaya niyetim yok.

— Evleneceksin?

— Allah kısmet ederse.

— Ne zaman?

— Bilmem.

— Nasıl bilmezsin?

— Bilmenin nasıl olur mu? Sevişiyoruz işte.

Kâmran evlenmek için can atıyordu ama... Kızda bir ürkeklik, bir korku. Birinde, «Dedem beni öldürür!» demişti.

Birer sigara yakıp çıktılar. Vakit henüz pek erkendi. Pırıl pırıl nisan güneşi altında, Beyoğlu Balıkpazarı'ndan Galatasaray'a vurdular. Uzun uzun yürümek geliyordu bugün Kâmran'ın içinden. Yürüyecekti de. İzinliydi nasıl olsa.

Parmakkapı'da ayrıldılar.

Kâmran taralı saçları, lâcivert kostümü, zarif siyah iskarpinleriyle geri döndü. Güneş öyle tatlıydı ki. Bilek saatına baktı: Yedi buçuk. Evdoksiya'yla buluşmasına en azdan bir buçuk, iki saat vardı. Ondan sonra ne kadar bekletileceğini Allah bilir.

Üç kadeh likör başını tatlı tatlı döndürüyordu, daha içmek, sarhoş olmak geliyordu içinden. Bir yerlerde birkaç kadeh atıp atmamayı düşündü. Fena olmazdı, olmazdı ama, içince vahşileşiyor, hatta canavarlaşıyordu.

Vazgeçti.

Garaja geldi.

Şoför Niyazi'yle kâtip, süpapları alıştırılmakta olan bir taksinin yanına çömelmiş, gevezelik ediyorlardı. Kâmran'ın yaklaştığını görünce kestiler. Çiçek bozuğu yüzüyle kara kuru bir muşmulayı hatırlatan şoför Niyazi,

— Helâl olsun yavrum.. -dedi-. Helâl olsun sana bu gençlik!

Kâmran kızdı:

— Başladın mı gene?

— Başlarım ulan, tabii. Kızdan gönüllüsün be!

Kâtip güldü. Kâmran küfredecekti ki, Niyazi devam etti:

— Gönüllüsün ama, sende iş yok!

— Niye? - dedi kâtip.

— Niyesi var mı be kâtip? Bu gençlik, bu güzellik, bu faça... İstese, mangır demetle gelecek şerefsizim!

Kâmran'ın tepesi attı:

— Başlarım anandan kız kardeşinden ha Niyazi!

Elleri arkasında, garaj kapısına doğru yürüdü. Şoför Niyazi arkasından göğsünü yumrukladı:

— Anam da kurban olsun sana, kız kardeşim de yavrum!

İzah etti:

— Şakayı bırak kâtip, istese, sahiden mangırı demetle kazanır.

— Nasıl?

— Nasılı var mı be kardeşim? Piliç gibi çocuk. Artist gibi. Bunun peşine düşen karının, kızının hesabı yok. Öyle gacolar tanıyorum ki, arabasına keyif içln biniyorlar. Lâkin, herif eşşek, kafa yok!

— İyi ama, bir sebebi olmalı...

— Jigololuk edemezmiş. Ulan enayi dedim, bu dünya fani bir dünya. Bu dünyada yeyip içtiğin, bir de sevip sevildiğin kâr kalır. Kime kalmış bu dünya? Kalsa Sultan Süleyman'a kalırdı. Bak bizim patrona. Bilenler var kâtip, on sene öncesine kadar senin benim gibi don-suzun biriymiş. Şimdi? Milyonluk. Neden? Açmış gözünü.

— Açmış ha?

— Açmış tabii. Dev gibi herif. Zengin kocakarılar tavlamış. Sonra da Alaman harbinde

lastik karaborsası yaptı, tuttu yükünü... Ayıp mı? Ayıp ne? Yakalanmak ayıp. İstersen adam öldür, kerhane işlet. Yeter ki ele geçme. Ele geçmedin de mangırı demetledin mi, ne ayıp var ne de bir şey!

Kâtip güldü:

— Bizim patron evet, kazanmış ama şimdi?

— Şimdiye boşver. Marika'ya yediriyor. Haydan gelen huya gider!

Garaj sahibi yüz yirmi kiloluk gövdesiyle içeri girince, kalktılar. Patronun peşisıra yazıhaneye girdiler.

İçmediği zamanlar asık yüzlü, öfkeli bi-riydi ama, içti mi de tadına doymazdı.

Masasına geçti. Yorgun bir ayı ağırlığıyla kendini masası başındaki iskemieye bıraktı. Başı zonk zonk atıyordu. Gece sabaha kadar hemşerileriyle Beyoğlu barlarında içtiği içkinin haddi hesabı olmamıştı. Peşin rakı, sonra bol, şarap, vermut, bira, tekrar rakı, tekrar şarap, tekrar bol... Eve ne zaman, nasıl, altındaki hususîyi tosiatmadan nasıl gittiğinin, nasıl soyunup yatağına nasıl girdiğinin farkında değildi, düşünüyordu. Bu gidişin gidiş olmadığını anlıyor, ama başka türlü de davranamıyordu. İçerken içerken günün birinde köşede çatlayıp kalacakmış gibi geliyordu. Biri orta iki, öbürü lisenin dokuzunda iki oğlu vardı. Çocuklar ateş gibi şeylerdi, okuyorlardı. Hem okuyorlar, hem de babalarının tuttuğu yolu zerrece beğenmiyorlardı. Karısı vaktinden önce kırışmış ihtiyar yüzlü bir kadın on sekiz yıl önce memleketinden almış, sonra da İstanbul'a getirmişti. Öfkelendiği zaman insafsızca döverdi. Bu yüzden kadın iğne ipliğe dönmüştü.

Patron başını kaldırdı, kâtibine baktı.
Kâtip, rakı isteyeceğini sanarak,
— Yarım kiloluğunuz öylece duruyor...

-dedi.

Patronun gözleri parladı, yüzü sevimlileşti:

— Sahi mi? Yaşa be!

Kâtip dolaptan yarım kiloluğu aldı, masanın üzerine koydu. Patron can sıkıntısından sıyrılmıştı. İri, yağlı yüzü keyifli parlıyordu. Kocaman elleriyle kavradığı şişeyi yumruklayıp tıpayı çıkardıktan sonra, şişeyi tepesine dikti. Lıkır lıkır içiyordu ki, birden ısıklık: Beygir sular gibi...

Patron ısığın geldiği tarafa hınçla döndü. Kim olursa olsun, bağırp, çağırarak ana avrat sövecek, gerekirse kalkıp yumruklayacaktı ama, olmadı. Metresiydi. Marika. Yazıhane penceresinde durmuş, «Ayı»ya bakıyordu.

«Ayı» telâşlandı. Çocuk gibi yumuşayıvermişti.

— Buyur Marika, gel!

Kâtibe döndü:

— İskemle versene ablana!

Marika pencereye dayanmıştı. Hiç istifini bozmadan,

— Akşam nerdeydin ulan inek? -dedi.

Patron etrafına bakındı kekeleydi:

— Ev, evdeydim Marika.

— Değildin!

— Vallahi evdeydim Marika, billahi evdeydim.

— Yalan söyleme inek. Ben kaçın kurrasıyım?

— Allah belâmı versin ki...

Marika başını salladı:

— Verecek, gelecek bir gün zaten...

Garaj kapısına doğru giderken Kâmran'a rastladı. Tanımıyordu. Âdeta şaşırarak durdu

— Siz burada mı çalışıyorsunuz?

Kâmran biraz geç,

— Evet -dedi-. Şoförüm.

— Yeni mi girdiniz?

Yazıhanesinden koşarak gelen patron cevapladı:

— Yeni sayılır Marika.

Kadın sertçe döndü:

— Sana sormadım.

— Peki Marika...

Marika sinirlenmişti. Zaten sinirliydi. Hırs-la yürüdü.

Patron peşinden gitti.

2

Pembe çiçekler yüklü şeftalinin altında sinirli sinirli dolaşırken beşinci sigarayı da yaktı.

Patronuna çıkışan kadını unutamıyor, adamı ayıplıyordu. İnsan istediği kadar sevsin, deli divane olsundu isterse. Bir kadın karşısında...

Birden sevgilisini hatırladı: Kendi de aynı değil miydi?

Bilek saatına baktı: On. bir saatten beri bekliyordu. Daha da kimbilir ne kadar bekleyecekti. Her zaman böyle beklemiyor muydu?

İçini çekti.

Bekliyordu, bal gibi de bekliyordu. Patronundan ne farkı vardı? Kimbilir, belki de gü-

nün birinde Evdoksiya da patronun metresi gibi başlayacaktı.

Sigarasından aldığı dumanı tepesindeki şeftalinin yaprak yüklü dalılarına doğru üfledi.

Niçin bekletiyordu? Mahsustan mı? Tahakküme yavaş yavaş alıştırmak için mi?

Buna birden aklı yattı. Herhalde alıştırmak için ama, derhal tedbir almalıydı. Bağırıp çağırmalı, hattâ hattâ, canını fazla yakmamak şartıyla küçük bir tokat!

Ceketini çıkarıp şeftalinin dalına astı.

Hava inadına güzeldi. Geceki yağmurla ıslanan dallar, kahverengi toprak, uzaklardaki kulübeler ılık ılık tütüyordu. Bembeyaz kelebekler avuç avuç serpilmişti sanki. Pembe, çiçekli dallarda incir kuşları, kuyrukkaldıranlar cıvıldaşıyor, balarıları, sarı sarı yınıltılar halinde çiçekten çiçeğe uçuyorlardı.

Yerdeki kuru bir yaprağı nişanlayarak fırt diye ileri tükürmüştü kl, biraz uzun, ama gayet biçimli bacaklarıyla Evdoksiya, ağaçların arasında gözüktü. Beyaz eteklerini savura savura geliyordu!

Kâmran'ın tekmi! düşüncesi duman gibi uçuverdi.

Geliyordu!

Nihayet, ince uzun bacakları, simsiyah saçları, uzun kirpikli iri siyah gözleriyle tam karşısında durdu, askerce bir selâm çaktı:

— Emret komitanim!

Kâmran elini uzattı:

— Hoş geldin!

El sıkıştılar. Kız,

— Ama... -dedi, sustu.

— Ee??...

— Hemen gideceğim. Bir daha da...

— Bir daha da?

— Gelmeyeceğim!

Kâmran kireç kesilmişti, sendeledi. Âni-
den bir yumruk yemişti sanki. Ne demek is-
tiyordu? Sahi mi söylüyordu? Her zaman, ça-
buk gideceğini söyler, iki ayağını bir pabuca
sokardı ama, bir daha gelmemekten söz aç-
mazdı.

— Niçin gelmeyeceksin?

— Dedem duymis konuştuğumizi!

— Sahi mi?

— Gözüm çıksin ki.

— Duyarsa duysun be Evdoksiya!

— Sen çildirdin Kâmran?

— Neden be?

— Olur duysun?

— Olur ya.

— Olmaz. Öldürür ikimizi da!

— Ben pırasa sanmıştım.

Evdoksiya'nın yanakları al al oldu:

— Bilirsin nedir Etiniki Eterya?

Kâmran,

— Yoo -dedi.

— Yoo ya. Etiniki Eterya komita demek-
tir. Komitadır benim dedem. Bilirsin ne yaptı
annemi?

— Bilmem.

— Bir kurşunda!

— Yok canım?

— Dalga geçme benimlen Kâmran!

Kâmran çevik bir hareketle kızı bileğin-
den yakaladı, kuvvetli kolları arasına aldı. Du-
dak dudağa geliverdiler. Kızın kafasında dede-
si filan silinmişti.

Neden sonra,

— Bırak... -dedi.

Başı geriye devrildi, gözleri yumuldu. Etli, kıpkırmızı dudakları yaş yaş parlıyordu. Birden hırçınlaştı:

— Bırak, bırak, bırak işte!

Sert memeler delikanlının kuvvetli göğsünde eziliyordu. Gözlerini tekrar yumdu. Açtı. Pembe çiçekler yüklü dalların arasından çivit mavisî göğü gördü: Göğün derinliklerinde geniş kanatlı bir kuş, kanatlarını germiş, boşlukta akıyordu.

Bir ara Rumca bir türkü çalındı kulağına. Bir sevda türküsü. Dedesinin çalıştığı fırında hamurkâr Mihal söylerdi bu türküyü çokluk.

Kâmran'ın hiç beklemediği bir davranışla silkinip kurtuldu.

— Git, çabuk git burdan Kamran!

Kâmran türküyü işitmemişti:

— Niye? Ne var?

— Of yarabbi... Git diyorum sana, git işte!

— Yahu ne var, söylesene!

— Mihal geliyor.

— Mihal kim?

Evdoksiya cevap vermedi. Türkü yaklaşıyordu. Mihal'in kim olduğunu anlatmak öyle uzundu ki.

Türkü iyice yaklaşmıştı. Kâmran da işitmişti. Döndü. Ağaçların arasından çıkan taş bebek yüzlü, iri delikanlıyı gördü. O da onları görmüştü. Türküsünü kesti. Kaşları çatıldı. Tombul yanakları pençe pençe kızardı. Demek Evdoksiya'yla konuşan Türk oğlu buydu?

Kâmran ellerini arkasına koymuştu. Dünyanın bütün tehlikelerine meydan okuyan bir hâli vardı.

Mihal, hamur lekeleriyle yer yer ağarmış

mavi iş tulumunun kollarını dirseklerine kadar çemirlemişti. Yanlarına yaklaşıncaya durdu. Evdoksiya'ya dargın dargın baktı. Kâmran pirenmişti birden: Yoksa kızla takıntısı mı vardı?

Mihal Rumca,

— Demek böyle? -dedi.

Evdoksiya dikildi:

— Böyle evet. Ne var?

— Eve döneceksin birazdan değil mi?

Evdoksiya sert bir cevaba hazırlanıyordu ki, biraz Rumca anlayan Kâmran, Mihal'e sordu:

— Dönecek. Ne var?

Mihal beklemiyordu. Şaşaladı.

Kâmran omuzundan itti:

— Cevap versene lan!

— Sen karışma.

— Sen karışma mı? O benim sevgilim enayi!

Mihal sarsıldı. Duru mavi gözleri dolu dolu, yanakları al al, Evdoksiya'ya baktı:

— Doğru mu?

Evdoksiya uzun kirpikli iri siyah gözlerini önüne indirmişti. Mihal bakıyor, gözünü ayırmamacasına bakıyordu. Sonra birden hırsla döndü, birbirine dolaşan kaba postalları, mavi iş elbisesiyle ağaçların arasında silkinip, gitti.

Evdoksiya kireç kesilmişti. Kâmran'ın elini tuttu:

— Korkuyorum!

Kâmran kollarının arasına çekti:

— Kimden? Ondan mı?

— Hayır, dedemden.

— Boşver be Evdoksiya, korkma be yavrum.

— Dedemin ne adam olduğunu bilmezsin. İçini çekti. Kâmran numara yapmadığını anlıyordu. Demek dedesinden bu kadar korkuyordu. Madem herif öz kızını öldürmüş bir canavardı, o halde Evdoksiya onun yanına dönmemeliydi.

Birden kızı omuz başlarından tutup sars-tı:

— Sana bir teklifim var...

Evdoksiya hayretle baktı:

— Ne teklifi?

— Yapar mısın?

— Bilmiyorum ki ne?

— Dedene filan boşver!

Kızın gözleri büsbütün büyüdü:

— Ya?

— Basıp bize gidelim!

— Sizeee??.

— Bize tabî. Ne var? Nikâhımızı kıydırırız, karım olursun!

Evdoksiya ufacık, bembeyaz elleriyle yüzünü kapadı. Kâmran bileklerinden tuttu, ellerini yüzünden çekti.

— Ha? Karım olmak istemez misin?

— Sen çildirdin?

— Yoo...

Evdoksiya'nın gözleri daldı. Bir kucak sakalı, kocaman bıyığıyla dedesi, yıllardır Kumkapı'da tek başına oturan haminnesinin dul kızkardeşi, peşine düşen Rumlar, daha kötüsü kilise, kilisenin asık yüzlü papazları kül renkli bir sıkıntı halinde içinden geçti. Bir Hıristiyanın bir Müslümanla evlenmesi kabil miydi?

Kâmran'ın dili çözülmüştü:

— Ne var olmayacak? Senin dedenden başka kimsen yok sayılır. Benimse hiç kimsem yok. Mesut oluruz be Evdoksiya! Gel! basıp gidelim. Şerefsizim gül gibi geçiniriz. Hem biliyor musun, beni sabahları işime uğurladıktan sonra fileyi alır, çarşıya çıkarsın. Her şeyleri kendi elinle seçersin. Sana bir de düdüklü tencere alırım...

Evdoksiya katıla katıla güldü:

— Düdüklü tencereeee?

— Tabii ya.

— Ben bilmem kullanmayı.

— Kolay be Evdoksiya. Gel şöyle oturup

konuşalım biraz.

Kızı elinden şeftalinin dibine çekti. Sırtlarını ağacın gövdesine dayayıp, yan yana oturdular.

— Sonra?

— Sonra... Nerde kalmıştık?

— Yemeği düdüklü tencerede pişirdim...

— Pişirdin. Beni yemeğe bekleyeceksin.

Gelgelelim. Geleceğim. Koşup kapıyı açacaksın. Boynuma sarılacaksın. Canım kocacığım diyeceksin. Seni kollarımın arasına alacağım...

— Sonra?

— Sonra, masamızın başına geçip yemeğimizi yiyeceğiz. Haa, rakı da içeceğiz ikişer kadeh.

— İçmem ki ben?

— Zarar yok ben içerim.

— Sana da içirmem.

— Yalvarırım.

— Nasıl?

— «Karıcığım, karıcığım, canım karıcığım,»

diye.

— Vermem.

— Çok yalvarırım.

— Gene vermem.

— Peki, ölü yüzümü öp dersem?

Evdoksiya'nın yüklü göğsü heyecanla inip inip kalkıyordu. Birden delikanlının boynuna atıldı. Sımsıkı sarıldılar. Dünya silinmişti. O anda her şey vızgelebilirdi.

— Sonra?

— Sonra, taksiyle gezmeğe çıkarız.

— Taksi sürmeyi öğretirsin bana?

— Sen istedikten sonra...

Evdoksiya ellerini çıırttı:

— Yaşasın. Beni gören bayanlar amma da kiskanır değil mi?

— Fena mı?

— Fena olur mu? Belki de doktor karısı sanırlar!

— Kimbilir?

Evdoksiya'nın gözleri uzaklara, taa uzaklara dikildi. Kaşları hafifçe çatılmıştı. İçini çekti.

Kâmran sordu:

— Ne var? Niçin çektin içini?

Evdoksiya cevap vermiyor, kısılı gözleriyle uzaklara bakmaya devam ediyordu. Neden sonra,

— Biz, çok fakiriz Kâmran... -dedi.

Kâmran'ın içi sızladı:

— Ben? Ben zengin miyim Evdoksiya? Ben de fakirim.

Evdoksiya birden ayağa kalktı. Kâmran da:

— Nereye?

— Mihal dedeme gitti söylediye ya? Korkuyorum Kâmran, çok korkuyorum.

— Korkma.

— Gideceğim ben.

— Böyle birden mi?

— Ne yapayım, korkuyorum. Sen bir daha gelme buraya. Ben yazmadan gelme olmaz mı? Adresini biliyorum. Yazarım sana...

Kâmran cevap vermedi.

Ayrıldılar.

Evdoksiya, beyaz etekleri uça uça ağaçların arasında kayboldu.

3

Hamurkâr Mihal fırında, yarım bir un çuvalına oturmuş, tombul yanakları avuçlarında, Evdoksiya'nın dedesine gözlerini dikmişti. Ne müthiş adamdı bu Barba Komyanos!

Bir kucak sakalı, kaba bıyığı, iri gövdesiyle masallardan çıkıp gelmiş bir devi hatırlatarak fırına ekmek atmaktaydı.

Hiç bir zaman öfkesini belli etmezdi. Başkalarını çıldırtacak olaylar karşısında o, buz gibiydi. Dinler, sadece dinler, sonunda da ne türlü davranması gerekiyorsa o türlü davranırdı. Nitekim yıllarca önce, kızını dede yadigârı tüfeğiyle temizlediği gün!

Damadı gelmiş, ayaklarına kapanmış, «Baba» demişti. «Seviyorum çıldırıyorum onun için. Ama o...»

Barba Komyanos o zamanlar domuz kasabıydı. Kızının şarap tüccarı Kozmidi'nin oğluydu kırıştırdığı kulağına çalınmıştı, huylanıp duruyordu zaten. Beyaz çerçeveli gözlüğünün üstünden damadına şöyle bir bakmış, sonra, Yunan kurtuluş savaşlarından kalma dede ya-

digârı ağır Rus kapaklısını duvardan alıp uzatmıştı: «Yap vazifeni yavrum!»

Ufak tefek damat koca Rus kapaklısına dehşetle bakmıştı.

Komyanos, «Yapsana vazifeni!» diye gürleyince, miskin damat tüfeği almış ama yere düşürmüştü. O zaman Komyanos çılgına dönecek pısırik damadına öyle bir bakmıştı ki, delikanlı tekme yemiş köpek gibi çıkıp gitmişti.

Bunun üzerine Komyanos, namlusunun demirinde kurumuş kan lekeleri bulunan tüfeğini yerden almış, öpmüş, alev alev gözleriyle kızının evine gitmişti. Kızı, o sıra bir yaşında olan Evdoksiya'yı yatağına henüz yatırmıştı. Babasını elinde tüfek, gözleri dönmüş görünce sapsarı kesilmiş, bir şeyler sezerek oracığa çömelivermişti.

Komyanos'un alev alev gözleri dehşet saçıyordu. Elindeki Rus kapaklısını kızının üzerine çevirerek, «İstavroz çıkar!» diye gürlemiş, sonra da tetiğe dokunuvermişti. Duvarları sarsan bir patlama. Acı bir çığlık. Hepsi bu kadar. Komyanos dede yadigârı tüfeğiyle kasabanın daracık sokaklarında bir yılan gibi gözden kaybolmuştu.

Uzun zaman Komyanos'tan ses sada çıkmadı. Karısının iki gözü iki çeşme, lânet ederek, öksüz torununu bağrına bastı. Evdoksiya iki yaşına bastığı yıl haber geldi: İstanbul'daydı. Karısıyla torununu istiyordu. İhtiyar kadın istemeye istemeye hazırlandı. Evdoksiya'nın kancık babası ise, ihanetlerine göz yumduğu karısının ölümünden az sonra yeni bir karı bulmuştu.

Evdoksiya'yla anneannesi İstanbul'a geldiler.

Komyanos İstanbul'da eski zenaatını deniyordu. Bir domuz kasabının yanındaydı. Ama, adamın huyunu beğenmiyordu. Namus, din, miliyet bahislerinde gevşekti. Kadın ve paradan başkasını düşündüğü yoktu. Irz, namus, vatan, memleket, kilise vızgeliyordu.

Çok geçmeden kasaptan ayrıldı. Fırına girdi. O gün, bugün aynı fırındadır.

Komyanos en son ekmekleri de fırına attı. Sakallı yüzü su gibi terlemişti. Fırının açık ağzından vuran kızıl alevlerle kanlı kanlı parlıyordu.

Fırının demir kapağını çekip kapadı.

Komyanos gerçekten de bir devdi! İstese, Mihal'i tek eliyle havaya kaldırır, yavru bir domuzu yutar, bir oturuşta otuz somunu yiyebilirdi.

Mihal böyle düşünüyordu. Barba Komyanos'a bakarken.

Barba Komyanos'sa, Mihal'e bakmıyordu bile. Beyaz çerçeveli gözlüğünü düzeltti. Kocaman postallarıyla kaba kaba basarak, Mihal'in önünden geçti, fırından çıktı.

Mihal arkasından bakakalmıştı. Yanına sokulan hamurkâr arkadaşı Dimitri'ye,

— Ne adam be! -dedi.

Dimitri göz kırptı:

— Kızı amma çekiştirdin ha!

— Tabii çekiştiririm.

— Ya şimdi gider kızı döverse?

— Döverse dövsün. Türk çocuğuyla niye konuşuyor? Kendi dininde insan kalmadı mı?

— Kendi dininde, senden başka birisiyle konuşsaydı gene çekiştirir miydin?

Mihal un çuvalından sinirli sinirli kalktı.

Dimitri üsteledi:

— Ha? Çekiştirir miydin?

Mihal cevap vermedi.

4

Evdoksiya dedesini karşısında görünce eli ayağı çözüldü. Kalbi öyle çarpıyordu ki.

Komyanos sahici bir dev gibi büyük ayaklarıyla yaklaştı. Omuzundaki ceketini her zamanki gibi verdi. Evdoksiya'nın döktüğü su ile elini yüzünü her zamanki gibi sabunladı. Evdoksiya'nın uzattığı havluyla her zamanki gibi kurulandı.

Demek ki, Mihal gevezelik etmemişti.

Evdoksiya'nın içi içine sığmıyordu. «Aferin Mihal, aferin koca oğlan!»

Mihal'e aferindi ama, yüz bulup sırnaşmaması şartıyla. Yoksa gene peşine takılır, gevezelik ederse, külâhları değişebilirdi.

Dedesinin boynuna sarıldı.

Dev onu bir çocuk gibi kucağına aldı, evden içeri girdi. Evdoksiya sofrayı hazırlamıştı. Nefis domuz butu sahanda sıcak sıcak tütüyordu. Şarap testisi sofranın yanbaşındaydı. Evdoksiya Rumcanın belki de en ahenkli, en tatlı, en nefisiyle bıcırdayıp duruyordu.

Komyanos sofraya oturmadı.

— Bütün bunları topla, teyzene gideceğiz! -dedi.

Evdoksiya şaştı. Anneannesinin ölümünden sonra görüşmedikleri baldızına ne için gitmek istiyordu dedesi acaba?

Sorulamazdı. Emir emirdi. «Bütün bunları topla, teyzene gideceğiz!» demişti. Dev öyle emretmişti. Yiyecekler toplanacak ve gidilecekti.

Sıcak domuz butu, ekmek ve şarap sepete konup, teyzenin Kumkapı'daki evinin yolu tutuldu.

Evdoksiya'nın anneannesinin inadına ince, uzun, kupkuru bir kadın olan Vaso ana kapıyı açıp da karşısında kaynını görünce, istavroz çıkardı.

Komyanos,

— Domuz butumuz var, şarabımız da... -dedi-. Boğazımızdan geçmedi.

Vaso ana inanmadı. Komyanos böyle ince-likleri akıl edecek adam değildi. Onu daimî bir rüya içinde, önüne çıkanı yer, yutar, kocaman ayaklarıyla her şeyi ezer geçer biliyordu. Kaç kere rüyalarına girmişti. Vaso anaya göre o, bin kiloluk bir silindir kadar hissizdi. Onun için eniştesini asla sevememiş, ondan sadece korkmuştu. Ablasının ölümünden sonra ise de, ziyaretleri seyrekleştirmişti. Pek pek ayda, iki ayda bir, Evdoksiya'yı göreceği geldiği zaman.

Bir gün de aralarındaki pamuk ipliği kopuvermişti: Komyanos bir şey söylemişti. Vaso ana itiraz etmişti. Komyanos kadının itirazına ters ters bakmakla yetinmişti. Vaso ana anlayıp sussa ya... Hayır, inadım inat. O zaman Komyanos, Evdoksiya'yı dehşete düşüren bir şey yapmıştı: Vaso anayı üzerinde oturduğu minderle beraber kaldırıp sokak kapısının önüne bırakıvermişti: Vaso ana, «Lânet olsun senin gibi adama!» demişti. «Koca budala. Katil, cani. Öz kızını öldüren den hayır mı gelir?»

Bununla beraber, domuz butuyla şarap çıkarıldı. Yenildi, içildi. Komyanos geç vakit, omuzunda ceketiyle kalktı. Evdoksiya da kalktı. Fakat Komyanos onu durdurdu:

— Sen burada kalacaksın!

Evdoksiya ıslıl ıslıl gözleriyle dedesine baktı:

— Bu gece mi?

— Bu gece ve her gece!

Evdoksiya'nın gözlerindeki ışıltı söndü.

Vaso ana bir şeyler seziyordu. Yeğenini şüpheyile gözden geçirdi. Sonra eniştesine döndü. Sormaktan çekiniyordu. Komyanos baldızını dışarı çağırdı, kulağına bir şeyler fısıldadı. Vaso ananın gözleri büyüdü:

— Yaaaa!

Komyanos çıktı gitti.

Kızın yanına dönen Vaso ana, onu sedire kapanmış hıçkırır buldu.

— Boşuna ağlama... -dedi-. Ne yapsan nafile!

İri siyah gözleriyle yaş yaş bakan Evdoksiya,

— Ben burada yaşayamam! -diye bağırdı-. Bu karanlık evde, bu güneşsiz sokaklarda yaşayamam ben!

— Yaşayacaksın. Deden öyle istiyor!

— Yaşayamam!

— Yaşayacaksın!

— Peki, niçin böyle olmasını istiyor?

— Bunu sen daha iyi bilirsin.

Biliyordu, Evdoksiya şüphesiz ki daha iyisini biliyordu.

— Kendi dininde adam kalmadı mı?

Birdenbire her şeyi anlamıştı; demek de-

desi, Kâmran'la seviştiğini haber almıştı? Demek namussuz Mihal...

Sertçe cevapladı:

— Kalmadı!

— Edepsiz, yüz karası!

Kocakarı odadan çıktı.

Evdoksiya ağlamanın para etmeyeceğini anlamıştı. Anlamıştı ama, burada da gerçekten yaşayamazdı. Daracık sokaklar, rutubetli loş odalar, kupkuru teyzesi... Halbuki ne günlerdi o günler! Bardaktan boşanırcasına yağan aydınlık yağmurların altındaki göz alabildiğine yemyeşil çayırlar, kelebeklerin avuç avuç serpildiği, pembe çiçekler yüklü dallar, çiçekten çiçeğe uçuşan arıların sarı vızıltıları...

Keşke Kâmran'ı dinleseydi.

Gözleri daldı. Tanımadığı annesi geçti kafasından. Yüreği kabardı. Kendini tekrardan sedire yüzü koyun attı, omuzları sarsıla sarsıla hıçkırmaya başladı.

5

Kâmran beklemekten çılgına dönmüştü. «Sen bir daha gelme buraya. Ben yazmadan gelme olmaz mı? Adresini biliyorum. Yazarım sana...» dediği halde, niçin yazmamıştı? Başına bir şeyler mi gelmişti? Yazmasını beklemekten gitse miydi? Hatta her zaman buluştukları bahçeye değil, doğrudan doğruya evlerine!

Yırtıcı bir kuş gibi hırslıydı. Bilse ki kızın başında bir şeyler var, sonu ölüm olsun isterse, gider gözünü budaktan sakınmazdı.

«En iyisi, kafayı çekip gitmek!» diye geçirdi.

Gerçekten de... kafayı çekti mi, birtakım ince eleyip sık dokumaktan kurtuluyordu. Böyle zamanlarda en olmayacak işlerini bir çırpıda halledivermişti. «O zaman, morukla açık açık konuşur, torununu sevdiğimi, onsuz yaşayamayacağımı söylerim bitir gider!»

Günler geçtikçe içindeki ateş büyüdü, gelişti, alev hâlini aldı. Ne olursa olsun, dayanamayacaktı artık. Daldı meyhaneye. Meyhane, Beyoğlu Balıkpazarı'nın birbirini kesen daracık sokaklarından birinde, patırtıcı genç edebiyatçıların omuz omuza doldurduğu, kesif bir sigara dumanıyla kaplı, daracık bir yerdi. Oturmak değil, açık şarap, bira, yahut votkalar tezgâh başında ayak üstü içilebiliyordu.

Kâmran da bir kişilik yer bulup tezgâh başına geçti. İlk, ikinci bardak şaraplar mezesiz filan yuvarlandıktan sonra, küçücük bir tabakla kayış gibi sert, bayat bir ciğer tava sunuldu. Aldırdığı yoktu. Kafasında Evdoksiya, yalnız Evdoksiya!

Üçüncü bardakla beraber bir sigara yaktı.

Etrafında bir sürü insan, edebiyattan konuşuyorlar, meyhane arı kovani gibi uğulduyordu. Umurunda değildi. Zaten anlamıyordu da konuşulanları. İçine, içindekilere kapanmıştı:

«— Kafayı buldum mu, tamam. Küt, düşerim evlerine. Sonunda ölüm yok ya. Ne diyecek? Pek pek, dinimiz ayrı, sana veremem mi diyecek? Kovacak mı beni? Kovsun. Ama bırak. Kabahat gene de bende. O gün ne yapıp yapıp tüydürecektim. Şerefsizim gelirdi. Tam yumuşamıştı ama, neyse...»

Dördüncü bardağı yuvarladı. Ağzına bir ciğer parçası attı. «... Hızlı gidiyorum. Boş ver.

Kafayı çabucak bulup.. Şaraplar da tesirsiz be. On bardak içmeliyim ki keçiler kaçsın...»

«Keçileri kaçırmak» sözü Antranik'indi. Antranik, mobilyacı Antranik. Piliç gibi karılar düşürürdü hergele. Kâmran'ın Evdoksiya'sı da piliç gibiydi. Onu da mı düşürür?

Yüzü asıldı.

«... Hristos'undan başlarım onun. Başlaması kolay ama, dur bakalım yüz verir mi Evdoksiya? Çocuk musun, Evdoksiya yüz verir mi hiç!»

Gözleri daldı. Evdoksiya'nın sert göğsü, rüzgârlı etekleri, biraz uzun ama nefis bacakları...

Evdoksiya gerçekten de boşverirdi ona.

Beşinci bardağı kızın şerefine dikti.

Peki ama, ne malumdu boşvereceği? Ya başka kadınlar gibi o da mangırına tav olursa Antranik'in?

Altıncı bardağa uzanırken, kendi kendine, «Yavaş!» dedi. «Hızlı gidiyorsun!»

Kızdı. Hızlı giderse ne olurdu? Keçileri mi kaçırdı? İşte gene Antranik!

Dolu bardağa sarıldı, içmedi. Tekrardan bıraktı. Vız gelirdi Antranik. Onda mangır varsa kendisinde de gençlik vardı. Ne demişti şoför Niyazi? Hem canım Antranik'le bu kadar dosttular. Birbirlerinin acı kahvesini içmişlerdi...

Tezgâha dayandı, bir sigara yaktı: Antranik'i hayallemişti. Sivri burnu, ufacık bıyığı, ıslıl ıslıl gözleri: «Birbirimizin acı kahvesini içtik Kâmran. Güldük, söyledik. Düşündüğün şeye bak. O benim kardeşim be. Şerefsizim kardeşimden, Hayganoş'tan farksızdır yanımda!»

İçini çekti.

Böyle diyeceğini, diller dökeceğini biliyordu. Biliyordu ama, inanamıyordu. Böyle konuşacaktı elbette. Bütün zamparalar bu ağzı kullanır, karıları, yahut kızkardeşlerini tavlacaklarıyla böyle konuşturlardı.

Sigarasının külünü sinirli sinirli çarptı.

Hıristiyanlar esasta, ikisi de Hıristiyan. Antranik'te para boldu. Pek öyle moruk da sayılmazdı. Kendisi servisteyken eve gelse, Evdoksiya'dan meselâ ütü istese... «Aman Madam, affedersiniz. Benim ütü bozulmuş, acele işim var. Sizininki verir misiniz?»

Öfkelenmeye başlamıştı.

Ütü ver, ütü al derken... Geçen hafta gördüğü bir filmi hatırladı. Kendi gibi yakışıklı bir genç, Evdoksiya gibi güzel bir kızla tanışır. Evleneceklerdir. Kızı babasından ister. Adam işi yokuşa vurur. Alamadın, veremedin... Kızla işi uydurur, kaçırır. Güzel güzel yaşayacaklardır. Gelgelelim, bu Antranik gibi kurt bir komşuları vardır, ütü verip ütü alırken kadını tavlarken, başlarlar kırıştırmaya. Adam tıpkı tıpkısına Antranik. Kırkı aşkın ama kadınları kahkahadan kırıp geçiren biri. Gel zaman git zaman, işler öylesine tıkırında gider ki...

Kâmran'ın tepesi attı. O hızla şarap bardağına tekrar sarıldı, son damlasına kadar içti.

Boş hemen doldu. Dolu bardağa göz kırparak mırıldandı:

— Boş ver. O sinema. Antranik değil, onun şâhı Evdoksiya'yı baştan çıkaramaz!

Arkasında bir horultu. Döndü: Eski fötrü altında kocaman burnuyla sızmış, pos bıyıklı biri. Evdoksiya'nın dedesine benzetti.

Gidecekti. Kafayı adamakıllı tuttuktan sonra mutlaka gidecek, Evdoksiya'yı dedesinin

evinde görecekti. Kararı karardı. Kimse, hiç kimse caydıramazdı. Gerekirse isteyecekti dedesinden hatta!

Kendi kendine göz kırptı: Ya vermezse? Peki ama, niçin vermez?

Kendisi Kâmran, öteki Evdoksiya diye mi? Belki ama, niye? Görülmemiş şey mi? Yoksa çeker vurur mu? Şayet böyle bir şeye kalkarsa, Kâmran'ın elleri armut toplamıyor ya!

Belki de vurup vurulmadan karakolluk olurlar. Olsunlar. Daha iyi. Kâmran için pek de önemli değil. Hiç kimsesi yok, bir başına bir insan. Durumu komisere anlatır. Sevişiyoruz, deliler gibi sevişiyoruz, der. Onun için mahvoluyorum der. Allahın emriyle istedim, vermedi, derim. Niçin vermediğini sorar. Ne cevap verir? Dinimiz ayrı, mı der? Desin. Kanunda böyle şey var mı? Yok. Yok, ama yaşı küçük. Dedesi razı olmazsa...

Gözlerinin önünde karaltılar uçuşmaya başlamıştı.

Gerçekten de Evdoksiya'nın yaşı küçüktü! Karakolda da, mahkemede de haksız çıkabilirdi.

Neşesi kaçmıştı. Birden gözleri parlamaya başladı: «Yalvarırım be!» diye geçirdi. «Eline, ayağına kapanırım, baba derim, babacığım derim. Ben de senin bir evlâdınım. Yapma, acı bize. Kendi gençliğini hatırla, derim. O da genç oldu elbette. Kimbilir, belki o da sevdi. Anasından böyle kazık gibi doğmadı ya. Torununu öyle yaşatacağım ki, derim, herkes imrenecek. Ne iş yaptığımı sorar. Taksim var derim. Patronu filan karıştırmaya lüzum yok. Bizim patron iyi insan nasıl olsa. Taksiiyi belki de bana verir. Piyasada sekiz, on taksisi var, benzin de-

poları, garajı var. Yalvarırım, verir. Öderim borcumu. Taksi benim oldu mu günde sırtısira yirmi saat bile çalışırım. Borcumu ödedikten sonra, yaşadık. Her gün, otuz, kırk. Maç günlerinden daha çok. Araba kendimin olunca çok temiz kullanırım, örselemem hiç. Para biriktirir, bir taksi daha alırım. Taksim iki olur. O zaman eskiyi bizim Süreyya'ya devrederim. Süreyya her gün temiz yirmi yapsa, onu benim, onu onun. Yedi buçuk versin, beş versin. Ayda yapar yüz elli lira. Yüz elliyi her ay acentaya yatırır, yeni taksinin borcunu çabucak ödedikten sonra, çekerim üçüncü arabayı.

Üçüncü arabayı çekince, eski arabayı Süreyya'ya. Süreyya, iyi arkadaştır. Karısı, çocukları var. Kızkardeşini bana yutturmak istemişti ama, boşver. Süreyya çocukluk arkadaşım. Ben ona iyilik yapmak istiyorum. Açsın gözünü adam olsun. Bu zamanda baba evlâdına yapmaz. Ödesin borcunu. Derken çekerim dördüncü taksiyi. Piyasada dört araba, dördü de kız gibi!»

Karşı raftaki kocaman karınlı siyah şarap şişesine göz kırptı. Günde ortalama yirmişerden seksen papel. Ayda? Üç kere sekiz yirmidört, iki bin dörtyüz lira!»

Gözleri hırsla parladı.

«İki bin dört yüz! İyi bir apartmana taşınırız!»

Dolu bardağa uzanırken koca göbekli şarapçıyla gözgöze geldiler.

Adam:

— Hızlı gidiyorsun... -dedi.

Kâmran hayallerinden sıyrılıp başını salladı:

— Doğru, hızlı gidiyorum.

— Niçin?

— Çünkü...

Gülüverdi.

— Bir dalgan var galiba?

— Eh işte..

— Karı dalgası mı?

— Gibi bir şey.

Kâmran'ın arkasında sızmış horlayan ihtiyarın, yarısı içilmiş şarap bardağına uzanan kupkuru biri,

— Zordur Allah kurtarmasın... -dedi.

Kâmran döndü. Kuru adam, ihtiyarın yarım bardak şarabını dikmişti bile. Kâmran'ın kendisine baktığını görünce, eski siyah fötrüyle selâmladı:

— Hayırlı akşamlar Majeste!

Şaraphanede ona «Leşçi» derlerdi. Artık mezelerle karnını doyururdu. Kâmran'ın yanına sokuldu. Yeşile çalan kupkuru bir yüzü vardı.

— Kadından bahsediyordunuz galiba?

— Evet.. -dedi Kâmran.

— Yani âşık mısınız?

— Hem de nasıl...

— Bilirim zordur ama, gene de Allah kurtarmasın!

— Âmin.

— Çok şakacısınız, hem de mert delikanlıya benziyorsunuz. Bana cömertliğiniz hakkınca fikir versenize!

Kârman hayretle sordu:

— Nasıl?

— Meselâ bana şarap ısmarlayabilirsiniz!

Amma da pişkin adamdı.. Ne olursa olsun, çok hoşuna gitmişti Kâmran'ın. Tezgâhın gerisinde dikilmiş, kendilerini seyreden şarapçıya işaret etti. Leşçinin bardağı doldu.

Kâmran,

— Bardağınızı alın ve yerinize geçin lütfen... -dedi.

— Ne var?

— Kendine gel!

— Ben kendimdeyim. Kendimde olmadığımı hiç bir vatandaş iddia edemez. Etse bile ispat edemez. İçtim, evet. Her vatandaş gibi, istediğim kadar içmek hakkımı kullandım. Binaenaleyh... -Geyirdi.

Müşteriler kahkahadan kırılıyorlardı.

Şarapçı işi uzatmamak için, garsona gözyle işaret etti.

Garson koştu. Kulağına fısıldadı:

— Haydi bakalım Leşçi, voltanı al!

Şöyle bir baktı:

— Almazsam ne olur?

— Külâhları değişiriz!

Bütün bu olanlardan habersiz Kâmran hesabı ödemişti. Leşçiyle birlikte şaraphaneden çıktılar.

Testekerlek, pırıl pırıl bir ayın gündüze çevirdiği aydınlık bir gece vardı.

Caddenin karşı tarafına geçtiler.

Leşçi, meyhaneden uzaklaştıkça öfkesi artıyordu:

— Az kaldı ağzını burnunu dağıtacaktım... -dedi.

Kâmran koluna girdi ama, kendi havasındaydı:

— Meselâ -dedi-, sen Barba Komyanos olsan... Torununu bana vermez miydin?

Leşçi durdu.

— Ben mi?

— Sen.

— Bir iki demezdim, derhal!

— Ama senin ismin Komyanos, benimki Kâmran'sa?

— Benimki Dikran, seninki İstefan da olabilir!

— Verirsin demek?

— Bir iki demem dedim ya!

— Kiliseye filan boş mu verirsin?

— Soruyor musun?

Kaldırıma yan yana oturdular.

Kâmran'ın gözleri şişmişti, kekeliyor, zorla konuşuyordu:

— Ben, ben, namuslu insanım ben arkadaş. Çalışır, kazanır, harcarım. Şimdi bir tek taksim var. Ama yarın? Yarın iki olacak, üç olacak, dört olacak...

Leşçi sordu:

— Nasıl?

— Nasıl mı? Bilmiyor musun?

— Yoo!.. Anlamadım?

— Anlamayacak bir şey yok. Bardağını al ve yerine geç!

— Emredersiniz ama, benden size kötülük gelmez, tam tersi..

— Nasıl tam tersi?

— Yardımım dokunabilir!

— Meselâ?

— Meselâ, ne bileyim? Kavga filan ettiğiniz zaman...

— Yumruğuna sıkı mısın?

— Soruyor musun? İsterse dev olsun karşımdaki. Çenesine bir bir daha.. Üçüncüye hâcet kalmaz.

Dolu bardağı bir nefeste dikti, boşu şarapçıya uzattı.

Şarapçı, Kâmran'a sordu:

— Doldurayım mı?

Leşçi cevapladı:

— Tabiî tabiî..

Kâmran döndü:

— Ne kadar çok içersen o kadar müthiş-
leşiyorum!

Bardak doldu. Leşçinin kırışıklar içindeki
yeşilimsi yüzü pembeleşiyordu.

— Bu mertliğini ömrüm oldukça unutma-
yacağım. Mertlikten de başka, şövalyelik âde-
ta!

— Yok canım?

— Şerefsizim ki. Göreceksin, sana toz
kondurtmayacağım!

Kâmran coştı:

— Heey şarapçı! Arkadaşa istediği kadar
ver, içebildiği kadar içsin!

Leşçi şarapçıya heyecanla sokuldu.

Şarapçı,

— İşler tıklarında, dayan! -dedi.

Leşçi her akşamki Leşçi değildi:

— Lâubalilikten hoşlanmam!

— Anlamadım? Ne zamandan beri?

—

— Bu fırtına da geçer Leşçi. Yarın gene
bana muhtaçsın ama!

Leşçi sırtını şarapçıya dönerken:

— Bu hususu yarın düşünürüz!

İçebildikleri kadar içtiler. Tam olmuşlardı,
ayakta duramıyorlardı. Leşçi, Kâmran'a yan
bakanın sülâlesine sövdü.

Şarapçı,

— Höst, höööst!! -dedi.

— Dinle öyleyse: Benim çalıştığım taksi
de, esasta patronun. Patron karısından değil de

metresinden korkar ama, gene de iyi adamdır. Tanır mısın bizim patronu?

Leşçi attı:

— Nasıl tanımam? Metresinden korkar!

— Yaşa be! Ne biliyorsun?

— Eski ahbabımdır.. Sonra?

— Çalıştığım taksiyi bana verir mi vermez mi?

— Sen istedikten sonra...

— Yaşa. O zaman ne yaparım ben? Ha?

Ne yaparım?

— Ne yaparsın?

— Sıkardım dişimi, sıkardım sıkardım... Öderim borcumu. Ödedim mi, tak, hemen yeni bir taksi çekerim acentadan. Geçerim direksiyona. Eskiye de Süreyya'ya veririm!

Leşçi, tanırmış gibi,

— Boşver Süreyya'ya! -dedi.

— Niye? Çirkin kız kardeşini bana vermek istediği için mi?

İpucu yakalanmıştı:

— Tabii ya. Ben varken Süreyya da kim oluyor? Senin yoluna ölürüm be!

Başı göğsüne düştü.

Kâmran,

— Uyuma! -dedi.

— Uyumuyorum.

— Sen şoförlükten çıkar mısın?

— Tayyareden bile çıkarım!

— Benim eski taksiyi sana versem, günde kaç lira verirsin bana?

Leşçi'nin fikri yoktu. Attı:

— Otuz lira!

Kâmran şaştı:

— Sahi mi?

— Tabii sahi. Sami'ye boşver..

— Hangi Sami? Süreyya del

— Evet, Süreyya. Boşver Süreyya'ya.

Kaldırıma sırtüstü uzandı.

Kâmran sordu:

— Uyuyor musun?

— Yoo!. Seni dinliyorum.

Az sonra horlamaya başladı.

Kâmran bir zaman kendi kendine konuştu. Leşçiği unutmuştu. Sonra kaldırımdan kalktı. Elleri pantolon ceplerinde, mırıldanarak caddeyi tuttu:

— ...Günde otuz lira, ayda? Dokuz yüz lira. Bir taksi daha çekerim. Yeni taksiden gelecek parayla borçları öder, sonra da üçüncü taksiyi...

Evdoksiya'lara gidiyorum sanarak kendi evinin yolunu tutmuştu.

6

Antranık o gün kârlı satışlardan dolu para kazanmıştı. Bol kazancın neşesiyle Be-yoğlu'nun temiz lokantalarından birinde kendine mükellef bir ziyafet çekmiş, eve geç vakit fitil glbl dönmüştü.

Apartman kapısından girdi.

Ortalık zifirî karanlıktı. Bozuk elektriği hâlâ yaptıramadığı için apartman sahibinin küçük kızına Ermenice sövdü. O apartman sahibinin yalnız küçük kızına değil, karısına, büyük kızına, gelinine, hatta kaynanasına bile söverdi ama, Antranik ağzının tadını bilirdi. Böyle çakır keyif döndüğü geceler apartmanın zifirî karanlığıyla karşılaşınca, peşin kocaman, yağlı suratıyla apartman sahibi canlanırdı ka-

fasında, sonra ötekiler. İlle lâcivert gözlü küçük kız! Küçük kız Dam Dö Siyon'a gidiyordu. Eğer Antranik on yaş daha genç olsa, kızın peşine mutlaka düşerdi. Şimdi bile kaç sefer okul kapısına kadar takip etmiş, ama laf atmaktan çekinmişti. Çekinişi, görenlerin, «Oha! Kazık gibi herif. Yaşından başından da utanmıyor...» gibi manasız laflar etmeleri korkusundandı.

İkinci kata geldi.

Bu kat da zifirî karanlıktı. Tekrar sövdü. Küfürle beraber apartman sahibinin yağlı, kocaman yüzü arkadan da küçük kızın lâcivert gözleri... Gözleri ya... Durdu. Ayağına yumuşak bir ağırlık, belki de bir insan cesedi takılmıştı. Tüyleri diken diken oldu. Eğildi, yokladı. Gerçekten de bir ceset!

Artık ne apartman, ne zifirî karanlıklar, ne de apartman sahibiyle küçük kızının lâcivert gözleri!

Karanlık merdivenleri çılgın gibi indi, sokağa fırladı. Gözleri yuvalarından uğramıştı.

Bir ceset!

Ölü!

Ölüm ve ölüden iğrenirdi. Ne zaman bir cenaze olsa da kilisenin çanı ağır, paslı sesiyle vurmağa başlasa, Antranik cırtalardan silinir, defin merasimi bitip, ölü gömülünceye kadar ortalıkta görünmezdi.

Balıkpazarı sokağından, Galatasaray'a çıktı. Tam köşe başında durdu, bir cigara yaktı. Demin ayağıyla dokunduğu ölüyü hatırladı. İçi titredi. Sonra bir bulantı duydu. Bir ölünün buz gibi, gevşek etini dişleri arasında farz etmekten gelen bir iğrenmeyle, bulantısı büsbütün arttı.

Elindeki cigarayı fırlattı:

— Allah belâsını versin!

Peki ama ne yapmalıydı? Sokaklarda sabahlara kadar gezecek değildi ya! Günlerden beri uykusuzluktan imanı gevremişti zaten.

Bir şeyler yapmalıydı. Gidip karakola haber verse? Verse ama, iş uzayabilir, soruşturma filân derken gene de sabahı bulabilirdi.

En iyisi eve hiç gitmemek, bir otelde sabahlamak!

Bu da mahzursuz değildi. Diyelim ki, bu ceset, apartman kiracılarından bir ihtiyarın cesedidir. Adam geç vakit merdivenleri çıkarken ânl bir kalb sektesinden düşüp ölmüştür. Sabahleyin, yahut gece yarısından sonra iş meydana çıktı, durumdan polis haberdar edildi, soruşturma başladı. Bir de görüldü ki, her gece evinde yatan mobilyacı Antranik, hiç sebep yokken, bu gece otelde sabahlamış!

Telâşlandı :

«...Ondan sonra ayıkla pirincin taşını Antranik cenapları!» diye söylendi. Ne olursa olsun, gidip karakola durumu haber vermeliydi!

Semt karakoluna gitti, haber verdi. Polislerle birlikte apartmana geldiler. Antranik iki polisin arkasından içeri girdi. Merdiveni birkaç basamak arkadan çıkmaya başladı. Ölü kalkıp, polislerle rağmen Antranik'in gırtlığına sarılamazdı, görülmüş şey değildi ama, ölüyü görmekten korkuyordu o.

İkinci katın sahanlığında polislerden biri,
— İşte - dedi -. Buradal

İki polis el fenerlerini yerdeki adamın yüzüne sıktılar. Bol ışıktaki birdenbire aydınlanan yüz, bir ölünün yüzü değil, normal şekilde nefes alan sapasağlam bir insanın yüzüydü.

Polislerden biri,

— Adam sadece sızmış... dedi.

Ancak bunun üzerine kendine gelen. Antranik, polislere sokuldu. Baktı, tanıdı!

— Ooo! dedi bizim Kâmran'dır...

Polislere döndü

— Çok affedersiniz, zahmet verdim size. Fark edememişim karanlıkta.

Polislerin yardımıyla Kâmran odasına taşınıp yatağına yatırıldı. Yalnız kaldığı zamanı Antranik kendi kendine uzun uzun güldü

— Hey oğlum Kâmran dedi ben sana demez mi idim çok içme, kaçırırsın keçileri deyi?

Sonra gözlerini odada dolaştırdı. Ta karşıdaki konsolun üstünde zarif çerçeveli bir genç kız fotoğrafına gözü ilişti. Gitti, fotoğrafı eline aldı. Dikkatle, uzun uzun baktı. Daha iyi görebilmek için gözlüğünü taktı.

— Vay köpoğlu Kâmran vay! -diye söylendi-. Lokman Hekimin ye dediğidir!

Fotoğrafı zarif çerçevesinden çıkarıp arkasını okudu: «Her zaman senin, EVDOKSİYA!»

Mırıldandı :

— Rum imiş...

Fotoğrafı çerçevesine taktı. Kızın el yazısı içini tatlı tatlı gıcıklamıştı. Bu yazıyı yazanın kalem tutan yumuk, kar gibi elini hayalledi. Parmakların büklüm yerleri belki de hafifçe çukurdu. Antranik bu türlü tombul elleri çok severdi. Böyle bir eli avucu içine alıp, saatlerce, okşayabilirdi. Gözlerini yumdu. Evdoksiya'nın kar gibi elini avucunda hissetmeğe çalıştı. Titredi. Hayaller hayallerin peşi sıra akmaya başladı. Fotoğrafında canlanan Evdoksiya,

çerçeveleden atlamış, Antranik'in dizine oturmuştu. Antranik onu peşin sımsıkı kucaklamış, sonra elini incecik bluzunun altına sokarak kızın ateş gibi yanan eti üzerinde kaydırmaya başlamıştı. Kız fıkır fıkırdı. Tatlı sesiyle «Yapma!» diye kıvranıyordu. «...Allah aşkına yapma!»

Antranik tekrar, hem de daha içten titredi. Döndü, Kâmran'a baktı.

— Köpoğlu! -dedi-, köpoğlu Kâmran!

Ne olursa olsun bu kızı tanımalıydı. Bunun için de tek çare, Kâmran'la ahbaplığı artırmaktı.

Esnedi. Öyle de uykusu gelmişti ki... Evdoksiya'nın fotoğrafına baktı

— Yakında tanışırız herhalde matmazel! -dedi.

Eliyle öpücük gönderip elektriği söndürdü. Dışarı çıktı, kapıyı çekti.

İçinde kuvvetli bir istek başlamıştı. Tekmil sinirlerini geren, yüreğinden ılık ılık bir şeyler akıtan bir istek. Demin cinayet ihtimaline karşı çarpan yüreği, şimdi dehşetli bir kadın isteğiyle çarpıyordu.

Dalresinin kapısı önünde durdu. Anahtarı çıkarmak istemiyordu canı. Apartmandaki bütün kadınları aklından geçirdi. Kocakarılar, hizmetçiler de dahil, yığınla kadın. İçlerinde müsaitleri yok değildi ama, gecenin bu saatinde...

«...Sokakta bulabilir miyim acaba?» diye düşündü. İçinde bir ihtimalin kıvılcımı yandı. Barlardan, yahut herhangi şekildeki anlaşmadan dönen kadınlar... Yahut hovardasıyla bozuşup kendinl sokağa atan, dövülüp kovulan...

İstiklâl Caddesi, ara sokaklarıyla ta Tak-
sim'e kadar uzandı kafasında.

«...Niçin olmasın? İstanbul bu!»

Bilek saatına baktı : iki'ye geliyordu. Uy-
kusu vardı. Uykusuzluktan geberiyordu ama,
derisinin altında her şeyin üstünde bir kadın
ihtiyacı, onu rahat bırakmıyordu. Eğer bu ih-
tiyacı yenemezse imkânı yok uyuyamayacaktı.
Anahtarı cebine atıp apartmanın karanlık mer-
divenlerini koşarak inmeğe başladı.

7

Güm güm yumruklanan kapının sesine
gözlerini açan Kâmran, başında müthiş bir
ağırlık hissederek bir yandan bir yana döndü.

Kapı tekrar yumruklandı.

Kâmran istemeye istemeye doğruldu.
Üstü başıyla öylece yatıp kalmıştı. Buraya
nasıl geldiğini, apartmana nasıl girdiğini ha-
tırlamaya çalışırken kapı tekrar yumruklandı.
Bu sırada Antranik'in küfreden sesi.

Kâmran karyoladan atladı, gitti kapıyı aç-
tı.

Antranik gürültüyle içeri girdi :

— Ne idi akşamki halin be Kâmran? Ben
sana demez mi içme bu kadar, kaçırırsın ke-
çileri deyi?

Yan gözle de Evdoksiya'nın resmine baktı.

Kâmran,

— Bırak akşamı -dedi-. Başım fena ağrı-
yor!

— Asplrin iç yavru..

— Hiç bir şey içemem. Midem bulanı-
yor!

— Yoksam sevdalısın?

Kâmran içini çekti

— Hem de nasıl!

Antranik Evdoksiya'nın fotoğrafını işaret etti

— Ona?

Kâmran fotoğrafa gitti, aldı, öptü.

Antranik,

— Helâl olsun yavrum, -dedi-. Sevdadır bu. Çorapsız yatırır insanı. Lâkin kıyak kız!

Bilmiyormuş gibi sordu

— Türk'tür?

— Değil, Rum.

Fotoğrafı yerine koydu.

— Kimin nesidir bu?

Kâmran huylandı

— Sana ne?

Antranik güldü.

Kâmran,

— Bana bak... -dedi.

— Ne var?

— Niçin sordun?

— Hiç, öyle.

— Boşuna sormazsın. Var bir domuzlu-

ğun!

— Yok be yavrum. Sana da mı?

Kâmran rahatladı. Gene de,

— Belli olmaz... -dedi-. Sen şimdi boşver ona, dokuza da bana bir akıl öğret!

— Ne gibi?

— Bu kız Rum. Bir dedesi var, aksi mi aksi. Kızın ödü kopuyor. Seni dedenden isteyeyim diyorum, olmaz, dinimiz ayrı, dedem vermez, beni öldürür, diyor. Sen ne dersin bu işe?

Antranik uzun uzun düşündü. Sonra,

— Öldürmeyi geç... -dedi-. Kız seni! sa-
hiden sevoor?

— Sevmese konuşur mu be?

— Belli olmaz ama, mâdem biloorsun
sevoor, mesele yok.

— Mesele yok değil var. Hem seviyor,
hem de benimle konuşmaktan korkuyor.

— Öyleyse kaçsın sana be yahu!

— Ulan, korkuyor diyorum sana be!

— Hem sevoor, hem korkoor. Kıyak dal-
ga. Seven korkmaz! Sen niye kulak asıyorsun
onun korkmasına?

— Ne yapayım?

— Git iste moruktan be!

Kâmran,

— Ben de böyle düşünüyorum... -dedi-.
Dün gece bunun için içtim. Kafayı bulup gi-
decektim moruğa, isteyecektim. Fazla kaçır-
mışım, zom olup çıktım. Dinle beni şimdi :
Bana yardım edeceksin!

— Nasıl?

— Moruğa birlikte gideceğiz!

Antranik'in gözleri parladı :

— Gidelim be yavrum. Gidelim ama, da-
ha önce çekelim kafaları!

— Tamam...

— Haydi gidip sarmısağı bol birer işkem-
be çorbası içelim.

Kâmran davrandı. Akşam da pek bir şey
yememişti. Üstünü başını çekiştirip düzelttik-
ten, saçlarını taradıktan sonra Antranik'le ev-
den çıktı. İşkembe çorbası, kukureçi, tuzlama-
sıyla meşhur Rum işkembecisine girdiler.
Sarmısağı, sirkesi bol birer işkembe çorbası
söylediler.

Antranik, «Rum kızı» konusuna dönülme-

si içln can atıyordu ama, Kâmran'ın şüphelenmesinden korkuyor, açamıyordu. Nihayet Kâmran kendisi açtı :

— Kız çok güzel Antranik... -dedi-. Peşine de düşen düşene!

— Ne biloorsun?

— Kendi söylüyor.

— Kendi söyloor ha?

— Benden hiç bir şey saklamaz.

— Seni kıskandırmak için tabîi...

— Beni sevmese kıskandıрмаğa ne ihtiyacı var?

— O da doğru. Sonra?

— Sonrası sağlık işte. Dedesi dev gibi bir şey. Herifte bir boy var, iki metre şeref-sizim... Eski komitacılardanmış. Benimkinin annesini kurşunla vurmuş!

Antranik bir ıslık çaldı :

— Demek kurşunla? Sebep?

— Eğri yolda görmüş!

— Boşver. Bir gün basar gideriz, bitti gitti. Aslan gibi delikanlısın. Elin ekmek tu-toor. Daha ne?

— Dinimiz ayrı.

— Aldırma. Din, min, şu bu... Hepimiz insanız!

— Adamın böyle şeyleri taktığı yokmuş pek.

— Göreceğiz.

Bol sırke, sarmısaklı çorbalar sıcak sıcak geldi. Kaşıklara sarıldılar.

8

O gece gideceklerdi.
Kâmran,

— Ayık gidelim... -dedi.

Antranik itiraz etti

— Olmaz!

— Niçin olmasın?

— Olmaz da onun için. Böyle yerlere boş

kafayla gidilmez. Çok değil. İkişer kadeh atarız, kafalarımız cilâlanır, aklımız başımıza gelir!

Meyhaneden zom oluncaya kadar içip, apartman merdivenlerine serildiği günden beri ağzına içki koymamıştı. Aradan epeyce zaman geçmişti. Canı da istemiyor değildi. Sonra, daha mühimmi, kafayı bulmadan açık açık konuşamazdı. En olmayacak işleri, kafayı bulduktan sonra söktüğü bir gerçektir.

Antranik cevap bekliyordu.

Kâmran baktı, güldü. Bunun «İyi ya!» demek olduğunu anlayan Antranik'in neşesi arttı.

— Blze gidelim. Evde rakı var, mezelik bir şeyler de alırız...

Kâmran'ın koluna girdi. Uçuyordu. Günlerden beri içinde kıvranan Rum kızını görecek, belki de kızla konuşacaktı. Kızı dedesinden koparabilirlerse —ki bu hususta kendi cerbezisine güveni vardı— dostluk, komşuluk, hatta dostluk ve komşuluktan da ileri bir münasebet başlayacak aralarında, sonra da...

Beyoğlu Balıkpazarı'nın cıvılcıvılcı renk ve ses kalabalığını hızla geçtiler. Köşe başındaki kukureççiden sıcak sıcak kukureç, manavdan elma, portakal, muz aldılar. Sonra apartmana geldiler. Vakit henüz erken olduğundan, merdivenler alaca karanlıktı, ama elektrik ihtiyacı duymadılar.

Antranik'in eşyaları yeni, pırıl pırıldı. Ce-

viz karyola, koltuk, kanape, orta masası, büfe, iskemleler, kan renkli kocaman halı, filân... Kadınlarda güven hissi uyandıran, zengin bir hovarda odasıydı.

Kâmran kanapeye yan geldi. İçi içine sığmıyordu. Tatlı bir heyecanla çarpan yüreğine rağmen, sakindi. Antranik'e baktı. Büfeden çıkardığı kesme, billur rakı takımını orta masanın üzerine koydu. Kadehlere rakı doldurdu. Büyük porselen bir tabakla meyve getirdi.

Hiç bir zaman yumruk mezesiyle içki içmezdi. Kadın hususunda hiç de kalite aramadığı halde, içki hususunda iş değişirdi. İçkiyi usul ve erkânca, süze süze, sindire sindire içmekten zevk alırdı.

Küçük ceviz masalardan birini Kâmran'ın önüne getirdi. Rakı takımını, meyve tabağını, küçük küçük kesilip pembe bir tabağa doldurulmuş kar gibi francalayı koydu. Her şey tamamdı, başlayabilirlerdi. Ellerini keyifli keyifli uğuşturarak Kâmran'a baktı

— Ne düşünoorsun?

Kâmran içini çekti

— Bilmem? Pis bir sıkıntı var içimde.

— Boşver!

— Elimde olsa, kolay..

— Şimdi atalım ikişer kadeh, bir şey kal-

maz!

Antranik susuz içerdi. Sulu rakı bulantı veriyordu. Kâmran da tersine susuz tek yudum alamazdı.

Kadehlerini «Gâvur Kızı»nın sağlığına kaldırıp tokuşturdular.

İlk yudum Kâmran'ın içindeki pasa benzer sıkıntıyı silip süpürdü. Damarlarındaki kan hızlı hızlı dolaşmaya başladı. İri bir muz

sarı kabuğundan soyup ağzına olduğu gibi attı, diliyle damağında ezerek, tadını çıkara çıkara yedi, yuttu.

Antranik de Kâmran'dan geri kalmıyordu. Muz, portakal, elma, mandalin...

— Fakat -dedi-, böbrek ızgarası, şiş, beyinli salata filan da olmalı ki...

Gözü birden taa karşı apartmanın penceresi önünde soyunan bir kadına ilişti.

— Kariya bak -dedi-. Kâmran bak kariya! Kâmran döndü, gördü, sordu

— Kim o be Antranik?

Güldü :

— Bizim Haçaduryan'ın gelinidir!

Başladı kadının künyesini okumağa. Kadının kaç yaşında, kaç kardeşi olduğu, kimlerle konuştukları, nerelerde buluştukları, bu kadının niçin böyle pencere önünde soyunduğunu filan uzun uzun anlatırken, Kâmran,

— İyi ama, -dedi-, adam bizi kovarsa ya?

Antranik, Haçaduryan'ın gelininden bahsediyordu. Kâmran'ın sorusunu sırasız buldu

— Ben ne ağnatırım, sen ne sorarsın be oğlum? -dedi.

Kâmran güldü

— Vallaha Haçaduryan'ın gelini değil, dünya güzelinden bahsetmek değil, güzel kendi burada olsa, gene de hava arkadaş!

— Haydi öyleysem, şerefine Matmazel Evdoksiya'nın!

İçtiler.

— Sen fena tutuşmuşsun aslanım. Kötü ihtimalleri at kafandan. Adam adam gidip isteyeceğiz. Verdi ne âlâ, vermedi mi?

— Vermedi mi ne olacak?

— O zaman da ona göre bir hal çaresi bulacağız!

— Farzedelim aksilik çıktı, herif bizi kapıdan kovdu!

— Kovamaz... -dedi Antranik.

— Farzet kovdu birader!

— Kovamaz oğlum, biz kovulacak kişi miyiz?

— Değiliz ama, öyle farzet!

— Farz da edemem ama...

— Ee?..

— O zaman...

— O zaman?

— İş değişir!

— Nasıl?

Düşündü, ölçtü, biçti. Ne cevap verebilirdi?

Bilmiyordu ki!

Kadehine sarıldı :

— Hele birer daha atalım.

Attılar. Antranik ağzındaki meyveyi şapırdata şapırdata yiyordu. Kâmran'sa cevap bekliyordu.

— Evet -dedi-. İş nasıl değişir?

Antranik nihayet,

— Kapışırız be Kâmran!... -dedi.

— Ohoo... İş büsbütün sarpa sarar.

— Nasıl?

— Karakolluk oluruz!

— Olursak oluruz be evlâdım. Ne çıkar?

Hem sana bir şey deyim? Sen çok evhamlısın, çok da ince düşünöorsun.. Düşünmeceksin. Oluruna bırakacaksın işi. Bu adam bu kadar yabanidir? Kibar olur Rumlar, halden ağnarlar!

Birer tek daha attılar.

Barba Komyanos tek başına şarap içiyordu. Fırından getirdiği kocaman somunu iri elleriyle ikiye bölüp lokma kopardı. Gelirken işkembe-ciden aldığı doğranmış tuzlamalardan yatırıp şarap kupasına sarıldı, iki parçayı lokmasının arasında bir nefeste temizledi, lokmayı ağzına attı.

Kaba, beyaz bıyığının altında bir değirmen gibi ağır ağır işleyen sağlam dişleri lokmayı bir anda öğüttü.

Yeni bir lokma attı ağzına. Onlar da bir önceki gibi çabucak öğünüp kuvvetli mideye indi.

Komyanos'un en sevdiği, şarabını tek başına içmektir.

Tek başına!

Ne zaman böyle bir başına içse, yüreği şaşılacak şekilde yumuşayıverir, yüzünün sert çizgileri silinir, gözlerinin içi gülmeğe başlardı.

Artık içinde pırıl pırıl, gürül gürül bir başka âlem başlamıştır. Hâtıralarının en renklileri canlanır. Komyanos beş yüz, bin, bin beş yüz kiloluk bir silindir olmaktan çıkar. Böyle zamanlarda ağlar da... Dede yadigârı emektar silâhla hayatına son verdiği kızını hatırlamış olabilir. Amma onu öldürdüğüne asla pişmanlık getirmez. Eğri yolda gezen kızını öldürmek zorundaydı, bunun üzerinde durmaz bile. Dini bütün her Hıristiyan onun gibi davranırdı, davranmalıydı. Hoooş, şimdi böyle dini bütün babalar nerde?

Komyanos'un kabuğuna çekilişi bundandır.

Şarap bardağını tekrar doldurdu. Tam içerken, dışarda bir motor homurtusu!

Bardağı yerine koyup, yanındaki pencereden baktı. Bir taksi. Kapısının önünde durmuştu. İki kişi indi. Karanlıkta yüzleri belli olmuyordu. İki karaltı. Aynı boy, aynı kalıptaydılar. Kapıya geldiler, tokmağı vurmaya başladılar.

Canı sıkılarak kalktı.

Kimdi? Kimlerdi? Niçin, niye gelmişlerdi? Ne istiyorlardı?

Yüzünün tatlılığı geçmiş, çizgiler kuvvetlenmişti. Artık beş yüz, bin, iki bin kilo ağırlığındaki insafsız, gaddar bir silindirdir.

Gitti, kapıyı açtı.

Barba Komyanos iyi Türkçe bilmezdi. Yıllar yılı şuradan buradan kulağına çalınanları, elinde olmayarak bellemişti.

Antranik,

— Kalispera! -dedi.

Rumca bildiğinden değil. İstanbulluların hemen hepsinin bildiği kadar.

Adam hâlâ bir şey anlamamış, yüzlerine öfkeyle bakıyordu ki, Antranik, Türkçe,

— Sizinle biraz konuşmak istooruz... -dedi.

Komyanos cevap vermedi. Karşısındakilerin Türk olduğunu anlamıştı. Rumca, ne istediklerini sordu. Cevap alamayınca hızla evden çıkıp evi onlara bıraktı. Berikiler şaşırmışlardı. Adam duvarının karanlığında kaybolunca, Kâmran fısıldadı :

— Nereye gitti bu be?

Antranik,

— Vallaha hiç bir şey anlamadım... -dedi-. O bizim dilimizden anlamıyor, biz onun..

Kâmran'ın aldığı alkol hemen hemen hiç bir işe yaramamıştı. Ayılmıştı. Çekiniyordu. Titriyordu... Birden aklına Evdoksiya geldi :

Evde miydi acaba? Yani, birkaç dakikadan beri aynı çatı altında mıydılar? Aynı havayı mı kokluyorlardı?

— Kız meydanlarda yok!

Antranik,

— Sahi ha... -dedi.

— Yatmış mı acaba?

— Ya yatmıştır, ya da komşuya filan gitmiştir!

Kâmran hafifçe seslendi :

— Evdoksiya, kız, Evdoksiya!

Bekledi. Cevap alamayınca az daha, sonra da daha hızlı bağırdı. Gene cevap alamayınca,

— Evde yok... -dedi.

— Yok. Yalnız kız değil, koca heriften başka da hiç kimse yok galiba!

— Öyle görünüyor.

— İyi ama, evi bize bırakıp nereye gitti?

— Kim bilir?

Antranik odaya yürüdü. Beş numara gaz lambasının aydınlattığı oda pek fakirdi. Sedir, parça parça çullar, üst üste konulmuş yataklar... Yalnız, duvarda zırlı bir tüfek asılıydı. Pasianmış demir kısımları yağlı yağlı parlıyordu.

Antranik duvarda asılı tüfeğe gitti, yokladı :

— Hey babam hey! -dedi.

Kâmran,

— Nuh Nebi'den kalma... -diye mırıldandı.

— Tüfek de herife benziyor!

Kâmran güldü :

— Sahi ha.

— Dev gibi kerhaneci. Tüfeği bile kendine göre.

— İyi ama, nereye gldebilir?

— Hem nereye gidebilir, hem de maksadı ne?

— Evi bize bırakmayacak ya. Nasıl olsa gelecek. Bekleyelim.

— Belki de kızı, varsa karısını çağdırmaya gitmiştir.

— Beki de..

Antranik, Barba Komyanos'un demin tek başına şarap içtiği sedirin üzerindeki sofraya sokuldu. İri iri doğranmış tuzlamalar, kocaman somun, şarap içtiği iri bakır kupa...

— Herifin her şeyi kendine göre.

— Kendine göre... -dedi Kâmran-. Devlin eşyası...

— Ama herif pek öyle korkunç değil.

— Değil. Yoksa evi bize bırakıp gitmez, bizi içeri sokmazdı!

— Orman kibarı ne de olsa canım..

.....

Çeneye dalmışlardı ki, sokak kapısında birtakım fısıldaşmalar oldu. Kulak verdiler: Rumca konuşmalar.

Dışarı çıktılar. Kapının önünde kocaman Komyanos, yanında genç irisi bir delikanlı. Kâmran, hamurkâr Mihal'i tanımıştı.. Buz kesildi. Mihal de onu tanımıştı. Taş bebeği hatırlatan renkli, tombul yanakları taa kulakmemelerine kadar kızardı, kaşları çatıldı. Bir anlık şaşkınlıktan sonra Komyanos'a döndü, Rumca, çabuk çabuk bir şeyler söyledi. Komyanos'un suratı karıştı. Antranik'le Kâmran'a dehşetle baktı. Mihal'e döndü. Sert sert emirler verdikten sonra, evden çıktı gitti.

Antranik'le Kâmran şaşırmışlardı. Mihal de dahil, üç kişi, heybetli ihtiyarın çıkıp gitdiği kapıya bakakalmışlardı.

Mihal,

— Nasıl kızdığını gördünüz! -dedi.

Antranik,

— Niçin geldiğimizi bilmiyordu ki..

Kâmran'a bakıp gülümseyen Mihal,

— Malum... -dedi.

Kâmran'ın kulakları uğulduyordu. Birden

sarhoş olmuştu. Mihal'in karşısına dikildi

— Ne söyledin ona?

Mihal ürktü:

— Hiç bir şey söylemedim.

— Söyledin ulan! Onu bize karşı kışkırt-

tın. Namussuz!

Mihal geriledi. Araya Antranik girdi :

— Noluyorsun be Kâmran? Ne var? An-

layalım bakalım!

— Anlamayacak bir şey yok. Bu köpek...

Mihal dikildi

— Ağzını bozma!

— Şimdi ağzına...

— Evdoksiya, mevdosiya yok artık!

Kâmran sarsıldı. Araya Antranik girdi :

— Niçin yok?

— Evdoksiya uçtu!

— Nereye?

— Memlekete..

— Hangi memlekete?

— Atina'ya, Yunanistan'a!

Kâmran'ın sanki göğsünde bir şey koptu.

Sendeledi. Antranik'e tam zamanında tutun-

masaydı düşecekti.

Antranik sımsıkı tuttu :

— Ne o? Ne oloorsun? Kendine gel be

evlâdım!

Kâmran'ı odadaki sedire oturttu. Tekrar

Mihal'in yanına gitti :

— Ciddî mi söylüyorsun?

Mihal iki yanına baktıktan sonra,

— Ne ciddî mi? -dedi.

— Sahiden Yunanistan'a gitti?

— Şerefsizim ki gitti.

— Peki ama, niçin? Kâmran'dan kaçırdı-

nız?

— Bana göre hava hoş. Dedesi böyle istedi böyle oldu. Ona Komyanos derler. Şakaya gelmez!

Kâmran'ın artık şüphesi kalmamıştı Kızı Atina'ya tüydürmüşlerdi!

Sanki dünya tepesine yıkılmış gibi, mahvolmuştu. Birden hüngür hüngür boşandı. Ev-doksiya'sız bir dünyada yaşamaya ne lüzum vardı bundan sonra?

Antranik onu dışarı çıkarırken, Mihal taş-bebeği hatırlatan yüzüyle memnun, bakıyor, sadece bakıyordu.

Kendi di çıktı. Kapıyı çekti.

10

Kâmran o günden sonra yemekten, içmekten kesildi, kendini büsbütün içkiye verdi.

Antranik,

— Sağlık olsun be evlâdım. Alt tarafı kararı. Üzülmeğe değmez. Hani ne derler? Amasya'nın bardağı, biri olmazsa biri daha... -dedikçe, Kâmran'ın gözleri doluyor,

— Yapma Antranik -diyordu- beni sen anla bari!

— Anloorum evlâdım, âşıklık kötü şeydir, bilirim. Lâkin insanı yek ekmeğe muhtaç ettiği de vâkidir. Kendini kapıp koyuverme.

Ne yapalım? Bıraktı gitti işte. Demek sevmormuş seni!

Görünüş öyleydi ama, Kânıran gene de ihtimal vermiyordu.

— İmkânı yok! -diyordu.

— İmkânı olmayan nedir?

— Beni sevmediği için gitmesi.

— Öyle ama, gitti.

— Gitmedi gibi geliyor bana!

— Ya?

— Götürüldü.

— Zorla mı?

— Zorla.

Antranik günler ve günlerce Kânıran'dan ayrılmadı. Onunla meyhane meyhane dolaştı. Onu, Beyoğlu'nun girilmesi en zor, en gizli randevu evlerine götürdü. Çeşit çeşit kızlar, kadınlarla tanıştırdı. Ne yaptıysa nâfile. Kânıran Evdoksiya'yı unutamıyordu. Bu yüzden işini bile aksattı. Hatta bir gün az kalsın korkunç bir karambola sebebiyet veriyordu. Karşıdan hızla gelen yüklü bir kamyonu tam bindirecekti. Kânıran'ın akıl almayacak, izahı güç, hari-kulâde usta bir manevrası, bir refleksi, daha doğrusu, hem kendini, hem de yüklü kamyonu kıl farkıyla, çarpışmaktan kurtarmıştı. Kamyonun yanından balık gibi sıyrılıp geçtikten sonra, çarpan kalbiyle bir kenarda durdurdu arabasını. Her yanından soğuk, buz gibi terler boşanmıştı.

Evdoksiya'yı unutamıyordu.

Duraklarda müşteri beklerken direksiyon başında dalıp gidiyor, müşteri avlamakta hiç kimseyle yarış etmiyordu. Kazancı yarı yarıya düşmüştü. Müşteri kendiliğinden gelirse alıyor, gelmezse boşveriyordu.

Patronu bir gün,

— Kâmran, -dedi-. Ne olacak bu işin sonu?

— Hangi işin patron?

— Ötekilerin yarısını bile kazanamıyorsun!

— İsterseniz arabanızı bırakayım!

— Hayır, -dedi patron-. Arabamı senden

iyisine verecek değilim ama, silkin şu derbederliken biraz. Ateş gibi delikanlıydın eskiden!

Cevap vermedi.

Kâmran işinin başına döndükten sonra muşmulaya benzeyen şoför Niyazi,

—Sevda! -dedi.

Patron ilgilendi:

— Sevdalı mı? Sahi mi?

Ötekiler de tasdik edince, patron kuşkulandı :

— Fena, hem de çok fena...

Niyaz! ekledi :

— Hem de öyle âşık ki, dumanı tepesinden çıkıyor. Yemeden, içmeden kesildi. O artist gibi çocuk neye döndü görmüyor musunuz!

— Aptal! -dedi patron-. İnsan karı yüzünden bu hâle gelir mi be?

— Bu kafayla arabayı bir gün toslar bu andavallı!

Aklına başka bir şey geldi :

Kamyon meselesini anlattılar.

Patronun kuşkusu arttı. Uzun uzun düşündükten sonra, arabayı bir zaman için Kâmran'-dan almaya karar verdi.

O sabah araba vermediler Kâmran'a.

Sebebini sordu. Söylediler :

— Patron, arabayı toslamandan korkuyor!

— Bundan sonra hiç mi vermeyecek?

— Yok canım, hiç vermemeyi de nereden çıkarıyorsun? Bu dalgadan kurtulup, aklın başına gelince gene mesele kalmaz!

Bu sırada patron da geldi :

— Seni severim, bilirsin, -dedi-. Bir zaman araba kullanma. Yalnız benim arabamı değil, başka arabalarda da çalışma. Karasevda, belli olmaz. Toslarsın. Gençsin. Gençliğine yazık olur...

Kâmran boynunu büktü.

Nasıl geçinecek, nasıl yaşayacaktı? Gün kazanıp gün yiyenlerdendi. Bir kenarda birikmiş parası da yoktu, tekrardan işe başlayınca kadar idare etsin. Herkesler, «Bir Rum kızına abayı yakmış. Elindeki avucundakileri yedirmiş. Sonunda Rum kızı bırakıp savuşmuş!» diyorlardı. Hele patronun arabayı elinden alış sebebi de yayılınca, hiç kimse arabasını emanet etmedi.

Tam manasıyla işsizdi. Günlerce başıboş dolaştı. Elindeki üç beş kuruşu da içkiye verdikten sonra büsbütün zil kaldı. Antranik'in dostça ilgisi olmasa acından ölmese bile meteliksiz kalacaktı. Antranik ufak ufak yardım ediyordu. Hem de asla, «Yardım ediyorum!» kokusu vermeden. Ama, ne zamana kadar sürüp gidecekti? O da tamamıyla yabancı biriydi nihayet.

Apartmanın kirası da geldi çattı.

O gün, uzamış sakalı, düşmüş omuzlarıyla apartmana geldi. Yaşamaktan bıkmış usanmıştı. Evdoksiya'sız bir dünyada ne diye yaşayacaktı? Oda, odadaki eşyalar, şu bu öyle manasızlaşmıştı ki. Yalnız resim, Evdoksiya'nın zarif çerçeve içinden gülümseyen resmi!

Gitti, aldı uzun uzun baktı. Gözlerinden boncuk boncuk döküyordu. Bu derbeder ömrü daha ne zamana kadar taşıyacaktı? Evdoksiya'sız bir dünya yaşanmaya değer miydi? Artık ne olursa olsun, bir şeylere karar vermeli, bir şeyler yapmalı, bu ıstıraba bir son vermeliydi.

Günlerden beri kafasına takılan ufacık, pırıl pırıl bir tabanca hayali gene geldi, içine oturdu. Kurtuluş bundaydı. Kâmran'ı bu küçücük oyuncak kurtaracaktı. Anasız babasız, yakın, hatta uzak akraba yokluğuna şimdi de canından çok sevdiği Evdoksiya'nın yokluğu eklenmişti.

Havasızlıktan boğulurcasına, iç geçirdi.

Elinde çerçeveli resim, pencereye gitti, aşağıya baktı.

Tabanca olmazsa başka yollar da vardı ıstıraplarını dindirmek için. Bulunduğu pencere hayli yüksekteydi. Gözlerini yumup kendini yukardan aşağıya bırakıverirse.. Beyninin üstüne düşer, bir anda her şey biterdi.

Fotoğrafı yerine götürüp koydu.

Her şey bir anda biterdi, evet. Hatta ayık kafayla değil, sarhoşken yapardı bu işi. Haya-tının en son içkisiyle ömrünün en son noktasını koyuverirdi.

İçini çekti.

Zom oluncaya kadar kafayı çekmek için parası da yoktu. Allah belâsını versin. Çalışmıyordu, iş vermiyorlardı, adı «Karasevdaı» çıkmıştı. Şoförlükten başka yapacağı iş yoktu...

Elleri arkasında odanın içinde dolaşmaya başladı.

Bir den aklına Antranik geldi. Ona zaten hayli borçlanmıştı. Son olarak tekrar borçla-

nır, aldığı parayla bol içki, bol bol meze temin eder, kafayı çeker, ondan sonra da veda mektubu yazıp...

Pencereye yeni baştan gitti, aşağıya baktı

Antranik'e olan borcuna karşılık, ondan taksitle satın aldığı kanapeyle, koltukları bıraktı. Eşyalarının geriye kalanını da ya Kızılaya, yahut Veremle Savaş Derneğine teberrü ederdi. Bu mesele değildi. Asıl mesele, bu ölümü, kendi yüzünden olan bu ölümü Evdoksiya'nın işitip işitmeyeceğindeydi.

Beyni parçalanmış kanlı cesedini hayalledi.

Gazeteler bu resmi basarlardı herhalde. Yalnız Türk gazeteleri değil, Rumca gazeteler, hatta belki Yunanistan'dakiler de basarlardı. O zaman haberi olurdu işte Evdoksiya'nın!

Sigara arandı yoktu. Vazgeçti.

Ne yapardı acaba? Ağlar mıydı? Üzülür müydü? Kendi sebep olduğu için pişman mı olurdu? «Keşke o zaman kaçsaydım!» mı derdi? Yahut da, hasta olur yataklara mı düşerdi?

Evdoksiya'yı hasta olup yatağa düşmüş farzetti. İri siyah gözlerinin akları sararmış, elmacık kemikleri fırlamış, boynu incelmış, rengi solmuş...

İstemiyordu, Evdoksiya'nın hastalanıp yatağa düşmesini, bu hâle gelmesini istemiyordu. Uzun kirpikli kara gözler çukurlarına gömülmemeli, rengi solmamalıydı. Onun için ölse bile, o yaşamalıydı. Rüzgârlı eteklerini savurarak koşuşmalı, cıvıl cıvıl sesiyle türküler çağırmalıydı. Evdoksiya'ya bu yakışırdı!

Tekrardan sigara arandı.

Ya patronu? Patronu ne derdi bu işe acaba? Belki de, araba vermediği için pişman olur,

metresine, «Yahu, derdi, haberin var mı? Bizim Kâmrân kendini öldürmüş!»

Marika patronun elinden gazeteyi alır, kanlı bir külçeden ibaret resme bakar, merakla sorardı «Niçin? Niçin öldürmüş kendini?»

Patron cevaplardı : «Bir Rum kızını seviyordu. Karasevdaya tutulmuştu. Kızı kaçırdılar. Ben de arabayı elinden alınca, yokluğa düştü. Ağırına gitti, canına kıydı. Zavallı Kâmrân!»

«Peki ama, nesine acıyorsun?»

Patronu herhalde şöyle derdi :

«Çok, çok namusluydu...»

Gözleri doldu. Gerçekten de namusluydu. Bir taksinin üç tekerleği şoföre çalışır derlerdi ama, bu sözün Kâmrân için olmadığını patronu herkesten iyi bilirdi.

Hatta arkadaşları, «Aptal!» demişlerdi bu yüzden de, aldırmamıştı. «Aptal» değil, namusluydu sadece. Hırsızlığın hangi biçimi olursa olsun, elinden gelmezdi. Hırsızlığı kendi kendine karşı hakaret sayardı. İsterse kimse görmesin, kokusu çıkmasın. Kendi biliyordu ya.

Arkadaşları ölümünü gazetede okudukları zaman pek pek, «Allah rahmet eylesin. Çok saftı ama, budalaydı bir parça.. Lâkin çok namuslu çocuktuk!» derlerdi.

Sonra sonra herkes işinin başına döner, ertesi daha ertesi günler gazeteler yeni kazalar, yeni katiller, yeni İntihar haberleriyle Kâmrân'ın hatırasını silerler, kimbilir hangi tarihte, İstanbul'un hangi meyhanesinde hangi arkadaşı, kimbilir hangi vesileyle onu hatırlayarak, «..bir Kâmrân vardı bir tarihte, sizden iyi olmasın!» diye başlar, kimbilir hangi müşterek hatıralarını anlatırdı.

Birden eski şoför arkadaşlarından Hayri'yi

hatırladı. Aslan gibi oğlandı. Yumruğuna da sıkı. Bir bar karısı yüzünden kendi kendini vurmuştu. Ne oldu? Hiç. Üzerinden hafta geçmemiş, unutuluvermişti.

Kâmran, kendini öldürmenin hiç bir şeyi çözümlemeyeceği kanaatine varmakla beraber, başka çıkar yol da bulamıyordu.

Arkasında göz yaşı dökecek bir yakınını bırakmadan ölmek!

Annesini hatırladı.

Şimdi sağ olsaydı... Sağ olsaydı, belki de intiharı falan düşünmez, onun artık yalnız oğlu için çarpan ihtiyar kalbi üzerine başını kor, saatlarca ağlardı.

Aaaah annesi sağ olsaydı!

Halasından defalarca dinlediği annesini hayalledi Yeşil ipek başörtülü, dal gibi ince bir kadın. Şaşılacak bir hızla mekik oyası yapar, gergef işler, koca evin tahtalarını günde birkaç su siler, boş zamanlarında tatlı, yanık sesiyle türkü söylermiş.

Annesi sağ olsaydı şimdi de, gözünde gözlük, köşede otursa, gene mekik oyası yap-sa, gergef işlese, Kâmran akşamları işten döndüğü zaman kapıda karşılasa, arı kovanı gibi uğuldayan başını göğsüne çekip, oğlunun saçlarını okşasa...

Kendini karyolasına attı, hüngür hüngür boşandı.

Sonra uykuya geçti. Annesini rüyada gör-meğe devam etti: Başını annesinin göğsüne dayamıştı. İhtiyar kadın, buruşuk, mavi mavi damarlı ufacık eliyle oğlunun saçlarını okşuyor,

«Yavrum» diyordu, «Kâmranım benim!»

Kâmrân başını kaldırıyor, annesine usul-lacık soruyor :

«Benim babam niye yok anne?»

«Baban var evlâdım, niçin olmasın?»

«Nerde?»

«Dumlupınar'da!»

«Ne yapıyor?»

«Düşmana karşı koyuyor!»

Başını annesinin göğsüne tekrar dayıyor, artık bir şey sormuyor.

Mangalda kocaman bir tencere sesi sesli kaynamaktadır. Pencereelerde savrulan karlar...

Kâmrân tekrar soruyor :

«Anneciğim!»

Annesi yumuşacık sesiyle :

«Söyle yavrum..»

«Evdoksiya'yı ben çok seviyorum. Gidip dedesinden bana istesene onu!»

«Vermez evlâdım.»

«Neden?»

«Dinimiz ayrı da ondan yavrum. Hem onu Yunanistan'a kaçırmadılar mı?»

«Antranik diyor ki, kızın sende gözü olsa gitmezdi, diyor. Evdoksiya beni sevmiyor muydu anneciğim?

«Seviyordu evlâdım, o da seni seviyordu..»

«Seviyordu da niçin gitti?»

«O gitmedi..»

«Ya?»

«Götürüldü!»

Annesinin göğsünden fırlıyor, koşuyor Antranik'in dükkânına:

«Nasılmış? Kız seni sevmiyor, sevse gitmezdi diyordun!»

Antranik ufacık bıyığı, tilkiye benzeyen yüzüyle kurnaz kurnaz gülüyor:

«Peki? Nolacak?»

«Hiiç. Annem kaçırıldı diyor, yoksa kız seni çok seviyordu diyor!»

Kâmran kan tere batmış, sayıklayarak uyandığı zaman pencerelerin kırmızı basma perdelerine güneş vurmuştu.

11

Artık ne olursa olsun ölmeğe karar vermişti. Evdoksiya duysun, duymasın, acısın acımasın, ağlasın ağlamasın, patronu metresine ne derse desin yahut demesin vız geliyordu. İçindeki yararnın şiddetli acısına tahammülü kalmamıştı. Bu karanlık âlemden artık kurtulmalıydı.

Hele az önce gelen apartman sahibinin, «Bana bak, işinden atılmışsın. Yarına kadar kirayı getirmezsensin ben de buradan atarım!» demesi kurşun gibi işlemişti.

Kâmran nihayet bir taksi şoförüydü ama, namusuyla yaşar, hiç kimsenin on parasına tenezzül etmezdi. Bu yüzden de hiç kimse tarafından hakarete uğramamıştı. Demek yarın kirayı vermezse ev sahibi eşyalarını dışarı atacak, rezil edecekti!

Ya bundan sonra? Bundan sonra da hiç kimse iş vermeyecek, verse bile kafasındaki hayalden kurtulamayacağı için dalga geçecek, verilen işi lâıykıyla yapamayacağından, atılacaktı. Atılmak, kovulmak, burunlanmak... Bu muydu bundan böyle nasibi?

Sokağa dalgın dalgın çıktı. Antranik'in yolunu tuttu.

Antranik dükkândaydı. Kalantor bir müşteri-

riyi kafese sokmakla meşguldü. Paris'ten, Londra'dan örnekler vererek kan renkli oda takımının reklamını yapıyordu.

Kalantor zatsa kafese gireceklerden değildi besbelli. Bereket karısına, kızına. İlle kızı bir içim su, bir harika, arada babasının kolunu çekerek, baygın baygın,

— Babacrğım... -diyordu.

Bitiyordu Antranik. Utanmasa, ayıp olmasa kızın hatırı için beş parasız verirdi oda takımını! Öyle iç gıcıklayıcı, öyle tahrik edici bir sesteki ki bu, Antranik'in yağları eriyordu.

Sonunda adam,

— Pekâlâ... -demek zorunda kaldı.

Antranik vurduğu partinin sevinciyle uçuyordu. Kan renkli oda takımının ambalajını yaptırdı, kamyonete yükletti, adamlarından birisiyle sevkedip zorla kafese giren kalantoru, karısını, kızını —ille kızını— yerlere kadar eğilip selâmladıktan sonra Kâmran'a döndü:

— Bu akşam bendesin Kâmran!

Kâmran içini dertli dertli çekti:

— Ben de bunun için gelmiştim.

— Âlâ. Nereye gidelim?

Kâmran bezgin bezgin,

— İçkiyle meze alır bize gideriz... -dedi.

Antranik itirazı bastı:

— Olmaz, kabil değil. Çalgılı, gacolu macolu bir yere gideriz.

— Hayır. Bize gideceğiz.

— Öyleyse iki karı bulalım...

— İstemem.

— Ha?

— İstemem. Bol içki, bol meze.. Meze bol olmasa da olur. İçki bol olsun. Zom oluncaya kadar içeceğim Antranik!

Antranik şüpheyle baktı:

— Ne için?

— Canım öyle istiyor!

— Pekâlâ evlâdım.. İstedğin içki olsun!

Öylece yapıldı.

Güneş devrilirken Kâmran'ın odasında şerefe kadehler kaldırılıyordu. Her zaman az içip çok konuşan Kâmran, bugün çok içiyor, içtikçe kabuğuna çekiliyor, içtikçe dili tutuluyor, dalgınlığı artıyordu. Antranik buna dikkat etmekte gecikmedi. Kâmran her zamanki Kâmran olmaktan çok uzaktı. Kadehini ağız ağıza doldurup dikey, boşu tekrar dolduruyordu.

Bir ara,

— Hızlı gidoorsun,... -dedi Antranik.

Kâmran bomboş gözlerle dalgın dalgın baktı. Kâmran duymadı.

Tekrarlamak zorunda kaldı:

— Hızlı gidoorsun evlâdım! Hızlı gidoorsun deorum.

— Ben mi?

— Burada senden başkası var?

— Adaaam sen de...

Antranik büsbütün şüphelendi:

— Niçin?

Kâmran duymadı. Tekrar kadehine sarıldı. Elleri titriyordu. Bir nefeste dikti. Boşu yeniden dolduracaktı, Antranik bırakmadı.

— Yavaş gidelim, muhabbet tatlı olsun!

Kâmran içini çekti.

Antranik,

— Bilirim -dedi-, dertlisin. Lâkin var mı elimizde bir şey evlâdım?

— Annen var mı Antranik?

— Var.

— Başını göğsüne koyup ağladığın olur mu?

— Eeh o da olur bazı bazı..

— Saçlarını okşar mı, öper mi?

— E tabîî, anne değil mi?

— Senin için ağlar mı Antranik? Oğlum der mi? Yavrum, yavrucuğum der mi sana?

— Der.

— Sen de ağlar mısın?

— Bazı bazı..

— Gözlerinin yaşını siler mi?

Antranik cevap vermedi. Kâmran'ın raki şişesine uzanan elini tutup kadehe koymasına engel oldu. Ama Kâmran sert bir hareketle Antranik'in elini itti, kadehini doldurdu. Bir nefeste dikti. Sonra taa içten gelen bir ah çekti:

— Aaaah Antranik ah! Ölsem arkamda ağlayanım yok. Ne ana, ne baba, ne kardeş, ne de sevgili! Böyle yaşanır mı?

Antranik cevap vermedi.

— Yaşanmaz Antranik! Hele işsiz de olunca...

— Parasızsın galiba?

— Hem de nasıl!

— Niye söylemezsin be evlâdım?

Cebinden bir tomar para çıkardı, bir kısmını Kâmran'a uzattı.

Kâmran,

— İstemem... -dedi.

— Niçin?

— Bundan sonra paraya hiç ihtiyacım olmayacak!

— Anlamadım?

— Ne paraya, ne anaya, ne babaya, ne de sevgiliye!

—

— Artık ne apartman sahibinin evden atmak tehdidi, ne de atılacak eşyalar

— Tuhaf konuşorsun!

— Belki ama, böyle Antranik.

Kadehini yeniden doldurup dikti.

Antranik bir şeyler seziyordu ama, ne?

Bilmiyordu. Eşelemek istediye de, Kâmran somurtmuştu şimdi de. İçinde, içinin taa derinlerinde karanlık sular çalkalanıyordu sanki. Cıva kıvamında, simsiyah ağır bir ağırlık; hiç bir yerden iğne burnu kadar olsun ışık almayan zifirî bir karanlık.

Antranik saatına baktı, sonra birden karşı apartmanı hatırladı. Döndü. Pencerede değildi Haçaduryan'ın gelini. İçeri dışarı girip çıkıyor, odadan odaya geçiyordu. Bir ara pencereye geldi, iri memeleriyle dışarıyı seyre başladı.

— Kariya bak!

Kâmran, içindeki zifirî ağırlıktan yavaş yavaş yüze çıktı. Antranik'e boş, bomboş gözlerle baktı.

Antranik tekrarladı:

— Kariya baksana be!

Oturduğu yerden kalktı. Kariya bakacağına, pencereden aşağıya baktı:

— Vay anasını... -dedi.

— Ne var?

— İnsan aşağı düşse bin parça olur!

— Belkim on bin parça!

Birdenbire döndü, Antranik'in yanına geldi:

— Can tatlı mıdır?

Antranik,

— Tatlıdır... -dedi.

— Ne zaman değildir?

— Canın tatlı olmadığı vâki değildir ki..

— Vâkidir Antranik!

— Değildir Kâmran!

— Vâkidir, ısrar etme. Canın tatlı olmadığı an vâkidir. Belki sen böyle bir ânı yaşamadığın için bilmiyorsun ama, canın tatlı olmadığı zamanlar vardır. Ne zamandır, bilir misin?

— Bilmem.

— Bıçak kemiğe dayandığı zaman! İnsan da bıçak ne zaman kemiğe dayanır?

— İşini gücünü kaybedip, yolsuz kalınca.

— Sen yolsuz kalsan ne yaparsın?

— Ben mi? Gayet basit: Yolsuzluktan kurtulmanın yolunu arar bulurum!

Kâmran acı acı güldü, sonra kahırlı kahırlı,

— Ben, -dedi-, herhangi bir yol bulamayan, ciğeri iki para etmez, sünepe bir insanım! Ben bugün bir hiçim bu dünyada. Terk edilmiş bir hiç! Beni dünyaya bağlayan tek bağ yok. Ben dünyadan göçüp giderken arkamdan hiç kimse ağlamayacak. Ben sahipsiz bir zavallıyım!

Geçti yerine oturdu, başını avuçları içine aldı.

Antranik içmiyordu. Telâşlanmıyordu da. Sarhoş hezeyanları sanıyor, arkadaşının sızmasını bekliyordu. Sızarsa, karyolasına yatırıp tüyecekti. Çünkü gene dehşetli bir, «kadın ihtiyacı» başlamıştı.

Bir kadın!

Nasıl olursa olsun, bir kadın bulmalı, kollarını, boynunu dişlemeli, posasını çıkarmalıydı.

Tam bu sırada kapının zili...

Antranik kalktı, yalpalayarak kapıya gitti.

Postacıydı:

— Kâmran!

Antranik,

— Evet... -dedi.

Postacının uzattığı mektubu aldı, kapıyı yavaşça örttü.

Kâmran ağlıyordu. Başı hâlâ avuçları içindeydi. Bu dünyadan bu her şeye rağmen güzel, bu yaşanması dünyadan göçüp gitmek!...

— Kâmran, bak mektup geldi yavrum..

Kumkapı'dan!

Kâmran başını kaldırdı, ıslak gözleriyle dertli dertli baktı:

— Nereden?

— Kumkapı'dan!

Düşündü. Bulamadı.

— Kumkapı.. Kimden olabilir? Tanıdığım kimse yok ki Kumkapı'da!

— Al yırt oku!

Aldı, yırttı. Mektubun altındaki imzayı görünce yerinden neşeyle sıçradı:

— Evdoksiya, Evdoksiya'dan Antranik!

Uçuyordu sanki. Ne ölüm, ne de bu yaşanması dünyadan vakitsiz göçmenin karamsarlığı. Elinde mektup, odanın içinde oynuyor, zıplıyordu.

— Evdoksiya'dan. Evdoksiya'dan Antranik, Evdoksiya'dan!

—

— Duymuyor musun ulan Antranik? Sana söylüyorum hayvan! Mektup Evdoksiya'dan geliyor. Evdoksiya'dan geliyor. Evdoksiya'dan geliyor heeey!...

Antranik,

— Ulan oku bakalım! -dedi.

— Sana ne be eşek, sen ne anlarsın? Bu mektup Evdoksiya'dan geliyor!

— Anladık, yarma. Oku şunu!

Kâmran hızlı hızlı okuyuverdi: Dedesi, Kumkapı'daki teyzesi Vaso ana'nın yanına hapsedmiş. Günlerden beri ıstırap çekiyordu. Kat'i kararını vermişti: Kaçacaktı!

Antranik,

— Haydi hayırlısı... -dedi.

Kâmran coşkun bir sarhoşluk içindeydi, uçuyordu. Elinde mektup, şarkılar söylüyor, kendi kendine dans ediyordu. Bir ara durdu, mırıldandı:

— Eee.. Artık yeni bir hayat başlıyor Kâmran kendine gel!

Sonra Antranik'e döndü:

— Nasılmış? Kız seni sevse bırakıp gitmezdi diyordun, nasılmış?

Antranik omuz silkti:

— Yanılmışım.

— Peki ama... kaçırdım diyelim. Sonra?

— Ne sonra?

— Meteliğim yok be!

— Düşünme. İş bulup çalışıncaya kadar ben sizi idare ederim...

— O halde yarın hemen apartman kirasını verelim.

— İyi ya.

Cebinden deminki desteyi çıkarıp epeyce bir parçasını Kâmran'a uzattı. Kâmran aldı. Sonra heyecanla boynuna sarıldı Ermeni'nin. Yüzünü, gözünü uzun uzun öptü:

— Antranik bu iyiliğ'ni hiç bir zaman unutmayacağım!

Ertesi sabah Kumkapı'ya indiler. Evdoksiya'nın verdiği adresi arayıp buldular. Dara-

cık bir sokakta, yana kaykılmış, harap bir ah-
şap ev. Tahtalar siyah siyah kararmış, kırmı-
zı kiremitler paslanmış, yosun tutmuştu.

Kâmran'ın kalbi hızlı hızlı çarpıyordu.

— Demek -dedi-, demek şu anda aynı
havayı kokluyorum onunla ha?

— Bırak edebiyatı...

— İnanamıyorum be Antranik!

— Hemen tertibatımızı alıp...

— İşe başlayalım, aslan Antranik! Sen dün-
yanın en iyi arkadaşı, en iyi insanısın be.

— Diskur geçoorsun benimle?

— Ayıp ettin... Acaba Evdoksiya içerde
midir?

İçerde, günlerden beri hapsolunduğu tek
odada, sedire uzanmış, mektubun Kâmran'a
ulaşp ulaşmadığını düşünüyordu. İş çok zeki-
ce idare etmişti. Teyzesini kuşkulandırmamak
için her türlü taşkınlıktan kaçınmıştı. O kadar
ki, Barba Komyanos günlerden bir gün yine
domuz budu ve şarapla geldiği zaman, Vaso
ana kızın dışarı çıktığı bir ara müjdeyi vermiş-
ti.

«Akli başına geldi artık, uslandı!»

Sağlam dişleriyle domuz budunu kayıtsız-
ca dişleyen Komyanos aldırış etmez görün-
müştü. Hatta Evdoksiya eskiden olduğu gibi
yine dedesinin boynuna sarılıp ihtiyarın sa-
kallı yüzünü öpücüklerle boğduğu halde bile.

Evdoksiya Kâmran'a yolladığı mektubu o
gece işte, teyzesinin dedesine, «Akli başına
geldi artık, uslandı!» müjdesini verdiği gece
yollamıştı.

Bu nasıl olmuştu?

Şöyle:

Vaso ananın komşusu bir Zeliha vardı.

On iki yaşlarında, şirin mi şirin, cin mi cin... İlkokulun beşine gidip geliyordu. Sinema hastası, Evdoksiya'yı görünce bayılmış, âdeta taparcasına sevmeye başlamıştı. Onu, «Ablacığım, canım ablacığım!» diye dizine yatırır, saçlarını tarar, kurdele bağlar, dudaklarını boyar, öper öper, öperdi.

Vaso ana ilk zamanlar Zeliha'nın gelmesini istemezdi ama, zeki kız kocakarının gözüne girmesini bilmiş, ne yamış yapmış güvenini kazanmıştı. Vaso ana dışarı çıktı mı, başlarıydı mırıl mırıl konuşmaya. Evdoksiya hep Kâmran'dan bahsederdi. Kaşından, gözünden, kuvvetli kollarından, nasıl sarıp, nasıl okşadığı, nasıl öptüğünden... Vaso ana içeri girdi mi de, laf değişiverirdi.

Evdoksiya Kâmran'ı öyle ballandırarak anlatırdı ki, Zeliha hazdan kırılırdı. Sevimli öğrenci yüzü avuçlarında, sedire yüzükoyun uzanır, Evdoksiya'yı dinlerdi.

Bir gün...

Uzun uzun anlattı, ama Zeliha'nın kulağına girmedi. Ne olursa olsun, Evdoksiya Kâmran'a kaçmalıydı! Hele Kâmran'ın apartmanından, kırmızı çiçekli basma perdelerinden, Evdoksiya'ya Beyoğlu mağzalarından neler alacağından, onu nasıl yaşatacağından bahsettikçe, Zeliha'nın içi içine sığmıyor, hemencecik kaşlarını çatarak:

«Ben senin yerinde olsam..»

«Ne yapardın?»

«Ne mi yapardım? Kaçardım be!»

Evdoksiya güldü:

«Ya deden benimki gibi olsaydı?»

«Niçin?»

«Ama benim dedem...

«Canavar mı?»

«Canavar ya! Ne yaptı annemi bilirsin? Dedem çok fenadır Zeliha, bilmezsin. Dedem canavardır!» dedi.

«Vallahi de kaçırdım billâhi de!»

«Ne söylüyorsun?»

«Hadi be sen de, korkak! Aptal!» diyor-du. «Vallahi de aptalsın, billâhi de!»

«Peki ama, niçin?»

«Kaç kız! Ne duruyorsun? Ah ben olmayıyım ki senin yerinde. Demek sana otomobil kullanmayı da öğretecek?»

«Öğretecek tabî.»

«Sana imreniyorum Evdoksiya!»

«Sahi mi?»

«Gözüm çıksın ki...»

Bütün bu konuşmalar Evdoksiya'nın cesaretini arttırmıştı. O gece dedesi gene domuz butu ve şarapla gelip de Vaso anadan Evdoksiya hakkındaki müjdeyi alırken, Evdoksiya'nın mektubu Zeliha'nın yumuk eliyle postaya atılmıştı.

Dedesi geç vakit kalkıp evine gittikten sonra Vaso ana,

«Deden çok memnun oldu!» demişti.

«Neye memnun oldu?»

«O oğlanı unutup uslandığına!»

Evdoksiya sahte bir heyecanla teyzesinin boynuna sarılmış, kadının kupkuru yanaklarını öpücüklerle boğduktan sonra,

«Canım teyzeciğim,» demişti, «şeker teyzeciğim benim!»

Her geceki gibi yemek yenmiş, Vaso ana yün örmüş, Evdoksiya da Zeliha'nın getirdiği dergileri düşünceli düşünceli karıştırdıktan sonra yataklarına girmişlerdi.

Vaso ana dünyadan habersiz koca günün yorgunluğuyla hemencecik uykuya geçivermişti. Evdoksiya ise, gittikçe artan bir heyecanla bekliyordu. Kâmran'a bildirdiği saat yaklaştıkça heyecanı artıyor, dedesi korkunç ağırlığıyla içinde büyüyordu. Büyüdü, büyüdü... Heyecanı öyle arttı ki, cayacak hale geldi. Keşke yazmasaydı. Keşke unutmaya çalışsaydı onu. Niçin bu çılgınlığı yapmıştı sanki? Kaçtığı anlaşılınca, dedesi hükümete başvuracak, yaşı küçük diye hükümet de onu dedesine teslim edecekti. O zaman? Ne olacaktı o zaman?

Soğuk soğuk terleyerek yüzükoyun döndü, yorganın altında büzüldü.

Dedesi o zaman kimbilir nasıl küplere binecek, nasıl bağırıp çağıracak, belki de duvarda asılı duran koca tüfeğiyle...

Evdoksiya bundan sonrasını düşünmek istemiyordu. Annesinin öldürüldüğünü bildiği bu tüfekten ürperirdi. Kaç sefer, «Dedeciğim, sat bu tüfeği, korkuyorum!» demişti de, ihtiyar, iri gözleriyle beyzî gözlüğünün üstünden dehşetle bakmış sanki, «Beni hayata bağlayan tek şey o tüfektir. Bu lafı bir daha tekrarlama!» demek istemişti.

Bununla beraber Evdoksiya gene de tekrarlamıştı.

Gece yarısını bir saat geçe Evdoksiya'nın heyecanı aşırı bir hal aldı. Yataktan yavaşça kalktı. Ayak parmaklarının uçlarına basa basa pencereye gitti. Beyaz perdenin ucunu kaldırdı. Dışarıya baktı. Köşede henüz kimsecikler yoktu. Bekçi kaba postallarıyla pencerenin önünden ağır ağır geçti. Tam köşe başına gelince durdu, düdüğünü kuvvetle öttürdü. Arkasından gene her zamanki ağır sessizlik.

Perdeyi kapatıp yatağına döndü, ama giremedi. Teyzesine baktı. Karanlıkta yüzü belli olmuyordu. Yalnız, horultusu işitilebiliyordu.

Böyle de bir zaman geçti.

Çeyrek saat sonra, gecenin derinliğinde peşin bir motor homurtusu... Homurtu yaklaşıyordu. Yataktan fırladı. Perdenin kenarından gözetledi. Kimseler yoktu. Belki de herhangi bir dolmuş, bardan, gece kulüplerinden müşteri getirmişti. Kimbilir, Kâmran mektubu almamıştı belki de. Olabilirdi ki, o adresten çıkmış, mektup eline geçmemişti!

Telâşlandı.

Olabilir miydi? Mektubunu almamış olabilir miydi?

Tam bu sırada köşede iki karaltı!

Heyecandan, kalp çarpıntısından boğulacak hale geldi. Tekrar baktı: tamam, iki kişi. İki kişiden birinin Kâmran olduğunu tanıdı. Artık ok yaydan çıkmıştı. Durulacak zaman değildi. Teyzesi, dedesi, mahkeme, polis, falan filan...

Heyecanlı ama cesurdu artık. Oda kapısına vavaşça gitti. Demir mandal günlerden beri kimbilir kaç sefer yağlandığı için, gürültüsüzce kaıktı.

Genç kız sofaya süzüldü. Sakladığı yerden bohçasını aldı, sokak kapısını da odanındaki gibi gürültüsüzce açtı, sokağa çıktı, ama kapıyı çekmedi.

Köşe başındaki karaltılar hızla yanına gelip elinden bohçasını aldılar. Sonra hep beraber, az ilerdeki taksiye atlayıp, sakın Kumkapı gecesini karıştırarak uzaklaştılar.

Mahalle bekçisi tekmi! mahalleyi dolaşıp Kâmran'la Antranik'in az önce Evdoksiya'yı bekledikleri köşede durdu. Dödüğünü tam üfleye-

cekti ki, gözüne Vaso'nın açık sokak kapısı ilişti. Düdüğünü öttürmekten vazgeçerek gitti, kapıyı çaldı. Koyu karanlıklarda kuvvetle yankılanan tokmak sesi Vaso anayı uyandırdı.

İhtiyar kadın kulak verdi: Tamam, kendi sokak kapısının tokmak sesiydi. Rumca,

— Evdoksiya! -dedi-. Heeey Evdoksiya!

Cevap alamadı.

Tekrar,

— Evdoksiya kız!

Aklına hiç de kötü bir şeyler gelmemişti.

— Ölü gibi yatar... -diye söylenerek kalktı, lambayı yaktı: Evdoksiya'nın yatağı boştu!

— Nereye gitti?

Sofaya çıktı. Sokak kapısı da açıktı. Bekçi,

— Kapınızı açık bırakırsınız, hırsız girdi mi de dövünürsünüz! -dedi ve kapının kanadını öfkeyle çekti.

Vaso ana hâlâ şüphelenmiyor, Evdoksiya'yı tuvalette sanıyordu.

Elinde lamba, bekledi, uzun uzun bekledi. Sonra seslendi:

— Evdoksiya!

Cevap alamayınca, gitti kapıyı açtı, baktı. Yoktu. Tuvalette de yoktu!

Birden şüphelenerek kuvvetli kuvvetli bağırmaya başladı:

—Evdoksiya!

— Evdoksiyaaa!.

Odaya koştu:

— Evdoksiyaaa!.

Her şeyi anlamıştı. Yere diz çöktü, lam-

bayı bir kenara bırakıp hüngür hüngür boşandı.

Taksi apartmanın önünde durdu.

Kâmrân,

— Siz yukarı çıkın, ben arabayı bırakıp geleyim! -dedi.

Antranik, Evdoksiya'nın bohçasını aldı, arabadan indi. Evdoksiya da indi. Antranik'in peşinden apartmana girdi. İçinde müthiş bir korku vardı. Dedesi, dedesinden korkusu. Titriyor, adımlarını ters ters atıyordu. Teyzesinin sokak kapısını açık bıraktığına pişman olmuştu. Ya eve hırsız girer de kadıncağızın ufak tefeğini çalarsa?

Antranik'in katına geldiler. Evdoksiya zengin möbleli, pırıl pırıl salona girince afalladı. Teyzesini filan unutarak,

— Ooo! -dedi- Kâmrân'ın mı bütün bunlar?

Antranik güldü:

— Yok canım.

— Ya?

— Benim.

— Sizin mi?

— Evet. Beğendiniz?

— Çok. Karınız yok mu sizin?

— Hayır, bekârım ben.

— Yazık.

— Niçin?

— Bu kadar güzel eşyalara bir hanım lâzımdı da.

Antranik hemen taşı gediğine koydu:

— Sizin kadar güzelini bulsam belki evlenirdim...

Evdoksiya adama dikkatle baktı, beğenme-

di. Küstah bir hali vardı. Başka bir şey sormamak kararıyla geçti, bir kenara oturdu.

— Şöyle buyursa idiniz matmazel!

— İyi böyle. Kâmran'ın evi nerede?

— Alt katta oturur o ama, kulak asma. Vaziyeti çok bozuk!

Evdoksiya şaşaladı:

— Nasıl yani?

— Sizi Yunanistan'a gitti dediler idi, çok müteessir olduydu. Patronu arabayı aldı elinden. Söylemesi ayıp, bugün cebinde meteliği yoktu da, ben borç verdim. Tabii hep sizin hatırlığınız için!

Evdoksiya'nın kaşları çatıldı:

— Benim hatırlım için mi?

— Tabî matmazel.

— Beni evvelce tanıyor muydunuz?

— Fotoğraflarınızdan. Lâkin fotoğrafınızdan daha güzel imişsiniz!

Evdoksiya iyice pirelenmişti:

— Garaj uzak mı? -diye sordu.

— Epeyce.

Antranik büfeye gitti, kapağını açtı. Göz alıcı, pırıl pırıl bir billur ışıltısı.

— Konyak alırsınız?

Evdoksiya hep o ürküntüyle,

— Mersi -dedi.

— Teskin eder matmazel. Bak çikolatalara!

Konyak kadehiyle çikolata dolu şekerliği zarif bir tepsiye koyup getirdi:

— Löbon'dan aldım, hususî, sizin için!

Evdoksiya fena içerlemişti ama, bozuyor, Kâmran'ın gelmesi için vakit kazanıyordu. Konyak kadehini aldı, bir de çikolata.

Antranik genç kızın yanında titriyordu.

— Bu mobilyaya siz lâıksınız matmazel! -dedi-. Kâmran arkadaşımdır, lâkin sizin denginiz olmadığı da muhakkak. Nerden baksanız bir şoför parçası. Ev sahibi de iyi bir boyamış. Verememiş kirayı... Bense, ev sahibim hatırımı dirhem dirhem sayar. Neden? Kiralarımın vak-tını geçirmem hiç. Öderim tam zamanında. Param var, kazanıyorum, ne için geciktireyim? Kâmran ise ödeyemez tam zamanında. Hem biliyor musun, kendini öldürülecek idi!

Evdoksiya adamakıllı sıkılmıştı. Ne pis herifti bu? Güya yakın arkadaşı, nasıl da atıp tutuyordu arkasından!

— Sonra çok da havayidir! Bir dalda durmaz. İçkiyi de çok içer. Çok içince kaırır keçileri. Ben ise oğlum Kâmran derim, içme bu kadar, kaırırsın keçileri. Laf ağnamaz. Yağniş ettiniz ona kaçmakla matmazel! Bulmalı idiniz denginizi.

Evdoksiya elindeki kadehi bırakıp kalktı:

— Ben dengimi buldum mösyö. Rica ederim bir daha Kâmran'ın arkasından atıp tutmayın!

Antranik bozuldu:

— Sözüm o değil, şu ki, sizin gibi bir matmazel lâık değildir demek istedim!

— Sizi alâkadar etmez orası!

Sırtını döndü.

Kâmran geldiği zaman Evdoksiya'yı ağlayacak kadar üzgün buldu. Akli gitti. Kollarının arasına alarak sordu:

— Ne var? Neyin var?.

Evdoksiya her şeyi anlatıp, bir daha bu küstah adamla konuşmamasını söyleyecekti, vazgeçti. Adamın belki de huyu buydu. Şimdilik susmayı uygun bularak,

— Yok bir şeyim -dedi-. Çok heyecanlıyım da...

Antranik rahat bir soluk aldı. Sonra araya girdi:

— Heyecanlı idi çok. Konyak ikram ettim, âsâbını teskin etsin, diye, içmedi... İçse iyi idi, teskin eder idi...

Evdoksiya,

— Çok yorgunum -dedi-, kendi evimize gidelim!

— Gidelim şekerim.

Antranik gene araya girdi:

— Uykun geldi ise gir yat benim karyo-
lamda.

Kâmran sertçe döndü:

— Oha!

— Ağnamadım?

— Oha diyorum, hayvan!

Yılıştı:

— Çok şakacıdır Kâmran, çok da severim...

İyi geceler dileyip kendi katlarına geldiler. Antranik'i filan hemen unutmuşlardı. Kucak kucağa karyolayı yuvarlandılar.

— Mektubun bir gün gecikseydi...

— Ne olurdu?

— Beni bulamazdı!

— Niçin?

Kâmran cevap vermedi. Evdoksiya iri siyah gözlerini ayırarak ısrar etti:

— Niçin? -diye üsteledi.

— Kendimi öldürecektim!

Ekdoksiya delikanlının kollarından sıyrılıp oturdu:

— Niçin?

— Senin için!

— Benim içlin?

— Tabii. Dedene gittim, seni sordum...

Evdoksiya heyecanlandı:

— Dedeme? Ne dedi?

— Hiç bir şey. Beni dinlemedi bile. Zaten Türkçe bildiği de yok, ben de Rumca bilmem. Evden çıktı gitti. O, hani o gün bir Rum oğlu hamurkâr vardı ya?

— Mihal?

— Tamam, Mihal. Mihal geldi, Evdoksiya yok, Yunanistana gitti, dedi.

— Sahi mi?

— Sonra da it, bizi kovdu!

— Siz. Siz kim?

— Antranik'le beni.

— Deminki. Ermeni mi o?

— Ermeni ama, çok candan arkadaşdır!

Evdoksiya gene yuttu. Kâmran'ın uzun uzun anlattıklarını dinliyordu. Geç vakte kadar konuştular. Şafak söküyordu. Kâmran,

— Bohçan'da neyin var? -dedi.

— Çamaşırım, entarilerim...

— Gecelik entarin de var mı?

— Var!

— Çıkar da giyin, yatalım!

Evdoksiya bohçasından kısa kollu geceliğini çıkardı.

— Gel soyayım seni!

Genç kız kendini teslim etti. Genç adam soymaya başladı: Entarisini çıkardı. Pempe kilotu, pembe sutyeniyle bir altmış beş boyunda fildişindenmiş gibi, sımsıkı bir vücut.

Evdoksiya,

— Geceliğim -dedi-. geceliğimi giyemedim!

Kâmran'ın yalnız sesi değil, her yanı titriyordu:

— İstemez.

Karyolaya atladı.

Evdoksiya,

— A... -dedi- pencere açık!

Kâmran büyük bir sabırsızlık ve öfkeyle karyoladan tekrar atlayıp gitti kapattı. Kalın perdeleri çekti. Elektriği söndürdü, kırmızı gece lambasını yaktı.

— Başka? Başka bir emrin var mı?

Genç kız,

— Yok -dedi.

Kâmran, sırtındaki atlet fanilasını da çıkarıp karyolaya tekrar, hem de bir daha kalkmamacasına atladı.

*

Kâmran uyandığı sıra, Evdoksiya'nın bilek saati sabahın sekizini gösteriyordu, Evdoksiya hâlâ uyuyordu. Eğildi, öptü.

Evdoksiya bunu beklermiş gibi, gözlerini açtı.

— Günaydın!

— Günaydın karıcığım!

— Nasılsın?

— Ben iyiyim, sen?

— Ben de.

— Korkuyor musun?

— Kimden?

— Dedenden!

— Artık faydası yok...

— Korkma, faydası olsa bile korkma!

— Yalnız...

Sımsıkı kucakladı:

— Yalnız?

— Teyzemi düşünüyorum!

— Nesini?

— Sokak kapısını açık bırakmıştım..

— Ne olur?

— Hırsız girdiyse ya?

— Fakir bir koca karının evinde hırsızın

ne işi var?

— Doğru ama, gene de acıyorum. Benim yüzümden... Dedeme ne cevap verecek? Demişti ki, Evdoksiya uslandı artık demişti. Kadıncağıza bir şey yapmasa bari...

— Hiç bir şey yapmaz, hiç bir şey yapmaz, korkma!

— Dedemin ne kinci olduğunu bilsen...

— Biliyorum Evdoksiya, iriyarı, koskocaman bir kalıptan başka bir şey değil Evdoksiya. Elinden hiç bir şey gelemez, hiç bir şey yapamaz. Göreceksin nasıl mesut olacağız. Tekrardan patrona gidip iş isteyeceğim. Beni kardeşi gibi sever. Çok çok çok mesut olacağız?

— Akşamki araba kimindi?

— Bir arkadaştan almıştım.

— Boştasın demek şimdi?

— Yarından itibaren işlerimi yoluna koyarım Evdoksiya.

— Kâmran!

— Canım?

— Artık senin karın oldum. Bana hiç yalan söylemeyeceksin değil mi?

— Söylemeyeceğim.

— Ben de sana Kâmran. Birbirimize en söylenmemesi gereken şeyleri bile söyleyelim olmaz mı?

— Olur Evdoksiya.

— Sonra... beni çok, çok, çok seveceksin değil mi?

— Gittikçe artan bir aşkla!

— Sar beni!

Şimdi hayatlarında yeni bir devre başlamıştı.

12

Vaso ana, ağlamaktan kan çanağına dönmüş gözleriyle eniştesinin yolunu tuttu. Yirmi yaş ihtiyarlamıştı sanki. Siyah baş örtüsünün altından kurtulan bir tutam beyaz saçı sabahın kıpkırmızı güneşiyle pembeye boyanmıştı.

Komyanos'un eşiğine diz çöktü. Kapıyı çalmaktan korkuyordu. Basıla basıla yenmiş taş alnını dayadı, hıçkırmasına devam etti. Komyanos'un şakası yoktu. Kızı kendisine emanet etmişti. Suçu olmadığını nasıl anlatabilecekti ona?

Barba Komyanos sabahın dördünden beri fırında, ocağa ekmek atmaktaydı. İşini hafifletince aklına cigara içmek geldi. Aksi gibi, cigarasını da evde unutmuştu. Sokak kapısının kocaman anahtarını delikanlıya uzatarak,

— Git, cigaramla kibritimi al gel! -dedi.

İriyari delikanlı anahtarı aldı, geniş adımlarla uzaklaştı.

Barba Komyanos kan ter içindeydi. Fırından dışarı çıktı. Kıpkırmızı bir top gibi doğmakta olan sabah güneşinin pembe ışığına çömeldi, sırtını fırının duvarına dayadı. Beli de öyle ağrıyordu ki. Gözlüğünü çıkardı, yorgun gözlerini avuçlarının içiyle uzun uzun uğaladı. Yetmiş aşkın bir ihtiyar için çekilir hayat değildi. Bu yaştan sonra, sabahlara, sabahlardan akşamlara kadar kızgın ateşin karşısında ömür tüketmek! Lâkin, torunu, Evdoksiya... Evdok-

siya olmasa imkânı yok çalışmazdı bu kadar. Ne için çalışacaktı? Para mı biriktirecek? Ne münasebet. Bundan böyle ne para, ne pul artık. Onun için tek arzu, son nefesine kadar dini bütün bir Hristiyan olarak yaşamak, bu arada Evdoksiya'yı baş göz etmek...

Ne zaman Evdoksiya'yı baş göz etmeyi düşünse aklına hemen Mihâl gelirdi. Çok seviyordu kocaoğlanı. Kendi gençliğini hatırlıyordu onu gördükçe. Mihâl de kendi gibi iriyarı, az konuşan, icabında öfkeli biriydi. Dinine, milliyetine de bağlı görünüyordu. Ne zaman Yunan millî kurtuluş savaşlarından yahut din ulularının menkıbelerinden söz açsa iki eli kanda bile olsa her şeyi bırakır, Barbayı can kulağıyla dinlerdi. Sonra, kızda gözü olduğunu anlamıyor da değildi ama, anlamamazlıktan geliyor, hiç olmazsa birkaç yıl geçmesini bekliyordu. Birkaç yıl içinde kız daha da büyür, kenarda iyi kötü biraz paraları olur, Mihâl de iyiden iyiye kıza abayı yakardı.

İçini çekti.

Ne iyi, ah ne iyi olurdu o zaman! Şimdiki oturduğu odayı onlara verir, yandaki küçük odaya geçerdi. Evin erkeği Mihâl akşamları işten yorgun argın, ter içinde dönerdi. Evdoksiya koşar kapıyı açar, başlardı kocasının önünde cıvıl cıvıl... Domuz butuyla şarap destileri de hazırsa, geçerlerdi sofraya. Güle söyleye, daha doğrusu gençlerin gülüp söyleşmelerini hazla dinleyerek yemeklerini yerlerdi. Onlara neler anlatmazdı! Dini bütün bir Hristiyanı dini bütün bir Hristiyan yapmaya yarayacak neler!

Uzağa gitmeğe lüzum da kalmayacaktı. Dedelerinin Türkler, Bulgarlar, Sırlarla yaptıkları bitmez tükenmez milliyet ve din, mezhep

savaşları onlara da, onların çocuklarına da iyi dersler olacaktı. Millî, dinî marşların zaman zaman kin tohumları eken havası içinde büyüyecek torunları da kendi gibi dinlerine bağlı, millî heyecanlarına sadık insanlar olarak yetişeceklerdi.

kendi gibi dinlerine bağlı, millî heyecanlarına sadık insanlar olarak yetişeceklerdi.

Cıgarasından derin derin duman aldı.

Mavi gözlü Mihal'le oynak bir kısrak kadar cilveli Evdoksiya'dan kimbilir ne güzel torunlar olacaktı! Bütün gün onlarla oynayacak, onlara oyuncaklar yapacak, dualar öğretecekti.

Komyanos, kafasından pırıl pırıl bir türkû gibi geçen tatlı hayallere dalmıştı ki, Mihal heyecanla geldi. Kulakmemelerine kadar albez gibi kızarmıştı. Ağlıyordu.

Komyanos yerinden fırladı:

— Ne o be? Ne var?

Mihal büsbütün boşandı.

Komyanos çok önemli bir şeyler olduğunu anlamıştı. Tekrar gürledi:

— Cevap versene be, ne var?

Mihal İçini çeke çeke her şeyi bir çırpıda anlattı.

Kaçmıştı, kaçmıştı ha? Kendi dininden, kendi milletinden birini bırakıp, din, milliyet düşmanı birine, bir Türk'e kaçmıştı demek? Demek dinine, milliyetine dair yıllar yılı anlattığı şeyleri çiğneyip bir düşmana kaçmıştı ha?

Tepesinde sanki dünya fırıl fırıl dönüyordu.

Dinini, milletini bırakıp kaçmıştı!

Mihal'le gözgüze gelince kendini toparladı:

— Peki -dedi-, pekâlâ!

Mihal sordu:

— Ne yapacaksın?

— Neyi ne yapacağım?

— Polise gidelim, yaşı küçük. Zorla getiririm!

Mihal'e öyle bir baktı ki, koskoca delikanlı tokat yemiş gibi sarsıldı.

Ölse, Türklere baş vurmazdı. Ne mahkemeleri, ne polisleri, ne kanun, ne de nizamları!...

Onu hayata kuvvetle bağlayan bağlardan biri daha kopmuştu. Ne olacaktı, kötü yolda gezen kahpe karısının terbiyesini veremeyen, korkak, kancık bir babadan doğan çocuk bundan başka türlü mü olurdu? Anası şarapçının oğluyla, babası başkalarıyla düşüp kalkan bir kız...

Eniştesini karşıdan gören Vaso ana, titreyen kupkuru elleriyle üstüste istavroz çıkardıktan sonra, adamın ayakları önüne diz çöktü:

— Komyanos! Suçum yok benim Komyanos!

Kocaman postallara kapandı, yüzünü gözünü sürdü. Fakat Komyanos bin, iki bin, beş bin kiloluk bir silindir gibi, Vaso anayı bir kenara itip evden içeri girdi. Uğuldayan kulakları ve müthiş kininin hıncıyla odasına geçti, duvarda asılı duran dede yadigârı silâhı aldı, üç sefer öpüp alına koyduktan sonra tüfeği be-riki odaya getirdi, duvara astı.

Sonra geldiği gibi evden çıktı. Vaso anaya tek kelime söylemeden, fırının yolunu tuttu.

Vaso ana arkasından bakakaldı. Ne yapmalıydı?

Hiç. Yapacak bir şeyi yoktu ki.

Kalktı, yolu tam tutacaktı, ağaçların arasından ağır ağır gelmekte olan Mihal'e gözü takıldı. Ağlıyordu. Oğlanın kız için ağladığını anlamıştı. Demin anlamıştı daha. İyi ama, madem seviyordu, ne diye şimdiye kadar elini çabuk tutmamıştı da gül gibi kızı bir Türk'e yedirmişti?

Mihal, kolu kanadı kırık, geldi, duvara dayandı:

— Ne dedi?

Vaso ana:

— Hiç.

— Kızmadı mı?

— Kızmadı.

— Polis, karakol lafı etmedin mi?

— Dinlemedi.

Uzun uzun bakiştılar. Mihal hiç bir şey anlamıyordu bu kocaman sakallıdan. Gerçekten de bir devdi o. Hiç kimse ne yapacağını ne türlü davranacağını bilmezdi.

— Kaçarken haberin de mi olmadı?

— Nerden olsun?

— O şoförle kaçtı değil mi?

— Tanımam ki...

— Onunla, mutlaka onunla ama, o, kızın Yunanistan'a gittiğini biliyordu, öyle söylemiştim. Kumkapı'da olduğunu nereden öğrenmiş?

Vaso ana kupkuru bir soru işareti gibiydi. Omuz silkti. Neden sonra aklına geldi, sordu:

— Madem gözün vardı, neden ellni çabuk tutmadın?

Mihal'in gözleri doldu.

Güneş hızla yükseliyor, etrafı kavırıyordu. Vaso ana evinin yolunu tuttuğu halde Mihal

hâlâ duvara sırtıyla dayalı, ihtiyar kadının arkasından hazin hazin bakıyor, bir tarafı kırılmış, yahut kolu veya bacağı kopmuş gibi halsiz dikiliyordu.

13

Antranik genç evlilerin mesut hayatlarında bir sarsıntı, bir değişim, felâketle biten bir sonuç bekliyor, günler geçtiği halde beklediklerinin olmayışınaysa içerliyordu.

Kızın yaşı küçüktü, niçin dedesi işe müdahale etmiyordu? Niçin etmiyordu da, Kâmrân'ı hapse atmıyorlardı?

Atsalar, Evdoksiya ortada kalsa, apartman sahibinin kirasını veremedikleri için dışarı atılsa, yek ekmeğe muhtaç olsa, Antranik araya girip borçlarını ödese, kadınla lâubali olsalar, derken işler yoluna girse...

Beyoğlu'nun küçük meyhanelerinden birinde beyin salatası, ançuyez, zeytinyağlı yaprak dolması ve lâkerdayla rakı içiyordu.

Üç gün geçmişti aradan, hâlâ bir ses çıkmayışının sebebi, Komyanos'un haberi olmadığından mı, yoksa torununun kaçırıldığı yeri bilmediğinden miydi?

Bu ikinci ihtimal daha uygun geldi. Komyanos herhalde bilmiyordu torununun kaçırıldığı yeri. Bilse, polise haber verir, yaşı küçük olduğundan, zorla ayırtabilirdi.

Rakısını yudumladı, iri bir lakerda parçasını çatalıyla ağzına attı. Kuvvetli dişleriyle ağır ağır çiğnerken gözleri hazla yumuluyordu.

Yerini bilmediğine göre, bir «iyilik» yapsa mıydı acab?

Dirseklerini masaya dayadı.

Hemen şimdi kalksa, gitse, Komyanos'u bulsa, durumu anlatsa, ihtiyarı kışkırtsa hattâ... Niçin olmasın? Kızı çekip yanına bile alsa, aralarında yakınlık belireceğine göre, evlerine dost sıfatıyla girip çıkar, günün birinde de kimbilir...

Bekârdı nasıl olsa, işleri de yolundaydı. Evdoksiya'nın güzel hatırı için kocaman ihtiyarı da yanına alır, hep birlikte gül gibi geçinip giderlerdi. Din değilse bile, mezhep farkı da umurunda değildi. Evdoksiya için din bile değiştirebilirdi!

Bir sigara yaktı, ağız dolusu dumanı tavana-
daki kirli ampule doğru üfledi.

Akları hafifçe kanlı sarhoş gözleriyle bakıyor, hiç bir şey görmüyordu. Evdoksiya içine, yüreğinin başına oturmuştu. Kâmran'la kaçırdıkları gece, kızı kendi katına getirdiği zaman yaptığı yoklama ümit verici değildi ama, aldırış etmiyordu. Kâmran'a âşıktı, gözü dünyayı görmeyebilirdi. Hooş, pırıl pırıl möblelere nasıl bir imrentiyle baktığı da gözünden kaçmamıştı Antranik'in. Değil Evdoksiya gibi fakirlik içinde, mahrumluklarla büyümüş bir kız, zengin kadınlar bile ilgisiz kalamazdı möblelerine.

Kör bir kemancı Şopen'den bozuk düzen bir şeyler çalıyordu. Duymuyordu. Yalnız, yalnız Evdoksiya'yı düşünüyordu. Sanki hemen gltmiş, Komyanos'u görmüş, haber vermiş, Kâmran'ı tevkif ettirmişti de kız ona kalmıştı!

Ne iyi olurdu... Genç karısıyla birlikte işe gider gelirlerdi. Evdoksiya kasada otururdu. Öğleleri Mardiros'un lokantasında yemeklerini güle söyleye yerler, akşamları, mevsim yazsa yaz-

lık gazinolara, kışsa kışlık gazinoya, bara giderler, eve çok geç dönerlerdi.

İçini hasretle çekti.

Evet evet, haber vermeliydi kızın kaçırıldığı yeri. Ne duruyordu? Niçin vakit geçiriyordu? Hemen şimdi ihtiyara gitmesini engelleyen ne vardı?

Geç kalmış gibi kadehleri üste üste devirip kalktı. Hesabı hep aynı geç kalmış hissi içinde görüp meyhaneden çıktı. Bir taksiye atladı.

Barba Komyanos'un evi karanlık pencereleriyle geceye sessizce yaslanmış gibiydi. Kapıyı boşuna çaldı, çaldı...

Neredeydi acaba?

Aklına fırında çalıştığı geldi. Bu saatte fırında olabilir miydi? Sanmıyordu. Olsa olsa ya bir meyhanede, ya da ahbablarından birinde...

Fırına geldi. Semtin tek fırını olduğu için, başkası yoktu. İçerde hafif bir ışık. Girdi. Peşin gözüne hiç kimse ilişmedi. Sağa sola bakınırken, kalın bir ses ne istediğini sordu. Sesin geldiği yana baktıysa da sahibini göremedi. Neden sonra un çuvallarının arasından doğrulan Mihal'in peşin kıvrıcık sarı saçlarını, sonra da ölgün ışıktaki mavi mavi parlayan gözlerini gördü, tanıdı.

— Barba Komyanos buradadır?

— Yok... -dedi.

— Yerini bilirsin?

İri delikanlı ağır ağır yanına yaklaştı. Eski taş bebek renkliliği hemen hemen silinmiş, yerine bir solukluk, bir durgunluk, bir isteksizlik gelip oturmuştu.

— Ne yapacaksın?

— Beni tanıdın mı?

— Tanıdım.

— Evdoksiya'yı merak etmezsin?

Delikanlının renksiz, isteksiz yüzü sanki birden eski pırıl pırıl taş bebek rengini aldı, fersiz gözleri parlamaya başladı. Antranik'in âdeta ellerine sarıldı:

— Evdoksiya? Evdoksiya mı dedin? Bilirsin yerini?

— Bilirim.

— Nerede?

— Onu Komyanos'a söyleyeceğim ben!

Mihal fazla üstelemeden Antranik'i elinden dışarı çekti. Âdeta koşarcasına karanlık sokağı, küçük caddeyi geçip, derinden derine ut sesi gelen semtin kuytu, eski, çok eski günlerden kalma ufacık meyhanesinden içeri soktu. Sigara dumanlarıyla tüllemiş bu daracık meyhane, babadan oğula geçce geçce o zamanki hayatını sürdürüp götürüyordu. Burada rakı, kırk elli, hatta daha çok önceleri içilen kahvehlerle içiliyor, rakılar müşterilere eski, çok eski yılların karafakileriyle sunuluyordu. Duvardaki resimler, masalar, asma lamba hep eski günlerin eşyasıydı. Masalar, iskemleler de.

Antranik çevresine şaşkın şaşkın bakınırken, kendini birden dev yapılı Komyanos'un masası önünde buldu. Koca herif bir kenarda tek başına oturmuş, rakı içiyordu. Gözlerinin akları kıpkırmızıydı. Omuzları çökmüş, gözleri yuvarlarına çökmüştü. Komyanos'un çok büyük bir darbe yediği her halinden anlaşılıyordu. Küskün, dargın, kinli bir hali vardı. Eliyle, koluyla, tahrik edercesine durumu anlatan Mihal'i dalgın dalgın dinledi. Torununun kaçtığını, kime, nereye kaçtığını öğrenmişti işte. Öğrenmişti ama

ne olacaktı? Mihal'in beklediği gibi, kalkıp karakola koşacak, «Torunumu kaçırın Türk şoförü tevkif edin. Torunumu da bana verin!» mi diyecekti?

Hâlâ makineli tüfek gibi konuşan Mihal'i kocaman elinin ağır bir hareketiyle susturduktan sonra, Rumca,

— Benim Evdoksiya isimli torunum yok! -dedi.

Mihal çıldıracaktı. Dini, milliyeti ayrı birine kaçan torununu ne diye umursamıyordu koca herif? Deli miydi bu? Hani dinden, milliyetten söz açılınca kimseye sıra vermeyen Komyanos bu muydu?

Komyanos, hâlâ çırıldayıp duran oğlana öyle bir bakış baktı ki, Mihal'in çenesi şıp kesildi. Şaşalamıştı. İhtiyarın müthiş sesiyle gürlemesini bekliyordu. Ama gürlemedi. Ağzını iri elinin tersiyle silip âdeta hınçla kalktı, tek kelime söylemeden çıktı gitti.

Mihal de, Antranik de donmuş kalmışlardı. Antranik neden sonra sordu:

— Neye kızdı?

— Evdoksiya'nın lafı edilmesine olacak...

— Vay anasını...

— Hükümetle bitecek işi yoktur!

— Ya?

— Öcünü kendi alır!

Meyhane kapısında ayrılırlarken Antranik, Mihal'in yaşlı gözlerine dikkat etti. Biliyordu, Mihal'in de onu sevdiğini biliyordu. Biliyordu ama, başkalarını düşünecek halde değildi. Ancak kendini düşünüyordu o. «Kızı» kurtarmak için başka çareler bulmalıydı. Hem de vakit geçirmeden, güzel kızın örselenip eskimesine meydan vermeden!

Ertesi sabah hep bu meseleyi düşünerek Taksim'e doğru ağır ağır yürürken, Kâmran'ın eski şoför arkadaşlarından Çopur Niyazi'ye rastladı. Kâmran tanıştırmış, «Çok geveze pezevenğin oğlu!» demişti.

Gerçekten de, hemen başladı

— Merhaba Antranik usta. Nerde senin yumurta içi?

Antranik bir kahkaha attıktan sonra,

— Sorma -dedi.

— Niye?

— Niyesi var mı be Niyazi, çekti yavruyu koynuna, dünyayı unuttu!

— Hadi!

— Hem de ne yavru!

— Nasıl oldu bu?

— Kaçırdı. Hem de yaşı küçük...

— Polis filan aramadı mı?

Antranik öfkeli öfkeli içini çekti:

— Kızın sahibi müracaat etmezse ne bil-sin polis!

Her şeyi uzun uzun anlattı. Muşmula Niyazi'ye göre hava hoştu. Güzel delikanlıydı. Elbette güzel kızları tavlayacak, yatıp kalkacaktı. Kalkacaktı ama, onun yerinde kendi olsa... Kendi olsa, değil güzel, civelek Rum kızı, dünya güzelli olsa boşverir, mangıra bakardı.

Garaj'da kâtip haber verdi:

— Seninki düştü az evvel!

— Kim benimki?

— Kâmran.

— Sahi? Ne için?

— Rum kızıyla evlenmiş, patrondan araba isteyecekmiş...

Niyazi işin iç yüzünü anlattı. Sonunda,

— Kız çok fiyakalıymış... -dedi.

— Kimden duydun?

— Bir komşusu var, Antranik diye, o anlattı...

— İyi ya, patrona aköz edelim, hemen iş verir!

Anlayışlı anlayışlı bakiştılar.

Çeyrek saat sonra patron akşamdan kalma şiş gözleriyle art ayakları üzerine kalkmış beyaz bir ayı gibi garajdan içeri girince, odadan çıkıp karşıladılar. Adam zeytinyağı havuzuna batıp çıkmış gibi yağlı yağlı parlıyordu. Masasına hırsla geçip oturdu.

Kâtip koştı, yarım kiloluk rakı şişesini getirdi, önüne koydu. Huyu buydu, biliyorlardı. Ne zaman akşamdan kalsa da gözleri şiş şiş, asık yüzü yağlı yağlı parlayarak garaja gelse, yarım kiloluğu önüne sürerler, «herlf»In yüzünü güldürürlerdi.

Gene öyle, gülümseyerek baktı. Sonra tıpasını çıkarıp şişeyi tepesine dikti.

Kâmran usullacık odaya girmişti. Patronun rakı şişesini indirmesini bekliyordu. Şişe inince, masaya yaklaştı, elini uzattı:

— Günaydın patron!

Patron isteksizce baktı:

— Günaydın. Ne var ne yok?

Kâmran gülümsedi:

— Güzellik.

— Hayrola?

— Evlendim de...

— Yaa!

— İş istemeğe geldim.

Patron hep o isteksizlikle şişeyi aldı, tekrar tepesine dikti. Sonra, gözlerini kâtiplerle muşmula Niyazi'ye çevirdi. «Ne dersiniz? Doğ-

ru mu? İş verelim mi? Arabaya bir zarar getirmez mi?» demek istercesine baktı.

Niyazi,

— Bir hayır işle artık patron... -dedi.

— İşleyelim ama, sevdalılık geçti mi sağlama?

Kâmran utanç içinde, gülümsüyordu:

— Geçti patron.

— Geçtiyse, yarın gel, yeni tamirden çıkan arabalardan birini al!

— Çok teşekkür ederim.

Kâmran çıkıp gitikten sonra Niyazi fısıldadı:

— Bir gâvur kızını kaçırmış patron, eh... Yeme de yanında yat!

— Sahi mi?

— Antranik diye bir komşusu var, anlatıyor, herif çıra gibi tutuşmuş şerefsizim!

Patron üzerinde durmadı.

Günler geçiyor, saadetleri gün be gün artıyordu. Kâmran sabahleyin erkenden garaja koşuyor, pırıl pırıl arabayı alıp eve uğruyor, Evdoksiya'yı kapıda kendisini bekler buluyordu. Genç kadın, sokak komşularının imrenen bakışları önünde arabaya giriyor, araba hızla uzaklaşıyordu. Ne Evdoksiya ne de Kâmran, üzerlerine çevrilen bakışların farkında değillerdi. Çeşitli erkek bakışlarının yanında, genç, orta yaşlı, güzel, hatta çirkin kadın bakışları da vardı ki, bu bakışlar daha çok Kâmran'a dikiliyor, genç adamla gecelerini geçiren Rum kızını kıskanıyorlardı.

Bir ikindi üstü Taksim'de patronla patronlarının şişman metresine rastladılar. Kâmran Marika'yı unutmuştu. Marika'nın patronunu na-

sıl yeyip bitirdiğini, adamın karıya nasıl kul köle olduğunu Çopur Niyazi'den çok işitmişti.

Patron,

— Bizi İstinye'ye atıver... -dedi.

— Emredersin patron!

Bindiler. Araba usta bir manevrayla Ayazpaşa'dan aşağılara uçup gitti.

Kâmran yolda, «karısını» patronuna takdim etti.

Patron, yağlı, kocaman yüzüyle memnun, güldü. Genç kadının elini sıktı. Ne güzel kadındı ya! Yanıbaşında hışımla oturan Marika'dan çekinmese, «İstinye'de birlikte çekelim!» teklifinde bulunurdu ama, cesaret edemiyordu. Demek Çopur Niyazi'nin söylediği kadar vardı. Gerçekten de, ne güzeldi...

Marika dürtünce patron döndü:

— Ne var?

— Bağırma. Yaklaş, getir kulacığını... Madem karısı imiş, davet etsene şunları!

Anlamamış davrandı:

— Kimleri?

Marika erkek gibi sövdükten sonra,

— Eşşek, -dedi-. Patron değil kaz çobanı olamazsın sen!

Patron güldü. Sonra,

— Kâmran be... -dedi.

Kâmran direksiyon başında yarım sağ yaptı:

— Buyur patron!

— Bizim hanım ne diyor bak...

Kâmran az daha döndü. Marika'yla göz-göze geldiler:

— Emret abla!

Marika, tatlı Rum şivesiyle,

— Bugün bizim misafirimizsiniz! -dedi.

Kâmran teşekkür etti, ipe un sermek istediye de olmadı. Evdoksiya'ya döndü:

Ne diyecekti? Ne diyebilirdi? Patronla bayanı madem öyle istiyorlardı...

İstinye koyu üzerindeki zarif içkili lokantalardan biri önünde taksiden indiler. Güneş henüz devrilmediği, vakti kerahet gelmiş sayılmadığı için, semtin bilhassa mehtap âlemlerinin burada tadını çıkaran ehli diller henüz sökün etmemişti, lokanta tenhaydı.

Tam deniz üzerindeki, bir masalı zarif kabinlerden birine girip kapıyı kapattılar. Sonra garson geldi. Emirlerini not edip çıktı. Yarım saat içinde masa, rakısı, birası, votkasıyla çeşitli salatası, turşusu, tava ve kızartmalarıyla zengin şekilde donandı. Patron, birdenbire ipeklenen Marika'nın farkındaydı ama, aldırmiyordu. Şoförüyle karşı karşıya oturmuş, genç adamın hemen her sözünü lüzumundan çok fazla değerlendirerek, pas üstüne pas veriyor, boyuna gülüyordu.

Nesine gerekti? O da şoförünün genç, cıvıl cıvıl karısıyla karşı karşıyaydı ya! Genç kadının ince, zarif bardağına boyuna bira dolduruyor, tabağını boş bırakmıyordu.

Yenildi, içildi, kafalar tutuldu.

Akşam inmiş, ay olanca pırıltısıyla yükselmişti. Dirseklerini masaya dayamış, bulutsuz gökte pırıl pırıl kımıldayan denizi seyrediyorlardı.

Kâmran birden masa üzerindeki elinin üzerine yavaşça konulan bir elin temasıyla kendine geldi. Elini çekti. Marika'ydı. Sarhoş gözleriyle genç adama yiyecek gibi bakıyor, elini çekmemesini âdeta yalvarıyordu. Yalvarıyordu ama, ne demekti bu? Karşısındaki kadın her

şeyden önce, patronunun metresiydi. Sonra, yanibaşında oturan Evdoksiya'yla dopdoluydu. Evdoksiya gibi genç, güzel, cıvıl cıvıl bir kadının yanında Marika ne ifade edebilirdi?

İçini çekti, karısının ufacık burnunun parladığı profiline şöyle bir baktı.

O da aynı şeyleri düşünüyordu. Çünkü deminden beri karşısındaki adamın kocaman ayaklarından zarif ayağını kaçırmaktan bir hal olmuştu. Kalbi yaralı bir kuş gibi çırpınıyor, herhangi bir rezaletten korkuyordu. Ne olursa olsun, Kâmran'a söylemeliydi. Söylese, belki de adam işinden atardı kocasını, yeni iş buluncaya kadar sıkıştırlardı. Anlıyordu hanyayı konyayı. Bir yandan Antranik, öte yandan kocasının patronu...

Usulcacık kocasına baktı. Kaşları çatılmıştı. Telâşlandı. Niçin? Yoksa patronunun farkına mı varmıştı? Vardıysa çok, çok fena olabilirdi.

Ayaklarını iskemlesinin altına kabil olduğu kadar çekti.

Patron işin farkındaydı. Ayağını kabil olduğu kadar uzattığı halde genç kadının zarif ayağını bulamayışına içerliyordu. Niçin? Niçin kaçıırıyordu? Kocasına bu kadar mı bağlıydı? Alt tarafı beş paralık bir şoför. İsteddiği anda kuyruğundan tutup atardı. Kafasını fazla kızdırırsa... Kızdırırsa atardı, ne yani?

Sinirli sinirli kadehine sarıldı. Öfkeyle içti. Boş kadehi masaya kırarcasına bıraktı.

Marika,

— Ne oluyorsun? -diye sormak zorunda kaldı.

Duymadı. Patrondu o. Onlara ekmeği ken-

disi veriyordu. Böyle olduğu halde, ne diye aksilik ediyordu sanki?

Marika cevap alamayınca omuzundan sarsıtı:

— Ayı gibi başladın mı gene?

Sarhoş gözlerle, öfkeyle baktı:

— Doğru konuş!

Marika'nın da tepesi attı:

— Ne? Doğru konuşmak mı? Bana mı söylüyorsun?

— Niçin ağzını bozuyorsun?

— Ayı dedim diye mi? Değil misin? Şu kalıba bakın! Ayıdan farkı var mı Allahaşkına?

Patron masadan hınçla kalkarken şişeler devrildi, büyük bir şangırtı koptu. Marika ayağa fırlamış, adamın yakasına yapışmıştı. Kâmran'a iri memeleriyle yaslanarak güya adamın üstüne atılmak istiyor, hazdan içi gidiyordu.

Patron, bilhassa Evdoksiya'nın yanında hakarete uğramaktan müteessir, kapıyı açtı, garson geldi. Hesabı sinirli sinirli görüp çıktı gitti. Evdoksiya da, Kâmran da ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Kâmran akıl ederek peşinden koştu. Adam o sıra gelen dolu bir otobüse binmek üzereydi. Kâmran'ı görünce:

— Ben eve gidiyorum... -dedi-. Ablanı evine bırakırsın!

Otobüs bastı gitti.

Kâmran lokantaya döndü. Evdoksiya'yı patronunun metresini yatıştırır buldu. Rumca konuşuyorlardı. Bir zaman ayakta dikilerek onları dinledi. Sonra,

— E -dedi-, Türkçe konuşun bakalım vatandaşlar!

Türkçe konuşmaya başladılar.

Marika,

— Demek yaşı küçük Evdoksiya'nın?

Kâmran,

— Küçük, -dedi-. Küçük olmasa hemen ni-kâh kıydıracağım ama, ne fayda...

— Peki, dedesi arayıp sormadı mı?

— Sormadı.

— Ya sorarsa?

— Sorarsa, yandık...

— Seni hapse atarlar!

Evdoksiya'nın aklı gittiye de Kâmran,

— Atarlar... -dedi.

— Evdoksiya'yı da dedesine verirler!

Marika, Kâmran dışardayken Barba Kom-yanos'a dair Evdoksiya'dan hayli malûmat al-mıştı. İhtiyarı tanımıyordu ama, oturduğu yeri biliyordu. Bir, yahut iki sefer gitmişliği vardı o semte. Daha doğrusu, uzaktan akrabası kırk beşlik Eleni teyze o semtte oturuyordu.

Kafasında henüz çok müphem bir şeyler, yeniden masaya geçti, içmeğe devam etti. Ev-doksiya bu tekrar başlayan içiştten korkuyor-du. Sanıyordu ki kadın, içip eve gidecek, ada-mın başına işler açacak!

Marika'ysa unutmuştu bile metresini. Kar-sısında oturan adamın kokladığı havayı kokla-maktan mest, kadeh üstüne kadeh deviriyor, ömrünün hiç bir zaman unutamayacağını san-dığı tatlı dakikalarını yaşıyordu.

Evi, bankada dolu parası, bilezikleri, elmas taşlı yüzükleri vardı. Genç adamın bir tek işa-retiyle bütün bunları feda edebilirdi. Meselâ bir taksi alabilirdi ona. Bir değil, iki mi istedi, onu da alabilirdi. Uğruna servetlerini saçabi-lecek nice nice zenginler vardı. Zaten çeşitli «moruğu» idare etmekten biriktirmişti o ka-dar bileziği, yüzüğü. Üç katlı apartman yavru-

sunu onlardan birisi yaptırmıştı. O da Kâmran'a yedirse ne çıkardı? Bu dünya fani bir dünyaydı. Her şey bir rüya gibi gelip geçiyor, insan ne yaparsa yanına o kalıyordu.

Rakı şişesine el attı, boşalmıştı. Çatalıyla tabağına hızlı hızlı vururken, Evdoksiya bileğini yakaladı. Rumca.

— Yeter -dedi-, yeter abla!

Bileğini sertçe çekti. Onun değil, ötekinin mani olmasını istiyordu. Tekrar vurmaya başladı. Az sonra bir garson koşarak geldi. Marika,

— Rakı! -dedi.

— Yetişir abla, istemez. Kalkıp gidelim. Bakın vakit çok geç oldu!

Ancak bunun üzerine çatalı elinden bıraktı. Kalktı. Ayakta duramıyordu. Evdoksiya ile Kâmran kollarına girdiler. Evdoksiya değil de, Kâmran'ın tuttuğu kolu hazdan titriyor, içi gidiyordu. Delikanlıya daha fazla abanabilmek için kendini olduğundan daha sarhoş gösteriyor, genç adama yaslandıkça yaslanıyordu.

Birlikte dışarı çıktılar. Evdoksiya'yla Marika arkaya geçtiler. Kâmran direksiyona. Araba hızla uzaklaştı.

14

Ertesi gün sokak kapısının suçlu suçlu çalınmasıyla gözlerini açan Marika karyoladan atladı, pencereden baktı: Akşam hakaretle basıp giden metresiydi. Unutmuştu onu. Birden akli başına gelerek, sinirleri gerildi. Her zaman değil böyle, hakaretlerin, dayakların en ağırlarına dayanan «ayı», akşam niçin o numarayı yapmış, onları orada niçin bırakıp gitmişti?

Birden kafasında şimşek çaktı: Herhalde farkına varmıştı şoförüyle arasında geçenlerin!

Kapı boyuna çalınıp duruyordu. Hiç acelesi yoktu, beklesindi hayvan. Fırtınalı, boralı kış gecelerinde sokak kapısında az mı bekletmiş, az mı yalvartmıştı?

Merdiveni inerken kafasına koymuştu: «Evet,» diyecekti, «seviyorum onu!»

Kapıyı açtı:

— Ne var?

Adam boynunu bükmüşü. Âdeti buydu. Akşamki davranışından dolayı gücendirdiğini sanıyordu. Özür dileyecek, ellerine ayaklarına kapanacaktı.

— Marika! -dedi-. Marika'cığım...

Marika hırsıyla kolundan içeri çekti:

— İçerl gir de sonra, ayı!

Önden yukarı çıkarken adam, uysal bir köpek gibi takip ediyordu.

Marika'nın odasına geçip kapıyı örttüler. Kadın ellerini geniş kalçalarına dayayarak,

— Beni şoföründen kıskandın değil mi? -diye sordu.

Adamın cevap vermesine meydan kalmamıştı. Kadının etli avucu adamın yağlı ablak suratına şakırtıyla indi. Adam razı, aldırmadı bile. Kadın üstüne basa basa,

— Seviyorum -dedi-, evet seviyorum onu, anladın mı?

Adama göre hava hoştu. O da ötekini seviyordu, ama nasıl açıklayabilirdi?

— Elimi elinin üstüne koydum diye kıskandın ha? Kıskan, umurumda bile değilsin. Bütün malımı, mülkümü, ötemi beriml, her şeyimi yedirebilirim ona. Sen de bir kenarda geber ister sen...

Adam sadece bakıyor, Evdoksiya'yı düşünüyordu. O da öteki için aynı şeyleri neden yapmasın? Elini tutan mı vardı? Basit, fakir bir şoförün karısı değil de kocaman bir garaj sahibinin... Karısı diyemedi. Evlenmesine imkân yoktu. Karısı, koca koca çocukları... Metresi olabilirdi. Hem de istediği en kibar, en zarif semtlerden birindeki en mükellef apartmanlardan birinin herhangi bir katını dayayıp döşer, bankaya hesap açtırır, üstüne otomobiller yapardı.

Marika'ya dikkat etti. «Çatla, patla!» diyordu kadın.

— Canın sağ olsun -dedi-. İstersen hemen şimdi gidip göndereyim sana Kâmran'ı, arabasıyla gez, dolaş!

Adamın yüzüne peşin sevinçle, sonra tereddütle baktı. Sahi mi söylüyordu? O, dünya kadar ayaklarına kapanan, dayacağına, hakaretlerine, her şeyine katlanan adam mıydı bu?

— Demek beni sevmiyorsun artık?

Kendini topladı:

— Seviyorum amma ne yapayım Marika? Sen madem beni sevmiyorsun...

— Sahiden gönderir misin Kâmran'ı?

— Niçin göndermeyeyim?

— Kıskanmaz mısın?

Attı:

— Kıskanmaz olur muyum?

— Peki?

Cevap vermedi. Kadın,

— Ne bekliyorsun? -dedi.

— Ne yapayım?

— Niçin gidip göndermiyorsun?

Kafasında şimşek çaktı:

— Evini bilmiyorum...

Kadın akşam Evdoksiya'dan öğrenmişti. Söyledi. Adam sevinçten uça uça Kâmran'lara doğrulduysa da vazgeçti sonra. Peşin garaja gidip Kâmran'ın gelip gelmediğini öğrenmeliydi.

Garaja gelmemiştii henüz. Kâtib'e,

— Benim biraz işim var. Kâmran gelirse söyle, arabayı alıp bize gitsin. Ablanızın canı gezmek istiyormuş... -dedi.

Bir taksiye atladı.

Ağa camiinin önünde indi. Camiin yanındaki sokaktan Abanoz'a doğru yürüdü. Tarlabası caddesine kadar ağır ağır gitti. Caddeyi de hep ağır adımlarla karşıya geçti. Bir sokak daha. Peşin apartman tabelâlarına göz gezdirdi. Bulamadı aradığını. Geri döndü. Daha başka bir sokağa saptıysa da yanlış geldiğini anlayarak oracıkta bir tütüncüden sordu. Gerçekten de yanılmıştı. Tütüncü,

— Beyoğlu Balıkpazarı'na taraf git, orada sor... -dedi.

Öylece yaptı.

Güneş yeni doğuyordu. Satıcıların çığlıkları kocaman apartmanların kalın duvarlarında çınliyordu. Sora sora aradığını buldu. Aradığı apartmanın tam karşısında küçük bir meyhaneye vardı. İhtiyar sahibi masaları siliyordu. Girse, tül perde gerisinden şoförünün çıkışını kontrol etse...

Öylece yaptı. Kâmran çıkıp işine gittikten sonra gider, kapıyı çalar, genç kadından kocasını sorardı. Bu suretle bir bahane uydurup kadını ürkütmemiş olurdu.

Meyhaneye daldı.

— Kalimera barba!

İhtiyar adam şöyle bir baktıktan sonra,

— Kalimera... -dedi.

Masaları silmesine devam etti. Bu saatta rakı içecek değil ya müşteri!

— Bana rakı ver!

Elindeki bezle doğruldu:

— Rakiii?

— Öyle ya!

Adam bozuk bir Türkçeyle.

— Sevdalisin? -diye sordu.

— Ne sayarsan say!

İhtiyar tezgâha geçti, kocaman şişeden duble kadehi doldurup getirdi.

— Meze? Meze?

— Ne var?

— Yok hazır bir şey. Var akşamdan kalma fasulya piyazi...

— İyi ya, getir.

Rakı neyse ya, mezeyle alâkası yoktu. Fena halde ağrıyan başının ağrısını geçirmek için sabahları tekrardan rakıya başlamasının bir sebebi de buydu.

Susuz musuz ilk, sonra ikinci dubleleri yuvarladıktan sonra kendine geldi. Ooooh... dünya vardı. İçtikçe akşama tekrardan dönüyor, içindeki arzunun kuvvetlendiğini hissediyordu. Kimbilir, belki de peki derdi genç kadın. Niçin demesin? Bilmez miydi bu tip kızları o! Kâmran gibi bir çulsuzla yaşayıp ömür tükeceğine, kendisine metres olup rahata kavuşmayı ne diye istemesin?

İhtiyar meyhaneci boş kadehiğini tekrar doldurup gitti.

Marika'nın haberi bile olmazdı. Kadını meselâ Nişantaşı'ndaki apartmanlardan birine atsa da, haftada birkaç gecesini onunla geçirse...

Kadehi alıp yarı yarıya dikti.

Hem kimbilir, belki de Marika gerçekten seviyordu Kâmran'ı. Şayet böyle bir şey varsa... Memnun olurdu. Hem ne, Kâmran için de avantajlı olur pekâlâ. Hem kendi kurtulur, hem de Kâmran araba sahibi olurdu. Kâmran'ın araba sahibi olması umurunda değildi. Yeter ki Marika'dan kazasız, belâsız kurtulsun.

Geriye kalan rakıyı içmek üzere kadehine tam sarılmıştı ki, saçları taralı, pırıl pırıl Kâmran'ın apartmandan çıktığını gördü. Birkaç adım gitti, apartmanın yukarılarından Evdoksiya'nın sesi,

— Kâmraaan!!!

Kâmran durdu. Sesin geldiği yana baktı, güldü, el sallayıp uzaklaştı.

Patron, penceredeki tül perdenin gerisinden usullacık baktı. Apartmanın üst kat pencerelerinden birindeki Evdoksiya'yı gördü. Darımağın saçlarıyla akşamkinden de güzeldi.

Kâmran gözden kayboluncaya kadar arkasından baktı, sonra içeri çekildi. Kuş kadar hafifti. Ayna karşısına geçti, saçlarını çabuk çabuk tararken tatlı bir türkü tutturmuydu. Rumca, zarif bir aşk türküsü. Sonra mutfağa geçti. Gazocağına ispirto döküp kibriti çaktı.

Akşamdan beri unutamamıştı şu kocasının patronunu... Gece rüyasına bile girmişti. Aman yarabbi, ne kaba saba adamdı! Ya Marika'nın hakareti?

Ocağın başı iyice ısınmıştı, tıslıyordu. Pom-palamaya başlayınca patronu filan unuttu. Sonra tekrar hatırladı. Hatırladı ama o neydi? Maksad' nı anlamıyor değildi. Gözlerinin içine yiyecek gibi bakması bir yana, kocaman ayaklarıyla ayağını ezmesi...

Zil sesi.

Çömeldiği yerden fırladı. Kimdi acaba? Kâmran mı? Belki de. Herhalde. Belki de bir şeyini unutmuş olacaktı.

Kapıyı açtı: Mobilyacı Antranik!

Unutmuştu bu sırnaşık Ermeni'yi de. Ne vardı? Ne istiyordu gene?

Kaşlarını çattı:

— Efendim?

— Kalimera!

— Kalimera ama, ne istiyorsunuz?

— Kâmran gitti mi?

Hırsla,

— Gitti -dedi-. Kapıyı az daha örttü.

Antranik artık ümidini kesiyordu yavaş yavaş. Günlerden beri küçük bahanelerle ne zaman uğrasa ters suratla karşılanıyordu. Bugünse hakarete uğramıştı âdeta. Niktekim kapı suratına yavaşça kapandı. Bir an kapıyı tekmelemek, kırmak, içeri girmek, «kaltağı» tokatlamak tokatlamak... sonra da altına alıp dudaklarını öpmek değil, dişlemek geçti içinden. Alacağı olsundu, alacağı olsundu kaltağın!

Hırsla döndü, merdivene yürürken, Kâmran'ın patronuyla karşılaştı. Adamı birkaç sefer görmüştü. Birinde Kâmran göstermişti, birinde de Çopur Niyazi. Hiç sesini çıkarmadan merdivene yürüdü, merdivenin alaca karanlığına sinip gözetlemeğe başladı.

Patron çakır keyif, kapının ziline bastı. Bekledi, tekrar bastı. Sonra kapı aralandı. Evdoksia.

Genç kadın sırnaşık Antranik'i beklerken kocasının patronuyla karşılaşınca şaşırdı:

— Buyrun... -dedi.

Adamın canına minnet, girdi, kapıyı kapattı.

Evdoksiya ne yapacağını nasıl davranacağını bilmiyordu. Ne için «buyur» etmişti sanki?

Adam;

— Kâmran yok mu? -diye sordu.

Evdoksiya titreyerek;

— Hayır -diye cevapladı-, yok. Az evvel çıkmıştı. Ne yapacaktınız?

Kaba adam,

— Lâzımdı, -dedi-. Lâzımdı ya, boşver şimdi. Rakı var mı rakı?

Kocasının patronuna ne diyebilirdi? Kızarda kocasını işten kovarsa ya?

Cevap vermeden büfeye gitti, yarım şişe rakı getirdi.

— Meze?

— Mezemiz yok efendim.

Adam yılıştı:

— Yok mu? Nasıl yok? Bunlar ne?

Genç kadının yanağından makas almak için elini uzattı ama, ell şiddetle geri itildi.

— Niçin?

— Rica ederim, ben namuslu kadınımlı!

— Biliyorum.

— Biliyorsanız doğru durun.

Patron kendini oracıktaki bir iskemleye bıraktı. Başını dönüyordu. Ne diye elini itmiş, niçin sıktırmamıştı? Kalksa, zorla kollarının arasına alsın, öpse öpse öpse...

— Gel buraya!

Evdoksiya'nın göğsü heyecanla inip inip kalkıyordu.

— Rahat bırakın beni! -dedi-, Allah aşkına rahat bırakın beni. Ben namuslu kadınımlı!

Patron cevap vermedi. Rakı şişesinin tıpasını çıkarıp su içer gibi lıkır lıkır dikten sonra,

— Ooooh! -dedi-. Senin için içtim Evdoksiya, yavrum!

Evdoksiya içini çek çeke ağlıyordu. Mahvolduğunu sanıyor, şayet adam üzerine çullanmaya kalkarsa kaçmayı, yahut bar bar bağırmayı kuruyordu.

Fakat öyle olmadı. Adam rakısını içip bitirdikten sonra,

— Kocan, bizim Marika'yı gezmeğe götüreceğ bugün... -dedi.

Evdokslya şaşırdı:

— Kâmran ha?

— Tablî. Gezdirecek, haberin olsun. Bir taraflı namus olmaz. Bunun adına enayilik derler!

Elleri arkasında, ağır ağır dolaşıyordu.

Evdokslya sanki donmuştu. Nasıl olurdu? Kocası ona nasıl ihanet ederdi? Günlerden beri hiç eksilmeyen bir aşkla nasıl sevdiğini biliyordu.

Patron,

— Marika ona taksi alacak, ev alacak, her şey alacak! -dedi.

Evdoksiya ölü gibi, İnledi:

— İnanmam, hayır, Kâmran yapmaz böyle şey!

— Niçin yapmasın? Genç, güzel adam. Metresl olamaz mı senden gizli?

— Olamaz, olamaz, hayır!

— Olursa?

Olursa ne yapardı sahiden? Ama kabil değildi, olamazdı. İnanmak için sebep yoktu. Böyle bir şey olursa... Sahi, ne yapardı? Onu terk mi ederdi? Edince nereye gider, kimin yanına sığınırdı? Dedesinin mi? Kabil değildi. Öldürürdü dedesi.

Patron uzun uzun dolaştıktan sonra gene tam karşısında durdu:

— Sana elimi bile sürmeyeceğim şimdi. Sen isteyene kadar... Biliyorum, bir gün gelecek, bunu sen kendin isteyeceksin. O zaman... -Coştu- : İstediğin en mutena semtte, en güzel apartmanı tutacağım, dayayıp döşeyeceğim içini. Bütün servetimi yoluna dökeceğim Evdoksiya. Bana güven. Marika'dan nefret ediyorum artık. Seni gördükten sonra Marika öldü ben- ce. Zaten sabahleyin uğradım, beni kovdu, «Kamran'ı seviyorum, ona araba alacağım, ne isterse alacağım» dedi. Nefret ediyorum Marika'dan Evdoksiya!

Evdoksiya birden parladı:

— Lütfen evimi terk edin, istemiyorum sizi, lütfen!

Patron cevap vermedi. Usulcacık çıkıp kapıyı çekti. Ne olursa olsun memnundu. İçini dökmüştü ya!

Merdivenin alaca karanlığında gene Antranik'e rastladıysa da farkında bile olmadı. Olsa bile ne değişecekti? Tanımıyordu ki Antranik'i.

Antranik sevinç içindeydi. Hiç ummadığı anda ne güzel bir ipucu yakalamıştı! Ne yapmalıydı şimdi? Kapıyı çalıp durumu genç kadına anlatmalı mı? Yoksa beklemeli miydi? Niçin bekliyecekti? Madem kocasının patronuyla alâkası vardı, kendisiyle de olsa ne çıkardı?

Gitti, zili çaldı. Bekledi. Tekrar çaldı. Tekrar bekledi. Neden sonra kapı açıldı:

— Ne istiyorsunuz?

Evdoksiya'nın gözleri ağlamaktan kıpkırmızıydı.

Antranik,

— Kocanın patronuna şapur şapur da bize yarabbi şükür ha? -dedi.

Evdoksiya anlamamakla beraber, gene de kapıyı suratına kapattı.

Antranik bu ikinci darbeye birinciden çok kızdı. Kapının önünde dikildi dikildi.. sonra korkunç tasavvurlarla çekildi gitti.

15

Araba İstinye'deki dünkü meyhanenin önüne gelince, Marika,

— Dur... -dedi.

Kâmran kuvvetli bir frenle arabayı durdurdu. İndiler. Bal renkli emprime tayyörü içinde genç kadın son derece alımlı, önden girdi. Kâmran itirazsız takip etti. Garson dünkü müşterilerini tanımişti. Deniz üzerindeki küçük kabinelerden birini açtı, buyur etti.

Vakit akşamla ikindi arası. Yanlarındaki pencereden görünen Boğaz'ın mavi suları hafif dalgacıklarla tatlı tatlı kıpırdıyordu.

Zarif garson hürmetle sordu:

— Ne emrediyorsunuz?

Marika Kâmran'a baktı:

— Ne içelim?

Kâmran işi oluruna bırakmış, işin nerelere varacağını merak ediyor, zorluk çıkarmıyordu.

— Siz bilirsiniz... -dedi.

— Rakı..., -dedi.

— Meze ne emrediyorsunuz?

— Tâze, hazır ne varsa.

— Bâşüstüne...

Garson dışarı çıkıp kapıyı çektikten sonra Marika genç adamın elini okşayarak,

— Canım... -dedi.

Kâmran buna da ses çıkarmadı ama, Evdoksiya'yla öylesine doluydu ki, patlayabilir, genç kadını tokatlayabilirdi. Sabahtanberi arabada yapmadığını bırakmamıştı. Direksiyon simidini tutan elini okşamış, başını delikanlının omuzuna dayamış, ondan hayat mâcerasına dair inceden inceye bilgi edinmek istemişti.

Gelen rakıyla mezeleri içmeğe başlayınca, kadın daha ilk dakikada kafayı bulmaya başlamış, sululuğunu artırmıştı. Kâmran için iki yol vardı: Biri, ekmeğinin hatırı için kadına tahammül etmek, yahut ekmeğini filan tepeleyip, kadını yüzüstü bırakarak savuşmaktı. İçinden, içinin derinliklerinden gelen sonuncusuydu. Masayı, kadını bırakıp savuşmak, bir daha da semtlerine uğramamak en iyisiydi şüphesiz. Ama yapabilir miydi bunu? Evleneli daha onbeş gün olmamıştı. Gırtlığa kadar borçluydu. Gün kazandığını gün yiyor, bir kenara bir şeyler atamıyordu. Bu şartlar altında işini bırakamazdı.

Kadın, akları pembeleşmeğe başlayan gözleriyle Kâmran'a yiyecek gibi bakarak,

— Benimle bulunmaktan memnun değilsin? -diye sordu.

Kâmran ters bir cevap vermemek için susmayı tercih etti.

Kadın dolu kadehini gene bir nefeste diktikten sonra,

— Cevap ver! -dedi.

Cevap alamayınca âdeta küstahlaştı:

— Evdoksiya benden çok mu güzel yani?

Kâmran nihayet,

— Elbette..., -dedi.

Kadın ateş püskürerek;

— Elbette mi? -diye gürledi-. Elbette mi? Yüzüme karşı bana hakaret mi?

— Aksi halde ona hakaret olmaz mıydı?

— Olabilir. Ben onunla bir miyim? Benim param var, evim var, sana bir, hatta iki taksi satın alabilecek kadar. Onun neyi var? Hiç bir şeyi!

— Bunları bırakalım da...

— Ne yapalım?

— Hiç bir şey. İçelim sâdece. Çünkü vakit geç oluyor!

Kadın dirseklerini masaya hırsla dayadı, tombul yüzünü avuçları içine aldı, Kâmran'a ok gibi baktı:

— Bu gece benimle kalacaksın!

Kâmran irkildi:

— Nasıl? Seninle mi?

— Evet, benimle.

— İmkânı yok.

— Ben böyle istiyorum.

— Olacak şey değil ki...

— Olmayacak ne var? Güzel güzel yeriz, içeriz, sonra basar benim eve gideriz. İstersek orada da içeriz, sonra da yatarız!

— Evdoksiya bekler!

— Allah canını alsın Evdoksiya'nın!

Kâmran yerinden ok gibi fırladı:

— Allah senin canını alsın!

— Benim mi? Defol, defol burdan!

Kâmran arabanın kontak anahtarını kadının suratına fırlattı:

— Al anahtarını, inek!

Hırsla döndü, çıkarken kadın öfkeden mosmor, haykırdı:

— Bir daha bu kapıyı göremezsin, bu kapıdan iş alamazsın bilmiş ol! -dedi.

Kâmran bunları duydu, aldırmadı. Peşin kabineden, sonra meyhaneden nefretle çıktı. Oh be, dünya vardı! İş alamazsa kıyamet mi kopardı? Dünya onların kapısından mı ibaretti? Sabahtan beri bir türlü veremediği kararı rakı verdirivermişti. Karısının üstüne gül koklamayacak, ona ihanet etmeyecekti. Para pul, araba şu bu... vızgelecekti!

Az sonra durakta duran otobüse atlayıp şehrin yolunu tuttuğu sıra elektrikler yanmıştı. Şimdi evine gidecek, karısını kolları arasına alacak, bugün olup bitenleri ona anlatacaktı. Öyle kararlaştırmamışlar mıydı?

Antranik'i apartman kapısı önünde buldu.

— Merhaba ahbab!

Antranik bir sır verircesine,

— Sana -dedi-, anlatacaklarım var!

Kâmran meraklandı:

— Hayrola?

— Gel şu meyhanede iki kadeh atalım!

Kâmran'ı kolundan ihtiyar barbanın meyhanesine çekti. Uzun uzun oturmayacakları için, tezgâh başına geçtiler. Meyhane yükünü almıştı. Yüksek bacaklı iskemlelere karşılıklı oturular.

— Barba, bize iki duble... -dedi Antranik.

Kâmran itiraz etti:

— Hayır hayır, tek olsun.

— Birer duble iyiydi be yavrum.

— Tek olsun. Zaten içkiliyim...

Merakla bekliyordu. Ne vardı acaba?

Rakılar geldi, kadehleri tokuşturup yudumladıktan sonra Antranik,

— Sen benim eski arkadaşımsın... -dedi.

— Evet?

— Bu itibarla seni çok severim, tırnağının taşa dokunmasını istemem.

— Peki, malum. Sonra?

— Benden duymuş olma, hiç kimseye de bir şeyden bahsetme...

Kâmran patlayacaktı sanki.

— Peki yahu -dedi-, anladık. Neyse söyleyiversene şunu!

— Senin patron var ya?

— Evet?

— Bu sabah size geldi!

Peşin hiç bir şey anlamadı:

— Ne olmuş gelmişse?

— İçerde uzun zaman kaldı!

— Patron mu?

— Patron. Sonra çıktı, yüzü kıpkırmızıydı!

Kâmran elindeki kadehi tezgâha öfkeyle

bıraktı:

— Ne demek istiyorsun?

Antranik soğukkanlılıkla omuz silkti:

— Hiiiç. Yalnız, dedim ya? Ortılığı patır-

dıya verme, aramızda kalsın. Belki de kötü bir maksatla gelmemiştir. Kimbilir, belki de karın sana bundan bahseder!

Fitili almıştı. Hiç de içeceği yokken, kadehindeki rakıyı dikti, boşu tezgâh üzerinde sürerken,

— Doldur barba! -dedi.

Dolu kadeh önünde duruyor, Kâmran gözlerini kadehe dikmiş düşünüyordu. O gece İstinye'deki meyhanede kafayı bulduktan sonra patronun hâlini hatırladı: Evdoksiya'dan gözlerini hemen hemen ayırmamış, sanki ayağıyla masanın altında genç kadının ayağıyla meşgul olmuştu.

Antranik'in sesi düşüncelerini bir an için dağıttı:

— Kadın milleti değil mi? Aman Allah. En doğru bildiğim anamdı, onu da babamla yakaladım!

Kâmran cevap vermedi. Aklından patronu, patronunun garajı, çifte çifte taksileri, apartmanı, hepsinden beter de hovardalığı geçti. Evet, hovarda adamdı. Değil Evdoksiya gibi güzel, zarif, Marika gibisine bile avuç dolusu para yedirmiyor muydu?

Kadehini yudumladı.

Evdoksiya'ya açılrsa da dese ki, «Sana zengin semtlerden birinde bir apartman kiralarım. Apartmanını dayar döşerim. Emrine hususî araba veririm. İstedğin gibi giyinir, gezer, tozar, diledğin kadar para harcarsın. Bırak Kâmran'ı, bana gel!» dese, genç kadın ne dereceye kadar bu parlak teklifi reddederdi?

Cevabını sanki Antranik verdi:

— Patronunu reddetmez Kâmran!

Telâşla baktı:

— Etmez değil mi?

— Bugün etse bile...

— Ne demek bugün etse bile?

— Yani, henüz gençsiniz, birbirinizi seviyorsunuz. Birkaç ay sonra birbirinize doyup usandıktan sonra...

— Beni bırakır mı?

— Katî bir şey söylenemez ama...

— Belli de olmaz ha?

— Olmaz. Çünkü, dedim ya, en doğru bildiğim anamdı onu da babamla...

Üst yanını duymadı, yahut da duydu anlamadı. Yüreğine bir ateş düşmüştü, yakıyordu.

Evdoksiya, canından çok sevdiği Evdoksiya demek bir gün onu bırakabilirdi?

Kadehi üçüncü sefer dolmuştu.

— Açıba niçin geldi? -diye sordu.

Antranik memnun, cevapladı:

— Hemen de kötüye yorma. Belki de iyiliğine gelmiştir!

Kâmran içini çekti. Antranik şu anda bulunmaz bir dert ortağıydı.

— Bırak -dedi-. İyiliğe gelmez o!

— Ne biliyorsun?

Dün gece, İstinye koyu üzerindeki meyhanede patronun, karısına yiyecek gibi baktığını, masanın altında ayağıyla kadını nasıl rahatsız ettiğinden, bugün Marika'nın ona neler yaptığı, ne tekliflerde bulunduğu bahsetti.

Antranik'in gözleri parlıyordu. Demek Marika da ona bazı tekliflerde bulunmuştu?

— O halde -dedi-, beni dinle Kâmran. Eve git, karına hiç bir şey sorma. Bakalım o sana açacak mı?

Kâmran şaşkın, sordu:

— Neyi?

— Patronunun geldiğini!

— Açmazsa ya?

— Açmazsa demek senden gizliyor!

— O zaman?

— O zaman karına güvenmemen lâzımdır.

Çünkü saman altından su yürütmeğe karar vermiş demektir!

Yarım saat sonra kafası karmakarışık, meyhaneden çıktı. Antranik doğru söylüyordu, karısı bakalım açacak mıydı patronunun geldiğini?

Evdoksiya hiç bir şey olmamış gibi karşıladı. Her zamanki gibi boynuna sarıldı, yanak-

larını öptü, güldü, söyledi, elinden tutarak yemek masasına çekti. Masa çeşitli salatalar, yiyeceklerle donatılmıştı. Antranik'in kafasına soktuğu şüphe olmasa, değişmiş hiç bir şey yok nazariyle bakılabilirdi ama, içi rahat değildi. İstiyordu ki, karısı meseleyi açsın, patronu o yokken eve niçin geldi, söylesin!

Evdoksiya saatlerden beri bunu düşünüyordu: Patronunun geldiğini, hatta yaptığı teklifleri söylese, Marika'yla gezip tozmaya çıkıp çıkmadıklarını sorsa mıydı?

Sormamağa karar vermişti. Zorlu bir sınavdı bu. Şayet kocası saklamaz, söylerse mesele yoktu. Saklarsa, belliydi ki adam saman altından su yürütecek!

Yenildi, içildi, Evdoksiya şüpheli gözlerle kocasını göz hapsine almasına rağmen, gene de Rumca türküler söylemekten geri kalmadı. Şayet gecenin bir vaktinde kapı sert sert çalınıp, içeriye körkütük sarhoş patron girip metresine karşı takındığı tavırın hesabını sormasaydı gene de bu tetikte samimiyet sürüp gidecekti.

Patron dehşetli kaba, sordu:

— Ulan it! Yengeni niye bırakıp geldin?

Kâmran şaşaladı:

— Bana mı söylüyorsunuz?

— Sana söylüyorum!

— O halde doğru konuşun: Ben ne ulanım, ne de it!

Patron yerinde duramıyordu. Onu duymamış gibi Evdoksiya'ya doğru yalpalayarak yaklaştı:

— Marika'ya evlenmek teklifinde bulunmuş. Kadın reddedince de arabayı filan bırakıp voltasını almış! -dedi.

Kâmran kafasına odun yemiş gibi sarsıldı. Gözleri Evdoksiya'ya gitti: Sapsarıydı, ölü gibi bakıyordu.

Patronuna hınçla döndü:

— Yalan, yalan söylüyorsunuz!

— Yalan mı söylüyorum? Ben yalan söylemem. Kadın sana, beni biraz gezdir demiş. Sen de tutmuş İstinye'deki meyhaneye götürmüşsün. Yalan mı?

— Meyhaneye ben değil, o teklif etti.

— Gittiniz mi?

— Gittik.

— İçtiniz mi?

— İçtik.

— Sonra?

— Sonra manasız şeyler söyledi, kızdım... Gülerek Evdoksiya'ya bakan patron,

— Duyuyorsun ya -dedi-, senin haberin olmadan neler dönüyor!

Evdoksiya hınçla cevapladı:

— Bütün bunlardan benim haberim var. Kâmran benden hiç bir şey saklamaz. Mâdem işinizden ayrıldı kocam, sizin de evimde işiniz yok. Buyrun dışarı!

Kâmran müthiş bir sevinçle karısına baktı. Ne arslan gibi kariydı! Kocasını nasıl da müdafaa ediyordu!

Patron şaşırmış, söylecek lakırdı bulamamıştı. Sendeledi. Sonra büsbütün ağırlaşan gözleriyle genç kadına baktı:

— Demek beni kovuyorsunuz?

Genç kadın tereddütsüz,

— Evet -dedi-. Çünkü siz de, metresiniz de iğrenç insanlarsınız!

— Kocanın işine son verdik diye mi?

— Hayır. Bundan önce ben bu kanaata varmışım.

— Demek...

— Evimden çıkın lütfen!

Patron bir şeyler homurdanarak kapıya ağır ağır yürüdü, durdu, arkaya baktı. Bir şeyler söyleyecekti, vazgeçerek çıktı gitti.

Evdoksiya kapıyı hırsla örttükten sonra, kocasının yanına geldi. Genç adam hayranlıktan kabına sığamıyor, karısına ne türlü teşekkür edeceğini bilemiyordu.

— Karıcığım, -dedi-, vallahi, billâhi ki...

Evdoksiya ağzını kapadı kocasının,

— Kaba adama inanmamamı söylemene, kendini savunmana lüzum yok. Çünkü, bu iğrenç adam sabahleyin, sen gittikten sonra geldi, metresinin sana yaptığı tekliflerin aynini bana da yaptı!

Kâmran ferahlayarak,

— Peki, niçin bunu bana söylemedin?

— Çünkü, başının belâya girmesini, üzülmeni istemiyordum!

Kâmran karısını kolları arasına aldı, dudaklarını sertçe öptükten sonra,

— O halde -dedi-, beni şimdi daha iyi anlayacaksın. Ben de sana kadından bunun için, üzülmemen için bahsetmemiştim!

Tekrar öpüştüler.

— Canım kocacığım!

— Canım karıcığım...

— İsterse üzülelim, bundan sonra...

— Birbirimizden hiç bir şeyi...

— Saklamıyalım!

Kâmran karısını kucakladı, karyolaya götürüp usullacık bıraktıktan sonra genç kadın,

— Bir de -dedi-, şu Antranik mi ne...

Kâmran hayretle sordu:

— Antranik mi? O da nesi? O benim en iyi arkadaşım!

Evdoksiya güldü:

— Yanılıyorsun kocacığım. O da, belki daha pek çok kimseler de bize düşman. Biz seninle şu güzel dünyada yapayalnızız. Birbirimizden başka dayanıp güveneceğimiz yok!

— Doğru. Antranik'i anlatacaktın...

Anlattı, her şeyi anlattı: Teyzesinin evinden kaçırdığı ilk gece... Hani bırakıp arabayı götürmüştü? O sıra işte, Antranik, Kâmran'ı kötülüyip küçük düşürecek şekilde konuşmuş, möble siyle övünerek ona tekliflerde bulunmuştu.

Kâmran birden mosmor kesildi. İki saat önce barbanın meyhanesinde gösterdiği sahte yakınlığı hatırlamıştı. Hemen kalkıp onu bulmak, ağzını burnunu kırmak geçti içinden. Sonra vazgeçti. Ne çıkacaktı? En iyisi, selâmı sabahı, merhabayı kesmekti.

— Vay namussuz vay! -diye mırıldandı.

16

Bütün bu olanlar şimşek hızıyla garaja, garajdan da garajdakilerin dostlarına, dostlarından da dostlarının dostlarına yayılmağa başladı. Antranik durumu Çopur Niyazi'den öğrenince hayretler içinde kaldı:

— Demek işini bıraktı?

— Bıraktı.

— Demek patronun metresini reddetti?

— Etti.

— Şimdi ne yapacak?

— Bunu ona sor!

Antranik şöyle bir düşündü. Yoksa gene kendisine muhtaç mı olacaktardı? Aklına yattı. Evdoksiya'yı kaçırmadan önceki işsiz günlerini düşündü. Belki gene öyle muhtaç olur, borç isterdi. İşine gelirdi borç vermek. Hatta Evdoksiya'ya, kocasından gizli!

O akşam apartman kapısında rastladığı Kâmran'a sinsice sordu:

— İşittiklerim doğru mu?

Kâmran kendini zor tutarak, ama gene de belli bir öfkeyle,

— Ne işittin? -dedi.

— Patronunla atışıp işini bırakmışsın.

Kesti attı:

— Sana ne?

Apartmandan içeri girdi.

Antranik çarpılmış gibi, apartman kapısında ona uzun uzun baktıktan sonra içeri girdi. Merdivenleri ağır ağır çıkarken hep bunu düşünüyordu: «Sana ne?»yi. Belki de doğrudu. Ona neydi ama, yarın beş parasız kalır da ondan borç istemeğe gelirse...

Kâmran'ların katında durdu.

Niçin böyle sert konuştu? Düne kadar dosttu da bugün birdenbire niçin bozulmuştu?

Kâmran'ların kapısına baktı. Hiç bir şeyden haberi yokmuş, yahut apartman kapısındaki sinirliliğinin sebebini öğrenmek isteyen candan bir dost gibi davranarak gitse!

Niçin olmasındı?

Kapıya gitti, elini zile uzatırken aklına geldi: Candan bir dosttu da adamın karısına ne diye sulanmıştı? Candan dost böyle mi davranırdı?

Elini zilin düğmesinden çekti.

Çekti ama, ne bilecekti içini? Evdoksiya

bundan bahsetmiş miydi bakalım ona! Etmemiş olması akla daha yakındı. Çünkü bahsetmiş olsaydı, Kâmran'ın bunu yutmaması, hiç olmazsa karşılaştıkları bir gün teessüf etmesi gerekirdi. Kaldı ki, biliyordu Kâmran'ın huyunu. Karısına sataşıldığını duysa doğrudan doğruya yakasına sarılır atardı tokadı. Demek genç kadın sır saklıyordu. Şu halde mesele yoktu. Girmeli, onlarla yakından alâkalı bir dost kişiliğiyle işlerine karışmalıydı.

Zile bastı.

Az sonra kapı aralandı, Evdoksiya bir dal kiraz gibi terütaze göründü.

Antranik,

— Akşamlar hayır... -dedi.

Genç kadının yüzü asıldı, kaşları çatıldı:

— Ne istiyorsunuz?

Antranik şaşaladı:

— Misafirliğe geldim! -dedi.

Karısının omuzu üzerinde peydahlanıveren Kâmran cevapladı:

— Bundan sonra bize misafirliğe gelme, bizimle de merhabayı kes!

Antranik düşmemek için kapının kenarına tutundu:

— Peki ama, niçin?

— Sebebini bilmiyor musun?

— Bilmiyorum.

Kâmran karısına döndü:

— Söyle Evdoksiya!

Genç kadın öyle bir bakış baktı ki, Antranik her şeyi anlayarak ters yüz döndü, kat merdivenine sersem sersem yürüdü: Demek kadın kocasını çok seviyor, ondan hiç bir şeyini saklamıyordu?

Kapıyı kapatıp evlerine çekilir çekilmez ge-

ne dışardaki her şeyi unutuvermişlerdi. Evdoksiya için önemli olan, kocasıydı. Kocasının bir an bile sıkılmasını, kara kara düşünmesini istemiyordu. Elleri belinde, hamarat hamarat konuşmasına devam etti:

— Ben istemiyorum senden hiç bir şey. Ne ceviz karyola, ne möble, düdüklü tencere, ne de büfe. Hepsini satacağız, tasınacayız Fener mi olur Balat mı, Hasköy mü... bir yere, tutacayız bir odalı bir ev, bitti!

Kâmran masa başında rakısını yudumluyordu. Gerçi biraz paraları vardı ama, pek pek bir ay yeterdi, ondan sonra ne yapacaklarını düşünüyordu. Karısının bu candan teklifi karşısında gözleri yaşardı. Ulan ne aslan karıydı bu be!

Kollarını açtı:

— Gel yavrum, gel bana!

Genç kadın hep o terütaze kiraz dalı inçeliğiyle kocasına yaklaştı:

— Düşünme, his bir sey düşünme. Sırt sırta verir, kazanırız sok para. Yeter ki sevelim birbirimizi!

Gece yarısına kadar yediler, içtiler, sonra yattılar. Dünya silinmişti. Ne işsizlikleri, ne de ev eşyalarını satıp şehrin kıyı mahallelerinden birinde tek gözden ibaret bir eve taşınmak zorunda kalacakları. Umurlarında bile değildi. Gerçekten de, iki gönül birbirini sevdikten sonra samanlık seyran olurdu.

Ertesi gün eşyalarını ucuz pahalı demeden sattılar. Fener'de arka sokaklardan birinde, emekli bir polisin dört katlı evinde bir oda bir mutfak kiraladılar, taşındılar. Apartman katına verdikleri aylık kirayla bu bir oda mutfaklık yeni evlerinde tam beş ay oturabileceklerdi. Beş

aylık kirayı da peşin verdiler. Kâmran beş ay, beş koca ay hiç çalışmadan hazır yese gene de aç kalmadıktan başka, haftada birkaç gece Teppebaşı, yahut başka gazinolara gidebileceklerdi. Satılan eşyaların parası hayli tutmuştu. Fazla kalabalıktan da kurtuldukları caba. Şimdi güzel bir tahta karyola, zarif bir yemek masası, pırıl pırıl alüminyum tencerelerle boy boy tabakları vardı. Pencerelerdeki perdeleri Evdoksiya kendisi işlemişti. Ufacık odaları gösterişsiz ama temiz paktı. İlk zamanlar çekinen, görüşmekten sakınan Türk komşuları şimdi canciğer dost olmuşlardı. Kendi aralarında bile ondan bahsederken, «Doğrusu ağırlığına altın değer şu gâvur kızı!» deseler, ötekiler paylayıveriyorlardı:

— Yooo... Gâvur mavur yok. Kaldırın bu lafları. Dininden bize ne? Bize insanlığı, güler yüzü, tatlı dili yeter! -diyorlardı.

Yaz, kiremit damlı dar sokaklarda çınlayan dost kahkahalarıyla hızla geçti. Kışa doğru bir gün Evdoksiya kocasına fısıldadı:

— Gebeyim Kâmran!

Kâmran bunu aylardır hasretle bekliyordu:

— Sahi mi?

Gerçektir. Artık günler, günlerce bunun üzerinde duruldu. Çocukları acaba kız mı olacaktı, oğlan mı? Kız olursa ismi ne konmalıydı, oğlan olursa ne?

Her gece hayallerinde şatolar, kâşaneler kuruyor, tatlı tatlı konuşarak gece yarılarını ediyorlardı. Dışarda korkunç fırtınalar kimbilir nerelerde açık kalmış pencere kanatları yahut kapıları gümbürtülerle çarparken, onlar doğacak çocukları da aralarındaymış gibi hayal âlemlerinde dolaşırlardı. Bir gün Kâmran'ın aklına korkunç bir fikir âdeta düştü:

Çocukları doğarsa piç sayılmayacak mıydı?

Saadetlerini aylardır belki de ilk olarak bu düşünce bir karaduman gibi kapladı. Doğruydu, piç düşerdi. Nikâhları kıyılmamıştı. Evdoksiya Kâmran'ın karısı değil metresiydi!

Kâmran içini çekti. Karısına baktı. Evdoksiya, her zaman şakıyan, kocasının en ufak sıkıntısını bir çırpıda dağıtıveren Evdoksiya da düşünceliydi bugün.

Gerçekten de ne yapacaklardı?

Akıllarından kocaman sakalı, bıyığı, kara püskül kaşlarıyla Barba Komyanos geçti. Ancak onun müsaadesi olursa evlenebileceklerdi. Aksi halde daha iki yıl beklemeleri gerekiyordu.

Günler günlerin peşinden hızla geçiyor, Evdoksiya'nın karnındaki yavaş yavaş büyüyordu. Barba Komyanos'u nasıl razı edebilirlerdi? Kâmran karısına bundan söz açmağa cesaret edemiyordu. Biliyordu ki genç kadın dedesinden müthiş korkmaktadır. Çünkü, annesini, Evdoksiya'nın genç, körpe, fıkır fıkır annesini insafsız bir kurşunla öldürmüştür!

Evdoksiya'nın karnı büyüdükçe endişeleri artıyordu. Çocuğunu «piç»likten nasıl kurtarabilirdi?

Kâmran bir gün,

— Gideceğiz! -dedi.

Evdoksiya'nın uzun siyah kirpikli kara gözleri büyük büyük açıldı:

— Nereye?

— Dedenel

Genç kadının korkudan âdeta dudakları uçukladı:

— Dedemeee??

— Evet.

— Kabil değil Kâmran, öldürür beni!

— Hiç bir şey yapamaz. Yanında ben varım!

Günler, haftalar, aylar geçti. Evdoksiya'nın karnı büyüdükçe büyüdü. Karnı büyüdükçe tereddütleri artıyor, karnında taşıdığı «piç»ine karşı büyük bir cinayet işliyormuş gibi geliyordu. Yarın doğacak çocuğuna piç denecekti. Bunun da mesulü kendisiydi!

Sarardı soldu. Zaman zaman kalkıp tek başına gitmek, dedesinin eline ayağına kapanmak geliyordu içinden. Ama biliyordu ki aksi ihtiyar laf anlamaz, aradan aylar değil yıllar, hatta yüzyıllar geçse ondaki kart kinin erimeyeceğini, tam tersi, katmerleşip nasırlanacağını biliyordu.

O akşam Kâmran sevinçle geldi:

— İş buldum Evdoksiya, hem de adama kıllı dolgun maaşlı, güzel bir iş. Buradan taşraya gideceğiz!

— Taşraya mı? Neresi o?

— İzmir'e!

— Ne işi?

— Hususîde şoförlük. Bir doktorun hususîsinde. Aylık dolgun. Bize yatıp kalkacak yer de temin edecekler. Yalnız bir mesele var, şu nikâh meselesi. Kalk giyin. Hemen gidelim dedene. Karışma sen. Ben onu yumuşatmasını bilirim!

Evdoksiya içini dertli dertli çekti. Gitmeliydi galiba, başka çare yoktu. Gitmeliydi ama, Kâmran peşin gidip dedesiyle konuşsa, adamı yumuşatsa...

Kâmran,

— Olmaz -dedi-. Seni böyle gebe görürse

daha kolay imana gelir. Ama sanmıyorum ters karşılayacağını. Göreceksin, bizi fevkalâde iyi karşılayacak. Mesut olduğumuzu görecek, memnun olacaktır!

Evdoksiya bütün gece, Kâmran'a sezdirmeden, gözyaşı döktü. Gidecekti, kararını vermişti. Çocuğunu nikâhsız doğurup yavrusuna «piç» damgasını vurdurtmadansa gidecek, sonu ölüm bile olsa gidecekti.

Ertesi akşam atladılar bir taksiye, Barba Komyanos'un evinin yolunu tuttular. Her taraf kar içindeydi, kar usul usul yağıyordu. Evdoksiya arabanın bir köşesine korkuyla büzülmüş, sonunu düşünüyor, arada ıslak kirpikleriyle Kâmran'ı kolluyordu. O, pervasızdı. Değil Komyanos, onun gibi birkaç Komyanos olsa tepeleyebileceğini sanıyor, rahat rahat sigara içiyordu.

Dedesinin karanlıklara gömülmüş evi aydınlık tek penceresiyle görününce kalbi büsbütün hızlı atmaya başladı. Korkuyordu, çok korkuyordu. Sanki ölüme zorla götürülüyordu. Ama sonu ölüm de olsa artık geri dönülemezdi!

Araba, karların eridiği çamurlu suları yarlara sıçratarak eve hızla yaklaşıncı, Kâmran,
— Dur! -dedi.

Araba kuvvetli bir frenle durdu. Kâmran atladı önce. Arabayı arkasından dolaşarak Evdoksiya'nın oturduğu tarafa geldi, kapıyı açtı:
— Haydi!

Evdoksiya yüklü karnıyla davrandı. Kâmran'ın yardımıyla arabadan karlara indi. Tiril tiril titriyordu. Soğuktan değil, az sonra karşılaşacağı dedesinin nasıl davranacağından.

Kâmran şoföre,

— Bekle... -dedi.

Elinde Evdoksiya'nın eli, Barba Komyanos'un sokak kapısına yaklaştı. Taş merdivene çıktı, kapının tokmağını usulüyle çaldı.

Evdoksiya neredeyse bayılacaktı. Gözlerinden karaltılar uçuşuyordu. Kapı açılıp da dedesinin kocaman sakalı, bıyığı, beyzî gözlüklü iri gözleriyle karşılaşınca, dizlerinin dermanı büsbütün kesilerek iki eliyle Kâmran'a tutundu ve onu kendisine siper aldı.

Kâmran sertçe:

— Merhaba... -dedi.

Koca adam, homurtuya benzeyen bir şeyler mırıldandıktan sonra eliyle içerisini işaret etti. Sonra içerisinin alacakaranlığında kayboldu. Evdoksiya bir parça ferahlar gibi olmuştu. Dedesinin artık onu affedeceğini, üstünü değiştirmek için elbisesini giymek üzere küçük odaya geçtiğini sanıyordu.

Kâmran,

— Gördün mü, -dedi-. Kızmadı!

Evdoksiya usullacık mırıldandı:

— Yanılmışım. Haydi odaya geçelim..

Üzerinde bir parça domuz butu ve yarısı içilmiş şarap bardağı bulunan tepsi sedirde duruyordu. Tam odaya girmişlerdi ki Kâmran'ın gözüne duvardaki tarihî bir resim ilişti. Kapının hemen yanında, duvara asılıydı. Yunan entarili Efzun askerlerinin toplu bir resmi.

Kâmran resme dalmıştı. Birden Evdoksiya'nın korkunç çığlığı!

Döndü. Komyanos, elinde dede yadigârı, ağır Rus kapaklısıyla kapının önünde belirmişti. Yaşından beklenmeyen çevik bir hareketle

silâhını torununa çevirirken, her şeyi anlayan Kâmran, ihtiyarın üzerine bir pars çevikliğiyle atlamış, namluyu nişan aldığı yönden havaya kaldırmıştı. Tam bu sırada eski kurt tetiğe bastırğı için, mahalleyi, mahallenin durgun gecesini allak bullak eden bir patlama oldu. Eski silâhın en son kurşunu hedefine değil, tavana gitmiş, tavanın eski harap tahtalarını delip geçmişti.

Evdoksiya yere baygın yıkılırken, Komyanos, kucağında dede yadigârı tüfeğiyle sokağa fırlamış, karanlıklara karışmak istemişti. Ama, peşinden koşan Kâmran'ın, «Tutun kaçıyor!» sesleri üzerine, az evvelki müthiş patlamadan meraka düşüp toplaşan mahallelinin arasından sıyrılıp kaçamadı. Az sonra yetişen bekçi ve polisler bu evlât katili hunhar ihtiyarı silâhıyla yakaladılar.

Evdoksiya yakınlardaki bir hastanenin pembeyaz karyolasında gözlerini açtığı zaman canından çok sevdiği kocasını başucunda bulmuştu. Önce uzun uzun ağladı, sonra kocasının boynuna sarılarak,

— Ne oldu? -diye sordu.

— Kim?

— Dedem. Kaçtı mı?

— Hayır yakalandı, hapse atılacak!

Evdoksiya kocasını yanaklarından heyecanla öperek,

— Kâmran -dedi-. Kâmran'cığım. Beni sen kurtardın. Sen olmasan ben şimdiye genç yaşında kara toprağa girecektim. Onun için, dinle beni sevgilim: Sen hayatta benim her şeyimsin bundan sonra. Anam, babam, dedem ve kocam tabî. Beni kendi Türklüğüne ve dinine kabul eder misin?

Genç adamın gözlerinden yuvarlanan sevinç yaşları genç kadının yüzüne damladı. Karısını hayatında belki de her zamandan çok daha ateşli şekilde sararak,

— Sen istedikten sonra, elbette sevgilim! -dedi.

Gecenin içinde bir vapurun kalın kalın öttüğü duyuluyordu.

KARDEŞ PAYI

Siverekli kahveden içeri nefes nefese girdi. Altı kollu iskambil oynayan hamalbaşının yanına gitti:

— Ağa -dedi-, depoda yadırgı hamalları işbaşı yaptırdılar, habarın olsun!

Hamalbaşının kâğıtları atıp masadan fırlamasını bekliyordu.

Hamalbaşı buz gibiydi:

— Nasıl olur lan?

— Yalansam şu iki gözüm avuçlarıma aksın ağa...

— Tonunu iki buçuk liradan pazarlık ettik. Yarın sabah erden işbaşı yapacağız. Yadırgı hambalı nasıl işe sokar?

— Bilmem, sokmuş işte. Git kendi gözünle gör!

Siverekli, hamallarının en aptalıydı. Getirdiği habere inanmadıysa da, kalktı. Kocaman bıyığı, kaşına eğik kasketi, omzunda lâcivert ceketile kahveden çıktı, kaldırımında durdu; depo sahibi Refik beyin tükrüğünü yalayacağına inanamıyordu.

Meseleden haberli hamallarsa etrafını alıvermişlerdi. Bu işe bir çare bulmalıydı. Vazifesiydi de. Gezip dolaşacak, iş bulacak, ücretleri kesişecek, işçisinin hakkını koruyacaktı.

Siverekli,

— Nolacak şimdi ağa? -dedi.

Çatık kaşlarıyla sertçe baktı:

— Ne nolacak?

— Yadırgı hambal meselesi?

Âdeta şahlandı:

— Benim canım sağken o depoda yadırgı hambal çalışamaz! Biz başka semte gidip fiyat kırıyor muyuz? Erkekliğe sığar mı?

Üstleri başları kir pas içinde, eli yüzü karalı insanlar gürlediler:

— Sığmaz, Allah var!

— Ben şimdi gider tahkik ederim!

Omzunda ceket, sarı yemenileriyle sinirli sinirli uzaklaştı.

İki yüz metre ötede, deniz kenarındaki «İS-TİKBÂL HURDA DEMİR DEPOSU»nun geniş kapısında durdu. Depo toz içinde. Yadırgı hamallar kantere batmışlardı. Hurda demir dolu örme sepetler peşin kantarda tartılıyor, sonra kıyıdaki mavnaya götürülüp boşaltılıyordu.

Ablak yüzlü, yuvarlak kalçalı depo sahibi kapıda dikilen hamalbaşıyı görünce, işi anladı. Herifin elleri arkasındaydı. Kaşları çatılmıştı. Bıyıklarının uçları titriyordu.

Yanına gitti:

— Hayrola ağa?

Hamalbaşı meydan okurcasına,

— Ne bu? Noluyor? -dedi.

— Ne var da?

— Yadırgı hambalları işbaşı yaptırmışsın.

Kesişmemiz bu muydu? Benim ekip yarın sabah, tonunu iki buçuktan çekmeyecek miydi?

Refik bey işi şakaya vurarak hamalbaşıyı kolundan depoya çekti:

— Haklısın, siz çekecektiniz ama...

— E?

— Sizden sonra bunlar geldi, fiyat kırdı.

Malum ya, ticaret!

— Ticaret ama, erkekliğe sığar mı Refik bey?

— Ticaret dedik evlâdım. Hem bırak şu erkekliği merkekliği. Herifler yallah deyince otuz kuruş kırdılar. Sen olsan benim yerimde ne yapardın?

Refik bey gibi yapardı ama, gene de,

— Sen tükürdüğün tükrüğünü yaladın! -dedi.

Refik bey aldırış etmedi. Elini sarı keten pantolonunun cebine soktu, çıkardı.

— Her koyun kendi bacağından asılır!

Parayı sıkıştırdı. Hamalbaşı avucundaki paraya göz ucuyla baktı: Eh, fena değildi. Gene de,

— Hamallara ne cevap vereceğim? -dedi.

— Her koyun kendi bacağından asılır dedim ya 'aslanım!

— Ya beni dinlemezlerse?

— Ne olur? Baskına mı gelirler?

— Aç it fırın yıkar!

— Eh o zaman da keskin sirkenin zararı küpünedir!

Siverekli kahvenin önündeki kaldırıma oturmuştu. Siperi yamrı yumru kasketi ensesine yıkılmıştı. Hamalbaşının bu işi koparacağına inanı tamdı.

Yanındaki Boluluya,

— Bizim hambalbaşı arslandır -dedi-. Refik bey değil, onun şahı olsa...

— Arslandır ya, kuyruğunu tramvay depelemiş bes!

Bir başkası sordu:

— Ne kuyruğu lan?

— Bizim hambalbaşının diyorum, kuyruğunu tramvay depelemiş de..

Saat on güneşinin sıkıntısı içinde tatsız kahkahalar yükseldi. Lâkin boştu, ne yapsalar boş. Yarın sabah sabah işbaşı yapacakiardı oysa. Ya hamalbaş depo sahibine sözünü geçiremezse?

Bolulu,

— Gecikti... -dedi.

— Gecikti.

— Gidip baksak mı acep?

— Depoya mı? Niye?

Siverekli,

— Niyesi var mı? Belki de bizim yüzümüzden depo sahibiyle kavga edip karakolluk olmuştur!

Bu fikir akıllarına yatmıştı. Olur olurdu.

Sivereklinin peşine takılındı. Yarınki işten olmanın korkusu içinde, deponun yolu tutuldu.

Depoda değişmiş bir şey yoktu. Yadırgı hamallar tozu dumana katarak iş görüyorlardı. Sepetler doluyor, tartılıyor, mavnaya koşturularak boşaltılıyordu.

Depo sahibi kantarının başındaydı. Bakmış, aldırmamıştı.

Bolulu,

— Bizi iplediği yok... -dedi.

Homurtular oldu.

Siverekli sağına baktı, soluna baktı. Hiç kimse, ne türlü davranılacağını kestiremiyor-du.

— Arkadaşlar ne dikiliyoruz? -dedi.

— Ne yapalım?

— Varıp soralım be!

İleri atıldı. Arkadaşları peşinden kara bulut gibi gitti. Depoda iş durdu. Eli yüzü ter içinde yadırgı hamallar da merakla sokuldular.

Refik bey ürkmüştü ama bozmadı:

— Ne var? Ne istiyorsunuz?

Siverekli,

— Ağamızı... -dedi.

— Ağanız kim?

— Tanımıyor musun Refik bey? Bizi tanımıyor musun? Hurda demirini az mı çektik? İşini az mı gördük?

Refik bey kesti attı:

— Ben sizi tanımam. Ağanız geldi. Görüş-tük, anlaştık!

— Nasıl anlaştınız?

— Nasılını ondan sorun, hadi kalabalık etmeyin, iş zamanı şimdi!

Siverekli,

— Kendi nerde? -dedi.

— Kâhyası değilim ya, ne bileyim ben?

— Demek yarın işbaşı yapmayacağız?

— Hayır.

Belleri kırılmış gibi, kahveye döndüler. Omuzları düşmüştü. Kurşunla vurulmuş, avratlarına sövülmüş gibiydiler. Hiç birinden tek laf çıkmıyordu, dokunulsa ağlayacağa benziyorlardı.

Siverekli de sıkılıyordu ama, ağlayıp da gözden olacak değildi ya!

Eli kulağa attı:

«Geeeeelini geelini Kürdün gelini!»

Kalın, sıcak, erkekçe bir sesi vardı. Her zaman, “Yaşa lan Siverekli”, “Yaşa lan deli-bozuk!” diyen arkadaşlarından ses çıkmıyordu.

Kahvenin çürük iskemlelerine, kahve önünün kaldırımına yanlamışlardı.

Şarkısını yarıda keşti. Kalktı. Demir pası içindeki kasketini çıkardı:

— Ah ulan kancık anam, ah!

Kaldırım taşına vurdu. Gene kimse aldırış etmedi. İçlerine öylesine kapanmışlardı ki.

Kasketi giydi. Gözüne ilişen Lazoğluna,

— Binin yarısı kaç lan? -diye sordu.

Gaga burunlu Lazoğlu,

— On iki bin beş yüz... -dedi.

Cadde boyunca ağır ağır uzaklaştı.

Siverekli, elleri ceplerinde, kasketi ensesine yıkılı, hovarda bir türkü gibi daldı Tahtakale'nin omuz omuza kalabalığına. Ağlayıp da gözden mi olacaktı?

Mısırçarşısı'nın kapısında durdu. Sağa baktı, sola baktı... Yük mük olsa da taşısa hiç fena kaçmazdı hani. Millet kahveci dükkânının önüne kuyruk olmuştu teknil. Bu şehirlilerde de töbe akıl yoktu. Analarından kahveyle doğmuşlar gibi, zorlatıyorlardı. Kırk yıl içmese aklına gelmezdi. İçince hoş oluyordu olmasına ama, olmayınca da ağlayıp gözden mi olacaktı?

Yanına efendiden biri sokuldu:

— Şurda bir az eşyamız var. Çakmakçılara gidecek. Var mısın?

— Bak hele bak!

Yük de yüktü hani. Vardı bir yüz altmış kilo. "Ya Allah ya satır!" diye omuzladı. Efendinin peşinden yürüdü. Dönüşte Tahtakale'nin küçük lokantalarından birinde bir tabak kuru fasulyeyle az pilâv yedi. Ağzını elinin tersiyle silip çıktı. Bunun üstüne bir cıgara şarttı hani.

Cebinde ezilmiş, kırış kırış "Köylü"sünü "Delibozuk"lardan birinin ateşinden yaktı, Mısırçarşısı'nın kapısı önüne çömeldi. Oooooh, dünya vardı be! Yarın bu vakte kadar benzinini almıştı. Gözleri kahve için dikilen kadınlardan birinin dolgun bacaklarında, daldı gitti.

Akşam üstü arkadaşlarını kahvede sinirli sinirli fiskos eder buldu. Bir şey vardı ama, ne? Sokuldu, kulak verdi: Hamalbaşı Balat'taki bir meyhanede oturmuş çekiyormuş kafayı! Bu da laf mıydı? O adam, her dâim orda çekermiş. Ne çıkardı bundan?

Bolulu,

— Ziftin pekini içsin -dedi-, üstümüze vazife değil a, depo sahabıyla uyuşmuş!

— Yarın sabah işe başlıyok öyleyse?

— Allah canını ala deli it! Depo sahabından avantasını almış, yadırgı hamballara bırakmış işi!

Birden dank dedi.

— Yaaaa!

— Yaa ya ne belledin? Yoğurt mu?

Kaşları çatıldı. Arkadaşlarını gözden geçirdi. Hâlâ hırslıydılar. En akıldâneleri o değildi ama, ne duruyorlardı?

Asık yüzler, akları kanlı gözler sinirli sinirli çevrildi:

— Ne yapalım?

— Niye varıp yakasını destelemlyorsunuz?

Kahbe avratlıdan niye hesap sormuyorsunuz?

Sürmeneli bir ihtiyar,

— Sen sorsana -dedi-, sen ne duraysun?

En akıldânelerinin o olmaması önemli değildi. Elleri arkasında, Balat'taki meyhanenin

yolunu tuttu. Ötekiler gene peşindeydi. Peşindeydi ama, herif katilden on yıl yatmıştı. Tepesi attı mı sustalısına sarılıveriyordu.

Fital gibi sarhoş hamalbaşı, karşısında Siverekliyi görünce tepesi attı: Ne? Kasketi ensesine yıkılı, ceketini omzunda, elleri arkasına bağlı şu kılkuyluk mu ondan hesap soruyordu?

Kendini şöyle bir tarttı.

— Ne istiyorsun lan?

Siverekli,

— Dışarı gel, biraz konuşacağımız var!

— Ne konuşacaksınız?

— Canım gel biraz...

Hamalbaşının gözü meyhane kapısına gitti: Ordaydılar. Üstleri başları demir pası içinde, eli yüzü karalı insanlar... Peki ama, meyhane halkı da çakmıştı durumu galiba, bütün gözler onlara çevrilmişti. Bu meyhanede en azdan yüz sefer içmiş, garsonlara bahşış dağıtmıştı. Hatırı dirhem dirhem sayılırdı. Ciğeri iki etmez birine posta mı koydururdu?

Elinin tersiyle,

— Bas git ulan burdan, inek! -dedi.

Meyhanenin uğultusu dinmişti.

Siverekli arkadaşları arasında en akıldâne değildi ama, gayret dayıya düşmüştü. Hamalbaşının yakasına uzandı, tuttu, masadan kaldırdı, dışarı çekti.

Hamalbaşı beklemiyordu. Sivereklinin eline çarptı:

— Bırak yakamı lan!

Kuvvetli el bırakmadı.

— Bıraksana lan!

— Avanta aldığın doğru mu?

— Belle ki doğru. Sana ne? Bunların içinde en akıldâne sen misin? Bırak yakamı!

Kuvvetle silkindi, "Deli oğlan"a bir tokat patlattı.

Deli oğlanın elleri arkasındaydı. Tınmamıştı bile. Yalnız kasketinin yamru yumru siperi dönmüştü. Adamın üstüne kocaman bir dağ heybetiyle yürüdü. Hamalbaşı geri çekildi, sustalısını çıkarıp, şakırtıyla açtı. Elinde sustalı, adım adım geriliyor, Siverekliyse adım adım yaklaşıyordu. Atik bir davranışla sustalıyı tutan bileğe yapıştı. Kuvvetle sıkı, sıkı... Acıdan yüzü buruşan hamalbaşı iki kat oldu, oldu... Bıçak elinden düştü. Yere diz verdi, yanüstü devrildi, hayaları burulan bir öküz gibi böğürmeğe başladı.

Yenilmişti. Meyhane önündeki caddenin parkeleri üzerinde, Siverekliyle arkadaşlarının ayakları dibinde kıvranıyordu. Siverekli eğildi, yerden sustalıyı aldı, ortadan kırıp uzattı:

— Ali!

Arkadaşlarına döndü:

— Bundan böyle kendi göbeğimizi kendi elimizle keselim arkadaşlar! -dedi-. Bu ibneye lüzum yok! Kazancımızı da kardeş payı ederiz. Oldu mu?

Olmayacak ne vardı?

Arkasında elleri, omzunda ceketi, ensesine yıkılı ama siperi dönmüş kasketiyle arkadaşlarının önünde, elektriklerin aydınlattığı cadede ağır ağır yürüdü.

YENİ ŞOFÖR

Sekiz ton tüccar eşyası yüklü koca kamyon, kel dağlar arasında keyifli bir homurtuyla yol almakta. Genç, dinç, pırıl pırıl. Yağlı süpaplar neşeyle inip çıkıyor, ekzozda en ufak bir tıkanıklık yok. Simsiyah asfaltın üzerinde yeni lastikler neşeli bir türkü tutturmış. Henüz akşama vakit var. Bununla beraber, hava serin.

Kamyon sahibi de kamyonda, şoförün yanında oturmaktadır. Otuzluk, esmer, iri burunlu, son derece şık. Tombul elinin parmaklarında kıymetli yüzükler. Boyuna esniyor. Gözkapakları şiş şiş. Gözlerinin akı kanlı. Öyle uykusu var ki... Gece, barda sabaha kadar eğlenmekten gelen müthiş bir yorgunluk içinde. Ne olursa olsun, iyi bir gece geçirmişti. Kadının yeni düştüğü her halinden belliydi. Kaynakçı İhsan, "Numaradır. Bunların yalnız Allah bir dediğine inanacaksınız!" demişti ama, gene de yeni düştüğüne inanmak isteyen tarafı ağır basıyor. Hem canım, yeni düşmüş, eski düşmüş ona ne? Ne zaman düşerse düşsün. Kocasının yüksek biri olup olmadığı da ilgilendirmez. Güzel bir gece geçirmişti ya...

Az sonra asfalt yol yerini toprak, berbat

bir yola bıraktı, yeni lastiklerin keyifli türküsü kayboldu.

Genç patron tekrar esnedi.

Tam bu sırada kamyon derince bir çukuru hızla geçerek, tâ cıvatalarından sarsıldı.

Patronun aklı gitti:

— Biraz dikkatli ol!

Şoför yirmi beşlik, güçlü kuvvetli, hırslı bir şey. Kıvırcık, siyah saçları fırça kılı gibi sert ve isyankâr. Çatık kaşlarıyla susmakta.

Şoför muavini, ön sol çamurluğa ustaca çömelmiş, arada gözalıcı pırıltılarla yanlarından yağ gibi akıp giden taksilere hayranlıkla bakıp iç çekiyor, sonra da sigarasından aldığı ağız dolusu dumanı taksinin arkasından kinle üflüyor, "Kancık anasına" sövüyor, "Babam gibi bir zırtapoza varacağına, halli vakıtlı birine varamaz mıydın?" diye geçiriyor, sonra her şeyi unutuyor, kel dağlara, uzak köylere filan cansıkıntısıyla bakıp, susuyor.

Kamyon yeni bir çukuru hızla geçip sarsılınca, patron tekrar,

— Evlâdım, dikkat et diyoruz sana!

Şoför homurdandı:

— Ben senin evlâdın değilim!

— Sözün gelişi..

— Sözün gelişi melişi yok. Ağzından çıkkanı kulağın duysun!

Patron, şoförünün asık yüzüne, çatık kaşlarına ilk defa dikkat etti. Peki ama ne demek istiyordu? Onunla her zaman evlâdım diye konuşurdu, kızmazdı. Bugün niye kızıyor?

Şoför "Kenef!" diye geçirmişti, "Evlâdım-mış. Sen bana eviâdım diyecek adam mısın?"

Yeni bir çukur ve her zamandan çok sarsılan kamyon.

— Dikkat etsene direksiyona yahu!

— Elimden bu kadar geliyor. Beğenmiyor-

san...

— Evet?

— Kendin geç otur!

Patron hayretler içinde.

— Yaa!

— Evet.

— Bunu bana İstanbul'da niçin söyleme-

din?

— Burda icap ettirdin de onun için.

— Dilinin altında bir şeyler var senin...

Var, dilinin altında bir şeyler olduğu ger-

çek. Koca İstanbul'da yetmiş beş kuruşla bıra-

kıp gitti, sırt sırta üç gün, geceli gündüzlü üç

koca gün gitti. Barlarda, gazinolarda, karılar-

la... Düşünmedi, aç mı, canı rakı ister mi, ka-

rı dalgası... Düşünmedi. Düşünmediği için de...

Beri yanda patron,

«Peki ama, diye geçiriyordu, yükü boşalt-

tıktan sonra kamyonu garaja çekti. Üç gün, üç

koca gün elini kolunu sallıya sallıya gezdi, do-

laştı, eğlendi. Çalım etmiye ne hakkı var? On

beş günlük alacağını da peşin vermişim. Bu-

gün ayın dokuzu, daha altı gün var aldığını

ödeşmiye!"

Kamyonun yeni bir alaborası.

Çamurluktaki muavin az kalsın yuvarlana-

caktı.

Patron sadece baktı, sert bir bakış.

Şoför,

— Ne o? -dedi.

— Bir şey yok.

— Bir şey yoksa ne bakıyorsun? Karış-

mam sonra!

— Noolur?

— Ne mi olur?

Kamyonu yolun kenarına çekerek durdurdu, atladi.

— Daha iyisini bul da kamyonunu kullan-sın!

Yürüdü gitti.

Patron, bir anlık şaşkınlıktan sonra, peşisıra koştu.

— Nereye gidiyosun?

— Bırak kolumu be!

— Nereye gidiyorsun kamyonu bırakıp?

— Canım nereye isterse...

— Kamyonu yazının yüzünde bırakamazsın!

— Bıraktım bile.

— Bırakamazsın.

— Bıraktım bile işte.

— Bırakamazsın diyorum sana!

— Bırak kolumu be, bırakamazmışım.. Bıraktım işte, elinden geleni geri koma!

Tekrar yolu tuttu.

Patron arkasından bakakaldı. Gidiyordu, gerçekten de gidiyordu. Epeyce yürüdükten sonra, bir dönemeçte kayboldu. Peki ama, nereye gidecekti? Memleket çok uzaklardaydı. Herhalde bir taksi veya bir kamyon bulur, atlar... Peki, sekiz ton eşya yüklü kamyon ne olacaktı? Koca kamyon... (Etrafa korkuyla baktı.) Ortalık ıssız. Ya uğursuz biri çıkar da... Halbuki aksilik etmese, bu gece, bir de yarın akşama kadar... Geç vakit memlekete varırlardı. Şöyle böyle yedi sekiz yüz lira kârı olacaktı.

Muavin usullacık sokulmuştu.

Döndü.

— Gitti... -dedi.

— Gitti beyim.

— Niçin gitti?

— Bilmem ama...

— Evet?

— Herhalde parasızdı da ondan...

— Bir hafta önce on beş günlüğünü peşin

vermiştim.

— Evet ama, parasızdı. Yetmiş beş kuruş vardı cebinde, bende de o kadar. Para çok lâ-zımdı herhalde, sizi de bulamadı, hiç uğrama-dınız...

— On beş günlüğünü peşin vermiştim.

— Orası öyle, lâkin, delikanlı adam, canı rakı ister, kadın ister. Koca İstanbul'da yetmiş beş kuruşla...

— Buna mı içerledi?

— Bilmem ama, herhalde...

— Peki, gitti mi yani şimdi?

— Gitti bey.

Patron için çekti.

— İstedi de vermedik mi? Adam söylemez mi? Karanlıkta göz kırptığını ne bileydim?

Muavine döndü:

— Sen kullanamaz mısın şunu?

— Kullanamam bey.

— Demek bizi böyle bırakıp...

— Gitti bey!

Şoför gitmemişti. Dağın dönemecini kıvrılıp, yol kenarındaki bir ağacın altına uzanmış, dirsek keyfi yapmaktaydı.

Güneş kel dağlar gerisine çekilmiş, ortalık sarıya boyanmıştı.

Mecburdu, eline ayağına düşmeye mecburdu patron. Her zaman bu haltı işliyor, koca şehirde onu kamyonuyla başbaşa bırakıp gidiyor-

du. Rakı istiyordu canı, kadın istiyordu. Patronun bunları düşünmeye mecburluğu yoksa, o da böyle yapardı işte. Babasının oğlu değildi ya. Yallah deyince yedi sekiz yüz lirayı bir seferde kazanıyordu.

Az sonra, tahmin ettiği gibi, muavin gülerek geldi.

— Ne haber?

Muavin,

— Sağlık... -dedi-. Kalk!

— Ne var?

— Seni patron istiyor.

— Boşver

— Uzatma da kalk.

— İyi ama... Boşu boşuna mı?

— Yok canım. Ben anlattım, dedim böyle böyle. Dinledi. Sonunda, çağır gelsin, dedi.

— Ne bildi burda olduğumu?

Muavin şaşaladı.

— Sen mi söyledin yoksa?

— Yok canım.

— Ne bildi öyleyse?

Muavin yutkundu.

Şoför,

— Boktan adamsın... -dedi-. Manzarayı çaktırdın nihayet. Peki nolacak şimdi?

— Hiç. İsteğin parayı verecek.

— Maaşımı da artıracak mı?

— Artıracak.

— Avans?

— Verecek. Ama, sen de bizi kollarsın gayri...

— Tabî yahu, ben yalnız kendi nefsimi düşünenlerden değilim oğlum...

Patron çıkardı otuz lira verdi.

Şoför parayı aldı, direksiyona geçti, araba yürüdü. Muavin kamyonun tepesine yan gelmişti Hızlı bir akşam inmekte, karanlıklar dağları ve dağlar arasından geçmekte olan kamyonu yutmaktaydı.

Şoför lambaları yaktı.

Memlekete varılınca, patron şoföre yol verdi.

Şoför bunun böyle olacağını tahmin etmekle beraber, gene de müthiş içerledi.

Muavin,

— Çok kalleşmiş... -dedi.

Şoför cevap vermedi. Gözlerini bir noktaya dikmiş, düşünüyordu. Bu kalleşliği kesesine bırakmayacaktı. Birden sinirli sinirli yürüdü. Muavin koştu, kolundan tuttu:

— Nereye usta?

— Hiç, şöyle gidiyorum.

Garajdan çıktı.

Yapacağını biliyordu, bunu onun yanına bırakmayacaktı. "Bırakırsam, anamın donu başıma!" diye mırıldandı.

Cazın durduğu bir sıra, muavin bardan içeri girdi. Patronun locasına gitti. Patron beyazlı kadınla oturmaktaydı. Muavin kulağına eğildi, bir şeyler söyledi. Patron,

— Yaa? -dedi.

— Şerefsizim ki...

— Peki peki hadi.. Burası dağ başı değil!

Muavin çekildi. Beyazlı kadın merakla sordu:

— Ne var?

Patron sinirli sinirli,

— Burası dağ başı değil... -diye mırıldandı.

— Ne var allahaşkına?

— Amasya'nın bardağı, biri olmazsa biri daha. Paramla değil mi? Kendine yol veririm, başkasını çalıştırırım, mal benim. Hiç kimse keyfimin kâhyası değil!

— Ayol ne oluyorsun?

— Hiç canım... Benim kamyonun eski şoförü. Yol verdim, niyeti kötüymüş güya, meyhaneye girmiş... Girsin. Korkum mu var? Dağ başı mı burası? Burası şehir. Adamın gözünü dört açarlar!

Kadın,

— El adamıyla uğraşmak zor... -dedi.

Patron kızdı:

— Dağ başı değil bura, şehir! Kanun var, polis var, mahkeme var...

Tam bu sırada şoför bardan içeri yalpayla girdi, pistin üzerinde durdu, gözleriyle aramaya başladı. Patron sözünü şıp, kesmişti. Tam zamanında kesmiş, yerinden fırlamıştı. Çünkü şoför de onu görmüştü. Gelecek, rezillik çıkaracak, hatta... Oğlanın gözü kanlı olduğunu biliyordu. Gedikli okulundan bu yüzden çıkarılmıştı, hapis yatmış, vurmuş, vurulmuştu. Boş gezmezdi.

Patron yanına dosça gitti, elini omzuna koydu.

Şoför,

— Ne o? -dedi.

Patron gülmeye çalıştı, kontak anahtarını uzattı.

— Ne bu?

— Al da yarın işe başla tekrardan...

— Sebep?

— Hiç. Sonradan pişman oldum...

Şoför anahtarı aldı, içini çekti:

— Neyse -dedi-, öyle olsun. Anam avra-

dım olsun niyetim çok kötüydü, verilmiş sadakan varmış!

— Ne gibi?

— Ne gibi mi?

Patronu kötü kötü süzdükten sonra,

— Hadi, -dedi-, hadi git yerine otur da...

Bir daha böyle kalleslik etme. Allahımı inkâr edeyim, karışmam!

Elinde kontak anahtarı, bardan çıktı, gitti.

Patron fena halde bozulmuştu. Evet memlekette kanun vardı, polis, candarma, mahkeme vardı, burası dağ başı değildi ama...

Beyazlı kadın,

— Kim o? -diye sordu.

Patron sinirli,

— Hiç, -dedi-. Bizim yeni şoför...

Yüzü nefretle buruştu, viski kadehine uzandı.

KUDUZ

Eve gelip de beş yaşındaki oğlunun yanağındaki tentürdiyot lekesini görünce, aklı gitti.

— Ne oldu yüzüne oğlum?

Karısı her zamanki gibi yaka silkti:

— Yaramaz çocukların olacağı o. Bir gün de gözü çıkacak...

Çocuk odaya kaçıp saklanmıştı bile.

— ...ne durdan anladığı var, ne oturdan. Bütün gün gene yeyip bitirdi beni!

— Çocuğun yüzüne ne oldu, diyorum?

— Kedi ile uğraşanının hali budur. Bin kere söyledim, uğraşma şu kediyle, bir gün bir pençeyle gözünü çıkarır, uğraşma şununla, dinletemedim!

— Yani kedi mi tırmaladı?

— Evet.

Adamın telâşı arttı.

— Tedbir olarak ne yaptın?

— Ne yapacağım, tentürdiyot sürdüm.

— O kadar mı?

— Başka ne yapabilirdim?

Adam çılgına döndü.

Neler yapamazdı? Çocuğunu seven, çocuğunun üstüne titreyen bir ana nelere kaadir değildi? O gün gazetede gözleri yaşararak okuduğu bir havadisi hatırladı: Bir ana, yanmış çocuğunun kurtulması için, derisinin bir metre karesini yüzdürmüştü.

— Peki, ya kedi kuduzsa?

Kadın buz gibi, omuz silkti:

— Kuduzsa kuduz.

— Olur mu? Niçin doktora götürmedin?

Kadın lafı uzatıp, işi kavgaya vardırmamak için odaya çekildi, kapıyı itti. Kapı biraz sertçe kapandı.

Karısının bu davranışı adamın öfkesini büsbütün arttırdı: "Senin sözlerini ben böyle dinlerim işte!" demek istiyor gibi geldi. Ev tepesinde döndü. Eline ne geçerse karısının başında parçalamak geçti içinden, her zaman, her zaman böyleydi. Ak dese kara, kara desek ak. En biri şu kedi için.. "Sevmiyorum, evimde kedi köpek sevmiyorum, istemiyorum, bırak git-sin!" dediği halde, fareleri bahane ederek, aldırmamıştı.

İskarpinlerini çıkarıp, üst kattaki odasının yolunu tuttu.

Kediyi oğluna değişemiyordu. Oğlu kuduz olup ölebilir, ama kedi sokağa atılamazdı. Çünkü hanım sözünü yürütecek, kocasının ak dediğine kara diyecekti.

Peki ama, çocuk kuduz aldıysa ya?

Her zaman askıya güzel güzel astığı ceketini çıkarıp sandığın üzerine fırlattı. Ceket yere kaydı, aldırmadı. Sonra pantolonla gömlek de birer kenara atıldılar.

O ne soğuk, buz gibi omuz silkişti? Ken-

disine inat olsun diye çocuğunun ölmesine göz mü yumacaktı yani?

Kapı usulcacık açıldı.

— Yemek yiyecek misin?

Nefretle,

— Hayır... -dedi.

— Niçin yüzüme bakmıyorsun?

— Senin gibi kalbsiz ananın yüzüne bakılmaz!

— Yaa!

— Gerçek analar evlâtları için derilerini bile yüzdürüyorlar..

Kadın iri siyah gözleriyle kocasına uzun uzun baktı.

Adamın arkası dönüktü.

— Evlâdın için kediyi feda edemiyorsun... -dedi.

Kadın hınçla,

— Etmiyeceğim! -cevabını verdi.

— Bir gün bir pençede gözünü kör ederse görürsün...

— Etsin!

— Etsin mi?

Cevap vermedi. Kapıyı gene nefretle çekip savuştu. Kedilerin de kuduz olabileceğini baytarın hanımından işitmişti oysa. Birden akı başına geldi, oğlunun sarı, kıvrır kıvrır saçlı başını hayalledi.

Ya sahiden kuduz mikrobi aldıysa?

Yüzünde tentürdiyot lekesiyle, oğlan yastıkları uç uca dizerek trencilik oynuyordu. Ne kuduz, ne bir şey. Annesinin odaya girişini duymadı bile. Bütün yastıkları uç uca dizmişti. Başa geçti. Lokomotif gibi fışladı peşin. Sonra ötmeğe başladı. Lokomotif gibi, "Küf küf küf,

küf küf küf!!!” diye tam hareket ederken, anesini gördü.

— Bak anneciğim, trencilik oynuyorum kendi kendime. Hiç yaramazlık etmiyorum. Bundan sonra hep kendi kendime oynayacağım. Sarmanı ellemeyeceğim!

Kadın cevap vermedi. Kuduz mikrobu ne zaman faaliyete geçerdi acaba? Hemen mi? Yoksa bir zaman sonra mı?

Çocuk lokomotif olmayı bırakarak, annesine koştu.

— Ne düşünüyorsun anneciğim? Niçin ağlıyorsun? Babamla kavga mı ettiniz gene? Benim yüzümden mi?

Kadın oracıktaki iskemleye kendini bıraktı. İcap ederse, çocuğu için derisini yüzdürmekten kaçınacağını mı sanıyordu? Ne kadar yanlış anlamıştı? Yıllar yılı hiç bir zaman anlayamamıştı zaten. Ak dediğine kara, kara dediğine ak. O havadisi sabahleyin gazetede okumuş, derisinin yüzülmesine razı olan anne ne kadar ağlamıştı. O, bunu bilmiyordu.

— Ha anneciğim? Benim yüzümden mi? Anlamıyor, anlayamıyordu, anlayamayacaktı da.

— Seni hep ağlatıyor. Sevmiyorum ben o adamı. Ben seni seviyorum. Sus anneciğim, ağlama! Nasıl olsa büyüyeceğim. O ihtiyarlayacak. O zaman gösteririm ona ben!

Hiç bir zaman anlaşılamayacak olduktan sonra...

— ...onu odaya kapayacağım, hele yaramazlık etsin! Hele ellesin Sarmanı!

Adam arkasında elleri, odan n içinde don paça, köşeden köşeye gidip geliyordu.

Evlâdı için derisini yüzdürmekten çekinmeyen anaların yaşadığı bir dünyada demek böyleleri de vardı? Hem de karısıydı bu. Böyle kayıtsız, taş kalbli bir kadını ne diye almıştı sanki? Ak dediğine kara, kara dediğine ak. Hayat yoldaşı mı, ömür törpüsü mü? "Güzel bir film var. Gidelim mi?" dese, hemen "O film hiç de güzel değilmiş. Baytarın hanımı gitmiş, beğenmiyor!"u basardı. Yalnız film üzerine mi? Her şeyde. Vita yağlarının yeni çıktığı yıllarda da. "Karıcığım, çok methediyorlar bu yağları. Hem ekonomik, hem de mideye, karaciğere çok mülâyimmiş..." demiş, dinletememişti.

Bir sigara yaktı.

Evet, ak dediğine kara, kara dediğine ak. Şu Sarman konusunda meselâ. Oysa, tembel kedinin ne fare tuttuğu vardı, ne de hatta evin içinde dolaşp hiç olmazsa fareleri ürküttüğü. Bütün gün sobanın yanında uyurdu. Sonunda da, işte.

İçini çekti.

Peki ama, çocuk kuduz aldıysa ya?

Bilek saatine baktı: On'a geliyordu. Bu ısırma ne zaman olmuştu acaba? Gidip şormak geçti aklından. Ama hayır, yavrusuna karşı bu kadar soğuk bir ananın yüzünü göremezdi. Hem bu gene bir çeşit yenilgi olurdu.

Yenilgi mi?

Sigarasının külünü mahsustan yere cırıptı.

Yenilmeyecekti. Köşeden köşeye gitti, geldi, gitti, geldi.

Kedi her halde sabahleyin dokuzdan sonra ısırılmış olacaktı.

Çünkü dokuzu beş geçeye kadar evdeydi,

hiç bir şey olmamıştı. Dokuz buçuk, on ihtimal...

Tekrar bilek saatine baktı: On. On'a on vardı. Demek on iki saat önce. Mikrobun kırk günde mârifetlerini göstereceğini işitmişti. Bu hesapça çok zaman vardı daha.

Sigarasından duman aldı.

Kırk gün sonra olacakları düşünmek istemiyordu ama, kabil değil. Her şey kafasından hızla geçiyor, dantelâlarla süslü küçücük yastığında yuvalarından fırlamış gözleriyle oğlunun sarı saçlı başı silinmiyordu.

Karyolasının kenarına çöktü.

Humma alevleri... Yuvalarından fırlamış elâ gözler, kıpkırmızı yanaklar, boşlukta savrulan ufacık yumruklar...

Karyoladan kalktı.

Ufacık yumruklar, elâ gözler, kırmızı yanaklar...

Kapıya gitti.

Ne haldeydi acaba? Uyuyor muydu? Her hangi bir işaret, bir olağanüstülük olabilir miydi? Ama çok vakit vardı daha. Olsun. Gidip ilgilenmeliydi.

Topuzu çevirdi.

Karısı, kendi için geldiğini sanmaz mıydı?

Elini topuzdan çekti.

Hayır, onun için değil. Hiç olmazsa bu gece. Gitmeyecekti ona.

Sigarasını unutmuştu, yenisini yaktı.

Oğlunu görmek istiyordu. Herhangi bir işaret başlamış mıydı? Uyuyor muydu? Ateşi artmış mıydı? Yoksa normal mi?

Boşlukta savrulan ufacık yumruklar, elâ gözler, kırmızı yanaklar...

Ya vaktinde doktora götürmeleri lâzım da,

birbirlerine gösterdikleri boş kaprisler yüzünden ihmal ediyorlarsa? Ya telâfisi imkânsızlaşırsa?

Sigarayı gene masanın kenarına bırakıp odadan yıldırım gibi çıktı. Merdivenleri bir solukta indi. Yatmış olacaktı. Pencerede ışık yoktu. Her şey normal miydi yani?

Ne diye usul usul değil de, gümbür gümbür inmişti merdivenleri sanki? Belki de gülüyordu yatağında, kıs kıs. Gene ayağıma getirdim diye. "Hayır. Onun için, onunla barışmak için gelmedim. Yüzünü bile görmek istemiyorum. Oğlum için geldim ben!"

O da bilmeliydi bunu. Ayağıma kadar geldi, girmeğe cesaret edemedi, dememeliydi.

Topuza uzandı, hırsla çevirdi.

Oğlu için gelmişti!

Girdi, elektriği yaktı:

Hiç kimseler yoktu odada. Karyola bomboş... Peki ama, nereye gidebilirlerdi? Çocuğu bu havada dışarı çıkarmak doğru muydu? Ya soğuk alırsa? Ya zatürree, zatülcemp olursa? Yukarı fırladı. Çabucak giyindi. Evden kurşun gibi çıktı. Bütün bildik, gördük, tanıdık, eş, dostu dolaştı.

Peki ama, nereye gidebilirdi?

Bir sigara yaktı.

Gece, sakın gece, bulutlu, serin, ama sakın gece.

Kadın, yavrusu için derisini yüzdüren anaların dünyasında yaşamaya lâıyk bir anne olduğunu ispat için değil, oğlunun kuduz olması ihtimaliyle çıldırarak, kediye de alıp, taksiye atlamış, hastanenin yolunu tutmuştu.

Nöbetçi doktor, her şeyi bir çırpıda heyecanla anlatan kadını dinledikten sonra, kediye muayene etti.

— Üzülecek bir şey yok efendim... -dedi-. Merak etmeyin!

Kadının sırtından dağlar devrilmişti.

Yanağında tentürdiyot lekesiyle delikanlıysa, annesinin kolları arasında, iri elâ gözlerini duvardaki elektrikle işleyen saate dikmişti. Saatin kadranındaki -akrep ve yelkovandan başka- üçüncü, kırmızı çubuk hızla dönmekteydi.

NECATİ

Ben yaşta, tam yedi yıldır yatıyordu. Gece-leri hapishanenin en alt kısmındaki odasında, koğuş halkının Allahlı kitaplı küfürlerle zar at-tıkları, yahut kadınlara dair hayasızca hikâyeler anlattıkları sıralar, o, incecik yatağı içinde ki-tap okurdu. Okuduğu şeyler çoğu müzisyenlerin biyografileriyle, Gorki ve öbürlerinin hikâye kitaplarıydı. Yatağının bitişiğindeki duvara kö-mürle, "ŞALYAPİN — KÜÇÜK PEŞKOF — GOR-Kİ" yazmıştı ki, bu yüzden onunla zaman za-man alay ederlerdi.

Biz "Küçük Peşkof" derdik; Capon Nuri, "Şalyapin" derdi, başgardiyansa yüzünü nef-retle buruşturarak,

— O, Namık Kemal'dir! -diye hınçla söy-lerdi-. Ne kitabı gene o koltuğundaki?

Necati biraz uzun fakat gayet biçimli bur-nuyle bir heykel gibi durur, hemen cevap ver-mezdi.

Uzun saçları vardı. Bu saçlar lüle lüle, ço-ğu zaman kirliydi. Omuzları çok geniş, etekleri çok uzun ceketi, bu ceketi hali vakti yerinde bir mahkûm vermişti altları param parça, han-

tal potinleri, dizi yamalı pantolonuna rağmen, hayatı ve insanları seviyordu.

Başgardiyanla gardiyanların alayı fazlaca arttırdıkları zamanlar birdenbire oradan uzaklaşır, koğuşuna inerdi.

— Evet -derdi-, alay ediyorlar.. Kendisini esrar çekmeye, bıçak kullanmaya vermeyen bir insanla alay ediyorlar!

Başgardiyan alayla sorardı:

— Necati Bey, tahsil dereceniz ne?

Necati gayet ciddi,

— Ben bir işçiyim -derdi-, ekmek parası kazanmaktan mektebe vakit bulamadım...

— İlki de mi bitiremedin?

— Bitiremedim...

— İki sene de mi okuyamadın?

— Okuyamadım...

— Peki öyleyse, o elindeki kitaptan ne anlıyorsun?

Necati durur, düşünür, gözleri dalar.. İhtimal ağır bir cevap verecektir.. Lâkin öyle bir cevap vermek zorundadır ki, başgardiyan kızıp, "Hadi içeri!" demesin. Başgardiyanı kızdırmaması, başgardiyanın hiddetini üstüne çekmemesi lâzım.. Çünkü Necati hapishanede yıllardan beri beş para yardım görmeden yaşıyor. Necati'nin ne anası var, ne babası.. Necati dışarda olduğu gibi içerde de, çalışmadan yaşamak hakkına sahip değil.

(Necati hapishanede "meydancı"dır. Hapishanenin temizlik işlerini görür.. Buna karşılık, her mahpus gibi bir tek tayın verir devlet ona. Yalnız, bir başka imtiyazı vardır Necati'nin: Haftada iki defa olan görüşme günlerinde ziyaretçilerden bahşiş alır, o kadar.)

Başgardiyan,

— Peki öyleyse, o elindeki kitaptan ne anlıyorsun? - demişti. Necati neden sonra cevap verdi:

— Bu kitabı yazan da benim gibi cahil bir öküz de...

Başgardiyan kahkahalarla güldü:

— Demek o da senin gibi cahil bir öküz!

Necati cevap vermedi. Muhakkak ki Başgardiyanı kızıyor ve acıyor.

— Demek Necati Bey, cahiller de kitap yazabilirler? O halde bu kadar mektebi, yüksek mektebi, doktor mektebini filân kapasınlar...

Necati gene susuyor. Başgardiyanı cevap beklemektedir. Yalnız başgardiyan değil, o sıra orda birikmiş, başgardiyanın sözlerine gülmeye kendilerini zorunlu sayan bir sürü insan da aynı cevabı beklemektedir.

— Öyleyse sen de bir kitap yaz!

Necati bunu yıllardan beri kuruyor zaten.. O düşünüyor ki: "...onlar da benim gibi cahil-mişler.. Okumayı, yazmayı kendi kedilerine öğrenmişler ve fırında, ateşlerin kızılığında kitap okuyarak, kitap yazacak hâle gelmişler madem, ben de bir gün..."

Yazacak! Bir gün, "Şu budalalardan" bahsedeceği muhakkak. Öyle anlıyor ki insanları...

Lâf arasında çoğu sefer,

— Orhan -derdi-, biliyor musun öyle kızıyorum ki..

— Kime?

— Kendi kendime...

— Neden?

— Acınacak insanların sözlerine kızmamaya hâlâ alıştıramadım kendimi!

— Pekâlâ boş verebiliyorsun.. Halbuki ben senin yerine öyle sinirleniyorum ki...

— Sahi mi? -diye ellerime sarılırdı-, sahi mi söylüyorsun? Sen de mi kızılıyorsun onlara?

— Neden şaşıyorsun? Ben insan değil miyim? Benim sinirlerim yok mu?

— Onlar da kızarlar mıymış?

— Kimler?

— İşte onlar.. Küçük Peşkof, Şalyapın...

— Niçin kızmasınlar? Elbette kızarlarmış..

Onlar da insan değiller mi?

— Ama...

Sonra birdenbire neşeyle çalkanırdı:

— Öyleyse Orhan, bana kitap ver, çok çok kitap ver bana. Okumak, her şeyi öğrenmek istiyorum ben!

Ona kitaplar verirdim.. O, bu kitapları âdet- ta oburca, okur, yer bitirirdi. Ertesi gün gözleri kan çanağına dönmüş, gelir, karmakarışık saç- ları, yıkanmamış yüzü, çapaklı gözleri...

— Adam iyi yazmış, Orhan -derdi-, müthiş!

Sinirli elleriyle saçlarını gerilere tarar, sonra,

— Bak dinle.. -derdi-, sana dokuzuncu sen- foniye söyleyeceğim!

Başlardı... Kendi sesiyle heyecanlanır, sesi yükselir yükselir, gözleri yumulur, yaşarır, yaş çizgileri yüzünden süzülürdü. Muhakkak ki heyecanının zirvesindedir, daha, daha yüksele- cek... Kapı açılıverir, başgardıyanla yârânı ka- pıda peydahlanırlar,

— Ne o gene? Kiliseye çevirdin burayı be!

Necati usullacık sıvışırken, arkasında alay- cı kahkahalar...

Bir gün,

— Orhan -dedi-, bir sevgilim olsa.. Keman çalmasını bilse.. Ben de bir şeyler söylesem... Sonra... Elimi eline değdirmesem, sadece bak-sam gözlerinin içine, o kadar!

— Ne çıkar bundan?

— Bilmem, dikkat ettim, Gorki'de kadınlara saygı var.. Fırında çalışırken kerhaneye giderlermiş de, o, hep dışarda beklermiş ve arkadaşları sıkılırlarmış ondan...

ÇOCUK

İstiklâl caddesindeki kocaman apartmanlardan birinin köşesine dayamıştı sırtını. Ayaklarında yamalı pabuçlar, başında okul kasketi. Galiba ortaokul, yahut bir başkası. Eskiymiş. Lâciverdi solmuş, kumaşın havı adamakıllı dökülmüş, siperinin muşambası yer yer çatlamıştı.

Havada henüz ne kar, ne ayaz. Ama soğuk vardı besbelli. Vardı. Çocuğun ayak değiştirmişinden, yüzünü buruşturduğundan belliydi. Ellerini birbirine sürtüyor, arada hohluyordu da.

Demek karsız, ayazsız ama, soğuk vardı.

Caddeden gelip geçenlerden çoğu havayı nefis buluyorlardı. Bir bakıma, nefisti de. Alkol alınmış, mide sıkıca doyurulmuş; paltolara bürünmüşse elbette nefisti. Sonra, gece, tramvaylar, otobüsler, pırıl pırıl neon lambaları...

Çocuğun dersi vardı halbuki. Birkaç kartpostal satabilse, hemen kirası kırıyacak, cetvel tahtası, çizgisiz kâğıt, triling. Ama trilingi yoktu. Bunu hatırlayınca yüzü buruştu. Halûk'unki gibi kocaman değil, küçücük bir takımı olsaydı, pergel takımı. Halûk'unki kadarını elli liraya bile vermezlerdi.

Elli lira!

Tütünde çalışan annesinin on beş günlük kazancı.

Kabil değildi.

Küçüğü bile kabil değil gibi geldi. Yedi buçuk lira. Beş lira olsun. Beş lirayı nerden bulacaktı?

— Kartpostallarım var, güzel İstanbul manzaraları!

Bu kartpostalları da başına belâ etmişti. Beş lira vermişti yüzüne. Kelepir. Onar kuruştan topunu okutabilse, sekiz lira kazanacak. Ama nerde? Bir hayır sahibi çıksa da, topunu birden alsa, sekiz lirası olurdu. Sekizin beşini pergel takımına veremezdi ki. Pergel takımından önce, çorap, defter, eskicide pençelenmiş para bekleyen ayakkapları...

Annesi, "Ölüyorum," diyordu, "Bana acı oğlum" diyordu, "Bırak mektebi de yardım et bana," diyordu. "Sabahın yedisinden, akşamın beşine kadar ayakta dikilmekten bitiyorum, acı bana yavrum," diyordu.

Acımasına acıyordu annesine. Annesine acıdığı için okumak istiyordu ya. Hiç olmazsa ortayı bitirse. Öğretmen, "oku!" diyordu, "mutlaka oku, sonuna kadar!" Halûk bile bir gün, "Ah" demişti, "karnem seninki gibi olsa!"

Karnesi kendisinininki gibi olsa ne olacağını sormuştu.

— Beybam, annem, teyzem, halalarım...

— Kartpostallarım var, güzel İstanbul manzaraları!

Onun da beybası, teyzeleri, halaları, yahut amıca veya dayıları olsa. Karnesini görünce, "Aferin, aferin sana!" deseler. Ne hediye istediğini sorsalar.

O, "Bana Halûk'un ki gibi bir pergel takımı alın, başka bir şey istemem." derdi.

Sırtını dayadığı apartman köşesinin tam karşısına rastlayan acentadaki pırıl pırıl bir gri bisiklete dikmişti gözlerini. Görüyordu ama farkında değildi. Aklında Halûk'un pergel takımı. Kocaman, her şeyi tamam. Sıcacık bir odada, bol ışık, rahat masa, çini mürekkep, tabaka tabaka çizgisiz kâğıt, cetvel...

— Kartpostallarım var, güzel İstanbul manzaraları!

Tarihçi ödev vermişti: Mezopotamya'da, Asur devleti. Paralel ve meridyen durumunu filân çizecek. Biliyor, öyle biliyor ki ne yapacağını. O, Halûk mu? Halûk Asur devletini bile bilememiştir. Halbuki Asur devleti, Milâttan önce 1300 yılında Bâbil devletinin kuzeyinde genişledi, Bâbil devletini yıktı, Mezopotamya'yı zaptetti. Ah, Mezopotamya'yı görmek isterdi. Mezopotamya'yı, Hindistan'ı, Çin'i, Orta Asya'yı. İlk vatanımız. Damarlarımızdaki kanda Orta Asya bitkilerinden izler var demiştir öğretmen. Belki ama, her halde baba tarafından. Ana tarafından olamaz. Babası vaktiyle büyük gemilerle uğradığı limanlardan birinde görüp sevmiş annesini. Evlenmişler. Mari, Fatma olmuş. Uzun hikâye.

— Kartpostallarım var, güzel İstanbul manzaraları!

Dönüp bakmıyorlardı bile.

Hepsini satabilse, sekiz lira. Pergel takımı için beşini harcayamazdı ki!

Babası, çarkçı babası ölmemeliydi. Ölme se alırdı. İsterse elli lira olsun, alırdı. Tombul, kırmızı yanakları, kocaman piposu, sol kaşına yıktığı kasketi, sarı bıyığı, mavi gözleri... Küçü-

cüktü o zaman. Babası seferden şişe şişe şarap, peynir ve acayip cigaralarla döndükçe, anesi öyle neşelenirdi ki. Birinde babası kocaman bir para vermişti. Kocaman. O zamanki yaşına göre kocaman. Neler almıştı neler.. Anesi kızmıştı da, babası... Çarkçı babası, pipolu, kasketli, sarı bıyıklı, mavi gözlü babası arka çıkmıştı!

“Babacığım” diye içinden geçirirken, perdesünün yakası kalkık, mavi gözlü, kahverengi fötr şapkalı birisi önünde durdu. Kartlara değil, yüzüne bakıyordu. Gözlerinin içine. Mavi gözleri tuhaf tuhaf gülüyordu adamın. Babasını hatırladı. Ama bunun ne piposu vardı, ne de sarı bıyığı, hiç bıyığı yoktu. Gözlerine bakıyordu, gözlerinin ta içine, ayırmamacasına.

— Kart mı satıyorsun?

— Evet. Güzel İstanbul manzaraları...

— Kaça?

— Onar kuruş. Bakın, çok güzel manzaralar!

Adam hâlâ gözlerinin içine bakıyor, öğürtücü bir alkol saçıyordu, ılık ılık.

— Sen daha güzelsin... -dedi.

Çocuk anlamadı.

— Alacak mısınız?

— Alayım mı?

— Siz bilirsiniz.

Adam, kartlardan bir tutamını çekti, çocuğa uzattı.

— Say.

Çocuk heyecanla saydı.

— On beş tane!

Gözleri hâlâ gözlerinde. Öğürtücü alkol kokusu.. Boşver, alacak galiba. Yaşasın, alı-

yor. Onardan yüzelli kuruş. Peki ama, gözlerini niçin gözlerinden ayırmıyor? Elini pantolon cebine soktu, tomarla para çıkardı. Kirli kıvrık kâğıt paralardan birkaçı yere düştü. Eğilip aldı. Çocuğakirli bir iki buçukluk uzattı.

— Bozuğunuz yok muydu?

— Yok.

— Bozduralım öyleyse, durun.

— İstemez, hepsi senin olsun!

— Benim mi? Niçin?

Adam fısıldadı :

— Çok güzelsin de..

Arkasına dönüp yürüdü.

Elinde parayla çocuk dikildi kaldı. Ne diye fazla para vermişti?

Sebep?

Fazladan bırakılan yüz kuruş fenasına gidiyordu. Hakkı değildi ki. Namussuzluk, yahut hırsızlık gibi geldi.

Keşke vermeseydi.

Adam geri dönmüştü.

Hep o ısrarla bakan mavi gözler, kahverengi fötr şapka, öğürtücü alkol kokan ılık nefes. Bakıyordu, gittikçe fenalaştığı sezilen bakış.

Kartpostallar arasından yeni bir tomar çekip, rasgele bir iki buçukluk bırakıp, yürüdü.

Beş lirası olmuştu.

Ama...

Kartları saydı: Elli beş tane. Demek yirmi beşi satılmıştı. Onar kuruştan iki buçuk lira. İki buçuk lirası olması lâzımdı. Niçin beş lirası vardı? Hakkı değildi ki. Niçin? Acımış da sadaka mı vermişti? İstemiyordu. Sadakaya ihtiyacı yoktu, vız gelirdi.

Fazla iki buçukluğu, karşı köşede dilenen

kör ihtiyarın çanağına bırakmaya karar verirken, mavi gözlü adam tekrar geldi. Aldığı bütün kartları işportaya bıraktı. Çocuk memnun. Beş lirayı hemen uzattı.

— Buyrun paranızı!

— Kalsın.

— Niçin?

Adam cevap vermedi. Pantolon cebinden çıkardığı para tomarından bir onluk ayırıp işportaya attı.

Çocuk,

— Peki ama, niçin? -diye bağırdı.

— Çok güzelsin de onun için!

Ve yanağını okşamak için uzandı.

Çocuk anlamıştı, her şeyi anlamıştı. Artık şüphesi kalmamıştı. İri elâ gözleri ve kıpkırmızı yanaklarıyla bir öfke çılgılığı gibi baktı adama. Önceki beş lirayla, sonraki on lirayı kaptı, suratına fırlattı:

— Alçak!

Boynuna kınnapla geçirili küçücük işportası, İstiklâl caddesinin kalabalığına karıştı.

ECZANEDEKİ KIZ

Sırtında hep o soluk kurşunî manto. Mavi eşarpını bağlamamıştı. Bir kucak sapsarı, kıvrır kıvrır saçları... Yanında iki oğlan vardı. Biri uzun boylu, güleç, öteki kısa boylu... Her şeyi ciddiye alan, alıngan, asık yüzlü...

Uzun boylu, güleç olanı kızara bozara bir şeyler anlatıyor, arada arkadaşını dirseğiyle dürtüyordu.

Eczanedeki kız dinliyordu sadece. Gülümseyordu. Âdeti böyleydi. Ne söylerlerse söylesinler gülerdi, hep gülerdi. Yalnız, evde annesi... Annesi gülünecek bir şey bile söylese, gülmezdi.

Eczane kapısına varmadan ayrıldılar.

Kız içer giriverdi.

Güleç oğlan,

— Kafese girdi sayılır... -dedi.

Öteki cevap vermedi. Kendine yedirse; bir arkadaşı varsa söyle de onu da bize tavrasın, derdi ama kendine yediremiyordu.

Eczanedeki kız çeyrek saat sonra manto-sunu soyunmuş, tekrar çıktı. Bir sokak aşağıdaki laboratuvara gidecekti. İş buydu. Ecza-

neyle laboratuvar arasında mekik dokumak. Hazırlanmış ilâçları eczaneye getirmek, reçete götürmek, müşteri reçetelerini deftere kaydetmek, tezgâh başında dikilmek...

Sırtında beyaz iş gömleği, etekleri havalı.. Bir sokak aşağısına giderken sarı bir oğlan peydahlandı. Nereye gittiğini sordu.

— Laboratuvara -dedi.

— Öğleden sonra sinemaya gideceğiz değil mi?

Dün, evvelki, daha evvelki günlerde ah-baplığı ilerletmişlerdi. Daha doğrusu, oğlan böyle sanıyordu.

Sarı saçları ışıl ışıl, yanakları tüysüz, ama kaşları çatık... Balat'taki Lazın kahvesinde blüm oynarken, arkadaşlarına şöyle anlatmıştı: "Eczanede çalışıyor. Lâkin ne kızl Yarin sinemaya gideceğiz.. Bir konuşuşta tavladım şerefsizim..."

Kız,

— Kabil değil... -dedi.

Delikanlı durakladı:

— Kabil değil mi?

— Değil.

— «Âvare» ama..

— Biliyorum, kabil değil.

— Sahi mi söylüyorsun?

— Sahi.

Laboratuvarın sokağına sapıverdi.

Delikanlı dikildi, dikildi... Aklından, tokatlamak geçti. Ama geç kalmıştı. "İnek!" diye mırıldandı.

Kız laboratuvara girmişti bile. Laboratuvardaki Erol,

— Bugün gene hârikasın! -dedi.

— Sahi mi?

— Şerefsizim ki..

— Var mı?

— Ne?

— Şerefin!

Erol âniden bir kahkaha attı. Laboratuvarın asık yüzlü mesul müdürü, kalın çerçeveli gözlüğü gerisinden sertçe baktı:

— Noluyor orda?

Kız,

— Gülüyoruz.. -dedi. Reçeteleri bırakıp laboratuvardan çıktı.

Kalın çerçeveli gözlüğü gerisinde mosmor müdür,

— Terbiyesiz! -diye mırıldandı. Lâkin güzel kızdı. Güzel kızdı ama, pas vermiyordu. Bir gün laboratuvar da yalnızken gelmişti. Gözlerini kızın yüklü göğsüne dikmiş, "Çok güzelsin!" demişti de, "Saçlarından utan!" cevabını almıştı.

Eczaneye dönüyordu. Hiç tanımadığı, hırpanî bir oğlan,

— Hoy dalayum! -dedi.

Döndü:

— Sahi mi?

— Tecrübesi kolay da.

— Ne duruyorsun?

Eczaneden içeri girdi.

Oğlan, "Ekmek çıkacağını" anlamıştı. Eczanenin önünde yukarı, aşağı tur attı. Sonra içeri girdi. Kız ordaydı. Tezgâhın arkasında. Ecza dolabının camında saçlarını düzeltiyordu.

Döndü :

— Buyurun?

Beriki yılıştı:

— Diş macunu...

Tanımıştı: Dalmaktan bahseden. Güldü.

— Çok lâzım mı?

— Yok canım.

— Ya? Dalmaya mı gelmiştin yoksa?

— Ne biçim kızsın sen be!

İhtiyar eczacı ta köşede, gazetesinden başını kaldırdı:

— Ne oluyor gene orda?

Kız omuz silktilti:

— Hiç... Diş macunu istiyor da...

— Niçin vermiyorsun?

Attı:

— İstediği markadan yok.

Çocuğa sırtını döndü. Ecza dolabının camındaki işine devam etti.

Delikanlı yutkunarak çıktı. Kafese koymuştu, ne olursa olsun koymuştu kafese. Lâkin güzel kızdı. Hemencik randevu alır, sinemaya. Gerilerde, en gerilerde yanyana iki koltuk...

Kalbi çarpmağa başladı.

Peşin elini avuçları içine alır okşar, sonra da ufaktan ufaktan...

— Nerye ulan?

Durdu. Bir arkadaşı. Aksaray'da berberde çalışıyordu.

Güldü:

— Bir tane yakaladık!

— Ne? Gaco mu?

— Ama bildiğin' gibi değil..

— Sahl mi?

— Namussuzum ki... Eczanede çalışıyor.

Öyle numaracı ki. Sinemaya götüreceğim. İstersen birlikte gidelim. Belki de arkadaşı vardır. Onu da sana... Ha?

Yanyana yürüdüler. Eczanenin önünden ge-

çerlerken, kız, elinde birtakım kutularla eczanedan çıkıyordu. Durakladılar.

— İşte, bu. Nereye?

Kız döndü, baktı, güldü. Cevap vermedi. Laboratuvarın sokağına saptı. Peşinden gelip gelmedikleri umurunda değildi. Unutmuştu zaten. Kutuları laboratuvara bırakıp çıktı. Hâlâ bekliyorlardı. Yolunu kestiler. Çocuk hiç de fena olmayabilirdi. Durdu.

— Ne var?

— Eczanedeki moruğa amma da numara yaptın ha!

— Aptalın biridir, aldırma.

— Ne matrak kızsın sen be..

— Sahi mi?

— Şerefsizim ki.. Sennen sinemaya gide-
lim mi?

— Kaç matnesine?

— Kaç matnesine istersen.

— “Âvare”mi oynuyor?

— İstersen “Âvare”ye gideriz..

— Bir mâni çıkmazsa..

Bastı gitti.

Delikanlı sevinçten çıldıracaktı. Arkadaşının kolunu tuttu:

— Nasıl? Yalan mıymışım? Namussuzum bir sefer konuştum, şıp, tavladım!

Saatlar devrili devriliverdi. Paydosta saçlarını düzeltti, soluk mantosunu sırtına geçirdi.

Laboratuvardaki Erol geldi.

— Mangırdan ne haber?

— Bilmem. Moruk hiç oralı değil..

— Yoksa bugün de mi hava?

— Bugün de hava alırsak yandım...

Aklından, iri mavi gözleriyle Feridun geç-

ti. Bugün için, mutlaka getiririm, demişti. İşsiz güçsüz takımından, yumruğuna sıkı Feridun karı parasına tenezzül edeceklerden değildi ama, kahveciye fena takılmıştı. Kahveci Hasan âbi adam vurup içeri girmiş, çıkmış, gün görmüş umur sürmüş, hırslı delikanlı, "Söz insanın ağzından çıkar!" demişti. "Gel bana, Hasan âbi yolsuzum, veremiyeceğim, de, helâl olsun. Ama şu gün deyip de veremedin mi, görünme gözûme!"

Kahvenin büyük camı gerisinde dokuz doğurarak, eczaneden dönecek sevgilisinin yolunu bekliyordu.

Bir sigara yaktı.

Yanına Tazı Nuri sokuldu:

— Ne haber Feridun?

Sıkıntıyla döndü:

— Mangır bekliyorum.

— Sağlam mı?

— Sağlam canım...

— Aman sağlam olsun. Hasan âbiyi kızdırmaya gelmez...

Birden gözüne ilişti: Soluk mantosuyla geliyordu. Ok gibi fırladı.

— Ne haber?

Genç kız kulak memelerine kadar kızardı.

— Yok mu?

— Eczacı dedi ki...

— Eczacı mı? Yok mu yani?

Boşalan bir zemberek gibi, kıza iki tokat. Sonra bastı gitti.

Genç kız eve hırsla geldi. Annesi hiç bir şey sormadı. O,

— Bana iki buçuk lira ver... -dedi.

Sevgilisini kahvede bulamadı. Kahveci,

— Neresini seviyorsun o ineğin? -dedi-.

Hâlis Kırım. İki buçuk lira borcu var, bugün yarın, bugün yarın...

Genç kız elindeki iki buçukluğu Hasan âbînin suratına fırlattı:

— Al. Fazla konuşma!

Uçan sarı saçlarıyla koşarak uzaklaştı.

ASLAN TOMSON

Ayağında babasının kocaman postalları, başında, kulaklarına geçmiş kasketi, boynuna kinnapla asılı işportasıyle evden çıktı. Çoluğu çocuğu etrafını almış, gaileli bir ev erkeği hesaplılığıyle sokağı geçti. Caddedeki tütüncünün bulunduğu köşeye işportasını her zaman ki gibi yerleştirdi.

Ne çıkacaktı sanki? Zengin mi olacaktı? Çengelli iğneler, renk renk balonlar, kurşun kalemleri, bir miktar mavi kurdele, düğme, paslı çakılar, zarf kâat.. Kayhan, “Ne diye okulu bıraktın sanki?” demişti.

İsteyerek mi bırakmıştı? Ablası kocaya kaçmış, annesi ameliyat olmuş, babası tahsil-darlıktan açığa çıkarılmıştı. Yoksa bırakır mıydı? Notları Kayhan'dan da, Erol'den de iyiydi! Şinasi, Kayhan, Erol mühendis olmayı kuruyorlardı, hâkimin oğlu avukat, sarı Nâzan'la kendisi de doktor.

Fakat nerde?

Taksilerin aktığı kalabalık caddeye sıkıntıyle baktı.

Nâzan belki de okurdu.

Sınıfta yan yana oturdukları, sarı saçlı, mavi gözlü Nâzan. Doktorun kızımı diye çalım atmaz, çikolatalarını onunla paylaşırdı. Halbuki Aylâ? Müteahhidin kızı? Kadillâkları var diye yanından geçilmezdi. Bir gün kızmış, "Pis, demişti. Koca postallı!"

İçini çekti.

Koca postallı demişti. Koca postallıydı, saklamıyordu ama, ne suçu vardı? Daha iyilerini bulmuş da giymemiş miydi?

Aylâ'yı hiç sevmezdi. Ama Nâzan'ı? Canı gibi. Mavi gözleriyle tatlı tatlı gülerek gelir, "Niçin düşünüyorsun kardeşim? Aç mısın? Bir yerin mi ağrıyor? Yoksa gene Aylâ mı bir şey söyledi?"

Gürültücü bir öğrenci kalabalığı işportasının önünde durdu.

— Ne haber işportacı?

— Milyoner mi olacağını sanıyorsun işportacılıkla?

— Okulu bırakanın hâli budur işte!

—

—

Kayhan, Erol, Şinasi, daha başkaları... Cevap vermedi, gelmiyordu içinden.

Erol,

— Haydi çocuklar, maça gecikeceğiz! -dedi.

Geldikleri gibi, yeni paltoları, pırıl pırıl iskarpinleri, çantalarıyla civil civil uzaklaştılar.

İşportacı arkalarından uzun uzun baktı. Kimi doktor, kimi avukat, kimi de mühendis olacaktı! Kendisi? Kendisi ya?

İşportayı tekmelemek geçti içinden. Ba-

basını, annesini, küçük kardeşini, işportasını filan bırakıp, atlasa üç bacalı bir vapura...

— Merhaba Nuri!

Döndü:

Cumhur. Sarı Cumhur. 124. Bu ötekiler gibi hayvan değildi.

— Nerhaba... -dedi.

— Nasıl işler?

— Boşver. Sinemaya gidiyor musun?

— Dün gittim.

— Ne oynadı?

— Demir Maskelinin İntikamı.

— Güzel mi?

— Ne söylüyorsun be kardeşim. Bittim!

— Anlatsana...

Cumhur, tahta çantasını yere diklemesine koyup ilişti. İşportacı çömeldi. Kara sarı yanakları pembeleşmeye başlamıştı. Gaileli ev erkeği hesaplılığından kurtulmuştu. Can kulağıyla dinliyor, elâ gözleri yeşil yeşil parlıyordu. Dünya silinmişti. Artık Demir Maskeli Haydut Tom Mix'in yanibaşındadır, omuz omuza. Daha doğrusu patron Mix'in fedakâr muavini Aslan Tomson kendisidir. Patron Mix'in verdiği bir vazifeyi başarmak için X-13 sokağındaki bir meyhaneyi tek başına basacaktır. Patron Mix, "Tomson, demiştir, bu işi senden başkası yapamaz!", "Yes yes.." der, X-13 sokağına dalar. Boynu mendilli haydutlar birahane, yüksek bacaklı iskemleler üzerinde, içki içmektedirler. Daracık pantolonunun ön ceplerindeki iki tabancasını da çeker: "Kameen!!!" Patron Mix'e kafa tutup çeteden ayrılan boynu mendilli haydutlarda şafak atar. Ellerini kaldırıp yere inerler. Karşılarında Aslan Tomson vardır. Hele gık de-

sinler... Hepsini önlerine katar. Halkın coşkun alkışları arasında meyhaneden çıkarıp, sevgilisi güzel Nelli'nin evinin önünden geçirir. Nelli pencerededir. Tomson'u görünce çılgın gibi bağırır, öpücük yollar. Bütün kadınlar öpücük yollarlar Tomson'a. Tomson gibi var mı? Hiç kimse onun gibi ata binemez, otomobil kullanamaz. Tomson, Aslan Tomson bir yumrukta on beş kişiyi serer!

Cumhur gittikten sonra da, Aslan Tomsonluktan kurtulamadı. Ne caddeden akan renk renk taksiler, ne insanlar, ne de Kayhan'la ötekilerin doktor, avukat, yahut mühendis olacakları. Bir gün atlayacak üç bacalı kocaman bir vapura, gidecek. Orda, herkes Aslan Tomson olabilir! Belki Nâzan'lar da gelir. Sevgilisi olsa, kendi de Aslan Tomson. Patron Mix'e kafa tutan haydutları önüne katıp Nâzan'ların evi önünden geçirse!

— Bu çengelî iğnelerin daha büyükleri var mı oğlum?

Hayalleri tuzla buz olmuştur. Varken,

— Yok... -dedi.

— Nasıl yok, var ya işte!

— Yok diyorum işte, yok!!

— Acayip. Deden yaşındaki bir ihtiyara karşı.. Utanmıyor musun?

Tepesi attı. İhtiyarın yakasına sarılarak,

— Bana bak! -dedi-, tanıyor musun beni?

—

— Patron Mix'in muavini Aslan Tomson derler bana!

Kocaman postalları, kulaklarına geçmiş kasketi... Henüz ötmeye başlamış, küçücük bir horozu hatırlatıyordu.

ÇİRKİN

Oda yatağında sabahları her genç kız gibi uyanır, elini yüzünü yıkadıktan sonra ayna karşısına geçer, uzun uzun boyanırdı ama, nafile. Sokakta delikanlılar,

— Ay ay.. Kariya bak. Yoğurtlu patlıcana dönmüş! -demezler mi, kıpkırmızı kesilir, kendini eve atar, başlardı hüngür hüngür ağlamaya.

Çok çirkin olduğunu biliyordu. Biliyordu ama, kızılıyordu gene de. Kendini kendi yaratmamıştı ya. Kendini kendi yaratsa, giyim kuşamında kusur etse hadi neyse.

Çoğu sefer annesinin kollarına atılır, uğuldayan başını onun kuru göğsüne yaslar, ihtiyarın kırış kırış yüzünü gözyaşlarıyla yıkayarak,

— Anneciğim -derdi-, canım anneciğim. Beni doğurmasan olmaz mıydı?

İhtiyar da içlenirdi:

— Yavrum benim. Ben seni bu boya gettinceye kadar az zahmet mi çektim?

Annesini iki omzundan tutarak, çirkinliğini yüzüne vurmayan, onu sevgilerin en içlisiyi-

le seven annesine yaşlı gözlerle uzun uzun bakardı.

Anne de öyle.. Kısmeti hiç bir zaman açılmayacak talihsiz kızına merhametten kırılarak bakar, ağzı kara komşularını acı acı hatırlardı:

— Fehime hanım, -derlerdi-. Sen bu kızı kimden peydahladın Allah aşkına? Babası da böyle miydi?

— Ne var? Ne olmuş? Neresini beğenmiyorsunuz kızımın?

— Neden beğenmeyelim? Maşşallahı var. O kaşlar, o gözler, o boy, o pos...

Kahkahalar yükselir, kendini bilmegin biri,

— Vallahi Fehime hanım teyze -diye işi azıttırdı-, senin yerinde olsam, onu güzellik müsabakasına sokardım!

O zaman, o zaman işte Fehime hanım müt-hiş bir öfkeyle, kızını aslanlar gibi savunur, ağızlarının payını verir, sonra da nefretle kalkar, evine gelir, eli ayağı titreyerek odasına kapanır, pek pek birkaç yıl sonra yapayalnız bırakacağı yavrusu için sıcak gözyaşları dökerdi.

Kız ise, çoğu sefer her şeyden habersiz, ama bir şeyler sezerek annesini ağlarken yakalayınca, sorardı:

— Niçin ağlıyorsun anneciğim?

İhtiyar kadın dudağını ısırarak,

— Hiç -der-, hiç yavrum.

— Benim için mi?

— Yook, vallahi yok. Ağlanacak neyin var senin şükür?

— Belki laf çakmışlardır benden ötürü de...

O zaman anne tekrardan boşanır, ana, kız birbirlerine sarılarak başlardı hıçkırımıya.

Ne olursa olsun o da kız, yani kadındı. Her kadın gibi o da beğenilmeyi, aranmayı, peşinden koşulmayı istiyordu. Vapurda, tramvayda, trende, otobüste, şurda burda o da sıkıştırılıp laf atılmalı, hatta çimdiklenmeliydi. Ah böyle bir şey olsa! Günün birinde onun peşine de birisi takılıp laf atsa!

Nerde? Dönüp bakmıyorlardı bile. Yeni dikindiği emprimesine, iskarpinine, boynundaki elmas taşlı madalyonuna rağmen bakmıyorlar, bakmıyorlardı işte! Peki ama, madalyonu bir saat önce avuç dolusu para vererek satın almıştı! Sırtındaki emprime elbiseyi en iyi terzi-lerden birisine yüksek ücretle, özene bezene diktirtmişti ya! Ya iskarpinleri? Memleketin en lüks mağzasından satın almıştı. Bütün bunlar bakılmaya, bir kere, bir kerecik olsun dönölüp bakılmaya, irmenilmeye değmez miydi?

Öfke içindeydi. İnce, uzun, şişman, esmer, beyaz, bıyıklı bıyksız bir alay sersem. Bakmıyorlardı, bakmıyorlardı işte. Kendilerini beğenmiş ukalâlar, züppeler.. Züppeydiler işte, züppeydiler...

Birden durakladı. Karşı kaldırımında yakışıklı bir delikanlı, basit hatta fena giyinmiş bir kadının peşine takılmıştı. Hemen iki adım gerisinde, bir şeyler söylüyor, fakat kadın aldırmıyordu. Halbuki böyle bir şey kendine olsa!

Önleyemediği bir öfkeyle karşıya geçti. Kadının giyişi gerçekten de kötüydü. Hele iskarpinleri? Boynunda madalyonu filan da yoktu. Ya sırtındaki elbise? Ne emprimeydi, ne bir şey. Şu erkekler de sahiden aptal şeylerdi. Kılıksız bir kadının peşine düşmekte ne vardı sanki? Yoksa güzel miydi kadın? Çok mu gü-

zeldi? Kılık kıyafetini boş verdirecek kadar güzeldi de delikanlı umursamamış mıydı?

Adımlarını az daha açtı. Delikanlıyla omuz omuza gidiyorlardı. Fakat kadının yüzünü pek merak etmişti. Kendisini ilgilendirmezdi ama, merak etmişti işte.

Kadına tam yaklaşıırken, birden bir duraklama oldu. Arkasındaki delikanlı geldi çarptı, çarpmasıyla beraber de,

— Pardon! -dedi.

Bir an, bir andan da kısa bir zaman göz göze geldiler. Çocuk ne kadar güzel, ne kadar tatlıydı! İçinden ezici bir baygınlık geçti, sonra da dehşetli bir kıskançlık.

Bastı yaygarayı:

— Pardon mu? Pardon mu? Deminden beri peşimden geliyor, laf atıp duruyorsunuz. Sesimi çıkarmadım. Gelip çarptınız nihayet!

— Ben mi?

— Siz evet, siz!

Hemen toplanan bir kalabalık etraflarını alıvermişti. Delikanlı kıpkırmızı, şaşkın, bakıyor, hayretler içinde bakıyordu.

— Ne olmuş? -dediler-, ne var?

— Ne olacak, önümü kesti, mahsustan çarptı. Doğru yolunda giden, kendi hâlinde, namuslu bir kıza ilişilir mi? Ayıp değil mi? Utanmıyor musunuz?

Hızla uzaklaştı.

Uçuyordu. Kabına sığamıyor, hazdan kırılıyordu. Oh olsundu, oh olsundu işte, ne iyi yapmıştı!

Eve geldi. Hep aynı heyecan, hep aynı telâş, hep aynı gurur.

Annesi,

— Ne o? -dedi-. Ne bu telâşen?

Omuz silkti:

— Hiç. İtin biri sataştı da.

— Sana mı?

— Bana ama, bildirdim haddini. «Terbiyesiz,» dedim, «ben senin bildiğin kızlardan değilim,» dedim!

Annesi uzun uzun baktı. Sonra,

— Aferin -dedi-, aferin benim kızıma. Her kuşun eti yenmediğini anlasın!

Kız o akşam hayatında belki de ilk defa neşeli bir şarkı söyledi.

KADIN PARMAĞI

Ev sahibi evine yorgun argın geldi. Soyunup dökünecek, elini yüzünü, ayaklarını yıkayacak, nasırını jiletle kestikten sonra karyolasına sırt üstü uzanacaktı. Buna çok ihtiyacı vardı. O gün, belki de her günden çok yorulmuş, Millî korunma ekiplerinin üst üste baskınından yüzünün akıyla sıyrılıp çıkıncaya kadar imanı gevremişti.

Karısı sokak kapısında karşıladı. Takmış takıştırmış, sürmüş sürüştürmüştü. Çok önemli bir şey söyler gibi sesini kısarak,

— Kiracılar haber göndermiş, akşam oturmaya geleceklermiş... -dedi.

Koca göbekli, yusuvarlak ev sahibinin gözleri karardı. Dünya tepesinde fırıl fırıl dönmeye, sol ayağının küçük parmağındaki nasır sızlamaya başladı. Ağzını açıp gözünü yumacak, kıyametleri koparacaktı ki, karısı, "sussss!" yaptı. Peşin ayakkaplarını çıkarmasına yardım etti, sonra da merdiveni çıkmasına.

O anda ev sahibini dünyada hiç bir şey bu kötü haber kadar kahırlandıramazdı.

Lavabonun yanına geldiği zaman mosmordu. Tam ağzını açacaktı ki, kadın tekrar sözünü ağzına tıktı:

— Ben memnun muyum şekerim? Geldiklerini istiyor muyum? Ama ne yapalım? Beyefendi seni arzu ediyormuş!

— Ben etmiyorum onu.

— Ayıp ayıp. Böyle düşünmek sana yakışmaz. Onlar başka kiracıya benzerler mi?

— Ben? Ben de başka ev sahibine benzer miyim?

— Benzer misin hiç canımın içi? Sendeki nezaket, kibarlık kimde var?

Adam kurbanlık koyun gibi kadere rıza göstererek sustu ama, yüzündeki morluk geçmedi. Çenesi düşük, şıfıntı karısını bilirdi. Sossyete hayatı yaşıyor dedirtmek, kibarlık taslamak için canını verirdi. Kimbilir, belki de merdiven başında filân rastlamış, kahrılanmıştı.

Gerçekten de, merdivende rastlaşmışlar, ev sahibinin karısı başlamıştı: "Vefasızlar. Bizi unuttunuz artık!" Kiracının karısı durur mu? "Kaç vakittir gelmek istiyoruz ama, vallahi her seferinde de bir mâni çıkıyor!" - "Bu akşam gelersenize.." - "Bir mâniiniz yok mu?" - "Ne mânimiz olacak kardeş?" - "Benimkiyle görüşmedim ama..." - "Amaaan sen de. Biz arzuladıktan sonra..." - " "

Ev sahibinin en sinirine dokunan, kiracının lügat paralayarak konuşması, bir de dura dura, karşısındakini hiçe saya saya laf etmesiydi. Ne sanıyordu kendini? Alt tarafı kiracıydı. Lafla karın doymazdı. İsteddiği kadar bilgiç, hatta âlim olsundu, bir evi olmadıktan sonra...

Salonu geçerken gözü duvardaki yuvarlak saata ilişti: Sekiz buçuğa geliyordu. İçini çekti. "Dokuz, on, bir, on iki... Uykusuzluktan, kafa sallamaktan imanım gevreyecek. Ne mecburiyetim var, ne mecburiyetim var yahu!"

Odalardan birinden çıkıveren karısıyla kar-

şılaştı. Kadın dudağının rujunu tazelemekten geliyordu:

— Ne o? -dedi.

Adam başını dertli dertli salladı:

— Bana öyle geliyor ki...

— Ee-e?

— Senin münasebetsizliğin bu!

Çeyrek saat sonra üst kattaki kiracı da karısına aynı şeyleri söyledi:

— Senin münasebetsizliğin bu!

Üç çocuk doğurduğu, otuz sekizi çoktan aştığı halde saçını at kuyruğu bağlayan tombul kadının ince kaşları çatıldı:

— Başladın mı gene?

Çerçevesiz gözlüğünün camında cıva parıltıları oynaşan uzun boylu, tepe saçları dökük kiracının da canı, evinde dinlenmek istiyordu. Karısı sokak kapısında karşılayıp, "Ev sahipleri sitem ediyor. Bu akşam bizi oturmaya bekliyorlar!" deyince, dünya tepesinde dönmeye başlamıştı. Karısının, "Başladın mı gene?"sini sertçe cevapladı:

— Başladım tabii. Saatlarca oturulur mu o kütükle?

— Niçin? Nesi var?

— Ahfeşin keçisi gibi, boyuna baş sallıyor. Cahil, eşşek, yarma, meşşe odunu...

— Yeter, yeter hadi!

Adam homurdanarak ceketini çıkardı, lava-bonun yolunu tuttu.

Kapının zili üst üste, acı acı çalındığı sıra, ev sahibi karyolasına sırt üstü uzanmış, göv-

desinden seller gibi akan yorgunluğunu dinliyordu.

İstemeye istemeye doğruldu. "Mâniimiz çıktı, gelemeyeceğiz!" diye haber yollamış olsaydılar ah!

Ama nerdee? Karısının ele güne karşı değişip kibarlaşmaya çalışan sesini işitince, bütün ümitleri kırıldı. Karyoladan isteksizce uzanan ayağı terliğini aramaya başladı. Birden karısının çağıran sesi. Fırladı.

— Vay efendim, hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. Bu ne şeref böyle?

Gözlüğünün camında oynak cıva pırıltılarıyla kiracı cevapladı:

— O şeref bize ait efedim!

— Aman efendim, rica ederim.. Bizi unuttuğunuzu sanmıştık.

— Unutmak mı? Sizi unutmak kaabil mi?

Ev sahibinin karısı söze karıştı

— Tatlı sohbetlerinizin hayranıyız beyefendi!

Kiracının karısı cevapladı:

— Biz de efendim. Zaman zaman sizi konuşuruz Vâmık'la. Hele Vâmık! "Ne kibar, ne anlayışlı, ne içten insanlar", der. Öyle değil mi Vâmık?

—

—

Salona girildi. Beyaz kılıf geçirilmiş kan kırmızısı maroken kanepeler, koltuklar, duvarlarda alelâde çerçeveler içinde taşbasma resimler, kış, bahar, yaz resimleri.

Ev sahibi kiracıya, kiracı ev sahibine çaktırmamaya çalışarak duvardaki yuvarlak saata birer göz attılar: Dokuza geliyordu. Üç saat, üç koca saat vardı daha misafirliğin bitmesine!

İZİN GÜNÜ

İçerde birden bir tabak şangırtısı!

Mide ülseri olalı beri çenesi büsbütün düşen lokanta sahibi sıçradı:

— Ne o gene? Tabak mı kırıldı?

Şefgarson koştu, durumu öğrenip geldi:

— Garson Rıza. Tabak kırmış!

Adamın çenesi açıldı:

— Gene mi? Gene mi o? Pis herif, mıymıntı herif, sakar herif...

— Üzülmeyin patron, hesabına yazarız!

— Elbette yazacaksın. Hem kırsın, hem de keseme mi gitsin? Hesabına yazarızmış. Yok bir de yazma!

— İsterseniz yol verelim?

— Yol vermek istersem kuyruğundan tutar atarım. Hiç kimseden akıl almaya ihtiyacım yok!

Şefgarson lâhavle çekerek mutfağa geçti. Garson Rıza, kocaman burnu, tepe saçları dökük iri başıyla ürkek, tabak kırıklarını toplamış, suçlu suçlu dikiliyor, şefgarsonla göz göze gelmemek için bakmıyordu. Esasta laf söylemeye hiç kimsenin hakkı yoktu. Kırdıysa hesabına

yazılacaktı. Her zaman böyle, sık sık kırar, kırınca da hesabına yazılırdı. Yazılırdı ama, ülserli cenabetin dırdırından kurtulamazdı. Amerika'da "modern tavukçuluk"  zerine ihtisas yapmakta olan kardeşi içini bitirip dönünceye kadar bu  ileyi çekecekti. Ondan sonra? Ondan sonra yoluna altın d  eseler dönüp bakmayacaktı.

Patrondan başka  efgarsonun da tuz biberi eksik olmazdı her zaman ama, bugün, hayret! Ses  ıkarmamı tı.

Usullacık baktı: Bir kenarda sinirli sinirli sigara içiyordu.

Garson Rıza, tuz biberden kurtulduğu için memnun. "Aldırma!" diye geçirdi. "Bu dünya fani bir dünya. Sultan Süleyman'a bile kalmamış. İnsan tam zamanında di ini sıkıp susmasını bilmeli!"

Bu i i çok iyi ba arıyordu. Lokantada patron,  efgarson, evde karısı ağızlarını bozmaya, küfre mi ba ladılar? Cevap vermez. Gözlerinin içine baka baka susar. Susar ama, altta da kalmazdı. "Hayvan!" mı dediler? Hemen yapı tırır içinden: "Sensin!" Patron ana avrat mı sövdü? "Ben de senin!" derdi.

Duymazlarmı . Ne  ıkar? Kalbini bozar, karşılık vermenin hazzına varırdı ya!

Elinin bir hareketiyle kafasındakilerden kurtuldu. Bütün bunlar önemli değildi.  nemli olan, yarın değil öbür gündü. İzin günüydü. Komşu fırıncıyla buluşup yaşamaya gideceklerdi. Fırıncıda para demetle. Herif bir giydi ini bir daha giymiyor. Masrafları o çekecek, az çürük iki karıyı da kendisi bulacaktı. Buysa i ten bile değildi. Lokantaya yı ınla gelip gidiyorlardı ama, bildik, tanı  karılara boş veriyor-

du. Gevezelik ederler, peşin lokantadakilerin, sonra da evin kulağına gidebilirdi. Korkulu rüya görmemek niyetindeydi. Sonra, lokantaya gelip giden karılarla çok da lâübaliydi. Garson Rıza'lığını bilmeyen, tamamıyla yabancı olmalıydılar. Usanmıştı Garson Rıza'lıktan. Hiç olmazsa haftada bir, izin günlerinde unutmalıydı bunu.

Bütün mesele karısını atlatmaktaydı. Günlere beri, "Evde oturmaktan bıktım usandım Rıza. Bu hafta iznini birlikte geçirelim!" deyip duruyordu. Esasta kılıbık filan değildi. İstese karıyı iki tokatta yıkabilirdi ama, çenesinden korkuyordu, yılmıştı. Ağzını açtı mı erkek gibi söver, karşılık verildi mi de maşaya, terliğe sarılırdı. Bir kadının maşaya, terliğe, oduna sarılması, hatta vurması önemli değildi. Önemli olan, komşuların duymamasıydı. Gel gör ki cırlak karı komşulara duyurmadan edemezdi. Sevmiyordu, bunu sevmiyordu işte!

Bütün gece, ertesi günkü izini düşünerek sabahı sabah etti. Ortalık ağarırken karısının yanından usullacık kalktı. Kadın uykusunda bile kimbilir kimlerle didiştiğinden, solgun, ince yüzü sinirli sinirli oynuyor, arada dişlerini gıcırdatarak belirsiz bir şeyler mırıldanıyordu.

Ceketini, pantolonunu, gömleğini, iskarpinlerini filan aldı, o da kapısını yavaşça açıp koridora bir gölge gibi kaydı. Beyoğlu'ndan Kasımpaşa'ya inen sokaklardan birindeki harap bir apartmanın rutubetli odalarından birinde oturuyorlardı. Yarı karanlık sofa, loş merdivenler uykudaydı henüz. Başka zaman olsa kadınlı, erkekli kiracılardan sıyrılıp kaçamaz, "Kız Münevver!

Rıza t y yor haberin olsun!" diye gevezelik ederlerdi.

Merdivenleri çabucak indi. Sokak kapısının arkasında giyindi. Giyindi ama, çok  onemli, çok hayat  bir şeyi hesaplayamamı tı: Pijamalarını! Ne yapacaktı?  zine birlikte götüremez, kapının arkasında bırakamazdı.

Çaresiz, merdivenleri tekrardan  ıktı. Oda kapısına geldi. Kalbi de kötü kötü çarpıyordu. Ya bir aksilik olursa? Ya  ocuk uyanır, yahut karısını  eytan d rterse?

Anahtar deliğinden içeri baktı: Hele   k r, uyuyordu. Yüzünde hep o sinirli kımıltilar... Oğlu da uyuyordu mı ıl mı ıl. Görünürde herhangi bir tehlike yoktu.

Kapıyı yavaşça açtı, pijamalarını sedire tam fırlattı, karısı!

G z göze geliverdiler.  nce, simsiyah ka lar çatıldı, çürük dişleri siyah siyah görünen a ız başladı:

— Nereye sabah sabah?

Garson Rıza'nın tepesinde oda fırıl fırıl d nme e ba lamı tı. Midesinde bulantı. Cevap verecek oldu, sesi çıkmadı.  a ırmı tı adama-kıllı. Kadınsa bir şeyler sezerek yataktan fırlamı tı bile. Kocasının yakasına yapı tı:

— Sana söylüyorum! Sabah sabah nereye?

Canını di ine takarak,

— Lokantaya! -dedi.

— Lokantaya mı? Ne lokantası?  zinli değil misin bugün?

—?

— Ka ıyordun değil mi? Namussuz, ka ıyordun! Beni gene dört duvar arasında bıraka-

caktın... Hiç bir yere gidemezsin! Kıyametleri koparır, kafanı gözünü yararım!

Kendini topladı. Boynunu büktü, sesini hazzinleştirdi:

— Karıcığım -dedi-. Canım karıcığım! Vallahi, billâhi lokantaya gidiyorum. Düşündüm, izine çıkıp da ne olacak? Boş yere para harcamanın zamanı mı? Ne üstünde kaldı ne başında. Çorapların parça parça. Komşulardan utanıyorum. Hangisinden aşağısın? Bence hiç biri senin ayağına su dökemez. Vallahi seni böyle gördükçe erkekliğimden utanıyorum. İzimli çıkmayıp da üç beş kuruş kazansam fena mı? Binbir eksiğimiz var...

Ateş görmüş balmumu gibi eriyiveren kadının zayıf yerinden avlanmıştı. Göz yaşları içinde kocasının boynuna sarıldı:

— Canım kocacığım benim. Demek izinini benim için feda ediyorsun?

— Ne yapayım canımın içi? Seni düşünmeyip de kimi düşüneceğim? Senden başka kimim var?

Eli yüzü düzgün, az motor iki karıyı bulup fırıncıyla birlikte Boğaz'daki içkili lokantalarından birine açılmak zor olmadı. Garson Rıza'lığı filan bırakmıştı. Memnundu. Uçuyordu. Lâcivert kostümü, mavi papyonuyla alelâde "garson"luktan çıkmıştı. Kadınları da, "müteahhidim" diye tavlamıştı zaten. Yalnız fırıncı. Onu da "Bozma!" diye tembihlemişti.

Çekilip birleştirilerek hazırlanan masalara, arkasında elleriyle nezaret etti. "Olmadı oğlum, onu oraya değil, şuraya koy!" yahut "Bana bak garson, evlâdım!" derken tıpkı tıpkısına

bir "müteahhit"i hatırlatıyordu. Fırıncıysa gülmemek, gülmemek değil kahkahadan kırılmamak için kendini zor tutuyordu.

Ne olursa olsun, bambaşka bir insandı bugün. Yarın gene, "Garson Rıza"lığını takınacağı umurunda değildi. Parası olsa, "Beyefendi, beyefendiciğim" diye konuşan, göz süzen karılara şampanya bile ısmarlardı. İsterse motor olsunlar, şampanyaya deymesinler!

Peçetesini aldı, açtı. Gözü birden büyücek bir şarap lekesine ilişti. Esasta olağan şeylerdendi. Hele Garson Rıza için üzerinde durulmaya asla değmeyen bir şey. Ama hayır, Garson Rıza değildi şu anda. Koca göbekli bir müteahhit, bir beyefendiydi. Çatalını hırsıyla kaptı, tabağa kuvvetli kuvvetli vurdu.

Garsonlar koşuştular. Masası başında birtakım hesaplara dalmış patron başını kaldırdı, gözlüğünün üstünden baktı.

Garsonlarla konuşacak değildi ya!

— Patronunuzu çağırın!

Ufak tefek patron koşarak geldi.

Rıza peçeteyi suratına fırlattı:

— Ne biçim peçete bu? Müşteriye vermeğe utanmıyor musunuz?

Patron peçeteyi aldı, baktı, kulakmemelerine kadar kıpkırmızı kesildi. Değil böylesine bir müteahhide, sıradan herhangi bir müşteriye bile verilemezdi. Garsonlara, "Gösteririm size!" demek istercesine baktı. Sonra yerden göğe kadar haklı müşteriye döndü:

— Affedersiniz, affedersiniz beyefendi...

-dedi-. Kusur garsonların...

— Benim muhatabım sensin. Madem kusur garsonlarda, kuyruklarından tut at!

Fırıncının Yeniharman sigara paketinden bir sigara aldı.

Patron derhal nikel çakmağını çıkarıp çaktı.

— Hakkı âliniz var beyefendi!

Kadınlar «sayın müteahhit»e saygıyla bakıyorlardı.

ÜÇ ARKADAŞ

Beş, altı, yedi yaşında üç kafadar, üçü de Sütölçeliydi, Sütölçe'den bıkmışlardı.

Üçünün annesi de işçiydi. Sabahın çok erken saatlerinde evden çıkar, işlerine gider, gecenin geç saatlerinde işten dönerlerdi.

Üçünün de babası yoktu, görmemişlerdi, bilmiyorlardı. Yalnız arasına duyarlardı ki, bir zamanlar onların da babaları varmış. Pek âhım şâhım babalar değillermiş ama, ne de olsa baba... Evin içine cıgara dumanlarını salarak küfreder, para buldukça kafayı çeker, türkü söylerlermiş.

Her ne hal ise... Babaları var veya yok, mühim değil. Mühim olan, Sütölçe'den bıkmış olmalarıydı. Her gün Haliç'in kirli sularında kocaman birer kuş ölüsü gibi usullacık gelip, rıhtımdaki babalara palamarını atıp, birtakım yolcular bırakıp, birtakım yolcular aldıktan sonra geldikleri gibi usullacık giden vapurlar, aynı gök, aynı sokaklar, aynı arsa... Velhasıl bıkmış usanmışlardı Sütölçe'den!

O sabah gene arsada buluştilar.

En büyük ve kuvvetlileri Kocakafa Sait'ti ama, en açıkgözleri de ortanca, Makara Hasan. Dedi ki,

— Ulan -dedi-, bu Sötlöce'den de bıktık artık değil mi?

En küçükleri Hidayet,

— Bıktık! -cevabını verdi.

Kocakafa Sait iri kulaklı başını salladı.

Makara Hasan'ın gözleri parlıyordu.

— Ben Kadıköy'e bile gittim -dedi-, annemin hanımlarının konağına..

— Senin annenin hanımları mı var?

— Var tabii... Bana şeker bile verdiler.

Kadıköy öyle güzel ki, görseniz bayılırsınız! Burası ne? Sötlöce...

Kocakafa Sait paslı bir tel parçasıyla toprağı kazmaktaydı.

En küçük, Hidayet,

— Benim annemin hanımları yok... -dedi.

Kocakafa Sait,

— Benim de...- diye mırıldandı.

Makara Hasan,

— Tabii... -dedi-, herkesin annesinin hanımı olmaz ki.

Kocakafa Sait önündeki işiyle meşgul,

— Ben Kadıköy'ü görmedim... -dedi.

— Senin annenin de hanımları olsaydı...

— Sen benden daha mı kuvvetlisin?

— Değilim ama, senden daha iyi koşarım!

— Ben de senden daha iyi yüzerim.. Asıl

yüzmek marifet... Koşmak da ne?...

Makara Hasandişlerinin arasından fırt diye tükürdü.

En küçük, Hidayet,

— Sen şimdi annen olmadan Kadıköyü'ne gidebilir misin? -diye sordu.

— Tabii gidebilirim, gidemiyecek ne var? Bin vapura, Köprü'de in, ordan bin Kadıköy vapuruna, yallaah!

Kocakafa Sait başını kaldırdı, ewelâ Hasan'a baktı, sonra Hidayet'e, sonra gene Hasan'a, daha sonra da elindeki paslı tele. Teli fırlatıp kalktı.

— Gidelim mi?

Makara Hasan'la Hidayet gözleriyle anlaştılar. Üçünün gözünde de birer pırıltı başladı. Hidayet'in mavi, Hasan'ın kara, Kocakafa Sait'in kurşunî gözbebekleri aydınlandı.

— Gidelim be!

— Gidelim!

— Annenin hanımlarının evini bulabilir misin orda?

— Bulamayacak ne var? Annemle öyle güzel yemekler yedikti ki... Kapıyı çalarım, annem burda mı diye sorarım...

Kocakafa Sait,

— Niye?

— Numaradan.. «Yok,» derler. «Üşüdüm.» derim, «Isın» derler, «Arkadaşlarım da var» derim, «Onlar da gelsin,» derler.. -Gözlerindeki pırıltı alev halini aldı-. «Onlar da gelsin,» derler, siz de gelirsiniz.. Onların beyaz beyaz tabakları var. Yemeklerini masada, çatal, bıçak, kaşıkla yiyorlar... Siz de çatalla yiyeceksiniz. Elle yemek ayıp.

Kocakafa Sait,

— Çatalla yeriz! -dedi.

— Börekleri de vardır belki, belki de aşurereli!

— Yahut kavunları!

— Pastaları yahut da, değil mi?

— Sorarlarsa, ne babamız, ne de annemiz

var deyin..

Kocakafa Sait,

— Benim annem var! -dedi.

— Nah ulan be... Biliyoruz olduğunu.

— Tütünde çalışıyor benim annem, Ciba-

li'de...

— Biliyoruz be, yuh be... Acırlar, para ve-

rirler enâyî!

— Annem yok dersem para mı verirler?

— Para verirler tabîi..

— Benim annem yok!

— Aferin. Ne annemiz var, ne de babamız

deyin, öksüzüz deyin...

— Ben ne deyim?

— Sen de, ne annem var, ne babam de...

— Derim, eh...

— İkiniz birden demeyin.. Kime sorarlarsa o

söylesin, öteki sussun. İkiniz birden söylerseniz belki de vermekten vazgeçerler!

Kocakafa Sait,

— Benim annem yok! -dedi-. Hasan! Be-

nim annem var ama, mahsustan yok değil mi?

Para versinler diye. Yoksa benim annem var,

Cibali'de...

— Biliyoruz be, sen de...

— Benim annem var ama, mahsustan yok!

— Kes şimdi. Orda, sorarlarsa söylersin!

— Hasan.. Pirzoları da var mı?

— Belki de vardır...

— Benim annem yok diyeceğim değil mi?

Hasan?

— Aferin..

— Ama var, Cibali'de, tütünde...

— Of be yahu...

Hidayet,

— Biz yemek yerken bize bakarlar mı?

-diye sordu.

— Kim?

— Annenin hanımları...

— Bakmazlar. Onların odaları var, biz yemeği mutfakta yiyeceğiz, yahut da yemek odasında, masada..

Kocakafa Salt,

— Benim annem yok! -diye söylendi.

—?

Vapur geliyordu, iskeleye koştular. Vapur yolcu bıraktı, yolcu aldı. Üç kafadar da yolcularla birlikte vapura girdilerse de, ilk ağızda keşfedilerek iskeleye iade edildiler.

Kocakafa Sait,

— Artık benim annem var değil mi Hasan?

-diye sordu.

Hasan ağlayacak kadar hırslıydı:

— Allah senin de belânı versin, annenin de! -dedi.

Beriki,

— Ben senden kuvvetliyim ama! -dedi.

Vapur kirli sularda uzaklaşıyordu.

BÜYÜKBABA

Gecenin ileri bir saati. Büyükbaba, gecelik entarisiyle yatağından usullacık kalktı, bir kedi sessizliğiyle mutfağa geçti. «Enayiler, diye güldü. Yiyecekleri benden saklıyorlar. Kaçın kurrasıyım ben!»

Teldolabın kapağını açtı. Kocaman bir kayık tabak dolusu dolma: Patlıcan, biber, domates. Sonra tel kadayıfı, kıymalı makarna, sucuk, doğranmış pastırma.

Sevinçten çıldıracaktı. «...Reziller! Acımdan öldürecekler beni. Şekerim yükselirmiş, sancılarım artarmış... Fetanet hanımdan aldığım tertip iyi geldi. Bir insan kendi kendisinin doktoru olmasını bildikten sonra... Gel bakalım dolma hazretleri!»

Dolma tabağını masaya indirdi. Bir iskemle çekti. Tam başlayacakken, oğlu, kızı, gelini, damadı... İlle oğlu! Tek kelime söylemediği halde, kaşlarını çatıp ters ters bakması yok mu...

İskemlesinden suçlu suçlu kalkarken,
— Fetanet hanımdan aldığım tertip çok iyi gelmişti de... -dedi.

Cevap vermediler.

Mutfaktan süklüm püklüm çıktı. Peki ama, acından ölecek değildi ya!

Odasına geldi.

Midesi kazınıyordu. Hastalığının yemekle ne alâkası vardı? Dokunurmuş, sancıları artarmış... Bir insan kendi kendisinin doktoru oluktan sonra... Yoksa acından mı öldürmek istiyorlardı? Acından öldürüp... Peki ama, ne yapmıştı onlara?

Yatağında mışıl mışıl uyuyan karısının yanına gitti.

Bir günden bir güne, hiç birisinin işine karışmamıştı. Zaten herkesin işi, gücü ayrıydı. Ne diye kendi işleriyle uğraşmıyorlar da...

Kadın bir yandan bir yana döndü.

— Şaziye, hişt, Şaziye!

Kadının uykusu çok hafifti. Kımıldandı.

Dürttü:

— Baksana bana Şaziye!

— Efendim?

— Bunlar benden ne istiyorlar? Midem kazınıyor açlıktan. Fetanet hanımın verdiği ter-tip de iyi gelmişti. Nedir benden istedikleri Al-lah aşkına?

İhtiyar kadın da dertliydi. Genç kızlığı, yeni gelinliği, şimdi de haminneliğinin geçmek-te olduğu, her tahtasını, her çivi yarasını ez-berlediği, babasından, annesinden, haminnele-rinden bir şeyler sinmiş kırk yıllık evine sığdır-mıyorlardı. Gelini şöyle dursun, oğlunu, kızını, torunlarını da sevmiyordu. Karışıyorlardı, her şeyine karışıyorlardı.

— Bilmem. Bizden istedikleri nedir bil-mem ki? Senin şekerin var hadi. Benim? Benim neyim var? Yediğim bir lokma göz-lerinde büyüyor. Bu ev sanki rahmetli dedem-den bana kalmadı. Kendilerininmiş gibi hare-ket ediyorlar. Şurasını burasını istedikleri gibi tâmire kalkışıyorlar. Sorunca cevap vermiyor-

lar. Bizim hiç bir şeye aklımız mı ermez? Bunun mıyız?

— Midem kazınıyor. Benim hastalığım hep açlıktan. Senelerdir ağız tadıyla bir yemek yiyemedim, yedirmiyorlar...

— Toplasınlar çoluk çocuklarını gitsinler!

— Gitsinler! Yalnız kaldık mı ne iyi değil mi? O zaman Çerkeztavuğu bile yapardın.

— Çerkeztavuğu, patlıcan dolması, zerde, pilav...

— Zerdeyle pilav da ha?

— Zerde, pilav, âlâ ev makarnası...

—?

—!

Haftalardan beri sokağa bırakmıyor, bir şeyler yemesinden korkuyorlardı. O gün artık iliğine tak dedi, kimseye haber vermeden evden usullacık sıvıştı. Bastonuna dayana dayana, kaç vakittir hasret kaldığı kahvenin yolunu tuttu.

En çok oğluna kızıyordu. Kızı da ondan geri kalmazdı ama, oğlu. İlle o. Sanki onu o boya getiren kendisi değildi. İstemiyordu, ne oğlu ne kızı, ne gelini ne damadı, hatta ne de torunları. Evinde karıcığıyla yapayalnız kalmak istiyordu. Üç aylıkları onlara yeterdi. Cehennem dibine kadar yolları vardı, başka eve gitsinlerdi.

Kahveden içeri küskün küskün girdi. Ooo-ooh! Tavla şakırtıları, cigara dumanı, kahkahalar... Bayılıyordu. Eskiden olduğu gibi, kahvedeydi, keyfince... Kulağının arkasında bir sap karanfille Şopar ocakçı karşıladı:

— Ooo bey baba. Buyurun!

— Bey baba mı? Ananın yüzünü görmeden bey babalık olur mu ulan?

— Olmaz bey baba, haklısınız!

Şapkasını, bastonunu aldılar. Geçti, her zamanki masasına oturdu. Memnundu. Yıllar yılı gençliği, sonra orta yaşlılığı, şimdi de tekaütlüğünü geçirdiği bu kahveyi çok seviyordu. Şopar ocakçı, kahvenin ilk sahibi Çingene Murat'ın torunu, Yaşar'ın oğlu, zurnacı Yaşar'ın. Babasına nasıl da benziyordu. Hıh demiş, burundan düşmüştü. Zurnacı Yaşar da Yaşar'dı hani! Meşrutiyet'ten önce Çırçır, Hünkârsuyu âlemleri...

— E bey baba... Çoktandır görünmüyordunuz...

— Geçmiş olsun, hasta diye işittikti...

— Yoklamaya gelecektik ama, malûm ya... Başını dertli dertli salladı:

— Ne hastayım, ne de bir şey. Köpeklere maskara oldum. Yediğime karışıyorlar, içtiğime karışıyorlar, gezip dolaştığıma karışıyorlar... Şekerim yükselirmiş, sancılarım artarmış... İnsan kedi kendisinin doktoru olduktan sonra... Şu bizim rahmetli Atıf efendinin torunu Aysel var ya, daktilo Aysel? Anneciği Fetanet hanım da tıpkı benim gibi. Bir tertip bulmuş kadıncağız, bana da verdi. Çok iyi geldi. Amma evdekilere anlat! Kendileri tıka basa yiyorlar, bana gelince yok. Onlardan bizim hanım da yaka silkiyor. Diyor ki, çıkıp gitse-ler de seninle yalnız kalsak, ben sana Çerkeztavuğu bile yaparım diyor! Sonra dolma, pilav, zerde, âlâ ev makarnası...

Kahvenin önünde bir taksi durdu. Oğlu, çatık kaşlı, asık yüzlü oğlu indi. Suçüstünde yakalanmış gibi masadan kalktı.

— Şapkamı, şapkamı verin!

Elleri titriyordu.

Oğlu kahveden içeri girmişti:

— Geldim oğlum, geliyorum.. Bastonumu da verin...

Oğlunun önüne düştü, kahveden çıktılar.

Arkalarından kahkahalar patladı.

— Adamakıllı tozutmuş fıkara!

— Böyledir bu meretin sonu. Allah gecinden versin ama, yakındır. Neden dersen, bizim Beytullah'ın babası da tıpkı böyleydi. Yiyecek vermiyorlar, midem kazınıyor diye çocuklarını çekiştirir dururdu. Doktora götürmüşler, bir muayene. Demiş bırakın, istediğini yesin...

— Yemiş mi?

— Dünyayı yemiş be!

— Sonra?

— Sonra, çekti cartayı! Yemese de çekecekmiş ya...

Taksinin içinde, bir kenara büzülmüş, korkak mavi gözlerle oğlunu kolluyor, kızdırmamak için öksürmüyordu bile. Taksi, omuzlar üzerinde karşıdan karşıya geçirilen bir tabuta yol vermek için durdu. Büyükbaba tabuta dehşetle baktı. Tabut geçip gittiği, taksi hızla uzaklaştığı halde bile tesirinden kurtulamadı. Eşin, dostun, ahabın omuzlarında musalla taşına, ordan da mezarlığa götürülüp gömülecek, sonra da unutulacaktı.

Unutulmak!

İstemliyordu, unutulmayı istemiyordu. Bu masmavi gök, bu ağaçlar, bu taksi, otobüsler, cıvı cıvı insanlar.. Patlıcan dolmaları, börek-

ler, çerkeztavukları, karısı, kırk yıllık karısı, kulağının ardında bir sap karanfiliyle Şopar o-
çakçı, kahve. Gençliği, orta yaşlılığından bir
şeyler saklı bu kahveyi bir daha hiç bir zaman
gelip görmemek üzere bırakmak istemiyordu.

Mütehassıs doktor küçük bir muayeneden
sonra, durumu anlamıştı. Alevin sönmeden ön-
ceki pırıltısı...

İhtiyar bir kenarda giyinirken, oğlu dok-
toru dışarı çekti:

— Yiyecek olarak ne tavsiye edersiniz?

Doktor başını ümitsizce salladı:

— Her şey yiyebilir artık...

— Aman doktor...

— Maalesef evet. Bir mucize, gökten bir
mucize inmezse...

Oğulun göz pınarlarında kabaran tuzlu yaş-
lar, sıhhatli yüzünden peşi peşine yuvarlandı-
lar.

Büyükbaba evden içeri çılgın gibi girdi:

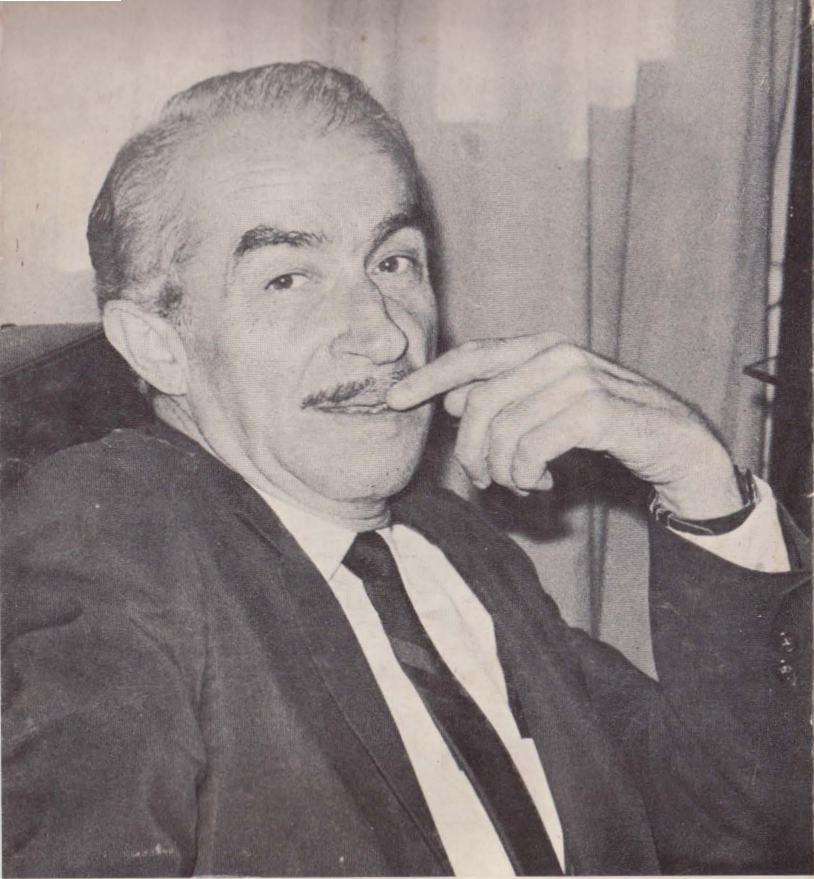
— Dememiş miydim? Gördünüz mü? Hiç
bir şeyim yokmuş. Açlıktanmış benim hasta-
lığım. Doktor bir baktı, ossaat anladı. Elbette
anlar, mütehassıs! Haydi çabuk yiyecek verin!

Oğlu, kızı, gelini, damadı, torunları ve ka-
rısı...

Dolma tabağını önüne koydular. İskemle-
sini çekip oturdu. Karı kocayı yalnız bıraktılar.
İhtiyarın mavi gözleri cıvıl cıvıldı. İki yanını kol-
ladıktan sonra,

— İnsan kendi kendinin doktoru olmalı!
-dedi-. Enayiler... Beni hasta sanıyorlardı...

Dolmalara uzandı.

ORHAN KEMAL

HİKAYELER-4

gıev

BİLGİ YAYINEVİ

BİLGİ YAYINLARI 207

ORHAN KEMAL'İN HİKÂYELERİ 4

Birinci Basım 1968

İkinci Basım

Ekim 1975

BİLGİ YAYINEVİ

Tunalı Hilmi Cad. 94
Telf: 26 60 48 - 26 70 64
Kavaklıdere - Ankara

Bahıllı caddesi 19/2
Telf: 22 52 01
Çağaloğlu -

kapak düzeni fahri karagözoğlu

ORHAN KEMAL

Grev

BİLGİ YAYINEVİ

BİLGİ BASIMEVİ - ANKARA

İÇİNDEKİLER

Grev	7
Nurettin Şadan Bey	20
Dert Dinleme Günü	40
Telefon	50
Can Sıkıntısı	68
Arka Sokak	78
Süpürgeci	83
Harika Çocuk	90
Hamam Anası	95
Nermin	99
Burhan Bey	105
Beye Kapıyı Göster	112
Balon	119
Abla	203
El Kapısı	211
Numara ...	220
Sıtma	225
Doğum	232
Kırmızı Mantolu Kadın	237
Korku	248
Babalar ve Oğullar	258
Yandan Çarklı	268
Pırıl Pırıl	277
İstidacı	282
Motörde	286
Kenar Mahalle	290

GREV

Fabrika sahibinin oğlu, saçları dökülmüş ırl başı, yuvarlak göbeğiyle tombalak bir patatesi hatırlatır. Bol bol uyumak, canlı kahkahalar salıvermek, çevresini alanlara mükellef ziyafetler çekmek için dünyaya gelmiş gibidir.

Fabrikanın memurlar lokantasına girdi. Müessesese müdürüyle birkaç garson her zamanki gibi koştular. Sandalyeler ikram edildi, masalar çekildi itildi, kuvvetli güneşin vurduğu penceredeki muşamba perde indirildi... O, yani fabrika sahibinin oğlu, ikram edilen dört beş sandalyeden yalnız birisine yan geldi, dirseğini masaya dayadı, tombul yüzünü etli avucu içine aldı...

— Şeyy... —dedi—, neblim ben? Bir şey ama, ne?

Ağız dolusu esnedi. Karşısında hazırolda bekleyen müessesese müdürünün yüzüne, ağır gözkapklarının altından yorgun yorgun baktı.

— Canımın ne istediğini bil bakalım!

Müessesese müdürü resmî bir gülüşten sonra, ciddileşti.

— Bil, —diye tekrarladı fabrika sahibinin oğlu— canımın ne istediğini bil, sana on lira!

Sandalyesinde doğruldu, sonra, bir kaplumbağaninkini hatırlatan sırtıyla, masaya abandı.

— Hadi... Bilsene!

Lokanta müdürü gerdan kırdı, gözlerini kırptırdı, kuru yüzünü kaşıdı. Sevmiyordu, garsonların filan önünde piyasasını düşürmekten başka bir şeye yaramayan bu şakaları sevmiyordu ama...

Bu sırada cebinden bloknotunu çıkaran fabrika sahibinin büyük oğlu altın istilosuyla çok bozuk bir yazı yazdı:

«Müessese müdürü, canımın ne istediğini bildiğin takdirde, kendisine on bin lira vermeyi taahhüt ediyorum.»

Müessese müdürü dede olmuş, ağır başlı bir adamdı ama, çaresiz kâğıdı aldı, uzaklaştı.

Fabrika sahibinin oğlu sandalyesine gene yan geldi. Gittikçe ağırlaşan gözkapakları nerdeyse büsbütün kapanacaktı. Bu sırada karşıda, kuvvetle vuran güneş sütununun yanında, çatal, kaşıkları parlatmakta olan bir garson gördü. Eliyle masaya vurarak çağırdı. Dirseklerine kadar sıvalı kolları, yer yer kararmış paçavrasıyla garson, koşarak geldi.

Fabrika sahibinin oğlu,

— Napiyorsun orda? — diye sordu.

Kulaklarına kadar kızaran garson,

Çatalları —dedi—, çatalları parlatıyorum efendim!

— Niye parlatıyorsun?

— Usta öyle emretti efendim?

— Usta öyle emretti demek? Sen emir kulumusun?

Garson gülmeğe çalışarak,

— Sayenizde efendim... — dedi.

— Sayemizde mi? Ben ağaç mıyım ulan?

— Estağfurullah efendim...

— Saye gölge demek, ağacın gölgesi olur. Benim sayemdeyse... Ben ağaç oluyorum bu hesaba, sen de benim gölgemde... Ha?

— Estağfurullah efendim... Hâşâ.

— Senin okumuşluğun falan var mı?

— Yok efendim.

— Hiç mi?

— Var ama, az.

— Ne kadar?

— Bêşi bitirdim, hepsi bu.

— Gerisini niye getirmedin?

— Tecelli beyim.

— Nasıl tecelli? Tecelli ne demek?

— Ben esas Karadenizliyim. Babam postanede odacıydı. Beş kardeşlik, aldığı para yetmiyordu zati, boğazımıza...

— Peki, şimdi on bin liran olsa... Meselâ tayyare piyangosu aldın, on bin lira vurdul Naparsın? Garson gülmeğe çalışarak önüne bakıyordu.

— Söyle, napardın on binin olsa?

—?

— Cevap ver be! Hiç düşünmedin mi? Meselâ çıkırp on bin lira versem sana şimdi... Naparsın?

—?

— Hiç fikrin yok mu be? Düşünmedin mi şimdiye kadar?

— Düşünmedim efendim.

— On bin lira çok mu mühim?

— Çok...

— Çok demek? Demek, «On bin liram olsa ne yapardım?» diye hiç düşünmedin?

—?

— Sende iş yok. Git işine hadi!

Garson kirli beziyle çekildi.

Fabrika sahibinin oğlu gine ağız dolusu esnedikten sonra, yaşaran gözlerini tombul ellerinin tüylü sırtıyla sildi. Hava adamakıllı sıcaktı, terliyordu. Tiril tiril sadakor ceketini çıkarıp yanibaşın-

daki iskemleye bıraktı. Sonra, önündeki masanın üzerine çaprazlama koyduğu ellerine başını dayadı, uykuya tam geçecekti lokanta kapısı hızla açıldı, Dokumane şefi içeri girdi:

— Ahmet bey —dedi—, koşun! Dokumacılar grev yaptı, ağa sizi bekliyor!

Kara kuru bir Arabuşağıydı.

Fabrika sahibinin oğlu, ondan beklenilmeyen bir çeviklikle sıçradı, sadakor ceketini aldı. Dokumane şefiyle lokantadan çıktılar.

Hiç bir zaman düzelmeyen bir mide bozukluğundan şikâyetçi ağa (fabrika sahibi) ağır tül perdelerin serin bir nemlilik verdiği odasında, köşeleme gidip geliyor, huysuzlanıyordu. İçeri giren oğluna,

— İş dayresine, emniyete, cendermeye telefon et çabuk! — dedi.

— Ne var? Noluyor?

— Ne mi var? Ne mi oluyor? Ben mi senden soracağım, sen mi benden?

— Benim bildiğim, mesainin sekiz saate inmesini, fakat on iki saatte kazandıkları parayı vermemizi istiyorlardı.

— Her neyse... evvelâ telefon et, sonra git, gör. İcap ederse atelyeyi bağla, koğ gitsinler! Amele mamele... Aç itleri başımıza çıkardılar bire herif... Hökümet hökümet değil ki... Sallandırır bir ikisini...

Fabrika sahibinin oğlu odadan fırladı. İplik ambarlarını bir hamlede geçti. Dokumaneye koşarak girdi. Üç yüz dokuma tezgâhının müthiş bir şakırtıyla çalıştığı atelyenin havasında pamuk tozları uçuşuyordu.

Kapıda durdu. İçeriye hırslı hırslı gözden geçirdi. Yanıbaşında dikilen dokuma ustasına,

— Hani? Grev yaptılar diyordun? — dedi. Herkes tezgâhının başında!

— Tezgâhlarının başındalar ama, iş görmüyor-

lar. Masra tükeniyor dolusunu koymuyorlar, bez top oluyor kesmiyorlar, iplik kopuyor bağlayıp çekmiyorlar.

— Kapalı grev yani? Kim elebaşları?

— Sarı Memet. O yok mu o...

— Çağır şunu bana!

Dokumane şefi düdüğünü kuvvetle öttürdü. Bütün başlar kapıya çevrildi, iki muavin koşarak geldiler:

— Sarı Memet'i çağırın bana!

Az sonra, zayıf kolları dirseklerine kadar çemirli, duru beyaz yüzlü, tepe saçları dökük, gaga burunlu bir dokuma işçisi dokuma ustasının yanına geldi. Üstü, başı, kaşları toz içindeydi.

— Buyur! — dedi.

Fabrika sahibinin oğlunu işaret eden şef,

— Küçük ağa seninle konuşmak istiyor — dedi.

Sarı Memet küçük ağaya baktı, bakıştılar.

— Sarı Memet sen misin?

— Benim!

— Bu ameleye sen mi önyak oluyorsun?

— Ne gibi?

— Tezgâh başında dikiliyor, iş yapmıyorlarmış. Böyle hareket etmelerini sen tavsiye ediyormuşsun.

— Ne münasebet? Onu sana söyleyen halt etmiş!

— Ne biçim konuşmak bu? Bir âmirin, bir büyüğün önünde böyle mi konuşulur?

— Büyüğün önünde böyle konuşulmaz, biliyorum.

— Konuşuyorsun işte!

— Konuşmuyorum, terbiyemi bilirim ben!

— Konuşuyorsun işte be!

— Ben senin önünde konuşuyorum!

— Ben senin büyüğün değil miyim? Ekmek veriyorum sana!

— Sen? Bana ekmek veriyorsun ha? Sen kimsin de bana ekmek vereceksin? Çalışıyorum ben, alnımın teriyle kazanıyorum onu... Bana ekmek veriyormuş... Ben çalışmayım da sen bana ekmek ver... Ulan siz değil ekmek, günahınızı bile vermezsiniz bedavadan!

— Terbiyesizlik etme, fena olur sonra!

— N olur? Bilmem neyimden tutup tavana mı astırırsın beni?

Araya dokuma ustası girdi, Sarı Memet'i kenara çekti. Çevresini hemen dokuma işçileri, arkadaşları almıştı.

— ...Fiyakasına bak gebeşin... —dedi—, bir dene patlatsam yarısı boşa gider.

Apteshane aralığında cıgara içerken «manzara»yı uzaktan görüp koşarak gelen dokumacı Bilâl, Gaffar, Kürt Resul de kalabalığa karıştılar. Gaffar,

— Nolmuş lan Memet? —diye sordu—, kim kime napmış?

— Hiç yahu... —dedi Sarı Memet—, bize ekmek veriyormuş. Lan sen kimsin ki bize ekmek veriyorsun? Allahsız oğlu Allahsız. Çamurda görsen bir tekme de sen atarsın.

— Boş ver... —dedi Gaffar—, sekiz saate indiriyorlar mı, indirmiyorlar mı?

— İndirir mi bunlar yahu... Avanta işçi var. En zoruma giden, bize terbiyesiz diyor... Lan senin de sana terbiye verenin de...

— Kim diyor? Koca göbek mi?

— Heye.

— Terbiyesiz ebu cecdi onun, sülâlei tahi-resi!

Fabrika sahibinin oğlu yanlarına geliyordu. Gaffar,

— İhı ihı... —dedi—, geliyor, bu tarafa geliyor...

Göbeğe bak lan...

— Bellersin dokuz aylık gebe!

— Gebe değil de nedir! — dedi Kürt Resul.

Fabrika sahibinin oğlu,

— Haydi bakalım, iş başına! — diye emretti.

Bir an hiç kimseden ses çıkmadı, bakışıldı. Sonra Sarı Memet,

— Harp biteli beş sene oluyor! — dedi— İş Kanununun hükümlerini yerine getirmenizi istiyoruz!

— O sizin bileceğiniz iş değil, — diye küçük ağa nefretle cevap verdi—. Fabrikanın menfaati nasıl icap ettirirse...

— Biz kendi menfaatimizi biliriz. Fabrikanın menfaati bizi alâkadar etmez!

— Siz de fabrikayı alâkadar etmezsiniz!

— Arkadaşlar duydunuz mu? Biz fabrikayı alâkadar etmezmişiz. Madem biz fabrikayı alâkadar etmeyiz, o halde bul işçi de çalıştır!

Küçük ağa telâşlandı. Dokumane şefi, yardımcıları, yağcılar, fabrika başmakiniisti, iki kâtip başbaşa verip fiskos geçtiler. Sonra içlerinden iki kâtip gereken yerlere telefon etmek üzere, koştular.

Sapsarı yüzüyle fabrika sahibinin oğlu,

— Dikkat edin! — diye bağırdı— grev yapıyorsunuz, grev kanunen yasak, karışmam sonra!

Sarı Memet hemen kendini topladı:

— Hayır — dedi—, katiyen. Geçiyoruz işimizin başına... Arkadaşlar herkes işinin başına geçsin!

Herkes tezgâhının başına geçti. Geçti ya, tezgâhlar boşuna işliyor, üç yüz tezgâhta kilovatlar boşuboşuna, su gibi harcanıyor, bir tek santimlik iş görülmüyordu.

Dokumane şefi,

— Nafile... — dedi—, iş görmeyecekler.

Fabrika sahibinin oğlu hırsından kuduruyordu.

Yere tükürdü, olduğu yerde döndü. Hırsına yenilerek gitti dokumane kapısının ordaki mermerde şarteli çekti. Atelye istop edince,

— Haydi, paydos! —diye bağırdı—, basın fabrikamdan, çıkın dışarı!

Yer yer kımıldılar, homurtular oldu. 'Sarı Memet,

— Grevi sen yaptın! —dedi—, kanuna sen karşı geldin asıl. Şahit olun arkadaşlar, patron grev yapıyor!

— Evet, grev, lokavt yapıyorum... Size bundan sonra değil ekmek, zırnık vermiyecem, takacam kilidi... Haydi, basın dışarı, yallah!

Sarı Memet'le arkadaşları kafa kafaya verdiler. Bir süre usul usul konuştuktan sonra, Sarı Memet,

— Kımıldamıyalım —dedi—, nasıl olsa polise telefon ettiler şimdiye kadar, gelsin polis, işimizin başında görsün bizi! Nasıl?

— Arkadaşlar, geçin işinizin başına... Varsa

— Kiyak. Haydi gidelim.

bir kuvveti attırsın bizi dışarı!

Gaffar,

— Kışınki vergi kaçakçılığını unutma! —diye bağırdı—. Tezgâhların hankslarını çıkarıp... Çakar-sın ya?

— Çakar ya, ateş almaz enayi!

—!!

Dokumacılardan bir kısmı tezgâhlarının başına geçti, bir kısmıysa küçük ağanın hâlâ basbas bağıran sesinden ürkererek fabrika kapısına doğru ağır ağır yürüdüler.

Az sonra, serkomiserle birlikte yirmi kadar bekçi, polis fabrikadan içeri telâşla girdiler. Coplar çekilmiş, kaşlar çatılmış, suratlar asılmıştı. Dokumaneyi kordon altına aldılar. Sarı Memet'le arkadaşları ileri atılıp,

— Komser bey —dediler—, fabrika sahibi lokavt yaptı, ifadelerimiz alınsın!

Her kafadan bir ses çıkıyordu, Serkomiser şaşırmıştı.

— Lokavt ne demek?

— Patronun grevli, patronun ameleyi kovması, işinden atması!

— Yalan! —diye fabrika sahibinin oğlu ortaya atıldı—. Yalan söylüyorlar, yalan söylüyor namussuzlar!

— Namussuz sensin, namussuz senin...

— Namussuz, namussuz, namussuz!!!

Ortalık karıştı. Fabrika kapısındaki işçiler de içeri girmeğe zorluyorlardı. Serkomiser, bekçi ve polisler de ne yapacaklarını, nasıl davranmaları gerektiğini bilmedikleri için, kararsızdılar...

Fabrika sahibinin odacısı koşarak geldi:

— Vali muavini bey geldi, komser beyi istiyor!

Serkomiser belindeki tabancasını tutarak koştu.

Vali muavini hafif kara bıyıklı, akça pakça bir zattı. Divan edebiyatına meraklı, Nedim hayranıydı. Fabrika sahibinin masasına kurulmuş, elindeki kurşun kalemı cama hafif hafif vuruyordu.

Büyük ağa,

— Şirnediler beyefendi, —dedi—, nlrden ıca-doldu bu demirkırası? Irgat, maraba güruhuna müt-tehem olduk bayağı. Paramızla irezil oluyor!

Vall muavini gülümsüyordu:

— Olur efendim —dedi—, ufak tefek mesail bunlar. Ya maazallah Evropa'daki gibi olsalar?

— Olmasın efendim, bura Türkiye! Elinizde bir şey. Askeriniz, polisiniz var şükür.. Nelerinden korkuyorsunuz? Ah ben hükümet olmalıyım ki.

— Napardınız?

— Sallandırır bir, ikisini...

— Ooo... Bizim hükümetimiz işverenle işçi arasında tam bir hakem rolünü oynamak için... Yani demek istiyorum ki...

Fabrika sahibi bu sözleri beğenmedi. Yöneti-

ciler içinde en gevşek onu bulduğu için oldu bitti sevmezdi. Zaten bu «işverenle işçi arasındaki hakemlik»ten, «hukuk devleti» deyiminden de bir şey anlamıyor, içerleyip duruyordu.

Bu sırada odaya serkomiser girdi, vali muavininin karşısında esas vaziyet aldı. Vali muavini,
— Noluyor? — diye sordu.

Beriki hep hazırolda, tabîî fabrika sahibinin etkisi altında, bir çırpıda anlattı:

— Amele işi bırakmış efendim, malumu âliniz, grev yapmış... Telefonla haber verildi bize, vaziyet ettik.

— Elebaşları olmak lâzım... Muhafaza altına aldınız mı?

Henüz böyle bir şey yapmamışlardı ama, lâzımdı.

Kafadan attı:

— Aldık efendim!

— Peki. Getirin bakalım.

Serkomiser çıktı, dokumaneye geldi. Telâşlı telâşlı,

— Baksanıza bana... —dedi—, Hasan efendi, Süleyman efendi, Ramazan bey... Vali muavininin yanından geliyorum, elebaşları olmak lâzım, muhafaza altına alıp almadığımızı sordu, aldık diye attım... Şu hani sarı biri vardı, ukalâ bir şey... Yakalayın şunu, muhafaza altına alalım.

Bir komiserle üç polis, birkaç bekçi, Sarı Mehmet'le iki arkadaşını muhafaza altına aldılar. Berikiler,

— Niye yahu niye? —diyorlardı—, lokavtı yapan, suçu işleyen orda, elini kolunu sallaya sallaya dolaşıyor, siz bizi tevkif ediyorsunuz?

— Kimden bahsediyorsun? Suç işleyen kim? Fabrika sahibinin oğlu mu?

— Tabîî ya... Şarteli indirdi, milleti işten kovdu. Bizim değil, onun tevkif edilmesi lâzım!

— Onun? Maşallah. Koskoca mal sahibi. Nan-

körlüğün âlemi var mı? Sayesinde sebepleniyorsunuz, karnınız doyuyor.

Üç arkadaş bağırdı, çağırdı. Hak, adalet ve daha bir sürü şeyden dillerinin döndüğünce söz ettiler. Berikiler yanlış yola saptıklarını anlamışlardı ama, vali muavini "elebaşının muhafaza altına alınmasından" bahsetmişti. Binaenaleyh, muhafaza altına alınması icap edenler vardı.

— Sizi tevkif etmiyoruz —dediler—, muhafaza altına aldık sadece... Bizim tevkif selâhiyetimiz yok ki... Mesele bundan ibaret...

Fabrika sahibinin oğlu babasının odasına öfkeyle girdi:

— Rahatsız oldunuz beyefendi —dedi—, gene sizi buraya kadar yordu bu âsi herifler...

Vali muaviniyle el sıkıştılar.

— Yani beyefendi, biliyor musun, anamızdan emdiğimiz süt burnumuzdan geliyor! Makine beğenmezler, iplik beğenmezler, çalışmazlar... Şimdi de bir sekiz saat meselesi tutturdular... Geçende arz etmiştik, işçiye zam, az mesai, şu, bu, bizim de arzuladığımız şeyler... Biz de işçimizin refahını isteriz şüphesiz... Fakat bir de ortada realite var... Daha çok mesaiyle daha az ücretle çalışacak, hatta buna can atan işsizler var ortada. Haber haber üstüne geliyor. Sonra maliyet meselesi... Karşımızda Avrupa, Amerika malı var. Rekabet, malum... Serbest pazar rejimi devrine giriyoruz. Nasıl rekabet edeceğiz sonra? Fabrikalarımızı kapamak icap edecek aksi halde. Mamafih, biz umumiyetle işçilerimizden memnunuz. Aralarında bazı uygunsuzlar olmasa.. Ekseriyet iyi, halden anlıyor.. Gel gelelim o birkaç sütsüz.. Demin ne yaptılar biliyor musunuz? O bir Sarı Memet var, çıktı makinenin üstüne, «Arkadaşlar işi bırakalım, ya dediğimizi yaparlar, ya da çalışmayız!» diye basbas bağırdı. İşçiler kütle halinde atelyeyi terk ettiler... Bunun üzerine zatiâlinize haber vermek zarureti hasıl oldu.

Vali muavini sakın sakın dinledikten sonra,
— Devletimizin rolü, bu türlü zorlukları hallü
fasletmek. Onlar da vatandaş... Onları da dinlemek
lâzım... Değil mi efendim?

— Hakkı âliniz var şüphesiz ama... Bilseniz
ki...

— Düşününüz... Ya maazallah Evropa'dakiler
gibi olsalardı?

— Burası Avrupa değil beyefendi!

— Olabilirdi. Aralarında yüz, yüz elli senelik
bir fark var bereket versin ama, asrımız uçak asrı,
atom asrı... Bu yol belki de hızla kapanacak... Bi-
linmez ki... Atatürk inkılâplarını düşünün! O ne
baş döndürücü hamleydi o! Binaenaleyh, asıl mil-
letimiz, bu farkı da kapayabilir. Onun için, böyle ih-
tilâflarda devletin hakem rolüne alışmak lâzım...

Fabrika sahibiyle oğlu bakıştılar. Vali muavini
bu bakışmayı gördü:

— Bu demek değildir ki, onların nahoş hare-
ketleri hoş görülecek, göz yumulacak... Asla ve
kat'a! Memleketimiz bir hukuk ve adalet memleke-
tidir. Hak sahiplerinin hakkı haksızlara katiyen çiğ-
netilmeyecektir! Çünkü efendim, memleketimiz bir
hak ve adalet memleketi olmak haysiyetiyle, devle-
timizin rolü vatandaşlar arasındaki muvazenenin
teessüsünde bir hakem...

Kapı vuruldu. Deminki serkomiser girdi:

— Sanıkları getirdim beyefendi!

— Nerdeler?

— Burda, kapı önünde, muhafaza altındalar
efendim!

— Âlâ. Ben şimdi savcılığa telefon ederim.
Siz adliyeye sevkedin onları... İçerde asayiş tees-
süs etti mi?

— Etti efendim.

— Ötekiler işlerinin başına döndüler mi?

— Dön-dön-döndüler efendim, evet döndü-
ler... İsterseniz.

— İstemez. Siz şimdi sevk edin bakim onları... Kulaklığı eline aldı.

Saçları briyantinden ışıl ışıl savcı, ufak tefek, ama sert bakışlı biriydi. Az önce ikibuçuk liraya satın aldığı otomatik çakmağını deniyor, hafifçe gülümsüyordu. Telefon çalınca, kulaklığı aldı:

— Aloo... Evet Başsavcı yardımcısı... Buyurun beyefendi. Ha, evet efendim, haberdar etmişlerdi... Gönderdiler mi? Grev mi dediniz? Dehşet! Başüstüne beyefendi...

Telefonu kapadı. Yanıbaşındaki masada başını evraklara indirmiş, harıl harıl çalışmakta olan arkadaşına,

— Burayı İtalya, yahut Fransa sanmış köpöçl-
ları! — dedi.

— Nolmuş? — diye başını kaldıran beriki, iri-
yarı, ama yumuşak bakışlı biriydi.

— Fabrika ameleleri... Grev yapmış!

— Nasıl olur?

— Basbayağı... Grev yapmışlar... Tezgâhları bırakıp... Patron da zabıta'yı haberdar etmiş. Eleba-
şılar muhafaza altına alınmış, nerdeyse gelirler

— Tevkif edecek misin?

— Zannederim... Çünkü, grev... Vali muavini
telefon etti. Kafa kaldırtmağa gelmez, derhal ez-
mek lâzım... Fransa'yı içinden çökertenlerin kim-
ler olduğunu biliyoruz artık!

Öbür savcı başını gene evraklara eğmişti. Su-
susundan anlam çıkarılır korkusuyla

— Şüphesiz —dedi—, yalnız, şaşıtığım bir nok-
ta var: bu işe cesaretin nelere mal olacağını hâlâ
anlamamışlar mı?

— Öyle görünüyor Mamafih anlatacağız el-
bette...

Duvardaki büyük saat öğleden sonranın dördü-
nü ağır ağır vurmağa başladı.

NURETTİN ŞADAN BEY

Cezaevi jandarma karakol komutanı cezaevi kapısından telâşla girdi, idarenin taş merdivenlerini koşarak çıktı, merdiven başında şakalaşan hükümlülere,

— Yahu —dedi—, çocuklar... Nurettin Şadan bey isminde bir zat gelecekti... Geldi mi?

Cezaevinin yazı ve temizlik işlerinde kullanılan dört hükümlü bakıştılar. Böyle birinin gelip gelmediğinden haberleri yoktu. Yalnız, ihtiyar başçavuşun her zamanki ağırlığının aksine gösterdiği telâştan Nurettin Şadan beyin önemli biri olduğunu anlamışlardı.

Yarım saat sonra, geniş kenarlı siyah fötr şapkası, reye pantolonuyla bir manken ciddîliği içinde cezaevi kapısından giren Nurettin Şadan bey, rahatlıktan adamakıllı semirmiş, orta boylu, tıkız bir adamdı. Sokakların çamur içinde olmasına rağmen

cezaevi kapısına kadar otomobille geldiği için, iskarpinleri tertemizdi.

İhtiyar başçavuşla birlikte idarenin taş merdivenlerini yan yana çıktılar. Sahanlıktaki hükümlüler, gelenin belki de hükümetin büyük bir memuru olabileceğini düşünerek, toplandılar.

Nurettin Şadan bey sahanlıkta durdu, şapkasını çıkardı, oradakileri kibarca selâmladıktan sonra,

— Bendeniz —dedi—, Nurettin Şadan! G...'-den geliyorum. Üç ay cezam kaldı...

Sahanlıktaki hükümlüler hayretle bakiştılar. Vali, savcı ya da, ağırceza reisi gibi giyinen birinin hükümlü oluşunu yadırgamışlardı. İçlerinden birisi,

— Allah kurtarsın! — dedi.

Nurettin Şadan beyse,

— Meğsi —dedikten sonra ihtiyar başçavuşa döndü— Başçavuş, ben memleketin eşrafından birinin oğluyum. Tahsilimi Almanya'da yaptım. Şehri gezip dolaşmama, banyolarından istifade etmeme tavassut edeceksiniz tabiî değil mi?

Başçavuş yutkundu. Bunca yıllık «vazifei memuriyetinde» bu derece «alameliinnâs» bir teklifle karşılaşmadığı için, şaşırmişti.

Nurettin Şadan bey,

— Nasıl? —dedi—, oldu mu?

Başçavuş imdat aranır gibi bakındı.

— Bilmem ki... Kısmet... İnşallah...

Nurettin Şadan bey son derece biçimli yapıyla ağır ağır içeri girdi. Beton koridora sağlı solu kapılar açılıyordu. Kapısının üzerindeki küçük siyah tabelâda MÜDÜR yazılı soldaki odaya geldi, durdu. Ceketinin önünü ilikledi, şapkasını eline aldı, sonra kapıya üç kibar fiske vurdu, cevap bekledi. Bu sırada Başgardıyan (öyle herkese pek aldırış etmezliğiyle tanınmasına karşın) odasından çıkıp da Nurettin Şadan beyi görünce, bu kelle kulak yerinde kişiye karşı nasıl davranılması gerekti-

ğini henüz kestiremediğinden, odasına girip kapıyı kapamıştı.

Nurettin Şadan bey müdürün kapısına yeniden üç kibar fiske vurdu. Gene karşılık alamayınca topuzu kıvırdı, kapıyı açtı.

— A... Nerde müdür bey?

Başçavuş bir çırpıda,

— Gitmiş olacaklar efendim! — dedi.

— Saat kaç?

Başçavuş tam anlamıyla etki altında kalmıştı. Saatini çıkardı:

— Altıyı çeyrek geçiyor efendim!

Nurettin Şadan bey odaya daldı, içerisini merakla gözden geçirdikten sonra, çıktı.

Nurettin Şadan beyin iki yatak dengi, sağlam iki meşin bavulu, içlerinde tahta kalıplarıyla rugan, glase, podösüet üç çift iskarpini, termosu ve bir şezlongtan ibaret eşyayı koridorun bir köşesine taşınmıştı. Bavullar kilitli değildi; gardiyanlar açtılar, meşin ciltli kitaplar, Almanca gazete tomarları, yazılmış yazılmamış kâğıtlar... Daha çok da ipek çamaşır bolluğu karşısında gardiyanlar ezilip büzülüyor, rica eder, istirahatda bulunur gibi haller takınıyorlardı. Başgardiyanısa, hâlâ odasındaydı. «Kelle kulak yerinde zat çıkar da, ben eşyası aranacak, şüphelenilecek adam mıyım? Siz kim oluyorsunuz da benim eşyalarımı arıyorsunuz?» diye patırtıya başlarsa nasıl karşılıyacağını kâlâ kestiremediği için karışmıyor, odasında sinirli dolaşıyor, cıgara içiyordu.

Nurettin Şadan beyi kalem odasına davet ettiler. Son derece yakışan lâcivert kostümü, kibar salınışlarıyla kalem odasına girdi, odadakileri selâmladı. Sonra, yeni gelenler defterine adını geçirecek olan kısa boylu, esmer kâtibin masası önünde bekledi. Kalın, bembeyaz boynunun üzerinde lri bir fil-dişi yuvarlakmışçasına duran, tepe saçları dökük

başı, kalem odasının yüz mumluk ışığında cilâlı gibi parlıyordu.

İhtilâs suçundan yedi yıl on aya hükümlü esmer kâtip, Nurettin Şadan beyden bahşiş hususunda ümitlenmişti.

— İsmi âliniz efendim? — diye sordu.

— Nurettin Şadan.

— Mahalli velâdetiniz?

— G...’de doğdum ama, İstanbullu sayılırız. Çocukluk ve bir kısım tahsil hayatım İstanbul’da geçmiştir!

— Çok güzel beyefendi. Tevellüdünüz?

— 1320.

Esmer kâtip usulcacık sordu:

— Suçunuz efendim?

Nurettin Şadan beyin duru mavi gözleri odadakiler üzerinde dolaştı, sonra birdenbire kendini topladı:

— Asılsız haber yayarak âmmenin heyecanını tahrik! —dedi, sonra—, ama pardon —diye ekledi— o ilk suçum... Bu seferki, Türklüğe hakaret...

Kalem odasında birdenbire koyulaşan susuştan ürkererek,

— O hapisane çok tuhaftı efendim... — diye ardını getirdi—. İşin esasına bakarsanız, bu bir kompodan ibaret. Ben Türklüğe falan hakaret etmiş değilim. Ben sadece dedim ki, beş bin liraya karısını teslim etmeyecek tek memur yoktur dedim. Türk memuru diye tasrih etmedim. Bundan Türklüğe hakaret manasını çıkardılar...

Odada fiskos başladı. Nurettin Şadan bey daha ciddi,

— Beyler —dedi—, ben tahsilimi Almanya’da ikmal etmiş bir hukuk doktoruyum! Geldiğim hapisanede bilhassa şu şayanı esef manzaraya şahit oldum ki, halk, yani aşağı tabaka, politika, hem de yüksek politikayla meşgul oluyor. Tasavvur buyurun, halk ve yüksek politika! Bakkal, çakkal, fırıncı

garson, kundura boyacısı şu bu ve yüksek politika! Bu cühelâ güruhu, ahvali hazırâ ve bilhassa müstakbele hakkında mütalaalar beyan ediyor, sizi de bütün bilgi, görgü ve bilhassa geniş tettebbü hususiyetlerinize rağmen, kendisiyle aynı seviyede görerek, kendi fikirleriyle hemfikir kılmağa çalışıyor!

Kalem odasındakiler safi kulak kesilmişlerdi. Hapishane fotoğrafçısı yeşil gözlerini Nurettin Şadan beyin ağzına dikmiş, «ahvali hazırâ ve müstakbele» cinsinden parçalanan lügatler dolayısıyla, bu zatın büyük bir adam olduğu kanısına varıvermişti.

Bir ara,

— Cık cık cık... —yaptı,— namussuz herifler...

Nurettin Şadan bey sözlerinin etkinliğini görerek, ardını getirdi:

— Sonra efendim, bu memlekette, ben görmeyeli, büyüklere karşı müthiş bir saygısızlığın tekevvün etmiş olduğunu müşahede ediyorum. Meselâ, ben, memleketin eşrafından, soyu, cinsi, ciblîyeti belli, eşraftan âlim, fazıl mütedeyyin bir zatın oğlu olayım da soyu soppu, cinsi ciblîyeti belirsiz birtakım rezillerin ifadeleriyle...

Esmer kâtip deftere suçun nevini «Türklüğe hakaret» yazdı, sonra,

— Ayakta rahatsız olmayın beyefendi... — dedi—, şöyle buyurun!

Cezaevi kâtibinin boş masasıyla sandalyesini ikram etti. Gösterilen yere geçip oturan Nurettin Şadan bey kalem odasındakileri gözden geçiriyordu ki, esmer kâtip cıgara ikram etti. Beriki,

— Meğsi —diye reddetti—, kullanmam.!

Yalan söylüyordu. Kâtip ve cıgaranın cinsi «Onörüne» dokunmuştu.

Esmer kâtip laf olsun diye sordu:

— Ne işle meşguldünüz beyefendi?

— Ben mi? Ayrıca bir işle meşgul olmama lüzum yoktu... Zeytinyağı fabrikalarım vardı, zeytin-

liklerim vardı... Mamafih G... 'de çokluk oturmazdım. Vekilharçlarım işlerimi takip eder, neticeyi bana bildirirlerdi. Hayatımın son on beş senesi bilâfasıla Evgopa'da* geçmiştir!

Birdenbire,

— Şimdi kâtip efendi, —dedi—, sizden bir şey soracağım, herhalde bileceksiniz. Bir insan tehevvrle bazı sözler söylemiş olsa, bu sözleri de şuhudun şahadetiyle mevsuk bulunsa. Bundan da Türklüğe hakaret gibi bir mana ve netice çıkarılmış olsa... Gerçi korkum yok, sovan yemedik ki ağızım koksun ama... Efendim, G... 'nin çok aşağılık bir müddeiumumîsi vardı. Görseniz iğrenirsiniz. İri kalçalarıyla bir kadını hatırlatır. Efemine, dejenere... Geçinemedik, daha doğrusu bendenizi çekemedi... Meselenin lübbü, özü bu. İşin asıl fecii nedir bilir misiniz? Aleyhimde şahadatta bulunanlardan birisi Kürt, öteki Arap, üçüncüsü Çingene. Tasavvur buyurun... Bir Türk Türklüğe hakaret ediyor, bir sözümona Türk müddeiumumîsi de bir Kürdün, bir Arabın ve bir Çingenenin ifadeleriyle bir Türkü mahkûm ettirmeğe çalışıyor!

Fotoğrafçı mest olmuştu. On iki yaşında öksüz kalıp zengin konaklarında evlâtlık olarak yetişen, sonunda da zengin birinin hizmetçisiyle evlenen fotoğrafçıda eşrafa yakınlık ihtiras derecesindeydi. Gardiyanlar Nurettin Şadan beyi koğuşuna götürürlerken, yaveriymiş gibi yanından ayrılmadı. Bavullarını taşıdı, istediği, istemediği bir sürü bilgi verdi. Fotoğrafçının verdiği bilgiler arasında Nurettin Şadan beyi asıl ilgilendiren, «bazı siyasî hükümlülerin revlrde yatıp kalkmaları» oldu.

Fotoğrafçı,

— Neden beyefendi, —diyordu—, onlar sizden daha mı okumuş? Esasına bakarsan, bu mapisane de senin bir dengin daha yok!

* Evgopa: Avrupa.

Nurettin Şadan bey,

— Demek —dedi—, mer'ıyyülhatır birtakım kımseler, hususî muamele görebiliyorlar? Revirden mi yeyip içiyorlar?

— Orasını bilmem ama, herhalde, gemisini yürüten kaptan!

Nurettin Şadan beyi cezaevinin sanıklar bölümünde, fotoğrafçının da bulunduğu, sekiz kişilik bir koğuşa verdiler. Ama, o burayı beğenmedi. Asık yüzüyle koğuştaki köylüleri gözden geçirdikten sonra, dışarı çıktı, reviri göstermesini fotoğrafçıdan rica etti.

Revire çıkarken koridorda başgardıyanla karşılaştılsa da, başgardıyan çabucak savuştu.

Reviri yönetmekte olan iki ihtilâs hükümlüsüne Nurettin Şadan bey önce kendini tanıttı, sonra, kalem odasında anlattıklarını tekrarladı. Daha sonra da,

— Beni tevkifhanede pis bir koğuşa verdiler beyefendiler —dedi—, lâkin biliyor musunuz, koğuşlar ne berbat!

— Evet, maalesef öyle...

— Koğuştaki bir mahpusun bacağını gördüm, tesadüfen... Lâkin ne bacak! Bileğim kalınlığında, kara, kuru, kıllı, müstekreh!

Kötü bir aktör gibi ve ellerini havaya kaldırarak konuşuyordu.

— Goethe ismini duydunuz mu beyefendi? —diye birdenbire soruyordu. Asık yüzlü sıhhiyeyle kambur arkadaşı bakıştılar. Asık yüzlüsü,

— Hatırlıyorum —dedi— Almanların büyük bir şairi...

— Bravo beyefendi! —Asık yüzlü sıhhiyenin ellerini yakaladı—. Almanların en büyük şairidir... Sonra... Nitsche, Kirkegart... Beyefendi, tahsilini Almanya'da ikmal etmiş, ilmi irfaniyle herkese el öptürmüş, âlim, fazıl bir zatın oğlu, bir hukuk doktoruna küçük bir iyilik yapmak ister misiniz?

İki sıhhiye tekrar bakiştılar. Asık yüzlüsü,

— İmkân nispetinde... Evet... — dedi.

— Nasıyenizden kibar ve asil bir aileye mensup olduğunuz anlaşılıyor...

— Teşekkür ederim.

— Çehre, insanların aynasıdır!

— Mersi!

— Onun için, sizin bu asil tarafınıza hitap edeceğim: Bana burada bir yer temin edebilir misiniz?

— Nerde?

— Burada, revirde...

— Biz ha? Size?

— Evet. Şaşacak ne var?

— Revirde adam yatırmak selâhiyeti doğrudan doğruya müdürle doktorun elinde de...

— Canım bırakın bu klasik mazeretleri, atlatmaları ...Göreceksiniz size ne kadar faydam dokunacak!

Asık yüzlü sıhhiye,

— Revire adam yatırmak selâhiyetimiz yok!
— dedi.

— Size Almanca, Fransızca öğretirim...

— Teşekkür ederiz ama...

— Goethe'den şiirler, Nitsche'den ilâhî pasajlar okurum, umumî kültürünüzün artması için...

— Çok iyi olurdu ama... Hapisane doktoru...

— Nasıyenizden asil bir aileye mensup olduğunuz anlaşılıyor demiştim, kanaatimi değiştirmedim hâlâ...

Asık yüzlü sıhhiye kesti attı:

— Buiş asaletle filan olmuyor, selâhiyet meselesi birader.

Nurettin Şadan bey birdenbire sinirlendi:

— Peki, nerde müdür?

— Bilmem. Canı nereyi istemişse...

— Nasıl adamdır?

Bu sefer kambur söze karıştı:

— Elli, kollu, iki bacaklı...

— Anlatamadım efendim. Yani bilgisi kültürü...

— Efendim?

Asık yüzlü sıhhiye,

— Vallaha beyefendi —dedi—, kantara vurduk henüz?

Nurettin Şadan bey bunları duymamış davrandı. Pencereye gitti. Kalabalık ve simsiyah bulutlara gömülü karşı dağlara dertli dertli bakmaya başladı.

Kambur sıhhiyeyle arkadaşı gene göz göze geldiler. Asık yüzlüsü, elinin bir işaretiyle «Terelellî mi ne?» demek istedi.

Neden sonra pencereden çekilen Nurettin Şadan bey,

— Beyler! — diye o kötü aktör konuşmasıyla başladı—: şu tabiattaki sulhü sükûna bakın, bir de insan denilen mezbele süprüntülerinin mücadelesine! Neyi paylaşamıyoruz? Bu âlem, bu azamet, bu lâyetenahiyyet içindeki mevkiimiz ne?

Asık yüzlü sıhhiye,

— Haydi birader... —diye arkadaşına çıkıştı—. Yemek soğudu, iki lokma bir şey ziftleneceksek ziftlenelim!

Nurettin Şadan bey tiradını kesti. Öfkeyle,

— Ben —dedi—, bu işi yarın müdürle hallederim!

Çıktı gitti.

.....

O gece koğuştaki köylülere Schiller ve Goethe'den şiirler, Nitsche ve Kirkegart'dan pasajlar okundu. Saatlerce Alman milletinden, Alman milletinin büyüklüğünden, bu harbi kazanmasının insanlık için lüzumundan, kazanacağının da tarihî sosyal zaruretlerinden, Cenabı Allahın dünyayı düzeltmeğe neden dolayı Adolf Hitler'i memur ettiğinden uzun uzun söz etti.

Gece yarısını bir saat geçe, koğuştaki dinleyici olarak yalnız fotoğrafçı kalmıştı. Nurettin Şadan be-

yin karşısında, dizlerinin üstünde oturmuş, dinler görünüyor, koğuşa horluyordu.

Fotoğrafçı sözde dinliyordu. Karşısındaki adamın duru mavi gözleri ona kaynatasını hatırlatmıştı. Kaynatasını... yani, karısının efendisi olan mal, mülk, toprak sahibi, namazlı, aptesli ama, pireyi de sekitmeyen zampara ihtiyarı.

Fotoğrafçının fena halde uykusu gelmişti. Çevresine bakındı. Herkes devrili devrilivermişti. Eline geçse, ayıp olmasa o da yatağına girecek, uykuya bayılvirecekti. Ağzını açmadan esnedi, yaşaran gözlerini avuçlarıyla sildi. Bir ara uyuyanları göstererek,

— Bu mapisanede adam mı var? —dedi—. Şunlara bak... İlk akşamdan yatarlar böyle... Bu lobutlar tahsilli insan lafından ne ağnar?

Nurettin Şadan bey,

— Ee —dedi—, haksız da değiller... Konuştuğumuz mevzular ağır birtakım mülâhazatı siyasiye ve felsefiye olduğu için...

— Doğru —dedi fotoğrafçı — epeyce ağır... İyi ki geldin... Şurada bi canım sıkılıyordu ki...

Sabahleyin koğuş halkı zelzeleye uğramış gibi yataklarından fırladı: Nurettin Şadan bey kültür fizik yapıyordu. Belden yukarısı çıplaktı. İki elinde iki torba, torbalardan birinde nohut, ötekinde bulgur kollarını omuzları etrafında döndürürken arada güm güm zıplıyordu.

Herkes uyanmış, yatağında uykulu gözlerle bakıyor, lâhavle çekiyorlardı. Nurettin Şadan bey kol ve bacak hareketleri yaptı, sıçradı, bacaklarını yanlara açtı kapadı, gövdesini öne, arkaya, yanlara bük-tü. Uzun uzun soluk alıp verdikten sonra, bavulundan çıkardığı kocaman bir şişe kolonyayla gövdesi-ni, kollarını, bacaklarını, apış aralarını filan güzelce ovarken, jimnastiğin «Psiko, fiziko...» faydaların-

dan bahsederek giyindi. Sonra, müdürü görüp revir işini halletmek için çıktı gitti.

Fotoğrafçı da bilekten düğmeli uzun, beyaz donuyla, elini yüzünü yıkamak için çıkınca koğuştta ona dair konuşmalar başladı. Uzun beyaz bıyıklı ihtiyar bir köylü,

— Evendiyse bana ne onun evendiliğinden? —dedi—. Allah evendiyi evendi yaratmış, köylüyü köylü... Evendi diye benim irahatımı bozmağa mecbûr değil a!

— Vallaha —dedi bir orta yaşlı—, herkesin evendiliği de, köylülüğü de kendine... Ben mapisane de bol bol uyuyamadıktan sonra, yarın köy yerinde heç uyuyamam.

Bir genç,

— Başgardiya habar edelim... —teklifinde bulundu—. Ne bu? Babam dedi ki, bedene en yararışlı uyku zabah uykusudur, dedi ki. Bu tutmuş, zabah zabah, güm güm, güm...

— Gövdesi teneşire gelesice. Beygir gibi herif... Utanmayor da...

Fotoğrafçı ıslak eli yüzüyle geldiği halde, berikiler konuşmalarını mahsustan kesmediler. Fotoğrafçı gittikçe artan bir öfke içinde dinledi dinledi. Sonra,

— İnsan olan bir insanlara o zatın bir çift lafı altından da, gümüştten de kıymatlıdır! —dedi—. Neler söyledi duymadınız mı?

Uzun beyaz bıyıklı köylü,

— Torbanı aç da doldur kıymatlıysa... —dedi—. Bizim lafa karnımız tok! Ben bi köylü parçasıyın... Tarla lâfnan sürölüp, lâfnan ekilmeyo! Ben çavdar ekmeğiynen bulgur lapası yerin, onun kitapları vâ... Benim geçimim tarlaca, toprakça, onunki kâatça, kalemce... Allâh beni burdan kurtarıp ço-luğuma çocuğuma kavuşdursun da sağlıcağnan, efendin de senin olsun, efendinin lafı da, sözü de..

Bir başkası,

— Vallaha... — diye doğruladı.

Fotoğrafçı hırsıyla çıktı gitti. Uzun beyaz bıyıklı köylü arkasından «Nah!» yaptı.

— Yımırtadan çıkmış da kabuğunu beğenmiyor. Sen de düne kadar baldırı cılbağın biriydin bencileyin...

— Şimdi ne? Fakıya damat olmadı ya!

— Koynu bitli... Senin çıkarın evendiynen, benim çıkarım köyümnen, tarlamnan, çiftim çubuğumnan...

— Koyde kurtulamadık, burda da buldular.

— Heç bi yerde ırahatlık yok bunnardan bana... Mapise girersin mapisde de bulurlar...

— Köklerine kibrit suyu!

Yataklardan isteksizce kalkıldı, eller, yüzler yıkandı maltızlara ateşler yakıldı, öğle akşam yemekleri için tedarike başlandı. Esmer bir delikanlı da alnını koğuşun pencere demirine dayayarak, «Gezme ceylan bu dağlarda seni avlarlar» türküsünü tutturdu.

Gezaevi müdürünün odasına aşırı bir saygı içinde giren Nurettin Şadan bey, yerlere kadar eğilerek onu selâmladı. Müdür bu son derece şık adamı ilkin yadırgamıştı. Sonra, dün G...’den gelen olduğunu öğrenince, akşam Çınarlı kahvede savcı yardımcılarında birisinin onun durumu hakkındaki sözlerini hatırladı, ama bozmadı, yer gösterdi. Beriki hep saygıda aşırı haliyle, elleri göğüs hizasında kavuşuk, gösterilen yere yarım oturdu, karşılıklı bir nezaket yarışıda başladı.

Dereden tepeden konuşuluyordu. Daha çok, bu son harpte Türkiye’nin tarafsız kalışındaki «mucize»yi hazırlayan hükümetin «siyaset»li politikasından söz eden müdürü huzursuzluk içinde dinleyen Nurettin Şadan bey, bu konuyu hızla geçiştirmek istiyordu. Bir ara, bu tip tarafsızlığın, memleket çı-

karına zararlarından söz etmek istediye de, müdür, bahsi ustalıkla başka tarafa kaydırdı.

Bahis dönüp dolaşıp Nurettin Şadan beyin müdürü «tasdî» sebebine gelince, müdür, hemen ciddileşerek, «Buna maddeten imkân olmadığını, revire adam yatırmak yetkisinin münhasıran cezaevi doktorunun uhdesinde olduğunu, kaldı ki mücbir bir sebep olmadıkça sapasağlam bir insanın revire yatırılmasını asla terviç edemeyeceğini, çünkü cezaevinde yataksız, yorgansız, aç ve bu kış kıyamette betona yalınayaklarla basmakta olan perişan insanlar dopdoluyken, böyle güçlü kuvvetli birine yapılacak iltimasın ahlâk ve vicdan mefhumlarıyla ne dereceye kadar kabilitelef olabileceğini «Nurettin Şadan beyin iz'anına» bıraktı.

Revire yatma imkânlarının suya düştüğünü anlayan Nurettin Şadan beyse, yavaş yavaş sertleşmeğe başlamıştı. Sonunda,

— Pekâlâ müdür bey... —dedi—, ilmü irfanıyla herkese elini öptürmüş bir zatın tahsilini Almanya'da ikmal etmiş oğluyse, ayaktakımı... efendim?

Masası üzerindeki kâğıtları karıştıran müdür,

— Biz, —dedi—, mahpuslarımız arasında kalite farkı gözetmeyiz.

— Ya? Demek Hello Cello'yla ben müsaviyim?

Müdür başını kaldırmaksızın,

— Evet... —dedi.

Nurettin Şadan bey hırslı hırslı soluyarak, müdüre öfkeyle baktıktan sonra, odadan çıktı gitti.

Günler geçti. Bu süre içinde Nurettin Şadan beyden ayrılmayan fotoğrafçı onu âdeta adım adım izledi. Bu kadar okumuş, asıl bir adamla cezaevi bahçesinde dolaşmak, onun anlattıklarını dinlemek, böyle tahsilli bir insanın anlattıklarını yalnız kendisinin dinlediğini cahil, lobutlara göstermek» guru-runu okşuyordu. Goethe ve Schiller'in şiirlerini, ötekilerin pasajlarını gece yarısına kadar yalnız ken-

disi dinliyor, geceleri yatakta, Nurettin Şadan beyden duyup aklında kalan lügatli sözleri tekrarlıyor, kendisini büyümüş, olgunlaşmış sanıyordu. Nurettin Şadan beyi zaman zaman kışkırtmaktan da geri durmuyordu: «...mapisane müdürüynen tohtur oldular da ne sanki? Senden daha mı okumuş onlar? Ben olsam senin yerinde yani ki, alt üst ederim hepsini, susta durdururum karşımda!»

Ben olsam şöyle, ben olsam böyle...» Nurettin Şadan beyi tam kıvamına getirdi. Sonunda, bir gün Nurettin Şadan bey,

— Bu hafta doktor gelsin de, bak gör... —dedi—. Bak gör ki hapisane nasıl geçirilmiş doktor cenaplarının kafasına!

Bir süre önce istediği ilâcı yazmadı diye doktora garaz bağlayan fotoğrafçı, o günü, Nurettin Şadan beyle doktorun kapişacakları günü heyecanla beklemeğe başladı.

O gün geldi. Günlerden cumartesiydi. Her zaman olduğu gibi, üst başları paramparça, ayakları yalın, kara sarı yüzleri, çapaklı gözleriyle insana bulantı veren âdembabalar revir koridorunu doldurmuşlardı. Birden fotoğrafçı göründü. Âdembabaların perişan kalabalığını yarararak, yol açıyordu. Arkadan azametle gelen Nurettin Şadan beyse mahsustan kravat takmamıştı. Ceketinin düğmeleri açıktı. Ellerini de pantolon ceplerine sokmuştu. Doktorun hastaları kabul ettiği ecza odasının önüne geldi, kapıyı ayağının ucuyla itip girdi.

Cezaevi doktoru ufak tefek, zayıf bir adam, namaz kılar, oruç tutardı. Yolda giderken ayağına bir taş dokunsa, durur; taşı yerden alır, üç sefer öpüp bir kenara besmeleyle bıraktıktan sonra yoluna koyulurdu.

Çağrılmadan giren adamın küstah duruşundan ürktü, ama bozmadı. Yanıbaşındaki masada hasta tabelalarını yazmakta olan asık yüzlü sıhihiyeye,

— Yazın Tuğrul bey... —dedi—. Hasan oğlu Hasan... Üçten...

Sonra Nurettin Şadan beye döndü:

— Buyurunuz efendim.

— Bana banyo raporu yaz! — diye tükürür gibi konuştu—. Sıyatikten anam ağlıyor!

Geçen ve önceki haftadan tanıdığı bu adamın niyetini sezen doktor,

— Şu sıra hiç kimseye banyo için rapor vermiyoruz... — dedi.

— Ben herkes değilim...

— Ya!! Pekâlâ... Yatın bakim...

Nurettin Şadan bey pantolonunun düğmelerini çözdü, yanındaki sedire yüzükoyun uzandı. Doktor neresine bastırıdıysa, «Of, of, of... Aman, aman, aman...» diye bağırdı, inledi.

— Pekâlâ, —dedi doktor—, kalkın...

Kalktı, pantolonunu çekti, düğmelerini iliklerken, doktor,

— Banyoyu mutlaka icap ettirecek bir haliniz yok... —dedi—. Size bir ilâç vereceğim, banyodan daha şafidir!

Nurettin Şadan bey,

— Sen o ilâcı babana ver! —diye bağırdı—. Senin bildiğin doktorluğu ben unuttum efendi! Sana yalan mı söylüyorum? Kaç paralık adamsın ki beni yalancı mevkiine sokuyorsun? Sen beni teçhille kalkışacak adam mısın?

Doktor buz kesilmişti, titriyordu.

Nurettin Şadan bey oda kapısına göz attı. Fotoğrafçı ve daha başkaları kapıya yığılmış, merakla seyrediyorlardı.

Tekrar gürledi:

— Sizin gibileri cebimde leblebi diye taşımağa tenezzül etmem ben, cife herifler!

Odadan çıktı.

Fotoğrafçı,

— Allah be, Allah be, Allah be! —diye boynuna sarıldı—. Nurol, sen, yaşşa, varol! Ya? Nasılmış? Yarım pabuçlu mu belliyor karşısındakini? Her kuşun eti yenir miymiş?

Nurettin Şadan beye yol açarak önünden yürüdü.

Neden sonra kendini toplayan doktor, asık yüz-lü sıhhiyeye gözlerini çevirdi:

— Beğendiniz mi? —dedi—, beğendiniz mi Tuğ-rul bey? Olacak iş mi bu? Neler söyledi bana? Cife herifler dedi, cife herifler dedi. Aman yarabbi...

Neredeyse ağlayacaktı, dudağını ylyordu. Sonra akli başına geldi. Kaşları çatıldı.

— Bana bir tabaka kâğıt verir misiniz?

Titreyen elleriyle tutanak hazırlamaya başladı.

Cezaeviyle ilgili yedek savcı her cumartesi günü cezaevine doktorla birlikte gelir, doktor revirdeki işlerini görürken, o da hükümlü sanıkların dert ve şikâyetlerini dinlerdi.

Cezaevi doktoru titreyen elinde tutanakla mü-dürün odasına sapsarı girdiği sırada müdürün masa-sında oturmakta olan yedek savcı, cezaevinde yapı-lan ekmek ticareti üzerine müdürden bilgi almaktay-dı. Doktoru sapsarı ve bitkin görünce ilgilendi. Dok-torsa öyle haraptı ki.

— Ter... terbiyesiz, —diye kekeledi—, bu bu kadarı da fazla! Alın, alın beyefendi, bana bana neler söyledi, tahkir etti beni...

Gözleri yaşarmıştı. Elindeki tutanağı savcı yar-dımcısının önüne koyup, yanbaşındaki koltuğa ken-dini bıraktı.

Tutanağı çabucak okuyan savcı,

— Kim bu herif? — diye müdüre sordu.

Savcıdan aldığı tutanağa göz atan müdür, yirmi gün önce, «Türklüğe hakaret» suçundan dolayı G...'-den yollanan Nurettin Şadan üzerine gereken bilgiyi

verdi. Bu arada, cezaevinde gardiyan ve hükümlülerle olan münasebetlerini, bilhassa, yeni geldiği sıra, revire yatırılmadı diye kendisine karşı da takındığı tavrı anlatınca, zaten kabadayı ruhlu, aşırı derecede hırslı biri olan savcı küplere bindi:

— Vay hergele, vay alçak herif... Çağırın şunu bana bakiim!

Müdür zile bastı. İçeri giren odacıya,

— Şu Nurettin Şadan'ı çağır! — dedi.

.....

Adının meydan yerinde çağrıldığı sıra Nurettin Şadan bey koğuştta, kolonyalı pamukla boynunu boğazını siliyor, fotoğrafçı da bire bin katarak, Nurettin Şadan beyin doktoru nasıl rezil ettiğini ballandıra ballandıra anlatıyordu.

Nurettin Şadan bey kalktı, meydan yerine indi. Müdürün sert odacısı,

— Seni müdür bey çağırıyor! — dedi, önden yürüdü.

Nurettin Şadan beyin aklı yeni başına gelmişti. Birdenbire içi titremeğe başladı. Niçin çağrıldığını tahmin ediyordu. Odacıya yetişti:

— Kuzum—dedi—,biliyor musun niçin çağırıyor beni müdür bey?

— Bilmiyorum.

— Müddeiumumî bey de yanlarında mı?

— Yanlarında!

— Doktor bey?

— Doktor bey de!

Merdivenleri çıktılar. Müdürün odasına yaklaştıkça yürek çarpıntısı arttırıyordu. Müdürün kapısı önüne gelince, heyecanı aşırı bir hal aldı ve belden aşağısı sanki tutmaz oldu.

Odacı kapıyı vurdu. Nurettin Şadan beyi içeri almadan önce haber verdi. Savcı yardımcısı,

— Gelsin! — dedi.

Nurettin Şadan bey odaya saygıyla girdi. Gözleri kararıyordu. Müdürün masasında oturan kalın, çatık

kaşlı, asık yüzlü savcıyı yerlere kadar eğilerek selâmladı, bekledi. Beriki uzun uzun ve öfkeyle baktıktan sonra,

— Sen necisin burda? — diye sordu.

Nurettin Şadan bey ezilmişti. Yutkundu. Gözü cezaevi müdürüne kaydı, hiç sebepsiz burnunu kaşıdı, sonra,

— Anlıyamadım efendim? — dedi.

Savcı hep aynı kesinlikle,

— Bu hapishanedeki mevkiinin ne olduğunu soruyorum sana? — diye bağırdı.

— Mahkûmum... Şeyy... Evvelki suçumdan mahkûmum da, halihazırda mevkufum efendim...

— Suçun ne?

— Şey... Bir iftira beyefendi... Malumu âliniz, cahil halk... Doğrusu bir kom... komplo bendenize efendim...

— Kısa kes! Bir kelimeyle söyle, suçun ne?

— Şey diyorlar efendim... Türk... Türklüğe hakaret diyorlar...

— Diyorlar demek? Haddi zatında böyle şey yok, tabii... İftira değil mi?

—

Başını yumrukları arasına almış, yere teessürle bakmakta olan cezaevi doktorunu işaret eden savcı,

— Bu bay neci? — diye sordu.

Nurettin Şadan bey doktora hayretle baktı: Onu hiç görmemiş, ilk karşılaşmış pek acayip bulmuş gibi,

— Cezaevi doktoru efendim!

— Maşallah... Biliyorsunuz demek? Demek bu zat cezaevi doktoru?

— Evet beyefendi!

— Ya siz?

Savcının ne demek istediğini kavrayan Nurettin Şadan bey,

— Beyefendi —diye başladı—, bir dakika... Siyâhîliklerimden ve hayalarımıdaki... —Pantolonun las-

tiğini indiriverdi—. Şankır olması ihtimalinden bahisle... Esasen romatizmalarımın...

Savcı nefretle bağırdı,

— Ört! Saygısız, ahlâksız herif! Ben doktor muyum, sen doktor musun? Burası doktor kabinesi mi? Terbiyesiz! Neler söylemişsin doktor beye? Ben sizin gibileri cebimde leblebl gibi taşımağa tenezzül etmem demişsin... Aynı terbiyesizliği müdür beye karşı da yapmışsın! Ben tahsilimi Almanya'da yaptım, Hello Cello'yla aynı koğuştta yatamam demişsin... Ne biçim sözler bunlar? Canın o kadar kıymetliyse suç işleyip hapse girmeseydin! Tutsaydın çeneni! Almanya'da tahsil, Fransa'da tahsil, bilmem ne Allahın belâsında tahsil... Avrupa'da tahsil sizin gibilere bunu mu öğretiyor? Memleketinizin insanlarını burunlayın mı diyor? Efendi efendi aç gözünü! Biz bu memleketi yoktan var ettik! Bize yabancı kültürün lüzumu yok! Biz bize benzeriz, kökü dışarda ne ilim, ne marifet, ne şu, ne bu, hiç hiç bir şey istemiyoruz!

Savcı yardımcısı, uzun uzun bağırdı çağırdı. Sonunda doktorun tutanağını göstererek,

— Seni —dedi—, doktor beye hakaret ettiğin için mahkemeye veriyorum!

Deminden beri kafası allak bullak olan Nurettin Şadan beyin akli birdenbire başına geldi. Omuzları düşmüştü, gözleri kararıyordu.

— Rica ederim, rica ederim beyefendi... Allahaşkına... Allahaşkına yapmayın... Çoluk çocuğunun başı için... Yalvarırım size...

Savcının yanına gitti, ellerine atıldı. Yedek savcı hâlâ sert, reddetti. Beriki diz çöktü:

— Yalvarırım yapmayın... Ben, ben ilânihaye hapishane köşelerinde mi sürüneceğim?

Ağlıyordu. Birdenbire ellerini kaldırdı:

— Ben —dedi—, ben bir deli, bir serseri, bir budala, bir her şeyim! Ben bir...

Doktora gitti. Doktorun ellerini yakaladı, ısırır gi-

bi öptü öptü... Ağlayan bir erkek karşısında doktor bitmişti. Ellerini kurtarmak için çırpınıyordu, «Allahaşkına, Allahaşkına...» diye söyleniyordu.

Nurettin Şadan bey cezaevi müdürünün elini öperken, savcıyla doktor kaş gözle anlaştılar.

Savcı,

«Seni, —dedi—, bu seferlik affediyor doktor bey. Ben de zaptı mevkii muameleye koymayacağım. Fakat bir daha herhangi yolsuz bir hareketini duyarsam...

Bir an sevinçten çılgına dönen Nurettin Şadan bey, gitti, yedek savcının elini yakaladı, her şeye rağmen öptü. Sonra kendini toplayınca, böyle el öpmenin haysiyetsizce bir şey olduğunu hatırladı; birdenbire öfkelenerek kapıya yürüdü, hıçkırıkla çıkarken durdu, «Pis memleket, pis insanlar» anlamına gelen, Almansa sözler sarf etti.

.....

Cezaevi radyosu koridorun karşı köşesinde, öğle yayınlarına başlamış, alafranga müzik parçaları çalıyordu.

Nurettin Şadan bey koridora çıkınca ferahladı. Öyle haraptı ki... Radyodan tarafa yürüdü. İki duvarın birleştiği köşeye başını dayayıp ağlamasına devam ederken, fotoğrafçı, duru yeşil gözleriyle kordorda peydahlandı. Nurettin Şadan beyi o halde görünce yanına koştu, ne olduğunu sordu. Beriki hemen kendini topladı:

— Şeyyy... —dedi—, Bah, Bah... —Radyoyu işaret etti—: Bah çalınıyor. Almanya'yı hatırladım da...

Az sonra ajans başladı. Nurettin Şadan beyle fotoğrafçı, koğuşlara inilen merdivenin karanlığında kaybolurlarken, radyo, Don kavsindeki Alman savunusunun yarıldığını söylüyordu.

DERT DİNLEME GÜNÜ

Kısa boylu, koca göbekli, yusuvarlak biri olan fabrika başmakiniisti atelyeden içeri girdiği zaman Salih Topal'la Hüseyin Yorulmaz kafa kafaya vermiş, dört buçuk inçezlik bir boruya diş açıyorlardı. Başmakiniistten haberleri olmadı.

Başmakiniistin elleri arkasıındaydı. Yanına koşan ve önünde kavuşuk elleriyle emir bekleyen atelye şefine aldırış etmeden işçileri gözden geçirdikten sonra, Hüseyin Yorulmaz'la Salih Topal'a seslendi:

— Heyy... Ahbap çavuşlar!

Herkes Salih Topal'la Hüseyin Yorulmaz'a baktı. Fakat onlar kendilerini işe öyle vermişlerdi ki, duymadılar.

Başmakiniist,

— Dürtün şunları! — dedi.

Birkaç işçi koştu. «Ahbap çavuşlar»ı dürttü.

Başmakiniist,

— Umum müdürün odasına gidin, geliyorum...
—dedi—, atelyeden çıktı.

Eli yüzü makine yağıyla karalı atelye şefi, öteki işçiler, «Ahbap çavuşlar»ın etrafını alıvermişlerdi.

— Şapa oturdunuz! — dediler.

Topal Salih,

— Niye? — dedi.

— Niyesi var mı lan? Bir bokluğunuz olmasa umum müdürün odasında ne işiniz var?

— Ne bokluğum olacak? On iki saat habibim şaşıyor ayaküstü...

— Niye çağırdı öyleyse?

— Ne bileyim ben?

Ürkek, kupkuru biri olan Hüseyin Yorulmaz'ınsa yüzü kireç kesilmişti, elleri titriyordu.

Topal Salih,

— Ne diyorsun bu işe? — demek isterce göz kırptı.

Beriki,

— Ne bileyim vallaha? — dedi.

Öteki işçileri işlerinin başına savan atelye şefi,

— Biçimsiz bir işiniz mi var yoksa oğlum? — diye sordu.

Kambur sırtıyla bir kaplumbağayı hatırlatan Salih Topal,

— Ne gibi biçimsiz bir iş usta? — dedi.

— Sendikaya filan mı girdiniz?

— Yooook.

— İş müdürlüğüne şikâyet mikâyet?

— Yok bire usta...

— Töbe vallaha... Ben kendi nefsime... Şurada on iki saat, görüyorsun işte...

— Sen Hüseyin?

— Töbe usta... İşten baş kaldırdığımız mı var?

— Sizi çağırdıklarının bir sebebi olmalı oğlum. Durup dururken niye çağırırsınlar umum müdürün odasına?

Salih Topal Hüseyin Yorulmaz'a baktı, Hüseyin Yorulmaz Salih Topal'a.

Atelye şefi,

— Elinizi yüzünüzü yıkayın da gldn bakalım...
— dedi.
İki arkadaş gazyağı şişesini alıp muslukların oraya gittiler.

.....

Umum müdürün kapısına gelince durdular.

Salih Topal,

— Vur kapıyı! — dedi.

Hüseyin Yorulmaz'ın heyecanı büsbütün artmıştı.

— Sen vur! — diye geriledi.

— Vur işte lan, ne korkuyorsun?

— Korkmuyorsan sen vur!

— Ne bileyim? Sendikayla filân bir alâkam yok benim.

— Benim var mı?

— Bir şey değil, başımız ağrıyacak gene.

— Ben bir şey yapmadım ki.

— Ben yaptım mı oğlum, ben de yapmadım.

— Yemek kurtlu demedin miydi geçen gün?

— Heye mi ne lan?

— Heye ya... — dedi Hüseyin Yorulmaz.

— Ben sana dediydim, senden başka kimse yoktu ki.

— Yerin kulağı var.

— Dediysem ben dediydim. Seni niye çağırıyorlar?

— Beni şahit tutacaklar herhalde.

— Olur olur ha.

— Olur tabî, top gibi.

— Öyle dediğimi kim duydu aceba? Muslukların orda mı dediydim?

— Muslukların orda dediydin ya, unuttun mu?

Salih Topal içini çekti:

— Şu Allahsız dili kökünden kesmeden olmayacak! —Kendi kendine—: Ulan neyine gerek senin yemeğin kurdu, ekmeğin çığlığı hey gömleksiz Sa-

lih! Ya şimdi tebligat yaparlar da, başınızın çaresine bakın derlerse?

— «Benim ne suçum var?» diyen sensin!

— Heye ama, sen de duydun.

— Duymaynan n olur? «Benim kabahatim yok» der içinden çıkarım arkadaş. Sekiz nüfusa bakıyorum ben. Beni bugün çıkarsınlar, yarın hepimiz açız!

— Ben?

— Her koyun kendi bacağından asılır!

Salih Topal ilk peşin kendini yapayalnız hissederek garipsediyse de, sonra,

— Niye oğlum —dedi—, ben öyle dediysem, sen de duydun.

— Duymaynan ne olur yahu?

— Kur'anda bile yerl var arkadaş. Bir insan Al-laha septetse, duyan da, eden kadar günaha girer!

Kulaklarına kadar kızaran Hüseyin Yorulmaz sö-vecekti ki, umum müdürün kapısı açıldı, başmakınıst göründü.

— Niye girmiyorsunuz içeri?

İki arkadaş birtakım mazeretler ileri sürmeğe hazırlanıyorlardı ki, başmakınıst,

— Girin hadi! — dedi.

Girdiler.

Peçek, döküm, iplik, dokuma ve ötekl imalâthanelerin pamuk tozu içindeki işçileri odayı doldurmuştu. Hiç kimsenin niçin çağrıldığından haberi yoktu, birbirlerine merakla bakıyorlardı.

Salih Topal,

— Boşver! — diye fısıldadı.

— Niye?

— Bunların hepsini de yemek kurtlu dedikleri için getirmediiler ya!

Hüseyin Yorulmaz'ın gözleri parladı.

Salih Topal,

— Elnen gelen düğün bayram! —dedi—, aldırma canbaza bak!

— Heye amma!

— Ne amması gene?

— Niye topladıklarını öğrenemedik ki...

— Niye toplarlarsa toplansınlar... Lâkin seni de belledik bundan sonra...

— Niye?

— Niyesi var mı lan? Biçimsiz bir şey olsaydı beni yalnız bırakacaktın demek?

— Benim suçum yoktu ki arkadaş...

— Olmasa bile insan arkadaş hatırı için zehir içer icabında... Anca beraber, kanca beraber değil miydik?

Hüseyin Yorulmaz cevap vermedi.

Fabrika sahibi, fabrika sahibinin oğlu, umum müdür, muhasebeci, en geriden de başmakiniist, oda ya girdiler. Başmakiniistin elleri gene arkasındaydı; fabrika sahibiyle ötekilere boşveriyor gibiydi. Salih Topal, «Aşkolsun, diye aklından geçirdi, herif tümüne de aftos piyos geçiyor!»

Başmakiniist,

— Çocuklar, —dedi—, sizi buraya niçin topladık biliyor musunuz?

Dokumacı Kemal Dokuzcanlı,

— Yoo! — dedi.

— Haa... Dinleyin beni şimdi... Ankara'dan milletvekillerimiz geldi. Halkevinde halkın dertlerini dinleyeceklermiş... Sizleri de fabrikamız adına seçtik. Gidin, bir şikâyetiniz, bir derdiniz... Olur a... Söyleyin!

İriyarı umum müdür araya girdi:

— Memleketimizin büyük tüccarları, büyük çiftçileri, büyük fabrikatörleri de orda bulunacak...

Sözü fabrika sahibi aldı:

— Onlar varken size söz düşmez! Çünkü onlar memleketin ihtiyaçlarını daha iyi bilir, daha iyi takdir ederler...

Umum müdür,

— Daha iyi ifade ederler! — diye tamamladı.

Dokumacı Kemal Dokuzcanlı dayanamadı:

— Şu halde bizim gitmemize hiç lüzum yok!

Fabrika sahibi, fabrika sahibinin oğlu, umum müdür, muhasebeci, başmakinist şöyle bir bakiştılar. Umum müdür,

— Evlâdım... — dedi.

Başmakinist:

— Dikkafalılığı bıraksana!

Kemal Dokuzcanlı,

— Büyük tüccar, büyük çiftçi, büyük fabrikatör bemim küçük derdimi ne bilcek? —dedi—, onlar kendi dalgalarında, ben kendi dalgamdayım...

Fabrika sahibi, fabrika sahibinin oğlu, umum müdür, muhasebeci, başmakinist kafa kafaya verip fiskosa başlamışlardı ki, Salih Topal ileri atıldı:

— Efendim, —dedi—, biz kendimizi bilmez, saygısızlardan değilik. Neden? Çünkü büyüğünü bilmiyen Allahını da bilmez! Memleketimizin ileri gelen büyüklerinin yanında bize söz düşmiyeceğini bizler elbette takdir ederiz!

Dokumacı Kemal Dokuzcanlı,

— İşte, —dedi—, tam bulmuşsunuz gönderecek adamı... Benim ne işim var orda?

Odadan çıktı gitti.

Odayı bir soğukluk dolaşmıştı ki, fabrika sahibi geldi, Topal Salih'in arkasını sıvazlayarak,

— Aferin! —dedi—, fabrikayı ve kendi öz çıkarını düşünen bir işçi, idarenin gösterdiği yolda yürür!

Söze umum müdür karıştı:

— Elbette, elbette... Bakın, ağamız hepinize ek-mek veriyor, hepinizin çoluğu, çocuğu var. Biz dersiniz bütün ömrümüzü sizin çalışıp kazanmanıza vakfetmişiz...

Başmakinist,

— Meselâ ağayı ele alın! —dedi—, fabrikayı işletmeğe ne ihtiyacı var şükür? Allah servet vermiş... Vurur kilidi fabrikaya, çeker gider Londura, Paris, Amerika'ya...

— Bizim işçilerimiz olgun işçilerdir... Milletvekillerimizin maksatlarını takdir edemezler mi sanıyorsunuz?

— Kim demiş edemezler diye?

— Ederler etmeye ya, ben gene de söyleyeyim... Bakın bana çocuklar! Milletvekillerimiz aranızda girer, derler ki meselâ, verilen ekmeklerle yemekler iyi mi? Yevmilerinizden memnun musunuz? Kaç saat çalışıyorsunuz? Fazla mesai yapınca ücretini alıyor musunuz? O zaman siz...

— Nefesini boşuna tüketme müdürüm... İşçilerimiz milletvekillerimizin tavına gelmezler evelallah...

— Biliyorum, gelmezler ama, ben gene de... Haaa, ne diyordum? Memnunuz deyin, hiç bir şikâyetimiz yok deyin... Evet, biz de biliyoruz, verdiğimiz yiyecekler iyi değil, ücretler düşük, çoğu sefer fazla mesai ücretini bile ödeyemediğimiz olmuyor değil... Ama bunun sebebini siz bizden daha iyi biliyorsunuz değil mi?

— Bilmez olurlar mı? Hükümetin koyduğu narh, kontenjan filan... Kabahatin bizde olmadığı hepsince malum...

— Sonra, daha mühimi... milletvekilleri ekseriya milletin ağzını arar, bakalım derler, bizim milletin büyüklerine karşı olan itaatı ne merkezde?

Salih Topal gene atıldı:

— Boşuna nefesini tüketme müdür bey... Biz çıkarının nerde olduğunu bilen, akli başında gençlerizi Yemekler de iyi, ekmekler de. Aldığımız ücretlerse, yetmek değil artıyor bile... Ağızımızdan laf çekmeğe gelince... Bizim ağızlarımız öyle sıkı ki, değil mebus, şeytan bile laf çekemez!

Kahkahalar yükseldi. Topal Salih de gülüyordu.

.....

Yolda Hüseyin Yorulmaz,

— Ulan amma da partial attın ha! — dedi.

Salih Topal,

— Niye lan? — diye sordu.

— Niyesi var mı Allahsız... Yemeklerin kurdundan bahseden sen değil miydin? Kazandığım parayla sekiz nüfusu geçİndiremiyorum, Allahım şaşıyor, çoçuğuma ilâç alamadım deyip durmuyor muydun?

— Benim siyasetime aklın ermez senin... Ben sakala göre tarak vururum... Onu bunu bırak da, biz şimdi Halkevine gidiyoruz ama, saat ücretlerimiz işliyor mu işlemiyor mu?

Hüseyin Yorulmaz şöyle bir durakladı:

— Heye... —dedi—, keşke sorsaydık!

— Boş ver... Eşşegin aklına karpuz kabuğu mu düşürecen!

— Kime diyorsun lan?

— Başmakiniistle ötekilere...

— Bak işte gene gevezelik ettin...

— Niye?

— Herifleri eşşek ettin çıktın, niyesi var mı?

— Ben bu dili kökünden kesmeden olmayacak arkadaş... Lâkin senin dokumacı Kemal sapına kadar yiğit oğlan... Değil mi?

— Heye!

— Amma gene de beğenmem ben onu... Neden dersen, bu dünyada dobra dobracılık sökmez! Siyasî olacan, sakala göre tarak vuracan... Ben böyle böyle derken yalan söylediğimi bilmiyor muydum? Biliyordum, mahsustan öyle söyledim. Belle ki, mebuslara böyle böyle, yemekler kurtlu, ekmekler çiy, yevmiyelerimiz az filan fıstık yakıştırdık... Nolacak?

— Nebliym ben?

— Cigara paketlerinin arkalarına yazacaklar...

— Evet!

— Cigara bitince de paketi... Ha?

— Tamam!

— Böyle olduktan sonra yazık değil mi ağzıma?

— Ulan öyle siyasîsin ki...

— Lan ben karda yürür de izimi belli etmem...

Ne bakıyorsun sen bana!

Halkevinin muhteşem binası önüne gelmişlerdi.

Salih Topal,

— Allah allaaah... —dedi—, Allah allah yahu!

— Ne o?

— Şu binaya bak! Cami gibi...

— Heye! Bir buçuk milyon gitmiş diyorlar.

— Gider arkadaş, ne bina ya!

— Yapılırken bir sefer gördüydüm, o da dışından.

— Dışından ben de gördüm canım.

— İçinde ne yaparlar acep?

— Kim bilir... Âlim ülemalar

— Yazıp çiziyorlardır.

— Tabii yahu!

— Lâkin ne bina!

Mermer merdivenlerin önünde durdular.

Salih Topal,

— Teh, —dedi—, şu mermerlere bak!

— Bal dök yala!

— Yala ki yala...

— İnsan basmaya kıyamaz...

— Tebeşir gibi, bembeyaz...

Öteki arkadaşları da geldikten sonra, kısa bir müzakere, hep birlikte merdivenleri çıktılar. On beş kişinin on beşi de ürküntü içindeydi. Büyük, camlı kapının önünde durdular. «Sen gir, ben utanırım, sen gir... diye bir tartışmadır tutturmuşlardı ki, iriyarı birisi halkevi idare memuru, çatık kaşlarıyla karşılarına dikildi:

— Ne var? Ne istiyorsunuz?

Anlattılar.

— Ne mebusları?

— Milletvekillerimizi görüp...

— Evet!

— Dertlerimizi dökeceğiz...

Aşam kesti attı:

— Şimdi toplantı var, yukarıdalar, göremezsiniz.

— Bizi fabrikadan **gönderdiler!**

— Nerden gönderirlerse göndersinler. Millet-vekilleri toplantıda dedik, giremezsiniz!

Koca kapıyı yüzlerine itti.

İşçiler, «Ne yapalım?» gibilerden bakıştılar. Topal Salih,

— Bekliyek! —dedi— şuraya oturup bekliyek! Elbet çıkarlar...

Onbeş işçi halkevinin mermer merdivenlerine sıra sıra oturdular.

Topal Salih, «Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde...» diye başlayınca işçilerde bir canlanma oldu:

— Eee Topal kardeş...

— Anlat bakalım!...

Salih Topal'ın etrafını aldılar.

Karşılarda, ta karşılarda güneş, dört katlı bir apartman yavrusunun tıraçası gerisinde batmaktaydı.

TELEFON

— Baba on kuruş ver!

— Ne parası gene?

— Öğretmen harta defteri istedi.

Arzuhalci İsmail Efendinin esmer yüzü kızardı.

— Ver, ver, ver, ver... Paran var mı, yok mu? Nasıl kazanıp nasıl geçiniyorsun? Soran yok. Anca varsa **ver!**

Elindeki gazete kâğıtlarını yazı masasının üstüne koydu. Lâcivert yeleğinin boş ceplerini karıştırdıktan sonra,

— Yok! —dedi—, on param yok işte... Yarına kalsa olmaz mı?

On bir yaşında gösteren kızın mavi gözleri dolmuştu.

— Deftersiz gideni sınıfa almıyacak öğretmen!

Yağmurda ıslanmış siyah göğüslüğünün koluyla gözlerini sildi.

— Sen de gitmeyiverirsn bugün!

Kızın çorapsız bacakları soğukta morarmıştı, ayağındak yazlık beyaz keten ayakkaplar çamur içindeydi. İsmail Efendi bütün bunları gözden geçirdikten sonra,

— Öyle yap yavrum —dedi—, öyle yap evlâdım. Gitme bugün, zarar yok!

Çocuk çıkmağa hazırlanıyordu ki, İsmail Efendi kararından caymış gibi,

— Yahut... dedi—, dur...

Komşu bakkaldan on kuruş borç almayı tasarlamıştı. Yazıhane kapısına yürüdü, kapıda durdu, esmer yüzündeki barut yanığını kaşıdı. On kuruş borç istemeyi pek haysiyetsizce bularak,

— Evet evet, —diye geri döndü—, gitme bugün... Sepet burda kalsın, öğleye doğru gel, bir uğra, Allah belki de bir kısmet gönderir...

Çocuk dükkândan çıktı.

Ocak ayının ortalarıydı. Dükkânın önünden geçen asfalt cadde bardaktan boşanırcasına inen yağmurla yıkanmıştı. Arada kalın bulutlar yırtılıyor, şimşek çakıyor, arkasından gök gürlüyordu.

İsmail Efendi yedi buçukluk cigara paketini çıkardı. Dört cigaradan üçünü nolursa olsun saklayacaktı. Belki bir müşteri gelirdi...

Alnını dükkânın camekânına dayayıp ıslak asfaltta bakmağa başladı.

İsmail Efendi Y 'de asliye hukuk mahkemesi zabıt kâtibi iken mahkemece verilen, şüyuun izalesine dair ilâm üzerine bir köydeki verasetten mütevellit satış parasından bir hisse olan 93 lira 15 kuruşu, varisi iğfal suretiyle mühürünü basıp parayı vermek ve diğer ufak tefek bazı meselelerden dolayı yedi sene ağır hapse hüküm giymişti.

Cezasını doldurup çıktıktan sonra artık memleketinde oturmak istemedi. Sağlığında dehrî gibi adam diye eli öpülen, her tarafta, herkesten saygı gören babasının o kadar emlâk ve arazisini har vu-

rup harman savurduğu yetmezmiş gibi, bir de başkasının parasına el uzatan bu «haramzade»ye hemşerilerinin iyi gözle bakmayacakları şüphesizdi. Daima başı yerde gezmeğe tahammül edemeyen İsmail Efendi, günün birinde çoluğunu çocuğunu topladı, A... 'ya göçetti. Burada eski ahbablarından askerlik şubesi başkanı albay Kemal Ergüden'in yardımıyla bu dükkânı açtı. Bacakları çatlak siyah masayla, dört eski sandalyeyi, yazı takımını, bir de eski telefonu albay Kemal Bey vermişti. Telefon bozuktu, masa üstünde yerine göre, çandarma komutanlığı, valilik, emniyet, savcılık bulunuyor, konuşuluyor, sözde cevaplar alınıyordu...

İsmail Efendi camekânın önünden çekildi. Gitti komşu bakkaldan bir avuç un aldı geldi, unu özedi, kırık camları gazete kâğıtlarıyla yamamağa başladı,

Şehrin saat kulesi sabahın onunu vuruyordu. Deli bir sağnak deli deli yağıp geçtikten sonra kalın bulutlar yırtılmış, parlak güneş çıkmıştı. Sabahtan beri ıslak otomobillerle muşambalarını çekmiş faytonlardan başka kimsenin geçmediği asfalt birdenbire kalabalıklaşmış, çörekçiler, portakal satıcıları, hükümete gidip gelen erbabı mesalih asfaltı doldurmuştu.

İsmail Efendi esneyerek dükkânın kapısına çıktı. Elleri arkasında, gözleri karşı binanın pencere camlarını silmekte olan genç bir kadına dalmıştı ki, birdenbire kendine geldi: kara donlu bir köylü dükkâna şüpheli şüpheli bakıyordu. Köylünün görülecek bir işi olduğunu sezerek,

— O ne hemşerim? —dedi—, görülecek bir işin mi vardı? Gel, buyur...

Köylü kırk beşlik, orta boylu, zayıf biri, kırçıl sakalı şakaklarına doğru seyrekleşiyordu. Gözkapakları tersine tersine çevrilmiş gibiydi. Elleri hep arkasın-

da, İsmail Efendiyi yukardan aşağıya süzdükten sonra, ayağını kaldırıma attı:

— Bizim hacetimizi sen görebilin mi ki?

Köylüyü kolundan dükkâna çeken İsmail Efendi,

— Hele gel, —dedi—, gel de bir soluk al! Otur şöyle, yak şu cıgarayı, hah...

Paketindeki üç cıgaradan birini ikram edip köylünün cıgarasını da ateşledikten sonra, masanın kenarına ilişti. Köylüyle burun buruna geldiler.

— Anlat şimdi, nedir bakalım...

Cıgarasından üst üste duman alan köylü,

— Ben arzıfal ne yazdıracak değilim... — dedi.

Hâlâ bel bağlamayan gözlerle İsmail Efendiyi tetkik ediyordu.

— Zarar yok, —dedi İsmail Efendi—, derdin nedir onu anlıyalım...

— Benimki bir esgerlik meselesi...

Âdeta fısıltıyla söylemişti, iki yanına bakındı.

— Çekinme dayı, çekinecek bir şey yok! Ben sır küpüyüm. Ser verirm de sır vermem evelallah. Beni de kendin gibi bil!

Adam gözlerini kırıştırtarak devam etti:

— Bizim oğlan var, kölen... Hani cendermeye tefriğ etmişler de... Piyadeye akdarabilin mi diyeceğdim... Hani bilmez değilsin a, cendermeye giderse sığırın tam yayılım zamanı, hem de piyadeden altı ay uzun... Nolacak, biz, köylü kısmı...

İsmail Efendi her şeyi kavramıştı. Masanın kenarından indi. Yazıhanenin içinde düşünceli düşünceli dolaşmağa başladı. Aklına şube başkanı albay Kemal Bey gelmişti. İlk peşin, onunla uyuşup uyuşamayacağını, bu işi ona ricayla yaptırıp yaptıramayacağını düşündüyse de, çok nazikti, sertti, babasına karşı yüzü yoktu. Bununla beraber...

Mendilini çıkardı, masanın üzerindeki telefonun tozunu aldı, sonra köylünün tam karşısına gelerek.

— Senin adın ne? — diye sordu.

— Mevlût!

— Hangi köydensin?

Birdenbire şüphelenen köylü iki yanına baktı.

— Ha? Hangi köydensin?

— Köyümü norecen a efendi? Sen bi laf vir. Bu işin üstesinden gelebilecen mi, gelemiyecen mi?

İsmail Efendi cevap vermedi. Dudaklarını yiyerek bir müddet dışarıyı seyretti. Sonra.

— Bak, —dedi—, Mevlût dayı, dinle beni! Senin işin haddi zatında çok zor, belki de imkânsız, çünkü...

Mevlût bu başlangıcı beğenmedi. İş zor olursa ücret çoğa patlardı. Yutkundu, gözlerini kırıştırdı.

— ...Bana gelince... Şube reisi Kemal Bey var ya, albay hanı, benim en aziz dostumdur, içtiğimiz su ayrı gider, bu derece... Bir dediğimi iki etmez. Amma benim, sırf benim bir dediğimi! Başkası yoluna altın, lira döşese, şerefsiz, namussuzum ki dönüp bakmaz bile! Hem bakmaz, hem de böyle tekliflerde bulunanları rezil kepaze eder. Mahkemeye verir, hakkında takibat yaptırır! Çünkü, malum a, askerlik işlerine hile karıştırmanın kanunî mesuliyeti çok büyüktür, zannedersem üç seneden başlar!

Mevlût, adamakıllı ürktü. Nerdeyse kalkıp savuşacaktı. Bunu sezen İsmail Efendi kısa kesti:

— O bahis başkaları için öyle... Bana gelince. Ben, demin de söyledim, müstesnayım. Bir dediğimi iki ettiğini bilmem. Bilmem ama, ben de öyle herkesin işini yapmam. Neden dersen, insanların içi başka, dışı başkadır. Dünya kötüye kesmiş, mert adam kalmamış. Sen tutar iyiliklerini düşünürsün, onlar sana olmadık oyun oynarlar. Mamafih, çehrenden namuslu bir insan olduğun belli...

— Biz o türlü adamlardan değilik efendi.

— Dedim ya, namuslu adam olduğun çehrenden belli... Bizim teknil münasebetimiz, namuslu ve helâl süt emmiş, ırz ehli kişilerle... Aksi halde.

— Bizden kemlik mamul etmez... Biz...

— Doğru. Şimdi ben şube başkanı albay Kemal

beyle görüşeyim, telefonla, peki derse, sözü kese-
riz, sen de kulağınla duy...

Büyük bir ciddilikle masanın başına geçti, uzun
uzun manyeto etti. Manyeto ederken, gözü Mevlût'
un kuru parmaklarına ilishince içi sızladı. Yüzü buruş-
tu. Fakat bir defa başlamıştı. Kendini çabucak toplayarak,
mikrofonu eline aldı.

— Alo, alo... Bana askerlik şubesini verir mi-
siniz?

Biraz bekledi, öksürdü.

— ...Alo! Ha... Kimsiniz? Kemal beyefendi mi?
Bendeniz İsmail Demirci. Evet albayım... Arzı hürmet
ederim efendim, ellerinizden öperim, bilmukabele
beyefendi, hepsi de iyiler ellerinizden öperler...

Köylü Mevlût nefes almadan dinliyordu.

— ... Bir istirhamım olacak albayım, evet efendim... Çok iyi tanıdığım, ırz ehli kişilerden bir Mevlût ağa vardır, bizimdir efendim...—Köylü Mevlût'e göz kırptı—. Küçük bir ricamız olacak dayının oğluna da-
ir... Şey efendim, jandarmaya tefrik etmişler çocu-
ğu, biz sayenizde piyadeye nakletmek istiyoruz.
Evet efendim, bu kadar beyefendi, estağfurullah efendim, sayenizde, sayenizde inşallah... Teşekkür ederim... —Mevlût'e tekrar göz kırptı— Ne zaman mı? Ne zaman emir buyurursanız albayım... Öğleden sonra mı? Olur beyefendi izzi devletle efendim...

Köylü Mevlût, koca albayı kandırdı, diye aklından geçirdi. Mikrofonu az daha kulağında tuttuktan sonra yerine bırakan İsmail Efendi, ellerini uğuşturarak, Mevlût'un yanına geldi, karşısına dikildi.

— Oldu! —dedi—, İşin oldu dayı... Ne zaman böyle bir işim düşse, telefonda böyle arar, bulur, konuşur, söz alırım. Peki, daireye gel derse atlar giderim, mesele de hallolur!

Köylü Mevlût kasketini çıkardı, kırçıl sakalını kaşıdı. Bu işi arzuhalcının kaçla bitireceğini düşünüyordu. Peşin pazarlık etmeden albaya telefon edilmesini doğru bulmamıştı. Gözünün önünde bütün bir elli

liralık, açılıp katlanıyordu. Bu elli liraya biteceğini bilse, şapkasını havaya atar, üstüne iki de oynardı. İsmail Efendiyse, o da bir elli lira istemeyi düşünüyordu. Elli liradan dem vurur, iner kırka, otuza, yirmi-beşe, hatta ona kadar. Fakat şu parayı alırsa, nolursa olsun, eski günlerden bir gün, iyi bir salata, şiş ızgara, şu bu, bir şişe de kulüp, kalaylı bir maşraba gibi, içi aydınlandı.

Köylü Mevlût.

— Efendii! — diye seslendi.

İsmail Efendi kendine geldi:

— Buyur dayı!

Neresinden başlanmanın uygun olacağını kestiremeyen Mevlût, yutkundu. Bunu sezen İsmail Efendi.

— Çocuğun —dedi—, nüfusu yanında mıydı?

— Yanımda; yanımda olmaya ya...

— Ver, ver de vakit geçirmeyelim. Kemal Bey gayet muntazam adamdır. Nasıl olsa gideceğiz yanına...

— İyi diyon emme...

— Canım bırak ammayı mammayı... Ver sen nüfus kâğıdını!

— Onu diyeceğdim...

— Nüfus kâğıdını ver de sonra ne diyeceksen de...

Beline sıkı sıkı sarılı yün kuşağının arasından oğlunun eski; parça parça nüfus kâğıdını çıkaran Mevlût, onu İsmail Efendiye uzatmadı.

— Kafa kâadı bu olmaya bu ya...

— Ee?

— Bu işi nasıl bitireceyik?

— Hangi işi?

— İreiz beğ kaçınan ırzı olur ola?

İsmail Efendi.

— Adaam sen de, —dedi—, düşündüğün şeye bak!

Nüfus kâğıdını Mevlût'un elinden çekti aldı.

Yapraklarını çevirdi, pek lâzımmış gibi, bazı yerlerini yüksek sesle okudu. Sonra,

— Pekâlâ... — diyerek götürdü masasının çekmecesine attı. Elini Mevlût'un omuzuna koyan İsmail Efendi:

— Bu işi bitti say! —dedi—, inşallah buna benzer başka işleriniz **olursa...**

— İnşallah evendi inşallah...

— Sen artık yabancı sayılmazsın bize...

— Sağ ol evendi, eksik olma!

— Ayağın düşüdüğü versin...

— Tabii... Belledik ya gayri...

— Köyde eşten dosttan, ağzı pek, gönlü gani, sırrına sadık kimseler olursa...

— Olur olur...

— Gönderigönderiver...

— Sen kaygı çekme. Ben hepiciğini salarım yanına!

— Eksik olma. Şimdi gelelim senin işe...

Mevlût'un yüreği hop etti.

— Ben bu işi başkasına yüz liradan tek santim aşağı bitirmem ya...

Safi kulak kesilen Mevlût bu başlangıcı beğenmedi... «Başkasına yüz liradan aşağı bitirmem, senin gül hatırın için seksene mi diyecek? Beni sabıhta tanıdığı mı var ki... Hep düzen... Beni nerden tanır? Senin gül hatırın... Seksen veremem, töbe...»

— Senin gül hatırın için, Kemal Beye yalvarıp yakaracağım, ne yapıp yapıp elliyle...

Mevlût birden ferahladı. Sözün gerisini duymadı bile. Fakat bu ferahlık çok sürmedi: «arzıfalcının hakkı da bu ellinin içinde» miydi acaba?

İsmail Efendi diller döküyordu. İndiriyor, kaldırıyor, estek, köstek, Mevlût'un kara gözleni için delinmedik kabağa bile girebileceğini anlatmağa çalışıyordu. Lâkin bütün bunlar Mevlût'un kulağına girmiyordu.

— Esik olma evendi esik olma ya! —dedi—,

onu diyeceğim, senin hakkın da tabîi bu ellinin içinde?

İsmail Efendi nerdeyse Mevlût'un boynuna sarılacaktı:

— Bize bakma sen canım —dedi—, biz almasak da olur.. Şurdan çekile çekile gelmişsin, kırk yılda bir işin düşmüş.. Sen de ümmeti Muhammet'tensin... Hiç olmazsa ayağın alışır, eş dost, bildik gördük der gönderir, arada hatırımızı sordurtursun... Kiminin parası, kiminin duası derler... Senin de duanı alalım...

— Eesik olma evendi, Allah çoluğuna çocuğuna bağışlasın, Allah daş deyi duttuğunu...

Para verilip alındı. Öğleden sonra saat ikide yazıhanede buluşmak üzere, Mevlût çıktı gitti.

Öğleden sonra tekrar yağmur başladı. Saat ikiye doğru yazıhaneye gelen köylü Mevlût'le İsmail Efendi bir arabaya atlayarak Askerlik Şubesine gittiler. Şubenin harap merdivenlerini yanyana çıktılar. Sofada kimseler yoktu. Soldaki pencerelerden kirli bir ışık vuruyor, sarı sarı yanan tozlu ampul tavan-da sallanıyordu.

İsmail Efendi,

— Sen burda bekle beni! — diye, kapısının yan tarafındaki küçük, siyah tabelâda (BAŞKAN) yazılı odanın kapısını vurup girdi, kapıyı mahsustan aralık bıraktı.

Uzun bembeyaz saçlı, akça pakça bir adam olan albay, ellerine sarılan istidacı İsmail Efendiye ayağa kalktı, yer gösterdi, cıgara ikram etti. Sonra zile bastı... Bitişik odadan telâşla çıkıp odaya giren bir er, gene telâşla çıkarken kapıyı kapadı.

Bütün bunları göz kırpmadan seyreden köylü Mevlût, koskoca bir Albaya elli lira verip işini gördürmekteki muvaffakiyetinden dolayı kabına sığamı-

yordu. Kasketini çıkardı, başını keyifli keyifli kaşıdıktan sonra, ne konuştuklarını duyabilir miyim diye kapının önüne çömeldi, kulağını kapıya dayadı, bir müddet göz kırpmadan dinlediye de duyamadı... «Lâkin eferim herife! diye söylendi. Amma diller döktü! Dimek arzıfalcılar da bayağı bir adammış! Koskaca Albay söz temsili, kalkmasa kalkmazdı... Amma kalktı. Niye? Arzıfalcı büyük ki, kalktı! Beni gördü mola? Herhal gördü! Lâkin eferim herife, aşkolsun! Arzıfalcıdan dersin, kaymakamnan bile bilâpervasız konuşuyor herif. Bizim mıhtar nasıl? Zorlu... Bu bahar oğlunu da everecek... Herifin çiftliği, evi, adamı her bir şeyi var... Hem bizim mıhtar...»

İki fincan kahve bulunan bir teraziyle merdivenleri çıkan deminki er, Mevlût'un yanına gelince durdu:

— Ne bekliyorsun burda?

Mevlût,

— İşimiz var ki bekliyok! — diye terslendi.

Er cevap vermedi. İçerî girdi, kahveleri verip çıktı, tekrar Mevlût'un tepesine dikildi:

— Kalk burdan, haydi burada oturulmaz!

Mevlût kızdı:

— Ne kalkı, ne kalkı cahal çocuk! O kayfe götürdüklerin benim adamım ta!

Az kalsın, «Ben onlara elli lira verdim de benim oğlanı cendermeden piyadeye akdaracaklar!» diyecekti, uygun bulmadı.

Er,

— Baba, —dedi—, ben sana bekleme demiyorum. Burdan kalk şuraya, pencerenin içine otur, orda bekle diyorum. Burada durmak yasak. Sen yasaktan anlamaz mısın? Askerlik etmedin mi?

Lâhavleyle kalkan Mevlût, gösterilen tozlu pencerenin içine oturdu, eri hemen unuttu.

Albayın nehir kenarındaki bahçesi için istediği portakal fidanları meselesini görüşüp çıkan İsmail Efendi, önden neşeyle yürüdü. Şube merdivenle-

rini arka arkaya indiler. Bekleyen deminki faytona atladılar. İsmail Efendi,

— Çek oğlum! — dedi.

Araba yürüdü. Mevlût sabırsızlıktan geberiyordu. Bunu gayet iyi bilen İsmail Efendi neden sonra elini Mevlût'un dizine vurdu:

— Tamam, —dedi—, oldu işin! Var köyceğzi-ne, rahat rahat uyu. Oğlun candarmadan piyadeye aktarıldı. Bizi de hayır duandan mahrum bırakmaz-sın artık...

— Akdarıldı ha? Dimek akdarıldı oğlan? Para-dan ötürü bir şey dimedi mi? Hani o Mevlût, çığır bi de ben görüyim dimedi mi?

— Parayı azsındı ama, çok yalvardım... Seni görmüş kapıdan, ayrıca görmek istemedi... Malum a, bu işler...

— Dimek görmüş... Gordü canım biliyom ben... Esik olma evendi, Allah daş deyi duttuğunu... Yolu-nu belledik a, çekilir çekilir gelirik... Dimek bir de aktardı? Öyle ya...

— Arada ben olduktan sonra... Eşi dostu, bil-diği gördüğü salı salıver...

— Salarım, hepiciğini salarım sana... Dimek paradan ötürü bir şey dimedi?

— Hiç bir şey demez... Çünkü, ben olduktan sonra arada...

Taşköprü'nün orada inen Mevlût, İsmail Efen-dinin ellerne sarıldı, helâllik aldı. Sonra, Köprü-nün ıslak taşlarına sürüne sürüne köyün yolunu tu-tarken, İsmail Efendi,

— Çek oğlum, —dedi arabacıya—, şu oto tak-si durağının ordaki Kristal lokantasına!

(19...) yılının yağmurlu br mart günüydü. İsmail Efendi yazıhanesinde pastırma ekmekle sabah

kahvaltısı ediyordu ki, dükkânın önünde bir fayton durdu, arabadan iriyarı bir er indi. Elinde bir mektup tutuyor, dükkân tabelâlarına bakıyordu. İsmail Efendi birdenbire meraklandı, kapıya çıktı:

— Ne o hemşerim? Kimi arıyorsun?

— Arzuhalcı İsmail Efendi varmış burda...

— Benim, ne var?

Er mektubu uzattı.

— Albay Kemal Bey gönderdi... Askerlik Şubesi başkanı...

Zarfı acele acele yırtan İsmail Efendi, mektubu bir hamlede okudu: Çok acele şubeye gelmesi isteniyordu!

İlk peşin hiç bir şey anlamadı, lâkin birdenbire kafasından şimşek çaktı, eli ayağı lâhzada buz kesildi.

Yağmur hafif hafif çiseliyordu:

— Sen git, ben sonra gelirim... — diyecek ol-duysa da, er,

— Olmaz, —dedi—, birlikte gideceğiz, Albayın emri böyle!

Arabaya atladılar.

Yolda tırnaklarını yiyerek, sık sık tükürerek hep bu işi düşündü. Arada, «Belki de değildir canım» diye kendi kendini teselli etmek istese de, içi bir türlü rahat edemiyordu.

— Beni niçin çağırıyor aceba? — diye ere sor-du.

Er,

— Bilmem! — dedi.

— Yanında kimse var mı?

— Bilmem!

— Hayır, bir şey değil, isim de vardı... Bir temyiz lâyihası vardı öğleye yetişecek... Acaba şu ır-mak kenarındaki bahçe için mi çağırıyor? Eğer öyleyse, sipariş etmiştim portakal fidanlarını...

Gülümseyen dudaklarıyla şüpheli şüpheli oturan er, ta karşılara bakıyordu.

İsmail Efendi birdenbire, «Adam sen de... — diye aklından geçirdi—, beni asacak değil ya! Onu ne alâ-kadar eder? Ona bir zararım dokunmadı ya... Hem ne sanki, ben kimseden ne para aldım, ne bilirim, ne tanırım... Bitti gitti. Unuttumdu ben bunu... Bunun böyle olacağı belliydi zaten... Kaç vakittir sol gö-züm... Kör olasıca.... Pır pır pır... Lâkin albaya karşı ayıp olacak. Bir daha yüzüne bakamam... Bakmayı-veririm. Yapmasaydım, meteliksizdim. Herkes neler yapıyor... Fazla inceleme... Ne demiş adam, zaru-retler haram şeyleri mubah kılar, demiş.»

Askerlik şubesinin önündeki meydanlık yeni celp eratıyla doluydu. Beyaz torbalı, çarıklı, yırtık pırtık üstbaşı, kadın erkek, çoluk çocuk, köylüler bir ke-nardaydılar; fötr şapkalı, pantolonlu, pardesülü şehir uşaklarıyse daha hareketli, daha canlı, daha açıkgöz, onlar da öbür taraftaydılar.

İsmail Efendi, içini kemiren kurtla, arabadan at-ladı. Kapı önündeki kalabalığı yarıp içeri girdi. Mer-divenleri koşarak çıkmıştı ki, tam merdivenin başın-da yakasına bir el yapıştı:

— Ahah, arzıfalcı!

İsmail Efendi ürperti içinde Mevlût'u gördü, eli-ne vurdu:

— Bırak be, sersem!

Mevlût'un kuru eli yakadan koptuysa da tekrar tutmak için uzandı. Fakat İsmail Efendi hızla yer de-ğiştirmişti. Kalabalığın arasına karışmak istiyordu. Mevlût'se,

— Allahtan korkmaz, peygamberden utanmaz! Oğlanı cendermeden piyadeye akdardım dedi deee... Elli liremi yedi deee... — diye basbas bağılıyor, ulu-yor, kalabalığa karışmak isteyen İsmail Efendinin pe-şini bırakmıyordu. Kalabalık salonda milleti gülmek-ten kırıp geçiren bir kovalamaca başlamıştı. Mev-lût'un yaygarası, oradakilerin, «Tut ha, kaçtı ha, geldi

ha, hele hele hele!!!» diye haykırmaları müthiş gürültüye sebep oluyordu.

— Benim gibi bir fıkaranın parası yenir mi? Vicdansız! Sığırı sıpayı döküp geldik... Allahtan korkmaz, peygamberden utanmaz...

Başkanın kapısı birdenbire açıldı, uzun boylu, akça pakça yüzüyle şube başkanı kapıda görününce salonun yaygarası şıp kesildi, herkes şapkasını çıkarıp, bekledi. Fakat Mevlûd hâlâ bağırıyor, çağırıyor, ağlıyordu. Albay,

— Suuus! —diye elini kaldırdı—, sabahtan beri ortalığı altüst ettin!

Beriki sustu, şapkasını çıkardı.

Başkanın az ilerisinde, kavuşuk elleriyle dikilen İsmail Efendinin yüzü kireç gibiydi, önüne bakıyordu. Bir ara başını usullacık kaldırdı, başkanın çakmak çakmak gözlerinden ürkererek başını tekrar eğdi, sıcak bir kan yüzüne hücum etti.

İsmail Efendiyi nefretle uzun uzun süzdükten sonra Başkan,

— Bu adam neler söylüyor, İsmail Efendi? — dedi.

Herkesin gözü İsmail Efendiye dikilmiş, ne cevap vereceğini bekliyordu. İsmail Efendiyse, üzerine çevrilen bakışlardan adamakıllı rahatsız, ter döküyordu. Sağa sola bakındı, yutkundü.

— Kim Albayım? Bendeniz henüz...

Albayın tok sesi, sertçe,

— Kim mi? —dedi—, şu adam, nah! Deminden beri söylediklerini duymadın mı?

İsmail Efendi bu sefer Mevlût'a, onu şimdiye kadar hiç bir yerde görmemiş, ilk defa görüyormuş gibi hayretle baktı.

— Fakat beyefendi, —dedi—, bir yanlışlık... Mutlaka bir yanlışlık.

Albay,

— Acayip, —dedi—, demek bir yanlışlık olması ihtimali var sizce?

İsmail Efendi gene başını önüne eğdi, kulaklarına kadar kızardı.

— Bu adamı tanıımıyórsunuz demek?

— Hayır Albayım, katiyen...

Mevlüt artık boşandı:

— Ne, ne, ne? Tanımayon mu? Beni tanımayon demek arzıfalcı? Dimek. sen beni tanımayon? Elli lirem peşin alan, ireize makine kıvradan, işin oldu, git köyüne, irahat uyu Mevlüt dayı diyen...

Elinin bir hareketiyle köylüyü tekrar susturan Albay, her şeyi anlamıştı. İsmail Efendiye öyle bir hınçla baktı ki... İsmail Efendi ezildi. Eğer Mevlüt hıçkırarak, tekrar «Sığırlar, sıpalar.» diye dövünmeğe başlamasaydı, İsmail Efendi belki de susacak, uzun zaman öylece kalacaktı. Fakat Mevlüt öyle şeyler söylüyordu ki... Hınçla fırladı, herkesi şaşırtan tok bir sesle,

— Allahını seven şahit olsun! —diye bağırmağa başladı—. Eğer karılarınızın nikâhından şüpheniz yoksa bana Allah için şahit olun: gözlerinizin önünde namuslu bir insan tahkir ediliyor, iftiraya uğruyor, rezil rûsva ediliyor, hırsız, dolandırıcı, sahtekâr yerine konuluyor. Şahit olun, Allah aşkına, peygamberi zişan aşkına şahit olun Müslümanlar! Şu musibet herif sabahtan beri bağırıp çağırıyor. Oğlunu candarmadan piyadeye akdaracağımı söz vermişim, elli lirasını dolandırmışım gûya... Yalan, sümme billâh yalan! Vallahi yalan, billâhi yalan!!!

— Ne, ne, ne? Yalan mı? Yalan mı arzıfalcı? Yalan mı?

— Yalan! Şerefsiz, namussuz, alçak, rezil bir insanım ki...

— Hepiciği de sensin, hepiciği de...

— Duydunuz mu, duydunuz mu ümmeti Müslüman, duydunuz mu?

Albay «Allah müstahakınızı versin.» gibilerden başını sallayarak odasına çekildi, kapısını örttü.

İsmail Efendi artık perdeyi yırtmıştı:

— Bu işi mahkeme pakler, mahkeme pakler bu işi... Ben bu yaşma kadar alnımın aklıyla dolaştım. Şerefsizliği zinhar kabul etmem. Ben fakir adamım amma gönlüm gani! Çocuklarımı aç koyup çıktım bugün evden, tamam yirmi dört saattir ağzıma lokma koymuş kul değilim. Hasta karımın ilâç reçetesini iki haftadır cebimde taşıyorum!...

Cebinden çıkardığı reçeteyi salladı. Bu doğrudu. Gözleri yaşarmıştı. Etraftakiler sanki donmuşlardı. İsmail Efendi o heyecanla, Başkanın oda kapısını açtı:

— Beyefendi! —diye bağırdı—, zâti devletlerine karşı hürmetim ezeli ve ebedidir. Bu işi ancak mahkeme pakler... Mesele yalnız benim için değil, zatîâliniz hakkında da kıylû kaali mucip, nazik mefattandır. Ben şimdi gidip mahkemeye müracaat edeceğim. Tekrar ediyorum, bu adamı, ne gördüm, ne tanırım, kendisinden ne para aldım, ne de sayın Başkanım, sizden böyle pis, karanlık işler için istirhamda bulundum... Külliye iftiradır. Keyfiyet tavazzuh etmelidir, ben namussuz değilim, asla kabul etmem, asla asla asla!!!

Merdivene yürüdü. Arzuhalcının merdivene yürüdüğünü gören Mevlût, etine iğne batırılmış gibi irkildi. Basbas bağıırıyor, arzuhalcıyı kovalıyordu. Sallonda gene, «E, e, e!!!» sesleri yükseldi. «Hop gele hop hop hop!!!»

Mevlût'un gittikçe uzaklaşan sesi geliyordu:

— Amanın uşaaak gördün mü hele... İnkârdan geldi çıktı göz göre göre. Yazının uğrusuna hele...

Çoktan merdivenleri inen İsmail Efendi faytona atlamıştı bile. Nefes nefeseydi:

— Çek —dedi—, çek oğlum, çabuk!

Araba çamurlu yolda yürüdü, «Öf bire! —diye söylendi—. Amma da atiattık vartayı be...»

Arabanın eski muşambasından damlayan yağmur suları, dizi yamalı pantolonunu ıslatıyordu. Sararan

dudaklarını dişleri arasına aldı, yüzünü avuçlarıyla kapayarak, hıçkırmağa başladı.

Günlerce düşünüp taşınan İsmail Efendi, köylü Mevlût'u mahkemeye vermekten başka çıkar yol göremedi. Bilhassa Kemal Beye karşı müthiş utanıyor, mahkemeyi kazanmakla suçsuz olduğuna onu inandıracağını sanıyordu.

Zamanla vicdan azapları geçti, Mevlût'u sahiden mahkemeye verdi. Mahkemece dinlenen bir sürü şahit arasında Askerlik Şubesi Başkanı Kemal Bey de vardı. İfadesinde, «İsmail Efendiyi öteden beri namuslu bir insan olarak tanıdığını, esasen şubenin resmî kuyudatında herhangi bir tağyir de olmadığını...» söyledi.

Mahkeme, postaneden İsmail namına ne bu, ne de geçen yıllara ait herhangi bir abone kaydedilmemiş olduğunu da tespit edip, bütün şahitleri dinledikten sonra,

«Arzuhalcı İsmail Demirci'yi gıyaben ve vicahen zemmederek Alâ-mele in-nâs şeref ve haysiyetini kırması ve uydurma isnatlarda bulunması ve iddia ettiği telefonun arzuhalcı İsmail namü hesabına postaneden hiç bir zaman abone kaydedilmemiş olması, binaenaleyh Mevlût'un iddialarının kanunî bir sebep teşkil etmeyeceği gözönünde tutulması ve Alâ-mele-in-nâs arzuhalcı İsmail'e hakaret ettiği şuhudu şahsiyenin aledderece yeminli şehadâtı vakıalarından anlaşılmış olmağla diyerek, üç ay hapsine ve elli lira zararı mânevi ile otuz sekiz buçuk kuruş mahkeme masrafının da kendisinden tahsiline, temyizi kabil olmak üzere karar vermiş ve Mevlût'u tevkif etmişti.

Bütün bu olaylardan hiç bir şey anlamayan Mevlût'un bileklerine kelepçe geçirilirken, şaşkın şaşkın bakındı:

— O ne uşak? —dedi—. Hem paramız dolandı, hem de mapislere gidiyok. Ne iş bu...

Gözleri yaşardı, başını kötü kötü salladı.

942

CAN SIKINTISI

1

Vapur Köprü'ye doğru yol alıyordu.

İkinci mevki yolcu salonunun açık pencerelerinden tahta sıralara kuvvetle vuran güneş, yolcuları gölgeye kaçırmıştı. Sinirleri gevşetip, uyku getiren, rutubetli, ağır bir hava vardı. Ortalıkta yaprak oynamıyor, karasinekler bile mecbur olmadıkça havalanmıyorlardı.

Yolcularsa kolları kanatları kırık, hemencik uymaya hazır bir ağırlık içindeydiler...

Bir ara salon kapısında mavi puvanlı beyaz bir etek dalgalandı, sonra eteğin sahibi küçücük bir anne peydahlandı. Biri kucağında, dördü peşinde beş oğluyla içeri girdi. Birbirinden birer, ikişer yaş farklı beş oğlanın beşi de aynı modeldi ve hık demiş annelerinin burnundan düşmüşlerdi: sarı, kıvrır kıvrır saçları, uçları havaya kalkık minik burunları, duru mavi gözleri...

Kadın oturacak yer arandı, yoktu. Gölgedeki sıralar tıklım tıklımdı. Güneşin altındaki sıralarda oturmak zorunda kaldı. Dört oğlu da karşısına sıralandılar. Keskin güneşe, uyku getiren havaya filan aldındıkları yoktu, elma kurtları gibi hareketliydiler. Açık pencereden durgun denize, karşı kıyılara bakıyor, bir şeyler, şaşılmaya değer bir şeyler görüp, birbirlerine göstererek meraklı meraklı konuşuyorlar, anneleri de onların bu halne hazla bakıyordu. Birden huysuzlanan en küçük oğlunu bir kolundan öbür koluna geçirirken,

— Acıktın değil mi? —dedi—, acıktın ya!

Ağırlaşmış gözkapaklarıyla uykulu uykulu bakan yolculara filan aldırış etmeden, süt dolu iri memesini çıkarıp, oğlunun ufacık ağzına tıktı. Çocuk memeye öyle iştahla sarıldı ki... Anne etrafa baktı. Bu kadar iştahlı, tosun gibi bir oğlanın anası olmaktan koltukları kabardı âdetâ. Birden kanı kaynatarak, oğlunu bağrına bastı:

— Yavrum, Hüseyim, canım, elmasım!

Öptü, öptü, öptü...

Salonda birden serin bir hava esmeye başlamıştı. Yorgun sinekler havalandı, gözkapaklardaki kurşuncuklar düştü, bütün gözler genç anneye çevrildi.

Dayanamayan orta yaşlı bir kadın,

— Maşallah —dedi—, maşallah... Hepsi senin mi bunların?

Genç anne duru mavi gözleriyle orta yaşlı kadına döndü:

— Sahibi çıkmazsa...

— Çıkmaz inşallah. Hevesini alamamışa benziyorsun.

— Alamadım teyze, inan olsun ki alamadım.

— Başka var mı?

— Var, bir oğlum daha var, ilkim, Ayhan. Altı tane. Altı asker demek. Hani fakir olmasak, bir bu kadar daha doğururdum!

Hayret sesleri yükseldi, gülüşmeler oldu. Fakat onun aldırış ettiği yoktu:

— Şunlara bakın, Allahaşkına bakın şunlara! Küçük küçük insanlar. Her birinin tadı başka, akılları fikirleri başka. Evimin radyoları...

— Kahırları ya?

— Gülü seven dikenine de katlanır teyzeciğim. Şurda siler süpürürüm, arkamı dönmeye kalmaz, bir de bakarım ki...

Gözlerini tekrar çocuklarına çevirdi, baktı, baktı... Bakarken heyecanlanıyordu. Birden kendini tutamadı, açık pencere önünde bıcırdayıp duran oğlanların dördünü birden kucaklamak istercesine kollarını açtı. Birini bırakıp birini öpüyor, öperken kendinden geçiyor, gözleri hazla yumuluyordu. Öyle hayat dolu, öyle kudretli bir şeydi ki bu, romatizmalılar romatizmalarını unuttular, bel ağrılılar bel ağrılarını. Kira derdi, kömürsüzlük, arteryoz kloroz filan unutulmuş. dünya gailelerinden sıyrılınmıştı.

— Kocam da benim gibi. Anasını satmışız dünyanın. Az bulur az yeriz, çok bulur çok. Çok bulduğumuz yok ya, sözün gelişi... Ekmeğimizi tuza banıp yediğimiz çok olur. Lâkin can sıkıntısı, keder, yüz eğrisi, tasa filan girmez kapımızdan içeri. Sokmayız ki girsin!

Arka sıralardan bir kocakarı,

— Başınız, dişiniz de ağrımaz mı kızım? — diye sordu.

— Ağrımaz teyze, inan olsun ağrımaz.

— Kocan ne iş başında?

Genç annenin gözleri parladı:

— Dokumacı —dedi—. Yeşildirek'te. Bugün cumartesi, erken çıkar işten. Benim evde olmadığımı da biliyor ya, dur bakalım, ne muziplik düşünür gene kim bilir?

Gözleri daldı.

Dokumacı Sami paydosta yorgun argın çıkmış, evinin yolunu tutmuştu. Yemiş iskelesine vururken, gözüne taze balık ilişti. Mübarekler gümüş pırıltılarla mavi mavi yatıyorlardı. Aklına karısı ve çocukları geidi. Yorgunluğunu filan unutarak, iki kilo balık, yeşil salata, taze soğan, turp aldı.

Eve geldiği sıra büyük oğlu arsada arkadaşlarıyla çiftkale oynamaktaydı. Babasını görünce koştu:

— Vay, babacığım... Balık mı aldın?

— Balık aldım oğlum.

— Lâzım mıyım? Geliyim mi?

— Fena olmaz. Annenler gelmeden şunları kı-zartıp? Ha? Ne dersin?

— Kiyak olur vallaha baba!

— Haydi öyleyse!

— Şarap? Şarap lâzım değil mi? Cumartesi bugün, malum ya!

— O halde fırla!

Ayhan, veresiye alışveriş ettikleri mahalle bakkalına koştu. Haftada bir gün, cumartesi akşamları babasıyla annesi küçük bir şişe şarap içerlerdi. İçince de her zamandan başka, öyle bir neşelenirdi ki...

Bir şişe siyah şarapla evden içeri girdi. Yan yana iki oda, bir mutfaktan ibaret ev, derme çatma bir gecekonduydu ama, pekâlâ da yetiyordu.

Şarap şişesini yemek odasındaki masanın üzerine koyup mutfığa geçti. Babası kollarını çemirmiş, işe girişmişti bile. Tepesine dikildi, elleri arkasında, bir müddet seyretti. Öyle canlı, öyle yürekten çalışıyordu ki. Tersine tersine çaldığı bıçak balığın pullarını insafsızca söküp atıyordu.

Bir ara,

— Ayhan! — dedi.

— Efendim?

— Maltıza ateş koy!

— Peki babacığım.

Sami neşeli bir ıslıkla işine devam etti. Karısı gelince masayı hazır bulacaktı. Sokak kapısını gene kim bilir nasıl deli deli çalacaktı! Ya balık kokusunu duyunca? Pırıl pırıl gözlerinde sevinç, soracaktı: «Şarap? Şarap da var mı?» «Var.» diyecekti. O zaman, o zaman işte görmeliydi Fethiye'yi! Nasıl coşacak, boynuna sarılıp onu nasıl da boğacaktı öpücüklerle! «Sen —diyecekti—, sen Sami, sen var ya, sen dünyanın en iyi, en akıllı kocasısın!»

Güldü.

Eileri daha canlı, daha kudretli işlemeye başladı.

3

Balıklar kızarmış, yeşil salata, kırmızı turpla işli salata tabağı masaya konmuş, taze ekmek dilimlenmişti.

Şarap şişesinin mantarını tirbişonla açan Ayhan,

— Bu da oldu... — dedi.

— Oldu oğlum.

— Bir bardak var mısın, nasıl?

— Hayır, annensiz içmem.

— Haklısın. Fakat geciktiler değil mi?

Sami gözlerini pencereye çevirdi. Uzak, çok uzaklardaki sırtların gerisine güneş batalı hayli olmuştu. Batının kızılığı gölgelenmekteydi. Saat olsun olsun yedi, yedi buçuktu. Daha önce dönemezlerdi. Dört çocukla da Sarıyer'e gidip gelmek... Sabahleyin kendisi izin vermişti. Bir teyzesi, biricik teyzesiydi. Ayda, iki ayda bir gidip görmek de hakkıydı kadının.

Pencereden çekildi. Kitaplarının bulunduğu dolaba gitti. Dizi dizi kitaplar arasından bir kitap çekti aldı peşin, sonra karısının duvarda asılı duran genç kızlık fotoğrafı gözüne ilişti. Durdu, heyecanla bakmaya başladı: Hey gidi yıllar! On altı, on altı

koca yıl önce... Gene böyle, Yeşildirek'teki dokuma atelyelerinden birinde işçiydi. Sabahın erken saatlerinde Haliç vapurunu omuz omuza dolduran işçilerle birlikte gidip gelirdi. Fethiye de her sabah aynı saatte Kasımpaşa iskelesinden vapura girer, kıvrır kıvrır sarı saçları, mazi gözleri, çoğu sefer sırtından eksik etmediği kırmızı yün ceketiyle ikinci mevkiin kapısı önünde dikilirdi. Sami onun Yeşildirek'teki çorap atelyelerinden birinde çalıştığını bilirdi. Birbirleriyle tek kelime konuşmadıkları halde, sözleşmişler gibi, her sabah aynı vapurun aynı merdiveni başında dikilirler, göz altından bakışırldı.

Yağmur, fırtına, kar... Aynı vapurla gider, aynı vapurla dönerlerdi. Aynı vapur, aynı saat. Aylarca sürmüştü bu. Ne o, ne öteki, birbirlerine tek kelime söylemeye cesaret edememişlerdi. Kızın ıslıl ıslıl gözlerinde arzu, kudurur, isterdi ki delikanlı bir şeyler söylesin, sululaşsın, hatta dokunsun... Fakat nerde? Nasırlı kocaman ellerine, bir pehlivanı hatırlatan geniş omuzlarına rağmen, sarı saçlı, ufacık kızıdan çekinirdi beriki.

Bir gün hiç hiç beklenmedik bir şey olmuştu: Yemiş'te vapurdan çıkarlarken, kalabalık birden öyle dalgalanmıştı ki, sarı saçlı kız az kalsın denize düşecekti. Fakat Sami... Şahin, tıpkı tıpkısına şahin gibi, kudretli pençesiyle kızı kolundan sımsıkı tutmuş, kurtarmıştı.

Yolda omuz omuza yürümüşler, sadece yürümüşlerdi.

Ertesi gün berbat bir fırtına ortalığı kasıp kavuruyordu. Haliç'in kirli suları çamur rengini almıştı. Gene hep o aynı vapurun aynı merdiveni başında karşılıklı dikilmişler, Sami'nin erkek kuvvetini kolunda duyarak içi gıcıklanan kız, kendini tutamayarak birdenbire soruvermişti:

— Dokumacısınız galiba?

Kulakmemelerine kadar kıpkırmızı kesilen koca Sami,

— Evet, —demişti—. Siz de çorapta değil mi?

— Ne biliyorsunuz?

—?

— Sahi ne biliyorsunuz?

—?

— Yoksa beni takip mi ettiniz?

— Evet!

Ertesi gün kız gene aynı vapurun, aynı merdiveni başında, sormuştu:

— Dün beni niçin takip etmediniz?

— Takip etmemi mi istiyorsunuz?

— Evet!

Ve gözleri Sami'nin ellerine ilişince kendini tutamayarak:

— Fakat, —demişti—, elleriniz...

— Çok kaba değil mi?

— Hiç de bile! Tam erkek eli!

— Sahi mi?

— Gözüm çıksın ki...

Sami hayatında ilk defa ellerine gururla bakmış, o günden sonra ellerini fena halde sevmeye başlamıştı. Bu eller bir gün sarı saçlı, mavi gözlü ufacık işçi kızın narin parmağına içi "Sami" yazılı alyansı takmış, nikâh memurunun defterini bu harikulâde kudretli işçi eliyle imzalamıştı.

İçini çekti.

Oğlu:

—Ne o baba —dedi—, deryada gemilerin mi battı?

— Hayır Ayhan, fakat annenler...

Ayhan babasının boynuna sarıldı:

— Canım babacığım... Annemler ne zaman bir yere gitse böyle oluyorsun.

— Böyle oluyorum yavrum, elimde değil.

— Gönderme o halde...

— Nasıl? Onun arzusuna karşı mı geleyim?

Elinde kitap, pencereye gitti. Uzakların kızılı, alaca karanlıkta erimişti.

Ayhan usullacık,

— Bugün, —dedi—, öğretmen derse kaldırdı babacığım. Bir problem sordu bildim, bir daha sordu onu da bildim, kızdı bir daha sordu, onu da bilmiyeyim mi? Dedi ki, «Sen —dedi—, sen mutlaka mühendis ol Ayhan,» dedi!

Dokumacı Sami dönüp bakmadı bile.

Çocuk;

— Niçin bana aferin demiyorsun babacığım?
— diye merakla sordu.

Sami cevap vermedi.

— Hişt, baba, babacığım, sana söylüyorum, sana söylüyorum be baba!

Sami yanındaki iskemleye çöktü.

Oğlunu mühendis görmek!

Evet, biliyor, Ayhan zekidir, bilhassa matematikte üstüne yoktur, annesi de oğluyla öğünür ama, o kadar işte.

— Babacığım.

— Yavrum?

— Benim mühendis olmamı istemiyor musun?

— Ben mi?

— Evet!

Tam bu sırada sokak kapısı deli deli, yıkılırcasına çalınmaya başladı. Karısıydı, karısı ve çocuklarıydı, gelmişlerdi nihayet, nihayet gelmişlerdi işte...

Kurşun gibi fırladılar. Sokak kapısı hâlâ yıkılırcasına çalınıyor, çalınıyordu. Açtılar. Biri kucağında, dördü peşinde beş oğluyla karısı içeri girdi, havayı koklayarak,

— Balık! —diye bağırdı—, balık kokuyor!

Peşinde çocukları ve kocası, yemek odasına koştu. Kurulu masayı, kızarmış balıkları, salatayı ve şarap şişesini görünce, kendini kocasının kollarına bıraktı:

— Kocacığım, canım kocacığım benim!

— Şeker karıcığım.

— Sen dünyanın en mükemmel erkeğisin!

— Sen, sen ya?

— Ben mi? Ben senin yanında...

— Sus, iftira etme kendine!

—

—

Evin içinde pırıl pırıl bir şeyler uçuyor, dört küçük el ele vermiş, babalarıyla annelerinin etraflarında dönüyorlardı.

4

Sonra sofraya oturdular. Balıklar ve salata obur bir iştahla yenildi, yutuldu. Karnı doyan küçükler birer, ikişer kalktılar, ellerini sabunlayıp yataklarına yuvarlandılar.

Sofrada baba, anne ve Ayhan kalmışlardı.

Bir ara Ayhan,

— Anneciğim —dedi—, babam mühendis olmamı istemiyor.

Kadın kocasına hayretle baktı:

— Nasıl? İstemiyor musun?

Sami gene cevap vermedi. Bunu tekrar hatırlamış olmaktan dolayı üzülerek, bardağındaki şarabı süze süze içti, iri bir ekmek parçasıyla salata tabağını sıyırıp lokmayı ağzına attı. Kuvvetli azı dişleri arasında lokma ezilip üğünürken, o, gözlerini kısmış, karısının bardağındaki şarabın kızılını süzüyordu.

Annesinin bir işareti üzerine Ayhan usullacık kalktı, kardeşlerinin yanına gitti. Sami farkında bile olmadı.

Nasıl istemezdi? Bir baba olarak evlâdının kendisini geçmesini istememeye dili nasıl varabilirdi? Onu büyük bir mühendis görmek! Taralı, pırıl pırıl saçlarıyla masası başında, pergel, gönye, aydinger kâğıtları arasında...

Saçlarını okşamaya başlayan bir elin temasıyla kendine gelerek başını kaldırdı.

Karısı,

— Bu gece her zamandan çok başkasın... — dedi.

Sami başını salladı.

— Hiç böyle değildin. Niçin canın sıkılıyor?

—?

— Beni korkutuyorsun ama...

— Neden?

— Bilmem. Oğluna karşı da soğuktun...

Sami, İçini çekerek,

— Çünkü, —dedi—. Bırak Fethiye, eşeleme.

— Demek benden saklıyorsun?

— Yok canım.

— Ya?

Sami son şarabını içmek üzere bardağını kaldırdı. Karısıyla tokuşturup, dikti. Bardağı biraz daha öfkeyle masaya koydu.

Kadın,

— Çünkü demiştin? — diye eşeledi.

Sami başını salladı:

— Çünkü, onun kadarken benim de matematiğim onun gibi kuvvetliydi. Ama attığım taş istediğim kuşu vurmadı. Günün birinde her şeyi bir kenara itip babama omuz vermem gerekti. Ve hâlâ...

Kolları düştü, başı düştü. Alnını iri ellerine indirip kaldı.

Kocasını ilk defa böyle yenilmiş gören kadın dehşetle fırladı, onu iki omuzundan kuvvetle sarstı.

— Sami, kendine gel kocacığım!

Bir anlık pis bir karamsarlıktan sonra, Sami kendine gelmişti. Düştüğü durumdan utandı. Sinirli bir hal aldı. Kocaman elleriyle masanın kenarını sımsıkı tutmuştu. Beş numara gaz lambasının hafif kırmızıya çalan ışığı terli alnında parlıyordu. Bu haliyle dağdan kopmuş koskocaman bir kayaya benziyor, daha doğrusu, patlamak üzere olan bir yanardağı hatırlatıyordu.

1954

ARKA SOKAK

Sokak bir an kadın ılıklarıyla doldu:

- Ne var? Ne olmuş?
- Sorma kardeş, bir kadın...
- Fakir bir kadın. Altta yok, üstte yok...
- Eee?
- Doğuruyormuş...
- Nerde?
- Arka sokakta!

.....

Arka sokağın alt başındaki kulübesine ancak giren kadının gözleri yuvalarından fırlamıştı. Müthiş bir ıstırap çekmekte olduğunu açıklayan yüzü kıpkırmızıydı. Toprağa diz çöktü, karnını avuçlarıyla bastırarak inledi.

Dört yaşındaki kızı az ileride, iri, mavi gözleriyle annesine bakmaktaydı.

- Kadın tekrar,
— Ah yarabbi! — dedi.

Çocuk iki yanına bakındı. Yüksek yüksek duvarlarıyla evler... Önde cadde. Caddede iki kedi birbirini kovalayarak geçti.

Kadın artık dayanamıyordu. Yere yüzükoyun kapandı.

Çocuk dehşetle döndü:

— Anneciğim!

Kadın cevap veremedi. Çocuk tekrar etrafına bakındı. Kadın doğruldu. Sancı birdenbire geçmişti. Yerden kalktı. Kulübenin içine girdi. İncecik mindere kendini bıraktı. Sancının tekrar, hem de daha kuvvetle geleceğini biliyordu. Kapıdan çocuk tekrar,

— Anneciğim! — diye seslendi.

Kadın acı acı gülümsedi.

— Yavrum benim, orda bekle. Ebânım teyzen gelecek şimdi.

Sancı tekrarlayınca kadın kıvrıldı. Ta iliklerinden kopup gelen bir iniltiyle mindere devrildi.

Kulübenin içinde uçuşan birtakım karaltılar fark eden çocuk birdenbire korktu. Fareler uçuyor gibi geldi. Yahut kara böcekler... Ne kadar da çoktular. Kulübenin içinde uçuşuyorlardı.

— Anneciğim! — diye bağırdı.

Kadın başını kaldırarak çocuğa baktı.

— Ordan ayrılma evlâdım... —dedi—, ebânım teyzen nerdeyse gelir!

— Eh anneciğim, ayrılmam.

Kulübenin içi gittikçe kararıyor, uçuşan kara böcekler çoğalıyordu. Kadın yeni bir sancıyla allak bullak olunca, çocuk tekrar,

— Anneciğim! — diye seslendi.

.....

Bir erkek gibi iri kemikli ebânım sokağın ortasında durmuştu:

— Kocası mocası yok! —dedi—. Ahrêt suallerini bırakın da bir şeyler verin, yazık ayol!

Komisyoncunun karısı,

— Kim bilir kimden peydahladı? — dedi.

Ebe,

— Kimden peydahlarsa peydahlasın hanım. O da bir can taşıyor, aa...

— Ben bir şey demedim ki ebânım teyze!

— Başkasının gözündeki çöpü görmek kolaydır evlâdım, marifet...

Şoförün karısı,

— Kendindekini görmekte! — diye laf attı.

Komisyoncununkiyle kaç zamandır dargındı.

— Bana bak şıfıntı... —dedi komisyoncunun-ki—, Açtırma ağzımı ha!

— Aç bakalım. Açarsan ne varmış?

— Açtırma işte, o kadar.

— Bildiğin bir şey varsa söyle kızım, alnım açık benim.

— Belli.

Kavga büyüme istidadı gösteriyordu. Araya gene ebe girdi:

— Kavgayı bırakın ayol, kadıncağız ya doğurdu, ya doğuracak. Bezden, eski çamaşırdan neyiniz varsa verin. Hadi, çabuk!

Bunun üzerine bezler, küçülmüş zıbınlar, gömlekler yağmaya başladı. Komisyoncununki şoförünkini göz hapsine almıştı. Şoförünki birkaç parça bezle çocuğunun iyice küçülmüş çiçekli bir entarisini verince, komisyoncununki,

— Al ebânım! — diye pencereden seslendi—. Tut şunları..

Dört tane bez, iki gömlek, bir fanila, bir de eski popiyle beş lirayı pencereden göstererek, attı.

Şoförünki mosmor olmuştu. Kan tepesine sıçrayarak,

— Dur ebânım —dedi—, şimdi geliyorum.

Herkes merakla bekliyordu.

Şoförünki az sonra bir deste çamaşırla dışarı çıktı. Küçük kızının üç entarisini, iki donunu, dört gömleğini, iki çorabını, iki popisiyle on lira parayı ebânıma teslim etti.

Komisyoncunun aklından da yeni yeni bir şeyler geçtiyse de bu kadarının fazla olacağına hükmederek, aldırış etmez göründü.

Ebe sokağın köşesinden çıkınca, kulübe kapısında bekleyen çocuk:

— Ebânım teyze geliyor anne! — dedi.

Kadın hazırdı zaten. Rasgele çömeldi. Ebânım çocuğu oynamaya gönderdikten sonra kulübe kapısını örtüp, içeri girdi.

Sokakta kavga ve dedikodu dinmiş, antenler gerilmiş, arka sokaktan gelecek haber sabırsızlıkla bekleniyordu. Doğurmuş kadınlar kendi doğumlarını hayalliyor, karşıdan karşıya gözleriyle anlaşılarak yüzlerini buruşturuyorlardı.

Şoförünki,

— Kapiya konacak şey değil! — dedi.

Bakkalınki,

— Ya ters gelirse? — diye sordu.

Ve rasgele konuşma başladı:

— Çok da fakirmiş. Ters gelirse ne yapar sahi?

— Parası yok ki ameliyat olsun.

— Zavallı kadın. Göz göre göre ölür.

— Fakir fıkaraı da hükümet düşünmeli kardeş!

Parası yok diye göz göre göre ölmesi revâyı hak mı?

— Doğru. Sezariyen yapmak lâzım. Bizim akrabaların gelinine yaptırdıladı... Ama onlar çok zengin.

— Zenginliğe kalırsa... Bizim de öyle zengin akrabalarımız var ki...

— Ya bizim?

— Bizimkiler her yaz İstanbul'a giderler. Boğaz'da, Adalar'da köşk kiralar, avuç dolusu para verirler...

— Herkesin de zengin akrabaları var hanım. Bizimkiler taaa... Avrupa'lara giderler!

Mahalleli, akrabalarının zenginliğiyle övünen iki kadını bırakıp, fakir kadına döndü.

— Şu kadın hiç aklımdan çıkmıyor!

— Benim de.

— Kazasız belâsız doğurur işallah.

— İşallah ama... Hükümetin bir yeri olmalı, böylelerini orda doğurtmalı.

— Doğumevi var ya işte!

— Kâfi mi? Orda bile iltimas

— Sana doğru bir şey söyleyim mi? Fakir fıkara kısmı yaramazlık etmemeli. Hele kocan yok mu, fakir mi, doğurmamalı. Hükümet bir kanun çıkarıp, yasak etmeli!

— Hoppalaa... Bir bu eksikti. Zavallılar her şeyden mahrum zaten, bir de... Hem o kanunu çıkaranlar düşünmezler mi? Fakirlik Allah vergisi, günün birinde kendileri, yahut da çoluk çocukları fakirleşirse?

— Doğru, o sebepten...

— Sonra, nefis kardeş. Zenginın nefsi nefis de, fakirinki... Cenâballah köpeklere bile vermiş o nefsi!

Ufak tefek, sinirli bir kadın olan eskicinininki,

— Nefsi vermek marifet değil —dedi—, ya derdi vermesin, ya da dermanını birlikte halk etsin!

Şıpidik terliklerini bozuk parkelerde sürüye sürüye çekildi gitti.

Az sonra ebânım, ellerinin kanıyla, sokağa bir kahraman gibi girdi. Nefesler kesilmiş, gözler alabildiğine açılmıştı. Heyecandan sokağın kalbi duracaktı sanki.

— Ne oldu?

— Ne oldu ebânım? Kurtuldu mu?

Ebânım gülen gözleriyle, haber verdi:

— Nur topu gibi bir oğlumuz oldu!

Sokak sevinç gözyaşlarıyla çalkandı. Hele şoförün karısı! Çıplak ayaklarıyla fırladı, kaç vakittir küs olduğu komisyoncunun boynuna sarıldı, kadının yanaklarını öptü, öptü, öptü...

SÜPÜRGEÇİ

Bir piyade erini hatırlatan açık hâki elbisesi içinde ufacık, ana caddenin kaldırımına dikilmişti: Bir elinde uzun saplı sokak süpürgesi, öbür elinde gene uzun saplı, kocaman küreği.

Önünden cadde akıyordu: Renk renk taksiler, irili ufaklı kamyonlar, otobüsler, at arabaları...

Bakıyor, görmüyordu. Altı ay önce gelmişti İstanbul'a. Dört aydan beri de bu işteydi. Belediye temizlik işleri süpürgeçiliğinde.

Kulaklarına geçmiş kocaman kasketi altında geceyi düşünüyordu:

Seyit Çavuş bir şişe rakı açtırmıştı. Arkasından Onbaşı Muzaffer Efendi. Millet kafayı iyi bir çekmişti. Kendi içmezdi. Günah olduğundan değil, saygıdan. Çavuşunun, onbaşısının yanında kendi ne adam oluyordu da rakı içsin!

Lâkin iyi eğlenmişlerdi. Arnavut Mestan Ağa'nın, çaldığı bağlamayı, değil radyo, köydeki Topal Kadir

bile çalamazdı. Topal Kadir'in üstüne yok derlerdi bir de. Gelsinler de Mestan Ağa'yı görsünler! Allah izin verir de köye varırsa, «Topal Kadir de ne ki? diyecek Siz gelin de çöpçüler koğuşundaki Arnavut Mestan Ağa'yı dinleyin. Herif cesetten ruhu çekiyor tekmi!»

Küreğin sapını bıraktı, kasketini düzeltti.

Şaka maka, Topal Kadir'i de yabana atmamalıydı hani. Topal ayağının üstüne oturdu da bağlamaya yumuldu muydu... En biri Zeynel Ağa'nın düğününde... Lâkin ne rakı içmişti millet!

Burnunun direği sızladı.

Şuraya geleli altı ay olmuştu, dört aydır da şu isteydi, lâkin... Hâlâ Zeynel Ağa'nın düğünde giydiği yemenilerden alamamıştı. Zeynel Ağa'daysa, yemeni dedin mi çifte çifte. Kilot pantol, ceket, içlik miçlik buna keza. Herif atına atladı mı, yallah. İste se İstanbul'a bile gelebilir. gelebilir a, iş tutmıya değil, para yemiye!»

İçini çekti.

Zeynel Ağa'nın iş nesine gerek? Muhtarın oğlu. Çiftleri, çubukları, öküzleri, inekleri, tarlaları... Herif ellerini ardına koyup köy yerinde şöyle üç aşağı beş yukarı dolaştı mı, bakmayan mı kalırdı? İlle avratlar! Lâkin Zeynel Ağa'da da bıyık vardı hani. Salman Çavuş'un ki gibi. Salman Çavuş fındıkla besliyordu. Zeynel Ağa da mı fındıkla besliyordu acep? Her halde. Kocabaşın Murat da bıyık büyütüyordu güya. Kıl kıl. Uyuz gibi. Bıyık dediğin...

Güldü. Kuvvetli güneş adi teneke dişlerini sarı sarı parlattı.

Çerezleri değişirken, Zeynel Ağa'nın düğününde, Kocabaşın Murad'ı amma da itelemişti ha!

— Ne gülüyon ayı?

Kendine geldi: Âmiriydi. Çöpçü Onbaşı Sal-
man Çavuş.

— Heç çavışım...

— Adam kendi kendine güler mi? Medeniyetsiz?

— Aklıma Murat geldi de...

— Hangi Murat?

— Bizim Murat Kocabaşın...

Salman Çavuş'un fındıkla besli simsiyah bıyığının uçları sinirli sinirli titredi.

— Mazife başında istemem bir daha! Geç mazifenin başına!

Geçmeden önce kasketini düzeltti. Sonra süpürgesiyle küreğini kaptı, uzaklaştı. On beş, yirmi adım... Durdu. Döndü, baktı: Salman Çavuş kaldırımından aşağı kaz adımlarıyla gidiyordu.

Süpürgesiyle küreğini bıraktı.

— Geç mazifenin başınaymış... Geçmiyeceğim işte!

Geçmedi. Salman Çavuş'un inadına, dikildi kaldı. Bir ara baktı, karşı kaldırımından Murat geçiyor, Kocabaşın Murat. Köylüsü. Seslendi.

— Murat lan Murat!

— Ne diyon?

— Gel hele...

— Ne var da?

— Bi soluk gel hele laan!

Kocabaşın Murat bu tarafa geçti.

— Ne diyon?

— Cuvaran var mı?

— Yok vallaha. Akşam muhabbette tükettiydik. Güneşe karşı, duvarın dibine çömeldiler.

— Muhabbet de muhabbetti ha!

— Muhabbetimize hiç laf yok a, gün ışımadan kaldırmazalar adamı...

— Kaldırmazalar bir, bir de ne olsa adamın konyunda biliyon mu?

Kocabaşın Murad'a süpürgecilik yaramıştı. Haki elbisesine sığmıyordu. Kaba kaba güldü:

— Zilli mi?

— Zilli.

— Şoondan mı?

Karşı kaldırımından sekerek giden sarı saçlı, körpecik bir kadını çenesiyle işaret etti.

— Ne diyon kardaş... Adamın canına can katar vallaha o zilliler!

— Katar ki katar.

— Muraat!

— Hı?

— Lokman Hekimin yi didiği bunlar mı ki?

Murat elini koynuna soktu, keyifli keyifli kaşınırken gözü taa aşağılardan hızlı hızlı gelmekte olan Salman Çavuş'a ilişince, keyfi kaçtı. Davrandı.

— Koç bıyık geliyor!

— Nirde?

— De ha!

Süpürgesiyle küreğini kaptı, uzaklaştı.

Beriki de kalkmıştı ama, kaçamadı.

Onbaşının aklı başka yerde olmalıydı, görmedi.

Hızla geçip gidecekti. Beriki seslendi:

— Uğur ola onbaşım!

Onbaşı durdu:

— Ne var da?

— Nirye gediye öyle yelli yelli?

— Nirye gettiğim üstüne mazife mi?

Süpürgeci arkasından kısıks güldü:

— Cehennemin dibine get!

Tam bu sırada gözü orda, taksilerin vızır vızır gelip geçtiği asfaltın üzerindeki bir yığın at pisliğine ilişti. Salman Çavuş da onbaşındaydı güya. Kaş çatmaynan, adam terslemeynen, bıyık büyütüp burmaynan onbaşı mı olabilirdi adam? Fıskıyı görememişti işte!

Süpürgesi, küreğiyle kaldırımdan indi.

Onu ordan alacaktı. Demin göremediyse, dönüşte görür, başıardı gene tatavaya. «Biz sizin gibiyken şöyle, biz sizin gibiyken böyle...» Alacaktı dönmeden ya, taksiler de göz açtırmıyordu ki!

Hamle etti, olmadı. Şoförler de bir azgındı ki. Dişlerini göstere, yumruk sallaya saliaya geçiyor-

lardı. Geçiyorlarsa ne olacak? Onların yüzünden azar mı işitecekti?

Yeni bir hamle!

Gene olmadı.

Kızdı.

Bir hamle daha!

Lâkin... Kafasından dünya silinmişti. Gözleri ordaydı, asfaltın üstündekinde. Almalıydı onu, mutlaka almalıydı. Hem de hiç vakit geçirmeden!

— Asfaltın üstündeki beygir fışkısını gormüyon mü ayı?

Döndü: Salman Çavuş!

— Görüyom, —dedi—, görüyom a...

— Dürtmedin onbaşım disene!

— Ne dürtmesi bire Salman Çavuş...

— Al onu ordan!

Bastı gitti.

Süpürgeci arkasından baktı baktı:

— Dürtmedin onbaşımış... — diye homurdandı—. Senin gibi hayvan mıyım da...

Yeni bir davranış. Kırmızı bir taksi yalayıp geçti. Arkasından bir başkası. Yüklü bir kamyon. Bir otobüs. Bir hususî... «Ha bi soluk durun da işimizi goremek!»

Kafasından gene Salman Çavuş geçti koca bıyığıyla.

Davrandı. Mavi bir taksi, sonra, yeşil, sonra kırmızı.

«... tüüü... İşimizi goremeyeceğik, ağnaşıldı. Ağnaşıldı ya, yüzü yüzülesice bu sefer sağlama dalımıza biner!»

Süpürgesi, küreğiyle beygir fışkısına kendini tam atarken, kırmızı bir taksi!

Yaşlı şoför arabayı tamirden yeni çıkarmıştı. Kafasında kaç gün, nereden nereye kaç sefer dolmuş yaparsa masrafını çıkaracağı... Âniden önüne çıkıverene çarpmamak için direksiyonu sağa kırdı,

sola kırdı, tekrar sağa. Şaşkın bir korna sesi, bir homurtu, arkasından bir toslama!...

Taksinin farı süpürgecinin uyluk kemiğinde parçalanmış, süpürge bir yana, kürek bir yana, süpürgeci bir yana gitmiş, taksi sağ ön tekerleğiyle kaldırıma çıkıp durmuştu.

İhtiyar şoför yere atladı.

— Sağ yaptım, sol yaptım, tekrar sağ. Nereye direksiyon kırdımsa karşıma çıktı! — dedi.

Nerdeyse ağlayacaktı.

— iki saat olmadı arabayı tamirden çıkaralı be yahu. Anam avradım olsun siftahım yok daha!

Bir kenarda kül gibi yüzüyle suçlu suçlu yatan süpürgesiyle, çatlamış uyluk kemiğinden habersiz, şoförü dinliyordu:

— çoluk çocuk ekmek bekliyor evde. Borç dersen gırtlakta. Ne yapacağım ben şimdi?

Süpürgeciyi omuzlardan, bacaklarından tutup taksiye kaldırdılar. Gözleri şoförde, şoförün yaş, yaş parlayan kirpiklerindeydi.

Taksi hızla uzaklaştı.

Salman Çavuş'la Kocabaşın Murat kalabalığın arasındaydılar.

Salman Çavuş,

— Dalgacı... —dedi—. Kendi kendine gülen adamdan hayır mı gelir devlete millete?

Kocabaşın Murat sinirli sinirli,

— Geceleri koğuştta saz çaldırmayı yasak ettir beni dinlersen? — dedi.

— Niye?

— Niyesi var mı çavuşum? Uykusuz kalıyok bilâ mecburiyetsiz. Bugün onaysa, yarın bana, bugün de sana!

Salman Çavuş'un bıyıkları dikildi.

— Geç mazifenin başına!

— Niye çavuşum, ne oldu da?

— Kendinizi bennen bir mi tutuyunuz?

Hastane koğuşundaki karyolasında sırt üstü yatıyordu. Gözlerini pencere camının ötesindeki dutun güneşte parlayan yemyeşil yapraklarına dikmiş, şoförü düşünüyordu: «... iki saat olmadı arabayı tamirden çıkaralı be yahu! Anam avradım olsun sif-tahım yok daha. Çoluk çocuk evde ekmek bekliyor. Borç dersen gırtlakta. Ne yapacağım ben şimdi?»

İçini çekti.

Mapise de atmışlar mıydı acaba? Mapise attılarsa çoluğu çocuğu ne yapardı?

İçeriye bir beyazlığın girdiğini hissetti. Başını çevirdi: Kara kuru bir hastabakıcı.

— Ablaa!

— Kim o?

— Izıcık gel hele!

— Izıcık mı? Azıcık desene. İstanbul kaldırımını çiğniyorsun... Ne var?

— O şoförü mapise attılar mı da?

— Ne şoförü? Ne mapisi?

— Dün beni depelediydi ya!

— Ne bileyim ben? Adam çiğniyeni affedecek değiller ya!

Bastı gitti.

Süpürgeci arkasından kaygılı kaygılı baktı. Sonra başını pencereye çevirdi. Camın ötesindeki dutun yemyeşil yaprakları güneşte parlıyordu.

Peki ama, şoförü mapise atılarsa, çoluğu çocuğu ne yapacaktı?

Gözleri doldu.

1955

HARİKA ÇOCUK

Bisküvi, çikolata, kâğıtlı şeker, zeytinyağı, sabun yapım evleriyle küçük tamir atelyelerinin yan yana odalarda bulunduğu, sefertasına benzeyen hanlardan birinin genzi tıkayan pis havası içinde ekmeğini küçücük pedalıyla kazanmaya çalışan bir arkadaş görmeye gitmiştim. Bulamadım. Dönecektim ki, kapı yanında duran büyükçe bir tahta sandığın içinde onu gördüm: Peynir ekmekle domates yiyordu. Kirli, kıvrır kıvrır sarı saçları vardı. Makine yağıyla kararmış yüzü, içlerinden aydınlanan harikulâde yeşil gözleri...

— Matbaacı âbiyi mi aradınız?

— Evet.

— Az evvel kâat kestirmiyeye gitti. Gelecek.

Yanındaki boş bir tahta sandığı ters çevirip ikram etti:

— Buyurun, oturun!

Öyle tatlı bakıyordu ki. Oturdum. Ekmeğini bölerek uzattı. Aç olmadığımı söyledim.

— Yoksa elleri kirli diye mi?

— Yok canım.

— Bizim işde temiz kalınmıyor ki...

Tamir atelyelerinden birinde çıraklık ettiğini sanarak, sordum:

— Ne iş görüyorsun?

— Torna, tesviye...

— Ha?

Katıla katıla güldü.

— Kim duysa şaşıyor. Bu eylülde on ikiyi bitiriyorum halbuki...

— Yani, torna, tesviyeye ait her işi yapabilir misin?

— Ne var yapamıyacak? Babamın atelyesi vardı eskiden. Sabahları okula giderdim, öğleden sonra da atelyeye.

— Kaça kadar okudun?

— İlk dörtüne kadar.

— Sonra?

— Sonra annem öldü. İki kardeşimle ortada kaldık. Babam da kötü bir kadının peşine takılınca...

— Okulu bıraktın. Sever miydin okulu?

İçini çekti:

— Hem de nasıl!

— Ne olmak isterdin?

— Kaptan. Büyük denizlerde, dalgalı, korkunç denizlerde dolaşmak. Avrupa'ya, Amerika'ya gitmek. Üstüvayı geçerken vapurda eğlence gırla gidermiş. Doğru mu?

— Doğru?

— Sonra, Nevyork limanındaki hürriyet heykeli. Boyu kaç metre onun? Büyük mü?

— Bilmem.

— Robenson Krüzoe'yi okudunuz mu siz?

— Okudum.

— Issız adada nasıl da yaşayabilmiş. Değil mi? Böyle şey olur mu?

— Olmasa daha iyi değil mi?

— İyi ama, oluyor. Yahut da yazarı öyle düşünmüş. Ama iyi düşünmüş. Ne olursa olsun, aferin Robenson'a. Issız adada elini kolunu bağlayıp durmamış, hemen işe girişmiş. Marifet ölmek değil mi? Yaşamak!

Makine yağlarıyla kirlenmiş mendilini çıkarırken, gözlerim tulumunun geniş cebindeki cam misketlere ilişti. O da bunun farkındaydı. Çıkardı, avucunda şıkırdatarak,

— Ne yapalım... —dedi—. İş, iş, iş... Bunılıyor insan. Paydoslarda Ateş Ali'yle oynuyoruz.

— Ateş Ali kim?

— Alt kattaki bisküvi yapımevinde çalışıyor. Bizim mahalleli. Her sabah işe birlikte geliriz. Benim annem yok, onun babası. Maça, sinemaya filan da beraber gideriz.

— Misketi mi çok seviyorsun, sinemayı, yoksa maçı mı?

— En çok maçı ama, hava alıyoruz...

— Niye?

— Numaralı tribün bize göre değil. Tekliği toka ettik mi, Teksas'a bırakıyorlar. Teksas'ta da boyumuz yetişmiyor. Stadyumu yaparken çocukları düşünmemişler!

— Siz de?

— Biz de sinemaya gidiyoruz Ali'yle çokluk... Tabî pazarları. Babam evdeyse, sabahleyin erkenden tüyerim. Doğru Şehzadebaşı'na.

— Değilse?

— Değilse tüymek olmaz. Su ısıtmak, yıkanmak, kardeşlerimi yıkamak vazifesi bana düşer.

— Kaç para kazanıyorsun tesviyecilikten?

— On lira haftada.

— Yetiyor mu?

— Bu pahalılıkta yeter mi? Başka atelyelerden yirmi beş lira veriyorlar ama, gidemiyorum.

— Niye?

— Usta babamın arkadaşı!

— İşde bir dalevere olmasın?

— Benim de aklıma gelmiyor değil ama, ne de olsa baba. Kötü şeyler düşünmek istemiyorum.

Dereden, tepeden uzun uzun konuştuk. Bu arada her gün, sabahın beşinde çalar saatin sesiyle uyandığını, gazocağına çaydanlığı oturttuğunu, bulaşıkları yıkadığını, çarşıdan ekmek peynir aldığını, altıya doğru kardeşlerinin karnını doyurup pek pek altı buçukta omuz omuza işçi kalabalığıyla vapura binip yedide Köprü'ye geldiğini, yediye çeyrek geçe de atelyede işbaşı yaptığını öğrendim.

— Peki, ne olacak bunun sonu?

— Ne gibi amıca?

— Meselâ, bir imkân çıksa karşına. Tekrardan okula girip, sonunda da kaptan olmak ister miydin?

Peşin gözleri sevinçle parladı. Sonra sönükleşerek bir noktaya takıldı kaldı.

— Ha? ister miydin?

— İsterdim ama...

— Ama?

— Kardeşlerim... Babama güvenilmez ki. Düşer gene bir kötü kadının peşine...

İçimde bir damar sızladı.

—.....benden geçti. Kardeşim okuyor. Öteki küçük daha. Büyüyünce onu da okula vereceğim. Haftalığım elli olur o zaman her halde...

Birden sordu:

— Amıca.

— Ha?

— Benim boyum hep böyle kısa mı kalacak?

— Niçin? Büyümüyor mu?

— Annem ölmeden evvel duvara kurşun kalemle çizmiştim. Ölçüyorum. Hâlâ aynı yerde. Yoksa cüce mi kalacağım?

Dudaklarımdan çıkacak cevabı heyecanla bekliyordu ki, makine şakırtıları yüklü sıcak koridorun kirli aydınlığında iriyarı biri belirdi:

— Ayhan!

Onun da üstü başı, yüzü kir pas içindeydi.

Çocuk sandıktan fırladı:

— Buyur usta!

— Hâlâ karnını doyuramadın mı?

— Doyurdum.

— Doyurduysan, git de o borulara diş aç!

— Peki usta...

Beni unutmuştu bile. Koridorun kirli aydınlığında koşarak uzaklaştı. Dipteki atelyeden içeri girdi. Peşinden gittim. Atelye penceresinin kenarından heyecanla seyrettim: Boyu yetişmediği için ters çevrilmiş bir tahta sandığın üzerinden idare ediyordu makineyi. Makineyse, çocuğun emri altında munis bir hayvan kadar uysal, yere kıvrım kıvrım, pırıl pırıl demir yongalar döküyordu.

1955

HAMAM ANASI

O yoldan ne zaman geçsem, onu orda, onarılmakta olan ihtiyar caminin rüzgâr tutmayan merdivenlerinde oturur görürdüm; aklıma hemen, «Hamam anası» gelir. Hayatımda bir tek hamam anası görmediğim halde, şişirilmiş benzeyen bu yusuvarlak Arap karısı bana hamam anasını hatırlatır.

Hamam anası nedir? Gerçekten var mıdır? Varsa nasıl şeydir? Bilmem. Böyle bir masalı nerde, kimden, kaç yaşında dinlemişimdir? Bunu da bilmem.

Yazın koyu gölgesini caminin taş merdivenlerine salan ulu dutun altında, kışın rüzgâr tutmayan merdivenlerdedir. Siyah çarşafına sıkı sıkıya bürünmüştür. Şişirilmiş, somun gibi yanakları ve kara gözlerinin ağıyla beyaz beyaz bakar. Dilenciye benzermediği için, sadaka verip vermemekte tereddüt edilir.

Onu ne zaman görsem, yalnız hamam anasını

hatırlamakla kalmam. Mısır ehramları ve bu ehramların yapılmasında çalıştırılan binler, belki de yüz binlerce emekçinin işgücüne insafsızca el koyan bilmem kaçınıcı sülâleden hükümdarlar canlanır kafamda. Sanki o yıllarda yaşamışımıdır. Ehramların taşlarını yontanlarla ahbablık etmişim, bu taşları çıplak sırtlarıyla taşıyan, yerlerine yerleştiren, harcını karıp, taşıyanlarla kızgın Afrika güneşinde yanmışımıdır. O kadar ki, bu işçiler arasında dev yapılı, kuzgun karası bir Habeş işçi de vardı. Ehramlara çıkarılmakta olan taşlardan birinin altında kalarak ezildi. İyi delikanlıydı, hoş delikanlıydı. Paydoslarda sırtını bir hurma ağacına dayar, yanık Afrika türkülleri söylerdi. Hatta sırtında, kapanmış kırbaç izleri bulunmasına kulak asmaz, ekmeğini beyazlarla paylaşırdı.

Bu kadın, cami merdiveninde oturan Arap karısı, onun nikâhlısıdır işte. Beş bin, altı bin, yedi bin yıldan beri yaşıyor. Ben de yaşıyorum o zamandan beri ama, birbirimizi görmeyeli çok oldu. Beni unutmuştu. Ben de onu unutmuştum. Şimdi, şurda caminin rüzgâr tutmayan taş merdiveninde görünce tanıdım. Ama o beni tanımadı, görmedi ki tanısin. Yanına gidip kendimi tanıtsam, hele kocasını sorsam, başlar ağlamaya. «Ah o Tutankamon, der. Allah ona rahat yüzü göstermesin!»

Eşelesem, Tutankamon'la ne alışverişi olduğunu sorsam, iki gözü iki çeşme, başlar İzis'li, Oziris'li, Apis'li bir şeyler anlatmaya. Binlerce yıl öncenin Mısırcasıyla konuşur.

Ne dediğini anlamam, ama ne demek istediğini bilirim:

Ehramlardan birinin tam tepesine iyice yerleştirilmek istenen zırtlı bir taş yerinden fırlayıp, kocasını ezmiş. Kadın o gün bu gün bir daha evlenmemiş. Gitmiş hükümdar Tutankamon'dan kocasının diyetini istemiş. Hükümdar, «Ne?» demiş, «diyet mi? Ne demek o?»

Kadıncağız anlatmaya çalışsa da, hükümdar bu, dertlinin derdinden ne anlar? Gürlemiş:

«Yıkıl karşımdan!»

Çok açık bir haksızlıktır bu. Arap karısı yıkılmış karşıından, fakat yılmamış, vazgeçmemiş davasından. Hükümdarı Allaha havale etmiş. İddiasına göre, Mısır medeniyetinin yıkılması, hükümdarın bu haksızlığındandır. Günün birinde Tutankamon'un anasından emdiği süt burnundan fitil fitil gelecek. Kadın hep bu yüzden Musa'yı beklemiştir. Musa'ya da şikâyet etmiştir Tutankamon'u. Kocasının öcünü alabilmek için peşin Musevî, sonra İsevî olmuştur. Muhammed'i beklemesinin sebebi de budur. Bedir gazvesinde Müslüman askerlere su taşımış, «Lı lı lı!» diye bağırarak onları teşci etmiştir.

Ali onu uzun uzun dinlemiş, sabır tavsiye etmiş. Eğer şehit edilmeseydi, Tutankamon'dan hesap soracağa benziyordu.

Muaviye'yi hiç bir zaman sevemedi. Hele Yezid'i, asla!

Sonraları Arap ordularıyle köhne Bizans'ın sağlam surlarına dayandı. Galata'daki Arap camisinin avlusunda askerlere un çorbası kaynatan odur. O gün, bugün İstanbul'da kaldı. Fatih'in atının nallarını öptü. Bizans hamamlarında Fatih'in yorgun askerlerinin arkalarını keseledi, buzlu şerbetler ikram etti onlara.

Bütün bunlar niçindi?

Tutankamon'dan hesap sorabilmek için!

Fatih Sultan Mehmet «Boş bir zamanda uğra!» demişti. Boş zamanı olmadı. Günün birinde göçüp gitti. Ondan sonra gelenler pek ilgilenmediler. Dilekçesi Kubbealtı'na havale edildi. Hâlâ ordadır.

Fakat bekliyor. Sabırla, kinle, inatla bekliyor. Biliyor ki, bir gün gelecek, o gün bütün dilekçeler

hasır altından çıkacak, asırların tozu altında kalmış haklar sahiplerine iade edilecek.

Bu sabah rastladım ona. Bana gene bütün bunları hatırlatarak, oturuyordu. Yanına yaklaştım. Hiç de âdetim olmadığı halde, beş kuruş sadaka etmek istedim. Yüzüme hınçla baktı, sanki,

«Sadakaya ihtiyacım yok. Ben Tutankamon'dan hakkımı söküp almak için bekliyorum!» demek istedi.

Kim ne derse desin, bu sabırlı kadın günün birinde Tutankamon'dan hakkını alacak, asırlardır çektiklerini onun hükümdar burnundan fitil fitil getirecek!

Ben buna inanıyorum.

1955

NERMİN

Sabahleyin kocası gene her günkü gibi, büyük şehrin apartman, tramvay, otobüs taksii kalabalığı içinde, evinin yitirdiği ekmeğini aramaya gitmişti. Karısını uyandırmaya kıyamadan, a  acına!

 ssiz kalalı beri avurtları büsbütün   km  t  adamın. Çenesi sivrilmi , tatlı el  gözleri s n kle mi ti. Düşük omuzlarıyla akşamları evine elleri boş döndükçe, Nermin'in içi p r alanıyordu. Kocası evinin ekmeğini olsun getirememenin kahredici utancı içindeydi. Bir şey söylemiyor, hiç bir şey söylemiyor, hatta bütün dalgınlı ına rağmen arada gülümsemeye çalışıyordu ama, kahroldu u belliydi. Her gün biraz daha d   en omuzları, çöken avurtlarından belliydi, ferini kaybeden el  gözlerinden belliydi bu. Oyle anlıyordu ki Nermin bunu!

Biliyordu kocasının daha pek çok akşamlar elleri boş döneceğini. Elleri boş dönecek, tek kelime söylemeden geçecek bir kenara, başını avuçları içi-

ne almasa bile, gözleri değişmez bir noktaya takılıverecekti.

İçini çekti.

Çalıştığı zamanlar ne iyiydi! İçkisi, sigarası vardı ama, hiç bir zaman zulmetmezdi evde. Elâ gözleri kuvvetle parlar, türküler, şarkılar gırla gılder, küçücük kızını tavana atıp atıp tutardı.

Ya böyle günlerin geceleri!

Genç kadın yastığa dirseğiyle dayanmış, kocasının eve sarhoş döndüğü geceleri düşünüyordu. Nasıl şahlanır, evleneli dört yıla yaklaştığı halde, nasıl balaylarında olduğu gibi kuvvetle sarar, her tarafını çürük içinde bırakırdı.

— Anneeee!...

Döndü; kızı. Babasını hatırlatan tatlı elâ gözleriyle gülüyordu. Yatağından aldı. Öptü.

— Baba ditti? — diye sordu.

— Gitti yavrum. Mamma getirmiyse gitti!

— Mamma? Bana?

— Sana ya.

Del baba, del, del, del!

Yumuk avucunu açıp açıp kapayarak babasını çağırıyordu.

Nermin ıslak kirpikleriyle kızına bakıyor, kaç vakittir karar vermekte tereddüt ettiği şeyi düşünüyordu. Karar vermeliydi artık. Bir parça da kendi denemeliydi şansını. Sabahın erken saatlerinde telaşlı adımlarla parkeleri çiğneyerek işe koşuşanlar da kendi gibi ana kuzularıydı. Trikolarda, çorap atelyelerinde iş olduğunu söylemişti komşunun kızı. Vermeliydi kararını, vermeliydi artık!

Akşam kocası gene düşük omuzlarıyla, elleri boş dönünce, kahrılı olmamasına bilhassa dikkat ettiği, yumuşacık sesiyle,

— Yarın işe gidiyorum... dedi.

Adam şaştı:

— Ne işi?

— Çorap ateyesinde çalışacağım. Bir parça da ben denemek istiyorum şansımı!

Adam cevap vermedi. Karısını çalıştırmak zorunda kalmanın azabıyla büsbütün kahrolarak, gözlerini hep o değişmez noktaya dikti. Karısını çalıştırmak!» ayıpların en büyüğüydü onca. Aldığı terbiye, telâkkiler...

Ertesi sabah adam uyandığı zaman genç karısının yokluğunu dehşetle gördü. Gırtlığına bir şeyler takıldı, yüreği kabardı. Yıllardır kemikleri sürmenlik olmuş dedesi, haminnesi, babası, sonra yakın akrabaları içinden bakıyor, «Ayıp, çok ayıp!» diyorlardı. «Karını işe gönderdin ha? Bizim şerefimizi olsun düşünmedin mi?»

Düşünmez olur muydu? Düşünmüştü ama, başka çare var mıydı? Dünya onların bildiği dünya mıydı? Devirler o devirler miydi?

Kızı «Anneee!...» diye uyandığı zaman, yanında babasını buldu.

Nermin o sıra, komşunun kızıyla bir saatin önünden geçiyordu. Saate baktı, kızını hatırladı. Kızı tam da bu saatte uyanır, «Anne!» diye seslenirdi.

— Yavrum... — dedi.

Komşunun kızı teselli etti. Yanında babası vardı. Düşünecek bir şey yoktu ki. Kendilerinin yerinde olsa ne yapardı ya? Kaptan babaları sefere çıkıp bir daha dönmediği yıllar... Birbirlerinden ikişer yaş farklı, üç kız kardeşmişler. Annelerinden başka hiç kimseleri yokmuş. Anneleri gün ağarırken işe gider, gece yarıları dönermiş...

Nermin'in işittiği yoktu.

— Babası çıış tutsa bari... — diye mırıldandı.

— Tutar Nermin abla, meraklanma!

— Çiış tuttuktan sonra da arkasına bir şey giydirse...

Şayet ihmal edilirse, çocuğun soğuk alacağı-

nı, önlenemeyen hastalığın ilerleyeceğini, günün birinde de...

Alıştı. Kocasını ve çocuğunu bırakıp, erkenden işinin başına gitmeye, kocaman ütünün ve pencereden vuran kızgın haziran güneşinin hamama çevirdiği daracık odada yüzlerce çorabı ütülerken kan ter içinde kalmaya, kan ter içinde kaldığı halde bitişik atelyedeki Hayganoş'un anlattıklarına kahkahasını basmaya alıştı. Otuz beşlik Hayganoş ömür karıydı. Şen şakrak, dalgacı... Bütün gün kafayı çekip, akşamları da sızıveren kocası öldükten sonra Mari teyzesinin sözüne uyarak bir daha evlenmemiş, fabrikaya girmiş. «Pişman değilim,» diyordu. «Evlendirip de ne diye bir kılkuyluğun tahakkümü altına gireyim?»

Girmiyormuş. Gözüne kimi kestirirse, canı kimi isterse onunla. Bugün mavi gözlü, yarın kara, öbür gün elâ. İnsan her gün aynı yemeği yemekten bile bıkar!

Nermin kahkahalarla gülüyordu ama, Hayganoş gibi kocası için, «Kılkuyluk» diye düşünmüyordu. Kocasını, Hayganoş'un ölen kocası gibi içip içip sızmaz, çıldırtırdı karısını.

Onun için, seve seve çalışıyordu. Evinin ekmeği, katığı, kocasının içkisi, sigarası için. Ah bunları kazanabilse de, kocasının içki sofrasını eliyle hazırlasa!

Asık yüzlü mahalle bakkalından da çekinmiyordu artık. Çalışıyordu. Borçlarını ödeyecekti. Bir sabah geçerken,

— Çalışıyorum. Borçlarımı tamamen ödeyeceğim! — dedi—. Kocama sigara vermemişsin, ver!

Bakkal,

— Haftalık kaç? — diye sordu.

Attı:

— Elli lira!

Bakkalın yüzü güldü. Ayda iki yüz lira kazanabilecek bir müşteriye sigara da verebilirdi, rakı da.

— Peki... — dedi.

Nermin dükkândan gururla çıktı ama, haftalığının kaç lira olduğunu bilmiyordu henüz. İşe başlayalı dört gün olmuştu. Sormak ayıbına gidiyordu. Ama gördüğü iş de ağırdı doğrusu. Bütün gün, güneş ve ütünün hamama çevirdiği daracık bir odada tepeden tırnağa kadar çalışmak karşılığı... Belki de altmış, yahut yetmiş lira. Yetmiş lira olsa, bir de radyo alırdı evine! Radyo.. Pırıl pırıl, şipşirin, ufacık bir radyo! Ayda yirmi beş lira taksitle veriyorlardı. Kocasını kim bilir nasıl sevinirdi!

Hafta sonunda paralar verilmeye başlandı. En yeni işçi olduğu için, en sonra alacaktı. Çalıştığı atelyenin kapısından şöyle bir baktı: ismi okunan her işçi gidip kâtibin masası üstündeki bordroyu imzalıyor, sonra da mavi zarf içindeki parasını alıyordu. Sıra kendisine gelinceye kadar işinin başında kaldı. Aklında küçücük, pırıl pırıl radyo. Radyoyu alıp eve koşuyor. Kocasını şaşıyor. Hatta, geçerken bakkaldan bir şişe de rakı alıyor. Yemeklerini güle, söyleye yiyorlar... Akşam da...

— Nermin!

Gitti Bordroyu ötekiler gibi imzaladı, zarfı aldı atelyeye döndü. Heyecanla açtı. Fakat hayret! Gözlerine inanamıyordu. Bir yanlışlık olacaktı, mutlak bir yanlışlık. Yoksa koskoca bir haftada on iki buçuk lira?

Elinde zarf, kâtibin yanına koştu.

Kâtip zarfı aldı, bordroda adını buldu. Hesapladı. Hiç bir yanlışlık yoktu.

Koca yapı Nermin'in tepesinde fırıl fırıl dönmeye başladı.

— Altı gün, sabahın altısından akşamın altısına kadar, koca günde...

Kâtip bordroları toplarken,

— Ne olacaktı ya? —dedi— Elli lira mı verecektik sana?

Zarif, pırıl pırıl radyo kafasının içinde korkunç bir hızla gerilere doğru kayarken, asık yüzlü bakkal sarı defterini açmış, hain hain bakıyordu.

1953

BURHAN BEY

Kimya dersinde bir gün kapı sertçe vuruldu. Sertçe, yani herhangi bir amirin vuruşuyla... İçeriye kerli ferli bir zat girdi. Adamın kalıbı kapıya vuruş şekline uygun düşüyordu. Öyle ki, başta kimyacı, bütün sınıf müfettiş sanmıştık. Lâcivert elbisesi, kollalı yakası, brinyantinli saçları, eldivenleri...

Öğretmen,

— Dikkaat! — dedi.

Sınıf gürr diye ayağa kalktı.

Kerli ferli zat, giyinişinin gerektirdiği soğuk ciddilikle sınıfa döndü, müfettiş, işinin ehli bir müfettiş gibi eliyle «Oturun!» diye işaret ettikten sonra, kendisini öğretmene tanıttı:

— Bendeniz «...» okulundan naklen geliyorum efendim!

Başta öğretmen, bütün sınıf soğuk bir şok geçirdik. Bu bey, bu beyefendi, bu müfettiş kılıklı adam bir öğrenciydi!

Kimyacı hayretler içinde, sordu:

— Demek öğrencisiniz?

— Öğrenciyim efendim...

Sınıf müthiş kahkahasıyla top gibi patladı. Kimyacı, kimyacının aksiliği, kahkaha değil, usullacık da olsa gülünmeğe ifrit oluşu falan unutulmuş, kasıklar bastıra bastıra gülünüyor, tepiniliyor, hatta bir kısım öğrenciler havlıyorlardı.

Kimyacı bile gülüyordu.

O, yani sayın bay yapılı yeni öğrenciyse hep o buz gibi ciddiliği içinde...

Bir ara sınıfa döndü, iri mahmur gözlerini öfkeyle değil, hayretle açarak,

— Kahkahalarınızın sebebini anlayabiliyorum efendim... — dedi.

Ta arkadan bir ses,

— Amma da anlayışı kıtmışsın ha! — dedi.

Bir başkası,

— Bu kalıp kıyafette öğrenci olur mu Allahsız?

— Eğitim müfettişine benziyorsun!

—

—

Kahkaha, tepinme, havlamalar sürüp gidiyordu. Kimyacı sonunda kendine geldi:

— Kâfi!

Sınıf ağır ağır sustu. Yeni öğrenciyse, bebekleri gri, iri mahmur gözlerini önüne indirmişti.

O günden sonra adı «Asılzade»ye çıktı. Büyük toprak sahibi bir avukatın gak dedikçe et, guk dedikçe suyla, binbir naz, niyazla yetiştirilmiş biricik oğlu olduğunu çok sonra öğrendik. İyi giyinir, bol para harcardı. İlk günlerdeki ciddiliği de erimiş, yerini hain, hoyrat, iğneleyici, patavatsız bir içtenlik almıştı. Tornistan bir ceket, tabanı delik postallar, kol ağızları tiftiklenmiş bir perdesü, ipe dönmüş bir kravat onun için dehşetli birer alay konusuydu. Fakir öğrencileri yanına sokmaz, elinin tersiyle ko-

vardı. Bir gün, neden böyle davrandığını sormuştum. «Elimde değil monşer!» —demişti—, Tabiat meselesi, Pislik, yokluk, sefaletten nefret ediyorum!»

— «İyi ama —demiştim—, hiç kimse isteyecek sefil olmaz!»

Umursamamıştı bile:

— «İşin bu yanı hiç mi hiç ilgilendirmez! İsteyerek, istemeyerek. Bence önemli olan, sefil olmamak. Sefil olmamak içinse elden gelen yapılmalı. Altta kalanın canı çıksın...»

Derslerle arası alabildiğine açıldı. Sınıfın en arka sıralarından birinde, bütün ders boyunca, ya önünde ayna, elinde tarak, ya da moda dergilerini karıştırırdı.

Bir gün hiç hesapta olmayan bir şey: Cebirci derse kaldırmak istedi. Asılızade zorla sığıldığı sırasında ayağa kalktı.

— Buyurun efendim...

— Geç tahtaya!

— Ben mi?

— Hayır zâtı-âliniz!

— Estağfurullah...

— Evet evet, zat-ı âliniz. Tabîi zahmet olmazsa...

— Rica ederim...

Sınıf gine top gibi patlamıştı müthiş kahkahasıyla. Bu müthiş kahkahalar zaten sınıfı sık sık patlatır, sınıf dakikalarca bir kol çengi, bayram yerine dönerdi.

Asılızade bir türlü tahtaya geçmiyordu.

Cebirci gayet ciddiydi:

— Neden tahtaya geçmiyorsun?

O, gri bebekli mahmur gözlerini süzerek,

— Beni mazur görün bugün efendim... — dedi.

Öğretmen şaşıtı:

— Sebep?

— Hazırlıklı değilim de..

— Allah Allaaaah?

— Evet, maalesef...

— Ya ben zât-ı devletlerine not vermek zorundaydım?

Asılzadenin de tepesi atmıştı:

— Sıfırı basarsın birader!

Gerçekten de, öğretmene, «birader» diyecek yaşıydı. Bir kere, sınıfın en yaşlısının bile ağabeyi durumundaydı. Kalın boynu, kırmızı yanakları, geniş omuzu, yürürken döşeme tahtalarını gıcırdatan ağır gövdesi...

Öğretmenlerle, hatta öğretmenlerin en öfkeli, değil sınıfı, okulu bile titreten fizikçiyle dahi senli benliydi.

Bir gün de, galiba tarihçi,

— Peki —demişti—, ne olacak senin halin?

Asılzade omuz silkmişti:

— Valla ben de bilmiyorum.

— Sen öğrenci değil misin?

— Ne sayarsan say birader...

— Birader mi?

— Ağabeyim değilsin herhalde...

— Küstah!

— Bana mı söylüyorsun?

Sınıf donmuştu. Asılzade sırasından ağır ağır kalkmış, elleri arkasında, öğretmenin yanına gitmişti. Soluğumuzu kesmiş, gözlerimizi dört açmıştık. Elinden bir kaza çıkacağa benziyordu. Öğretmen de sapsarı kesilmişti.

O, öğretmenin tam karşısında durdu:

— Küstah sensin!

Sınıftan çıktı gitti.

Gidiş o gidiş. Aradan yıllar geçti. Galiba onaltı yıl. Güneşli, pırıl pırıl bir nisan günü onu birden karşımda buldum. Kötü bir kasket altında, makineyle traşlı başı, harap üstü, berbat pabuçlarıyla. Nerde o sağlık fışkıran kıpkırmızı yanaklar, döşemeleri gıcırdatan besili, ağır gövde... Yüzünün sarılığı, avutlarının çöküklüğü, her şeyiyle zavallıydı.

Beni tanıdı:

— Evet beyefendi... demek yıllardan sonra sizinle...

— Karşılaşmak varmış kaderde Burhan bey. Fakat siz...

Hıçkırır gibi,

— Ben —dedi—, evet ben... İşte gördüğünüz gibi!

— Peki ama...

Sözümü kesti:

— Uzunudur.

— Çok merak ediyorum...

Gözleri daldı. Uzun uzun düşündü, sonra du-dağını kemirerek başladı:

— Bu kılıktaki birinden nefret ederdim değil mi? Altları delik postallar, tornistan bir ceket, kolları tiftiklenmiş pardesü... ben şimdi bu haldeyim. Neden mi? Basit: Peder sizlere ömür. Valde hâkeza. Peder ve valdeden ne kaldıysa paraya tahvil edip...

Birden sordu:

— Sizin peder bey sıhhat ve âfiyetteler mi?

— Sizlere ömür.

— Valde?

— O da maalesef...

Gri gözbebeklerinde sevinç şimşekleri,

— Yaa? Demek siz de benim gibi? Peki ne işle meşgulsünüz?

— Hiç. Küçük bir memurum...

Sevinci arttı:

— Küçük bir memursunuz demek? Oh oh... Neden küçük?

— Büyüğü elime geçmediği için Burhan bey! On altı yıl önceki alaycılığına dönmüştü:

— Harika!

— Niçin?

— Zekânızın kıvılcımı olan esprileriniz...

— Evet?

— Ceketiniz de tornistan galiba?

— Tornistan, evet.

Tıpatık onaltı yıl önceki gibi sertleşti:

— Tornistan ceket giymeğe utanmıyor musunuz?

Tepem atmıştı:

— Senin kılığın benden beş beter!

Gözlerindeki pırıltı söndü, kederlendi. Nerdeyse ağlayacaktı:

— Bana bunu hatırlatmamalıydınız?

— Siz? Siz ya?

— Ben sadece sizden bahsettim.

— Ben de sizden!

— Konumuz ben değil, sizdiniz.

— Tuhaf.

— Evli misiniz?

— Evet.

— Çoluk çocuk?

— Ellerinizi öperler.

— Peki, maaş? Maaşınız ne kadar?

Söyledim. Gözleri dehşetle büyüdü:

— Facia! Buna rezalet derler, felâket derler, felâket-i uzma derler beyefendi. Sorarım, bu rezalete neden meydan verdiniz?

— Anlamadım. Hangi rezalete?

— Bu kadarcık maaşla ev bark sahibi olmağa...

— Ben bunu rezalet telakki etmiyorum ki...

— Edeceksiniz, mecbursunuz buna beyefendi!

— İyi ama, siz? Siz ne vaziyettesiniz?

Mosmor kesildi:

— Az önce de belirtmiştim beyefendi, konumuz ben değil, siz. Mamafih, madem ısrarla beni eşeliyorsunuz anlatayım: Pederden kalanları nakde tahvil ve bir fabrika macerası. Sonum hüsrana oldu. Oldu ama, yaşadım beyefendi, mükemmel, mükellef yaşadım ilk zamanlar!

Gözleri alev alevdi:

— harikulâde kadınlar, viski, şampanyalar... Hususî arabam, şoförüm... şimdi de görüyor-

sunuz. Küçük, küçücük bir memuriyet olsun bulamıyorum. Çünkü küçük memurluk da bir şeydir. Onun da kendine göre ihtisası vardır. Bense, küçük memurların bilmesi gereken bilgilerden mahrumum. Bırakın beni, size bakalım. Sizin haliniz cidden acıklı...

Şöyle bir düşündü, sonra,

— Size bol maaşlı bir başka iş bulmalıyım. Durun, aklıma geldi... —İç cebinden çıkardığı kartını uzattı—: Alın bunu. «.....» şirketine gidin. Murat beyi bulun, verin kartımı. Arkasına yazıyorum. Boş çevrilemeyeceğinizden emin olabilirsiniz...

Kartının arkasına eski harflerle bir şeyler yazdı. Laf olsun diye aldım O, «Beni sorarsa, Avrupa gezisine çıktığımı söylersin..» dedi. Dedi ya, «Kelin merhemi olsa kendi kullanır» diye düşünüyordum.

Üç gün sonra şirkete, laf olsun diye, gittim. Kartı verdim. Murat bey aldı, almasıyla da yerinden fırladı:

— Burhan bey, Burhan beyefendi? Nerdeler? Nerdeler kendileri? Çoktandır kaybettik. Sohbetlerinden mahrum kaldık...

Sonra?

Sonra da şaşılacak şey: Çalışmakta olduğum yerden elime geçen paranın üç katı maaşla, daha hafif bir iş verilmesin mi?

Haftalarca sonra Burhan beyle gine karşılaştık. Anlattım. Sevindi. Sonra da sigara istedi. Paketi uzattım. Bir tek sigara aldı. Paketin kendisinde kalmasını rica ettimse de almadı. Kaçarcasına uzaklaştı daha sonra.

BEYE KAPIYI GÖSTER

Gecenin ileri bir saati.

Genç adam, pantolon ceplerine sokulu elleri, darmadağın saçlarıyla ilerlemektedir İstiklâl caddesinde. Kaldırımlar omuz omuza. İrili ufaklı, allı, yeşilli, sarılı morlu ışıklarıyla reklamları dükkânların...

Sinema kapıları tıklım tıklımdır ve mavi şimşekler çakmaktadır trolleybüs tellerinde.

Genç adam görmüyor bütün bunları. Pantolon ceplerine sokulu elleri, darmadağın saçlarıyla ağır ağır yürüyor. Açtır. Ama kendi açlığından çok evdekilerin açlığı. Ne diye, ne diye Anadolu şehirlerinden birindeki ondurmasa da, öldürmeyen işini bırakıp, bu büyük şehre gelmiştir sanki? İyi kötü bir aylığı vardı. Bu aylıkla çocuklarına et, domates, patlıcan getirirdi zaman zaman, ama ekmekleri hiç eksik olmazdı. Hatta ayda bir de olsa çoluk çocuğunu alır, çay bahçesine bile giderlerdi. Şimdi? Şimdi

Kasımpaşa'daki bir arkadaşının evinde, ufacık bir odaya sığınmışlardı. Kira bile veremiyor. İşi gücü, maaşı falan yoktur ki versin!

— Uğurlar olsun Nejat. Nereye böyle dalgın dalgın?

Durdu. Bir arkadaşı. Sirkeci'de ayak işleri yaptığını söylemişti. Anadolu mu olur, turist mi, kim olursa olsun, ellerinden aldığı malları verdiğinin birkaç katına satıp sırasında dünyalar kadar kazanan, işi tıkırında biri. Sarhoş da:

— Ha? Nereye?

Genç adam sıkıntıyla:

— Hiç —dedi—. Dolaşıyorum...

— Hâlâ bir iş bulamadın mı?

— Maalesef...

Genç adamın koluna girdi:

— Haydi bir yerlerde ikişer kadeh atalım...

Evdekilerin sabahdan beri hemen hemen hiç bir şey yemeyişleri, geceyarısı eve gine elleri boş dönmek zorunda kalacağı, içindeki karanlıklar...

Arkadaşı çekti kolundan:

— Yürü yahu. Kötü kötü düşünceler hiç bir şeyi halletmez!

Biliyor. Sadece düşünmenin, hem de kara kara düşünmenin hiç bir şeyi çözümlemeyeceğini ondan daha iyi kim bilebilir? Kimse bilemez ama, elinde değil. Bir tortudur işsizlik düşüncesi içinde, yüreğinin ortasına gelip oturmuştur. Onu ordan atamaz, elinde değil!

Bir sokağa saptılar, sonra bir başka sokak. Daha sonra da kanatları artlarına kadar açık bir kapıdan daldılar bol, çiğ ışıklı bir meyhane. Eski, çok eski İstanbul'lardan, belki de İstanbul'a Kostantınopolis dendiği günlerden, yani eski Bizans'tan kalma bir yer. Genç adam çevresine dalgın dalgın bakınırken, mermerde parçalanan bir billur avizeyi hatırlatan çıgıllıklar, kahkahalarla kendine geldi. Zilzurna

bir alay sarhoş, masalardan birinde kaynaşıp duruyordu. İçlerinden biri seslendi:

— Hidayeeet!

Genç adamın arkadaşı da görmüştü onları, koştu masalarına:

— Vaaay doktorcuğum. Siz burada ha?

— Tabîî yahu. Gelsene!

Hidayet, genç adama baktı:

— Yalnız değilim ama, arkadaşım da var...

— O da bizden mi?

— Tamam!

— Gelsin yahu, başımızın üstünde yeri var!

Sonra,

— Biz, siz burda... onlar nerde? — dedi.

Hidayet,

— Boşver onlara... Sizin ve bizim ayarımızda olmadıkları için ordalar!

Kahkahalar hava fişekieri gibi patladı alkol ve cigara dumanı yüklü eski Bizans meyhanesinde. Genç adam gülmiyordu, gülemiyordu. İçinden gelmiyordu ki. Sonra ne demekti «Onlar?» Onlar'la kimleri anlatmak istemişlerdi?

Sıkını içinde dikilirken, doktor,

— Otursanıza kardeşim... — dedi.

Oturdu. Oturmadı, ilişti iskemlenin kıyısına. Hidayet'ten başkasını tanımadığı bu neşeli insanların arasında ne işi vardı? Şu anda evdekiler kim bilir nasıl bekliyorlardı evin reisini. Koynu koltuğu paketlerle gelecek, evden içeri sıcak ekmek kokusu salacaktı. Günlerdir bunu öylesine beklemişlerdi ki karısı, üç çocuğu. Çocuklardan ikisi sekiz, on yaşlarında. Ama kundaktaki? Anasının kuru memesini hırslı hırslı çekiştirip sonra da çığlığı basan, karnı doyunca da keyifle ağulayan kundaktaki...

— Hemşerim ne düşünüyorsun kara kara?

Kendine geldi. Doktor'du soran. Altan, üstten inceltilmiş kırçıl bıyığı, tulum tulum gözaltlarına

rağmen yerinde duramıyor, kahkahasını salıvermek için bahane arıyordu.

Hidayet kısaca,

— Uzun zamandır işsiz de... — dedi.

Doktor şaşılacak, hiç duyulmamış bir şey işitmişçesine,

— Yaa! —dedi—. Peki, niçin işsizsiniz?

— Anadolu'dan yeni geldi. Malum ya, arka meselesi...

— Tahsiliniz delikanlı?

— Liseden ayrıldım.

Doktor'un sanki birden olanca neşesi uçup gitmişti. Sarhoş bakışlarını önüne indirdi, dişlerini gıcırdattı kötü kötü, sonra kadehine silme rakı koyup birden dikti. Masada ağır bir sessizlik başlamıştı. Anlaşılıyordu ki kırçıl Doktor, güler, neşelenirse masa da gülüp neşeleniyor, o durgunlaşırsa masada durgunlaşıyordu.

Neden sonra gine sordu:

— Çoluk çocuk var mı?

— Var... —dedi genç adam—. Üç tane...

— Ev kira mı?

— Kiradan da beter.

Anlatmağa başladı: Daracık bir odada sığıntıydılar. Ev sahibi eski bir arkadaşydı ama, annesi, karısı, çocukları rahat vermiyorlar; vara yoğa karısıyla kavga ediyor, çocukları çocuklarını dövüyorlardı. Tuvalet kilitlenir mi? Kilitliyorlardı!

Doktor mahvolmuştu sanki. Omuzları düşmüş, gözlerinin altındaki tulumlar daha da sarkmış, daha da morarmışlardı. Kadehine gine doldurdu rakıyı, dikti tepesine. Zaten sarhoştı, silme iki koca-man kadeh rakıyla sarsıldı.

Neden sonra başını ağır ağır kaldırdı. Genç adama grileri pörsümüş gözbebekleriyle şaşbeş bakarak,

— Ve biz, yani ben... bu korkunç modern dra-

matlk karşısında eşşekler gibi içip, felekten kâm alıyoruz!

Masayı şiddetle sarsarak fırladı. Pantolonunun arka cebinden çıkardığı maroken portföyünden zarif kartını uzattı:

— Al bu kartı... —dedi—. Yarın sabah, onda, on birde falan değil, sekizde, hayır hayır yedide, altıda, beşte, dörtte adresime gel. Kapım kapalıysa zile bas, uzun uzun bas. Beni, hemcinsinin korkunç sefaleti karşısında kafa çeken ben Neron bozuntusunu uyandır ve...

Sendeledi. Tutunmasa yuvarlanabilirdi.

— Ve... ve beni en kutsal vazifeme davet et! Emretti:

— Garson, gel buraya!

Başta meyhane sahibi, üç garson koştular:

— Buyrun doktor bey, emredin!

— Bu masayı olduğu gibi kaldırın. Yeni masa, yeni takım taklavat, taze, sıcak mezelerle soğuk rakı getirin, marş!

İskemiesine yeniden oturdu. Bir süre masaya dayalı dirsekieri üzerindeki avuçları içine aldı başını, sonra pes perdeden başladı ağlamağa. Ağıt git-tikçe hızlanıyordu. Çok geçmeden zırlama halini aldı. Bütün meyhanede müzik adına ne varsa susmuş, herkes bu tanınmış doktora bakıyordu. Nedenini açıklamadan ağlıyor, içini çekiyor, zırlıyordu.

Bir ara,

— Delikanlım —dedi—. Çok rica ederim, yalvarırım sana. Yarın sabahın çok erken saatında mutlaka gel ve ben var ya, şu eşşoğlu eşşek ben, uyandır. Sana mutlaka, mutlaka iyi bir iş...

Genç adam hayretler içindeydi. Otuz beş yıllık yaşamında değil böylesi, bunun binde birine rastlamamıştı. Demek doktor çok namuslu, çok vicdanlı bir insandı. İşsizliği, sefalet içinde oluşu fena dokunmuştu.

Çok geç eve döndüğü zaman dudağında neşeli bir ısıklık... karısını, hâlâ uyanık çocuklarını şaşırtan bir ısıktı. Her şeyi anlattı. Ağlayarak anlattı. Anlatırken ağlamakla kalmıyor, doktorun insanlığını tasvir ederken karısıyla çocuklarını da ağılatıyordu.

Genç kadın ellerini havaya açmıştı:

— Allahım, sana inanmayan kâfir!

Sabaha kadar konuştular: Bu iyi kalpli doktor onlara herhalde bin liranın üstünde maaşlı bir iş bulurdu. Belki de bin beş yüz. Kadına göre iki bin neden olmasındı? Ama baksındı kocası, iki binin beş yüzünü yeyip, bin beş yüzünü bir kıyıya atsınlardı. Sonraa... hemen şu daracık, çekilmez arkadaş evini de terk edip, iki oda bir hol, bir mutfaklı kuttu gibi bir eve taşınınlardı. Kış yaklaşıyordu. Odun lâzımdı, kömür lâzımdı. Sonra soba... soba meselesi çok önemliydi. İyi bir soba alsınlardı, evlâdiyelik, uzun yıllar onları soba derdinden kurtarsın. Adama kalırsa, üst başlarıyla, iç çamaşırlarını sağlamlamalıydılar. Çünkü malum ya? Dost başa bakardı, düşman ayağa! Kadın, «Haklısın» dedi. «Yalnız, hiç eşyamızın olmadığını da unutma. Aslan yatağından belli olur. Artık taksitle mi olur, peşin parayla mı, stil bir oda takımı alalım. Yere koyu kırmızı bir halı, kostüm tayyör yaptırısam yeter şimdilik. Sen de bir kat lâcivert kostüm yaptırırsın. Çocuklara gelinceee...»

Yakın camide sabah ezanı okunurken kendilerine geldiler. Demek saat dördtü? Doktor dörtte gelmesini sıkılamıştı ama, ayıp kaçardı. Sekiz, ya da dokuzda gitmeliydi. Giderken herhalde kravat da taksa fena kaçmazdı. Evet, doktor iyi insandı, bakmazdı kusura ama, iş için göndereceği yerde, iş verecek adamın huyu bilinmiyordu ki. Evet evet, kravat takmalıydı!

Bütün geceyi uykusuz geçirmişliği umurunda bile değil, dudağında gine akşamki neşeli ısıklık tuttu yolu. Sekiz değil, dokuz da değil, onda gitti. Beyaz

önlüklü bir genç kadın içeri aldı. Aldı ama, ohoo... bekleme odası dopdoluydu. Ayakta dikildi. Doktor odasında, hastaları sırayla çağırıyordu.. Daha önce gitmeyi uygun bulmadı. Bekledi. Ancak öğleyi yarım saat geçe sıra kendisine geldi. Kalbi çarparak gitti. Doktor beyaz önlüğüyle kabinesinde, elinde tansiyon âleti, ayakta... Hâlâ akşamın mahmurluğu içinde, her an esnemeğe hazır, akşamı çoktaaan unutmuş, sordu.

— Evet. Sizin şikâyetiniz nerenizden?

Genç adam yumruk yemişçesine sarsıldı. Akşamkl doktor muydu bu?

Doktorsa şikâyetini söyleyeceğine pel pel bakan genç adama kızdı:

— Şikâyetin nereden diyorum evlâdım? Allah Allaaah... dilini mi yuttun? Yoksa aklından zorun mu var?

Zile bastı, beyazlar içindeki genç kadına emretti:

— Yemeğe çıkıyorum ben. Beye kapıyı gösterin!

BALON

Kadın, «Günüm geçti!» deyince, adam yumruk yemişçesine sarsıldı. Gene mi, gene mi bu rezaletti? Bundan önce de olmuştu, daha daha önce de. Bir değil, iki değil, üç değil, dört! Ama o zaman başka. Şimdi parası yoktu. Zaten kazancı neydi? Hem o zaman hükümet işi pek sıkı tutmuyor, bu işi iş edinmiş doktorlar da ucuz yapıyorlardı. Şimdi? Şimdi ya? Hükümet işi sıkı tutuyordu. Sıkı tuttuğu için de doktorlar çekiniyor, çekindiklerinden de analarının nikâhını istiyorlardı.

Gözleri seyiriyor, kulakları vınlıyordu. Ne se-yiren göz, ne vınlıyan kulak, hatta ne de bir kıyıdan babalarına bakan çocukları. Çocukların en büyüğü, kız. İlk beşine gidip geliyordu. Babasına hoş görünmek için geldi, elinden çantasını aldı, öbür odadaki çivisine götürüp astı. Kardeşleri de ardından. Uzun sarı saçlarıyla kıza benzeyen en küçük sordu: — Babama ne oluyor abla?

Babasına ne olduğu değil de annesinin günün geçtiği, gün geçmenin anlamını biliyordu. Karşı bakkalın karısıyla annesini konuşurlarken dinlemiş, daha önce de kirli çamaşırlar arasında görüp şaştığı birtakım kanlı bezler yüzünden tokatı yemişti. Yemişti ama, öğrenmişti de öğreneceğini. Sonraları bir gece bakkalın kendi akran kızı, mavi taşlı bir yüzük bulunan ufacık eliyle ağzını kapatarak anlatmıştı. Uuu... neler anlatmıştı!

Kardeşine baktı:

— Ne diyorsun be?

— Babama diyorum, ne oluyor?

Olanları « ocuklar»a uzun uzun anlatacak değildi ya!

— Bilmiyorum.

Ortaca, saçları sıfır numara makineyle tıraşlı, sivri çeneli, ilk'in    nde, oğlan, güldü. En küçük asıldı:

— Niye güldün  bi? Ha? Niye güldün? Ablamın bilmiyorum demesine mi?

Abla da incecik, simsiyah kaşlarıyla şüpheli, sordu:

— Niye güldün?

— Babama ne olduğunu biliyorum!

— Ne oldu?

— Annemin günü geçti diye kızıyor!

Abianın ilgisi birden taştı:

— Gün geçmenin ne olduğunu biliyor musun sen?

— Biliyorum tabii

— Tabii mi? Nasıl bilirsin?

— Bilirim basbayağı.

— Nasıl?

— E sen de be. Nasıl nasıl. Bilirim işte.

— Sahi nasıl?

Ortanca göz kırptı:

— Hanı o gece, bakkal amcanın kızı Nesibe abla bizdeydi de anlatmıştı ya?

— Hangi gece?

— O gece işte. Ben yanınızda yatıyordum. Nesi-
be abla elini ağzına koyup usul usul anlatmıştı...

— Ay sen uyumuyor muydun o gece?

— Uyumuyordum ya.

Abla kıpkırmızı kesildi.

— Terbiyesiz. Niye uyumuyordun?

— Terbiyesiz sensin. Uyumuyordum işte!

— Ben dinlemedim ki.

— Ya?

— Siz konuştunuz.

— Utanmıyorsun değil mi?

— Sen niye utanmıyorsun?

Abla büsbütün kızdı:

— Sen benimle bir misin?

— Birim ya.

— Ben senden üç yaş büyüğüm.

— Ben de Erol'den üç yaş büyüğüm!

En küçük Erol çevresine bakındı:

— Ben kimden büyüğüm ya?

Duyulmadı. Abla sinirli sinirli,

— Seni anneme söyleyip ağzına biber koydur-
mazsam... — dedi.

Ortanca omuz silkti:

— Söyle. Ayıp şeyleri ben konuşmadım ki, siz
konuştunuz.

Doğru söylüyordu ama, gene de öfkeli, bitişik
odaya geçti. Babası hep sinirli, hep mosmor, bir
iskemleye çökmüş, başını avuçları arasına almış.
Annesi ayakta, kocasına suçlu bakıyor, bakkalın ka-
rısını düşünüyordu: «Suç sende!» demişti. «İnsan
şeye güvenir mi? Hele parçalandığını da gördükten
sonra. Kocana niçin açmadın?»

Kadın içini çekti. Haklıydı bakkalın karısı. Ko-
casına zamanında açmalıydı. Umursamayınca böyle
olurdu işte. Umarsamamış da değil, çocukların bo-
ğazı, söküğü dikiği, evin süpürülüp temizlenmesi,
çamaşır, çarşı pazar... Unutmuştu işte. Kendini öl-

dürecek değildi ya! Suçun yarısı kendinde diyelim, yarısı da kocasındaydı. O şeyin neden sağlamını almamıştı? Terzininki yeminle söylüyordu, kocası hep sağlamını bulur almış. Bir günden bir güne yırtılıp parçalanmazmış!

Adam iyice tedirgin,

— Ne yapacağız? — dedi.

Omuz silktilti:

— Ne bileyim ben?

— Sen bilmezsin de ben mi bilirim Ayşe?

— Ne bileyim canım, erkek değilim kll

— Yahu komşulara sor soruştur, bir ilâç, bir çare..

Kadın kesti attı:

— Sakat kalmaya niyetim yok!

— Yaa? İllâki kürtaj! Annen, ninen, ninenin ninesi de kürtaj yaptırırlardı değil mi?

— Bana ne kızıyorsun Alahaşkına?

— Bu kadarcığına da hakkım yok mu? Ben küçücük bir memurum. Kiraya, boğaza zor yetişiyorum, bir de...

Kadın, «Tövbe estağfurullaaah!» diye başını salladı.

— Ne tövbe estağfurullahı?

— Kızın yanında beni kötü söyleteceksin!

— Söyle, ne söyleyeceksen söyle!

— Çık dışarı kız! —Kocasına döndü—: Şeyin sağlamını alaydın herkes gibi!

— Herkes kim?

— Kim olacak, şu terziler. Terzininki yemin ediyor, on senedir kullanırlarmış, daha bir günden bir güne...

Adamın aklına şeyi satın aldığı eczane geldi. Eczaneden çok aktar dükkânına benzeyen, dar, loş, rutubetli... Duvarlarda «Tevekkeltü-alâllah», «Bu da geçer yahu» cinsinden sıra sıra taşbasma levhalarıyla Nuh nebiden kalmışa benziyordu. Asıl eczacı, bel ağırlı, kambur bir adam, ya evinde bütün gün

uyur, ya da mahalle kahvesinde pişpirik oynamakla vakit öldürürdü. Eczaneye abiası bakardı. Kardeşi gibi kambur, bacakları varisli, hantal bir kadın. Müşterilere bağırıp çağırır, hatta erkek gibi söver sayar, birtakım hazır ilâçları bakkalcasına satardı.

«Şey»i ne diye o dükkândan almıştı sanki? «... o rutubetli yerde şey mi barınır? Çürümüştür. Demek terziler on senedir kullanırlarmış da parçalanmazmış? Şu Allahın işine de akıl sır ermez. Şurda, verdiği kanaat eder, etliye sütlüye karışmam, öyle olduğu halde şey'in çürüğünü bana, sağlamını terzilere... İtlik onda, uğursuzluk onda, içki, zina, haram her şey onda. Öyle olduğu halde Allaha beenden daha yakın. Onu koruyor da beni korumuyor!»

İskemleden kalktı. Karısının sinirli bakışları önünde köşeden köşeye gidip gelmeğe başladı. «... Şu kadın da öyle sinirime dokunuyor ki. Vaktiyle keşke bunu değil de teyzemin kızını alsaydım. Ne diye bunu aldım sanki? Bir laf söylenmeğe gelmez, it gibi. Sağlamını bulup alaymışım şey'in. Ne bileceğim? Kutunun içinde miyim? Terzi kutunun içine girip de mi seçiyor? Pis herif. On senedir kullanırmış da daha bir günden bir güne... O gece ne iyi, uykuya geçmiştim. Bir azgınlığı lânet karının. Aldırmasam iyiydi ya, olmadı işte.

Birden durdu,, söylendi:

— Akıl diyor ki..

Kadın merakla sordu:

— Ne diyor?

— Ne geliyorsun üstüme üstüme be?

— Üstün batsın sen de. Pusulayı şaşırdın galiba. Ne oluyorsun?

— Hiç bir şey olduğum yok. Ağzımın içine girecek gibi..

— Ağzın batsın!

— Bana bak! Suçunla otur, fazla dırlanma!

— Vaay, neden suçlu oluyormuşum? Hem çürüğünü al, hem de...

— O gece ben tatlı tatlı uyurken köpek gibi sırnaştığını unuttun galiba?

— Oh ettim. Kocam değil misin? Başkaları gibi elin yabancı erkeklerine sırnaşmıyorum ya!

Odadan çıktı. Adam elleri arkasında köşeden köşeye gidip gelmesine koyuldu. Peki ama, terzilerinkiler on senedir yırtılıp parçalanmamışlardı da kendinin aldıkları.. yok yoksa bu iş'te usta mıydı? Sağlamını satan bir eczane mi biliyordu? Sorulamazdı ki. Birader sen şeyleri hangi eczaneden alıyorsun? denmezdi canım. Zaten itoğlu itin biri, şurda burda gevezelik eder, daha şey'in sağlamını satın almayı bilmiyor diye tefe kor, kendi gibilere koydurur, mahallede durdurtmazdı.

Peki ama, ne yapmalıydı? Gidip eczacı kadına çatsa? Ne hakla? İleri giderse, kadın, «Buradan aldığın ne belli?» der çıkarsa? Çamurun biri üstelik. Bir gün bir müşteriyle takışmıştı, aman Allah! Nekeste de herhalde. Nekes olmasa, neydi o başındaki örtü? Semtin tek eczanesini işletiyordu. Kazancı yerinde. Bir eşarp alıp saramaz mıydı başına?

.....

Eczacının ablası kirli başörtüsünü çözdü. Pişik gözleriyle baktı örtüye, «Kirlenmiş» diye mırıldandı. Tekrardan başına sardı. Sonra aynayı aldı, yüzüne baktı: Gözlerini her zamanki gibi kızarmış, çapaklı buldu. Sonra, daha da derinlere gömülmüşlerdi galiba. Ya yüzündeki çizgiler? Çoğalmış, derinleşmiş. Elindeki aynanın loşluğuna bir ara bir dilim aydınlık düştü. On yıl öncenin bir öğle üstünü hatırlattı. O zaman karşı kunduracı bakkaldı, dükkân da daha içerlek. Bakkal moruğun biri, ama oğlu! Oğlan kömür karası bıyığı, kan yalamışçasına kırmızı dudaklarıyla genç irisi bir delikanlı. Adı Yâsin. Dârende'den yeni gelmiş, babasının dükkânına kapanmıştı. Yerinde duramıyor, kuduruyordu. İkide bir

de tezgâhı, teraziyi bırakıp haydi dükkan kapısına. İlle de akşam üzerleri, yakın işyerlerinden paydos olan işçi kızların akın akın geçtikleri saatlar, Koskoca oğlan, babasından korkardı. Babasının korkusu olmasa, dükkân kapısından içeri girmez, müşterileri filan umursamazdı. On yıl önce de semt semtti. Öteki iktidarın zamanı. Şimdiki gibi her önüne gelenin eczane açabileceğiyle ilgili kanun da çıkmamıştı. Yer yer karpit lambalarıyla elektriklerin aydınlığında işçi kızların kıkırtısı, delikanlıların laf atmaları, esnafın haykırışı...

Böyle günlerden bir gün. Bakkalın oğlu gene babasının yokluğundan faydalanıp, dükkân kapısına çıkmıştı. Göz göze ilk gelmiyorlardı, tanışıyorlardı. Oğlan da babası da gripin, nevrozin alırlardı. Babası daha çok «şey» alır, oğlu henüz böyle şeyleri bilmez ama, karşıdan karşıya dik dik yiyecek gibi bakar, utançla gülerdi. O gece, o gece işte, gene kızlar, oğlanlar akın akın geçiyor, elektrik, karpit olan işçi kızların akın akın geçtikleri saatlar. Koskoca oğlu bir tuhaf, her zamandan çok başka bakmıştı. İçini de çekmişti galiba, gülüvermişti. Olsun olsun on sekiz, on dokuzunda. Kendisi o yıllarda otuz sekiz, kırk sularında. Kanı kaynamış, kendini tutamamıştı. Karşıya geçmiş, «Ne güldün lan?» diye elinin tersiyle oğlanın pençe pençe kızarmış yanağına şöyle bir vurmuştu. Oğlan büsbütün kızarmış, gözlerini indirmişti. Dükkânda kimseler yoktu. Girmişlerdi. Sözde salamura peynirine bakmak için tenekelerin bulunduğu arkalara. Oğlan da ardında. Salamura peynirleri eski iktidar zamanında daha mı iyi yapılırdı? O zamanki iktidar, aaah o zamanki iktidar. O zaman herkes şimdikinden daha gençti!

Oğlan, «Peynir mi lâzım abla?» diye sormuştu. Yüz yüze gelmişlerdi. Oğlanın sıcak soluğunu burunun ucunda duyuyordu. Yok canım» demişti. «İlâzım değil de ne bakıyon». «Yasak mı?»

«Ne yasağı abla? Senin canın sağ olsun!», «Senin de Yâsin..»

Yâsin cesaretlenmiş, elini omuzuna koymuştu. Sözde dikilmişti: «Ne o?», «Sağlığın abla..» Sözde kaşlarını çatmış, sözde ciddiliğini takınmıştı. Babasının yanında kedi kesilen oğlan, dükkân gerisinin alaca loşluğunda cesaretlenmiş, kolunu tutuvermişti: «Etin de amma sıkı ha abla!». «Öyle mi?», «Dinime imanıma..», «Seninki sıkı değil mi?», «Bilmem, bak!», «Demir gibisin maşşallah...»

Yâsin gömleğinin kolunu sıvamış, pazısını şişirmişti: «Bak hele!» Bakmıştı, bakınca da ne olmuşsa olmuştu. İçi kabarmış, kabarmış... Gözlerinin önünden karaltılar uçuşmuş... ondan sonrası... yıllar yılı süren ondan sonrasında o andakinden daha tatlısını hatırlamıyordu. Yıllarca önce, yeni evlendiği günlerde bile. Artık varsa Yâsin, yoksa Yâsin. Pirinç çuvallarının, tahta sandıkların eczane arkasındaki karton kutu yığınlarının üzerinde...

Eczacı kadın aynanın ışıklı loşluğuna dalmış gitmişti. Birden kendini gördü yeniden. O zaman yüzünde böyle derin kırışıklar da yoktu.

Aynanın loşluğu bulandı bir an, ışık dilimi yitti, bir adam, bir adamcağız belirdi. Bir müşteri olacaktı, döndü:

— Buyurun!

Düşük omuzları, ipe dönmüş kravatıyla eski pabuçlarından küçük memurluk dökülen, sıkıntılı bir adam:

— Şey'leriniz...

Ardını getiremedi, durdu, gülümsedi, ciddileşti. Kadın yaklaşarak sordu:

— Evet, şey'lerimiz... Şey mi lâzım?

— Hayır.

— Ya?

— Çok çürük de...

Kadın aynayı duvara astı:

→ Bizim şey'ler mi çürük?

— Evet.

— Tuhaf. Şimdiye kadar hiç kimse şikâyetçi olmamıştı!

Sonra birden hatırladı, ki bu «şey»ler, yeni iktidarın yeni «ithâl rejimi»nden sonra gelen «şey»lerden olabilirdi. Yeni iktidar, her şeyde olduğu gibi, «şey»lerin getirilmesinde de bilgisizlik göstermesindi sakın?

Adam,

— Başıma dert açtı... — dedi.

— Ne gibi?

— Ne gibi olacak, malum işte.

Kadın içini çekti:

— Eskiden böyle değildi. Her şeyde olduğu gibi, bunda da yeni iktidar suçlu. Neden dersiniz... Hangi partidensiniz?

Adam omuz silkti:

— Hiç bir partiden.

— O halde sözlerime kulak verin: Yeni iktardan sonra bütün ithal malları gibi, «şey»ler de bozuldu. Eski iktidar zamanında böyle miydi? Nah şu karşıki kunduracı var ya, o zaman bakkaldı. Saniye hanım derdi, senin «şey»lerin kadar sağlamı yok. Doğru söylerdi. Neden? Çünkü her şeyde olduğu gibi, bu «şey» işinde de ince eler sık dokurdu. Oyunuzu hangi partiye vereceksiniz?

— Henüz bilmiyorum.

— Niçin? Niçin bilmiyorsunuz? Oy vermenin millî, vatanî bir ödev olduğunda şüpheniz mi var?

— Yoo, hayır.

— Peki?

— Hele seçim günü gelsin de...

— Gelsin ama, yumurta kapıya gelmeden düşünmelisiniz. Sözlerime kulak verin: Eski iktidar zamanında her şey doğru, dosdoğruydü. Şimdi? Şimdi berbat. Ben nefsimi eski iktidarı arıyorum. Neden? Çünkü eski iktidar zamanında gençtim, daha dinçtim. Sonra, eski iktidar memlekete iyi mal it-

hal ederdi. Benim gibi bütün esnaf da müşteriye karşı mahcup olmazdı.

— Bizim orda bir terzi var, on senedir şey kullanır, daha bir günden bir güne...

— Eski iktidar zamanında ithal edilmiş şey'leri kullanıyordur da ondan. Sonra başka bir sebep daha var bu şey'lerin parçalanmasında...

— Ne?

Kadın eski günlerden kalma bir çapkınlıkla göz kırparak şahadet parmağını tehdit eder gibi salladı:

— Siz!

— Ben mi?

— Evet, siz!

— Nasıl?

— Şey'i parçalayan iktidarınız!

Adamı, hep o eski günlerden kalma çapkınlıkla süzmeğe koyuldu. Adam yıllar yılı unuttuğu bir gurur, bir erkeklik gururuyla gülümsedi, koltukları kabardı. Kadın,

— Doğru mu? — dedi.

Adam başını önüne eğdi, gülümsedi. Bu gülümseyiş kadına başka bir şey hatırlattı:

— Yoksa bir kaza mı oldu?

— Evet.

— Günü mü geçti hanımın?

— Evet.

Kadın, İstanbul'un epeyce sapa semtlerinden birindeki harap bir konağın alt katında, sımsıkı perdeler ardında boyuna esneyen, avurtları çökük, esmer akrabasını hatırladı. Yeğenin kocasıydı. Gözleri döne döne, «Ben de doktorum, Beyoğlu'ndakiler de!» diye dert yanmıştı. «Onlar da Tıp Fakültesi mezunu, ben de. Onların bildiğini ben de biliyorum. Ben de onlar kadar zekiyim. Öyle olduğu halde onlar neden Beyoğlu'nda, niçin apartmanlardalar da ben bu pis semtte, harap konağın altındayım? Niçin? Neden?»

Kadın eczacı değildi ama, kardeşi hastalığı yüzünden çokluk evine kapanalı beri eczacı sayılabilecek kadar meslekte pişmişti. Yeğenin kocasına,
— Gözünü aç! — demişti.

— Nasıl?

— Başkalarının ardından atıp tutmak insana kazanç sağlamaz. Kazanmanın yollarını öğren!

Genç doktorun ağzı pek de süt kokmadığı için,

— Biliyorum... — demişti.

— Biliyorsan ne duruyorsun?

—?

— Burunladığın bu semtte, fakir insanlarla birlikte çürüyüp gitmek mi istiyorsun?

— Allah göstermesin.

— O halde gözünü aç!

Allaha mallaha inanmazdı ama, kudretlerin taa üstünde, en büyük bir kudretin bulunması gerektiğini de sanıyordu. Eskilerin «Kudreti külliyye», «İlleti ûlâ», Volter'in deyimiyile şuurlu, her şeyi çok önceden hesaplamış bir «Muhasıp» değil, kör bir kuvvet belki.

Kabinesinde köşeden köşeye gidip gelirken kapı vuruldu.

— Geel!

Üstü başı kir pas içinde, eli yüzü karalı biri çekinerek girdi. Çekingen, pısırick bir hali vardı. Bir ara sıırttı hatta. Doktor,

— Emret... — dedi.

Beriki boyun kırdı:

— Estağfurullah.

Doktora az daha sokuldu, durdu, hafifçe öksürdü ama niçin geldiğini söyleyemedi. Azarlanmaktan çekinen bir hâli vardı.

— Muayene mi olacaksın?

— Hayır beyim.

— Ya?

Adam yeniden öksürdü.

— Altı ay önce zatınıza çocuğumu muayene ettirmiştim. Bir reçete vermiştiniz...

— Evet.

— O reçetedeki ilâçları yaptırıp kullanmıştık. Çok iyi gelmişti. Hani dua üstüne dua etmiştik o zaman...

Doktor birden hatırladı:

— Çocuğun diş çıkarıyordu değil mi?

Adamın gözleri parladı:

— Evet beyim, tamam.

— Diş çıkarıyordu da amel olmuştu. Sancılanıyor demiştin. Sen değil karın demişti.

— Evet beyim.

— Dur bakayım, karının başında da mavi bir tülbent vardı değil mi?

Bu yakın ilgi karşısında adam heyecanlandı:

— Zekânıza pardon doktor bey!

— Pardon ya. Yarın tutsam, adaylığımı koysam da, oyunuzu bana verin desem, yançizer, gider kimbilir hangi zırtapoza verirsiniz!

— Töbe beyim, töbe vallaha. Ben senin ne adam olduğunu bilmem mi? Bizim atölyede bir Murat var, tornacı. Biz ona Keçi deriz, inatçı. Ben zatınızın doktorluğundan ne zaman söz açacak olsam, o tutar Türkân hanım der. Güya Türkân hanımın üstüne doktor yokmuş!

Doktor sapsarı kesildi:

— Hangi Türkân hanım bu be?

— Şey beyim, tramvay yolu üstündeki sarı apartman yok mu?

— Var.

— Orda muayenehanesi..

— Bildim bildim,, pisöz Türkân. Biz ona fakültede pisöz Türkân derdik. Pisöz ne demektir bilir misin?

— Bilmem beyim.

— Pisöz sidikli demektir, unutma. Sen o torna-

cı Mura'dı bul, getir bana. Ben ona Türkân ın ne mal olduğunu anlatayım. Alt tarafı kadın be!

— Doğru beyim.

— Erkeklik öldü mü? Bir kadın, saçı uzun aklı kısa nerden baksan, ağziyle kuş tutsa ne lâzım gelir?

— Hiç beyim.

— Peki o Murat, o tornacı Murat bilmiyor mu bunu?

— Senin anlayacağın, Türkân hanımın simsarı o beyim!

— Ha anlaşıldı...

Köşeden köşeye sinirli sinirli gitti geldi, gitti geldi. Sonra adamın tam karşısında durdu:

— Evvelâ şunu öğren: Bir doktor beye «Senin anlayacağın» denmez. Sizin anlayacağınız denir. Bu bir. İkincisi.. Hangi partidensin?

— Ben mi beyim?

— Karşımda senden başka kimse var mı?

— Yok.

— O halde?

— Hani bilmez değilsin ya...

— Değilsin, değil, değilsiniz ya, denir. Evet?

— Biz cahil insanlarız, parti marti bilmeyiz pek. Bizimkisi ekmek partisi...

Doktor parladı:

— Ekmek partisi ne demek! Memleketin siyasal durumu hakkında bilgin olmalı!

Pis bir koku almış gibi, yüzü buruştu. Köşeden köşeye gene gitti geldi. Sonra adamın karşısında durdu:

— Buraya niçin geldin? Muayene mi olacaksın?

— Hayır beyim.

— Ya? Bir saattir beni ne diye meşgul ediyorsun?

Adam yutkundu.

— Cevap versene bel

— Reçetenizi kaybettik beyim.

— Peki?

— Yenisini veremez misiniz diyecektim...

— Altı ay önce alınıp kullanılmış bir reçetenin yenisini ne yapacaksın? Çocuğun dişleri hâlâ çıkmadı mı?

— Çıktı beyim, çürümeğe başladı bile.

— Peki?

— Şimdi de küçüğü. Malum ya, gözü çıksın yokluğun. Aldığım ücret boğazımıza bile yetmiyor. Küçük de hastalandı üstelik. O da ötekl gibi, amel oldu, diş çıkaracak her halde...

— Ha, anlaşıldı. Birinci çocuğun reçetesini ikincisi için kullanıp doktorun vizite parasından kurtulacaksın değil mi? Seni gidi tatlı su kurnazı seni. Elinizden gelse bir kaşık suda boğacaksınız doktorları. Bas bakalım haydi, bas!

Adam bunun böyle olacağını biliyordu. Karısına, «Gidip minnet etmeyelim. Onlar yaralı parmağa işemez, beni kovar movar..» demişti de, karısı, «Kovarsa telin dökülmez ya. İsteyenin bir yüzü, vermeyenin iki yüzü kara!» diye dayatmıştı.

Kıpkırmızı kesilmişti. Doktor,

— Ne dikiliyorsun? —dedi—. Basıp gitsene!

Canını dişle takarak fısıldadı:

— Hani, günün birinde biz de sana lâzım oluruz belki beyim...

— Meselâ?

— Adaylığınızı, madaylığınızı koyarsanız da...

Bu devre geçmişti. Bir dahaya Allah kerim. Hem alıştırmaya da gelmezdi. Adamın kurnazlığına da fena tutulmuştu.

— Çık hadi çık... — dedi.

Adam çıktı. Doktor gene köşeden köşeye gidip gelmeğe başladı. Fakir fıkardan ona neydi? «..... vatandaş, yurttaş, falan, filan. Ben yurttaş değil miyim? Benim de bir evim, kaynaması gereken bir tencerem yok mu? Evet, tencerem düdüklü, sū-

pürgeñ elektrikli. Elbette olacak. Koskoca bir doktorum. Bırak doktorluğu, medenî bir insanım her şeyden önce. Karıma ruj, oje. Elbette ruj, oje. Lüks mü? Lüks olsun, bir doktor karısı.. canım doktor karısı olmasın isterse, medenî insan karısı. Elbette medenîyiz. Ben de, karım da, çocuklarım da.. Başkaları da benim gibi olabilir. Bir çöpçü de benim duyduğum ihtiyaçları duyabilir pekâlâ. Duymuyorsa, istemesini bilmiyorsa suç benim mi? Herkesi ben mi düşüneceğim? Hükümetin işi bu. Okutsun yurttaşını, düşünmesini, daha iyi yaşama istemesini öğretsin...»

Kapı vuruldu.

— Geel!

Ufak tefek, esmer, zayıf biri girdi.

— Buyurun!

Adam pek de mahcup görünüyordu. Kahverengi ceketinin yakası kirden muşambalaşmıştı. Mahcup hastaları çok severdi. Ne söylerse söylesin, ki barca dinlerler, vizite paralarını önceden avuçlarında hazırlayıp kabineye girdiklerinde, hep o sıkılgan halleriyle veriverirlerdi. Böyle saygılı hastalarının karşısında insan üstünlüğünü de duyardı.

Adam,

— Estağfurullah... — dedi.

Yaklaştı, sır verircesine,

— Beni hanımınızın teyzesi yolladı efendim...

Doktorun gözleri parladı:

— Ha, öyle mi?

— Evet, Eczacı.

— Karınıza kürtaj mı yapılacak?

Ufak tefek adam boyun büktü:

— Maalesef evet doktor bey. Üç çocuğum var, onları bile geçindirmekten âcizim. Dördüncüyü istemiyorum.

Doktor güldü:

— Demek nüfusumuzun artmasını istemiyorsunuz?

— Aman efendim, benim gayretimle artacaksa...

— Neden korunmadın?

— Korundum efendim.

— Nasıl korundun, anlat bakalım.

— «Şey»le.

Doktor başını salladı:

— Yüzde altmış garanti.

— Kudretli olmak da başa belâ değil mi doktor bey?

— Ne kudretlisi?

— Hanımınızın teyzesi, sizde «şey»leri parçalayacak bir İktidar var dedi de..

Doktor kahkahayla güldü:

— Kocakarının gözleri dönmüş olacak. Yoksa seni gözüne mi kestirdi?

Ufak tefek adam aldırmadı ama, aklından da kocakarının plşik gözleri, etleri sarkık boynu geçmedi değil.

Doktor cıddîleşerek kesti attı:

— Pekâlâ, getir karını, muayene edelim!

Adam,

— Hemen mi? — dedi.

— Yarın, öbür gün. Bu işin gecikmeğe tahammülü yoktur. Haa gebeliği İleri mi?

— Değil beylm. Bir hafta kadar..

— Ondan önce de on beş gün olsa..

— Zannetmem.

— Öyledir o. On beş, yedi daha, yirmi İki. Şöyle böyle bir ay. Vakit geçirme. Vakit geçerse hamilelik İlerler, kürtaj İmkânları kaybolur!

Ufak tefek adam karşı duvardaki «İnsanın İç organları» levhasına baktı. Bunları birtakım bitkisel sandı. Bitkilerin turuncusu havucu hatırlattı. Havucu çok severdi. Ya da hayır, sevmezdi de, havucun erkekliği artırdığını İştmişti. Havuç rendelenecek, petekli balla karıştırılacak, sabahları aç karnına bir tatlı kaşığı...

— Ne düşündün?

Kendine geldi:

— Ben mi? Hiç.

— Bu işin günahını mı düşünüyorsun?

— Ne günahı beyim?

— Ücretini mi demek istedim.

— Evet.

Doktor adamı tekrar gözden geçirdi. Yakası yağ bağlamış ceket, ütüsüz pantolonu, üst üste yama vurulmaktan çift kösele halini almış, beyaz iskarpinleri... İki yüz liradan kapı açsa ürkütebilirdi. Pekli, ama, zenginlere bu işi üç beş yüz liraya yapanlar. Onlar da aynı şeyi yaptıkları halde... Onlardan nesi eksikti?

— Fiyatlar pahalılaştı. Hükümetin bu işi nasıl sıkı tutmağa başladığını biliyorsun. Gazete okuyorsan, mahkemelik olan meslektaşlardan haberin vardır. Eskiden ucuza yapıyorduk, idare ediyordu. Otuz, kırk liraya çok yaptık. Ama şimdi öyle değil. Hükümet işi çok sıkı tutuyor, İkinci, para günden güne düşüyor, her şey pahalılaşıyor. Yalnız kırk lira klinik alıyor. Beş lira narkos, kırk beş. Bir elli lira da bana kalsa en azdan, yüz lira!

Ufak adamın gözleri karardı.

— sen karımın teyzesi gönderdi diye böyle. Yoksa... Beyoğlundakiler aynı iş birkaç yüze yapıyor!

Doktoru duymuyordu. Bu dördüncü olacaktı. İlkinde otuz vermişti, ikincide kırk, üçüncüde elli. Şimdi yüz istiyordu. Elli lira binmişti demek? Aaah eski doktorlar! Eczanedeki kadın, «Eski İktidar zamanında her şey buna kezaıydı» demişti. «O zaman dört yaş daha gençlik. Şimdi dört yaş ihtiyarladık. Sebep hep yeni iktidar...»

Hastasının yüzlüğü çöksunduğunu sanan doktor:

— Eski İktidar zamanında altın otuz altı liray-

dı... —diye perkiştirdi—. Şimdi elli altı lira. Herşey buna keza. Hangi partidensin?

Adam birden kavrayamadı.

Doktor tekrar sordu:

— Hangi partidensin diyorum?..

— Hiç bir partiden.

— Olur mu öyle şey? Hiç olmazsa oy verirken fikrin olmalı. Eski iktidar zamanında altın otuz altı liraydı, şimdi?.

—?

— Altının şimdi kaç lira olduğunu bilmiyor musun?

— Farkında değilim doktor bey.

— Elli altı lira be!

— Farkında değilim, ayıp değil ya.

— Ayıp. Ne demek ayıp değil ya? Altının günlük hayatımızla yakın ilgisinden haberdar değil misin?

— Yooo.....

— Olmam lâzım, olmamak suçtur. Hiç olmazsa manevî suç. Yoksa böyle şeyler vız mı gelir?

— Bir parça ikram edemez misiniz?

— Ben nerdeyim, ağam nerde... Niçin ikram edeyim? Ha? Aynı işi Beyoğlu'ndakiler iki yüz elli, üç yüz dört yüze yapıyorlar. Onlar da Tıp Fakültesi mezunu ben de. Onların bildiğini ben de bilirim. Bütün farkımız, benim bu kör semtte muayenehaneye açmış olmamdan ibaret. Neyse, son söz; doksan liranı alırım!

Adam içini çekti. Bir ara, kürtaja mürtaja boşverip, keçenin dört ucunu bırakmayı düşündüyse de, uygun bulmadı. Bu defa yeni bir boğaz çıkıyordu başına. Sonra, akşam üzerleri eşi dostuyla tavla, pişpirik oynamaya çıktığı kahve sefalarına hasret kalacaktı. Evvelki çocuklarından ağzı yanmıştı. Çocuk bezi yıkamıyordu ama, bitmez tükenmez sancılar içinde vızırdayıp duran çocuğun salıncağını

sallamak, gerekecekti. Hele tatlı gece uykuları! Bir başladı mı, susturabilirsen sustur.

Âni bir kararla,

— Peki... — dedi.

— Yarın, yahut öbür gün saat tam birde beni bu adreste bul. Haa, âdettir. Bir miktar kaparo ver!..

Adam, doktorun uzattığı kart adresi aldı, iç cebindeki tahsilât parasından iki onluk çekip uzattı.

Parayı beyaz gömleğinin cebine sokan doktor,
— Yarın tam birde! — diye tekrarladı.

Adam çıktı.

Hava günlük güneşlikti ama, ne diye tahsilât parasına el sürmüştü sanki? Acelesi neydi? Ne pis huyu vardı. Doktor, eczacı, avukat, hâkim, milletvekili filan falanın karşısında ufalır, her söyledikleri kerametmiş gibi kabullenir, sonra da pişman olurdu.

Onlukları nasıl kapmıştı herif!

Caddeye çıktı.

Cansıkıntılı gıcırtilarla tramvaylar geçiyordu. Birisine atladı.

Keşke karısıyla konuşup, ölçüp biçtikten sonra karar verseydi. Daha yetmiş lira denkleştirmesi gerekiyordu. Nerden? Ayın yirmisiydi. Ay başına on gün. Yeni ayın beşinde de kira, elli lira. Demek ki ev kirasına, on burdan, beş de ordan, onbeş gün vardı. On beş gün sonra elli lira da kiraya denkleştirmek gerekecekti. Doksan, elli daha yüz kırk. Karısının elbise taksitine de on, yüzelli. Eline geçen temiz, yüz altmış. On lira kalacaktı ki, bu hesaba bakkal, kasap, manav, sütçü dahil değildi.

— Bilet!

Çıkardı, uzattı bileti aldı, cebine koydu.

Borç bulmalıydı. Nerden? Yakın dostlarını aklından geçirdi. Birden bir gazeteci arkadaşını hatırladı. Sahi ondan yirmi lira da alacağı vardı. Nasıl da unutmuştu? Şaştı. Sırtından sanki dağ devrildi. Öyle ya, önceki ay gene böyle, doktora verdiği kapa-

ro gibi, gazeteci arkadaşına yirmi lira borç vermişti.

Sevinçten dudaklarını yaladı. Dünyanın günlük güneşlik olduğunu yeni seçmişti. Ferahladı. «Oh be, oh be... Kim ne derse desin, Allah da var, kader de... Eğer Allah bana acımasaydı.»

Gökyüzüne baktı. Derin maviliklerde cenabıal-lahı görür gibi oldu.

İş, kalıyordu yetmiş liraya!

Şimdi gazeteye gidip arkadaşını bulmalı, usulünce istemeliydi yirmi lirayı. İstemeliydi ama... Parası yoksa ya? Yahut var da vermek istemezse? Gerçi hiç de fena İnsan değildi, vermek isterdi belki de. Bununla beraber, herhangi bir aksilik...

Canı sıkıldı.

Bir şey değil, tahsilât parasını dün teslim etmemişti, bugün de... Yarına kadar denkleştirmeliydi ki, bir aksilik çıkmasın.

İçini çekti. Yeniden mavi göklere başını kaldı-rırken, önünden geçmekte oldukları yüksek apartmanın üst kattaki geniş penceresine gözü takıldı. Her şeyi unuttu bir an. Tramvay, camları silen kadının tam altından geçiyordu. Bir an iki tombul bacağın çıldırtan çıplaklığıyla kürtaşı, tahsilât parasını gazeteci arkadaşından alacağı yirmi lirayı filan unuttu.

Ne bacaklardı ya!

Tramvay akıp gitmiş, bacaklar uzaklarda kalmış-lardı ama, ne olursa olsun, nefis bacaklardı. Tramvaydan atladı. Gerisin geriye çıplak bacakların bulunduğu apartmanın önüne geldi. Kendi gibi birkaç meraklı, aşağıdan yukarıya bakıyor, çevreden çekinmiyorlardı. Tam aralarına karışacağı sıra, kadın işi anlayarak pencereden çekildi.

Ne olursa olsun iş vardı daha. Doktorun kahkahayı basması önemli değil, asıl eczacı kadının teşhisi doğruydı: «Şeyleri parçalayan İktidar!»

Gazetenin bulunduğu sokağın başına kadar yayan geldi. Sokağa girdi. Gazeteye yaklaştıkça üzün-

tüsü artıyordu. Ya arkadaşı yoksa? Ya, param yok, derse?

Bir de gazete idarehanesinin kapıcısı... Genç, aksi biriydi. Üstüne vazifeymiş gibi, ıvıd ıvıd sordardı: «Kimi arıyorsun? Niçin arıyorsun? Ne yapacaksın?»

Genç kapıcı, elinde ters tuttuğu gazete, uykulu gözlerini gazeteye dikmiş, az önce yazı işleri müdüründen yediği azarı düşünüyordu. Bundan sonra kim olursa olsun, isterse babası, salıvermeyecekti sormadan.

İçeri birisinin girdiğini görünce, kaşları çatıldı:

— Kimi istiyorsun?

Ufak tefek adam,

— Yazar Nüsret beyi! — dedi.

— Ne yapacaksın?

— Lâzım.

— Neye lâzım?

— Bir işim var da...

— Ne işi?

Dayanamadı:

— Sana ne yahu? Ne işiyse ne işi!

Kapıcı elindeki gazeteyi sinirli sinirli salladı:

— Senin bizim başyazardan, yazı işleri müdüründen azar işittiğin var mı? İsterse buban olsun, içerli sormadan salıverme diyor. Sen benim yerimde ol da sal. Yazı İşleri Müdürünün bana ne dediğini biliyon mu?

— Ne dedi?

— Ne dedi ya. Dedi ki, Lomen dedi, gözünü dört aç dedi. Neden dedi bil bakalım!

— Neden dedi?

— Bil işte.

— Ne bileyim ben?

— Benim yerimde ol da bileme... Yazı İşleri müdürü diyor ki, karşı partinin adamları gazetemi-ze, o değilden, bomba koyar diyor!

Yazar Nüsret'in numarasını çevirdi.

— Aloo... Nüsret bey!

Yazar Nüsret sinirli sinirli:

— Ne var?

—?

— Kimmiş? Sarı çizmeli Memed ağa. Adını sor. Ali Rıza efendi mi? Atlat!

Kulaklığı yerine koydu, bir cigara yaktı:

Aynı masada karşılıklı çalıştıkları arkadaşı,

— Kimdi o atlattığın? diye sordu.

— Hırtın birl. Yirmi lira alacağı vardı, damlamış hemen. Tam da zamanı...

Telefona sarıldı, sıfır üçü buldu.

— Aloo... Ankara'yı rica etmiştim hanfendi.. Yarım saat oluyor. Evet yarım saat. Hayır, mübalâğa etmiyorum. Peki efendim, bekliyorum. Çok teşekkür ederim.

Kulaklığı yerine koydu, ağzından çıplak bir küfür kaçtı.

— ...ellerinde ayna, tarak, ruj... Dır dır dır, dır dır dır, dır dır dır... Şu iktidar değişse de şunlardan kurtulsak!

— Yeni iktidarın işbaşına getirecekleri başka türlü mü hareket edecek?

— Hiç olmazsa birkaç ay durum değişir ya! Ne yazıyorsun sen?

— Başbakanın nutkunu makaslıyorum, münasip şekilde..

— Benim de bir şeyler yapmam lâzım ama, gel gör ki kafamın içi çıfıt çarşısı birader. Karıyı iki aydır işinden çıkardılar, maaşını verseler bari. Yok. Maaşı içerde kalacakmış, tahkikat sonunda... Şu bankalar saltanatından da gına geldi hani. Ben asıl bunun için istiyorum iktidarın değişmesini. Bankalar saltanatından kurtuluruz...

Kapı sertçe açıldı. Odacı

— Nüsret bey —dedi—. Sizi başyazar çağırıyor!

— Ne yapacakmış?

— Bilmiyorum.

— Senin de bir bok bildiğini görmedik ki...

—Arkadaşına—. Şu telefona göz kulak oluver, Ankara'yı istemiştin. Bu başyazar da birader... Umurlarında mı heriflerin senin meteliksiz olduğun?

Odacı ihtar etti:

— Acele gelsin dedi Nüsret bey!

— Kes ulan, sen de... Başlarım şimdi başyazarından ha!

Ceketinin önünü ilikleyip fırladı.

Başyazarın odası, başta yazı işleri müdürüyle gazete ortakları olmak üzere, irili ufaklı yazarlarla doluydu. Başyazarın her zamanki ağırbaşlılığı, yerini telâşa bırakmıştı. Seçimler dolayısıyla yazarlardan kimlerin nerelere gideceği kararlaştırılıyordu.

Nüsret içeri girdi, kimse farkına varmadı. Bir kenara çekilip bekledi. Bekledi ama beklemekle olmazdı ki. Her kafadan bir ses çıkıyor, herkes konuşuyordu. Nüsret, ufak yazarlardan kendine en yakın bulduğu, her zaman paldır küldür şakalaştığı birine usullacak,

— Ankaradan telefon bekliyorum. Benim yerime de göz kulak oluver! — dedi.

Odadan sıvıştı.

Başbakanın nutkunu makaslamakla meşgul yazar arkadaşısı sordu:

— Hayrola?

Nüsret yeni bir küfürle,

— Hiç —dedi—. Her kafadan bir ses çıkıyor birader. Koyun can derdinde, kasap et. İki aydır yüz elli liracıkla idare olunmak nedir bilmezler, ondan sonra da kalkarlar seçilmiş, meçilmiş.. Bana ne seçimden? Herkes milletvekili olacak diye...

Telefon çaldı.

Nüsret kulaklığı kaptı.

— Alooo...

Şehirlerarasındaki kadının sesi,

— Ankara! — dedi.

Nüsret heyecanlıydı.

— Aloo... Ankara mı efendim? Kimsiniz? Halûk beyefendi mi? Bendeniz yazar Nüsret, Nüsret Ertürk efendim. İstanbul şubeniz memurlarından Le-man hanımın eşi. Teşekkür ederim efendim. Le-man'ın işinden usulsüz olarak çıkarıldığını zatiâlinize arz etmek zarureti hasıl oldu. Rahatsız etmek istemezdim efendim, sadece bir haksızlığı önlemek... Zatiâlinizin haksızlıklara göz yummaz karakterde bir zat olduğunuzu... —Başbakanın nutkunu makaslamakta olan arkadaşına göz kırptı—.

Telefonun öbür ucundaki Halûk beyefendi ise, yüz yirmi kiloluk tonton biri, son Amerika gezisinden dönüşte getirdiği lâcivert ipek kırıvatının ucuy-le oynayarak, yazar Nüsret'in tıraşına bıyıkaltından gülüyordu. Tıraş bir ara öyle azıttı ki, o anda yanında başka kimse olmadığından, masasının bir kenarında duran Hormobin kutusuna göz kırptı. Sonra,

— Nüsret bey —dedi—, Nüsret beyciğim... Hakkımda gösterdiğiniz teveccühe çok teşekkürler. Eşinizin bir haksızlığa uğramış olabileceği keyfiyetine ancak şimdi muttali oldum... Eşinizin dayısı bizim bankanın mer'ıyyülhâtır şeflerinden birisidir filvâki amma, bu devri demokraside, hiç kimse bir başkasının keyfi için. Değil mi ya. Ben şimdi kendisini çağırır, usulü veçhile...

Bütün bunları, umum müdürün yanındaki bürosunda işiten dayı, masasından öfkeyle kalktı. Uzun boylu, dar omuzlu, sinirli bir zattı. Bilhassa kambiyo işlerinde kendini üstat farz ederdi. Ama şu anda ne kambiyo, ne de hatta çok fena kaşınan emaroiti... Umum müdürün odasına kırpkırmızı girdi. Umum müdür kulaklığı yerine koyunca,

— Geçen gün de arz etmiştim beyefendi... —diye başladı—. Bu Nüsret denilen herif...

Umum müdür, yanındaki maroken koltuğu işaret etti.

Bay Burhan Çokbilgin kışının yarısıyla ilişti.

— benim kız kardeşimin damadı olur beyefendi...

Umum müdür Hormobin kutusunu eline aldı:

— Biliyorum, geçen gün uzun uzun konuşmuş-tuk...

— Evet, fakat... Bir parça burnu sürtülsün istiyorum efendim. Yalnız damadın değil, yeğenim olacak betbâhın da!

— Bu Hormobinler hakkında bilginiz var mı Burhan bey?

— Bendeniz Seksülini tercih ederim beyefendi. Leman'ın annesi, hani kız kardeşim diye değil, cidden hamfendidir. Öyle bir hamfendiye karşı...

— Emaroitleriniz ne âlemde?

— Emarol diye bir ilâç keşfettim beyefendi... Fakat asıl beni üzen nedir bilir misiniz? Size kadar telefon edip, zatiâlinizi rahatsız etmesi!

— Neyse bırakın bütün bunları... Şu iller bankasının dekontlarını...

— Dekontlarla, Şeref bey meşgul beyefendi.

— Lütfen yollar mısınız?

— Bâşüstüne, şimdi. Fakat beyefendi son bir mâruzat: Bu Nüsret denilen herife, tâbirimi mazur görün, yüz vermeyin lütfen!...

— Merak etmeyin merak etmeyin...

— Bendenizin niyeti, Leman'ı vazifesinden tamamıyla mahrum etmek değil, sadece ötekini madî muzayaka içinde bırakıp...

— Anlıyorum Burhan bey.

— Teşekkür ederim. Şimdi derhal Şeref beyi... Çıktı. Şeref beyin çalıştığı kısma giderken yazar Nüsret'i nefretle düşündü. Demek taa Umum Müdüre kadar ha?

Şeref bey cımbızla burnunun kıllarını yolmaktaydı. Kambiyo ustası Burhan bey içeri girince, cımbızı, el aynasını çekmecesine atıp, ayağa kalktı.

— Buyrun Burhan bey...

— Sizi Halûk bey çağırıyor...

— Sinirli görünüyorsunuz?

— Nasıl olmazsın birader? Sen tut, taa Umum

Müdüre telefon et. Fakat bilirim ben yapacağımı...

Muhalif bir gazetede küçücük bir muharrir, de değil

muhbir. Muhalif bir gazete... Sanki seçimleri ka-

zanacaklar.. Kazansalar bile... Şeref bey, farzedin

seçimleri kazandı muhalefet..

— Evet beyefendi?

— Basit, küçücük bir muhbir nihayet değil mi?

Odacı geldi:

— Umum müdür bey çağırıyorlar...

Şeref bey fırladı.

Burhan bey çıktı. Gösterecekti ona. Gazeteci di-

ye kendini bir şey sanıyordu. Gazeteciyse Allah ol-

madılar ya. Hele şu Nüsret! Muharrir bile değil,

muhbir.

Odasına girdi, yerine geçti. Sumenin üzerinde

duran tomarla kambiyo evrakını şöyle bir karıştırdı...

Muhalefetin seçimleri kazanmasına ihtimal ver-

miyordu. Kazansa bile... Fakat imkân yoktu. İktidar,

muhalefetin vaktiyle düştüğü hataya düşer miydi

hiç?

Zile bastı. Odacıya o günkü gazeteleri getirmesi-

ni söyledi.

Gazeteler gelinceye kadar gözlüğünün camlarına

hohlayıp sildi, tekrardan taktı. İlk eline geçen ga-

zete, muvafakatin de, muhalefetin de pek güvenme-

mesi gereken fırlıdak mizaçlı bir gazeteydi. Bir müd-

detten beri süregelen anket sonuçlarını açıklıyordu.

Bu sonuçlara göre iktidar, muhalefetin üç misli mil-

letvekili çıkarabileceğini belirtiyordu.

Burhan bey büyük bir ferahlıkla koltuğunda

doğruldu. Gazeteleri kenara itti. İktidarın devrilmesi-

ne imkân yoktu! Binaenaleyh, muhalif bir gazetede

çalışan had-nâşinâs birine haddini bildirmekte asla

mahzur olamazdı.

Kulaklığı aldı, numaraları çevirdi.

— Aloo... İstanbul'u rica ediyorum efendim. Kulaklığı yerine bıraktı.

Kız kardeşiyle dün gene böyle telefonla konuşmuş kadın, «Nüsret'i dize getirmek için Leman'ın birkaç ay daha çalışmaması lâzım. Aman kardeşim ihmal etme. Halûk beyefendi nezdinde teşebbüse geç!» demişti.

Geçmişti işte.

Önündeki evrakları sinirli sinirli karıştırıyor, elleri titriyordu. Evraklardan gerekenleri de imzalarken aklında Nüsret, hep Nüsret... Kalın siyah kaşları, pırıl pırıl kara gözleri, küstah bıyığı... Umum müdüre kadar telefon etmek cesaretini göstermenin ne demek olduğunu anlatacaktı ona. «... Pis, bıyığıyla mağrur mendebur! Sanki hiç kimsenin onunki gibi bıyığı yok! Sanki...»

Telefon çaldı.

— Aloo... İstanbul mu?

— İstanbul efendim.

— Merisi, Aloo.. Kimsiniz? Leylâ hamfendiye rica ediyorum efendim.

İstanbul'da, Kadıköy'ündeki apartamanın telefonunda apartaman sahibinin kızı, hizmetçiye seslendi:

— Perraan!

— Efendim küçük hanım?

— Leylâ hanımı telefona çağır.

Çevreleri çürümüş, ama yeşilleri harikulâde gözleriyle Leylâ hanım, ipek meşlâhının eteğini kibarca tutup, salına salına yürüyen bir eski İstanbul hanfendisi edasıyla geldi.

Apartman sahibinin kızı haber verdi:

— Ankara'dan arıyorlar efendim...

— Öyle mi efendim... Teşekkür ederim.

Apartman sahibinin kızının da ne âşifte olduğunu düşünmenin sırası değildi, kulaklığı aldı.

— Aloo.. Ha, sen misin Burhan? İyiyim. Nasıl nasıl? Telefon mu etmiş? Halûk beyefendiye ha? Bak

sen, bak sen küstaha! Bak, bak bak... Ne ayıp, ne ayıp ya rabbi! Ha... Demek, demek, demek Halûk beyefendi... Halûk beyefendiye teşekkürlerimi bilhas-sa... Bilmem mi? Nur içinde yatsın, anneleri ne ka-dındı ne kadın! Ya ablaları? Billrsin tabî, bilmez olur-musun? Demek sen... Güzel, güzel Burhan. Elbette. Ona haddini bildirmek lâzım, lâzım lâzım. Leylâ han-fendinin kim olduğunu... Paşa dedemden de bah-setseydin. Ettin mi? İyi. Muhalif gazete mi dedin? Anket mi? Demek gazetenin anketine göre... Tabî ta-bî... Düşmezler elbette. Böyle pespâyeye birini kulla-nan muhalif bir gazetenin dayandığı iktidardan ne olacak? Mimle mimler. Sakla samanı gelir zamanı derler. Muhalif bir gazetede çalışmak küstahlığında bulunan bir gazeteci parçasına haddini bildirmek... Başkaca sağlık, güzellik. Tansiyonum hep öyle. Bu üzüntü varken bende. Elde değil, elde değil karde-şim. Ne yapayım? Peki, hoşça kal. Haaa, Burhan, ha-berin var mı? Mehlika'lar Malatyaya tâyin olmuş. Mehlika canım, Şefkatî'nin ablası. Melâhat'a selâm. Erol'le Serpil'in gözlerinden öp benim yerime. Hay-di güle güle.

Kulaklığı yerine koydu. Hep o eski İstanbul han-fendisi edasıyla eteğini tutarak merdivenlere yürü-yecekti ki, gözüne apartman sahibinin kızı ilişti, kı-zın âşifteliğini hatırlardı. Ama damadının haddini bil-dirmek hususunda Halûk beyefendiye yapılan son-dajlar sinirlerini yatıştırdığı için, kızı iğnelemekten vazgeçerek, sadece,

— Kardeşim —dedi—. Sağ olsun. Tansiyonu-mu merak etmiş de...

— Öyle mi efendim?

Demek, önceki gün Köprü'de rastlaştıkları za-man, yanındaki oğlanı, Vedat'ı görmemişti. bunak!...

Leylâ hanfendi süzülerek koridoru geçti. Mer-mer merdivenleri ağır ağır çıktı. Üst kattaki odasına geldi.

Kızı Leman ağlamaktan kan çanağına dönmüş gözleriyle annesini beklemekteydi.

Odaya sinirli sinirli girdi:

— Kocanın yaptığını beğendin mi?

Yumruklarını beline dayadı.

Annesini bu haliyle ızgara maşa satıcılarına benzeten Leman, üzüldü.

— Ne yapmış?

— Daha ne yapacak? Umum müdüre, Halûk beyefendiye telefon etmiş!

— Ne yapsın anne?

— Ne yapsın ne demek? Koskoca bir umum müdürü rahatsız etmeğe ne hakkı var? Bu ne saygısızlıktır? Halûk beyefendi kim, o kim?

Leman isyan etti:

— Fazla ileri gidiyorsunuz ama. Kocama bu kadar hakarete hakkınız yok. O Halûk beyefendiyse, biriki de muharrir Nüsret bey!

— Yaaa! Demek muharrir Nüsret bey? Demek onunla birlik oluyorsun? Demek...

— Kocama hiç kimsenin hakarete hakkı yok!

— Ben senin annenim ama!

— Neyim olursanız olun...

Leylâ hamfendi kireç kesilmişti. Elleri titriyordu. Tansiyon, kabız, kalın bağırsak ataleti, apandisit şüphesi, arter skleroz... Patlamak üzere olan bir volkanı hatırlatarak,

— Derhal evimi terk et! —diye bağırdı—. Derhal!..

Leman'ın birden aklı başına geldi. Tansiyon, kabız, kalın bağırsak ataleti, apandisit şüphesi, arter skleroz... Ya günün birinde ölüverirse? Bir romanda buna benzer bir şeyler okumuş, bütün gece annesi gözünün önünden gitmemiş, sahabe kadar ağlamıştı.

Yelkenleri indirdi.

— Anneciğim, şeker anneciğim...

— Evimi terk et diyorum sana!

— Fakat anneciğim...

— Fakatı makatı yok. Derhal terk et evimi, sevgili kocanın yanına git ve bir daha da gözüme görünme. Leman isminde evlâdım yok benim, marş! Ojesi dökülmüş parmağıyla kapıyı gösterdi.

Leman mavi eşarpını başına sinirli sinirli alıp, siyah mantosu, siyah çantası, siyah iskarpinleriyle annesinin evini terk etti.

Caddeye çıktı.

Kocasına bu kadar hakaret edilmesine göz yumamazdı. Nihayet, son derece genç, toy bir çocuktuktu. Zekiydi de. Kayınvaldesiyle burun buruna olmaksızın nefret ediyorsa... Evet, biraz ileri gitmiyor değildi ama, kavgaya çoğu sefer annesinin sebep olduğunu da biliyordu.

Tramvaya atladı.

— Bilet!

Çantasını açtı, biletçiye para verdi.

Damadının evi elbetteki eski Mahkemei temyiz azası merhum kocasının evi gibi olamazdı. Annesi her bakımdan mükemmel, mükellef olsunlar istiyordu. Perdeler, kornişler, koltuk kanepeler, taban halıları... Nüsret ne diyordu ki: "... ayağımızı yorganımıza göre uzatalım karıcığım! Şimdilik basit, alelâde bir yazarım ama, gün gelecek, hamlemi yapıp birinci plana geçeceğim!.."

Kocasının hamle yapacağına, çok, çok yükseleceğine inanıyordu Leman. Kocasının fermede, fırsat kolladığını biliyor, yorgana göre ayak uzatmağa inanıyordu.

Annesi ise: "... kabahat sende Leman —diyordu—. Çok uysal, çok yumuşak başlısın. Babanı hatırlasana! Nasıl didiklerdim, nasıl yerdim başının etini.. Sen halalarına çekmişsin. Aptallığın âlemi yok. Dayat. Erkek değil mi? Bulsun, buluştur, ne yaparsa yapsın..."

Hayır... Annesi gibi düşünmüyordu, düşünmeyecekti. Annesi, dayısı yoluyla işlerini bozmakta de-

vam etse bile, dayanmaya karar vermişti. Kocasının hamle yapacağından emindi. Gerekirse istifa edip, bir başka yerde, bir başka iş bulurdu. Bütün işler dayısı Burhan beyle, Umum Müdür Halûk beyefendinin emirleri altında değildi ya!

Kocasını seviyordu, seviyordu işte. Annesine, dayısına, Halûk beyefendiye, Başbakana, hatta Cumhurbaşkanına, Allahütaalâya rağmen seviyordu kocasını.

Tramvaydan atladı.

Vapur hareket etmek üzereydi, zil çalıyordu. Koşarak gişeye geldi, bilet aldı, vapura tam zamanında atladı.

Evet, her şeye rağmen seviyordu Nüsret'i... Annesine de büsbütün acımıyor değildi ama... En iyisi kocasına annesinden söz açmamak, hele az önceki hakareti asla duyurmamaktı.

Bileti birinci olduğu halde, تنها diye ikincinin dışarısına oturdu. Hava epeyce sert diye kimseler yoktu. Yalnız, göğsünü rüzgâra vermiş, ateşli bir deniz eri taa karşıya yanlamış, gözlerini Selimiye'ye dikmişti. Deniz erini birden birisine benzetti. Çok iyi tanıdığı birisine o kadar benziyordu ki. Kime benzerse benzesin sırtını döndü. Rüzgârın uçurup dağıttığı sarı saçlarını mavi eşarpının altına sokmaya çalıştı.

Deniz eri bir Karadeniz havası tuturmuş, hırçın sulara karşı hazin hazin söyleniyor... Döndü. «Aman ya rabbi! Çok iyi tanıdığım birisine ne kadar da benziyor!»

Annesini filan unutmuştu. Dayısı, Halûk beyefendi, Başbakan, daha yukardaki, daha, daha aşağıdakiler... Deniz erinin kime benzediği fena takılmıştı kafasına.

Tekrar baktı.

Deniz eri, söylediği türküye kendini kaptırmış, bilmem ne denizaltısıyla son gittikler! Amerika'yı düşünüyordu. Ne binalardı ya!

Türküsünü bitirip doğruldu. Bir cigara yakmak geçti içinden.. Pantolonunun cebine el atarken, gözü Leman'a ilişti. Deminden beri oturuyor muydu bu kadın burda?

Cigarasını yaktı, çöpü morlaşan hırçın sulara fırlattı. Kadın da gözücuyla bakıyordu ona. Sert rüzgâr sarı saçlarını uçuruyordu... Kadın mı, kız mıydı acaba? Kadın olmalıydı. Kırmızı yanaklar, gerdan, bacaklar... Deniz erini hafif bir ürperme dolaştı... Cigarasından aldığı ağız dolusu dumanı, burnundan bıraktı.

Leman deniz eriyle tekrar göz göze gelince, irkildi. Ne sanmıştı adam acaba? Gülümsüyordu. Kaşları çatıldı, yüzü asıldı. Sinirli sinirli kalktı. Birinci mevkie yürüdü. Tam içeri girerken, eşikte hatırladı deniz erinin kime benzediğini: Robert Mitchum'e benziyordu. Tıpkı tıpkısına Robert Mitchum. Burnu, saçları, gözleri, bakışı, Jean Russel'le çevirdikleri bir filminden hatırında kalmıştı.

Rahatlayarak boş bir yere oturdu ve artık deniz erini de, Robert Mitchum'u da unuttu.

Köprü'ye çıktığı zaman ortalık kararıyordu. Bilek saatına baktı: Beşi geçiyor! Hava da büsbütün ayaza kesmişti. Evde kömür vardı ama, yiyecek hiç bir şey yoktu. Kocası para bulmuş muydu birinden acaba? «Eğer bulduysa, yemeğimizi küçük bir lokantada yeriz!» diye düşündü. Kıvrıkcık, siyah saçlı, uzun siyah kirpikli, kara gözleri ıslıl ıslıl kocasını çok sempatik buluyor, seviyordu. Hele küçücük, bir lokantada, karşılıklı yemek yemek... Karaköy'de böyle bir lokanta vardı. Küçücük, zarif, temiz. Epeyce önce bir akşam kocasıyla gitmişlerdi. Sıcacık havasında yumuşak Viyana müziğinin uçuştığı lokantayı birdenbire Paris'te, bilmem ne sokağındaki bir lokantaya benzetmişti. Paris'e hiç gitmediği, bugünkü şartlar içinde de gitmeyi düşünmediği halde, Paris'te bilmem ne sokağında böyle bir lokanta olup olmadığını nereden bildiğine şaşıtı. Niçin Londra, New-York

Viyana değil de, Paris? Bir Fransız romanından mı kafasında kalmıştı? Yoksa bir filmde mi? Nerden olursa olsun, böyle bir lokanta ihtiyacını duyuyordu şu anda. Eğer kocası para buldu da, yemeklerini lokantada yemeyi teklif ederse, onu her zamandan çok daha sempatik bulacağını, çok daha fazla seveceğini sanıyordu. Bankada bir arkadaşı vardı. Sevim. Uzun boyu, ince beliyle zarif bir Gaskonya kadehini hatırlatırdı. Bu Gaskonya kadehini de nerden çıkarmıştı? Gaskonya kadehi ne demek? Gaskonya'da bu tip kadehler çıkar mıydı? Böyle bir deymi nerden biliyordu? Nerden bildiğini hatırlamıyordu ama, Sevim'i ne zaman görse aklına hemen bu gelirdi: Gaskonya kadehi!

İşte bu Sevim, kocası için «Çok yakışıklı adam!» demişti. Diyeli aylar olmuştu, o zaman dikkat edip kızmamıştı da şimdi niye kafasına takılıvermişti sanki?

Şaşıtı. Ama, şaşacak bir şey yoktu. Nasıl da dikkat etmemişti o gün? «Kocan güzel adam!» derken göğüs geçirmiş, ertesi gün kocası bankaya gelince de, hiç lüzum yokken koşmuş, adamı lafa tutmuştu. Hatta otobüsü kaçırmışlardı bu yüzden.

Gazeteden içeri öfkeyle girdi.

Ters tuttuğu gazetesinin gerisinde uyuklayan kapıcının önünden geçerken, adam birden dikkat ederek, gazeteyi indirdi.

— Kimi istiyon abla?

Genç kadın kızdı:

— Ayol her gelişimde sorarsın!

Kapıcı pel pel bakıyordu.

— Ben muharrir Nüsret beyin bayanı değil miyim?

Kapıcının sert yüzü yer yer çatladı, kırıldı. Hatırlamıştı, gülümsüyordu. Kızardı.

— Kusura kalma abla... —dedi—. Akil değil ki, duz kabağı. Nüsret beğе telefon gıvradıym mı?

Cevap beklemeden numaraları çevirdi.

— Alooo.. Nusrat beeğ...

Nüsret,

— Telefona ne lüzum var be? — dedi.

Odada yalnızdı o sıra. Canı sıkılıyordu hatta. Karısının işini halletmeden, seçmenlerin nabzını yoklatmak için gazete tarafından yurdun her yanına gönderilecek arkadaşlarıyla birlikte o da gidecekti. Doğu'da bir yerlere. Bununla beraber, karısı odaya girince,

— Halûk beye telefon ettim! — dedi.

Kara gözleri gülüyordu.

Genç kadın bozuntuya vermedi.

— Yaa.. Ettin mi?

— Ettim. Açtım ağzımı, yumdum gözümü. Muhalif gazetede çalışmak bu bakımdan çok iyi. Herkes it gibi korkuyor. Görsen, koskoca Halûk beyin sesi titriyordu be. Beyefendi, Nüsret beyefendiciğim... Tabî yahu, sıkı mı? Parmağıma dolarım diye ödü kopuyor enayinin... —Birden başka birşey hatırladı—: Gidiyorum!

Leman hayretle,

— Nereye?

— Doğuda bir yere. Diyarbakır mı, Bitlis mi, Van mı? Ama bu sefer dönüşte bir romanla da ben geleceğim, göreceksin. Önüne gelen roman yazıyor. O, bu değil, senin işi Halûk bey bizzat takip edeceğini vaat etti. Çekinilen insan olmak güzel şey!

Leman içini çekti:

— Para bulabildin mi?

Nüsret, roman ve çekinilen insan olmanın gururunu unutarak, kendine geldi.

Leman tekrarladı:

— Ha? Bulabildin mi?

— Bulamadım.

— Niçin?

— Avans istihkakımı tamamen çekmişim.

— Gelecek avansa mahsuben bir şeyler yaparım demiştin ya?

— Demiştim amma..

— Patronu görmedin mi?

— Gördüm, şeytan görsün yüzlerini... Herifler nabız yoklama telâşesinde. Senin dalganı düşünen kim? Mamafih, gitmem iyi olacak. Nasıl olsa harcırahımı, yiyecek içecek, yatacak masraflarımı verirler. Maaşım da gene maaş. Sen annenin orda idare edersin. Sonra, bir de romanla döneceğim.. Hatta ismini bile buldum.

—?

— Ne o? Ne düşünüyorsun?

— Hiç bir şey yok.

— Var.

— Yok Nüsret, ne olacak?

— Romanım hakkındaki mütalaanı söylemedin?

— Tarihi roman mı?

— Yok canım. Dünyamızın, hiç olmazsa bizim kendi dünyamızın hali. Annem, kimkiminnen değirmenci suyuynan, derdi. Sahiden de öyle. Rivayet ederler ki, Bâbil'de meşhur bir kule yapılırken yetmiş iki buçuk milletten işçi çalışmış. Öyle bir zaman gelmiş ki, kimse kimsenin dilinden anlamaz olmuş. Dünyamızın, insanların hali, Bâbil kulesinin inşası sırasındaki Bâbil'in haline benzemiyor mu?

— Doğru.

— Kimse kimsenin derdini anlamıyor, Siyasî partier iktidar derdinde, iktidardakiler sandalyelerini kaybetmemek derdinde, sen bankaya tekrardan girmek derdindesin...

— A... Çıkmış değilim ki?

— Neyse, çıkmış değilsin ama, girmek derdindesin. Ben para derdindeyim, başyazar nabız yoklama derdinde. Başyazar deyince aklıma geldi.. Her ne kadar tarafsızsak da, siz gene de iktidara çatar tarzda ağız kullanın, gazetenin tirajı bakımından bu lâzım diyor. Bizim halk nedense muhalefeti tutarmış.. Neyi tutarsa tutsun...

Genç kadın,

— Akşama yiyecek hiç bir şey yok evde! — dedi.

— Biliyorum.

— Yarın sabahleyin de...

— Biliyorum biliyorum.. Şu senin iş bir haftaya kadar neticelenirse, içerdeki iki aylık maaşı birden alırız, ve...

Genç kadın cevap vermemeyi uygun buldu.

Adam bilek saatına baktı.

— Haydi tüyelim!

— Nereye?

Ensesini kaşıdı.

— Muhasebeciyi filan görmek kabil değil mi?

— Boşver. Lafı ağzında, aksinin biri...

Pardesüsünü aldı, çıktılar. Asık yüzlü kapıcı gazeteyi bırakmıştı.

Nüsret,

— Ulan —dedi—, çok dalgacısın be Numan!

— Doğru beğem.. Ablayı bu sefer de unuttum.

— Deminki hırtı atlattın mı?

— Bak hele bak Nusrat beğ. Ben kaçın kurrasıyım?

«Hırt»sa atlamamıştı. Telefon konuşmasından huylanmış, işi çıkmıştı. İnen akşama, ayaza dönen havaya aldırmadan, kapıda bekliyordu.

Tam da düşündüğü gibi, yazar Nüsret'le karısı kolkola çıktılar. Çıktılar ama, yanında karısı vardı, yirmi liradan söz açmak çok ayıp olurdu, sırası değildi...

Nüsret,

— Vay —dedi—, vay canım kardeşim... Sen burda ha? Hayrola?

— Hayır.

— Ne bekliyorsun?

— Seni bekliyorum.

Fısıldadı:

— Yirmi papel için mi?

— Yok canım. Göreceğim geldi, iki laf atalım diye...

— Yukarı niye çıkmadın?

— Çıkacaktım, kapıcı, «yok» dedi.

Nüsret başını salladı, cık cık yaptı:

— Namussuz. Bu kapıcı milleti yok mu... Demek «yok» dedi ha?

— «Yok» dedi.

— Ben ona sorarım yarın...

Yanyana yürümeğe başladılar.

— Bir daha kapıcıya filan boşver, doğru gell Adam,

— Başyazarla yazışleri müdürünün sıkı emri varmış... — dedi.

Nüsret hayretle durakladı:

— Ne emri?

— «İçeri kimseyi sokma. Karşı partinin adamları matbaamıza bomba korlar» demiş.

Nüsret güldü.

— Yalandır, Keşanlı. Köylü kurnazlığıyla kendisi uydurmuştur. Dur yahu, sana karımı tanıtmadım.

Tanıttı, el sıkıştılar.

Rüzgâr gittikçe sertleşiyordu.

— Bu gece kar var galiba... — dedi adam.

Leman'ın gözleri büyüdü:

— Aman ağzınızı hayra açın Allahaşkın!

— Ağızını hayra aç birader. Bu meteliksizlikte başımıza bir de kar çıkarma!

Köşeyi döndüler.

Nüsret,

— O, bu değil ya —dedi—, paramız olsa da bir lokantaya gitsek!

Adamın yüreği hop etti. Demek parası yoktu?

Leman,

— O günkü lokantaya... — dedi.

— Hangi?

— Galata'daki. Hani bir gün gitmiştik?

Nüsret hatırlamıştı.

— Sahi... Mamafih alacağınız olsun. Halkın nabzını yoklamaktan koca bir romanla dönünce, size o lokantada mükellef bir ziyafet çekeceğim!

Adam duymadı. Nüsret'se, «Ne romanı?» diye sormasını bekledi. Sormayınca, yan gözle baktı.

— Ne düşünüyorsun?

Adam silkindi:

— Ben mi?

— Sen.

— Hiç, yok bir şey. Hava soğuk da...

Caddeye çıktılar. Kitapçı vitrinlerine bakarak iniyorlardı. Birden Nüsret'in bir arkadaşı, kitabevlerinden birinden çıktı. Bu öyle âni oluvermişti ki.

— Vay —dedi—, Nüsret; merhaba Leman? Nasılsınız yahu?

Nüsret arkadaşının paralı olduğunu anlamıştı.

— İyiyiz. Sen?

— Ben mi? Hadi söyleyeyim: Çok iyiyim!

— Yani?

Nüsret'le karısının arasına girdi.

— Haydi sizi bir yerlere götürüyim!

Ufaktefek adam arkada kalmıştı.

Nüsret,

— Dur yahu... —dedi—. Arkadaşa veda edelim bari!

Ağzı hafifçe rakı kokan romancı,

— O da gelsin... —teklifinde bulundu.

— Gelsin mi?

— Gelsin ya.

Nüsret döndü.

— Niye geride kaldın yahu? Gel sizi tanıştırayım: Romancı Cihat Dedir. Bu da yakın arkadaşlarımdan, kötü gün dostu, vefakâr bir...

Romancıyla kötü gün dostu el sıkıştılar.

Yanlarından boş bir taksi geçiyordu.

Romancı,

— Taksi!

Araba kuvvetli bir frenle durdu.

Bindiler.

Leman,

— O günkü yere gitsek! —dedi kocasına.

— Galata'dakine mi?

Romancı ilgilendi:

— Boşver Galata'ya. Beyoğlu'na çıkalım, güzel bir yere oturalım. Çek delikanlı Galatasaray'a!

Araba yağ gibi kaydı.

Bankalar caddesini homurtuyla çıktılar. Arabanın Şişhane asfaltından Tepebaşı'na çıkması trafik gereği olmasına rağmen, araba tersten yoluna devam etti.

Nüsret güldü:

— Polislere boşveriyorsunuz görüyorum şoför efendi!

Romancı,

— ç mayısa kadar mühür onlarda... —dedi.

Şoför,

— Yaşla! —diye yarım sağ yaptı—. Şu seçimler her yıl olsa da, mühür böyle araya bize geçse âbi. Ne polis, ne de şeytan şimdi. Kasap eti istediği fiyata satıyor, bakkal ona keza...

— Et satanın oy'unu düşünüyorlar da ondan.

— Ya et satın alanın oyu?

— Kr tuttuğunu derler ya hani? Kimsenin al-dırdığı yok.

Nüsret,

— Bâbil kulesi! —diye mırıldandı.

Romancı,

— Nasıl? dedi.

— Bâbil kulesi diyorum.

— Ne Bâbil kulesi?

Nüsret anlattı.

Romancı konuyu çok enteresan buldu.

— Mkemmek yakalamışsın.

— Şu nabız yoklamadan bir romanla da ben d-neceğim!

— Romanla mı?

— Öyle ya. Önüne gelen roman yazıyor birader. Leman, romancının alınabileceğini aklederek,

— Nüsret! — dedi.

— Ne var?

Romancı işi anlamıştı.

— Beni kasdetmiyor hanfendi, onun kasdettiği başka. Öyle değil mi?

Nüsret başını salladı:

— Söz gitti sahibini buldu bile, aldırma.

Gülüştüler.

Nüsret'in kimli kasdettiğini bilen romancı,

— Oğlana fena taktın... — dedi.

— Kızıyorum birader..

— Niye?

— Dalga mı geçiyorsun sen de? Niyeymiş. Bilmiyor musun niye olduğunu? Şurda burda seni bile geçtiğini söylememiş mi?

Araba kuvvetli bir frenle duruverince, sarsıldılar. Konularını unuttular.

Araba tekrardan yürüdü. Ama artık o konuya dönmediler.

Romancı birden ufak tefek adama dikkat ederek, yanında oturan Nüsret'i dürttü. Nüsret romancının ne demek istediğini anlayarak,

— Bilmem... — diye fısıldadı.

Romancı yüksek sesle,

— Kardeş —dedi—, kara kara ne düşünüyorsunuz? Bir derdiniz mi var?

Uykusundan uyanır gibi kendine gelen ufak tefek adam,

— Yoo, hayır.. — diye silkindi.

Sonra, bu türlü cevap verdiğine pişman oldu. Keşke bir yalan uydursaydı. Uydursaydı da ayrılmanın bir yolunu bulsaydı. Ne diye bir şey bahane ederek özür dilememişti sanki? Hiç tanımadığı birinin peşine takılarak... Ama şu Nüsret'in Bâbil Kulesi sözü... Aklına adamakıllı yatmıştı. Gerçekten de, hiç kimse kimsenin derdiyle ilgili değildi. En biri ken-

disi! Şu cenabı kürtaj işi için para bulacaktı güya.

Araba durdu. Pırıl pırıl bir içkili lokantanın önündeydiler.

İndiler. Romancı taksi ücretini verdi. Sigara dumanı yüklü ılık bir lokantaydı.

Durakladı.

Nüsret,

— Ne o? —dedi—. Niye girmiyorsun?

Romancıyla Leman girmişlerdi bile.

Ufak tefek adam,

— Canım sıkılıyor... —dedi—. Bana müsaade etseniz de...

— Ne müsaadesi? Buraya kadar geldikten sonra... Ayıp olur girmemek. Hadi. Niçin? Niçin çekiniyorsun? Tanımadığın birisine yük olmamak için mi? Boş ver. Sen benim misafirimsin. Ben onu arkadaşlarıyla çook davet etmiştim. Aldırma!

Koluna girdi, sürükledi.

Ufak tefek adam, «Şu bizim yirmiye versen de beni savsan daha iyi edersin!» diye geçirdi.

Leman'la Romancı zarif bir masaya geçmişlerdi bile.

Garson, liste, gerekli şeylerin ısmarlanması. Floresans lambalarının yumuşak ışığı, sıcak hava, hafif Viyana melodileri...

Leman,

— Bu lokanta, Paris'te herhangi bir lokantayı hatırlatmıyor mu? — diye sordu.

— Paris'e gitmiş miydiniz?

Leman kulaklarına kadar kızardı:

— Yoo... Ama ya romanda okumuş olacağım, ya da sinemadan. Hiç yabancı gelmiyor. Londra, Berlin, Viyana değil de, Paris nedense.

Garson,

— Koç yumurtası kalmamış... — dedi.

Ufaktefek adam utandı.

Romancı Leman'a baktı gözucuyle. Sonra,

— Beyin salatası öyleyse... —dedi—. Ne dersiniz çocuklar?

— İyi ya.

— Fakat Nüsret, şu senin Bâbil Kulesi kafama fena takıldı. Hani ayıp olmasa, bu konuyu bana bırak diyeceğim!

— Bırakabilirim, sen daha iyi işlersin!

— Yok canım. Yalnız, anlat bakayım nasıl işleyeceksin?

— Ben mi? Henüz tam manasıyla planlamadım. Fakat Doğu'da halkın nabzını yoklarken toplayacağım notlardan faydalanmak suretiyle bir şeyler yapmak mümkün olabilir. Belki de boşveririm.

Bu sırada hafif Viyana müziği kesildi, parti temsilcilerinin onar dakikalık konuşması başladı.

Romancı radyodaki çatallı sesi dinlemiyor, başka şeyler düşünüyordu. Bu arada, hepsinden önemli, «Bâbil Kulesi»ni. Fena yerleşmişti şuuraltına. Gözlerinin önünde geçmişin muhteşem Roma'sı canlandı. Beyaz harmaniyeleriyle Romalı vatandaşlar. Agora'da toplanmış, şu çatallı sesi dinliyordardı.

Gözlerini hafifçe yumdu.

— Oy'unu bana ver vatandaş! Ben seni senden çok düşünürüm, inan bana! Sen, menfaatinin nerde olduğunu bilmezsin, Seni bizim idare etmemiz lâzım. Aksi halde, yurt elden gider, mahvolursun!

Gözlerini açtı. Nüsret'in gülümseyen pırıl pırıl gözleriyle karşılaştı.

— Daldın gene... —dedi Nüsret.

— Evet. Şu Bâbil Kulesi...

— Fena sardı seni.

— Çok.

— İşle!

— Belki de işlerim, ama bambaşka bir teknik, bambaşka bir... Nasıl söyleyeyim, üslup ve galiba felsefe ile. Yani romanın tekniği hem şekil, hem muhteve... Yahut pardon, hem öz, hem biçim...

— Öz'le biçim'i, şekil'le muhteva'ya değişmez misin?

— Kim demiş değişmem diye? Ben uydurumentoniyeye aleyhtarım. Yoksa aslı Türkçe olan, halkın kullanageldiği kelimeler...

Garson içkilerle mezeleri getirmişti.

Masa donandı.

Ufak tefek adam hâlâ alışmamıştı, iğreti oturuyordu. Ne diye gelmişti sanki tanımadığı birinin masasına?

Gözlerini romancıya kaldırdı.

— Soda! — dedi romancı.

Saçları ıslıl ıslıl garson koştu.

Romancı soda şişesini bardağına boşaltırken,

— Rakıyı sodayla içmenizi tavsiye ederim... — dedi.

Nüsret,

— Nasıl?

— Rakıyı diyorum, sodayla için!

— Faydası?.

— Bir defa, böbreklerin daha iyi çalışmasına yardım eder. Sonra...

— Doğru... — dedi.

Rakılar kadehlere konuldu, sulandırıldı, şerefe kaldırılıp içildi.

Nüsret,

— O, bu değil de, —diye ellerini uğuşturdu—, muhalif bir gazetede çalışmak hayli kıyak iş!

— Niye?

— Bugün bizim Leman'ın umum müdürüne bir çıkıştım, görmeliydin!

— Umum müdüre ha?

— Evet. «Nüsret bey, Nüsret beyciğim...» Görmeliydin.

Telefonda neler konuştuğunu, adamı nasıl haşladığını anlatmaya başladı.

Ufak tefek adam, «Bu kadar mühim adamsın da, bizim yirminin lafını niye etmiyorsun?» diye ge-

çirdi. Sonra gözü Leman'a kaydı. O, lokantanın sıcak havasında kızaran yanakları, lüle lüle sarı saçları, yeşil gözleriyle sahiden güzeldi. Nüsret'e baktı. Mesuttu. «Şey» filan düşünmeyecek kadar mesut!

Romancı,

— Bir umum müdür nedir bilir misin? —diye sordu.

Nüsret,

— Pöh... —dedi—. Bilmeyecek ne var?

— Anlat bakalım!

— Londra, Paris, Berlin, Viyana, şimdide Vaşington, New-York seyahatları yapan...

— Tetkik seyahatları, yahut gezileri.. Devam et!

— Zarif kırıyatlar, ipek gömlekler, İngiliz kupon kumaşları kullanan, ağzı purolu biri. Buna, ne-dense muhalefetten çok korktuklarını da ilâve edebilirsin!

Romancı güldü.

— Niçin hâlâ bir romana başlamadığına şaşıyorum.. Nüsret kulaklarını dikti.

— Sahi mi söylüyorsun?

— Sahi tabî. Ama bu, bir umum müdürü, yani her hangi bir tipi mükemmel anladığından dolayı değil!

Nüsret'in kulakları düştü.

— Ya?

— Umum müdürü ustaca çizdin. Ama roman için bu dış çizgiler yetmez!

Leman ufak tefek adama döndü:

— Siz içmiyorsunuz?

Ufak tefek adam gene kulakmemelerine kadar kızarak, silkindi.

— İçiyorum efendim.

Hiç istemediği halde, aklına gene de «şey» gelerek, utandı. Hey gidi «şeysiz» günler hey! Bir zamanlar o da böyle, bunlar gibi, tıpkı tıpkısına bun-

lar gibiydi. Bunlar ne zaman başlayacaklardı «şey» kullanmaya acaba?

— Ne düşünüyorsun yahu? —diye kadehini kaldırdı. Tekrar içtiler.

— Garson!

— Buyurun paşam!

— Ekmek, ızgara köfte, bir şişe soda!

— Emredersiniz.

Ufak tefek adam; romancının rahat halini düşünüyordu. Acaba bu, o işi nasıl yapıyordu? Her halde «şey» kullanmaz, gerekirse kürtaj yaptırırdı. Öyle ya, bu kadar insana Beyoğlu'nda içkili ziyafet çeken bir insan... Ayda birkaç bin kazanıyordu herhalde.

Ayda birkaç bin!

Romancının gözü ufak tefek adama takılmış, kendisine baktığını görünce, adamın müthiş bir hayranlık içinde olduğunu sanmıştı. Herhalde kendisinin yerinde olmaya can atardı.

Bir cigara yakmadan önce, Yeniharman paketini uzattı.

Ufak tefek adam gene kafasının içindekilerden sıyrılıp kulaklarına kadar kızarak, bir cigara aldı, kibritini işinin ehli bir garson değil de, herhangi bir dairede, âmirinin cigarasını yakmaktan özel faydalar uman bir küçük memur haliyle çıktı, romancının cigarasını yaktı.

— Mersi... — dedi.

— Estağfurullah.

Ötekiler de yaktılar.

— Evet, nerde kalmıştık?

Nüsret,

— Eksistansiyalistlerin karamsarlığından bahsediyordunuz..

Romancı, tekrar ufak tefek adama baktı. Hâlâ aynı hayranlık içinde görünüyordu. Eksistansiyalizmin karamsarlığını anlatırken, bir başkası tarafın-

dan imrenilerek seyredilmenin gururu ve hazzını duyuyordu.

Leman'a baktı. O da gözlerini kendisine dikmişti. Eh, alkol almıştı, tavındaydı da. Balzak'tan başladı, Standal, Flober, Zola, Tolstoy, Gorki, Şolohof, Staynbek, Kaldvel, Dos pasos, hatta daha solara kadar saydı döktü.

Bu arada radyo her an dakikada bir müziği kesiyor, lokantadakiler, partileri adına konuşanların propagandalarını dinlemek zorunda kalıyorlardı.

Ufak tefek adam içinde birden dehşetli bir neşe hissetti. Utanıp, sıkılmadan eser kalmamıştı. Artık, tanımadığı, yabancı bir insanın masasında değil, kırk yıldır tanış, ahbap birinin sofrasındaydı. Bu neşeyi alkolün verdiğini düşünmüyordu bile.

İskemlesini Leman'a az daha yaklaştırdı. «Şey» kullanıp kullanmadıklarını bile sorabilirdi.

Kadın:

— Sizi hasta sanmıştım peşin... — dedi.

— Demek o kadar?

— Hayır, nasıl söyleyeyim, dehşetli bir can sıkıntısı içinde gibiydiniz. Yahut da, kafanızı kemiren bir derdiniz var gibiydi...

— Şimdi artık dünya vızgelir hanfendi, açıldım. Kadehini kaldırdı, Leman'la tokuşturdular.

Kadehini bırakırken,

— Beni siz açtınız! — dedi. Sonra bunun bir çeşit kur olabileceğini aklederek, ekledi. —: Yani sizler demek istedim. Bu meclis, bu sofra. Paris'te bir yerlere benziyor demiştiniz. Çok doğru. Ben de öyle sanıyorum. Gerçekten de Paris'te bir yerlere..

— Halbuki ne tuhaf değil mi? Ne siz, ne de ben ömrümüzde Paris'e gitmiş değiliz...

— Değiliz.

— Bazen, aklıma tarih kitaplarındaki resimler gelir. Sanırım ki, ben o yıllarda da yaşamışım. Sizde de olur mu böyle şey?

— Olur ya.

— Niçin olmasın değil mi? Belki de yaşadık. Meselâ, çok eski devirlerde yaşamış, gene böyle bir kadın olamazmıyım?

— Pekâlâ da olabilirsiniz.

— Ama öğünmeyi hiç sevmeyen, kendi halinde bir kadın!

— Bravo. Ben de tıpkı sizin gibiyim..

— Olduğum gibi görünmeyi çok severim. Ama olmuyor. Bazı insanlar vardır, olmadıkları, olamayacakları gibi görünmekten zevk alırlar. Bu onlarda huy haline gelmiştir.

Nüsret âniden karıştı.

— Yani benim gibi!

Leman'ın kırmızı yanakları az daha kızardı.

— Ne münasebet?

Bu söz koydukça koymuştu. Şertçe,

— Nüsret! —dedi—. Ne demek istedin?

— Ben mi? Hiiiç...

— Hayır, hiç değil. Olduğun gibi görün. Mak-sadın neyse açık söyle!

Romancı piposunu çıkarmıştı. Lüle lüle saçları, taşbebek renkliliğiyle Leman harikulâdeydi.

Nüsret,

— Mesele çıkarmıya lüzum yok! — dedi.

— Var.

— Yok.

— Var, niçin olmasın?

— Var belki, fakat yeri değil.

— Yeri, tam da yeri. Benim hiç kimseden korkum yok. Korkmak için sebep de yok zaten.

— Peki ama, karıcığım...

Leman sert bir hareketle kocasının sözünü kes-ti. Romancıya,

— Olduğu gibi görünmeyenlerden nefret ederim beyefendi. Meselâ Nüsret. İyidir, hastır, zeki-dir filan falan. Fakat...

Nüsret cigarasını sinirli sinirli çırpıtı.

— Olduğundan fazla görünmeye bayılır! Bu-

gün, umum müdür Halûk beyefendiye haşladığını, muhalif gazetede çalışıyor diye adamın ödü koptuğunu, kekeleyişini...

— Leman yetişir!

— kekeleyişini söyledi. Halbuki meseleden haberim var benim!

Nüsret'in kulakları gene dikildi.

—... adamın umurunda bile değil. Nüsret, müsret vızgeliyor. Dayım bildiğini okuyacak, ben daha kimbilir ne kadar açıkta kalacağım!

Gözleri doldu.

Nüsretin sigara tutan eli zangır zangır titriyordu.

— Sonra? — dedi.

— Sonra... Sen kalkıp halkın nabzını yoklamaya, gazetene havadisler yetiştirmeye gideceksin. Ben burada...

— Sen de annenin yanında kalacaksın Leman!

Leman hıçkırdı.

— Annenin yanında kalamayacak mısın? Öyle konuşmadık mı?

Leman yaşlı gözlerini kocasına çevirdi:

— Kalmayacağım, kalamayacağım! — diye bağırdı—.

— Niçin?

— Çünkü... —Tekrar hıçkırdı—. Annem beni kovdu!

Masaya dayadığı koluna kapandı, hüngür hüngür boşandı. Masa, üzerindeki içkiler, Rus salataları, biftekler, böbrek ızgaralarıyla filan hüznün içindeydi. Lokanta tepesinde fırıl fırıl dönen Nüsret ayılmıştı. Romancı piposunun külünü tabiaya çırpıyor, «Bâbil Kulesi»ni düşünüyordu. Herkesin kendine göre derdi vardı, herkes dertliydi. Radyoda konuşan çatlak sesli, kalın sesli, öksürüklü aksırıklı, yahut ispenç horozunu hatırlatarak konuşan genç, dinç insanlar bile dertliy-diler. Sokaklarda izmarit toplayan yalınayaklı serseri kadar bir fabrikanın yüzbinlik gelirini cebine atan, yahut muhteşem mağazasında, puro dumanlarının tül-len-

diği yazıhanede kara kara düşünen ithalâtçı, ihracatçı; traktörü geniş tarlalarını mazot kokulu homurtusuy-
le altüst eden büyük çiftçi, «dinamik ziraat»a rağmen
hâlâ karasapan ve öküzle toprağını eşeleleyen küçük
çiftçi, yarıcı, üçte biri; elinden ekmeği makine tara-
fından alınmış işsiz ırgat... Herkes dertliydi. Hiç
kimse kimsenin derdiyle ilgili değil, herkes bildiği-
ni okuyor, yani ayrı bir dille konuşuyordu. Tıpkı ku-
lenin yapıldığı eski Bâbil şehrindeki gibi.

Masada uzun bir sessizlik oldu.

Romancı, «Buraya kadar böyle, diye düşündü.
Kimse kimsenin derdiyle ilgili değil. Herkes kendi
dalgasında. Peki, ne yapmalı? Ya, bütün dertleri silip
atacak, her kilide uyan bir anahtar bulmalı, yahut...
Bir anahtar mı? Ne anahtarı? Saadetimizin anahta-
rı mı? Kayıp mı oldu bu anahtar? Böyle bir anahtar
var mıydı ?Yıllar yılı, yüzyıllar boyu Bâbil kulesi öm-
rü sürmüş insanoğlu. Kimse kimsenin derdinden
anlamamış, herkes kendi çıkarını düşünmüş, derdini
düşünmüş. Artık düşünemiyecek hâle gelenlerse,
dertleriyle birlikte göçüp gitmişler. İnsanoğlu ne ka-
dar çok fire vermiş, veriyor!

Evet evet, bir anahtar lâzım, bütün insanlığı mut-
luluğa götürecek bir anahtar.

Böyle şey olmayacağını düşündü sonra. Mutlu-
luğa götüren anahtar, sihirbaz değneği, yahut bom-
boş göklere avuç açıp bitmez tükenmez dualara giriş-
mek.

Arada ne fark vardı?

Radyo gene on dakikalık nutuklardan birine baş-
lamıştı.

Leman içini çekti, gözlerini sildi. Kocasına bak-
tı, gülümsedi.

Nüsret'in şakası yoktu. Çatık kaşlarıyla, sert çe-
lik gibi sertti.

Leman ürktü.

— Niçin öyle bakıyorsun bana?

—?

— Kadehime rakı koy!

Nüsret karısının kadehine rakı koydu, ama bakışlarındaki vahşilik değişmedi.

— Soda da koy!

Romancı daha önce davrandı. Leman teşekkür etti. Sonra kadehini kaldırdı. Kocasına,

— Haydi! — dedi.

Adam içini çekti, kadehini aldı. İsteksizce kaldırıp içti. Bırakırken,

— Demek —dedi—, benim yüzümden annen seni kovdu?

— Kapa bu bahsi şimdi burda!

— Hayır! —Nüsret dönmüş gözleri, vahşileşmiş yüzüyle yumruğunu masaya vurdu—. Kapamayacağım! Demin sen nasıl bir ihtiyaçla susmadıysan, şimdi de sıra bende! Söyle, niçin kovdu annen?

Leman bunları evde konuşmak tavsiyesinde bulundu.

— Burda konuşacağız! Herkesin önünde! Kirli çamaşırlarımı başkalarına göstermekten korkmuyorum!

— Bunun cesaretle alâkası yok. Kirli kirlidir ve başkalarına göstermek ayıptır!

— Başkalarının sebep olduğu kir değil mi?

— Öyle bile olsa...

Nüsret radyoyu işaret ederek, garsona bağırdı:

— Sustur şu herifi be! Yapacakmış, edecekmiş... Ne yapacakmış? Ne edecekmiş? Benim gibileri hiç olmazsa kaynana hareketinden kurtarabilecek misiniz?

Bütün lokanta kulak kesilmişti.

Ta köşede bir ihtiyar, gülümseyen gözleriyle teşvik edici biçimde bakıyordu.

Leman kocasının koluna girmişti. Öbür koluna romancı girdi. Nüsret'i zaptedemiyorlardı...

— Niçin? Beni niçin çıkartmak istiyorsunuz burdan? Ben de konuşmak istiyorum. Hâlimden, dirliğim-

den, esaretimden söz açmak istiyorum. Niçin mâni oluyorsunuz?

Lokanta kapısına doğru sürüklediler.

Müşteriler, garsonlar toplanmıştı. Müşterilerden çoğu hak vermişlerdi Nüsret'e. Bir kısmı ise, «Böyle ailevî meseleler umumî yerlerde konuşulmaz!» diyorlardı.

Nüsret'in çıkarılıp, karısıyla birlikte taksiye bindirilmesi hiç bir şeyi değiştirmemişti. Lokanta halkı ikiye bölünmüş, yarısı Nüsret'i tutuyor, yarısı hâlâ, «Ailevî meselelerin umumî yerlerde konuşulmaması lâzımgeldiği»ni savunuyordu.

Nüsret başını taksiden çıkarıp, romancıya seslendi:

— Cihat, heeey Cihat!!!

Romancı lokanta kapısından döndü.

— Ne var?

— Beni taksiye bindirmekle iş bitmez!

— Niçin?

— Eve gidince taksi ücretini ödeyecek paramız yok!

Leman utançtan yerlere geçti. Bunu anlayan Nüsret,

— Hani —dedi—, hani olduğun gibi görünmekten hoşlanırdın? Niye kulaklarına kadar kızardın?

— Nüsret, Nüsret'çiğim!

Romancı taksi ücretini ödedi.

— Gene iş hallolmadı Cihat!

— Neden?

— Yarın sabah kahvaltısı için para, gazeteye dönebilmek için dolmuş parası, öğle, ondan sonra akşam yemekleri için... Ertesi, daha ertesi günler de...

Leman kahrolarak kocasının ağzını kapamaya çalışıyordu. Soföre,

— Çek —dedi—, çabuk çek!

Araba yürüdü.

Nüsret basbas bağıırıyordu hâlâ:

— Bâbil kulesi Cihat, Bâbil kulesi! Bâbil Kulesi-

ne yaz bütün bunları! Küçük adamın küçük dertlerini, bilhassa komikliklerini mutlaka yaz e mi?

Sesi, İstiklâl caddesinde kendini yerden yere çarpan fırtınanın uğultusunda kayboldu.

Cihat, ağzında pipo taksinin arkasından bakıyor, kulaklarında Nüsret sesi çınılıyordu: «Bâbil kulesi Cihat Bâbil kulesi! Bâbil kulesine yaz bütün bunları! Küçük adamın küçük dertlerini, bilhassa komikliklerini yaz e mi?»

Cihat başını salladı, sonra,

— «Küçük insanın küçük derdi, büyük insanın büyük derdi. Fakat dert, küçük, büyük dert, dertlerimiz... Sonra, komikliklerimiz... Muhakkak ki iş var bu oğlanda. Belki de günün birinde iyi bir romancı olur. Çünkü yaşıyor, duyuyor, duyduklarını değerlendiriyor...» diye düşündü. Günün birinde kendisine rakip olabileceğini aklından geçirince, yüzü buruştu.

Lokantaya girdi.

Her şey eski hâline dönmüştü. Radyodakinin propagandası susmuş, yerini çlgan müziği almıştı. Piposunu yeniden doldururken, Bâbil Kulesinde nelerden bahsetmesi gerektiğini tasarlamaya çalıştı. Her şeye rağmen Bâbil kulesinin yapıldığı günlerden bu güne insanoğlunun dişiyle, tırnaklarıyla söküp kopardığı büyük kazançlar vardı. Roma senatosunda konuşanlarla, modern zamanlar senatolarında konuşanlar aynı bencil menfaatin itmesiyle müşterek laflar etseler bile, Spartaküs zencirlerini koparmıştır artık...

Ufak tefek adam birden sordu:

— «Şeyler» hakkında bilginiz var mı?

Romancı isterse soruyu manasız bulabilirdi. Hatta mesele çıkarır, böyle, «Banâl» şeylerin sırası olmadığını söyler, hesabı görüp basar giderdi. Ama romancı, mânasız şeyleri zamansız soranların da çoğu sefer haklı olduklarını bildiği için, «şeyler» hakkında istenen bilginin gerisinde gizli bir şeyler bulunması gerektiğini göz önünde tutarak,

— Herkes kadar... — dedi.

— Siz kullanır mısınız?

— Yerine göre, Evde kullanırım, dışarda kullanmam.

— «Şeylerin» iktidarla alâkası olabilir mi?

— Bulmak istedikten sonra baş ağrılarımızın bile olabilir. Meselâ cebinizdeki parayı Milletlerarası bankayla, yahut Klering anlaşması veya beynelmilel dolar fonuyla ilgili kılabilirsiniz.

— Bence bütün bunlar mühim değil. Ne çekilen nutuklar, ne mevcut iktidarın tekrar seçilmesi, ne de muhafeletin işbaşına gelmesi veya gelmemesi...

Romancı,

— Sizin olduğu kadar, gelecek veya gelmiyeceklerinden başkasının da umurunda değil. Yani bu iş, hiç birimiz için mühim değil, yahut çok mühim. İçelim!

Tokuşturup içtiler.

Romancı ciddîleşmişti.

— Herkes kendi derdiyle meşgul, hiç kimse ötekini anlamıyor, çoğu sefer de anlamak istemiyor. Meselâ Nüsret'in karısı...

— «Şey» kullanıyorlar mı acaba?

Romancının tepesi attı:

— Saçmalama. Bu o kadar hususî bir şeydir ki, dedikodu edilmesi ayıp değilse bile, lüzumsuz. Siz kullanıyor musunuz?

Ufak tefek adam elinden çatalı bırakıp iskemlesinin arkalığına yaslandı.

— Kullanmaz olaydım. Kullandım, patladı, başım derde girdi!

— Ne oldu?

— Ne olabileceğini tahmin edersiniz.

— Gebe mi kaldı?

— Gebe kaldı, kalmaz olaydı...

Romancı,

— Kürtaj... —dedi—. Derhal kürtaj... Çocuk istemiyorsanız tabii...

— İstemiyorum kardeşim, başımdakilerden bıktım usandım.

— O halde hiç vakit geçirmeden...

— Biliyorum kürtaj. Mesele, derhal kürtaj zaten. Kürtaj fiyatları hakkında fikriniz var mı?

— Yok. Kimin, nerde yaptığını bile bilmiyorum. Herhalde birkaç yüz liradan aşağı yapmazlar. Bir dalgam var, güzel bir kadın. Korunurum, korkma diye temin etmişti. Halbuki korunamadı: Gebe şimdi. Ağlayıp duruyor. Rezil rüsva olacağım diyor. Kocasından ayrılalı üç ay olmadı daha. Hani bilsem böyle birini, paraya acımayacağım amma, nerde!

Ufak tefek adamın kafasında şimşek çaktı.

— Ben sizi böyle birine tavsiye edebilirim isterseniz. Kaç lira verebilirsiniz?

Romancının gözleri ümitle parladı:

— Kaç lira isterse.

— Meselâ?

— Meselâ... Üç yüz lira verebilim!

Ufak tefek adam sevinçten çıldırmamak için kendini zor tuttu.

— Benim —dedi—, bildiğim böyle bir doktor var. Mükemmel kürtaj yapıyor. İsterseniz sizin için görüşeyim!

— Adamı siz denediniz mi?

— Şahsen ben değil, benim hanım. Eli çok hafif diyor. Pek pek yarım saat... Sonra geldiğiniz gibi çıkıp gidiyorsunuz!

— Hay Allah razı olsun sizden... Ne zaman gidelim?

— Ne zaman isterseniz.

— Hemen yarın?

— Hay hay... Demek üç yüz lira verebilirsiniz?

— Tereddütsüz. Size kaç yapmıştı?

— Benim hanıma, üç yüz elli almıştı ama, sizin için yabancı değil derim...

— Hay ağzını öpeyim. Beni tasavvur edemeyeceğin kadar büyük bir dertten kurtardın! Düşünüp duruyordum, çalışamıyordum bundan dolayı. Kafamı kemiriyordu... —Ellerini memnunlukla oğuşturdu—.

Oooh, bugünüm iyi geçti. Param da var. Aman ihmal etmeyelim kardeş. Sizin bu hizmetinizi de ayrıca değerlendirmek isterim:

— Yok canım —dedi beriki—, hizmet olup da... Kalktılar.

Romancı, birdenbire müthiş sevdiği, yakınlık duyduğu ufak tefek adamın boynuna sarılmak isteyen bir sevinç içindeydi...

Hesabı gördü. Lokantadan kolkola çıktılar.

Galatasaraydan Taksim'e kadar İstiklâl Caddesi hâlâ kuru, dondurucu rüzgârın emrindeydi.

Üşümüyorlardı. Hatta soğuğu duymuyorlardı bile.

Adres verip aldılar. Ertesi gün buluşmak üzere ayrıldılar.

Romancı Taksim'e doğru yürümüşü. Ufak tefek adam geri döndü. Galatasaray lisesinin kapısı önüne gelince durdu. İşemek gelmişti aklına. Helâya girip çıktı.

Hayatında bu kadar sevindiğini hatırlamıyordu. Üç yüz lira! Yüzünü Romancının aftosu, yüzünü kendi baş belâsı için, geriye kalan yüzle de...

Aklından neler geçmiyordu!

Nüsret'teki yirmi papelle birlikte, açıktan yüz yirmi lirası olacaktı. Bu parayla bakkal borcunu mu kapasa? Kasaba olan takıntıyı mı kesse? Elbiselik kumaş mı alsa? Yahut iskarpin... Ne olursa olsun, bu hayırlı bir tesadüf, daha doğrusu kırk yılda ilk vurmuş bir piyangoydu. Şans elbette kendisinin şansıydı. Karısı da kim oluyordu? Belki de şu anda vurmuş kafayı yatıyordu?

Kadın, yatmıyordu. Karşı bakkalın karısıyla bu işi indirip kaldırmaktaydılar. Bir ara ikisinin gözü de masa üzerindeki çalar saata ilişti: On'u geçiyordu. On'u geçiyordu ne demek? On bire çeyrek vardı.

Bakkalinki sordu:

— Üzerinde para var mıydı?

— Vardı. Tahsilât parası vardı.

İki kadın anlayışlı anlayışlı bakıştılar.

— Fakat, zannetmem. Hiç öyle huyu yoktur.

— Güvenilmez. Erkek değil mi? En moruğu, en pinponu bile, denk getirdi mi...

— Doğru kardeş. Şeyin parçalandığı gece... Sen bakma onun öyle ufak tefek, cılız olduğuna. Onun ne olduğunu ben bilirim bir de...

— Parçalanan «şey» değil mi?

Gülüştüler.

Üç çocuğun en büyüğü, kız, «şey» kelimesini ezberlemeğe çalışıyordu. Kardeşini düşündü. Gün geçmenin ne olduğunu biliyorsa, «şey»i bilmiyordu ya!

— «Şey deyince... Terzininki anlatıyor, on senedir kullanırlarmış, daha bir günden bir güne...

— Hadi hadi... dedi bakkalinki—, «on senedir kullanırlarmış da daha bir günden bir güneymiş.» Laf.

— Bilmem, yeminle söyledi.

— Tabîî söyler. Kullanılmayan «şey»e ne olur?

— Allah aşkına?

— Gözüm çıksın ki... Alt katta oturan kiracı anlatıyor, terzi içer içer gelirmiş eve, kadın sırnaşır-mış, adam, hadi hadi dermiş, sen de kadın mısın?

— Niye?

— Niyesi var mı? Beğenmezmiş!

— Nesini beğenecek? Pasaklının, çorabı düşüğün biri.

— Adamın başkasıyla mi alâkası var yoksa?

— Kim bilir? Günahı vebali boynuna...

— Ya başkasıyla alâkası varsa?

Bakkalinki ilkin aldırış etmez göründüyse de, sonra fitili aldı. Bir gün kendinin ki de böyle bir laf kaçırmıştı: «Sen de kadın mısın, postal!»

Dün gibi hatırlıyordu bunu. Sen de kadın mısın postal demişti. Ama komşusuna bundan söz açacak değildi ya!

— Çok şükür bizim kocalarımız öylesi değil...
— dedi.

Beriki de aynı şeyi düşünmekteydi. Kocasıyla şu kürtaj meselesini konuşurlarken, adam kızmış, «Ne oluyorsun yahu? Üstüme üstüme gelmekte ne mana var? —demişti—. Ağzımın içine girecek gibi...»

Bütün bunlardan çıkan anlam neydi? Terzinin, karısına dediği gibi, «Sen de kadın mısın postal!» demek değil mi?

Bununla beraber,

— Çok şükürü —bastı—. Daha bir günden bir güne...

— Ya biz? Bizimki Enise der, ağzından birkaç Enise birden dökülür!.

— Benim de, Ayşe'ciğim, demez mi...

Sokak kapısı çalındı. Kadın fırladı. Kocasıydı. Sordu:

— Kim var?

— Karşı komşu, bakkalınki.

— Bu saate kadar?

— Seni bekledik, bana arkadaş oldu. Ne yaptın şu meseleyi?

Adam müjdeyi verdi:

— Öbür gün gidiyoruz!

Kadın içeri koştu. Bakkalınki kalkmıştı. Merakla sordu:

— Ne olmuş?

— Olmuş şükür. Ne yapmış yapmış, işi uydurmuş. «Canım karıciğimin hayatını tehlikeye düşürür müyüm hiç!» diyor.

Bakkalının kaşları çatıldı. Herkesin kocası karısına neler diyordu bak. Kendininki? Daha bir günden bir güne karıciğim bile dememişti. Allahtan otlarla, çöplerle idare ettirmişti işi.

Soğukça,

— Hadi hoşça kal! —dedi kapıya yürüdü.

Komşusunun kıskandığını anlayan beriki, dünyalar kadar sevinçli, üsteledi:

— Paranın ne kıymeti var, diyor. Bana sen lâzımsın, senin sıhhatin lâzım diyor. Sağ olsun...

Bakkalinki nerdeyse ağlayacaktı.

Çıktı. Köşe başındaki elektrik direğinin dibine uyuz bir köpek kıvrılmış, uyuyordu. Uzaklarda, ta uzaklarda bekçi düdüğü...

Eve gitmek istemiyor. Gidip de ne olacak sanki? Herkesin kocası, «Paranın ne kıymeti var, bana sen lâzımsın, senin sıhhatin lâzım. Canın sağ olsun karıcığım!» diyor. Herkes kocasının yanında böyle kıymetli. Hatırı dirhem dirhem sayılır. üstüne titrenir Kendinin? Kendinin ya? Hiç. Belki de ölmesini ister kocası. İster ister... Bilmiyor mu? Bugün ölse, yarın eve genç karıyı sokar!

Birden kocasının kaba öksürüğü...

• • •

Adam bir yandan bir yana dönerken gıcığı tutmuştu, öksürmeğe başladı Uyandı. Oda karanlıktı. Yatağının yanındaki tükürük hokkasını aradı. Bulamadı. Öyle de fena tutmuştu ki öksürük. Niye yoktu sanki? Karısı? Hâlâ mı karşıkillerdeydi?

Birden ağız dolusu bir balgam!

Peki ama, kutu? Yok. Karısı da yok.

Yataktan fırladı. Elektrik düğmesini aranırken, sokak kapısında çevrilen anahtarın sesini duydu. Anladı. Geliyordu. Bu sırada düğmeyi de bulmuştu, çevirdi. Oda aydınlandı. Ama kutu yoktu meydanlarda. Sıkı sıkı tembih ettiği halde... Tembih ettiği halde boş mu vermişti yani? Anası, babasının karşısında lâhavle diyemezdi. Ya ninesi? Ninesi de dedesinin karşısında. Bir gün, sıcak diye koca bir kap yemeği suratına fırlatmış da, kadının ağzından tek kelime çıkmamış!

Yumrukları belinde, don paça bekledi.

Kadın asık yüzle içeri girdi.

— A... Uyumuyor muydun sen?

Kan tepesine çıktı. Ağzındaki olmasa biliyordu vereceği cevabı ama...

— Dilini mi yuttun? Cevap versene!

Adam işaret etti. Kadın anlayarak koştu kutuyu getirdi. Adam çıkardı ve rahatladı.

— Çok izansız karısın yani...

— Ben mi? Ben mi izansızım? Bana mı söylüyorsun? Senin gibi vurdum duymaz adamın, benim gibi izansız karısı olur!

— Ne demek istiyorsun gene akşam akşam?

— Zıkkımın dibini demek istiyorum, anladın mı?

— Lâhavle velâ kuvvete illâ billâ...

— Lâhavle de batsın, velâkuvveten de. Herkesin kocası koca. Şu karşiki en biri. Küçücük bir memur parçası alt tarafı. Bak da utan. Kömüre işer, gazyağına su karıştırır, eksik dirhem kullanır, mahalleliye kan kusturursun da kırk yılda bir işim düşse, otlâ çöple idare et dersin!

Adam şaşkın şaşkın bakıyordu. Karşıkınıniki ile gene bir şeyler konuştuklarını anlamıştı.

— Onun kocası ne diyormuş?

— Ne diyecek, paranın ne kıymeti var diyormuş, bana sen lâzımsın, senin sıhhatin lâzım, canım karıcığım diyormuş. Herkes karıcığım demiyor mu, ağzından birkaç karıcığım birden dökülüyor!...

— Anlaşıldı anlaşıldı. Ben o türlü kocalardan değilim. Benim annem babamın karşısında lâhavle diyemezdi be!

— Annen başucuna otursun!

— Ağzından çıksın koynuna girsin, lânet karı
Senin annen başucuna otursun!

— Evet. Otursun da meydan sana kalsın!

— Kalır tabii...

— Kalır, gözle. Sen benim ölmemi bekliyorsun ama, ölmeyeceğim. Seni önüme katmadan Allah gös termesin!

— Kendini de fasulye gibi nimetten sayıyor. Ser de karı mısın be, postal!

Oda kadının tepesinde fırıl fırıl dönmeye başladı
Gene, gene o laf!

— Postal, postal ha? Demek postal diyorsun bana? Ben postalım öyle mi?

Birden kızılca kıyamet koptu. O ona, o ona. Derken bakkal, damarlarında dolaşan ecdadının kanını hatırladı. Erkeklik ölmemiştii ya. Çat çat. Tokatlar. Kadının çığlığı. Gecenin bu ileri saatinde avaz avaz haykıran ses, mahalleyi yerinden oynattı. Pencereleer açıldı, meraklı başlar uzandı.

Terzininki de uyanmış, pencereye koşmuştu. Ses bakkallardan geliyordu. Bakkal, karısını dövüyordu. Ah ne iyi, ne bulunmaz şeydi. Sevinçten içi içine sığmıyordu. Pencereyi kaldırdı. Karşı pencerede kâtibinkini fark eder gibi oldu.

— Ayşe hanım, huuu!

— Efendim canım?

— Ne var, ne oluyor?

— Dur geliyorum, dur!

Kocasına filan kulak asmadan, fırladı. Etekleri zil çalıyordu. Merdiveni bir koşuda indi. Ayaklarına kızının eski papuçlarını geçirip, fırladı.

Terzininki de inmiş, sevinçli heyecandan yırtılırcasına, bekliyordu. Ayşe hanım koşarak gelince, nefes nefese sordu:

— Ne var? Ne oluyor?

— Ne olacak, bakkalinki karısını dövüyor!

— Niçin? Sebep ne?

Beriki de nefes nefeseydi.

— Ne olacak, gecenin bu saatına kadar komşuda dedi kodu yapıyor diye. Adam haklı. Ben olsam yerinde, benim de yapacağım o. Huyunu bilmez misin? Adam çekiştirmeden edebilir mi?

Terzininki ciddileşti.

— Kimleri çekiştirdi gayri?

Kavgayı, tokat seslerini unutmuşlardı.

— Seni... — dedi kâtibinki.

— Beni mi?

— Seni ya. Ne istiyor senden bu kadın?

Terzininkinin ince dudakları titremeye başladı.

— Bilmem. Ne dedi?

— Çok şeyler dedi ama, bilirsin dedikoduyu sevmem ben. Hem canım ne diye başkasının kuyusunu kazmalı? Ayıp değil mi?

— Ne dedi allah aşkına?

— Ne demedi ki kardeş? En biri şu şey... On senedir kullanırlarmış, daha bir günden bir güne yırtılmamış dedim, yalan dedi. Kullanılmayan şeye ne olur, dedi. Ama bak, benden duymuş olma, ben sevmem dedikoduyu!

— Kullanılmadığını ne biliyormuş?

— Sen şu senin altında oturandan sakın kendini!

— O mu söylemiş?

— Söylemiş. Bakkalınkine her şeyleri bir bir anlatmış.

— Ne demiş?

— Güya kocan içer içer gelirmiş de, sen sırtırmışsın. Kocan, «Hadi hadi —dermiş—, sen de kadın mısın...»

Terzininkinin iki gözü birden seyirmeğe başladı.

— Haltetmiş! —diye bağırdı—. Haltetmiş sür-tük! Bizim alttaki bir çift mum alsın da derdine yansın!

— Niye?

— Niye olacak, kadın ateşli, adam moruk!

— Adamın elinden iş gelmiyor mu?

— Gelmiyor tabii.

— Ne biliyorsun?

— Kilimin ucunu kaldırır, her gece seyredirim.

Ama bundan sonra alacağı olsun onun. Madem beni herkese rezil ediyor, ben de bilirim...

— Demek, adamda hiç iş yok? Halbuki kadın genç, fıkır fıkır...

— Alacağı olsun onun da, bakkalınkine de. Kocam bana, hadi hadi dermiş ha?

— Hem hadi hadi dermiş, hem de... Benden

duymuş olma, bakkalınki dedi ki, çorabı düşük, pasaklı dedi!

— Çorabı düşük de kendi, pasaklı da. Kendi çorabına sahip olsun o!

Kâtibin sesi geldi. Karısını çağırıyordu.

— Geldim geldim...

Övünüverdi:

— Beni hiç yanından ayırmak istemez, sağ olsun...

Kızının pabuçlarıyla şipidik şipidik koşup gitti.

Terzininki kapıya dayanmış, arkasından bakıyordu. Kadın evinin kapısından içeri girip, kapıyı örttüğü halde bile, bakmaya devam etti.

Demek alt kattaki gevezelik etmişti?

Doğru olmaya doğruydu, kocası akşamları zilzur-na gelir, yüzüne bile bakmazdı. Sırnaşacak olsa, «Hadi hadı... Sen de kadın mısın?» derdi, doğruydu ama, ne diye yayılmıştı sanki?

Sonra o şey... Kullanmadıkları da doğruydu. Kullanılmayan şey, değil on, elli yıl bile yırtılmadan dururdu. Bunu bilmeyecek ne vardı? Ama niçin yayılı-sındı? Ne diye küçük düşsündü?

İçini çekti.

Zaten çok talihsiz olduğu doğuşundan belliydi. Kendisi doğarken, babaannesi ölmüştü. Arkasından dedesi, sonra babası. Bütün hayatı boyunca, «Uğursuz» diye burunlanmıştı. İki ablası kendi gibi talihsiz olmadıkları için, büyük büyük memurlara varmışlardı. Kendisinininki pek pek terzi. O da, sırnaşacak olsa, «Hadi be sen de, kadın mısın?» diyordu.

Niçin diyordu sanki? Kadın değil miydi? Mahallede kimin karısından çirkin, kimin karısından daha az evcimentti?

Kaba bir erkek öksürüğü. Kendine geldi. Alt kattaki komşusunun kocası. Kapıdan çekildi.

Adam don paça, tuvalete gidiyordu.

Merdivenleri ağır ağır çıkan kadın, odasına gel-

di. Kocası karyolada, sırtüstü uzanmış, horluyor, oda ılık ılık rakı kokuyordu.

Kocasına hırsla baktı. Hep onun yüzünden. Eğer böyle olmasaydı, hiç kimse dedikodu edemezdi. Ama bundan sonra alacağı olsundu alt kattakinin! «Zehra abla, ah Zehra abla... Gençliğim mahvoluyor bu moruğun yüzünden.» diye dert yandığı günleri unutmuştu.

Odanın bir köşesindeki ceviz sandığına gitti. Kapağı usulcacık kaldırdı. Bohçaların arasından o şeyin kutusunu buldu. Bir tane çıkardı. Kullanılmış hissini vermek için, parmağıyla genişletti, örseledi. Sonra pencereden sokağa attı.

Elektriği söndürdü.

Kâtiplerin aydınlık penceresi. Hâlâ oturuyorlardı. Ne iyi kocalar vardı yarabbi! Adam bir an yanından ayırmazmış. Birden başka birşey hatırlayarak, mırıldandı:

— Sormayı unuttum. Kürtaj işini ne yaptılar acaba?

.....

Tam da onu konuşuyorlardı. Kadın,

— Sonra? — dedi.

Adam geceliğini giydikten sonra, devam etti:

— Sonra, sağlık. Herif romancı. Havadan para kazanıyor. Roman dediğin ne? Deli saçması. Uydur uydur yaz. Kendilerini de bilgiç sanırlar. Dangalak, pipo içer. Beş yüz desem peki diyecekti!

— Keşke deseydin.

— Bu kadar dangalak olduğunu ne bilirdim? Üç yüzün, beş yüzün hiç kıymeti yok yanında. Bir de bahşiş diyor...

— Almamazlık etme ha!

— Ayıp olmasa...

— Hadi hadi sen de. Niye ayıp olacakmış? Babanın oğlu değil ya!

—?

— Avantadan para kazanıyormuş madem.

— Kazanmasına kazanıyor, muhakkak. Bu gece bize bir ziyafet çekti Beyoğlu'nda, eh...

Kadın kırıttı:

— Bensiz nasıl geçti boğazından?

Adam eliyle «Nah» yaptı.

— Nasıl geçtiymiş: Tereyağı gibi geçti nasıl geçecek?

— Sen zaten hep böylesin. Beni küçültmek için elinden geleni geri komazsın.

— Fazla gevezelik etme de...

Yer yatağına girdi, yorganı tepesine çekti.

Kadın bir zaman dikildi kaldı. Sonra,

— Yarın gidiyoruz doktora değil mi? — diye sor-du.

Adam,

— Hayır... — dedi.

— Niye?

— Niyesi var mı? Romancıyla gideceğiz ya.

Kadının gözlerinde kocaman bir pipo ve kalın dudaklı olarak düşünmüştü.

Lambayı söndürüp kocasının yanına girdi.

— Bu romancı kalın dudaklı mı?

— Yok canım. Hırtın biri.

.....

Romancı gözlerini metresinin yatak odasındaki duvar saatına kaldırdı.

— Bire geliyor... — dedi.

Permanatlı sarı saçlarını başının bir hareketiyle geriye atan kadın, dudaklarını uzattı.

— Öp beni!

Romancı öptü.

— Bana izin verecek misin?

— Çok erken daha.

— Değil. Yanımda anahtar da yok.

— Her zaman bir bahane. Niçin sanki? Benimle birlikte neden kalmıyorsun? Buna hakkım yok mu? Hiç olmazsa haftada bir gece?

— Haklısın ama...

— Ama. Ne aması?

— Fakat biliyorsun ki...

— Hiç bir şey bilmiyorum, bilmek de istemiyorum. Ama gene de sana teşekkür borçluyum. Beni büyük bir deritten kurtardın.

— Teşekküre değer bir şey değil, vazifemdi.

— Sar beni!

Kendini adamın kollarına bıraktı. Romancı sımsıkı kavradı...

— Öp!

Öptü.

— Sevgilim, de, bana.

— Sevgilim.

— Canım, de!

— Canım...

— Yarın demek?

—Evet... Aşağıda buluşuruz, on birde. O hırt da gelecek...

— Hırt deme adama.

— Niçin?

— İşimizi görüyor ayol, bizi büyük bir deritten kurtarıyor...

— İşimizi görmesi hırt olmasına mâni mi?

Masanın üzerindeki tabladan pîposunu aldı, sönmemişti hâlâ.

— Sana iyilik eden biri hakkında bu türlü düşünmeni istemiyorum!

— Öyle olsun. Ama gene de enayi. Elinde mâdem böyle bir imkân var, ne diye beş yüz, hatta altı yüz istemezsin?

— İsteseydi ne olurdu?

— Ne olacak? Pekiyi bastıracaktım. Seni öyle üzgün gördükçe...

Piposundan aldığı dumanı tavana üfledi.

Kadın:

— Evet? Gördükçe?

— Ben de üzülüyordum!

Kadın bir an sevinçten çıldırır gibi oldu. Adama heyecanla sarıldı:

— Canım, sevgilim, bir tanem!

Romancının piposu yerdeki halının üstüne düştü. Kadın öyle canlı, öyle hareketliydi ki. Evine geç kalmayı filan unutarak, kadını kucakladı, götürüp divana sırtüstü yatırdı.

Dışarda ay vardı.

Saat ikiye geliyordu.

Romancı,

— Vay anasını! — dedi.

— Ne var?

— Saat ikiye geliyor.

— Korkak!

— Ben mi? Niçin?

— Karından ödün kopuyor!

Adam karyoladan atladı. Bacağına pantolonunu çekerken,

— Değil... —dedi—. Ödüm filan kopmuyor. Sadece...

— Evet?

— Beni bekler de...

Yarım saat sonra evine geldiği zaman, karısını gerçekten de pencerede, kendisini bekler buldu. Canı sıkıldı. Üstüne bu kadar düşülsün istemiyordu.

Pencereden atılan anahtar ayaklarının dibine düşmüştü. Elyordamıyla aranırken, öfkesi büsbütün arttı. Ne demek istiyordu yani? Kontrol mu ediyordu?

Anahtarı buldu.

Kontrol etmekle ne geçecekti eline? Kafasını kızdırırsa... Fakat hayır. Bu böyle sürüp gidecekti. Kafası istediği kadar kızsın. Çocukları vardı. Sonra, karısı hiç de haksız değildi, biliyordu. Kocasını seven bir kadındı.

Sokak kapısını açtı.

Fakat istemiyordu üstüne bu kadar düşülmesini.

Girdi, kapıyı örttü.

İstemiyordu, çünkü... Çünküsü yok, istemiyordu işte. Aç değildi, çıplak değildi...

Merdivenleri ağır ağır çıktı.

Sofa karanlıktı.

Geçti.

Oda. Oda da karanlıktı. Girdi, düğmeyi çevirdi: Karısı. Bir an göz göze geldiler. Kadının gözleri masanın üzerindeki çalar saata gitti. Romancınıninki de: İkiyi yirmi beş geçiyordu.

Romancı,

— Beklemeseydin! — dedi.

Kadın, bu saata kadar nerede olduğunu sordu.

Romancı inadına cevap vermedi. Cevap vermek bir çeşit küçüklük gibisine geliyordu. Hem bağımsız bir insandı, yahut da öyle olmalıydı. Romancıydı çünkü. Ona hiç kimse karışmamalı, hiç bir şey sorulmamalıydı.

Birden Nüsret'i hatırlayarak, kafasında şimşek çaktı.

— Sorma... — dedi.

Kadın bu kadar yumuşak cevap beklemiyordu. O kadar beklemiyordu ki, bir kavga, evet bir kavga bile hazırdı. Haftada ikiden aşağı olmamak üzere tekrarlanan böyle ikiden sonra gelişlerin manasını anlamak istiyordu.

Ama adam yumuşayıvermişti, masumdu demek?

— Hayrola? — dedi.

— Şu Nüsret'in karısı...

— Ne olmuş?

— Hiç. Bir arkadaş Beyoğlu'nda bir ziyafet çekti. Karı koca öyle bir tutuştular ki...

— Sebep neydi?

— Hiç. İncir çekirdeğini dolduramaz. Fakat biliyor musun, öyle şirret bir karım olsa...

Kadın memnun,

— Ne yaparsın?

— Ne mi yaparım? Bir gün tutmam evimde, Ak-

lıma hemen sen geldin. Dedim ki, karımın kıymetini bilmeliyim dedim!

Kadın çocuk gibi sevindi. Kocasının boynuna atıldı.

— O senin iyiliğinden kocacığım. Bir koca iyi olursa, kadın da...

— Evet ama, kaide değil, Nüsret fena çocuk mu?

— Değil ama, kimbilir?

— Bütün mesele kadında. Kadın iyi olursa, erkek ister istemez...

Kadın güldü.

— Bizim gibi.

— Evet, geç kaldığım geceler ahret suali sormasan?

— Bu kadarını her kadın sorar kocacığım.

— Her kadın romancı karısı değildir...

— Doğru... Nüsret'in karısı sormaz mı sanki?

— Nüsret romancı değil!

— Ya?

— Gazeteci. Alelâde bir gazeteci. Fakat karısı berbat etti. Büyük söylemeyeyim ama, benim karım öyle herkesin önünde sırtarsa...

— Ne yaparsın?

— Şu anda bilmem. Fakat...

Kadın kocasının boynuna sarıldı:

— Ben kocacığımı herkesin önünde küçük düşürür müyüm hiç!

— Doğru... — dedi adam —. Zaten bakma canım, fasaryanın biri...

.....

«Fasaryanın biri»nden hiç bir zaman haberi olmayacak yazar Nüsret de, elleri arkasında, yarı çıplak uzanmış, kocasını hayranlıkla seyretmekte olan karısının önünde tur atıp duruyordu.

— Bok... — dedi romancıdan ötürü—. Kendini öyle büyük görüyor ki!

Kadın içini çekti:

— Hem de nasıl. Roman yazmayı kendinden başkasının başarabileceğine inanmak istemiyor âdetâ...

Nüsret de sezmişti bunu:

— Hırt... — dedi.

— Sonra bir şey daha... Karısı boyuna yokluktan bahseder, bu tuttu bize ziyafet çekti. Ne dersin?

— Ne diyeceğim, fiyaka. Hele şu, halkın nabzını yoklamaktan döneyim de görsün. Koca bir Bâbil Kulesi ile çıkacağım karşısına. Romanın özü, biçimi, felsefesi melsefesi... Hep böyle konuşur bu ukalâlar!

— Aynı lokantada bir ziyafet de biz çekeriz ona!

— Daha muhteşemini hatta.

— Altta kalmayalım da... Fakat, nolursun unuttalım bu gece olanları olmaz mı? Sonra annem, dayım... hiç de fena insanlar değiller değil mi?

Nüsret esnedi,

— Müsaade et de işin bu yanını yarın düşünelim...

— Yatağa girdi, arkasını döndü karısına.

.....

Ertesi gün İstanbul'da başlayan rüzgârsız tertemiz bir sabahın ilk ışıkları, akşam terzininkinin, «kullanılmış» hissini vermek için eliyle buruşturup attığı «şey»i de aydınlattı. Hemen kapı önünde, iftiracıları yalanlayarak beyaz beyaz yatıyordu. Evin önünden geçip sabah namazına gidenlerden birkaçının gözüne çarptı. Görmezlikten gelenler olduysa, da, kara sakallı biri lâhavle çekerek, üzerine basıp geçti.

Az sonra, mahallenin erkenci çocuklarından birinin çıplak ayağı geldi yanında durdu. Topaç gibi bir oğlandı. Eğildi, aldı. Evirdi çevirdi... Balon sandı ilkin. Balon muydu acaba?

Üfleyerek şişirmek istedi.

Balon değildi. Balon değilse, neydi?

Daha kuvvetle üfledi. Balon olmadığını yüzde yüz anlamıştı, anlamıştı ama, ne olduğunu da öğrenmesi lâzımdı. Çevresine bakınırken, yanına bir başka çocuk sokuldu. Uzun boyunlu, çarpık çeneli, sıska bir oğlan:

— O ne lan?

Erol gururla,

— Balon... — dedi.

— Şişir bakim!

Şişirdi.

— Daha şişir.

— Fazla şişmiyor ki.

— Balon olsa şişer. Ver bakim.

— Niye vereyim?

— Yemiyeceğiz ya?

— Ye, yeme. Vermem.

— Verme. Balon değil ya.

— Olmasın, sana ne?

Bakkalın kızı, sonra bir başka çocuk.

Erol elindekiyle az açıldı.

Bakkalın kızı çarpık çeneli oğlana sordu:

— Erol'un elindeki ne?

— Balon diyor ama, değil.

— Ne ya?

— Ne bileyim ben?

Bakkalın kızıyla öteki çocuk, Erol'a yaklaştılar. Erol şişebildiği kadar şişirip söndürüyor, arada parmağına takıyor, havada sallanıyordu. Ne bakkalın kızı, ne de ötekiler ne olduğunu anlayamamışlardı. Merakları gittikçe artıyordu ki, bir kapı açılıp kapandı. İlk, elinde siyah çantasıyla kâtip az sonra da kâtipin üç çocuğu çıktılar.

Kâtip düşünceli görünüyordu. Romancıdan alacağı üç yüzden başka, bundan sonra bu fiyata bulacağı müşterileri tasarlıyordu. Ayda iki müşteri dü-

şerşe, ikişer yüzden ederdı dört yüz, net. Şirkette eline geçen neydi ki? Yüz altmış sağlam.

Sokak boyunca dalgın yürüdü, köşeyi döndü, caddeye çıktı. Dolu bir otobüs gelmişti, atladi. Ne otobüsün omuz omuza oluşu, ne de zehir gibi sarmısak kokusu.

Belki de üç tane bulabiliirdi ayda. O zaman, altı yüz net. Altı yüz netle neler yapılmazdı!

Daireye yüz metre kala indi.

Erkenci şef gelmişti. «Bu herifin de kimbilir ne dalaveresi var ki böyle erken erken damlıyor!» diye aklından geçirerek, sokuldu. Şef işlere gömülmüştü gene. Başını kaldırdı:

— Hayrola?

— Hayırlar şefim.

— İşlerini bitirdin mi dün?

Kâtip yutkunduktan sonra, durumu kısaca anlatırken, şefin kaşları çatıldı. Sözün gidişine göre, adam bugün de izin isteyeceğe benziyordu. Fakat, «Neyse ki iyi bir doktor buldum...» deyince, asık yüz yumuşadı.

— Hükümetin bu kadar sıkı tutmasına rağmen, hâlâ demek?

— Hâlâ şefim, vızgeliyor heriflere. Yalnız fiyat meselesi...

— Ne var fiyatlarda?

— Adamakıllı artmış!

Şef elindeki sigarayı tablaya bıraktı.

— Kaça meselâ?

Şefe de aynı numarayı yapsa mıydı acaba? Babasının oğlu değildi ya. Eksik laf etse, kulaktan kulağa yayılır, daha sonraki işlerinin bozulmasına sebep olabilirdi.

— Üçyüz... — dedi.

— Çok!

— Çok ama, ne yapayım. Doğsa daha mı iyi?

Şefin kafasından bacanağı geçti. Ağzı sıkı, mahir bir doktor bulsam, beş altı yüze razıyım demişti.

Cigarasını tabladan aldı.

— Bana bak... —dedi—. Benim karım gibi zengin bir bacanağım var, hurda demir ihracatçısı. Mil-yoner. Bana, bu iş için iyi bir doktor bulsam, beş altı yüze razıyım demiştin...

Kâtibin gözleri parladı.

— Hay hay şefim. Beş altı yüz çok, üç yüz...

— Enayiliği bırak da, dediğimi dinle. Altıyüz sızdırırsak enayiden, üçyüzünü doktora veririz, geriye kalanını da paylaşıyoruz!

Kâtip beklemiyordu, kabil değil beklemiyordu bunu. Az kalsın şefinin boynuna sarılacak, yanaklarını öpecekti. Kendini tuttu. Zihninden, ilkin iki yüz, sonra da şefle kırışacakları fiyat farkından hissesine düşen yüz elli geçti. Demek ki bu işte sağlam üç yüz ellisi vardı.

— Emredersiniz şefim! —dedi—. Ne zaman emredersiniz...

— Ben sana müşteri bulsam...

— Hay hay...

— Her müşteriden bana yüz lira verir misin?

— Teklif mi var şefim? Senin canın sağ olsun. Ben hiç almasam da olur. Yeter ki sen beni idare et!

— İdaresi kolay. Ben izin verdim, yahut filan yerdeki tahsilât için ben yolladım derim.

— Mesele yok.

— Bugün, yahut yarın sabah bir haber getirir misin?

— İnşallah.

Çantasını kapıp çıktı.

Gözleri birbirine çok yakın, sivri burunlu şef sigarasını tazelerken, kendi kendine göz kırptı. Her ay, bir, iki müşteri bulsa, yüzerden ikiyüz lira ederdi. Bu para maaşından ayrı, Beyoğlu âlemleri için, nefsine ait bir gelirdi ki, elbette evdekilerin hakkı olamazdı.

Bilek saatına baktı. Sekiz buçuğa geliyordu. Ba-

canağı da kendisi gibi erkenci olduğundan, gelmiş olması lâzımdı.

Numaraları çevirdi.

— Aloo...

Genç bir kızın körpe sesi cevapladı:

— Buyurun.

— Sen misin Neclâ?

— Benim bacanak bey...

Daktilo Neclâ, bir altmış beş boy, elli yedi kilo Uzun bacaklar, dolgun göğüs, çekici iri siyah gözler... Patronuna baktı. Bir masa ötede, rasgele açılmış bir dosyada aradığı evraktan başını kaldırdı, daktilosuyla göz göze geldi.

Neclâ,

— Sizi istiyor... — dedi.

— Ne varmış gene sabah sabah? Ya para ister, ya da...

Söylenerek telefona gitti, kulaklığı daktilosundan aldı:

— Alo... Sen misin? Ne var gene? Doktor mu?

—Daktilosuna göz kırptı—. Sahi mi? Hükümetin bu kadar yasağına rağmen... Sağlam bir şeyse, paranın ne ehemmiyeti var? Peki, peki, derhal. Derhal ruhum. Beni nasıl bir dertten kurtaracağını tahmin edemezsin. Bugün bir cevap alabilir miyiz? Hay yaşayasın. Ziyafet mi? Ne kıymeti var ziyafetin! Nerde istersen. İstanbul'un neresinde emredersen bacanak. Haydi eyvallah.

Kulaklığı yerine koydu.

— Gözün aydın! — dedi.

Konuşmadan her şeyi anlamış Neclâ, gene de:

— Hayrola?

— Bizim bacanak. Şu iş için iyi bir doktor bulmuş. Fakat, kim ne derse desin, şu bacanak iyi oğlandır vesselâm. Senin meseleyi söyledi, iki hafta evvel, oğlan yememiş, içmemiş peşinde koşmuş. Aferin...

Neclâ'nın bir hareket göstermesi lâzımdı. Koştu,

omuzunda kalan, ufak tefek, sıska patronun boynuna sarıldı.

— Sana nasıl teşekkür edeceğimi...

— Dur dur, deli kız. Sen mi bana, yoksa ben mi sana?

— Demek bu dertten kurtuluyorum artık?

— Kurtuluyorum deme, kurtuluyoruz, de!

— Peki, ne zaman?

— Bir kâtibi varmış, sevketmiş, bugün akşama doğru bir haber getirecekmiş.

Daktilo Neclâ sevinçten deliye dönmüştü. Şu anda bu hissini paylaşacağı bir arkadaşı... Aklına Melâhat geldi. Bankalardan birinde, muamelâtta çalışan, sarı Melâhat. İki hafta önce o da bir gece bir saz dönüşü komşunun oğluyla şeytana uyduğunu söylemişti.

Telefona sarıldı.

— Aloo... Melâhat hanımı... Sen misin Melâhat? Ben Neclâ! Gözün aydın. Sen de aydınlık içinde ol. Şu meseleye bir çare buldum. Şu canım, doktor işi hani?

Muamelâttaki sarı Melâhat'ın mavi gözleri yeşil yeşil parladı.

— Sahi mi? Aman Neclâ gözünü seveyim kardeş. Akşam seni bekleyeceğim. İyi haberlerle gel. Paranın ehemmiyeti yok...

Aynı serviste çalıştıkları Aysel bir şeyler sezerrek, kalemi elinden bıraktı. Melâhat gene sevinçli bir haber almıştı galiba. Saçlarını şöyle taramasa, onu daha çok sevecek ama. Sonra... Yeşil manisi mi var ne, tayyörü yeşil, iskarpinleri yeşil, çantası, eldivenleri yeşil. Halbuki Aysel yeşili hiç sevmez.

Melâhat konuşmasını bitirmişti. Aysel'in yanına gitti. Sevinç içindeydi.

Aysel, kumral kaşlarını çatarak,

— Ne var gene? — diye sordu.

Melâhat saklayacak olduysa da, imkânı yok, için-

de tutamayacaktı. Kabil değil, kabil değil. Yemin verip aldıktan sonra,

— Hani o gece... —diye başladı—. Saz dönüşü... Anlatmamış mıydım?

— Yoo...

Melâhat şaştı:

— Sahi anlatmamış mıydım?

— Anlatmadın kardeş, yalan mı söyleyeceğim?

Kısaca anlattı.

Aysel'in gözleri büyüdü. Renksiz yanaklarını hafif bir pembelik dolaşıp geçti?

— Bir aylık kardeş.

— Ne yapacaksın?

— Demin daktilo Neclâ telefon etti...

— Neclâ mıydı o? Gücenme kardeş, çok samimisiniz ama, ben o kızın dudak boyayış şeklini hiç beğenmiyorum. Bir insan kendisine yakışanı yapmalı!

— Doğru. Benim işimi görsün de...

— Gene de dikkatli ol. Hükümetin işi çok sıkı tutuğunu unutma. Gazeteler neler yazıyor, görmüyor musun?

— Başka çare var mı kardeş? Her şeye rağmen, mecburum.

— Doğru. Kaça yapacakmış?

— Beş, altı yüzden aşağı değil ama... Ne yapayım? Bu yılki ikramiyemle, bileziğime güveniyorum. Amaan, canım sağ olsun. Sırtımdan dağ devrildi âdeta.

Aysel gözlerini önüne indirerek, ablasını düşündü. Dört çocuğu vardı. Dördü de şu kadar şu kadar. Eniştesinin aldığı maaş üçyüz. Bu parayla bu zamanda altı nüfusun geçinmesi... Abiası ağlayarak dert yanmıştı. Beşinci çocuğu düşürmek için neler yapmamıştı neler. Tutkalla yapıştırılmıştı sanki mübarek.

— Belki benim de senden bir ricam olur... — dedi.

Sarı Melâhat'ın gözleri parladı. Yoksa o da...

— Kim için?

— Ablam için.

Melâhat'ın gözlerindeki sevinç söndü.

— beşinciye düşürmek istiyordu, olmadı. Ricamı kırmazsın değil mi?

— A... Kardeş. Emret!

— Estafurullah. Sadece rica.

Masalarına geçtiler. Duvar saati on buçuğu gösterinceye kadar kafa kaldırmadan çalıştılar. Tam on buçukta, Sarı Melâhat başını kaldırdı, saata baktı. Arkası saata dönük olan Aysel sordu.

— Kaç?

Melâhat:

— On buçuk! — dedi.

.....

Doktorun bilek saati da tam on buçuğu göstermekteydi.

Esneyerek masasından kalktı. Sarı taneli tespihini cebinden çıkardı. Elleri arkasında, köşeden köşeye gidip gelmeğe başladı.

O da doktordu, Beyoğlu'ndakiler de. Onlar da tıp fakültesini bitirmişlerdi, kendisi de. Onların bildiğin en az o da onlar kadar biliyordu. Demek ki, o da onlar kadar zeki, çalışkan ilm ü irfan sahibiydi. Öyle olduğu halde, niçin sanki kendisi bu kenar mahallede de, onlar...

Durdu. Gözlerini duvardaki paftanın kadın tenasül organı turuncusuna dikti. Bakıyor, görmüyordu.

Kader mi? Takdiri ilâhi mi? Alın yazısı mı? Kaderse de, takdiri ilâhi, yahut alın yazısı veyahut Volter'in dediği gibi, her şeyi ezelde inceden inceye hesaplayan muhasebeciyse de, lânet olsundu.

Gözlerini duvardaki levhanın turuncusundan çekti, dolaşmasına koyuldu.

Volter'in muhasebecisi ona düşman mıydı yani? Kapı vuruldu.

— Gel!

Dün yirmi lira kaparo aldığı kâtip girdi. Kaderi, kudreti küllîye, alın yazısı, yahut Volter'in muhasebecisini filan unutarak, adamı buyur etti. Adamın gözleri gülüyordu. Dünkü uyuşukluk, pısıriklıktan eser yoktu.

— Ne haber? —dedi—. Paranın gerisini denkleştirdin mi?

Adam dostça,

— Size bir de yeni müşteri getirdim... —cevabını verdi.

— Yeni müşteri mi?

— Bundan sonra getireceklerimden başka doktor bey!

Doktor memnun, fakat gene de ihtiyatı elden bırakmamalıydı. Rakip doktor arkadaşları, yahut polis veyahut da Etibba odasının herhangi bir oyunu olabiliirdi.

— Ağzı sıkı mı? — dedi.

— O tarafını hiç merak etmeyin doktor bey. Ben nasılsam, getireceklerim de...

Doktor güldü:

— Seni henüz tecrübe etmedim ki...

— Edeceksiniz ve benden çok memnun kalacaksınız!

— İnşallah. Para hazır mı?

— Hazır. Bayan da dışarda bekliyor. Gelsin mi?

Doktor ne olursa olsun hâlâ kuşkulu:

— Gelsin... — dedi.

Kâtip kapıyı açtı, romancının sarışın metresine başıyla işaret etti. Kadın zarif rügan iskarpinleri, asorti rügan çantası, dalgalı sarı saçları, iri siyah küpeleri ve harikulâde parfüm kokusuyla içeri bir bahar havası tazeliğiyle girdi. Doktor kabinesini açtı açalı bu kadar güzel, bu kadar zarif, bu kadar taze bir kadını muayene şerefine erememişti. Fakir bir aileden geldiği, kibar muhitlerde boy gösteremediği için, kadın başını döndürmüş, ne söyleyeceğini,

ne söylemesi, ne türlü davranması gerektiğini şaşırmıştı.

Kekeledi:

— Buyurun, buyurun efendim. Şöyle buyurun!

Kadın gösterilen yere bir serçe ürkekliğiyle geçti, oturdu.

Bazı doktorca sorulardan sonra doktor, kâtibe,

— Siz —dedi—, biraz dışarı çıkar mısınız?

Kâtip hemen silindi. İşi anlamıştı. Kapının önünde, tırnaklarını kemirerek dikilirken romancının zarif metresi kafasının içinde soyunuyordu. Dayanamadı. Etrafı iyice kollayıp, görülmediğine kanaat getirdikten sonra, gözünü anahtar deliğine yaklaştırdı. Fakat olmuyordu, göremiyordu. Kadının sırtüstü yattığı masa sağda kaldığı için, ancak bacağının teki dizkapağına kadar gözükebiliyordu. Bu bile kâtibi çıldırtmağa yetti. Sinirleri gerildi. zangır zangır titremeğe baladı. Her yanı çözülmüştü ki, bir an anahtar deliğinde kör bir beyazlık. Anladı. Tam zamanında çekilmişti. Doktor lastik eldivenleriyle çıktı. Onun da elleri titriyordu, yüzü kireç kesilmişti. İri, mosmor dudaklarıyla,

— Kadın değil, âfet —dedi.

Hemen lâübalîleştiler.

— Ne söylüyorsun birader, âfet ki âfet.

— Nerden buldun bunu?

— Bende bunun gibi daha neler var!

— Sahi mi?

— Namussuzum ki.

Doktor: —Hele otur. Seninle anlaşıcağımıza aklım kesmeğe başladı. Sen çok iyi bir insana benziyorsun!

— Teveccühünüz.

— Boşver beylik laflara da, açık konuşalım.

— Konuşalım.

— Dinle beni: Ne iş yapıyorsun sen?

— Ben mi? Hiç, hava, Bir şirkette tahsidarlık.

— Eline kaç para geçiyor?

— Hiç, hava.

— Benimle çalışır mısın?

— Nasıl yani?

— Bana müşteri bul, Yağlı müşteri. Çakıyorsun ya, hükümet şu sıra işleri adamakıllı sıkı tutuyor, fiyatlar yükseldi. Sen bana yüz liradan müşteri bul, yirmi lirası senin, Enayilik etmez, yüz elli, hatta iki yüz de isteyebilirsin. O zaman, gene seksenden yukarısı senin. Oldu mu?

Kâtip hemen cevap vermemeyi uygun buldu.

— Senin karıyı da bedava temizleriz...

— Bedava mı?

— Öyle ya. Bu işin, bilemedin beş kaât narkos masrafı var... Oldu mu?

Kâtip biraz geç,

— Peki... — dedi.

— Sonra...

Tam bu sırada kapı açılmış, romancının metresi görünmüştü. Yanakları utançtan al al.

Sözü kestiler.

Kadın,

— Demek doktor bey, öbür gün geleceğim?

— Evet hanfendl. Saat tam ikide!

— Orvar.

— Orvaar hanfedi.

Kapıya kadar götürüp yolcu etti, döndü. Kâtip para çıkardı. Romancıdan aldığı üç tane yüzlükten birini önceden on parça ettirmişti.

— Ne bu?

— Haa.. Dün yirmi lira vermiştin. Seksen daha ver, tamam.

— Kâtip iki onluk ayırıp, üst yanını verdi. İkisi de memnundular. Kader, kudretiküllüye alınyazısı, yahut Volter'in muhasebecisi.. Her ne olursa olsun, umurunda değildi.

Kâtip, doktorun kabinesinden çıkarken, bir çocuk ihtiyar bir adamdan saati sormuştu. Kulak verdi. Adam,

— Onbir buçuğa beş var... — dedi.

Cebinde yirmi iki onluk!

Ooooooh.. Dünya ne güzel, insanlar ne iyiydi.

Demek bundan sonra talihli gülecekti, Rahmetli babasının hakkı olmalıydı. Adam, «Kırkıdan sonra senin talihlin gülecek, zengin olacaksın oğlum!» demişti.

Öbür gün kırkını bitirecekti.

— Babacığım, —dedi—, zavallı babacığım. Ölmesen de oğlunun mürüvvetini görsen olmaz mıydı?

Bununla beraber, hızla karşıya geçti ve babasını unuttu. O sıra tramvay da gelip durmuştu önünde. Atlayacakken, caydı. Cebinde yirmi iki onluk vardı. Tramvaya binilir miydi hiç? Tangır tungur, kaplumbağa yürüşülü şeye! Hem sanki niçin kaldırmıyorlardı şu arabaları? Yolları tıkamaktan başka ne işe yarıyorlardı sanki?

Bir dolmuşa atladı. Atladı, pişman oldu. Keşke hususî bir taksi çevirseydi!

Peki ama, ne yapmalıydı şimdi?

Aklına Muharrir Nüsret geldi. Onda iki onluk alacağı vardı ama, bunu düşünmenin zamanı değildi. Yirmi iki onluk vardı cebinde. Arkadaşından iki onluğunu almasa ne kaybederdi sanki? Hatta daha veremeliydi. İki üç, beş onluk...

— Dur oğlum, şöfor.

— Buyurun beyim?

— İneceğim.

Dolmuş ücretini tam ödedi. Gazetenin yolunu tuttu.

Evet evet... Mademki dardaydı arkadaşı. Yardım etmeliydi. Artık çok kazanan biriydi. Yokluk içindeki arkadaşlarına...

Aksi kapıcı. Fakat Nüsret, «Aldırma, çık, geli» demişti. Tam merdivenlere yürürken, yakasından bir el yapıştı:

— Niryeye gediyon?

— Nüsret beyin yanına.

— Dingonun ahırı mı bura? Haber etmeden gidilir mi?

— Terbiyeli konuş!

— Niye? Sen bizim başyazar değelsin ki...

— Ne demek istiyorsun?

— Ne demek istediğime boşver. Bura Dingonun ahırı değil. Habarsız kuş uçurtmam!

— Pişman olursun ama sonra?

— Ben mi? Töbe dımen mi?

Telefona sarıldı, Nüsret'i buldu.

— Aloo... Nüsret beğ...

Nüsret masasında, yüzünü avuçları içine almış, gece romancı üzerine söylediklerinden müthiş bir pişmanlık içinde, düşünüyordu. Adamın hakkında kötü şeyler düşündüğü için yerlere geçiyordu. Çünkü adam sabahleyin erkenden evlerine gelmiş, tereyağı reçel, fırancala filan getirmiş, beş de onluk sıkıştırmıştı avucuna.

Kapıcıya çıkıştı:

— Ne varmış? Ne istiyormuş? Eeeh herif! Yirmi lira alacağı var, eşik aşındırdı be!

Kulaklığı yerine hırsıyla bıraktı.

Dün Başbakanın nutkunu, bugün de İçişleri bakanının demecini makaslamakla meşgul arkadaşının, «Ne olmuş?» diye soruşuna cevap vermeden fırladı. Koridoru geçerken, sabahleyin romancının verdiği beş onluktan ikisini ayırıp, merdivenlerle rüzgâr gibi indi. Kâtibin karşısına dikildi:

— Al şu yirmi liranı birader, kafa şişirdin artık!

Paraları suratına fırlatıp, indiği merdivenlerle koşarak çıktı gitti.

Kâtip donakalmıştı.

Kapıcı memnun, paraları yerden aldı, kâtibin avucuna tutuşturdu. Kâtip tek kelime söylemeden, donmuş gibi çıktı. Sokak boyunca, kahrolarak yürüdü. Köşeyi dönerken iki yüz kırk lirası olduğunu

hatırlayınca, sıkıntı dağıldı. On beş, yirmi adım sonra, «Adaaam sen de!» diye düşündü. «Alt tarafı basit bir gazeteci parçası. Unuturum gider...»

Ve bir daha hatırlamamak üzere, unuttu.

Cebinde yirmi dört onluk vardı, mahalleye cakayla girmeliydi. Herkes parmak ısırmasa bile, imrenerek, kıskanarak bakmalıydı.

— Taksi!

— Dolmuş değil beyim.

— Daha iyi yal..

— Emredersiniz.

Mahalleye geldi. Taksi ücretini verip, indi. Evi-ne yaklaşırken, başta büyük kızı, iki oğluy-le tekmi-l mahalle çocukları çevresini heyecanla aldılar, haber verdiler:

Karısı, bakkalınki, terzininki, terzilerin altında oturan filan saç saça başbaşa kavga etmişler. Sonra polisler gelmiş karakola götürmüşler hepsini!

— Karakola mı?

Karakolun önü mahalle kadınlarıyla bayram yeri gibiydi. Her kafadan bir ses çıkmıyor, ortaklık arı kovani gibi uğulduyordu. İki taraflı olunmuş, bakkalınkiyle terzininki savunuluyordu. Birden arı kovani uğultusu dindi. Başları merakla çevrildi: Kâtip geliyordu!

Hemen çevresi alındı, mesele anlatılıverdi:

Şoförün oğlu Erol, terzilerin evi önünde, söylemesi ayıp bir «şey» bulmuş, balon sanmış. Derken çocuklar çevresini almışlar. Balonu, değildi derken iş büyümüş. Bakkalın kızı, «Babama soralım!» diye o «şey»i kapmış, namazdan dönmekte olan babasına koşmuş. Adamın nevre dönmüş. Zaten akşamdan karısına doluymuş. Bu da tuz biber, kızı bayıltınca kadar dövmüş. Kadın durur mu? Nedir bu senin ettiğin herif, diye araya girmiş. Meseleyi öğrenince, koşmuş terzilere, terzininkine açmış ağzını, yummuş gözünü.

Kâtip:

— Peki, bizimkinin suçu ne? — diye sordu.

— Şahit... — dediler.

Kâtibin karısı Allah için tanıklık ediyordu. Beyaz başörtüsünü kim bilir kaçınıcı sefer çözüp yeni baştan bağladıktan sonra,

— Benim işim bittiyse gideyim komser bey... — dedi.

İriyarı komiser bitip bitmediğini, kimin suçlu, kimin suçsuz, kimin davalı, kimin davacı olduğunu kestirememişti ki.

— Bâbîl kulesi! — dedi—. Her kafadan bir ses çıkıyor? Durun bakayım.. —Kâtibinkine döndü—: Ne balonu hanım? Ne olmuş? Niçin dövüşmüşler anlayamadım ki!

Yazı makinesi başındaki memurun yanına gitti:

— Yaz oğlum... — dedi—. Rıza efendi...

Üzeri fazlaca alınmış bıyığıyla Rıza:

— Ne yazayım? — dedi—. Söyleyin de yazayım!

Komiser kanter içinde,

— Bilir miyim ne yazacağını? Ben anladım mı ki?

Ani bir kararla kadınlara döndü:

— Bana bakın, ben bu işten hiç bir şey anlamadım, sittin sene anlatsanız bile anlayacağım yok. En iyisi, barıştırayım sizi de, sulh olun gidin...

Kadınlar önlerine baktılar. Babacan komiser bakkalınki ile terzininkini barıştıırken, kâtibinki sıvıştı. Kocasını görünce, heyecanlandı:

— Allah aşkına bu pis mahalleden çıkalım! — dedi—. Bu mahalle gibi terbiyesiz, bu mahalle gibi dedikoducu, bu mahalle gibi...

— Ne var? Ne oldu?

— Daha ne olacak kocacığım? Birbirlerinin aleyhinde söylenmedik söz bırakmıyorlar. Araya fit sokmak bunlarda, birbirlerinin kuyusunu kazmak bunlarda... Ben dedikodudan kaçtıkça, dedikodu gelip beni buluyor!

Kâtip cebindeki yirmi üç kûsûr onluğu hatırladı.

— Kurtulacağız karıcığım, yakında kurtulacağız inşallah! — dedi.

— Nasıl? Maaşı bol bir başka iş mi buldun yoksa?

Adam durdu. Gözlerinin içi gülüyordu:

— Ter dökmeden kazanmanın yolunu buldum karıcığım!

Artlarında mahalle çocukları, mahalleye doğru yürüdüler.

1954

ABLA

Kömür pazarının karanlık, ahşap kalabalığına hışıltıyla yağmur yağıyordu. Tepe gibi yüklü bir kömür arabası, hışıltıyla yağmakta olan yağmurun altında, ıslak ahşap kalabalığının arasından ağır ağır geçip, kömürcünün dükkânı önünde durdu.

Arabacı tepe gibi yığılı kömür çuvallarının üzerinden yere atladı. Elindeki kırbacın sapıyla dükkân kepenklerine vurdu, «Ablaa!» diye seslendi.

İçerde, kısık gaz lambasının sarı ışığında kendi kendine sigara içmekte olan iriyarı kömürcü kadın kömür geldiğini anladığı halde işi ağırdan aldı, hemen karşılık vermedi.

Dışardaki aceleciydi:

— Abla heey!

Lambanın sarı ışığında tombul yüzü yağlı yağlı parlayan kadın yerinden kımıldamadan karşılık verdi: Ohaa oha!

— Ben geldim abla!

— Kelle mi getirdin ibne, acelen ne?

Odanın karşı köşesinde, kömür tozu içindeki kepenesine sarınmış, horlayarak uyumakta olan adama seslendi: «Hasan!»

Kepeneğin altındaki Hasan, sese kulak verircesine horultusunu kesti. İkinci, ama daha sert, «Hasan!»da, kepeneginin altından doğruldu. Eli yüzü kömür tozu içinde ama, kara kaş, kara gözleri, geniş omuzu, kocaman elleriyle yakışıklı bir delikanlıydı. Uykusu çok ağır olduğu halde, öfkeli ablayı hiç bir zaman üçletmezdi.

— Buyur abla!

— Kömür geldi...

Hasan, uykulu gözlerini kocaman yumruklarıyla ovalayıp esniyordu ki, dışardan gene sabırsız arabacının sesi:

— Hani abla, daha bekliyelim mi yağmurun altında?

Abla iri, patlak gözleriyle Hasan'a bir baktı, sonra atacak bir şey arandı, daha sonra da: «Gözlerini oğalayıp durma, başlarım uykundan ha inek!» dedi.

Hasan fırladı. Abla da sırtındaki kaba gocuğu düzelterek kalktı, kısıllı lambayı açtı, aldı, kapıya çıktı.

Arabacı gerçekten de hayli ıslanmıştı.

Abla sordu: «Kaç çuval?»

Ablanın elindeki gaz lambasının sarı ışığıyla aydınlanan arabacının sakallı, kuru yüzü, ufacık gözleri, sivri çenesi...

— Yirmi beş... — dedi.

— Yağbasan'dan geliyor bunlar değil mi?

— Ayıp ettin abla. Başka yerden gelir mi?

— Belli olmaz...

— Niye?

— Arabacı milleti değil mi, hepiniz ibne olursunuz!

Arabacı sivri çenesiyle kıs kıs gülerken, ıslak

ceketinin iç cebinden pusulayı çıkardı: «Doğru ama, sana da mı lolo abla? Sen kaçın kurrasısın?»

Kalın kaşlarıyla hırslı abla, pusulayı aldı. Lambanın sarı ışığında inceledikten sonra, kapının iç tahtasındaki ipe bağlı kurşun kalemle imzalamak için lambayı bir kıyıya bıraktı.

— Al bakalım erkek, sovan erkeği!

Arabacı pusulayı gene gülerek aldı.

— Yalan mı lan? — dedi abla.

— Ne?

— Sovan erkeği olduğun?

Hasan yanlarındaydı, gülüverdi. Abla sertçe döndü:

— Orosu karı gibi güleceğine girişsene çuval-lara!

Hasan, tekme yemişçesine davranıp, arabadaki tepeleme yüklü kömür çuvallarını sırtlayıp arkaya, kömür deposuna koşturup boşaltma işine koyuldu. Arabacının yukardan verdiği çuvalları aşağıdan sırtına alıyor, depodaki kömürlerin üzerine boşaltırken kalkan kömür tozu içinde siliniyordu.

Abla, elinde gaz lambası, yatıp kalktıkları barakanın ardından depoya açılan ara kapıda durmuş, boşaltılan kömürleri seyrediyordu. «Oğlan»ın hâlâ uyku sersemliği içinde olduğunu anlamıştı. Bütün çabasına karşılık, belli bir isteksizlik içindeydi. Ne zaman kömür gelse de uykudan yarı buçuk uyandırıl-sa böyle Allah canını alır, elleri gitse ayakları geri çekerdi.

Kömür karalı yüzü yaş yaş parlamağa başlayan oğlana takıldı:

— Ne o kaşık düşmanı? Yoruldun mu?

Hasan karşılık vermedi.

Arabacı arabanın üstünde. — Kolay mı abla? —dedi—. Yetmiş, seksen kiloluk çuvalar...

Abla, boş çuvala önünden geçmekte olan Hasan'a gene takıldı: — Yazık yazık... Bıyığın da var!

Hasan buna da karşılık vermedi ama hem yo-

ruşmuş, hem de hışıltıyla yağmurdan iyice ıslanmıştı. Arabaya hırsıyla yanaştı, arabacının kaydıracağı çuvalardan bir yenisini öfkeyle sırtıyağı depoya girdi. Boşalttı. Bundan öncekiler gibi, boşalan kömürün tozu kapkara bir bulut gibi yükseldi, Hasan kömür tozu bulutunun içinde bir an silinip, yüze çıktı. Abla, oğlanın isteksiz, hırslı halini görüyor, acıyor mı, kızıyor muydu? Lambayı yüksekçe bir yere koyup, sırtından gocuğunu attı, daldı depoya:

— Sizin gibi erkekler benim ceplerimde!

Arabaya yanaştı, kocaman kömür çuvalını kuvvetli elleriyle kaptı, depoya götürdü, boşalttı, boş çuvala çıktı depodan. Hasan bir sefer yapıncaya kadar o, iki sefer yapıyordu.

Arabacı hayran hayran seyretti bir süre. Sonra, — Valiaha bacı aşk olsun... —dedi—. At da sana, avrat da!

Abla yeni bir çuvalı hep aynı kolaylıkla depoya uçurdu. Dönüşte Hasan'a mahsustan omuz vurdu: «Sovan erkeği!»

Kömürler boşalıp, arabacı boş çuvallarıyla çekip gittikten sonra kapılarını dışarının ıslak karanlığına kapadılar. İkisi de kömür tozu içinde, kapkara-ıydı. Abla sabunu aldı, Hasan ibriğini; barakanın arkasındaki gusülhaneye geçtiler.

«Dök bakalım...»

Kapı aralığındaki lambanın donuk ışığıyla yüzü hafifçe aydınlanan genç adama aşağıdan baktı: «Sovan erkeği» dedi ilkin.

Hasan hâlâ hırslı görünüyordu. Bunu anlayan abla dalına mahsustan bindi : — Bıyığa hele bıyığa. Gören de sahiden erkek beller!

Hasan gene aldırmadı.

— Bıyık kedide de var oğlum. Kıldı keramet olsa, tabakhaneye nur yağardı...

Hasan'ın kiç karşılık vermeyip, boyuna susuşuna içerilemiyor değildi ama, renk vermemeğe çalışıyor, tumbul, kocaman avuçları içinde ufacık kalan

sabunu köpürtmeğe çalışıyordu. Zor köpüren sabun, ellerdeki kömür tozunun karartısıyla kirleniyor, çukura kapkara sabunlu su akıyordu.

Kadın yerinde kımıldandı. Seksen altı kilo geliyordu. Değil kömür pazarında, bütün bir çarşıda herkese postasını koymuştu. Erkek gibi bağırır çağırır, nâra atar, söver sayar, güzel kadınlara erkek gibi laf atar, erkek gibi rakı, erkek gibi, erkeklerle birlikte cigara içerdii. İşlerin kesildiği günler dükkânın önüne iskemlesini atıp, pöstekisinin üzerine bağdaş kurduğunu gören esnaf birer ikişer çevresini alır, başlanırdı yarenliğe. Yarenlik bazen öyle sarardı ki, yer yerinden oynasa ablanın kılı kıpıdamaz, Hasan evin genç kızı gibi ortalarda dolandır durur, çay demler, kahve pişirir, sigara ikram eder, sigaraları yakardı.

Neler konuşulmazdı!

Eski kerhane âlemleri, sarı lirayla oynayan namlı patronalar, cinayetler, baskınlar...

Sakız'dan gelme Rum bir ailenin küçük kızı olduğunu, iğtişâştâ anasını babasını, kardeşlerini yitirip, on altı yaşında tiyatroya düştüğünü ancak yetmişine varmışlar bilirdi. Eski istasyon'da, Kozma'nın tiyatrosunda kantoya çıktığı geceler ...Tiyatro alkıştan yıkılırdı. Bir yanda Fellâhlar, bir yanda Rum'lar Ermeni'ler, öte yanda Türk'ler... Hepsi de zifir gibi sarhoş, hepsinin de kanı yanıyor. Bıçaklar, kamalar, altıpatlar alesta... Kabil miydi ufak, ufacık bir falso; yani, Rum kızı şu saatte çıkacakken, bu saate kalsın? Lâhzada ortalık karışır, Türkçe, Rumca, Arapça, Ermenice küfürler, nâralar geceyi allak bullak eder, sahneye rakı şişeleri, hasır iskemleler yağmağa başlardı. Patırtının aşırılaştığı sıra Klâra sahneye rüzgâr gibi fırlar, beline dayalı ufacık, bembeyaz yumrukları, ufacık ağzı, kırmızı dudakları, incecik kaşlarıyla başlardı:

«Ne bağırıyorsunuz ulan hergeleler! Arpanız mı fazla gedi?»

İltifatların en büyüğüdür bu. Göğüsler yumrukları, ahlak oflar çekilir, kanlı sarhoş gözler mestlikle yumulurdu.

«Of anam babam Klâra oof!!!»

«Üüüüüş!»

«Heye Allahının horozunu gıdıkladığım he-yeee!!!»

Sonraları Fransız işgalinde Klâra'nın çılgınları arasına sulu Fransız askerleriyle kavgacı Senegalliler de karıştı. Kız yüzlü Fransız oğlanları iyiydi, hoştu ama, kalın dudaklı Senegallilerin şakası yoktu. Herifler ortalığı allak bullak ediveriyor, tiyatronun altını üstüne getiriveriyorlardı. Bıçak, saldıma, hat-ta altıpatlar'dan korkmayan Klâra'nın onlardan ödü kopuyordu. Bir gece tiyatro gene allak bullak olmuş, lüks lambası bir kurşunla parçalanmıştı. Dört beş Senegaili Klâra'yı omuzladıkları gibi yalâh... Feryat, figan, çırpınma, boş. Alman fabrikasının ağ-lması, yalvarması, kalın dudaklı Arapları okşaması filan para etmemişti. Klâra usulcacık karanlıklara karışıp Salvador'un kulübesine kapağı atmıştı. Salvador, yakın gölde kurbağa tutan, insanlardan kaçan kendi kendine konuşan bir İtalyan serserisiydi. Tut-tuğu kurbağaları domuz salamcısı Fernando'ya sat-tar, parasıyla kantocu kızlara viski ısmarlardı. İşte bu Salvador, Klâra'yı o gece kulübesinde saklamış-tı. Senegallilerin dövüştükleri yandan silah sesleri gelmiş, feryatlar yükselmişti. Klâra ile Salvador sa-baha kadar lamba yakmadan oturmuşlardı.

Kaç Senegalli, kaç Fransız, kaç Rum, kaç Arap kurşunlamamıştı onun yüzünden! Hele bir Ermeni oğlu vardı, Pastırmacıyan Vartan. Zengin delikanlı, para tonla. Klâra'ya da tutkun mu tutkun. Sonunda bir Fransız subayının kurşunuyla yuvarlanıp gtmışti. Ama Klâra asıl bir kişiyi sevdi çılgınlar gibi: Kara Hacı'yı Kara Hacı'yı öyle sevdi, öyle sevdi ki, onun yüzünden din değiştirdi, Hatice oldu, onun yüzünden tiyatrolarda kantoya çıkıp, göbek atmaktan vazgeçti.

Onun yüzünden iyi bir ev kadını olacaktı ki, bırakmadılar. Gene onun yüzünden Kara Hacı'yı da temizleyiverdiler bir gün. Temizleyiverdiler ama, Hatice bir daha Klâra olmadı. Tiyatroların semtine uğramadı, hiç kimseyi de sevmedi. Hiç kimseyle yatmadı denemez. Yattı. O kadar. Yoksa Kara Hacı'yı hiç bir zaman unutamadı. Bu yanındaki Hasan, kara bıyığı, kara kaş, kara gözleriyle Kara Hacı'yı andırıyor. Hasan'ı yanından ayırmaması bundandır. Ama nerde Kara Hacı, nerde Hasan! Kara Hacı'nın, cep ağızları sıрма işlemeli lâcivert şalvarını savura savura yürümesi, doru atının üstünde gümüş saplı kırbacını şaklatarak geçmesi otuz tane Hasan'a değer eski Klâra'nın yanında.

Abla elini yüzünü iyice sabunlamıştı, kalktı.

İbriği bırakan Hasan fırladı, gitti çividen havluyu alıp geldi.

— Bu kömürler Yağbasan'dan mı geliyor abla?

— Demin duymadın mı nerden geldiğini?

— Duymadım.

Havluyu Hasan'ın suratına şakadan attı. Neden-se onu hırpalamak geliyordu içinden bugün. Hasan aldırış etmedi. Ablanın karşı duvara vuran dev gölgesine baktı, sonra ellerini yıkamağa gitti.

Evet, ablanın içinden ona takılmak geliyordu bugün. Yanına gitti, tepesine dikildi. Hasan döndü, baktı. Göz göze geldiler. Hasan gülüverdi. Abla,

— Ne sırttın lan? — dedi.

Hasan omuz silkti. İşine koyuldu. Abla onun ellerini sabunlamasını bekledi. Hasan uzun uzun sabunladı ellerini, sonra yüzünü. Kalkarken abla gitti. havluyu aldı, geldi, tuttu. Hasan çekindiyse de abla artık iliklerine kadar tam bir dişiydi. Hasan havluyu tam bir erkek çalımıyla çekip aldı. Ellerini, yüzünü uzun uzun kuruladı. Tamı tamına bir erkek gibi uzattı. Abla aldı, hanım hanımcık, götürdü çivisine astı.

Hasan yatacaktı. Kepeneğine giderken, abla,

— Hasancığım... — dedi.

Hasan döndü, sertçe. — Ne var?

— Dur yatma!

Yüklükten yatağı, yorganı, yastığı indirdi. Yere güzelce, biraz da iştahla serdi. Örtülerini yaydı. Sonra soyundu. Saçlarını açıp döktü, dekolte geceliğini giydi. Sonra Hasan'a iştahla baktı.

Hasan emretti: — Tenekeye su koy, gazocağına oturt!

— Peki.

Koştı. Gazocağını yaktı, titreyen elleriyle aceleci, tenekeyi doldurdu, hışıltıyla yanmaya başlayan gazocağına oturttu.

Dışarda fırtına çıkmıştı.

Hasan yatağa girdi. Abla da girecekti, Hasan gene emretti: — Lambayı söndür!

Abla bir hamlede lambaya gitti, üfledi. Oda bir an kaprakanlık kesildiyse de, barakanın tâ üst penceresinden vuran dışarının hafif elektiriği, barakanın karanlığını ölgün sarısıyla kalın bir çizgi gibi aydınlattı.

EL KAPISI

Akşam yemeği yenmiş, salona geçilmişti.

Ev sahibl. — Onu bunu bilmem... — diye sözünün ardını getirdi—. Her şeyin başı ahlktır! Malsız, mülksüz, parasız, hatta a yaşanabilir, fakat ahlâksız? — Geçirdi.

Misafirlerden bir avukat, — Ahlk sukut etmiş bir milletin pâyidar olduğunu tarih kaydetmemiştir... — dedi.

Öteki dvetliler —bir doktor, bir eczacı, bir de mülkiye müfettişi— avukatın sözünü ciddî ciddî doğruladılar.

Çok büyük bir ihracatçı olan ev sahibi kocaman göbeğini tuta tuta öksürdükten sonra: «Haa...» diye sözünün ardını getirmek istediye de, aksi gıcık bırakmadı. Uzun uzun ksrd. Gözleri yaşardı, kıpkırmızı kesildi. «Bir eski bronşit» dedi, «Bronşit kronik..»

Ufat tefek doktor bronşit kroniğln bilimsel açık-

lamasını yaptı. Mülkiye müfettişi kaşla göz arasında, ispanyol nezlesi üzerine bilgi rica etti.

Konuşma döndü dolaştı, tüberkülozun en yeni tedavi şekilleri üzerinde durdu. Doktor tavındaydı. Rujlu dudakları, ojeli tırnaklarıyla birer kıyıda oturan sayın bayanları gözden geçirerek konuşuyordu.

Avukatınki mülkiye müfettişininkine fısıldadı: «Ne kültürlü adam değil mi?»

Doktorun sarı saçları permanatlı karısı duydu, gerdan kırarak, — Tahsilini ve ihtisasını Avrupa'da yaptım — dedi.

Bu sırada ev sahibinin oğullarıyla misafirlerin kızları ve oğulları, yan odalardan birinde raspa yapmaktaydılar. Pikabın sesi kısılabildiğince kısılmıştı. Yarı karanlık odadan arada kısık bir «Ay Vedaat!», ya da ihtiraslı bir fıkırtı yükseliyorsa da, tıbbın son harikaları üzerinde açıklamalarda bulunan doktorla eczacının Batı'dan yeni ithal edilen çeşitli ilâçları sayıp dökmeleri ilgiyle dinlendiğinden hiç bir şey duyulmuyordu.

Bir ara ev sahibinin tombul bayanı bir şey baha ne ederek kalktı. Yan odaya geçti. Pikaptaki raspa ağır ağır çalışıyor, karanlık odada yalnız bir çift dans ediyordu. Bayan elektrik düğmesini çevirince, güneş görmüş kara böcekler gibi, odada bir kaynaşma oldu. Büyük oğlu Vedat yanağındaki ruju silerek atladi. Eczacının kızı sırt üstü uzandığı yerden doğruldu, doktorun kızı kopuk kolyesiyle suçlu suçlu dikildi, ev sahibinin ikinci oğlu mülkiye müfettişinin kızıyla girdikleri kanepenin altından başını uzattı.

Vedat pişkin pişkin sordu:

— Evet anneciğim... emret!

— Estafurullah yavrum... —dedi anne—. Eğleniyor musunuz?

Kızlarla oğlanlar hep birden cevapladılar,— Eğleniyoruz anneciğim.

— Eğleniyoruz teyze.

— Eğleniyoruz eğleniyoruz...

Yanına yaklaşan Vedat'a gülümseyen enne, — Ya-nağını sil! —dedi—. Baban görmesin...

Vedat, — Boşveeer... — diye elini salladı. — Görürse görsün...

— A a.. o ne biçim söz, Vedat?

— Basbayağı söz, Duymazlıktan gelerek, Pekâlâ çocuklar, eğlenin! —dedi—. Yalnız, biraz yavaş olun. Sesiniz salona geliyor...

Vedat annesini dışarı itti: — Peki peki, tüy bakalım sen haydi... —Kapıyı arkasından öterken—. Ulan amma da matrak bizim kocakarı ha, — dedi.

Elektrik düğmesini çevirdi, oda gene karardı.

.....

Hamfendi salona döndüğü sıra gene kocası konuşmaktaydı. Son zamanların modasına uyarak o da «sünnet-i şerif» üzere kapkara bir sakal bırakmış bıyık koyuvermişti. Akşam işinden döndü mü, «Bıktım şu kâfir icadından da!» diye kaldırıp bir kıyıya fırlattığı hâlis Borsalino şapkasının yerine ince sıyrılmış takkesini, ipek pijamasının yerine yandan yırtmaçlı patiska geceliğini geçirir, Şark üslubunca döşeli odasının köşe minderine kendini bırakır, eline doksan dokuzluk tespihini alır, pıtırıdıyan dudakları, yarı örtük gözleriyle mürakabeye varırdı. Ne kadar zorlarsa zorlasın, günlük işlerini kabul değil kafasından atamazdı. İhraç malları, ihraç lisanları hasılı ihracatla ilgili ıvr zıvırla zihni, dudakları da «kelime-tullah» işini görürdü.

Konuşmuyor, köpürüyordu Allah vermeye «Gençliğin yüreğinden Allah korkusunu söküp attılar! Zındıklar! Dînî esasta istinat etmeyen, temelinde Allah korkusu bulunmayan ahlâkın...»

Sayın bayanlardan biri usullacık esnedi.

Doktor, ev sahibinin özel doktoruydu, «Çok doğru,» dedi. Zerrece inanmadığı halde.

Mülkiye müfettişi, sıkışınca borç para aldığından, doktordan geri kalmak istemedi: Elbetteee elbette beyefendi!»

Eczacıyla ötekiler de başlarını önemle salladılar.

Beyefendi gene havasını adamakıllı bulmuştu. Soluğunu toplayıp söze yeniden başlayacaktı ki, salon kapısı açıldı, altı fincan kahveyle hizmetçi kız girdi. Zarif önlüğü, ince çizgileri, mermer kadar sıkı, memmer kadar beyaz bacakları, görmesini bilen erkek yüreklerini ökseye yakalanmış kuş gibi çarptırarak, misafirlere doğru yürüdü. Kızı her zamandan çok daha güzel bulan beyefendi, gençliğin, içinden Allah korkusunu söküp atan zındıkları unuttu. Doktor gözüyle kıza baktıysa da saklamaya çalıştı bunu. Eczacı çekinmeden bakmaktaydı. Hattâ kızın boynundaki morartıyı sezince, gözü ev sahibi bayana gitti: Bu morartı dikkatinizi çekmedi mi hamfendi?

Hamfendi'ye yanındaki doktorunkine bir şeyler anlattığından, eczacının ne bakışını görmüştü, ne de bakışındaki sorguyu:

Avukatınki somurtmuş, kızın ince beli, geniş kalçalarından ötürü kahrolmuştu bayağı. Gözü kocasına gitti. Adam öyle bakıyordu ki kıza... Sinirlendi, dikkatini çekecek biçimde kımıldayıp, öksürdükten sonra onu büsbütün göz hapsine aldı. Eve gidince görürdü o! Bir kadın, kız görmesin. İğrenç gözlerini yiyecek gibi dikiverirdi hemen...

Dürtüldü. Döndü. Müfettişin hanımıydı. Hizmetçi kızın arkadan görünen zarif çizgilerini işaret ederek.— Hârikulâde değil mi? — dedi.

Avukatınki kocasına yeniden öfkeyle baktı, dudak büktü: — Nihayet hizmetçi parçası şekerim..»

Kız kahveleri vermişti, salondan çıkınca, beyefendi, — Meselâ bu kızcağız... — dedi.

Bütün gözler ev sahibine çevrildi.

— Biliyorsunuz himayeme almıştım onu. Şayet içinde bulunduğu mezbeleden çekip çıkarmasaydım, zavallı kimbilir... efendim?»

Sağdan soldan: — Ona ne şüphe?

— Doğrusu gece gündüz dua etmeli size!

— Değil mi ya?

— Bence fevkalâde hayırlı bir müdahale!

Son sözler avukatın ağzından çıkmıştı. Karısıyle göz göze geldiler. Kadın nerdeyse patlayacaktı. Kırıldığı potu anlayan avukat önüne baktı, parmaklarıyla oynamağa başladı.

.....

Misafirler yarıma doğru kalktılar.

Vedat'la Sedat odalarına çekildiler.

Beyefendi takkesiyle geceliğini giyerken, hanımefendi tuvaletten dönmüştü. Sordu:

— Doktor çok kültürlü değil mi?

Beyefendi alındı: — Ben? Ben ya? O sadece kendi mesleği üzerinde konuştu. Beni nasıl bir ilgiyle dinlediklerini görmedin mi? Sen zaten kocanı görmezsin!

— Görmez olur muyum kocacığım? Sen de fevkalâdeydin ama...

— Ama?

— Doktor da iyiydi.

— Meslekî bilgi kâfi değil. Mârifet...

Hanımefendi «Mârifetin» ne olduğunu dinlemeden elektriği söndürüp kırmızı gece lambasını yaktı. Karyolaya kocasıyla yanyana uzandılar. İki ağır gövdenin esnettiği yaylar birkaç sefer paslı paslı başkaldırıp gıcırdadırlarsa da, çaresiz, sustular.

Gecenin çok ileri bir saatinde hizmetçi kızın oda kapısı fiskelendi. Bütün gün koş oraya, koş bu-
raya dehşetli yorgun olduğundan fiskeyi duymadı mı, duydu uykudan mı sıyrılamadı... Bir yandan bir yana dönmekle yetindiye de, yorgan bacaklarından kayd.

Kapı yeniden biraz da öfkeyle fiskelendi.

Hizmetçi duymuştu, uyandı, uyku sersemliği içindeydi, aldırmadı. Aldırmadı ama, kapıdaki ses de sabırsızdı:

— Pervin! Pervin derin bir iç geçirdi. Gelmiyordu, bu gece içinden gelmiyordu işte!

— Ulan başlarım istavrozundan ha, inek!

Elinde olmayarak gülüverdi ama, gerçekten iştemiyordu bu gece. Bıkmış usanmıştı. Çaresiz, gitmeli, açmalı, dayatmalıydı. Gitti, açtı.

— Numara mı yapıyorsun lan?

— Vedat bey, vallahi bu gece...

— Bi tane atarsam!

— Vallahi çok yorgunum, billâhi çok yorgunum ha!

— Gürültü etme!

— Hem hanım geliverir, vallahi hanım geliverir. Hanım geliverir diyorum işte, hanım...

Azgın delikanlı odaya kaymış, kapıyı kapayıp sürgülemişti bile. Odada küçücük bir kovalamaca, sert birkaç çekiş, kaçış, itiliş, sonra karyolanın tatlı tatlı gıcırdamağa başlayışı...

.....

Beyefendi gözlerini açtığı zaman karşı duvardaki yuvarlak fosforlu saati gördü. Gecenin üçünü geçiyordu. Karısına baktı. Yan üstü uzanmış, kalın çıplak kolu yüzünü kapamıştı. Tıraşlı koltuk altı gözükmekeydi.

Beyefendi yüzünü buruşturarak takkesini düzeltti. Sonra karyoladan yavaşca indi. Bol gecelliği, rugan terlikleriyle odadan çıktı. Tuvalete gitmek için Pervin'in odası önünden geçmesi gerekiyordu.

Dönüşte kızın kapısı önünde durdu. Kulağına birtakım mırıltılar gelmişti. Pencereye sokuldu, odanın içini görmeğe çalıştı. Karanlıkta pek bir şeyler seçemedi. Seçemedi ama birden topuzu çevrilince, sıçradı. Tam zamanında sofadaki orta masasının ardına kaçıp çömelmişti. Yüreği çırpıyordu. Gözlerini kapıya dikti. Az sonra odadan pijamalı bir gölge çıktı. Ürkek adımlarla salona geçti.

Beyefendi küçük oğlunu tanımıştı.

Pervin'in kapısı kapandı.

Peki bu azgın kız utanmıyor muydu? Henüz bir lise öğrencisi olan toy bir çocuktur. Ne diye baştan çıkarıyordu? Böyle şeylerle meşgul olan bir çocuk derslerini serer, ahlakı bozulur, işi haylazlığa vururdu!

Masanın ardından öfkeyle kalktı, gitti, Pervin'in kapısını vurdu. Kapı hemen açıldı. Beyefendi öfkeyle girdi:

— Sedat ne geziyordu burda?

Pervin başını suçlu suçlu eğdi.

Kız gene karşılık vermedi. Beyefendi çenesinden tutup başını kaldırdı: — Ha? Ne geziyordu?

—?

— Utanmıyor musun? O daha çocuk, mektep çocuğu!

Pervin hıçkırdı.

— Cevap ver, utanmıyor musun?

— Ben ben ne yapayım? Başa çıkamıyorum ki. Gelmeyin diyorum geliyorlar...

— Geliyorlar mı? Vedat da mı geliyor yoksa?

— Geliyor elbet...

— Neden bırakıyorsun? Niçin bağırıp çağırıyorsun?

— Fazla konuşma diye dövüyorlar beni, anne-me söyler seni kovdururuz diyorlar. Ne yapayım ben? Beyefendi sinirlendi.

— Haltetmişler, itler, kovdururlarmış. Bu ev benim evim, bu evin girdisi çıktısı benden sorulur. Ben asıl sana acıyorum. Kimsesiz, zavallı bir kızcağızsın...

Pervin'in çıplak omuzları sarsılıyordu.

Beyefendinin sesi titremeğe başlamıştı. Yarı açık kapıdan dışarı baktı. Sonra kızın çıplak kolunu tuttu.

— Öyle değil mi? Kimsesiz, zavallı bir yavrucağ değilisin?

Kızı kendine çekti. Kız direnmeden beye doğru gitti. Beyin, üzeri kıllı kocaman eli kızın beline do-

landı. Öteki el koltukaltından geçip kızı kendine çekti.

Pervin gene —Yapmayın.— diye İnledi.

Beyefendinin duyacak hâli yoktu. Bacakları titriyordu: —Hiişt, —dedi—. Hiç de yalnız değilsin, karım, çocuklarım, dünya bir yana, sen bir yanasın!

Pervin bir anda kocaman gecelik entarisinin kolları arasında kayboldu.

.....

Kocası hizmetçi kızın yatak odasından çıkarken yakalayan hamfendi, sofada dimdik duruyordu.

Beyfendi bir anlık şaşkınlıktan sonra kendini toplayarak,

— Kaltak! —dedi— Edepsiz..

Hamfendi şaştı: — Kimden bahsediyorsun?

— Şu, şu hizmetçi kızıdan. Gel odaya, anlatacaklarım var!

Yatak odasına girdiler.

— Ya bu kızı evden çabucak defet, ya da bu itleri yatılı mektebe vereceğim, o kadar!

Hamfendi hayretler içindeydi: — Peki ama, ne var? Ne olmuş?

— Sedat'ı Pervin'in odasından çıkarken gördüm!

— Sedatı mı?

Evet, Sedat'ı! Vedat da gelip gidiyormuş ya...

— Ne arıyorlarmış Pervin'in odasında?

— Ne arıyacaklar, malum!

— Kızın odasında kitapları filan kalmış olmasın?

— Gecenin bu saatinde kitabı ne yapacaktı?

Onu öyle, bir hizmetçi parçasının odasından çıkarırken görünce elim ayağım çözüldü, gebertecektim itide, o kaltağı da. Bu işi çabucak hallet hanım. Aksi halde elimden bir kaza çıkacak! Şu elimin ayağımın titremesine bak!

Hamfendi —Acayip dedi—. Ne Vedat'a, ne de Sedat'a yakıştıramadım doğrusu. İnsan bir hizmetçi parçasına tenezzül eder mi.

— Efendim memleketin ahlâkını bu kaltaklar bozuyor. Bize gelinceye kadar kim bilir kaç kapı dolıştı. Benim gül gibi çocuklarımı baştan çıkarıyor. Bu ne demektir? Ahlâksız bir neslin, efendim? Ahlâksız bir neslin türemesine meydan veriyor demektir. Ahlâkı sukuta uğramış bir milletse pâyidar olamaz!

Hanım —efendi iç geçirdi:— Ben onu çoktan defederdim ama, sen tutuyorsun...

— Bilir miyim hanım? Zavallı dedik, ortalarda kalıp ziyan olmasın dedik... Bilir miyim?

Ya oğlanlardan gebe falan kaldıysa?

Bak ben bunu düşünmemiştim...

— Mahkemeye müracaat eder de...

— O zaman ayıkla pirincin taşını. Ama zannetmem. Çünkü hizmetçi kızlar, malum ya?

— Yarın yarın —dedi hamfendi— Yarın olsun bilirim ben.

Beyefendi felâket şimşeklerini kendinden uzaklaştırmıştı: —Şu elimin ayağımın titremesine bak Allahaşkına! Nereden de kalkıp gittim tuvalet!

— İyi ki gittin bey. Ya gitmeseydin? Demek bu hal sürüp gidecekti.

.....

Ertesi gün öğleyin okuldan daha önce dönen Vedat aşağıdan seslendi:

— Pervin!

Annesi koştu: — Ne var Vedat?

— Terliklerimi!

Annesi terliklerini götürdü.

— Pervin nerde?

— Hiç. Hırsızlığını yakaladım da.

— Yol mu verdin?

Merdivenleri düşünceli düşünceli çıktı.

— Yemek hazır mı? Karnım zil çalıyor!

NUMARA

İşsiz figüranların çokça girip çıktığı küçücük lokantanın kapısı önünde dikiliyordu. Kirli pardösüsü, harap fötrü, camlarından biri çatlak gözlüğe, niçin takmakta ısrar ettiğine akıl erdiremediğim, kirden yağlı bir ipe dönmüş kravatıyla kaç vakittir dikkatimi çekip duruyordu.

Bir gün o lokantanın, işsiz figüranlarla duvar işçilerinin çokluk veresiye karın doyurdukları o küçücük lokantanın kirli masalarından birinde karşılıklı yemek yemiştik. İnsanın dikkatini çekecek kadar ciddi-di.

Bakmıyordu, hiç kimseye bakmıyordu. Herkesle dargındı sanki; ya da bu lokantada bakılmağa değer hiç bir şey yoktu. Ne ben, ne de yemek yerken gülüp söyleyen yorgun işçiler.

Garson yanına gelince — Kuru fasulye ve kırmızı biber! — dedi.

Korkunç bir açlık içindeymişe benziyordu. Aç-

lığı, kalın kemikli, enli yüzünün çürük yeşilinden bel-
liydi. Bu yeşil, tulum tulum göz altlarına kadar ya-
yılmıştı. Az sonra önüne sürülen kuru fasulyenin sı-
cak dumanı, yüzündeki çürük yeşili dağıttı. Kalın
kemikli, enli yüzü pembeleşti, gözleri hakla kısıldı.
Hele garson bir avuç kuru kırmızı biberi fasulye ta-
bağının yanına bırakınca heyecanlandı bayağı. Göz-
leri güldü, ciddi ciddi gerili yüzünün asıklığı yumu-
şadı, çöp tenekesinde dişe dokunur bir şey bulmuş
aç köpek gibi bayağı homurdandı.

O gün dikkatimi böyle çekmişti. Ne olur bir ke-
re gözlerini kaldırıp baksın! Bakmamıştı Çünkü o ay-
lar benim de ondan farkım yoktu. Onunkinin hemen
hemen tıpkısı kirli pardüsüm, ipe dönmüş kravatım-
la dikkatini çekemezdim. Bugünse iş değişmişti.
Film şirketlerine girip çıkışıyla işsiz figüranlara
umut veren koltuğu çantalı biriydim.

Dikkatini çekmiş olacağım ki, lokantanın kapısı
yanından beni yaşlı bir tilki, bir sansar gibi kolla-
maktaydı. Önüme çıkıp, kibar bir eğilişten sonra
birtakım acıklı kelimelerle benden de hasta kızı için
yardım isteyecekti. Bunu seziyordum. Lokantada bir
kap kuru fasulye boyunca gözlerini bir kerecik olsun
kaldırıp bakmağa lüzum görmemesine karşılık, bu-
gün önemli kişiydim mutlaka, yanıma sokulacaktı.
Çünkü koku sezmişti.

— Dümeni budur... — demişlerdi—. Veremin
üçüncü devresindeki kızı için para ister!

Bir başka gün de yumrukla adam öldürmüş biri
olduğunu öğrenmiştim.

Evet, lokantanın kapısı önünde, beni kolluyordu.
Konuşmak için yalnız kalmamı beklediğine hiç şüp-
hem yoktu. Bir ara uzaktan uzağa, göz göze geldik.
Yüzünün asıklığı yumuşadı, ellerini ovuşturmağa baş-
ladı. Yanından geçerken de, iyi günlerinden kalma,
son derece kibar bir eğilişle şapkasını çıkarıp, bir
sayın baymışım gibi, beni selâmladı. Köftehor, beni
kafese koymak için numara yapıyordu. Bunu bildiğim

halde gene de ondan geri kalmayan bir kibarlıkla selâmını aldım. Sevindi. Beni de kafese koymuştu sonunda, avları arasında sayılabilirdim, çantada keklik!

Başkalarına yaptığınca sesini yumuşatarak: — Bir istirahatda bulunabilir miyim?

Hiç bozmadım: — Rica ederim, buyurun...

Başladı: Veremin üçüncü devresindeki kızım için yardımınızı rica ederim beyefendi!

Tam tamına böyle sokulur, böyle istermiş.

Film şirketine girdim. Prodüktörle konuşurken bile gözlerimin önündeydi. Acımıyordum. Veremin üçüncü devresindeki kızına da acımıyordum. Acımak gelmiyordu içimden. Üzmek istiyordum. Yanıma umutla sokulmuştu, şirketten çıkmamı gene umutla beklemeliydi. Ne çıkacaktı bundan? Hiç belki ama, içimden öyle geliyordu. Çantasında keklik sanmasına mı içerlemiştim? Belki. Ne olursa olsun, bir yumrukta adam öldürmüş, bir ocak sönmüş, bir cana kıymıştı. Haklı da olabilirdi ama, hiç bir haklı bir cana kıyacak kadar haklı olamazdı. Kaldı ki bu adamın, «haklı» olabileceğine de kanamıyordum. Taş kalpli biriydi mutlaka. Belki de hacizler yapmış, dayaklar atmış, küfürler etmiş, sefaletiere karşı bacak bacak üstüne cigara fosurdatmıştı. Çünkü o ufacık lokantada kirli pardösüm, ipe dönmüş kravatım, çekingen halimle önemsiz karşısında saygıyla eğilmeğe değmez biriydim. Onun için, karşılıklı yemek yediğimiz halde bakmamıştı bile. Kuru fasulye tabağına nasıl abanmıştı? Ya atmaca pençesini andıran elleri? Ekmeğe nasıl geçirmişti tırnaklarını! Kuru fasulyesinden bir kaşık almağa yeltensem, beni de belki öldürdüğü adam gibi bir yumrukta mahvedebilirdi.

Bunun için üzme istiyordum onu işte!

Film şirketinden çıktım. Gene oradaydı. Beni bekliyordu. Kapıdan çıkmıştım ki, albayı, generali

değil, belki de mareşalini selâmlayan bir er gibi sıkı bir esas vaziyete geçti.

Bakmadım bile. İnadıma. Önemli, çok, ama gerçekten çok önemli biriydim de kafam alabildiğine meşguldü sanki. Köşeyi döndüm. Duvarlardaki büyük boy afişlere memnurlukla bakıyordum. Bir numara-cının tavına düşmemiştim!

Çok sürmedi memnurluğum.

Birden sol gerimde bir karaltı. Çarpan bir kalbin sesini duymaya başladım âdeta. Döndüm: O! camı çatlak gözlüğü ardında yeşile çalan yüzü, kı-sılı gözleri, kirli pardesüsü, ipe dönmüş yağlı k-ravatı..

— Efendim?

Ellerini ovalıyordu. Acı acı güldü, sonra içini çekti. Parmaklarıyla oynarken söze neresinden başlayacağını kestirememişe benziyordu. Belki de acıma duygumu gıdıklamak için numara yapıyordu. Belki değil, elbette öyleydi. Öyleydi ama, pek pek bir tabak kuru fasulyeye kavuşmak için elli, belki de altmış yaşındaki bir insanın numara yapmak zorunda kalışı acı değil miydi? Kuru fasulye değil de koltuk meyhanelerinden birinde şarap içebilmek için bile olsa! Yumrukla adam öldürmesi, taş kalpliliği, şusu busu... Bütün bunlar yalnız onun suçu muydu? Bir insan, ekmeğiyle şarabı bulabilmek, onlara kavuşabilmek için neden «numara» yapmak zorunda kalmalıydı? Topluma karşı olan ödevini yerine getirmiş bir insan huzuruyla hiç kimsenin karşısında küçülmeden sıcak yemek, zevkle içilen içki, rahat bir döşek bulmak, insanlığının hakkı olmamalı mıydı?

Birden dikkat ettim, ağlıyordu.

— Ölü mevsim —diye kekeledi— ölü mevsim dolayısıyla işsizim beyefendi. İşsiz ve açım?

Elimde olmayarak soruverdim: —Hasta kızınız ne oldu?

Şaşaladı —Beni tanıyor musunuz?

— Eh, şöyle böyle.

— Ya...

Şaşılacak şey, gözyaşları kuruyuvermişti. Kaşları çatılmış, yüzü belki de bir yumrukta adam öldürdüğü günkü gibi sertleşmiş, korkunçlaşmış, o gün fasulye tabağına abandığı halini alıvermişti. Kocaman burnunun etli kanatları hırslı hırslı titriyordu. Dudaklarını yiyerek gözlerini kısıtı. Bir şeyler söylemeğe, belki de bağırıp çağırmağa hazırlanıyor, kendini zor tutuyordu. Belki de bana karşı takındığı tavırlarında içten olmadığını, beni sırf tavlayıp kafese koymak için öyle davrandığını haykırdıktan sonra basıp gidecekti.

Öyle olmadı.

— Size —dedi—, hasta kızımдан bahsettim mi?

— Niçin etmediniz?

— Lüzum yoktu.

— Anlamadım?

— Veremli kızımдан taş kalpiilere bahsetmeyi tercih ederim!

—?

— Ne olursa olsun, bu yaştan sonra, bu türlü numaralarla karnımı doyurmak zorunda kalışım acı değil mi?

SITMA

Dokuma fabrikasıyle ünlü bu Orta Anadolu ilinin şehri ikiye bölerek fabrikaya uzanan ağaçlıklı caddesinde her gün küme küme insanlara rastlanır. Bu insanlar paramparça üst başları, yalınayak ya da sarı, yeşil, turuncu işlemeli yün çoraplarıyla beton kaldırımları çiğnerler.

Fabrika yeni kurulduğu yıllar böyle değil. Fabrikaya «gâvur icadı» gözüyle bakıldığı, «neuzubillâh»la söz edildiği için pek yanaşılmıyor, işçi sıkıntısı çekiliyordu. Sonraları, köy yerlerindeki düşük ücretlere bakarak ne de olsa dolgun ücret «gâvur icadı»nı da sildi, «Neuzubillâh»ları da. Şimdi artık kimse ne «gâvur icadı»nı umursuyor, ne «neuzubillâh»ı. Tersine, fabrikanın üniformalı kapıcıları, iş için birikenleri düzene sokup personele belli saatlerde bırakırken hayli ter döküyorlar. Bu ilgi, bu birikme ücretlerin düşmesine sebep olduysa da, pek aldırıldığı yok. Köylerden şehire akın dinmiyor.

Kocası zehirli sıtmadan geçen yıl ölmüş Emeti de başkaları gibi ile göçüp göçmemek arasında çok düşündü. Şehir pazarına yumurta, süt, yapağı götürüp satma hariç, İl'e pek inmemişti. İnme zorunda kaldığı sıralardaysa işini çabucak bitirip köyüne dönmüş, şehrin hay-ı huyundan korkmuş, çekinmişti. Kendi kendine giden arabalar en çok... Geliveriyorlar, canavar sesine benzeyen böğürtülerle adamın aklını başından aliveriyorlardı. Aliveriyorlardı ya, fabrika şehrin içinde değil, bir kıyısında diyorlardı bilenler. Hooş o da görmüştü yüksek, upuzun bacaları. Doğruydu, şehrin dışında. Hele Muhtar filan da, «Sat anam şu avuç içi kadar toprağını, var git fabrikaya. Allah gecinden versin, dost istemez ama, hasta musta olur, yatağa matağa düşersen öksüzlerine kim bakar? Şehirde doktorlar var. İğne mığne yaparlar, hap map yuttururlar...» deyince, Emeti'nin aklına yattı. Tarlasını muhtara, sığırı sıpayı, kırığı sıığı da komşulara ucuz pahalı demeyip elden çıkardı, tuttu fabrikanın yolunu: «Pâlike ireisinin yanına varıp, yalvarır yakarır, ayaklarına mayaklarına kapanırım, gâvır deel a!» diye düşünüyordu. «Tabii gâvır deel. O da benim, onun, ötekinin gibi müslüman. Kocca pâlike, ne diye benim yetimimi de barındırmasın? Tarlayı murlayı, sığırı mığırı sattım dimem. Ağlarım bir iki, acındırırım.. Evendi kısmı avanak olur, kanıverir...»

Gün geldi, işlemeli yün çoraplarıyla şehrin beton kaldırımlarını tepenlerin arasına katıldı iki çocuğuyla. Sabahın beşi, altısında çıkıyordu han köşesinden, akşamın altı, yedisine kadar ayaküstü, çömelerek bekleyenlerin arasına eyleşip yatıyordu. Üçüne bastığı halde bir türlü ayakta duramayan, konuşmak şöyle dursun, doğru dürüst ağlamasını bile beceremeyen kızı; insana kocaman kulaklarıyla bakan oğlu, tamam yirmi gün taban tepti hanla fabrika arasında. Nerdeyse, «İçine ötürürüm pâlikelerinin de, şehirlerinin de!» deyip cayacak, tutacak-

tı yeni baştan köyünün yolunu. Derken bir gün nasılsa girebildi «personel»e. Nevri dönmüştü. Önüne gelen kıravatlıya yandı yakıldı, elinde avucunda nesi var nesi yoksa hana, boğaza verdiğini, ümidi şu oğlanın bir işe yerleştirilmesinde olduğunu, babalarının giden kış sıtmadan mefat ettiğini, şunun şurasında hepoiğinin şükür Müslüman olduğunu, Müslümanın Müslümanla kardaşlığını falan saydı döktü. Memurlar onu kravatlarıyla dinlediler. İçlerinden biri,

— Peki peki —dedi—, Ver oğlunun nüfusunu!

Emeti, kurşunla vurulmuşçasına sağa baktı, sola baktı.

Memur sinirlenmişti:

— Ne bakıyorsun aval aval be? Versene nüfusunu oğlunun?

— Nüfus mu? Nüfus ne ki?»

Kıs kıs gülen bir başkası, —Kafa kâadı! dedi. Anlamıştı, anlamıştı ya...

— Hani bilmez deelsiniz a, köy yeri, malum. Böyle şeyler âdet olmadığından... İmam nikâhıy-nandık bizimkiyinen, izinnamemiz ne yoktu da...

Sinirli memur,

— Yani oğlunun nüfusu yok ha?

Acı acı güldü bir an:

— Sen daha eyi bilin ya hani...

Memur omuz silkti:

— Ben bilmem, kanun bilir. Kanun gereğince nüfus kâğıdı lazım oğlunun, o kadar!

Elindeki kalemi masası üzerindeki kâğıt kalabalığına bırakıp yan odaya geçti.

Emeti dikilekalmıştı: — Ganun, ganun ne ki? Mihtar bilmez miydi ganunu? Tööbe, heç duymadım. O da mı bilmeyordu Ganun. Ganun diye oğlan işe giremezse...

Ta dipteki bir memurun sorusu Emeti'nin kafasındakileri dağıttı:

— Türkçe bilmiyor musun kadın?

Şaşkın, baktı esmer kuru kâtibe.

— Ben mi?

— Kanun —dedi—, kanun! Anlamıyor musun?

— Annıyorum a...

— E...?

Bir başkası:

— Kanun nedir kanun. Biliyor musun?

Daha yandan kalın bir ses,

— Çalgı —dedi güldü.

Kanunun ne olduğunu soran da güldü:

— Öyle ya çalgı. Millet bahçesinde her gece çalınıyor...

Emeti'nin çevresinde bir gırgırdır başlamıştı. Ama duymuyordu o. Rahmetlikle izinnâmesiz evli olduklarından oğluna kafa kâğıdı çıkarmamışlardı. Ne yapacaktı şimdi? Akşi şeytana lânet okuyarak, başörtüsünü çözüp çenesinin altında üst üste, sinirli sinirli bağlayarak çıktı, şehrin yolunu tuttu. Şehirde, tilkiden kurnaz istidacılara paralar kaptıra, dilekçeler yazdırı, pullar yapıştırı, ilmühaberler çıkarta mahkemeye dayandı. Mahkeme şahit istemişti. İstidacıların yardımıyla iki yalancı tanık. Güç-belâ «kafa kâğıdı»nı eline aldı, vardı fabrikaya. Gene günlerce sıra bekledikten sonra «Personel»e girdi. Kan tere batmıştı. «Kanun kanun» diyen kâtibin masasına sokuldu.

«Aha gafa kâdı, al!»

Kimlik cüzdanını memurun masasına bıraktı. Onca paralardan olmuş, taban tepmiş, mahkemelerde dolanmıştı. Daha bir diyeceği var mıydı kâtibin? Ne diyeceği olabilirdi?

Belki hiç bir diyeceği olamazdı ama, o sıra kâtibin hali hal değildi. Fabrika müdürünün sıkı tenbihine rağmen, askerlikle ilgili birini yanlışlıkla kayda geçti diye askerlik şubesinde azarlanan fabrika müdürü tarafından adamakıllı haşlanmıştı. Emeti memeti, kafa kâğıdı mafa kâğıdı. Sırası mıydı? «Hayvan!» diye bağırmıştı müdür. «Hayvanoğlu hay-

van!» diye bağırmıştı. Belki haksız değildi ama, gerçekten hayvan mıydı? Hayvanoğlu hayvanmıydı hele? Kendisi neyse, liseyi bile bitirememiş, boş gezenin boş kalfası, babası. Babası ya? Müdür gibi nice nicelerine karşısında el ovalatmış bir milyonerdi. Evet sonunda alavere dalavereye gelmiş, hatır belâsı kefaletlere girişmiş, bu yüzden top atmıştı ya, gene de...

Emeti'nin kimlik cüzdanını kulağından tuttuğu gibi karşı duvara fırlattı: «Pis, lâübâli, iğrenç!»

Korktu Emeti. Gitti, fırlatıldığı yerden oğlunun kimlik cüzdanını aldı.

.....

Aradan dört gün geçti. Beşinci gün sonunda elinde personelin giriş kartı, fabrika revirinin, güneşlensinler diye bahçeye çıkarılmış sıra sıra dizili kirli yataklarının yanındaki tahta sıraya ilişti. Terliydi, yorgundu, bezgindi daha çok. Ne diye gelmişti şuraya da itin kurdun ağız kokusunu çekiyordu? Evdeki avratlarına kafa tutamayanlar karşısında «muzmahil» olmuştu be. Bunların Müslümanlıklarından da şüpheleniyordu artık. Müslüman Müslümanın din kardaşıydı. Bunlarsa, yaralı parmağa işemeyen bunlarsa, aman Allah!

Dalıp gitmişti. Oğluna revir doktorundan alacağı sağlık kâğıdı gibi belge alacak yığınla uşağın pis çoraplarından yayılan kokunun farkında bile değildi. Pis çoraplarından leş gibi bir koku yayılan uşaklarsa yan yatmış, birer kıyıya çömelmiş, oturmuş, ya da birbirlerine tutunmuş, az ötede göreşen iki uşağı kışkırtıyorlardı habire:

— Sarmaya al sarmaya!

— Lan boyunduruğu vur, vur boyunduruğu lan!

— Tuh, vuramadı ki...

Lampasaymış teknil...

Birden revirin beyazlar içindeki hizmetçilerinden biri,

— Hadi bakalım iheey, toplanın, soyunun!

Güreşenlerle, güreşenlere dalmış uşaklar geç kalmışçasına toplandılar. Şalvarlar, içlik denilen gömlekler, kıl donlar, kedi leşi gibi kokan işlemeli, yırtık, pis çoraplar atıldı, eğri, kuru, çarpık gövdeler, paçaları bilekten düğmeli ya da ipli uzun paçalı beyaz donlar üzerinde revire koşuldu. Revir koridoruna sıralanan genç, yaşlı, çocuk, büyük gövdeleri, beyazlı hizmetçiyle hastabakıcı, mankenmişlercesine ilerler, geriler, yana çekerken, her an esnemeğe hazır bezgin doktor odasından çıktı. Bu işlere iyice kanıksadığı her hâlimden belliydi: O da başladı itip kakmağa:

— Şunlara bak. İnsansınız siz de ha?

Koca kafalı bir delikanlının alnını dürttü:

— Askerlik yaptın mı sen?

— Yaptım beem.

— Yaptınsa bu ne biçim esas vaziyeti böyle?

Sok içeri şu partini!

Delikanlı çalıştı. olmadı. Sızlandı:

— Girmiyor beem..

Doktorun hiç şakası yoktu:

— Girmiyorsa yaz Afif efendi, sıtma!

— Aman doktor bey..

Amanı zamanı yok, marş!

Kiminin gözkapağını kaldırıp baktı, trahom buldu, kiminde gene sıtma... Sıra Emeti'nin koca kulaklı oğluna gelmişti. Emeti'nin yüreği pır pır.

Doktor, Emeti'nin oğlunu fırlak kemikli omuzundan tuttu:

«Dik dur ulan, dik dursana!»

İnce, sarı derisinin altındaki fırlak kaburgalarıyla oğlan dik durmağa çalıştı. Doktor sağ elinin dört parmağını böğrüne kürek gibi daldırdıktan sonra güldü: — Sen ömründe namaz kılmadın mı hiç?

Oğlan «Cık» yaptı.

Emeti'nin aklı gitti. Kılıp kılmadığını hatırlamı-

yordu ama, doktorun önünde «Cık»ın âlemi var mıydı?

— Ne cık'ı, ne cık'ı? Gıldı tohtor bey gılmaz olur mu?

Doktor duymadı.

— Sende de dalak var. Yaz Afif efendi: Sıtma! Yallah...

Emeti telâşla doktora koştu:

— Aman tohtor bey, gurbannarın oluyum. Babası giden kış mefat etti de... Sığırı sıpayı satıp geldik tüm... den Elimizde avucumuzda ne varsa bir yıldır yedik tükettik tekmi. Bura bizim için son bir hâcet gapısı vallaha...

Doktor kesti attı: — Anlamam!

— Elini ayağını öpüyüm tohtor bey...

— Anlamam dedik ya!

— Kurbanın oluyum, yolunda ölüyüm, Allah çoluğuna çocuğuna bağışlasın tohtor bey...

—

Kölen oluyum!

—

— Gapında itin oluyum, yollarında ölüyüm!

—

— Pohunu ylyeyim tohtur bey!

Doktorun küçük bir işareti üzerine hizmetçiler, kucağında sarı kırış kırış muşambaya benzeyen ihtiyar yüzlü kıızıyla Emeti'yi çeke çeke revirden çıkarırlarken hâlâ söyleniyordu — Gurbannarın oluyum, atın, itin oluyum, eşşeğin oluyum...

Baktı ki, «herif imana gelmiyor», iri kulaklarıyla ecza dolabının yanında dikilmekte olan oğlunu bileğinden sertçe çekti:

— Yörü lan yörü... Pâlikelerine ötürüyüm... İn gel hadi!

Kapı önünde doktora ters ters baktı:

— Yalvardıklarımı essah belleyip de şışme tüyü bozuk, dinî eğri!

Ardında koca kulaklı oğlu, çekti gitti.

DOĞUM

Göz alabildiğine uzanan pamuk tarlasında çapa ırgatları onar, on beşer kişilik saflar halinde pamuk fidelerinin zararlı otlarını dövüyor, yani çapalıyorlardı.

Güneşin altında ısı altmış beş dereceyi bulmuştu. Tozlu bir grilikle uzanan gökyüzünden tek kuş uçmuyor, güneş sallanıyordu. Terden sıırıslıklam ırgatların kazmaları ölçülü bir tempoyla hep birlikte inip, hep birlikte kalkıyor, kazmaların keskin ağızları kupkuru toprağa değdikçe, «Haş, haş, haş...» diye ses veriyor, yorgun ırgatların hep bir ağızdan söyledikleri, kazmaların belirli bir ölçü içinde inip kalkmasını sağlayan türkü, güneşin sarı sıcağına yorgun yorgun yayılıyordu:

**«Kalanın ardına ekerler dâri
Ekerler, biçerler, sararlar yâri**

.....»

Nasırlı avuçlarının terini kara şalvarına silen

Ferho Üzeyir, yanibaşında çapa çapalamakta olan karısına akları kıpkırmızı gözleriyle bekti, kürtçe,
— Ne o? dedi—, n'oluyorsun?

Geniş omuzlu, iriyarı bir kadın olan Gülizar'ın terden ışıldayan kara, kuru yüzü, büyük bir sancının dayanılmaz ağrısını belirten derin kırışıklar içindeydi.

Kocasının sorusuna karşılık vermedi.

Öfkelenen Ferho Üzeyir, kadının böğürünü dirseğiyle dürttü:

— Ne oluyorsun kız?

Kocasına halsizce bakan Gülizar'ın gözleri çukurlarına alabildiğine gümülmüştü. Elinden sıyrılan kazması yere düştü. Kocaman karnını avuçlarıyla bastırarak çömeldi, sonra, güneşte yer yer çatlamış kırmızı toprağa diz verdi.

Az ötede, kara şemsiyesinin gölgesinde dikilmekte olan elçi gördü bunu.

— Gülizar! —diye seslendi—. Öyle mi? Bırak işi, bırak haydi!

Sancı kadını öyle buruyordu ki... Kuru, güçlü parmaklarını toprağın çatıağına sokmuş, sıkıyor, sıkarken de acıdan bağırmamak için insanüstü bir dayanıyla kendini tutmağa çalışıyor, gözlerinde karaltılar uçuşuyordu. Sancı birden öyle arttı ki, elinde olmayarak «ıııııh...» diye iniedi.

Gebe kadının, sesini nâmahreme duyurması hem çok ayıptı, hem de günah. Karısının böğrüne okkalı bir tekme atan Ferho Üzeyir, korkunç bir küfür savurdu.

Şemsiyesinin altından elçi., «Ferhooo!» diye seslendi.

Yere yüzükoyun kapanan kadın sinmişti. Kocasının bunu yani sesini nâmahreme duyurmasını yanına komayacağını biliyordu. Sıcak toprağa avuçlarıyla dayanarak kalkmağa çalışırken, elçi gene,

— Gülizar— ...dedi.... Bırak, bırak işi bacı, bırak hadi...

Sancı birden kesilmişti. Kesilmişti ama, Gülizar biliyordu ki gene, hem de deminkinden çok daha güçlü gelecek!

Tarlanın birkaç yüz metre ötesindeki kesimbaşı'na seyirtti.

Karısının ardından homurdanarak giden Ferho Üzeyir'se, elcinin yanında dikilmekte olan dokuz yaşındaki yalınayak kızına âdeta çıkıştı:

— Geç ananın yerine!

Kız hazırdı zâten. Sapında anasının terli avuçlarının izi bulan, boyu kadar kazmayı yerden aldı, safa, anasından boşalmış yere geçti.

Olağan işlerden. Türkü ve zararlı otların çapası yeniden başladı.

Kesimbaşındaki hendeğe güneş tam tepeden vuruyordu. Yer yer pislenmişti, yeşil kertenkeleler kırmızı toprakta ordan oraya akıyorlardı.

Gülizar dimdikti hendekte, çevreyi kolluyordu. Günün ağuştosböceği cırıltılarıyla yüklü sarı sıcağını uzun uzun dinledi. Yakınlarında hiç kimseler yoktu.

Karadonunun cebindekileri boşalttı İlk önce. Doğumunun yakın olduğunu bildiği için kaç vakittir derlediği öteberileri toprağa yaydı: Bir karton parçasına sarılmış iki sap iplik, demiri paslı bir jilet, renk renk bez parçaları, birtakım paçavralar, tuz, kurumuş limon... Bunları, tarlasında çapa çapaladıkları çiftliğin çöplüğünde bulmuştu. Tuzla, doğacak çocuğu tuzlayacak, limonu da gözlerine sıkacaktı.

Karadonunu çıkardı, dürdü, büktü, iri bir taşın altına koydu. Paçavraları yere yaydı, kartona sarılı ipliği açtı, limonu ortadan ikiye kesti.. Tam çömelecekti ki, arkasında bir kımıldı. Çıplak belden aşağısını sakınarak döndü: İri bir köpek!

Yerden bir taş aldı, köpeğe attı. Ürkerek kaçan köpek büsbütün uzaklaşmadı. Islak burnuyla havayı koklayarak bekledi.

Gülizar kuşkulandı. Ya şimdi doğurur da, baygınlık geçirirse... bu köpek, çocuğunu yemez miydi?

Kürt kızı Ferice'yi hatırladı: O da böyle, hendekte doğurmuş, çocuğunu çaputlara şöyle bir sarıp yanına bırakmış, kendinden geçmiş... Ayılınca bir de bakmış ki çocuk ortalarda yok! Aramış, taramış... taa uzaklarda, bir çalının dibinde, koca bir köpek çocuğunu yeyip durmuyor mu?

Gülizar köpeğe gene baktı, uzun uzun gözden geçirdi onu. Köpek de ona bakmaktaydı. Ama bakışı bakış değildi hayvanın!

— Sarı —dedi—, bakışın bakış değil sarı!

Nasıl etse de taa karşılardaki kızını çağırса... Köpek ağır ağır yaklaşıyordu.

— Oşt! —diye bağırdı— Pis cenabet!

On metre öteye isteksizce giden köpek durdu, art ayakları üzerine çöktü, mavi ışıltılı gözleriyle bekledi.

Birden gene öncekilerden daha güçlü bir sancı. Gülizar çıplak dizleri üzerinde inleyerek çöktü, top-rağa avuçlarıyla kapandı. Boynundaki kalın damar mavi mavi kabarmıştı. Artık sancı sancıyı kovalıyor, her sancı bir öncekinden daha güçlü geliyordu. Birden ılık bir kan. Gülizar'ın yüzü korkunçlaştı, gözlerinden dünya silindi...

Elci, — Ulo Ferho —dedi—. Get bak hele av-rada. Ölür mölür de...

Karısının doğum yapmakta olduğu hendekten yana öfkeyle bakan Ferho Üzeyir, başını salladı, söğdü, işine koyuldu. Karısına gitikçe içerliyordu, alnından boşanan soğuk ter, kalın, püskül püskül kaşlarından sızıyordu.

— Ulo oğlum —dedi yeniden— get bak şu av-rada!

Ferho kazmasını attı, yürüdü. Şimdi varıp bir tekme, bir tekme daha... Avrat elinde oyuncak mı olmuştu yani?

Hendeğin başında durdu: Gülizar yanüstü devrilmışti. Kanlı paçavraların arasında mosmor bir çocuk kımıldıyor, çocuğun bir kıyıya atılmış eşini ise iri bir köpek çekiştirip duruyordu.

Hendeğe atladı. Köpek kanlı ağzını yalayarak kaçtı.

Ferho, yumuk gözleriyle kımıldayan çocuğunun yüzüne inip kalkan yeşil kanatlı sinekleri kovdu, bezleri açtı: Çocuğu oğlandı;

Bir oğlaaanl

Birdenbire değişti. Göge baktı, köseleye dönmüş kara, kuru, terden ışıl ışıl yüzüyle güldü, çocuğunu kanlı paçavralarıyla yerden aldı:

— Oğlum! — diye bağırdı. Çıldıracaktı. Dört kızın üstüne bir oğlandı ha!

Erkeğini yanibaşında duyan kadınsa gözlerini açmış, doğrulmağa çalışıyordu.

Ferho, — Eferim —dedi— Eferim ulo avrat!

Kucağında oğlu, hendekten fırladı. Yer yer çatlamış kırmızı topraklarda koşmağa başladı.

Ferho'nun koşarak geldiğini gören elçi, —Aho... —dedi—. Aho.. Ferho'dur yekindi gelir!

Herkes kazmasına dayanmış, koşarak gelmekte olan Ferho'ya bakıyordu. Soluk soluğa gelen Ferho, «Oğlum!» diye bağırdı, «oğlum oldu!»

Mosmor oğlunu kanlı paçavralarıyla bağrına basmıştı.

— Aman deyim —dedi elci— Aman deyim ha. Sıkma öldürür möldürürsün de... Get çütlüğe, evde ciye selâm et benden, yağla pekmez versin de bacıya içirek!»

Artık ne yorgunluk, ne sıcak, ne de sesini nâmahreme duyurmuş kariya öfke, kin. Ferho Üzeyir yirmisinde bir delikanlıydı, kuş kadar hafif.

Çiftliğin saz örtülü damları görünen kerpiç huğlarından yana seğırtti.

KIRMIZI MANTOLU KADIN

İş kanunundan faydalanınca, ben de Necatilerin postasıyla çıkmaya başlamıştım. Gelir müdürlüğünün evrak mahzenlerinde çalışıyorduk. Dışardan bakılınca kocaman bir beton kutuya benzeyen yapının on basamakla inilen mahzenlerindeki koca koca defterleri, bağları kopmuş evrak tomarlarını yukarıda bir başka odaya taşıyorduk Bütün defterlerle evraklar rutubetten nemli bez yığınlarına dönmüştü. Kaldırıpverdiğimiz ağır defterlerin altından ya bir fare fırlıyor, yahut ta ışıktan ürken karaböcekler sağa sola kaçışıyorlardı.

Sabahın erken saatlerinden akşama kadar on iki saat çalışıyorduk. Ellerimiz, yüzlerimiz, ille saçlarımız tozdan çamur içinde kalıyordu ama, seviyorduk bu türlü çalışmayı. Öylesine ki, yaptığımız iş karşılığı para bile almayabilirdik Çünkü bıkmış usanmıştık yıllar yılı, taşı, toprağı, duvarları ezberlenmiş hapishaneden.

Başımızdaki candarmalar Orta Anadolu'muzun kocaman kocaman elli, tekerlek yüzlü delikanlıları, mahzenin bir köşesine tüfeklerini bırakır, bol bol karbon gazı yayınlayan mangalın başına geçer, az sonra da başlardı horlamaya. İş sırasında dalga geçmemiz, hatta kaçmamızdan sorumlu değillerdi.

Arkadaşlarla iş ve gezip dolaşma bölümü yapmıştık. Her iki saatte bir, iki arkadaş işi bırakıp giderdi. Parası olan yemek yer, hamam yapar, hatta birkaç kadeh atabilir, iki saat dolunca da işyerine dönerek gezme nöbetini başka çifte devrederdi.

Necati'yle çıkıyorduk. Sıramız geldi mi, gözümüz dünyayı görmezdi. Koşardık musluklara. Ellermizi, yüzlerimizi, tozdan keçeye dönen saçlarımızı bol su, sabunla öyle müthiş bir heyecanla yıkardık ki Necati'nin koyu yeşil gözleri alev almış gibi parlar, yanakları al al olur,

— Çabuk —derdi—, çabuk kardeş! Bütün bu işler üç dakikayı geçmemeli!

Yıkanır, arınır sonra candarmasız, kelepçesiz, gardiyansız dolaşmak üzere, fırlardık. Böyle zamanlarda hava daha mı temizdi gerçekten, yoksa bize mi öyle gelirdi? Ciğerlerimizi şişirir, yumruklarımızla boşluğu döverek bağırırdık:

— Ooooh, hürüz!

Bir şarapçı keşfetmiştik. Bir memur gibi giyinen, güler yüzlü, otuz beşlik biri. Eskiden tahsildarmış. Boyuna içtiği için her zaman sarhoş, ağzı da çok kalabalıktı. Bizi diller dökerek karşılar, dükkânının arkasındaki loş mahzene buyur ederdi. Mahzen ekşi ekşi şarap kokardı. Bir bacağı sakat hantal masasının etrafına çevrelenirdik. Masanın dört köşesine dört mum diker, mumları yakardı. Bayılırdı bütün bunlara.

— Kendimi SEFİLLER'deki Janvel Jan sanıyorum, —derdi— Sonra, biliyor musunuz, bu titrek

ışıklar gündüzün çiy aydınlığından çok daha romantik!

O gün nasılsa, hükümlü olduğumuzu öğrenince, ilgisi birdenbire arttı. Zaten sarhoştı, büsbütün coştı. Bardağını şerefimize kaldırdı. Sonra da başladı hapishane ve hükümlüler üzerine sorular sormaya: Kaçar yıla hükümlüydük? Ne kadar yatmıştık? Ne zaman çıkacaktık? İlle, kadınsız nasıl durabiliyorduk?

Necati,

— Bu kadar incelediğine göre, içeri düşmeğe niyetin var galiba? — diye sordu.

Acı acı güldü. İri bardağını şarap doldurup geldi.

Gözü boş bardaklarımıza ilişmişti:

— Niçin? Niçin içmiyorsunuz?

Necati'yle bakıştık, anladı.

— Şu mesele —dedi—. Aldırmayın. Bu sefer ben ısmarlamış olayım!

Bardakları usulünce tokuşturup içtik.

O, sendeledi. Masaya tutundu. Güldü. Anlaşılmayan bir şeyler mırıldandı. Sonra kendine geleerek, peltek peltek başladı:

— O sıra işlerim nasıl, ekspres. Avantam dersiniz, yerinde. Ben yirmi beşindeyim, karı yirmisinde. Lâkin kimin gözü karı görüyor? Görmüyorum şerefsizim. Görmüyorum ama, benim karı da Osmanlı ha! Sapına kadar. Düşünün yahu, yirmi günlük evlisiniz, evinize nasıl sokarsınız çifte orospuyu? Sektunuz diyelim, orospuları nasıl soyarsınız nikâhlı karınızın önünde anadan doğma? Soydunuz diyelim, birini bir yanınıza, birini öbür yanınıza nasıl yatırırırsınız? Yatırdınız diyelim, nikâhlı karınıza: rakı ver bize, nasıl dersiniz? Derdim. Neden? Çünkü erkekliğin şartı bu. Karıyı ezeceksin, kıracaksın gözünün kirişini. Babasının evinde ejderha olsun isterse. Senin evinde köpek olacak köpek!

Geyirdi:

— hiç unutmam, bir gün yüklüyüm, tahsilât yapmışım, çanta bankonot dolu. Akıl kükmetti, bastım yürüdüm İstanbul'a. O meyhane senin, bu meyhane benim derken, aklımda kalan bir çift mavi gözle, sarı bir kucak saç. Ertesi gün kendime geldim. Daracık bir odadayım. Yerlerde kadın çamaşırları, bez parçaları... Peki ama, neresi burası? Benim burada ne işim var? Nasıl geldim? Kim getirdi? Kafa dersin kazan gibi, güm güm güm. Çeşitli içkiyi karıştırıp içmek insanı mahvediyor. Uzatmıyalım, kapı aralandı. Şef garsonun kafası uzandı. Pis pis sırtıyor. Derken masraf pusulası. Ohuuu... Yüzleri aşmış. Ödememek olmaz. Erkekliğin şartını yapacaksın. Tahsilât paralarıyla namusu temizleyip, bastık memlekete. Bastık ama, açığı neyle kapatacaksın? Küçücük bir memursun. Kimden borç ister de alabilirsin? Ertesi gün paraların yatması lâzım. Demin hapishaneyi ince ince soruşumun sebebi buydu. Haydi birer daha içelim.

Bardaklar tekrar doldu, tokuştu, son damlasına kadar içildi.

Necati sabırsızlık içindeydi:

— Sonra —dedi— Parayı nasıl yatırdın?

Başını dertli dertli salladı:

— Eve geldim. Surat iki karış bende. Bizim karı hem sapına kadar Osmanlıdır, hem de zeki köpoğlu. Dikildi karşıma, dedi nedir bu surat, söyle! Burnumu tutsalar canım çıkacak. Bas ulan inek dedim, başlarım şimdi istavrozundan! Hava. Bizim kurusıkılara boşveriyor. Alamadın veremedin derken, buna bir bir daha iki miralay patlattım ama, ben de beğendim. Yanaklar oldu al al. Bir şey değil, huyum kötü. Elimi bulaştırdım mı, Allah yarattı demem. İt canlı, aldırıldığı yok. Hani karım diye değil, marifetli karıdır. Göçmen. İki dil bilir, piyano çalar, keman çalar. Dansın dersin çeşidi onda. Lâkin hepsini bırak, Osmanlılığı bütün bir memleket değer!

Necatı

— İşte şimdi sarhoş oldum... — diye fısıldadı.

— Niye?

— Keman çalarmış be!

Necati'nin hayatta belki de tek arzusu güzel bir kemana sahip olmaktı. Geceleri rüyalarına girdiğini söylerdi. Zaten bir Stradivaryüs satın alabilmek için banka soymaya kalkışmaktan yatıyordu.

— Sonra:

— Anlattık. Dinledi.. Birden tak, gitti. Kocca bir torbayla geldi. Torbanın içi silme gümüş teklik dolu. Önüme bir boşalttı, çağğğğ!!! Vay anasını! Bir saydım, dairenin açığını kapadıktan başka artıyor bile. Hemen götürüp yatırdık paraları. Devlet mangırı, malum. Dinlemezler efendi babanın Mızı-kayı-Hümâyun'da davul çaldığını!

Necati tekrar içini çekti:

— Üstelik keman da çalarmış ha?

-- Gel gelelim bir kurttur düştü içime: Bu karı bu paraları nerden aldı? Karıyı paraya alıştırmak doğru değildir diye meteliği sektirmezdin. Peki? Pekisi mekisi, adam akıllı bozuldum. Babamdan nasihatliyimdir, karı millete güven olmaz diye. Osmanlı mosmanlı derken ,hani olur a! Kapatırım bir odun, yer misin yemez misin? Morartmadık yerini komam, söyle nerden aldın bu paraları? Hazreti so-pa, cennetten çıkmış. Söyledi. Meğer benden çalar çalar saklarmış. Ben öyle çifte orospularla zil zurna geldiğim, para saçtığım geceleri karı da usul usul yürütür, saklarmış!

Sendeliyerek mahzenden çıktığı bir ara, Necati uzun siyah kirpikli gözleriyle yüzüme yaş yaş baktı:

— Beğendin mi? dedi. Ha? Beğendin mi?

Beğenmediğimi söyledim.

Masaya kuvvetli bir yumruk attı:

— Yerin dibine geçsin böyle dünya!

İri bir damla hafifçe sakallı güzel yüzünden aşağılara yuvarlandı.

— Değil böyle isterse hasta, belden aşağısı felç bir karım olsa, ama şu hergelenin hırpaladığı cinsten, kalbi olan, fedakâr bir kadın... Ve bana ke-man çalsa...

Necati o geceki sarhoşluktan uzun zaman kurtulamamıştı.

.....

Hapishane arkadaşlarım içinde öyleleri vardı ki, açık gözün şahı geçindikleri halde, beton üzerinde yatan Âdem babalardan çok daha zavallıydılar. Bunlardan birisi: Bobi Asıl ismi Şinasiydi ama, herkes Bobi derdi. Bobilik Şinasiliği silmişti.

Kaçak çakmak taşıyla esrar yakalatmaktan yatıyordu. Kaz kanadı taralı saçları, pırıl pırıl kara gözleriyle ateş gibi bir oğlandı. Müdürün odasını temizler, kalemle Başgardiyan odası arasında mekik dokur, ziyaretçilerden aldığı bahşişlerle geçinirdi. Bukadar değil, hâli vakti yerinde mahpusların can sıkıntılarını gidermek karşılığı koparacağı üç beş kuruşu da kazancına eklerdi. Ama bu kazanç, ne ağır şakalar karşılığı elde edilirdi! Üç beş kuruşun hatırı için dünyada çok az insan onun katlandığı şeylere katlanabilir!

On kuruşa künyesini sayardı:

— Etyemez dokuz kocadan arta kalmış don-suz. Binnazın kırk babalı oğlu Bobi Şinasi. İstanbul üç yüz otuz. Tosla bakalım onluğu!

Yirmi beş kuruşa kucağa oturur, elli kuruşaysa anadan doğma soyunup koşuğun ortasında çifteteili oynardı

— Ben derdi, dünyanın yüz karasıyım. Ama suç benim mi? Orospu anamın karnında Rabbilâlemin alnıma böyle yazmış!

Birinde şu asla unutamıyacağım konuşma geçmişti aramızda:

— Peki Şinasi, annen, kız kardeşlerin hayat-ta olsa... Böyle konuşabilir miydin?

Umursamamıştı bile.

— Öte bile geçirdim. Onlar hayatta olsaydı sırtım yere mi gelirdi benim be?

— Niçin? Nasıl?

— Niçin mi? Nasıl mı? Herbirine bulurdum birer zanpara, ben de aralarında mis gibi geçinirdim!

— Karın olsaydı ya?

— O zaman iş daha da kolay olurdu: Zanparayı elimle götürürdüm!

— Namus? Şeref? İnsanlık?

— Tok karnına namustan, şereften, insanlıktan bahsetmek kolay! Karnımı doyurabiimek için insanlığımı harcıyorum, görmüyor musun?

O hafta Necatinin yerine bizim postayla Şinasi çıkmıştı. Paydosta:

— Mangırın var mı? –diye sordu.

— Ne olacak?

— Varsa ziyanlı çıkmazsın!

— Var birkaç kuruşum, dedim.

— Bekle, şimdi geliyorum!

Diye, parka daldı. Az sonra yanında kırmızı mantolu, akça pakça bir kadın, geldi. Karagözleri gülüyordu. Ellerini keyifli keyifli sürüşdürerek göz kırptı.

— Haydi!

İstasyonun arkasındaki bahçelerin yolunu tuttuk.

Onlar az önden, yanyana gidiyorlardı. Kadının kırmızı mantosu yer yer erimişti. İskarpinlerinin topukları yamulmuş, çoraplarının telleri kaçmıştı. Yanında besili bir kedi yavrusu gibi koşarcasına yürüyen Sinasi omuzunda kalıyordu.

Nereye, niçin gittiğimizin farkındaydım. Bütün bunların yüz kızartıcı şeyler olduğuna şüphem yoktu ama, yirmi beş yaşındaydım, iki yıldır yatıyordum. Sonra, yüz kızartıcı bir şeyi yüz kızartıcı bir şey olduğunu bile bile yaptıran şartları kendim hazırlamamıştım.

Şinasi birdenbire durdu.

— E kızım, dedi. Ben Marko paşa değilim!

— Affedersiniz. Bir daha ağzımı açmam...

— Aferin. Bu meslekte ekmek yemek istiyorsan, şen olmalısın. Orospuluğun şartı budur. Hovarda senden neşe almak ister, dert dinlemek değil!

— Bundan sonra tavsiyelerinize uymıya çalışacağım...

Yan gözle, küçümsiyerek baktı. Şinasi farkında bile değildi, pis pis sırıtıyordu. Onun herhangi bir «Orospu» olmadığını anlamıştım. Çok akıllı, çok hisli bir hâli vardı. İzdıraplarını saklamasını biliyor gibiydi.

Boy atmış tütünlerin sarıya çalan yeşili arasındaki dar yola saptık. Yukarıda kızgın güneş, aşağıda fırın külüne benzeyen toz. Sonra kalın bedenli ağaçlık başladı. Yakın bir yerlerden berrak kahkahalar, kadın kahkahaları geliyordu ama görünürlerde kimse yoktu.

Şinasi gene bir ara durdu, kadını üstüme itiverdi:

— Girsene koluna enayi, mangizi ondan alacaksın!

Kadının sabrı taşıyordu. Böyle şeyleri sevmediğini anlamıştım. Koluma girmesini önledim.

Ağaçlık gittikçe sıklaşıyordu. Yerlere kadar eğilmiş tozlu dalların altından iki kat geçiyorduk. Dalların birden hamam kubbesi halini aldığı kapalı bir yerde durduk. Şinasi'nin anlattığına göre burası, polis, yahut candarmanın gözünden kaçan bir «Aşk yuvası»ydı. Gerçekten de, şuraya buraya atılmış boş rakı şişeleri, örselenmiş gazete kâğıtları, boş sardalya kutuları göze çarpıyordu.

Şinasi gene birden parladı:

— Ne dikiliyorsun kız kandil gibi?

— Ne yapmamı emrediyorsunuz?

— Otur!

Eteklerini topluyarak derli toplu oturdu. Hıristan

sapsarı kesilmişti. Bu mesleğe yatkın olmadığı her halinden belliydi. Şinasi bir göz işaretiyle bizi yalnız bırakıp uzaklaşınca, kadın ayağa kalktı.

— Size bir ricada bulunabilir miyim?

— Hay hay, dedim. Buyurun!

— İşiniz bittikten sonra beni o hergeleeye bırakmayın olmaz mı?

Kaabil miydi? O bulmuş, o konuşmuş, bizi buraya o getirmişti.

Üsteledi:

— Olmaz mı?

Bana niçin bu kadar güvendiğini sordum.

Şaşladı. Sonra bütün ümitleri kırılmışçasına içini çekti:

— Sahi... Amma aptalım ben de. Hiç tanımadığım birisinden himaye bekledim. (Elimden tutup çekti). Haydi, vakit geçirmiyelim. Mâlûm ya, orospuluğun şartları varmış...

Beni hırsla çekti. Sık ağaçların arasında, suyu kurumuş bir arkin içindeki paslı yaprakların üzerinde durduk.

— Burası iyi mi?

— Siz bilirsiniz.

— Ben mi bilirim? Ben sizi değil, siz beni angaje ettiniz. Ne tuhaf! Utangaç bir hâliniz de var. Benden önce kadın tanımamış mıydınız yoksa?

—?

— Fakat şaşılacak şey. Onunla nasıl arkadaşlık ediyorsunuz? Hiç te bir zamparaya benzemiyorsunuz!

— Siz de herhangi bir orospuya benzemiyorsunuz, dedim.

Arkin kenarına oturdu. Sırtını arkasındaki erik ağacına dayadı.

— Demek herhangi bir orospuya benzemiyorum?

— Benzemiyorsunuz.

— Ama, pekâlâ da orospuyum işte!

Sonra, çürümüş yaprakların üzerine sırtüstü uzandı. Ellerini başının altında kenetledi.

Yanına çömeldim, siyah birer tireyle yer yer büzülmüş gül kurusu iplik bulûzunu kuvvetle geren iri memelerinden birini tuttum ve sıktım. Öyle beklemediğim, öylesine korkunç bir çığlık attı ki... Şaşırdım.

Doğruldu. Mememesini oğuştururken sordu:

— Korktun mu?

Cevap vermedim.

— Allah beni kahretsin, diye söylendi. Hiç zaman bu işin ehli olamayacağım. Gel, çekinme yanıma gel, otur şöyle. Tut istediğin gibi ama, fazla sıkma. İçleri süt dolu da, ağrıyor!

Gitme, ne olursun gitme! Bağırmam bir daha valiahi bağırmam!

Ücretini vermiyeceğimden mi korkmuştu? Oysa ben, bir annenin içleri süt dolu memelerini şehvet hissiyle sıkmanın utancı içindeydim.

Vizite ücretini çıkarıp uzattım.

Almadı:

— Elim ayağım tutuyor, sadakaya ihtiyacım yok!

— Ben size sadaka vermiyorum.

— Ya? Neylmsiniz siz benim? Niçin veriyorsunuz?

— Arkadaşınız olamaz mıyım?

Yüz çizgileri yumuşadı.

— Arkadaş ha? Niçin olmasın?

Yanyana yürümeğe başladık.

— Demek beş aylık. Emmiyor kâfir...

— Kocanız?

— O da var.

— Ne. Ne iş yapıyor? İsmi?

— Yoo... Bukadarı fazla. Kocamı teşhir edemem!

— Haklısınız. Gidelim mi?

— O?

— Şırası mı? Boşverin. Gidelim...

Yolda ayrıldık. Çocuğunun süt şişesini almıya gitti.

Bu işe Şinasî öyle içermişti ki, benimle günlerce konuşmadı.

— Alttarafı orospu, diyormuş. Bir orospuyu benden kıskandı!

Bir daha benimle çıkmadı.

Gene Necatiyle çıkıyorduk. Bir gün gene yolumuz şarapçıya uğramıştı. Fitol gibi sarhoştı. Bizi aşırı iltifatlarla karşıladı:

— Gelin size karımı tanıtayım!

Girdik. KIRMIZI MANTOLU KADIN, kucağında beş aylık çocuğuyla alçak bir iskemlede oturuyordu. Beni görünce kıpkırmızı kesildi. Ama ben ne o gün, ne de o günden sonra hiç kimseye Kırmızı mantolu kadın'dan söz açmadım.

KORKU

Hastanelerden birinde eline nasılsa bir ayniyat mutemetliğı geçirmişti. Uzun zamandır işsiz dolaştığı için, yüz yirmi lira ücretle ambar kâtipliğini de gördüğü bu işe dört elle sarılmış, işini elinden alacaklar diye ödö kopuyordu. Kapı hızla açılrsa, yahut Baştabip hastahanenin herhangi bir yerinde öfkeli bağırrsa eli ayağı çözölür, dönüp dolaşıp kabağın kendi başında patlamasından korkardı.

İşsiz bir baba olmanın acısını tatmıştı. Fırtınalı, sıırıslıkam gecelerin içinden evine dönüşü!

Kapıyı suçlu çalar, kapı ümitle açılır, fakat usulcacık kapanırdı. Atları delik postallarını çıkarıp, yaş çoraplariyle odaya geçerken karısı bir şey sormazdı. Annesinin yanibaşında diz çöker, bakışları babasınıninkiyle karşılaşmasın diye parmaklariyle oynamıya başlar, gözlerini parmaklarından ayırmazdı. Adamsa, oğluna küçücük bir çikolata olsun getirememenin azabı içinde, oğlunun her zamandan çok daha incel-

miş gibi gelen boynuna gözücu ile bakarken, onun verem oluvermesi ihtimalini düşündü.

Ya böyle bir şey olursa?

Çocuğunu kurtarmak için parası yoktu. Verem Savaş Derneğinin kapısında toplanan fakir fıkara arasından oğluna yardım koparabilmek zorluğunu işitiyordu.

Kadınsa, kocasının neler düşünerek azap çektiğini bilmese bile, hissederek, oğlunun yumuşak sarı saçlarını okşaya okşaya uyutmaya çalışırdı.

Dışarda yağmurun şakırtısı, yahut kendini yerden yere çalan fırtınanın uğultusu.

Adam, böyle günlerden korkuyordu.

Parti dalavereleri, göze girmek, maaşının artması, yahut hastahane baştabibi olacakmış gibi yırtınması filân yoktu. Ayakları lğri masa, çatlak mürekkep hokkası, demiri paslı tampon, külüstür iskemleyle şu ufacık odaya iki aydır gidegele alıştığı karanlık sokaklara, uzak çok uzaklardaki evine yayan gidip gelmiye, yorulmiya, terlemiye, yağmurda ıslanıp nezle olmiya razıydı. Her şeye razıydı. Yeter ki, evinin ekmeğini, çocuğunun çikoiasasını elinden almasınlar!

Bir gün akşam yapdosuna yakın, hiç tanımadığı, kısa boylu, kupkuru bir adam içeriye teklifsizce girdi.

— Merhaba Muammer!

Masası başında, aylık cetvelleri dolduruyordu. Muammer kendisiydi ama, hiç tanımadığı biri kendini nereden tanıyordu? Çok eski bir mahalle, yahut okul arkadaşı mıydı?

— İnsan buyur eder, iskemle verir. kahve söyler be Muammer!

— Peki ama.. nereden tanışıyoruz?

— Mühim değil. Mühim olan nedir bilir misin?

—?

— Aynı bütçeden maaş alışıımız?

— Tuhaf.

— Daha tuhafını söyleyeyim mi? Geçen seneden bu seneye, bu şehir müthiş pahalılaşmış. Hele Ankara ile mukayeseye imkân yok.

— Peki?

Kısa boylu, kupkuru adam çekip oturduğu iskemlede bacak bacak üstüne attı.

— Git bir kahve söyle peşin!

Muammer hayretler içinde, gitti kahveyi söyleyip döndü.

— Sigara da ver!

Paket önüne konuldu. Bir sigara aldıktan sonra paketi cebine indiren yabancı:

— Sigara almayı da unutmuşum, dedi. Haaa... ne diyordum? Evet ...Geçen seneden bu seneye bu şehir müthiş pahalılaşmış. Hele Ankara ile kabili kıyas değil. Eee... Çoluk çocukla da gelmiş bulunduk. Gerçi çok bir şey değil, iznim bir ay, bir ay kalacağız ama, evdir, şeker, pirinç, ne bileyim sabun, un, bulgur lâzım. Öğrendiğime göre ayniyat mutemetliğiyle ambar kâtipliğini birlikte yapıyormuşsun. Yani İşlerin kekâ! Kimseye pay verdiğin de yokmuş...

Ufak gözleri yeşil yeşil parlıyor şaşkınlık içindeki Muammeri tetkik ediyordu. Muammerse hayretler içindeydi. Ne payından söz açmıştı? Kime pay verecekti? Ayniyat mutemetliğiyle anbar kâtipliğini yapması neden kekâ oldu? Yoksa âdet böyle miydi? Peki ama kimdi bu?

Beriki kesinlikle:

— Bana bak Muammer, dedi. Uzun lâfın kıyası: Bir aylık iznimi burada geçireceğim. Çoluk çocuk da yanımda. Bizi idare edeceksin!

— Nasıl?

— Nasıl mı? Yağ, pirinç, nohut, mercimek, un, bulgur... Nasılı var mı?

Muammer'in yüreği kötü çarpıya başlamıştı. Yoksa müfettiş miydi? Müfettişi de yokluyor muydu?

— Fazla düşündün Muammer bey!

— Kim olduğuma boşver. Aynı bütçeden maaş

alıyoruz dedim. Nasıl olacağına gelince, kendi evine yürüttüğün gibi! Ayniyat mutemetliği ile ambar kâtipliği bir arada...

Boru mu bu? Sus payı da mı yok?

— Sus payı mı?

— Tabii Kaynağın gözündesin.

— Ben mi?

— Sen.

— Bir yanlışlık olmasın?

Adam göz kırptı.

— Senden önceki de yanlışlıktan bahsetmiştil

Muammer adama boş gözlerle bakıyordu. İri bir burnu vardı, gözlerinin altları çilli...

— Sen bilirsin Muammer bey, paşa keyfin billr.

—?

— Ben şimdi gider senden öncekine geçen yaz yaptığım gibi, icap edenlere icabettiği şekilde...

— İnanırlar mı?

— İnanmıya mecburdurlar. Malûm a, deveden büyük fil var!

Muammerin cevap vermemesi üzerine kalktı. Demek ki, yutmamıştı Muammer. İhtimal evine öteberi falan da taşıdığı yoktu. Daha uzatılırsa, başına belâ açabilir, iş sarpa sarabilirdi.

— Haydi hoşça kal!

Çıktı gitti.

Muammer buz gibi kalakalmıştı. Kulakları uğulduyordu. Adam gider de icabedenlere: "Ayniyat mutemedi evine öteberi aşırıyor haberiniz olsun" derse? Yahut iki satırla Bakanlığa birdirirse? İşini elinden alırlarsa. Ya yine işsiz kalırsa? Fırtınalı, sırsıklam geceler... Evine dönüşü... Kapıyı suçlu suçlu çalışı... Kapının ümitle açılıp, usulcacık kapanışı. altları delik postallarını çıkarışı, yaş çoraplarıyla odaya geçişi, oğlunun derinlere çökmüş kara gözlerini çıkarışı...

Bir şeyler yapmalı mıydı acaba?

Belki. Ama ne?

Adamın peşisıra fırladı.

Adam, elektrik lâmbalarının birdenbire yandığı sokak boyunca yürürken, "Yutmadı, diye düşünüyor-
du. Bu da Ankarada'ki Hüsnü gibi. Ama Hüsnü zile bastı, patırdı ettiydi. Bu mazlum çıktı Allahtan. Çık-
tı ama, ayniyat mutemedi, üstelik anbar kâtibi de. Kaynağın gözünde. Avantası olmaz olur mu? Olur
amma..."

Köşeyi dönerken, arkasına baktı! Hayret! Muam-
mer koşarak gelmekteydi.

Kafasındakiler silindi. Demek işin bombası pat-
lamıştı? Kimbilir, belki de gerekenlere haber vermiş,
yahut polise telefon...

Köşeyi döndü, adımlarını açtı. Koşuyordu. Gittik-
çe artan bir heyecanla koşuyor, yakalanmaktan kur-
tulmak için bacaklarının olanca kuvvetiyle koşuyor-
du. İki yanında yıkık, kerpiç duvarlar. Birden su do-
lu bir hendek çıktı önüne, atladı. Ayak bileği incin-
mişti! Felâket! Yakalanıp ele geçmek, şantajdan tev-
kif edilip cezaevine düşmek. İşinden olacağı da ca-
ba. Sevmiyordu, sevmiyordu bu pis işi. Ama alışmış-
tı bir defa. O kadarcık maaşla idare edemiyordu ki.
Yıllar yılı pekâlâ da söktürmüştü. Bu ikinci falso. Lâ-
kin incinen ayak bileği. Ağırlaşmıştı da. Soğursa büs-
bütün tutulur, koşamaz, hattâ yürüyemezdi.

Sola saptı. Terkedilmiş harap bir ahırın açık ka-
pısından daldı... Ilık ılık gübre kokuyordu. Kanatları
kopmuş pencerelerden birinin yanına sindi. Başı dö-
nüyordu, nefes nefeseydi. Az sonra Muammerin so-
kak boyunca caddeye doğru koşarak gittiğini ferah-
lıkla gördü.

Muammer caddeye gelince durdu. O da nefes
nefeseydi. Pek pek elli metre ilerisindeki adamı na-
sıl da kaybedivermişti. Ne diye koşmuştu peşinden
sanki? Koşmasa da seslense olmaz mıydı? Ürkütmüş
müydü adamı yoksa?

Gökyüzüne baktı. Yıldızlar, incecik bir ay. Allah

oradaydı, biliyordu. Sabunun verdiği normal fireyi bile alıp götürmezdi.

İsmi olsun sormamıştı. Sorsa bile, doğruyu söyler miydi bakalım? Aynı bütçeden maaş alırlarmış. Demek ki, Ankarada, Bakanlıktaydı. Demek kendinden öncekini bu attırmıştı? Ya şimdi gider Baştabibe de, mutemediniz böyle böyle derse? Ya patlak gözlü Baştabip de inanırsa? Ya işine son verirse? Ya yine işsiz kalıp, evine elleri boş dönmeye mecbur olursa?

Evinin kapısını çaldı.

Kadın akşam yemeği için ekmek, çocuk çikolata, yahut karamelâ bekliyordu. Fakat kadın beğenmedi kapının çalınışını. 2 aydır alıştıkları kudretli çalınış değildi. Kışın, işsiz dolaştığı zamanları hatırlatıyordu. Yüreği hop ettiyse de, açtı.

Adam, gözlerini kaçırarak girdi: İşsiz günlerdeki gibi pabuçlarını çıkarıp odaya süzüldü, işsiz günlerdeki gibi ne oğlan çikolata sordu ne de kadın ekmek. Akşam yemeği bile unutuldu. Tıpkı tıpkı işsiz günlerde olduğu gibi. Herkes, her şey düşünceye daldı. Sonra çocuk anasının dizine koydu yumuşak sarı saçlı başını, gözlerini yumdu. Ana, oğulun ufacık başını avucuyla sıvazlamaya başladı.

İşine çok erken geldi. Bütün geceyi hemen hemen uyanık geçirmişti. Baştabip geldikten sonra kıyametlerin kopacağını sanıyordu. Baştabibin Allaha filân inanmadığını, hele yemin edenlerden ifrit olduğunu biliyordu. "Yalan, İftira. İnanmazsanız evimi arayın!!" dese, inandıramazdı ki. Bakkala devretmiş olamaz mıydı? Böyle şey yoktu şüphesiz ama, onlar böyle sanmazlar mıydı?

— Hayrola Muammer bey. Pek düşüncelisiniz bugün.

İrkildi. Baş hemşireydi. Yanıbaşına gelmiş, gülümsüyordu. "Ne düşündüğünü bilmiyorum. Her şeyden haberim var!" demek istiyor gibi geldi.

— Düşünmeyin canım. Kara kara düşünmek hiç bir şeyi halletmez!

Yani olanlar oldu, ne yapsa nafile mi?

— Hastasınız galiba Muammer bey?

— Yoo, hayır.

— O halde düşünmeyin. Vallahi hiç bir şeyi hal-letmiyor düşünmek, insan canına yapıyor. İşi olaca-ğa bırakmak en iyisi...

İri kıcıyla çamaşırhaneye doğru yürüdü.

Muammer sadece bakıyordu. Demek haberi var-dı? Peki ama, Baştabibin yanında mıydı ki... Herhal-de yanındaydı. Baştabibin bekâr olduğunu biliyordu. Başhemşireyle de düşüp kalktığı söyleniyordu. Her-halde akşam yine beraberdiler. Adam geldi. Böyle böyle, anbar kâtibiniz evine öteberi aşırıyor dedi. Baş hemşire de...

Odasına girdi, masasına çöktü.

Baştabip, iriyarı, göbekli biri, hastahane kapı-sından bomba gibi girdi. Başhemşire, idare memuru filân koştular. Hep birlikte merdivenlere yürüdüler. Ağır ağır, tane tane çıktılar. Muşambaları lizolla gı-cır gıcır ovulmuş sofayı geçerken, kalın çerçeveli gözlüğünün gerisinde, bağırıp çağırmıya yarıyacak bir şeyler arandı, bulamadı.

İkinci kata çıkılan merdivenin son basamağın-da buldu nihayet. Muşambanın ucu çivisinden kur-tulup hafifçe kalkmıştı. Hırsıla:

— Burayı çakın! dedi.

Üçüncü kat, odası. Başhemşirenin tuttuğu beyaz gömleği ceketinin üstüne giyip, hasta koğuşlarına gitti. Hastalar sabah çorbalarını içiyorlardı. Baştabip hastalardan birisine yaklaştı, yiyeceklerden memnun olup olmadıklarını sordu:

Memnundular, Allah razı olsun lâkin...

Bir ihtiyar:

— Doymuyoruz beyim, diye inledi, doymuyoruz.

İliklerimiz birbirine geçti!

Baştabip emrindekilere karşı baruttu ama, has-talarına değil. Yemeğin artırılacağını temin etti.

Bir saat sonra, dolaşılması gerekli her tarafı do-

laşmış, odasına dönmüştü. Masasındaki evraklarla meşgul olmıya başlamadan evvel:

— Bana ambar memurunu çağırtın da hastaların istihkakları hakkında talimat vereyim, –dedi.

Başhemşire odacıya emretti.

Odacı, Muammeri kara kara düşünür buldu. Başını yumrukları arasına almıştı.

— Seni Baştabip bey acele istiyor dedi.

Muammer'in ciğeri ateş düşmüş gibi yandı. Çağırılıyordu. İşte, tamam. Kıyametler kopacak, işine son verilecek, yine işsiz kalacaktı.

— Baştabip bey öfkeli mi?

Öfkeli olmadığı zamanı bilmliyordu ki odacı. Attı:

— Öfkeli.

— Öfkeli demek?

— Öfkeli.

— Yandık desene, şap gibi yandık desene Bayram efendi...

— Niye, ne var ki?

— Bayram efendi?

— Buyur.

— Benden önceki ambarcı neye koğulmuştu?

— Evine öteberi taşıdığı için

— Taşır mıydı sahiden?

— Ben gözümnen görmedim, Allah var, Amma elin adamı öyle dediydi.

— Baştabip bey hemen kovdu muydu?

— Şakası yok, bilader!

— Birde ha?

— Birde ya. Bizim Baştabip gibi var mı? Bir bakışta her şeyi adamın gözlerinden okur!

— Fakat Bayram efendi. Şuraya geleli iki ay dolmak üzere. Hepiniz görüyorsunuz. Evime bir şey götürdüm mü? Her akşam paydosunda durur, kapıcıyla konuşurum ki, bir şey çıkarmadığımı görsün diye.

— Ne olmuş?

Durumu anlattı. Fakat odacı Bayram, «Ateş olmıyan yerde duman tütmez!» diye, hastahane kapıcısının yanına geldi.

— Haberin var mı, dedi, senin yeni anbarcının da ipliği pazara çıkmış!

Kapıcının gözleri büyüdü:

— Ne gibi?

— Evine öteberi taşıyor diyesiymişler!

— Essahdan mı lan Bayram?

— İrzıma nikâhıma. Seni de şahit tutuyor. Her akşam paydosta durur, sennen konuşurmuş. Doğru mu?

Kapıcı telâşlandı:

— Konuşur, konuşmaz. Bennen ne alıp vereceği varmış? Herkesin suç ortağı mıyım? Bana ne? Lâkin, dur hele Bayram... Bu var ya bu ambarcı? Dün akşam kapıdan koşarak çıktı, yel gibi. Tamam tamam, yel gibi. Baştabip çağırır sorarsa, derim. Babamın oğlu değil a!

Baştabibin odacısı ambar kâtibi Muammeri Baştabibin oda kapısı önünde tırnağını kemirirken buldu.

— Niye girmiyorsun?

— Demek çok öfkeli?

Bıyık altından gülümsiyen odacı:

— Çok, dedi. Senden önceki de tıpkı senin gibi korktuysun. Mayişinize şükretseniz de, harama el atmasanız olmaz mı?

Muammer baygınlıklar geçiriyordu.

— Yalan, diye inledi. Valiahi yalan, billâhi yalan. Kur'ân çarpsın ki yalan!

— Dün kapıdan niye yıldırım gibi çıktın öyleyse?

— Ben mi? Kim söyledi?

— Kapıcı Hidayet.

—?

— Baştabip sorarsa derim dedi. Hidayet namuslu adamdır. Hemşerim diye değil, lâkin Hidayet gibi harbici var mı?

Baştabibin odasına girdi.

— Ambarcı, geldi dedi. Geldi ya, tirtir titriyor. Bu da kendinden evvelki gibi. Hain hoyflü olur der-

ler. Cenab-ı Allah ayıplarını yüzlerine vuruveriyor. Kurban olduğum...

Baştabip gözlüğünü çıkarıp sordu:

— Ne demek istiyorsun?

— İç yani, hem yapıyor ediyorlar, hem de...

— Hem de!

— Kapıcı Hidayet diyor ki, baştabip çağırırsa derim diyor. Dün akşam kapıdan yıldırım gibi çıkıp gitmiş!

— Yaaa!

— Evet. Hidayet namuslu oğlandır. Hani hemşerim diye değil. Hidayet gibi yok!

— Demek bu da öteki gibi?

— Kendin daha iyisini bilirsin beyim.

— Çağır onu bana!

Muammer ölü gibi girdi. İçinde fırtınalı, sırlı-sıklam gecelerin ürpertisi, çocuğunun derinlere kaçmış kara gözleri... Baştabibin masasına yaklaştı, durdu. Titreyen elleri, bacakları. Seyiren kaşları, gözleri...

— Ne yapacağız sizin elinizden kâtip? Sizin bu hırsızlığınızla nasıl başa çıkacağız? Aldığınız maaşla niçin yetinmiyorsunuz?

Âniden odun yemiş gibi oldu peşin. Sonra kendini topladı. Bir çırpıda bir sürü şey söyledi. Fakat Baştabip:

— Senden önceki de tıpkı senin gibi konuşmuştu! dedi.

Masasından kalktı. İçeri giren Başhemşireye emretti:

— İdare memuruna haber verin, vazifesine el koysun!

— Başüstüne efendim.

— Hadi, bas bakalım!

Fırtınalı, sırlı-sıklam geceler, altları delik postalları, derinlere gömülü iri siyah gözler, karanlık sokaklar, uğultu vesaire...

Çıktı.

BABALAR VE OĞULLAR

Tam ikinci üstü. Arsada küçük futbolcular futbol toplarının başına üşüşmüşler kaptan Cahit'i seyrediyorlar. Bir komser oğlu olan Cahit'in terli yüzü kıpkırmızıdır, topun memesini yerleştirmeye çalışıyor.

Altan «Beşiktaş'a gireceğim,» diye kabardı.

Necdet sinirli sinirli «Parayı nereden bulup da İstanbul'a gideceksiniz?» dedi.

«Baban ne iş yapacak orda?»

«Orda halası var babamın, apartmanda oturuyorlar. Bir satsalar üçyüz, dört yüz bin lira eder!»

«Ne biliyorsun? Gördün mü?»

«Babam görmüş, biliyor, o söyledi.»

Mıstık söze karıştı:

«Halanın apartmanından size ne? Satıp parasını size vermiyecek ya!»

Necdet, «Tabi,» dedi «Niye versin?»

«Halamız değil mi oğlum? Hem babamın İstanbul'da öyle büyük tanıdıkları var ki...»

Necdet dayanamadı: «Ulan amma da atıyorsun. Senin baban bizim şirkette kâtip!»

«Olsun...»

Necdet, «Çocuklar,» dedi «Bunun babası var ya, yolda nasıl yürür? Kambur kambur. Sanki sırtında küfe varmış gibi. Ulan senin baban hamala benziyor. Öyle babam olsa lâfını etmeğe utanırım!»

Altan'ın da tepesi attı: «Senin baban da cennet öküzü!»

Necdet'in tombul yanakları al al oldu: «Benim babam mı cennet öküzü?»

«Cennet öküzü tabii!»

«Ulan senin baban öküz asıl. Bunun babası var ya, bizim şirkette kâtip, babam dedi ki, dalgacı tere-sin biri dedi, kuyruğundan tutup atacağım, acıyorum dedi.»

Kaptan Cahit topun memesini bırakmış, çekişmeyi dinliyor, terli terli gülüyordu.

Altan: «Benim babam için mi diyor?»

«Tabii ya.»

«Senin baban diyor ha?»

«Tabii benim babam diyor!»

«Demek baban diyor?»

Necdet nerdeyse ağlayacaktı, «Şişe kafalı!» dedi.

Çocuklar çılgınca güldüler.

Altan: «Ne var boynuzlu'nun oğlu?»

Necdet tokat yemişcesine sarsıldı.

Mıstık, «Yuuu,» dedi «Ben olsam yemezdim o lâfı!»

Necdet gene: «Şişe kafalı!»

«Ne var kavun kafalı?»

«Surata bak!»

«Benim babam senin baban gibi boynuzu değil ya.»

«Peki, akşam gelsin beybam, söylemezsem eğer...»

«Söyle ulan avel, senin babandan korkan mı var?»

«Babamın karşısında böyle duruyor ama baban!»

Altan heyecanla sokuldu.

«Şoförünüzü niye kovdu beyban şoförünüzü? Ha? Söyle bakalın, niye kovdu?» Arkadaşlarına döndü: «Çocuklar, bunun annesi var ya?»

Necdet kıpkırmızı: «Niye kovdu?»

«Annene sor da söylesin!»

«Benimle konuşma bundan sonra,» dedi. Çekti gitti.

«Konuşmazsan konuşma be, ölmüyorum ya seninle konuşmak için...»

Mıstık: «Babası niye kovdu şoförü?»

Altan göz kırparak, «O biçim işte,» dedi. «Ça-kıyorsun ya?»

«Sahi mi be?»

«Şerefsizim ki ha. Kalkmış bir de fiyaka söküyor burda. Babam dedi ki, herifte mide değil, çöp tenekesi dedi.»

Futbol topu hazırды. Kaptan Cahit ayağa kalktı.

«Haydi çocuklar!»

Aşağı kaleye kuvvetli bir degaj yaptı. Havada geniş bir eğri çizen top uzaklara düştü.

.....

Sofrada Necdet beybabasına dargın dargın baktı. Yusuvarlak iri başı elektriğin altında parlayan Bay Ethem Kadri Savaşcan, fildişinden dökülmüş gibi ağır, pırıl pırıldı. Boyuna şarap içiyor, arada gamsız kahkahalar atıyordu.

Annesinin sofradan kalktığı bir ara Necdet:

«Beyba,» dedi yavaşça.

Bay Ethem Kadri oğluna baktı.

«Boynuzlu ne demek?»

Adam ipek pijama içindeki tombul göbeğini hop-

lata hoplata güldükten sonra, yaşaran gözlerini tom-
bul, bembeyaz yumruklarıyla sildi. Durup durup gü-
lüyordu.

«Ha beyba?»

«Annene sor yavrum!»

Sarıya boyalı kumral saçları bigudiler içinde
Selma hanım, «Ne var?» diye mutfaktan çıktı. «An-
neden sorulacak olan nedir?»

Ethem Kadri bey hâlâ durup durup gülüyordu.

«Bak ne soruyor oğlun...»

«Ne var? Ne soruyorsun Necdet?»

«Boynuzlu ne demek anneciğim?»

Selma hanımın yüzü asıldı: «Aşk olsun Ethem.
Böyle şeyler öğretiyorsun çocuğa değil mi?»

«Yok hanımcıgım yok, bana sordu, ben de...»

«Sen de bana ha...» Kocasını nefretle süzdük-
ten sonra oğluna döndü: «Necdet, bir daha işitme-
yeyim bu kaka lâfları, vallahi ağzına biber korum!»

«Demek kötü bir şey bu?»

«Elbette. Çok köyü hem de!»

«Peki, benim beybam boynuzlu mu?»

Ethem Kadri beyin elinden çatal düştü.

Selma hanım beklemiyordu: Ne demek? Ne de-
mek oluyor bu Necdet? Kimden öğreniyorsun bun-
ları? Ayıp değil mi senin gibi terbiyeli, güzel çocu-
ğa? Aaa...»

Kocasına döndü. O hâlâ şaşkın şaşkın bakıyordu.
Ne kahkaha, ne de hattâ hafifçe gülümseyişten iz.
İnce damarların kıl kıl kırmızısı içindeki pelte yüz
hıristan sararmıştı. Yoksa oğlu bir şeyler mi biliyor-
du? İskemlesini oğlunun yanına çekti.

«Kimden duydun bunu yavrum?»

Necdet kinle, «Altan'dan!» dedi.

«Hangi Altan? Şu, kâtip Rıza'nın oğlu mu?»

«Evet»

«Ne dedi?»

Senin baban boynuzlu dedi, şoförünüzü beyba-
nın niçin kovduğunu biliyor musun dedi...»

Selma hanım kıpkırmızı kesildi.

Necdet sinirli sinirli bakıyordu.

Ethem Kadri bey tıkanmıştı. Peçetesyle ağzını silerek masadan yavaşça kalktı, odasına geçti.

«O terbiyesizle konuşma bir daha yavrum,» dedi. Selma hanım, «Onlar alçak ruhlu, âdi çocuklardır. Oynama da onlarla... Olmaz mı evlâdım?»

«Peki anneciğim. Benim beybam boynuzlu değil, değil mi?»

«Değil tabii yavrum, şüphe mi var?»

«Beybam şoförü niçin kovmuştu?»

«Hiç, benzin çalmıştı da...»

«Yoksa benim beybam...»

«Senin beybam büyük adam!»

Altan'ın babası?»

«Hiç, kâtip parçası...»

«Biz istesek hemen yarın gideriz İstanbul'a değil mi?»

«Ne var İstanbul'a gidemeyecek? Her yaz gitmiyor muyuz?»

«Altan'lar?»

«Pis, âdi çocuk o, Alma ağzına onun adını!»

«Onlar gidemezler değil mi?»

«Gidemezler tabii...»

«Paraları yok ki gitsinler değil mi anneciğim?»

«Olsa bile, beybam izin vermez ki...»

«Yaşasın! Benim beybam, onun kambur babasından çok büyük. Hem onların otomobilleri de yok!»

.....

Bay Ethem Kadri Savaşcan karyolaya yan gelmiş apartman penceresinden dışarlara bakıyordu. Karanlıklar inmiş, şehrin elektrikleri yanmıştı. Radyo ağır ağır klâsik müzik parçaları çalmaktaydı.

Selma hanım odaya koyu bir gölge gibi girdi.

Ethem Kadri bey, karısının girişini anladı ama dönüp bakmadı. Dışarda aysız göğün altında şehir pırıl pırıldı.

Kadın yavaşça sokuldu. Kocasının tüysüz başı-

nı yumuşak avucuyla okşadı. Ama adam hâlâ hareketsiz, dışarlara bakıyordu.

Kadın, «Niçin lâmbayı yakmadın?» dedi.

Adam karşılık vermedi.

«Yakayım mı?»

«İstemez.»

«Niçin?»

«Böyle daha iyi.»

«Ama böyle...»

«Böyle daha iyi diyorum.»

«Peki.»

Kocasına az daha sokuldu, yanına uzandı, çenesini yastığa koydu, dışarlara bakmağa başladı kocası gibi. Bir ara, «Ne düşünüyorsun?» diye sordu.

Adam mırıldandı: «Kestirebilirsin.»

«O adamı kov!»

«Rıza'yı mı?»

«Evet.»

«Ne suçu var?»

«Var, yok. Kov. Ben öyle istiyorum!»

«Neyi değiştirir bu?»

«Değiştirir, değiştirmez. Kovmanı istiyorum!»

Adam karşılık vermemeyi uygun buldu.

«Pis, utanmaz. terbiyesiz. âdi...»

«Belki,» dedi Ethem bey.

«Ne belkisi?»

«Utanmaz, terbiyesiz belki ama...»

«Evet?»

İçini çekti: «Boynuzlu değil!»

Kadın hırsla doğruldu.

«Başlama gene. Gelmiş geçmiş bir şey için...

Adam kahırlı: «Yak şu lâmbayı yak...»

«Ne o? Ne diye kahırlı kahırlı konuşuyorsun?»

«Buna da mı hakkım yok Selma? Boynuzlu bir koca olarak, bu kadarına da hakkım yok mu?»

Kadın gitti, düğmeyi çevirdi. Oda aydınlandı.

«Yok!» diye bağırdı.

«Yok demek?»

«Yok Çünkü gelmiş geçmiş bir şey!»

Adam karyoladan atladı: «Pekâlâ, öyle olsun...»

Kadın radyonun düğmesini çevirdi. Müzik sustu.

«Duyuyor musun, o âdi adamı yarın mutlaka

kov!»

Adam ne şöyle dedi, ne böyle.

.....

Kâtip Rıza düşük omuzlarıyla şarapçıdan içeri girdi. Ağlayacak kadar hırslı, tezgâha sokuldu.

«Doldur bakalım, doldur!»

Şarapçı, bir eski öğretmen, ilgilendi:

«Ne o? Deryada gemilerin batmış gibi?...»

Kâtip Rıza, «Bırak,» dedi, «Canım sıkılıyor.»

«Hayrola?»

«Bugün birdenbire işime son verdiler.»

«Sebe?»

«Hiç, Sebe, mebe yok. Durup duruken...»

«Olmaz öyle saçma şey. Mutlaka bir sebebi vardır. Güneşe karşı filân işemiş olmanız?»

«Yok canım. Akşam, paydosta, Personel şefi çağırdı, yarın dedi hesabını alacaksın, işine son veriyoruz...»

«Neden, niçin sormadın mı?»

«Sordum.»

«Neymiş?»

«Müdürün emri!»

Önüne sürülen dolu şarap bardağını sinirli sinirli kavriyan kâtip Rıza bir nefeste dıktı.

Şarapçı: «Müdürle aranızda gelmiş geçmiş bir şey var mı?»

«Yok birader. İnek gibi herif. Karısını şoförüyle yakaladı da boşverdi.»

«Sen olsan ne yapardın?»

«Ben olsam ne mi yapardım? Ciğerini sökerdim anam avradım olsun!» dedi. Tezgâha bir yumruk attı.

Şarapçı kızdı: «Noluyorsun lan, inek? Başlarım üsküfünden ha! Umum müdürün değilim ben!»

«Bırak yahu Mahmut be, tepem attı. Akıl diyor...»

«Var mı ki desin?»

«Ne?»

«Ananın hörekesi!»

«Doldur şunu yahu...»

Bardak doldu, tezgâhta önüne sürüldü. Kâtip Rıza aldı, yarısını dikti, bir cigara yaktı.

«İçim yanıyor yahu. O kadar çocuk ekmek bekliyor. Biliyorsun, ekmek aslanın ağzında. Bundan sonra ne halt edeceğim ben? İş nerede? Allah seni inandır-sın, bugünden yarına yiyeceğimiz yok şerefsizim!»

«Şeref mi dedin?»

«Bırak şakayı yahu. Bir maaş tazminat verdikle-rini farzet. Sağa sola dünya kadar borcum var. Ka-pat borçları, sonra?»

«Sonra... sonrası yok. Git yalvar herife. Herhal-de bir sebebi vardır...»

«Kafayı ıylce bulup gideceğim.»

«Git ama, biçimli. Kabadayılığa boşver. Nerden baksan beş paralık bir kâtip parçasısın. Kendine acındır...»

«Doldur şunu.»

«Hayır, yeter. Dört bardak içtin, bir şişe Te-kele'in Marmara'sı demek. Yeter!»

«Sen şunu da doldur da...»

«Ulan zaten yumruk kadar şeysin. Yeter dört bardak. Şimdi gider akım derken bokum der, bir çu-val inciri berbat edersin...»

«Gözünü seveyim Mahmut doldur şunu, aklım başıma gelsin!»

Kâtip Rıza beşinci bardağı da dikip çıktı.

.....

Saat akşamın sekizine geliyordu.

Umum Müdür Ethem Kadri Savaşcan masasın-dan kalktı. Daha yığınla iş olduğu halde, çalışmak gelmiyordu içinden. Tam şapkasını alacakken kapı

vuruldu. Şapkasını almaktan vazgeçti, masasına döndü.

Kâtip Rıza içeri paldır küldür girdi. Ufak tefek, kendi hâlinde biri olan Rıza'yı sarhoş, paldır küldür görmeğe alışkın olmayan Umum Müdür, ürktü. Aklından, müdürünü çekip vuran ofis kâtibi geçmişti.

«Buyurun, buyurun Rıza bey!» dedi. Yer gösterdi.

Kâtip Rıza'nın gözleri dönmüştü, «İstemez,» dedi. «İşime niçin son verildiğini öğrenmek istiyorum!»

Elini pantolon cebine sokarken, gözlerini, müdürün Çin mavisini gözlerine dikti.

Müdür, «Öyle mi?» dedi, «İşinize son mu verildi? Bilmiyorum...»

«Nasıl bilmezsiniz? Sizin emriniz olmadan bu şirkette sinek bile uçamaz!»

«Evet ama, şerefsizim ki haberim yok Rıza bey!»

Kâtip Rıza birden davrandı. O gün eline tutuşturulan bonservisini çeketinin iç cebinden çıkaracaktı. Bunu başka şey sanan müdür telâşlandı. «Rıza bey, yavrum, Rıza bey... kendinize gelin!» diyerek yanına koştu, elini tuttu:

«Sizi hiç kimse işinizden çıkaramaz. Zaten sebep de yok. Yahut varsa bile benim haberim yok. Yarın inceler, neticeyi size bildiririm. Netice aleyhinizde bile olsa hiç ehemmiyeti yok, yeniden başlarsınız işe!»

Kâtip Rıza da durumu kavramıştı. «Beni kovarsanız, çoluk çocuğumla birlikte mahvolduğumuzun resmidir,» dedi. «Dört çocuğum var biliyorsunuz, hiç bir yerden de on para gelirim yok. Bana gelince ben, bu candan vazgeçtim zaten!»

«Merak etmeyin Rıza bey, müsterih olun...»

«Bu şirkete on yıldır emek veriyorum. Size, önceki âmirlerime karşı saygıda kusur etmedim. Hele sizi her zaman saygıyla andım...»

«Eksik olma Rıza bey. Ben de senden, çalış-

mandan memnunum. Yarın işini hallederim, hemen başlarsın.»

«Bekliyorum müdür bey. Aksihalde...

«Merak etmeyin, merak etmeyin...»

«Teşekkür ederim efendim.»

«Bir şey değil evlâdım. Git istirahatına bak...»

Kâtip Rıza memnun, çıktı.

.....

Arsada gene futbol oynanacaktı. Kaptan Cahit topu gene dizleri arasına almış, memeyi yerleştirmeye çalışıyordu.

Mıstık, «Sonra?» dedi.

«Sonra hiç. Babam bir dikilmiş karşısına, demiş ki, beni işimden çıkar da gör demiş»

«O ne demiş?»

Boynuzlu mu? Ne diyebilir yahu? Yalvarmış Öyle ödleğ herif ki diyor babam...»

«Baban vuracak diye mi korkmuş?»

«Tabi yahu. Ödö kopmuş enayinin. Dan dun et-sin de bak!»

«N'olur?»

«Babam diyor ki, koca göbeğini barut dumanıyla doldururum diyor!»

«Benim babama desin de görsün... Benim babam senin baban gibi dört tanesine boş verir!»

«Senin baban başka Mıstık.»

Mıstık horoz gibi kabardı.

Altan, «Ama o?» dedi. «Değil mi?»

«Ona boş ver, ineğin biri...»

Top gene hazırды. Kaptan Cahit gene aşağı kaleye doğru sıkı bir degaj yaptı. Top gene bir eğriyle uzaklara düştü.

YANDAN ÇARKLI

İstanbul'un çok büyük, çok süslü yapılarla ünlü semtlerinden birinin kıyısında idi gittiğim ev. Eski İstanbul ahşap evleri biçiminde, şahnisli cumbalı, kiremitli, saçakları dantela gibi oymalı. Kim bilir, belki de yaşamak, ferace devrinden kalmış, Hâlâ alımlı, hâlâ çevresine o devir hanımefendileri kadar azametli bakıyordu. Bakıyordu ya, benim anlatacağım «ev»in bu alımlı çalımlı konakla ilgisi, bu çok eski devirlerden kalma konağın alt katında oluşundan.

Kim bilir hangi padişah, hangi bendesi için, ne biçim bir ubudiyetle karşılık yaptırıp hediye etmiş!

Tahtaları kurt yenikleriyle yer yer delik deşik olsa bile, gene de özene bezene yapılmışlığı ilk bakışta belli kocaman kapının üç beş metre alt başında, ufacık, pek gelişigüzel, son derece yalınkat bir başka kapıdan aldılar bizi içeriye. Kurt yenikleriyle delik deşik kocaman kapı, konağın asıl kapısı. Bizim buyur

edildiğimizse, zamanında, yâni konağın güm güm gümlediği mutlu günlerde uşakların işlediği kapı olacak.

Bu kapıdan girdik işte.

Daracık bir dehliz. Loş, dört, beş metre uzunluğunda. Sonda, sağlı sollu ufacık ufacık iki oda. Herhalde o mutlu uşaklar oturdu bu odalarda.

Şimdi, rahmet-i rahmâna kavuşmuş ilk karısından dokuz, ikincisinden de dört olmak üzere on üç çocuğuyla karısı, kendisi, güveysi on altı kişilik ufaktefek bir sıvacı barınıyor, Bana bu sıvacıyla başındakilerinden söz açtıkları zaman şaşıp kalmış, pek de inanmamıştım, Hiç vakit geçirmeden gittim. gördüm. Hani insan görmezse de ezbere düşünse ilk akla gelen, bu ufacık aile babasının bu kadar boğazı beslemek zorunda kalmaktan gelen korkunç sıkıntı içinde belki de zaman zaman kendine kıymayı düşünebileceğini sanır.

Hayır. Adam ufaktefek, bir muşmula kadar da kuru, kötü yaşamağa dayanmakta sıfırı tüketmiş ya, neşesine diyecek yok. Hani şu eskilerin «mihneti kendine zevk etmedir âlemde hüner,» sözü var ya, o hesap. Mihneti kendine zevk ediyor:

«Bizde gramofon yok, radyo hiç yok. Yok diye bir kenarda küsüp kararacak değiliz ya! Aptal çallar, Çingene oynar hesabı, ben tepsiyi alıyorum, askerken yeni gelen büyük oğlan dayanıyor şarkının, türkünün en oynağına, en kahpesine, kızlar da şıkıdık şıkıdık başladılar mı göbek atmağa, ooooh! Kaç para eder senin Hilton'un, Taksim'in, Tepebaşı'n, Kazablanka'n!»

Beşinci çocuğuna gebe karısı söze karışıyor:

«Üstümüzdekiler rahat bıraksa...»

Soruyorum, «Kim oturuyor üstte?»

«Kiracı.»

Sözü kocası alıyor:

«Kiracı ya, ev sahibinden ileri. Kendileri çalıp çağırıp hora teper, tahtalarını yıkayıp silerken ya-

taklarımızı sel sele verirler, lâf yok. Biz burada gam dağıtalım dedik mi, tavan güm güm vurulur. Ne o? Kesin bakalım, sizi mi dinliyeceğiz? Biz sizi dinliyoruz ya... Radyonuz var, içkiniz, misafirleriniz, dansınız mansınız tamam. Haftada en azından dört, beş gün mahalleyi inletirsiniz. Dinleyen kim? Beğenmiyorsan çık. Bir tutuluyorum ki heriflerin mal sahibi gibi cart curt etmelerine!»

Bunları, yılbaşını nasıl geçirdiklerini anlatırken, rutubetten nemli, karmakarışık yataklarının hâlâ serili durduğu odalarında söylemişti.

Bir buçuk metre eninde, bir buçuk metre boyunda, basık tavanlı, içeri içeri kamburlaşmış, sıvaları dökük duvarlarıyla kutuyu hatırlatan bir oda. So-kağa açılan yanyana iki pencerenin dörderden sekiz camından yedisi kartonlarla kapatılmış. Yama yama üstüne yorganlar, yatak, yastıklar. Yataklar sıra sıra serili. İncecik incecik.

«Kaç kişi yatıyorsunuz burada?»

Kucağında bir, bir buçuk yaşlarındaki kızından başka karnı burnunda karısına bakıyor gülerek. «Kaç kişi yatıyoruz?» diye soruyor.

Kadın da gülüyor. «Bilmem ki... Ben, sen iki, Ayşe, Fatma, Zeliha, Meryem, Erdal, Can, Neşe Ay-nur da sekiz mi?»

«Sekiz.»

«Etti on. On kişi yatıyoruz galiba...»

Ufak tefek adam, odanın rutubetli loşluğunda gülüyor.

«Ürkütmeden sayılmaz ki!»

Soruyorum, «Öbür odada kaç kişi yatıyor?»

Gene hemen karşılığını veremiyor. Düşüyor önümüze, geçiyoruz öbür odaya. Burası daha aydınlık ama, daha da küçük. Sedirde, yerde serili yataklar. -

«Sedirde kızım la güvey yatıyorlar. Şu yerdekinde büyük oğlum, bunda benim yamak...»

Hayretle soruyorum: «Nasıl! Sizin yamak mı?»

«Yamak ama, yadırgı değil. O da oğlum!»

«İyi ama, oğlunuz bile olsa, kızınızla güveyinizin yattığı odada yatmaları...»

Dertli dertli içini çekiyor:

«Elhayâ minel iyman değil mi? Doğru. Ben de bilirim hayânın iymandan geldiğini ama, yoktan ne çıkar. Aslına bakarsanız, ev benim üstüme. Güveyle kızımın başlarının çâresine bakmaları lâzım. Nasıl bakacaklar? O da benim gibi bir işçi, badanacı. Ev kiralariysa, biliyorsunuz, ateş pahası. Nereye gidecekler? Nerde ev bulacaklar? Buldular diyelim, avuç dolusu parayı nasıl verecekler? Avuç dolusu harcamak için avuç dolusu kazanmak lâzım. Bize mâlûm, serbest meslek erbabı, üç gün iş, on üç gün o kahve senin bu kahve benim. Keyfimizden değil ha. Hele mevsim de kışa döndü döneli beri, bırak!»

«Buraya ne kira veriyorsun?»

Gülerek başını salladı.

«On yıl önceki mukaveleye göre doksan.»

«Mukavele dışı?»

«İki yüz elli!...»

«Yâni yüz altmış lira açıktan? Her ay mı?»

«Tabî.»

«Niçin?»

«Niçini var mı? Çıkaramasa bile tedirgin eder. Ettii de. Doksanken, yüz yirmi yap dedi. Yapmadım başladı hır güre. Yaptım. Bir zaman rahat. İki yıl sonra tutturdu elli lira daha koy. Koymadık, yukardan su döktürdü, camlarımı kırdırdı. Çâresiz elli daha ekledik. Ettii mi yüz yetmiş? Aradan geçti gene birkaç yıl, haydi bakalım elli daha. Hık, mık. Veremem, edemem, kazançlar kesik filân fıstık... başladı hır gür, gene. Ulan aman yapmayın, etmeyin... Kim dinler? Çâresiz kabul. Ettii iki yüz yirmi. Bu yakınlarda gene tutturmuş, otuzla razı ettik güç belâ. Şimdi iki yüz elli-den oturuyor, doksandan mukavele imzalatıyoruz Anlayacağın, yüz altmış lira haraç veriyoruz her ay!»

O halim selim, o yumuşacık, o mihnetli kend-

sine zevk eden adam öfkeden şahlanarak, «Şu Kıbrıs dalgasından bir harp de patlamıyor ki,» dedi. «Cenab-ı Allah hakkımızda hayırlısını versin!»

Karısı bir ana kartal gibi dikildi.

«Başlama gene deli deli!»

Adam soluyordu ama, karısından çekinmişti besbelli, yere bakıyordu.

Kadın bana döndü.

«Ev, kira, ev sahibi lâfı oldu mu gözü dünyayı görmez. Harp olsunmuş. Unuttun mu harp şâyiaları çıktığı günleri?» Gene bana döndü. «Geceleri uyku tutmaz olduydu. Vay yavrularım, vay evlâtlarım...»

Adam gözlerini yerden bana kaldırdı.

«Doğru söylüyor, doğru söylüyor ya, ne yapacağımı da şaşırdım kardeş. Gözünü toprak doyurasıcının kocca bir apartmanı var Şişli'de; Heybeli'de köşkü var. Dükkânlar, konaklar da caba. Ulan, Allah vermiş. Bizi de şu kör haneye tıkmış. Görüyorsun dirliğimizi! Devletin kanununa, konturatına razı olsan da insana dünyayı zehir zıkkım etmesen olmaz mı? Firavun'un adı çıkmış. Firavun bunlar kadar zâlim miydi? Hiç sanmıyorum! Doksan liralık kiraya, tut her ay açıktan yüz altmış lira avanta al!»

İrili ufaklı çocukları birer ikişer geliyor, yanları patlak ayakkapları, yamalı, kirli üst başlarıyla bize meraklı meraklı bakıyorlardı. Sevimli, zekî şeylerdi hepsi de.

Babaları onlara dikkat edince, «Harp,» dedi. «Allah göstermesin. İnsan canından beziyor da zaman zaman... Yoksa kapıya konacak şey mi?»

Karnı burnunda hanımını işaret ederek, «Hâlâ yeni yeni canlar peşindesiniz,» dedim.

Baktı, gördü, güldü.

«Ne yapayım?»

«Bilmem, ama, tedbirli davranamaz mısınız?»

Gene âdeta şahlandı:

«Yâni ne yapmalıyım?»

Düşürmek gibi, hâmile bırakmamak gibi...

«Allahın binasını yıkamam!» dedi.

Arka cebinden kırış kırış sigara paketini çıkarıp uzattı. Bir tane aldım. O da aldı. Çaktığı kibritten yaktık. Kaldığı yerden ardını getirdi.

«Yıkamam. Çünkü, isterse milyonların olsun, vermediğine vermiyor. İşte, nah şu karşı sokaktaki apartmanın genç sahibi Herifte böyle dört apartman daha var. Parası sayısız. Çocuk diye mermere sapanıyorlar, hava Kurban olduğumun Zât-i kibriya'sı. Beni lâyük görüp vermiş de ben ona isyan edip düşürecek miyim?»

En küçüklerden yırtık pantolonlu bir toramanı kucağına aldı. «Yavrum benim, yavrularım,» dedi. «Evimin, viran yuvamın bülbülleri! Ben onlardan bir tekinin bile tırnağının taşa değmesini istemem. Benim derdim ev, üst baş, yeme içme... İş versinler efendi, bana hiç bitip tükenmeyecek iş versinler. Kana kana, terleye terleye çalışırım. Yeter ki çalıştıktan sonra hakkımı alayım, evime, çoluk çocuğuma koynum koltuğum dolu geleyim, onları kurt gibi yerlerken seyredeyim!» Karısına döndü: «Yahu bir saatir dikiliyoruz, insan misafirine kahveden geçtim, bir bardak çay ikram etmez mi? O kadar mı öldük?»

«Hiç zahmet etmeyin, ben hemen gideceğim... dedim.

«Olmaaaz,» dedi. «Yahut dur. Haydi kahveye çıkalım!»

Evlerinin bulunduğu sokağın iki yanındaki kocaman apartmanların arasından ağır ağır yürürken boyuna anlatıyordu:

«Yavrularımı okutmak, adam etmek istemem mi? Elllerinde çantalarıyla okullarına temiz pâk gidip gelen halli vakitli çocukları gördükçe kendimden utanıyorum şerefsizim. Ben de babayım ha? Niye başkaları gibi yavrularımı okutamıyorum? Neden giydirip kuşatamıyorum? Benim evimde de niye başkaları gibi radyom yok, buzdolabım, yok, elektrik süpür-

gem yok? Ben böyle dedikçe kahvede arkadaşlar basıyorlar kahkahayı. Eşşekler diyorum, gülün bakalım. İstemesini bilmezseniz Allah ne diye versin? Öyle değil mi ama? Kul istemezse Cenab-ı Allah verir mi?»

Güldüm. «Sen istemesini biliyor, istiyorsun. Veriyor mu?»

Şöyle bir duruyor, düşünüyor, sonra yüzüme bakıyor.

«Doğru.»

«Doğru ya.»

«Öyle ya, onlar istemesini bilmiyorlar vermiyor, ben biliyorum, bana da vermiyor. Neden? Siz biliyor musunuz?» Hemen ekliyor, «Yoksa az mı çalışıyorum?»

Gene şahlanıyor, «Değil bu memleket, bütün bu kürre-i arz'da benden daha çalışkan varsa yuh erva hıma!»

«Peki?»

«Valla galiba işin içinde bir bit yeniği var, benim aklım ermiyor. Hâşa hâşa, Allah-ü taalâ vermezlik etmez. Çalış kulum vereyim demiş. E... kul çalışmıyor mu? Kim demiş çalışmıyor diye? Tarlalar dolusu, fabrikalar dolusu hem de, işyerleri dolusu...» Kendini hatırladı: «Ben meselâ... İş oldu mu sabahın seherinde kalkarım şerefsizim. Badana fırçamı, sıva malamı filân alır, düşerim yollara. Kış, yaz. Hiç farketmez. Yeter ki iş olsun!»

«Başka işler denemedin mi?»

«Ne gibi yâni?»

«Ticaret gibi falan. Üçe alıp beşe, on beşe satmak gibi...»

Güldü.

«Çocuklarımla kuru ekmeğine katık katabilmek için ne işlere girip çıkmadım ki? Sıvacılıktan bir tarihte birkaç yüz lira geçtiydi elime, toplu bir para. Kış birden bastırıp da işler durunca, hadi dedim, şu birkaç yüzle iyi, kötü bir ticaret yapayım. Vurdum

işı sebzeçiliğe. Ama hemen anladım ki, ticaret bana göre değil!»

«Niçin?»

«Niçin olacak? Kazanmak için müşteriye kazık atmak, malı satın alırken de madik oynamak lâzım. Böyle şeylerse oldu bitti elimden gelmez. Bizim birkaç yüz, deve oluverdi!»

Kırış kırış Birinci sigara paketini çıkarıp uzatıyor. Birer tane yakıyoruz.

«Deve oluverdi evet. Lâkin öyle pis bir zaman ki. Elde on para yok. Yer demir, gök bakır. Kar der-sen diz boyu. Sobamız oldu bitti yok. Kömürü kö-mürücüden kiloyla alırsız. Sermayeyi kediye yükleyince onu da alamaz olduk. Vay anam vay! Açlık bir yan-dan, soğuk bir yandan. Çocuklar sızlanırlar. Karı, fı-kara karı öteye döner ağlar... Baktım olacak gibi de-ğil, ben de boynumu büküp ağlayacak değilim ya! Fırladım sokağa. Bir tipi, bir tipi. Sulusepken. İçim kararmış kış havası gibi. Hırsızlık edemem, para için her kalıba girip, adam boğazlayamam. Peki ne yapa-cağım bu havada? Kös kös giderken, sokağın nihaye-tinde, şoo apartuman yok mu? Krem renk boyalı? Ermeni'ler oturur orda. Bizim bir madam var, sizden iyi olmasın, çok iyi insandır. Allah son nefesinde hak dinine getirsin, o sulusepken'de beni aramaya çık-mış meğer. Tesadüf işte. Aman usta dedi, yolumu satın aldın, var ol, yaşa. Hayrola madam dedim. Dedi hayır. Bizim Kadıköy'deki tanıdıkların sıva, ba-dana işleri var, seni arıyordum. Gider misin? Gider misin ne demek madamcığım? Sen işöen haber ver. Cehenneme bile giderim, dedim. Adres verdi, aldım, ver elini Kadıköy... Buldum adresi. Bastım zile. Aç-tılar. Girdim, beni salona aldılar. Çini soba gürül gü-rül yanıyor. İnsanın gâvuru, müslümanı olmuyor arka-daş. İnsanın insanı insan oluyor! Evlerinin duvarları sıva, badana yapılacakmış. Ne istersin dediler. Ben istedim üç, onlar verdiler dört, beş. Bir ellilik avansı alınca, evden nasıl çıkıyorum, yâni topun ağzından

fırlamış mermi gibi! Kar'mış, sulusepken'miş... Haydi bir vapur, doğru bizim semte. Ulan kömürcü tart on kilo kömür. Bakkal, ver ordan pastırma, sucuk, ekmek. Kasap tart bir kilo et. Bir şişe de şarap uydurdum mu? O gece görmeliydin bizim evi. Mangalda ateş nar mı nar, duvarlar gülüyor mu gülüyor, çocukların yüzüne kan mı geldi kan! Ver kız şu tepsiyi, alamadın, veremedin gece yarısına kadar!»

Sokağın tam dönüp ana caddeye çıkacaktık, hemen sağda durdu, «İşte bizim kahve!» dedi.

Girdik. Kendisi gibi, üstleri başları harç, kireç bulaşıkları içinde insanlar. Onu görünce sanki kahvede bayram havası esmeğe başladı.

«Vaay Yandan Çarklı geldi!»

«Nerelerdesin ulan Yandan Çarklı?»

«Yandan Çarklı be, radyoların televizyonlusu çıkacakmış yakında, duydun mu?»

Bir iskemle kapıp bana ikram ediyor, sonra da kendi altına bir başkasını. Beni arkadaşlarına tanıtıyor, selâmlaşıyoruz.

Daha sonra garsona sesleniyor:

«Hey... Fidanâkiii!!!»

Garson tâ gerilerden karşılık veriyor: «Hooop!»

«Gel buraya!»

«Emret!»

«Bize çay getir...»

«Kaç tane?»

«Kaç kişiyiz ulan, saysana!»

Garson gözlerini üzerlerimizde dolaştırıveriyor:

«Bir, iki, üç, dört, beş, sekiz... Yaşa!»

PIRIL PIRIL

Kış ortasında pırıl pırıl güneş kanımı mı çoşturdu ne, çoktandır yitirdiğim hârika iç âlemi başladı. Otuz beş yıl önceki gibi, havaya sabun balonları üfliyebilir, kırlarda doludizgin çember çevirebilirim. İçim içime sığmıyor. Oturduğum mahallenin çamurunu, ortanca çocuğumun altları delik pabuçlarını düşünmek istemiyorum. Ne allerji, ne arteriyozkloroz, hattâ ne de idareyle harcarsam üç beş gün fazla dayanacağını hesapladığım cebimdeki para. Hiçbir şey umurumda değil.

Dalıyorum Muhsin'in meyhanesine. Sabahın onu. Dükkânde kimseler yok. Ama herşeyler terli tertipli: Muşamba örtüleri sabunlu bezlerle henüz silinmiş masalar, tozları alınmış sıra sıra şişeler, şarap, konyak, rakı, votka şişeleri, badanalı duvarlar...

Önünden dolmuşların, yüklü kamyonlarla at arabalarının, insanların akıp durduğu pencere önündeki masaya geçiyorum. Güneş, kanımı kaynatan, içime

on sekiz yaşın tazeliğini veren pırıl pırıl güneş ma-
samda. Bir sıra altın dişiyle sarı sarı gülerek gelen
Muhsin piyangodan büyük ikramiyeyi kazanıp kazan-
madığımı soruyor. Ne ikramiyesi? Hangi ikramiye?
Sen bana şarap getir be Muhsin! şarabım kırmızı,
kıp kırmızı olsun. Köfte getir, sıcak sıcak, yeşil sala-
ta getir, piyaz getir, lâkerda getir ne getirirsen ge-
tir. Rakıdan şaşmadığıma da boşver. Su getir be, su
bile beni coşturabilir bugün!

Yerimde duramıyorum. Kirlara koşmak, çimenle-
rin üstüne sırtüstü yatıp çivit mavisi göklerden sü-
zölüp geçen parçalanmış beyaz bulutlara dalmak, çi-
çek, yaprak, meyve yüklü dallardaki incir kuşlarını
sapanla avlamak, kırmızı topraklarda su gibi akan
yeşil kertenkeleleri kovalamak, kuyrukkaldıranları,
üveyikleri taşlamak istiyorum. Futbol oynamak isti-
yorum be fulbol!

Muhsin masamı donatmıştır. şişesine vuran gü-
neşle yakut kızılını alan şarabım, daha çok Rum
meyhanecilerinin usta elinden çıkma küçük küçük
kırmızı turplarla işli yeşil salatam, has ekmeğim...

İlk, ikinci bardaklar...

Büsbütün coşuyorum. Hani aşık olur muyum,
olurum. Sevgilimin lâf anlamaz, aski mi aksi baba-
sına, önden cepli bol paçaları, incecik bıyığıyla it
mi it âbisine postamı koyar, evlerine dinamit gibi da-
labilirim. Kayalara yumruk atmak geçiyor içimden!

Her zaman böyle olabilesek! Herkes, hepimiz,
bütün dünya, dünyanın bütün insanları her an böyle
civıl civıl, güneş vurmuş kalaylı kaplar gibi pırıl pı-
rıl olabilesek! Gamdan, kederden, tasadan kurtulsak,
yunsak, arınsak!

İki bardağı içilmiş şarap şişesine uzanan elim
birden öylece kalıyor. Tuhaf. O muydu? Geçen o
muydu sâhiden? Yıllarca öncenin etekleri havalı
komşu kızı mı? Hani onun için okuldan kaçarı-
dım da beni ayıplardı? Başka mahallelerle yap-
tığımız futbol maçlarından kıp kırmızı döndüğümüz

akşam üstleri mahalle kahvesinde bize beyaz çerçeve-
veli gözlüğünün üstünden bakan tahsildar İhsan efendi-
nin kızı mı?

Peki ama, yanındaki koç bıyıklı külhan bey kim-
di? Kocasını mı? Nasıl olur? Doktor olacaktı hani?
Doktor olacaktı da fakir fıkaraya parasız bakacaktı?
Keşke peşine takılsaydım. Hattâ çevirip konuşsay-
dım. Yanındaki içerler miydi? Söğür sayar mıydı? Dö-
ğüşecek olsak zararlı mı çıkardım?

Çeyrek saat sonra koç bıyığıyla içeri giriyor.
Çeketi omzunda. Sarhoş galiba. Cıvık, sulu. Pişmiş
köfteleri tabağa almakta olan Muhsine edepsizce şa-
kalarla yaklaşıyor.

Muhsin köftelerimi getirince, bu sulunun kim
olduğunu soruyorum. İneğin biriymiş. Karısını işle-
tiyormuş. Beş tekliğim varsa eliyle götürürmüş be-
ni karısına!

Yok, böyle şeylere harcıyacak beş değil, yarım
tekliğim bile yok ama, denkleştirmek lâzım. Denk-
leştiriyorum. Razi. Peşinden gelmemi söylüyor, çı-
kıyoruz. Birtakım sokaklardan geçiyor, küçük futbol-
cuların çiftkale oynadıkları geniş bir meydanlığın
kenarından daracık bir sokağa sapıyoruz. Yeşil ka-
pılı, önce kaykılmış bir evden içeri giriyorum. Be-
ni sekiz, dokuz yaşlarındaki bir kız çocuğuna teslim
edip çıkıyor. Basıldıkça paslı paslı gıcırdayan köhne
bir merdiveni çıktuktan sonra, misafir odasına buyur
ediliyorum. Âdi beyaz perdeler, sedirin örtüsü, yer-
deki turuncu işlemeli lâcivert kilim, bir köşede du-
ran tahta sandık, bacakları çarpık masa, masanın üs-
tündeki albüm. Atatürk'ün alçıdan küçük boy büstü,
şu bu... Herşey alelâde, zevksiz ama pis değil. Be-
cerikli bir ev kadınının sihirli eli ve sabun kokusu
duyuluyor.

Birden o. Sürmüş sürüşürmüş... Ama bu işe
istekli olmadığı belli. Göz göze geliyoruz. İnanamıyor.
Sonra ufacık elleriyle yüzünü pkaatıp basıyor çığlı-
ğı. Yanına gidip bileğinden çekiyorum. Sedire yan-

yana oturuyoruz. Hıçkırıyor. Böyle bir «Koca» nın peşinden sürüklenmek zorunda olup olmadığını soruyorum, Başka çaresi yokmuş. Daha «Namusluca» çalışmanın çeşidini denemiş. Kasiyerlikle başlamış işe olmamış, rahat bırakmamışlar. Trikolara girmiş aynı şey. Fabrika, tütün, tekrar kasiyerlik... Bunalıp rasgele evlenmiş. Adamın kumarbaz olduğunu nereden bilecek? Bir gece kumar postu başında bıçakla öldürünce iki yaşındaki kızıyla tekrar düşmüş ortaya: Kasiyerlik, trikolar, tütün. Yapayalnızmış, yokmuş Allahtan başka kimsesi. Sarılmış bu adama «Koca» diye...

Evden düşük omuzlarımla çıkıyorum. Artık ne otuz beş yıl önceki gibi havaya sabun balonları üfliyebilirim, ne de komşu kızını gizli deliklerden gözlemliyebilirim! Güneş vurmuş şarabımı, ufacık turplarla işli yeşil salatamı, sıcak köftemi, çivit mavimsi göklerdeki beyaz bulutları, çiçek, yaprak, meyve yüklü dallardaki incir kuşlarını, kırmızı topraklarda su gibi akan yeşil kertenkeleleri, kuyrukkaldıran, üveyikleri yitirdim. Sanki güneşle aramda yükseliveren kalın duvarın gölgesi düştü içime. Tekrardan Muhsine dönmekten ne çıkar? Yaklaşan ev kirasıyla delik pabuçların mosmor sıkıntısı başladı şimdi. Ne yapmalıyım? Nereye gitmeliyim? Nasıl kurtulmalıyım bu mosmor sıkıntıdan?

Dar, eğri, çamurlu sokaklardan ağır ağır dönüyorum. Meydanlık. Hâlâ çiftkale oynayan küçük futbolcular...

Yeni bir sokakta, çürümeğe terkedilmiş bir kamyon enkazının yanbaşındaki küçük öğrenciler dikkatimi çekiyor. Yere diklemesine koyduğu tahta çantasına oturmuş kısa pantolonlu bir öğrencinin etrafına halka olmuş, onu dikkatle dinliyorlar. Çocuğun gözünde gözlük, yüzünde bir bilim adamının ağırbaşlı ciddiliği var. «Proton, pozitron, nötron»lardan bahsediyor. Az daha sokuluyorum. «Konferans»ını kes-

miyor: Atom, proton, nötron, pozitron, maddenin yapısı, atom çekirdeği...

Elindeki paslı jiletle «Atomun nasıl parçalanacağını» göstermiye çalışıyor. Dizleri üzerinde bir mermer parçası, mermerin üstünde de jiletin boyuna parçalanıp ufalttığı bir kurşun çubuk!

Merakım hayranlık derecesine yükseliyor. Âdi bir jiletle atomu parçalayıp çekirdeğin içindeki gücün çıkarılmıya çalışılması hiç te komik gelmiyor. Tersine. Sevincimden hüngür hüngür ağlamak, bangır bangır nutuklar çekmek istiyorum. Orospusuz, pezevenksiz, gamsız, kedersiz pırıl pırıl yarınlara olan inancım şahlanıyor.

Mosmor sıkıntının anasını satmışımdır artık. Artık sabun balonları üfliyebilir, kırlarda doludizgin çember çevirebilirim.

Futbol oynıyabilirim be futbol!

İSTİDACI

Rüzgâr tutmayan, yahut da tutmadığını sandığı bir köşeye yerleştirmişti masasını. Masa gerisinde küçücük, kalûbelâdan kalma, markası filân silinmiş, külüstür yazı makinesinin harflerini temizliyordu.

Gelip geçerken görürdüm. Pek öyle müşterisi de yoktu. Ufacık yüzü, içleri daima gülen mavi gözleri, kırpık bıyığı, düşmüş omuzlariyle sakın bir adamcağızdı.

Kimdi? Neciydi? Hayatı hep istidacılıkla mı geçmişti? Yoksa bir yerlerde memurdu da emekliye mi ayrılmıştı? Çoluğu çocuğu var mıydı? Kaç para kazanıyordu? Nasıl geçiniyordu.

Onu görünce aklıma hep bunlar gelirdi.

O gün, acele daktilo edilmesi gereken bir iş için, aklıma geldi. Gittim. Tesadüfen başı boş değildi. Kısa bacaklı, hasır iskemlelere oturmuş fakir bir karı kocayı dinliyordu.

Bir iskemle çekip yanlarına oturdum.

Dertlerini ağız birliğiyle anlatmaya çalışan karı, kocadan erkek, yirmi sekizle otuz arası, avurtları çökmüş, göz kenarları kırışıklar içinde biriydi. Türkçeyi çok bozuk bir Urumeli şivesiyle zorla kıvırmaya çalışırken, eski püsküleri içindeki karısı imdada yetiyor, ama o da pek işin içinden çıkamıyordu.

—

— ...!

— Biz geldik, burda, Sivas.

— Girdi iş'te koca, benim, favrika.

— Bir gün, bir gün, bir gün...

— Nasıl derler, temizlik. Yaparken temizlik...

Bu sırada acı bir çocuk feryadı!

Az ilerideki kaldırımın önünde, sarı püskül saçlı küçücük bir kız, kendinden epeyce büyük bir oğlanı göstererek ağlıyordu. Oğlan ya vurmuştu, ya da elinden bir şeyini almıştı.

Yanımızdaki işçi kadın kalktı, kızını kucaklayıp geldi. Hâlâ meydan okurcasına bakan oğlana dikkat bile etmedi. Akli fikri, yazılmasını istediği dilekçede-ydi. Kocasının hâlâ kapanmamış, fecî bir yara halindeki elini yakalayıp istidacıya gösterdi:

— İşte, bu. Yaparken temizlik....

— Kapı makina!

İstidacı ele dikkatle, uzun uzun baktı.

İkisi birden:

— Tazminat! — dediler.

— Vermiyorlar mı?

— Sayıyorlar dikkatsiziik...

Adam, sancıdığı anlaşılan elini bileğinden sımsıkı tutmuştu. Kadının yüz çizgileri sertleşmişti. Her ikisi de, istidacının ağzından çıkacak sözü heyecanla bekliyorlardı.

İstidacı:

— Peki, yazalım... — dedi.

Ferahladılar. Ama iş bitmemişti besbelli. İşin bu kısmı ihtimâl daha önemliydi.

Kadın başındaki soluk bez parçasını çözüp çene-

sinin altında sinirli sinirli bağlarken, istidacıya döndü:

— Az para al bizden amma!...

Erkek başını salladı:

— Doğru. Az...

Elini gösterdi, boynunu büktü, içini çekti.

İstidacının o her zamanki yumuşak yüzü karışmış, çizgileri sertleşmişti. Çok düşünceli, hattâ kederli bir hâli vardı. Birden kendini toplayarak, üzerine Arap hafleriyle «Donanma cemiyeti» yazılı bir kitap kapağının içinde bir tabaka parşömen kâadı çekti, makinaya taktı.

Tuşlara vurdukça, ince kollar ters tûrs gidiyor, harfler kâada iyi vormuyordu ama, aldırıldığı yoktu. Gittikçe artan bir hıncın heyecanı içindeydi. Belki de, şu zavallılara tazminat vermek istemeyenlere kızıyordu.

Ne olursa olsun, coşmuştu. Omuzları düşük, ufacık adam değildi. İhtimal çoluk çocuğu etrafını almış, borcu gırtlığını aşmış, pusulayı şaşırmıştı. Belki de hâlâ ev kirasını verememişti, kimbilir?

Büyük bir sanatçının kendi kendisiyle barışık olduğu andaki heyecanı içindeydi. Bana öyle geliyordu ki markası aşınmış külüstür makinasının başında, hakları ellerinden alınmak üzere olan insanları korumaya mecbur sayıyordu kendini!

Yazdı, yazdı, yazdı.

Sonra kâadı hırsıyla çekti. Ceketinin iç cebinden karton kapağı yer yer kırılmış, yaprakları lime lime bir defter çıkardı. Açtı. Kirli bir ikibuçukluğun yanında duran on altı kuruşluk dilekçe pulunu aldı, yazdığı kâadın altına yapıştırdı.

— At şuraya imzanı!

Adamın ezilmiş eli kalem tutacak halde değildi. Kadınınsa okuma, yazması olmadığı anlaşılıyordu.

İstidacı:

— Yok zarar dedi. Ver şu parmağını bakim. Hah. Bas şuraya. Oldu...

Adamın parmağını ıstampaya basmış, pulun üzerinde mühür gibi kullanmıştı.

Dilekçeyi ikiye katlayıp uzattı:

— Alın bunu. Derhâl Savcılığa gidin. Ben içine ne istediğinizi fazlasıyla yazdım. Arayın hakkınızı. Nasıl vermezlermiş? Ben her gün buradayım. Neticeyi bana bildirin!

Bana döndü:

— Siz?

Daktilo edilecek müsveddeyi uzattım.

Deminki işçiyle karısı, tereddüt içinde dikiliyor, anlamadığım dille bir şeyi tartışıyorlardı. Kadın avucunda sımsıkı tuttuğu paraların hepsini vermek istemiyor, adamsa «Ayp olur. Ver!» demek istiyor gibi geldi bana.

Kadın ağlayacak kadar hırslı, ama çaresiz, avucundaki paraları istemeye istemeye uzattı. İstidacı onları unutmuştu bile. Başını işinden kaldırıp baktı: Bir yirmi beşlik, iki onluk, bir de beşlik.

Yalnız beşliği aldı. Kadının kucağında, sarı saçlarıyla mahzun mahzun bakan çocuğa uzattı:

— Al bakalım yavrum. Ben para istemem. Gideceğiniz yerde kayıt için filân lâzım olur...

Berikiler şaşırmışlardı. Biribirlerine sevinçle baktılar. Sonra, minnet dolu bakışlarını istidacıya çevirdiler.

O, bütün bunların farkında bile değildi.

MOTÖRDE

Gecenin ileri bir saati. Deniz çarşaf gibi. Temmuz gecesinin açık lâcivert göğüyle ay testekerlek, pırıl pırıl. Karşıda, taa karşıda, şehrin karanlık çizgisi üstünde dev müesseseleri reklâm eden kırmızı, yeşil, mavi elektrikler, göz kırpar gibi yanıp sönüyorlar.

Motördeyiz. Kadıköyden İstanbul'a dönüyoruz. Yanımda tombalak biri pipo içiyor. Arada, kesik kesik hıçkıran bir kadın karaltısına öfkeyle bakıp homurdanıyor. Ay o kadar parlak ki, tombalak adamın etli, geniş yüzü apaydınlık.

Hıçkıran kadına ters ters baktığı bir an gözlerimiz karşılaşıyor:

— Lânet! — diyor.

Omuz başımda bir ses:

— Kimbilir ne derdi vardır?

Dönüyorum: Kıravatlı, ufaktefek biri.

Tombalak adam:

— Bana ne derdinden? — diyor.

— Müteahhitsiniz galiba?

— Ne demek istiyorsunuz?

— İstiyorsun değil, istiyorsunuz deyin de, ki-
barlığınız piponuz a uysun!

Sakin hava bir anda poyraza dönmüş gibi, karı-
şıyor. Ne pırıl pırıl ay, ne sakın deniz, ne de ağır
yaklaşan mavi, kırmızı, yeşil ışıklar.

Tombalak adamın elinde pipo titriyor:

— Müteahhit filân değilim ama, olsam bile,
başkalarının dertleriyle alâkalanmaya mecbur mu-
yum? Bütün gün koş oraya, koş buraya... Gece, sa-
kin deniz, ay... Kafamı dinlemeğe hakkım yok mu?

— Olmalı şüphesiz ama, olamıyor işte. Muzta-
riplerin arasında saadete imkân var mı?

Ekliyor:

— Kalbi, vicdanı olan için...

— İdealistsiniz galiba?

— Öyle bile olsam... Suç mu?

— Yoo..

— Enayilik değil mi?

Tombalak adam cevap vermedi. Piposunu çe-
kiştirip duruyordu.

Ufaktefek adam elleri arkasında, hafif hafif
hıçkırmakta olan kadın karaltısına doğru gidince, iri
pipo gene ağız dolusu bir duman bıraktı.

— Müteahhitsiniz galiba'ymış, sanki müteah-
hitlerde kalp yok, vicdan yok. Sanki vurdum duy-
maz olmaları kaide. Öyle müteahhitler tanırım ki,
Şoper'i, List'i, ne bileyim Menohin'i dinlerken, şiir
okurken, bir sefalet tablosunu seyrederken dünya-
nın en hassas insanı oluverirler. Bir gün, hiç unut-
mam, hayır derneklerinden birinin yönetim kurulu
toplantısında...

— Siz de idare heyetinde misiniz?

— Evet, hem de üç derneğin. Burası lâzım de-
ğil, bunun müteahhit diye tükürür gibi konuştuğu,

kalpsiz, vurdum duymaz sandığı bir üye arkadaş, bir veremlinin acıklı haline ağladı bel!

Şehrin karanlık çizgisi üstünde kırmızı kırmızı, yeşil yeşil, mavi mavi kırışıp duran ışıkların gerisinde boydan boya bir yıldız aktı. Bu bana, çocukluğumun Çukurova göklerini hatırlattı. Çukurovada gökler mi yakındı, yoksa Çukurovalılar göklere mi yakındılar? Geceleri evlerinin damlarında yattıkları için, yıldız dolu göklere daha yakındılar galiba.

Ufak tefek adam, elleri arkasında, döndü.

— Evlenmek vaadiyle iğfal edilmiş, sonra da bırakılmış...

Pipo cevapladı:

— Bir kız mı?

— Hayır, kadın.

— Bu dünyaya Merih'ten filân yeni mi geldiniz?

— Niçin?

— Her gün göre göre, duya duya gık dediği-miş şeyler değil mi? Şaşmak, acımak başkalarının dertleriyle ilgilenmek hassalarınızı kaybetmemişsiniz de...

— Etmedim.

— Öyleyse, ateşe devam!

— Sizi de birlikte çağıracak değilim, korkmayın...

— Korktuğum filân yok.

— Ya?

— İki kadeh atıp kahraman kesilmeniz tuhafıma gitti de!

— Kahraman mı? Estağfurullah. Ama şu kadın, kızınız, yahut hemşeriniz olsaydı...

— Olmaz ki!

— Niçin?

— Meydan vermem!

— Belki. Fakat şu kadın. Şu haliyle bir, ne bileyim, millî ayıbımız sayılmaz mı?

İri pipo hırsla kalktı:

— Beni tahrik mi ediyorsun?

— Ediyorsun değil, ediyorsunuz, deyin!

— Ne türlü konuşmak gerektiğini senden öğrenecek değilim!

— Benden veya bir başkasından. Ama ihtiyacınız var!

— Fazla konuşma!

Motörün öbür ucuna gitti.

Ufaktefek adamın ağzı rakı kokuyordu gerçekten de. — Hırt, dedi. Bana neci, neme lâzımcı. Bana ne, sana ne, bize ne. Sonra? Nerde kaldı yurt sevelik?

Mırıldandı:

— Karaborsacı mı nedir?

Pırıl pırıl ayın altında sâkin deniz, motörün hafif hafif pat patı, kadın karaltısının hıçkırdığı, şehrin karanlık çizgisi üstünde yanıp sönen yeşil, mavi, kırmızı ışıklar...

KENAR MAHALLE

Ahşap evlerin arasındaki bozuk parkeli, daracık sokağa gölgeler inmişti. Sarı saçlı, mavi gözlü bakkalınki, çiçekli mor terlikleri, patlıcan moru pâzen sabahlığı, ondüleli saçları, yalancı inci gerdanlığıyla sebze komisyoncusununkilere geçti. Şerife de oradaydı; Kese kâğıt toptancısının iri siyah gözlü, abanoz saçlı Şerife'si. Bakkalınki de gelince, kıyametler kopabilir, hele radyoda oyun havaları varsa, atılan göbeklerle kahkahalar mahalleyi ayağa kaldırabilirdi.

Radyoda bir şeyler yoktu.

Bakkalınki ile kese kâğıt toptancısınınki, dar sokağa bakan geniş pencereye abanırlarken, ev sahibi Âfet yüzüne düşen bir tutam kumral saçını başının bir hareketiyle geriye atarak, mutfığa geldi. Evvelki gün tabakçı Davit'ten haftada iki buçuk lira taksitle aldığı çiçekli yemiş tabaklarını indirdi. Elma, Portakal, Mandalina doldurup tepsiye dizdi. Kü-

çük zarif bıçaklar da satın almıştı, yemiş bıçakları.. Onları da tabakların kenarına koydu, Yüzüne düşen kumral saçını gene başının bir hareketiyle arkaya atarak, tepsiyi aldı. Memnundu. Yeni tabaklarıyla bıçaklarını gösterecekti. Aralarından su sızıyor, onları canı gibi seviyorsa da, göstermeliydi, imrendirmeliydi...

Misafir odasına geldi.

İki kadın hâlâ pencerede, başbaşa vermiş gülüşerek bir şeyler fısıldaşıyorlardı. Yemiş tepsisini iskemlenin üzerine bırakıp, aralarına girdi.

— Ne fısıldaşıyorsunuz kız?

Sarı, kumral, siyah üç baş, üç genç kadın başı birleşti.

Uzun boylu, levent yoğurtçuya bakıyorlardı. Sokağın altbaşında durmuştu. Yoğurtçu moğurtçu ama, aslan gibi delikanlıydı. Bakkalinki dün ifadesini almıştı. Baharda memleketine gidip evleneceğini söylemiş. Sebze komisyoncusunun de biliyor bunu. Alacağı kızın anasından dert yanmış adam. Çok cadıymış. Elinden gelse, kızı başkasına, daha paralı birine vermek istermiş. Ama kızın gözü...

Kese kâğıt toptancısının abanoz saçlı Şerife'si:

— Madem işi yokuşa sürüyor kadın, sen de kızı kaçıriver bitsin gltsin dedim...

Diye en sonra, ama arkadaşlarından daha az bilgili olmadığını belirtti.

Adam gülüvermiş. «Yüreğimdekini bildin abla!» demiş.

Tam bu sırada yoğurtçuyu unutturuveren bir başka olay: Öğretmenin kırmızı horozu, ebenin süt beyaz tavuğunu kovalıyarak geçti, sokağın altbaşında kayboldular. Üç kadın fıkır fıkır gülüşerek, horozla tavuğa dair ayıp şeyler konuştular. Kanlı, canlı, arzuyla dolu şeylerdi. Kaplarına sığamıyorlardı. Hele bakkalın sarışın Fatması! Ev sahibini sedire itiverdi. Alt alta, üst üste başladılar. Derken yere, kırmızı yollu lâcivert Sivas kiliminin üstüne yuvarlan-

dılar. Katılıyorlardı gülmekten. Etekler savruluyor, dolgun beyaz bacaklar kilotlara kadar görünüyordu. Ayıp, günah... Vız geliyordu. Bakkalının göğsü açılmış, henüz emzirilmemiş diri memelerden biri fırlamıştı. Katılıyordu. Salıvermişti kendini. Öyle gülüyor, öyle katılıyordu ki, lâf söylemeğe, pes ettiğini belirtmeğe gücü yetmiyordu. Ev sahibesiye hafifçe terlemiş, kıpkırmızı yanakları, kumral saçlarıyla, eziyordu bakkalınını. Bir erkek gibi altına almış, kollarını sımsıkı kavramıştı.

Bakkalınki nefes nefese :

— Yeter, dedi Allah aşkına yeter kız. Bayılacağım!

Kese kâğıt toptancısının abanoz saçlı Şerifesiyle, bir taraftan kahkahalarla gülüyor, bir taraftan da bakkalının savrulan etekleri altından görünen kilotunun jarse mi, naylon mu olduğunu kestirmeğe çalışıyordu.

Sedirden atladı, araya girdi. Bakkalınını çekip kurtardı.

— Azgın karı. Hem kaşınırsın, hem de yeter Allah aşkına bayılacağım!

Pencereye geçti.

Bakkalınki saçlarını düzeltirken, hâlâ gülüyordu. Evsahibi de ondan geri kalır halde değildi. Gülüyorlardı hâlâ. Kese kâğıt toptancısınınki şoförün karısı ve sırtındaki sabahlıktan söz açınca, ciddileşerek pencereye koştular. Sarı, kumral, siyah üç baş gene birleşti. Şoförünkini, «Dedikoducu» diye sevmeslerdi. Asıl sebep, kadının kocasına her istediğini yaptırıp, mahalleliye de kocasının kendisini ne kadar sevdiğini, bir dediğini iki etmediğini söyleyerek öğünmesiydi.

İfrit oluyorlardı.

Bakkalınki, göğsünü geren iri memelerini eliyle yerleştirerek:

— Hayatında ilk defa sabahlık giyiyor! dedi.

Ev sahibi dudak büktü:

— Âdi, kırmızı basma...

Rasgele konuşmaya başladılar.

— Kuşağını da yeni bağlıyor. Sokakta kuşak bağlanır mı?

— Bağlanır mı hiç kardeş?

— Ayıp.

— Ne bilir o ayıbı!

— Zevksiz kadın. Başka renk bulamamış...

Alev kızılı...

— Sümerbanktan almıştır, âdi basma.

— Tabii âdi...

— Bir de kendisine sor!

Kese kâğıdı toptancısınınki iri siyah gözünü kırparak:

— Durun soralım! dedi (Seslendi). Naciye kız. Hayırlı olsun sabahlığın!

Şoförün karısı sokak kapısının önünde dikiliyordu. Başını kaldırdı, pencereye baktı. Memnun.

— Mersi, dedi. Bizimki almış ta...

Bakkalınki, «Bak sen...» diye mırıldandı. Kese kâğıt toptancısınınki bakkalınkini dirseğiyle dürtüp susturduktan sonra, devam etti:

— Çok yakışmış. Hayırlı olsun!

Şoförünki kırıttı:

— Teşekkür ederim.

Ev sahibi usullacık: «Kime diktirdiğini sor!» dedi.

— Çok güzel dikilmiş. Kime diktirdin?

Şoförünkini memnun etmek için bundan daha güzel bir fırsat verilemezdi.

— Beyoğlunda diktirdim kardeş. İngiliz sarayının arkasında Rum bir terzi var. Ama çok pahalı dikeyor!

Üç kadın hasetten çatlıyacaktı. Gene başlamıştı, gene başlamıştı âdi kadın!

Bakkalınki kireç kesilerek, pencereden az çekildi. Dudakları morarmış, titriyordu: «Yalan, yalan

namussuz karı! Ne İngiliz sarayının arkasındaki Rum terzi, ne birşey!»

Kâğıt toptancısınıninki gene dürttü.

— Kaça diktirdin?

— Onbeş lira!

Bu sefer sebze komisyoncusunun kumralı da bakkalınkine katıldı. Hakarete uğramış gibiydiler. Cımbızla inceltilmiş kaşlar çatılmış, neredeyse ağlıyacaktı. Kese kâğıt toptancısınınkini pencerede şoförünkiyle konuşur bırakarak, başladılar: Dememişler miydi? Yalancı karı, Beyoğlu terzisine diktirdim diye öğünür dememişler miydi? Bilmiyorlar mıydı onun ne yalancı, ne âdi, gösterişi ne kadar seven bir pespâye olduğunu? İyi bir yemek, yahut tatlı pişirirse, komşulara göstermek için çocuğuna kapı önünde yedirirdi. Dün de balık yedirmişti, ko- ca bir lüfer. Sanki bu mahallede onlardan başkası lüfer yiyemezdi!

Tekrar pencereye yaklaştılar.

Bakkalınki:

— Sabahlığın basmasını nerden aldığını sor bakalım! dedi.

Kese kâğıt toptancısınıninki sordu. Şoförünki:

— Düvetin pâzen! dedi. Benimki Beyoğlunda görmüş, beğenmiş, almış...

Bakkalınki çıldırdı: «Demedim mi? Beyoğlundan der demedim mi? Yalancı, namussuz âdi kadın, pespâye kadın...»

Kese kâğıt toptancısınıninki gene dürttü. Sonra üç baş, şoförünkini alev kızılı edalı geçip, köşede kayboluncaya kadar, tek kelime söylemeden, gözle- riyle takip ettiler.

Şimdi ne olacaktı? Ne diye ağzının payını ver- memiş, yalanını yüzüne vurmamışlardı?

Bakkalınki:

— Adi basmaya düvetin diyor utanmadan, de- di.

— Ya Beyoğlu terzisi?

— Çok şükür hiç böyle huyum yoktur. Yalan söylemeyi hiç sevmem!

— A... Ben de kardeş.

— Ben ya? Hem yalan söylemem, hem de söyliyenden.

— Yalan yalan.. Çarşamba'da eltisi var, ona diktirmiştir.

— Tabîî kardeş. Beyoğlu terzi kim, o kim?

— Babasını görmedin mi?

— Görmez olur muyum? Ayağındaki postalları dilenci giymezi!

— Annesi babasından geri mi kalır sanki?

— İnsana bön bön bakıyor, köylü gibi!

Ev sahibi aklederek yemiş tepsisini getirip, önlerine koydu.

Kese kâğıt toptancısınınkinin gözü dalmıştı. Ne diye yalanını yüzüne vurmamıştı sanki?

— Çay elbisesiyle spor ayakkabı giyiyor, dedi. Parlak fay elbise gündüz giyilir mi?

— Başına da eşarp almıyor artık...

— Tabîî. Permanatını gösterecek!

Birden bir çocuk sesi:

— Fatma ablaa!

Bakkalınki pencereden baktı: Ev sahibinin oğlu.

— Ne var Erol?

— Hasan âbi geldi, seni çağırıyor!

Kadının merdivenleri telâşla inişini, sokak kapısının çarpılarak kapanışını dinlediler. Sonra göz göze geldiler. Ev sahibi ne düşündüğünü sordu. Kese kâğıt toptancısınınki hâlâ bakkalının kilo-tunu düşünüyordu: Jarse mi, naylon mu? Nayloon-saaa... Kocasına öyle yalvarmıştı ki. Aksi adam almamıştı. Almayacaktı da. «Yerli malı dururken, gâvurun tuzâğına ne diye para verecekmişin?» diyordu.

Demek bakkal karısını çok seviyordu?

— Hiç kardeş, dedi, ne düşüneceğim?

İçini çekti. Sorsa mıydı? Sebze komisyoncusu-

nunki biliyor muydu acaba? Naylonsa ya? En iyisi sormamak. Ama olmuyordu. Öğrenmeliydi. Rahatsız oluyordu...

Dayanamadı, başka tarzda sordu:

— Öyle güzel naylon kilotlar gelmiş ki...

Sebze komisyoncusununki:

—Ya, dedi. Fatma almış. Benimkine okadar söyledim, almıyor kardeş.

Kese kâğıdı toptancısınınkinin tepesinden kaynar sular döküldü.

— Benimki de, diye mırıldandı. Gâvur tuzağına para vermem diyor!

— Benimki de kardeş. Bu erkekler söz birliği mi ediyorlar, nedir. Tutturmuşlar bir gâvur tuzağı...

— Fatmanınki almış ama!

Kese kâğıt toptancısınınki dargın dargın içini çekti.

— Herkesin karısı kıymetli..

Meyve tepsisi sedirin üstünde, ortalarında duruyor, görmüyorlardı. Bakıyorlardı da halbuki...

Adamın karısını sevdiğine şüphe yoktu. Seviyordu, çok seviyordu hem de. Peki ama, ondan çirkin miydiler? Hiç te bile. Onlar da onun kadar genç, onun kadar güzel, onun gibi doğurmamış... Kocaları ne diye onun kocası gibi sevmiyor? Onda kendilerine üstün taraflar mı vardı ki, kocası el üstünde tutuyor, naylon kilot bile alıyordu?

Kese kâğıt toptancısınınki başını isyanla kaldırdı. Kara gözleri alev alevdi. Gözgöze geldiler. Ötekini gözleri de alev alev. Aynı şeyleri düşünmüş, aynı öfkenin içindeydiler.

Kese kâğıt toptancısınınki:

— Şoförünün babasını, annesini beğenmiyor! dedi.

Beriki aldı:

— Kendininkiler ondan geri kalırmış sanki.

— Dilimin ucuna gelmişti, haydi dedim kör şeytana lânet...

— Ya boynundaki yalancı inciler?

— Sana bir şey söyleyim mi? Bu erkeklerin bir çoğu kör mü oluyor nedir. Bakkal meselâ. Neresine tapıyor onun?

— Bilmem ki kardeş? Kocasını bir dediğini iki etmiyor. Temiz bir mahallede iyi bir apartman katı bulup da bu pis mahalleden kurtulalım diyormuş!

Kese kâğıt toptancısınınkinin yüreğine inecekti az kalsın. Kocasını ne diye farketmiyordu bu mahallenin pis olduğunu? Bir apartmana taşınmaktan ne diye söz açmıyordu sanki? Bakkalınkinden nesi eksikti? Çirkin miydi? Yaşlı mıydı? Yoksa apartman katında oturmaya lâik mi değildi?

Akşam kocasından zaptıyı yiyince, bakkalınkinden öfkesi arttı. Değildi, çirkin değildi işte ondan. Güzeldi, hattâ. Çok daha güzeldi hem de. Sarı saç, mavi göz makbul muydu sanki? Kara kaş, kara göz çok daha makbuldü. Elbette makbuldü. Peki, madem ki makbuldü kocasını ne diye...

Mutfakta kabak kızartırken yumruklarını sıkı sıkı ağıladı.

Sonra gözlerini kuruladı. Ne diye ağlıyordu deli gibi? Gözlerine yazık...

Şoförünün sesi. Gitti baktı. Kevgiri istemiye gelmiş. Merdiven başında çene çeneye verdiler. O da duymuştu bakkalınkindin bu mahalleden çıkacaklarını.

Kese kâğıt toptancısınınki:

— Cehennem dibine kadar! dedi. Benimki de çıkalım, diyor, ben razı olmuyorum. Şurada eş, dost, ahbap... Alıştık birbirimize. Ben bakkalınki gibi, şu pis mahalleden çıkalım demiyorum!

Şoförünki ilgiyle sordu:

— Pis mahalle mi demiş,

— Tâbiî ya... Sonra... Çok kabahati var onun. Senin için bile neler söylemedi!

— Benim için ha? Ne gibi?

Anlattı, her şeyi anlattı. Sabahlığını İngiliz sa-

rayının arkasındaki Rum terziye değil, Çarşamba'da eltisine diktirdiğini, düvetin pâzen değil, âdi Sümerbank basması olduğunu, iyi bir yemek, tatlı yaptı mı, mahalleliye gösteriş olsun diye çocuğuna kapı önünde yedirdiğini, babasıyla annesinin köylüye benzediğini, her şeyi bir bir anlattı. Soförünki fitili almıştı. Hop kalktı hop oturdu. Gidip hesaplaşsa mı? Yoksa saçlarından tutup yerlerde sürüklese mi?

Hiç birini yapmadı. Maşa varken ateşi ne diye eliyle tutacaktı?

— Demek bu mahalleye pis mahalle diyor?

— Diyor ya kardeş.

— Bu mahalle pisse, bizler de âdi insanlarız öyleyse?

— Bu lâftan bu mâna çıkar!

Soförünki işi gücü bırakmış, ortaya düşmüştü. Sirtında alev kızılı sabahlık, ayağında terlikler, kapı kapı dolaşıyor, tetiğine dokunulmuş, yeni yağlı hafif makineli gibi ver yansın ediyordu.

Herkes:

— Ya! diyordu, pis mahallenin âdi insanları diyor bize demek?

«Pis mahallenin âdi insanları» sözü şişti, genişledi, büyüdü. Erkeklerle ulaştı. Demek mahalleye, mahalleliye hakaret edilmişti?

Alışverişi kestiler bakkaldan. Bakka! hayretler içindeydi. Bir şeyler seziyor, fakat anıyamıyordu. Ne diye tuhaf tuhaf, aksi aksi bakıyorlar, yanından geçerken yere tükürüyorlardı? Ne yapmıştı onlara? Şeker filân sakladığı yoktu. Peynir kurtlu çıkıyorsa, suç kendinde değildi ya. Nasıl alıyorsa öyle satıyordu. Nohut, mercimek, fasulya, sovan...

Akıl erdiremiyordu.

...

Ö pazar, hiç âdeti değilken, mahalle kahvesine çıktı. Ne selâm, ne aleykümselâm. Hiç kimse yüzüne bakmıyordu. Kahveci bile ne iskemle verdi, ne de

selâmını aldı. Fena halde bozulmuştu. Sormayı da haysiyetine yediremiyordu. En iyisi çıkıp gitmekti. Tam çıkarken, şoför belirdi kahve kapısında. Fitil gibi sarhoştı. Yalpalıyordu. Bakkalı görünce, dertleri depreşerek. «Bu mahalleye pis, insanlarına âdi diyenin» anasına avradına söğdü.

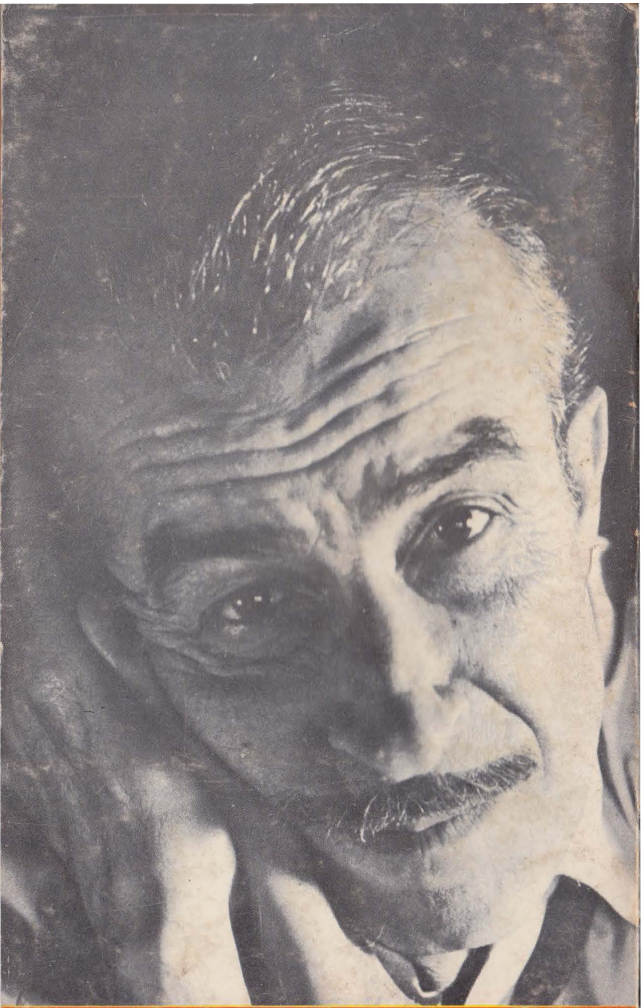
Anlamadı peşin. Etrafına şaşkın şaşkın baktı. Herkes gözlerini ona dikmişti. Kinle, nefretle bakıyorlardı. Küfür kendisineydi demek?

Çevik bir hareketle şoförün karşısına dikildi:

— Bana mı söylüyorsun?

— Sana söylüyorum ulan inek!

Dedi şoför, göğsünden itti. O ona, o ona. Yumruk yumruğa sıkı bir kavga başladı. Masalar devriliyor, iskemleler uçuyor, kahvenin sigara dumanı yüklü havasında küfürler şimşek gibi çakıyordu.

BİLGİ BASIMEVİ - ANKARA

20 LIRA

YAN
MUTFAK EKİ 17281

ORHAN KEMAL

HİKAYELER- 5

serseri milyoner
iki damla gözyaşı

BİLGİ
YAYINEVİ

Birinci Basım
Ağustos 1976

BİLGİ YAYINEVİ

Tunah Hilmi Cad. 54
Tel: 26 80 45 - 26 70 84
Kavaklıdere Ankara

Rebiâî cad. 19/2
Tel: 2252 01
Cağaloğlu İstanbul

ORHAN KEMAL

Serseri Milyoner
İki Damla Gözyaşı

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni fahri karagözoğlu

SERSERİ MİLYONER

1

Henüz müşteriler sükun etmediği için, bar tenhaydı.

Cazın uzun boylu sarışın kemaıncısı kemanını bir kenara bırakıp, karşıdaki konsomatris kızların arasında dalgın dalgın sigara içmekte olan sevgilisine baktı. Kavuniçi tuvaletiyle gerçekten şâhâneydi. Söylentiler doğruysa, değil fabrikatör, Milletvekili, Bakan karısı olmak bile yakışırđı.

Kemanını tekrardan aldı.

Yeni tanışmışlardı. On gün önce. Daha doğrusu uzun zamandır bu barda çalışan Nilüfer, öyle açıktan açığa pas vermişti ki, dayanamamış, kapılıp gitmişti. Memnundu. Belki de bütün İstanbul barlarının en güzel kadınıydı. Başta bar sahibi, müşterilerden gördüğü candan ilgiye boşveriyor, şımarıyor, konsomatris arkadaşlarıyla resmıyetten şaşmıyordu.

Kalktı. Henüz tek tük müşterilerin bulunduğu boş masalara kemaniyle solo yapmaya başladı.

Nilüfer'in dalgınlığı silinivermiş, gülümsüyordu. Acı bir gülümseyiş. Sonra bu gülümseyiş ağır ağır silindi. Yıllarca öncenin, silinmiyen, belki de hiç silinmiyecek en kuvvetli hâtırası canlandı:

Kocasından, sarışın sevgilisine kaçtığı ilk gece. Sarışın sevgilisi piyanoda, şimdi kemanla yapılan solonun melodilerini tıngırdatıyordu. Kapı vurulmuştu. Tiril tiril titreyerek elini tutmuştu sevgilisinin. Her şeyi gözüne aldığı halde, gene de korkuyordu.

«Her ihtimâle karşı yan odaya geçin!» demişti sevgilisi. Şaşkın, geçmişti. Üst üste çalınan zil, kapının zili. Az sonra baskına gelen fabrikatör kocası. Silah sesleri... Pencereden atlayıp kaçmıştı!

İçini çekti.

Bu köşk, içinde çocukluğu ve genç kızlığının geçtiği beyaz köşk canlandı gözünde.

Şehrin dışında, limon, portakal, vişne, kayısı, erik ağaçlarının koyu yeşiline gömülü o bembeyaz, o şipşirin köşk.

Köşk, Nâfiz Beyindi. Ufak tefek bir adam olan Nâfiz Bey yalnız karısı, kızı, cins cins kümes hayvanlarıyla çiçekleri için yaşıyan bir «Uyur Gezer» di. Zarif bir kadınınkini hatırlatan ufacık, bembeyaz, yumuk yumuk elinde çapa, her ikindi üstü bahçeyi düzeltir, zararlı otları temizler, çiçeklerin köklerini kabartır, onları kızı Nilüfer kadar severdi. Top top gül fidanları, karanfiller, hanımelleri, begonyalar, ıtrıahillerle bezeli bahçe zarif bir Acem halısı kadar renkliydi. Avukat Nâfiz Bey her ikindi üstü uşağı Ali'nin sürdüğü kırmızı Buick'le eve geldikçe kızı Nilüfer'i kapıda kendisini bekler bulurdu. Sarı çantasıyla arabadan usullacak, iner, çantasını hizmetçi Gülpembe'ye verir, Nilüfer'i kucağına alırdı.

Bu sırada köşkün sâdik bekçisi Nolân da yanlarındadır. Sürmeli, simsiyah gözleriyle gülümsiyerek kuyruk sallar, yaltaklanır, sevilip okşanmasını beklerdi. Nâfiz Bey onu da ihmal etmez, tombul eliyle okşar, sonra kucağında kızı, köşke doğru ağır ağır yürürdü.

Karısı takmış takıştırmış, sürmüş sürüştürmüş, köşkün taş merdiveninde, kocasını beklemektedir. Minnacık ayaklariyle basamakları ağır ağır çıkan Nâfiz Bey karısının yanında durur, gülümsiyerek sorardı:

«Nasılsınız?»

«Teşekkür ederim.»

Sonra, kızını yere indirmeden karısının dudaklarından öperdi.

Küçücük Nilüfer buna çok içerlerdi. Hiç belli etmemeğe çalıştığı bir kıskançlıkla içinde bir damar

sızlar, isterdi ki beybabası yalnız kendisini sevsin, yalnız kendisini öpsün.

Annesine de acımaz değildi. Annesini çok sever, ona acırdı ama, gene de beybabasının onu dudaklarından öpmesine razı olamazdı.

Bütün bunlardan sonra, Nâfiz Bey kucağında kızı, yanında karısı, babasının odasına giderdi. Nâfiz Beyin babası, eski bir musakkafât kâtibi, oğlu Nâfiz gibi ufak tefek, yumuk yumuk bir ihtiyar, gözünde gözlük, beyaz gecelik entarisi sırtında marangoz âletleriyle yongaların içindedir. Oğlu, gelini ve torununun biraz geç farkına varır, varınca da gözlüğünü çıkarıp, elini peşin oğluna uzatır. Tıpkı tıpkısına Nâfiz Beyin eline benziyen bu tombul el sıcaktır. Peşin Nâfiz Bey öper, başına kor, sonra gelin, daha sonra torun.

Büyük baba tatlı mavi gözleriyle onları gözden geçirdikten sonra:

«Berhüdâr olun!» der.

Babaanneye gelince... O, öteki odada, mutlak saygı isteyen bir hırçınlık içindedir. Oğlu eve geldiği sıra kocasının yanındaysa, oğlunun peşin babasının elini öpmesine tahammül edemiyeceği için, öbür odaya geçer, el öpme merasimini özel şekilde kabul eder.

Çeşit çeşit kuş kafesleri, arka kaşımağa mahsus uzun saplı âletler, irili ufaklı arabalar, oymalı kutuların bulunduğu büyük babanın odasından neşeyle çıkılır, büyük annenin odasına saygıyla girilir. Çünkü o, mutaazzım bir kadınefendi vekarı içinde, hırslı, elini peşin oğluna uzatır. Bu el mavi damarları fırlak, sinirli bir eldir. Sımsıkı kapalı dudaklarıyla öylece oturur, «Berhudâr ol» filân demez. Hattâ elini en son uzattığı gelinine bakmaz bile. Geline karşı tükenmez bir kini vardır. Çünkü, bir eski Alaybeyi'nin kızı olan gelin bir taşbebek kadar güzeldir. Kayınvalde bunu nefretle bilir. Bilir ama, kayınvalde de zamanında güzeldi. Hem de bütün ölçülerin üstünde güzel. Bunu herkes söylerdi. Evet söylerdi... Nerede onlar şimdi?

On beş yaşındayken öyle bir mekik oyası ya-

par, öyle güzel sigara sarardı ki, Nâfiz'in babasına gelinceye kadar nice büyük adamlar istemişti. Teyzesi, hâlâ beş vakit namazda beddua ettiği teyzesi, onu biraz da zorla bu basit musakkafât kâtibine vermişti. Halbuki o, sarı, burma bıyıklı, papatya sarısı saçlarıyla yüreğini yakan bir mühendise gönlünü kaptırmış, bu sarışın mühendis için uykularını yitirmişti.

Enise Hanım oğlu Nâfiz'in babasını hiçbir zaman sevemedi. Yüreğinde sarışın mühendis, çoğu geceler sıcak gözyaşları dökerek, Nâfiz'i doğurdu. Enise Hanıma kalırsa, Nâfiz'in sarı saçlarıyla bıyığı, sarışın mühendisi içinden söküp atmamasındandır. Nâfiz'i bundan dolayı çok sever. Ama o karısının mutlak etkisi altında olduğu için, o sapsarı, o güzelim bıyıkları kazıtır. Denebilir ki, Enise Hanımın lüzumundan çok hırçın oluşunun sebepleri arasında bu da vardır: Oğlunun, el kızının sözüyle bıyıklarını kazıtması! Eğer Nâfiz Bey karı sözüne uyup bıyıklarını kazımasa da koyuverse, Enise Hanım bu kadar hırçın, bu kadar sinirli olmayabilir, kimbilir belki de, elini öptürdükten sonra hafifçe gülümser, «Berhüdâr olun!» diyebilirdi.

Nâfiz Bey annesine pek de aldırış etmezdi. Kucağında kızı, raflarında sıra sıra kitaplar bulunan yazı odasına geçtiği zaman artık rahattır. Kristâl yazı takımı, çeşit çeşit kalemler, dosyalarla pulu birtakım kâğıtların büyük bir düzenle durduğu ağır ceviz masa... Nilüfer'i masanın kenarına oturur:

«Hah şöyle!» derdi.

Sonra, soyunmaya başlardı. Peşin ceket, sonra kravatıyla kemik kadar sert kolalı yakasını filân hiç acele etmeden, ağır ağır çıkarır, duvardaki askıya asarken, karısı hemen her zaman kapıda, rujlu dudakları ve iri lâcivert gözleriyle kocasını seyrederdi.

Bir gün Nâfiz Bey kızını gene masanın kenarına oturtmuş, soyunuyor, karısı da rujlu dudaklarıyla gülümsiyerek kocasını seyrediyordu ki, birdenbire kayınvalde ağır bir gölge gibi peydahlandı. İncecik, siyah kaşlarında öfke, soğuk bir sesle:

Kocana yardım etsene» dedi.

Gelin kulak memelerine kadar kıpkırmızı kesile-
rek kocasına yardıma gitti. Gözleri dolu doluydu.

Nâfiz Beyse, dudaklarında o hiç silinmeyen ha-
zin tebessümle karısına bakıyor, sadece bakıyordu.
Annesi geldiği gibi silindikten sonra, karısının çene-
sini okşıyarak:

«Kızdın mı?» diye sordu.

Leman Hanım cevap vermedi. Kocasına yardım
eden elleri titriyordu.

Nâfiz Bey devam etti:

«Kızma, hoş görmek lâzım. Ne dediğini, ne
yaptığını bilmez.»

Leman Hanım gene cevap vermedi.

O zaman Nâfiz Bey, sevgili karısının firketeler-
le zarif bir şekilde toplanmış saçlarını öptükten
sonra:

«Canım karıcığım benim,» dedi.

Leman Hanım ıslak kirpikleriyle kocasına min-
netle bakarken, Nilüfer'in yüreğinde o incecik da-
mar gene sızlamıştı. Haminnesine kızıyor, annesine
acıyordu ama, bey babasını da çok seviyordu.

2

Kocaman bir midye gibi kabuğuna çekilen Nâ-
fiz Bey, köşkünün dışındaki bütün insanlardan kor-
kuyordu, insanları şuursuz, başıboş; her an kötülük
yapmağa hazır, yağmurlu günlerde çıkıp, düştüğü
yeri yakan korkunç yıldırımlara benzetiyordu.

Nâfiz Bey için insanlar, şuursuzca yakan, kor-
kunç yıldırımlardı. Eviyse, bir siperisâika, parato-
ner. Evinin duvarları arasına sığınmakla serseri yıl-
dırimlardan korunmuş olacağı için, boş vakitlerini
evinin bahçesinde, kümes hayvanları, yahut çiçek-
leriyle geçirirdi.

Böyle zamanlarda kızı daima yanındadır. Etra-
fında bıcırdarak dolaşır ve Nâfiz Bey onunla bü-
yük bir insanmış gibi konuşur.

Meselâ Nilüfer kucağındadır. Bahçeye, çiçeklerin yanına gelmişlerdir. Nilüfer'in yere indirilmesi lâzımdır... Şöyle bir konuşma başlar:

«Sizi artık yere indirebilir miyim?»

Katıla katıla gülen Nilüfer,

«İndirebilirsiniz beybabacığım» cevabını verirdi.

«Çok nazıksınız küçük hanım.»

«Sizde çok kibarsınız beyefendi...»

«Ya... Demek öyle buluyorsunuz bendenizi?»

«EStağfurullah efendim, öyle buluyorum.»

Baba, kız tekrar tekrar sarılır, öpüşürler. Sonra Nâfiz Bey ciddîleşerek seslenirdi:

«Ali Efendi!»

Bir maşayı hatırlatan ince, uzun Ali, köşkün arkasından koşarak gelirdi:

«Buyur Bey!»

Nâfiz Bey hiç bir zaman «çapaları getir!» demez. Babasını hatırlatan yumuşacık sesiyle,

«Çapaları getirir misiniz?» derdi.

Çapalar gelirdi. Uzun saplı, ağırını Nâfiz Bey, kısa saplı hafifini Nilüfer alır, çiçeklere yanaşılır. di. Yarım saat, bir saat... Zararlı otlar aranırdı: Fakat nerede? Her gün itinayla temizlenen bahçede tek zararlı ot bulmak kabil mi?

Çiçeklerden sonra sıra tavuklara gelirdi. Üzerleri kırmızı Marsilya kiremitleriyle örtülü zarif kümesler yanyana üç taneydi. Her birinde kocaman kocaman Bizmutlar, ukalâ tavırlı İспенçler, uzun uzun öttükten sonra baygınlık içinde sırtüstü devrilen Denizliler, uzun boynlarıyla kazlar, yığınla renk renk tavuklar ve civcivler..

Nâfiz Beyle kızı kümese yaklaşmazlar mı, kümes hakkında bir sevinç, bir telâş, bir heyecan...

Nâfiz Bey,

«Şu hayvanlardaki hürriyet arzusuna bak yavrum!» derdi. «Az sonra kavuşacakları hürriyetin sevincini nasıl da tes'it ediyorlar!»

Hiç bir şey anlamayan Nilüfer, âdet yerini bulsun diye başını sallardı.

Nâfiz Bey nihayet kümesin hapısını açar,

«Buyurun,» derdi, «buyurun efendim!»

Peşin, kan kırmızısı ibiğiyle baba horoz, arkasından küstah tavırlarıyla veliahtlar, daha arkada kraliçeler, prensesler... Saray âdetlerini gayet iyi bilen Nâzım Bey, kümes halkına birer isim takmıştı: Zatı şâhane, birinci, ikinci üçüncü kadınefendiler, şehzadeler, sultanlar... Sultanlardan sonra kalfalar, kahvecibaşı, havlucubaşılar v.s.

Nilüfer onları daha başka şeylere benzetirdi.

Bir gün kendini tutamadı, sordu:

«Beyba!»

«Efendim!»

«Size bir şey soracağım.»

«Sor yavrum.»

«Darılmazsınız değil mi?»

«Darılmak mı? Size mi? Size darılabilir miyim?

Nilüfer kümeden ilk çıkan azametli horozu göstererek,

«Bu,» dedi, «dedeme benzemiyor mu?»

Hiç âdeti olmadığı halde Nâfiz Bey bir kahkaha attı.

«Benziyor.»

«Bu da haminneme. Ya şu? Tıpkı tıpkısına anem. Şu da siz beybacığım...»

Nâfiz Bey durup durup gülerek civcivleri işaret etti:

«Bunlar, bu civcivler de size!»

O zaman Nilüfer bambaşka bir soru sordu:

«Peki beyba, benim niçin kardeşim yok?»

Bunu çocuğa anlatmak o kadar zordu ki.

«Bunu benden sormamış olsanız yavrum...»

Baltayı taşa vurduğunu anlayan Nilüfer boyununu bükerek,

«Feki,» dedi.

Deddi ama, niçin kardeşi yahut kardeşleri olmadığını da kafasından bir türlü atamadı. O kadar ki, bir gün marangoz âletleri arasında kendini kaybetmişe benzeyen dedesine usullaçık,

«Dedeciğim,» dedi.

«Efendim?»

«İzin verirseniz bir şey soracağım.»

Torununa gözlüğünün üstünden bakan eski musakkafât kâtibi:

«Sor bakalım,» dedi.

«Benim niçin kardeşlerim yok?»

Dede kıs kıs güldü:

«Babana sor!»

«Sordum söylemedi.»

«O halde annene sor.»

Annesine sormak aklına gelmemiştir nedense.

«Niçin annene sormuyorsun?»

«.....?»

«Yoksa korkuyor musun?»

Nilüfer annesinden korkmazdı ama, soramıyordu da. Yoksa ayıp bir şey miydi bu? Babası nasıl da kulaklarına kadar kızarmıştı!

Haminnesine ise, ölse soramazdı. Ondan korkuyordu. Niçin korktuğunu bilmediği, korkmak için sebep de olmadığı halde, ödü kopuyordu. Oysa ihtiyar kadın en çok onu sever, heyheylerinin ayakta olmadığı zamanlar odasına götürür, kapıyı usullacık kapıyıp, hattâ arkasından da sürgüledikten sonra sandığından çikolata, renkli kâğıtlara sarılı şekerler ikram eder, sever, öperdi.

Nilüfer gene de büyük bir huzursuzluk içindedir. Haminnesinin fırlak damarlı kupkuru ellerinden iğrenir, bu ellerden, bu ellerin sinirli sahibinden kaçmak için fırsat kollardı. O zaman ihtiyar kadın öfkeden çıldıracak hale gelir, «Yılan,» derdi, «ne olacak yılan yavrusu! Astarına bak bezini al, anasına bak kızını al!...»

Bir gün,

«Annen kendini pek mi güzel sanıyor?» diye sordu.

Nilüfer,

«Pek güzel tabîî,» dedi.

Haminne sinirli sinirli içini çekti:

«Sen beni zamanında göreydin. Hiç kimse benim gençliğimdeki kadar güzel olamaz! Bir saçlarım vardı, topuklarımda. Bir kaşım, bir gözüm... Herkes benim güzelliğimden bahsederdi. Ah Enise Hamfendi, ne kadar güzelsiniz, ne kadar ne kadar... Ce-

naııallah sizi özene bezene yaratmış! İpek çarşafımı giyip kapıdan çıkmaz mıyım, herkesler pencerelere üşüşürdü. Ama deden olacak sersem... O zaman da böyle, marangoz âletlerinden başını kaldırıp beni göremezdi ki...»

Nilüfer birdenbire bambaşka bir şey soruverdi:

«Benim niye kardeşlerim yok haminne?»

Haminne, etrafı çürümüş mosmor gözleriyle torununa öyle bir baktı ki...

«Demek beni dinlemiyordun?»

Nilüfer şaşırdı:

«Dinliyordum haminne.»

«Dinlemiyordun!»

«Vallahi dinliyordum.»

«Pis yalancı!»

«Bana mı söylüyorsunuz haminneciğim?»

«Sana söylüyorum, evet. Pissin, yalancısın, yılan yavrususun. Tıpkı annen gibi!...»

Gözleri dönmüştü, sesi titriyordu. Nilüfer'i kolları arasına aldı, sıkmaya başladı.

«Geberteceğim seni yılan yavrusu, geberteceğim!»

Nilüfer fena halde korkmuştu, ağlamaya başladı. Çocuk ağlamaya başlayınca öfkesi büsbütün artan, ama bir yandan da şaşırان haminne kalktı, kapıyı açtı, kupkuru parmağıyla dışarıya işaret ederek:

«Çık dışarı!» diye bağırdı, «cehennem ol!»

Sesi yılan ısığđ gibi kuruydu.

Nilüfer boşalan bir zenberek gibi fırlayıp çıktıktan sonra ihtiyaç kadın kapıyı tekrardan sürgüledi. Öfkeden tiril tiril titriyordu. Geçti sedire oturdu. Gözlerini büyük bir kinle kapıya dikmişti. Beyaz yüzü büsbütün ağarmış, gözleri çukurlarına iyice gömülmüştü. Kırılan haysiyetiyle korkunçtu. Birşeyler yapmak, haysiyetini kurtarmak istiyordu.. Ne yapmalıydı? Aklına birden kocası geldi. Miskin, gene marangoz âletleri arasında, tahta parçalarıyla uğraşıyordu muhakkak. Gençliğinin, güzelliğinin katill.

Kalkıp yanına gitse, marangoz âletleriyle, yaptığı bütün işleri başında parçalasa!

Sonra teyzesini hatırladı. Daha sonra da hiçbir zaman unutamadığı, unutamayacağı tatlı bir fotoğraf canlandı kafasında: Sarı saçları, sarı bıyığı, tombul yanakları, daima gülen tatlı mavi gözleriyle sarışın mühendis... Ah ne olurdu, ne olurdu sanki teyzesi aksilik etmese de...

İhtiyar kadının gözleri dolmuştu. Buzlu bir cam gerisinden bakıyordu sanki dünyaya. Teyzesi, kocası, gelini, oğlu, Nilüfer her şey her şey silinmişti. O, yalnız o sarışın mühendis!...

Sert yüz çizgileri yumuşadı, buruşuklar sevimlileşti. O da ona gülümsüyordu. Ona, o sarışın mühendise!

Sonra birdenbire boşanarak sedire kapandı. Zayıf omuzları sarsıla sarsıla, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

3

Nilüfer haminnesinin öldüğü geceyi asla unutamadı:

Ateşler içinde yatıyordu haminnesi. Kıpırmızı gözleri tavana dikilmişti. Sımsıkı kapalı dudakları, kuru elleri titriyordu. Ellerini göğsü üzerinde çaprazlamıştı.

Mevsim kış, sıkıca çekili pancurların ötesinde korkunç bir fırtına ıslak karanlıkları gümbürdetiyor, dünya sanki altüst oluyordu.

Enise Hanım muhakkak ki ızdırıp çekmekteydi. İztirap çektiği her halinden belli olduğu halde renk vermiyor, inlemiyor, ağlamıyor, dönülmez yolculuğa çıkmak üzere olanların ümitsiz telaşını göstermiyor, inatla, kinle, öfkeyle susuyordu.

Gece yarısına doğru ağırlaştı. Soluması azaldı, göz kapakları hafifçe örtüldü. Uzun siyah kirpiklerinin arasından bakıyordu dünyaya. İnce kaşları her

zamanki gibi çatıktı. Bir ara gelinin sirkeye batırılmış ıslak tülbentle yanına geldiğini, yanan alnına uzandığını farkedince, gözleri yuvarlarından fırlarcasına açıldı. Kuru eli yay gibi kalktı, gelinini itti.

«İstemeeem!...»

Elinde ıslak tülbentle gelin, şaşırmış kalmıştı. Kocasına baktı. O, her zamanki tebessümü ileydi. Bakıyor, sadece bakıyordu. Eski musakkafat kâtibi ise, «Ölecekse bir an önce ölse de kurtulsak. Âletlerim beni bekliyor!» demek istercesine, burnuna düşmüş gözlüğünün üstünden, Kur'an okuyordu.

Enise Hanımın son davranışı bundan ibaret kaldı. Çatık kaşları, sımsıkı yumulu dudakları, göğsü üzerinde çapraz elleriyle ve hınçla öldü. İhtiyar kâtip gözlüğünü çıkarıp, derin bir nefes aldı. Sırtından kocaman bir dağ devrilmiş, ferahlamıştı. Nâfiz Beyse, dudaklarındaki buz gibi tebessümle, dikilmeye devam etti.

İhtiyar musakkafat kâtibi, odanın şaşkınlığına hayretler içinde bakmakta olan torununun elinden tuttu, marangoz âletleriyle tahta parçaları ve kıvrım kıvrım yongaların bulunduğu odasına götürerek kapıyı örttükten sonra:

«Hele şükür,» dedi.

Gözlerinin içi gülüyordu.

«Kurtulduk değil mi?»

Nilüfer'e göre hava hoştu.

«Kurtulduk dedeciğim.»

«Bundan sonra istediğim gibi marangozluk yapar. türkü söyleyebilirim. Bana hiç kimse karışmaz... Öyle değil mi?»

«Tabii dedeciğim. Bana tren bile yaparsınız...»

«Elbette elbette. Öyle seviniyorum ki... Ama bu konuştuklarımızı sakın beybabana, annene söyleme ha!»

«A.. Söyler miyim hiç dedeciğim...»

«Aferin. Sen ne kadar sır saklarsan, ben de seni o kadar çok severim. Hem biliyor musun, seninle komşu komşu, evcilik bile oynarız. Sonra kocaman bir dolap yapacağım. Ama kocaman! Dolu

kafeslerim olacak. Onları renk renk boyayacağım. Düşün Nilüfer, on beş, yirmi, otuz kafes. Al, yeşil, mor, sarı, eflâtun, pembe kafesler. Kafeslerde bülbüller, isketeler, kanaryalar... Evin içi kuş cıvıltılarıyla dolacak. Sonra seninle küçük, şirin kuzular satın alacağız. Şu kadar şu kadar, minnacık minnacık... Islak burunlarıyla ellerimizi koklayacaklar.»

«Ah dedeciğim, canım dedeciğim.. Sen ne iyiymişsin...»

«Kocakarından nefes alamadım ki yavrum... Daha bitmedi hem, dur bak anlatayım: Tavşanlarımız olacak. Kırmızı gözlü, bembeyaz tavşanlar. Tavşanların nasıl ot yediklerini gördün mü sen hiç?»

«Görmedim.»

«Görsen bayılırsın. Bir demet ot at önlerine, meselâ taze yonca. İlkpeşin ürkek ürkek sokulurlar, koklarlar.. Sonra mit mit yemeğe başlarlar. Öyle güzel yerler ki... Bütün bunları sonra bol bol konuşuruz. Şimdi öbür odaya gidelim. Ama dur, sevlencimizi belli etmememiz lâzım. Ben ne yaparsam sen de öyle yap!»

Minnacık ihtiyar gözlerine tükürük sürdü, kaşlarını çattı, kederli görünmeğe çalıştı. Nilüfer de onu taklit ederek gözlerine tükürük sürdü, kaşlarını dedesi gibi çattı.

Torununu gözden geçiren ihtiyar:

«Aferin,» dedi. «Seninle anlaşacağız!»

4

İhtiyar kâtibin hayatında yepyeni bir devir başlamıştı. Bir çeşit altın çağ. Odasında, marangoz âletleri içinde her zamandan daha mes'uttu. Boy boy, renk renk, çeşit çeşit hafesler yapmıştı. Kafeslerde isketeler, bülbüller, kanaryalar şakıyor, kırmızı gözlü tavşanlar taze otları mit mit yiyor, kuzular ıslak, mini mini burunlarıyla köşk bahçesinde, tel kafesle yarılmış kısımda meleşerek dolaşıyorlardı.

Nilüfer de mesuttu. Haminnesi öldü öleli büt-bütün çocuklaşan dedesiyle tam arkadaş olmuşlardı. Dedesi ona istediği arabaları, otomobilleri, hattâ treni yapmıştı. Hele kapakları dantelâ gibi işli kutulara Nilüfer bayılıyordu.

Bazen evcilik oynuyorlardı. Odanın bir köşesi Nilüferin, öbür köşesi eski musakkafat kâtibinin evi olurdu. İhtiyar kâtip başörtüsü, önlüğü, süpürgesi ve işi başından aşkın hamarat bir ev kadını telâşıyla koltukların yerlerini değiştirir, tozlarını alırken, söylenirdi:

«... İstedığın kadar titiz ol. Ev toz içinde. Görenler tuu lânet edecek. Bu evin kadını yok galiba diyecekler. Ben bu kadar pasaklı mıyım? Hiç de değil. Ama gel gör ki çocuklu evin hâli. Sağ olsunlar, çok haşarı, çok yaramaz şeyler. Bir dakika bir yerde durmazlar...»

Birdenbire bir şey hatırlamış gibi meçhullere kulak verir, sonra ufacık duvar saatına bakar, sözde telâşlanırdı:

«Saat onu geçiyor, eyvahlar olsun. Öğle olmuş. Ben ne yapacağım şimdi?»

Karşı komşuya seslenirdi:

«Nilüfer Hanım huuu!!!»

Nilüfer de sıkı sıkıya sarılı başı, önlüğü, süpürgesiyle hamarat bir ev kadını, cevap verir:

«Efendim canım?»

«Ne yapıyorsun?»

«Ev galesi. Ortalıkı süpürüyorum.»

«Allah kolaylık versin kardeş. Bir az bir az hafifledin mi bari?»

«Ne gezer kardeş... Sen ne yapıyorsun?»

«Ben de öyle, ortalık telâşesindeyim... Çocukları mektebe savdım, yemeği ocağa oturttum...»

«Ben daha onu yapamadım. Sağ olsun bizim küçükler, düşman başına. Dosta yazık. Bir an bir yerde durmazlar. Daha yemeğe el sürmedim. Benimkine ne cevap vereceğim bakalım. Sağ olsun, boğazına çok düşkündür. Yemeği tam zamanında önüne konmadı mı, kıyametleri koparır.»

«Benimki aramaz. Yiyecek bir şey uydurup önüne sürdün mü, şes çıkarmaz. Yer kalkar...»

«Ne pişiriyorsun?»

«Oturtma. Haberin var mı, eczacının küçük aşiftesini dün gene bir başkasıyla görmüşler...»

«Allasen! Kim görmüş?»

«Müdürünki. Ant verdi kimseye söyleme diye. Sen yabancı değilsin, senden söz çıkmaz... Ya, böyle işte...»

«Böyle kardeş böyle. Herkes sen, ben mi kl evine kapanıp ortalıkmuş, çoluk çocukmuş, kocaymış...»

«Herkes, Amaşya'nın bardağı, biri olmazsa biri daha diyor. Kocadan çok ne var öylelerine?»

«Allah yazdıysa bozsun. Töbe töbe...»

Sonra ufacık süpürgelerle evler süpürülür, mutfaqlara geçilir, yemekler hazırlanırdı. İlle eski musakkafat kâtibi! Bütün bunları sahici bir ev kadını hamaratlığıyla ve çoğu sefer kendinden geçercesine yapardı. Kocasını karşılayışı, boynuna sarılıp öpüşü, dilbaz bir genç kadın ağzıyla kocasının etrafında bıcırdayışı o kadar şahici olurdu ki, Nilüfer oyun oynadıklarını unuttur, dedesinin kendinden geçercesine yaptığı ev kadını taklitlerini hayranlıkla seyrederdi.

Öğleden sonra misafirler sökün ederdi.. Eski musakkafat kâtibi derli toplu, ikramcı bir hamfendi rolündedir. Misafirleri usulünce buyur eder, hâl hatır sorar.

«Yaramazlar nasıllar efendim?»

Nilüfer,

«Ellerinizden öperler teyzesi,» der. «Sizinkiler?»

«İyiler efendim, ellerinizden öperler. Sağ olsunlar, ortalığı bir an temiz, tertipli bırakmazlar. Peşlerinden koşmak lâzım.»

«Hep öyle efendim. Çocuklu evin halî.»

«Tatlı belâlar...»

Usulünce gülüşülür.

Dedeyle torun böyle kendilerinden geçerek misafirlik oyununa daldıkları zaman dünya yıkılsa

umurlarında değildir. Misafirliğin en küçük özellikleri bile geri bırakılmaz, oyun saatlerce sürerdi.

Kayın pederinin huyunu bilen Leman Hanım, kocası evdeyse gider haber verir. Sofanın penceresinden usulcacık seyredeler, katılırlardı gülmekten.

İhtiyar kâtip oğlunun da taklidini yapardı. Bu-ick'ten ağır ağır inişi, sarı çantasını Gülpenbe'ye veriş, Nilüfer'i kucaklayışı, merdiven başında bekliyen karısını dudaklarından öpüşü, çiçeklere, sonra da kümese gidişi, kümes kapısını açıp, tavuklara: «Haydi bakalım buyurun!» deyişi tıpkı tıpkısına oğludur. Hele «Rahmetli Kadın efendi» dediği karısını öyle güzel taklit ederdi ki, Nâfiz Bey de, Leman Hanım da gülmekten katılırlardı.

Oyunlar bundan da ibaret kalmazdı. Bugün komşu komşuluk, yarın Bolulu aşçı, öbür gün çamaşırcı kadın, bir başka gün, Arnavutluk kazalarında birlikte çalıştığı daire arkadaşları, âmirleri yahut odacıları...

Arada kıra da çıkarlardı. Nilüfer ne kadar severdi kırları! Dedesinin dizine başını koyarak mas-mavi gökte bembeyaz kayan bulutlara baka baka uykuya dalar, uyandığı zaman bir de bakardı ki karyolasındadır. Gözlerini oyalayarak seslenir:

«Dedeciğim!»

Odasında marangoz âletleri, tahta parçaları, kıvrım kıvrım yongaların arasında beyaz bir elma kurdunu hatırlatan ihtiyar fırladı:

«Efendim yavrum?»

«Neredesiniz?»

«Buradayım evlâdım, geliyorum.»

Gider, torununun karyolasına ilişir, başlardı kü, çüğün koyu kestane saçlarını okşamaya.

«Niçin kırdı, değiliz dedeciğim?»

«Uyudun. Ben de aldım getirdim karyolana.»

«Peki dedeciğim, peri padişahının kızı ne oldu sonra?»

«Nerde kalmıştık?»

«Sarı saçlı, mavi gözlü şehzâde kılıcını çekti, hain peri padişahının askerlerine hücum ettiydi.»

Dede, kırdı dizinde uyuyakalan torununa anlattığı masalın gerisine devam ederdi.

Yıllar böylece geçti. Bir gece ölüm ihtiyar musakkafat kâtibinin de yakasına yapıştı. O da karısı gibi, gece yarısına doğru, marangoz âletleri, tahta parçaları, kıvrım kıvrım yongalar, kontrplâk tabakaları, dantela gibi işli zarif kutular, boy boy renk renk kuş kafesleri, kırmızı gözlü tavşanlar ve tatlı tatlı meleşen kuzuları ile güzel dünyayı bırakıp, öldü. Ama karısının inadına, güle söyliyeli.

Ölmeden az önce,

«Eee.. Çocuklar, dedi. Hayatımın mesut çağını kapamak üzereyim. Öbür dünyaya göçüm sırası geldi. Fakat aqaba orada gene Kadınefen-diyle karşılaşacak mıyım dersiniz?»

Hiç kimse, gülmek mi, ağlamak mı gerektiğini kestiremedi.

O, endişelerini pervasızca belirtti:

«Eğer orda da Kadınefen-diyle yaşamam muqadderse... Size bir şey söyliyeyim mi? Lâf aramızda, ben öbür dünyaya filân inanmıyorum. Şâyet öbür dünya varsa ve Kadınefen-di de beni bekliyecek, yakama yapışacaksa, olmamasını dilerim öbür dünyanın. Toprak altında çürümek, Kadınefen-dinin dizi dibinde yaşamaktan çok daha zevklidir.»

Sonra, «İlâhi Kadınefen-di» diye başını iki yanına sallıyarak gözlerini hayata yumdu.

Leman Hanım kayın pederinin yatağına kapandı. Nâfiz Bey, bütün felâketleri dudağındaki tebesümle karşılamaya ahdetmişcesine dimdik, babasının başucunda dikili kaldı.

Nilüfer'e gelince... Çeşit çeşit oyuncaklar, bitmez tükenmez şakalarla Nilüfer'i kahkahadan geçiren dedesinin öldüğü gece değil de, marangoz âletleri, tahta parçaları, renk renk, çeşit çeşit kafesleri, kırmızı gözlü tavşanlar, bilhassa dedesinin gözlüğünü her görüşünde uzun uzun ağladı.

Dedesi geceleri rüyâlarına girmeye başladı. Ufacık ihtiyar, eskiden olduğu gibi gözünde gözlük.

elinde kıl destere: «... sus kardeş, ağlama, diyordu. Ben burda çok rahatım. Bak marangoz âletlerim var gene, gene oyuncaklar, kuş kafesleri yapıyorum..»

Nilüfer bir gece de babaannesini gördü. İnce kaşları çatıktı. «Söyle o annen olacak kadına, beybabanın soyunmasına yardım etsin!» dedi.

Nilüfer bu rüyâyı beybabasına anlattığı sırâ Nâfiz Bey, âdeti olduğu üzere gene çapasına dayanmıştı. Kızını dinledikten sonra:

«Bu rüyânızdan annenize bahsettiniz mi?» diye sordu.

«Hayır beybabacığım.»

«Bahsetmezseniz memnun olurum.»

«Niçin?»

«Çünkü, annenizin üzülmesini istemiyorum.»

Nâfiz Bey evvelâ annesinin, sonra da babasının ölümüyle çok sarsıldı. Bunu asla belli etmemeye çalışıyordu ama, dikkatle bakıldığı zaman hissetmemek imkânsızdı. Kendini ölüme az daha yaklaşmış görüyor, etrafındakilere, belki de bu yakınlarda bırakıp ebediyen gideceği, dönüşü olmayan yollara gideceği zavallı varlıklar gibi bakıyordu. Bu zavallı varlıklar, şüphesiz ki Nilüferle Leman Hanımdı. Kendi olmadan nasıl yaşayacaklar? Bütün fonksiyonları iyi insanları baştan çıkarmaktan ibaret farzettığı korkunç insanlarla nasıl savaşabileceklerdi?

Leman Hanım, Nâfiz Beyin içindeki boşluğa, her zamandan çok daha kuvvetle yerleşmişti. Nâfiz Bey her sabah dudağında o silinmez tebessüm—bu tebessüm içindeki kaynaşmayı perdeliyordu—brikinе binmeden önce karısına kuvvetle sarılır, onun taşbebek kadar güzel ve renkli yanaklarını öper, onu uzun uzun seyrettikten sonra brikinе yerleşirdi. Artık yalnız karısının güzel yüzü. Yazıhanesine gelir, masasına geçer, dosyalar, birtakım kalın ciltli kitaplar, mahkeme muhakeme, hâkimler ve çeşitli insan yüzlerine rağmen, Leman Hanım daima birinci plânda, canlanırdı.

Günlük işini erken bitirmişse ne âlâ, bitireme-

miş de beklemesi gerekiyorsa, Baroda تنها bir köşeye çekilir, hafifçe yumulu gözleri ve dudağındaki tebessümle donmuş gibi hareketsiz, bâzen şaatlerce otururdu. Dış âlemle ilgisi kalmamıştır. Evindedir, karısının yanbaşında. Başını onun yumuşak dizine koymuştur. Kadın zarif parmaklarıyla kocasının yumuşak saçlarını okşamaktadır...

Nâfiz Beyi bir kenarda, yarı örtük gözleriyle görenlerse hemen fiskosa başlardı:

«İsfenks. Dcndu genel!»

«Peki ama, ne düşünüyor böyle bu adam?»

«Kimbilir?»

«Belki de esrarı âlemi...»

«Yahut da tefelsüfâtı bî nihayât bâbından...»

«Şakayı bırakın. Bu adamın şuur altına yerleşmiş, bir türlü söküp atamadığı bir derdi olmalı.»

«Dertsiz insan olur mu?»

«Bu öylesi değil. Fixé olmuş bir dert!»

Bâzan da dayanamaz sorarlardı:

«Yahu Nâfiz Bey, nedir bu sükûtiliğin: Silkin biraz, kendine gel birâder!»

Nâfiz Bey hiç telâş etmez. Kızmaz da.

«Ben kendimdeyim,» cevabını verir.

«Hayret!» derler.

Usulcacık sorar:

«Niçin?»

«Kahve bilmezsin, meyhâne bilmezsin, eğlenmeden nasibin yok. Ömrün evle Adliye arasında tükeniyor!...»

«Ne yapmalıyım?»

«Hiç olmazsa bizim gibi... Gül, söyle, iç, eğlen...»

Keser atardı:

«Saadeti aramaya ihtiyacım yok!»

Leman Hanım da zamanla ona benzemişti. O da hattâ Nilüfer'den önce kocası için yaşıyordu. Saadetlerini sık sık gölgeliyen kayınvaldesinin ölümünden sonra, kocasına büsbütün sarılıp bağlanmıştı. Bu da sebepsiz değildi: Annesini çok küçük yaşta kaybeden Leman Hanımın babası tekrardan evlenmiş, yeni karıdan yeni yeni çocukları olmuş-

tü. Kâh sût anne, kâh üvey anne elinde büyüyen Leman Hanım tam bir baba ana şefkati görememiş, sevilmeğe hasret kalmıştı. Yirmi ikisinde Nâzif Beye vardığı zaman, onda yalnız koca değil, aynı zamanda baba, ana ve kardeş sevgisini de bulmuştu. Yâni Leman Hanım için Nâfiz Bey, hem koca, hem anne, hem baba, hem de kardeş olmuştu.

Her ikisinin de hayatta kimseleri kalmamış sayılabilirdi. Leman Hanımın üvey kardeşleri, yeğenleri vardı ama, yıllardır ne Leman Hanım onları aramıştı ne de onlar Leman Hanımı. Zaten Nâfiz Beyle kızı Nilüfer'den başkası tarafından aranmayı beklemiyordu Leman Hanım. Sabahları kocasının brike binmesine yardım eder, onu uğurlar, brik yol boyunca uzanan böğürtlenlerin kalabalık yeşili gerisinde kayboluncaya kadar arkasından bakar, araba silinip gittikten sonra, köşke dönerdi.

İyi anlaşılmış bir çiftten çok, genç mekteplilerin plâtonik aşkı içindeydiler.

Plâtonik aşk!

Çünkü Nâfiz Bey, karısının dizine başını koyup, gözlerinin tâ içine bakmayı ona yeni yeni çocuklar kazandıracak birleşmelere tercih ederdi.

«Seni müthiş doğum sancılarının cehennemine atmak istemiyorum!»

Derdi.

Doğru söylüyordu. Nilüfer'in doğumunda, lohusa odasının kapısında sabahlamış, içerden karısının feryatları geldikçe de çılgına dönmüş, kendisini bir cânî gibi görmüştü. Onca, bu bir cinayetti. Başkasına zarar veren, ızdırap çektiren hareketleri suç olarak vasıflandıran «Vâzı Kanun» un, kocası tarafından gebe bırakılıp müthiş sancılar cehennemine fırlatılan bir kadının çektiği ızdıraplardan dolayı kocayı niçin suçlu görmediğini zaman zaman düşünmüştür.

Tabiat mı? Allah mı?

Bir kaatilin, işlediği suçtan dolayı bizzat mı sorumlu olması gerektiği, yoksa onu suç işlemeğe

elverişli yaratının mı suçlu olması lâzım geldiğini hiçbir zaman halledemedi.

«İradei cüz'îyye» mi?

Neydi bu «iradei cüz'îyye?» Bunu da Allah, yahut tabiat, yahut da iradei külliye yaratmamış mıydı? Cüz'î irade yaratılmışsa, o halde mesele kalmamak lâzımdı. Cüz'î iradenin işleyeceği her türlü suç, onu yaratana ait ve râciydi. Yok eğer cüz'î irade kendi kendini yarattıysa, bu sefer de işin içine cüz'î iradenin hâlikliği giriyordu.

Buraya geldi mi, Nâfiz Bey irkilirdi. Rüculara başlar, hızını alamaz, aptes, namaz... Ne yapsa boş. O kurt beynini kemirmeğe devam etmekte Nâfiz Beyi günaha sokmaktadır. Cüz'î iradeye hâliklik, yâni Allahlık izafe etmekle «Günahı kebâir» de bulunmuştur. Peki ama, istemediği halde bu fikirler ona nereden geliyor? Ona bunları ısrarla düşündüren nedir? Kimdir? Beyni mi? Bu beyni veren kim? Beyin kendi kendini yaratmadı ya. Allah yarattıysa Nâfiz Beyin suçu ne?

Tavuk mu yumurtadan çıktı, yumurta mı tavuktan?

İster tavuk yumurtadan çıksın, isterse yumurta tavuktan. Daha fazla düşünmez, bir suretle yan çiziverirdi. İnsanların vereceği zarardan sakınıp, insanlara zarar vermeden yaşamak isteyen, bencil, nemelâzımcı huyu burda da kendini gösterirdi.

Bir gece köşke hırsız girdi. Leman Hanım tuvaletten dönmekteydi. Sofanın bahçeye bakan pancurunun itildiğini duyarak kocasının yanına koştu. Sıcacık yatağında mışıl mışıl uyuyan Nâfiz Beyi uyandırdı.

«Ne var karıcığım?»

«Köşke hırsız giriyor galiba!»

«Hırsız mı giriyor? Nerede?»

«Sofanın pancuru zorlanıyor..»

Nâfiz Bey ipek pijamasıyla karyolağan fırladı.

Ne yapacaktı?

Leman hanım da bunu pek merak ediyordu.

Nâfiz Beyin yapacağı hiçbir şey yoktu ki...

Önce, tabancası yoktu, sonra tabancanın tetiğine dokunacak parmak, daha sonra da, velev binlerce lira olsun, yaşıyan bir insanın ölümüne sebep olacak kalb!

Bununla beraber, sanki bir şey yapacakmış gibi, oda kapısına sokuldu. Titriyordu. Anahtar deliğine eğildi, sofayı görmeğe çalıştı. Sofa karanlıktı.

Karısına döndü:

«Ne yapmam lâzım Leman?»

Leman Hanım:

«Çekil şöyle!»

Dedi, kapıyı sertçe açtı:

«Kim o? Kim var orda?»

Pencereden atlayıp kaçan birinin ayak seslerini duydular.

5

Arkadaşları Nafiz Beyi buz gibi bir isfenks saymakta haklıydılar. Çünkü o, bütün rica ve ısrarlara rağmen, ne balolara adını atar, hattâ ne de yıldan yıla Baro'ca tertiplenen içkili toplantılara kapılırdı. Evine kapalı, insanlardan böylesine kaçan bir «Midye insan»a her zaman rastlanmadığı için, çevresini yadırgatırdı.

Nâfiz Bey insanlardan korkuyordu. Bilhassa geceleri, başını karısının dizine koyup, onun bir türlü doyamadığı yüzüne gözlerini diktiği anlar, aklından neler geçmezdi! Ya bir gün ölüverir de, sevgili karisiyle kızını, her an kötülük yapmaya hazır saydığı insanların karmakarışık dünyasında yapayalnız bırakırsa...

Henüz otuz altısını sürüyordu, ölümü düşünmeğe vakti çoktu ama, ölümün kaşla göz arasında beklediği, gence ihtiyara bakmadığı da muhakkaktı. Ya günün birinde böyle bir şey olur, canından çok sevdiği sevgilileri nobran, hoyrat, tehlikeli insanlar arasında yapayalnız kalırsa?

Kabuğuna çekilmesi, kötü, nobran, tehlikeli, hoyrat saydığı insanların şerrinden korumak içindir. En melek gibileri bile birer canavardı. Para ve başıboş şehvetten başkasını gözleri görmüyordu. Namus, din, mukaddesat, ahlâk... Birer maskeydi. Böyle şeylere kimsenin aldıracağı yoktu. Bütün mel'ânetlerini bu maskelerin gerisinde saklıyorlar, tuzaklarına düşürecekleri insanlara plânlarını bu maskelerin gerisinde hazırlıyorlardı. Hepsi fenaydı. Hepsi alçaktı, hepsi rezil. Şurada yüzünüze güleri, öbür tarafta fırsatını buldu mu karınıza, kızı- nıza alçakça el uzatmaktan çekinmiyordu. Binae- naleyh ölmek, sevgililerini böyle bir dünyada teminatsız bırakmak demekti.

Çoğu geceler bu türlü, bundan da beter, karanlık düşünceler içinde bunalır, sabahı sabah ederdi.

Né yapmalıydı? Onları teminatsız bırakmak zorunda kalacağı gün elbette gelecekti, o zaman ne olacaktı?

Nâfiz Beyin bütün meselesi bundan ibaretti denebilir.

Kızının bir an önce büyüüvermesini istiyordu. İki, ortayı, liseyi... Ama herhangi bir liseyi değil, bir İngiliz lisesini bitirsin. İngiliz lisesini tercih ederdi, çünkü Nâfiz Beyin memlekette fikirlerine değer verdiği, sözlerini önemle dinlediği tek insan, Osmanlı Bankasının ağır başlı İngiliz müdürüydü. Hayrandı bu ihtiyar İngilizce.

Nilüfer Hukuk Fakültesine İngilizce okur yazar olarak girmeliydi.

Bu kararı, yâni Nilüfer'in İngiliz lisesinden sonra Hukuk fakültesine girip avukat olması kararı, kesindi. Karısını da bu fikri paylaşmaya razı etmişti. Nice geceler, dışarda fırtına köşkün sınıksız pancurlarını zorlarken, onlar, ne tatlı hayâller kurarlardı!

Nilüfer'i Hukuku bitirdiği yıl, annesi gibi güzel, ince, nârin bir kız olacaktı. Kütüphanesi İngilizce, Fransızca, kabil olursa İtalyanca kitaplarla dolu. Baba artık ihtiyarlamış. Yazıhanede otura-

cak. Dosyalarla uğraşıp, kızının müdafaalarına temel olacak notları çıkaracak, temyiz lâyhalarını hazırlayacak, iş güc sahiplerini karşılayıp dertlerini dinliyecek.

Nâfiz Bey böyle tatlı hayâller âleminde yüzerken çocuk gibi neşelenirdi.

«Değil mi Leman? Değil mi karıcığım? Yazıhanede kalıp, ona notlar çıkarıp, erbâbı mesalihle meşgul olmam daha uygun değil mi?»

Onu gayet, iyi anlayan Leman Hanım asla itiraz etmez, kocasının tatlı hayâllerini bozmaktan sakınırdı.

«Eibette kocacığım. Senin yazıhanede oturman daha doğru olur! Gelen gidenle temas eder, kızına notlar çıkarırsın.»

«Hem o bizim gibi değil, birkaç yabancı dil bilen, mücehhez bir avukat olacak değil mi? Roma hukukunu aslından okuyacak!»

«Elbette.»

«Öyle yapalım karıcığım. İlki, ortayı bitirdikten sonra alıp İstanbul'a götürelim, yahut en iyisi biz de oraya göç edip, kolleje verelim.»

«İnşallah.»

«Yatılı!»

«Yatılı verimiz.»

Fakat daha önceki «İnşallah» sözü, Nâfiz Beyin tatlı hayalleriyle birlikte olanca neşesini de yıkan bir darbe olurdu.

«... İnşallah. Yâni, Allah izin verirse. Niçin verir? Niçin vermez? Madem iki yol yaratmış, kullarına iyiyi, kötüyü göstermiş, onlara fark ve temyiz kaabiliyeti de vermiş.. Niçin bırakmaz? Kul, yâni ben, iyi yolu seçtim, gideceğim. Bu arzuyu gösterdiğime göre. gitmemem için sebep yok demektir. Ayrıca bir de Allahın iznine ne hâcet?»

Tatlı hayâller tuzla buz olmuş, yerini karanlık düşünceler, «İradei cüziyye», «Hâlik, mahiûk» meseleleri ve bu meseleleri bin şekilde evirip çeviren bir muhakeme zinciri kurulmuştur. Arkasından ümitsizlik korku. Bilhassa korku.

Ölmüştür. Kızıyla karısı fena insanların arasın-

da kalmışlardır. Bütün insanlar elbirliği edip karısıyle kızını baştan çıkaracaklardır. Akla hayâle gelmez entrikalar çevrilmeğe, tuzaklar kurulmağa başlar. Düşürürler, nihayet her ikisini de düşürürler. Feryatlar, içki âlemleri, çalgı, tabanca bıçak...

Nâfiz Beyin muhayyilesi bu türlü işlemeğe başladı mı, Nilüfer'i büyümüş, serpilmiş bir kız ve bir yabancıнын kolları arasında cırılçıplak tasavvur eder. Kız bir yatağa sürüklenmededir. Gitmek istemez. Bağırır, çağırır, çırpınır, ağlar. Fakat yabancı kollar insafsız ve haşindir. Nilüferin nârin vücudunu mincıklar, haftâ tokatlar. Nilüfer gücünün yettiği kadar bağırmakta, «Anneciğim, anneciğim... İstemem, istemem, istemem!!!» diye çırpınmaktadır. Fakat nâfile. Kollar, yabancıнын kuvvetli kolları onu yatağa fırlatır. Sonra eller, kılı, kocaman kocaman eller... Bu eller küstahtır, terbiyesizdir...

Nâfiz Bey artık çıldırtıcı bir kâbusun karanlığındadır. Karyoladan bunalırcasına fırlar:

«Karıcığım, bunalıyorum karıcığım, Leman!!!»

Leman Hanımın uykusu çok hafiftir.

«Ne var Nâfiz? Ne oluyorsun kodacığım?»

«Bilmem. Yahut hiç hiç... Bir şey yok.»

«Rüyâ mı gördün?»

«Bilmiyorum.»

«Su vereyim mi?»

«İçine birkaç damla Nevrol Cemal damlat...»

Leman Hanım karyoladan kalkar, elektriği açar, yarım bardak suya birkaç damla Nevrol Cemal damlatıp kocasına uzatır. Adam ilâçlı suyu içer. Kalbi hâlâ hızlı çarpmaktadır. Ağlamak, katıla katıla ağlamak gelir içinden. Sonra karısını elinden tutup yanına çeker. Onun hâlâ bir genç kızinki kadar sert göğsüne başını kor, dakikalar, dakikalarca öyle kalır.

Bir gün gene böyle, kâbuslu bir geceydi. Leman Hanım elektriği yakmış, kocasına ilâçlı suyu uzatmış, sonra da onun cayır cayır yanan başını göğsüne çekmişti.

Son günlerde artan bu sinir bozukluklarının bir sebebi olmalıydı. Kocasını öyle herkesle senli ben-

li, içli dışlı değildi ki birisine içerlemiş, atışmış, öfkelenmiş olsun.

Sordu:

«Benden sakladığın bir derdin var gibi geliyor bana Nâfiz!»

Nâfiz Bey derdini nasıl söyler, kızının sürüklendiği yabancı yataklardan nasıl söz açabilirdi?

«Yok karıcığım, hiçbir derdim yok.»

«Var Nâfiz, saklıyorsun.»

«Yok.»

«Bana söylemekten çekindiğin...»

«Yok. Olşa söylerim. Şadece âsap bozukluğu.»

«Âsap bozukluğuna sebep olan ne?»

«Hiiiiç!...»

Leman Hanım müthiş bir şey söyledi:

«Söylemezsen...»

«Evet?»

«Ölü yüzümü öp!»

Nâfiz Beyin akli gitti. Lemanın ölü yüzünü öpmek ha?

«O halde, söyle!»

Çaresiz:

«Evet, dedi. Senden sakladığım, içimi kemiren bir derdim var.»

«Nedir o?»

«Korkmuyorum Leman. Bu dünyadan, bu dünyanın patlamağa hazır mayınlar gibi yaşayan, başıboş insanlarından korkuyorum. Bilhassa seninle Nilüfer hesabına. İsteddiğiniz kadar iyi, istediğiniz kadar dürüst, istediğiniz kadar namuslu olun. Bir gün nerden geldiği bilinmez, insafsız bir darbe, sizi de, namusunuzu da, emellerinizi her şeyinizi de târümar edebilir. İstemiyerek her şey olabilirsiniz. Fena olabilirsiniz... Kötü olup umumî evlere düşenler, o hayata istiyerek sürüklenmediler!»

Leman Hanım:

«Beni korkutuyorsun!» dedi.

«Ben de korkuyorum. Geceleri uykularımı harâm eden bu korkudur işte. İçimde, içimin derinliklerinde bir yerleri kemiren dert bu derttir. Bana

öyle geliyor ki, seninle Nilüferin iyi, yahut kötü oluşunuz benim sağlığımla ilgili. Ben ölüverirsem, iki ayaklı canavarlar sizi istemediğiniz yollara çekip sürükleyebilirler!»

Leman Hanım itirazı bastı:

«Hayır Nâfiz, bu kadarı fazla. Benim gibi bir kadını bu tarzla ithama hakkın yok!»

«Demek istediğimi anlamadın karıcığım... Biliyorum, sen dünyanın en namuslu, en akli başında, hislerine son derece hâkim, mâkul bir kadınsın...»

«Peki?»

«Biliyorum bütün bunları... Ama ben sarhoş, rezil, kendi havasında sefih bir insan olsaydım...»

«Estağfurullah.»

«Bir an öyle farzet.»

«Peki?»

«Seni kendi rezil ve sefih hayatımın iğrenç yoluna sürüklemek isteseydim...»

«Evet?»

«Kocana bağlı, dürüst, dürüstlüğü kocasına bağlılıkta sayan bir kadın olduğuna göre, benim dilediğim yolda yürümeğe mecbur sayılmaz mıydın kendini?»

Leman Hanım:

«Akli başında, haysiyet sahibi bir kadın, rezil bir kocanın fena yolunda yürümeğe mecbur saymaz kendini!» dedi.

«Ne yapar?»

«Gayet basit.»

«Nedir?»

«Ayrılır.»

«Sonra?»

«Babaşının evine döner.»

«Böyle bir ev yoksa?»

«Namusu dairesinde çalışır.»

«Meselâ?»

«Tahsili varsa, kâtiplik, daktiloluk... Çalışmak ayıp mı? Yahut tekrar evlenir, hayatını yeni baştan kurar.»

«İkinci izdivaç da birinci gibi çıkarsa?»

«Ondan da ayrılır.»

«Üçüncü, dördüncü, beşinci!...»

«Çalışır efendim. Evlenmek şart değil ya.»

Nâfiz Bey acı acı güldü:

«Ya iş veren de rezilin biriyse?»

Leman Hanım şaşaladı. Maksadı bir münakaşada, illâki haklı çıkmak olmadığı için,

«Beni korkutma! dedi. Bütün bunları benden çok kızımız için düşündüğünü biliyorum. Fakat bir aile reisi sıfatıyla, bu kadar karamsar olma hakkın yok! Sen böyle olur, bizi de çıkışı olmiyan, karanlık, ümitsiz düşüncelere sürüklersen, ne yaparız sonra? Allah var. Mazlumların sahibi.»

«Ne yaptığını ne yapmak istediğini bilmiyen bir sahip değil mi? Zalime ne lüzum vardı? Mazluma ne lüzum var?»

Leman Hanım:

«Tövbe estağfurullah,» diye mırıldandı.

Nâfiz Bey de gene ileri gittiğini anlamıştı. O mesele, hep o mesele: Tavuk mu yumurtadan çıktı, yumurta mı tavuktan? «Ne yaptığını bilmiyen sahip...» fikrini ona veren kimdi? Beyni mi? Kabul. Beyni yaratan kimdi? Kendisi mi? Yoksa Kadiri Mutlak mı?

İşte gene «İradei cüz'îyye, hâlik mi, mahlûk mu?» çıkmazı!

Bütün bunları bir kenara bırakarak yumuşamaya çalıştı:

«Leman, Lemancığım.. Senden bir şey rica edebilir miyim?»

— Bir şey mi? Her şeyi rica edebilirsin Nâfiz, bilmiyor musun?»

«O halde karıcığım, dinle: Şayet ben ölüverirsem, kimse ile sıkı fıkı ahbap olmayın emi? Kapınızı gene böyle, kötü insanların karmakarışık dünyasına kapayın, yuvanızın mes'ut duvarları arasındadır... Fakat Nilüferi mutlaka okut. Kolejde okut onu. Sonra Hukuka yolla. Bu karmakarışık dünyada fena insanlara karşı mücehhez olanlar muhakkak ki hukukçulardır!»

Leman Hanım tatlı tatlı gülerek kocasının boynuna sarıldı:

«İlâhî Nâfiz.. Ciddî ciddî vasiyetlerde bulunuyorsun. Ayol ölümü düşünmeğe dur bakalım daha! Turp gibisin maşallah...»

Evet ama, ölüm kaşla göz arasında. Hem tuhaf bir his, ölecekmişim, ölüverecekmişim, sırası bendeymiş gibi geliyor. Ölmem, inşallah. Fakat şâyet bir emri hak vâki olursa, kapınızı kapayıp, evinize çekilin. Nilüferi okut, avukat olsun. Sen yazıhanede oturursun, o da mahkemede...

Gözleri parlamaya başladı.

«Fransızca, İngilizce bilen, mükemmel bir avukat! Sabahları evden birlikte çıkar, akşamları birlikte dönersiniz...»

«Bütün bunlar olacak Nâfiz. Kızım ben değil, sen birlikte gidip geleceksin, kızının yazıhanesinde sen oturacaksın!»

«Sahi mi Leman? Bunlar olacak ben ölmeyeceğim değil mi?»

«Ömiyeceksin!»

«Peki, sen ne yapacaksın o zaman?»

«Ben de evde, size güzel güzel yemekler, tatlılar hazırlıyacağım.»

«Sen gene böyle, boyanır, süslenir, beni kapıda karşılaştığın değil mi?»

«Tabii.»

«Sonra, Nilüferi, kafamıza uygun, bizim gibi birisiyle...»

«İnşallah.»

«O zaman onlar, ikisi birlikte gider gelirler işe...»

«Tabii.»

«Seninle ben de...»

«Onların dönüşünü bekleriz.»

«Torunlarımız olur, torunlarımızı sever, onları büyütürüz.»

«.....»

«.....»

Leman Hanım:

«Haydi yatalım artık,»

«Yatalım karıcığım.»

Karyolaya girdiler.

Leman Hanım yorganı çekti, uyumağa hazırlanırken:

«Leman!»

«Efendim?»

«Babam elli altısında ölmüştü.»

«Evet?»

«Benim de o yaşta öleceğimi farzetsek, daha yirmi senem var değil mi? Yirmi seneye kadar Nîlûferi okutur, adam edebilirim!..»

«Sen babandan çok sıhhatli, çok da rahatsın. Onun hayatı küçücük bir memur maaşıyla yıllarca sürtmekle geçmiş. Sen elbette ondan çok yaşayacaksın. Ama sözüme güvenme, efendi babam başka bir kadınla evlenmiş olsaydı, muhakkak ki çok daha fazla yaşardı!»

«Mâmâfi Leman, aklınızda kalsın, bir emri Hak vâki olursa...»

Leman Hanım sinirlendiyse de, belli etmemeğe çalışarak:

«Kimseyle sıkı fıkı olmayız, kapımızı da dünyaya kapatırız!»

Dedi, yorganı tepesine çekti.

6

Nâfiz Bey kızını, tehlikelerden uzak farzettiği köşkünün duvarları içine kapayıp, fena insanların düzensiz dünyasından uzak yetiştirmekle, kurtaracağını sanıyordu.

İhtimal Nâfiz Bey bu kadar da mücerret düşünmüyordu.

Nâfiz Bey bu kaçırmakarışık dünyayla ilgilenmek istemiyor, hele onun düzene girmesi için savaşınlara katılmayı aklına bile getirmiyordu. Onca bu dünya, ahlâkî hercümerçlerin kaynaştığı kangren bir dünyaydı. Karısı ve kızıyla bu kangren dünyada yaşamıya mahkûm edilmişti. Allah yahut tabiat mahkûm etmişti. Kendisi, kızı ve karısı tertemizdiler. Binaenaleyh, sokak kapısının dışında kalan pis-

liğ bulaşmaktan korunmaları lâzımdı. Bunun için de kabuklarına çekilmek, insanlardan uzak yaşamak, kendi imkânlarını kendileri için, yalnız ve yalnız kendi yuvalarının saadeti için kullanmak!

Kendisi yaşadığı müddetçe mesele yoktu. Fakat ya ölürse? İşte Nâfiz Beyin rüyâlarına giren köşkünün kapıları sokağa açılır, kangren dünyanın insanları köşküne girerse! Yahut karısıyla kızı, bu kangren dünyadan ekmeklerini kazanmak zorunda kalırlarsa!

Çoğu geceler böyle düşünerek sıkıntılı saatler geçirdiği sıralarda, kafasının içinde bir 'yerlerde sanki bir kapı aralanır, «kangren dünyanın», nefret ettiği dessas insanları pis pis sırtarak: «Sen öl de, kolay. Biz işimizi biliriz. Senin o güzel karını da, kızını da...» demek isterlerdi.

O gece bir rüyâ gördü:

Ölmüş. Nilüfer büyüüp serpilmiş, annesine benzeyen çok güzel bir kız olmuş. Başsağılığına gelenler arasında bir de çapkın avukat var. Bu avukat, Baro'da en nefret ettiği avukattı. Gençti, yakışıklıydı, kadınlar arasındaki başarılarıyla ün salmıştı. Nâfiz Beyle çokluk alay eder, «E... Monşer, dedi, gene mi tefelsüfâtı bî nihâyat? Bırakın şu esrârı hilkat muammasını canım!» İşte bu avukat, baş sağlığı filân derken, Nilüferi kafese koyup, yatak odasına sürüklüyor, cırlıçıplak soyuyor...

Nâfiz Bey rüyâdan ter içinde uyanmıştı. Kalbi sökülürcesine carpıyordu. Karısını uyandıрмаğa niyetlendi peşin, sonra vazgeçti. Karyoladan usullacık indi, ayaklarının uçlarına basarak odadan çıktı, karanlık sofayı geçti. Nilüferin odasına gitti.

Fakat hayret! Nilüfer yatağında yoktu.

Acaba tuvalete mi gitmişti?

Bekledi. Beş dakika, on dakika, çeyrek saat... Gitti, baktı. Orada da yoktu. Heyecanı büsbütün arttı. Gecenin bu saatinde, küçücük kız, nereye gidebilirdi?

Odaya döndü. Şakakları yanıyor, soğuk soğuk terliyordu. Karısını uyandırdı. Kocasının huyunu bilen Leman şaşmadı.

«Nereye gidebilir?»

«Bilmem Leman. Nereye gidebilir? Gördün mü başımıza geleni?»

«Canım, kocacığım... Kötüye yorma hemen. Dur bakalım...»

Karyoladan atladı, sırtına sabahlığını alıp, peşinde kocası, Nilüferin odasına geçti. Çocuk sahidenden de yerinde yoktu.

Peki ama, gecenin bu saatinde nereye gidebirtirdi?

Birden kafasında bir şimşek çıktı:

«Gülpembenin yanına gitmiş olmasın?»

«Gülpembenin mi?»

«Evet.»

«Hizmetçi kadının yâni...»

«Bir ihtimal.»

Köşkün arka kapısından bahçeye çıktılar. Ağaçların karanlık denizini hışıldatan kaba bir rüzgâr esiyordu. Karanlıkta yaltaklanarak kuyruk sallayan Nolânın yanından geçtiler. Gülpembenin beyaz perdeli penceresi aydınlıktı. Sokuldular. Perdenin aralığından içeriye baktılar: Oradaydı. Başını Gülpembenin dizine koymuş, hizmetçi kadının anlattıklarını dinliyor, kadın da yün örüyordu.

Karısına dehşetle dönen Nâfiz Bey:

«Beğendin mi? dedi, beğendin mi Leman? Dehşetin farkında mısın?»

Leman Hanım için hiç de müthiş değildi

«Fakat,» dedi, «nihayet bir hizmetçi...»

«Ne çıkar?»

«Kızımın ayak takımı insanlarla bir arada bulunması normal mi?

«Ayak takımı insanlarla bulunması normal olmayabilir...»

«Peki?»

«Gülpembe ayak takımı insanlardan değil ki...»

«Ya?»

«Bizim sâdik adamımız o Nâfiz.»

«Hayret! Üzerine titrediğim, büyük emeller beslediğim, müstakbel avukat Nilüfer Hanım öyle mi yetişmeli?»

Leman Hanım bir az da sinirli, boşandı:

«Herşeye rağmen, çocuğun suçu yok. Nâfiz. Onu bu türlü harekete biz zorluyoruz.»

«Biz mi?»

«Evet, biz. Çünkü dedesinin sağlığında değil gece, gündüzleri bile Gülpembe'nin yanına uğramazdı. Dedesi öldü, kardeşi yok, arkadaşı yok, dört duvar arasına hapsolmuş bir çocuk... Unutma ki sen, ne de ben onunla arkadaş olamıyoruz!»

«Her gün çiçeklere birlikte gidip, tavuklarla birlikte meşgul olmuyor muyuz Leman?»

«Kâfi değil. Onunla büyük insanmış gibi konuşmak, sizi bizi konuşmak, resmiyet... Sen ne dersen de, Nilüferi bu türlü harekete biz zorladık!»

Ertesi gün köşke gene her zamanki gibi, Gülpembe'nin kocası Ali'nin sürdüğü brikle dönen Nâfiz Bey, arabadan ağır ağır indi, çantasını her zamanki gibi Gülpembe'ye verdi. Nilüfer'i kucağına alarak, köşkün taş merdiveni başında kendisini bekleyen karısına ağır ağır yürüdü.

Her şey her zamanki gibiydi ama, kucağındaki Nilüfer her zamanki Nilüfer değildi. Daha doğrusu, Nâfiz Beye öyle geliyordu. Daha ağırlaşmış, daha yabancı, eski temizliğini kaybetmiş, bir parça hizmetçileşmiş, kendi kızı olmaktan çıkmış gibiydi. Eteğine «kengren dünyanın» pisliği bulaşmıştı sanki

Renk vermedi. Karısının ruju dudaklarını her zamanki gibi öptü. Kitap odasına geçti. Nilüferi masanın kenarına oturttu ama o kadar dalgındı ki, her zamanki gibi, «Hah, şöyle!» demeyi unuttu.

Nilüfer, pırıl pırıl gözleriyle cin, bir küçücük cin:

«Hah şöyle demediniz babacığım?»

Nâfiz Bey duymadı bile. Kızına boş, bomboş gözlerle baktı.

«Ne dediniz?»

«Her zaman beni tutunca, hah şöyle, derdiniz Bugün demediniz!»

«Demedim mi?»

«Demediniz.»

«Unutmuşumdur...»

Sonra, çiçeklere, daha sonra da tavuklara girdi.

Akşamki «suçunu» açsa mıydı acaba? Yoksa sussa mı? Susmak hiç de uygun değil. Sonra her akşam gider. Daha önemlisi, Gülpembe neler anlatıyordu acaba? Basit bir hizmetçi kadının anlatacağı şeyler neler olabilirdi ki? Masal mı? Yarının büyük avukatı masalla mı besleniyordu yoksa?

Birdenbire:

«Sizi bu gece rüyâmda gördüm» dedi.

Tıpkı bey babası gibi çapasına dayanan Nilüfer:

«Hayırdır inşallah...»

Diye, merakla baktı.

«Sizi öpmek, sevmek istiyor canım. Odanıza geliyorum, bir de bakıyorum ki...»

«Karyolamda yokum!»

Nâfiz Bey duraladı.

«Sonra beybabacığım?»

«...Eyvah diyorum, canım kızım, sevgili Nilüferim yok. Nereye gitti? Tuvalete mi? Bakıyorum, orda da yok!»

«Kim bilir nasıl üzölmüşsünüzdür...»

«Annenizi uyandırıyorum. Birlikte aramaya başlıyoruz. Orada da yok. Bir de bakıyoruz ki...»

«Pembe ablanın odasında!»

Nilüfer, beybabasının kahkahayla güleceğini sanmıştı. Ama o, asık yüzüyle adamakıllı clddiydi.

Şaşırdı.

«Ne yapayım beybaba? Kabahat benim mi? Yalnızlıktan patlıyorum. Ne arkadaşım var, ne kardeşim. Kardeşlerim olsaydı bâri...»

«.....?»

«...kardeşlerim olsa, onlarla oynardım. Yok. Ben de Pembe ablanın masallarını dinliyorum. Öyle güzel masallar biliyor ki Pembe abla. Ben çok seviyorum Pembe ablayı!»

Nâfiz Bey duyuyor, anlamıyordu. Yarının büyük avukatı Nilüfer, bir hizmetçi kadını çok sevdiğinden bahsediyordu!

«Pembe abla da bizim gibi insan!»

«İnsan değil dedim mi Nilüfer?»

«Demediniz ama, biliyorum ben. Ben her şeyi biliyorum...»

«Annenizle konuştunuz mu?»

Yetişkin bir insan gibi başını mânalı mânalı sallayan Nilüfer:

«Konuştum,» dedi. «Pembe ablanın odasına ben kendim gidiyorum, o çağırıyor beni. Aman Nilüfer diyor, gelmesen iyi olur, beybaban darılır belki diyor. Sizden çok korkuyor...»

«Ben onu korkutacak hiçbir şey yapmıyorum ki...»

«Korkuyor. Yapmasanız da korkuyor işte.»

Nâfiz Bey, kızının çok olsun, âdeta yetişmiş bir insan olduğunun yeni farkına vararak bu bahsi kapamak istiyordu. Kız, ihtimal haklıydı... Haklıydı ama, kapamalıydı bu bahsi.

«Büyük bir avukat olacağınızı unutmuyorsunuz değil mi?» dedi.

«Unutmuyorum.»

«O halde mesele yok.»

«Tavuklara gidebiliriz beybabacığım...»

Gittiler.

Nâfiz Bey, kümesin kapağını her zamanki gibi açtı, tavuklara her zamanki gibi «Buyurun, buyurun efendim!» dedi Ama Nilüfer bakmıyor, düşünceli görünüyordu. Hayvanlar bahçede yem yiyerek dolaşırlarken bile, Nilüfer ilgilenmedi. Oysa, her zaman nasıl bıcırdar, sağa sola nasıl koşardı!

Bir ara:

«Beyba!» dedi usulcacık.

«Efendim?»

«Hizmetçi fena insan mı?»

«Anlamadım.»

«Hizmetçi fena insan mı diyorum...»

«Yoo... Niçin?»

«O halde Pembe ablamın odasına gitmemi niçin istemiyorsunuz?»

Nâfiz Beyin verecek cevabı yoktu.

«Annem dedi ki, sen avukat Nâfiz Beyin kızıydın,

o bir hizmetçi parçası. (Birden coştı) Kardeşim yok, arkadaşlarım yok, dedem de yok... Pembe ablayla da konuşmazsam, ne yapayım ben?»

Hüngür hüngür ağlamaya başladı. Nâfiz Bey kızını ilk defa böyle hüngür hüngür ağlar görüyordu. Kucağına aldı. Göz yaşlarıyla ıslanmış yanaklarını tekrar öptü.

Anlıyordu, anlıyordu ki kızı, göğsünde son derece heyecanlı bir kalb taşıyor. Kafası da öyle her hangi bir çocuğun kafası değil. Soran, eşeliyen, mantıksızlıklar karşısında dikilen, nedenler, niçinlerle karşısındakini didikleyen bir kafa.

Akşam yemeğinden sonra Leman Hanım:

«Kızla konuştum» dedi.

Nâfiz Bey başını salladı:

«Ben de!»

«Nasıl buldun?»

«Müthiş zekî, hassas, bilhassa hırçın. Hırçınlığı...»

«Sevgili kayınavdeme çekmiş değil mi?»

«Galiba. Sana bir şey söyleyeyim mi? Annem esasta büyük çapta bir kadındı. Cahil, devrinin mahrumlukları içinde kapalı kaldığından...»

«Her neyse, ikinci bir «kadın efendiye» tahammülüm yok!»

Nâfiz Bey uzun uzun, yumuşak yumuşak güldü:

«Benim de karıcığım, benim de tahammülüm yok. Mamafih, tıpatıp benzemez herhalde. Senden ve benden bir şeyler olacağı muhakkak.»

«Bırakalım da Gülpembe'yle oyalansın!»

Nâfiz Bey içini çekti. Sonra:

«Evet, dedi. Başka çare yok. Dedesinin yerini dolduracak yakın bir alâkaya ihtiyacı mutlak!»

7

Gülpembe'nin odasına istediği zaman, istediği gibi gidébiliyordu artık.

Aslen Tercanlı bir Ermeni kızı olan Gülpembe

kendini Kürt sanırdı. Birinci büyük Harb sırasında tehciire tâbi tutulan annesiyle birlikte Derzor'a sevkölunacakken, annesi, sonu belirsiz mâceraalara evlâdını da sürüklememek için, kızını dost bir Kürt karısına emanet ederek, yaşlı gözleri arkada, muhacir kabilelerine karışıp gitmişti.

İhtiyar kadının yanında Gülizar ismini alan küçük Hayganoş, bu kadınla birlikte peşin Van'a, sonra da Ümraniye'ye gitti. Ümraniye'de beş yaşını sürdüğü sıra, Güney illerinden birine vazifesi tahvil edilen bir nüfus müdürüne evlâtlık verildi. Nüfus müdürünün kısır karısından başka kimsesi yoktu ama, kadın «Yedi denizin dışarı attığı» cinsten, Allahın bir belâsıydı. Kara, kuru, sinir yükü, çılgın gibi bir şey. Değil sonradan ismi Gülpembe olan Gülizar'a, kocası nüfus müdürüne bile dünyayı zindan ediyordu. Yirmi yıllık evlilik hayatını «çirkefe düşürülmüş yıllar» sayan nüfus müdürü, günün birinde bu «belâyı berzah»tan kurtulunca, sabaha kadar durmaksızın içti.

Gülpembe'nin on beş yaşına kadar, yani tam on yıl, nüfus müdürünün evinde çekmediği kalma-mıştı. Sirtında kırılan sopaların haddi hesabı yoktu. Bununla beraber, kadının iyi tarafları da vardı. Akşamları eve topladığı mahalleli kadınlarla gece yarılarında kadar yârenlikler edilir, masallar söylenir, mısır patlatılır, şerbetler içilirdi.

Gülpembe böyle gecelerin tadına doyamazdı.

Günün birinde hanımı ölüp de nüfus müdürü hürriyete kavuşunca, Gülpembe'yi evde tutmak istemedi. Çirkin dedikodular olabilirdi. İlk zuhur eden talibe verip selâmetledi. Bu talip bahçıvan Aliydi. Namuslu adamdı. Kimsenin etlisine, sütlüsüne karışmaz, her gün elinde çapa, çiçek tarhları arasında kan tere bata çıka uğraşır dururdu. Sonraları avukat Nâfiz Beyin köşküne yerleşince, rahata kavuştu.

Ali bahçede çiçeklerle uğraşır, Nâfiz Beyi kırmızı brikiyle Adliye'ye götürüp getirir, hayvanı timar eder, akşam yemeğinden sonra da Konçına,

Altıkollu iskambil oynamak için mahalle kahvesine çıkardı.

Gülpembe'ye Nâfiz Bey köşkünün direğiymiş âdeta... Çamaşır, tahta, ütü, kola, yemek kap kaçak, sökük, yama her şeye el atar, işine hiç kimse karışmazdı.

Sağlığında büyük hanım bile... Evin içinde bir sinir, bir kıskançlık rüzgârı gibi esen Enise Hanım bir günden bir güne Gülpembe'ye karışmamıştı. Pek pek mutfakta, yahut çamaşır yıkarken yanına usullacık gelir, Leman Hanımı çekiştirirdi. Çekiştirirdi ama, ne? İşittiği sözler Gülpembe'de kalır, Leman Hanıma kaynanasından söz açmazdı.

Yıllar yılı, o kadar istediği halde, tek çocuğu olmamıştı Gülpembe'nin. Ne kadar istemişti bunu! Bir çocuğu olsa, dünyaları ona vermişler kadar sevinecekti. Ümidini kesmişti. Suç ister kendinde, isterse kocasında olsun, üzerinde durmuyordu.

Bütün sevgisini Nilüfere vermişti. Kız kaçıp odasına geldikçe kollarının arasına alır, sıkar, öper, sever, sonra da başını dizine koyup saçlarını okşayarak başıardı masala.

Ne renkli masallardı bunlar!

Peri padişahları, Keloğlan, Kaf dağları, Çini-Mâçin... Çini-Mâçin nerdeydi, Kaf dağları nerede?

Hayatı boyunca el kapısında itilip kakılmak, döğölüp söğölmekle ömür geçirmiş Gülpembe'de, kocası Ali'ye rağmen, hayatta yalnız kalmış kimselelerin zavallılığı vardı. Çünkü Gülpembe, bahçıvan Ali'ye pek öyle fazla bir şey ifade etmiyordu. Ali'ye göre o, yemeğini tam vaktinde önüne getiren, çamaşırını yıkayıp yırtığını, söküğünü diken, geceleri de koynuna girmeğe mecbur bir dışiden başka bir şey değildi. Buysa, Gülpembeye yetmiyordu. Kocasının yakın ilgisini bekliyordu. Onunla meşgul olmalı, uzun uzun konuşup, gece yarılarında kadar dertleşmeliydi.

Gülpembe'de bir, anlatmak, uzun uzun anlatmak, heyecanla anlatmak ihtiyacı vardı. Bundan dolayı Nilüfer'e dört elle sarılmış, ona saatler, saatlerce süren masallar anlatma yolunu tutmuştu. İkisi de

memnundular. Nilüfer artık ne arkadaş istiyordu, ne de babasından kardeş.

Peri padişahları, şehzâdeler, bir dudağı yerde bir dudağı gökte Araplar, hamam anaları, billûr ırmağların kaynaklarını tutmuş yedi başlı devler, zümrüt çayırılar, sihirbaz değnekleri, cadılar, küp uçuranlar yıllarca sürüp gitti.

Nilüfer beş yıllık ilk okulu bitirip orta okula başladığı yıllara kadar bu masallardan kendini alamadı.

Orta okulun son sınıfına geldiği yıl, masallara karşı ilgisi birden tavsamıştı. Farkında bile değildi. Gene ilk okuldanberi yaptığı gibi, okul dönüşleri eve kendini dar atıyor, «Pembe abla»dan acele kahvaltı istiyordu ama, eskiden olduğu gibi başını dizine koyup:

«E... Sonra Pembe abla?» diye, masalın gerisini istemiyordu.

On beşinde, alımlı, dal gibi, kütür kütür bir kız olmuştu. Arkadaşı Zerrinle okula gidip gelirken, çarşı esnafı, haşarı liseliler en çok ona bakıyor, ona lâf atıyorlardı. Nâfiz Bey gibi ufaktefek, ama Nâfiz Bey gibi kabuğuna çekilmiş biri olmıyan bir doktor kızıydı Zerrin. İki yıl önce memlekete gelip yerleşmiş, ilk zamanlar kızları dolayısıyla ahbaplık etmeyi denemişlerse de, Nâfiz Beyin aşırı çekingenliği, sıkıfıkı ahbaplığına imkân vermemişti.

Zerrinin babası Ali Bey, karısına,

«Bırak şu korkak herifi» diyordu. «Karıya benziyor be! Avukat arkadaşları boşuna işfenks demiyorlar... Evine kapanmakla içinde yaşadığı dünyanın levsinden kaçıp kurtulacağını sanıyor. Düşünmüyor ki, ne kadar kaçarsak kaçalım, levs temizlenmezse, daha doğrusu, onu bizler, hepimiz, elbirliğiyle temizlemezsek, günün birinde bulaşmak hattâ belki de gırtlaklarımıza kadar onun içine gömülmekten kurtulamayız!»

Doktor Ali Bey bir gece Nâfiz Beyle kıyasıya cekişmiş, onu adamakıllı kırmıştı. Hanımlar donmuş kalmışlar, ne söyleyeceklerini şaşırmışlardı. Ama iki aile hiçbir zaman «Resmen» darılıp, ilgiyi kesme-

mişti. Kesemezlerdi de, biliyorlardı bunu. Kızları canciğer dosttu, ailelerine boşveriyorlardı. O kadar ki kızlar, ortaokulun son sınıfına devama başladıkları yıl artık açıktan açığa birbirlerinin sır ortağı olmuşlardı.

İsimleri şehirde «Çifte kumrular»a çıkmıştı; Aynı boy, aynı dal gibi endam, aynı dolgun göğüs, hatâ aynı iskarpinler, aynı pardesü. Aynı olan gözleri, saçlarının rengi, tenleriydi. Nilüferin koyu kahverengi saçları koyu elâ gözleri, pembe beyaz tenine karşılık, Zerrin'in saçları, gözleri simsiyahtı, teni de hafif esmer, kişmiri...

Paydoslarda okul kızlarına sarkıntılığı meslek edinmiş çapkınlar bilhassa «Çifte kumrular»ı bekliyor, lâf atıyorlardı. Tabii lâfların yüzde sekseni Nilüfer'e atılıyordu:

Nâfiz Bey zâman zaman:

«Korkuyorum,» diyordu. «İçimde tuhaf bir korku var. Hiç ummadığım anda, korkunç haberler alacağımı gibi geliyor!»

Leman Hanım omuz silkiyordu:

«Hiçbir şey olmaz inşallah! Ali Beye baksana. Zerrece endişe ediyor mu?»

«Etmiyor. Ben Ali Bey değilim. O Zerrin'i insanlardan kaçırmak değil, insanların arasında korkusuzca yaşamaya hazırlıyor. Delilik bence. Kapımı dünya tehlikelerine karşı açık tutamam!»

O yıl içinde Zerrinin amcasının oğlu çıkageldi. Ali Beyin Doğu'da bir yerlerde tabur komutanı olan kardeşi, oğlunun eline sıkıştırdığı mektupta şöyle diyordu: «..... bilirsin, Suat hem zekîdir, hem de uslu. Yeni tâyin edildiğim yerde lise yok. Yatılı vermek de malum, para meselesi... Sana yollamayı uygun bulduk. Lise sonu bu yıl senin yanında okusun, bir dahaki seneye Allah kerim. Doğu hizmetim bitiyor.»

Babasının mektupta belirttiği gibi, Suat gerçekten de son derece zekî bir çocuktur. Görünüşe bakılırsa usluysa da. Yaşına göre uzun boylu, geniş omuzlu, dalga dalga sarı saçlı, kâğıt kadar beyaz bir delikanlı. Tatlı mavi gözleriyle apaydınlık, pırıl pırıl

bakıyordu. Zerrin onu ilk görüşte sarsılmış, kalbi çarpmıya başlamıştı. Fotoğraflarına hiç benzemiyordu. O kadar beğenmişti ki, annesine,

«Ay anneciğim,» demişti, «ne kadar güzel değil mi?»

Yalnız güzel değil, konuşkandı da. Hafifçe gülümsiyerek öyle tatlı şeyler anlatıyordu ki... Şiirler yazıyormuş, büyük bir yazar olmak istiyormuş. Cilt cilt romanlar yazan, yabancı dillere çevrilen bir yazar. Nasıl da kendinden emindi!

Âdeti olduğu üzere, ananas likörünü ağır ağır yudumlıyarak yeğenini dinleyen doktor Ali Bey bir ara sormuştu:

«Demek büyük bir yazar olmak niyetindesin. Güzel, ama, bizde bu işin sökme derecesini biliyor musun?»

Suat şaşırılmıştı:

«Nasıl yâni?»

«Başbayağı... Bizim memlekette böyle şeyler pek de ciddiye alınmaz. Edebiyat bizde bir süs, bir kadeh vermut, yahut ne bileyim bir bardak bira gibidir. İş esnaflığa dökmeden, kalemiyle geçinen kaç muharrir gösterebilirsin bana?»

Henüz bilmiyordu piyasayı, ama, ne olursa olsun, kafasına koymuştu.

Cevap vermedi.

Ali Bey odasına çekilip, yengesi de bir iş için mutfağa gittiği sıra yalnız kaldılar. Yalnızlık Zerrini heyecanlandırmıştı. Kalbi çarpmıya başladı. Kulakları yanıyordu. Gözlerini usullacık kaldırdı, göz-göze geldiler.

Suat gülümsiyerek:

«Kocaman kız olmuştun Zerrin,» dedi»

Zerrin dargın dargın sordu:

«O kadar mı Suat âbi?»

Suat fısıldadı:

«Tabii çok da güzelleşmişsin!»

«Mersi!»

Gözlerini indirdi. Kulak memelerine kadar kıpkırmızı kesilmişti.

Sonra herkes odasına çekildi.

Dünyalar sanki Zerrinindi. O, sarı saçlı, mavi gözlü, tatlı bakışlı genç adam tarafından beğenilmişti ha?

Pencerenin önüne gitti. Tatlı geceyi seyre koyuldu ama, ne mümkün? Ne ay ışığı, ne تنها asphalt, ne de çitirtilarıyla sâkin geceyi dolduran böcekler. Kafasında Suat, yalnız Suat: Uzun boyu, sarı kıvrır kıvrır saçları, bilhassa, bilhassa mavi gözleri!

Kaabil olsa da ondan hiç ayrılmasa. Sabahlara, sabahlardan akşamlara kadar oturup konuşsalar. Ona kitaplarını gösterse, okuduğu romanları, defterlerini.

Ne demişti? «Tabii çok da güzelleşmişsin!» mi? Aynanın karşısına geçti.

Gerçekten beğendiği için mi, yoksa âdet yerini bulsun diye mi?

Sırtındakileri telâşla çıkardı. İpek kombinezonuyla dekolte kaldı. Aynada kendine uzun uzun baktıktan sonra mırıldandı:

«Elbette güzelim!»

Güzeldi. Körpe, taze.. Ya göğsü? İpek kombinezondan taşmıya çalışan yumrular?

İçini çekti. Gözleri yaşarmıştı. Ufacık, yumuk yumuk ellerinin tersiyle gözlerini sildi. Geceliğini giyindi. Lâmbayı söndürdü, karyolasına girdi.

Uyku tutmak ne mümkün!.. Ah, sabah olurse de Nilüfer'e ondan söz açsa! Söz açsa ama, doğru mu? Hele tanıştırmak... Başka çaresi de yok. Nilüfer olmasa bir başkasına açmak, uzun uzun anlatmak, ona dair duygularını paylaşmak... Ne olursa olsun, Nilüfer'e açılacak!

Ertesi gün, uykusuzluktan yanan kıpkırmızı gözleriyle Nilüferi okul kapısında karşıladı. Bir çırpıda her şeyi anlattı. Gözlerinde sevinç şimşekleri çakıyordu.

Nilüfer şüpheyile sordu:

«Ne oluyorsun? Nedir telâşın kız?»

Zerrin uzun uzun anlattı.

Nilüfer gülümsedi,

«Demek sarı, kıvrır kıvrır saçları var? Gözleri de mavi mi dedin?»

«Öyle tatlı bir mavilik ki, nasıl anlatayım...»

«Uzun boylu mu?»

«Uzun boylu geniş omuzlu... Onun kadar güzel erkeğe rastlamadım. Herkesten güzel. Canım Suat abi!»

Nilüfer:

«Tuh,» dedi. «Edepsiz!»

«Ne yapayım çok güzel kardeş...»

Nilüfer, hayâlinde Suat'ı canlandırmaya çalışıyordu. Galiba tam da onun tipiydi. Daha şimdiden öyle meraklanmıştı ki... Görmeliydi, onu mutlaka görmeliydi. Ama Zerrin gibi değil. Sadece görmek için, o kadar.

Zerrinse sayıklar gibi söylenip duruyordu:

«Şiir bile yazıyormuş. Büyük bir muharrir olmak istiyor. Bey babam dâ. Ne tuhaf insanlar şu bey babalar... Her şeyi mutlaka parayla, kazançla ölçerler. Her şeyin esası para mı? Evet parasız hiç bir şey olmaz ama, gene de para her şey değildir!»

Birden Nilüfer'e dikkat etti: Dalmıştı. Sordu:

«Ne düşünüyorsun?»

Nilüfer içini çekti:

«Hiç.»

«Bize gel, seni onunla tanıştırayım?»

Silkindi:

«Aşkolsun. Onu mu düşünüyorum? Hem bana ne senin amca çocuğundan kardeş?»

Bir garipseme içindeydi. Niçin onun da böyle bir amca çocuğu yoktu? Ama çocuğundan geçtim, âbisi yahut? Sonra Zerrin... Çok mu güzeldi ki, Suat: «Çok da güzelleşmişsin!» demişti? Keşke kendisinin de Suat gibi bir amca çocuğu olsaydı dâ «A.. Nilüfer. Amma da güzelleşmişsin!» deseydi.

Birden kafasında bir şimşek çaktı: Zerrin mi daha güzeldi, kendisi mi? Suat kendisini görse ne der, nasıl bulurdu acaba?

O gün akşama kadar hemen hemen yalnız bunu düşündü. Derslerde ne not tuttu, ne de öğretmenlerini dinledi. Henüz yüzünü olsun görmediği birine kafasının takılması tuhafına, gitmiyor değildi

ama, bu birisi, lâalettayin birisi değildi. Kıvrır kıvrır sarı saçlı, mavi gözlü, uzun boylu birisi. Onu içinde yaratmıştı bir sefer. Söküp atamıyordu ki:

İkinci paydosunda, Zerrinle çıktılar. Kız hâlâ amcasının oğlundan bahsediyordu. Artık sinirine dokunmaya başlamıştı. Ona hiçbir zaman bugünkü kadar kızdığını hatırlamıyordu. Yalnız kızmak değil, nefret de başlamıştı. Bu his şaşılacak şekilde büyüüp geliyordu. Kaşları çatıldı. Her gün yanlarından sürtünürcesine geçen, lâf atanlara alttan alttan gülerdi. Birbirlerine iyice sokulurlar, koltuklarında çantaları, adımlarında telâş, heyecandan boğulurcasına uzaklaşırlar, ama gene de erkekler tarafından kovalanmanın gururunu duyarlardı.

O gün ilk defa bu gururu duymadı.

Zerrin habire, sanki mahsustan, amcasının oğlundan bahsediyor, Nilüfer de sinirlendikçe sinirleniyordu. Bir ara boğulacak hale geldi,

«Anladık kardeş,» dedi. «Sarışın, mavi gözlü, uzun boylu, güzel konuşuyor. Anladık. İlk görüşte âşık olmuş gibisin. Ne bu?»

Zerrin pişkinliğe vurdu,
«Gel bize gör de bak!»

Nilüfer tam ters bir cevap verecekti ki yanından kırmızı bir bisiklet ok gibi geçti. İrkildi. Çatık kaşlarıyla bisikletlinin arkasından sertçe baktı: Gene oydu, her günkü arsız liseli! Yirmi metre ilerde bisikletini kuvvetli bir frenle durdurup dönmüştü. Kıp kırmızı yanakları, uzun kirpikli simsiyah gözleri, kocaman gövdesiyle en azından otuzunda gösteriyordu. Liseli kızlar arasındaki ismi «Sersemi milyon» di.

Kızlar yollarını karşı kaldırıma değiştirdiler.

Sersemi milyon hemen yanlarına sokuldu.

Yoldan gelip geçenler durmuş bakıyorlardı.

Nilüfer tıkaçını atmışçasına:

«Gene mi siz? Ne var? Ne istiyorsunuz Allah-aşkına? Doğru yolunuza gidemiyor musunuz?»

Beriki boynunu büktü:

«Sayenizde, gidemiyorum efendim.»

«Aa.»

Zerrin kıkırtıyla gülüverdi.

Nilüfer bu sefer ona döndü:

«Aşkolsun yâni Zerrin! Yaptığını beğeniyor musun?»

«Gülüyorsun. Büsbütün şımaracak!»

Adımlarını açtılar.

Serseri milyoner, her günküden de beter bir yapışkanlıkla peşlerini bırakmıyordu. Arada yanlarından rüzgâr gibi geçip, otuz, kırk metre ötede sert bir frenle duruyor, geri dönüyordu. Çok zengin bir fabrikatörün yeğeni olmaktan başka, adamın tek vârisiydi. On dokuzunu sürüyordu. Cebinde demetle ellilik, yüzlükler... Har vurup harman savuruyordu. Öğretmenlerle «Birader» diye konuşurdu. Lise sonda takılıp kalmıştı ama, umurunda değildi.

Nilüfer her günkü gibi asfaltın dönemecinde Zerrin'den ayrıldı. Öyle hızlı yürüyordu ki yanakları kızarmış, saçlarının diplerini ılık ılık ter basmıştı. Bir ân önce eve kendini atıp arsız oğlandan kurtulmak istiyordu. Her gün takılır, lâf atar, yanlarında sürtünürcesine geçerdi ama bugün nedense azıtmıştı. Sevmiyordu, sevemiyordu. Kara kaş, kara göz, ablâk, hattâ bön surattan nefret ediyordu. Ne diye konuşacaktı?

Birden kırmızı bisiklet durdu. Kalbi çarpıyordu. Etrafa bakındı. Hiç kimseler yoktu. Evse en azdan üç yüz metre ötedeydi. Yakın bile olsa seslenemezdi ki. Seslense, babası gene Gülpembe'nin kocası Ali'yi takardı yanlarına. Koskoca kızın «jandarma»yla gidip gelmesine ne derdi arkadaşları? Alay etmezler miydi?

«Ne istiyorsunuz benden?»

İri delikanlı:

«Kalbinizi,» dedi.

Nilüfer nefretle cevapladı:

«Terbiyesiz. Seni beybabama söylersem!»

«Beni öldürür mü dersiniz?»

«Vallahi bağıracağım şimdi!»

«Ne duruyorsunuz? Bağırsanıza?»

«Sizinle konuşmak istemiyorum, zorla mı?»

«Nilüfer, Nilüferciğim...»

«Aa... Beni nereden tanıyorsunuz?»

«Sizin gibi fevkalâde güzel bir kızı tanımamak için kör olmak lâzım!»

Nilüfer yoluna devam etmeyi denedi, olmadı. Serseri milyoner bisikletiyle önünü kesivermişti.

«Bana bak Nilüfer. Uzun lâfın kıyası, seni seviyorum. Değil avukat Nâfiz Beyin kızı, Hazreti Allah'ın kızı olsan seni alacağım, karım olacaksın!»

Nilüfer öyle bir öfkeyle baktı ki, serseri milyoner ürktü. Bisikletini çekti, genç kıza yol verdi.

O, öfkeden çılgına dönmüştü. Bir şeyler söylemek, bağırıp çağırmak istemişti ama, elinden gelmemiştir. Neler söylemişti yarabbil! «...Hazreti Allah'ın kızı bile olsan seni alacağım, karım olacaksın!»

Utançtan yerlere geçiyordu. Terden sıırılsıklam olmuştu.

Eve âdeta uçarcasına gelmiş, kendini Gülpembe'nin odasına attı. Yüzükoyun kapandığı sedirde omuzları sarsıla sarsıla hıçkırıyordu. Gülpembe hayretler içindeydi. Her gün neşeyle gelip, acele kahvaltı isteyen kıza ne olmuştu bugün?

Yanına gitti, sedire ilişerek saçlarını okşamaya başladı. Fırtınanın geçmesini bekliyordu.

Fırtına nihayet geçti. Sedirden kalktı, Gülpembe'nin yanına oturdu, kollarını kadının boynuna doladı.

Gülpembe sordu:

«Hayrola?»

Nilüfer herşeyi bir solukta anlatıverdi..

«İlâhi Nilüfer,» dedi Gülpembe. «Ben de başına kötü bir şey geldi sanmıştım...»

«Bundan daha kötü şey olabilir mi? Pembe abla?»

«Senin başına Devletkuşu konmuş ayol!»

«Kendine gel rica ederim, neler söylüyorsun?»

«Neler söylüyorum?»

«Bu yaştaki bir genç kız böyle şeyler düşünür mü? Ne ayıp!»

«Kızlar eskiden on beşine bastı mı kocaya giderdi ayol!»

«Şimdi devirler değişti. Hem ne sanıyorsun? Öyle aylâk, serseri biriyle evlenmektense kendi kendimi öldürürüm daha iyi!»

«Büyük söyleme. Allah yazdıysa... Hem niçin beğenmiyorsun o çocuğu? Yarın dayısı gözlerini yu-murse dağ taş mal ona kalacak!»

«Rica ederim kapa bu bahsi!»

Gülpembe üstlemedi. Kahvaltı tepsisini getirip önüne koydu.

Gülpembe'nin akıllı fena takılmıştı fabrikatör yeğenine. Ne zaman asfalta inse de muhteşem köşkün önünden geçse. Nilüfer'i düşünür, genç kızın bu köşke gelin gelmesini tasarlardı. Fabrikatör Süleyman Beyin dünyalar kadar zengin olduğunu herkes biliyordu. Adamın zenginliği dillere destandı. Nilüfer'in böyle zengin bir köşke gelin gitmesi kendileri için de bulunmaz bir nimet olmaz mıydı?

Masallara renk, koku, yeni entrikler katan muhayyilesi bu mesele üzerinde işlemeğe başlamıştı:

Nilüfer fabrikatörün köşküne gelin gidiyor. Bir zaman sonra da hep birlikte köşke göçülüp yerleşiliyor. Kocası Ali, burada olduğu gibi, orda da köşkün bahçesiyle uğraşmaya başlıyor. Kendine gelince... Fabrikatörün köşkünde hizmetçilerin başına kâhya kesiliyor. Ooooooh, yan geliyor her işi onlara emrediyor. Yazdan yaza da gelsin yaylâ, gitsin İstanbul!

Fabrikatörlerin yaylâ, yâhut İstanbul gezilerine tekmil hizmetçilerini de birlikte götürdüklerini işiti-mişti.

Bir ara Nilüfer'le gözgöze geldiler.

Nilüfer,

«Şu Zerrin'e öyle kızıyorum ki...» dedi.

«Niye?»

«Amcasının oğlu gelmiş diye kurumundan gel-cilmiyor!..»

«Gelmiş mi?»

«Gelmiş. Şöyle güzel, böyle güzel... Bana ne?

Sarı saçlı. Mavi gözlü, şiir yazıyor, büyük muharrir olacak... Bütün gün dilinden düşürmedi!»

Gülpembe'nin aklındaysa fabrikatörün köşkü. Fabrikatör hiç evlenmemiş. Çocuğu yok. Yetmişine de merdiven dayadığı söyleniyor. Kız kardeşiyle yeğeninden başka vârisi de olmadığından...

«Suat doktor muharrir olacakmış,» dedi Nilüfer.

«Suat mı? Kim o?»

«A... Demindenberi anlatıyorum Pembe abla. Zerrin'in amca çocuğu!»

Gülpembe omuz silkti.

«Doktor, avukat, eczacı... Bütün bunlar niçin? Para kazanıp rahat yaşamak için değil mi? İnsan rahatı bunlarsız bulabildikten sonra...»

«Ne demek istiyorsun?»

«Hiç. Sözüň gelişti..»

Nilüfer ona da kızmaya başlamıştı. Ne demek istiyordu? Kara kaşlı, kara gözlüleri sevmiyordu işte. Zengin diye zorla da sevemezdi. Hem ne karışıyordu başkaları?

Odasına çıktı.

Sarı saçlı, mavi gözlü, uzun boylu olsa hadi neyse. O bön bakışlardan Allah saklasındı.

Aynalı dolabın karşısına geçti. Saçlarını çözdü, topladı. Yandan, sonra ortadan ayırdı. Daha sonra gecebaşı yaptı. O kadar güzelleşmişti ki, niçin şimdiye kadar saçlarını bu türlü toplamadığına şaşıtı. Şaşıtı ama, niçin toplıyacaktı? Serseri milyoner için mi? «Hadi canım bırak şu aptalı... Onu bunu bırak ama, Suat beni böyle görse! Zerrin'den çirkin miyim yâni? Hiç te bile. Zerrin'e o sözleri kompliman olsun diye söylemiştir. Herkes beni daha güzel buluyor. Hoş Suat haklı galiba. Çünkü beni henüz görmedi. Beni görse, Zerrin'e yaptığı komplimandan dolayı özür dilemese bile, içten içe pişmanlık duyar!»

Aynadan çekildi. Pencereye gitti. Tül perdeleri araladı.

Zerrinler şu sıra herhalde salonda oturuyor olmalıydılar. Kimbilir, belki de Suat'la beraberdiler! «...açaba Zerrin benden söz açtı mı? Kimbilir bel-

ki de Suat, arkadaşın var mı diye sormuştur. Zerrin' de var demiştir. Bir avukatın kızı. Güzel mi çirkin mi? Ne cevap vermiştir? Güzel, benden çok daha güzel demiye dili varır mı? Diyemez. Kaabil değil. Kendini benden çok daha güzel sanıyordur aptal. Aptal tabii, sersem. Ne diye arkadaş oldum şununla sanki? Kendini beğenmiş! Ben onun gibi; ilk gördüğüm insana âşık olmadım ya! Onun gibi aptal mıyım ben? Koskoca fabrikatörün yeğenini bile reddettim. Ama kimbilir, belki de Suat'a bir fabrikatörün yeğeniyle konuşuyor demiştir. Demiştir midir acaba? Ya demişse? Ne yaparım sonra? Suat bana bakmaz. Baksa bile, flörtü var diye boşverir. Pis kız, edepsiz kız, namussuz kız... Ah yarabbi ne kadar bedbahtım!»

Pencerenin kenarına dayanarak ağlamaya başladı.

Ne diye, ne diye iftira ediliyordu? Sevmiyordu, onu, o bön bakışlı, o aptal çocuğu sevmiyordu, ne diye seviyor sanılıyordu? Hele uzun boylu sarı saçlı, mavi gözlü biri ne diye böyle sansındı?

Gözlerini yumruklarının tersiyle silerek ders çalıştığı masaya geçti. Masanın üstünde duran, Zerrin'in zarif portresine nefretle baktı:

«Yalancıl!» dedi. «Suat'a böyle söylemekten utanmıyor musun?»

Birden kendi sesinden ürktü. Etrafa bakındı. Perdeler inikti. Görülmesine, duyulmasına imkân yoktu.

Ama kimbilir belki de aralarında böyle bir konuşma geçmemişti.

Durdu meçhullerden gelecek sese kulak verdi âdeta. Sonra kesinlikle,

«Geçmiştir,» dedi. «Mutlaka geçmiştir Geveze kız. Hem flörtü var, hem de çirkin demiştir benim için. Ben bilmem mi onu? Ne domuzdur o. Ama alacağı olsun! Elbet gözüm görür o Suat'ı! Hem ne, nasıl olsa görecek beni. Onun beni çekiştirmesinin ne kıymeti olabilir?»

Zerrin'den güzel, hem de çok güzel olduğunu işpat etmeliydi!

Nasıl? Hiç olmazsa şu anda nasıl?

Hırsından Zerrin'in fotoğrafını alıp yere fırlattı.

Başına bir ağrı yapışmıştı. Çıldıracaktı. Ne diye, ne diye gelmişti şu Suat? Gelmişti hadi, şu pis kız neden yalan atmış flörtü var demişti?

Ders mers umurunda değildi. Soyunup yatağına girdi.

Yarın, yarın değilse öbür gün, öbür gün değilse daha öbür gün Suat'la ne yapıp yapıp tanışmalıydı.

Kapının usulcacık açıldığını, içeriye annesinin girdiğini hissederek gözlerini yumdu.

Leman Hanım usul usul geldi, elini kızının alınına koydu. Sonra telâşla odadan çıktı. Az sonra kocasıyla geldiler.

Nâfiz Bey de elini kızının alınına koyup çekti,

«Ateşi var!»

«Uyandırsak mı acaba?»

«Bilmem ki..»

«Uyandıralım istersen.»

«Sen bilirsin.»

Leman Hanım hafif hafif sarstı.

Nilüfer inledi. Sonra gözlerini açtı.

«Ne var anneciğim?»

«Niye erken yattın bugün yavrum?»

«Bilmem.»

«Hasta mısın?»

«Bilmem.»

«Bir yerin ağrıyor mu?»

Cevap vermedi. Babasının Aspirin içirmeğe hazırlandığını anlayınca, direndi. Bu kadarı da fazlaydı.

«İçmem,» dedi. «Başım ağrımiyor ki...»

«Niye erkenden yattın?»

«Hiç... Uykum geldi yattım!»

Yapılacak bir şey yoktu. Odadan çıktılar ama, hiçbir mânâ verememişlerdi. Nâfiz Beyse büyüttükçe büyütüyordu.

«Mutlaka bir sebebi olmalı değil mi Leman?»

Leman Hanım sıkılmaya başlamıştı:

«Olsa söylerdi kocacığım.»

«Söylenmez. Bu yaştaki çocuk psikolojisini bilmez misin?»

«Çocuk diyorsun ama, maşallah genç kız oldu artık. Göğsünü falan görmüyor musun?»

Nâfiz Beyin içindeki korku karanlık bir deniz gibi sallandı. Görmez olur muydu? Görüyordu. Gördüğü içindi zaten bu korku. Dünyayı bozan rezillerden birinin hışmına uğramasındı Nilüfer? Takılmış, hattâ hattâ sıkıştırıp öpmüş olmasınlardı?

Titreyen sesiyle,

«Leman,» dedi.

«Efendim?»

«Biz gene Nilüfer'i Ali'yle birlikte gönderip akşam üzerleri de Ali'yle eve dönmesini temin etsek... Ne dersin?»

«Olmaz. Utanıyor. Arkadaşlarından utanıyor ayol. Hiç kimsenin kızı muhafızla gidip gelmiyor. Arkadaşları arasında alay mevzuu mu olmasını istiyorsun?»

Nâfiz Bey ısrar etmedi ama, kızının yatağa vaktisiz giriş sebepleri üzerinde de sabahlara kadar zihin yordu.

Ertesi sabah Nilüfer okula, Nâfiz Bey de işine gittikten sonra Gülpembe'yi bir kenara çekti:

«Akşam Nilüfer erkenden yattı. Ateşi de vardı. Niçin acaba?»

Buna Gülpembe de dikkat etmişti. Gülpembesiz yatağa girmezdi pek:

«Bilmem ama hanımcığım, zannedersen peşine takılan delikanlının yüzünden!...»

«Peşine takılan delikanlı mı? Kim bu?»

Gülpembe uzun uzun, ballandıra ballandıra anlattı.

Leman Hanım şehrin en büyük caddesi üzerindeki koca köşkü hatırladı. Fabrikatörün hemşiresiyle görüşmediği için, serseri milyonerin annesi hakkında fazla bilgisi yoktu. Yalnız, Doktor Ali Beyin-
kinden defalarca işitmişti ki, milyoner fabrikatörün liseye gidip gelen haylâz, müsrif, sırnaşık bir ya-
ğeni vardır. Önüne gelene takılır...

«Ne demiş kıza?»

«Fazla bir şey söylemedi hanımcığım. Ağzını aradığım halde, hiç. Dedim ki, seni alsa ne iyi olur Nilüfer değil mi dedim de...»

Sözünü kesti,

«Aşkolsun sana Gülpembe! Yaptığını beğendin mi?

«Ne yaptım hanımcığım?

«Daha ne yapacaksın? Bizim evde böyle şeyler konuşulur mu? Sonra Nâfiz Bey... İsterse milyon ver olsun, bir serseriye kız verir mi?»

Sinirli sinirli çekildi gitti.

Gülpembe arkasından eliyle «Nah!» yaptı.

«Vermezse turşu kursun!»

Bulaşıklarının başına oturdu.

8

Nilüfer okulda erkenci kızların voleybolunu seyrediyordu ki, Zerrin koşarak geldi. Gözleri alev alevdi. Heyecanla,

«Suat âbi seni çok beğendi,» dedi.

Nilüfer heyecanlandı.

«Nasıl nasıl? Beni beğendi mi? Nerde görmüş?»

«Benim albümdeki fotoğraflara bakıyorduk, senin resmini görünce, kim dedi. Söyledim....»

Nilüfer'in kulakları vınıyor, başı dönüyordu. Demek beğenmişti? Demek Zerrin hakkında düşündüklerinden dolayı haksızlık etmişti? Demek çok kötü kalbli bir kızdı?

Kötü kalbli kız oluşuna müthiş üzülmeye başladı. Başını önüne eğmiş, Zerrin'in yüzüne bakamıyor, sanıyordu ki Zerrin: «Sen benim hakkımda çok kötü şeyler düşündün ama, ben senin gibi kötü kalbli değilim!» diye düşünecek!

Oysa farkında bile değildi. Hep aynı içtenlikle anlatıyordu:

«...resmini albümden çıkardı, uzun uzun baktı, ama sahiden de uzun uzun...»

Utanmaşa, daha doğrusu kibrine yedirse Nilü-

fer'in boynuna sarılır, yanaklarını öpücüklerle boğardı. Demek Suat, uzun boylu, mavi gözlü, sarı saçları kıvrır kıvrır Suat onu beğenmiş, fotoğrafını albümden çıkarıp uzun uzun bakacak kadar ilgilenmişti?

Artık haminnesi Enise Hanıma onu benzeten kiskançlık yanı arka plâna gitmiş, tertemiz, pırıl pırıl yanı ortaya çıkmıştı. Sevinç şimşekleri çakıyordu içinde. Öyle pişman, öyle iyi kalbli, öyle dokunsalar ağlıyacak kadar yumuşak ve dopdoluydu ki...

Demek Suat'ın dikkatini çekecek kadar... Ama imkân var mıydı buna? Zerrin doğru mu söylüyordu acaba? Ya mahsustan söylediye? Ya maksadı alay etmekse?

«Bize gel, sizi tanıştırayım!»

Çan attığı halde:

«A.. dedi, ne ayıp!»

«Ayıp mı? Niçin ayıp olsun kardeş? Amcamın oğlu. Yabancı mı? Şu, matematik problemlerini çözdün müydü?»

Nilüfer'in aklı başında değildi ki. Bütün gece Suat'ı düşünmüş, çeşitli ihtimaller kurarak sabahı sabah etmiş çok az uyumuştı. Matematik problemlerine el bile sürmemişti. Ama matematikçi mazeret dinlemezmiş, sıfırı basarmış... Umurunda değildi. Albümdeki fotoğraflar arasında onun dikkatini çekecek kadar güzeldi ya, isterse otuz tane matematikçi bir araya gelip sıfırı bassınlar!

Zerrin cevap bekliyordu. Alamayınca tekrar sor-du.

«Çözdün mü?»

«Hayır.»

«Ben çözdüm. Daha doğrusu, Suat âbl çözüverdi bana. Bak!»

Çantasından defterini çıkarıp açtı.

Nilüfer yazıya heyecanla göz attı: Zerrin'in değildi.

«Bu yazı senin değil.»

Göz kırptı:

«Onun! Güzel değil mi?»

«Çok...»

Dedi, utandı. Zerrin farkında bile olmadı. Rahatladı. şimdi de bu yazıyı yazan elin parmaklarını düşünüyordu. Herhalde ince ince, uzun, son derece düzgün parmaklardı. Hem kimbilir...

«Ne o Nilüfer?»

Kendine geldi:

«Ne var?»

«Yanlış yazıyorsun kardeş?»

Gerçekten de yanlış yazmıştı. Akli başında değildi ki. Lâstikle silmeğe başladı.

«Affedersin...»

«Affedersem bir daha yaparsın.»

Güldü. Artık onu da, sarı saçları, mavi gözleri, ince uzun parmaklarını da kafasından atacaktı. Hem ne oluyordu? Daha yüzünü bile görmemişti. Ayıp değil miydi?

Başını kaldırdı,

«Evet,» dedi. «Devam edelim!»

Zarif parmakları arasındaki kurşun kalem Zerrin'in çözülmüş problemlerini deftere uslu uslu geçirmeğe koyuldu. Tamamiyle yabancı olduğu, hiç tanımadığı birine karşı bu ilgi gerçekten de ayıp, hem de çok ayıptı. Ayıptı, biliyordu ama... Gözleri gene Suat'ın yazısına ilişmiş elinde olmuştuk. Kafasında Suat'ın peşin ince, nârin parmakları, sonra da sarı saçları, mavi gözleri canlanıvermişti.

«A... Fazla gelmeğe başladın ama!»

Nilüfer gene güldü,

«Pardon.»

«Ne var bugün sende ayol?»

«Hiiiiç...»

«Var var bir şeyler var!»

Ders ziline kadar tekmil problemleri kopya ettiler. Sonra sınıfa girildi, çıkıldı.. Nilüfer'in aklında Suat, hep Suat!

«Suat âbinin kayıt muamelesi bugün bitmiştir herhalde. Bittiyse yarından itibaren o da liseye devamı başlar. Sabahları birlikte gidip geleceğiz. İstersen seni de bekliyelim!»

«Kaçınıcı sınıfa?»

«Suat âbi mi? Son sınıfa.. Bekliyelim mi seni de?»

«Bilmem ki. Ya geç kalır da sizi bekletirsem?»

«Kimbilir, belki de biz geç kalır seni bekletiriz!»

«Demek Suat âbin, serseri milyonerin sınıfına gidecek?»

«Sâhi ha.. Belki de arkadaş olurlar!»

«.....»

«.....?»

Akşam paydosunda her zamanki gibi, birlikte çıktılar. Kapının önündeki grupları görünce ikisinin de kaşları çatlıvermişti. Her gün böyle. Şık giymiş bir takım salaklar.. Kızlara yiyecek gibi bakar, lâf atar, çoğu sefer yüz bulamasalar bile gene de bildiklerinden şaşmazlardı.

Adımlarını tam açacaklardı ki Zerrin:

«A..» dedi, «Suat âbi!»

Nilüfer sarsıldı. Titremeğe başladı.

«Hani? nerede?»

Birden gördü: Uzun boylu, sarı saçlı, mavi gözlü... Tam, tam da istediği, düşündüğü, kafasında, yaşattığı gibiydi. Tekrar göz göze gelmemek için başını önüne eğdi.

Suat yanlarına yaklaşmıştı..

Zerrin tanıttı,

«Suat âbi...»

«Arkadaşım Nilüfer. Hani akşam fotoğrafını görmüştün!»

«Evet, anladım. Çok memnun oldum...»

El sıkıştılar. Nilüfer'in ufacık, yumuk eli, delikanlının sert avucunda eridi sanki.

Yan yana yürümeğe başladılar. Zerrin ortadaydı. Nilüfer sarhoş gibiydi.

Uzun yolu, sonra çarşayı yanyana geçtiler. Ara sokaklara saptılar. Daha sonra da asfalt caddeye çıktılar.

Suat bir ara,

«Nilüfer Hanım,» dedi, «her zaman böyle utan-
gaç mısınız?»

Zerrin güldü,

«Yok canım, her zamân güler söyler...»

«O halde benden sıkılıyor... Bundan sonra rahatsız etmiyelim!»

Nilüfer'in aklı gitti,

«A... Niçin? Rica ederim...»

Zerrin'in eli elinde, sıkıyor, sıkıyordu. Tam bu sırada serseri milyoner kırmızı bisikletiyle peydahlandı. Hızla geliyordu Nilüfer'in yanından sürtünürcesine, ok gibi geçerken, genç kız:

«Ayy,» dedi.

Suat'ın kumral kaşları hemen çatılmıştı. Gidenin ardından öfkeyle bakıyordu. Sordu!

«Kim bu?»

Zerrin sinirli sinirli,

«Serseri milyoner,» dedi.

İki kız gülüştüler. Suat şaşıtı:

«Amerikan filmierindeki gibi değil mi?»

«Evet ama, ne demek istedi yâni?»

«Ne demek istiyecek? Sarkıntılık. Her zamanki huyu. Önüne gelene takılır!»

«Başında kasket var, lise kasketi.. Öğrenci demek?»

Nilüfer,

«Belki de aynı sınıfta arkadaşlık edeceksiniz,» diye söze karıştı.

Suat tatlı tatlı baktı,

«Benim hakkımda epey bilginiz var demek?»

Nilüfer kıpkırmızı kesildi. «Demek benimle bu kadar meşgulsünüz?» demeye getirdiğini anlamıştı.

«Zerrin sizden o kadar çok bahsetti ki..»

Üzerinde durmadılar. Suat serseri milyonerle ilgili bir sürü şey sordu, cevaplar aldı. Sonunda:

«Kazanılmış parayı harcamak dünyanın en kolay işi,» dedi. «Mârifet, parayı kazanmakta. Para kazanmayı da bir tarafa bırakalım, adam olmakta!»

Tam bu sırada gene serseri milyoner,, müthiş bir hızla geliyordu.

Suat,

«Kenara çekilin!»

Diye, Zerrin'le Nilüfer'i yedeğine aldı.

Serseri milyoner ablak yüzüyle yanlarından sinirli sinirli geçti.

Suat durmuş arkasından bakıyordu. Nilüfer her halini beğeniyordu onun. Öfke ayrı, bambaşka bir güzellik vermişti.

Yollarına koyuldular.

«Demek her zaman rahatsız eder sizi?»

Nilüfer cevapladı.

«Her zaman, her yerde, her kadını...»

Suat cevap vermedi ama, iyice içerlemişti.

Nilüfer'in ayrılacağı köşede durdular. Suat, niçin sorduklarını sordu. Söylediler. Nilüfer'i yalnız göndermek uygun düşer miydi? Düşmezdi herhalde.

«Yalnız mı gideceksiniz?»

«Evet.»

«İsterseniz sizi ben götürüyüm?»

«Hayır hayır. Teşekkür ederim...»

Olabilirdi ki serseri milyoner gene peşinden gelir, Suat'la kavga ederdi.

El sıkışıp ayrıldılar.

Suat'la tanışmanın hazzıyla uçuyordu. Tam, tam istediği, içinde yaşattığı gibiydi. Sarı kıvrır kıvrır saçlarını, mavi gözlerini, boyunu, öfkesini her şeyini seviyordu.

Birden gerilerde bir vınıltı.. Döndü: Felâket! Geliyordu, serseri milyoner dolu dizgin geliyordu!

Kaldırıma çıktı.

Az sonra kırmızı bisiklet gene dünkü gibi önünde zınk dedi durdu.

Serseri milyonerle karşı karşıyaydılar, gözgöze. Koyu siyah, simsiyah gözler, katran karası saçlar, çatık simsiyah kaşlar... Nefret ediyordu Nilüfer.

Serseri milyoner sordu:

«Kimdi o?»

Nefretle cevapladı,

«Sana ne?»

«Senin yanında ne maksatla bulunduğunu öğrenmek istiyorum!»

«Sana hesap vermeğe mecbur değilim!»

«Mecbursun.»

«Yaa.. Tuhaf!»

«Tuhaf ama gerçek. Çünkü, karım olacaksın!»

Nilüfer'in gözleri doldu,

«Terbiyesiz, küstah!»

«Belki. Ama, buna karar verdim Nilüfer. İstesen de istemesen de seni....»

«Bana Nilüfer diye hitap edemezsin, seni tanımıyorum, tanımak ta istemiyorum. Defol git yoluma!»

«Emredersin!»

Bisikletini çevirdi, atladi, hızla uzaklaştı.

Nilüfer dönüp bakmadı bile. Hemencecik unutmuştu. Zaten unutmak zorundaydı da. Aksi halde iş büyüyebilir, babası peşine bahçıvan Ali'yi takabilirdi.

Koltuğunda çantası, bahçe kapısından girdi. Suat'la doluydu. Onunla tanışmış, konuşmuş, beğenildiğini onun ağzından öğrenmişti ya. Vızgelirdi dünya!

Gülpembe'nin odasına geldi. Eskiden olduğu gibi, kadının boynuna neşeye sarıldı,

«Bil bakalım Pembe abla, bugün kiminle tanıştım?»

«Suat âbıyla!»

«Sevincinin sebebi bu demek?»

Nilüfer utandı,

«Aşkolsun Pembe abla...»

«Hadi hadi ağız yapıp durma. İçiniz ister de dışınız bırakmaz. Sizi gibi mektepliler sizi!»

Gitti kahvaltısını getirdi, önüne koydu.

Nilüfer dalgın dalgın karnını doyururken Suat'ı, hep Suat'ı düşünüyordu.

Gülpembe farkındaydı işin ama, memnun değildi. Ne diye önüne çıkan kısmeti tepiyor da, yazının züğürdüne gönül veriyordu? Kendisi olmalıydı ki onun yerinde... «Tevekkeli, bir kızı kendi keyfine bırakırsan ya davulcuya varır ya zurnacıya dememişler?» diye aklından geçirdi.

Okula birlikte gidip geliyorlardı.

Nilüfer erkenden uyanıyor, içinde bir sevinç, bir sevinç.. Uzun uzun yıkandıktan sonra geçiyordu ayna karşısına. Taranıyor, taranıyor, taranıyordu. Suat'a güzel, çok güzel görünmemek için zavallı saçlarını ne hallere sokmuyordu! Yandan ayırıyor olmuyor, bozup ortadan ayırıyor olmuyor, arkaya tarıyor olmuyordu. Esasta oluyordu tabî... Saçlarını hangi biçimde tarasa yakışıyor, her tarayıştaki bambaşka bir güzellik alıyordu ama içine sinmiyordu. Güzel, çok güzel olmalı, Suat bu güzellik karşısında kendini kaybetmeli, başı dönmeli, «Ah demeli, ah Nilüfer ne kadar güzelsin!»

Sabahları evden erken erken fırlıyor, dönemeçte heyecanla bekliyordu. Nihayet geliyorlardı ama, onun için gelen tek kişiydi: Suat! Zerrin umurunda değildi! Gözlerini delikanlının mavi gözlerine dikeyiyor, elini uzatıyor, kendinden geçiyordu. Bu el, Suat'ın kalın kemikli, sert eli ne sıcak ne kudretliydi! Ufacık elini bu kudretli ele teslim ettiği anın heyecanını bütün gün unutamıyordu.

Suat'la henüz pek bir şeyler konuşmamıştı. Bütün tuvaletine, titizliğine rağmen Suat henüz: «Ah-Nilüfer, ne kadar güzelsin!» dememişti. Dememişti ama kayıtsız da değildi. Bunu anlıyordu. Elini sıkarken gözlerinden taşan mânâ, kudretli elin titreyiş, ateş gibi yanışı, Suat'ın kayıtsız olmadığını açıkça belirten şeylerdi. Elbette bir gün bir fırsat düşecek onunla yalnız kalacaktı. Kimbilir, belki o zaman bir şeyler söyleyecekti. Yoksa utanıyor muydu? Hiç de öyle görünmüyordu. Ama bilinmez, belki de «Seni seviyorum Nilüfer» demek büyük cesaret işiydi.

Acaba kendisi mi söylese? Nasıl? «Sizi seviyorum, sizin her halinizi, her şeyinizi her hareketinizi seviyorum!» mu desin? Bunu diyemezdi, ölse diyemezdi. Geceleri odasında ders çalışırken ne mektuplar yazmıyor, neler nelerden söz açmıyordu!

Hemen her gece odasına erkenden kapanıyor, defterinin ortasından kopardığı bir tabaka kâğıda hislerini döküyordu. Neler yazmıyordu!

Sonra temize çekiyor, levantalayıp katlıyor, göğsüne, sert memelerinin arasına saklıyordu.

Ertesi gün onu mutlaka verecektir. Zerrine hissettirmeden, el sıkıştıkları sıra, mutlaka mutlaka...

Ama sabahleyin buluşunca iradesi eriyiveriyordu. Ya sevmiyorsa? Ya mektubunu okuduktan sonra: «A... Ben sizinle kardeş gibi konuşuyordum. Ne ayıp!» derse? «... pek âlâ da diyebilir. Niçin demesin? Belki de Zerrin'i seviyor. Zerrin çirkin bir kız değil ki. Sonra, amcasının kızı. Bir çatı altındalar. Her an burun buruna... Eğer böyle bir şey var da benden saklıyorlarsa? O zaman ben nasıl zavallı, nasıl gülünç duruma düşerim! Pusulamı Zerrin'e gösterir. Başbaşa verip okurlar, gülerler, alay ederler. Sonra da her şeyi benden saklayıp alaylarına devam ederler. Ne yaparım o zaman?»

Aklına korkunç şeyler geliyordu: «İntihar ederim!»

Kurtuluş bundadır. Bir şişe tentürdiyotu tepeye dikip, bu güzel, bu yaşanası Dünya'dan göçüp gitmektedir.

İçinde bir kımıldanma, bir kabarıp taşma... Bu taşma peşin gözlerinden dökülür, sonra bütün gövdesi titreye, sarsıla sarsıla başıardı hıçkırmaya. Uzun uzun ağlardı. Önünde kitap, defter ne varsa ıslanır, başının bir hareketiyle saçlarını geriye atarak söylenirdi:

«Ah, yarabbi ne yapmalı, ne yapmalı?»

Onun için belki en doğrusu yatmaktır. Kalkar, soyunup yatağına girerdi. Uyku tutmak ne mümkün! Bu sefer de ölümünden sonra nelerin olabileceğini düşünmeğe başladı:

Gece. El ayak çekilmiştir. Odasına kapanıp, kapıyı arkasından sürgülüyor. Peşin Suat'a bir vedâ mektubu yazmalıdır. Mektup ama, uzun. uzun değil, kısacık, şöyle: «Sevgili Suat! Hiçbir zaman senin olamayacağımı bildiğim bu dünyada yaşamaktan ne çıkar? Elvedâ!»

Sonra, koca bir şişe tentürdiyotu su bardağına boşaltıp bir nefeste dikeyor. Az sonra müthiş sancılar başlıyor. Yatağında kıvrana kıvrana ölürken

oda kapısı kırılıp içeriye annesiyle babası giriyorlar. Beybabası bilhassa, çılgına dönmüştür. Annesi baygınlıklar geçiriyor. Ne yapacaklarını şaşırmıştı-
lar. Bahçıvan Ali doktora koşuyor. Doktor şüphesiz Zerrin'in babası. Pijamalarıyla geliyor. Geliyor ama iş işten geçmiştir, son nefesini vermiştir Nilüfer. Annesi bayılıyor, beybabası aklını oynatıyor. Derken kara haber Zerrinle Suat'a, bilhessa Suat'a ulaşıyor

Suat haberi alınca ne yapardı acaba?

«Pişman olur herhalde. Belki de ağlar. Yahut odasına kapanır, haftalarca dışarı çıkmaz. Belki de kendini öldürür!»

Gece rüyâsında hemen hemen aynı şeyleri gö-
rerek, kâbuslar içinde uyanıyor, bir daha uyuyamı-
yordu.

Karyolasından kalkıyor, pencereye gidiyor, Su-
atların evine doğru gözlerini dikeyor, öylece kalı-
yordu. Bâzan saatlarca. Arada evden çıkıp, onlara
gitmeyi düşünmüyor da değildi. Değildi ama, ya
Suat «A... Ben sizinle kardeş gibi konuşuyordum!
Ne ayıp!» derse?

Bir gece gene böyle pencere önünde beyaz ipek
geceliğiyle dikilmiş dışarıları seyrederken, köşkün
önündeki asfaltta bir karaltı peydahlandı. Boğula-
cak kadar heyecanlı, gözlerini karaltıya dikti. Ay
bulutların gerisindeydi, donuk bir ışık vardı... Ka-
raltı ağır ağır geldi, korkak, çekingen, pencerenin
tam karşısında durdu.

Kimdi acaba? Sersemi milyonier olmasın?

Benzemiyordu. Sersemi milyonier kaba, ağır, han-
taldı. Buysa... Birden her şeyi anlıyarak, fırtınanın
çalkaladığı deniz gibi heyecanlandı: Oydu Suat, ta
kendisi!

Artık tereddüde, şüpheyeye, korkuya, şu veya bu
ihtimali düşünmeğe lüzum yoktu. Suat'tı gelmişti,
evinin önüne kadar gelmişti, ona, sırf ona gelmişti,
bekliyordu...

Sırtına bir şey almayı olsun akıl edemeden oda-
dan çıktı. Karanlık sofayı beyaz bir gölge gibi geçti.
Sürgülü kapıyı şaşılacak bir sessizlikle açıp dışarı
süzüldü.

Suat'tı evet, Suat!

Elini donmuş avuçları içine alarak fısıldadı:

«Cüretimi mâzur görün. Affedersiniz. İhtimal büyük, çok münasebetsizlik ama...»

Nilüfer tek cevap veremiyor, içi içine sığmıyordu. Bir ara bir şeyler mırıldandıysa da, önemli değildi. El ele bahçenin gerilerine doğru yürüdüler, limon, portakal, vişne, kayısı ağaçlarının karanlık denizinde kayboldular.

Koyu karanlığa gömülmüş bir portakal ağacının altında, yan yana oturuyorlardı. Eli, genç adamın avuçları içindeydi.

«Bana darılmıyacaksınız değil mi?»

«Size mi? Darılmak mı?»

«Teşekkür ederim. Kaç vakittir sizinle açık açık konuşmak istiyordum. Hattâ, tuhaf belki, mektuplar yazdım, ama vermeğe cesaret edemedim.»

«Niçin?»

«Reddedilmekten korktum!»

Nilüfer tek kelime söylemedi, kendini delikanlının kollarına bıraktı.

Başı kalbinin üzerindeydi. Kuvvetle çarpıyordu. Gözlerini yumdu. Mengene kadar kuvvetle sıkılan kolların arasında, kendinden geçmişti. Hayatında hiç böyle anlar yaşamadığını, bunun bambaşka bir şey olduğunu düşünüyordu.

Birden dudak dudağa geldiler. Sonra nemli toprağa yuvarlandılar.

Nilüfer kendini tamamiyle bırakmıştı, itiraz etmiyordu. Değil bu, çok daha ileri gitse bile itiraza mecali yoktu. Ne çıkardı? Ne olabilirdi? İsterse çok kötü olsundu sonu. Vız gelirdi, umurunda değildi...

Genç adam fazla ileri gitmekten kaçındı.

Kalktılar.

«Fotoğrafınızı gördüğüm anda sevdim sizi!»

«Bana niçin siz diyorsun?»

«Bilmem?»

«Sen, de.»

«Peki.»

«Benden önce başkasıyla tanıştın mı?»

«Hayır, yahut pek az. Mektup yazanlar oldu ama...»

Nilüfer sertçe baktı,

«Cevap vermedin mi?»

«Hayır.»

«Yalancı...»

«Vallâhi, gözlerim kör olsun ki...»

Nilüfer'in içi gitti. Mavi gözlerin kör olması...

Dayanamadı. Boynuna sarıldı.

«Bir daha böyle yemin etme!»

«Peki.»

«Beni ne kadar seviyorsun?»

«Dünyalar kadar. Sen?»

«Ben de...»

Saat gecenin ikisini geçiyordu.

Leman Hanım uyandı. Kocasını mışıl mışıl uyuyordu. Karyoladan usullacık indi. Tuvalete gidecekti. Odadan çıktı. Karanlık sofabayı geçerken aklına Nilüfer geldi. Kaç vakittir sabahları çok erkenden kalktığı, ayna karşısında uzun uzun tarandığı, evden erken çıktığı, gece yarısına kadar masa başında heyecanlı heyecanlı bir şeyler yazdığı gözünden kaçmamış, ama sebebini de sormamıştı. Kocasına açacak olmuştaki da, vazgeçmişti. Evhamlı adamın evhamını büsbütün artırmaktan başka neye yarayacaktı?

Tuvalete girdi çıktı. Dönüşte Nilüfer'in odasına uğradı. Kapıyı itti. Tavandaki kırmızı gece lâmbası yanıyordu. Nilüfer de herhalde uyuyor olmalıydı.

Kapıyı çekip odasının yolunu tuttu.

İçeriye tam girecekti ki, salon kapısının açıldığını, beyaz bir gölgenin içeriye usullacık kaydığını görerek durdu. Gölge, aşırı çekingenlikle salonda âdeta kayarak ilerlerken, tanıdı:

«Nerden geliyorsun böyle?»

Nilüfer irkildi. Kalbi çarpmaya başladı. Cevap veremedi.

Annesi tekrar sordu,

«Ha? Nereden?»

Bir yalan atmak, inandırıcı bir yalan atmak, an-
nesini aldatmak zorundaydı.

«Hiç anneciğim» dedi. «Bahçeden.»

«Ne işin vardı bahçede?»

«Sıkıldım da hava almak için...»

«Gecenin bu saatinde? Saat ikiyi geçiyor ev-
lâdım!»

«Ders çalışmıştım. Uyku tutmadı. Hava almak
istedim...»

Leman Hanım inanmış göründü. Yoksa kaç va-
kittir dikkatinden kaçmıyordu. Başında bir şeyler
dolaşıyordu kızının, mutlaka. Dalgınlık, telâş, heyecan... Boş değildi.

«Pek âlâ, dedi. Ama sırtına bir şey almadan
çıkma bir daha olmaz mı?»

«Peki anneciğim.»

Odasına girip kapıyı usullacık örttü.

O geceden sonra bir daha buluşmadılar ama
Nilüfer ne kadar istiyordu bunu. Sık sık buluşmak,
kuvvetli kolların arasına kendini atmak, gözlerini
yumup kendinden geçmek...

Bir gün Suat yalnız geldi.

Nilüfer memnun, gene de sordu,

«Zerrin nerede?»

«Rahatsız.»

«Nesi var?»

«Soğuk almış. Hem, ne yapacaksın onu? Böyle
daha iyi değil mi?»

Bulutsuz, masmavi gök, ortalığı altın gibi par-
latan kuvvetli güneş.

Suat,

«Hava ne güzel değil mi?» diye sordu.

Nilüfer de aynı şeyi düşünüyordu.

«Çok.»

«Hava bu kadar güzel olunca insanın aklına
neler gelmiyor değil mi?»

«Neler geliyor?»

«Okulun sıkıcılığını düşünüyorum...»

Nilüfer de aynı şeyi düşündü. Yıllar yılı ezber-
lediği yüzler, karatahta, sıralar, sınıf duvarındaki
tabiat levhaları filân:

«Haklısın, dedi.»

«O geceyi bir türlü unutamıyorum.»

Nilüfer güldü,

«Ben de.»

«Demek annen... Peki, üstümüze gelseydi ya?»

Nilüfer omuz silkti,

«Gelirse gelsin.»

«Ne cevap verirdin?»

«Hiç. Her şeyi olduğu gibi söyledim.»

«Ne derdin meselâ?»

«Ne diyeceğim? Sevişiyoruz derdim...»

«Baban?»

«Meraktan kendi kendini yerd, yesin. Ona ne?»

Okula dönülecek köşede birden duruveren Su-

at genç kızın elini tuttu:

«Hayatınızda okuldan kaçtınız mı hiç?»

Nilüfer işi anlamıştı.

«Hayır» dedi.

«Vazgeçelim mi gitmekten?»

«Okula mı? Olur mu?»

«Niçin olmaşın? Kırlarda gezer dolaşırız. Bir portakal bahçesi biliyorum, nehrin kenarında. Hârika!»

Nilüferin kafasından o gece geçti.

«Peki ama» diye gevşedi. «Duyulursa ya?»

«Nereden duyulacak? Zerrin hasta. Kırk yılın başı bir gün gitmemişsin ne çıkar?»

Nilüfer cevap vermedi. Eli delikanlının elinde, sürüklendi.

Nehir kenarındaki portakal bahçesi gerçekten de nefisti. Zaman zaman portakal yemeğe gelenler olursa da, sabahtan tenhaydı. Gene öyle, kimseler yoktu. İhtiyar sahibi, kerpiç kulübesinin önünde çamur karıştırıyordu. Şöyle bir baktı. Suat'ın selâmını başıyla alıp işine koyuldu.

Nehir kenarına indiler.

Köpüklü sular kıyıyı döverek ağır ağır akıyor, etrafta beyaz kanatlı kelebekler uçuşuyordu.

Nilüfer çantasını kalın bedenli portakalın altına attı. Kuvvetli güneş siyah saten göğüslüğü içindeki

bedenini kavramış ,tatlı tatlı yakıyordu. Kollarını açtı:

«Ooooooh, dedi. Ne güzel değil mi?»

«Çok. Hele seninle yanyana olunca!..»

«Ne düşünüyorum biliyor musun?»

«Ne düşünüyorsun?»

«Beybabamı. Bizi burada görmeli!»

Suat,

«Sahi» dedi. «Dün akşam amcam anlatıyordu...

Çok tuhaf adammış beybaban. İnsanlardan kaçıyor-
muş değil mi?»

«Evet. Güveni yok insanlara... İlle beni çok dü-
şünüyor. Avukat olacaktım, yabancı diller bile-
cekmişim bilmem ne. İnsan hem herhangi bir mes-
lek sahibi olur, hem de...»

«Hayattan kâm alır değil mi?»

«Tabii!»

«Portakalın kalın gövdesi dibine yanyana otur-
dular.»

Nilüfer,

«Kötü kadın olmamdan korkuyormuş» dedi.

«Baştan çıkmamam için beni insanlardan saklamak
istiyor...»

«Ama insanlar... O uyurken bahçesine girip...»

«Yahut o işindeyken okuldan kaçırıp...»

Kahkahalarla güldüler, sonra kucak kucağa
geliverdiler. Artık her şey silinmişti. Dudak duda-
ğaydılar. Nilüfer o geceden daha bayıltıcı buluyor-
du. Gözlerini yummuştu.

Gözlerini açtı, genç adamın mavi mavi gülen
gözlerine baktı... Sonra tekrar yumdu.

.....

Nilüfer ağlıyordu.

Suat telâşlandı:

«Ne var? Niçin ağlıyorsun?»

«Hiç» dedi.

«Sahi niçin ağlıyorsun? Sana bir zararım do-
kundu mu?»

«Onun için değil, başka.»

Suat eğildi kollarının arasına aldı. İsrar etti.

Nilüfer anlattı,

«Okuldan kaçıp, bahçe köşelerinde... Bir öğrenci için çok ayıp değil mi? Meselâ, üstümüze geliverseler, kavgaya tutuşsan. Karakolluk olsak...»

Suat hemen ciddileşti,

«Olmayız.»

«Niçin olmıyalım? Pek âlâ da olabiliriz.»

«Olursak... Bana niçin güvenmiyorsun? Hatâ mı tâmir etmiyeceğimden mi korkuyorsun? Koskoca adamın. Senin için her şeyi göze almasam buralara kadar gelmezdim.»

«Teşekkür ederim ama, sen de bir öğrencisin henüz!..»

«Doğru. Ama senden biraz farklıyım. Evvelâ, erkeğim, sonra lise son sınıftayım. Okulu bırakır, bir iş bulabilirim.»

Çok inandırıcıydı.

«... evleniriz. İki odalı bir evimiz olur, küçücük. Her sabah erkenden uyanırız. Ben fileyi alır çarşıya giderim. Et, ekmek, sebze ne lâzımsa alır gelirim. Sen beni kapıda karşılarsın. Kahvaltımızı yaparız. Sonra işime giderim. Kalbimde sen, yalnız ve yalnız sen. Masamın başında yalnız seni düşünerek.»

«Ben de yemek tenceresinin başında seni!»

«Birkaç saat ayrı kalmam dayanılmazlığı içinde...»

«Sabrımız tükenerek...»

«Buluşma zamanımızı iple çekeriz!»

«Ama benim sabrım taşırır bakarsın...»

«Ne yaparsın?»

«Ne yapacağım, hiç. Asarım dâireyi, öğle paydosundan yarım, yahut bir saat önce geliveririm.»

«Ben belki de mutfakta yemekle meşgul olurum o sıra...»

«Daha iyi. Anahtarım vardır, kapıyı usulcacık açar girerim. Senin haberin bile olmaz. Belki de gazocağının sesine sesini uydurmuş bir türkü söylemekteyindir...»

«Kimbilir?»

«Usulcacık girer, seni arkandan kucaklayıveririm.»

Nilüfer sâhiden kucaklanmış gibi gıdıklandı,

«Ayy yapma Suat, öyle yapmak!»

«Gıdıklanır mısın?»

«Çok.»

«Daha iyi ya...»

«Şaşarım. Böyle erken nasıl geldin derim değil mi?»

«Tabii. Derim ki, senin için derim, hasretine dayanamadığım için kancığım derim.»

«Sonra?»

«Sonra...» (Güldü) «Getir kulağını!»

Nilüfer gıdıklanmışcasına güldü, kızardı, delikanlının ağzına elinin tersiyle hafifçe vurdu.

«Ne ayıp!»

«Ama hârikulâde değil mi?»

Nilüfer cevap vermedi. Önüne bakıyordu. Hâlâ kıpkırmızıydı ama utancından değil. Kafasından «o ân» geçiyordu, «o ârı» yaşıyordu.

Suat devam etti,

«Çocuklarımız olur, onları herkesten çok başka türlü büyütüp yetiştiririz.»

«Beybabamın benî yetiştirmek istediği gibi değil mi?»

«.....»

«Elin oğlu bizden habersiz bahçemize girer, kızımızı ağaçların altına çeker...»

«Yahut portakal bahçesine götürür... Hayat, bu be Nilüfer. Vallahi hayat bu! Bir de neyi seviyorum biliyor musun? Küçücük evimizde yapayalnızız. Ama şikâyetçi değiliz. Dışarda kurtlar gibi uluyan bir kış. Biz sıcacık odamızda, karyolamızdayız. Sana müthiş mâcera romanları okuyorum. Sen korkarak bana sarılıyorsun, kocacığım diyorsun, canım koçacığım, korkuyorum. Ama zarar yok, devam et! Ben devam ediyorum. Dışarının vahşi uğultusu...»

«Yahut aşk romanları okuruz...»

«Canımız hangisini isterse...»

«Roman, insanı hüngür hüngür ağlatmalı!»

«Lâ Dam O Kamelya gibi..»

«Yahut Varter gibi. Okudun mu Varter'i?»

«Hayır. Ben daha çok bizimkilerden okudum!»

«Varter'i mutlaka oku. Ben belki yirmi defa okudum!»

Gözleri daldı mırıldandı:

«Bir Varter de ben olmak isterdim!»

«Niçin?»

«Çünküüü...»

Cevap vermedi.

«Bu roman çok mu güzel?»

Tam bu sırada bir yerde kaba bir öksürük. İrkildiler. Nilüfer'in gözleri korkuyla büyüdü. Etrafa heyecanla bakıyor, sesin sahibini araştırıyorlardı.

Nilüfer Suat'a sımsıkı tutundu,

«Gidelim Suat, ne olursun gidelim. Çok korkuyorum!»

«Korkma, güven bana!»

«Güveniyorum ama, gene de korkuyorum...»

Kalktılar. Portakal bahçesinin hafifçe nemli, ama sımsıcak toprakları üzerinden, dışarı çıktılar.

O gün Nâfiz Bey, eve her zamandan erken, her zamandan başka, coşkun bir neşe içinde geldi. Hattâ çantasından ananas likörü çıkardı.

Leman Hanım şaştı,

«O ne o?»

Nâfiz Bey güldü,

«Likör!»

«Dehşet!»

«Haklısın. Benim için sahiden de dehşet ama, bildiğin gibi değil, sevincimden uçuyorum!»

«Sebep!»

«Kaba müvekkillerimle Barodan kurtuluyorum artık.»

Anlattı: Serseri milyonerin dayısı fabrikatör Süleyman Bey hususî arabasını gönderip fabrikaya dâvet etmiş. Uzun uzun görüşüp konuşmuşlar. Adamın bir umumî vekile ihtiyacı varmış. Gerek fabrika, gerekse civar kasaba ve köylerdeki «Emvâli gayrimenkule»si ile alâkalı işlerle uğraşacakmış. Aylık ücret vesaire üzerinde de mutabık kalmışlar. Hattâ fabrikadaki zarif bürolardan birisi yazıhane olarak tahsis bile edilmiş...

«... artık ne Baro, ne de lâfını bilmez kaba sa-

ba müvekkillerim! Nihayet bir hafta içinde bütün işlerimi taşfiye edip, fabrikadaki büroma yerleşeceğim.»

Leman Hanım da memnun oldu.

«Bu adam söyledikleri kadar zengin mi sâhiden?

«Hem de nasıl... Fabrikadan başka civar kasa-ba ve köylerde emlâki, uçsuz bucaksız tarlaları var. Bu tarlalar yüzünden de köylülerle ihtilâf halinde. Fuzulî işgalleri mahkeme yoluyla temizleyeceğiz.»

Elini yüzünü yıkamak üzere musluğa gitti.

Gülpembe salonun bir köşesinde, konuşmaları dinlemiş serseri milyonerin dayısından söz edildiğini anlamıştı ama, niçin edildiğinin farkında değildi.

Nâzif Beye havlu tuttu.

Nâzif Bey yeni işinin sevinci içindeydi.

«E,» dedi. «Nasılsın bakalım Pembe abla?»

Gülpembe, beyin böyle iltifatlarına alışkın olmadığı için şaşıtırsa da:

«Sağlığınıza duacıyım beyefendi..»

Cevabını verdi.

«Artık Barodan da, kaba saba müvekkillerimden de kurtuluyorum Gülpembe. Nihayet bir hafta sonra fabrikadaki zarif büromdayım...»

Kurulandığı havluyu uzattı.

Gülpembe aldı. Hiçbir şey anlamamıştı.

Nâfiz Bey karısının yanına döndü. Genç kadın düşünceliydi. Yanına yaklaştı. Oturduğu koltuğun kenarına ilişti, saçlarını okşamaya başladı.

«Nen var canikom?»

Leman Hanım içini çekti.

«Hiç. Daldım öyle...»

«Yoksa yeni işimden memnun olmadın mı?»

«Fena değil ama, köylülerle kötü kişi olacağın bir tarafa, uzun, meşakkatli yolculuklara katlanman icap edecek.»

Nâfiz Bey koltuğun kenarından indi.

«Edecek tabii.»

«İhtimal geceleri de yatacaksın.»

«İcap ederse.»

«Kışta kıyamette, yağmurda çamurda...»

Gözlerini kocasına dikmiş, endişeyle bakıyordu.

Ufak tefek adam, elleri arkasında, kaba tüylü halının üzerinde ağır ağır gidip geliyordu. Karısı haksız değildi. Süleyman Bey hesabına köylülerle kötü kişi olacağı şüphesizdi. Kötü kişi olmaktan geçtim. Tren, otobüs işlemeyen sapa kasaba, köylere hayvan sırtında gidip gelmesi gerekecek, kasabaların gübre kokan pis otellerinde sabahlamak zorunda kalacaktı.

Ama ne olursa olsun, bütün bu zahmetler çekilmeğe değerdi. Alacağı maaşlarla primler, serbest avukatlıktan kazandığıyla hiçbir zaman kıyaslanamayacak kadar bol olacaktı. Bir, iki sene dişini sıktı mı, Nilüfer'in Üniversite tahsili için İstanbul'a rahatca yerleşebilecek duruma geleceklerdi.

Likör şişesini almak üzere masaya giderken, içerden Nilüfer'in öksürüğü geldi.

Likör şişesine uzanan eli öylece kaldı. Döndü, «Nilüfer mi?»

«Evet.»

«Evet.»

«Niçin? Mektepte değil mi?»

«Gitmişti. Hastalanmış, erken geldi.»

«Hastalanmış mı? Tuhaf...»

Nilüfer'in odasına gitti.

«Neyin var evlâdım?»

«Hastayım babacığım?»

«Neren ağrıyor?»

«Başım.»

Elini kızının başına koydu. Ateşi filân yoktu ama, var gibi gelmişti.

«Vah yavrum vah... Çok mu ağrıyor?»

Nilüfer attı,

«Çok ağrıyor.»

Yeni işini filân unutmuş, neşesi uçmuştu. Karısının yanına geldi.

«Cayır cayır yanıyor. Doktor mu çağırsak acaba?»

«Yok canım. Doktorluk bir şeyi yok bence...»

Nâfiz Bey gene elleri arkasında, salonda gidip gelmeğe başladı. Kızın hastalığı ağır bir hastalığın başlangıcıysa ya? Ehemmiyet verilmediği için ar-

tar, azıtırsa? Azıtınca önünü alamazlarsa? Kız elden giderse?

«Doktor Ali'yi çağırıtsak fena olmayacak Le-man...»

«Yok bir şeyi Nâfiz icat çıkartma Alâh aşkına!»

«Çağirtalım çağirtalım...»

Gülpembe'nin odasına gitti Karı koca ağız ağıza vermiş. Nâfiz Beyin yeni işini konuşuyorlardı. Yolda beyefendi Ali'ye bahsetmişti bundan.

Ayağa fırladılar.

«Gülpembe, koş kızım bizim doktor Ali Beye, Nilüfer Hanım hasta, acele sizi istiyorlar de.»

Gülpembe çıktı.

Yalnız kaldıkları zaman Nâfiz Bey,

«Senin aylığını da arttırırım» dedi. «Zaten her yere seninle gidip geleceğiz. Arada kasaba otellerinde kalmamız icap edecek. Ne yapalım, her zahmete katlanacağız. Sizin de, bizim de istikbâlimiz bakımından lâzım. Ne dersin?»

Bahçıvan Ali pek bir şeyler anlamamıştı. Tek kelimeyle cevap verdi.

«Sağol!»

«Birkaç sene dişimizi sıktıktan sonra atlarız İstanbul'a, küçük ama kullanışlı bir köşk satın alırız. Nilüfer Üniversiteye devam eder. Birkaç sene sonra bitirir. (Gözleri parladı) birlikte avukatlık yaparız, oooooh... Nedir şu ölümlü Dünyada...

Kızının odasına döndü.

Nilüfer yarı örtük gözlerini karşı duvara dikmiş. Suat'ı, hep Suat'ı düşünüyordu. Ne diye bir öksürükten korkup da gidelim diye tutturmuştu sanki? Öksüren belki de işiyle gücüyle meşgul bir bahçıvanı. Keşke okulun öğle paydosuna, kadar otursalardı!

Aman yarabbi... Neler konuşmuşlardı! Ya fırtınalı gecelerde başbaşa roman okuyacakları anlar? Suata iyice sokulur, başını göğsüne dayar. Eli, Suatın sıcacık avucunda...

Bundan sonraki buluşmalarda hiç acelecilik etmeyecekti...

Birden Zerrin'i hatırladı. Aptal, henüz hiçbir şeyden haberi yoktu. Haberi olsa ne derdi acaba?

Annesine babasına yetiştirir miydi? Herhalde amcasının güzel oğlunu yabancılara kaptıracak değildi ya!

Kızdı. Bir an, kendi yerinde onu farzettii: Vahşii uğultulariiyle korkunç gece, Suat roman okuyor. Yanında kendisi değil, Zerrin! Yahut, Suat işten dönünce mutfakta kendisi değil de Zerrin'i buluyor; ayaklarının uçlarına basarak yaklaşıyor, Zerrin'i arkadan kucaklıyor!

Kendini kaybedercesine kızdı. «Hayır hayır, dedi. Olmaz, olamaz...»

Kafasındaki sinemanın filmi kopuverdi birden. Babası endişeli yüzüyle içeri girmişti. Ağır ağır kar-yolaya yaklaştı,

«Ali Bey amcana haber yolladım yavrum...»

«A... Niçin?»

«Seni iyice muayene etsin. Birçok büyük hastalıklar böyle başlar. Üzerinde durulmaz, ehemmiyete alınmazsa Allah göstermesin ihtilâtlara sebebiyet verebilir.»

Birden yeni işini hatırladı,

«Artık Baro, yazıhane ve müekkillerimden kurtuluyorum!»

«Nasıl? Avukatlığı bırakıyor musunuz?»

«Yoo... Fabrikatör Süleyman Beyin Vekili umuru oldum!»

Gözleri daldı. Hayâller hayâllerin peşisıra akmaya başladı,

«Düşün Nilüfer! İstanbula nakletmiş, Boğaz'da yahut Adalardan birinde güzel bir köşk satın alımsız. Ben gene avukatlık yapıyorum. Sen Üniversiteye gidiyorsun. Birkaç sene sonra en azdan bir yabancı dil bilen bir avukat olmuşsun. Birlikte çalışıyoruz. Ne saadet değil mi yavrum?»

Kapıdaki kansına gözü ilişti:

«Öyle değil mi karıcığım? Kızımla birlikte çalışıyoruz. Mahkemelere o giriyor, ben erbâbı-mesâlih'le meşgul oluyorum...»

Kocasının pırıl pırıl hayâllerini yıkmak istemiyen Leman Hanım başını salladı:

«İnşallah...»

Halbuki, bu yeni işi hiç beğenmemişti. Kış, kıyamette, yollarda bellerde, dağ başlarında dolaşmak Sicim gibi yağmurun altında iliklerine kadar ıslanmak. Belki de kötü hastalıklara tutulacaktı!..

Ne lüzumu vardı? Kazancı yetmiyor muydu? Daha fenası, köylüleri topraklarından arttıracaktı. Topraklarından atılan köylüler de Nâfiz Beye düşman olacak, kimbilir belki de kötülük yapacaklardı. O kışlarda, kıyametlerde önüne çıkıp döğseler, yahut yolu üzerindeki uçurumlardan birine iteleyiverseler!

Doktor Ali Bey yarım saat sonra geldi. Salon-
daki masanın üzerinde duran likör şişesini görünce
Leman Hanım kadar şaştı,

«Ne bu, Hazret?

Nâfiz Bey göğsünü gere gere,

«Senin yârı vefakârın» dedi.

«Burda ne işi var?»

Abdülhak Hâmit ağzıyla cevapladı,

«Mâşuku için selâma durmuş!»

Tam yerinde yapılan bu espri Doktoru uzun
uzun güldürdü. Sonra,

«E, dedi, kızımız nerede?»

Yol gösterdiler.

«Bizimki de hasta,» diye içeri girdi. «Neyin var
bakalım Prenses?»

Nilüfer hasta taklidi yaparak,

«Başım ağrıyor Ali Bey amca,» dedi.

«Başın ağrıyor ha? Zerrin de senin gibi. Mektepte çılgınlar gibi koşup oynuyor, terliyor, üstüne de su içiyorsunuz. Tamam! Çıkar dilini bakayım!»

Nilüfer dilini çıkardı.

«Dilde bir şey yok. Nabız? Nabız da normal...
Ateşe gelince...»

Derece koydu. Çıkardı.

«Hiçbir şeyin yok, dedi. Turp gibisin. Size söyle kırılmaz cinsden birer meşe sopası lâzım!»

Salona çıktılar.

Ali Bey masanın üzerinden likör şişesini aldı.
Rahat koltuklardan birine kendini bıraktı.

«E... Ne var ne yok bakalım?»

Leman Hanım tirbüşon getirmeğe giderken, Nâfiz Bey Fabrikatör Süleyman Beyin teklif ettiği yeni işi anlatmaya başlamıştı.

Öyle heyecanlıydı ki..

10

Fabrikatör Süleyman Beyin köşkü...

Şehrin en büyük caddesi üzerinde, muhteşem bir saray heybeti içindeki bu köşkün plânlarını bir İtalyan mühendisin yaptığı söylenirdi. Günün hemen her saatinde, istorları yarı yarıya inik pencereleriyle, tok bir mirasyediyi hatırlatarak tenbel tenbel uyuklardı. Futbol maçı, pehlivan güreşi, yahut at koşusu olmadığı Pazarlar halk parka giderken mutlaka bu tenbel tenbel uyuklayan köşkün önünde durur, başlardı:

«Ne bina ya!»

«Bir buçuk milyon gitmiş diyorlar...»

«Bir buçuk milyonu, plânı çizen İtalyan almış. Sen neyin nesinden bahsediyorsun?»

«Deme be?»

«Arkadaş doğru söylüyor. Ben de duydum. Plân masrafı, bina masrafı derken beş milyonun kapısı!»

«Vay anam babam vay!»

«Kaç odaymış?»

«Sen de yüz, ben deyim iki yüz.»

«Bu kadar büyük bina üç kişi için ha?»

«Ne bakıyorsun üç kişi olduğuna? Herif nam sevdasında. Diyormuş ki, nâmım ecnebi düvellere yürüsünü diyormuş.»

«Gözlerini yumuverse herif, mal mülk yeğenine kalacak değil mi?»

Gözler ihtirasla parlar, başlardı muhayyileler işlemeye: Küp küp altınlar, elmaslar inciler, sandıklar dolusu bankonotlar...

«Para ile ne yapılır?»

«Peki, ne yapacak bu kadar parayı?»

«Kaşık kaşık yenir.»

«Oynama!»

«Onu bunu ne yapacaksınız köşkün üst katı ağız ağıza mobilya tepiliymiş. Doğru mu bu?»

Bütün bu konuşmalar içinde galiba en doğrusu buydu. Gecikmiş bir zenginliğin ihtirasiyle Süleyman Bey, uğradığı her mezat salonunda rastladığı eşyayı satın alıp köşkün üst katına tıkabasa doldurmuştu. Aralarında koca koca farelerin cirit attığı, toz içindeki eşyaların bulunduğu salonda ne yoktu ki:

Biblolar, yağlı boya, kurşun kalem tablolar, imzalı gümüş tepsiler, tuğralı tatlı takımları, birçok heykel ve Bohem vazolar, İngiliz istilinde zengin yemek ve oda takımları, İngiliz Maon Meppil salon takımı, Lui Kenz Paris malı altın yıldızlı salon takımı, Viyana ipekli perdeleri ile divanlı; vitrinli salon takımları Marköteri poker ve salon masaları, şatolara ait çift çift Berjer koltuklar, Maon koltuklar, stil aslon vitrinleri, yıldızlı konsollar, aynalar, irili ufaklı, boy boy, cins cins aynalar, gardroplar, ağaç oyma, emsâli nâdir bulunur yıldızlı orta masaları, büyük Goblen tablolar, ipekli kadife perde ve tüller, dünyaca tanınmış Steiner yarım kuyruklu konser piyanoları, Isparta, Buhara, Tebriz taban halıları, kilimler, kilimler, tekrar halılar, tekrar kilimler, havagazı fırınları, uzun çini sobalar, gaz sobaları, pikaplar, gramofonlar, radyolar...

Bütün bu eşya değerlerinden çok yüksek fiatlarla zaman zaman alınıp, köşkün üst kat salonuna doldurulmuş, doldurulduğu andan itibaren de unutulmuştu. Çünkü, ne bütün hayatı boyunca bulgur pilâvı, turşu, pastırma, yoğurttan ötesini pek bilmiyen, kadın olarak genel evlerdeki kadınlardan başkasını tanımayan Süleyman Beyle, hâlâ kasabadan geldiği günün ürkek câhilliği içindeki kız kardeşi Fadime ve köşkün tek akıldânesi olan oğlu lise öğrencisi Ahmet te dahil, yukarıda sayıp dökülen stil eşyayı falsosuz kullanacak kimse yoktu.

Yemeklerini köşkün alt katındaki daracık odalardan birinde, yere serdikleri sofra bezi etrafına bağdaş kurarak yerler, yemekten sonra da yağlı ağız

larını sofra bezinin ucuyla şöyle bir silip, «Hak şükür» diye sofradan kalkarlardı.

Ahmet bazen,

«Bugün de masada yiyelim anne!»

Dese, geniş omuzlu, uzun boylu, at gibi kadının kaşları çatılır:

«Amaaan bire oğlum,» cevabını verirdi, «masası batsın. Babamızdan, dedemizden görüp alıştığımız gibi, yerde ağız tadiyle yiyelim. Masa icadını da nereden çıkardın gene? Adamın içine sinmiyor yediği be?»

«Peki bu kadar eşya ne zaman kullanılacak?»

«Biz ne zaman ölürsek...»

«Biz» dediği, kendisiyle ağbeysi fabrikatör Süleyman Beydi. Ölüm bahsinde kendisi samimiydi ama, Süleyman Bey böyle şeye asla yanaşmaz, hattâ düşünmekten bile hoşlanmazdı.

Altmışını çoktan geçtiği halde henüz dipdiriydii. Sekiz silindirli pırıl pırıl hususîsine rağmen köşkten fabrikaya, fabrikadan köşke yayan gider gelir, yürüyüşlerini çoğu sefer daha da uzatırdı. Memlekete beş parasız gelip uzun yıllar çeşitli işlerde çalışmış biri olduğu için, o günlerde tanıdığı pek çok eşi dostu, ahababı vardı. Yolda bunlardan biri, yahut birkaçına rasiasa durur, eski günlerin aşırı lâübaliliğiyle şakalaşır, hattâ oracıktaki bir esnaf kahvesinin alçak hasır iskemielerine oturarak çay, kahve, sigara içer, tatlı tatlı muhabbete daldardı.

Bazen eski bir hâtırayı gözleri yaşara yaşara anlattıktan sonra,

«Aaah ah derdi, nerede o günler!»

«Niye? Halinden memnun değil misin? Millet sana imreniyor tekmil, sen de...»

Başını acı acı sallardı,

«Doğu. Allah, şükür māl mülk vermiş. Vermiş amma neye yarar? Eski gençlik, eski kuvvet, eski heves olmadıktan sonra...»

Gençliğini ağır, yorucu işlerde harcıyan Süleyman Beyde, genelev kadınlarından öteye geçemeyişin verdiği mahrumluktan gelen tükenmez bir ihtiras vardı. Güzel, zarif, bilgiç kadınlara bayılırdı.

Köşkün orta katındaki odasında her yalnız kaldığı zaman içindeki bu ihtiras şeytanı canlanır, altmışını aşmış sinirlerinde bir gerilme, bir kontakt başlar odasının pancurları gerisinden komşu köşk yahut konaklardaki güzel kadınları gözetleme imkânları arar sık sık ta bulurdu.

Süleyman Beyin günün her saatinde sınırsız çekili pancurları gerisinden gözetlenilmek gibi bir ihtimali akıllarından geçirmeyen komşu kadınlar, evlerinin tarasında, yahut ardlarına kadar açık pencereler gerisinde karyolalarında seresperpe oturur, yatarlardı.

Bütün bunlara ihtiyacı yoktu halbuki. Bir işaretiyle koşacak kadınlar olduğu gibi, kadınların en nefisini kolları arasına atacak adamları vardı. Ama o bundan çok, hırsızlama seyirden hoşlanıyordu.

Bir de açık saçık, müstehcen aşk sahnelerinin en ince teferruatına kadar anlatılmasını dinlemek!

Bayılıyordu. Mevsim yazsa soğuk bira, limonata, dondurmalar ısmarlanır, kışsa çaylar demlenir, kahveler pişer, sigaralar tellendirilir, tatlı konuşulurdu.

Aşk mâceralarının en açık saçıklarını anlatmakta üstad, Niyazi Yumruktu. Ufak tefek, yakışıklı bir Rumeliliydi. İncecik bıyığıyla görünmez mi, fırlardı.

Süleyman Bey her şeyi, herkesi unuttur, masasından «Buyurun Niyazi Bey!»

Yumruk Niyazi kıskıs gülererek,

«Buyurduk,» derdi. «Göster bakalım adaletini!»

«Adalet», yazın soğuk bira, kışın da çay, kahve, bol bol sigaraydı.

Ne iş yaptığı, geçimini nereden, nasıl sağladığı pek belli olmayan Yumruk, günün birinde Süleyman Beyi kafese koyarak küçük bir bar için gerekli sermayeyi almış, memlekette ilk bar'ı açmıştı. Basit bir orkestra, tertemiz masalar, Beyoğlu barlarında ömür tüketmiş tecrübeli bir şefgarson, müşterileri servetlerine göre ağırlamakta usta yerli garsonlar ve İstanbulun üçüncü sınıf barlarından toplanmış beş altı kadınla bar, birdenbire memleketin birinci sınıf

bir eğlence yeri oluvermişti. Az zamanda öyle kazanc sağlamış, öyle gelişmişti ki, Niyazi Süleyman Bey'e gerçekten minnet hisleriyle,

«Velinimetim!»

Demeğe başlamıştı.

O yıl içinde birbiri peşinden iki bar daha açılmıştı. Açılmıştı ama hiçbir Yumruk Niyazi'nin (Kiraz Bar)ıyla yarışmıyordu; Kiraz Bar'ın arkasında fabrikatör Süleyman Bey vardı.

Serseri milyoner Ahmet, ilk içkisini bu barda içmiş, kadını bu barda tanımıştı. İlk kafayı çekmeğe başladığı sıralar sarhoş oldu mu Niyazinin boynuna sarılır, adamın yanaklarını öper öper, «Emret,» diye bağırdı. «Emret Niyazi amca! Senin için ölmeyenin anasını avradını...»

Güvercin göğüslü bar kadınlarının elinden içtiği çeşitli içkilerle sarhoşluk dünyasına alışmıştı. Bu dünya çok güzeldi. İnsan kahramanlaşıyor olduğundan başkalaşıyordu. Ayıkken hakından gelemeyeceği her hangi bir şeyi, kafayı çektiği zaman kolaylıkla hallediveriyordu.

Bar geliştikçe fabrikatör Süleyman Beyin biricik vârisi de gelişmiş, İstanbullu kadınlardan bıçak çatal tutmayı, kadınlara karşı usulünce davranmayı, lâf arasında espri yapmayı öğrenmişti. Zaman zaman annesine: «Masada yiyelim be anne!» deyişi bundandı. Ama annesi, odunum odun, babasından dedesinden gördüğü gibi gitmek istiyor, gidiyordu da. Kar gibi frıncalalar dolapta bayatlarken yufka ekmekler sulanır, arasına peynirle maydanoz yatırılıp dürüm yapıldı. Hele bir baş iri sovan da olduktan sonra...

Mavi boyalı demir parmaklıkları önüne birikip köşkü imrentiyle seyredenlerse çok başka türlü düşünürlardı,

«Kimbilir ne pahalı yemekler yiyorlardır!»

«Tavuk, hindi, kuzu kızartmaları...»

«Frıncalalar, patlıcan dolmaları...»

«Sütlâçlar, kadın göbekleri, dilber dudakları...»

«Yemek masaları altındanmış!»

«Çatallar, bıçaklar, kap kaçak herşey altından!»

«Her gün süt banyosu yapıyorlarmış...»

«.....»

«.....!»

11

Süleyman Beyin umumî vekili avukat Nâfiz Bey, fabrikadaki odasında, ağır ceviz masası başında, yeniden açılacak «Fuzulen işgalden tahliye» dâvalarının arzuhallerine esas olacak notları almaktaydı.

Doğruldu, Altın çerçevesi zarif gözlüğünü çıkardı, yorgun gözlerini yumruklarıyla ovaladı, esnedi...

Tahmin ve tasavvurunun üstünde çetin bir yükün altına girdiğini anlıyordu. Daha şimdiden kırka yakın «Fuzulen işgalden tahliye» dâvası açmıştı. Daha da kimbilir kaç dâva açması lâzım gelecekti. Gerçi tapu kayıtlarına göre Süleyman Bey köylünün «Fuzulen işgali altında» bulunan tarlaların yeni sahibiydi ama, o kadar. Tarlalar yıllar yılı hiçbir kayda dayanmadan babadan oğula, oğuldan toruna geçce geçce bugüne kadar gelmiş, tapu karışıp gitmişti.

Biraz da bundan dolayı, tapu kayıtlarına göre sahipleri tarafından ucuz ucuz elden çıkarılan bu toprakları Süleyman Bey, gene tapu defterlerine göre satın almış, defterlerde intikaller yapılmıştı.

Bütün bu olup bittiler köylünün umurunda bile değildi. Nelerine gerekti şehirdeki tapunun kayıtları? Toprağı bilirlerdi onlar. Toprak kimde, kim ekip biçiyorsa sahibi oydu. Çenabı Allah vermişti toprağı onlara. Çalış kulum demişti. Çalışıyorlardı. Kazandıklarıyla çoluk çocuklarını geçindiriyor, sonra da zamanı geldi mi yerlerine evlâtlarını bırakıp ölüyorlardı. Yıllar yılı bu böyle gelmiş, böyle gidecekti!

Kanun böyle demiyordu ki ama. Kanun, tapu dairelerindeki kara kaplı, kalın defterlerin sözüne önem veriyor, defterde adı yazılı her kimse, tarlaların sahibi odur diyordu. Yıllar yılı bir karış yer olsun sürüp ekmedikleri, hattâ çoğu sefer topraklarının yerlerini bile gelip görmemiş sahipler vardı. Toprak-

la uğraşmasalar bile gene de «Sahip»tiler ve bir gün diledikleri gibi satış edebilirlerdi. Yeni sahip te adamlarıyla traktörlerini gönderip topraklarını sürmek isterse sürebilirdi. Kanun böyle emrediyordu!

Bir gün Süleyman Bey, Nâfiz Bey, Kiraz Bar'ın sahibi Yumruk Niyazi, Süleyman Beyin sayesinde zengin olmuş bir kaç kravatlı, bir otomobile atlayıp tarlalara gitmişlerdi. Göz alabildiğine uzanıp güneşin altında uyukiarcasına sâkin sâkin yatan kırmızı topraklar az sonra düşük bıyıklı, avuçları toprak rengini almış köylülerle dolmuştu. Kuşkuluydular. Gene ne vardı? Bunlar da niçin gelmişlerdi? Bu kravatlıların burada ne işi olabilirdi?

Az sonra iş anlaşıp ta, birinin bu toprakların yeni sahibi, kısa boylu kalın yapılı adamın da avukat olduğunu öğrenince, evlerine savuşmuşlardı.

Süleyman Beyle arkadaşları köye gitmişlerdi. İstedikleri kadar tatlı dilli, güler yüzlü olsunlar, para etmemiş, sınırlar hakkında sorularlara doğru cevap alamamışlardı. Köyün yedisinden yetmişine kadar, kadını erkeği, sanki dilsiz kesilivermişti. Ne sorulsa,

«Bilmiyoruz!» dan öte cevap vermiyorlar, hain hain bakıyorlardı.

Nâfiz Bey muhtarı kenara çekmişti,

«Siz köyle Devletin temsilcisisiniz. İstedğimiz bilgiyi bize vermeğe mecbursunuz?»

Muhtar hemen her zamanki ağzı kullanmıştı,

«Âmenna. Kanuna karşı boynumuz kıldan ince ama, elimden ne gelir? Görüyorsunuz. Köylü inat etti, bildiğini söylemiyor!»

«Biz bu iş mahkeme yoluyla halletmesini de biliriz»

«Hay haay... Eliniz uzun, kolunuz uzun. Keşke öyle bir iyilik yapsanız da hak hukuk meydana çık-sa...»

«Pekâlâ. Kadastroyu harekete getirir, jandarma mârifetiyle...»

Muhtar bıyık altından gülmüştü. Bu köyde, bu topraklar için, bu iş ilk olmayacaktı ki, Fabrikaçör

Süleyman Beyle avukatı Nâfiz Beyden önce de çok daha nüfuzlu kimseler bu yolu denemiş, hattâ jandarma mârifetiyle köyü yerinden atmıştı ama, jandarma gittikten sonra herşey eski halini alıvermişti.

Muhtarın köyde devleti temsil etmesine gelince. Doğruydı. Devletin köydeki temsilcisiydi şüphesiz ama, onun da tarlası, çifti çubuğu vardı, geçimini muhtarlıktan değil tarlasının ekilip sürülmesinden kazanıyordu. Tariasının ekilip sürülmesi, zamanı gelince hasadının yapılması içinse köylüsüne ihtiyacı vardı.

Nâfiz Bey altın çerçeveli gözlüğünü tekrardan gözüne taktı, kurşun kalemini eline aldı, notlarına devam etti.

Az sonra, göğsünden başlayan kocaman karıyla fabrikatör Süleyman Bey içeri girdi. Şapka devrimine aykırı düştüğü için fabrika içlerinde başından çıkarmadığı lâcivert beresi, gene fabrika içlerinde giydiği yumuşak rugan terlikleriyle Nâfiz Beyin masası yanındaki rahat koltuğa yürüdü.

Nâfiz Bey biraz geç farkına varmıştı, kalktı, patronuna yer gösterdi.

«Buyrun efendim...»

Süleyman Bey koltuğa kendini bıraktı:

«Neler yazıp çiziyorsun bakaalım?»

Nâfiz Bey de yerine ilişerek anlatmaya başladı:

«Mâlûmu âliniz, şimdiye kadar açtığımız dâvalar kırkı buldu. Daha da en azdan bir o kadar açmak icap edecek...»

Süleyman Bey hayreti belirten bir ıslık çaldı,

«Vay anaşına. Seksen dâva ha?»

«Belki de daha çok. Biliyorsunuz, toprakların köylünün işgali değil, istilâsı altında!»

Cebinden iri siyah taneli tesbihini çıkaran Süleyman Bey gözlerini tesbihine dikti. Zor işti. Ama her ne pahasına olursa olsun bu topraklar eline geçmeli, köylüden temizlenmeliydi. Tapuda kayıtları vardı, eski sahiplerine avuç dolusu para verip edinmişti bunları. Ne demek oluyordu köylü? Kanun vardı. Şeriatın kestiği parmak nasıl acımazsa, ka-

nunun emrettiğine köylü de uymalıydı. Para say-
mıştı para! Bu parayı boşuna saymamıştı. Çocuklu-
ğundan beri içinde yaşayan «Emin Ağa Çiftliği» gi-
bi bir çiftliğe sahip olmak istiyordu. Fabrikatörlük-
ten hevesini almıştı. Son bir arzusu, çiftlik ağalı-
ğıydı. Şurada bilemedin üç beş senelik bir ömrü
kalmıştı. Bu ömrü fabrikasında değil, çiftliğinde tü-
ketmeliydi. Toprakları üzerinde kuvvetli traktörlerin
homurdanarak dolaştığı çiftliğinde-

Parlıyan gözleriyle Nâfiz Beye iştahla baktı,
«Gayret senden, tevfik Allahtan!»

Nâfiz Bey gülümsedi.

«Sâyenizde beyefendi.»

«Hâşâ... Cenabı Allahın sayesinde!»

İçeri serseri milyoner girdi. Gene sarhoştı. Göz-
lerinin aklarındaki kızartıdan belliydi. Dayısının ya-
nındaki koltuğa teklifsizce, hattâ bir parça da küs-
tahça yerleşti, bacak bacak üstüne attı.

Süleyman Bey sordu,

«Nerden bu geliş efe?»

«Mektepten» dedi, Nâfiz Beye baktı.

Nâfiz Bey gözlerini kaçırdı. Sevmiyordu. Terbi-
ye düşkün, serkeş, küstah bir oğlandı. Ama renk
te vermiyordu. Ne olursa olsun koskoca fabrikatö-
rün gözbebeği, üzerine titrediği, bir dediğini iki et-
mediği biriydi. Dahası var, bütün bu dünyalar kadar
malın mülkün de yarınki sahibiydi.

Gözlerini kaldırdı. Ahmedin kara gözleriyle kar-
şılaştı.

«Nasılsın Ahmet Bey?»

«İyiyim, teşekkür ederim.»

«Dertli görünüyorsunuz?»

Serseri milyoner hemen cevap vermedi. Sarhoş
gözleriyle baktı. Sonra sordu:

«Suat akrabanız oluyor galiba?»

Nâfiz Bey hiçbir şey anlamadı.

«Suat kim?»

«Tanımıyor musunuz?»

«Hayır.»

«Nasıl olur? Kızınız her sabah onunla birlikte
okula gidip geliyor!»

Nâfiz Beyin yüzü al bez gibi kızardı. Sonra sarı sarı kesildi. Ne demek, ne demek oluyordu? Hiç tanımadığı biriyle Nilüfer nasıl gider gelirdi?

Serseri milyoner,

«Doktor Ali Beyin yeğeni canım,» dedi.

Nâfiz Bey kuvvetli bir yumruk yemiş gibi sarsıldı. Hatırlamıştı. Sarışın, mavi gözlü oğlan!..

«Her gün mü birlikte gidip geliyorlar?»

«Hemen her gün. Durakta buluşup.. Ben, biliyosun sanmıştım. Affedersin. Pot kırdım galiba? Kimbilir, belki de sizden saklıyordu, çok fena oldu..»

Dayısı döndü, gülümsiyerek şöyle bir baktı: Sanki: «Ah namussuz, hem çiviği koydum, hem de ağız yapıyorsun değil mi?» demek istedi.

Serseri milyoner bıyık altından gülerek göz kırptı. «Aldırma. Sonra anlatırım...» gibilerden.

Nâfiz Bey serseme dönmüştü. İçinde o her zamanki, hattâ her zamandan çok daha derin, çok daha kuvvetli acı. Ciğeri yanıyordu. Demek kızı kendinden habersiz, belki de gizli münasebetlere başlamıştı? Bu münasebetin sınırı nerede bitiyordu? Gizli gizli buluşup sevişiyorlar mıydı? Ahmet her şeyi biliyor da laf dokundurup alay mı ediyordu?

Gözlerini tekrar Ahmet'e kaldırdı. Seytancı bakıyordu. Büsbütün telaşlandı. Herhalde vardı birşey. Olmalıydı ki böyle alay edercesine bakıyordu.

Hiç lüzum yokken sigara tablasının yerini değiştirdi.

Ya, aralarındaki münasebet adamakıllı ilerlediyse? Ya birlikte şuraya buraya gidiyorlarsa?

Bir ara Nilüfer'i bir otel odasında, çırlıçıplak, Suat'ın kolları arasında hayâlledi.

Bütün bunlar gerçekmiş, Nilüfer'le Suat bir otel odasında imişler gibi masasından telâşla kalktı. Sonra Süleyman Beyle Ahmet'i farkederek, toparlandı. Onları unutmuştu âdeta.

Huzursuzlukla tekrar yerine oturdu.

Bu, Süleyman Beyin gözünden kaçmamıştı.

«Hayrola?» dedi.

Nâfiz Bey yutkundu,

«Bir şey yok.»

«Var var... Birden ateş aldın!»

Attı,

«Refika'yı rahatsız bırakmıştım da...»

«O halde ne duruyorsun? Git, bak Nâfiz Bey.

Biz yabancı değiliz, haydi!»

Nâfiz Bey zile bastı. Odacıya, Ali'yi bulup arabayı hazırlamasını emretti.

Suat'ı ilk gördüğü an, kızı için ciddî bir tehlikeye saymıştı. Tecrübesiz, roman, sinema düşkünü genç kızlar için ne büyük bir tehlikeydi o! Bunu bildiği halde işi ne diye hafif tutmuştu sanki? Bahçıvan Ali'yle okula gidip gelmeyi reddedişinden niçin manâ çıkarmamıştı? Ya aralarındaki münasebet adamakıllı ilerledi de tamiri imkânsız hâl aldıysa? Ya kızı, sonu felâketle neticelenen mâceralardan birine atıldıysa?

Odanın içinde kısa, sinirli yürüyüşlerle dolaşıyor, arada sinirli söyleniyordu:

«Gevşek tutmamalıydım, gevşek 'tutmamalıydım. Suç bendel!»

Bahçıvan Ali arabanın hazır olduğunu söyleyince, odasından koşarak çıktı, arabaya atladı.

Yolda kafasından barlar, kabareler, dansingler, hattâ genelevlerin ağzı sigaralı, al, yeşil, sarı dekolteler içindeki kadınları geçti. Bunlardan biri de Nilüfer'i olursa ya? Bu türlü kadınların hayatlarından bahseden romanlarda hep bu Suat gibi delikanlılar mühim roller oynamamışlar mıydı?

Brikin bahçe kapısından girmesini beklemesi. Atladı. Karısına koştu. Ona o kadar ihtiyacı vardı ki!

Taş merdivenin başından seslendi:

«Leman!»

Leman Hanım Gülpembeyle mutfaktaydı. Koştu.

«No? Hayrola?»

Nâfiz Bey ağlayacak haldeydi. Kendini salondaki iskemlelerden birine bıraktı.

«Nilüfer nerede?»

Leman Hanım bir şeyler sezerek,

«Bahçede,» dedi. «Zerrinle birlikteler! Ne var?»

«Mektébe kiminle gidip geliyor?»

«Bilmem. Yalnız herhalde...»

«Yalnız değilmiş Leman, yalnız değilmiş karıcığım!»

«Ya?»

«Suat'la birlikte gidip geliyormuş.»

«Kimden duydun?»

«Kimden duyduğum mühim değil. Mühim olan, Suat'la birlikte gidip gelmesi!»

«Doğru ama, sanmam. Pek pek üçü birlikte gidip geliyorlardır.»

«Üçü kîm?»

«Nilüfer, Zerrin, Suat.»

«Öyle de olsa, sen bu işle alâkadar ol Leman!»

Leman Hanım kocasını bildiği için, hak verdi.

«Merak etme,» dedi. «Ben yakından alâkadar olurum.»

«Leman, Lemancığım... Korkuyorum. Aklıma çok kötü ihtimaller geliyor, kahroluyorum. Belki evham, belki hastalık derecesinde hassasiyet, ne dersen de, korkuyorum. Bu düzensiz, bu karmakarışık, bu rezaletlerin ayyuka çıktığı Dünya beni korkutuyor!»

Leman Hanım kocasının elini tuttu. Buz gibiydi.

«Kendini boşuna üzme!»

«Elimde değil.. Sor soruştur, öğren. Mâni ol. İcap ederse Doktor Ali'yi görüp halledelim meseleyi. Gerçi onun için böyle şeyler umuru âdiyedir ama, olsun. Arkadaşlık, dostluk, ahbaplık hatırı için yeğeninin dizginlerini çeksin!»

«Peki peki.. Ben gider görüşürüm.»

«Hemen git!»

«Hemen giderim.»

Hemen gidecekti, vazgeçti. Peşin kızını sorguya çekip, meselenin enini boyunu öğrenmeliydi. Ama bu da uygun değildi galiba. Nilüferle şimdiye kadar değil böyle, buna yaklaşan meselelerde bile karşılıklı konuşamamıştı. Doğru değildi. Bir, iki derken yüzgöz olabiliyorlardı.

Ertesi gün kocası fabrikadan bürosuna, Nilüfer de okula gittikten sonra, doktorlara yollandı.

Doktorun hanımını köşkün tarasında buldu. Yün örüyordu. Leman Hanımı görünce şaştı. Şimdiye kadar hiç böyle sabah sabah gelmemişti. Sevinçle karşıladı, karşılıklı oturdular.

Leman Hanım kendini tutuyor, hiç bir şey belli etmemeğe çalışıyordu ama, heyecanlıydı. Hoş beşten. sözü döndürüp dolaştırdıktan sonra, meseleyi açtı.

Suat'ın dürüst, terbiyeli bir çocuk olduğundan, herhangi kötü bir maksatla hareket edebileceğini sanmamakla beraber, memleketin küçük, insanların böyle şeyleri hazmedecek karakterde olmadıklarını, dedikodunun yayılmasından, bununsa vahim neticeler doğurması mümkün olduğundan, Nâfiz Beyin evhâmından uzun uzun bahsettikten sonra:

«Aman kardeş,» dedi. «Ne olursa senden olur. İşi usulünce idare et de.. Çünkü ne oluyorsa bana oluyor arada. Bütün gece uykularımı kaybediyorum...»

Doktorunki, Leman Hanımı haklı bulmuştu. Suat'ın eve yerleşmesinden esasen memnun değildi. Ne de olsa onun da kızı vardı, dedikodu onlar için de pekâlâ vâritti.

«Sen hiç merak etme şekerim,» dedi. «Ben yapacağımı biliyorum?»

Akşam yemeğinden sonra, Zerrinle Suat odalarına çekilip, yalnız kaldıkları zaman durumu kocasına açtı.

Her zamanki gibi, ananas likörünü süze süze içen doktor, güldü,

«Aygırımı salıverdim kısırağı olan düşünsün hanım!»

Hanım hiç te böyle düşünmüyordu,

«Tuhaf mantık» dedi.

«Niçin?»

«Aygır senin kendi aygırın değil, üstelik senin de kısırağın var. Hem de aynı çatı altında yaşıyorlar!...»

«Yaşasınlar, ne çıkar?»

«Ne mi çıkar?»

«Öyle ya. Nasıl olsa günün birinde evlenip gitmiyecek mi? Yarın varacağı adamın zaptiyeliğini mi yapacağım? İkisi de genç. Ufak tefek yaramazlıkları olursa kıyamet kopmaz ya!»

Hanım öfkeyle salondan çıktı.

Ali Bey arkasından uzun uzun baktı. Sonra elinde dolu likör kadehi, yeğeninin odasına geldi.

Suat, ayağa kalktı.

«Buyrun amca..»

«Ne yapıyorsun? Şiir mi yazıyorsun yoksa?»

«Hayır. Cebir problemleri vardı da...»

Amcasının dilinin altında bir şeyler olduğunu sezmişti.

Nitekim,

«Seni ne kadar sevdiğimi bilirsin..» diye başladı.

«Bilirim amca.»

«Hakkında en küçük bir söz söylenmesini istemem!»

Suat afalladı.

«Birşey mi işittiniz yoksa?»

«Maalesef, evet.»

«Ne işittiniz?»

Ali Bey elindeki kadehi tepesine dikti. Diliyle yalandıktan sonra devam etti:

«Sabahları şu kılkuyruk avukatın kızıyla birlikte gidiyormuşsun mektebe...»

«Evet. Ben, Zerrin, o.»

«Hah, mesele bu işte. Küçük hanımın kadın yapılı beybabası istemiyormuş kızıyla gidip gelmeni. Biliyorsun, o herif vesveselinin biri. İyi kötü bir de hukuk teessüs etti aramızda. Sonra, şu fabrika doktorluğu meselesi de var, tavassut eder belki...»

Suat'ın rengi atmıştı. Oda, tepesinde dönüyordu. Az kalsın: «Atı alan Üsküdar'ı geçti amca, sen ne söylüyorsun?» diyecekti, kendini tuttu.

Usullacık,

«Peki,» dedi. «Bir daha yalnız gider gelirim.»

Amcası geldiği gibi çıktıktan sonra masası başına geçti, yüzünü avuçları içine aldı. Öfkesi gittikçe

artıyordu. Şimdi kalkıp oraya gitmek, kapıyı çalıp içeri girmek, avukatı kızının, karısının yanında tokatlamak geçti içinden.

Kalktı. Pencereye gitti. Ay vardı dışarda. Her taraf gündüz gibiydi.

Peki ama, Nilüfer'in suçu neydi? Belki de haberi bile yoktu!

Ne olursa olsun, babasına inat, kızını ayaklarına kapandıracak, onu peşinden sürükliyecekti.

Pencereden çekildi.

12

Serseri milyoner ertesi gün bisikletine atlayıp her sabah Suat'la Zerrin'in Nilüfer'i bekledikleri durağı görebilecek, ama onların göremeyeceği bir kenara gizlendi.

Koyduğu çivinin tesirini merak ediyordu. Kızının sabah okula Suatla birlikte gidip geldiğini öğrendiği zaman Nâfiz Beyin renkten renge girişi aklından çıkmıyordu. Belki de eve gidince kızı çağırıp güzelce azarlamış, hattâ kimbilir, tokatlamıştı belki de.

Dudağını ısırp tükürdü.

Ne olursa, olsun, şu Yumruk Niyazi çok anasının gözüydü. İşin enini boyunu öğrendikten sonra «Düşündüğün şeye bak! demişti. Kızı ısrarla takip, hattâ tehditten hiç bir şey çıkmaz. Bütün mesele kaleyı içinden fethetmek. Kız Suat'ı mı seviyor? Koylay. Araya fit sokar, uzaklaştırırsın. Şimdi yapacağın şey gayet basit: Kızın babasına vaziyeti çıtlat. Yâni, kızının Suatla birlikte mektebe gidip geldiğini söyle. Gerisini vaziyete göre düşünüyoruz...»

Gizlendiği yerde fazla beklemedi. Az sonra Zerrin'le Suat göründüler. Senseri milyoner az daha gizlendi. Durakta bekliyecekler miydi acaba? Beklerlerse değişmiş hiç bir şey olmadığını anlıyacaktı.

Durağa yaklaştılar. Suat'ın kaşları çatıktı, öfkeli

öfkeli bir şeyler anlatıyordu. Durağın önünden geçtiler ama beklemediler.

Serseri milyonerin içi içine sığmıyordu. Demek bir şeyler geçmişti. Yoksa niçin durup beklemesinler?

Bilek saatine baktı. Nerdeyse Nilüfer'in de gelmesi lâzımdı. Yoksa daha önce mi gitmişti? Kabil değildi. Az sonra tahmininde aldanmadığını anladı. Nilüfer; elinde çantası, tek başına geliyordu. Kızı görünce serseri milyonerin yüreği çarpmıya başladı. Gittikçe güzelleşiyordu.

Durakta durdu. Bilek saatine baktı, saati kurdu.

Peki ama, niçin durmuştu? Neden bekliyordu? Nâfiz Bey onlarla buluşmasını yasak etmemiş miydi?

Nilüfer bir bekledi, iki bekledi, baktı gelen giden yok. tekbaşına okulun yolunu tuttu.

Serseri milyoner de bisikletine atlayıp hızla uzaklaştı. Yumruk Niyazi'nin tavsiyesine uyararak, kıza takılmayacak, Suat'a da renk vermeyecekti.

Lisenin büyük kapısından bisikletle girdi. Bahçenin bir kenarına bisikletlerin yanına bıraktığı bisikletine kilidi vurdu, öğrencilerin kaçak sigara içtikleri helâ aralığına geldi.

Aralık gene yükünü almıştı. Sigaralar yakılmış, dumandan gözgözü görmüyordu. Birden Suat'ı gördü. Koridorun nihayetine çekilmiş, tekbaşına sigara içiyor, düşünceli görünüyordu.

Yanına gitti:

«Merhaba!»

Suat öyle dalmıştı ki, biraz geç cevapladı.

«Merhaba!»

Serseri milyoner sigara paketini çıkarıp uzattı,

«Tâzele!»

Suat hep o dalgın, bilhassa üzgün haliyle, serseri milyonerin paketinden bir sigara aldı. Beriki, kurnazca eşeledi:

«Niçin canın sıkkın?»

Suat içini çekti,

«Hiç.»

«Kimyacı not atacak bugün. Çalıştın mı?»

Omuz silkti:

«Ya cebir problemleri?»

Tatlı mavi gözlerini serseri milyonere çevirdi, baktı baktı, sonra elindeki sigarayı yere atıp helâ aralığından çıktı.

Serseri milyoner bunu hakaret sayarak peşinden yürüdü. Yoksa işi biliyor muydu? Olabilirdi ki Nâfiz Bey eve öfkeyle gitmiş, bağırıp çağırmış, kızının Suat'la gidip geldiğini «Süleyman Beyin yeğeninden» duyduğunu söylemiş, bu da Suat'ın kulağına gitmişti.

Ama öyle olmadığını anladı. Suat sinirli sinirli kapıya doğru giderken ânide durmuş, geri dönmüştü. Serseri milyonerle yüz yüze geldiler. Dostça,

«Benimle birlikte gelir misin,» dedi.

«Nereye?»

«Okulu asmak istiyorum bugün.»

«Sebep?»

«Sonra anlatırım.»

«Bisikleti alayım mı, dursun mu?»

«Al istersen.»

Serseri milyoner bisikletin kilidini açtı. Yanyana büyük kapıdan çıktılar. Yolda Suat,

«Öfkeden kendi kendimi yiyorum,» dedi. «Bütün gece gözüme uyku girmedi. Hıncımı almazsam öfkem kaabil değil yatışmaz, rahat edemem. Bana bir akıl öğret!»

Serseri milyonerin ekmeğine yağ sürülmüştü. Suat'ı Yumruk Niyazi'nin barına götürdü. Suat kapıda durdu:

«Ne o?»

«Bir masaya geçer rahat rahat konuşuruz. Sabah sabah barda kimseler olmaz. Sonra, Niyazi âbi şeker gibi adam. Bana karşı eyvallahı var. Barın sermayesini veren dayım...»

Girdiler.

İki garson ortalığı süpürüyordu. Iskemleler masaların üzerine bindirilmiş, masalar da kenara çekilmiş, temizlik yapılıyordu. Garsonlar serseri milyoneri görünce işi bıraktılar,

«Buyurun Ahmet Bey..»

Elleri arkasında sordu:

«Yumruk nerede?»

«Akşam çok geç gittiydi, gelmedi henüz.»

«Bize Yumruğun odasını açın, hafif tertip bir şeyler de hazırlayın.»

«Başüstüne. Ne emredersiniz?»

Suat'a döndü:

«Ne içelim?»

Suat şaşı:

«İçmek mi? Deli mi oldun yahu?»

«Çocukluğu bırak. Mühim meseler içmeden hal-
l olunmaz! (Garsonlara döndü) Küçük bir rakı!

Suat tereddüt içindeydi.

Yumruğun odasına girdiler, iskemleleri çekip masaya karşılıklı oturdular.

Sormuyordu. Suat'ın niçin canının sıkın olması lâzım geldiğini bildiği halde sormuyor, mahsustan o dallara basmıyordu. İstiyordu ki o açsın!

Garsonlar soğuk mezelerle hemencecik sofrayı hazırladılar. Serseri milyoner bu işlerde hayli pişti-
ğini göstermek istercesine kolları çemirlemişti. Altınbaş rakısının dibine yumruğuyla vurarak tıpayı çıkardı, kadehlere yarı bellerine kadar koydu, üzer-
lerine su kattı, kadehini kaldırdı:

«Haydi göçelim!»

«Göçelim mi? O da nesi?»

«Rakıya başlarken böyle denir. Şerefe!»

Kadehi bir nefeste dikti, soğuk bir parça sö-
ğüşeti ağzına attı.

Suat, elinde kadeh, tereddüt içindeydi.

«Ne duruyorsun, asılsana!»

«Hayatımda ağzıma koymadımdı..»

«Hiçbir zaman koymamak için sebep mi?»

«Değil ama...»

«Hele hele... İlk yudumdan sonra şerbet gibi ge-
lecek. Bunu içmeden ne hovardalık olur, ne de
erkeklik. Dayan!»

İlk yudum Suat'ı allak bullak etti. İkinci, son-
ra üçüncü yudumlar. Yumruk Niyazi geldiği zaman
zarif Altınbaş şişesi yarıya inmişti.

Yumruk kapıda durdu:

«Oh oh oh... Şeytanın gür olsun!»

Serseri milyoner masadan fırladı, Niyazi'nin boynuna sarıldı, yanaklarını öpmeğe başladı:

«Eyvallah Niyazi âbi... Sen kimin âbisisin be! Bak, Suat. Sınıf arkadaşım. Şu avukat var ya, bizim fabrikanın avukatı...»

Niyazi bir anda her şeyi anladığı halde anlamamış davrandı:

«Nâfiz Bey mi?»

«Tamam. Onun kızıyla geziyor!»

«Ooo... Çok iyi!»

Suat'la el sıkıştı. Sonra bir iskemle çekip masaya geçti. Dereden tepeden konuşmaya başladılar. Ne serseri milyoner, ne de Niyazi «O mesele»ye dair tek şey sormuyorlardı.

Suat'ın bembeyaz yanakları al al olmuş, büsbütün güzelleşmişti. Tatlı mavi gözleriyse içlerinden alev almış gibi pırıl pırıl. Babasından, kardeşlerinden, amcasından, yengesinden, Zerrin'den, liseyi bitirdikten sonraki tasavvurlarından uzun uzun bahsetti. Sonunda:

«Lâkin bırak,» dedi. «Olmuyor. Öyle içerliyorum ki.»

İskemlesinde sarsıldı, masaya tutundu. Masaya tutununca sarsılan masadaki rakı şişesi devrildi.

Kaldırdılar.

Niyazi delikanlının iyice sarhoş olduğunu anlamıştı. Bu kadarı yeterdi. Fazlası cıvıklaştırır, hiç bir şey konuşamazlardı. Garsonlara işaret etti, masa olduğu gibi kaldırıldı. Yeni masa, koca bir tabakta bol meyveyle beraber, barın en güzel kızlarından Suzan da geldi. Zarif tayıyörü içinde son derece nefisti. Niyazi'den avans istiyecekti.

İçerdekilere süzgün süzgün baktıktan sonra. Niyazi'ye,

«Biraz gelir misiniz patron?» dedi.

Niyazi fırladı.

Suat'ın gözü Suzan'ın çıktığı kapıya takılı kalmıştı.

«Ne karı be!» diye mırıldandı.

Taşı gediğine koymanın tam sırasıydı:

«Seninkinden de mi güzel?»

Suat birden Nilüfer'i, sonra da babasını hatırladı. Yüzü gerildi, morardı.

«O Nâfiz Beyin alacağı olsun!»

«Niye?»

Meseleyi bir çırpıda anlattı. Sonunda,

«O istediği kadar amcama şikâyet etsin beni,» dedi. «Geceleri bahçesine girip kızını kollarımın arasına almama mâni olamaz!»

Serseri milyoner yeni, yepyeni bir şey öğrenmiş, beyninden vurulmuşa dönmüştü.

«Kollarının arasına mı? Oldu mu bu şimdiye kadar?»

«Elbette oldu. Bundan sonra da her gün olacak!»

«Birşey yaptın mı kıza?»

«İstesem yaparım!»

Sözleri inandırıcıydı. Serseri milyoner öfkeden kuduruyordu.

Suat'sa coşmuştu:

«Kafamı kızdırırsa, kızı peşime takar, okulu fi-lân boş verip basar giderim İstanbul'a. Genç adamım. Bir iş bulur çalışırım. İki gönül bir olduktan sonra...»

Yumruk Niyazi'nin farkında değillerdi. İçeri girmiş, bir kenarda dinliyordu. Serseri milyonerin fenalaşmakta olduğuna dikkat ederek yanına yaklaştı, kolundan tuttu. Kaldırdı. Birlikte dışarı çıktılar. Ser-seri milyoner hırsından ağlamaya başlamıştı.

Niyazi,

«Çocukluğu bırak,» dedi.

Delikanlının kulağına söz girmiyordu:

«Hayır. Gidip Nâfiz Beye her şeyi anlatacağım. Kızı kaçıracak yahu! Nilüfer'i.. O kaçar giderse, anam avradım olsun kendimi öldürürüm!»

«Deli. Nereye gidermiş? Hiç kimse götüremez onu. Korkma. Yol yoluyla, orman baltayla oğlum. Bana cevap ver şimdi: Bu kızı seviyor musun sâhi-den?»

Serseri milyoner hayretle baktı:

«Bu da lâf mı Niyazi âbi? Sevmek değil tapıyorum bel!»

«Güzel!. Taptığın o kız senin olacak!»

«Nasıl?»

— Nasılına karışma, bana bırak. Ben yapacağımı biliyorum. Göreceksin, eğer tereyağından kıl çeker gibi işi halletmezsem yuh benim ervahıma! Gel seni yatırayım!»

Serseri milyoneri arka odalardan birisine götürüp yatırdı.

«Suat beni sorarsa ya?»

«İdare ederim ben., aldırma...»

Suat'ın yanına döndü. O da fenalaşmıştı. Başını, masaya caprazladığı kollarına dayamıştı.

Niyazi,

«Kediler sizi,» dedi. «Kedi sirke lcer mi? İkişer kadehie ne hale geldiniz!»

Suat doğruldu. Akları kıpkırmızı gözlerle baktı:

«Ahmet nerede?»

«Nerede olacak, sızdı. Yatıyor!»

Ayağa kalktı:

«Ben de gideyim öyleyse..»

«Sen bilirsin.»

Suat yalpalıyarak çıktı.

Nâfiz Bey odasında, düşünceli düşünceli dolaşıyordu. Günlerdenberi fena halde bozulmuştu. Şu fabrikaya nereden de gelmişti! Eski hayatı bin kat iyiydi. Şimdi köylülerin çirkin küfürleri, sert bakışlarına katlanmak gerekiyordu. Toprak davaları da git-tikçe arap saçına dönüyor, dosyalar kabarıyordu. Köylüyle uğraşmak amma da zor işti. Oysa ki, memlekette kanun vardı. Bütün vatandaşlar bu kanunlara harfi harfine riayet etseler, herkes hakkına razı olsa, fenalıklar kalkardı.

Yarın gece (C...) ilcesine gitmesi lâzımdı. Aşağı tarlaların duruşması vardı. Bu ilçe, dik yamaçlı.

korkunç dağların arasında, küçücük bir yerdi. Süleyman Beyin köylüler tarafından işgal edilmiş tarlaları, bu ilçeye bağlı olduğundan, muhakeme burada görölüyordu. Yol, baş döndürücü uçurumların kenarından geçiyordu. Bâzan o kadar darlaşıyordu ki, taksinin tekerlekleri ancak sığıyordu. Hafif bir kayma, yahut küçücük bir direksiyon kaçırışı...

Kapı vuruldu.

«Gel!»

Postacı bir mektup getirdi. Nâfiz Bey zarfı evirdi, çevirdi. Akşam hayli indiği için okuyamadı. Elektrigi yaktı. Pulun üzerindeki damgayı okudu: Dahiliydi. Birden heyecanlandı. Heyecanlanacak birşey yoktu belki. Ama heyecanlanmıştı işte. Dahilî mektuptan ürktü. İçinde fena havadisler olabileceğini tahmin ediyordu.

Zarfı yırttı, okumaya başladı:

Çok muhterem Nâfiz Beyefendi:

Zâtîâliniz bendenizi tanımazsınız. Fakat ben zâtîâlinizi tanır, nâmus ve iffet sahibi bir insan olduğunuzdan hürmet ederim. Yâni gıyabî hürmetkârlarınızdan birisiyim.

Bu cümleden olmak üzere, böyle nâmuslu bir insana karşı hizmet etmeyi vazife bilirim. Beyefendi, siz işiniz, gücünüzle meşgulken, etrafınızda dolaşan müthiş bir tehlikeden elbette haberdar olamazdınız. Amma bu gıyabî dost, sizi, sizin, aile ve nâmusunuzu adım adım takip ediyor.»

Nâfiz Beyin heyecanı çarpıntı halini almıştı. Gözleri kararmaya başladı. Ne vardı? Ne oluyordu yarabbi, hey sen bilirsin Allahım... Hiç mi rahatlık yoktu?

Mektubu tekrardan okumaya başladı.

«... Bu tehlike, kısaca şudur:

Kerimeniz Nilüfer Hanım, erkek lisesi öğrencilerinden, dahiliye mütehassısı Ali Beyin yeğeni Suat'ı çılgın gibi sevmektedir. O kadar ki, Suat öl de se ölmeye hazırdır. Kızınızın gözünde ne ana, ne baba, ne de herhangi bir hâil vardır. Onun bir işareti üzerine takılıp gidecek, sonu belirsiz, karanlık istikbâllere koşarak gidecektir. Sizin bu münasebetten

haber:dar olduğunuzu, mâni olmak istediğinizi, her-
şeyi gayet iyi biliyorum. Fakat mâni olamadınız, ola-
mıyacaksınız, olmanıza ihtimal yoktur. Kızınız, Su-
at'ın esiri aşkıdır. Suat onu âdeta büyülemiştir. Kuv-
vetli, çok kuvvetli bir müdahale belki de faydalı
olur.

Son söz: Suat, ya bu gece ya da yarın gece evi-
nizin bahçesine bizzat gelecek, kibritle parola ver-
mek suretiyle kızınızı bahçeye çıkaracak ve belki
peşine takip kaçıracaktır. Nereye mi? Orasını bil-
mem. Fakat, alıp kaçıracağı vâkıdır. Esasen bu te-
lâkkiler yeni değildir, devam edegelmektedir.....»

Mektup bu tempoyla uzayıp gidiyordu.

Nâfiz Bey buz kesilmişti. Her tarafı titriyordu.
Mektup elinden düştü. Kendini koltuğa bırakarak,
donmuş, sâbit gözlerle karşı duvara bakmaya, israr-
le bakmaya başladı. Demek... Düşünemiyordu, muha-
kemesi işlemiyordu. Bakıyor, sadece bakıyor, bir
ölünün hareketsiz, sâbit nazarlarıyla bakıyordu. Ne
yapması lâzım geldiğinin de farkında değildi. Yalnız
bir acı, yüreğinde derin bir acı, o kadar. Sızlıyordu,
içi sızlıyordu. Gittikçe acıyan bir sızıyla acıyordu içi.
Yavrusu, Nilüfer'i, serde çiçek yetiştirir gibi yetiştir-
diği Nilüfer'i... Ağlıyamıyordu da. Gırtlığına sert
birşey takılmış gibiydi. Hızla akşam olma'ya baş-
lamıştı. Ne de çabuk? Hiçbir zaman bu kadar çabuk
akşam olduğunu bilmiyordu. Bugün başka, çok baş-
ka bir akşam olmaktaydı. Akşam, kara, kapkara bir
sis, kesif bir bulut halinde, sağ taraftan geliyor,
elektrik körleniyordu. Kalkmak istedi olmadı, akşam
daha çabuk geldi. Elini kaldırmak istedi, kaldıra-
madı. Hareket? O da yok. Birdenbire kendinden
geçti, koltuğa yığıldı.

Süleyman Bey evine gitmek üzere odasına çık-
mıştır. Odacının uzattığı şapkasını aldı. Bu sırada
gözleri Nâfiz Beyin aydınlık pencerelerine ilişti.

«Nâfiz Bey hâlâ gitmedi mi?»

Odacı,

«Gitmedi beyim» dedi

«Tuhaf. Bu vakte kalmazdı. Git bak baka-
yım!»

• Odacı emre uyararak, koştı. kapıyı vurdu, bekledi. Cevap alamadı. Tekrar vurup gene cevap alamayınca, kapıyı açtı. Nâfiz Bey koltuktan yere kaymış, ölü gibi yatıyordu!

Müthiş bir çığlıkla Süleyman Bey koştı.

Süleyman Bey bir fevkalâdelik olduğunu anlamıştı. Odacının vereceği izahatı dinlemeye lüzum görmeden koştı. Kapıya gelip de içerdeki manzarayı görünce, şaşırdı.

«Polis, polis!» diye kekeledi.

Az sonra Nâfiz Beyin kapı önü, fabrika ustaları, bir kısım işçiler, memurlar ve kontrolörlerle dolmuştu. Fabrika hukuk müşavirinin bir cinayete kurban gitmesi ihtimalinden korkuluyordu.

Süleyman Bey,

«Polis gelinceye kadar kimse içeri girmesin,» dedi.

Oda sıkı bir kordon altına alındı.

Hükümet doktoru ve savcı geldiler. Nâfiz Beyi gördüler. Hükûmet doktoru çabucak muayene edip doğruldu:

«Sadece bayılmış,» dedi.

Birden gözlerine masanın altındaki mektup ilişti. Savcı mektubu aldı, bir hamlede okudu. Doktora baktı. Doktor da okumuştı. Bakiştılar.

«Anlaşıyor,» dedi doktor «fartı teessür...»

Doktor, fabrika eczanesinden bâzı ilâçlar getirtip Nâfiz Beyi ayılttı. Ayılan Nâfiz Bey, odaya, oçadakilere şaşkın şaşkın baktı peşin. Sonra birden herşeyi hatırlayarak, tekrar kenđinden geçti.

Serseri milyoner, kapıda, dayısının yanibaşındaydı.

«Zavallı adam,» dedi. «Nolmuş dayı?»

«Bilmem. İşin içinde birşeyler var amma...»

«O mektup ne mektubu acaba?»

«Kimbilir. Öğreniriz şimdi...»

Nâfiz Bey ikinci defa ayılınca bir ağıttır tutturdu. Hıçkıra hıçkıra, gözlerinden yağmur gibi döke döke ağlıyordu. İtidalini kaybetmişti.

Serseri milyoner sevincinden neredeyse hava-

ya uçacaktı. Yumruk Niyazi'nin kurduğu plânlar tahakkuk edecekti. Birkaç dakika içinde neler olarmıştı. Kendi kendine:

«Vay hergele vay!» diye mırıldandı. «Bu herifte iş var. Dayım ölüp mal mülk bana kaldıktan sonra bile bu herifi bırakmamalı. Cin gibi be...»

Süleyman Bey:

«İhbar mektubunu yazan kim, biliyor musunuz?» diye sordu.

Nâfiz Bey,

«Biliyorum, dedi. Bir dostmuş, ama nasıl dost?»

«Dost olduğu muhakkak. Dost olmasa... Bak neler yazmış.»

«İsmi niye saklıyor?»

«Adının karışmasını istemiyor herhalde...»

«Herhalde.....»

Nâfiz Bey kendine gelmişti. Artık ağlamıyordu.

«Evet evet,» dedi. «Bu pis iş temizlensin artık. Yalnız, Leman'ın haberi olmasın bâri...»

Hep birlikte çıktılar.

Brik hazırды.

Süleyman Bey otomobiliyle gideceği için, Nâfiz Bey briğe atladı.

Yolda Ali sordu:

«Ne oldu size beyefendi?»

«Hiç,» dedi. «Hafif bir baygınlık... Tansiyon düşüklüğü olacak.»

«Herkes diyor ki, bir mektup almışsınız da...»

Nâfiz Bey sinirlendi:

«Ne mektubu? Herkesin değil, benim sözüme inanmakla mükellefsin! Evde gevezelik edip de Gül-pembe'ye filân bundan bahsetme.»

«Etmem beyim.»

«Yarın değil öbürün gene gideceğiz o Allahın gazabı yere...»

«(C...) kazasına!»

Ali'nin aklından heybetli dağlar, baş döndürücü uçurumlar geçti. Korkuyordu. Taksinin uçurma kayıvermesinden korkuyordu. Eskiden ne iyiy-

di! Yalnız briği koşar, beyi yazıhane'ye, yazıhaneden Adliye'ye, Adliye'den de eve getirir. Beygiri söker, tımar eder, sonra da karısının yanına gelirdi. Akşamları oooh... Mahalle kahvesinde arkadaşlarıyla altı kollu iskambil veya konçine oynardı.

Kamçısını bir az da hırsla şaklattı.

Gece yarısıydı.

Avukat Nâfiz Bey karyolasında sırtüstü yatıyor, ama uyumuyordu. Gözlerini karanlık tavana dikmiş düşünüyor, büyük bir huzursuzlukla, sadece düşünüyordu: Mektupta bahsedilen şeyler inşallah gerçekleşmez, onu hiç arzu etmediği, şiddetle kaçındığı şeylerin kucağına atmazdı. Bu takdirde ne yapacağını bilmiyordu. Ya büyük, çok büyük bir rezaletle karşılaşır mı? Ya, mektupta sözü edilen şeyler gerçek çıkar da, rezil rüsva olurlarsa?

Yanı başında, karısı bir yandan bir yana döndü.

Nâfiz Bey farkında bile olmadı. Korkunç, içineleyici dedikoduların kucağında kıvrılmaktansa, basıp İstanbul'a gitmeyi tasarladı. Ama bu da hemen mümkün değildi. Fabrikatör Süleyman Beyin Umumi vekili sıfatıyla açtığı seksen küsur dava, kendini bekliyordu. Bu davaların neticelenmesi ise yıllar yıllara bağlıydı.

İçini çekti. «İnşallah mektup yalan söylüyor. Hiç bir şey yoktu. Huzurumuzu kaçırmak için tertiplenmiş bir.....»

Düşüncelerinin şeridi koptu.

Leman Hanım yanından ihtiyatla kalkmıştı. Elektrik filân yakmadan, tayyörünü sırtına aldı, ayaklarının uçlarına basarak kapıya gitti, topuzu usulca kısıp kapıyı açtı, dışarı süzüldü.

Nâfiz Bey bir şeyler sezerek, heyecanlandı. Karısı niçin ihtiyatla hareket etmişti? Helâya gittiyse, niçin elektrikli yakmamıştı? Yoksa kendisinden sakladığı bir şey mi vardı? Ne olabilirdi? Onun fevkalâde nâmusundan emindi. Emindi, ama, gizlediği, duyurmaktan çekindiği bir şeyler vardı.

Karyoladan atladı, kapıya usulca gitti, kapı aralığından sofaya baktı. Ordaydı karısı, Nilüfer'in

sofa üzerindeki penceresinin önünde, beyaz bir gölge gibi dikilmekteydi.

Niçin? Yoksa onun da mı haberi vardı? Gıyabî dost ona da mektup yollayıp, kendisine bahsettiği şeylerden mi söz açmıştı?

Dışarı kaydı. Çarpan kalbini eliyle bastırarak, karısına yaklaştı! Kadın öyle deymişti ki, yanına kadar gelen kocasını hissetmedi bile.

Nâfiz Bey karısının omuzu üzerinden içeriye baktı. Nilüfer, bahçeye bakan pencere önünde dikiliyor, birini bekliyordu âdeta.

Artık şüphesi kalmamıştı. Gıyabî dost karısına da mektup yollamış, Nilüfer'den bahsetmişti. Ve şüphesiz ki, yazdığı şeyler doğruduydu. Nilüfer Suat'ı bekliyordu. Kalbinin çarpıntısı büsbütün arttı, gözleri karardı, ev sallandı âdeta. Bir yere tutunmak için savrulan eli karısına rasladı. Bir elin ânî temasıyla irkilen Leman Hanım, korkuyla döndü. Kocasını yanbaşımda görünce, bir suç üzerinde yakalanmış gibi şaşırdı.

«Ayy... Nâfiz, sen miydin?»

«Evet,» dedi, Nâfiz Bey, «Benim Leman.»

«Yüz numaraya çıkmıştım da...»

«Burada işin ne? Nilüfer pencere önünde kimi bekliyor? Odadan niçin ihtiyatla çıktın? Niçin elektriği yakmadın?»

«Nâfiz!»

«Benden gizlediğin şey nedir?»

Leman Hanım kocasını elinden yatak odasına çekti. Lâmbayı yakmadan, ayak üstü konuşmağa başladılar.

«Senden gizliyecek neyim olabilir?»

«Olamaz mı?»

«Olamaz elbette.»

«Yalan söylüyorsun!»

«Ben mi Nâfiz?»

«Sen, evet.»

«Haksızlık ediyorsun.»

«Birbirimizi aldatmıyalım. Bana gelen mektup sana da geldi, benim bildiklerimi sen de biliyorsun

ve benim sakladığım gibi, sen de benden saklıyorsun!»

Leman Hanım hayretler içindeydi. Ona mektup filân gelmemiştir. O sadece merakla kızını kolluyordu. Bir gece bahçeden dönerken yakalamıştı, o kadar.

Karısına mektup gelmediğine kanaat eden Nâfiz Bey, kendisine gelen mektuptan bahsetti.

Leman Hanım fenalaşarak halının üstüne yığıldı.

Nâfiz Bey karyolanın yanındaki komodinin üzerinde duran kolonya şişesini el yordamıyla bulup, karısının yanına geldi. Yüzünü kolonyayla yıkadı, şakaklarını, bileklerini oğmaya başladı.

«Kendine gel,» dedi. «Metin olmağa mecburuz. Çünkü biliyorsun ki...»

Tam bu sırada Nolân acı acı havlamağa başlamıştı. Demek ki bahçeye yabancı biri girmişti. Belki de Suat'tı. Kolonya şişesini, karısını filân bırakıp fırladı. Salon kapısında kızıyla karşılaştı. Babasını hiç beklemediği anda karşısında bulan Nilüfer, donmuştu.

Nâfiz Bey sertçe sordu:

«Nereye gidiyorsun?»

«Hiç beybabacığım... «Helâya gidecektim.»

«Helâ bu tarafta mı?»

Birden haykırımlar bekçi düdükları... Nilüfer hafif bir çığlıkla babasının kollarına bıraktı kendini.

Nolân çıldırırcasına havlıyor, ağaçların arasında gölgeler koşuyordu. Gülpembe'yle bahçıvan Ali de idare lâmbasıyla, don paça fırlamışlardı. Polisler bekçiler Suat'ı sımsıkı yakalamışlardı. Gülpembe'nin elindeki lâmbanın sarı ışığında kâğıt gibi, bembeyaz yüzüyle dikiliyor, telâş filân göstermiyordu. Herşeyin bittiğine inanıyordu.

Gözlerinin önünden amcası, yengesi, Zerrin, sonra babası, annesi ve kardeşleri geçti. İlle babası... Çatık kaşlarıyla dargın, bakıyor, «tuh sana, di-

yordu. Yazıklar olsun. Ben seni oraya bunun için mi yolladım?»

Gözleri yaşardı.

Polislerden biri sordu:

«Ne geziyordun burada?»

Suat cevap vermedi.

Bir başkası:

«Ne gezecek, hırsızlık için tabii!» dedi.

Suat'ın kafasında şimşek çaktı. Ne olursa olsun, sevgilisini korumalı, onu dile düşmekten kurtarmalıydı.

«Evet,» dedi. «Hırsızlık için!»

Polislerle bekçilerin arasında bahçeden çıktı. Dünyadan habersiz Ali:

«Zavallı,» deyip mırıldandı. «Hiç de hırsıza benzemiyor.»

.....

Nîlüfer bayılıp ayılıyordu. Nâfiz Bey karısını falan unutmuş, telâş içindeydi. Bahçıvan Ali'yi doktora, Gülpembe'yi de karısına koşturmuş, kızının bileklerini, şakaklarını oğuyordu. Ne olursa olsun, herşeye rağmen gene de memnundu. Büyük bir gaileden kurtulmuştu.

Hiç de zannettiği gibi olmadı. Yâni büyük bir gaileden kurtulma yerine, büsbütün büyük bir gailenin içine düşmüştü.

Ertesi gün cürmü meşhut mahkemesinde Suat, Nâfiz Beyin bahçesine kızı için değil, düpedüz hırsızlık kasdıyla girdiğini söylediye de, amcası müdahale etti. Onun hırsızlık yapacak tiynette bir delikanlı olmadığını, sırf Nâfiz Beyin kızı için bahçeye girdiğini, esasen aylardanberi seviştiklerini ve bu münasebet üzerine ne biliyorsa, Zerrin'den neler işitmişse hepsini saydı döktü. Zaten mahkeme de dinlediği şahitler ve Suat'ın kılığı kıyafeti dolayısıyla bu kanaata varmıştı: Suat bahçeye kızla buluşmak için girmişti! Gıyabî dosttan gelen mektup her şeyi açıkça anlatıyordu zaten.

Üç gün sonra Suat'ın babası öfkeyle gelmiş, kardeşi doktora bağırıp çağırmıştı. Lâkin doktor Ali Bey:

«Uzatma,» demişti, «nihayet bir aşk macerası. Hangimizin başından geçmedi? Bütün mesele, fiyat-koyla neticelenmesinde. Bunun suçu da bana değil, oğluna ait. Beceriksiz teresin biriymiş...»

Leman Hanım büyüttükçe uzattıkça uzatmıştı. Öyle fenasına gidiyordu ki...

Annesinin hiç de tabii olmıyan ağlayıp sızlanması karşısında Nilüfer şaşkına dönmüştü. Bunun büyük, çok büyük bir suç olduğuna hükmederek kendi kendini yiyor, hattâ intiharı geçiriyordu aklından. Suat'ı falan düşündüğü yoktu. Düşündüğü yoktu değil, annesinin üzüntüsü karşısında düşünmeğe vakit bulamıyordu. Hepsi her taraftan teselli ediyorlardı. Hele serseri milyonerin annesi... Yanından ayrıldığı yoktu. İki gece aynı odada yattılar. Ama Leman Hanım avunmuyor, teselli bulmuyordu.

Nâfiz Beye gelince, karısı kadar olmamakla beraber, o da sararıp solmuştu. Fabrikadaki odasında, başı yumrukları arasında boyuna düşünüyor, kendi kendini yiyordu. Bir ara, çoluğunu çocuğunu toplayıp memleketi terk etmeyi düşündü. Hattâ bunu Süleyman Beye bile açtı.

Süleyman Bey:

«Hadi hadî,» dedi, «çocukluğu bırak. Koskoca avukatsın. O kadar mühim bir şey mi? Gençlikte hangimizin başından geçmedi? Atla deve değil ya!»

Daha mühimi, fuzulen işgallerle ilgili seksen küsur davaya kim bakacaktı? Memlekette avukat yok değildi ama, Nâfiz Bey kadar dürüstünü bulamıyacağını sanıyordu. Öyle ya, milyonluk davalardı. Muvâzaaya elverişli, dişe dokunur şeyler...

«Büvütüp durma. O kadar mühim değil bu...»

«Değil ha?»

«Değil ya. Ne olmuş? Serserinin biri kendi kendine gelin güvey olmuş ve enselenmiş. Mesele bundan ibaret...»

Bütün bunları bir kenardan sessiz sessiz dinliyen serseri milyoner de aynı kanaattaydı. Kabına sığamıyordu. Sahiden de, serserinin biri kendi kendine gelin güvey olup enselenmişti. Suat'ı «Serseri»

diye düşünmekten hoşlanıyor, «Kılkuyruk, diyor-
du. Bir emriyle kızı peşine takarmış. Hani? Niye
takamadın?

Nâfiz Bey:

«Ben fazla büyötmüyorum,» diyordu, «Refika
bilhassa...» Sarardı, soldu, bir şeyler olmasından
korkuyorum..

Süleyman Bey:

«Bir şey olmaz evelâllahın izniyle,» dedi. «İs-
tersen...»

Nâfiz Bey!e gözgöze geldiler. Devam etti:

«O evden çıkın!»

«Sonra?»

«Sonrası Allah kerim bire Nâfiz...»

«Evet ama....»

«Bizim köşke gelin. Bomboş yatıp duruyor zâ-
ti...»

Hiç de fena olmazdı. Bütün memleketin imren-
tiyle baktığı, gece gündüz dilinden düşürmediği şâ-
hâne köşke yerleşmek!... Hemen cevap vermedi.

Serseri milyonerinse kalbi çarpıyor, Nâfiz Be-
yin vereceği cevabı bekliyordu. Uzun bir sessiz-
lik olunca, lâfa karıştı:

«Çok iyi olur vallahi amca...»

Süleyman Bey:

«Tabiî oğlum,» dedi. «İyi olmaz mı? Fabrika-
nın kamyonu gelsin eşyalarınızı yüklesin, bir se-
ferde...»

Nâfiz Bey:

«Refika'yla konuşalım da,» dedi.

«İyi ya, konuşalım.»

Bu evden bıkmıştı zaten. Hâlâ zaman zaman
kaynanasını hatırlatan neler yoktu? Bu son hâdi-
seyse tuz biber ekmişti.

Bir sabah fabrikanın kamyonu eşyaları yükledi,
Süleyman Beyin köşkünün yolunu tuttu.

lerinden en şâhanesine yerleştiler. Gülpembe ile kocası da birlikte gelmişler. Süleyman Bey köşkünün hizmetçileri arasına katılmışlardı. Gülpembe'nin etekleri zil çalıyor, bütün gününü, serseri milyonerin annesiyle, Leman Hanımın yanında geçiriyordu.

Leman Hanımın hali hal değildi. Birden on yaş ihtiyarlamış gibi ydi. Gözlerinin etrafında mor halkalar peydahlanmış, gözleri gölgelenmişti. Yalnız bırakılmamasına rağmen, zaman zaman dalıyor, bazan saatlerce hiç konuşmadan öylece kalıyordu. Nâfiz Bey sevgili karısının bu halini hiç beğenmiyordu. O da haraptı, o da yorgundu. Onun da ihtimama ihtiyacı vardı. Ama, karısının bu hali yüzünden her şeyi unutmuştu. Kendini ihmal ediyordu. Zâten başka türlü de hareket edecek halde değildi. Her gün bir yenisi açılan seksen küsür davanın peşinde, haftada hiç değilse dört, beş gün, muhakemelerin görüldüğü kasabaya gidiyor, bitmez tükenmez dilekçeler yazıp, şâhit bulma işi ile uğraşıyor, duruşmalara girip çıkıyor, başını kaşımağa vakit bulamıyordu.

Bu davalar rüyalarına girmeğe başlamıştı. Çoğu geceler ter içinde uyanıyor, gördüğü rüyanın heyecanından kurtulamıyordu.

Fabrikadaki yazıhanesine çokluk gitmiyor, evinde çalışıyordu. Yazıhaneyi eve taşımıştı. Günün birinde şu duruşma işini de hallederse, muhakemelerin görüldüğü kasabaya gitmiyecekti. Meselâ, yeni mezun olmuş, genç avukatlardan birisiyle anlaşacak duruşmalara onu gönderip, kendisi geriden işi idare edecekti.

Nilüfer için pek bir endişesi yoktu. Görünüşte kız, Suat'ı unutmuşa benziyordu. Köşkün bahçesinde, yemiş ağaçlarının koyu gölgesi altında Süleyman Beyin yeğeniyle dolaşıyor, kitap okuyor, uyuyor, semiriyordu.

Gerçekten de semirmeğe başlamıştı Nilüfer: Okulu filân bırakmış, bol bol roman okuyor, yiyor, içiyor, «Bir serserinin tecavüzüne uğrayacakken kurtarılmış olmayı!» kabullenmiş görünüyordu. An-

nesi de dahil, Süleyman bey, serseri milyoner, ser-seri milyonerin annesi, Gülpembe, bahçıvan Ali, herkes böyle söylüyordu: Kendi kendine gelin güvey olan bir serseri bir gece evin bahçesine girerken bekçiler tarafından görülmüş ve enselenmiştir. Me-sele bundan ibaretti...

Nilüfer de buna inanmış görünerek, bilhassa an-sını üzmemek yolunu tutmakla beraber, asıl güttü-ğü maksat başkaydı. Babası: «Bu yıl mektep kalsın kızım, demişti. Gelecek yıl inşallah İstanbul'a nak-ledeceğiz. Yahut da seni Dam dö Siyon'a yatılı ve-ririm, biter gider!»

İşte bu gelecek seneyi beklemekteydi. Her ne pahasına olursa olsun İstanbul'a gitmeli, orada Su-at'ı bulmalıydı. Bulacağına emindi. Çünkü Suat: «Or-da dayılarım var. Bana istediğimden âlâ iş temin ederler...» demişti. Son günlerde o da okula devam edemiyordu. İhtimal İstanbul'a, dayılarının yanına gider, bir iş bulup çalışırdı. Yoksa onun aydınlık, pırıl pırıl mavi gözleri, sarı saçları, uzun boyu, kuv-vetli kollarının çekiciliğinden kurtulmuş, onu unut-muş değildi. Unutmasına imkân yoktu. Suat içine yer etmişti. Boylu boyunca uzanmış, gönlünü kuv-vetli elleriyle sımsıkı yakalamıştı. Hele mahkeme-de, amcasının boyun damarını şişire şişire ağız do-lusu ithamlar savurmasına karşılık, ayağa erkekçe kalkıp: «Hayır, amcam yalan söylüyor. Benim Nilü-fer'le hiçbir münasebetim yok. Bahçeye sırf hırsız-lık için girmiştim.» deyişindeki mertliği unutamıyor. Suat'ın hayâlinden sıkılıyordu. İlk günler Suat hayâ-linde canlanır: Gördün ya Nilüfer senin için feda-kârlığa girdim. Ama sen? Sen kılını bile kıpırdat-madın?» demek istiyerek bakardı. Bu bakışlardan, çok sevdiği, çıldırdığı Suat'ın bu haklı bakışların-dan kahrolur, yerlere geçerdi. Kendini tutamaz, baş-lardı hıçkırmağa. Babası, yahut annesi görmesin di-ye de lâmbayı söndürür, pencere önünde saatler-ce ağılardı.

Suat'ın büyük fedakârlığına karşılık kendisi ger-çekten de kılını kıpırdatmamıştı. Hani, uğruna öle-bilirdi? Bir işaretiyle her türlü fedakârlığa hazır

hani? Nerede? Lâfta kalmıştı hepsi. Delikanlıya ettiği yeminler, verdiği sözler, göz yaşları herşey, herşey lâfta kalmıştı. Acaba Suat ne düşünüyordu? Vefâsız mı diyordu? Kalles mi diyordu? Boşuna yandığını mı sanıyordu? Herhalde. Başka türlü düşünülemezdi ki. Kim olsa böyle düşünürdü. Ama, hele şu sıkıcı aylar geçsin, İstanbul'a kapağı atsın!.. Biliyordu yapacağını!

Ve hayâller hayâllerin peşi sıra başlıyordu ak-maya:

Bir gün İstanbul'da bir sinemada, yahut tram-vay veya vapurda rastlıyordu. Suat'a Suat iri mavi gözleriyle şaşıyor, «Sen? diyordu, sen ha?»

O, evet o... Başlıyordu hıçkırarak her şeyi anlatmaya:

«Suat, diyordu, Suatcığım. Senin için, seni arayıp bulmak, boynuna sarılmak, emrinde olduğumu söylemek için geldim. Senin olmak için geldim: Biliyorum benim için fena şeyler düşündün. Haklıydın belki. Ama görüyorsun ki, karşıdayım. Bir işaretini bekliyorum. Sen hayatımın biricik varlığı-sın. Senden başka hiç kimseyi tanımadım, tanımak istemiyorum...»

Suat herhalde inanırdı. İnanırdı, muhakkak inanırdı. Buna zerrece şüphesi yoktu. Ondan sonra kol-kola, belki de bir vapura atlayıp Boğaza açılırlar insanlardan, insanların kıskanç bakışlarından uzak bir köşede rahat rahat sevişirlerdi.

Sonra ne olurdu? Ne olmazdı ki... Küçücük, şipşirin bir evleri olurdu. Suat sabahları işine gider, kendisi de zarif mutfağında, evinin öğle yemeğini hazırlardı.

Boyalı dudakları, manikürlü tırnakları, zarif elleriyle, bir aşk türküsünü mırıldanarak Suat'ın yemeğini pişirmek!

Sonra öğle olurdu. Yemek pişmiş, hazırdır. Suat bir demet taze çiçekle gelir. Koşar kapıyı açar, kocasıyla çılgınlar gibi kucaklaşır, ayaküstü öpüşürler, öpüşürler.

Nilüfer'de bu türlü hayâller, teknil günlerini almağa başladı. Köşke geleli beri Nilüfer'in etrafın-

da pervâne kesilen serseri milyonerse, hayatının en mesut günlerini yaşamaktaydı. Onun, köşke bu kadar bağlandığı görülmemişti. Etekleri zil çalarak, merdivenler inip, merdivenler çıkıyor, Nilüfer'i eğlendirmek, dikkatini çekip gözüne girmek için neler icat etmiyordu!

Her gün tıraş, her gün briyantınle uzun uzun oğulup taranan pırıl pırıl saçlar, hayat ve canlılık taştan gözler, kıpkırmızı yanaklar... Bu hal ne annesinin, ne de dayısının gözünden kaçmıyordu. Şöyle konuşuyordu kızkardeşiyle:

«Hani Nilüfer de Nilüfer ha bacı!»

«Ne diyorsun âbi...»

«Oğlun ondan iyisini alacak değil ya!»

Kadın, gülümseyerek susuyor, razı görünüyordu. Oğluna Nilüfer'i alırsa, kız koca köşkü çeker çevirir, düzene sokardı. Kendileri basit insanlardı. Köşkün üst katına tepili eşyaların dilinden anlamıyorlardı. Kız onları düzene sokar, yerli yerine yerleştirirdi. Yalnız bu kadar mı? Ne münasebet? Allah için güzel kızdı. Böyle bir geline kaynana olmak, onu peşine takıp hemşerilerine gezmeğe gitmek.

Bir gün gene gününü Nilüfer'le bahçede, ağaçların altında gezip kızı güldürmek, eğlendirmekle geçiren serseri milyoner, kızı yolcu edip kendi kırsımlarına geçtiği zaman, annesiyle dayısını sofra başında buldu. İkisinin de gözlerinin içi gülüyordu.

Serseri milyoner pirelenerek:

«Ne o?» dedi. «Ne gülüyorsunuz?»

Dayısı, kızkardeşine baktı:

«Cevap ver!»

Omuz silken kadın:

«Sen dayısın,» dedi. «Sen cevap ver...»

Serseri milyoner meraktan çatlıyacaktı. Verilecek cevap neydi?

Dayısı şöyle başladı:

«Seni Yumruk soruyor...»

Serseri milyoner birden Yumruk Niyazi'yi ve barını hatırladı. Kaç vakittir unutmuştu.

«Ne diyor?»

«Bu kadar dosttuk, aramızdan kara kedi mi geçti» diyor.

Serseri milyoner cevap vermedi. Bu sorudaki serzenişi sezmişti. Yanakları al al, dayısına baktı, güldü.

Annesi,

«Sen ne cevap verdin?» dedi.

«Ne diyeceğim, Nâfiz Beyin kızı rahat bırakmıyor ki çocuğu dedim...»

Serseri milyoner büyük bir yılışıklılıkla,

«İyi demişsin» cevabını verdi «O beni değil, ben onu rahat bırakmıyorum...»

Annesi arkasını sıvazladı:

«Aferin oğluma benim, arslan oğlum.. Canın sağ olsun.Sen istedikten sonra... Hızır ayağımıza da gelmiş... Öyle değil mi ama ağa?»

Süleyman Bey başını salladı.

O günden sonra serseri milyonerin Nilüfer'e düşkünlüğü arttı. Ona karısı nazariyle bakıyor, yanından bir dakika ayrılmıyordu.

Nilüferse bütün bunların farkındaydı ama al-dırış ettiği yoktu. Suat'la öylesine doluydu ki, bir değil beş, on, yirmi serseri milyoner vizgelirdi. Vakit geçiriyordu, ne olursa olsun şu birkaç ayı geçirip, İstanbula gitmeyi, orda ne yapıp yapıp Suat'ı bulmayı düşünüyordu. Zâten birkaç ayı geç-riermek için de serseri milyonerden daha canlı eğlence olmazdı. Bir defa aptaldı. Hislerini olanca çıplaklığıyla meydana koyuveriyor, dünya sanki kendi arzuları ve dayısının milyonlarının emrindeymiş gibi düşünüyordu. O gece dayısıyla annesinin imaları bile söyleyivermişti. Nilüfer sinirlenmiş, kaşlarını çatarak: «Aaa.. demişti. Siz amma da cü-retkârsınız.»

Serseri milyoner şaşırmış, renkten renge girmişti. Onu daha fazla mahcup durumda bırakmak için, lâf olsun diye, dalında fevkalâde olgun bir kayıyı göstermişti. Serseri milyoner, kız onu beğendi diye, ağaca tırmanmağa başlamış, pantolonunun dizini yırtmıştı.

Nilüferin azat kabul etmez bir kölesi olmuştu

sanki Kızın en küçük arzularını bile gözünden okumağa çalışıyor, onu memnun etmek için kabiliyetinin üstüne çıkıyordu.

Bütün bunlar ne Leman Hanımın, ne de Nâfiz Beyin gözünden kaçmıyordu. Hattâ Nâfiz Bey bir gün,

«Ne dersin karıcığım» dedi, «günün birinde hayâllerimize sünger çekmek icap edecek mi?

Leman Hanım sadece omuz silmişti.

«Alnında ne yazılıysa...»

Ve hemen dalıvermişti. Elinde değildi. Can sıkıntısına benzeyen bir haldi bu. Bir sönüklük, bir neşesizlik, bir boşalmışlık, yahut da, uzun yolculuklardan sonra gelen dehşetli bir yorgunluk, bir halsizlikti. Uzun uzun dalıp gidiyordu, böylece yavaş yavaş yalnız kalmak istiyordu. Bıraksalar günler, belki de haftalarca böylece kalır, batan bir güneş hüznüyle, gözleri bir noktaya dikili, dünyayı unutturdu.

Ağlamak geliyordu içinden. Ağlamak, kana kana, hıçkıra hıçkıra ağlamak, sonra gene ağlamak.

Ama yalnız bırakılmıyordu. Ne Gülpembe, ne de serseri milyonerin annesi, bütün gün, bir dakika bile yalnız bırakmıyorlar, oyalayıp avutmak için, ellerinden geleni geri koymuyorlardı. Hele Gülpembe... Bildiği, yahut uydurduğu ne masallar, ne hikâyeler anlatmıyordu. En nekretilerine bile pek şöyle bir gülümseyen Leman Hanım, sonra hemen ciddileşerek durgunlaşıyor, hiçbir zaman kurtulamıyacak gibi görünen hüznün uçurumuna yuvarlanıp gidiyordu.

14

Aylar geçti.

Hiç hesapta olmıyanı, hatır ve hayâle gelmiyen müthiş bir felaket, arkasından ikincisi, Süleyman Bey köşkünü allak bullak etti:

Avukat Nâfiz Bey bir tahliye dâvasının müdafasını yapıp mahkemeden çıkarken, bir kurşunla öldürüldü. Bunu haber alan Leman Hanımsa, müthiş

bir çığlıktan sonra aklını oynattı. Nilüfer bayıldı...

Bütün bunlar bir gün ve bir an içinde oluverdi. Nilüfer'in hayat yolu gene o anla birlikte değiştı. Artık babasından öksüz, anadan yetimdi. Annesi ölmemiştı ama, akıl hastahanesinde ömrünü tamamlamaya mahkûm bir anneydi, yarı ölmüş sayılabilirdi.

Nilüfer ağladı, günler, haftalarca ağladı. Gözleri yumruk yumruk şişti. Sarardı, soldu, bir deri bir kemik kaldı. Ama o kadar. Ne ölen babası dirildi, ne de aklını oynatan annesi iyi olup hastahaneden çıktı. Artık yapayalnızdı dünyada. Ne tarafa dönse babası, yahut annesinin hâtırasıyla karşılaşılıyor, içi kabarıyordu. Ne Süleyman Bey, hele ne serseri milyonerle annesi yahut Gülpembenin tesellileri para etmiyordu. Zaman zaman annesinin sandığı başına geçiyor, elbiselerini çıkarıp yere yayıyor, onları alıp kokluyor, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Ya babasının öteberileri? Onları da öyle.

Kızın bu hali, serseri milyoner başta olmak üzere, köşkü çok müteessir ediyordu. Hele Süleyman Bey... Kendi işi, kendi tarlaları uğrunda ölen umumî vekilinin biricik kızına öyle candan bir ilgiyle bağlanmıştı ki...

Bir gün,

«Yavrum» dedi, «evlâdım. Sen bana babandan biricik yâdigârsın. Bundan sonra baban benim. Senin her şeyinle meşgul olmak bana düşer. Söyle bakayım, istikbal hakkındaki fikirlerin ne? Bâdema ne yapmak niyetlndesin?»

Nilüfer'in hiçbir fikri yoktu. Hâl ve istikbal mefhumlarını kaybetmişti. İmkân olsa, «Beni yalnız bırakın. Babamın, annemin hâtıraları arasında ömrümün sonuna kadar ağlayayım!..» derdi. Diyemedi. Boynunu büktü, teşekkür etti.

Suat bile silinmişti. Birbiri peşisıra vuran bu ikiz felâketin üzerinden aylar geçtikten sonra bile. Nilüfer Suadı düşünmeğe vakit bulamadı. Acındırıcı bir sâkinlikle, bükük boynu, yaşlı gözleri, dalıyor, saatlarca dalıp gidiyordu. Babasının kurşunlanmış cesedi, annesinin acı çığlığı, yuvalarından fırlayan korkunç gözlerini unutamıyordu. İlle o gözler! Na-

sıl da çirkinleşivermişti güzel annesi! Demek ki, diyordu kendi kendine, bu yalancı dünyada hiçbir şeyin değeri yok. İnsan hiçbir şeye bel bağlamamalı. Herşey hiç hesapta olmayan uğursuz bir tesadüfle hiç ümit edilmeyen bir şekilde değişiveriyor...

Aylar geçtiği halde kızın kendini bulamaması, serseri milyoneri de üzüyordu. Annesi oğlunun bu halini gördükçe endişesi artıyordu. Nilüfere kızmağa başlamıştı. Bu densizliğe ne lüzum vardı sanki? Dünyada bu kadar ölen, çıldıran vardı. Babası öldüyse ölmüştü, ne çıkardı? Düşünmek, ağlamakla geri gelecek değildi ya. Sonra annesi... Annesi ölmemişti. Günün birinde iyi olabilirdi. Allahtan gelen bir şeye insan niçin boyun eğmemeli, niçin kadere rıza göstermemeliydi?

Serseri milyoneri bir gün bir kenara çekti:

«Ahmet» dedi «Ne oluyorsun oğlum? Sana ne?»

Serseri milyoner annesine öyle bir baktı ki, kadın sustu.

Peki ama, ne olacaktı bunun sonu?

Ağabeyesine dert yanarak ağladı:

«Ölenle ölünmez ya ağa. Dayı ol da şu oğlanı çek kenara, ağzını ara. Ona ne oluyor? Öldüyse öldü, dellendiyse dellendi. Ehmede ne?»

Süleyman Bey,

«Sen bu işlere karışma» dedi.

«Niye karışmıyacakmışım?»

«Aklın ermez de ondan?»

«Benim mi aklım ermez? Benim aklım her bir şeye erer. Evlâdımın gözümün önünde sararıp solmasına tahammül edemem!»

Süleyman Bey başını salladı.

«Haklısın. Fakat, dur bakalım hele...»

«Dur bakalımı makalımı yok ağa. Gayri bıçak kemiğe dayandı. Sen hem kızın, hem de oğlanın babası sayılırsın. Meseleyi kendine aç, bir cevap ayalım. Yok derse, kendi bilir. Heye derse, bu işin icabına bakalım...»

Süleyman Bey de böyle düşünüyordu. Bu suretle belki de oyalanır, anasını babasını yavaş yavaş unuturdu.

Bu karara vardktan sonra bile, Süleyman Bey Nilüfere hiçbir şey açmadı açamadı. Birkaç sefer niyetlendiyse de, Nilüfer'in yaşlı gözleri, bükük boyunu içine dokundu, caydı. Beklemeğe karar verdi. Kız zamanla unutacaktı herhalde. Unutsun, rengi yerine gelsin, ondan sonra diye düşünüyordu.

Kız kardeşiyse, gittikçe sabırsızlanıyor, hırçınlaşıyordu. Başta Gülpembe, bütün hizmetçiler kadına hak veriyorlardı. Bundan daha uygun teklif mi olurdu? Peşinde pervane kesilmiş, zengin bir delikanlıydı Ahmet. Birçok kızların çan attığı, akça pakça, sıhhatli bir genç. Hangi kız şöyle bir köşke gelin gelmeyi, o kadar mala mülke konmayı istemezdi?

«Sen kendin aç,» diyorlardı. «Oğlan anasıdır. Aç, fikrini al. Peki derse ne âlâ, demezse...»

Başının çaresine baksın diye düşünüyorlardı. Gülpembe müstesna. O kararını vermişti. Nilüfer'den ayrılmayacaktı. Sonra, biliyordu ki, Nilüfer artık başka türlü hareket edemez. Süleyman Bey köşkünden bir yere gidemezdi. Nereye gidecekti? Sevdiği kimse de yoktu. Zaten etrafını görececek halde de değildi.

Bir gün serseri milyonerin annesi meseleyi açınca, hayretler içinde kaldı:

«Anlamadım,» dedi. «Sırası mı şimdi?»

Kadın gemi azıya almıştı:

«Sırası» dedi. «Tam sırası. Görüyorsun, evlâdım senin yüzünden bir deri bir kemik kaldı. Allahın emriyle bir şey... Düşün taşın... Yarına kadar müsaafe sana!»

Nilüfer düşündü, uzun uzun düşündü. Kadını pek de haksız bulmamıştı. Aylardır hiç yok yere ıztırap çekmişlerdi. Zorları neydi? Ya çekilip gitmeli, ya da...

Tam bu sırada odaya Gülpembe girmişti. Nilüfer eskiden olduğu gibi kendini gene Gülpembe'nin kollarına atmış, sarsıla sarsıla ağlamış, serseri milyonerin annesinden, yaptığı tekliften bahsetmişti. Serseri milyonerin annesi tarafından gönderilen Gülpembe, küçük hanımı kollarında sıkmış, göz yaşlarını silmiş, tereddütlerini geçiştirmeğe çalışmıştı.

«Allah babana cennet istirahati, annene şifalar versin ama, beni dinlersen, bu işe peki, de. Ben de senin bir annen sayılırım. Gene hep birlikte güle söyleye yaşar gideriz...»

«Gülmek, söylemek mi Pembe abla?»

«Tabii Nilüfer. Gülecek, söyleyeceksin elbette..»

«Annem orada hastayken ha?»

«Allah şifalar verir evlâdım. Hep böyle kalacak değil ya...»

«Demek peki dememi uygun buluyorsun?»

«Buluyorum Nilüfercik. Seni ne kadar sevdiğimi bilirsin. Ben de senin bir annen sayılırım. Senin fena olmanı ister miyim?»

«Benim yerimde sen olsaydın?»

«Hiç düşünmeden peki derdim!»

«Ya sevmediğin, sevmeyişi bir insansa?»

«Gene peki der, sevmeye çalışırdım.»

«Sevemeyeceğini bildiğin bir insansa bile öyle mi?»

«Seversin Nilüfer. Bir gün gelir seversin. Hele başından nikâh geçsin... Nikâhta keramet olduğunu unutma. Çocuk senin için iğne iplik oldu. Görmüyor musun? Ona da yazık. O da ana baba kuzusu. Üstelik zengin de. Senin yerinde başkası ol-
sa, etekleri zil çalardı...»

Nilüfer dalgın dalgın dinliyordu. Bir anda Gülpembe nazarında öyle bayağılaşmıştı ki. Para için insanlara neler tavsiye edebiliyorlardı!

Gülpembeyse, memnundu. Kızı razı ettiğine kâni, seviniyor, kadına müjdeyi vermek için kalkıp koşmak geliyordu içinden. Çünkü Nilüfer Ahmetle evlenmeğe razı olursa, ömrünün sonuna kadar kalabilecekti. Köşkte kalmak, herkesin imrendiği, önünde durup hayran hayran baktıkları böyle bir köşkte kalmakla öteki insanlardan ayrılmış seçkinleşmiş farzediyordu kendini. Sanıyordu ki, köşke bakanlar, kendisine de imreniyorlar. Bu ise gururu-
nu okşuyordu.

Nilüfer'in yanından heyecanla çıktı, Ahmet'in annesine koştu. Daha büyük bir heyecanla:

«Oldu,» dedi, «gönlü oldu hanımefendi!»

Kadın hiç de heyecanlı karşılamadı:

«Ne oldu?»

«Gönlü oldu.»

«Olmayıp da... İsterse olmasın Gülpembe. Bana göre hava hoş kızım. Benim oğlum elini salısa ellisi, başını sallasa teliisi gelir. Kendi bilir. Bana kalsa... Fakat nedir, babacığı ağbeyimin işinde vurulup öldü de... Yoksa... Öyle değil mi amma?»

Gülpembe hemen yapıştırdı:

«Doğru hanımefendi... Ahmet Bey gibi alımlı, zengin bir delikanlı her zaman ele geçmez. Akli varsa...»

«Zaten son defa bir teklifte bulunacaktım. Olmadı mı, haydi kızım, başının çaresine bak diyecektim...»

Gülpembe'nin akli gitti.

«Lüzum yok hanımefendi. O da herkes gibi can atar Ahmet Beye. Deli mi? Yalnız ne var, babacığı, annesi...»

Havâdis, köşkü yıldırım gibi dolaştıktan sonra, şehre atladı, iki gün içinde tekmil şehri dolaştı. Artık bu mesele günün tek konusu olmuştu: Fabrika-törün yeğeni, serseri milyoner, kurşunla öldürülen avukatın kızıyla evleniyormuş!

Haset, kin, kıskançlık ayaklandı. Ahmet'te ümidi olanlar göz yaşı döktüler. Kızlarını Süleyman Beyin yeğenine verip, memleketin bu en büyük iş adamıyla akraba olup işlerini genişletmeyi kuranlar hayâl kırıklığına uğradılar, velhasıl uzak, yakın pek çok insan bu havadisle ilgilendi.

Ahmet'te gözü olan genç kızlar:

«Gördün mü» diyorlardı, «nasıl da avladı çocuğu?»

«Avladı. Ötekine de aşk olsun doğrusu... Suat meselesini ne çabuk unuttu?»

«Mide yok ki... Demek pespâyenin blriymiş...»

«Bakalım düğünleri nasıl olacak?»

«Memleketi çalkalarlar herhalde...»

«Herhalde.»

Herkes kendi âleminde, olağanüstü düğünler kuruyordu. Herhalde sabahlara kadar eğlenilecek,

ıçki, müzik, neşeli kahkahalar memleketi yerinden oynatacaktı. Gelin ne giyecekti acaba? Gelinliğini hangi terzi dikecekti? Elbiseleri nasıl olacaktı? Köşkün hangi dairesi tahsis edilecekti? Davetiilerin köşkü gezmesine izin verilecek miydi?

Havadis Zerrin'lere de ulaşmıştı. Doktor Ali Bey ananas likörünü sinirli sinirli süzerek salonda dolaşırken, bu meseleyi kafasında indirip kaldırıyor, karısıyla kızına karşı ilgisiz görünüyordu. Ama içi içini yiyordu. Kendi veya kızı için değil, mahkemede atıp tuttuğu, rezil ettiğini sandığı bir kızın, hiç ümit edilmedik, göz alıcı şekilde yükselmesine içerliyordu. Bir ara karısıyla kızına kulak verdi Zerrin,

«Londra'dan terzi getirteceklermiş,» diye fısıldayınca, tepesi attı.

«Yeter!» diye bağırdı, «illâallah sizin tecessüsünüzden!»

Karısı,

«Niçin?» diye sordu.

Cevap vermedi. «Mahkemede yerin dibine geçirdiğimi sandığım bir kızın muvaffakiyetini çekemiyorum!» diyebilir miydi?

Oysa ki, hiç de aşırı bir hazırlık içinde değillerdi. Bir defa Nilüfer, düğün filân istemiyordu. Etrafında her zamandan çok pervâneleşen serseri milyoner, gözlerinin içine bakıyor, arzularını kafasında belirir belirmez keşfetmeğe çalışıyordu. Nitekim bunu da keşfetmiş:

«Mâdem öyle istiyorsun, öyle olsun sevgilim,» demişti.

Beri yanda ise, annesi hop oturup hop kalkıyordu:

«Görölmüş şey mi? Benim bir tanecik evlâdım. yavrumun mürüvvetini göremezsem gözüm açık gider. Düğün olmalı!»

Tabii dinleyen yoktu. Serseri milyonerin gözü, değil ana, dünyayı görmüyordu. Nilüfer'in en küçük arzusu bile onca emirlerin en büyüğüydü. Hemen yerine getiriyor, sonra Nilüfer'in karşısına geçerek, gözlerinin içine bakıyordu.

Nilüfer'se orali değildi. İçinde, içinin tâ derinlerinde hâlâ yaşıyan, ama bir türlü yüze çıkamayan sarı saçlı, mavi gözlü tatlı huzursuzluk, başkasına çan ve gönülden bakmasına engel oluyordu. Ama Nilüfer'i iliklerine kadar doldurmuş, emri altına almıştı. Sarı ve mavi renklerin baskısı altındaydı. Zaman zaman verdiği söze pişman da olmuyor değildi. Bir gün, gece yarısı, el ayak çekildikten sonra köşkten usullacık İstanbul'a kaçmayı tasarlıyordu. Sanıyordu ki Suat ordadır. Her hangi bir işte çalışıyor. Küçücük bir evi vardır. Bir tesadüfle bu evi bulur, yahut da rastgelir Suat'a. Peşinden gider. Kolundan tutar. Suat hayretler içinde, afallar. «Sen, sen haal!» diye kekeler. Sonra birlikte Suat'ın evine giderler. Küçücük, zarif, şipşirin bir evdir bu. Vaktiyle en ince teferrüatına kadar konuştukları, müşterek hayâller kurdukları, küçücük ev...

Düğün, daha doğrusu sessiz sedasız gerçekleşmesine karar verdikleri evlenme işinin yaklaşması, Nilüfer'in bu türlü hayâllerine kuvvet veriyor, içinde bir his, «Kalk, diye dürtüyordu, gece yarısı köşkten kaç. İstanbul'a git. Suat'ı bul. O seni orada bekliyor. Onunla mes'ut ol!»

Kaçmasına lüzum yoktur belki de. Süleyman Bey'e çıkıp:

«Beyefendi» dese. «Yeğeninizle evlenmek istemiyorum. Çünkü sevmiyorum. Zannettiğiniz gibi, Suat bizim bahçeye hırsızlık için girmemişti. Benim için girmişti. Ben Suat'ı hâlâ seviyorum, seveceğim. Ondan başkasını sevebilmeme ihtimal yok. Beni bırakın. Ahmet'e başka, daha hayatiyetli, ihtimal daha temiz bir kız bulun. Bana da müsaade edin!» diyebilir. Ama buna bir türlü cesaret edemiyor. Çünkü Ahmet'e acıyor. Onu sevmiyor, ama acıyor, bir zamanlar küstah bir şımarıktan başka bir şey olmadığını sandığı bu renkli delikanlının, hassas taraflarını yakalamıştı. Felâket günlerinde yanından ayrılmamış, onu gölge gibi takip etmişti. Seviyordu, ölebilirdi uğrunda. Bu kadar candan bağlı bir insanın gençliğiyle oynamayı doğru bulmuyor, susuyordu. Bu takdirde kendini felâkete sürüklediğinin, bizzat

kendi gençliğiyle oynadığının farkındaydı ama, kaçmak kararı veremiyordu bir türlü.

Zamanı geldi, nikâh dâiresine hep aynı isteksizlikle gitti. Nikâh memurunun uzattığı kalemi aynı isteksizlikle aldı, aynı isteksizlikle defteri imzaladı, aynı isteksizlikle dâvetlilerin ellerini sıktı ve aynı isteksizlikle Ahmet'in resmen karısı oldu.

Aynı isteksizlik?

Balayları aynı isteksizlik içinde geçti. Serseri milyonerin köprü, adalar... Fakat aynı isteksizlikten kurtulamıyor, tam bizzat kullandığı zarif otomobil, yataklı vagon, uçak... İstanbul, tersi, bu isteksizlik gittikçe artıyor, çoğalıyor, benliğine hâkim oluyordu.

Bir gün serseri milyoner dayanamadı:

«Nilüfer, sevgilim... Görüyorum ki bana karşı soğuksun. Niçin? Seni mes'ut edemiyor muyum? Beni sevmiyor musun hâlâ? Neyin eksik? Emret her arzunu, en olmayacak arzularını yerine getireyim!»

Nilüfer sadece boynunu bükmüştü. Ne söyleyebilirdi? İçimdeki sarı saçlı, mavi gözlü hâtıranın esiriyim. O içimde yaşadıkça seni nasıl sevebilirim? diyemezdi ki.

Çok sevdiği karısının bükük boynu, yaşlı gözleri içine dokunan serseri milyoner söylediğine plşman,

«Affet karıcığım, beni affet!» diye ellerine sarılmış, onu kolları arasına alarak olanca kuvvetiyle sıkılmıştı.

Nilüfer sadece gözlerini yummuştu. Serseri milyonerin, kendisinden memnun olduğu, hazlandığı için gözlerini yumduğunu sanmasına rağmen, Nilüfer içindeki sarı saçlı, mavi gözlü hâtırayı duyarak, dakikalar geçirmişti.

Sevemeyecekti. Ne Ahmet'i ne de başkasını. Bir gün Ahmet'le Ada'ya giderken vapurda bir an yüreği ağzına geliverdi. Tıpkı tıpkısına Suat'a benzeyen bir delikanlı, tam karşısına gelip oturmuştu. Onun gibi sarı saçlı, mavi gözlü bir delikanlı. Tıpkı onun gibi, ama o değildi. Bununla beraber, gene de gözlerini ona dikmiş uzun uzun bakmıştı. Karşı-

sında oturan delikanlıda Suat'ı bularak ferahlamış. Suat'ı, babasını, arkasından annesini kaybedeliberi ilk defa gülmüş, konuşmuştu. Karısının bu âni değişikliğini yorumlamaya çalışan Ahmet, çok geçmeden sebebini anlamıştı: Karşı sırada oturan sarışın delikanlıydı bu neşenin sebebi. Öfkelenmiş, ama Nilüfer'e belli etmemeğe çalışmıştı.

O günden sonra serseri milyonerin Nilüfer'e olan sevgisi, gölgelenmişti. Halbuki o, Suat'ı filân çoktan unutmuştu. Karısının hâlâ eski sevgilisinde gözü olduğunu bilmek, çıldırtıyor, parçalamak geçiyordu içinden.

Parçalamak!

Bunu yapabilir miydi? Eli varır mıydı? Kim bilir? Belki de...

Memlekete dönülmüş, kış geçmiş, yaz gelmiş, tekrar İstanbul'a gelinmiş, Boğaz'da güzel bir köşk kiralanmıştı. Serseri milyoner artık eskisi gibi düşkünlük göstermiyor, karısını bırakıp bırakıp gidiyordu. Arkadaşlarıyla, barlarda, meyhanelerde çılgınlar gibi içiyor, yeni yeni mâceralar peşinde koşuyordu. Çoğu sefer Nilüfer'i de götürüyordu arkadaş toplantılarına. Birlikte yiyip içiyor, dans ediyor, eğleniyorlardı sözde. Asıl eğlenen serseri milyonerdi. Nilüfer için değişmiş bir şey yoktu. İçindeki sarı saçlı, mavi gözlü huzursuzluğun mutlak tesiri altında, gülüyor, söylüyor... O kadar.

Eğlence âlemleri çoğu sefer adamakıllı çığırından çıkıyordu. Meclisteki kadınlar, erkekler zil zûrna, birbirlerine sarılıp, işi rezillige döktükleri de oluyorsa da, Nilüfer gene bir kenarda tekütenha kalıyor, başka bir âlemde gibi, yahut da rüya görüyormuş farzediyordu kendini. O kadar ki, kocasını kaç sefer yabancı kadınlarla dudak dudağa görmüş, en küçük bir kıskançlık duymamıştı. Duymasına imkân da yoktu. Sarı saçlı, mavi gözlü, tatlı huzursuzluktan başkası için yaşamıyordu ki.

Bütün bu ilgisizliklerse, serseri milyoneri tahrik etmekteydi.

«Yahu» diyordu. «Ne biçim kadınsın sen? Niçin kıskanmıyorsun beni?»

Nilüfer sadece gülümsemekle yetiniyordu.

«Beni hiç mi sevmiyorsun?»

«.....?»

«Çıldırırsın insanı. Ben senin neyim?»

«Kocamsın.»

«Başka?»

Nilüfer gözlerini önüne indirip susuyordu. Kocasından başka neyi olabilirdi? Sevgilisi mi?

Bununla beraber, gene de son derece vefalı bir kariydı. İçkiye karşı müthiş bir düşkünlük gösteren serseri milyoner, tam bir serseri milyoner deliliğiyle âlemler tertipliyor, etrafını alanlara ziyafetler çekiyor, bu ziyafetlerde de en çok içip, en fazla sarhoş olanlardan, belki de başta geleni oluyordu. Karısının kayıtsızlığını içine atarak kafayı çektikçe, ona karşı olan öfkesi kin halini alıyor, düşkünlüğü artıyordu. Herkes, son derece yakışıklı olduğunu söylüyordu. Hele zarif kadınlar... Küçük bir işaretiyle hemen geliyor, teslim oluyorlardı. Ama bu yetmiyordu serseri milyonere. Tuhaf bir inatla Nilüferin peşini bırakmıyor, illâki onun yakınlığını istiyordu.

Gene aşırı eğlencelerle sarhoş olduğu bir gün, Yumruk Niyazi'ye,

«Çıldıracağım» dedi. «Hiçbir kadın kocasına karşı bu kadar alâkasız olmamıştır. Görülmüş şey değil .Başkalarını yanında öpüyorum da, aldırıyor, gülüp geçiyor!»

Yumruk Niyazi,

«Daha, ne istiyorsun evlâdım? Cevabını verdi. Karı dediğin böyle olmalı. İdeal kadın! Böylesini insan çamla çırayla ararsa bulamaz. Ne mutlu sana. Bir ye, bin şükret!»

«Niçin?»

«Çünkü, her hareketten şüphelenen, kocası geç kalınca başını örtüp çarşı pazar arayan kiskanç kadınların ne kadar çekilmez olduklarını bilmezsin!»

«Ne olursa olsun Yumruk. Ben karımın bana düşkün olmasını, beni kıskanmasını, benim için ağlamasını, hattâ hattâ, beni ihanet etmemden dolayı tehdit etmesini, daha da ileri varıp...»

«Seni vurmasını...»

«Tamanı. Vurmasını isterim. Bunu istiyorum. Benim karım benim için canavar kesilmeli. Benim üzerime titremeli, kıskançlığı hastalık halinde olmalı!»

Serseri milyonerin bu sözlerinde zerrece mübâlâğa yoktu. Karısının onu kıskanıp, hırçınlaşmasını ihtirasla istiyordu. Nilüfer kayıtsız kalıp, umursamadıkça, bu hissi kuvvetleniyor, her gün daha kuvvetli bir aşkla karısına bağlanıyordu. Suat bütün bütün vuzuhla içinde canlanmış, serseri milyonerin de huzurunu kaçırın mevhum bir varlık olmuştu. Mâvi ve sarı huzursuzluk Nilüferde tatlı bir mâzî hasreti halindeydi, serseri milyonerde ise, öfkesini kamçılayan bir ifrit!

Karısına bundan söz açamıyordu.

«..... biliyorum, hâlâ Suat'ı seviyorsun, onu bir türlü unutmama da imkân yok. Fakat sen onu unut, beni onun gibi sev!»

Diyemiyordu. En sarhoş anlarında bile diyemiyordu bunu. Erkeklik gururuna yediremiyor, kahroluyordu.

Annesi de oğluyla gelini arasındaki açıklığın farkındaydı. Gelini için,

«Soğuk» diyordu, «buz dolabı. Nerden rast gitti? Benim oğluma karı mı yoktu? Hem ne yapsın karıyı? Elini sallasa ellisi, başını salıasa tellisi gelir!»

Geniş omuzları, sağlam bedeniyle iri bir erkeği hatırlatan kaynananın dedikodusu, zamanla hizmetçiler yoluyla köşkün bahçe duvarlarını aşp, memlekete yayıldı. Evliliklerinin henüz ikinci yılında kötü şekilde dile düşüşleri, bu evliliği vaktiyle kıskanmış olanları yeni ümitlere düşürmüştü.

«Tabii canım, o onun dengi miydi?»

«Olur mu? Olabilir mi?»

«Büyüyle kurulan bir yuva...»

«Kadın buz gibiymiş. kocasından kaçıyormuş. Zavallı Ahmet, kıskandırmak için yanında, başka kadınları öpüyormuş da, beriki keleş keleş gülüyormuş...»

«Mâdem öyle, ayrılsın, bitti gitti. Ahmet'e karı mı yok? Hangimiz mes'ut edemeyiz?»

«.....»

«.....!»

Bu dedikoduların çünden güne arttığı, çalkalandığı günlerden bir gün, sabaha karşı Süleyman Bey de kalp krizinden gözlerini hayata yumup, tek-mil emvâlini serseri milyonere bırakınca, koca şehir, şimdiye kadar görülmemiş şekilde sarsıldı. Milyonların sahibi bir fabrikatör oluvermişti serseri milyoner. Böyle birinin karısı olmak herhalde buz-ları eritecek, Nilüfer normal bir karı olmanın yolunu tutacaktı.

Beklendi.

Günler geçti..

Ama, bütün gayretine rağmen, Nilüfer, serseri milyoneri tatmin edecek normal bir karı olamadı.

Köşk, fabrika, tarlalar, bankada, milyonları yükselen cârî hesap... Hayır hayır... Bütün bunlar, içinde, içinin derinliğindeki sarı saçlı, mavi gözlü huzursuzluğu silip atamadı. Babası, hâlâ akıl hastahanesinde yatan sevgili annesi bile bu huzursuzluğun gerisinde, ikinci plânda kalmışlardı.

Kaynananın ahbabları,

«Geçer» demişlerdi. «Bir çocuğu olursa geçer. Kolay mı? Babacığı, arkadan anneciğı... Allah düş-man başına vermesin!»

Kaynana bekliyordu. Öfkeyle, nefretle, kinle bekliyordu. Daha doğrusu, hiçbir zaman çocuk yapmasını istemiyor, bunu cânı yürekten temenni ediyordu. Ağabeysinın sağlığındaki nisbî tevâzuu da yitirmiş, azâmeti aşırı derecede artmıştı. Öyle ya, milyoner bir fabrikatör ve toprak sahibinin an-nesiydi artık. Küçük çapta bir «Ana Kırâlice»

Her fırsatta Nilüfer'i iğneliyor, sırasını düşür-dü mü, açıktan açığa hakaret bile ediyordu. Nilü-fer'e acıyan tek insan gene de Gülpembe'ydi. Mec-bur olmazsa yanından, dizinin dibinden ayrılmıyor. Nilüfer'in ufacık, bembeyaz elini avuçları içine alıp, gözlerine bakıyor, dakikalarca, hiç konuşmadan ba-kışıyorlardı.

Nilüfer neler hatırlamıyordu bu bakışlarda!

Tekmil çocukluğu, kış geceleri dinlediği masal-

lar, anneciği, babacığı, Nolân, babasının yanibaşında küçücük çapasıyla zararlı otlarını çapaıadığı çiçek bahçesi.

Babası her akşamüstü işinden dönünce Nilüfer'i kucağına alırdı. Bu sırada Nolân da yanlarındadır. Sürmeli, simsiyah gözleriyle gülümseyerek kuyruğunu sallar, yaltaklanır, sevilmesini beklerdi. Ufacık ve tombul eliyle Nolânı okşayan babacığı, kucağında yavrusuyla köşke doğru ağır ağır yürürdü... Annesi, sevgili anneciği orada, taş merdivenlerin başındadır. Kendine adamakıllı çeki düzen vermiş, sürmüş sürüştürmüş, takmış takıştırmış... Kocasını beklemektedir. Minnacık ayaklarıyla merdivenleri ağır ağır çıkan babacığı, annesinin önünde durur; güler, onu dudaklarından öperdi.

Ne tuhaf... Babasının, annesini öpüşünü kiskanırdı. Hiç belli etmemeye çalıştığı bir kiskançlıkla, yüreğinde sanki bir damar sızlardı. İsterdi ki babası, kendisini sevsin, yalnız kendisini!

Gülpembe'nin bakışları Nilüfer'e neler de neler hatırlatmıyordu...

En sonra Suat! En sonra, ama en kuvvetli, en silinmez hâtıralar... Suat'la ilk tanıştıkları günler... Zerrin bir sabah onu orta okulun kapısında, uykusuzluktan kıpkırmızı gözleriyle karşılamış müjdeyi vermişti: Suat abisi gelmiş... Nilüfer aldırmamıştı! Hattâ heyecanından dolayı Zerrine: «Noluyorsun kız? Bu telâşın ne?» diye sormuştu da Zerrin utanarak: «Çok güzel Nilüfer'ciğim, demişti. Ay o kadar güzel ki kız!»

Heyecanla sormuştu:

«Sarı saçlı mı? Mavi gözlü mü?»

«Hem de nasıl Nilüfer! Gözlerinin mavisi öyle tatlı ki...»

Sonra Zerrin dayanamamış:

«Ah canım Suat âbi!» demişti de, Nilüfer öyle utanmıştı ki...

Nerdeydi acaba Suat şimdi?

Gülpembe'yle Suat'tan da konuşurlardı. O zaman, işte o zaman Nilüfer, şaşılacak şekilde değı-

şiverir, gözleri parlar, yanakları al al olur, göğsü tatlı heyecanlarla kalkıp kalkıp inerdi.

Gülpembe her şeyin farkındaydı. Bir zamanlar onun bu köşke gelin gelmesini ne kadar istemişti! Şimdi istemiyordu artık, nefret ediyordu. Vaktiyle burayı bu kadar canı gönülden istemiş olmasına esef ediyordu. Bıkmıştı, usanmıştı. Eski günlerini çamla, çirayla arıyordu. Renkli muhayyilesi, avukat Nâfiz Bey köşkünü olduğundan çok daha renkli canlandırıyor, Gülpembe'nin gözlerini yaşartıyordu. Ah o günler ne güzel günlerdi! Şimdi ya? Köşkün تنها koridorlarında bir fırtına gibi esen kaynana, geliniyle birlikte gelen ve şüphesiz gelinine ait, gelininden bir parça olan Gülpembe'yi de sevmiyor, onu da sık sık azarlıyordu. Kaynananın sevmediği kapı yoldaşlarını hor görmeği vazife icabı sayan, köşkün öteki hizmetçileriye, Gülpembe'nin aleyhi-ne âdetâ birlik olmuşlardı. Dayısının ölümüyle işleri birdenbire başından aşan serseri milyoner hâlâ Nilüfer'e karşı hastalık derecesinde aşırı ilgi duymassa, başta kaynana, bütün hizmetçiler hem de Gülpembe'nin gözlerini oyar, ilk fırsatta onları köşkten atabilirlerdi.

Serseri milyoner hâlâ eski serseri milyonerdi. Hattâ daha da yakın. Karısının kendisine karşı soğuk oluşuna bedel, onun dünyanın en namuslu kadınlarından birisi olduğundan şüphesi yoktu. Nilüfer'e öyle inanıyordu ki, «O, diyordu, bir tabur askerinin içine girse, de asaletini muhafaza eder!»

Günler geçiyordu

Bir gün, Nilüfer'in hayat yolunda gene esaslı bir değişiklik yapacak olan, hiç beklenmedik yepyeni bir olayla karşılaşıldı.

Nilüfer, mide bulantılarıyla müthiş bir sancıya tutuldu. Karnında, dolaşan, öldürücü, dayanılmaz bir sancı. Serseri milyonere haber uçuruldu. Doktor, doktorlar Hemen müdahale edilmesi gereken bir

apandisit olduğu sonucuna varıldı. Nilüfer yarı baygın, hastahaneye kaldırıldı. Hemen ameliyat olması lâzımmış. Memlekete yeni gelmiş, son derece usta, genç bir operatör ameliyatı muvaffakiyetle yaptı.

Buraya kadar hiçbir fevkalâdelik yok. İşler normal gitti.

Buradan sonra, yâni Nilüfer gece yarısı gözlerini açıp da başucunda, nabzını dinleyen doktoru görünce, heyecanla sarsıldı ve zaptına kaadir olmayacak hafif bir çığlık attı:

«Aaa... Siz Suat âbi misiniz?»

Kıvrır kıvrır sarı saçları, duru mavi gözleriyle genç operatör tıpkı tıpkısına Suat'tı, Suat olması lâzımdı.

Gülümseyerek:

«Hayır,» dedi.

«O halde, affedersiniz...»

«Bir yakınınız mıydı?»

«Evet.»

Bakıştılar. Uzun uzun, hayran hayran bakiştılar. Nilüfer'in gözleri parlıyordu. Yanakları al al olmuştu. Yarasını filân unutmuş, heyecanlanmıştı. Aman yarabbi! Suat'a ne kadar da benziyordu! Suat'a bu kadar benzeyen bir insan, ne diye Suat olamazdı?

Yıllar yılı dut yemiş bülbül gibi susan Nilüfer'in dili çözülmüş, konuşuyor, konuşuyordu. Genç doktor da hazla, lezzetle, hattâ heyecanla dinliyordu. Fabrikatörün genç karısı olarak tanıdığı Nilüfer, tam da tipiydi... Bilhassa konuşurken içe dolan havası... Gece yarısına kadar hastasının başucundan ayrılmayışı, genç hasta bakıcı kızların dikkatinden kaçmamıştı. Onun ne kadar gururlu olduğunu biliyorlardı.

Çapkın iki hasta bakıcı koridorda şöyle fiskos ediverdiler:

«Kovaadis Nurten?»

«Bilmem...»

«Hani o gurur, o ağır başlılık operatör beyde?»

«Haklısın...»

Hastabakıcı Nurten elbette haklıydı. Genç operatöre az mı cilve yapmıştı? Onu baştan çıkarmak için az mı kırıtmış, az mı dolaşmıştı etrafında?

Haklıydı ama, o kadar. Sarışın operatör, güzel hastasıyla ağız ağıza vermiş, dünyayı unutmuştu.

Nurten,

«Saat dokuza geliyor Vedat Bey!»

Demek zorunda kaldı.

Nurten'in ne demek istediğini gayet iyi anlayan operatör Vedat, Nurten'e bakmadı bile.

«Biliyorum» dedi.

Birbirlerinin isimlerini bile bilmiyorlardı henüz ama, hayatlarına dair çok şeyler öğrenmişlerdi. Bu öyle çabuk, öyle kendi kendine oluvermişti ki...

Nilüfer, Suat'a benzeyen bu sarı saçlı, mavi gözlü tatlı huzursuzluğun bekâr olduğunu, ihtisasını Viyana'da yaptığını, sevdiği tipleri, İstanbul'daki annesinden başka kimsesi olmadığını, şehrin dışında limon ve portakal ağaçlarına gömülü şipşirin bir köşkte tek başına oturduğunu öğrenmişti.

Birdenbire bir istifham kıvrılmıştı kafasında: Şehrin dışında, limon ve portakal ağaçlarına gömülü şipşirin köşk! Bu köşk, vaktiyle kendilerinin oturduğu köşk olmasın?

Eşeledi. Tam da üstüne basmıştı. O zaman, nedeni pek de bilinmediği bir düğümlenme oldu gırtlığında, sonra boşandı, hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladı. Genç operatörün hayretten açılan mavi gözleri önünde sarsıla sarsıla, uzun uzun ağladı. Döktüğü göz yaşları teessürden çok, sevinç göz yaşlarıydı. Tekmil çocukluğunu çocukluğuyla beraber, en sevgili, en unutamayacağı, en tatlı hâtıralarının saklı bulunduğu köşk... Şimdi genç operatör, o hâtıralar yuvasında tek başına oturuyordu?

Genç operatör, sebepsiz göz yaşlarının sebebi sorunca:

«Çocukluk ve genç kızlığım orada geçti. Ne olursunuz oraya, oradaki hâtıralarıma bekçi olun. Dedem, babaannem, babam, anneclğim, Gülpembe, Nolân, kırmızı brik... Dedemi bilmezsiniz, ne şeker adamdır. Onunla komşu komşu oynardık, o bana

gelirdi misafirliğe, ben ona. Tıpkı tıpkısına iki hamfendi gibi konuşurduk onunla. Bana tahtadan oyuncaklar yapardı. Beni kıra götürür, dizinde uyuturdu...

Operatör, karyolanın kenarına ilişmiş, Nilüfer'in ağzının içine bakıyor, kalkıp gitmeyi düşünmüyordu bile. Zaman zaman kahkahalarla gülüyordu. Fakat bu gülüş alaycı, tırmalayıcı değildi asla. Çok beğendiğini, câzibesine kapıldığını açıklayan bir gülüş.

Gece yarısından sonra güzel hastasının yanından ayrılmak zorunda kalan doktor, yepyeni heyecanlar içindeydi. Odasına geldi. Gözlerinde Nilüfer, kulaklarında onun tatlı sesi... Gömleğini çıkardı. Ceketini giydi. Çantasını hep o dalgın haliyle topladı. Bir sigara yaktı. Koridoru dalgın dalgın geçti, hastaneden çıktı. Kapı önünde hususî spor arabası beklemekteydi. Direksiyona geçti. Ama bir türlü marşa basamıyor, gözlerini hastanenin o koğuşunun penceresinden ayıramıyordu. Orada, en üst kattaki sol pencerede... Genç güzel hastası orada yatıyordu işte. Ne renkli, ne zarif, ne hayatiyetli kadındı!

Nihayet marşa bastı. Araba yumuşacık sesiyle, yeni yağlanmış bir dikiş makinesi gibi tatlı tatlı işledi.

Sonra küçücük tekerlekleriyle yürüdü.

Genç operatör: «Fabrikaatörün karısı...» diye düşündü. Kimin karısı olursa olsun, tam da istediği tipti. Bu kadar güzel, konuşkan, nefis bir kadınla şimdiye kadar böyle senli benli konuştuğunu sanmadı.

Henüz yarıya vardırmaadığı sigarasını fırlattı, yenisini yaktı.

Amma da zıkkılı bir mâcerası vardı! Babası, arkasından annesi... Hayır hayır, bu kadar güzel bir kadına, bu kadar peşipeşine ıztırap fazlaydı. Bu kadın ıztırap çekmek için değil, sevmek, sevilmek için yaratılmıştı. Onu ilk gördüğü, sancıdan kıvrandığı anda sevmişti. Yahut, hayır.. Sevmişti değil, dikkatini çekmiş, pek beğenmişti. Böyle, tıpkı

tipkısına bunun gibi bir karısı olmasını isterdi. Fabrikatör, karısının kadrini biliyor muydu acaba? Gözlerinin önünde serseri milyoner canlandı. Hayır, böyle bön oğlan bu kadının kıymetini bilemezdi. Gençti, güzeldi ama, böndü. Böyle bir kadın, kendini tam manasıyla isteyerek ona veremezdi.

Araba ana caddeyi ağır ağır geçti, asfalttan sola döndü. Sonra köşke geldi. Açık kapıdan girdi.

Direkisyondan atlıyan genç operatör, köşkü her zamandan daha çok sevdiğini sanıyor, limon, portakal ağaçlarının karanlık denizinde güzel kadının saklı hâtıralarını görmek istercesine bakıyordu.

Demek çocukluğu bu köşkte, şu bahçede geçmişti? Şu ağaçlar, şu çiçekler... Onun eli değmiş, eteği sürünmüştü demek?

Köşkün taş merdivenini ağır ağır çıktı. Hazdan kırılıyordu. Bu yeri hiç de sevmemişti bugüne kadar. Ama şimdi tamamen değişmiş, ona şirin görümeğe başlamıştı.

Anahtarını çıkardı, kapıyı açtı. Girdi. Elektrik düğmesini çevirdi. Kuvvetle aydınlanan duvarlara dikkatle baktı. Küçük bir çizgi, kurşun kalemle yapılmış bir ilkokul öğrencisinin mârifetli bir adam, yahut acayip bir at, bir ev... Yoktu. Terte-miz duvarlar iç açıcı bir ferahlıkla yüzüne gülüyordu. Ev sahibinin yeni badana ettirdiğini hatırladı. Keşke ettirmeseydi. Keşke yaramaz ilkokul öğrencisinin kaleminden çıkma insan, at, deve, araba, yahut ev resimleri silinmeseydi.

Yeni bir sigara yaktı.

Tuhaf şey. Odasına girip soyunmak gelmiyordu içinden. Tekrar arabasına atlayıp hastaneye dönmek için yanıyordu. Olmazdı ki... Henüz tanıştığı, ameliyatlı bir kadına karşı... Sonra evliydi de.. Hem de fabrikatördü, milyonerdi kocası. Birden kendini küçük görmeğe başladı. Ondan hiç de aşağı değildi. Ünlü bir operatördü. Onun fabrikatörlüğü tesadüfün mesut bir cilvesiydi. Halbuki kendisi... Yıllarca dirsek çürüterek ulaşmıştı bu mertebeye. Bununla beraber, o kahredici elini ayağını buz gibi yapan histen, kendini küçük görme his-

sinden kurtulamıyordu. Ne yapmalıydı? En iyisi kafayı çekmek!

Âni bir kararla mutfığa yürüdü. Buzdolabından kulüp şişesini çıkardı. Hayatında ayyaşlık yoktu. Pek pek likör, bol absent, viski, bira alırdı ama çok az. Dolaptaysa cinden rakıya kadar her cins içkiyi bulundurur, bundan zevk duyardı. Şampanya bile vardı.

Bu gece rakı içmeliydi!

Onun, o fabrikatörün güzel karısının şerefine!

Sigarasını ocakta ezdi. Dudağında neşeli bir ısıklık, gülümseyen yüzüyle mesut, bir kutu sardalya açtı. Beyaz bir porselen tabağa devirdi, limon sıkı. Tarama falan... Ooooh! Çocuk gibi neşeliydi. Şu anda çocuklar gibi kaydırak, mlsket, futfol oynayabilir, mızıkçılık çıkarıp kavga edebilirdi. Öyle hafif öyle terü taze, öyle memnundu ki...

Onun şerefine içecekti!

Pırlıl pırlıl bir kristal kadehle iri Klüp şişesinden rakı koydu, sulandırdı, fabrikatörün hayâlindeki genç karısının şerefine kadehini kaldırdı:

«Şerefinize hamfendi!»

Hayâlindeki kadın,

«Âfiyet olsun efendim,» dedi sanki.

Yalnız içindeki, ikinci ben, kendisi, ukalâlık ediyordu.

«Peki ama,» diyordu, «nolacak yâni? Ne demek istiyorsun?»

Mırıltı hâlinde cevapladı:

«Ne demek isteyeceğim? Hiç. Tam da istediğim kadın.»

«Ekmek çıkaracağını mı sanıyorsun?»

«Onun hakkında banâl tâbirlerle konuşulmaz! Dilenci değilim ben...»

«Kabul, Sonu?»

«Aadaaam sen de... Kopan koptuğu yerde kalsın!»

Kadehine yeniden rakı koydu, sulandırdı, ama hemen içmedi. Peşin yeni bir sigara yaktı, artık memnundu. Ellerini hazla sürtüştürdü. Bugün muhak-

kak ki bambaşka bir gün olmuştu. Yüreği kaynayıp taşıyordu. İnce, hafif, pırıl pırıl bir balon, havaya uğup gitmek için ipini çeken, yaramaz, haşarı bir balon kadar hafifti. İçmek, içmek... Sonra da coşup bağırmak, gücünün yettiği kadar bağırmak, sadetini dünyaya ilân etmek istiyordu. Henüz otuzunda yoktu. Hayatından kadın geçmemiş değildi ama, böylesi? Bunda bambaşka bir fevkalâdelik vardı. Coşturan, ıldırta, genleştiren, olduğu yerden alıp havalara uçuran bir fevkalâdelik. Bu fevkalâdelik nereden geliyordu aaba?

Kadehini aldı, dikti, yerine koydu. Sonra tabata sıra sıra yatan sardalyalardan birini kuyruğundan tutup bütünüyle ağzına attı.

Henüz iki kadeh devirmişti. Daha şimdiden başı dönmeğe başlamış, heyecanları zaptedilmez hale gelmişti. Gözleri tatlı tatlı bulanıyor, yüreğindeki coşkun hisler, fırtınaya tutulmuş gibi ayaklanıyordu.

nc, dördüncü kadehler...

Gitti radyoyu açtı Tatlı bir Viyana müziği su gibi berrak ve tatlı yayılışıyla, köşkün havasını kapladı.

Hayret... Uçuyordu. Ne oluyordu böyle? Nilüfer'in hayâli olanca netliğiyle gözlerinin önünde... Gülüyordu. İnci dişlerini göstererek gülüyor, uzun kirpikli, iri gözleriyle çapkınca bakıyordu. En çok hoşuna giden, alnına düşen bir tutam saçını, başının bir hreketiyle arkaya atması... Sonra gülüşü... Su gibi yaş, su gibi ıslak, su gibi...

Nilüfer'in hayline,

«Sizi seviyorum!» dedi.

Hayâl cevap verdi:

«Ben de sizi! Siz benim kurtarıcımsınıız!»

Altıncı kadeh...

«...asıl siz benim kurtarıcımsınıız Nilüfer Hanım. Emin olun nasıl siz benim yüreğime düştünüz, yıldırım gibi. Sizin için ölebilirim! Sizin bynze tutuldum. Havanızla doluyum Nilüfer Hanım.»

sinden kurtulamıyordu. Ne yapmalıydı? En iyisi kasizlikle,

«Fakat,» dedi, «ben evliyim biliyorsun. Benim kocam var!»

«Biliyorum.»

«Size zararım dokunabilir. İstemiyorum...»

Yedinci kadeh.

Her şeyi olduğu gibi bırakıp, köşkten çıktı, kapıyı çekti. Alev alev yanarak hususîsine geldi. Direksiyona geçti. Marş. Usta bir manevrayla bahçe kapısından asfalta çıktı.

Sonra büyük cadde. Yepyeni spor araba, asfalt caddede haşarı bir tay gibi koşuyordu. Hastaneye her zamandan çok çabuk gelişine şaştı.

İçindeki ukalâ «BEN» gene burnunu çıkarmıştı.

«Ayıp olmaz mı? Niçin gideceksin hastaneye? Kapıcı? Hasta bakıcılar? Nöbetçi tabip? Durumu nasıl izah edeceksin? Birdenbire şüyû bulur, kocasının kulağına gider. Sonra, meslek haysiyeti...»

«Meslek haysiyetine dokunacak bir hareket yapmıyorum ki. Seviyorum. Her zaman onunla birlikte olmak istiyorum. Onunla başbaşa, dizdize, yan yana. Ayıp mı?»

«Ama bu başkasının karısı. Duyulursa, adın kötüye çıkar. Çapkın operatör diye hastalar senden ürkerler. Bilhassa hasta bayanların, güzel hasta bayanların kocaları!»

İçindeki «BEN»i susturamadı bu sefer. Yüzü nefretle buruştu. Arabayı çevirdi. Zarf araba, canı çekilircesine, istemiye istemiye gidiyordu. Gitmek istemiyordu sanki. Tuhaf. Gaza da basıyordu halbuki. Köşke bükülen dönemece geldi, dönemedi, durdu.

«Hayır hayır,» diye söylendi, «bütün bunlar, onu görmekten vazgeçmem için sebep değil!»

İçindeki «BEN»'e rağmen, arabayı usta bir manevrayla çevirip, tekrardan hastanenin yolunu tuttu.

Operatör beyin böyle vakitsiz gelişine şaşan kapıcı, gene de hürmette kusur etmedi, kapıyı açtı.

«Buyurun beyim!»

Girdi ve bir yalan atmak ihtiyacını duydu:

«İstilomu unutmuşum...»

Kapıcı sanki kurnazca baktı. Kızdı. Ona niçin geldiğini izah zorunda mıydı? Ne münasebet? Yüzü, onu büsbütün güzelleştirmekten başka bir şeye yaramıyacak şekilde, asıldı. Taş merdivenleri çevik adımlarla çıktı.

Nöbetçi tabip karyolasına sırtüstü uzanmış, Madam Bovari'yi okuyordu. Operatör arkadaşısı İçeri girince, karyolasında doğruldu. Şaşkınlıkla:

«Hayrola?» dedi.

Operatör gene attı:

«Uyku tutmadı da... Âsabım fena halde bozuk.»

«Peki? Burada mı sabahlıyacaksın yâni?»

«Galiba.»

Nöbetçi doktor da yeni evliydi. İçinde genç karısı kımıldadı.

«O halde ben... İzin verirsen tabii...»

Operatörün canına minnetti:

«Eve mi gitmek istiyorsun?»

«İzin verirsen.»

Dünyada hiç bir şey genç operatörü bu kadar sevindiremezdi.

«Estağfurullah,» dedi. «Estağfurullah dostum. Derhal gidebilirsin!»

Nöbetçi doktor geç kalmış bir telâşla sırtından beyaz gömleğini çıkarıp, evinin yolunu tuttu.

Genç operatör yalnız kalmıştı. Yoklamak niyetiyle hemen Nilüfer'in odasına koştu. Nilüfer genç operatörü görünce kalbi duracak gibi oldu. Nilüfer yatağında doğrularak,

«Kalb kalbe karşı olur derler.»

«Çok doğru. Ben bu sözün doğruluğuna inanıyorum...»

«Yıllar var ki içime hapsolmuş, sıkıcı bir manastır hayatı yaşıyordum beyefendi. Beni kimse anlamıyordu. Yalnız, dadım Gülpembe...»

«Ne güzel isim!»

«Kendisi de çok tatlı kadındır efendim. Şimdi hayii yaşlandı. O kadar renkli masallar anlatır ki... Çocukluğum hemen hemen onun yanında geçti.

Şimdi koca köşkte tek can yoldaşım, beni anlıyan tek insan!»

Vedat küçücük bir tereddütten sonra, soruverdi:

«Ya eşiniz?»

Nilüfer'in yüzü karıştı. Ahmet'in bön suratı canlanmıştı kafasında.

«Bırakın şunu...»

«Niçin?»

«Bana karşı müthiş yakınlık göstermesine rağmen...»

«Evet?»

«Hiçbir zaman sevedimmi...»

Vedat gözlerini yere indirdi. Yumruk Niyazi'nin barındaki bir geceyi hatırlamıştı: Bir arkadaşıyla içiyordu Vedat. Arkadaşı, eski bir okul arkadaşı. Yerli toprak ağalarından birinin oğlu. Serseri milyonlar diye bahsetmişti ondan. Gerçekten de serseri milyonerdi. Masasına beş kadın almıştı, içki su gibi akıyor, kahkahaları barı çınlatıyordu. Başta bar sahibi olmak üzere, şef garson ve bütün garsonlar, masası etrafında pervane kesilmişlerdi.

«„halbuki, gözlerimin içine bakar, tek mil arzularımı gözümünden keşfe çalışır...»

«Çok müsrif galiba?»

«Çok.»

«Serveti babasından mı?»

«Hayır, dayısından.»

«Dayısından mı?»

«Evet. Bu yakınlarda kalb krizinden öldü. Ama neye yarar? Para her şey midir beyefendi?»

«Birçokları için belki ama ben bunu hiçbir zaman böyle kabul edemiyorum.»

«Çok doğru...»

«Bir şey sormama izin verir misiniz?»

«Buyurun.»

«Sizi anlamayan, sevedemediğiniz bir insanla niçin evlendiniz?»

Nilüfer'in gözleri daldı. Onunla niçin, nasıl evlendiğini uzun uzun anlatmalı mıydı?

Başka çare yoktu.

Nurten gözünü kapının anahtar deliğine dayamış, onları gözetliyordu. Öfkeden kireç kesilmişti. Ağız ağıza vermiş konuşuyorlar, mırıl mırıl konuşuyorlardı. Sonra kadın anlatmaya başladı. Vedat, hınzır, hâin Vedat öyle yakın bir ilgiyle dinliyordu ki....

Ne yapmalıydı? Kapıyı açıp girmeli miydi? Niçin? Ne hakkı vardı? Gecenin bu saatinde, ne işi olabilirdi ki? İzahı yoktu. Hüngür hüngür ağlıyarak, onun, o sarı saçlı, mavi gözlü, uzun boylu hâinin yakasına yapışıp...

Sonra?

Hiç.

Ama bir şeyler yapması da lâzımdı herhalde.

Ani bir kararla döndü, odasına geldi, kapıyı filân örtmeden, karyolasına yüzü koyun kapandı, başladı hüngür hüngür ağlamaya.

Alacakları olsun, alacakları olsun!

Peşin tatlı tatlı gerindi. Başı dönüyordu. Sonra, beyaz gömleğini alıp giyindi. Masa başına geçti, herhangi bir kitap çekip açtı. Bu kitap ne kitabıydı? Niçin açmıştı? Okuyacak mıydı?

Masadan kalktı. Elleri pantolon ceplerinde, odanın içinde köşeleme gidip gelmeğe başladı. Kafasından dünya silinmişti. Fabrikatörün genç karısını, yalnız onu düşünüyordu. O kadar ki, bir an kapı yanındaki pencerede peydahlanan hastabakıcı Nurten'in ürkek hayâlini bile görmedi.

Nurtense, heyecan içindeydi. Genç operatörün böyle vakitsiz gelişini merak etmekte, meraktan da ileri, mânâlandırmağa çalışmaktaydı. Çünkü, o kadar ciddî adamdı ki...

Genç operatör kendi kendine konuşarak dolaşıyor, gülümsüyordu. Birden kapıya yürüdü.

Nurten tam zamanında, yandaki koridora çekilip köşeyi siper almıştı. Beriki, ayaklarının uçlarına basarak, son derece ihtiyatlı, koridoru geçti.

Nurten gözleriyle takip etti.

Genç operatör Nurten'in tahmin ettiği gibi, fabrikatörün genç karısının hususî odası önüne gelmişti. Ama girmiyor, daha doğrusu giremiyordu. Cesaret edemiyor da denebilirdi. Tereddütlü anlar yaşıyor, eli topuza kadar kalktığı halde, tutamıyor, tekrardan düşüyordu.

Nurten öfke ve kıskançlıktan kuduruyordu. Evet, kadın güzeldi, çok güzeldi hem de. Bunu düşünmek istememesine rağmen, Nilüfer'in hayâli gözlerinin önünden gitmiyor, Nurten'i çıldırtıyordu. Belki fazlaıydı bu. Çünkü genç operatörle hiçbir alâkâsı olmamıştı. Ona kalsa olabilirdi, hem de çoktan. Ama beriki o kadar ciddî, o kadar ağır başlı, o kadar cesaret kırıcıydı ki. Bütün bunlara rağmen seviyordu onu. Onun olması belki de mümkün değildi. Ne zarar? Seviyordu. Karşılığını beklemeden seviyor, onu herkesten kıskanıyordu.

Birden yüreği ağzına geldi:

Genç operatör topuzu çevirmiş, aralanan kapıdan içeri kayıvermişti.

Nilüfer de uyanıktı. İnci gibi dişleriyle gülererek,

«Buyurun,» dedi. «Bekliyordum zaten!»

Vedat, hiç beklemediği şekilde karşılanışına şaşmıştı.

«Sahi mi?» dedi. «Sahi bekliyor muydunuz?»

«Evet, bekliyordum.»

Hiç konuşmadan, uzun uzun bakiştılar. Sonra Vedat,

«Demek bekliyordunuz?» diye, tekrar sordu.

«Bekliyordum efendim. Çünkü beni, benim hayat maceramı o kadar candan dinlediniz ki...»

«Buna mecburdum hamfendi...»

«Mecbur muydunuz?»

«Evet, mecburdum.»

«Niçin?»

«Çünkü... İzaha lüzum var mı?»

«Sizi dinliyorum.»

«Çok güzel anlatıyorsunuz da...»

«O kadar mı?»

Vedat heyecanla,

«Hayır,» dedi, «hayır. Yalnız güzel anlattığınız

için değil!»

«Ya?»

«Çok, çok güzelsiniz!»

Gene uzun uzun bakiştılar.

Nilüfer,

«Yıllar var ki, kiç kimse beni sizin dinlediği-

niz ilgiyle dinlememişti. Halbuki... Siz bambaşkası-

nız. Beni, istediğim, beklediğim ilgiyle dinliyor, beni

yalnız bırakmıyorsunuz. Ne iyisiniz...»

«Bu benden çok, sizden gelen bir şey hamfen-

di.»

«Niçin?»

«Beni bu türlü harekete zorlayan sizsiniz!

Emin olun, ben de yıllardanberi hiç kimseye karşı

böyle bir alâka duymadım, duymadım değil, duya-

madım. Güzellik, sadece güzellik pek bir şey ifade

etmiyor...»

«Muhakkak.»

«Fakat sizde her ikisi de bol bol mevcut. Ev-

velâ, çok güzelsiniz!»

Nilüfer'in başı dönüyordu:

«Rica ederim...» diye mırıldandı.

«Evet hamfendi, İnanın bana, çok güzelsiniz.

Sonra, çok da cana yakın!»

«Bu sözler ihtimal pek çok erkek söyler, söy-

lemişler de. Fakat sizin ağzınızdan işitmek...»

«Kalb kalbe karşıdır derler ya...»

Apendisit yarası çabuk kapanır ama, kolay kolay

kapanmıyacak yeni, yepyeni bir yara almıştı: Kalb

yarası!

Bu ikinci sarı saçlı, mavi gözlü, uzun boylu

tatlı huzursuzluk, birincisini bile gölgede bıraka-

rak, içine, içinin tâ derinliklerine işlemiş, gönül kö-

şesine geçip kurulmuştu. Memnundu. Suat'ı kaybe-

dişi babasının ölümü, annesinin çıldırıp tımarhaneye yatışının korkunç huzursuzluğundan gelen karanlık ruh hali sanki yırtılmış, pırıl pırıl bir güneş oraları aydınlatmıştı.

Bütün acılar, çektiği bütün ıztıraplar gerilerde, çok gerilerde kalmıştı. Dünya ne güzeldi artık! Gözün çivit mavimsi, yaprakların acı yeşili, muhteşem köşkün mermerleri, lükstü...

Seviyor, seviyordu. Ama kocası varmış, ama muazzam bir göz gibi, bütün hareketlerini inceden inceye kontrol altına almış kayınvalde ve onun emrindeki hizmetçiler varmış... Herşey, herkes vızgeliyordu!

Bütün gece onu, o sarışın, tatlı huzursuzluğu düşünerek sabahı sabah ediyor, sabahleyini küçücük spor arabanın gelişini kalb çarpıntıları, heyecanlar içinde takıp ediyordu. Böyle anların hazzı, hazların en kuvvetlisi oluyor, o geçip gittikten sonra, tatlı sesiyle bülbül kesiliyordu.

Kaynana hayretler içindeydi.

«Ayol, diyordu, ne oldu buna böyle? Apandisit ameliyatı, yaradı galiba. Dut yemiş bülbül gibiydi düne kadar. Şuna bak, türküsünden, mânisinden geçilmiyor!»

Sonra hizmetçilerini etrafına topluyor, başlıyordu,

«Var var, bu işte bir bit yeniği var. Bu neşe. bu türküler, bu mâniler boşuna değil!»

Hizmetçiler açıktan açığa «Yoksa birisini mi seviyor?» demiyorlardı ama, kendi aralarında pekâlâ da konuşuyorlardı:

«Hastanede birisine mi vuruldu nedir?»

«Var bir şeyler... Kocakarı haklı!»

«Peki ama, kim olabilir?»

«Belli olmaz kardeş. Genç, güzel kadın.»

«O genç, güzel de beyimiz yaşlı, çirkin mi?»

«Değil, değil ama...»

«Aması ne?»

«Zevk meselesi kardeş. Tabiattan bahsolunur mu? Gönül!»

«Öyle gönüle köpek tükürsün. Bugüne bugün

koskoca fabrikatör karısının, otomobiller emrinde, kürkler içindesin!»

«Evet. Böyle bir şey varsa, nankörlük etmiş olur.»

«Tabii kardeş. Gözüne dizine durur insanın!»

«Ahmet Bey de Aladağdan serlin...»

«Ne yapsın?»

«İstese ne yapamaz?»

«Yapar ama, dur bakalım. Ortada henüz fol yok yumurta yok. Hoş, onun için kadından çok ne var? Her gece barda, çeşit çeşit kadınlarla...»

«Erkeğin elinin kınası kardeş. Zengin, hatırlı, genç, güzel adam.»

«Doğru.»

Köşkte pek öyle iş olmadığından, hizmetçiler saatlerce çeneyi çeneye verebiliyor, ille geceleri, fındık fıstık, ceviz, üzüm gibi kuru yemişleri çatır çatır yiyerek, sabahlara kadar bu meseleyi indirip kaldırıyorlardı.

Bâzan üstlerine Gülpembe geliveriyordu. O zaman şıp diye keserek, başka konulara geçiyor, dedikodularını Gülpembe'den saklamaya çalışıyorlardı.

Ama Gülpembe aptal değildi. Hanımını çe kiştirdiklerini gayet iyi biliyor, daha doğrusu, hissediyordu. Yoksa, hiçbir şeyin farkında değildi. Yalnız, ameliyattan sonra Nilüfer'in birdenbire değiştiği gözünden kaçmamıştı. Günlerce insanlardan kaçıp, tenhalarda sessiz sessiz ağlayan, sıkıntıdan patlayacak hale gelen genç kadının böyle birdenbire değişikliği sıkıcı kabuğundan sıyrılıp çıkışını izah edememekle beraber, gene de hayra yoruyor, Allaha şükreliyordu.

«Cenabıallah bu kadar ıztıraptan sonra, yüreğine serinlik vermiştir. Neye kadar değil ki...» diyordu.

Bir gün hiç hesaptan olmıyan bir manzara ile karşılaşp, herşeyi öğreniverdi:

Sabahleyin Nilüfer'in odasına girmişti. Genç kadın fevkalâde zarif ipek geceliğiyle balkona çıkmış, elinde ufacık kova, çiçekleri suluyordu. Gülpembe'

nin tuhafına gitti. Niçin kendisine söylememiştii sanki?

Yaklaştı. Tam müdahale edecekti ki, birden geriledi: Hanımını ameliyat eden genç operatörün zarif spor arabası köşkün önünden ağır ağır geçiyordu, Nilüfer'in genç adamı eliyle selâmladığını gördü.

Her şeyi anlamıştı.

Zarif spor araba geçip gittikten sonra Nilüfer içeri çekilip de Gülpembe'yle karşılaşınca, onun donmuş bakışlarından âdeta ürktü ve hafif bir çığlık attı.

«Demek...»

Koştı, eskiden olduğu gibi kadının boynuna sarıldı. Gözlerinden iri iri yaşlar dökerek:

«Nolursun kimseye söyleme Pembe abla!» diye yalvardı. «Söylemeyeceksin değil mi?»

Gülpembe başını ağır ağır salladı:

«Söylemek ha... Sen beni ne zannediyorsun Nilüfer? Ben senin yalnız hizmetçin değil, bir az da annen sayılmam mı? Bir anne kızını elâleme rezil rüsva eder mi? Kaldı ki... Bana herşeyi anlat Nilüfer!»

Nilüfer sevinç gözyaşları dökerek her şeyi anlattı. Sonunda:

«Seviyorum,» dedi. «Çıldırasıya seviyorum Pembe abla. Elimde değil. Geceleri gözlerime uyku girmiyor.»

«Kocan ya?»

«Biliyorsun, onu hiçbir zaman sevemedim.»

«Fakat biliyor musun ki.»

«Neyi?»

«Kaynanan...»

«Cehennemin dibine kadar yolu var!»

«Peki Nilüfer, mâdem seviyorsun, kocandan ayrıl, ona var!»

«Henüz böyle şey teklif edemem Pembe abla.»

«Niçin? Seni sevmiyor mu?»

«Seviyor. Seviyor.»

«O halde mesele yok. Seven insan, sevgilisi-

nin herşeyine peki der. Aksi halde, Ahmet'i biliyorsun...»

«Ne olur?»

«Herşey olabilir evlâdım. Eli uzun kolu uzun. Zavallının başına bir çorap örebilir...»

«Nasıl?»

«Nasılını düşünmedim. Fakať örer veya öldür!»

Nilüfer ürktü. Aklından Ahmet'in biraz bön, ablak yüzü, çatık kaşları geçti. Birden kızdı:

«Peki n'olacak? Ben kimi beğenir, kimi seversem, hep böyle uğursuz engeller mi araya girecek? Bir insanı istediğim gibi sevmeyecek mıyım? Buna hakkım yok mu?»

Gülpembe'yi omuz başlarından tutup sarstı:

«Söyle Pembe abla! Sevmeğe, sevilmeğe hakkım yok mu benim? Ben yalnız sevilmeğe mi mahkûmum? Sevmek yasak mı bana? Söyle, bir şeyler söyle, bana bir akıl ver!»

Gülpembe hep o ağır başlı hâliyle:

«Fikrini öğrenmelisin,» dedi. «Daha doğrusu, öğrenmeliyiz... Şayet, izin verirsen...»

«Evet?»

«Ben gider...»

Nilüfer'in gözleri büyüdü:

«Eee?»

«Konuşurum!»

«Ya seni takip ederlerse?»

«Edilmemeğe çalışırım. Orasını bana bırak...»

Nilüfer dudağını yiyerek düşünmeğe başladı. Uzun uzun düşündü. Sonra:

«Hemen açma!» dedi. «Peşin git, tanış, belki bana verilmek üzere hazırladığı bir mektubu vardır, al gel. Bir müddet sonra da...»

«Peki.»

«Yahut Ali ağbeyim gitse nasıl olur acaba?»

Kocasının böyle şeyleri becerebileceğine pek de ihtimal vermiyen Gülpembe:

«Hayır hayır.. dedi. Onun böyle şeylere akli ermez. Sen bana bırak dedim ya. Senin bu köşke gelin gelmene biraz da ben yardım ettim. Fakat

bedbaht olduğunu görüyorum. Hatâmı tâmir için bütün zekâmı kullanacağım. Korkma!»

Sarılip öpüşüler.

Tam bu sırada kayınvalde, aralık kapıdan durmuş, onları gözetliyordu, tesadüfen. En üst kattan birşey lâzım olmuş, almış dönüyordu. Aralık kapının önünden bir kedi sessizliğiyle geçerken...

Sonra merdivenleri acele acele inip, hizmetçilere müjdeyi verdi:

«Bu kadında bir domuzluk yoksa, bileklerimi keserim!»

Dalkavuk hizmetçiler hemen etrafını aldılar:

«Ne var hanımcığım?»

«Gülpembe'yle sarılmış öpüşüyordu. Siz o Gülpembe olacak paçavraya göz kulak olun!»

«Demek sarılmış öpüşüyorlardı?»

«Gözlerimle gördüm. Demek ki aralarında bir anlaşma var. Gülpembe vazifesini lâyikiyle yaptı ki... Dışarı filân çıktıkça, gizliden gizliye takip edin, bakalım nereye gidip geliyor... Kim ne derse desin, bu kadın boş değil. Ameliyattan sonra birşeyler oldu kadına. Bir sevinç, bir türkü, bir mâni...»

Sinirli sinirli gözlerini kırıştırıyor, yutkunuyordu.

«Geldiği gündenberi içime bir huzursuzluktur düştü. Geceleri rüyâlarıma giriyordu ayol. Söylemiyor muydum? Kaç kerre anlatmadım mıydı? Oğluma karşı o soğuk tavırlar... Sonra ayrı odada yatmak! Ne demekmiş o? Bir kadın bâhusus yeni evli, güzel bir genç kadın, ne münasebetle ayrı bir odada yatar? Ama kabahatin büyüğü benim oğlumda. Seni sevmiyor, sen neyini seversin sürtüğün? Seni sevmiyenin cehenneme kadar yolu var. Öyle değil mi amma?»

Hizmetçiler derhal tasdik ettiler:

«Çok doğru hanımcığım...»

«Ben onun yerinde olsam, ayrı oda ne demekmiş, benimle birlikte yatacaksın der içinden çıkarım. Yatmıyor mu? Veririm eline pasaportunu. Sana göre karı kız mı yok? Nesine? Güzellik karın

doyurmaz ki. Sen koskoca bir fabrikatörsün bugün ne bugün. Elini sallasan ellisi.. Öyle değil mi ama?»

«Çok doğru...»

«Bugün ayrılın, yarın ona öyle kızlar bulurum ki...»

Birden eteklerini beline sokup, oğlunun odasının yolunu tuttu.

Ahmet gece bardan çok geç döndüğü için, hâlâ uyuyordu. Hep o kedi sessizliğiyle, katyolasının yanına kadar gitti, ama uyandırmaya kıyamadı.

Bir iskemle çekip oturdu.

Vardı vardı, bir şeyler vardı karıda! O türküler, mâniler, hele Gülpembe'yle, deminki sarmaş dolaş? Boşuna değildi bütün bunlar. Birisini mi seviyordu yoksa? Niçin olmasın? Pekâlâ da olabiliirdi. Kimi? gözlerinin önünden birtakım yabancı erkek yüzleri geçti. Birden bir başka yüz. Bu yüz durdu, geçip gitmedi ötekiler gibi. Hastanenin genç operatörünün yüzüydü bu. Gelinini en son defa yoklamaya gittiği günü hatırladı: Adam yâni genç operatör Vedat, başucundaydı. Nilüfer'in bileğini tutmuştu. Yapayalnızdılar. Oğluyla içeri girdikleri zaman, nasıl da suç üstünde yakalanmış gibi... Hat-tâ Ahmet bile farkına varmış, annesine bakmıştı!

Nilüfer'in onu sevdiğine birdenbire öyle bir inandı ki... aynı heyecanlı sevinçle indi. Hizmetcilerin yanına gidecek, yeni şüphesinden bahsedecekti.

Kapı önünde durdu.

Bu yeni şüphesinden bahsetmek doğru olur muydu? Olmaz gibi geldi. Geldi ama, konuşmak, bilhassa bu yeni şüphe üzerinde konuşmak ihtiyacıyla yanıyordu. Hizmetcileri candan insanlardı, kendisine yüzde yüz bağlıydılar. Rahatları beyde yoktu. Yalnız Gülpembe.. O, gelinin adamıydı. Ondan başkalarından niçin saklamalıydı?

Bununla beraber, gene de odaya girmekten vazgeçti.

Geri döndü. Hızla, heyecanlı bir sevinçle inip geldiği merdivenleri, ağır ağır çıktı.

Oğlu hâlâ uyumaktaydı. Briyantınli siyah saçları, ablak kırmızı yüzüne dökülmüştü. Annesinin birden kanı kaynadı, oğlunu öpmek geçti içinden. Ama uyanmasından korkuyordu. Ah şu kadın böyle bir halt karıştırırsa da oğluna dehletse şöyle kafasına yatkın, dilediği gibi yeni bir kız alsın! Nesine gerekti avukatın kızı!

Aklına merhum ağabeysi geldi. Kızdı. Hep o icat çıkarmıştı. «Bizim işimizde, bizim yüzümüzden vuruldu..» Vurulduysa vurulmuştu. Kendileri vurdurmamışlardı ya! «Madem hak tanıyorsun, kızı bir kenara çeker, evlâdım, böyle böyle, Allah sana uzun ömürler versin filân fıstık, birkaç kuruş sıkıştırırsın avucuna, haydi Allah selâmet versin, sallarsın gider! Yeğenine nikâhlamaya mecbur değilsin ya!»

Birden telefon çalmaya başladı.

Ahmet, akları kanlı gözleriyle uyandı. Peşin annesine baktı, sonra hâlâ çalmakta olan telefona. Dinleyiciyi aldı:

«Aioooo.. Ben'im. Ne var? Bu gece mi? Ben gelinceye kadar idare memurunun odasında alıko-
yun...»

Dinleyiciyi yerine bıraktı. Annesine döndü:

«Ne var anne?»

Kadın, oğlunun karyolası yanındaki iskemleye ilişti. Şüpheli şüpheli:

«Hiç yavrum,» dedi.

«Nasıl hiç?»

«Hiç işte. Uyuyordun da...»

Ahmet sinirlendi:

«Uyuyordum, evet. Sana ne?»

«Bana mı ne? Yarın baba olursan, bana ne olduğunu anlarsın...»

Ahmet'in yarasına parmak basmıştı. İçini çekti:

«Bu gidişle olamayacağız...»

Tam bu sırada Nilüfer'in pırıl pırıl, berrak sesi işitilmeğe başladı. Zarif bir alafranga şarkı tutturmuştu. Ahmet annesini filân unutarak, karısının

sesine kulak verdi. Yüz çizgileri yumuşamış, gözleri gülümsüyordu. Kadın oğlunun bu halini hiç beğenmedi. Onu ne kadar sevdiğini, ona ne kadar düşkün olduğunu gayet iyi biliyordu. Halbuki o,yâni gelini, böyle içten seilmeye lâıyk bir kadın değıldi!..

Şarkı birden kesildi.

Ahmet iç çekerek karyoladan atladı. İpek pijamasıyla odadan çıktı, koridorun nihayetinde kayboldu.

Annesi de peşi sıra kağıya kadar gitmişti. Kapıda, sinir içinde bekliyor, koridorun nihayetinde kaybolana kadar oğlunu gözleriyle takip ediyordu. Kaybolduktan sonra, öfkesi büsbütün artarak ho-murdandı:

...onun yanına gitti gene! Seviyor onu. O domuzu seviyor! Halbuki o... O muhak  ak onunla.. Pek  l   da yakışıklı.. Doktor da. Bunun babası avukattı, o doktor. İkisi de memur sayılır. Benim oğlumu   datıyor. Benim oğlumu mutlaka aldatıyor. Zavallı yavrum, hiçbir Ő eyden haberi yok, H  l   karım diyor. Ona karım denir mi?  

Sarılıp   p  şt  klerini tasarladı.   fkesi daha da arttı. Kapının ken  r tahtasına dayanmış, seyiren gözleriyle koridorun nihayetine, oğlunun kayboldu  u k  şeye bakıyordu.

Nesiydi sanki... Ni  in   p  yor, ni  in seviyordu h  l  ?

Y  z   kire   gibi a  armıştı. O  lu d  n  p geldi  i halde, farkında olmadı. Kolundan tutulunca kendine geldi: O  luydu, d  nm  şt  .

  Ne var anne? Neyin var bug  n senin?  

Annesini i  eri   ekti.

  Ha? Neyin var anneci  im?  

Kaynana kupkuru sesiyle:

  O, ni  in ayrı odada, senden ni  in ayrı yatıyor?   diye sordu.   Seninle yatmaktan nefret mi ediyor yoksa?  

  Neler s  yl  yorsun anne?  

  Neler s  yliyece  im, dosdo  ru Ő eyler!  

  Benden ni  in nefret etsin?  

«Etmiyorsa neden ayrı odada yatıyor?»

Oğlunu kolundan tutup, sertçe sarstı:

«Ne var?»

«Ben o kadından şüpheleniyorum!»

«Hangi kadından?»

«Karından!»

«Nilüfer'den mi?»

«Evet.»

«Sebepe? Sebebini şudur diyemem, fakat şüpheleniyorum evlâdım...»

«Peki ama anneciğim, bir sebep olmalı. Nesinden şüpheleniyorsun? Bir şeyini mi gördün? Yahut işittin?»

«Hiçbir şeyini görmedim de işitmedim de. Fakat şüpheleniyorum, elimde değil. Bu şarkılar, mâniler sebepsiz değil. Senin için, senin aşkından hele asla. Eskiden böyle miydi? Değildi. Bir köşeye çekilir, somurtur otururdu. Ameliyattan sonra bülbül kesildi. Sen seviyorsun, gözlerin kör. Ama ben? Asla! Ben anayım. Senin tırnağının incindiğini istemem. Öyle bir değil, bin Nilüfer fedâ olsun senin kesip attığın tırnağa!

Ahmet taş kesilmişti. Annesi herhalde bir şeyler biliyor, söylemek istemiyordu herhalde.

«Bir şeyler biliyorsan söyle anne!»

«Hayır yavrum, hiç bir şey bilmiyorum. Yalnız, hissediyorum. Bana öyle geliyor ki, bu şıfırtı...»

Ahmet sözünü kesti:

«Hişt, anne!»

«Evet, şıfırtı! İstemiyorum. Bir türlü sevemedim. Sana göre karı mı yok? Bütün masrafları biz yaptık. Bize ne getirdi buna karşılık? Ne getirebilirdi? Nerden baksan bir avukat kızı, bir memur kızı. Çıplağın biri. Halbuki biz?»

«Sus Allah aşkına anne... Neler söylüyorsun? Bize yakışır mı böyle şeylerden bahsetmek?»

«Yakışır tabii. Zengin kızlar dururken şurda, gittik de deli karının kızını...»

Ahmet işitmek istemiyordu. Pencereye gitti. Dışarıları seyre başladı. Hâlâ seviyordu. Nilüfer'i. Her gece çeşitli kadınlarla oturup eğlenmesine. Nilüfer'

in açıktan açığa kendisinden kaçmasına rağmen, onu seviyordu. Hem de tâ okul günlerinde olduğu kadar kuvvetle, heyecanla.

Annesinin sözleri kulağına çalındı. İşi azıtmıştı. Öyle fena şeyler söylüyordu ki, utandı. Nilüfer işitseydi bunları...

Döndü,

«Kâfi,» dedi, «kâfi anne!»

«Gözlerini aç oğlum!»

«Bir bildiğin varsa söyle...»

«Henüz hiçbir bildiğim yok. Fakat bu şarkılar, bu mâniler boş değil. Benim yaşıma elli beş!»

«Peki, kimden şüpheleniyorsun?»

Kadının kafasından operatör Vedat'ın hayâli geçti. Az kalsın söyleyecekti. Kendini tuttu. Tuttu ama, tuhaf bir ön seziyle, Ahmet'in kafasında da aynı operatör hayâl meyal canlanmıştı. Nilüfer'i en son ziyarete gittikleri günü hatırladı. Nilüfer'in nârin bileği genç operatörün elindeydi. Gülümsüyordu. Kapı açılınca nasıl da ürküp sapsarı kesilmiş-tebessümü dudaklarında eriyivermişti...

Yoksa annesi de bunu mu kastediyordu? Yâni, operatör Vedat'ı.

İçine bir kurttur düştü.

Giyinmeğe başladı. Sinirleri bozulmuştu. Annesinin sarfettiği yığınla lüzumsuz söz vızgelmişti de, bu hayâl bunu birden hatırlayış, canını adamakıllı sıkıyordu. Sonra bu Vedat çok iyi tanıdığı birisine benziyordu. O kadar benziyordu ki hem de... Kime acaba? Düşündü, uzun uzun düşündü, nâfile. Bulamıyordu, bulamıyacaktı da.

Annesi,

«Düşünme,» dedi. «Elini sallasan ellisi, başını sallasan tellisi gelir. Senin için kadından çok ne var?»

«Kâfi!»

Şapkasını aldı çıktı Nilüfer'in billûr sesinin yayıldığı koridora ağır ağır geçti. Merdiven başında durdu, bir az bekledi.

Vedat kime benziyordu?

Karısının yanına gitse miydi acaba?

Yolunu değiştirdi.

Nilüfer, aynalı dolabın önünde saçlarını tarıyordu. Kocasının odaya girdiğini aynada görerek, döndü. Şarkısını kesti.

Ahmet kapıda durmuştu.

«Devam etsene,» dedi.

Nilüfer ciddî ciddî sordu:

«Neye devam edeyim?»

«Şarkına.»

Nilüfer cevap vermedi.

Ahmet yanına sokuldu:

«Niçin devam etmiyorsun?»

Başını önüne eğen Nilüfer:

«Bilmem,» dedi.

Ahmet acı acı,

«Bilmezsin..» Diye mırıldandı, «bilmezsin, haklısın...»

«Neye haklıyım?»

«Şarkını niçin kestiğini bilmemekte...»

Nilüfer bu konuşmaları mânâsız buluyordu. Saçlarını taramaya koyuldu.

Ahmet tekrar yaklaştı. Nilüfer'i arkadan kucaklamak istedi. Nilüfer huysuzlandı. Ahmet:

«Peki,» dedi, «nolacak bu böyle Nilüfer?»

«Bilmem.»

«Beni sevmediğın maiûm. Ama ben sevlmek istiyorsam?»

Nilüfer gülümsiyerek,

«Bu iş için bütün Imkânlar emrinizde değil mi?»

«Öylesini İstemiyorum.»

«Ya?»

«Senin tarafından sevilmemi...»

«Kablliyetlmin üstünde bir iş istiyorsunuz ben-den...»

«Ya!»

Nilüfer döndü, sertçe,

«Maalesef evet!» dedi.

Ahmet cevap vermedi. Ama olanlar olmuştu. Nilüfer'e karşı birden müthiş bir kin duymaya başlamıştı. Onu, o sarı saçlı, uzun boylu adamı, o operatörü seviyordu demek?

İçini çekti.

Şu anda herşey yapabiliirdi. Elinden herşey gelebilirdi, hattâ cinayet işliyebilirdi.

Dikildi, dikildi, dikildi.

Sonra, sarı çantası, koyu nefti fötr şapkası ve iri gövdesiyle, devrilircesine odadan çıktı. Merdiven başında durdu. Geri dönüp, yanına gitmek, saçlarını eline dolayıp...

Tam bu sırada annesi yanına geldi. Elini oğlunun omuzuna koyarak:

«Düşünme,» dedi. «Canını sıkımya değmez!»

Döndü, annesine baktı. Annesi haklıydı galiba.

Merdivenleri ağır ağır indi. Gözlerinin önünde sarışın operatör, bahçeye çıktı. Uşaklar, hususîsini garajdan çıkarmaları emrini verdi.

Kime benziyordu bu sarışın operatör? Birisine benzediği muhakkaktı, muhakkaktı amma, kime?

Araba hazırlanıncaya kadar hep bunu düşündü.

Sonra pırıl pırıl arabaya girdi. Araba köşkün zarif demir kapısından çıktı, asfalta indi, peşinde hafif bir benzin kokusu bırakıp, aktı gitti.

Kenar mahallenin bozuk parkelerinde fena fena sarsılarak giderken ,etrafında yalın ayaklı, şipitik gözlü çocuklar koşuşuyor, neşeli çığlıklar atıyorlardı.

Ahmet hiçbir şeyin farkında değil, —Zâten her gün göre göre kanıksadığı şeylerdi— sarışın operatörü düşünüyor, kime benzediğini bulmaya çalışıyordu.

Araba fabrika kapısında durdu.

İndi. Kapının içinde selâma durmuş kapıcılarla bekçileri başıyla selâmlayıp odasına geldi. Şapkasını, ceketini odacısına verdi, siyah iş gömleğini sırtına geçirdi, mäsasına geçti.

Peki amâ, sarışın operatör kime benziyordu?

Odaya fabrika mühendisleriyle bir kısım ustalar girinceye kadar hep bunu düşündü: Operatör Vedat kime benziyordu?

Bu böyle akşama kadar sürdü. Bulamıyor, bulamıyacağını sanyıyordu. Mâdem bulamıyacaktı, düşünmesine ne lüzum vardı? Kafasından atmayı denedi, başka şeylerle meşgul oldu, Nafile. İllâki o: Sarışın operatör kime benziyordu?

Çok yakından, çok tanıdığı birisine benzediği muhakkaktı. Operatörün benzediği o adamı o kadar iyi tanıyordu ki... Bununla beraber, kime benzerse benzesin. Eğer karısı bu adamla tanışıyor da...

«Sevişiyorsa...» demeğe dili varmıyordu. Bunu demek şöyle dursun, düşünmeğe bile tahammülü yoktu. Birden, karısının çıplak vücudu canlandı hayâlinde. Yanında da o!

Cıldıracaktı. Gözlerinin önünden pırıl pırıl tabancası geçti. Böyle bir şey olursa... Nilüfer'i vurmasına imkân yoktu. Her şeye rağmen onu seviyordu, sevecekti!

«Merhaba yahu!»

Döndü! Yumruk Niyazi'ydi, barcı. İçeri girmiş, kendisini seyrediyordu. Farkında bile olmamıştı.

«Ne dalgınlık bu?»

Altın yüzükler içindeki esmer elini uzattı.

Ahmet uzanan eli tutup sıktı.

Berikl tekrarladı:

«Ha? Ne dalgınlık bu?»

«Hiç...»

«Nasıl hiç? Bal gibi dalgınsın iştel!»

Ahmet masasına geçti, Yumruk Niyazi masa yanındaki maroken koltuğa.

«Söyle,» dedi. «Sebebi ne dalgınlığının?»

Ahmet birdenbire sordu:

«Şu operatör Vedat kime benziyor?»

Yumruk Niyazi hiç düşünmeden:

«Suat'a!» dedi.

«Senin mektep arkadaşın...»

«Hangi Suat'a?»

Ahmet'in gözleri büyüdü:

«Sahiliiii!»

Artık şüphesi kalmamıştı, Suat'a benzeyen Vedat'ı seviyordu karısı. Elleri titremeğe başladı. Yüzünün rengi de adama kıllı, dikkati çekecek şekilde

sararmış olmalıydı ki, Yumruk Niyazi telâşlandı:
«Ne oluyorsun yahu? Ha? Nedir bu halin?»
«.....?»

«...ellerin de titriyor...»

Ahmet masadan tekrar kalktı, odanın içinde
gene çaprazlama dolaşmaya başladı.

Yumruk Niyazi ondaki fevkalâdeliği anlamıştı.
Sebepey neydi?

«Çok tuhaf adam» dedi.

Ahmet tam karşısında durdu:

«Kim?»

«Operatör Vedat.»

«Niçin?»

«Barda, bizim esmer Nevinle oturur çokluk.
Karı bildiğin gibi değil, fena halde âşık. Gelgele-
lim...»

«Eee?»

«Berikinde iş yok.»

«Nasıl?»

«Nasıl bilmem! Karı kalkmış evine gitmiş, içe-
ri almamış...»

Ahmet,

«Tuhaf» dedi.

«Tuhaf ki tuhaf. Neyse boşver ona da... İstan-
bul'dan üç yeni karı getirtmek istiyorum...»

«Getirt.»

«Param yok.»

«Ee, sen de.. Su kaçırdın artık..»

«Param yok değil, var. Var ama yetişmez. Billi-
yorsun, ilâve inşaat yapıyoruz..»

«Allah gözünü doyursun. Ne kadar lâzım?»

«Çok değil. Bir üç bin lütfedersen...»

Serseri milyoner masasına geçti, çek defterini
çıkartıp vızdı, uzattı.

«Mersl. Gitmiyelim mi?»

«Nereye?»

«Bara.»

«Saat kaç?»

Yumruk Niyazi saatına baktı:

«Sekize geliyor.»

«Sen git, benim bir az işim var, gelirim...»

«Masanı hazırlıyorum.»

«Hazırlat.»

Yumruk Niyazi çıktı.

Serseri milyoner, yüreğindeki kurşun ağırlığıyla, masasından gene kalktı. Gene dolaşmaya başladı. Evet, tam da Suada benziyordu. Suadı ne çabuk unutmuştu.

İçini çekti.

Demek ki, Nilüfer şimdi de bu sarısına kaptırmıştı kendini... Ne yapması gerektiğini düşündü. Sabahleyin, karşısında, saçlarını tatararken... Her halinden belliydi... Sonra, hastanede, en son ziyarette gitikieri gün. Acaba öpüşmüşler miydi?

Durdu. Masasının arkasına raslıyan köşedeki fotoğrafa baktı. Baktı, uzun uzun baktı. Ama neye, niçin baktığının farkında olmadı.

Öpüşmüşler miydi acaba?

Nilüfer'i gene cınlıplak, onun kollarında hayâlledi. Cılgına döndü. Kendisine tercih edilen sarı saçlı, uzun boylu, mavi gözlü adam, demek o, onun karısını, ırzını...

Dişlerini gıcırdattı. Gözlerini diktiği fotoğrafta Operatör Vedat belirmişti, ona bakıyordu sanki.

Yumruğunu sıkarak, salladı:

«Seni gebertirim, anam avradım olsun. gebertirim seni!»

Kapı vuruldu. Kendine gelerek:

«Gir!» dedi. Fabrikanın iplik ve bez mühendisleriydi. Şakacı bir kalabalık halinde, ustalarla birlikte içeri girdiler.

Masası her zamanki gibi, her zamanki yerinde bütün ihtişamıyla hazırды. Fabrika mühendisleriyle birlikte geçip oturdular. Operatör Vedat daha önce gelmiş, esmer Nevinle tam karşısındaki masada oturuyorlardı. Karşıdan karşıya selâmlaştılar.

Operatör Vedat, serseri milyonerin bakışından huylanarak, gözlerini ondan kaçırdı. Bir his, tuhaf bir önsezî halinde bir şeyler... Sıkıntı çökmüştü içine. Nilüfer'le olan ilgisinden heberliymiş de, geriden geriye «Alacağın olsun. Senden hesap soracağım gün uzak değil!» demek istiyor gibi gelmişti.

Tekrar baktı. Hayret, gözleri üstündeydi. Bakışında her zamandan çok başka bir mânâ... Bir şey söylemek istiyor gibi.

Homurdandı.

Nevin,

«Ne var» dedi.

«Hiç, bir şey yok...»

«Var!»

Kadehini kaldırdı:

«Sihhaına!»

Esmer Nevin mukabele etmedi.

Vedat bekledi.

«Hadi, seni bekliyoum!»

«Niçin bir şeyler mırıldandın? Ne var? Benden sakladığın ne? Ha! Cevap versene! Vedat! Sana söylüyorum!!!»

Vedat cevap vermedi. Bôl kadehini tekrardan önüne koydu. Pantolonunun arka cebinden çıkardığı tabakasından bir sigara aldı, zarif çakmağıyla yaktı.

«Bana da versene!»

Tabakayı uzattı:

«Pardon..»

Nevin bir sigara aldı, Vedat'ın çakmak ateşinde yaktı. Bol bir duman üfliyerek:

«Vedat!» dedi.

Vedat dalgın gözlerini Nevin'e çevirdi.

«Vedatcığım!»

«Efendim?»

«Allah aşkına neyin var? Birden bire değıştini. Rengin attı...»

Vedat, tekrar serseri milyonerin masasına gözlerini kaldırdı: Serseri milyonerin, üzerine dikili siyah gözleri! Hep aynı mânâlı bakışlar, tehdit eden edâ.

Operatör Vedat artık sinirlenmeye başlamıştı. Hattâ sinirli bir heyecan başlamıştı. Ne demek istiyordu yâni? Sabahleyin selâmlaştıklarını mı görmüştü Nilüfer'le? Görmüşse ne olacaktı? Sevinmiyordu kadın. Zorla sevinilmezdi ya! Boşasın, başka birini bulsundu.

Caz bir Slow'a başlamıştı.

Nevin elindeki sigarayı tablaya bırakarak:

«Haydi!» dedi.

Kalktılar.

Operatör Vedat'ın zarif figürleri hemencecik dik-
kati çekmişti gene. Masalarda onun hakkında konuş-
malar başladı:

«Çok zarif adam!»

«Çok.»

«Son derece mâhir bir operatör olduğu söyleni-
yor...»

«Evet. İhtisasını Viyanada yapmış...»

«Dans stili fevkalâde..»

«Fevkalâde...»

Serseri milyonerin gözleri boyuna onu takip edi-
yor, kolları arasındaki kadını da Nilüfer farzettığı için,
öfkesi artıkça artıyordu. Eğer böyle bir şey varsa
gerçekten... Bir ara bakışları karşılaştı gene. Serseri
milyoner soğukluğunu hissetti. Yüzünün çizgilerinde
hiçbir değişme olmadı. Hep o kuşkulu, tereddütlü
hal.

Serseri milyoner boyuna içiyordu.

Yerlerine geçip oturdular. Vedat'ın gözü tekrar
ona kaydı. İçiyordu, kötü kötü içiyordu. Aşırı sarhoş
olduğu zamanlara rastlamıştı. Daha şatafatlılarının
da hikâyelerini dinlemişti bar kadınlarından. Sarhoş-
luğu çok cıvık, çok mütecaviz, çok rezilceydi. Bu ba-
kışlar, bu ısrarlı bakışlar, bu birbiri arkasına içişler,
bu aklarıkamir gözler...

Korktuğundan değil, ama ne lüzüm vardı? Şura-
ya iki kadeh bir şey içip, dansetmeğe gelmişti, kavga-
ya değil. Herifin erkekçe kavga ettiği görülmemişti.
Bir patırtıda hemen adamları işe karıştırdı.

Ne olursa olsun, kavga hoş bir şey değildi.

Deminden beri göz hapsine alan Nevin:

«Vedat» diye başladı, «Vedatçığım... Neyin var
Allahaşkına?»

Vedat adamakıllı sıkılmaya başlamıştı. Ağzını
peçeteye silerek kalktı.

Nevin'in aklı gitti.

«Nereye?»

Attı.

«Başım ağrıyor, eve gidiyorum»

«Yalan söylüyorsun!»

«Nevin!»

Öyle bir baktı ki, kadın şıp, kesti. Tıdını kaçırıyordu bu kadın da. Sırmaşıklıktan hoşlanmazdı.

Koşarak gelen şef garsona hesabı ödedi, bardan çıktı. Küçük, spor arabası barın önündeydi, direksiyona geçti. Araba yumuşak vınıltısıyla yürüdü.

Serseri milyonerin muhteşem köşkünün önünden geçerken, araba yavaşladı. Nilüfer'in gayet zarif panjuru hemen açılmıştı. Genç kadının beyaz hayâll belirdi. Eliyle selâmiyıp geçti, gitti.

Bahçe kapısından girdi, arabadan atladı.

İçinde bir öfke. Ne diye barı bırakıp gelmişti sanki? Ondan korktuğu için mi? Hiç de bile, amma, ya böyle bir Intiba uyandırdıysa?

Eve girdi, elektiriği yaktı. Bir bekâr eliyle düzenlenmiş benzeyen eşyalar meydana çıktı.

Ama Operatör Vedat bu gece her zamandan çok başkaydı. Şapkasını çıkarıp karyolasının üstüne rastgele attı. Hiç böyle âdeti yoktu halbuki. Her zaman her şeyini büyük bir intizamla çıkarır. askıya asar, sıvruk uk etmezdi.

Hep aynı sinirli hareketlerle pijamasını giyip, mutfığa geçti. Buz dolabından gene rakı çıkardı. Bir kutu sardalya açtı. Bir parça beyaz ekmek, geçti masanın başına.

«Keşke bekleseydim!» diye düşündü. Bekler, ne olacaksa olurdu. Kadın her şeyi uzun uzun anlatmış, Suat'tan bile bahsetmişti. Vedat Nilüfer'de son derece ince, hassas bir kadın bulmuştu. Tam da istediği gibi. O. bu türlü kadınları severdi. Evlenme teklif etse... Henüz çok yeniydiler. Aralarında hiçbir şey geçmemişti, geçemezdi de. Kadın amellyatlıydı bir defa. Sonra, o kadar kibardı ki evlenmek teklif etse belki de kabalık olacaktı..

Kadehine rakı koydu, sulandırdı, içti. Ağzına bir sardalya attı.

Geç vakte kadar kendi kendine oturdu.

Sonra kalktı. Öteberileri toplayıp, her şeyi yerli yerine yerleştirdi, yatak odasına geçti.

Karyolasına sırtüstü uzandı.

Evet, Nilüfer çok tatlı kadındı, bilhassa hayat mâcerası çok acıklıydı, onu seviyordu ama... Kocası! Durup dururken bozuşmakta ne menfaati olabilirdi? Gerçi aşk bahislerinde menfaat filân düşünülmez, düşünülmezdi ama, sevgilisine kavuşmak elbette menfaat sayılırdı gene de.

Acaba imkân var mıydı buna? Nilüfer'e kavuşabilecek miydi?

Onun hayâliyle uyuyakaldı.

15

Bir sabah, gene iliklerine kadar Nilüfer'le dolu, giyinmiş tıraş olmuş, spor arabasına binerken, bahçe kapısında peydahlanan bir kadın dikkatini çekti. Orta yaşlı kadın etrafına korkuyla bakıyor, sanki görülmekten çekiniyordu.

Genç operatör arabasına binmekten vaz geçerek kadının yanına gitti.

«Birisini mi istiyorsunuz efendim?»

Kadın hep o çekingen haliyle:

«Sizi, dedi, sizi istiyorum doktor b~~ay~~!»

Vedat'ın hayreti arttı:

«Beni mi?»

«Evet, sizi. Sizinle konuşacaklarım var!»

«Beni nereden tanıyorsunuz?»

Kadın kısa kesti:

«Nilüfer Hanımdan geliyorum efendim!»

Vedat'ın sevinçten başı dönmeğe başladı. Elleri titriyordu!

«Buyurun,» dedi. «buyurmaz mısınız? İçeri buyurun!»

Gülpembe bahçe kapısından içeri girdi. Spor arabasının yanında durdu.

«Bir gören oldu mu acaba?»

«Kimden çekiniyorsunuz?»

«Ah doktor b~~ay~~ çektiklerimiz bilmiyorsunuz. Nilüfer'in hayatı tam bir cehennem. Geceleri uyku

tutmuyor, gündüzleri zaten uyumaz. Üstelik kaynana-sı, kocası...»

«Bir şeyden mi şüpheleniyorlar?»

«Tahmin edersiniz efendim...»

Vedat dudağını yiyerek bir zaman düşündü. Demek barda serseri milyonerin öfkeli, sert bakışları, uzunuzun göz hapsine alıştı boşuna değildi.

«Buyurun içerde konuşalım!»

Birlikte evin taş merdivenlerine yürüdüler. Gülpembe taş merdivenlerde durdu. Bahçeyi gözden geçirmeğe başladı. Bahçe gene o bahçeydi, etraf gene o etraf. Ama nerde Nâfiz Beyin zamanındaki çiçekler? Nolânın kulübesi yıkılmış, çiçekler kurumuştu. Bir ara küçücük Nilüfer'i hayâlledi: Küçücük Iskarplı-ları, kısa entarisi, beyaz çorapları... Babasının yanında. Babası, ufacık elleriyle tombul bir kadını hatırlatarak kızıyla şakalaşmaktadır. Sonra çapalarını alır, küme-se gider, kümesin kapağını açardı. Bütün bu işler yapılırken, Nilüfer etrafında cıvıl cıvıl...

Gülpembenin gözleri doldu.

Vedat kapıyı anahtarıyla açmış, bekliyordu. Kadının yaşlı gözlerini görünce:

«Ne o? dedi. Hayrola?»

Gülpembe içini çekti:

Aaaah, beyefendi, ah!»

«Bu köşk...»

«Biliyorum.»

«Neyi biliyorsunuz?»

«Bu köşkün eski sakinliğini...»

«Kimden bahsediyorsunuz?»

«Avukat Nâfiz Bey ailesinden...»

«Demek...»

«Nilüfer hastanede her şeyi anlattı bana!»

Gülpembe içini çekti, gözlerinin yaşını sildi.

Vedat sordu:

«Nesi oluyorsunuz Nilüfer'in?»

«Her şeyi. Hizmetçisi, arkadaşı, annesi, şimdi de babası!»

İçeri girdiler. Gülpembe çok iyi tanıdığı, tatlı acı hâtıralarının canlandığı sofrayı gözden geçirdi. Bu so-fa... Bu odalar... Şu oda, işte karşıdaki oda büyük be-

yin odasıydı. Nilüfer'e oyuncaklar yapan, onu kırlarda gezdirip eğlendiren, çoğu sefer de onunla komşu komşu, evcik oynayan ufacık ihtiyarın odası. Ya şu, karşıdaki? Orda da büyük hanım otururdu, Nafiz Beyin annesi. Gülpembe ürperdi. Ne zamandan beri unutmuştu onu... Nasıl canlı, nasıl da bütün teferrüatıyla canlanmıştı ya! Odasından şöyle, gölge gibi çıkar, sofaya süzülür, gelininin oda kapısında belirirdi. Sesi, sesi ya? Islık gibi. Tıpkı tıpkısına ılık. Onun öldüğü geceyi hatırlamıştı ki, Vedat,

«Sizi dinliyorum,» dedi.

Gülpembe kendine geldi.

«Ah doktor bey, bilmezsiniz neleri hatırladım, neleri... Geçmiş zaman olur ki hayâli cihanı değer derler ya, öyle bir şey... Fakat bırakalım şimdi bunları. Zaten fazla oturacak değilim. Takip edilmiş olmaktan korkuyorum...»

Gözgöze geldiler.

«Nilüfer'in hayatı tam bir cehennem evlâdım. Varsa siz yoksa siz. Ama siz ne vaziyettesiniz? Onu öğrenmek lâzım!»

Operatör Vedat gülümsedi. Kadını pek baba-can, pek cana yakın bulmuştu.

«Ben de tıpkı onun gibiyim,» dedi.

«Peki ne olacak bu böyle?»

«....?»

«Susmayın. Koskoca doktor beysiniz. Eliniz uzun, kolunuz uzun. Her şey sizden biter, öyle ya!»

Vedat bütün bunları pek erken buldu. Çeyrek saat içinde kadın lâübalı oluvermiş, hanımının mukadderatına gidecek yolu tâyine çalışıyordu.

«Henüz hiçbir şey düşünmedim, dedi. Kendi fikirlerini öğrenmeden...»

«Kendi fikri...»

«Bir gün görüşmek kabil değil mi acaba?»

Gülpembe,

«İşte bu zor! dedi. Çok zor bir şey bu. Siz koca-sıyla tanışıyorsunuz. Ahbaplığı ilerletseniz de...»

Vedat'ın kafasından serseri milyoner geçti: Bir az bön, zıbkak yüzü, aptal bakışı...

Tam da Veda'tın düşündüğü gibi, ablak yüzlü bön bön düşünüyordu karyolasında. Bütün geceyi onu, o Suat'a benzeyen sarı saçlı, mavi gözlü adamı düşünmekle geçirmişti. Evet, annesinin dediği gibi, elini sallasa ellisi, başını sallasa tellisi gelirdi ama, ne elini, ne de başını sallamaya niyeti vardı. Her şeye rağmen Nilüfer'i seviyordu. Ama Nilüfer ondan bucak bucak kaçıyor, sevmediğini, sevemediğini açık açık söylüyormuş... Ne çıkardı? Kendisi seviyordu ya!

Karyolasından kalktı, ipek pijamalarını çıkardı. Üstünü başını giyinmeğe başladı. Operatörü sahiden sevmesinden korkuyordu. Kendini sevmemesi, bunu açık açık söylemesi mühim değildi. Mühim olan onu, sarı saçlı, mavi gözlü, uzun boylu adamı sevmesiydi. Buna tahammül edemezdi.

Hınçla,

«Öldürürüm!» diye söylendi. «İt öldürür gibi öldürürüm onu!»

Odaya annesi girdi.

Serseri milyoner kendine gelerek toparlanmaya çalıştı. Ama ihtiyar kadın gene de farketmişti.

«Ne var oğlum? Niçin sinirlisin?»

«Hiç. Bir şey yok!...»

«Var.»

«Yok!»

Kadın büsbütün sokuldu:

«Saklama benden yavrum. Ben senin en yakınım. Sana senden yakın bir insanım. Canının niçin sıkıldığını söyle. Biliyorum, şu kahrolasıcıyı düşünüyorsun. Haklısın. Senden kaçıyor, odasını seninle birleştirmiyor. Karıkocalıkta görülmüş şey mi? Duyanlar ayıplıyor...»

«Neyi ayıplıyor duyanlar?»

«Odalarınızın ayrı oluşunu.»

«Demek duyuyorsun? Demek benim hususî, mahrem taraflarımı ilân ediyorsun elâleme? Demek beni rezil rüsva ediyorsun?»

Kadın şaşırdı. Söylediğine pişman olmuştu: Tevile çalıştı:

«Yerin kulağı var evlâdım. Benim söylememe hacet yok. Herkes her şeyi senden benden iyi biliyor!»

«Nasıl bilebilirler anne? Bu evin duvarları içinde geçen şeylerden yabancıların nasıl haberi olur?»

Şapkasını aldı, odadan öfkeyle çıktı.

Fabrikaya hep aynı öfkeyle, boğulacak kadar hırslı geldi. Ceketini, şapkasını odacıya verdi, masasına geçip oturdu. Dünden, evvelki günden beri gelmiş, açılmadan bekleyen yığınla mektup birikmişti. Az sonra odacı bir tutam yenilerini de getirip eskilerin üzerine bıraktı. Ancak o zaman kendine gelerek, zarflardan rasgele birini aldı, yırttı. Ürkek bir yazıyla, acemice yazılmış satırlar... «Muhterem beyefendi» diye başlıyor, karısından bahsediyordu. Karısından bahseden satırlar, gözlerini faltaşı gibi açtı. Korktuğuna uğramıştı nihayet. Demek karısı onunla sevişiyordu? Demek o sarı saçlı, mavi gözlü adam...

Masasından kalktı. Oda içinde köşeleme gidip gelmeğe başladı. Demek karısı... Demek Nilüfer... Onun, o uzun boylu, sarı saçlı mavi gözlü adamın kolları arasında...

Beyni uğulduyor, kafasında onlara dair hayâller canlanıyordu: Karısı, yabancıнын odasına ürkek giriyor. Öteki derhal mantosunu alıyor sırtından, oturmasına yardım ediyor. Belki yanyana oturuyorlar peşin. Beylik sözler, protokol lâfları, ona çok yakışan şeyler... Sonra hep o son derece yakışan kibar haliyle karısını soyuyor, Çamaşırlar teker teker atılıyor. Karısının bembeyaz, pamuk kadar beyaz ve muntazam vücudu!

Elleri titriyordu. Bir sigara yaktı, kibriti sinirli sinirli söndürüp kutuyu fırlattı.

Masasına gitti, mektubu tekrardan aldı, göz gezdirdi:

«...belki de iş işten geçmemiştir beyefendi. Karınıza göz kulak olun. İsminize, şöhretinize leke sür-

dürmeyin. Şimdilik bunu yalnız ben biliyorum. Fakat herkes işitebilir. Size boynuzlu derler...»

Elinde mektup, gözleri daldı. «Boynuzlu» diye mırıldandı. «Bana boynuzlu diyecekler demek?»

Bir dergiden gördüğü, çok hoşuna giden bir karikatürü hatırladı: Bir maskeli baloda kapıdan içeri öküz başlı bir adam girmekte, bir kadınla bir erkek arkasından öpüşmektedirler. Kadını öpen adam, içeri girmekte olan boynuzluyu görmüştür. Kolları arasındaki kadına sorar: «Hamfendi! Şu adam kocanız mı?»

İrkildi. Demek kendisi de o adam gibi olacaktı?

Bütün gün dalıp dalıp gitti. Sinirli, aksi, huy-suz. Ustaları haşladı, işçilere çıkıştı, her zaman şakalaştığı mühendisleri bile tersledi. Fabrika halkı hayretler içindeydi. Onu bu kadar sinirli gördüklerini hatırlamıyorlardı. Yer yer patron hakkında fiske-koslar, dedikodular oldu. Böyle sürüp gitmesinden korktuklarını söylediler. Ama hiç kimse, genç patronlarının öfkesinin sebebini keşfedemedi.

Genç patron hiç eksilmiyen hususîsiyle bara gelmişti. Her zamanki gibi, gene Yumruk karşılamışsa da adamını her zamanki gibi neşeli bulmamıştı. Tam tersi. Somurtkandı. Sebebini sordu. Cevap alamadı. İstanbul'dan yeni getirdiği bar karıplarının çevrelediği masa enfesti. Herkesin gözü masadaydı. Serseri milyonerin hiçbir şey gördüğü yoktu. Nefis kadınlara bile bakmıyor, tombul yatakları avuçlarında, düşünüyor, kara kara düşünüyordu.

Sonra ânî bir kararla içmeğe başladı. Şampanya, viski filân değil! Rakı içiyordu, düpedüz rakı.

Kadehler kadehlerin peşi sıra devrildi. Çok geçmeden serseri milyoner patlamaya hazır bir bomba halini aldı. Daha sonra, masaya bir tekme... Her şey altüst oldu. Kadınlar çil yavrusu gibi dağıldılar. Garsonlar etrafında pervâne kesilmişti. Gözü hiç bir şey görmüyordu. Yumruk da şaşırmış kalmıştı. Garsonlara,

«Ellemeyin!» diye fısıldadı. «Karışmayın. Vur-

sun, kırsın, yaksın, yıksın isterce... Gene deliliği tuttu...»

Şef garson ürküntü içinde,

«Peki ama patron.. Sebep?»

«Bilmem,» dedi Yumruk. «Hiç bir şey bilmiyorum. Ama bir şeyler seziyorum. Ses çıkarma!»

«Ne seziyorsun patron?»

«Şimdilik bırak...»

Serseri milyoner onu aradı, o sarışın, uzun boylu, mavi gözlü adamı. Bu gece bara gelmemişti. Sormadı. Bu meseleyi hiç kimsenin bilmesini istemiyordu.

Bardan çıktı. Yumruk da yanında. Fakat kimsenin farkında değildi. Hastaneye geldi. Bu saatte içeriye kimse sokulmazdı ama, karısının ameliyatı sırasında şaşılacak derecede bol bahşiş vermiş olan genç fabrikatörü kapıcı tanıdı, önüne geçip de «Yaşak!» diyemedi.

Serseri milyoner merdivenleri koşarak çıkmıştı bile. İçeri girdi. Işıklı, tertemiz koridorları hızlı geçti. Ameliyat odasının kapısı önünde hastabakıcı Nurten'e rastladı. Kız ürküdü. Ne söyleyeceğini şaşırmıştı.

Kekeledi,

«Buyrun, buyrun efendim!»

Gittikçe artan bir heyecan içindeydi. Mektubu kendisinin yazdığını ne bilmişti fabrikatör?

«Affedersiniz,» dedi. «Samimiyetime verin beyefendi!»

Şaşırmak sırası serseri milyonere gelmişti.

«Neyi?»

«Emin olun gözlerimle gördüm. Sonra..»

«Neyi evlâdım? Neyi gördün gözlerinle?»

«Yazmak istemezdim ama, oldu bir defa!»

«Neden bahsediyorsun? Açık söylesene!»

Alkol kökulu nefesinden içi bulanmağa başlamıştı. Her şeyi bir çırpıda anlatıverdi.

Serseri milyoner,

«Ya!» dedi. «Demek mektubu bana sen yazdın?»

«Affedersiniz efendim. Bir câhilliktir ettim. Beni şikâyet etmezsiniz değil mi?»

Serseri milyoner etrafına bakındı, kimseler yoktu Yumruk Niyazi koridorun altbaşında kalmıştı.

«Hayır,» dedi. «Fakat bir şartla!»

«Emredersiniz.»

«Onu takip et. Bu bahse dair yakaladığın havadisi bana iki satırla bildir ve bundan hiç kimseye sakın bahsetme!»

Nurten ferahladı.

«Emredersiniz efendim. Hiç kimseye bahsetmem.»

Serseri milyoner geldiği gibi hastaneden çıktı. Rahatlamıştı. Bir sigara yaktı.

Gülpembe'yi takip ettirmiş. Kadın sabahleyin çarşıya gitmek bahanesiyle köşkten çıkmış, operatörün evine gitmiş, kapıda bir şeyler konuşmuşlar. Sonra içeri girip...

Artık şüphesi kalmamıştı.

Annesini filân bırakıp bir hamlede Nilüfer'in odasına geldi. İçerde lâmba yanıyordu. Kapıyı itip girdi. Nilüfer kitap okumaktaydı. Hırslı bir göz attı: MADAM BOVARİ!

Nilüfer kitabın yaprağını büküp kaparken sordu:

«Efendim?»

Serseri milyonerin tek mil öfkesi bir anda sınıvermişti. Dizlerine kapanıp hüngür hüngür ağlamak geliyordu içinden.

Diz çöktü.

«Karıcığım,» dedi. «Canım karıcığım!»

Nilüfer'in kaşları hemen çatıldı:

«Rica ederim odanıza dönün!»

«Niçin? Niçin Nilüfer? Seni seviyorum, çok seviyorum karıcığım!»

Nilüfer emretti:

«Odanıza dönün!»

Serseri milyoner hâlâ:

«Karıcığım, canım karıcığım...»

Sevmediği, sevmediği adamın temasından nefret ederek ayağa fırladı:

«Odanıza dönün diyorum size!»

Yüzüne düşen bir tutam saçı, ateş saçan göz-

leriyle korkunçtu. Serseri milyoner anladı ki, üstüne düşse, ısrar etse, yahut zor kullansa sonu felâket olabilirdi.

Felâket!

Evet felâket. O anda ona öyle geldi. Meselâ karısı basbas bağırabilir, tabancası olsa çekip vurabilir, kendini balkondan aşağı atabilir...

Kuzu gibi uysal:

«Peki,» dedi. «Odama gidiyorum.»

«Gidin ve lûtfen beni vakitli vakitsiz rahatsız etmeyin...»

Serseri milyonerin kulakları uğulduyordu.

Odasına geldi.

Peki ama, ne olacaktı bunun sonu? İşte nihayet göz göre göre kovulmuştu. Nurten'le annesine göre, aralarındaki münasebet hayli ilerlemiş, alev bacayı sarmak üzere? Ne yapması lâzım geliyordu? En doğru hareket, hemen şimdi tekrar odasına gitmek. fakat artık cnun aşkının esiri, kölesi gibi değil, her şeye karar vermiş, soğukkanlı bir insan tarafsızlığıyla. Ve, artık bu tadsız hayatı sona erdirmek tek-lifinde bulunsa. Şüphesiz, derhal muvafakat cevabı alır, ertesi günden itibaren de ayrılma formalitesinin tamamlanmasına başlardı.

Sarsıldı.

Ondan ayrılmak! Tâ çocukluğundan beri taparcasına sevdiği, çıldırdığı, bir türlü doyamadığı, doyamayacağı, doymasına imkân olmadığını sandığı sevgilisini ona o sarışın küstaha bırakmak!

Hayır, buna imkân yoktu. Yapamazdı bunu. Sevdiği, taptığı kadını rakibine bırakamazdı.

Bir sigara yaktı. Odanın içinde köşeleme dolaşmaya başladı.

Gene kendinden geçmişti. Peşin hafif hafif mırıldanırken, sonraları sesli sesli söyleniyordu:

«Kabil değil, kabil değil. Onsuz yaşayamam ben. Ölmek mi? Belki ölürüm. Ama onsuz yaşamak? Asla! Seviyorum, seviyorum onu!»

Birden bir ses,

«O seni sevmiyor ama!»

Döndü: Annesi. Öfkeden çatılmış yüzüyle kaşlarını, kireç kesilmiş yüzüyle kapıda dikiliyordu.

Cevap vermedi.

İhtiyar kadın fırsatı yakalamıştı, devam etti:

«Başkasını seven bir kadından ayrılmalısın.

Mecbursun buna!»

Ahmet tükürür gibi:

«Biliyorum,» dedi.

«Biliyorsun mâdem. Ne bekliyorsun?»

«Bilmiyorum.»

«Bilmen lâzım oğlum. Çok acele, hiç vakit geçirmeden bir karara varman lâzım. Bu yalnız senin değil, ailemizin hepimizin şerefi, haysiyeti meselesi. Yarın şehre yayılırsa, herkes dedikodu etmeğe başlarsa daha mı iyi? Sokaktan geçerken, boynuzluya bak derlerse utanmaz mısın?»

«Boynuzlu... Ben? Ben ha? Ben boynuzlu muyum?»

Annesinden hesap sorarcasına, karşısına dikilmişti.

«Söyle anne, ben boynuzlu muyum?»

Oğlunun dönen gözlerinden ürken kadın,

«Hayır,» dedi. «Henüz hayır. Ama bir gün... Maazallah...»

«O gün gelecek mi?»

«Elini çabuk tutmazsan, kimbilir...»

«Gelir değil mi? Gelebilir... O zaman, o zaman işte...»

«Ne yaparsın?»

«Bilmiyorum.»

Dolaşmasına devam etti.

Öyle bir gün gelirse ne yapacağını gerçekten bilmiyordu. Ayrılrsa bile, onsuz yaşayamayacağını sanıyor, yaşasa bile bomboş, eksik, yarım bir hayat olacağını hissediyordu.

«Boynuzlu,» diye mırıldandı. «Bana boynuzlu diyecekler sokaktan beni birbirlerine gösterip, bak bak boynuzlu geçiyor diye gülecekler!»

Annesinin tam karşısında durdu.

«Ayrılırsam ya?»

«O zaman hiç kimsenin, hiç bir şey söylemeğe hakkı olmaz.»

«Namusumu, şerefimi kurtarmış olurum değil mi?»

«Yalnız kendi namus ve şerefini değil, hepimizin mezarında yatan babanın, sana bu serveti bırakan, seni adam eden dayının, ailemizin şerefini kurtarmış olursun. Buna mecbursun Ahmet. Başka türlü yapamazsın. Boynuzlu bir koca olarak memlekette dolaşamazsın, buna hakkın yok!»

«Yâni başkalarının şeref, namus ve haysiyeti uğruna kendimi fedâ öyle mi?»

Kadın öfkелendi:

«Yâni ne demek istiyorsun? Doktorla alâkasına göz mü yumacaksın?»

Ahmet cevap vermedi.

Kadının içi titriyordu. Oğlu bu kadar âdileşebilir miydi?

«İstersen onunla ben konuşayım oğlum?»

Etine ateş dokunmuş gibi irkildi:

«Ne?»

«Ben konuşayım karınla. Usulüyle söylerim, bir ter gider.»

Birdenbire acınacak kadar halsizleşmişti. Yalvarırçasına,

«Bana yardım etmek mi istiyorsun anneciğim?»

«Elbette.»

«O hâlde, beni lûtfen yalnız bırak!»

İhtiyar kadın tek kelime söylemeden çıktı. Koridor boyunca yürüdü. Mermer basamakları ağır ağır indi, aşağıki sofada durdu. Niçin? Niçin emirlerine bu kadar kolay itaat etmişti? Kendi doğurduğu, kendinden bir parça değil miydi? Onun her şeyiyle ilgilenmeğe hakkı yok muydu? Niçin olmasın? Ya düşünün düşünün dert sahibi olursa? Sonra daha mühimi, dert illet sahibi olmaz da, gider ötekini çeker vurursa? Niçin olmasın? Görülmemiş şey mi? Bu takdirde gelini, hiç de hakkı olmadığı halde miras girer, oğlu hapislerde inlerken o, başkalarıyla kırdırarak...

Yanı başında birisi. Döndü: En sevdiği, sırlarına en çok ortak hizmetçilerinden biri:

Sordu:

«Ahmet onu çekip vursa da hapislere düşse, Nilüfer oğlumun mirasçısı olur değil mi?»

Hizmetçi kadın hiç beklemediği bu soru karşısında afalladı..

«Allah göstermesin büyük hanım..»

Birlikte yan odalardan birine geçtiler.

16

Serseri milyoner sabaha kadar uyuyamamıştı. Tanyeri ağarırken, yanan gözlerinin acısına dayanamadı, elbisesiyle karyolasına sırtüstü devrildi.

Dalmıştı.

Birden saçları dimdik, gözleri yuvalarından uğramış, fırladı. Ter içindeydi. Etrafına şaşkın şaşkın bakındı. Gördüklerinin rüyâ olduğunu anlıyarak ferahladı.

Müthiş şeyler görmüştü.. Karısı doktoru eve almıştı! Sonra dudak dudağa gelmişler, daha sonra da...

Konsola gitti, billûr sürahidен su doldurup içti.

Ne fena, ne korkunç şeydi yarabbi! Onu, sevdiği Nilüfer'ini yabancının kollarında görmek, görmek te değil tasarlamak, hayâllemek!

İçinde, içinin derinliklerinde bir yer, yara gibi sızlıyordu. Ne kurtulması zor, hattâ belki de imkânsız bir cehenneme yuvarlanmıştı! Cehennem, gerçek cehennem olsa, bir anda yanar kavrulur, sonra bir avuç külden başka bir şey kalmaz, her şey mahvolur, ama kurtulurdu. Halbuki bu cehennem yakiverip kül ederek ıstıraplarına son vermiyor, uzatıyor, uzatıyordu. Yanmayı uzatıyordu bu cehennem. Ebedileştiriyordu âdeta...

Bunaldığını satarak pencereye gitti. Camı açtı.

Vakit henüz çok erkendi ama, dışarısı, kırlar ne güzel görünüyordu. Sonbaharın ilkbahar ve yaza benzemiyen, ama gene de kendine mahsus bir hüznü olan güneşi dünyayı kucaklamıştı.

Pencereden çekildi, camı örttü.

Dışarı çıksa, fabrikaya yürüyerek gitse, belki açılırdı. Öyle yaptı. Yürüyerek fabrikaya geldi. Kapıcılar şaşılar. Patron hiçbir zaman bu kadar erken gelmezdi.

Odasına girip kapandı.

Ne yapsa nâfile. İçindeki cehennemden kurtulamıyordu. Ne yapmalıydı? Kendi kendinden kurtulmak için ne türlü hareket etmeliydi?

Masadan kalktı. Odanın içinde köşeleme dolaşmayı denedi. Olmadı, olmadı, olmadı. Olmuyordu işte. Ne yapsa boş. İçinden, içinin cehenneminden kurtulamıyor, yanıyor, eriyip tükeniyordu.

Kırlara çıktı. Güneş, mavi gök, temiz hava... Ama bu da boştu. Bunun da boşluğunu anlamıştı. Ne kırlar, ne mavi gök, ne temiz hava... Bu yangını söndürecek bir kişi vardı, bir tek kişi: Karısı!

Karısı mı?

Hayır, karısı da değildi. Birtakım formalitelere göre, karısı. Resmen. Ama sarılıp, içten gelen bir rahatlıkla «Karıcığım!» diyemiyor, ona dilediği gibi sahip olamıyordu ki. Resmen değil, gayrî resmî hat-tâ birtakım formalitesiz karısı olmalıydı. «Men tâ senin vânında dahi hasretem sanal» mısraı galiba onun için söylenmişti. Aynı evin, aynı çatısı altında ona hasretti.

Evet, milyonerdi. Fabrika, tarlalar, emlâk... Her şeyi vardı. Hiçbir şeye ihtiyacı yoktu. Annesinin dediği gibi, elini salıasa ellisî, başını sallasa tellisi gelirdi ama, ne ellisinde gözü vardı, ne de tellisi, yahut zillisinde. O yalnız onu, Nilüfer'i istiyor, onun hasretiyle, hiçbir zaman sönmeyecekçesine tutuşuyordu.

Hepsi hepsi ya, hayâlinde çöreklenip oturan şu sarı saçlı, mavi gözlü, uzun boylu adam olmasa bârî. Onu her an içinde, kafasının içinde, gözlerinin önünde görmek, duymak, hissetmenin azabı... Bu ka-

dar da değil. Karısını, sevgili karısını onun kollarında hayâllemek...

Bu yabancıyı şu anda dişleri, tırnakları ile parçalıyabilirdi. Hattâ bütün bunlara lüzum yok. Onun memuriyetini başka bir yere kaldırabilirdi de ihtimal! Ama neye yarardı? Nilüfer kendisine kalmazdı ki. Peşinden gitmese bile, gönlü, aşkı, sevgisi, her şeyi giderdi peşinden!

Birden başka bir şey düşündü: Bu adam acaba halden anlar birisi olamaz mıydı? Meselâ gitse, durumu anlatsa, Nilüfer'i çok seviyorum, onsuz yaşamama imkân yok. Ne olursun aradan çık, bizi yalnız bırak. Yalvarırım dese, ellerine, hattâ ayaklarına kapansa...

Evet, biliyordu, bu çok haysiyetsizce bir şeydi. Müthiş bir küçülüş, misilsiz bir alçalış olurdu ama, bilse ki müsbet netice alacak, yapardı. Tereddütsüz yapardı. Onu, veya ötekini vurup öldürmek, yahut ya'varmak, merhamet dilenmekten başka yapacağı şey yoktu ki. Ama Nilüfer'e kıyabilir miydi? İçi cızzz.. etti. Ona tabancasını çevirmek belki kabildi ama tetiği çekip, ateşlemek? Mümkün müydü bu?

Bir başka şey geldi aklına: Genç operatöre para teklif etse. Yâni, büyük, çok büyük bir para karşılığında, Nilüfer'den vazgeçmesini sağlasa! Nasıl olurdu acaba? Kabul eder miydi?

Aklına hayli mülâyim geldi. Belki de ederdi. Her şeyi parayla ölçen zamanın her kapıyı açıveren bu hârika anahtarı belki bu kapıyı da açıverirdi... Niçin olmasın? Büyük bir para... Yıllarca sonra kavuşabileceği ideale genç yaşta ulaşmak!

Elinde olmıyarak, ayakları onu genç operatörün köşküne sürüklemişti bile. Bahçe kapısına geldi.

O sırâ Vedat, yıkanmış, giyinmiş, taralı saçlarıyla çıkmıya hazır, köşkün taş merdiveninde dikiyor, etrafı seyrediyordu. Bahçe kapısındaki adamı biraz geç dikkat ederek, gözlerini dikti. Peşin inanmadı. Koskoca fabrikatörün sabah sabah köşkünün bahçe kapısında ne işi vardı? Acaba hayâlliyor muydu? Daha dikkatle baktı: Yoooo... Hayal mayal

değil, bal gibi gerçektir. Gelmişti. İçeri giriyordu hat-tâ. Ürktü. Yoksa bir fenaliğe mi geliyordu? Duymuş-muydu? Ya tabancasını çekerse?

Eli beline gitti. Tabancası ordaydı. Ordaydı ama çıkarmak uygun düşmezdi. Adam belki de tamamen başka bir şey için gelmişti, kimbilir?

«Merhaba doktor!»

«Merhaba Ahmet Bey... Hayrola!»

«Hayır. Sizinle biraz konuşmak istiyorum da...»

Ne konuşacaktı? Sana çok para vereyim, karımı bana bırak. Çünkü beni değil, seni seviyor. Halbuki ben onsuz yaşıyamam... Çok çirkin, çok alçaltıcı, çok haysiyetsizce bularak, geldiğine pişman oldu. Ne diye gelmişti sanki?

Vedat,

«İçeri buyrun konuşalım.» teklifinde bulundu.

Ahmet,

«Sizi rahatsız edişimin sebebi, sadece bir vehim hey!» dedi.

«Ne gibi efendim?»

Eliyle sağ böğrünü bastırarak:

«Şurada, şuramda.. dedi. Akşamdanberi bir sancı... Apandisit olması ihtimalinden şüphe etmiştim de.»

Vedat ferahladı. Demek adam, karısından dolayı gelmemişti.

«Buyrun muayene edeyim...»

Girdi. Vaktiyle Nilüfer'in dedesinin marangoz-luk yaptığı odayı doktor şimdi muayenehane olarak kullanıyordu.

«Yatın şuraya!»

Gösterilen yere sırtüstü uzandı.

Doktor usulünce muayene edip işini bitirdik-ten sonra:

«Hiçbir şeyiniz yok,» dedi.

«Peki.. Sancı?»

«Üşütmüş olabilirsiniz. Yahut sıkışmış bir ga-tazyiki. Veyahut da, mide veya bağırsaklarda sancı..»

Tesekkür ederim. Apandisit diye ödüm kop-muştu da...»

«Korkacak bir şey yok beyefendi. Apandisit ameliyatı, asrımızda nihayet bir sünnet kadar ehemmiyetsizleşmiştir.»

Ahmet bir espri savurdu:

«Tekrar sünnet olmak istemem.»

«Öyle mi?»

«Borcum?»

Söyledi. Ahmet çıkardı iki mislini verdi. Ama Vedat, paranın fazlasını derhal iade etti.

«Kalsın doktor bey...»

Doktor küfredilmiş gibi,

«Ne münasebet?» dedi.

Kaşları çatılmıştı. Öyle sert bakıyordu ki, ser-seri milyoner bu bakışın «İşin bitti. Hâlâ ne diki-
liyorsun?» demek istediğini anlıyarak doktorun iade ettiği parayı aldı, iç cebine soktu. Hırslı, adamakıllı hırslı,

«Eyvallah,» dedi.

«Güle güle.»

Köşkten çıktı.

Rezil olmuştu. Gözleri kararıyordu. Hiç kimse bundan daha fecî duruma düşmez, hiç kimse bundan daha berbat şekilde rezil olamazdı. Ne yapmalıydı şimdi? Kırılan gururunu nasıl tamir etmeliydi?

Vaktiyle Nâfiz Beyin kırmızı brikiyle geçip ana caddeye çıktığı yolda, elleri arkasında yürüyordu. «Rezil oldum» diye mırıldandı. «Herif beni mat etti Küstah, şımarık demek istedi...»

Durdu.

Doktor arkasından ne düşünmüştü acaba? Durumu hatırlamaya çalıştı: Sabahın erken saatında, karısının âşıkının köşküne gelmiş, karısını kendisine bırakmasını yalvarmaya, icap derse para vermeye, bu işi para ile halletmeğe gelmişti. Ama bunu olsun başaramamış, daha doğrusu, başarmak değil, açmağa bile cesaret edememişti. Adamın şakaşı yoktu. Ehemmiyet bile vermemişti. Fabrikatörlüğü, milyonerliği filân vızgelmişti...

Köşkün önünde durdu. Ne yapmalıydı şimdi? Karısının âşığı tarafından hakarete uğrayan bir koca ne yapardı? Ne yapması lâzımdı?

Köşkten içeri girdi. Merdivenleri çıktı. Birtakım sofalardan geçti...

Karısıyla konuşacaktı.

Oda kapısında durdu. Kapının buzlu camında bulanık bir ışık. Demek yatıyordu henüz. İçeri girip girmemekte tereddüt etti. Girse, onunla açık açık konuşsa... Ne konuşacaktı? Nilüfer'in: «O halde beni boşa, ayrılalım!» diyeceği besbelliydi.

Tam o sırada Nilüfer de rüyâ görmekteydi. Sarışın doktorla beraberdi. Onun köşkünde. Doktor piyanyosu başında, tabureye yarım oturmuş, tuşlara sol elyle vuruyor. Bir tutam saç yüzüne düşmüş, bakıyor. Tatlı mavi gözleri gülümsüyordu.

Sonra kalktı. Ağır, ağır, yanına geldi, onu kucakladı, yatak odasına götürdü.

Birden kapı. Kimin açtığı belirsiz, kocası. Elinde tabanca...

Heyacanla uyanıp, yatağında oturdu. Ter içindeydi. Oda kapısının buzlu camına korkuyla baktı. Birisi dikilmekteydi. Kocasına benzeyen bir gölge vurmuştu buzlu cama. Kısık bir ses, onun sesi:

«Nilüfer!»

Diye fısıldamıştı. Kapının topuzu oynamış... İyi ki içerden kilitlemişti kapıyı. Aldırmadı. Ses tekrar fısıldadı. topuz tekrar oynadı. Sonra gölge kayboldu.

Evet evet, kocasıydı, muhakkak. Ne için gelmişti acaba? İsteddiği neydi? Sevmiyordu, sevmiyordu. İğrenmiyorsa bile, nefret ediyordu ondan.. Evet, birtakım formaliteler filân falan ama, zorla değil ki, sevemiyordu. Birtakım kâğıtlara nazaran onun karısı, meşrû karısıydı ama gönlüne göre? Aslolan gönlüydü. Gönlüne göre ötekinin karısı olması lâzımdı. Olabilirdi de. Olamadıysa hâlâ, suç kendisinde, yalnız ve yalnız kendisindeydi. Yoksa doktor, «Seviyorum, ben de onu seviyorum, onu istiyorum. Korkmayın. Gelsin!» diye Gülpembe'yle haber göndermişti.

Kalktı. Sert memelerinden kayan sutyeni büsbütün çekip attı. Ayna karşısına geçti. Darmadağın saçları, dimdik göğsüyle sahiden güzeldi. Bu güzel-

liği dört duvar arasına hapsetmeğe hakkı var mıydı? Sonu ne olursa olsun, biraz cesaret göstermeliydi. Gülpembe: «...cesur ol! demişti. Bana kalırsa, işi sen bitireceksin!»

Anlıyordu... İş o bitirecekti. Hem niçin ayıp olundu? Kocasından ayrılıp başkasına varmak günah mıydı? Suç muydu? Bu işi dünyada yapan, yapacak olan yalnız kendisi miydi? Milyonerse, fabrikası varsa, zenginse... Ona neydi? Dünyada başka kadın yok değildi ya!

Pencereye gitti. Kalın ipek perdeleri araladı.
Kristâl aynada sabah oldu.

17

Son sözün kendisinde olduğu kanaatine vardı-
ğı gün, Gülpembe'yle haber gönderdi: Geliyordu, ona geliyordu!

Bu haberi, daha doğrusu bu havadisi çoktandır bekleyen sarışın operatör, hiç şaşmadı. Yalnız,
«Teenni ile hareket edelim,» tavsiyesinde bulundu.

Gülpembe bu «Teenni» sözünden hiçbir şey anlamamıştı:

«Nasıl yani?» dedi.

«Yani akıllıca halledelim işi...»

«Gece yarısından sonra, el ayak çekilince birlikte geleceğiz.»

«Siz kalsanız daha iyi olmaz mı?»

«Yahut öyle yapalım. Ben köşkte kalır, etrafa göz kulak olurum. O gelir. Konuşursunuz...»

«Kararımızı birlikte veririz.»

«Sonra da...»

Herşey büyük bir itinayla hazırlandı. Nilüfer, köşkün arka kapısından çıktı, aysız gecenin serin karanlığına karışıp gitti.

Gülpembe kapıyı örttü. Hiç renk vermeden geri döndü. Nilüfer'in şuradan kurtulup, sevdiği adamla mesut olmasını öyle istiyordu ki...

Koca köşk derin bir uykuya gömülmüş horluyor.

O saatte serseri milyoner de ya barda, ya kim bilir hangi zenginin bezik masasında kendini avuttuğundan, korkulacak birşey yoktu.

Serseri milyoner bu gece hiç iyi hissetmiyordu kendini. Epeyce alkol almıştı, masasında renk renk, cins kadınlar... Caz çılgın gibi çalıyor, çiftler büyük bir neşeyle dönüyorlardı. O, yüzünü avuçları içine almış düşünüyordu.

Sıkıntı vardı içinde. Karısı, hep karısı... Ne olacaktı sonu bunun? Bir taraftan annesi, öbür taraftan Yumruk Niyazi ısrarla, boşanmasını söylüyorlardı. Hattâ ısrar ediyorlardı: Elâlem ne derdi?.. Gençliğine, delikanlılığına, erkekliğine yakışır mıydı? Tekmelesindi, bitsin gitsindi.

İhtimal yanlış da değildiler. Böyle bir kadını tekmelemesi en akıllı hareketti. Kendini sevmiyor, nefret ettiğini saklamıyordu. Şu halde?

Omuzunda bir el.

Döndü: Yumruk Niyazi!

«Gene ne düşünüyorsun?»

İçini çekti:

«Hiç.»

Yumruk Niyazi elinden tutup kaldırdı. Arka odalardan birine gittiler. Masa kuruluydu. Ama nerde? Serseri milyonerin canı hiç bir şey istemiyordu.

Yumruk,

«Düşünme!» tavsiyesinde bulundu.

«Elde olsa,» dedi.

«Olmayacak ne var? Elini salıasan ellisi...»

«Malum nakarat.. Ben gidiyorum...»

«Nereye be?»

«Eve.»

«Gene onu mu görmek istiyordun?»

«Haydi hoşça kal!»

Bardan çıktı. Bu saatte eve döndüğü vâki de-ğildi.

Hususîsine girdi. Araba yumuşak vınıltılarla bomboş asfaltta kaydı. Köşkü. Durdu. İndi arabadan. Öyle bir bezginlik içindeydi ki, arabayı garağa sok-

mak bile gelmiyordu içinden. Kapısını kilitleyip bıraktı, anahtarıyla köşk kapısını açtı, girdi.

Cümle kapı, koridor, sofa. Durakladı. 'Gülpembe'nin penceresinde ışık vardı. Acaba Nilüfer Gülpembe'yle beraber miydi? Pencereye usulcacık yaklaştı. İçeri baktı. Gülpembe yalnızdı. Endişeli, birşeyler bekler gibi bir hal. Gene annesiyle kavga ettiklerine, yahut annesinin gene onu azarladığına hükmederek, üzerinde durmadı.

Yukarı çıktı. Gene müthiş bir arzu, Nilüfer arzusu... Halbuki kaç vakittir peşini bırakmış, kadını kendi haline terk etmişti. Milyonda bir ihtimal de olsa, günün birinde iliğine tak edip özür dileyerek kendine geleceğini umuyordu.

Elinde olmayarak, adımları Nilüfer'in yatak odasına doğruldu. Kapının kilitli olduğunu, Nilüfer'in gene kapıyı açmayacağını bildiği halde, topuzu kıvırdı: Hayret! Kapı açılmıştı. Acaba karısı, iliğine tak deyip, onu arzuladığı için mi kilitlememişti?

Karyolaya gitti. Karanlıkta hiç bir şey fark olunmuyordu. Karısı ordaymış gibi yokladı. Sonra koştı elektrik düğmesini çevirdi: Yoktu! Karyola bomboştı. Yorgan, çarşaflar filân örselenmemişti bile. Demek karısı yatmamıştı bu gece. Gülpembe'nin odasında da olmadığına göre... Acaba tuvalette olmasın? Peki ama bu saata kadar niçin yatmasındı?

Elektriği söndürüp odadan çıktı, kapıyı çekti. Gülpembe hâlâ tek başına oturuyordu.

Tereddütsüz girdi.

Kadın karşısında beyi görünce kireç kesildi! Belden aşağısı âniden tutmaz olmuştu. Ayağa kalkmak istedi, olmadı.

Gülpembe kekeledi:

«Bi bi bilmiyorum beyefendi...»

«Odasında yok. Hattâ karyolasına bile girmemiş...»

«.....?»

«Sen niye yatmadın hâlâ?»

«Uyku tut tut tutmadı..»

«Sende bir şeyler var!..»

«Yok, yok beyefendi, hiç bir şey yok.»

«Peki Nilüfer nerede diyorum sana?»

Gülpembe cevap veremedi.

Serseri milyoner âni bir kararla Gülpembe'nin odasından çıktı, kapıyı çekti, kilitleyip anahtarı yanına aldı. Birşeyler hissetmişti. Aklına fena, çok fena şeyler gelmişti. Koridorları hızla geçti, merdivenleri dörder beşer indi. Annesinin odasına geldi. Girdi. Elektriği çevirdi. İhtiyar kadın horlamaktaydı.

Sarstı, tekrar sarstı. Kadın zorla kendine gelip de karşısında oğlunu görünce yataktan fırladı. Oğlunun dönen gözlerinden çok şeyler sezmişti.

Serseri milyoner:

«Nilüfer odasında yok,» dedi.

Hâlâ uyku sersemliği içindeki kadın,

«Nerede olabilir?» diye sordu.

«Bilmiyorum.»

«Tuvalette filân olmaşın?»

«Yok. Tuvalette de yok. Hattâ hiç yatağa girmemiş bu gece.»

«Ne biliyorsun?»

«Odasından geliyorum. Sonra, Gülpembe, o kadın... Gecenin bu saatinde, hâlâ oturuyor!»

Anayla oğul bir an manalı manalı bakiştılar: Yoksa?

Oğul:

«Bilmem, neni.»

«Allah sen gösterme yârabbi...»

«Çıldırırım anne, eğer öyle bir şeyse...»

İhtiyar kadın oğlunun kireç kesilmiş yüzünden korktu.

«Hiç bir şey olmazsın,» dedi. «Aklını başına topla. Arslan gibi erkeksin, bir kadın için...»

Serseri milyonerin kulağına söz girmiyordu. Hüngür hüngür ağladı. Annesinin karyolasına oturmuş, başını avuçları arasına almıştı. Kadın tam bir dişî pars öfkesi içinde, ama gene de kendini tutuyordu. Odadan çıktı, koridorlar, merdivenler... Gülpembe'nin odasına geldi. Kapı kilitliydi.

«Aç kapıyı!» diye bağırdı.

Gülpembe ölü yüzünü hatırlatan yüzüyle pencereye gelmişti.

«Ahmet bey kilitledi büyük hanım,» dedi.

«Nilüfer nerede?»

«Bilmiyorum.»

«Nasıl bilmezsın?»

«Vallahi bilmiyorum büyük hanım..»

«Sana Nilüfer nerede diyorum kaltaaak!!!»

Kapıyı tekmeliyerek avaz avaz bağırmaya başladı. Gecenin bu saatinde ıpissız köşk çın çın ötüyordu. Az sonra köşkün erkek, kadın tekmil uşakları, hizmetçileri başlarına toplanmış, büyük hanımı yatıştırmaya çalışıyorlardı. Ama o kabına sığamıyor, gözlerinin önünde oğlunun, biricik oğlu Ahmet'in kireç kesilmiş yüzü, bir kadın gibi hüngür hüngür ağlayışı.. Avaz avaz bağırıyor. Gülpembe'ye, Nilüfer'e söğüp sayıyordu.

Bir ara yanına oğlu yaklaştı. Bir kenara çekti. Şuursuzca sordu:

«Ona mı gitti anne?»

«Kime?»

«Ona işte, doktora...»

«Gittiyse gitti evlâdım, cehennemin dibine kadar yolu var.»

«Anneciğim?»

«Yavrum?»

«Ben artık boynuzlu oldum değil mi? Bana boynuzlu derler değil mi?»

Bir an eşya kafasında ters döndü. Gözleri karardı ve her şey silindi. Sarışın operatör, yalnız o. Kafasında, kafasının içinde. Bakıyor, «Karını, diyor-du, karını... Karını elinden aldım. Sen artık boynuzlusun!»

Merdivenleri indi, koridorları, sofaları geçti. Kendini sokakta buldu. Koşuyor, çılgın gibi koşuyordu. Asfalt caddenin kaldırımında tek başına, gücünün yettiği kadar koşuyordu. Sola saptı. Böğürtlenlerin acı yeşill arasındaki yolda hep aynı hızla koşuyordu. Bir ara durakladı. Eli beline gitti. Ordaydı. Kılıfından çıkarıp eline aldı. Küçücük demir

parçası titreyen elinde, koşuyor, sarışın operatörün köşküne doğru yıldırım gibi koşuyordu

Köşk pencerelerinde ışık vardı.

Bahçe kapısının önüne gelince durdu. Ses çıkmamaya dikkat etmeliydi. Öyle yaptı. Kapıyı usulacık açtı, girdi. Ayaklarının uçlarına basarak taş merdiveni buldu. Ağır ağır çıktı. İçerden tatlı bir piyano sesi geliyordu. Kapının yanında pencereden içeri baktı:

O, piyano başında, Nilüfer de yanında dikilmekteydi. Öyle tatlı bakışıyorlardı ki...

Köşk kapısına geldi, zile bastı.

Nilüfer herşeyi gözüne aldığı halde, gene de korkudan kireç kesilerek sevgilisinin elini tuttu.

Genç operatör piyanodan kalktı.

«Her ihtimale karşı yan odaya geç!» dedi.

Kapının zili üstüste, sinirli sinirli çalınıyordu. Bir şeyler seziyor, ama korkmuyordu. Oysa bile, olsundu. Saklı gizli değildi ki. Sevişiyorlardı. Bâhusus kadın, kesin kararını vermişti.

Kapıya gitti, sürgüyü çekti, açtı: Tahmin ettiği gibi, Oydu!

«Efendim?» dedi. «Ne istiyorsunuz?»

Ahmet kapıya yüklendi!

«Ne mi istiyorum? Bir de soruyorsun ha? Karımı istiyorum!»

«Yok burada.»

«Az evvel buradaydı, gözlerimle gördüm. Çekil kenara!»

Nilüfer, karanlık odada kıvranıyordu. Münakaşanın gittikçe sertleştiğini hissediyor, çıkıp da, «Evet, buradayım. Seni sevmiyorum, boşa beni!» diyemiyordu.

Tam bu sırada arka arkaya iki el silâh sesi!

Nilüferin iradesi eridi. Artık hiçbir şey düşünemiyordu. Pencereye çılgın gibi koştu, kanadı açtı, mantosu, portmeniyle kendini bahçeye attı. Bu alçak pencereden çok atlamıştı çocukluğunda.

Karanlık bahçeyi hızla geçti, asfalta çıktı.

Hemen o gece İstanbula hareket edecek ekspresle atladı.

Uzun yıllar geçti. Kocasının hapse girdiğini işitmişti. Ayrıldı. Çeşitli mâceralardan sonra yolu bara düştü. Hattâ birinde Yumruk Niyaziyle de karşılaştı. Niyazi hiç şaşmadı. İsterse dolgun ücretle, kaçtığı memlekete, kendi barına götürmek teklifinde bile bulundu.

.....

Sarışın kemancı solosunu bitirip kemanını tekrardan bırakmıştı. Sevgilisinin yanına geldi:

«Ne düşünüyorsun gene?»

Prenses silkindi:

«Hiç.»

«Haydi birer kadeh blr şey içelim.»

«İçelim.»

Esmer Ayten,

«Bu kadının kimseye söylemek istemediği bir derdi var» dedi.

Mücellâ başını salladı:

«Var kardeş. Dalıp dalıp gidiyor!»

«Derdini söylemiyen derman bulamaz ki!»

Aynı şeyi uzun bacaklı iskemlelerde karşılıklı oturduğu sevgilisi sarışın kemancı da söyledi:

«Derdini söylemezsen derman bulamayız ki Nilüfer!»

Elindeki viski kadehine bakarak hafifçe gülümüyor, ama derdinin ne olduğundan söz açmıyordu. Gün geçtikçe içindeki karanlık koyulaşıp, derinleşiyor, eski kocasının günün birinde karşısına çıkıvermesinden korkuyordu. Çünkü bir hafta önce ilân edilen afla çıkmış olabilirdi. Pek mümkündü. Bahuşus Yumruk Niyazi'den de öğrenmiş olacaktı.

Acaba hâlâ seviyor muydu? Barda çalıştığını öğrenince ne demişti?

Hiçbir şey dememişti. Duymamıştı ki.

Yumruk Niyazi asla bundan söz açmamıştı. Hapishaneyi her ziyaretinde Yumruktan yalnız Nilüfer'i

sormuş, hattâ zaman zaman ağlamıştı. Nilüfer'in ayrılma meselesinde ise, çılgına dönmüştü âdeta.

Af imdada yetişmeseydi, daha dört yıldan çok cezası vardı.

Çıkınca ilk iş onu, o sekiz yıldır içinden söküp atmadığı kadını aramak olmuştu. Yumruğa bakılırsa, kadın Türkiye'de değildi. İşittiğine göre Avrupa'ya gitmişti. Ama kimle gitmişti? Bilmiyordu. Tabii atıyordu Yumruk.

Hapisten çıktığının onuncu günü İstanbul'a tek başına geldi. Onu günlerce aradı. Bir gün Tünelin önünde Suat'a rastladı. Hiçbir şeyden haberi yoktu. Yıllarca önceki o rezaletten sonra dayısının yanına gelmiş, dayısıyla çalışmaya başlamış. Dayısının küçük kızıyla evliymiş, iki çocuğu olmuş, geçinip gidiyormuş.

Serseri milyoner İstanbul'da üç gün boyuna dolaştı. Nilüfer'in mutlaka İstanbul'da olduğunu sandan bir tarafı vardı. Bulmalıydı, bulacaktı. Daha doğrusu, bir gün sokakta filân rastlayıverecekmiş gibi geliyordu.

Bulamadı. Ümitleri kırıldı. Memlekete elleri boş dönecekti. Bu kadar yorgunluk, bu kadar merak fena yormuştu. Yorgunluğunu gidermeliydi.

Son gün tekmil sazları, gazinoları dolaştı. Boyuna içti. En son, bariara uğradı. Peşin ara sokaklardan birindeki küçük bir barda bir müddet oturdu. Sarmadı. Kalktı. Hiçbir şeyden zevk almıyordu. İçinde koyulaşan bir sıkıntı. O kadar içtiği halde sarhoş bile olamıyordu.

Büyük barlardan birine esneyerek girdi. Şapkasını filân teslim edip boş masalardan birine geçerken birden durakladı: Ne? O muydu?

İkindiden beri içtiği içkiler âdeta çarpmış, yeni sarhoş etmişti. Birbirine dolaşan bacaklarıyla o'nun oturduğu masaya koştu:

«Nilüfer!»

Nilüfer sarhoş gözlerini endişeyle kaldırdı: Oydu, günlerden beri tasasını çektiği eski kocası!

Hiç bozmadan, angaje olduğu adama döndü:

«Kim bu adam?»

Nilüfer'i konsomasyon eden fitil gibi sarhoş adam:

«Ne istiyorsun arkadaş?» diye ayağa fırladı.

Serseri milyoner onu kenara itip kendini âdeta masaya attı:

«Karıcığım, Nilüfer'ciğim!»

Mezeler yüklü masa, Nilüfer filan devrildiler. Caz durmuştu. Nilüfer'in sarışın kemancısı kemanını bırakıp koşmuştu. Hâlâ deli gibi bağırıp çağıran, devrilen içkilerle ıspanarak kaçan Prensesin arkasından koşmak için çırpınan, sağa sola tekme, yumruk sallayan adamın yanına geldi, karşısına dikildi:

«Ne var? Ne istiyorsun?»

Garsonlar serseri milyoneri zor zaptediyorlardı. Bir an sarhoş gözlerle sarışın gence baktı: Bu da onlardandı. Suat ve operatör Vedat gibi uzun boylu, sarı saçlı, mavi gözlü!

«Karımı istiyorum!»

«Deli misin sen!»

«Deli sensin serseri!»

Sarışın kemancı aniden bir tokat attı.

Serseri milyoner yepyeni bir hamleyle kemancının üzerine atıldı. Bir an birbirlerine girdiler, havada iskemleler, tabaklar uçtu. Sonra fazla sarhoş olan serseri milyoner, burnunun üstüne yediği bir yumrukla betona yuvarlandı.

Gene o geceki gibi olmuş, gözlerinden herşey silinmişti. Belinden tabancasını çıkarıp yıldırım gibi kalktı. Kaçmaya olsun vakit bulamayan sarışın kemancıya iki el ateş etti.

Sarışın kemancı yere yuvarlanırken, barda panik başlamış, müşteriler, garsonlar, konsomatris kadınlar birbirlerine girmişlerdi.

Serseri milyoner elinde tabanca, can çekişen kemancının üzerinden atlayıp, Nilüfer'in kaçtığı arka kısma doğru koşarken, garsonlardan birinin ayakları önüne fırlattığı iskemleye takılarak feci şekilde yuvarlandı. Elinden tabanca fırlamıştı. Kiskıvrak yakaladılar.

Çok geçmeden polislerle bekçiler de s  k  n etti.

Nil  fer'e gelince...

Arka kapıdan a ırılıp bindirildiği taksinin içinde Ayaspa a asfaltından Dolmabahçe'ye doğru iniyor, sarışın sevgilisinin can  eki tiğini hen  z bilmiyordu.

İKİ DAMLA GÖZ YAŞI

1

Aralık ayı içinde yazdan kalma nefis bir geceydi.

Müteahhit Süreyya Tunç, pırıl pırıl ayın altında su gibi akan hususîsinin direksiyonunda bir sigara yaktı. Ağız dolusu bir duman bıraktı harikulâde geceye.

İşleri tıkrındaydı. Eğer üvey oğlu Haldun, zarif köşkünün duvarları arasında olmasa ve uzun boyu, geniş omuzları, mavi gözleri, sarı kıvr kıvr saçlarıyla ona ömrünün en büyük ıstırapı mühendis Vedat'ı hatırlatmasa, saadeti sonsuz olacaktı.

Sigarasının külünü sinirli sinirli çıırttı.

Evet, sonsuz olacaktı saadeti ama, olmuyordu işte. Çünkü Haldun, geçtikçe babasına, yani karısının ilk âşığı, ilk kocası Vedat'a benziyor, on yedi, on sekiz senenin ardında küllenmiş acı hatıraları tazeliyordu.

On yedi, on sekiz sene evvel... En samimî arkadaşlarından birisi olan mühendis Vedat da, tıpkı Haldun gibi, uzun boylu, geniş omuzlu mavi gözlü, sarı lüle lüle saçlarıyla komşu köşkların etekleri havalı kızları için bir idealdi. Kalpler onun için tatlı tatlı çarpar, geceleri rüyalara yalnız o girerdi. Yaz akşamları o kadar delikanlının içinde yalnız onun etrafı alınır, onunla şakalaşılır, onunla dansediimeğe can atılırdı. Ama o, uzun bacaklı, mağrur şimal ilâhlarını hatırlatarak iri yeşil gözlü, âhu bakışlı biri

müstesna hiç birine yüz vermez, lâubali hareketleriyle canını sıkanları tersleyiverirdi.

Üvey oğlu Haldun gibi!

Haldun da, yıllarca öncenin mağrur mühendisi gibi, kızların arasında dimdik durmuyor muydu? Lâubali hareketleriyle canını sıkanları azarlayıvermiyor muydu?

Sigarasının külünü tekrar çırttı. Aklından asıl oğlu geçti. Kendi gibi kara kuru, iri burunluydı. Etekleri havalı komşu kızları üvey oğlunun etrafını civıltılarla aldıkları zaman, asıl oğlu, bir kenarda bükük boynuyla pek zavallı kalıyordu. Zavallı?

Evet. Yıllarca önce, Mühendis Vedat'la kızların yanında kendisinin kaldığı gibi.

Ne içerler, ne içerierdi Yarabbi! Vedat'ı parçalamak, gözlerini oymak, kanını içmek geçerdi aklından. Eğer gücü yetse, yahut da yeteceğine aklı kesse, onu kızların, etrafında pervane olan, etekleri havalıların önünde yumruklarıyla ezmeğe can atardı ama, hiç bir zaman bunu denememişti. Denese kaybedeceğini biliyordu. İçini çekti. Acaba öz oğlu Kâmuran da bugün, dün onun çektiği ıstırapları çekip, ağbeysi Haldun hakkında bu türlü şeyler düşünüyor muydu? İşte Süreyya Tunç'u haftalardan beri meşgul eden tek ciddî mesele!

Komşu köşklerin civil civil kızları yalnız öteklinin gözleri içine bakarlar da, ondan nihayet bir buçuk yaş küçük olan Kâmuran kıskanmaz olur muydu hiç? Acaba sevdiği bir kız var mıydı? Sigarasının izmaritini bir fiskeyle fırlattı. Vardı da, ötekine mi yüz veriyordu? Ötekine yüz veriyordu da, Kâmuran bu yüzden ıstırap mı çekiyordu? On altı yaşın ne demek olduğunu bilmez değildi. Bu yaş deli gibi âşık olmak, iki kadehle çıldırmak, en olmayacak şeyleri yapabileceğini sanmak yaşı değil miydi? Bu yaşı kendi de geçirmemiş miydi?

İnsan hayatının en renkli, en tasasız, en çılgın yaşı.

Karısı Melek'i bu yaşta sevmeğe başlamamış mıydı? Aklında Melek, sabahlara kadar göz kırpmadan pencere önünde oturur, gözlerini Melek'lerin

karanlık pencerelerine diker, zaman zaman da hıçkırır. Hıçkırıklarına sebep Mühendis Vedat'tı şüphesiz. O, öyle Apollon gibi ortadayken, Melek kendisine yüz veremezdi. Bazı geceler, Melek'i çıldırtırcasına sevdiği Melek'i boğmak bile geçmişti aklından. Hele bir gece, hiç beklemediği bir anda... Yeni bir sigara yaktı. O ân ne müthişti Yarabbi! Ay gene bu geceki gibi iri ve pırıl pırıldı. Ama aralık değil, temmuz ortaları. Ay öyle parlaktı ki, yıldızlar silinmişti âdeta.

Yemekten sonra kendini bahçeye atmış, adımları onu Melek'lerin bahçesine sürüklemişti. Meleğin pencereye düşen gölgesi, billur kahkahası, yahut civil civil konuşuşu...

Demir parmaklığı bir sıçrayışta aşmıştı. Melek'lerin çiçekleri, Melek'lerin ağaçları, Melek'lerin havası içindeydi. Ayaklarının uçlarına basarak köşke adım adım yaklaşmıştı. Bütün geceyi orada, Meleğin penceresi altında geçirebilirdi. Taflanların arasından geçerken... Off... Bunu düşünmek bile istemiyor. Kabil olsa bu acı hatırayı içinden söküp atardı. Atamıyordu, kabil değildi. Ne zaman böyle olsa, mutlak o geceyi hatırlar, içi kanardı: Melek onun, o Apollon'un kollarındaydı, dudak dudağaydılar! Bu hiç sevmediği nefret ettiği hatıradan kurtulmak istercesine gaza bastı. Araba homurtuyla sıçradı. Ama kurtulamıyordu. Ne yapsa nafile. Sevmediği hatıralarının seli içinde boğulacak gibi oluyordu.

Babasını kandırıp Avrupa'ya savuşmuştu. Onların saadetini görmeğe tahammül edemeyecekti. Uzak uzak kaçmakla, Avrupa şehirlerinin kalabalığına karışmakla Meleği unutacağını sanmıştı. Paris, Londra, Niş, Montekarlo... Fakat nafile. Barlar, kafesantlar, dansingler, nefis kadınlar, çeşitli içkiler... Nafile, nafileydi. Başdöndürücü Avrupa âlemi yüreğinden Meleği silip atamıyordu. İçi yanıyordu. Çıldıracaktı. Kendini öldürüp kurtulmak istiyordu. Ama yapamıyordu bunu.

Çaresiz, memlekete döndü. Döndü ama, olanlar olmuş. Melek Apollon'la evlenmişti. Gebeydi de,

Ne olursa olsun, önemli değildi hiç biri. Evlenmesi, gebe oluşu... Sekiz çocuk anası olsa gene gözü ondaydı. Bekleyecekti. Ömrünün sonuna kadar bekleyecekti.

Melek de bütün bunların farkındaydı ama, aldır-
dığı yoktu. Dünyalar kadar sevdiği kocasının yanın-
da, aşktan sarhoş, gözlerinden kâinat silinmişti. Karı koca birbirlerinin gözlerinin içine bakıyorlar-
dı. Akşamları işinden köşke dönen kocasını bigu-
delerle toplanmış başı, içleri gülen iri yeşil gözle-
riyle karşılayan Melek, bir kenardan saadetlerini
kıskanarak seyreden Süreyya'yı görmüyor, görse bi-
le aldırmıyordu... Karı koca şen, şakrak, köşkleri-
nin kapısını kıskanç bakışlara çevirmiş, çılgın anlar
yaşıyorlardı. Ama, her saadetin bir sonu vardır!

Günün birinde mühendis Vedat çok kârlı bir
taahhüt işi için güzel karısını birkaç ay için bira-
kıp, Doğu'da bir yerlere gitmek zorunda kalınca,
onların saadetleri de gölgelenmişti. Birkaç ay Me-
lek için birkaç yıl, hattâ birkaç asır hükmündeydi.
Sevdiği, sevdiği değil taptığı kocasından ayrı kal-
manın azabına nasıl dayanacaktı? Dayandı. Lâzım-
dı çünkü. İstikballeri için lâzımdı bu. Hem nihayet
birkaç ay... Ondan sonra, bir daha hiç ayrılmamak
üzere birbirlerinin olacaklar, birbirlerinden ayrı ge-
çirdikleri ayların acısını daha coşkun, çok daha
ateşli çıkaracaklardı. Gitti.

Melek, giden sevgilinin mektuplarını değil, telg-
raflarını, hemen hemen her gün, birkaç sefer alıp,
mesut gözyaşları dökerek okuyor, cevap vereme-
menin, taşkın hislerini ifadeye fırsat bulamamanın
istirepleri içinde kıvranıyordu.

Nihayet o da oldu. Vedat Doğu'daki şantiyenin
adresini bildirmişti. Melek coşkun hislerinden ko-
pan ateşli mektuplar yazdı. Daha coşkun, daha
ateşli cevaplar aldı.

Ama bir gün...

O gün Melek Haldun'un doğum sancıları için-
de kıvranıyor, bir yandan da kocasının, sevgili ko-
casının gelip gelmediğini soruyordu. Gelmeliydi.
Karnındakinin babası mutlaka gelmeliydi. İki eli

kanda da olsa gelmeli, ilk çocuğunun doğumunda, daha doğrusu, sevgili karısının çektiği ıstırapların yanibaşında bulunmalıydı.

Gelmiyordu, gelemiyordu bir türlü. Haftada bir iki gelen mektuplar da kesilivermişti. Melek o kahredici doğum sancıları arasında en çok bunu merak ediyor, etrafındakilerden bunu soruyordu. Etrafındakiler müthiş bir sırrı saklar gibiydiler. Onunla karşılaşmamak, sorularına muhatap olmamak için bucak bucak kaçıyorlardı.

Haldun doğdu, aradan on beş gün, sonra kırk gün geçti. Melek hâlâ müthiş haberi işitmemişti. Ama bir şeyler sezmiyor, rüyalarına kötü kötü şeyler girmiyor değildi.

Günün birinde bir gazeteden, nasılsa unutularak komodinin üzerine serilmiş eski bir gazeteden müthiş haberi aldı: Oğlu Haldun'un babası, karısının doğumuna yetişmek için çıktığı yolda bir otomobil kazası neticesi ölmüştü! Acı bir çılgınlıkla düştü bayıldı. Doktor, ilâç, su mu para etmedi. İkide birde bayılıyor, ağzından köpükler saçılıyordu. Aylarca humma alevleri içinde sayıkladı. Ağlamaktan yaş kalmadı gözlerinde. Aylar geçti. Alevler söndü, kendine geldi. Zamanın her şeyi düzelten, ıstırapları dindiren şefkatli eli onun ıstıraplarına da son verdi. Kendine geldiği zaman yanibaşında Süreyya Tunç'u buldu. Kocasının en yakın arkadaşı ne de olsa sevgili kocasının taptaze hatıralarıyla doluydu. Üstelik herkesten daha tesirli şekilde teselli ediyor, oyalayabiliyordu. Öyle ki Süreyya, zamanla Melek için ayrılınamaz hale geldi:

«Hatıralarına hürmet edeceğim. Vedat'ın yadigârı Haldun'u kendi öz evlâdım gibi bağrıma basacağım!» dedi.

Evlendiler. Ama Melek, gözlerini yumduğu zaman kendini Vedat'ın kollarında farzetmekten kurtulamıyordu. Bu hislerle Kâmuran'a gebe kaldı. Haldun bir buçuk yaşında, çat pat yürürken, Kâmuran'ı doğurdu.

Ama Kâmuran hiç bir zaman Haldun'un yerini tutamadı. Babası gibi kara, kuru, iri burunlu, çir-

kindi. Haldun'un yerini tutmak şöyle dursun, Meleğin ana kalbini bile bir an sevgi hisleriyle dolduramadı. Melek hanım için varsa Haldun, yoksa Haldun. Aradan yıllar geçtiği, bir buçuk yaş farklı koca delikanlılar oldukları halde, Melek hanım için Haldun her şeydir. Kâmuran'sa hemen hemen hiç bir şey. Bunu Kâmuran da bilir, babası da. Bilhassa yaz akşamları etekleri havalı komşu kızlarının Haldun'u aralarına aldıkları sıralar Süreyya Tunç, çoğu sefer köşkün bahçeye bakan pencereleri gerisindedir. Kâmuran'ın bir kenarda nasıl mahzun, nasıl zavallı kaldığını görür, kan tepesine çıkar. Bu yüzden karısına bile kin beslemeğe başlamıştır. Bir zamanlar yanıp tutuştuğu bu hâlâ güzel, hâlâ alımlı kadını kışkandığı olmuştur. Melek hanımsa bu kadarını tabii karşılamakta, kocasının haklı olduğunu teslim etmektedir. Bir annenin evlâtları arasında güzel, çirkin farkı gözetmesinin yakışık almayacağını o da bilir ama, elinde değildir.

Süreyya Tunç yolda birdenbire beliren iri bir köpeği ezmek için arabayı yavaşlattı. Tembel hayvan, canından bezmiş, ölmek istiyordu sanki. Pırıl pırıl hususînin sağ ön çamurluğu dokunduğu halde, acele etmedi. Hatta başını isteksizce çevirip, arabaya şöyle bir baktı.

Köpeğin hâli Süreyya Tunç'un çok tuhafına gitiyse de üzerinde durmadı. Geçti. Kafasına oğlu, sevgili oğlu canı kadar daha da çok sevdiği Kâmuran... Karısı Haldun'u sevdikçe, o da Kâmuran'ın üstüne düşüyor, hatta koskoca oğlanı dizine oturtup okşuyordu.

İki kardeş arasında her bakımdan tam bir zıtlık vardı. Haldun güzel, Kâmuran çirkin, Haldun zeki, Kâmuran aptal değilse bile sönük; Haldun çalışkan, Kâmuran tembel... Tembel ama, babası, «Aldırma,» demişti. «Dilediğin zaman dersleri de, hatta mektebi de bırak. Benim servetim senin torunlarının torunlarına bile yeter.»

O da aldırmıyordu. Zaman zaman babasının hususîsinin direksiyonuna kuruluyor, zarif köşkle-
rin arasında tur atıyordu. Kâmuran babasının husu-

sîsiyle görünmez mi, kızlar hemen birbirlerini dürtterlerdi:

«Don juan geliyor!»

Niçin tura çıktığını bilirler, asfalta inerlerdi. O, kızları arabasıyla gezdirmenin ümidiyle gelir, önlerinde dururdu:

«Gezmek ister misiniz?»

«İsteriz tabî...»

«Buyrun!»

Kızlar arabaya dolar, hemen unutulardı Kâmuran'ı. Kâmuran'sa, direksiyonda, onları memnun edebilmek için gözlerinin içine bakar, en-küçük arzularını bile emir telâkki ederdi.

Bunlardan birisi azıcık sevse, yahut seviyormuş gibi görünse, Kâmuran sabahlara kadar uyumamağa, yalnız ve yalnız sevgilisini düşünmeğe öyle hazırdır ki. Fakat nerde? Mutlaka bir münasebetsizlik yapacaklardır. Sanki sözleşmişler gibi, Haldun'u sorar, Haldun'un güzelliğinden söz açarlardı. O zaman dünya zindan olurdu. Gereken cevabı verirdi ama neye yarar?

2

Zarif hususî köşke geldi. Süreyya Tunç arabayı uşağa bırakıp köşkünün taş merdivenini ağır ağır çıktı.

Melek hanım yatmak üzereydi. Kocasını pembe ipek geceliğiyle karşıladı.

«Geç kaldın?»

Kurşunî fötr şapkasını oracıktaki aşkıya geçirdi.

«Kulüpte, beziğe daldım da... Kâmuran yattı mı?»

«Bilmem. Galiba...»

Karısına sertçe baktı. Melek hanım gözlerini indirdi. Verdiği cevapla ilgisizliğini pek belli etmişti.

Adam hırsla Kâmuran'ın odasına gitti. Elektriği yaktı: Kâmuran elbiseleri, hattâ pabuçlarıyla karyo-

lasına uzanmıştı. Karyolasının yanı başındaki komodin üzerinde yarısı içilmiş bir şişe şarap duruyordu. Yere bir defter düşmüştü. Maroken kaplı, küçücük bir defter. Bu defteri üç gün evvel kendisi hediye etmişti oğluna.

Aklı gidecekti. Kâmuran niçin soyunmadan yatmıştı? Canı mı sıkılmıştı bir şeye? Kavga filan mı etmişti?

Yerden defteri aldı. Sahifeleri rásgele açtı, hayretler içinde kaldı. Oğlu, hatıralarını çok acı, fakat bütün hislerini belli ederek yazmıştı. Oracık-taki iskemleye ilişerek, baştan okumağa başladı:

12 Aralık

«Ben de 307 Celâl gibi, hatıralarımı yazmağa karar verdim. Evet, 307 koca burun gibi. Sahiden de, yalnız sınıfta değil, koca mektepte herkes çocuğun burnuyla meşgul. Öyle içerliyor ki. Bir gün, «Dayak yemekten korkmasam, burnumla uğraşanları yumruklardım!» demişti. Haklı. Ben de dayak yemekten korkmasam, ilk peşin Haldun'u yumruklardım. Gerçi Haldun beni dövmez, babamdan çekinir ama, benden dayak da yemez. Bileklerimi tutup beni kızların önünde hareketsiz bıraksa, gene kötü. Yeniden alay mevzuu olabilirim.

Lânet olsun kızlara!»

13 Aralık

«İriyari, son derece yakışıklı olmayı ne kadar isterdim. İnsan iriyari ve yakışıklı olsa, etrafını kızlar alır. Gülen, söyleyen, gözlerinin içine bakan. Ben, bizim Haldun gibi kendini beğenmiş olmam. Kızları hiç azarlamam. Güzel kızları ne diye azarlamalı? Meselâ doktorun Neclâ, eczacının Handan, avukatın Şermin... Üçü de güzel, üçü de ciol. İnsan onun üçünü de idare edebilir pekâlâ. Ya Şahika? Mürvet? Sevim'e ne demeli? En çirkinleri İclâl ama, o bile bana yüz vermiyor. Yüz verse... Yüz vermelerinden geçtim, yerli yersiz beni Haldun'la

mukayese etmeleri olmasa. Anladık, o güzel, bense çirkinim. Ne yapayım?

Allah her taraftan vurmuş. Bari yumruklarım sıkı olsa da onlara —kızlar hariç tabî—, hadlerini bildirsem. Nerde? Sen de benim gibisin değil mi kardeşim koca burun?»

17 Aralık

«Bıktım şu Haldun'dan. Her zaman, her yerde, her vesileyle o. Herkes ondan, onun güzelliğinden bahsediyor. Annem bile onu benden çok seviyor.

Çirkin oluşum hayatımın tek ıstırapı. Peki ama, niçin ağabeyim yakışıklı da ben değilim? Ben tıpkı babama benziyorum. Babamın beni bu yüzden çok sevdiğini bilmiyor değilim. Kendisine benzediğim için.

Haldun ağabeyim yanıbaşında, burnumun dibinde olmasa bu kadar mustarip olmayacağım. Bilmem babam da, hayatında, daha doğrusu gençliğinde benim gibi çirkinliğinin ıstırapını çekmiş midir? Herhalde çekmiş olacaktır. Onun için babam, benim şeker babam beni herkesten çok daha iyi anlıyor. Babacığım babacığım, sana bunları bir anlatabilsem, sen herhalde beni anlar, bana hak verirdin.

Acı ama gerçek: Yarın evlenmeğe kalksam, sevdiğim kızın Haldun ağabeyim dolayısıyla benden nefret edeceğine şüphe var mı? Yakışıklı bir erkeğin yanındaki çirkine kim yüz verir? Daha acısı, karımın bir gün bu yakışıklı adama gönül vermeyeceğini sanabilir miyim?»

Defter bu tempoyla uzayıp gidiyordu. Süreyya bey gençliğinde aynı ıstırapları çektiği için, oğlunu gayet iyi anlıyordu. O da sarışın mühendis yüzünden aynı şeyleri duymamış mıydı?

Gözlerinde biriken yaşları elinin tersiyle sildi. Tam bu sırada dışarda açılan bir kapının gıcirtısı. Elindeki defteri yere atıp kapıdan usullacık baktı: Üvey oğlu Haldun'du. Elini yüzünü yıkamak için tuvalete gidiyordu.

Her akşam yalnız elini yüzünü değil, ayaklarını

da güzelce yıkar, dişlerini mutlaka uzun uzun fırçalardı.

Gene öyle oldu. Sonra kurulanarak odasına dönerken, sofanın öbür başındaki kardeşinin odasına gözü ilişti: Hâlâ yatmamış mıydı?

Merakla gitti. Kardeşi elbisesi, hatta ayakkaplarıyla karyolasına uzanmıştı. Komodinin üzerinde yarısı içilmiş bir şarap şişesi duruyordu. Maroken kaplı defteri karyolanın yanına düşmüştü.

Eğildi, yerden defteri aldı, komodinin üzerine koydu. Sonra kapıya gitti. Annesini mi uyandırıyordu acaba? Fakat yatmış olacaktı. Rahatsız etmekten çekindi. Geri döndü, kardeşinin yanına geldi. İyi ama, bu şarap şişesi de ne oluyordu? Haylâz arkadaşlarıyla sık sık mektebi asarak kırlara açıldığını, sigara içtiğini biliyordu. Hatta babasının bütün bu haylazlıkları âdeta memnunlukla karşıladığının da farkındaydı ama, evde bu işi yapabileceği tuhafına gitti.

Karyolaya yaklaştı. Kolundan hafif hafif sarsmağa başladı:

«Kâmuran, kardeşim, Kâmuran!»

Kâmuran kimildadı. Bir şeyler mırıldandı. Sonra «Hıh!» diye doğruldu. Akları kanlanmış gözleriyle ağbeysine peşin tatlı, uykudan sıyrılıp da karşısında onu görünce hemen asılan yüzüyle, sertçe baktı:

«Ne var?»

«Elbisenle filan yatmışsın...»

«Sana ne?»

«Böyle yattığını annem görürse... Üzülür kardeşim»

«Hadi be, git odana, işime karışma! O yalnız senin için üzülür, benim için değil!»

Haldun ısrardan vazgeçerek, odadan çıktı. Ne diye karışmıştı sanki? Belki de haklıydı kardeşi.

Odasına geldi. Yatacaktı. Tam lambayı söndürürken, kapıda Kâmuran elindeki maroken kaplı defteri salıyarak sordu:

«Bu defteri komodinin üstüne sen mi koydun?»

Haldun suçlu suçlu,

«Evet...» dedi.

«İçindekileri de okudun mu?»

Etine iğne dürtülmüş gibi irkildi:

«Hayır, okumadım. Kapağını bile açmadım...»

«Yalancı. Yalın söylüyorsun bir de!»

«Vallahi, açmadım bile Kâmuran!»

«Sen git de o martavalları...»

«Annemin ölü yüzünü öpeyim ki okumadım!»

Kâmuran hırsla,

«Bir daha benim odama girme!» dedi.

Çekildi gitti.

Haldun dikildi kaldı. Fena bozulmuştu. Sanki hırsızlık yaparken yakalanmıştı. Az evvel gözlerinden uyku döküldüğü halde, şimdi uykusu kaçmıştı. Karyolasına gireceği yerde, geçti iskemleye oturdu. Başını avuçları içine aldı. Neydi bu çektiği? Ne yapsa, ne türlü hareket etse ne babasına, ne de üvey kardeşine yaranamıyordu. Hatta birinde, onunla eğlenmeğe kalkan bir arkadaşını yumruklamıştı, kardeşi bunu da biliyordu. Bildiği halde...

İkisi de ters ters bakıyor, yerli yersiz haşin davranıyorlardı. Niçin böyleydiler? Ne yapıyordu onlara? Hele babası! Son günlerde işi adamakıllı azıtmış, nefretini açıktan açığa belli etmeğe başlamıştı.

Hele ikinci üzerleri, Komşu kızlarıyla filan top-
laşıp şakalaşmaya başladığı sıralar üvey babası mutlaka panjurların gerisinde bir gölge gibi belirir, onları gözetlerdi. Niçin? Ne yapacaklarını mı kontrol etmek istiyordu? Maksadı neydi? Kaç kere bütün bunlardan annesine söz açmak istemiş sonra caymıştı. Kadıncağızın üzülmesini istemiyordu. Şurda ne kalmıştı? Gelecek seneden sonra İstanbul'a Üniversiteye gitmesi gerekecek, birbirlerinden kurtulacaklardı.

Eğer annesini üzmekten korkmasa, üvey babasının evini de, ekmeğini de çoktan terk edip giderdi. Fakat annesi, zavallı annesi üzülecek, gözyaşı dökmekten hâl olacaktı.

Asıl üzüldüğü, Kâmuran'ın durumuydu. Her fır-

satta, her vesileyle kayırdığı, o yokken bile arkasından edilen alaylara karşı koyduğu halde oğlana bir türlü yaranamıyordu. «Donjuan» diyorlardı, «Keçiboynuzu» diyorlardı, «Ayva suratlı» diyorlardı! İçini çekti. En iyisi, annesine yalvarsa da, babasının İstanbul'da bir yatılı liseye yollamak fikrine peki demesini sağlasa. Ama hiç ümidi yoktu. Üvey babası belki de vermezdi yatılı ücretini. Gözlerinin içi güldü. Annesi ısrar ederse verirdi belki de. Kendini İstanbul'daki liselerden birinde yatılı farzetti. Ah ne iyi olurdu. Arkadaşları geçende, sesinin fevkalâdeliğinden bahsetmişlerdi. Bunu yalnız onlardan işitmemişti, herkes söylüyordu. Sesi bütün semtte meşhurdu. İhtiyarlar, «Babana çekmişsin.» diyorlardı. «Onun sesi de çok güzeldi!»

İstanbul'a giderse bir taşla iki kuş vurmuş olurdu. Bir taraftan okur, öbür taraftan da ses ve müzik kültürünün ilerlemesine gayret ederdi.

«Sen hâlâ yatmadın mı evlâdım?»

Yüzü derhal güldü ve tatlılaştı:

«Derse çalıştım anneciğim. Yatacaktım!..»

«Ne düşünüyorsun?»

«Hiç... Derslerimi geçiriyordum zihnimden!»

«Yat artık, haydi.»

«Peki anneciğim. Beni öpmeyecek misin?»

«Öpmez olur muyum?»

Ana oğul sarılıp öpüştüler. Sonra Haldun karyolasına girdi. Annesi arkasını bastırıp, lambayı söndürdü, çıktı.

Sabahleyin babasıyla kardeşinin yüzlerini görmeden evden erken erken çıktı.

3

Bu sırada Süreyya bey oğlunun karyolasına oturmuş, saçlarını okşayarak onu uyandıрмаğa çalışıyordu.

Şımarık oğlan nihayet gözlerini açtı. Babasının boynuna sarıldı, yüzünü yüzüne sürdü. Sonra birden aklına gelerek, ciddileşti.

«Baba bel!»

«Ha?»

«Şu ağbeyim var ya?»

«Evet?»

«Çok terbiyesiz!»

Süreyya Tunç ehemmiyetle sordu:

«Ne yaptı gene?»

«Ben yatarken odama girmiş, dolabımı, kitaplarımı her şeyimi karıştırmış. Hatıra defterimi okumuş. Hatıra defteri sahibinden izinsiz okunur mu?»

«Okunmaz oğlum.»

«Terbiyesizlik değil mi?»

«Çok. O zaten terbiyesizin biri. Ne düşünüyorum biliyor musun? Annen razı olsa da, onu İstanbul'daki bir yatılı mektebe defetsek!»

Kâmuran tekrar babasının boynuna sarıldı:

«Ah babacığım, ne iyi olur! Baba?»

«Söyle yavrum...»

«Defterimi sen de okumuşsun galiba?»

Az evvel, sahibinin izni olmadan hâtıra defterini okumanın terbiyesizlik olduğunu söylediği için, inkâr etti:

«Ne münasebet yavrum? Sahibinin izni olmadan okunur mu? Ben Haldun muyum?»

Kâmuran inandı:

«Şaka ettim babacığım. Ben de aynı kanaattayım da... Gönderin gitsin!»

«Annen razı olsa...»

«Annem mi? Aman siz de. Anneme ne bakıyorsunuz? Arkadaşları diyor ki, İstanbul'a git, orda ses sanatkârı olursun diyorlar.»

«O ne diyor?»

«Çan atıyor ama, annem...»

«Demek mektepte de şarkı söylüyor?»

«Söylüyor ya.»

Süreyya Tunç'un aklından Haldun'un babası geçti. Onun da sesi çok güzeldi. Arkadaşları ısrar

ettiler mi eli kulağa atar başlayıverirdi. Bir evlâdın babasına bu kadar benzemesi tuhafına gidiyordu. Dalmıştı. Kâmuran:

«Baba!»

«Söyle yavrum.»

«Ne düşünüyorsun?»

«Hiç yavrum.»

«İstanbul'a göndereceksiniz onu değil mi?»

«Kabil olursa...»

O gün Kâmuran okulda bu havadisi yaıydı: Babam ağbeyimi İstanbul'daki liselerden birine yatılı olarak gönderecek!

Akşamüstü okuldan dönerlerken Haldun dayanamadı, sordu:

«Babamın beni İstanbul'a göndereceği doğru mu?»

«Doğru.»

Ağbeysinin sinirleneceğini sanmıştı. Hiç de öyle olmadı. Gözlerinin içeri gülüyordu.

«Ne zaman söyledi?»

«Sabahleyin.»

«Annemin haberi var mı?»

«Bilmiyorum.»

Haldun'un yüzünden can sıkıntısının hafif gölgesi geçti.

«Annemin haberi yoksa neye yarar...»

«Babam istedikten sonra...»

«Evet ama...»

«Sen karışma. Babam ne yapar yapar, razı eder onu!»

Haldun'un gözleri tekrar parladı:

«Eder değil mi? Edeceğim dedi mi?»

«Dedi. Sen anneme hiç bir şey açma. Babamı kurarım ben. Nasıl?»

Haldun kardeşinin boynuna sarıldı:

«Çok iyi olur Kâmuran. İstanbul'a bir gidersem.. Ama, bak, akşam kalbimi kırdın benim...»

«Niçin?»

«Hatıra defterini okuduğumu sandın.»

«Okumadın mı yani?»

«Bak, şu iki gözlerim önüme aksın ki okudım!»

«Ne bileyim ben. Okudun sanmıştım.»

«Başkasına ait yazılar, sahibinin izni olmadan okunur mu?»

«Neyse... Demek İstanbul'a can atıyorsun?»

«Ne söylüyorsun be Kâmuran? Hem sesimi ilerletirim, hem de...»

«Maçlara gidersin değil mi?»

«Tabii.»

O günden sonra Haldun'la Kâmuran arasında, başta Melek hanım olmak üzere, herkesi şaşırtan, yadırgatan bir ahabplık başladı. Okula birlikte gidip geliyor, Süreyya beyin hususîsiyle birlikte geziyor, tenhelerde ağız ağıza vererek gizli gizli konuşuyorlardı.

Herkes hayretler içindeydi. Hiç kimse buna bir mâna veremiyor, ama bu âni değişişin sebebini müthiş merak ediyorlardı.

Aynı merak Süreyya Tunç'u da sarmıştı. İşin esasını Kâmuran'dan öğrenince, merakı geçti. Yıllar yılı yapmadığı bir şey yaptı: İki oğlunu hususîsine alıp küçük bir tura çıktı. Yolda üvey babayla oğul anlaştılar. İstanbul'a gitme işini gene Haldun halledecekti. Ne Süreyya Tunç, ne de Kâmuran işe karışmayacaklar, Haldun annesini razı edecek. O kadar ki, kadın gelip kocasına meseleyi açacak, o da zorla razı olacaktı.

Artık Haldun'un neşesine son yoktu. Annesini ne yapıp yapıp razı edeceğinden emin, okula gidip geliyor, fırsat kollayadursun, bu fırsat kendiliğinden zuhur etti:

Haldun'un İstanbul'a yollanacağı havadisi okuldan öğrenciler vasıtasıyla evlere yayılmıştı. Misa-firlikte Melek hanıma o kadar çok sordular ki, o da şaştı. Böyle bir şeyden haberi yoktu. Ama sesi mademki güzelmiş, onun için bir çeşit İstikbâl olacak-mış, mesele yoktu. Bir zamanlar babası istediği halde şiddetle İtiraz etmişti. Acaba şimdi açsa, ne derdi adam?

Sonra oğlu... İstiyor muydu bakalım gerçekten?

Haldun'un hiç bir şeyden haberi yokmuş gibi bir gece saçlarını okşamağa başladı. Haldun annesinin gene bir şeyden bahsetmek için zemin hazırladığını sezerek sordu:

«Hayrola anne?»

«Hiç yavrum...»

«Hiç değil, dilinin altında bir şey var!»

Oğlunu dikkatle, uzun uzun süzdükten sonra, «Ortalıkta çalkanan sözleri işittin tabii?» dedi.

«Hangi sözleri?»

«İstanbul'a gidiyormuşsun ya?»

Haldun şaşmış göründü:

«Yok canım? Sahi mi? Hani o günler...»

Melek hanım,

«Hani o günler mi? Göndersek gidersin demek?» dedi.

Annesinin boynuna sarıldı.

«Giderim ama, bir tek üzüntüm olur!»

«Nedir?»

«Sen. Seni bırakmak üzüntüsü anneciğim!»

«Canım evlâdım benim...»

Ana oğul sarılıp uzun uzun öpüştüler. Melek hanım iyice yumuşamıştı. Hele Haldun'un da içten arzuladığına kani olunca, mesele kalmamıştı.

«Mademki İstikbalinle ilgisi var, ben senin muvakkat ayrılıklarına tahammüle çalışırım yavrum! Şimdi bütün mesele babanda. Onu razı edersek, mesele yok!»

Haldun, içten içe gülerek,

«Siz istedikten sonra babam da razı olur anneciğim...» dedi.

Melek hanım bütün gün zihnen bu meseleyle meşgul oldu. Neresinden başlasa da kocasının itirazını değil, alaylı telmihlerini bertaraf etse?

Akşam yemeğinden sonra, çocuklar odalarını çekildiler. Hizmetçi sofrayı kaldırmış, kahvelerini getirmişti. Süreyya bey birçok akşam olduğu gibi gene gazetesine gömülmüştü. Melek hanım bir kenarda bu meseleyi kendi kendine ölçüp biçerek kocasına bakıyor, fırsat kolluyordu.

Süreyya beyse, her şeyin farkındaydı. İki oğlu, inkişaf etmekte olan durumu babalarına en ince teferruatına kadar anlatmışlardı. Karısının meseleyi kendisine açmak üzere olduğunu da biliyordu. Elindeki gazetenin kenarından baktı: Karısı dudağını düşünceli düşünceli kemirerek ölçüp biçiyordu. Ufak bir fırsat zuhurunda da hemen açacağı meydandaydı. Gazetesini bir kenara attı. Gözlüğünü çıkardı. Altın kaplama tabakasından bir sigara alıp yaktıktan sonra, karısına gözlerini kaldırdı. Son derece samimî,

«E... Anlat bakalım...» dedi.

Melek hanım sanki uykudan uyandı.

«Ne anlatayım?»

«Yok mu anlatacak bir şeyin?»

Söylese miydi acaba?

Süreyya bey,

«Oğlunun sesi dillere destan...» dedi. «Hatırlarsın ya, babası gibi!»

Melek hanımın içinden mühendis Vedat geçti. Az kalsın gözleri yaşaracaktı. Kendini tuttu.

«Bir evlât babasına bu kadar benzer yani. Onun sesi de dillere destandı...»

Melek hanım taşı gediğine koymanın tam sırası olduğuna kani,

«Evet,» dedi. «Güzel sesi var ama...»

«Ama?»

«Burada kalırsa ziyan olacak!»

Süreyya Tunç da taşın gediğine konma zamanının geldiğine kanıydı.

«Ne yapalım o halde?» diye eşeledi.

«Bilmem ki?»

«Hoca mı tutalım?»

«Burada iyi hocalar yoktur ki...»

«Peki?»

«İstanbul'da var. Oraya da sen razı olmazsın. Ben seni memnun etmek için hiç bir fedakârlıktan kaçınmam. Söyle, bulsun iyi bir hoca. Masrafı neyse...»

Melek hanım başını iki yana salladı:

«Burada iyi hoca yok. İsterseniz...»

«Evet?»

«İstanbul'a yollayalım. Tabii siz razı olursanız!»

Süreyya Tunç birdenbire rıza göstermenin uygun düşmeyeceğini bildiği için,

«Oğlunla senin bileceğin iş...» dedi. «İster hocca tutalım burada ders alsın, ister gitsin. Görüş, konuş, anlaş. Bana neticeyi bildir. Dedim ya, ben masraftan kaçmam. Yeter ki senin gönlün olsun!»

Kalktı. Elini yüzünü yıkamak üzere lavaboya gitti. Melek hanım arkasından uzun uzun baktı. Kocasını lavabodan dönünceye kadar ölçtü, biçti. Adamın samimiliğine şüphesi yoktu. Hatta çok da fedakâr buldu. Bu suretle kendinden başka, hepsi memnun olmuş olacaktı. Hatıra defterini okuduktan sonra Kâmuran'ın ıstıraplarına da üzülmeye başlamıştı.

Haldun'un odasına gitti, müjdeyi verdi:

«Babanın gönlünü yaptım yavrum!»

Haldun yerinden heyecanla fırladı:

«Gidiyor muyum?»

«Gidiyorsun yavrum!»

«Gidiyorum ha?»

Haldun az daha çıldıracaktı. Annesinin boynuna sarıldı, yanaklarını öptü öptü...

4

Oğlunun İstanbul'a gidişine Melek hanım çok ağladı, çok üzüldü ama, ailenin dirlik, düzeni için bu lâzımdı. Kocasının dediği gibi, buradaki de evlâttı. Bir anne olarak buradakini de öteki kadar düşünmek zorundaydı.

Sonra, kaldırılıp atılmamıştı ya. İstanbul'un en büyük liselerinden birine yatılı verilmişti. Seve seve gitmiş, zorla yollanmamıştı. Onun için daha fazla ağlayıp üzülmenecek bir şey yoktu.

Öte yandan Kâmuran sevinç içindeydi. Yakın arkadaşlarına, «Onu ben defettirdim. Bir numara çevirdim, soluğu İstanbul'da aldı!» diye öğünmüştü. Babası da güya, «Bir değil, beş, on, yüz Haldun feda olsun senin kesip attığın tırnağa yavrum!»

demiş ki, bu söz pek de 'yanlış değildi. Öyle, yahut böyle... Önemli olan, Kâmuran umduğunu bulamamıştı. Haldun giderse, etrafın alaylarından kurtulacağını sanmıştı. Nerede? Haldun'u defettirdim, sözü az zamanda büyüye büyüye koskocaman bir çığ olmuştu. İlle kızlar, burnundan getiriyorlardı: «Kıskanç. Fena insan!»

Okulla arası açıldı. Okul dışında tanıştığı işsiz güçsüz arkadaşlar çok daha enteresan geliyordu. Bol para harcadığı için etrafında toplanıyor, aşırı önem verir görünüyorlardı.

Bütün gün, gelsin tavla, iskambil bilardo. Bol bol sigara tellendiriliyor, şarap içilip kızlara kadınlara sarkıntılık ediliyordu. İlle Kâmuran. Her takıldığı kadın yahut kız, hatta çirkin kadınlar, kızlar bile fena halde tersliyorlardı. O bunu bir çeşit iltifat sayıyordu. Çünkü serseri arkadaşlarından böyle öğrenmişti: «Keskin zamparaya kadınların küfürü en büyük iltifattır!»

Babası bütün bunlardan habersiz, fakat oğlunun okuldan kaçtığını, birtakım arkadaşlarla gezip eğlendiğini, su gibi para harcadığını biliyordu. Sağdan soldan ikazlar eksik olmuyorsa da, aldırmıyordu. Mektepten kaçıyor ne oluyordu?

Keçmese da sınıfını muntazaman geçse, liseyi, arkasından hukuku yahut bir başkasını bitirse ne olacaktı? Kendisi okumamış, yüksek tahsil yapmamış, hatta liseyi bile bitirmemiş de ne olmuştu? Aç mıydı? Sürünüyor muydu? Ne açtı, ne de sürünüyordu. Vaktiyle, tıpkı oğlu gibi, o zamanki ismiyle Sultani'ye üç gün gitse, beş gün gitmez, sınıfta kalır, babasına tezkereler gelir, hatta ham sofuba-basından kıyasıya dayak verdi. O da oğlu gibi mektep hayatını sevememişti. Mektep dışındaki haylaz arkadaşları, onların kumarı, sigarası, âvareliği daha cazip gelmişti.

Süreyya Tunç'a göre mektepte boşuna vakit geçirmeğe lüzum yoktu. Mektep, sermayesi olmayan âciz insanlara mahsus bir çeşit «kolay ekmek fabrikası» idi. Oraya gidenler, kabiliyetsiz, mücadele-den yoksun insanlardı. Halbuki kendisi iliklerine ka-

đar m¼cadeleciydi. Oğlunun da t¼pk¼ kendi gibi olmas¼n¼ istiyor, bunun i¼in de mektepten kopmas¼n¼ temenni ediyordu. Hayata ne kadar erken atılırsa, hayat¼n mant¼đn¼ o kadar erken ¼đrenirdi. İnsanlara lâzım olan da buydu: Bir m¼cadeleden ibaret olan hayat¼n mant¼đn¼ bellemek! Yani, bu m¼cadelenin gerekli silâhları ile silâhlanmak!

Lise m¼d¼r¼nden bir mektup aldı. Okudu. Yırttı attı. İkinci, derken ¼¼¼nc¼ mektuplar... Onları da yırtıp attı. Fakat d¼rd¼nc¼ mektupta ¼fkeden kuduracak hale geldi. Elinde mektup, b¼rosunda hırslı hırslı dolaşıyor, gidip gitmemek arasında bocalıyordu.

Gitmeğe karar verdi.

Lise m¼d¼r¼, burundan sıkma kelebek g¼zl¼k, lâcivert papiyonu, tepe saçları adamakıllı d¼k¼lm¼ş iri başı ile masasında azametli azametli oturuyordu. S¼reyya Tun¼ kapıyı usulen vurup da m¼d¼r¼ o vaziyette g¼r¼nce, b¼sb¼t¼n i¼erledi. Ayda pek pek iki, ¼¼y¼z lira arasında bir para kazanabilen «k¼lkuyruk»un, kendi gibi ayda birkaç bine para demeyen birini ayağına kadar getirmesi olur saygısızlık değildi. Üstelik aldırđđı da yoktur. Ön¼ndeki kâğıtlara başını eğmiş, bakmıyordu bile.

Koltuğa kendini bıraktı, alt¼n kaplama sigara tabakas¼n¼ ¼ıkardı, bir sigara yaktı.

M¼d¼r, kelebek g¼zl¼đ¼n¼n üst¼nden baktı nihayet. Adam bacak bacak üst¼ne atmış, sigaras¼n¼ yakmıştı bile. Peki ama, kimdi? Neciydi? Ne i¼in gelmişti?

«Efendim?» dedi.

S¼reyya Tun¼ k¼¼¼mseyerek,

«Talebelerinize de bu t¼rl¼ hareket etmelerini mi ¼đretiyorsunuz m¼d¼r bey?» dedi.

M¼d¼r şaşırđı:

«İhata edemedim...»

«İhata edemeyecek bir şey yok. Bir misafir gelince b¼yle mi davranılır?»

B¼rokrat m¼d¼r, yumruk yemişçesine şarsıldı:

«Ne demek istediğinizi iyice ihata edemedim.»

«Yanınıza bir misafir gelirse ne t¼rl¼ hareket

edileceğini bilmez değilsiniz herhalde. Hem davet edersiniz, hem de bir takım ıvır zıvırla meşgul olarak misafirinizi manen tesirinizin altına almak istersiniz...»

Müdür, kelebek gözlüğünü çıkardı. Gözlerini kırıştırarak bakti:

«Ne için teşrif etmiştiniz?»

«Bilmem?»

«Tuhaf!»

«Daha tuhafı, ne için çağırıldığımı bile bilmiyorum...»

Müdür yumuşadı. Çabucak anlaştılar. Ama içerlemişti. Oğlu hakkında kaç vakittir edindiği intibaları, bu sene sınıfı geçmek şöyle dursun, imtihanlara bile girme hakkını kaybetmek üzere olduğunu önemle belirtti.

Süreyya Tunç müdürü alayla dinledikten sonra,

«Demek,» dedi, «imtihanlara girme hakkını da kaybedecek ha?»

«Maalesef öyle.»

«İmtihanlara girmezse ne olur?»

«Sınıfta kalır.»

«Sınıfta kalırsa?»

Müdür hâlâ saf,

«Gelecek sene aynı sınıfa devam etmek zorunda kalır...» dedi.

«Bu yüzden kıyamet filan kopar mı dersiniz?»

Müdür kulak memelerine kadar bir istakoz gibi kızardı.

«Kopmaz beyefendi, kopmaz ama...»

«Evet?»

«Hayahta bir sene geç atılır!»

«Tek mahzur bu mu?»

«Değil şüphesiz. Mektep dışında, başıboş, uygunsuz arkadaşlardan kötü huylar kapabilir!»

«Meselâ?»

«Meselâa... İçkiye alışır, kumara alışır, kötü kadınlara alışır...»

«Bütün bunları yapmazsa, yani ne içki içer, ne

kumar oynar, ne de kötü kadınlara alışmazsa, bir iki bin sene yaşar mı dersiniz?»

Müdürün tepesi attı nihayet,

«Yanlış kapı çalmışım beyefendi...» dedi. «Affe dersiniz...»

Süreyya Tunç kalktı:

«Umardım ki mektuplarınızla beni bir daha rahatsız etmezsiniz...»

«Emin olabilirsiniz beyefendi...»

Küstah adamı unuttu. Fakat Süreyya Tunç son bir yumruk atmış olmak için, kapıda durdu:

«Sizin koca bir ay çalışıp devletten aldığınız parayı, daha şimdiden oğluma cep harçlığı olarak veriyorum müdür bey!»

Çıktı.

Müdürle konuştuklarını akşam oğluna tafsilâtıyla anlattı.

Kâmuran kahkahalarla gülerek babasının boynuna sarıldı.

«Demek istakoz gibi kızardı ha?»

Odaya, Melek hanım girdi.

«Ne o? Deminden beri baba oğul keklik gibi şakiyip duruyorsunuz... Neye gülüyorsunuz?»

Ne baba, ne de oğul niçin güldüklerine dair tek kelime söylemediler.

Melek hanım bir parça da bu yüzden içerliyordu Kâmuran'a. Babasına kendinden çok yakın diye. Gerçi o da Hâldun gibi öz evlâdıydı ama, niçin babasının sakalı altına bu kadar çok giriyordu.

Bu yüzden onlara sık sık içerliyor, başını alıp alıp komşulara gidiyordu. Komşuları içinde en çok sevdiği bitişik köşkün fabrikatör sahipleriydi, Nadir beyler... Efkârını dağıtmak için Nadir beylere geçti.

Nadir beyin hanımını terasta buldu. Yüz mumluğun altında beyaz hasır Iskemlesine oturmuş, yumuşak tirşe renkli bir yünden kazak örüyordu. Zaman zaman dertleştiği bitişik komşusunu görünce çok sevinerek yerinden kalktı.

«Buyurun Melek hanım, buyurun komşum...»

Melek hanım güldü:

«Buyurduk bakalım, ne ikram edeceksin...»

«İkram mı? Ne istersen...»

«Sağ ol, eksik olma...»

«Birer sütlü kakao içer miyiz?»

«İçeriz ama, ne o? Efkârlı görünüyorsun gene...»

Saçları bigudelerle zarifçe toplu kadın içini çekti:

«Sorma. Dur kakaolarımızı pişirip getireyim de...»

Elinde tuttuğu genç kız fotoğrafını uzattı:

«Sen şuna baka dur...»

Melek hanım fotoğrafı aldı. Bilhassa gözleri harikulâde, zarif bir genç kızdı. Bakışından saflık, biraz çocukluk akıyorsa da, gerçekten güzeldi. Elinde olmayarak Haldun'unu hatırladı. Haldun'la birbirlerine ne yakıştırlardı ya!

Az sonra iki koca fincan sütlü kakaoyla gelen komşusuna sordu:

«Kim bu?»

«Yeğenim.»

«Allah bağışlasın, bebek gibti...»

Karşılıklı oturdular. Hanım tekrardan örgüsünü aldı:

«Kendini görsen ya?»

«Evlâdım... Ağız kutu gibi, kaşlar, burun... Allah talihini yâver kılsın bari... Okuyor mu?»

«Okuyordu, çalışmaya mecbur oldu. Şimdi doktorlar tebdilhava etmişler. Yakında buraya geliyor!»

Melek hanım fotoğrafa tekrar baktı:

«Yaa.. Demek buraya geliyor?»

«Rahmetli abimin biricik emaneti... Başka gidecek yeri yok ki...»

«Annesi?»

«Annesi kocaya vardı. Çok cefakeş bir kızdır İstanbul'da bânkalardan birisinde memurdur. Bizimki çok ısrar etti, buraya gelsin, fabrika muha

sebesinde çalışsın diye, gelmedi. Çok haysiyetli kızdır. Bilmem, ben çok severim.»

«Allah bağışlasın!...»

«Seninkinden ne haber?»

Melek hanım fotoğrafı masanın üzerine bırakıp, geçti koltuklardan birisine oturdu. Ne zaman Haldun'un lafı olsa gözleri dalar, oğlunu hayallerdi. Gene öyle oldu. Mırıldandı:

«Mektuplarına bakılırsa rahatmış çok...»

Gerçekten de rahattı. Liseye adımını atışından itibaren, kendini herkese sevdirmişti. Hele mükemmel voleybol oynadığı da anlaşıncı, ona karşı gösterilen ilgi büsbütün artmıştı.

Sonraları, çalışkanlığı, güzel sesi de spordaki üstünlüğüne eklendi ve Haldun lisenin gözbebeği oluverdi.

Yağmurlu günlerde lisenin sigara dumanı yüklü kantininde toplanılır, Haldun'un etrafı alınır. Hadun hiç nazlanmadan eli kulağa atar, ya ałaturka nefis bir parça, yahut da alafranga bir şeylerle arkadaşlarına unutulmaz anlar yaşatırdı. Öğretmenler bile.. Böyle basık, kasvetli havalarda öğretmenler odasında can sıkıntısı içinde pineklemektense, kantine gidip, öğrencilerin arasına katılmayı çok daha eğlenceli bulur, kantinin sigara dumanı yüklü havasına bile aldırtış etmezlerdi. İsteseler, bu dumanların sebebini pekâlâ da sorar, sigara içenleri yakaıayıp idareye teslim edebilirlerdi halbuki.

Etmezlerdi. Haldun'un harikulâde sesi, öğretmenlerdeki «disiplin»i eritiverirdi.

İlk zamanlar cumartesi paydoslarında o da arkadaşları gibi çıkıyor, sinemaya, yahut stadyuma futbol maçına gidiyor. akşam da okula dönüyordu. Evcı çıkmak isterdi ama, geceyi geçirecek kimse yoktu İstanbul'da.

Sonraları iş değışti. Aynı sınıfta, yanına oturdukları Sedat, hafta tatilini kendi apartmanlarında geçirmesini teklif etti. Haldun şiddetle çekindi. Kimseyi rahatsız etmek istemezdi. Babası, annesi kimbilir ne derler, nasıl ayıplarlardı.

Sedať temin etti:

«Seni asıl isteyen babam!»

5

Gerçekten de, Sedať'ın o kadar öğdüğü Haldun'u pek merak eden, Sedať'ın babasıydı.

Tahsilini Avrupa'da yapmış, güzel sanatlara meraklı Servet bey, bilhassa güzel sese meraklı, keyif ehli bir insandı. Oğlunun bu kadar methettiğı bir delikanlıyla tanışmak, şayet söylendiğı gibiyse, gereken her türlü yardımı yapmak istemişti.

Ertesi hafta Haldun da öteki yatılı arkadaşları gibi, evci çıktı. Sedať'la birlikte Maçka'daki apartmana geldiler. Haldun öyle bir karşılaşma karşılandı ki, derhal endişelerinden sıyrıldı. Hele Servet beyin espri dolu konuşmaları, Haldun'u bu aileye hemen ısındırdı.

Sedať'ın annesi de babası kadar şakacı, şakacı olduğu kadar da iyi bir ev hanımıydı. Çifte çifte hizmetçiler olduğu halde, mutfakta bizzat meşgul oluyor, yaptığı yemeklerle misafirini ağırlamaktaydı. Geç vakte kadar yenildi, Servet beyin hususî surette Avrupa'dan getirttiğı nefis köpüklü şarap bol bol içildi. Haldun'un zaten renkli yanakları, köpüklü şarabın da tesiriyle büsbütün pençe pençe oldu, tatlı mavi gözleri buğulandı.

Servet bey lâcivert papiyonunu düzelterek,

«Haldun bey,» dedi. «Gerçekten de Sedať'ın anlattığı kadar tatlıymışsınız! Şimdi gelelim ses bahsine... Bakın ben biraz, güzel sesi anlarım. İmtihan olmak ister misiniz?»

Haldun derhal razı oldu:

«Hay hay...»

«O halde bir şey söyleyin bize.»

«Ne emrediyorsunuz?»

Servet bey düşündü, düşündü... Gençlerin ala-

turkadan çok alafrangayla uğraştıklarını, hattâ alafrangayı alaturkaya tercih ettiklerini biliyordu.

«Tabîi alaturka biliyorsunuzdur...» dedi. «Meselâ...»

Haldun düzeltti:

«Alaturka, alafranga... Nasıl isterseniz!»

«Alaturka mı? Meselâ Zekâî Dede'den bir şeyler isterim?»

«Emredersiniz. Bir hüzzam şarkı nasıl?»

«Fena değil. Hangisi?»

«Meselâ: *Ey hüsnü cemâl, âleme sen darbı meselsin!*»

Servet bey, umduğundan çok şey bulmuşların heyecanıyle,

«Bravo,» dedi. «Bravo delikanlı!»

Haldun tatlı sesiyle başladı. Köpüklü şarabın tesiriyle daha ilâhî bir hal alan sesi, klâsik tablolarla dolu apartımanın yağlıboya zarif duvarlarında olanca haşmetiyle akisler yapmaya başlayınca, mutfakta hizmetçiler bile işlerini bırakıp kapıya çıktılar.

Şarkının sonunda Servet bey, altın madeni bulmuşların heyecanıyle,

«Yaşa, var ol!» diye bağırdı. «Şimdi de bir karıcığâr şarkı...»

«Emredersiniz. Leon Hancıyan'dan bir şey ister misiniz?»

«Hangisi?»

Haldun düşündü düşündü:

«Meselâ,» dedi, «*Bilmem ki safa, neş'e bu ömrün neresinde.*»

«Güzel. Güzel ama! Bu makamda başka neler biliyorsunuz?»

«Ne emrederseniz...»

«Ya! Demek bu kadar tereddütsüz?»

«.....»

«O halde, Şerif İcli'den bir şey okuyun!»

«*Mestoldu gönül gözlerini gördüğüm akşam...* İyi mi?»

«Hayır! *İki de turnam gelir'i söyle!*»

Haldun ter içinde kalmıştı. Şarkının sonunda Sedat'ın annesi araya girdi:

«Kâfi artık Servet. Yâzık değil mi çocuğa? Bak nasıl terledi!»

Haldun terini silerken,

«Ne beis var efendim?» dedi. «Başka bir şey emrediyor musunuz?»

Servet bey ince çerçeveli gözlüğünü çıkarıp, camlarını hohladı. Beyaz ipek mendiliyle ağır ağır silerken:

«Evet, kâfi...» diye söylendi. «Ben tahsilimi Avrupa'da yaptım. Garp musikisini, bilhassa garp musikisinin büyük üstatlarını da çok severim ama, ne olursa olsun Şarklı tarafım ağır basıyor. Çünkü, damarlarımda akan kanın içinde Dede Efendiler, Rahmi Beyler, Zekâi Dedeler filan var. Ne olursa olsun, bu silinmiyor. Çeşni olarak Garp musikişi, ama, kendi benliğimizin, aslımızın, kökümüzün ve millî varlığımızın, daha doğrusu, tarihî haşmetimizin...»

Sarhoş olmuştu. Karısı yanına gitti. Servet beyin sarhoşluğu çok fenaydı. Kolay kolay olmazdı. Sarhoş olması için coşması, hâlâ şiddetle bağlı bulunduğu mazisini hatırlaması lâzımdır.

Annesi tarafından mensup olduğu sarayı hatırlamıştı şu anda! Başını, masaya çaprazlama koyduğu kollarının üzerine indirdi. Çeyrek saat böylece kaldıktan sonra, kendine geldi. Özür diledi. Sonra,

«Evet,» dedi. «Bizim kendi musikimiz... Bir çok gençlere bakıyorum. Bugi bugi, Mambo filan. Evet, o da lâzım ama, asıl lâzım olan bizim kendi sesimiz. Millî varlığımızı yapan bu sestir! Bu ses...»

Kapının zili deli deli çalmaya başladı.

Servet bey,

«Deli geldi gene!» dedi.

Hizmetçiler, arkalarından hanımefendiyle Sedat koştular. Az sonra gıcırdayan bir ses kalabalığı halinde, Sedat'ın büyük bir tüccarla evli abiası salona girdi: İri simsiyah gözler, hafifçe esmer, kışmır ten, uzun boy, incecik bel, zarif bacaklar...

«Bıktım bıktım bu adamın elinden babacığım. Ne olursunuz ayırın beni bundan!»

Servet bey kollarını açmıştı. Handan heyecanla koştu. Beş, altı yaşındayken olduğu gibi, kendini babasının kucağına attı. Baba kız sarmaş dolaş oldular. Sonra babasının dizine oturdu:

«Babacığım?»

«Emret kızım!»

«Beni ayır bu adamdan!»

«Niçin yavrum?»

«Bilmem. Sevmiyorum...»

Annesi araya girdi:

«Buldukça bunuyorsun Handan. Adamın eli ne kadar açık. Sana vizon bile aldı!»

Handan babasının kucağından hırsla kalktı:

«Vizonu başında parçalansın anne! Sen de mi aşkı vizonla filan karıştırıyorsun? Sevmiyorum, sevmiyorum... A... Kim bu güzel çocuk? Niçin beni tanıştırmıyorsunuz onunla? »

Kafasından kocası, vizon, annesi, babası, apartman her şey silinivermişti. Yıllar yılı rüyalarına giren «Erkek», karşısındaydı.

Elini uzattı. Sedat onları birbirlerine tanıştıırken, Servet bey kahkahayı atmıştı:

«Gördün mü hanım.. Kız nasıl ispat ediyor benim kızım olduğunu!»

«Ne demek o?»

«Ağzının tadını biliyor!»

«Aşkolsun. Ben ağzımın tadını bilmez miyim?»

Bu sefer hepsi kahkahalarını bastılar. Haldun kulak memelerine kadar kıpkırmızı kesildi.

Fakat kuvvetli erkek eli, hâlâ Handan'ın yumuşacık avuçları arasındaydı. Çekmek istedi. Handan bırakmadı. Uzun kirpikli iri gözleri hazla yumulmuştu: Ne güzel çocuktuk! Sarı kıvr kıvr saçları, mavi gözler, duru beyaz ten, boy, pos, geniş omuzlar... Zarif lâcivert kostümü içinde, şaraptan pençe pençe kızarmış yanaklar...

«Haydi kızım. Pek daldın. Sofraya gelsene!»

Tatlı bir rüyadan uyanır gibi, babasına döndü:

«Dalmamak kabil mi babacığım?»

Handan masaya yaklaştı. Haldun'un ikram ettiği iskemleye otururken, delikanlıya kendinden gercesine baktı:

«Çok mersi.»

«Rica ederim...»

Servet bey el çırpıtı:

«Kızlaaarı.. Küçük hanıma tabak, çatal, bıçak!»

Koşturuldu.

Handan aç değildi, canı içki de istemiyordu ama, içecekti. Yanıbaşında oturan, sarı saçlı mavi gözlü geniş omuzlu delikanlı için içecek, çoşacaktır. Babasının doldurduğu şarap bardağını aldı. Haldun'un sıhhatine bir nefeste dikti. Sonra ikinci, üçüncü.. Tabak dolusu önüne sürülen mezelere bakmıyordu bile.

Geç vakit salona geçilmişti. Handan, sesinin methini işittiği delikanlıdan bir alafranga tango istedi. Haldun bunu da, alaturkağa olduğu gibi rahat bir ustalıkla söyledi.

Alkışlandı. Sonra geç vakte kadar dāsettiller. Handan şarabın sarhoşluğu içinde kendini kaybediyor, Haldun'un kolları arasından çıkmak istemiyordu.

Haldun, kolları arasındaki nefis kadının farkındaydı ama, dost evinde, arkadaş āblasına karşı fena fikirler beslemek istemiyordu. Genç kadının sokuluğu, gözlerini gözlerinden ayırmayışı, hatta sımsıkı sarılışını bile iyiye yoruyor, içindeki şeytanın ayaklanmaması için kendini tutuyordu.

Geç vakte kadar tatlı tatlı eğlenildi. Sonra Haldun'a yatacağı oda gösterilerek, iyi geceler dendi.

Ne şen, ne şakrak, ne cıvıl cıvıl bir āileydi! Servet bey gibi bir babası olmasını isterdi. Servet bey ailesi de onu çok beğenmişlerdi. Pazartesi sabahı Sedat'la birlikte okula giderken, başta Servet bey ve Handan, haftaya mutlaka beklediklerini söylediler. İlle Handan. Kapıda delikanlının voleyboldan sertleşmiş, kuvvetli elini avuçları arasına almış, bir türlü bırakmak istemiyordu. Gözleri dolu dolu,

«Mutlaka, mutlaka beklerim!» dedi.

Haldun gülümsedi.

Genç kadın ısrar etti:

«Söz ver: Geleceksin değil mi?»

Haldun,

«Geleceğim,» demek zorunda kaldı.

Ertesi hafta sözünde durdu. Sedat'la birlikte geldiler. Gene yenildi, içildi dans edildi. Handan fevkalâde şık kavuniçi bir tuvalet giymişti. Yüklü göğsü sımsıkı memelerinin oluşuna kadar meydandaydı. Haldun'un kollarında çılgın gibi dönerken, sert memeleri delikanlının kuvvetli göğsünde eziliyor, kuduruyordu.

Servet beyle karısı da farkındaydılar işin. Handan'ın Haldun'a kendini kaptırdığını anlıyorlardı. Ne çıkardı? Varsın böyle bir delikanlıyla anlaşıp sevişsindi. Kocasına gelince... Handan'ın ona karşı en küçük bir meyli yoktu ki.

Handan, genç adamı ilk gördüğü andan itibaren kendini vermeye hazırdı.

Hazırdı ama, ilk tanıştıklarının akşamı, odasına girmeğe cesaret edememişti. Sabaha kadar uyuyamamış, birkaç sefer karyolasından kalkıp kapıya kadar gitmiş, cesareti yetmemişti. Henüz tanıştığı, doğru dürüst konuşmadığı bir erkeğe karşı aşırı ilgi göstermenin çok tehlikeli olabileceğini hesaplamıştı. Olabilirdi ki Haldun, «Amma da hazır, amma da yüzsüz!» diyebilirdi.

Ama bu gece... Bu gece ne olursa olsun gidecekti artık odasına! Herkesin uykuya vardığını tahmin ettiği bir saatta karyolasından usulcacık kalktı. Her tarafı yanıyordu. Kuvvetle çarpan kalbinin sesini duyuyordu âdeta.

Kaba tüylü halının üzerinde ufacık çıplak ayaklarıyla aynaya gitti. Sırtından geceliğini attı. Ufalcık jarse kilotu,, ipek sutyeniyle kaldı. Sutyene ne lüzum vardı. Çekti attı. Ya kilot? Onu da. Anadan doğmaydı...

Sonra sırtına ipek sabahlığını aldı.

Haldun uyuyor muydu acaba? Oda kapısına gitti. Elini kapının topuzuna uzattı, yavaşça çevirdi. Geçen haftaki gibi cesaretsiz değildi. Ne olursa

olsun, neye patiarsa patlasındı. Karanlık koridoru geçti. Haldun'un oda kapısı önünde durdu. Kalbi yaralı bir kuş gibi çırpınıyordu. Girecek miydi? Gerçekten girecek miydi? Niçin korkuyordu? Bütün bir hafta bu ânı beklememiş miydi? Bu bir cüretse bile, tehlikesi kendisineydi. Ona göre hava,hoş olmalıydı. Erkekti, erkek! Kaybedecek neyi vardı?

Elini topuza uzattı. Fakat kıvıramadı; Ya Haldun istemezse? Ya terslerse? Ya «Ne münasebet! Ben seni sevmiyorum ki!» derse? Elini çekti.

Peki ama, ne diye büyütüyordu sanki? Bu çocuk melek miydi yani? Onun gibi nice nicelerini biliyordu ki, küçük, küçücük bir tebessümü için peşinden kilometrelerce yol yürümüşlerdi.

Bu onlardan değil miydi? Yoksa kadından anlamıyor muydu?

Aklına, geçen hafta, onun kolları arasında dans edişi, ona abanışı geldi. Memeleriyle göğsüne nasıl yaşlanmış, belini nasıl kuvvetle sık-mıştı da.. Sinirlendi. Ne olursa olsun. Erkekti. Her şeyi, hatta kovulmayı göze alarak girmeli, melekse bile baştan çıkarmalıydı. Buna ihtiyacı vardı şu an. İsterse arkasından kıyametler kopsun yer yerinden oynasındı.

Topuzu yavaşça kıvırdı.. Fakat.. Kapı arkasından sürgülü olmalıydı ki, açılmamıştı. Bir an mahvolduğunu sandı!

Gözleri kararıyor, başı dönüyordu. Nasıl olur, nasıl olurdu bu? Ne için kapıyı sürgülemişti? Kadın mıydı ki korkuyordu? Birden aklına başka bir şey geldi: Kapıyı yumruklamak, uyandırıp kapıyı açtırmak, kapı açılınca da boynuna sarılmak...

Tam elini uzatacaktı, koridorun derinliğinde babasının kaba öksürüğünü işiterek odasına kaçtı.

Tam zamanında kaçmıştı. Babası koridoru boydan boya geçip, tuvalete girdi. Servet beyin kaba öksürüğünü Haldun da işletmişti. Zaten uyumuyordu. Kapısının topuzu çevrildiği zaman da işletmişti ama, üzerinde durmamıştı. Karyoladan atladı. Ser-

vet bey tuvaletten çıkıp odasına gittikten sonra, tuvalete gitti.

Handan'ın geçen ve bu akşamki halleri aklından çıkmıyordu. Genç, güzel, harikulâdeydi ama...

Dost ellerini uzatmış bir ailenin evli kızına uza-nacak kadar... İsterse teşebbüs ondan gelsindi. Son-ra, evliydi. Arkadaşının ablasıydı. Sınıfta yanyana oturduğu Sedat'ın yüzüne nasıl bakardı? İşini bi-tirip odasına döndü, kapısını tekrardan sürgüledi. Tam karyolasına girecekti ki, Handan! Bembeyaz örtülerin arasında, cırılçıplak yatıyordu.

«Neee?» dedi. «Siz burada ha?»

Handan kollarını açmış, uzun kirpikli iri siyah gözlerini şehvetle kısmıştı.

«Haldun,» dedi, «Halduncuğum, canım...»

«Peki ama...»

«Pekisi mekisi yok. Gel yanıma yavrum. Seni nasıl arzuladığımı tasavvur edemezsin!»

Haldun az kalsın iradesini kaybedecekti ki, ka-fasında peşin lâcivert papiyonu, ince çerçeveli za-rif gözlüğüyle Servet bey, hanımı, sonra Sedat can-landı. Dalgın dalgın bakıyorlardı: «Ya.. Demek sa-na karşı gösterdiğimiz dostluğa böyle karşılık ve-ryorsun? Teessüf ederiz sana!»

«Hayır,» dedi, «hayır, istemiyorum. Derhal odamdan çık!»

Odasının kapısını işaret etti.

Handan şaşırmıştı. İstiklâl caddesindeki çapkın-ların yanıp tutuştuğu, böyle bir gece için canla-rını bile vermeğe hazır oldukları halde, bu...

Karyolada öfkeyle doğruldu:

«Beni reddediyorsun demek?»

«Evet, reddediyorum. Odamdan derhal çıkmaz-sanız...»

«N'olur?»

Haldun cevap vermedi. Genç kadın korkunç bir ihtirasla yere atladı. Genç adamı kollarından sımsı-kı yakaladı:

«Beni niçin reddediyorsun, niçiiin? Odadan ko-vulacak kadar çirkin miyim yoksa? Kocam benim

ayaklarıma kapanır, ayaklarımı öper, üstüme titrer, dizlerimde ağlar!»

«.....?»

Sarstı:

«Cevap ver! Bir tek işaretimle etrafımda pervane olmaya hazır yığınla erkek varken, ben seni tercih ettim. Beni reddetmene sebep ne? Cevap ver!»

Haldun, genç kadının çıldırdığına hükmederek:

«Sâkin olun,» dedi. «Size çirkinsiniz dedim mi?»

«Demedin ama, beni odandan kovdun!»

«Estağfurullah, kovmadım. Sadəcə, odamdan çıkın dedim.»

«Niçin? Sebebini öğrenmek istiyorum!»

«.....»

«Sen erkek değil misin? Sende kalp yok mu?»

«Var.»

«Varsa ne duruyorsun, karşıdayım! Kadınca meydan okuyorum sana. Erkekliğini göstereceğine!»

Haldun'un da tepesi attı:

«Beni, dost evinde ihanete teşvik etmeyin!»

«Budalalığı bırak. Sen yakın bir dostu gösterilmesi mümkün en büyük sevgiyi göstermekten kaçırıyorsun! Kaçak! Evet, sen bir kaçaksın!»

«Peki. Ama telâkkilerimin sınırını zorlayamam!»

Genç kadın karyolaya kapandı, hıçkırmağa başladı. Kadınlık gururu yıkılmış, mahvolmuştu. Ayağına kadar geldiği, kadınlık izzeti nefisini hiçe sayarak ayağına kadar geldiği erkek tarafından reddedilmiş, bir paçavra gibi atılmak istenmişti.

Öfkeli bir dişi pars gibi karyoladan kalktı.

«Sen,» dedi, «sen bir âcizsin!»

«.....?»

«Erkekliğinden şüphe ediyorum senin!»

Haldun soğukkanlılıkla,

«Şüphe et, fakat odamdan çık!» dedi.

Genç kadın sarsıldı. Artık yapacağı, söyleyeceği hiç bir şey kalmamıştı. Odadan çıktı. Odasına

bitmiş vaziyette döndü. Mahvolmuştu. Kadınlik gururu yıkılmıştı.

Kendini karyolasına boş bir çuval gibi attı. Şimdi ne yapacaktı? Gerçekten erkekliği mi yoktu? Yoksa... Ama o erkek, o tam manasıyle erkek görünüşü... Efemine olmasına imkân yoktu ki. Pe-ki, ne yapacaktı? Sineye mi çekecekti? Kabil de-ğildi. Sineye çekmesine imkân yoktu. O halde?

Odasının gece lambasıyla pembelenmiş yalnızlığında öfkeli bir erkek gibi köşeden köşeye gitti, geldi, gitti, geldi.

Bir sigara yaktı. Birşeyler yapmalıydı! Ne, yapacağı şey neydi?

Sabaha kadar sigara üstüne sigara içip dolaştı. Ölçtü, biçti. Güneş pencerenin tül perdelerine sarı, solgun bir leke gibi vurduğu sıra kendini karyolaya attı, derin bir uykuya geçti.

Uykusunda da Haldun'la uğraşıyordu: Beyoğlu'nda onu genç bir kızla gördü. Peşlerinden gitti. Kızın saçlarını eline doladı. Onu seven onun da sevdiğine şüphesi olmadığı genç kızı yerlerde sürüdü... Tam bu sırada şoför Fikret peydahlanmıştı. Bir gece, buhranlar içinde bocalayıp, yarı çıplak apartmandan çıktığı, kendini taksisine attığı belâli Fikret! O Fikret işte, peydahlanıvermişti. Bileğinden tutup Galatasaray'ın köşesine sürüklemiş, kaçırmıştı. Peşlerine polisler düşmüştü. Arkalarında gittikçe büyüyen bir kalabalık, polis düdükleri, Koşmaktan nefesi kesilmişti. Birden yere yuvarlanırken...

Uyandı. Kantere batmıştı. Ne pis, ne berbat rüyaydı yarabbi! Birden Fikret'i hatırladı. Sahi, belâlisi Fikret'e bu gece randevu vermişti. Daha doğrusu geçen hafta, Haldun'u görüp ondan çok şeyler umduğu gündenberi boşverdiği Fikret evvelki gün önünü kesmiş, artık neden görünmediğini sormuştu. Atmıştı: «Hastaydım» demişti. Fikret, «Bu gece mutlaka, saat onda, Maksim'in önünde!» demişti.

Fakat ne olursa olsun, istemiyordu artık onu, Haldun'dan sonra asla tahammül edemezdi. Ya Hal-

dun, yahut hiç kimse. Kocasına filân da zaten boşvermişti. İsterse sonu ölüm olsun, Haldun'dan sonra herkese boşverecekti.

Tekrar kafayı vurdu, uykuya geçti. Uyandığı zaman saat on birdi.

Annesi,

«Ne var kızım? Hasta mısın?»

Demek ki Haldun, akşam olanlardan hiç bir şey bahsetmemişti..

«Hayır anneciğim, yorgunum sadece. Babam burda mı?»

«Saat on bir kızım. Baban bu saata kadar evde durur mu? Yazıhanesine gitti.»

Sedat'la Haldun'un da okullarına gittiklerine şüphe yoktu. Sormadı. Lavobaya gitti. Elini yüzünü güzelce yıkadı. Sonra hafifçe boyandı ve giyinip sokağa çıktı.

Gözü dünyayı gördüğü yoktu. Şu mağrur oğlandan nasıl intikam alacağını düşünüyordu. Birden yanında bir taksinin durduğu dikkatine çarptı. Döndü: Şoför Fikret!

Kim olursa olsun, yoluna devam etmek istedi.

Araba öfkeyle yaklaştı. Fikret direksiyondan atladı. Genç kadının önünü kesti. Elleri arkasındaydı. Kaşları da öfkeyle çatıktı.

«Ne bu çalım?» dedi.

Genç kadın aynı sertlikle cevap verdi:

«Ne var? Ne istiyorsun?»

«Ne mi var? Ne mi istiyorum? Dün akşam Maksime niçin gelmedin?»

Genç kadın şoförün aksi yüzünden ürktü.

«Hastayım,» diye attı.

«Peki bana niye boşveriyorsun?»

«Bilmiyorum.»

Genç adam arabanın kapısını açtı, genç kadını bileğinden tutup içeri soktu.

«İşim var Fikret, vallahi işim var!»

Fikret cevap vermedi. Sertçe baktı, o kadar. Sonra araba rüzgâr gibi uzaklaştı.

Sarıyer sırtlarında durdular. Genç kadın dehşet-

li bir korkunun heyecanı içindeydi. Buraya niçin getirilmişti? Maksudı neydi? Ne yapmak istiyordu?

Fikret seri bir hareketle yere atladı. Bir sigara yaktı:

«İn aşağı!»

Emre uydu. Çeneleri titriyordu.

Genç adam korkunç bir tehdit gibi yaklaştı:

«Maksim'e niçin gelmedin?»

«Hastaydım.»

«Yalan söylüyorsun. Sedat'ın yanındaki güzel çocuk kimdi?»

«Bilmiyorum.»

«Kimdi diyorum sana?»

Öyle bağırıştı ki, Handan iliklerinden sarsıldı.

«Kardeşimin arkadaşısı!» dedi.

«Sizde ne işi var?»

«Bilmiyorum.»

Fikret âniden bir tokat attı. Handan yere yıkıldı.

«Fikretçiğim!»

«Cevap ver: Sizde ne işi var?»

Tokat yiyen yüzünü eliyle tutuyordu. Gözlerinden süzülen iki damla yaş yanaklarından yere yuvarlandı.

«Kardeşimin arkadaşısı, hem de misafiri.»

«Bir haftadır kocanın evine dönmedin. Niçin?»

«Kocamla kavgalıyız.»

Fikret titreyen elindeki sigaranın külünü sinirli sinirli çırpıtı:

«O parlak oğlanı seviyorsun değil mi?»

«Hayır» diyemedi. Tek kelime söylemeğe kâdir olmadan, bakıyor sâdece bakıyor, inkâra dili varmıyordu. Aklından şeytanca, çok şeytanca, hatta belki de kahpece fikirler geçti. Ondan intikam almak için başka türlü hareket edemezdi. Derhal karar vermeliydi.

Fikret aynı suali tekrarlayınca,

«Evet,» dedi. «Seviyorum Fikret elimde değil!»

Halbuki Fikret'in top gibi patlayacağını, belki de bıçağını çekip delik deşik edeceğini sanmıştı.

Öyle olmadı. Fikret'in sanki kolu kanadı kırılmış, iradesi uçup gitmişti.

Yüzü küskün, dargın bir hal alarak oradan üç beş adım uzaklaştı. Elindeki sigarayı hırsıyla atıp çiğnedi.

Ne yapmalıydı? Kadın erkekçe laf etmişti. Seviyor onu. Saklamamış, mertçe itiraf etmişti...

Boğulacak gibi oldu. Sanki nefes alamıyordu.

O da onu seviyor muydu acaba?

Genç kadının yanına geldi. Bitmiş, harap olmuştu. Ümitsizce sordu:

«O da seni seviyor mu?»

Genç kadın hâlâ yerde, korku içindeydi.

«Evet!» dedi.

Şoför Fikret'in ağlayacak kadar üzülmesine dayanamayarak ekledi:

«Ben seni de seviyorum Fikret!»

Genç adam ümitle baktı:

«Beni de mi seviyorsun?»

«Evet.»

«Peki, ne olacak? Hangimizin olacaksın. Benim mi, yoksa onun mu?»

Cevap vermedi. Fikret etrafa baktı. Hiç kimseler yoktu. Kış ortası, fakat günlük güneşlikti. Uzun zamandır kar yağmadığı için, yazdan kalma bir gündü. Aşağıda, çok aşağıda Boğaz, Boğaz'ın mavi suları. Genç kadını bileğinden yakalayıp kaldırdı. Kadın razı, çekilen tarafa gitti. Sonra delikanlının kuvvetli kollarında arabaya taşındı.

«Burada olmaz Fikret!»

Genç adamın elleri titriyordu. Cevap vermedi. Tatlı yükünü arabanın arka minderi üzerine attı. Genç kadının etekleri savrulmuş, bacakları beline kadar açılmıştı.

Tırnakları ojeli ufacık eller, etekleri toplayıp çekmek için uzandı, fakat genç adamın kıllı kocaman elleri mâni oldu.

Genç kadın ümitsizlikle,

«Ayyy.. Fikret!» diye inledi.

Sonra, erkeğin kalın enseli geniş sırtı, kadına doğru gitti, abandı. Genç kadını kapladı.

Uzaklardan bir beygir kişnemesi aksedene kadar altüst oldular. Beygirli yanlarından geçerken uslu uslu oturuyorlardı. İhtiyar adam,

«Selâmünaleyküm!» dedi.

Fikret'in dargın ve pişman yüzü adamı bakmadı bile:

«Aleyküm selâm!» dedi sadece.

Neden sonra genç kadın sordu:

«Dönmeyecek miyiz!»

Genç adam bir rüyadan uyanır gibi,

«Onunla alâkanı kes!» dedi.

Genç kadın cesurca,

«Elimde değil,» cevabını verdi.

«Niçin?»

«Bilmiyorum. Ama önümde adamakıllı döğülür, yahut tahkir edilirse. Yahut da...»

«Evet?»

«Haysiyetsizce kaçarsa belki soğurum. Yoksa Fikret, yoksa kaabil değil!»

Şoför Fikret kalktı. Direksiyona geçti. Araba usta bir manevrayla döndü. Gelişinden daha büyük bir hızla yolları yutmaya başladı.

6

Fabrikatör Nadir beyin hanımının yeğeni Zühal köşke gelmeli bir haftayı geçiyordu. Halası ona köşkün en güzel, en havadar odasını vermişti. Zarif karyolası, kaba tüylü kocaman taban halısı, küçük çini sobası, duvarlarda güzel tabiat manzaraları taşıyan tablolarıyla oda bir mücevher kutusunu hatırlatıyordu. Beyoğlu'ndaki pansiyon odasının gürültüsü yanında burası âdeta uçurum sessizliği içindeydi. Zühal'in bu sükûna öyle ihtiyacı vardı ki.

Sabahları dokuzdan önce kalkmıyordu. Şayet kalkacak olsa, halasıyla eniştesi azarlayıveriyorlardı: Buraya ne için gelmişti? İstirahat için değil mi?

Madem istirahat için, ö halde, uyumasa bile, karyolasında sırtüstü yatmalıydı.

Zühal,

«Peki ama,» diyordu, «beni aşırı rahatlığa alıştırmaya ne hakkınız var?»

«Cezamızı çekmeğe hazırız Zühal abla.»

Nadir bey, eviâdı gibi sevdiği Zühal'e böyle hitap ediyordu çokluk: «Zühal abla!»

«Peki ama enişte, çalışmak zor gelecek sonra..»

«Zor gelirse, sen de çalışmazsın!»

«A... Olur mu hiç?»

Nadir beyle hanımının ne çocukları vardı, ne de yakın akrabaları. Onun için, Zühal'e dört elle sarılmışlardı. Çalışmazsa varsın çalışmasıydı. Ne vardı İstanbul'da? Kendi yanında çalışsın, Nadir bey bankadan aldığıнын iki mislini vermeğe hazır-
dı.

Zühal belki de İstanbul'a bir daha dönmiyecekti. Ama, bütün güzelliğine, olanca tabiat zenginliğine rağmen bu taşra şehrinde uzun zaman kalamıyacağını biliyordu. Çünkü, İstanbul'a, İstanbul'un başıboşluğuna, taşrada kolay kolay bulunamayacak olan medenî hür-lüğüne âşıktı o. Üç arkadaş, istedikleri her an, Beyoğlu'nda her hangi bir eğlence, hattâ içkili eğlence yerine gidip kafaları çekebilirler. dost meclislerini dolaşıp eğlenebilir, gönül avuta-bilirlerdi.

Sonra bankadaki arkadaşları... Kızlar, erkekler tım bir âhenk içinde, kardeş gibiydiler. Birbirlerinin tatlı veya acılarına ortak olur, âdeta birbirleri için yaşarlardı. Kadın erkek münasebetinin cinsî olmaktan çok başka bir yönüydü bu. Herşey apaçık konuşulabilir, en mahrem meseleler erkek arkadaşlara açılmaktan çekinilmezdi.

Da-ha sonra, Zühal, Nadir bey köşkündeki gevşetici rahatı da fazla buluyordu. Üzerine titrenmekten, oldu bitti hoşlanmazdı. Hayatın mücadelesini seviyordu o. Romantikti. Kimsesi olmayışına üzülüyor, bunu bilhassa güneşin kıpkırmızı battığı gu-

ruplarda duyuyor, hazine gözyaşları döküyordu. Ama hiç bir zaman da, gerçekten bir sahibi olmasını istememişti. O, hüznü seviyordu. Pis bir kedi yavrusu, yahut gazete satmaya çalışan yalınayak, ufakcık bir çocuk uzun uzun ağlatmaya yetiyordu. Bu ağlatmayı seviyordu işte. Daha doğrusu, ağlamak ta bir neticeydi. O, ağlamayı hazırlayan sebebi seviyordu. Yoksa, kedi yavrusu, yahut gazete satmaya çalışan çocuğun o hayattan çekilip alınması, yâni kurtarılmaları bahis konusu değildi. Kurtarılmaları hiç de enteresan değildi hatta. Kedi, kediler, çocuk, çocuklar sefalet içinde olabilirlerdi. Hoş olan, sefalet içindeki zavallılıklarıyla başkalarına, yani duymasını bilenlere hüznün vermeleriydi.

Halbuki köşk ve köşkün bulunduğu semt ne kadar da sıkıcıydı! Bəsili besili çocuklar, kedi yavruları, boynu zincirli pırıl pırıl köpekler... İnsan bütün bunlara acımak şöyle dursun, kızılıyordu.

Sabahları erkenden kalkıyor, mevsimin kış, yerlerin kar içinde olmasına rağmen, odasının pencere-lerini açıyor, karlı buz gibi havada yarım saat, kırk beş dakika jimnastik yapıyordu.

Bu arada, komşu köşkün penceresinde, komşu müteahhidin çirkin oğlu Kâmuranı görmeğe de alışmıştı. Kırmızı sivilceler dolu, ayva yüzüyle sırtarak Zühal'i selâmlamak için cân atıyordu âdeta.

Selâmını istemeye istemeye alıyordu ama, en basit bir aile terbiyesine riayet etmeden gözetlemesine de içerliyordu.

Bir gün halası,

«Pencereleri açmasan olmaz mı Zühal?» dedi.

«Olmaz halacığım.»

«Niçin?»

«Çünkü bol ve temiz havaya çok ihtiyacım var!»

«Haklısın. Tülü indlr bâri.. O oğlan bakıyor..»

«Aman siz hala. Ben ona ehemmyet vermiyorum ki...»

Ayşe hanım da biliyordu bunu. Israr etmedi.

Zühal bir çeşit sinir içindeydi. Ne demek istiyordu yani? Kur mu yapıyordu? Elde etmek mi? Kafese mi koymak?

Belki. Belki ama, hodri meydandı. Koyabilirse koysundu.

Sonraları annesiyle tanıştı. Ne güzel, ne alımlı, ne şeker gibi kadındı! Oğlu ne diye kendinden hiç almamış da, hık demiş babasının burnundan düşmüştü? Sonra, o, güzel kadın, niçin yakışıklı bir koca bulamamıştı da... Belki de servetine tamah etmişti. Ne olursa olsun, Süreyya bey köşküne, Melek hanımı ziyarete her gidişinde etrafında pervane kesilen Kâmuran kızılmaktan çok acınmaya layıktı. Hele yakın köşlerin etekleri havalı kızlarıyla ahbaplığı artırıp Kâmuran'la ağbeysi Haldun'un okul maceralarını öğrenince, ona karşı acıması ziyadeleşti.

Demek çocuk, çirkinliğinin korkunç kıskançlığı içindeydi?

Sabahları jimnastik yaparken bakıyor diye azarlamadığına sevindi. Varsın baksın, ne çıkardı? Ama annesi, sözü sohbeti yerinde, çok güzel, çok da tatlı bir kadındı. Bir gün, bu kadar güzel olduğu haide, neden Kâmuran'ın aynı, çirkin Süreyya beyle evlendiğini sordu. Bu soruda:

«Serveti için mi?» demek isteyen bir mana sezen Melek hanım, macerasını uzun uzun, göz yaşları içinde anlattı:

Hayatında büyük, çok büyük bir aşk vardı. Öyle bir aşk ki, aradan yıllar geçtiği halde silinemişti.

«Büyük oğlum, o ilahî aşkımın meyvesi ve yadigârıdır Zühâl!» dedi.

Zühâl, etekleri havalı kızlardan da Haldun'a dair çok şey işitmiş, merak ediyordu. Ediyordu ama, hiçbir zaman «Artist gibi» denilen, çok güzel erkekleri sevmemişti. Ya, manasız şekilde mağrur oluyorlardı, ya küstah, ya da aptal. Hem güzel hem ağır başlı, hem de zekisine rastlamamıştı henüz. Onun için, ufak-tefek maceralara girdiği erkekler çoğu sefer çirkin değılseler bile, yüzlerine bakılır cinsten, ama müthiş zeki şeylerdi.

Kâmuran'ın, ağbeysinden konuşulduğu zaman nasıl siniriendiğine dikkat ettiği için, bir gün Melek hanımdan sordu:

Kâmuran ağbeysini kışkanır mı?»

«Hem de nasıl!»

«Tahmin etmiştim:..»

Bir gün de Zühal, kapısı daima kapalı bir odayı

Melek hanıma göstererek, sordu:

«Bu odayı niçin hiç açmıyorsunuz Melek abla?»

Melek hanım,

«O oda Haldun'un» dedi.

«Gelmesini mi bekliyorsunuz?»

«Evet.»

«Yılbaşında, sömestr tatilinde gelecek!»

Zühal çabucak hesapladı:

«Az kaldı öyleyse?»

Sonra, kabilse odayı görmek istedi.

Kâmuran arkalarındaydı. Farkına varmadılar, onu tamamiyle unutmuşlardı. Annesinin Zühal'i kırmıyacağını bilen Kâmuran, odasına usullacık sıvıştı.

Melek hanım kapıyı açıp da, tam karşıdaki köşede Haldun'un gözleri oyulmuş, agrandise fotoğrafını görünce, ikisi birden birer çığlık attılar

Kâmuran koşarak geldi:

«Ne var anne?»

Melek hanım ters ters baktı. Kâmuran gözlerini indirdi. Zühal işi anlamıştı.

«Neden yaptın bunu Kâmuran?»

«Neyi anneciğim?»

«Ağabeyinin resminin gözlerini niçin oydu?»

«Ben oymadım!»

«Kim oydu ya?»

«Bilmiyorum.»

Odasına geçti.

Ondan başka bu işi kim yapardı? Kocasını mı? Sebep? Yok değildi ihtimal ama, Melek hanım bu işi kocasının yapacağını sanmıyordu. Nitekim akşam kocası çakır keyif geldiği zaman sormuş, adam hayretler içinde kalmış, sonra oğluyla bakışları karşılaşıncaya, işi anlamıştı. Yaptığı işin çok çirkin bir hareket olduğunu söyleyeceği yerde, koca oğlanı kucağına oturtmuş, başlamıştı tatlı tatlı muhabbete:

«E? Ne var ne yok bakalım?»

«Hiç baba, sağlık.»

«Zühal geldi mi?»

«Geldi. Nadir bey amıcayla konuştunuz mu?»

«Hayır yavrum, fırsat düşmedi. Ama, ilk fırsat-
ta...»

«İlk fırsat» iki gün sonra, klüpte zuhur etti. Na-
dir bey kahkahalarla briç salonundan çıkarken, Sü-
reyya beyi görmüş koluna girmişti. Süreyya bey aziz
ahbabını büfeye götürdü.

«Biraz aperatif alalım mı?»

«Hay haaay...»

Masalardan birisine geçtiler. Pikapta yumuşak
Viyana müziği... Renk renk, şık hanımların göz ka-
maştırdığı salonda nefis kadın kokuları uçuşuyordu.

Nadir bey,

«Ne güzel kadınlar!» diye mırıldandı.

Teklifsizdiler.

Süreyya bey,

«Sen sus bari!» dedi.

«Ben mi? Niçin?»

«Niçini var mı monşer? Senin Zühal'in yanında
bunlar kaç para eder?»

Nadir bey derhal ciddileşti:

«Yoo... Zühal benim kızım!»

«Aksini iddia etmedim. Yalnız...»

«Evet?»

«Benim de kızım olamaz mı diye düşünüyorum.»

«Nasıl?»

«Basbayağı. Akraba olabiliriz.»

Nadir bey hiç beklemediği anda, hiç ummadığı
bir teklifle karşılaşmış, şaşmıştı ama, sonra şaş-
kınlığı geçti.

Kızı Kâmuran'a değil, Haldun'a istiyordu herhal-
de.

«Allah kısmet etmişse,» dedi.

Demek adam, üvey oğluna karşı söylediği ka-
dar insafsız değildi.

Akşam meseleyi karısına açtı. Hanımefendi
şüpheyile sordu:

«Hangisine istiyor.»

Nadir bey omuz silkti:

«Kâmuran'a değil herhalde.»

«Ne malûm?»

«Ne malûm ne demek? Zühal'in Kâmuran'a varmak istemeyeceğini tahmin edemez mi?»

«Edemez. Çünkü Kâmuran'ı çok seviyor. Sonra, daha mühim emareler...

Anlattı: Zühal odasında sabahları jimnastik yaparken, Kâmuran'ın nasıl gözetlediğini, kız onlara gezmeğe gittiği zaman etrafında nasıl pervane kesildiğini uzun uzun anlattı.

Nadir bey hayretler içindeydi.

«Sonra?» dedi.

«Sonrası sağlık. Bana kalırsa Süreyya bey, Zühal'i Kâmuran için istiyor. Halbuki Zühal...

7

Evet, Zühal dünya dünyaya geçse Kâmuran'ı istemezdi. Çünkü Zühal'in çok mağrur olduğunu, paraya pula, mala mülke değer verecek takımdan olmadığını gayet iyi biliyordu. Biliyordu ama, doğru muydu? Gençlik, güzellik bâki değildi ki. Peki dese, o kadar malın mülkün içine girse...

Ayşe hanım kesti attı:

«Değil mal mülk, dünyaları ona verseler benim bildiğim Zühal peki demez!»

Öte yandan Süreyya beyi uzun uzun dinleyen Kâmuran'ın annesi Melek hanım da:

«İş eniştesiyle bitmez,» dedi.

«Ya?»

«Zühal'in fikri çok mühim bence!»

Süreyya bey kızdı:

«Zühal de kim oluyor? Alt tarafı beş kuruşluk bir banka memuru. Benimse tek mil malım, mülküm yarın oğluma kalacak. Ben bu meseleyi Nadir bey-le perkiştiririm!» dedi, elini yüzünü yıkamak üzere lavaboya gitti.

Dönüşte Kâmuran'ın odasına uğradı. Çirkin oğlan bir taraftan hatıra defterine günlük notlarını yazıyordu.

Babasını görünce yerinden fırladı. Boynuna atıldı. Baba, oğul sarılıp öpüştüler.

Süreyya bey müjdeyi verdi:

«Gözün aydın oğlum!»

Kâmuran'ın gözleri ümitle parladı:

«Hayrola babacığım?»

«Senin meseleyi Nadir beye açtım!»

«Sahi mi? Ne dedi?»

«Benim teklifime karşı ne der? Usulen, Allah kısmet ettiyse,» dedi. «Hiç merak etme. Bu iş oldu demektir. Onun güzelliği varsa, bizim de servetimiz var. Ne sanki, nerden baksan beş kuruşluk bir banka memuru...»

Kâmuran bunları duymadı. Onun dehşetli bir endişesi vardı: Ağabeysi! Süreyya bey birden oğlunun yüzündeki kederi sezerek sordu:

«Ne o oğlum? Ne düşünüyorsun?»

«Hiç babacığım.»

«Hiç değil. Sevinçten çıldırman lâzımken, birden durgunlaştın!»

Kâmuran cevap vermedi.

Babası ısrar edince içini çekerek:

«Yakında ağabeyim gelecek,» dedi.

Süreyya bey birden anlayamadı:

«Gelirse gelsin. Ne var?»

«Saadettime darbe atmasından korkarım babacığım...»

Doğruydu. Yakışıklı Haldun sömestr dolayısıyla bir haftalığına İstanbul'dan köşke gelince, elbette Zühal'le tanışacak, şüphesiz kızın gönlü ona akacaktır.

Oğluna boş gözlerle baktı. Bakıştılar. İkisinin aklından da aynı şeyler geçti: Köşke gelmesini önlemek!

Kâmuran,

«Nasıl?» dedi.

Süreyya bey bir sigara yakıp, oğlunun odasında ağır ağır dolaşmaya başladı. Bu çocuktan oğluna rahat yoktu vesselâm. Bir zamanlar babası nasıl onun işlerine ket vurmuşsa, şimdi de oğlu, canı

kadar sevdiği Kâmuran'ının saadetini baġtalamak üzereydi.

Oġlunun tam karşısında durdu:

«Ben o işi iyi surette halle çalışım oġlum.

Sen...»

Kâmuran lâfın gerisini bekliyordu. Sordu:

«Ben ne yapayım babacıġım?»

«Sen kıza hulûl etmeġe çalış!»

«Nasıl?»

«Aman Kâmuran, evlâdım.. Sen de pek beceriksizsin. Nasılı var mı? Otomobile at, dolaştır. Gönlünü çel, ne bileyim ben?»

O günden sonra Kâmuran sabahleyin Zühal'in jimnastiġini seyretmeġe boşverip, babasını yazıhaneye bıraktıktan sonra arabayla köşke gelmeġe. Zühal'i saatlerce dolařtırmaġa başladı.

Camları sıkı sıkıya kapalı hususiyle, lapa lapa yaġan karın altında dolaşmak genç kızın çok hoşuna gidiyordu. Çok hoşuna gidiyordu ama, o kadar. Bütün zorlamasına raġmen Kâmuran, henüz tek kelime söyleyememiş, aşkını ilân edememişti.

Bir gün hiç beklenmedik bir hadise oldu:

Yerlerde kar vardı. Güneş pırıl pırıldı, karları naftalin gibi parlatıyordu. Şehirden hayli açılmışlardı. Uzaklardaki daġ yamacına serilmiş bir köy, havada geniş daireler çizen alıcı kuşlardan başka kimseler yoktu.

Birden arabada hiç beklenmedik bir ânza oldu. Şıp diye durdu.

Kâmuran yalnız direksiyon kullandığı için, şoförlükten pek anlamıyordu. Kapağı kaldırdı. Sağa baktı, sola baktı... Nefile! Lafla peynir gemisi yürümüyordu ki!

Aġlayacak kadar hırslı, dikildi kaľdı.

Zühal,

«Ne yapacaġız şimdi?» diye sordu. Bildiği yoktu. Uzaklardaki şehre melûl melûl baktı. Ama ne gelen vardı, ne giden.

Saatler birbiri peşinden aktı. Ortalık karardı. Ne yapacaklarını şaşır mışlardı. Geceyi orada geçir-melerine imkân yoktu. Akşamları ortalık don baġlı-

yor, dehşetli soğuk yapıyordu. Arabayı orada bırakıp gitmeleri de kabil değildi. Kâmuran'ın köye kadar uzanmasından başka çare yoktu.

Zühal,

«Madem şoförlükten anlamıyorsun, ne diye direksiyona geçersin?» deyince, Kâmuran kulak memelerine kadar kızardı.

«Haklısınız,» dedi.

Az sonra şehir tarafında yuvarlak bir ışık peydahlandı. Sallana sallana, büyüye büyüye geliyordu. Tek lambalı bir taksi, yahut kamyon veyahut da motosiklet olabilirdi.

Sarhoş dolu bir taksiydi. Yanlarında durdu. Kâmuran motöre bakmasını şoförden rica etti.

Şoför de sarhoştı. Arkadaşlarıyla bir şeyler fısıldaştıktan sonra, Kâmuran'a yaklaştı:

«Bir yüzlüğünü alırım!»

Kâmuran birden, enayi yerine konulduğunu anlayarak, dikildi:

«Haydi oradan bel!»

Ötekiler etrafını çeviriverdiler:

«Ne?»

«Kafa mı tutuyorsun, hanım evlâdı?»

«Sökül bakalım yüzlüğü!»

«Ne yüzlüğü be. Cüzdanı, cüzdanı...»

Ağızları leş gibi rakı kokuyordu. Kâmuran neredeyse ağlayacaktı. Etrafına imdat aranır gibi bakındı. Fakat... Ortalık iyice kararmış, gökyüzü kalın ve simsiyah bulutlarla sımsıkı kaplanmıştı. Tek yıldız pırıldamıyordu.

Kâmuran'ı tartaklamaya başladılar.

«Sökül mangizleri ulan, züppe!»

Kâmuran yalvarmaya başladı. Bereket, arabadaki genç kızdan haberleri yoktu. Arabanın arkasında, köşeye büzülmüştü. Karanlıkta belli olmuyordu. Kopuklardan koca bıyıklı biri arkadaşını kenara itti:

«Sen geç kenara. Bak ben onu nasıl davrandırırım!»

İriyarı bir başkası Kâmuran'ın karşısına, dikildi. Kuvvetli bir tokat attı. Kâmuran sendelerken, hiç beklenmeyen bir şey oldu: Zühal arabadan atlamış, küçücük tabancasını doğrultmuştu:

«Çekilin kenara bakayım!»

Sarhoşların arabasının tek lambası elindeki tabancayı parlatıyordu. Afafladılar. Bu da kimdi? Nereden çıkmıştı? Elindeki gerçekten de tabanca mıydı?

Kenara çekilip ellerini havaya kaldırdılar.

Zühal'ın sesi tekrar cınladı:

«Şoför, tamir et motoru!»

Avurtları çökük, ufak tefek şoför, Kâmuran'ın arabasının bozuk motoru başına geçti. Çeyrek saat içinde bozuğu tamir edip arabayı işletti.

Zühal öteki arabanın numarasını almıştı.

«Binin arabanıza!» dedi.

Gık bile diyemeden bindiler.

«Haydi yallah, cehennem olun!»

Tek lambalı araba hızla uzaklaştı.

Zühal Kâmuran'a döndü, işleyen arabayı işaret etti.

«Sen de geç direksiyona!»

Kâmuran emre derhal uydu. Zühal de bindikten sonra araba geç kalmış gibi, şehrin yolunu tuttu.

Yolda tek kelime konuşmadılar. Köşke gelip de, inerlerken, Zühal,

«Bir daha tedbirli hareket et!» dedi. «Sağa dönüşen vazifeyi bir kadına, hele bir kıza yaptırmaya kalkma!»

Hızlı adımlarla uzaklaştı.

Kâmuran mahvolmuşçasına arkasından uzun uzun baktıktan sonra, köşke geldi. Babasına,

«Dolaşıyorduk,» dedi.

Süreyya bey keyifli keyifli sordu:

«İşler yolunda mı?»

Kâmuran tokatlanan yanağını bile unutmuştu:
«Yolunda babacığım,» dedi.

8

Her şey sanki Kâmuran'ın aleyhine çalışıyordu. Haldun'un sömestr tatilinde köşke gelmemesi için ellerinden geleni geri koymayan baba-oğul, Melek hanımı bir türlü ikna edip de, İstanbul'a yollayamamışlardı.

«Bu kışta kıyamette ne işim var İstanbul'da?» diyordu. Koskoca bir haftayı nerede geçiririm?»

Süreyya, bey diller döküyordu:

«İstanbul'un en büyük, en güzel, en şahane otellerinden birinde. Canın hangisini isterse karıcığım!»

Fakat nafiye. Melek hanım onların maksatlarını sezdiği için, yanaşmıyor, oğlunun gelmesini istemekte inat ediyordu. Biricik oğlunun doğup büyüdüğü yerlere getirilmek istenmeyişi içine büyüyordu.

Öte yandan Zühal:

«Oğlunuzu öyle merak ediyorum ki,» diyordu.

Zühal'in merakı, semtin etekleri havalı kızlarının ona dair anlattıklarından ileri geliyordu. İri yarı, fevkalâde yakışıklı olduktan başka, zekiymiş de. Zühal belki de ilk defa böyle biriyle karşılaşacaktı. Hem güzel, hem de zekiye pek rastlamamıştı.

«Allah aşkına gitmeyin Melek abla. Bu kışta kıyamette ne yapacaksınız?»

Gitmedi.

Haldun sömestr tatilini geçirmek üzere, geldi. Bir hafta, bir haftacık olsun başını dinleyecek, öte yandan Servet beyin isterik kızından da kurtulacaktı.

Deli karı, çocuğun peşini bırakmıyor, hafta ararında bile okula uğrayıp, Haldun'u çağırarak konuşuyordu.

«Niçin benden kaçyorsun Haldun?»

«.....»

«Kafamı kızdırırsan...»

«Ne olur?»

«Ne mi olur? Sana, bir kadının onuruyla oynamanın çok tehlikeli olduğunu ispat etmemi mi istiyorsun?»

«Yooo...»

«Yooo'sa, hiç olmazsa ziyaretlerime göz yum!»

Şaşırmış kalmıştı Haldun. Ne yapışkan, ne cıvık, ne sıkılmaz bir kadındı yarabbi!

Gözlerinin içine bakıyor bakıyor... Sonra hiç kırıarak boynuna sarılıyor, ağlıyor ağlıyordu.

«Niçin, niçin beni istemiyorsun Haldun? Çirkin miyim? Herkes benim için yanıp tutuşurken, sen niye lâkayıtsın? Nolursun, biraz sev beni. Hiç olmazsa reddetme. Seviyorum de. Yalan söyle istersen!»

Haftada birkaç defa tekrarlanan bu ve buna benzer şeylerden bunalmıştı. Memleketine, evine arkadaşlarına kavuşursa ferahlayacağını sanıyor, can atıyordu.

Handan'dan habersiz kaçtı.

Ama istirahat edebilmesi ne mümkün. Semte gelişi âdeta bomba gibi patladı. Erkek arkadaşlarından başka etekleri havâli kızlar etrafını şarıverdiler. Bugün filâna çaya, yarın falana yemeğe, öbürgün pik-nike.

Soruyor, soruyor, soruyorlardı. İstanbul'daki âlemi nasıldı? Sınıfta gene birinci miydi? Spor ne âlemdeydi? Voleybol, futbol oynuyor muydu? Kızlar? Kadınlar? Sinemalar?

Haldun sudan cevaplarla savuşturuyor, hele Handan'dan asla bahsetmiyordu.

Geldiğinin üçüncü günü bir sabah Handan köşke çıkageldi.

Hizmetçi kız gelip haber verdiği sıra ev halkı kahvaltı yapıyordu. Haldun kıpkırmızı kesilerek masadan fırladı. Kapiya gitti. Handan'dı. Yalvaran fakat dikilir, yahut kovarsa hemen tehdide başlayacak haldeydi.

Haldun,

«Beni burada da mı buldun?» diye sordu.

Handan öyle şık, öyle zarıftı ki. Haldun'dan başka herhangi bir erkek için ideal olabilirdi.

«Bana haber vermeden niçin kaçtın?»

«Sana haber vermeğe mecbur muyum?»

«Haldun, benimle böyle konuşmaktan sakın!»

«N'olur?»

«Sana o kadar söylüyorum!»

Bu sırada arkada üvey babasının sesi,

«Haldun, misafirini yukarı buyur etsene!»

Handan gülerek içeri girmişti bile. Taş merdiveni ağır ağır çıktı. Süreyya beyle el sıkıştı:

«Günaydın efendim.»

«Günaydın hanfendi! Buyurun!»

Haldun'un annesiyle Kâmuran da ordaydılar.

Melek hanım,

«Buyrun kızım,» dedi. Ne şık, ne kibar tavırlı bir genç kadındı! Hatta kızdı. Peki ama, nelydi? Neciydi? Oğluyla münasebetinin derecesi?

Handan bayıltıcı esans kokusuyla salona girerken, Haldun hâlâ köşk kapısında, dertli dikiliyordu. Ne diye gelmişti sanki? Nasıl izah edecekti?

Onunla hiç bir alâkası olmadığına bilhassa üvey babasını nasıl inandıracaktı? Biz onu okumaya gönderdik, o zamparalık peşinde, demeyecek miydi?

Hafif bir öksürük. Döndü: Züha! İri yeşil gözleriyle pencerede, gülümsüyordu. Haldun birden dikkat kesildi: Kimdi bu kız? Tam da istediği gibi simsiyah bir çerçeve içinde iri yeşil gözler!

Genç kız başıyla hafif bir selâm verdi.

«Günaydın Haldun bey!»

Haldun şaşırdı. Çok tuhaf. Nereden biliyordu onu?

«Günaydın,» dedi.

Bu sırada merdiven başında annesi belirmişti:

«Haldun yavrum... Soğukta ne bekliyorsun?»

«Geliyorum anneciğim!»

Penceredeki iri yeşil gözlü kıza döndü:

«Müsaadenizle!»

Merdivenleri çevik sıçrayışlarla çıktı, annesinin yanına geldi.

Melek hanım sordu:

«Kim bu hanım Haldun?»

Haldun çaresiz, her şeyi anlattı. Melek hanım

hayretler içindeydi:

«Vay yüzsüz karı vay!» dedi. «Ne yapacaksın?»

«Bilmiyorum.»

Melek hanımı bir düşüncedir almıştı. Kovulamaz, kovulmaya kalkılsa bile, her türlü reziliikten çekinmez cinsten biri olduğu anlaşıyordu. En iyisi, işi idare etmektir.

«Hiç renk verme evlâdım!» dedi. «Başa gelen çekilir, idare etmeğe çalışalım...»

«Siz bilirsiniz anneciğim.»

Süreyya bey genç kadına bayılmıştı. Kâmuran da, Zühal'i unutmuş, gözlerini Handan'a dikmişti. Ne güzel, ne kibar, ne tatlı kadındı!

Beybabası Servet beyden, Haldun'la nasıl tanıştığından bahsediyor, öyle yalanlar atıyordu ki, Süreyya bey duymuyordu bile. Bu harikulâde kadınla yalnız kalabilmek için birkaç bin vermeğe hazırды.

Altın kaplama tabakasını uzattı, genç kadına sigara ikram etti. Handan zarif bir uzanışla sigarayı aldı. Süreyya Tunç'un çakmağından yaktı.

«.....her yıl bu mevsimde kayak için gelirim efendim. Bu yıl da aklıma koymuştum. Kayak oteline indim. Bir hafta kadar kalacağım. Gelmişken hazır Haldun beyi de ziyaret edeyim dedim. Beybabam, bilhassa görmemi tembih etmişti de...»

Bu sözleri söylediği sıra Haldun da salona girmiş, kadının kıvrıldığı yalanı işitmişti.

«Hoş geldiniz!»

«Hoş bulduk Haldun bey. Ben size dememiş miydim? Kayak için geldiğimde sizi mutlaka bulurum dememiş miydim?»

Haldun da annesi de durumu kavramışlardı.

«Çok iyi ettiniz,» dediler.

Dereden, tepeden, hoşbeşten sonra, Süreyya Tunç sordu:

«İsterseniz kahvaltıyı birlikte edelim?»

Hiç nazlanmadı:

«Hay hay» Sigarasını söndürüp kalktı.

Mükellef kahvaltı maşası yeni baştan tanzim edilmişti. Oturdular. Bir yandan Süreyya Tunç, öte yandan oğlu Kâmuran'ın aşırı ikram ve iltifatlarıyla Handan kahvaltı ederken, bocalayıp duruyordu.

Bu arada, Haldun'u nasıl tanıdığını anlattı. Süreyya Tunç'la Kâmuran hasetle dinliyorlardı. Her ikisi de Haldun'un yerinde olmak isterlerdi. Hayatlarında hiç bir zaman böyle bir tesadüf olmamıştı. Onu kıskanıyorlarsa da ,bir yandan da memnun oluyorlardı. Kahvaltıdan sonra genç kadın kalktı. Oteline dönecek, oradan da dağdaki kayak oteline gidecekti. Kendilerini topluca, orada bekleyecek, gelirlerse memnun olacaktı.

Haldun usulen refakat etti. Köşkten çıktılar.

Süreyya bey de işine gittikten sonra, Zühal merakla geldi. Fakat hiç bir şey sormadı. Nesine gerekti? Onu ne ilgilendirirdi? Yakışıklı delikanlıydı. Elbette sağla, solla alâkası bulunacaktı.

Kâmuran saçmalamaya başlamıştı.

Annesi tersledi:

«Sen sus bakayım! Bir insanın hususiyeti rasgele bahis mevzuu edilmez!»

Kâmuran Zühal'in önünde fena bozulmuştu.

«Babam diyor ki, ben onu okusun diye yolladım. Oysa karı peşinde dolaşıyor!» diyor.»

Daha büyük bir saçmaydı.

«Baban da haltetmiş, sen de haltetmişsin!» dedi Melek hanım. «Savuş şurdan bakalım!»

Kâmuran,

«Eeeeeh sen de anne...» diye salondan çıktı.

Melek hanım arkasından ters ters baktıktan sonra, misafirle oğlu arasındaki tek taraflı münasebeti izah etti. Zühal hayretler içinde kaldı.

«Ah yarabbi!» dedi. «Ah yarabbi... Ne fena, ne haysiyetsiz kadınlar var!»

Kafesından, lütr mantosu, abanoz siyahı saçları, etrafı çürümüş iri siyah gözleriyle Handan geçti.

Handan henüz gelmiş, okuldan aldığı adresle evi bulmuştu.

Hava kalın kurşuni bulutlarla kaplıydı. Kar yağmıyordu. Yerdeki bembeyaz karları çiğneyerek, yan yana yürüyorlardı.

«Peki ne zaman gideceksin?»

«Sen İstanbul'a ne zaman dönersen.»

«Hafta tatilim bitince döneceğim.»

«Ben de o zaman dönerim.»

«Sen hemen dönemez misin?»

«Hayır. Babanları kayak oteline davet ettim.»

«Gelmezler ki!»

«Sen öyle sanırsın. Baban senden çok hayatiyetli!»

«İyi ya. Onunla baş göz ol!»

«Allah yazdıysa bozsun. Ne çirkin adam o öyle... Kardeşin de tıpkısı. Sen üvey misin Allah aşkına?»

Haldun cevap vermedi ama, Handan anlamıştı.

«Annen çok güzel kadın. Hâlâ fevkalâde. Peki ama, bu güzellikle ne diye varmış o çirkin adama? Serveti için mi?»

Haldun hakarete uğramış gibi,

«Annem hiç kimsenin servetine âşık değildir!»

Kısaca anlattı: Babasıyla annesi aşk izdivacı yapmışlar. Babası yüksek mühendis ve müteahhitmiş. Doğuda bir yerlerdeki işinden dönerken, içinde bulunduğu kamyon bin sekiz metreden bir uçuruma yuvarlanmış...

Handan elleriyle yüzünü kapadı:

«Ayyy... Sonra Haldun?»

«Sonrası, işte. Aradan bir buçuk yıl geçmiş, üvey babamla evlenmek zorunda kalmış.»

«Üvey babam babamın en yakın arkadaşymış. Anneme boyuna, babamdan bahsederek teselli ediyormuş... Babamdan yığınla para kalmış anneme. İçinde oturduğumuz köşkün yarısı annemin!»

«Üvey baban çok zengin mi?»

Haldun sinirlendi:

«Bilmiyorum. Sen demek kayak oteline gideceksin?»

«Evet. Beni oraya sen götürüp yerleştireceksin!»

«Ben mi?»

«Evet, sen. Çünkü oraları hiç bilmem.»

«Hani her kış gelir kayak yapardın?»

«Attım be.»

Haldun çaresiz, genç kadını dağa, kayak oteline götürüp yerleştirdikten sonra döndü.

Genç kızlar hemen etrafını aldılar. İstanbul'dan gelen genç kadın kimdi? Niçin gelmişti? Aralarındaki münasebetin derecesi neydi?

Canı sıkılmaya başlamıştı. Gene de her şeyi bir bir anttı: Zannettikleri gibi bir münasebet yoktu aralarında. Babasını tanıyordu. Kardeşi sınıf arkadaşaydı, o kadar. Her yıl olduğu gibi, bu yıl da dağa, kayak yapmak için gelmiş, babası tembih ettiği için de köşke uğramıştı.

Genç kızlardan biri ortaya bir teklif attı:

«Bir gün biz de dağa gidelim mi?»

«Niçin?»

«Kayak yapmak için. Hem de Haldun sevgilisini ziyaret etmiş olur!»

Bir kenarda dikilen Zühal kıpkırmızı kesilmişti.

Haldun,

«Bir daha bu tarzda laf istemem,» dedi.

Genç kız bozulmuştu:

«Şaka,» diye düzeltmeğe çalıştı. «Ciddî mi sandın?»

Öteki kızlarla delikanlıların da ısrariyle, Haldun peki demeğe mecbur oldu. Bir gözü Zühal'e ilişti.

«Tabî siz de geleceksiniz?»

Zühal,

«Benim kayak elbiselerim, skim filan yok ki!...»

Hep birden cevapladılar:

«Bizim de yok. Hem çoğumuz kaymasını bile bilmeyiz. Maksat bir değişiklik. Gidelim, gidelim...»

Zühal gene de,

«Halamdın izin alabilirsem, hay hay...» dedi.

O işi Haldun üzerine aldı. Zühal'ın halasını gördü. Kadın memnurlukla razı oldu ve Zühal'i Haldun'a emanet etti.

«Hiç merak etmeyin teyzeciğim. Zühal'i yanımdan ayırmayacağım!»

Bütün bunları sinirli bir hassasiyette takip eden Kâmurân, ağlayarak babasına koştu, bire bin katarak anlattı. Süreyya Tunç küplere bindi. İşte nihayet korktuğuna uğramıştı. Haldun'un sömestre buraya gelmesini bunun için istememişti ya!

Karısını öfkeyle bir kenara çekti:

«Senin bu oğlun köşkün içinde daha ne zamana kadar huzursuzluk vesilesi olacak?» diye sordu.

Melek hanım zaten bekliyordu. Ama birden parlamadı:

«Ne demek istiyorsun?»

«Ne demek isteyeceğim? Şimdi de Zühal'e el atmış!»

«Nasıl el atmış?»

«Kızı dağa, kayak yapmaya götürüyormuş...»

«Götürüyormuş deme. Gençler böyle bir arzu gösterdiler. O da uymak zorunda kaldı. İşin içyüzünü biliyorum ben. Oğluma iftira edip durma!»

Süreyya Tunç hop kalktı, hop oturdu. Basbas bağılıyor, köşkün kıymetli levhalar asılı duvarlarını çınlatıyordu:

«İstemiyorum, istemiyorum onu efendim! Cehennemim dibine kadar yolu var! Derhal defolsun evimden!»

Melek hanım itiraz etti:

«Yalnız senin evin değil. Bu evde benim de hakkım var!»

Bu kavga olurken Haldun, üvey babasından arabasını rica etmek için merdivenleri çıkmış bulunuyordu. Üvey babasıyla annesinin kavgalarını işittince, hayretler içinde durdu.

Kıyametler kopuyor, babası lüzumundan çok fazla kabalaşıyordu. Demek Kâmurân, âdeti üzere Zühal'e âşık olmuştu? Bu sebepten, kendisinin onunla meşgul oluşu oğlanı sinirlendirmiş, babası da küplere binmişti?

Peki ama kız? Kız ne fikirdeydi? O da onu seviyor muydu?

Zühal'in hiç bir şeyden haberi yoktu. Üvey babasından otomobil müsaadesini almak için eve bir koşu giden Haldun'un dönmesini bekliyordu.

Haldun valizi ve asık yüzüyle döndüğü zaman, Zühal şaşıtı.

«Nereye?»

Haldun,

«İstanbul'a!» dedi.

«İstanbul'a mı? Niçin?»

Gözleri dolu dolu olmuştu. Kısa kesip yürüdü:

«Annem beni ararsa, İstanbul'a gittiğimi merak etmemesini lütfen söyler misiniz?»

«Peki ama Haldun bey...»

İradeli adımlarla uzaklaştı.

Kar başlamıştı. Zühal delikanlının arkasından uzun uzun baktı. Sonra, annesine haber verip, bir şeyler yapmak için, Süreyya beyin köşküne koştu. Hâlâ kıyametler kopuyordu. Süreyya bey, o kibar görünüşlü adam, çirkin küfürlerle bir hamal, bir şoför gibi söğüp sayıyordu.

İçeri giremedi. Ayrılıp gidemiyordu da. Elinde olmayarak dikiliyor, kaba sesiyle aile sırrını fâş eden adamı dinliyordu.

Her şeyi öğrendi: Demek mesele bir parça da kendi yüzünden, Kâmuran'ın kıskançlığındandı ha?

Bu sırada Kâmuran kapıya çıkmıştı. Zühal'i görünce kulaklarına kadar kızarak,

«Buyrun,» dedi. «Niçin girmiyorsunuz?»

Zühal,

«Ne var? Ne oluyor?» diye sordu.

Kâmuran omuz silkerek,

«Hiç,» dedi. «Ağabeyimin yüzünden!»

Zühal her şeyi bildiği halde, gene de sordu:

«Ne oldu?»

Kâmuran cevap vermedi. Ama Zühal'in artık tahammülü kalmamıştı.

«Bana bak,» dedi, «ben her şeyi biliyorum. Sen Haldun'un kesip attığı tırnak kadar bile olamazsın anladın mı?»

Nefretle merdivenleri indi, köşkten çıktı.

Halası onu öyle sapsarı görünce şaşırdı. Peşisıra odasına gitti. Genç kız karyolasına kapanmış, hüngür hüngür ağlıyordu.

«Ne var Zühal? Ne oluyorsun?»

Peşin cevap vermedi. Sonra her şeyi bir bir anlattı.

Halası,

«Üzülme!» dedi. «Babayla oğul kendi kendilerine gelin güvey olmuşlar. Hatta Süreyya bey seni resmen istemiş eniştenen!»

Zühal hırsıyla doğruldu:

«Eniştem ne demiş?»

«Ne diyecek? Lâzım gelen cevabı vermiş tabii...»

Artık ağlamıyordu. Gözlerini avuçlarının içiyle kurulaşıp, karyolaya oturdu:

«Haldun gitti!» dedi.

«Nereye?»

«İstanbul'a,»

«İstanbul'a mı? Niçin?»

«Üvey babasının hakaretine tahammül edememiş... Hala!»

«Söyle yavrum.»

«Peşinden gidip geri çevirsem mi acaba?»

Cevap beklemedi. Karyoladan fırladı. Mantosunu filân giyinip, başını da kalın eşarpiyle bağladıktan sonra, halası dikkat edebildi.

«Çıldırдың mı Zühal? Ne hakla, ne cesaretle gideceksin? Sana ne demez mi? Sen benim neyimsin ki karşıyorsun demez mi?»

Demez gibi geliyordu. Aralarında henüz hiç bir münasebet, verilmiş alınmış söz yoktu ama, gene de kendini ona adamakıllı yakın sayıyordu. Köşkten fırladı.

İçerde hâlâ kıyametler kopuyor, kocasının hiç bir zaman bu kadar kabı ittihamlariyle karşılaşmamış olan Melek hanım baygınlıklar geçiriyordu.

Birden kafasında her şey ters döndü ve köpükler saçarak düştü bayıldı. Ancak bunun üzerine akı: başına gelen Süreyya bey, şaşaladı. Karısının

bayılacağını hiç akıletmemiş, ummamıştı. Korkmaya başladı. Etrafına boş gözlerle bakındıktan sonra seslendi:

«Oğlum, Kâmuran!»

Kâmuran büsbütün aptallaşmış ayva suratıyla geldi:

«Efendim?»

«Bak annene oğlum, bir şeyler oluyor!»

Kâmuran annesine baktı.. Hiç bir şey anlamamıştı.

«Ne oluyor baba?»

«Bilmem. Ağabeyin nerde?»

«Ağabeyim mi?»

Odasına koştu, yoktu. Dışarı çıktı, içeri girdi, hizmetçiye sordu, hiç kimsenin haberi yoktu.

Hizmetçinin koşarak çağırdığı komşu doktor, Melek hanımı karyolasına kaldırtıp, ayılttı. Melek hanım peşin etrafa şaşkın şaşkın baktı. Sanki hiç bir şey olmamış kocasıyla kavga etmemiş, aşırı sinirlendiği için de bayılmamıştı. Kafasından her şey silinmişti sanki. Ama bu birkaç saniye sürdü. Sonra aklı başına geldi. Bayılmadan az evvelki teessür yeniden başladı. Her şeyi hatırlıyordu artık. Kocasıyla yaptığı kavgayı, ondan şimdiye kadar işitmeğe alışkın olmadığı küfürleri...

«Çık!» diye bağırdı, «çık dışarı. Gözüm görmesin seni!»

Süreyya bey doktorun da işaretiyle dışarı çıktı.

Melek hanım hizmetçiye:

«Haldun geldi mi?» diye sordu.

Hizmetçi kız suçlu suçlu:

«Hayır,» dedi.

«Gelince bana yolla!»

9

Şoför Fikret, Handan'ı korkunç bir öfke içinde arıyordu. Gene söz verdiği halde, randevusuna gelmemişti!

Aklından kötü, çok kötü şeyler geçiyordu.

Servet bey apartmanın önünde arabasını durdurdu. Nasıl olsa çarşıya, yahut hiç olmazsa hava alıma çıkacaktı. Bu seferki gibi değil, başka türlü yapacak, canını adamakıllı yakacaktı.

Bir sigara yaktı. Kibrit çöpünü sinirli sinirli kırıp fırlattı.

Belki de bıçağın ucuyla hafif tertip hacamatlar, buna kıymazsa bile, mutlak mutlak tokatlardı.

Az sonra Handan'ın kardeşi Sedat, arkasından babası Servet vey çıktı.

Tokatlamakla da iş bitmezdi. En iyisi delikanlıyı ürkütmekti. Kadın, «Boksör» filan diye bir şeyler karıştırmıştı ama, mekteplilerin boksörlüğünden ne olacaktı.

Saat ona doğru Handan'ın annesi de çıktı.

Peki, kurtlu kariya ne olmuştu da çakmıyordu?

On bir, on iki.. Sedat, arkadan Servet bey, az sonra da annesi döndü eve. «Belki de hasta-dır. Acaba hasta mı?» diye düşündü. Karnını oracık-taki küçük bir lokantada çabucak doyurup tekrar geldi. İkide Servet bey, üçe doğru Sedat, dördü gece anneleri çıktı. Ama Handan çıkmadı.

Ertesi gün de aynı şekilde geçince, Fikret, «Acaba kocasının yanına mı gitti?» diye düşündü. Olabilirdi. Kocasıyla sık sık bozuşup babasının evine geldiğini, sonra tekrardan kocasıyla barışıp döndüğünü biliyordu.

İki gün de Bebek'teki evin önünde nöbet bekledikten sonra, genç kadının ne hasta, ne kocasının, ne de babasının evinde olmadığı kanaatine vardı. Peki, neredeydi?

Bir cumartesi öğleden sonra Sedatların okulu önüne gitti. Arabadan indi. Her zamanki paydos saatini bekledi. Fakat hayret. Okulda sanki hiç kimseler yoktu. Paydos saati geçtiği halde, ne zil çalıyordu, ne de paydos olan vardı. Merakla okuldan içeri girdi. Bahçeyi geçti. Hâlâ kimselere raslıyamamıştı. Okul tatil miydi yoksa? Koridorda rastladığı hademeye sordu:

«Okul tatil mi?»

Hademe yukardan aşağı süzdükten sonra,

«Tatil,» dedi. «Sömestr tatili. Ne vardı da?»

«Hiç. Bir arkadaşı soracaktım.»

«Kimi?»

«Haldun'u.»

«Hangi Haldun bu? Şu sesi güzel biri var, o mu?»

Fikret Haldun'un sesi güzel olup olmadığını bilmiyordu.

«Sedat'ın arkadaşı,» dedi.

«Tamam, o.»

«O izinli gitti!»

«Nereye?»

«Memleketine.»

«Memleketine mi? Neresi memleketi?»

Hademe parmağıyla koridorun altbaşındaki bir kapıyı işaret etti:

«Oraya git, muallim beyden sor, o bilir...»

Fikret gösterilen yere gitti. Kapıyı vurup girdi. Maksadını anlattı.

Nöbetçi öğretmen Haldun'u tanımaz olur muydu hiç? Kāntinde az mı sesini dinlemişti?

«İzinli gitti,» dedi.

«Bana adresini verebilir misiniz?»

«Hay hay.»

Büyük bir defterden Haldun'un adresini buldu, küçük bir kâğıda yazıp uzattı.

Fikret kâğıdı teşekkürle alıp çıktı.

Artık şüphesi kalmamıştı. Demek Handan genç mektepliyle birlikte basıp gitmişti? Damarlarındaki kan kaynamaya, müthiş bir kıskançlık benliğini kemirmeğe başlamıştı. Ne yapmalıydı? Dönmelerini mi beklemeli? Yoksa bir delilik yapıp, peşlerinden mi gitmeliydi? Arabayı gündelikçi şoför arkadaşlarından birine verip, Eminönü Balıkpazarı'ndaki meyhanelerinden birine daldı. Buraya Handan'la da sık sık gelirlerdi ilk zamanlar... Hey gidi günler hey? Masalardan birine geçti, rakı ve lüfer ızgarayla roka salatası, turşu, istedi. Handan'ı tatlı tatlı düşünmeğe başladı:

Tanışmaları ne alâminût, ne cici olmuştu!

Eminönü'nden bankalar yoluyla Taksim'e dolmuş yapıyordu. Şişhane'de yolcu bırakıp yeni bir yolcu almıştı. Az sonra bir yolcu daha. Ama ne yolcuydu. Haziran ortaları. Lüzumundan fazla dekolte beyaz elbisesi içinde nefis mi nefis, enfes mi enfes. Hovardaca gülerek elini kaldırmıştı. Derhal durmuştu. Tatlı tatlı sormuştu: «Taksim'e mi?» «Evet!» Binmişti. Binmesiyle beraber hârikulâde fam esansı. Yolda bir sürü müşteri değiştirdikten sonra, Taksim'de: «İnecek misiniz?» diye sormuş, «İnmemi istemiyorsanız inmem!» cevabını almıştı.

Bir şoför, hem de lisede okumuş, akli başında, buluttan nem kapan bir şoför için bu kadarı elbette fazla olacağından, derhal: «Emredin!» demişti. Genç kadın ateş parçasıydı sanki. Şakacı, çapkın. Tekrar sormuştu: «O dikiz aynası ne işe yarar kuzum?». Fikret «Sizin gibi hârikulâde bayanları seyredip, göz banyosu yapmaya!» deyince, genç kadın gıdıklanıyormuş gibi öyle bir gülmüştü ki. Sonra: «Seninle anlaşacağız,» demiş, «canım çok sıkılıyor. Beni eğlendir!»i yapıştırmıştı. Ama Fikret nedense genç kadının orta malı olduğunu düşünmemişti. Hiç bir hâli orta malına benzemiyordu. Arnavutköyü'ne direksiyon kırmıştı. Rakısı, roka salatası, turşusu, daha sonra da lüfer ızgarası geldi. Kadehini ağzına kadar doldurup dikti. Oldu bitti susuz içerdi. Roka salatasını çatalladı. Mayhoş yapraklar dişlerinin arasında hazla eziliyordu.

Çok zengin birinin karısı olduğunu çok sonra öğrenmişti. Fakat nesine gerekti kocası, anası, babası? O, kendisine çılgın gibi âşık nefis kadını dehşetli bir arzuyla kolları arasına alıp, unutamayacağı saatler geçiriyordu ya!

Ya şimdi? Bütün tatlı hatıralar silinip uçtu sanki. Şimdi de acı, çok acı hatıralar başlamıştı. Daha birkaç gün evveline kadar gelip dayanan, düşünülmesi bile sinirleri berbat eden hatıralar...

Dolu kadehini hırsıyla dikti. Boş kadehi bıraktı.

Bir zamanlar; «Sen benim Allahımsın, sana taparım Fikret!» diyen, kollarının arasında iri bir

balık gibi kıvranırken, «Sık, daha sık, daha daha... Kır kemiklerimi yavrum!» diyen, ateşli kadın.. Demek şimdi aynı şeyleri ona, o mektepli parlak oğlana söylüyordu ha?

Kadehini doldurup gene bir nefeste dikti. Sarı kehribar gibi bir parça hıyar turşusunu kuvvetli dişleri arasına attı. Hazla çiğnerken aklında o, hep o. Ona okadar ihtiyacı vardı ki... Bir sigara yaktı. Hafif hafif yükselen dumanlara gözlerini dikti. O sanki dumanların arasındaydı. Kollarını açmış, hep o çıldırtıcı gülümseyişiyle, bakıyor, sanki: «Senden bıktım artık, senden usandım. Biraz de başkalarıyla gönlümü eğlendireceğim!» demek istiyordu.

Sonra, kafasının içindeki yatak odasında mektepliyle birlikte hayallemeye başladı onu. Tıpkı kendisine yaptığı gibi: «Soy, diyordu, soy beni!»

Mektepli soymaya başlıyordu. Peşin fermuarları indirilip çıkarılan elbise, sonra ipek kombinezon, daha sonra sert bir el hareketiyle sökölüp bir kenara fırlatılan sutyen, daha sonra...

Kadehini doldurup gene hırsıyla içti.

Daha sonra, genç mekteplinin ihtirasla titreyen elleri. Genç kadının çıplak vücudunu kucaklayan kolları, birleşen dudaklar, yumulan gözler. Ve yuvarlanılan karyola..

Çıldıracaktı. Ne olursa olsun gidecek, onları bir arada rast getirirse, bir iki demeden şişleyecekti! Meyhaneden körkütük çıktı. Ayakta duracak hâli kalmamıştı. Halbuki başka zamanlar bu içtiği hiç tesir etmezdi.

Yalpalayarak taksilerin bulunduğu tarafa yürüdü. Ayakta durmaya çalıştı. Gidecekti, ne olursa olsun, kaç patlarsa patlasın, mutlak mutlak gidecekti!

Ertesi gün gitti.

Bu şehre ilk defa gelmiyordu ama, gene de elindeki adresi sora sora buldu. Şehrin belki de en güzel semtinde, çok güzel bir köşktü aradığı ev. Gerek bu köşk, gerekse komşu köşklarıyla semt, Suadiye, Bostancı, hatta Pendik'i,» hatırlatıyordu. Yollar asfalt, planlı.

Köşk kapısında durdu. Görünürlerde kimseler yoktu. Zile bassa, çıkacak insana ne soracağını tasarladı. «Haldun beyi arıyorum» mu diyecekti? Dedi. «Niçin arıyorsunuz?» derlerse? «Handan isimli bir kadınla birlikte mi» demeliydi? Ya vaziyeti çarlar da, «Yok» derlerse?

En iyisi beklemektir. Kenara çekildi. Köşkü en iyi görebileceğine kanaat getirdiği bir kenarda beklemeye başladı.

Arada gözlerini köşke kaldırıyor, odalardan hangisinde olabileceklerini kestirmeğe çalışıyordu. Bir ara yan pencerelerden birinin kanadı açıldı. Gözlerini oraya ümitle dikti. Onun yüzü, hiç olmazsa kolunu, yahut herhangi bir tarafını görebilmek. Fakat nerde? Çirkin bir delikanlı başı uzanıp geri çekildi. Baş tekrar uzandı. Kaldırımın dikilen şoför Fikret'e uzun uzun baktı. Ne beklediğini, kimi, niçin beklediğini soracaktı, vazgeçti.

Kâmuran'dı bu. Gözlerini köşke dikmiş, kaldırımın bekliyen adam tuhafına gitmişti. Yoksa Zühre'yi mi bekliyordu.

Salonda gazete okumakta olan babasına koştu:

«Şurda, kaldırımın birisi dikiliyor baba, gel de bak!»

«Kim?»

«Bilmiyorum. Zührelerin köşküyle bizimki arasında!»

Süreyya bey küçük bir tereddütten sonra koltuğundan kalkarken, gazeteyi bir kenara bıraktı. Oğlunun gösterdiği adama kapalı panjurlar gerisinden baktı: Kasketli, kalın kemikli, yakışıklı biri. Üzerinde lâcivert bir kostüm vardı. Arada köşke dönüyor, birisini arar, yahut çıkıvermesi mümkün birisini kollar gibi bir hal vardı.

Danayamadı, panjuru itti.

Adamın başı, itilen panjurun sesine döndü. Süreyya beyle karşılaşınca, kendisinden şüphelenildiğini anlayarak, kasketini çıkardı, yaklaştı:

«Günaydın beyefendi!»

«Günaydın.»

«Sizden bir istirhamım var...»

«Buyurun.»

Yutkundu, iki yanını kolladı. Sonra:

«Haldun beyi soracaktım. Burada oturuyormuş da...»

Penceredeki babayla oğul mânalı mânalı baktılar.

«Evet,» dedi Süreyya bey. «Burada oturur. Oturur da değil ya, neyse. Niçin arıyorsunuz Haldun'u?»

Yabancı, etraftan duyulmaktan korkuyor, hic olmazsa çekiniyor gibiydi. Bunu anladılar.

«İsterseniz içeri buyrun...»

Fikret küçük bir tereddütten sonra,

«Peki,» dedi.

Ne çıkardı? Nasıl olsa her şeyi gözüne alarak gelmemiş miydi?

Misafir odasına buyur edildi. Süreyya beyin uzattığı sigarayı alıp yaktıktan sonra, maksadını çabucak anlattı: Handan isimli bir sevgilisi vardı. Haldun bey onu iğfal edip buraya kaçırmıştı...

Süreyya bey rahat bir nefes aldı. Sonra oğluna döndü:

«Hastaneye gittiğin zaman annene müjdeyi ver, ver de anlasın oğlunun marifetini!» dedi. «Benim oğlum şöyle, benim oğlum böyle! Al senin toz konduрмаđığın oğlunu!»

Şoför Fikret'e döndü:

«Haldun benim üvey oğlumdur. Yakışıklı bir çocuk. Ben İstanbul'a yatılı mektebe okuması için gönderdim. Halbuki o... Demek elâlemin karısı, sevgilileri peşinde dolaşıyor? Annesi pek düşkündür. Sömestr tatili dolayısıyla buraya gelmek istedi. Ben mâni olmaya çalıştım .Fakat annesine dinletemedim. Gelsin, gelsin, gelsin. Geldi.»

Arkasından da bir gün Handan hanım çıkageldi...

«Haldun beyle birlikte gelmediler mi?»

«Hayır. Haldun'dan iki mi, üç mü ne gün sonra geldi.»

«Buraya birlikte gelmemişler mi acaba?»

«Orasını bilmem. Belki de birlikte geldiler. Bir-

likte gelmiş olabilirler. Bakın ben bunu akledemiştim.»

Kâmuran'a baktı:

«Öyle değil mi oğlum?»

Kâmuran dehal tasdik etti:

«Evet evet.. Hanımı kayak oteline bırakmış, fi-lân gün bize gel, beni ara, babandan selâm getirdim de, demiştir. Ne numaracı o!»

Fikret heyecanla dinliyordu. Gözlerini dört açmıştı..

«Demek kayak oteline kalıyor?»

«Kalıyordu.»

«Sizin anlayacağınız, ben hanıma evimde yüz vermedim. Kalktı. gitti. Ama bizimki bir kadınla yetinecek cinsten değil ki. Komşu köşkün güzel bir kızı var, Zühal. Bu oğlumla, sözlü gibi bir şeydi. Sen tut, ayağının tozuyla kıza balta ol, baştan çıkar. Kız tutturmasın mı kayak oteline ben de Haldun'la gideceğim diye?»

«.....?»

«Açtım ağzımı yumdum gözümü. Annesi karıştı. Başladık onunla. Derken benden ağır lâflar işitmeğe alışkın olmayan zavallı karım düştü bayıldı. Şimdi hastanede. Şaşırdım kaldım.»

Fikret merakla sordu:

«Peki, Haldun bey nerde şimdi?»

«Bilmiyoruz ki. Dün Handan gelmişti. Sanki haberi yokmuş gibi, Haldun'u sordu. Ama ben yutar mıyım? Kaçın kurrasıyım ben? İt, akli sıra köşkün durumunu kontrol ettirecek. Evime sokar mıyım? Gayet enerjik davrandım: «Bilmiyorum,» dedim. Cehennemin dibine gitsin, bir daha evime uğramasın, dedim. Çıktı gitti. Tabî gitmiş Haldun'a anlatmıştır. Benim meselem ne Haldun, ne de Handan. Ben şimdi oğlumla meşgulüm. Şuna bak, sarardı soldu çocukçağzımı.»

Fikret döndü, Kâmuran'a baktı.

«Niçin? Ne varda?»

«Zühal de ortalarda yok!»

«Zühal kim?»

«Şu komşu köşkün kızı. Oğlumla sözlü demiş-tim ya?»

Şoför Fikret kendi paketinden yeni bir sigara yaktı, dalgınlıkla Süreyya beye ikram etmeyi unuttu. O farkında bile değildi.

«Şu halde,» dedi, «üçü birlikteler?»

«Bilmem ki?..»

«İşler çatallaştı... Peki, ne yapmak kararında-sınız siz?»

«Ben mı? Hiç. «Evime adımını atamaz bir daha. Mektep taksitini de yollamayacağım. Madem benim evimden, benim iznim olmadan çıktı gitti, cehennemin dibine kadar yolu var!»

Sinirlenmişti. Daha doğrusu, kendini sinirlenme-ge, yumuşamağa zorluyordu. Yoksa aşırı sinirlilik için sebep yoktu.

Şoför Fikret'i uğurladıktan sonra, oğlunu bir kenara çekti:

«Bugün git anneni ziyaret et!» dedi.

Kâmuran cmuz silkti.

«Dinle 'beni. Git, durumu anlat. Bu adam şo-fömüş. Ağbeyini arıyordu. Şoförler ekseriya belâli olur. Taş İstanbul'dan kalkıp gelmiş. Herhalde fena bir maksadı vardı. Kimbilir, belki de vurmaya gel-miştii? Annene anlat. Anlat da oğlunun ne mal olduğunu anlâsın!»

Kâmuran'ın aklına yattı. Kalktı, annesini ziyare-te gitti.

Melek hanım karyolasında hâlâ yarıbaygın.. «Haldun, Haldun...» diye sayıklıyordu. Başucunda hastabakıcının sesi:

«Gelecek hanfendi, merak etmeyin. Gelecek...»

Sözlerine kulak asmıyor, boyuna oğlunu sayık-lıyordu.

Kâmuran geldiği sıra bu vaziyetteydi.

Kapının açılışına başı ümitle döndü. Kâmu-ran'ın, şimdi her zamandan çok kızgın yüzünü görünce, kaşları çatıldı. Eliyle: «Gelme!» demek is-teyen bir hareket yaptı.

Fakat Kâmuran aldırmadı. Karyolaya yaklaştı.

«Haldun ağbeyimden haber var!» deyince, Me-

lek hanım, ondan beklenmeyen bir enerjiyle, karyolasında âdeta doğruldu:

«Geldi mi? Geldi mi oğlum?»

«Hayır,» dedi Kâmuran. «Kendisi meydanlarda yok. Bir şoför geldi İstanbul'dan. Belâlı bir şey! Haldun'u arıyor!»

Melek hanımın gözlerindeki ışık kayboldu.

«Ne yapacakmış?»

«Adamın karısını kaçırmış. İkisini de vuracağım,» diyor!

Melek hanım boş bir torba gibi karyolasına yığıldı. Yeni bir kriz başlamıştı. Kesik kesik solumağa, ağzı köpüklenmeğe başladı. Hastabakıcı işi anlamıştı.

«Ne yaptınız,» dedi. «Böyle laf söylenir mi?»

Dışarı fırladı. Az sonra doktorlar koşarak geldiler. Lâzımgelen tedaviyi yaparlarken, Kâmuran azarlanmaktan korkarak sıvıştı.

Doktorlar onu bulamayınca, hastabakıcıya çıkıştılar:

«Bir daha bizim haberimiz olmadan yanına hiç kimseyi bırakmayacaksınız!»

10

Haldun, üvey babasının annesiyle kavga ederken, «Defolsun. İstemiyorum, gitsin evimden!» sözleri üzerine anî bir kararla valizini kaptığı gibi şehrin yolunu tutmuştu. Bu arada Zühal'in durdurmak isteyişini filan hatırlamıyordu.

Şehirden, hemen hareket etmek üzere olan bir taksiyle İstanbul'a gelmişti.

Vakit ikindiydi. Elinde valiz, koca İstanbul'da yapayalnızdı artık. Bundan böyle ne yapacaktı? Nereye girecekti? Okula mı? Hayır. Üvey babasının tek kuruşuna tenezzül etmiyecek, onun ismini bile anmayacaktı.

Birden annesini hatırladı. Ne tuhaf, sabahtan beri o öfkayle nasıl da düşünememişti? Şimdide el-

bette öğrenmişti evi terk ettiğini. Kim bilir ne üzülmüştü ne üzülmüştü. Ama aldırış etmiyordu. Hayatını kazanıncaya kadar annesini de aramamalıydı. Hayatını kazanıp, müstakil bir evi olunc dâvet ederdi. O zaman gelir, kendisiyle otурса oturur, oturmaz da, sevgili kocasından ayrılmak istemezse, ona da karışmazdı.

Zaten niçin kavga ettiklerinin de farkında değildi. Yalnız, kavganın kendi yüzünden çıktığını kuvvetle hissetmiş, adamın öfkeyle kendini kasederek «Defolsun. İstemiyorum, gitsin evimden!» deyişi üzerine de çılgına dönmüştü.

Ne olursa olsun, kaç vakittir altında ezildiği büyük bir yükten kurtulmuştu ya. Zaten annesinin ısrarlı mektupları olmasa, sömestr tatilinde de gelmezdi. O adamın suratından bıkmış usanmıştı.

Aklına Servet beyin lâcivert papiyonu geldi.

Onlara da gitmeyecekti. Adam, insan olarak belki çok iyiydi. İyiydi ama, kızından nefret ediyordu. Bir kadın bu kadar alçalmamalı, içindeki şeytanın bu kadar esiri olmamalıydı. Hasta mıydı? İsterik mi? Şüphesiz. Belki de çok acınacak bir kadındı. Ona neydi? Hastaların, isteriklerin tedavi, yahut tatmini onun vazifesi miydi?

Cebinde henüz biraz parası vardı. Akşam olmadan önce herhangi bir otelde bir yatak ayırtmalıydı.

Sirkeci'ye geçti. Ucuz otellerden birinde bir yatak ayırtıp, valizini bıraktı. Şimdi ne yapmalıydı? Perdesüsünün yakasını kaldırmıştı. Elleri ceplerinde. Peşin Gülhane parkına doğru cadde boyunca ağır ağır yürüdü. Sonra durdu. Nereye gidiyordu? Bu kış kıyamette Gühane parkında işi neydi? Geri döndü. Hava karardıkça soğuk artıyor gibiydi. Soğuğun arttığına dikkat edince, üstüste titredi. Birkaç kadeh şarap atsa mıydı acaba? Soldaki bir şarapçıya girdi. Şaraphane omuz omuzaydı. Kızarmış et kokusu iştahını birdenbire açtı. Taa gerilerde bir kişilik boş bir yer keşfederek, gitti, yüksek bacaklı iskemleye oturdu. Peşin şarap istedi. Sonra ızgara köfte, salata, varsa turşu.

Annesi olmasa, yaptığına nâdim olmak değil, sevinecek, dünyalar onun olacaktı. Çocukluğundan beri hasretini çektiği yalnız, tek başına hayat başlamıştı işte. Çocukluk rüyalarını dolduran, fırtınalı gecelerde yorganın altında büzülerek, yumruklarını sıkı sıkı düşündüğü maceralı hayat. Henüz macera filân yoktu ama, olabilirdi. Hayatının dümenini macera yönüne çevirirse, fırtınalı bir hayatı pekâlâ da yaşıyabilirdi.

Şişeyle şarabı, turşusu, salatası, ızgara köftesi geldi. Bardağını geç kalmış gibi kırmızı şarapla doldurup dikti. Meze aldı.

Bu meyhane bir hayli modern olmakla beraber, şimdi ismini hatırlayamadığı bir romandan aklında kalmış «Kırmızı Köpek Meyhanesi»ne benzeyebilirdi. Niçin benzemesin? İnsan istedikten sonra, en benzemeyecek şeylerde bile birbirine benzeyen taraflar bulamaz mıydı sanki?

İkinci bardağı da içti.

Burası pekâlâ da «Kırmızı Köpek Meyhanesi» olabilirdi. Az sonra korsanlar basabilir, müthiş bir kavga başlayabilirdi.

Üçüncü, dördüncü, beşinci bardaklar... Gözlerini hafifçe yumdu. Kırmızı şarap çok tatlı bir sarhoşluk vermişti. Kafasından her şey silindi. Şimdi gerçekte de Kırmızı Köpek Mehanesi'ndeydi ve korsanlar da tam zamanında, en müdafaasız oldukları, en sarhoş anlarında bastırmışlardı. Ne yapacaklardı? Korsanlar bıçaklarını çekmiş, sürüye dalan kurtlar gibi saldırmışlardı. Reis yenilmişti. Reisin adamları yenilmişlerdi. Henüz yenilip teslim olmayanlarsa, şuraya buraya kaçıyorlardı. Kendisi de onların arasındaydı. Geminin halat yığınları üzerinden atlayarak kamaralara inerken, reisin iri yeşil gözlü, harikulâde kızı Bargaret'e rastladı. Gözleri yuvalarından fırlamıştı. Müthiş bir korku içinde boynuna atılmış, «Robert,» diyordu, «Kurtar beni Robert!» Robert kendisiydi. Genç kızı belinden sımsıkı kucaklayıp kaldırdı. En dibe, kamaraların altındaki küçücük odaya indirdi. Bu oda, geminin kıymetli hazinesinin bulunduğu odaydı. Reisin tekmi

serveti buradaydı. Genç kızı yere indirdi. Duvarda asılı duran kılıçlardan en ince, en uzun, en kuvvetlisini aldı. Genç kıza döndü: «Burada bekleyeceğiz onları, korkma!» Genç kızın iri yeşil gözleri büyük büyük açılmıştı: «Ya buraya da gelirlerse?» «Dövüşürüz.» «Ben de mi?» «Hayır, ben.» «O kadar insanla nasıl başa çıkarsın?» Gururla gülümseyerek. «Yanımda sen varsın ya!»

Fakat ne tuhaf? Bu kızın, bu iri yeşil gözler, bu hafifçe esmer ten, simsiyah saçları...

«Ben sizi tanıyorum galiba? İsminiz ne?»

«İsmim mi? Bilmiyor musunuz? Zühal!»

«Zühal mi?»

Gözlerini açtı. Sahi, deminden beri Reisin kızı diye düşündüğü gerçekten de Zühal'di.

Zühal!

Üvey babasına içerleyip evi terk ederken önüne geçmek, onu yolundan çevirmek istediğini hatırladı. Kızcağızı nasıl da itip yürümüştü! Kim bilir, belki de «Kaba adam!» diye düşünmüştü.

Zühal iri yeşil gözleriyle kafasına fena takılmıştı. Onu ilk gördüğü anda sarsılmış, fakat aldırış etmez görünmüştü. Komşuydular da. Kim bilir, belki de Kâmuran budalası hemencecik âşık oluvermiştir!

Kabul edemedi. Zühal gibi bir kızın Kâmuran gibi bir aptala tutulmasına imkân yoktu. Dirseklerini masanın nermeleriine dayamış, başını avuçları arasına almıştı. Kafası, elinde olmayarak, deminki korsan macerasını yaşıyordu. Ama Reisin kızı, Zühal'di artık

Boynu mendilli, korkunç bakışlı korsanlar nihayet bulundukları yere de geliyorlardı. Zühal sım sıkı sarılmıştı. «Beni bırakma,» diyordu, «nolursun onlara bırakma beni!»

Tiril tiril titriyordu. Kabil miydi? Bırakır mıydı hiç?

Korsanlarla kucak kucağa bir dövüş başladı. Kılıcını büyük bir fıçının üzerine bırakmıştı. Yumruk yumruğa girişti. Romanda okuduğu gibi, müthiş yumruklar atıyor, tek yumrukla bir kaçını birden

yuvarlıyordu. Bir ara Zühal kılıcını getirdi. Kızı yedeğine alarak, bu sefer kılıçla başladı.

Sonunda hafif birkaç yarayla kurtularak, kor-sanları tepeledi.

Güverteye çıktıkları zaman, Zühal'in babasının da dahil olduğu bütün tayfaların öldürülmüş olduğunu gördü. Zühal hıçkırıklar, çığlıklar içinde babasının üstüne atılmış, bayılmıştı.

Zorla kaldırıp, ayılttı. Genç kız durup durup ağlıyor, hayatta artık hiç kimsesinin kalmadığından bahsediyordu.

Temin etti:

«Bundan sonra sahibin benim!»

Genç kız, iri yeşil gözlerinde incilenen yaşlarla, genç adamın boynuna sarılarak:

«Sana taparım!» diye bağırırdı.

Şişeye sarıldı. Şarabı bitmişti, şaştı. Yeni bir şişe getirtmek hem fazla, hem masraf bakımından ağır kaçacaktı. Zaten az parası vardı.

Gerçi sıkışırса satacak altın yüzüğü, bilek saati, fazla elbiseleri vardı ama, bir iş bulup çalışıncaya kadar elindeki parayı dikkatle harcamalıydı.

Kafasında hep Zühal, Zühal'in iri yeşil gözleri!

O da hayatını kendisi kazanıyordu. Bunu annesinden işitmişti. Halbuki istese, Nadir beyin fabrikasında belki de hiç çalışmadan dünyanın parasını alabilirdi. İstemiyor, çalışmayı, hazır yemeğe tercih ediyordu.

İstanbul bankalarından birinde çalışıyormuş.. Hangisinde olduğunu ne diye sormamıştı sanki?

Kalktı. Hesap görüp çıktı. Ortalık iyice karar-mıştı. Bilek saatına baktı, dokuz. Henüz erkendi. Bahçekapı'dan Köprü'ye kadar yürüdü.

Hava bozuyordu. Keskin bir soğuk çıkmıştı, esiyordu. Ama ona vızgeliyordu. Şarabın, içinde, damarlarında yaktığı alev terletiyordu, hatta. Keşke hava daha bozsa, keşke kar yağsaydı! Köprü'nün tam ortasında durdu. Koyu karanlığın içinde vapurlar makaslama, keskin projektörleriyle gelip gidiyorlardı. Kadıköy iskelesine indi. Bir vapura atlayıp,

daha doğrusu, bir vapurun güvertesinde Kadıköy'e kadar gidip gelse miydi? Tam karar verecekken, aklına bir fikir geldi: Ne diye Beyoğlu'na çıkmasındı?

İskeleden seri adımlarla çıktı. Tünel'e âdeta koşarak geldi. Elleri paltosunun ceplerinde, yakası kalkıktı, İstiklâl caddesinin sol kaldırımında Galatasay'a doğru yürüdü. Gözüne banka levhaları ilişti. Zühal'in bunlardan acaba hangisinde çalıştığını düşünüyordu.

Tam istediği gibi bir kızdı. Fizik olarak tam istediği ama, huy itibariyle nasıldı? Üzerinde bıraktığı ilk intiba müsbetti. O gözler, o ten, o yüzün sahibi asla fena huylu olamazdı. Ne iyi. Artık kendi de onun gibi çalışacak, hiç kimseye muhtaç olmayacaktı.

Galatasaray postanesinin önünden geçti. Birden kuvvetli bir dirsek yiyerek sarsıldı. Döndü. Uzun boylu beyaza yakın sarı saçlı, küstah bakışlı, sarhoş bir kadın. Henüz yirmi beş, yahut yirmi sekizlik.. Durmuş, sert görünmeğe çalışarak, meydan okurcasına bakıyordu.

«Aptal aptal bakacağına, pardon desene,» dedi.

Haldun kendini toplamaya çalıştı. O çarpışmamıştı ki.

«Sizin pardon demeniz lâzım sanıyorum. Çünkü bana çarpan sizsiniz!»

«Seni şimdi polise şikâyet edersem?»

«N'olur?»

«Ne mi olur?»

Derhal bir kalabalık birikivermişti. Sarhoş kadını tanıyanlar işi anlamışlardı. Haldun'u bir kenara çekerek:

«Uyma,» dediler. «Ona bitirim Muallâ derler. Yakışıklı genç meraklısıdır!»

«Seni parlek gördü, gözüne kestirdi, çamur oluyor!»

Haldun yoluna devam etti.

Taksim'de tekrar önüne çıktı. Bu sefer son derece tatlıydı. Yanına güzellikle yaklaştı:

«Çarparsan, polise haber veririm ha!» dedi.

Haldun, pek de öyle ağzı süt kokmadığını anlatmak istiyerek,

«Ver,» teklifinde bulundu.

Yanyana yürüyorlardı.

«Demek polisten korkmuyorsun?»

«Niçin korkacakmışım? Suçum yok ki?»

«Peki ama, şimdi bir çılgılık atar, bana sataştı

diye hakkında davacı olursam ya?»

«Olursan gideriz karakola.»

«Zabıt tutar, mahkemeye verirler seni.»

«Sonu ölüm değil ya!»

Bitirim Muallâ,

«Aferin,» diye koluna girdi. «Cesurmuşsun.

Ben de seni..»

«Ne sanmıştın?»

«Hanım evlâdı!»

Haldun sordu:

«Beni nerden tanıyorsun?»

Bir zamanlar şoför Fikret tanıtmıştı. Sömestre

tatilinden çok önce. Muallâ, Fikretin arabasıyla

do'laşırken yolda Fikret Haldun'la Sedat'ı görmüş:

«Şu ineği görüyor musun?» demişti. «Benim Handa-

na asılıyor. Karı yüz vermiyor bereket. Yoksa na-

mussuzum şişleyiverirdim!»

Muallâ bunlardan bahsetmeyi uygun bulmadı.

Delikanlı ürker, tuzağa düşürüldüğünü sanır, kaçabi-

lirdi. Ona neydi şoför Fikret'ten? Piliç gibi, toy

mu toy bir delikanlıydı. Gününü gün etmeğe bakardı o.

Haldun'un «Beni nerden tanıyorsun?» sorusuna.

«Güzelliğin, tanımam için kâfi sebep değil mi?»

dedi. Haldun kıpkırmızı kesildi.

Muallâ eğildi, yüzüne baktı. Aman yarabbî, nasıl da kızarmıştı!

«Yoğurt gibi kızardın be!» Gene cevap alama-

yınca, kolundan çekti: «Gel karşıya geçelim.»

Haldun durakladı:

«Niçin? Ne var karşıda?»

Genç kadın erkek gibi söğdü:

«Ananın..... var!»

Haldun, çekilen tarafa gitmek zorunda kaldı. Ne çıkardı yani? Pek pek, evine götürecekt, yahut bir lokantada içirmek isteyecekti. Zaten doymamıştı şaraba. Nasıl olsa içindeki şeytana yenilip, kendi parasıyla içecekti.

Fakat Muallâ lokantaya filan değil, köşe içindeki barlardan birine çekti. Haldun ürküntüyle durdu:

«Bara mı gideceğiz?»

«Evet Ne var?»

«Oraya yetecek param yok!» diyemedi. Zaten cevap vermesine de vakit kalmamış, genç kadının sürüklediği tarafa çekilip gitmişti.

Saat gecenin onuna geliyordu. Kapıda bar sahibi, genç kadına çıkıştı:

«Neredesin be Muallâ?»

Genç kadın dikildi. Ona da anasının bilmem neresinde olduğunu söyleyip yürüdü. Haldun'u küçük localardan birine oturttuktan sonra,

«Ben şimdi soyunur gelirim,» dedi. Çıktı.

Az sonra locaya gelen siyahlar giymiş garson, ne içeceğini filân sormadı. Göz kırparak,

«Turnayı gözünden vurmuşsun,» dedi. «Muallâ abla eli açık karıdır. Nasıl tavladın? »

Haldun güldü:

«Ben onu değil, o beni tavladı.»

«Sahi mi? Yaşadın öyleyse.»

«Niçin?»

«Birini sevdi mi o, tamam. Yemez yedirir, giymez giydirir. Bu barın en hovarda kızıdır!»

Masaya yeni örtü, yeni takımlar gelmişti. Arkasından şarap, bira, mezeler... Masa çeyrek saat içinde donanmıştı. Muallâ fazla dekolte, kavuniçi bir tuvalet giymişti. Dik göğüsleri tuvaletten taşmış, taa göbeğe yakın yere kadar görünüyordu.

Bir iskemle çekip Haldun'un yanına oturdu.

«Her şeyden önce şunu bilmeni isterim: Benim misafirimsin. İstediğin gibi yeyip içeceksin. Para düşünme!»

Haldun'un dehşetli ağırına gitti. Gitti ama, ne yapılabillirdi? «Hayır, illâki masrafı ben ödeyece-

ğim!» diye tuttursa, burdan namusuyla çıkacak kadar parası yoktu. Yüzük, yahut bilek saatini de satamazdı. Hem şu sıra çok ta fena tesir ederdi. Çaresiz,

«Bir şartla!» dedi.

«Nedir şartın?»

«Ben de seni davet edeceğim bir gün...»

Muallâ bir kahkaha attı:

«Beniii? Neyle?»

«Ne demek neyle?»

«Ayol sen bir mektep çocuğusun. Beni nasıl ağırlarsın?»

Haldun şaşırdı:

«Beni nerden tanıyorsun?»

Genç kadın Fikret'ten işittiklerini anlattı.

«Fikret'i tanıyor musun?»

Haldun ilk defa işitiyordu:

«Yoo,» dedi.

«Tanımıyor musun?»

«Tanımıyorum.»

«Nasıl olur? Sevgilisiyle düşüp kalkıyormuşsun, nasıl tanımazsın?»

Haldun birdenbire,

«Siz beni başkasına benzetiyorsunuz galiba? Ben ne şoför Fikret'i tanırım, ne de sevgilisinden haberim var!»

«Ayol sen, Handan isimli bir kadın tanımıyor musun?»

Haldun birdenbire her şeyi kavrar gibi oldu.

«Evet?»

«Düşüp kalkmıyor musun?»

«Hayır.»

«Tuhaf şey. Seni görüp, tanıyan bir kadının senin cazibeden kurtulabilmesine imkân var mı?»

«Bilmem?»

«Ben meselâ. Öyle her erkeğe kolay kolay pabuç bırakmam. Öyle olduğu halde...»

«Şu şoför Fikret'ten bahsetsene biraz...»

Muallâ kadehlere şarap doldurdu. Kaldırıp tokuşturdular.

Sonra ona şoför Fikret'i anlattı.

Haldun'un gözleri dört açılmış, tepesi atmıştı. Demek hiç tanımadığı bir insan, hiç haberi olmadan dış biliyor, vurup öldürmekten bahsederek, övünüyordu?

Bardağını doldurup bir nefeste dikti.

Muallâ sinirlendiğini anlamıştı:

«Korkacak bir şey yok canım,» dedi. Her gece uğrardı buraya. Şu son bir iki gündür uğramıyor. Belki de düşer bu gece. Düşerse...»

Haldun sertçe başını kaldırdı:

«N'olacak?»

«Meseleyi anlatır, yatıştırırım!»

Haldun boğulacak kadar hırslandı:

«Hayır!» dedi. «Sen hiç karışma. Yahut, evet, sevgilisiyle yatıp kalktığını, onu alıp memleketime götürdüğümü söyle. Söylemezsen dünyanın en âdi kadınısın!»

Muallâ,

«Breh breh...» dedi. «Niçin kıızıyorsun? Sen değil, o inek kızsın. Sana ne, sana göre hava hoş!»

Haldun geç vakte kadar üstüste içerek, tam oldu. Artık şoför Fikret'ten başka hiç bir şey düşünmüyordu. Onunla karşılaşmak, hesaplaşmak kararındaydı.

Saat bire doğru kalktı.

Muallâ,

«Ne o?» dedi. «Hayrola?»

«Gidiyorum.»

«Nereye?»

«Otele.»

«Hangi otele?»

«Sirkeci'de bir otelde kalıyorum da...»

Bileğinden tutup oturttu:

«Bu gece benim misafirimsin. Benim pansiyonumda kalacağız...»

«Otel? Otel n'olacak?»

«Sen yoksun diye uçmaz herhalde. Yoksa orada hazinelerin mi var?»

Haldun hâlâ sinirli,

«Yok canım,» dedi.

Zühal bir haftadan beri İstanbul'daydı. Geldiğinin üçüncü günü peşi sıra koşup gelen yengesinin mütemadî ısrarlarına kulak asmamış, İstanbul'dan ayrılınca rahatsızlığının daha arttığını ileri sürerek, taşraya dönmeyi reddetmişti.

Maksad, ne yapıp yapıp Haldun'u bulmaktı. Bulamıyordu ama. İlk iş okula koşmuş, henüz dönmediği cevabını almıştı. Okullar açıldıktan sonra da dönmeyişi, genç kızı adamakıllı üzmeğe başlamıştı. Rengi belli şekilde sararmış, öksürükleri artmıştı. Geceleri bir nebze uyumasına imkân kalmamıştı. Haldun, kafasına öyle girmişti ki. Daha fotoğrafını gördüğü anda ona vurulmuştu. Çünkü Haldun, sadece yakışıklı değil, tam istediği tipte bir delikanlıydı. Birkaç seferden başka da konuşmamışlardı halbuki. Tebdihava mezuniyeti henüz dolmadığı için, bankaya da uğramıyor, elindeki birkaç kuruşuyla başıboş dolaşıyordu. Okula da gelmediğine göre, Haldun, acaba İstanbul'a değil de başka bir yere mi gitmişti? Onu seviyor, fakat bulamıyordu. Zühal için aşkın tadı burdaydı. Sevecek, sevdiği adam için insanüstü gayretler sarfedecek, ona ulaşmak için çekmediği kalmayacak, tam kavuşacakken onu ebediyen kaybedecekti! Buydu aşk. Hayatın tadı bundaydı. Yoksa evlenip, eskilerin deyimiyle bir yastıkta kocamaktan ne çıkardı? Bu maceradan daha harikulâde bir şeyler bekliyor, elinde olmadan, sevdiği delikanlı için hasretlerin en büyüğünü çekmeyi, henüz ortada böyle büyük fedakârlıkları gerektirecek hiç bir şey yoksa da, olmasını temenni ediyordu. Ona rastlarını ümidiyle, bütün gece, gece yarısına kadar dolaşıyordu. Ne Beyoğlu'su ne İstanbul'u. Başında yumuşak siyah fötr bir şapka, sırtında hayli kirlenmiş bir trençkot, ayaklarında yarım rügan çizmeler... Çokluk Beyoğlu'nda, İstiklâl caddesi kaldırımlarında dolaşıyor, fakat ona rastlıyamıyordu. Bir gün, hiç beklemediği bir anda, banka arkadaşlarından İhsan'a rastladı. Genç adam peşin gözlerine inanmadı.

«Ne? Sen burdasın ha?»

Acı acı güldü:

«Hem de bir haftadan beri...»

«Bir haftadan beri buradasın da banka'ya uğramıyorsun öyle mi?»

«Sakin şefe, hatta arkadaşlara duyurma.»

«Çok esrârengiz bir hâlin var. Hastalığın ne âlemde?»

«Fena. Bırak şimdi bunları da beni bir meyhaneye götür. Meyhane ama, meyhane gibi bir meyhane olsun!»

İhsan yeni nişanlı, yakışıklı bir çocuktur. Bankadaki öteki arkadaşları gibi, Zühal'i çok severdi. Kırmadı.

«Peki,» dedi. «Seni meyhane gibi bir meyhaneye götüreceğim. Gel!»

«Nereye?»

«Balıkpazarı'na. Eminönü Balıkpazarı'na. Fevkalâde nefis lüfer ızgara yapıyorlar. Kılıç filan da var. Seversen palamut...»

Zühal âni bir kararla,

«Peki,» dedi.

Bir dolmuşa atlayıp Eminönü'ne indiler. Takside, havanın bu gece karlıyacağı konuşuluyordu. Zühal havaya baktı, gerçekten de. Tek yıldız parlamıyordu.

İhsan'la kolkola meyhaneden içeri girdiler. Tekmil masalar tutulmuştu. Dört basamaklı merdivenle inilen aşağı kısımda, taa dipte küçük bir masa boştu. Gidip oturdular.

Zühal burasını gerçekten de meyhaneye benzetti. Eski, çok eski devirlerden kalmış kalın kalın kemerler, ızgarada kızaran lüferlerle ızgara palamutların iştah açıcı dumanı, roka salatası, turşu...

Zühal günlerden beri ilk defa, ellerini birbirine sevinçle vurdu:

«Yaşa İhsan, aferin sana!»

«Seni bir gün Samatya'ya götüreyim de meyhane gör!»

«Kumkapı, Yenikapı nasıl?»

«Oralar da hârikadır ama, asıl tadı yazın oraların. Ne içeceksin?»

Zühal düşünmeden,

«Rakı,» dedi.

İhsan şaşıtı:

«Maşallah!»

Genç kız arkadaşını büsbütün şaşırtmak için,

«Sevgilimin şerefine,» diye ilâve etti.

«Sevgilinin şerefine? Neler iştiriyorum? Kız sen-

deki bu değişikliğin sebebi ne?»

Zühal koynundan Haldun'un fotoğrafın çıkarıp gösterdi:

«İşte, bu!»

Bu fotoğrafı bir gün Melek hanımın albümünden çalmıştı.

İhsan fotoğrafa uzun baktıktan sonra,

«Artist gibi be,» dedi.

Zühal anlattı, her şeyi olduğu gibi anlattı. Seviyordu. Ondan tek karşılık görmeden, beklemeden, hiç bir şey istemeden sevecekti. Kafasının, gönlünün, hislerinin adamıydı o. Onun için yanıp kül olmak, eriyip akmak istiyordu.

İçki, turşu, roka salatası, lüfer ızgaralar gelip, Zühal susuz musuz içtikçe, coşuyor, coştukça da içiyordu. İhsan onun tam mânasıyla tutulduğunu anlamıştı. Zaten romantiğin biriydi, zengin akrabası olduğu halde, tek yaşamayı akraba yanına sığınmaya tercih eder, nice nice zengin, forslu talipleri reddederdi. Öteki kızlar «Ah yarabbi,» derlerdi,» şuna çarpan kismetlerin on da, yüzde biri bize çarpsa!»

İhsan gözlerini Zühal'in iri yeşil gözlerine dikmiş, sadece dinliyordu.

«... onun saadetinde gözüm yok. Ben onun felâket arkadaşı olup kalmak istiyorum. Onun yanında hizmetçilik etmeğe razıyım. Evlensin, hanımına oda hizmetçisi olayım!»

«Kıskanmaz mısın?»

«Kimi? Kadını mı? Çıldırırım. Gırtlaklamak geçer içimden. Fakat o kadar. Ben bu hissi seviyorum. Onun koynuna girmekten ne çıkar?»

Tam bu sırada İhsan'ın gözü meyhaneden içeri girmekte olan Haldun'la Bitirim Muallâ'ya ilişti. Kadını pek beğenmişti:

«Bak, bak» dedi. «Kadına bak!»

Zühal döndü, Haldun'u görünce elinden çatal düştü. İğneyle delinmiş bir balon gibi, sönuverdi.

İhsan şaşırmişti:

«Ne var? Ne oluyorsun Zühal?»

Haldun da onu görmüştü. Başıyla hafif bir selâm verip, az evvel boşalan masaya geçtiler.

Muallâ sordu:

«Kim o kız?»

«Hiç. Annemlerin komşusu. Annem bir de şöyle namuslu, böyle terbiyeli diyordu. Bir hafta önce (.....), daydı,

Muallâ,

«Ay,» dedi, «sevip sevilmeyi namusla alâkalı mı sayıyorsun sen?»

«Yok canım. Onların telâkkisi .Namusla aşkın ne alâkası var?»

«Ha şöyle, hizaya gel!»

Fakat genç kızın masalarına ısrarla dikilen iri yeşil gözlerinden rahatsız olmuştu.

«Boyuna bize bakıyor!» dedi.

Haldun döndü, gözgöze geldiler. Kalkıp yanlarına gitmeğe mecbur oldu.

Zühal müthiş bir darbe yemiş gibiydi.

İhsan kalktı, yer ikram etmek istedi. Fakat Haldun özür dileyerek elini uzattı:

«Haldun!»

«İhsan!»

«Memnun oldum. Neniz var Zühal hanım? Hasta mısınız?,

Zühal kendini zor tutuyordu.

«Evet,» dedi.

«Neniz var?»

Üzerine basarak,

«Verem!» dedi. Bunu âdeta şehvetle söylemişti. Sonra başladı yalan atmağa: «Üçüncü devre veremim. Onun için oradan ayrıldım...»

«Vah, vah, vah...»

«Evet!»

Sonra kendini topladı. Aralarında ne vardı da böyle hareket ediyordu? Ne hakkı vardı? Çocuğun onun aşkından haberi yoktu ki. Ok yaydan çıkmıştı bir defa. Zaten Haldun da şifalar dileyip elini uzatmıştı:

«Müsaadenizle.»

«Estağfurullah...»

Haldun masasına döndü. Muallâ sordu:

«Hasta mı o kız?»

«Evet. veremmiş. Hem de üçüncü devre.»

Muallâ irkildi:

«Ne söylüyorsun? Bir de elini sıktın değil mi? Çabuk, çabuk rakıyla dezenfekte et!»

Şişeyi kaptı, Haldun'un eline bolca döktü. Haldun genç kıza göstermemeye çalışarak ellerini uğuşturdu ama, görmüştü. Yerinden şimşek gibi fırladı. Muallâ'nın masasına geldi:

«Sevgilerinize gösterdiğiniz ihtimamdan dolayı sizi tebrike geldim.» dedi. Elini uzattı.

Muallâ dudak büktü:

«Tebrikinize lüzum yok. Vazifem.»

«Elimi sıkıyorsun değil mi?»

Muallâ,

«Hayır,» dedi.

Zühal dikildi, dikildi, dikildi.

Haldun ne yapacağını şaşırılmıştı. Bir Zühal'e, sonra bir Muallâ'ya bakıyordu. Birden ayağa kalkmak istedi. Fakat Muallâ eteğinden çekti. Haldun tekrardan iskemlesine çökerken, bacağı masaya çarptı, şişe devrildi, kadehler tabaklara çarptı.

Zühal,

«Güzelliğinizle kıyaslanmayacak derecede kaymışsınız,» dedi.

Muallâ hemen çamurlaştı:

«Bana bak! Defol şuradan, yoksa...»

Zühal ellerini arkasına meydan okurcasına koymuştu:

«N'olur?»

«Ne mi olur?»

O da ayağa kalktı, Fakat bırakmadı Haldun.
Tekmil meyhane başlarına toplanmıştı.

Zühal,

«Senin sevgilin, âşığın olması bana vız gelir.
Onu ben de seviyorum. Hem de çılgın gibi, ama,
bu onu başkalarının sevmesine mâni olamaz!»

Haldun hayretler içindeydi. Neler söylüyordu?
Deli miydi bu kız? Gerçi fena kız değildi, aklından
sık sık geçiyordu, sevebilirdi ama.

Muallâ sertçe,

«Doğru mu söylüyor?» diye sordu.

Haldun hâlâ şaşkın,

«Bilmem,» dedi.

Zühal hep o sert haliyle,

«Öğrendiniz artık,» dedi, «sizden hanımefendi
gibi aşk dilenmeden, aşkın en temizini, en kutsisiyle
sizi sevmeğe devam edeceğimi! hanımefendiye ve
başka hanımefendilere, hatta prenses, yahut düşeş-
lere rağmen!»

Bir an durdu. Trençkotunun cebinden Haldun'
un fotoğrafını çıkarıp masaya yaklaştı. Gösterdi:

«Bakın!»

Çıkıp gittiler.

Muallâ gık diyememişti. Çıkıp gittikleri kapıya
gözlerini dikmiş, soluyarak, bakıyor, sadece bakı-
yordu. Birden ayağa kalktı. Haldun bileğinden tut-
tu:

«Nereye gidiyorsun? Peşlerinden mi?»

«Hayır. Bırak beni!»

«Niçin?»

«Senden nefret ediyorum artık!»

Haldun'un parmakları gevşedi. Genç kadının
kuvvetli bileği düştü. Masadaki içkilere karşılık büt-
tün iki onluk çıkarıp attı, meyhaneden çıktı.

Dışarda lapa lapa kar başlamıştı.

na atıp soryuya çekmek üzere, «Allahın bol, kulunun az olduğu, hatta hiç olmadığı» Sarıyer sırtlarına götürmüştü.

Ama kadında zerre kadar korku yoktu.

«Sana evvelce de söylemiştim Fikret.» dedi. «Seviyorum. Elimde değil. Elimde olmadığı için de gittim!»

«Peki, beni severdin eskiden ya? Çıldırırdın benim için? Allahımsın derdin?»

«O, hayattayken, başkasına dememe imkân yok!»

Fikret'in yüzü karıştı ama, mertçe lâf etmişti kadın. «Elimde değil, seviyorum!» diyen bir kadına, «Hayır, illâki beni seveceksin!» diyemezdi ya

Peşini bırakır göründü. Ama asla ümidini kesmedi. Onunla, onun yanında hesaplaşacaktı. Bütün gün deli gibi içiyor, ona rasgelmek için, dolaşmadık yer bırakmıyordu.

Bu arada rastladı. Rastladı ama, yanında Handan olacaktı ki tadı çıksın.

O gece çoktandır uğramadığı bara gitti, Muallâ'yı buldu. Muallâ da kaç vakittir onu bekleyip duruyordu zaten. Bir locaya kapanıp, başladılar hem çekmeğe, hem de konuşmağa.

Ohooo... Muallâ da yanıktı. Kadın her şeyi, hiç bir şey saklamadan, hattâ bire beş katarak anlattı: Bu çocuk tam mânasıyle bir Don Juan, yahut Kazanova'ydı. Bir gün Balıkpazarı meyhanesinde içerklerken, iri yeşil gözlü, fevkalâde bir kız genç bir adamla gelmiş, karşılardaki masaya oturmuştu. Yanındaki genç de yakışıklı olduğu halde, Haldun'u orada görünce gözlerini ayıramamış, hatta masalarına kadar gelip kendisine hakaret etmek küstahlılığını göstermişti.

Fikret,

«Vay anasını,» dedi. «Sonra?»

«Sonra, tepem attı. Ağzının payını verdim. Ama kız haksız değil. Namussuz, tanıştıkları zaman kıza resmini vermiş meğer. Kız çıkarıp gösterince deli oldum. Yerimden fırladım. Öyle ya, ya o, ya ben. Bastım yürüdüm, arkamdan bile gelmedi!»

«Çok namussuz karısın!»

«Sensin. Siz nasıl, güzel bir karı, yahut kız görünce hemen balta olursunuz? Bizim canımız yok mu?»

«Peki peki felsefeyi bırak...»

«Beni gene karşısında görünce, işi çaktı. Ama bu sefer çarpıp sertleşmedim. Gülerек yanına gittim, derken girdim koluna, çektim buraya!»

Fikret bir sigara yaktı:

«Eee...»

«Senden konuştuk uzun uzun...»

Fikret sâfi kulak kesildi.

«Benim neyimden? İyisine mi kötüsüne mi?»

Muallâ da bir sigara yaktı. Sonra bardağına şarap doldurup içti.

«Ağzını aradım. Handan'dan söz açtım... Handan deyince, nasıl aranız?»

Şoför Fikret sigarasının külünü sinirli sinirli çırpı. «O da sizler gibi ona vurgun!» demeyi hay-siyetine yediremedi.

«Geçen gün aldım Allahın bol, kulun az olduğu Sarıyer sırtlarına götürdüm. Çektim bıçağı. Aldım altıma, tam boğazlayacaktım, vicdanım razı olmadı. Elimi kana bulamak istemedim. Kullar gibi yalvardı. Eğer bir daha beni onunla görürsen, kanım sana helâl olsun, dedi...»

Muallâ kızdırmak için,

«Ben olsam, o varken sana boşverirdim...» dedi.

Fikret'in tepesi attı.

«Sıkıysa.»

«Ne yaparsın?»

«Ne mi yaparım? Anam avradım olsun peşin oğlanı lokma lokma doğrarım, ondan sonra da...»

«Cart!»

«Cart mı?»

«Cart tabii. Çocuk talebe malebe amma, öyle kolay kolay alt edileceklerden değil!»

Fikret birden sarhoş olmuştu:

«Muallâ, solağıma solağıma konuşma!»

«Ne yaparsın?»

«Ne yapacağımı az çok bilmen lâzım!»

Fakat kadının sözleri fena koymuştu. Hele,

«Ne diyor biliyormusun?» deyince, başını hırsıyla

kaldırdı

«Ne diyor?»

«Diyor ki, sevgilisiyle yatıp kalktığımı, onu alıp memleketime götürdüğümü söylemezsen dünyanın en âdi kadınısın, diyor!»

Fikret sarsıldı. Onu bulabileceğini akli kesse hemen kalkıp yakasına yapışacak, hesap soracaktı. Bardağına şarap doldurup içti. Muallâ gerçekten kızdığını anlamıştı, üstelemekten vazgeçti.

Fikret bir,

«Eeeh,» diye içini çekti. «Eğer Allah varsa, onu karşıma çıkarır. Hem de nasıl biliyor musun? Senin yanında!»

Kalktı. Muallâ sordu:

«Nereye?»

«Canım çok sıkılıyor, patlıyorum. Şöyle bir hava alayım hele...»

«Tekrar gelecek misin?»

«Belki gelirim.»

«Gel de birlikte çıkıp biraz dolaşalım. Benim de canım çok sıkılıyor.»

«Senin canının sıkıntısı malum...»

«Doğru... Adamakıllı tutuldum ben o oğlana. Lâkin Fikret, laf aramızda, hiç biriniz onun kadar tahrik edemiyorsunuz insanı!»

«Ben de mi ulan?»

«Sen de, başkaları da.»

«Bizden farklı nesi var?»

«Nesi yok ki?»

«İt!...»

Bardan çıktı. Meşin ceketine iyice sarınmıştı. İstiklâl caddesine indi. Sağ kaldırımdan Taksim'e doğru ağır ağır yürüdü. Taksim sinemasının önünde durdu. Yerli film afişlerine baktı.

Karsız, dondurucu bir soğuk vardı. Sinema kapısı yanındaki kestaneciden kızarmış kestane aldı. Bir müddet de Maksim'in önünde durup, balerinlerin çıplak resimlerine baktıktan sonra, karşıya geç-

ti. Kestanelerini yiyerek, ağır ağır Galatasaray'a doğru inmeğe başladı.

Muallâ'nın tahrik edici sözleri fena koymuştu. Demek oğlan şurda burda cart curt atıyor, vurup kırmaktan bahsediyordu? Muallâ'nın nasıl geveze nasıl insanı tefe alır takımından olduğunu bildiği için, şurda burda atıp tutmaktan çekinmiyen oğlanın haddini mutlaka bildirmeliydi. «Dayılık artık mektep çocuklarına mı kaldı?» diye aklından geçirdi. Sonra, Handan'ı hâtırladı. Muallâ'ya atmıştı ama, meselenin doğrusu anlattığı gibi değildi ki. Sarıyer sırtlarına götürdüğü halde onu sevdiğini pervasızca söylemekten çekinmemişti.

Ya hâlâ konuşuyorsa?

Handan o gün ikindi üzeri Beyoğlu'nda Haldun'a rastlayınca, kalabalığa filan aldırış etmeyip çocuğun boynuna sarılmış, başlamıştı ağlamaya. Haldun şaşırılmıştı. Etrafın alayla bakan gözlerinden sıkılmış, daha tenha, daha kimsenin göremeyeceği bir yere alıp götürmeyi kurmuştu. Gerçi yüzüğünü satmış, cebinde topluca parası varsa da, henüz iş bulamadığına göre, parayı idareyle harcamak zorundaydı.

Sinemaya gitmişlerdi. Genç kadın sinema boyunca şoförden bahsetmiş, vaktiyle tanışmak hatasını işlediği bu sırnaşık adamın kendisine fenalık etmesinden korktuğunu saklamamıştı.

Handan'ın sözleri Muallâ'ninkine uyduğu için, Haldun da iyiden iyiye merak etmeğe başlamış, onunla karşılaşmayı temenni etmişti. Fakat Handan bu fikirde değildi. Onun ne gözü kanlı, ne buaktan sakınmaz, ne vahşî olduğunu tekrarlayıp durmuş, buysa Haldun'u şişirdikçe şişirmişti.

Sinemadan çıktıkları zaman ortalık kararmıştı. Haldun, şoföre belki de rastlarını ümidiyle Handan'ı bırakmamış, kadın bir şartla razı olmuştu: «Akşam bana gitmek şartıyla!»

Söz vermişti. Beyoğlu ara sokaklarından birinde, güzel Rum kızlarının alafranga şarkı söyledikleri, tertemiz, zarif bir gazinoya girmişlerdi. Rakı,

ançuez, turşu, sardalyayla filan hayli içmişlerdi. Genç kadın ikide birde saatına bakıyor, boyuna kalkıp gitmek teklif ediyordu.

Haldun da bilek saatına baktı:

«Onbir,» dedi.

Handan tekrarladı:

«Kalkalım artık..»

«Niçin acele ediyorsun?»

Genç kadın cevap vermedi ama.. Haldun anlamıştı:

«Kahraman şoförün geliverip bizi burada yakalamasından korkuyorsun değil mi?»

«İçim titriyor Haldun. Sana acıyorum!»

«Ben zavallı değilim...»

Garsonu çağırdı, yeni bir duble rakı istedi.

Handan,

«Haldun'cuğum,» diye inledi.

Rakı geldi, bir nefeste dikti, boş kadehi tekrar uzattı:

«Doldur!»

Genç kadın belli bir telâş içindeydi. Yerinde oturamıyor, korkuyordu.

Zaten gazino yavaş yavaş boşalmaya da başlamıştı. Kalktılar. Haldun kadının bütün ısrarına rağmen hesabı gördü.

«Bir taksiye atlasak da... »

Haldun,

«Hayır,» dedi. «Gir koluma!»

«Peki ama Haldun...»

«Gir diyorum!»

Girdi. Yanyana yürüyorlardı. Konak otelinin önünden geçtiler. İnceden bir kar başlamıştı. Postanenin yanındaki şerbetçinin önünden geri döndüler.

Handan,

«Artık kâfi,» dedi. «Atlayalım bir taksiye!»

Haldun cevap vermedi. Kadının kolunu sımsıkı tutmuştu.

«Babam yatarsa görüşemezsiniz...»

«Yarın görüşürüz, öbür gün görüşürüz...»

«İçimde fena bir titreme var Haldun. Ne olursun dinle beni!»

Durdu.

«Korkuyorsan seni bindireyim bir dolmuşa...»

«Hayır hayır...»

«O halde çeneni kes!»

Taksim'den geri döndüler. Kar fazlaşıyordu.

Handan,

«Donuyorum,» dedi.

«Yalan söylüyorsun.»

«Aşkolsun Haldun, beni yalancılıkla mı itham ediyorsun?»

«Evet. Çünkü kafi miktarda alkol aldık. Bense patlıyorum sıçaktan.»

Sağdaki köşeye gelince, Haldun tuvalete gitmeyi teklif etti. Handan'ın da ihtiyacı vardı. Saptılar. Handan kadınlar kısmına, Haldun da erkekler kısmına girmişlerdi ki, tuvaletin önünde vişne çürüğü pırıl pırıl bir araba durdu. Şoför Fikret direksiyondaydı. Muallâ da yanbaşıda. Adamın elleri sarılıyor, yere atlamasına mani olmaya çalışıyordu:

«Fikret, yapma, Allahaşkına yapma!»

Fikret'se kireç kesilmişti. Kuvvetli bir hareketle kadını silkip yere atladı. Tam bu sırada Haldun da tuvaletten çıkıyordu. Peşin hiç bir şeyin farkına varmadı. Arabanın ön kısmındaki Muallâ'ya da dikkat etmedi. Ama az sonra yakasına kuvvetli bir elin yapıştığını görünce, dehşetle irkilerek geri sıçramak istedi.

Kuvvetli el yakayı bırakmadı.

«Gel buraya!»

Haldun'un gözü arabanın ön kısmındaki kadına ilişince, birden her şeyi anladı. Zaten Handan da kadınlar kısmından çıkmış, çekişip duran şoför Fikret'le Haldun'u görmüştü. Çılgılığı bastı. Fikret bir an Haldun'u bırakıp ona koştu. Kadını saçlarından yakaladı, yere çarptı. Tam bıçağını çıkarırken, Haldun yetişmişti. Kuvvetli bir yumrukla adamı yere yuvarladı. İki kadın, tuvalet bekçileri, gitikçe kalabalıklaşan meraklı bir seyirci önünde iki adam yum-

ruk yumruğaydılar. Gözleri dönmüştü. Karşısındaki delikanlının, sandığı gibi, ağzı süt kokan bir mektepli olmadığını anlamıştı.

Polislerle bekçiler yetişinceye kadar olanlar olmuş, Haldun şoförün elinden bıçağı almış, adamın kasiğine iki defa saplamıştı. Sonra şaşkınlıkla olduğu yerde döndü. Ellerine baktı: Kan içindeydi. Soluyordu. Birden dünya tepesinde fırlı fırlı dönmeğe başladı.

Yere kalıp gibi yıkıldı kaldı.

13

Zühal, eline tutuşturulan gazetede cinayeti öğrenince, karyolasından çılgınca fırladı. Haldun adamı mı öldürmüştü?

İhsan'la bankadaki öteki arkadaşları teskin etmeğe çalıştılar:

«Görüyorsun ya, itin biri... Biz sana, onun ne mal olduğunu göstermek için gazeteyi getirdik.»

«Artık unut onu. İstedیği kadar yakışıklı olsun, nihayet bir katil. Kimbilir kaç yıl hapis yiyecek?»

«En aşağı on sekiz sene!»

«Belki de daha çok.»

Aynı konuşmalar, Haldun'un üvey babasının köşkünde de oluyordu. Babayla oğul sevinç içindeydiler.

«İsmi ne?»

Süreyya bey:

«Annene sakın gazeteyi gösterme, bizden duymasın!» dedi.

Kâmuran omuz silkti:

«Bana ne? Hasta kadın büsbütün fenalaşır.»

«Zaten kalp var...»

Melek hanım hâlâ hastanede, hususi bir klinikte tedavi altındaydı. Doktorlar yanına kimsenin bırakılmamasını tembih etmişlerdi. Hele üzüntüsünü çoğaltacak bahislerin asla açılmamasını tembih ediyorlardı.

Bir hastabakıcı, o gün gelen bir İstanbul gazetesiyle içeri girmiş, arkadaşına genç bir mektep-
linin işlediği cinayeti haber veriyordu.

Kızlar her ne kadar usul usul konuşuyorlarsa da, Melek hanım işitiyordu.

«Ah yarabbi, çok da güzel çocuk!»

«Ah, sahi Melek gibi...»

Saf hastabakıcı, gazeteyi götürdü:

«Haldun!»

Melek hanımın gözleri açıldı. Dolaşan diliyle,

«Bana da, bana da gösterin!»

«İşte teyze, bakın.»

Melek hanım oğlunun resmini görünce, hastaneyi çın çın öttüren acı bir çığlıkla karyolasından fırladı:

«Yavruuuuum!!!»

Gazeteyi bağrına basmış, odanın içinde çılgınlar gibi dönüyordu. Birden nefesi daraldı. Doktorlarla öteki hastabakıcılar yetişip vilkanfire filan yapıncaya kadar, gözleri kaydı, kollar yanlara düştü.

Ölmüştü.

Haldun'un bundan uzun zaman haberi olmadı.

Fakat bir gün hiç beklemediği bir hadise oldu:

Cezaevinde Koç diye anılan, her yeni gelen mahkûma postasını koyup, haraç alan köprüaltı itle-
rinden biri, geleni gideni olmadığı için avanta da veremeyecek durumda olan Haldun'a,

«Yatağını oradan kaldır ulan!» diye çıkıştı.

İhtikârdan içeriye düşmüş bir Yahudiye orayı verecek, adamı gelip gidip soyacaktı.

Haldun,

«Kime söylüyorsun?» diye sordu.

Koç yaklaştı:

«Sana!»

«Ben ulan değilim, efendiyim!»

«Efendi mi? Ulan senin gibi efendiler Kılıçalı hamamında dolu! Bas haydi şurdan züppe!»

Omuzundan hırsıla itti.

Fakat Haldun dimdikti.

Koç bozularak,

«Ne?» dedi. «Dikiliyorsun ha?»

Elini kaldırdı, tam tokatı atarken, Haldun bileğinden yakaladı, kıvırıverdi. Koç can acısıyla öyle bir çılgılık attı ki, Koç'un kapı önünde maltız yakan, beton koridoru süpüren kendi gibi serseri adamları koştular:

«Ne var? N'oluyor?»

«Ne var Koç abi?»

Koç,

«Atın şunu dışarı!» deyince, dört beş kişi Haldun'a çullandılar. Fakat Haldun öyle kolay kolay atılacaklardan değildi. Yumruk yumruğa bir kavgaya başladı. Koğuştaki tencereler, sahanlar, mangallar filan uçuşuyorlar, Haldun'dan yumruğu yiyen yuvarlanıyordu.

Serseriler baktılar ki olacak gibi değil, kenara çekildiler. Gardiyanlar geldiği vakit ortalık sültilman olmuştu. Koç, haklı çıkmak için başkası bağıırıyordu.

İşte o zaman bir namus meselesinden on sekiz yıl hapse mahkûm yaşlı bir öğretmen araya girdi:

«Hayır,» dedi, «hayır beyefendi. Koç yalan söylüyor. Haldun bey yerden göğe kadar haklı!»

Başgardiyanlara işin doğrusunu anlattı.

Ahbab oldular.

Hele bir gün de Haldun'u pencere demirine dayanmış, tatlı sesiyle yanık bir şarkı söyler bulunca, genç adamın sesindeki harikulâde tazeliğe hayran kaldı. Ses hem taze hem de kendine mahsus bir özellikteydi.

«Sesinizdeki müstesnalığın farkında mısınız?»

Haldun tevazuyla,

«Rica ederim,» dedi. «Hiç bir müstesnalık yok...»

«Var, var delikanlı. Kendinize has bir havanız var. Notadan anlıyor musunuz?»

«Biraz.»

«Peki, usulle filan uğraştınız mı?»

«Ayrıca ders almadım. Kendi kendime...»

«Peki, müzik nazariyatı?»

«O da öyle.»

«Batı mı? Yoksa Doğu müziğini mi tercih edersiniz?»

«Batı müziğinin üstatlarına hayranım. Başta Bethoven, List, Şopen, Brahms...»

«Şark musikisi ya?»

«Dede Efendi başta tabîî, Rahmi Bey, Mahmut Celâlettin Paşa...»

Müzik öğretmeninın gözleri içlerinden ışık alıyormuş gibi parlamaya başlamıştı. Bu, kendi istidadının bile farkında olmayan ham elmasla uğraşsa, ondaki cevheri meydana çıkarsa mıydı? Soru:

«Sizinle meşgul olmak istiyorum, ne dersiniz?»

Haldun tereddütsüz,

«Size minnettar kalırım üstadım,» dedi.

Şark musikisi üzerinde temriniere başladılar. Öğretmen, delikanlıyı adamakıllı hazır buldu. Yalnız ufak tefek eksikleri vardı ki, bu da zamanla giderilir, memleket müstesna bir ses şampiyonu kazanırdı. Yalnız, her ikisinin de tek eksiği, dışardan bakan kimselerinin olmamasıydı. Öğretmen, bir namus meselesi yüzünden karısıyla, karısının aşığını öldürmüş, on sekiz yıl yemişti. İki yıldır yatıyordu. Altı ay önce ölen annesinden başka kimsesi olmadığı için, para filan da gelmiyordu. Haldun'un durumu da aşağı yukarı öğretmeninkinin aynıydı. Onun da annesinden başka kimsesi yoktu ama, annesi arayıp sormuyordu. Kimbilir, belki de cinayet işlemekle ailesine lekesürdüğü için, hiç bir zaman aramayacaktı.

Üvey babasıyla kardeşine gelince... Onları hesaba kattığı yoktu. Kafasından ebediyen silmişti. Fakat annesinin bu kadar kayıtsız kalışını anlayamıyordu. Öyle sanırdı ki, değil cinayet, dünyanın en ağır, en yüz kızartıcı suçuyla suçlansa bile, bu

anne kendisini arar, hele böyle cezaevi köşelerinde yapayalnız bırakmazdı.

Sonra, Handan, bar kızı Muallâ... Onların da geldikleri yoktu. Gerçi her ikisi de mahkemede lehine şahadette bulunmuşlardı ama, niçin arayıp sormamışlardı? İkisi de gayet iyi biliyordu bu cinayeti işlemeğe nasıl zorlandığını. Mahkemede nasıl kendisinin de bilmediği şeyleri bir bir anlatmışlardı!

Handan, kocası vardı, muhafazakâr babası, böyle rezaletlerden şiddetle sakınan annesi, bundan dolayı gelemiyordu. Ya Muallâ'ya ne oluyordu? En çok annesinden dolayı içleniyor, ders dışı, elleri pantolon ceplerinde, koğuşların önündeki beton koridorda bir aşağı, bir yukarı gidip gelerek annesini düşünürdü. Bu düşünceler çoğu sefer yüreğini kabartır, annesinin vefasızlığı üzerine neler düşünmezdi!

Demek annesi bile olsa, insan düşünce, dostu olmuyordu!

Böyle zamanlarda şairleşiyor, başlıyordu şiirler söylemeğe. İlk zamanlar söylediği fevkalâde içli şiirlerin farkında bile olmuyordu. Sonraları farkına vardı ve kâğıt üzerine geçirmeğe başladı.

Böyle günlerden bir gün, kendi kendine dolaşır, unutulmanın verdiği acıyla birbirinden hisli mısralar mırıldanırken, yanına Koç geldi. Dayağı yediği günden beri son derece hürmetkâr olmuştu.

«Merhaba Haldun bey,» diye sokuldu.

Haldun, ne olur ne olmaz diye ihtiyatla toparlandı:

«Merhaba!»

«Yeni çay demledim, koğuşa buyurun da içelim...»

Haldun kaç vakittir böyle şeylere hasretti ama, gene de,

«Mersi,» dedi. «Zahmet etmeyin.»

Koç ısrar etti:

«Ne zahmet be âbi, buyur gidelim!»

Cezaevlerinde hasımların bu türlü ikramlarla

vurulduğunu işittiği halde, gene de aldırmadı, gitti.

Koç'un koğuşu, kısmın en zengin koğuşuydu. Gardiyanlardan gizli kumar oynatıyor, içeriye yeni düşmüş, henüz sağı solu öğrenememişlerden tutturabildiğine para tırtıklıyordu. Duvarlarda halılar, kırmızı yağlı kâğıtlara sarılı takım takım elbiseler, yerlerde kilimler... Hizmetçiler çifte çifteydi. Her biri bir iş görüyordu. Kimi koğuş kapısı önünde ateş yakıyor, kimi çay demliyor, kimi de cezaevi bakkalından alınacak öteberileri gidip alıyordu. Yatakları serip toplayan, yerleri süpürüp, Koç'un el yüz yıkama suyunu hazırlayan da başkaydı.

Haldun baş köşeye buyur edildi. Arkasına yastıklar kondu.

Koç en pahalı sigara paketlerini önüne sermişti. Sonra hususî surette demlenmiş, tavşan kanı çaylar geldi. Başladılar içmeğe.

Haldun bütün bu ikramın sebebini anlayamıyor, yalnız, «Acaba mandepsiye bastırmak için mi bütün bu iltifatlar?» diye aklından geçirerek, alesta bekliyordu.

En seri şekilde ayağa fırlayabilmek için, dizlerinin üstüne oturmuştu. Gözler etrafta dört dörtnüyor, en küçük bir hareketi bile kaçırmıyordu.

Fakat öyle olmadı. Çaylar içildikten sonra Koç, «Abi,» dedi. «Bugüne kadar bana senin gibi karşı koyan olmamıştı. Anlıyorum ki, çok cevherli bir delikanlısın. Seni seviyorum. Elimde her türlü imkan var. Ama sana kalleşlik yapıp seni vurdurmak filan aklımdan geçmez. Ben erkek insanlara bayılırım. Şimdi beni dinle: Sana bir teklifim var!»

Haldun safi kulak kesilmişti.

Koç devam etti:

«Dikkat ediyorum, gelenin gidenin yok.. Para da gelmedi bugüne kadar. Demek dışarda da kim sen yok. Varsa bile, ya aran açık, ya da boş veriyorlar. Devletin verdiği kuru tayınla yıllar devrilmez. Doğru mu?»

Haldun başını salladı.

«Şimdi beni dinle: Seninle işbirliği yapalım!»

«Nasıl?»

«Basbaya. Öğretmene boşver, gel benim ko-
ğuşa yerleş. Bende yatağın, yorganın, battaniyenin
daniskası var. Yiyecek içeceğin sözü bile olmaz.
Sırt sırta verip...»

«Eee?»

«Hapishaneyi haraca keselim!»

Haldun şöyle bir düşündü: «Hapishaneyi hara-
ca kesmek! Yani, birtakım zavallıların sırtına kene
gibi, bit gibi yapışıp, kanlarını emmek!

«Hayır,» dedi. «Asla!»

Koç tam tersi bir cevap bekliyordu. Çünkü, ce-
zaevinde her kime böyle bir teklifte bulunsa, he-
men, minnetle kabul edeceklerini sanıyordu. Fena
halde bozulmuştu.

«Niçin?» dedi.

«Çünkü, birtakım zavallıların sırtına kene gibi
yapışıp kanlarını emmek insanlığa sığmaz da ondan!»

«Ne demek istedin yani!»

«Demek istediğimi açıkça söyledim.»

«Yani teklifimi red mi ediyorsun?»

«Hem reddediyorum, hem de sana mani ol-
maya çalışacağım!»

Koç'un gözleri dört açıldı:

«Nasıl olursun?»

«Nasıl olacağımı bilmem. Zaman gösterir!»

Bu sırada meydan yerindeki gardiyanın sesi
derinden derinden duyuldu: Peşin şaşırdı. Bugün
ziyaret günüydü ama, kaç vakittir hiç kimse ziya-
retine gelmemişti.

Fırladı.

«Görüşmecin geldi,» dedi.

«Kim?»

Annesi sanmış, ağlayacak kadar heyecanlan-
mıştı!

«Genç bir kız!»

«Genç bir kız mı?»

Telörgüye geçti: Zühal'dil Başına kahverengi bir
yün atkı almış, göze batmayacak, dikkatli çekmiye-
cek şekilde babayani giyinmişti. İri yeşil gözlerinde
yaş,

«Geçmiş olsun,» dedi.

«Teşekkür ederim.»

Fakat...

«Teşekkür ederim. Fakat..»

«Rica ederim niçin zahmet ettiğimi filan sormayın. Müsaade ederseniz sizi her hafta ziyaret edeyim!»

«Benim için minnet ve şükran ama...»

«Kaç vakittir ziyaretinize gelecektim, iki sebep engel oldu: Biri, hastaydım. İkincisi, o kadınlardan biri belki ziyaretinize geliyordur diye tereddüt etmiştim. Kontrol ettim, anladım gelmiyorlar... Sonra, metin olmayı vaad ederseniz, size acı bir haber vereceğim!»

Haldun sinirli, parmaklarını telörgüye geçirerek heyecanla haykırdı:

«Anneme mi bir şey oldu yoksa?»

«Bana, metin olacağınıza dair söz verdiniz ya!»

«Allahaşkına söyleyin, anneme bir şey mi oldu?»

«Peşin söz verin!»

«Söz veriyorum, emin olun metanetimi kaybetmiyeceğim!»

Genç kız, almak istediği metanet teminatına rağmen, kendisi metin olamıyordu. Gözlerinden iri taneler yuvarlanmağa başladı.

«Annenizden bir hatıra almak istiyorum Haldun bey, naçiz bir hatıra...»

Haldun başını telörgüye dayadı, hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Zühal hayatının en mesut dakikalarını yaşıyordu. İçi burkuluyor, ona acıyordu ama, bu burkulma, bu acıyı, bu elem, bu kederden zevk alıyordu.

Neden sonra Haldun başını kaldırdı:

«Benim yüzümden öldü değil mi? Sebep benim değil mi? Bu mesele şok tesiri yaptı değil mi?»

«Zaten uzun zamandır kendini bilmiyecek şekilde yatıyordu. Kalp vardı. Tedavi altındaydı. Sizin

meseleyi ihtiyatsız bir hastabakıcı bilmeyerek duyurmuş ve tabîi..»

Ağlamak, uzun uzun boğula boğula, tıkana tıkana ağlamak geliyordu içinden. Zavallı anneciğini bir de vefasızlıkla itham etmişti. Demek sebep kendisiydi? Peki ama ne suçu vardı? Bütün olandan sui taksiri neydi?

Başını sertçe kaldırdı:

«Zühal!»

Genç kız, bu yakınlıktan fevkalâde memnun, «Efendim?» dedi.

«Beni her zaman arar mısınız?»

«Mısınız bırak. Arar mısına da lüzum yok.

Ara, de. Şu lâzım, bu lâzım, de. Bana emret Haldun. Seni seviyorum!»

O da parmaklarını telörgüye geçirdi. Ancak parmakları birbirinin parmaklarına dokundu.

Sonra uzun uzun bakiştılar.

Haldun,

«Ben de seni seviyorum Zühal,» dedi.

Görüşme bitmişti. Zühal istemeye istemeye, farkat dünyanın en mesut insanı olarak hapishaneden ayrıldı.

Hava karanlık, simsiyah bulutlarla kaplı olduğu halde, günlük güneşlikmiş gibi, bahar havasıymış gibi geliyordu. Doktorun şiddetle menetmesine rağmen, içmek geliyordu içinden. İçmek, fitil gibi oluncaya kadar içmek, sevdiğini, sevildiğini dünyaya ilân etmek istiyordu.

Haldun'sa, annesinin ölüm haberiyle fena sarılmıştı. O kadar ki, Zühal'i, Zühal'in iri yeşil gözlerini bile hatırlıyamıyor, annesinin ebedi yolculuğu için yakıp kavuruyordu.

Yukarı çıkarken, Başgardiyan,

«Haldun,» diye seslendi.

Döndü.

«Öteberilerini al!»

Ekmek, iki kavanoz reçel, on paket sigara, bir kese kâğıdında pirinç, mercimek, tarhana, tereyağı, çikolata...

Gözü hiç bir şey görmüyordu. Hepsini zembile doldurup yukarı çıktı.

Müzik öğretmeni kapıda karşıladı. Haldun onu görünce, yüreği büsbütün kabararak, zembili bırakıp boynuna sarıldı.

Öğretmen şaşıtı:

«Ne var Haldun? N'oluyorsun?»

«Annem, dedi, anneciğim...»

«Ölmüş mü?»

Cevap vermedi.

Öğretmen koluna girdi. İçeri soktu. Her zaman alnını demirlerine dayayıp uzaklara, taa uzaklara bakarak acıklı türkü söylediği pencerenin önüne oturttu. Teselli filan etmek istemiyordu. Ağlamanın çok iyi geleceğini biliyordu. Bol bol ağlamak, çayır çayır yanmak ve zamanla unutmak!

Öğretmen bunun böyle olduğunu nefsinde denemişti.

O gün, başsağlığına herkes geldi, yalnız Koç gelmedi. Adam adam çağırıp, tekliflerin şahını yaptığı halde reddeden, reddetmekle de kalmayıp kârına kesat vermeyi güden, bunu açık açık söyleyen insanı karşısına tam manasıyla düşman olarak almış, uğraşmaya karar vermişti.

Annesinin ölüm haberini duyunca,

«Oh olmuş,» dedi. «Yakında sıra kendinde..»

Bunu, Koç'un koğuşunda, fakat Koç'un korkusundan titreyen bir ihtilâs suçlusu işitmiş, bir suretle öğretmene haber vermişti. Öğretmen, bu acı arasında çocuğa duyurmanın doğru olmayacağı kanatında olduğundan idareye indi, peşin Başgardiyânı gördü.

Başgardiyân zaten Koç'a kızıyordu.

«Benim hiç bir şeyden haberim yokmuş gibi, gidin müdür beye, anlatın bana emir versin müdür bey, kısmını değiştirelim!» dedi.

Öylece yaptılar.

Akşam, gardiyanlar emri tebliğ edince, Koç beyninden vurulmuşa döndü. Bağırды, çağırды, söğdü saydı. Fakat emir emirdi. Adamları yataklarını toplarlarken basbas bağırıyordu:

«Yahu bu nereden çıktı? O kısımda hasmım var! Anam avradım olsun Adliye Vekâletine şikâyet edeceğim sizi! Başıma bir iş gelirse, doğrudan doğruya müdür mesuldür.»

«Peki peki...» dediler.

Gitti.

Bütün bunlardan haberi bile yoktu. Haldun'un. Bütün gün alnı pencere demirine dayalı, uzaklara, taa uzaklara dalgın dalgın bakıyor, annesini hayalliyordu.

Geceleri rüyalarına giriyordu annesi. Onu çocukluğunda olduğu gibi, kucağına alıyor, öpüyor, seviyor, göğsünde bastırıyordu. Bir gece öğretmen, arkadaşının sayıklamasıyla uyandı. Kulak verdi: Haldun sayıklıyordu. Dikkat edince, bunun annesinin hicraniyle ilgili bir şiir olduğunu anladı. Öyle içten, öyle acıklıydı ki, hemen kâğıt aldı, not etmeğe başladı.

Ancak iki kuplesini notlayabilmişti.

Sabahleyin tekrar göz attığında, bunun hari-kulâdeliğini anladı. Haldun'a gösterdi. Delikanlının hiç bir şeyden haberi yoktu. Pek beğendi.

«Müşaade ederseniz not edeyim,» dedi.

Öğretmen güldü, durumu anlattı. Haldun hayretler içindeydi:

«Ben,» dedi, «ben söyledim ha?»

«Tabii.»

«Biliyor musunuz öğretmenim ,bu çok güzel bir beste olabilir!»

«Çok.»

«Bestelesenize..»

Öğretmen,

«Hayır,» dedi. «Onu sen besteleyeceksin!»

Handan'ı kocası, istemeye istemeye boşamış, genç kadın babasıyla annesinin mutlak kontrolü al-

tina girmişti. Kızlarının bir çeşit ruh hastası olduğunu anlayan ana baba, onu artık başıboş bırakmamağa karar vermişlerdi.

Servet bey,

«En iyisi, alıp Avrupa'ya götürmek!» dedi.

Hanım,

«Ben de aynı kanaatteyim,» cevabını verdi.

Hemen ertesi gün Servet bey, lâzım gelen muamelenin tekemmülü için müracaat etti.

Handan'ın hiç bir şeyden haberi yoktu. Üzerine kilitli odada çılgınlıklar geçiriyor, kendini öldürmek geliyordu içinden. İnsan istediği zaman, dilediği gibi ölemiyordu da. Ölmek için de vasıta lâzımdı: Odanın pencereleri işe yarıyabilirdi ama, annesi çokluk yanından ayrılmıyordu. Elektrik, makas, havagazı... Handan henüz yüzde yüz karar vermemişti ölmeğe. O, Haldun için yaşamak istiyordu. Mahkemeden sonra görememişti onu, görmesine imkân verilmemişti. Kimbilir içerde nasıl ızdırap çekiyor, gelip aramadı diye kendisini kimbilir nasıl vefasızlıkla itham ediyordu?

Annesi Avrupa meselesini söyleyince, çıldıracak gibi oldu.

«İstemem!» diye bağırdı, «Avrupa mavrupa istemem!»

Fakat sonraları baktı ki kurtuluş yok, razı oldu.

«Bir şartla,» dedi.

Servet bey,

«Nedir o?»

«Haldun'a uğrarız. Avrupa'dan, bir isteği olup olmadığını sorarız. Onu son bir defa görmek istiyorum!»

Servet bey bunda hiç bir fenalık görmedi, razı oldu. Ahbabı Savcı vasıtasıyla cezaevi müdüründen hususi bir görüşme izni aldı, gittiler.

Cezaevi müdürü çok kibar bir adamdı. Babayla kızı nezaketle karşıladı. Onlara Haldun'dan bahsetti uzun uzun. Bilhassa, sesinin fevkalâdeliğini, aynı koğuştaki birlikte kaldıkları mağdur bir müzik öğretmeninden dersler aldığını söyleyince, Handan'ın kafa-

sında şimşek çaktı: Avrupa'dan ona mükemmel bir keman, kabil olduğu takdirde bir İstradivaryüs getirebilirdi! Fakat babasına bile açmadı.

Haldun, uzun boyu, biraz zayıflamış, ama çok daha güzelleşmiş yüzüyle içeri girerken, Handan dayanamadı, koştu boynuna sarıldı. Servet bey yerlere geçti. Lânet olsun bu böyle serseri, böyle deli, divane kıza!

Hırsla kalktı, kolundan şiddetle çekti. Zaten Handan da anlamıştı işin aşırılığını, yerine oturdu.

Çeyrek saatlık konuşma çok soğuk geçti. Haldun, Zühal'den sonra tekrar Handan'ı istemiyordu. Değil Handan'ı hiç kimseyi. Handan'ın ziyaretine gelişi Zühal'in kulağına gidebilir, kızı üzebilirdi. Onun üzülmelerini istemiyordu. Çünkü o, ona annesinden yâdigâr, annesinden bir parçaydı.

Handan,

«Yakında Avrupa'ya gidiyoruz,» dedi.

Haldun iyi yolculuklar diledi.

«Oradan bir şey istemez misin?»

«Teşekkür ederim.»

Getirdikleri şokola ve bonbonları müdüre bırakıp, çıktılar.

Haldun koğuşa döndü. Az sonra tekrar çağırıldı. İndi. Bu sefer de Muallâ gelmişti. Telörgü gerisinde, dudaklarını kemirerek bekliyor, Haldun'un nasıl karşılayacağını merak ediyordu. Ya bu kadar insanın içinde terslerse? Ya, şimdiye kadar neden aramadığını sorarsa?

Fakat Haldun hiç birini yapmadı. Gayet kısa, son derece soğuk cevaplar verdi.

Muallâ, onun dargın olabileceğini tahmin etmişti.

«Bir arzun, bir isteğin var mı?»

«Yoo, hayır.»

«Adana'ya gidiyorum!»

«Güle güle.»

«Mektup yazsam cevap verir misin?»

«Hayır.»

«Niçin?»

«Lüzum yok da...»

«Ya..»

Hırsıyla döndü. Fena bozulmuştu. Cezaevi kapısından çıkarken, içeri girmekte olan Zühal'le karşılaştılar. Birbirlerini sinirli sinirli gözden geçirdiler.

Zühal çıldırmışçasına,

«Ne geziyorsun burada?» diye sordu.

Muallâ kindar bir kahkaha attı:

«Ben de sana aynı şeyi sorabilir miyim?»

Zühal yumruklarını sıkarak:

«O benim sevgilim!» dedi.

«Sevsinler. Kendi kendine gelin güvey ol bakalım!»

Yürüdü gitti.

Zühal'in gözleri kararmıştı. Kadının arkasından uzun uzun bakarken, Haldun'u düşünüyor, onun hakkında çok fena şeyler geçiyordu kafasından: Hiç kimseyle hiçbir alâkam yok, senden başka da kimseyle alâkalanmıyacağım bundan sonra dediği halde... Yoksa onu aldatıyor muydu?

Geri dönüp gidecekti ki, görüşme işlerini tanzim eden gardiyan gördü:

Hiç bir şey yokmuş gibi,

«Merhaba,» dedi.

«Merhaba. Çağırayım mı abiyi?»

«Çağır.»

Gardiyan, üstüne vazifeymiş gibi.

«Senden başkaları da var maşallah,» diye yapıştırdı. «Deminkini gördün mü?»

Zühal'in kafası gene bulanmıştı. Başkaları mı?

«Deminkinden başka da var mı?»

«Geçende otomobille bir hanım geldi, eh...»

«Ne zaman?»

«Dün değil öteğün.»

«Yaaa?»

Eli ayağı çözülmüştü. Bu Haldun, bu namussuz Haldun, demek...

Dönüp gidecekti ki, gardiyanın Haldun'a seslenen sesini işitti. Bekledi. Bakalım açacak mıydı?

Haldun telörgü gerisinde belirince, hiç bir şey

olmamış, az evvel bar karısı ziyaretine gelmemiş gibi. bozuntuya vermedi:

«Merhaba Zühal!» dedi.

«Merhaba.»

«Ne var ne yok?»

Haldun'un gözlerinin içi gülüyordu. Haftada bir ziyaretine gelen bu çok sevdiği kızı sabırsızlıkla, bütün bir hafta beklemişti.

«Güzellik,» dedi. «Anneme öyle güzel bir şarkı besteledim ki...»

«Sahi mi?»

«Sana söylemek isterdim bunu...»

Zühal,

«Yalnız bana mı?» deyiverdi.

Haldun şaşaladı:

«Ne demek istedin Zühal?»

«Yalnız bana mı söylemek isterdin diyorum. Yani seni, benden başka ziyaret eden olmuyor mu?»

Haldun işi anlayarak,

«Haklısın,» dedi. «Haklısın. Az evvel Muallâ gelmişti. Soğuk davrandım. Adana'ya gidiyormuş. Hatta bana yardım teklifinde bulundu, reddettim!»

«Yani bundan sonra seni ziyarete gelmeyecek değil mi?»

Haldun,

«Hayır,» dedi.

Peki ama, niçin öteki ziyaretçisinden söz açmıyordu Zühal? Saklıyor muydu? Saklıyordu, sevgilisinin üzülmesini istemiyordu. Nasıl olsa o da Avrupa'ya gitmişti. Bir daha kimbilir ne zaman gelirdi?

Zühal,

«Haldun,» dedi, hani benden hiç bir şeyini saklamayacaktın?»

«Saklamak mı?»

«Evet. Benden sakladığın şeyler oluyor.»

«Meselâ?»

«İyi düşün!»

«Aklıma gelmiyor,» dedi. «Neymiş, söyle?»

Zühal söyledi: O gün otomobille gelen kibar ziyaretçi kıldı.

Haldun sarsıldı. Demek ondan da haberi vardı?

«Cevap vermiyorsun Haldun? Niçin? Doğru da ondan değil mi?»

Haldun sıkılmağa başlamıştı. Hayatı hep böyle haksız ittihamlarla mı geçecekti?

«Emin ol, seni üzmemek için bahsetmedim. Zühal. Yoksa benim için onların her ikisi de değersiz şeyler! İnan bana sevgilim. Evet, babasıyla geldi. Avrupa'ya gidiyormuş. Bir arzum olup olmadığını sordu. Yok dedim, hiç bir arzum yok. Çok soğuk davrandım. Kalkıp gittiler. İnanmazsan bizim müdür beye çık sor!»

Öfke saflıkla, öyle inandırıcı şekilde söylemişti ki.

«İnandım,» dedi. «Ama çok rica ederim Haldun, benden hiç bir şeyini gizleme. Hatta aşklarını bile. İnsansın. Hep insanız. Benim senden gizli bir şeyim olursa sana söyleyeceğime söz veriyorum. Sen de verir misin?»

«Veririm Zühal! Benim senden başka kimsem yok hayatta!»

«Benim de senden başka...»

Kış geçti, bahar geldi. Dünya dallar dolusu çiçeklerle bezendi. Sevgililer yemyeşil bahçelerde el ele, kuşlar gibi civil civil sevişmeğe başladılar. Herkes memnun, herkes mesuttu. Çivit mavisi göğün altında barakadakiler bile kendilerini mesut hissediyorlar, kışı atlatıp bahara çıkan kırış kırış kocakarılar, cana can katan pırıl pırıl güneşe halsiz bedenlerini seriyor, güneşten hayat, yaşama gücü alıyorlardı.

Yalnız Zühal... Doktoru,

«Aksilik etme evlâdım. Sanatoryuma yatıralım seni. Mutlak bir istirahatata ihtiyacın var!»

Dediği, bunu kendi de pekâlâ bildiği halde, yatmıyor. Haldun'u haftada bir olsun görebilmek, ona yiyecek, nota kâğıtları filan götürebilmek için bankada çalışıp dldinliyordu.

Arkadaşları,

«Zühal, canına acı! Bak süzıldün, aktın.» O yarın senin bütün bu fedakârlığını kimbilir nasıl bir vefasızlıkla ödeşiverir. Yakışıklı erkeklere güven olmaz. Bahusus, sesi de çok güzelmış. Peşinde koşanları çok olur, onu senin elinden alırlar!» dedikçe, büsbütün sinirleniyor.

«Ondan bir daha bu şekilde bahsederseniz, sizinle vallahi konuşmam!» cevabını veriyordu.

Haldun'a gelince, o da, bu fedakâr kızı, yalnız fedakârlığı için değil, iri yeşil gözleri tatlı yüzü, boyu, posu, endamı... Her şeyi için seviyor, geceleri rüyalarında onunla meşgul oluyordu.

Yığınla güfte yazmış, bunları bestelemişti. İçlerinde çok acıları olduğu gibi, çok tatlı, hayal dolu, civil civılları da vardı.

Öğretmen,

«Çıkınca ilk müracaat edeceğin yer seni derhal angaje edecek, görecek sin,» diyordu. «Ama, dikkat et. Kendini ucuza satma Haldun!» derken ortalıkta af şayiaları dolaşmaya başladı. Şayia gittikçe kuvvetleniyor, hakikat halini alıyordu. Birçok mahkûmlar, ya yakın akrabalarından, ya da yakın akrabalarının ahabplarından aldıkları mektuplardan öğrendiklerini iddia ettikleri af haberinin hafta meselesi olduğunu iddia ediyorlardı.

Koca cezaevinde sinirli bir bekleyiş başlamıştı. Her sabah çifter çifter gazeteler alınıyor, kılı kırk yararcasına okunuyor, bitmez tükenmez mütaalaalar sürüp gidiyordu.

Bir gün cezaevi, sabahın alaca karanlığında şimşek gibi çakan gardiyan düdükleriyle çınlamaya başladı. Millet yataklarından don paça fırladı. Kısımları birbirinden ayıran demir parmaklıkların önüne doluşuldu. Kısımların ortasındaki dört köşe beton meydanlıkta, cezaevi kabadayısı Koç'la hasmı Kürt Resül'ün bıçak bıçağa girdiği görüldü. İki hasım birbirine kıyasıya saldırıyor, hasmının açık bir tarafını kolluyordu. Gardiyan düdükleri hâlâ acı acı öterken, jandarmalar içeriye doluştu. Fakat ayırmaya kalmadan, Kürt Resül'ün koca saldırması Koç'un sol böğrüne saplandı. Koç müthiş bir fer-

yatla sırtüstü yıkılırken, jandarmalar Kürt Resûl'ü sımsıkı yakalamışlardı. Koç, Haldun'un sinirli sinirli dikildiği demir parmaklığın öbür tarafına yuvarlanmıştı. Bir an gözleri açıldı. Bebekler yuvalarından fırlayacakmış gibi oldu. Haldun'un gözlerine dikildi.

Haldun, vaktiyle yumrukladığı adama şimdi sonsuz bir merhametle bakıyordu. Az ilerde iki mahkûm sa konuşuyorlardı. Biri,

«Su testisi su yolunda kırılır!» dedi.

15

Af haberi günün birisinde gerçekleşiverdi.

O gün Zühal bankayı astı. Ne iyi etmişti de doktorunun sözüne uyup sanatoryuma yatmamıştı!

Yepyeni bir hamle ve taptaze bir enerjiyle pansiyon odasını sildi, temizledi. Karyolayı düzeltti. Sandığından yeni çarşaf lar, yepyeni örtüler çıkardı, yaydı. Demet demet çiçeklerle odayı bezedi. Sonra da arkadaşlarına telefon ederek, bugün öğle yemeğine kendisinde davetli olduklarını müjdeledi.

Müjdeledi, çünkü öyle kararlaştırmışlardı.

«Öğle yemeğine bana buyurun dersem, anlayın ki Haldun çıkıyor!»

Telefonu alan arkadaşları da heyecanlandılar, bir bayram neşesi bankayı dolaştı.

Zühal bütün bu işleri görüp, rahat bir soluk aldığı sırada saat dokuzu çeyrek geçiyordu. Yumrukları beline dayalı, odayı neşeli neşeli gözden geçiriyor, eksik bir şeyin olup olmadığını araştırıyordu. Eksik hiç bir şey yoktu. Her şey tamam, her şey yerli yerindeydi. Eksik olan tek şey, Haldun'du. O da pek pek bir veya iki saat sonra evinde, belki de kolları arasında olacaktı.

Haldun, «İlk iş, derhal nikâh!» demişti. Doğruydu ama, ne acelesi vardı? Alelacele şart mıydı? Bütün mesele, onu, o hayatından çok sevdiği koca de-

likanlıyı kucaklamak dudaklarını dudaklarına teslim etmekte.

Hiç bir şeyin eksik olmadığına kanaat getirince, neşeli bir şarkı mırıldanarak lavaboya gitti.

Kokulu sabunla elini yüzünü defalarca yıkadı, dişlerini üstüste fırçaladı. Rengini hayli soluk buldu ama, aldırmadı. Şimdi boyanırsa o da geçerdi. Sonra, şu af haberi çıktı çikalı, eskisi gibi öksürmediğine, akşam üzerleri terlemediğine dikkat etti. Moralinin düzelmesiyle vücunun direnme kudreti artmıştı besbelli. Kurulandı. Odasına geldi, ayna karşısına geçti. Oooooohh... Uçuyordu! Dünya ne güzel, bütün insanlar ne iyiydi! Birkaç saat sonra onunla içinde yuvarlanacakları karyolaya baktı. Yorganın altında onu hayalledi. Sonra dudaklarını aylardan beri ilk defa, karanfil kırmızıyla, itinayla boyadı. Mavi, kırmızı, pembe kalemler filan birbirine karışmıştı. Her şeyin istediğinden âlâ olduğunu görünce, kendi kendini beğenerek, kalemleri filan toplayıp kaldırdı. Beyaz teniyle kontrast düşen, onu çok dehşetli frapan yapan sarı biyelerle işli siyah kostümünü giydi. Yüksek ökçe iskarpinlerini... Çıktı.

Merdiven başında pansiyoncu madamla karşılaşınca, bıyıklı ermeni karısı gözlerine inanamadı:

«A... Zühal! Kız ne güzellik bu?»

«Elbette,» dedi. «Sevgilim geliyor bugün!»

«Sevgilinin yerinde olmak isterdim...»

Zühal'in billur kahkahası koca apartmanın alacakallık dehlizlerinde çınladı.

Cezaevinin önüne geldiği sıra, orayı omuz omuza buldu. Babasını, oğlunu, sevgilisini, evlâdını, kocasını, âbeyini bekliyenlerin heyecanlı kalabalığı. Herkes, az sonra çıkacak adamına bir an evvel kavuşabilmenin heyecanı içindeydi.

O da aralarına karıştı. Çok geçmeden kalabalık dalgalanmaya, memurlar afdan faydalananların isimlerini okumaya başladılar. İsmi okunan mahpus, omuzunda yatağı, çıkıyor, kendisini bekliyenlerin heyecanlı kollarına atılıyor, sevinç göz yaşları dökülüyor, hıçkırıklar savruluyordu.

Nefesini kesmiş, gözlerini cezaevi kapısına dikmişti Zühal. Her an ismi okunabilir, her an çıkabilirdi. Az daha ilerlemek, kapıya az daha sokulmak istedi, kabil değildi.

Bu sırada bir taksi peydahlandı. Taksi kalabalığı yararak cezaevi kapısına yaklaştı. Durdu. İçinden kırmızılar giymiş Handan'la babası indiler. Handan'ın elinde kocaman bir keman kutusu! Zühal sarsıldı. Bu da ne demek oluyordu? Tam bu sırada memurun kalın sesi de Haldun'un ismini okumuştı. Fakat Zühal kıpırdıyamadı. İçinden gelmedi. Tuhaf bir bezginlik, acaip bir oklu kanadı kırıklık, her şeyden geçiş... Handan elinde keman kutusuyla koşmuş genç adamın boynuna sarılıvermişti. Zühal onları bir an kalabalığın arasında kaybetti.

Haldun,

«Dur,» dedi, «ne yapıyorsun?»

«Niçin? Beni istemiyor musun? Bak sana Stradivaryüs getirdim!»

Fakat Haldun çırpınıyor, yapışkan kadının kollarından kurtarmak için boşuna çırpınıyordu.

Çünkü Zühal, artık kendisinin orada fazladan olduğuna kanaat getirerek geri dönmüş, kaçarcasına uzaklaşmıştı.

Dar, eğri büğrü yollardan glderken başı dönüyor, gözleri kararıyordu. Düşmemek için eski bir taş duvara tutundu. Kaç vakittir gelmiyen gıcık tuttu, zorla çıkardığı mendilin içine boğula boğula öksürmeğe başladı. Mendilin içi pıhtı pıhtı kan dolmuştu. Ağlayamıyordu bile. Hızla caddeye çıktı. Bankayı buldu:

«Alooo...»

«Ben, Zühal. Öğleyin bana gelmeyin kardeşim, lüzum kalmadı artık...»

Neden, niçin, sebep filandan bahsedecek vaziyette değildi. Telefonu kapadı. Sonra duvara dayadığı koluna yaslanarak hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Etrafını alanlar büyümüş gözlerle bakıyorlardı.

Neden sonra dükkândan çıktı. Ona kaç vakittir

sanatoryumu tavsiye eden doktorun muayenehanesine gitti.

Doktor ilk bakışta vaziyetin fenalığını anlamıştı..

Zühâl nefes nefese,
«Artık sanatoryuma yatabilirim doktor!» dedi.

.....

Haldun, bir türlü peşini bırakmayan Handan'ı nihayet itip kurtulduğu zaman iş işten geçmişti. Bütün gayretine rağmen Zühâl'i bulamadı.

Acaba bu manzarayı görmüş de içerleyip savuşmuş muydu? Akşama kadar oralarda bekledi, fakat nafile.

Ertesi, daha ertesi günler de gelmedi. Hırsından ağlayacaktı. Yumruklarını ısırarak, «Ne talih-siz insanım Yarabbi! diye söylendi. O cife kadının sataşmasında benim ne suçum var?

Elleri pantolon ceplerine sokulu, Beyoğlu'na çıktı. Zühâl Beyoğlu'nda, bir pansiyonda oturuyordu galiba ama, hangisinde? Sarı çizmeli Mehmet ağa,

Taksim'e doğru yürürken, geçen kış şoför Fikret'i öldürdüğü sokağa saptı. Tuvaletin önüne geldi. Orada işte, oracıkta olmuştu o iş. Ama, onda da ne suçu vardı? Boğulacakmış gibi, sokaktan hızla çıktı.

Şu anda Zühâl'e öyle ihtiyacı vardı ki. Evvelsi güne kadar hemen her gün hapishaneye gelen, yiyecek, içecek, çamaşır getiren, en son ziyaret gününde, gözlerinin ta içi gülerek aştan faydalanıp çıktıktan sonraki hayatlarına dair tasavvurlardan bahseden kız... O anı öyle içmek istiyordu ki. Çok az parası olmasa... Gerçi cebindeki para onu girdiği bir meyhane veya gazinodan çıkarırdı ama, yarın öbür gün ne yapacaktı?

Tepebaşı'na doğru ağır ağır indi. Köşe başında durdu. Patlayacaktı. Ne yapmalıydı? Ne yapabildi? Keşke aştan faydalanıp çıkmasaydı. Keşke çıkmasaydı da, şimdi içerde öğretmeninin yanında, olsaydı! İçi sızladı. O hâlâ oradaydı. Cezasının mühim bir

kısmı affa gitmişti ama, gene de birkaç sene yatması gerekiyordu. Bir iş bulup, para kazanıp öğretmeni ziyarete gidecekti güya.

Birden aklına öğretmenin sözleri geldi: «Sendeki bu ses, seni her zaman kurtarır. Gözünü aç. Kuvvetli ataklarla dikkati üzerine çek. Hiç kimse-den iş isteme. İş senin peşinden koşsun!» Kendi kendine göz kırptı. Sonra, hızlı adımlarla oradan uzaklaştı.

Kararını vermişti. Biliyordu yapacağını. Artık hiç kimse önünde duramaz, kafasına takılından onu vaz geçirmezdi. Zühâl bile arka plâna itilmişti. Hızlı adımlarla, İstanbul'un en büyük gazinolarından birine gitti, içeri girdi. Cebindeki para mühim değildi artık. Ya devlet başa, ya da kuzgun leşe idi.

Gazinonun içkili kısmına girip oturdu. Garsonlar, üstü başı pek de düzgün olmayan bu çok yakışıklı gence şüpheyle baktılar. Bu gazinoda içki içmek kolay değildi. İçki masraflarını ödemek için güzellik yetmezdi.

Aralarında şöyle bir görüşme geçti:

«Oğlan meteliksiz benziyor, dikkat!»

«Bana da öyle geliyor.»

«Ayp olmasa da paraları peşin istesek.»

«Siz bana bırakın, ben işi hallederim..»

Haldun'un masasına gitit. Son derece kibar jestler ve güler yüzlü sordu:

«Ne emrediyorsunuz efendim?»

Delikanlının üstüne başına çabucak bir göz attı. Kılık kıyafetinde gerçekten de iş yoktu.

Haldun,

«Rakı,» dedi.

«Meze ne emredersiniz?»

«Rakı mezeleri, ne getirirsen getir...»

«Buraya ilk defa geliyorsunuz galiba?»

Haldun hayretle baktı. Bir şeyler sezmişti:

«Evet,» dedi.

«Hani aklınıza bir şey gelmesin ama...»

«Fiyatlar pahalı mı demek istiyorsun?»

«İyi keşfettiniz beyfendi..»

«Borcumu ödeyemezsem ne yaparsınız?»

«Rica ederim, onu hatırımdan bile geçirmem.»

«Bütün müşterilerinize bu tarzda sormak âdetiniz o halde?»

«.....»

«Git. İstediklerimi getir. Borcumu ödeyemezsem, beni polise teslim edersiniz! Haydi!»

Garson, tekmelenmiş gibi, çekildi.

Haldun üzerinde durmadı. Kendinden o kadar emindi ki. Garsonu unutmuştu bile. İçki, mezeler geldi. Başladı çekmeğe.

Gazino İstanbul'un gerçekten de zengin, şık, kibar aileleriyle dolmağa başlamıştı. Millet hâlâ akın akın geliyor, iskemle bulunamıyordu. Etrafına bakındı: Omuz omuzaydı! Başdöndürücü güzel kızlar, kadınlar. Saçları briyantınli erkekler... Bütün bu şık, zarif, kibar insanların kendisine bakıp alay ettiklerini sandı. O kadar alkol almış olmasına rağmen müthiş utandı. Kalkıp kaçmak geçti içinden. Kabil değildi. Birden karşı masalardan birinde, fevkalâde güzel iki kızının arasında oturmakta olan yaşlıca bir kadına gözü takıldı. Kalbi nop etti.

Aman Yarabbi, annesine ne kadar benziyordu!

Gözleri, elinde olmayarak, kadına takıldı. Kafasından her şey silinmişti! Şimdi artık annesiyle başbaşaydı. Gözlerini yumdu. Ne sahne, ne şarkı söylemeye hazırlanan kadın, ne zarif, kibar, şık dinleyiciler, ne de dünya. Annesinin yanbaşı, onun dizine başını koymuş. Annesi saçlarını okşuyor. «Yavrum,» diyor, «canım evlâdım. Haldunum!»

Ve şöyle konuşma sürüp gidiyor:

«Beni hiç aramadın anneciğim..»

«Üvey baban izin vermedi evlâdım.»

«Beni unutmadın değil mi?»

«Seni unutulabilir miyim yavrum?»

«Adam öldürüp hapislere girdim ben...»

«Biliyorum yavrum, ama senin ne suçun vardı?»

«.....»

«.....»

Dinleyicilerin dehşetli alkışlarıyla kendine gelerek, gözlerini açtı. Seyirciler, sahnedeki okuyucu-

dan, «Her yer karanlık»ı istiyorlardı. Kadın bir, iki nazlandıktan sonra:

«Peki, dedi. Kabul. Sönsün lambalar!»

Lambalar söndü, kadın ürperten sesiyle şarkıya başladr.

Bu Haldun'u büsbütün kendinden geçirmiş, annesinin mezarını hatırlatmıştı. Yarım kiloluk şişedeki rakının geri kalanını olduğu gibi su bardağına boşaltıp, susuz filân içti.

«... *Makber mi yoksa, mağrip mi Yarab?*»

«*Kabrin çiçekten bir türbe olmuş.*»

Annesinin kabrini bile bilmiyordu. Birden içinin taa derinlerinden kopup gelen görülmemiş bir heyecanla, oturduğu yerden «Anneciğim!» şarkısını patlattı.

Hiç bir şey duymuyordu. Dünya silinmişti. Sahnedeki kadın susmuş, «Hâricten gazel memnudur!» a rağmen, başta gazino sahibi, bütün dinleyiciler donmuş kalmışlardı.

Bu yepyeni, bu şimdiye kadar asla duyulmamış, bu, insanı yüreğinden vurup yaralayan ses ve melodiler... Koca gazino hıçkırıyordu. Garsonlar bile servisi bırakmış, bu yakan, kahreden, insanı bu dünyadan alıp başka dünyalara götüren sesin azameti karşısında dilsizleşmişlerdi.

Haldun şarkıyı tamamlayamadı. Aşırı heyecandan tıkanıp, göz yaşları, hıçkırıklar içinde kendinden geçip yere yuvarlandı.

Gözlerini açtığı zaman, bir hastanenin bembeyaz örtüleri içinde, sırtüstü yatıyordu.

Gazino sahibi, doktorlar, hiç tanımadığı şık şık baylarla zarif bayanlar etrafını almıştı.

«Ne var? Noluyor?» diye sordu.

Her şeyi hatırlamıştı. Gözlerini yumdu.

O günden sonra ismi yurdun dört bucağına şimşek hızıyla yayıldı. Gazinolar gittikçe artan ücretlerle birbirleriyle rekabete girişmişlerdi. Davetler, güzel kadınlar, demet demet çiçekler, omuzlar üzerinde taşınmalar... Fakat, o bir çift yeşil gözü asla unutamıyor, iri yeşil gözler hâfızasından silinmiyordu. Öyle ki, 191 yeşil gözlerin sahibi kafasında ef-

saneleşmeğe başladı. Bir gün karşısına çıkıverse, belki de tanımayacaktı.

16

Zühal de, verem sanatoryumunun en ücra köşelerinden birindeki karyolasında öyle düşünüyor-du:

«Günün birinde karşılaşırsek ne çıkacak? O artık çok, çok meşhur oldu. Etrafını kimbilir ne güzel kadınlar sardı. Beni ne yapacak? Banı söz verdiği halde aldattı. Şimdi ne yapacak beni?»

Güneş banyosuna çıkarıldıkları zaman öteki veremli kızlar, ellerinde gazeteler, dergiler, hep yeni parlayan yakışıklı, genç müzisyenden konuşuyorlardı.

Radyoda onun konseri olduğu saatler, kafalardan her şey her şey silinip atılır, tek his, tek düşünce, tek gaye olarak baş başa verilir, o dinlenirdi. Onun şarkıları dillerde geziyor, onun modası, onun giydiği elbise, onun bağladığı kravat, onun kullandığı mendile varana kadar her şey moda oluveriyordu.

Bütün bunları Zühal de duyup, işitiyordu. İşitiyordu amma, o kadar. Bir günden bir güne: «Ben onu tanıyorum. Ona hapishanede ben baktım. Sonra onu terk ettim. YEŞİL GÖZLER şarkısının sahibi benim!» demeyi aklından bile geçirmiyordu. İnsan üstü bir sabırla, onun bir çiğ gibi, gittikçe büyüyen şöhretini, mütevazı karyolasında bir yabancı gibi dinliyordu.

Bir gün sanatoryumu sevinçli bir haber yıldırım gibi dolaştı:

«Meşhur sanatkâr konser vermek için, gelecek hafta sanatoryuma geliyormuş!»

Coşkunluk, çılgınlık derecesine vardı. Hasta kızlar yataklarından çılgınlar gibi fırlayıp birbirlerine sarıldılar, birbirlerini öptüler, hopladılar, sıçradılar.

«Geliyormuş ha?»

«Demek geliyor?»

«Ay ne mütevazı adam değil mi?»

«Çok.»

«Bizimle konuşur mu acaba?»

«Çok mütevazıymış. Niçin konuşmasın?»

«Şu, «Vefasız yeşil gözler»in kim olduğunu soralım mı?»

«Çok merak ediyorum...»

«Ediyorsan sor.»

Hastanenin en ele avuca sığmaz kızı Nedret kat'i kararını vermişti: Soracak!

Zühal bütün temkin ve bütün iradesine rağmen, kendini tutamıyor, Haldun'un konseri yaklaşıkça heyecanı artıyordu. Bereket hiç kimse ona dikkat etmiyordu. Etseler, kabil değil farkına varacaklar, gözlerindeki pırıltı, yanaklarındaki kırmızılığın sebebini soracaklardı. Nihayet o gün geldi. Herkeste olağanüstü bir heyecan: Gözler kapıya dikilmiş, verilecek müjde sabırsızlıkla bekleniyordu ki, içeriye bir hastabakıcı koşarak girdi:

«Geldi!»

Koca salon sanki dile gelip sordu:

«Geldi mi? Ne zaman? Şimdi mi? Ne giymişti?

Sen gördün mü?»

Genç hastabakıcı gördüklerini heyecanla anlattı:

«Siyahlar giymiş, kırmızı kravat bağlamış, göğsünde kırmızı bir karanfil. Daha fazla dikkat edemedim...»

Haldun, hastabakıcının anlattıverdiği şekilde giyinmişti. Sarı kıvrır kıvrır saçları, mavi gözleri, pembe beyaz yüzü... Yanında da iki tane kız talebesiyle hastane kapısında baştabip ve tabiplerle hastabakıcılar, hastane memurları, hemşireler tarafından karşılandılar. Baştabibin odasında on dakika istirahat ettikten sonra,

«Hemen başlayabiliriz,» dedi. «Öteki vapura yetişmeliyim...»

Salonda zaten her şey hazırды. Hep birlikte kalkılıp içeriye gidildi. Yanındaki kız talebeleriyle

salon kapısında gözüdür gözükmeyen, koca salonun duvarlarını çınlatan müthiş bir alkış, alkış... Dakikalarca sürdü. Kızlar sanki uçacaklardı. Ellerinden gelse kucaklayıp koyunlarına sokacak, bir daha da bırakmayacaklardı.

Alkışlar zorla durdurulabildi.

Hep bir ağızdan:

«Anneciğim!» diye bağıldılar.

Haldun'un yüzünü bir elemin gölgesi dolaştı.

«Peki, dedi. Peki ama...»

Gerisini getiremedi. Başladı. Az sonra koca salon hıçkırmaya başlamıştı. Herkes ağlıyordu. Kendisi bile. Şarkıyı hıçkırıklar içinde bitirdi. Gözlerini ipek mendiliyle sildikten sonra, gülmeğe çalışarak:

«Beni ağlattınız,» dedi. «Başka ne istiyorsunuz?»

«VEFASIZ YEŞİL GÖZLER!» diye haykırdılar

Genç şarkıcı içini çekti.

Tam bu sırada, sanatoryumun en haşarı kızı iskemlesinden ayağa fırladı:

«Efendim affedersiniz,» dedi, «bir şey sormak istiyorum!»

Bütün başlar Nedret'e döndü.

Haldun,

«Buyurun!» dedi.

Nedret kulaklarına kadar kıpkırmızı kesilmişti.

«Arkadaşaria pek merak ediyoruz: Size bu VEFASIZ YEŞİL GÖZLER'i ilham edip de ortatlardan kaybolan bu vefasız kız kim?»

Haldun başını salladı, acı acı güldü. Sonra gözlerini afacan kıza kaldırdı:

«İzin verseniz de bunun cevabını kendime saklaşam... Ha? Ne dersiniz?»

Nedret,

«Çok merak ediyoruz da...»

Bir başkası atıldı:

«Size ıstırap çektirdiği için, ona kızıyoruz!»

Haldun başını iki yana salladı:

«Hayır. Ona kızmayın. O kızılacak değil, elleri öpülecek, mübarek bir kızdır. Bilmiyorum şimdi nerede? Eğer öldüyse Allah rahmet eylesin. Aziz ru-

hu şâd olsun. Ben, hayatım boyunca onun tatlı hayali peşinde koşacağım!»

Şarkıya başladı.

Zühal, başını yorganının altında saklamış, göz yaşlarıyla su gibi olmuş mendilini ağzına tıkmıştı. Şarkıyı dinliyor, hıçkırıklarını yorganın altında boğuyordu.

Madem onu ölmüş biliyordu, öyle bilsin, hayalinden ilham almaya devam etsindi. Hem karşısına çıkıp da: «İşte, buradayım!» demekten ne çıkacaktı? Bütün kızların kıskançlıktan dönen gözleri üzerine çevrilecek, belki de hayâl kırıklığına uğrayarak: «A.. Bu muymuş?» diye dudak bükeceklerdi.

Haldun, geldiği gibi alkışlar arasında gitti.

Kızlar onun dedikodusuyla hastaneyi günler, günlerce doldurdular. En çok içerleyen haşarı Nedret'ti. Bir gün Zühal'in karyolasına oturdu, onun simsiyah saçlarını okşayarak, sinirli sinirli:

«Öldüyse Allah rahmet etsin. Ölmedi de çocuğu üzmemek için böyle yapıyorsa...»,

«.....?»

«İki gözü kör olsun!»

Zühal hafif bir çığlıkla gözlerini kapadı.

Nedret ayağa fırladı:

«Ne oldu Zühal?»

Zühal falsosunu anlamıştı. Gülmeğe çalışarak bir yalan attı:

«Gözüme bir şey kaçtı, üflesene!»

Nedret, Zühal'in gözünü üflemeğe hazırlandı.

